
SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDINAE IN NOV · ANG ·
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

eo. J. Pfeiffer

BEKNOPT

ETYMOLOGISCH WOORDENBOEK

DER

NEDERLANDSCHE TAAL.

BEKNOPT ETYMOLOGISCH
WOORDENBOEK
DER
NEDERLANDSCHE TAAL

DOOR

J. VERCOULLIE,

professor in de Nederlandsche philologie, te Gent.

Tweede verbeterde en zeer vermeerderde uitgave.

GENT, J. VUYLSTEKE. | 'S-GRAVENHAGE, MARTINUS NIJHOFF.

GENT, DRUKKERIJ VAN VICTOR VAN DOOSSELAERE.

1898.

INHOUD.

Bericht bij dezen tweeden druk.

Deze tweede verbeterde en zeer vermeerderde uitgave verschilt van de eerste in menig opzicht.

De inhoud van de eerste uitgave is zorgvuldig overzien en van onnauwkeurigheden gezuiverd; eenige onjuiste etymologieën zijn terecht gewezen; vele twijfelachtige etymologieën hebben aannemelijker oplossingen gekregen. Dit alles ten gevolge van eigen studie of van de aanduidingen van recensenten en belangstellenden.

Bij de hoofdwoorden zijn thans ook de beteekenissen vaker aangegeven; de quantiteit der klinkers is aangeduid en de Grieksche woorden komen in Grieksche letter voor.

De door den titel aangekondigde vermeerdering bestaat hierin :

1) Dat de tekst met ruim 23 blz. is aangegroeid door het opnemen van nieuwe woorden, als 2. *graan*, *pruimedant*, *soldij*, *wijlen*, en spreekwijzen en geijkte uitdrukkingen als *dat riekt naar den mosterd* of *hij weet van wanten*;

2) Dat de verschillende ter gelegenheid der eerste uitgave beloofde supplementen nu wezenlijkheid geworden zijn, nl. de etymologische inventaris der Nederlandsche taal (1), de lijsten der in het boek voorkomende Grieksche, Latijnsche, Fransche, Engelsche en Duitsche woorden, en de lijst der Fransche woorden die aan de Germansche talen ontleend zijn (2).

Thans meen ik met nog meer recht dan bij de eerste uitgave te mogen zeggen, dat mijn boek meer stof bevat dan de andere werken van dien aard. Zoo bevat Franck's Woordenboek onder de letter M 270 artikels, dit het mijne 219 artikels meer, nl. 4. en 6. *maal*, *maanblind*, *Maandag*, 3. *maar*, *maarte*, *maatjespeer*, *machel*, *machochel*, *mafje*, *magazijn*,

---

(1) Bij vergelijking met Kluge's inventaris zij gewaarschuwd dat zijn classificatie gemaakt is naar de historische ontwikkeling, de mijne naar het etymologisch verband.

(2) Voor het gebruik dezer lijsten zij aangemerkt dat de homoniemen niet uiteengehouden zijn; cf. *bière* in de Fransche, of *last* in de Engelsche lijst.

magge, *maggelen*, *magneet*, *mahonie*, *maïs*, *majesteit*, 2. en 3. *mak*, *makrol*, *maldegeer*, 2. *malder*, *malrove*, *malt*, *mama*, *mandarijn*. *mandel*, *mandelsteen*, *manderkruid*, *mandragerskruid*. *mandril*, *mangaan*, *mangelen*, *mangelwortel*, *mankzaad*, *manna*, *marbel*, 2. en 3. *mare*, *marel*, *marentakken*, 1. *mark*, *marketenter*, *markgraaf*, *marlijn*, *marmer*, *marmot*, *marokijn*, enz.

In mijn boek verneemt men dat het woord **nacht** bestaat in al de Germaansche talen en voorts in 't Ind., Gr., Ital., Kelt., Slav. en Balt.

Uit Franck's artikel mag men besluiten dat het niet bestaat noch in 't Ofri., noch in de moderne Germ. talen, noch in 't Kelt.

Nopens het woord *sjofel* leert men van Franck dat het van Hebreeuwschen oorsprong is. Ik geef bepaald aan, van welk Hebreeuwsch woord het afkomstig is en leg verder dit Hebr. woord uit.

In Kluge's Woordenboek bevatten de Latijnsche en de Fransche woordenlijsten wederzijds 1970 en 1210 woorden; bij mij 2070 en 2140 woorden.

Door de critiek werd mijn Woordenboek gunstig onthaald. Terechtwijzingen heb ik dankbaar aanvaard. Met geopperde bedenkingen werd, waar ik kon, rekening gehouden. Twee recensenten echter, Dr. A. Kluyver en Dr. F. B. Hettema, verlangden bronnenopgave ten minste bij de minder bekende of minder algemeen erkende oplossingen. Daaraan gehoor geven, zou een volkomen wijziging in de wijze van bewerking tot gevolg gehad hebben. Zij wilden me toch niet verwijten iets niet gegeven te hebben, wat ik uitdrukkelijk verklaard had niet te willen geven? Maar dan zouden ze dienen bewijzen dat boeken die niets anders willen dan de uitkomsten der wetenschap onder het bereik brengen van den beschaafden man, er niet moeten zijn. Overigens, zelfs boeken met een hybridisch karakter, als Kluge en Franck, die zich beweren te richten tot den beschaafden man met een voorstellingsmethode en een opeenhooping van geleerde stof, slechts voor den vakman toegankelijk, geven nooit hun bronnen op, zelfs niet bij hunne citaten. En wanneer bronnenopgave nu wel eens voorkomt, als in Tamm's Zweedsch Woordenboek, dan staat er een ander recensent op die dat wraakt (nl. G. Morgenstern in den Anzeiger f. Idg. Sprach- und Altertumskunde, I, 124).

Daarom liet ik ook in deze tweede uitgave alle opgaven van bronnen weg, zelfs niet aanduidende welke etymologieën van mij zijn.

Gent, Augustus 1898.

Voorrede der eerste uitgave.

Het doel en het nut van dit boek blijken uit den titel. Die titel immers is zooveel als een antwoord op de twee vragen : welke woordenschat werd behandeld ? hoe geschiedde de bewerking ?

De te behandelen woordenschat was niet gemakkelijk vast te stellen. Immers, moest ik mij beperken tot den zuiver modern Nederlandschen taalschat in den engsten zin, of al de woorden opnemen die den taalvoorraad van den beschaafden Nederlander uitmaken.

Alleen de woorden opnemen die echt Nederlansch taalgoed zijn, ware de strenge toepassing geweest van een beginsel. Dit zou den gebruiker van het boek verwittigd hebben, dat al wat niet opgenomen werd, van vreemden oorsprong is. Maar daaraan heeft hij niet genoeg.

Van den anderen kant was het niet noodig al de gebruikelijke vreemde woorden te geven, en dit ging ook de voorwaarden te buiten door de heeren uitgevers gesteld,

Ik heb dan den te behandelen woordenschat volgender wijze bepaald :

1. al de woorden die echt Nederlandsch zijn,
2. de vreemde woorden die naar het Nederlandsch taaleigen vervormd zijn,
3. de vreemde woorden, wier oorsprong niet duidelijk te herkennen is,
4. zulke woorden, die om een of ander reden merkwaardig zijn, als daar zijn sommige verouderde woorden, dialectwoorden en woorden van den internationalen taalschat.

Ik nam tot gidsen in mijn keus de Woordenboeken van Van Dale (Manhave), Kramers en Van de Velde-Sleeckx.

De wijze van bewerking is een navolging van Skeat's methode in zijn *Concise etymological Dictionary of the Englisch language* (Londen, 1882). Ik wilde een boek maken voor den onderwijzer, den leerling van de hoogste klassen onzer middelbare onderwijsgestichten en den beschaafden man.

Alle discussies en opgaven van bronnen liet ik weg, om alleen resultaten te geven.

Ook heb ik vermeden, inbreuk te maken op het gebied van de Spraak-

kunst. Daarom werden alleen de enkelvoudige woorden (primitiva) opgenomen, met eene uitzondering nochtans voor deze samenstellingen en afleidingen, wier ontleding niet duidelijk is, of wier elementen niet afzonderlijk in het boek voorkomen, of waarbij een en ander op te merken valt.

Daarom ook werden van de affixen alleen behandeld de præfixen en deze suffixen die eens afzonderlijke woorden geweest zijn. Alle andere afleidings- en buigingssuffixen zijn weggebleven, alsook de ontworpen geschiedenis der klanken.

De hoofdtijden der sterke werkwoorden vielen insgelijks weg, ofschoon naar het algemeen gebruik de andere afleidingen met klankverwisseling (ablaut) een plaats kregen.

Geene onregelmatige buigingsvormen werden vermeld, tenzij als ze op een ander grondwoord berusten, als *beter* en *goed*, *wij* en *ons*, *ben*, *is*, *wezen* en *zijn*.

Hier nu een woord over de inrichting der artikels.

Om in de kleinste ruimte zooveel mogelijk te geven, heb ik mij van den telegrammenstijl bediend; tevens heb ik veel gebruik gemaakt van verkortingen en symbolische teekens. Toch geloof ik, dat ik zonder inspanning kan verstaan worden.

Ik heb ook niet geaarzeld vreemde vakwoorden te gebruiken, omdat die als geijkte uitdrukkingen een vaste beteekenis hebben.

De homoniemen zijn uiteengehouden door middel van cijfers; daarbij zijn hunne beteekenissen aangegeven, hetzij door een Nederlandsch synoniem, of, om een lange omschrijving te vermijden, door de Fransche vertaling en niet, zooals het in dergelijke gevallen gewoonte is. door de Latijnsche, die voor veel gebruikers zonder nut zou geweest zijn.

Elders worden de beteekenissen niet aangeduid, zelfs niet bij de vreemde woorden, waarmede Nederlandsche woorden verwant of waarvan ze afgeleid zijn, tenzij als die beteekenissen te veel van de Nederlandsche afwijken of de aanduiding er van de etymologie klaarder maakt.

Eveneens, en juist omdat ik geloof dat de etymologie van een woord niet alleen zijn oorsprong moet vaststellen, maar ook zijn beteekenis moet helpen bepalen, heb ik ettelijke woorden opgenomen, wier oorsprong, hoewel anders klaar, slechts begrijpelijk wordt als men de reden der overdrachtelijke beteekenis kent, als b. v. *Adamsappel*, *bloedarm*, *stokoud*.

Bij een woord van vreemden oorsprong heb ik mij niet tevreden gesteld met de onmiddellijke etymologie op te geven, d.i. het vreemde woord aan te duiden waaraan het ontleend werd; ik achtte het ook noodig, voor zoo ver ik kon, de middellijke etymologie aan te duiden, de etymologie name-

lijk van het vreemde woord zelf. Het gaat niet aan, te zeggen zooals Kluge in zijn *Etymologisches Wörterburch der Deutsche Sprache*: *Kaper* aus ndl. *kaper*, *karte* nach frz. *carte*, *koffer* aus frz. *coffre*, *korinthe* aus frz. *corinthe*, *manier* aus frz. *manière*, *meute* aus frz, *meute*, *miene* aus frz. *mine*, *november* schon spät mhd. *november*, *novize* aus spät mhd. *novize*, novicius', *rampe* nach frz. *rampe*, enz., enz. Schmitz, Encyclopädie, I, 28, heeft gelijk, als hij zegt: « Ungenügend is z. B. das Verfahren unserer Etymologen, wenn sie uns sagen: » franz. *contempler*, engl. *to contemplate*, vom lat. *contemplari* (Scheler, Littré, Latham). » Sollen wir uns bei dieser Auskunft beruhigen und uns bei einem solchen Wortkörper wie *contemplari* nichts weiter denken? » En Skeat gaf in zijn twee Woordenboeken het goede voorbeeld. Ik heb het dan ook gevolgd.

Nog had ik gehoopt bij het werk woordenlijsten te kunnen voegen van de er in voorkomende Grieksche, Latijnsche, Fransche, Engelsche en Duitsche woorden, om het voor schoolmannen en leerlingen ook bij het taalonderwijs nuttig te maken; voorts een lijst der Fransche woorden die aan de Germaansche talen ontleend zijn, en eindelijk een etymologischen inventaris der Nederlandsche taal volgens de uitkomsten van het Woordenboek. Maar de voorwaarden der uitgave hebben dat supplement onmogelijk gemaakt. Het zal een afzonderlijk boek vormen, of bij de tweede uitgave komen, als het publiek wil.

Toch geloof ik, niettegenstaande deze en andere beperkingen, een geheel geleverd te hebben, dat nog meer stof bevat dan de andere werken van dien aard, dan Skeat, Kluge, Franck, Brachet, Scheler.

Ook geloof ik dat de meeste mijner resultaten gunstig zullen ontvangen worden, en dat hij, die de onjuistheden en gebreken zal zien, wel zal erkennen, welke de artikels zijn waarover ik zelf niet tevreden ben, maar die ik zoo schreef omdat er niets anders te geven was, — en welke de feilen zijn, die op rekening komen van de op den duur vermoeiende eentonigheid van alle lexicographisch werk.

Een lijst van Verbeteringen en Toevoegsels volgt onmiddellijk op deze Voorrede (1). Ik verzoek den gebruiker vanhet boek, in zijn exemplaar de plaatsen aan te teekenen waarbij de wijzigingen behooren, om, bij gelegenheid, van haar bestaan verwittigd te zijn.

Gent, Juni 1890.

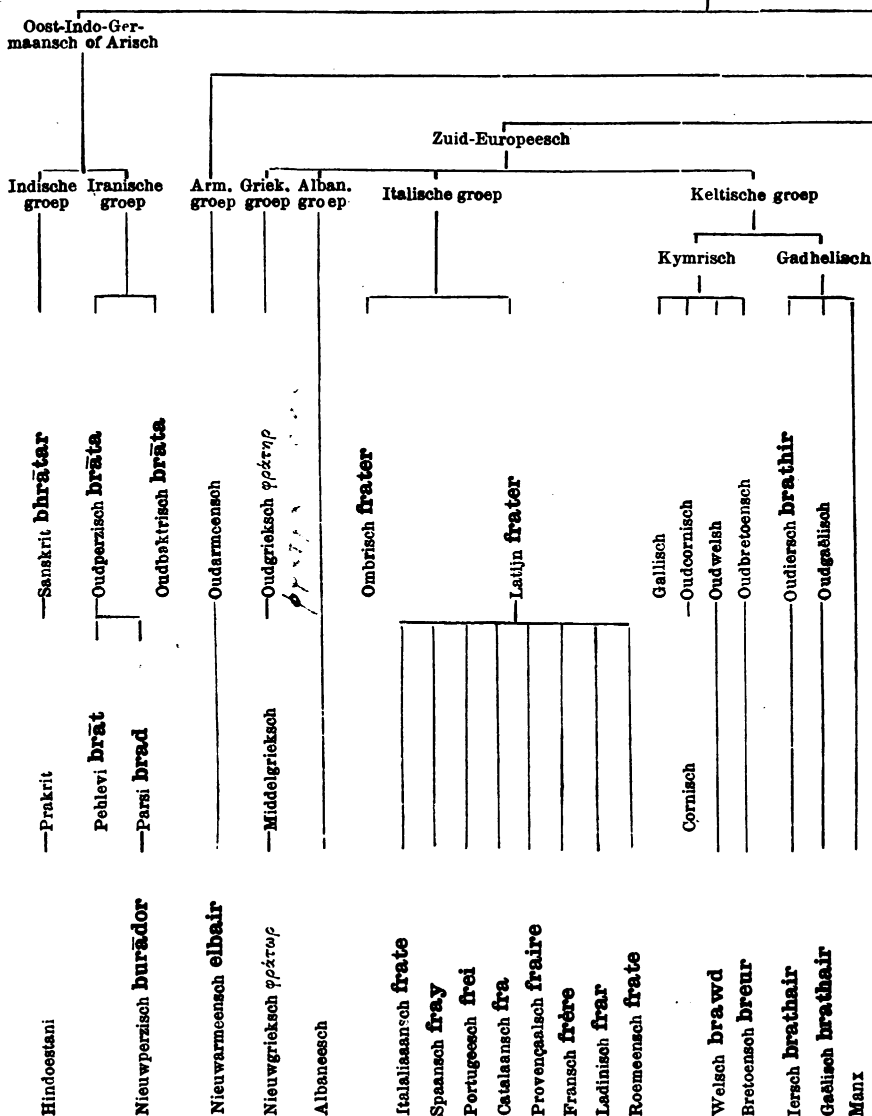
J. VERCOULLIE.

---

(1) In deze 2e uitgave blz. XIX en XX.

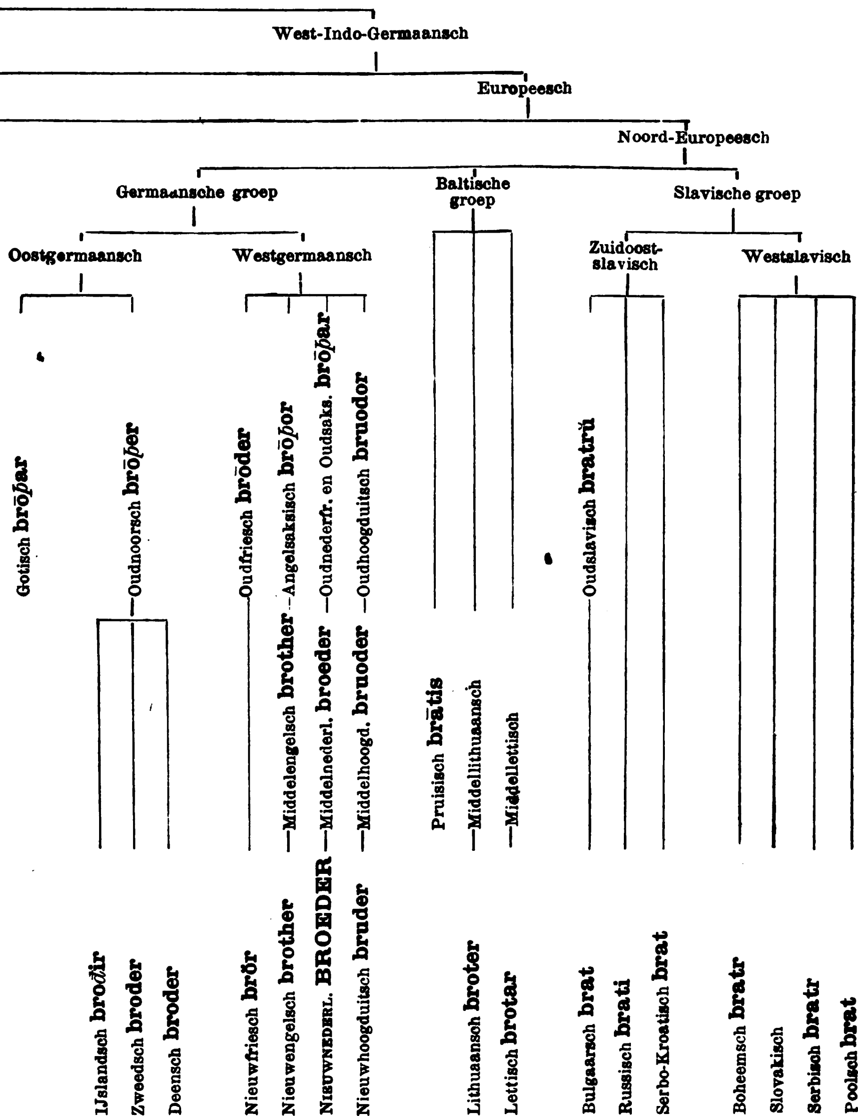
OVERZICHTSTAFEL DER

toelatende ieder artikel van het Woordenboek, binnen de palen der opge

INDO-GERMAANSCHE TALEN,

geven stof, en naar het hierbij gevoegde voorbeeld, synoptisch te schikken.

VERGELIJKENDE TAFEL DER KLANKEN.

Indo-Germ.	Sanskr.	Grieksch.	Latijn.	Oorgerm.	Gotisch.	Nederl.	Hoogd.	Engelsch
ĭ	ĭ	ῐ	ĭ (ĕ)	ĭ (ĕ)	ĭ	ĭ (ĕ, ē)	ĭ (ĕ, ē)	ĭ
ŭ	ŭ	ῠ	ŭ	ŭ (ŏ)	ŭ	ŭ (ŏ, ō)	ŭ (ŏ, ō)	ŭ (ŏ)
ĕ		ε	ĕ (ĭ)	ĕ (ĭ)	ĭ	ĕ, ē (ĭ)	ĕ, ē (ĭ)	ea (ĭ)
ŏ	ă	ο	ŏ (ŭ)	ă	ă	ă, ā	ă, ā	ă, ā
ă		ᾰ	ă (ĭ, ĕ)					
ə	ĭ	ᾰ	ă (ĭ, ŭ)	ă (ĕ, ŭ)	ă (ĭ, ŭ)	ā (ē, ō)	ā (ĕ, ē, ō)	ā (ĭ)
ī	ī	ῑ	ī	ī	ei	ij	ei	ī
ū	ū	ῡ	ū	ū	ū	ui	au	ou
ē		η	ē	ē	ē	ā	ā	ee
ō	ā	ω	ō	ō	ō	oe	ū	oo
ā		ᾱ (η)	ā					
ei		ει	ī	ī	ei	ij	ei	ī
oi	ē	οι	ū (ī)	ai	ai	ee (ei)	ei	ō
ai		αι	æ (ī)					
eu		ευ	ū	eo (iu)	iu	ie (ui)	ie (eu)	ee (ĕ, ĭ)
ou	ō	ου	ū	au	au	oo	au	ea
au		αυ	au (ū)					
i̯	y	ʽ(ι)	j (i)	j	j	j	j	y
j		ζ (ι)						
u̯ & w	v	F (d. i. digamma)	v (u)	w	w	w	w	w
s	s	ʽ(ς)	s (r)	s	s	z	s	s
				z	z	r	r	r
m	m	μ	m	m	m	m	m	m
n	n	ν	n	n	n	n	n	n
l	l & r	λ	l	l	l	l	l	l
r	r	ρ	r	r	r	r	r	r

Indo-Germ.	Sanskr.	Grieksch.	Latijn.	Oorgerm.	Gotisch.	Nederl.	Hoogd.	Engelsch.
m̥̆	*a (am)*	α (αμ)	*em*	*um (om)*	*um*	*um (om)*	*um (om)*	*um (om)*
n̥̆	*a (an)*	α (αν)	*en*	*un (on)*	*un*	*un (on)*	*un (on)*	*un (on)*
l̥̆	*l̥*	αλ (λα)	*ul*	*ul (ol)*	*ul*	*ul (ol)*	*ul (ol)*	*ul (ol)*
r̥̆	*r̥ (ur, ir)*	αρ (ρα)	*or*	*ur (or)*	*aur*	*or*	*ur (or)*	*or*
m̥̄, *n̥̄*	*ā*	να, νη	*an (nā)*	*an*	*an*	*an*	*an*	*an*
l̥̄	*ū*	ολ, λω	*al (lā)*	*al*	*al*	*al*	*al*	*al*
r̥̄	*ūr, īr*	ορ, ρω	*ar (rā)*	*ar*	*ar*	*ar*	*ar*	*ar*
b	*b*	β	*b*	*p*	*p*	*p*	*pf (f)*	*p*
d	*d*	δ	*d (l)*	*t*	*t*	*t*	*z (ss)*	*t*
ĝ	*j*	γ	*g*	*k*	*k*	*k*	*k (ch)*	*k (ch)*
g	*g (j)*	γ	*g*	*k*	*k*	*k*	*k (ch)*	*k (ch)*
gelab. *g*	*g (j)*	β, δ (ζ)	*gu (v)*	*kw (p)*	*q (p)*	*kw (p)*	*qu (f)*	*k (p)*
p	*p*	π	*p*	*f*	*f*	*v*	*v*	*f*
				ƀ	*b (f)*	*v*	*b*	*v*
				b	*b*	*b*	*b*	*b*
t	*t*	τ	*t*	*þ*	*þ*	*d*	*d*	*th*
				đ	*d (þ)*	*d*	*t*	*d*
				d	*d*	*d*	*t*	*d*
k̃	*ç*	κ	*c*	*χ*	*h*	*h*	*h*	*h*
				γ	*g*	*g*	*g*	*g (w, y)*
				g	*g*	*g*	*g*	*g (w, y)*
q, gelab. *q*	*k (c)*	π, τ (σ)	*qu*	*χw (f)*	*hw (f)*	*w, h (f)*	*w, h (f)*	*wh, h (f)*
				γw (ƀ)	*w (b)*	*w (v)*	*w (b)*	*w (v)*
				gw	*w*	*w*	*w*	*w*
bh	*bh*	φ	*f (b)*	*ƀ*	*b (f)*	*v*	*b*	*v*
				b	*b*	*b*	*b*	*b*
dh	*dh*	θ	*f (b, d)*	*đ*	*d (þ)*	*d*	*t*	*d*
				d	*d*	*d*	*t*	*d*
ĝh	*h*	χ	*h (g)*	*γ*	*g*	*g*	*g*	*g (w, y)*
gh	*gh (h)*	χ	*h (g)*	*g*	*g*	*g*	*g*	*g (w, y)*
gelab. *gh*	*gh (h)*	φ, θ	*f (b, v)*	*γw (ƀ)*	*w (b)*	*w (v)*	*w (b)*	*w (v)*
				gw	*w*	*w*	*w*	*w*
ph, *th*, *k̃h*, *qh*	*ph*, *th*, *kh*, *ch*	gelijk Idg. *bh, dh, ĝh, gh*	gelijk Idg. *bh, dh, ĝh, gh*	gelijk Idg. *p, t, k, q.*				

LIJST DER VERKORTINGEN.

acc.	accusatief.
adj.	adjectief.
adverb	adverb, -iaal.
afgel.	afgeleid.
afleid.	afleid-ing, -sel.
Ags.	Angelsaksisch.
Alb.	Albaneesch.
aphær.	aphærese.
Ar.	Arabisch.
Arm.	Armeensch.
Barg.	Bargoensch.
Bei	Beiersch.
bet.	beteeke-nis, nissen, nt, nen.
bijv.	(na het hoofdwoord) bijvoeglijk naamwoord.
bijv.	(in den tekst) bij voorbeeld.
bijw.	bijwoord, bijwoordelijk.
Boh.	Boheemsch.
Bret.	Bretoensch.
cf.	vergelijk.
Chald.	Chaldeeuwsch.
compar.	comparatief.
dat.	datief.
De.	Deensch.
denom(in.)	denominatief.
denz.	denzelfden.
d. i.	dit is.
dial.	dialect, -isch
dimin	diminutief.
E.	Europeesch.
eigenl.	eigenlijk.
Eng.	Engelsch.
enk.	enkelvoud.
enz.	en zoo voort.
Eur.	Europeesch.
factit.	factitief
Fr., Fra.	Fransch.
freq(ent.)	frequentatief.
Fri.	Friesch.
G.	Germaansch.
Gaël.	Gaëlisch.
Gall.	Gallisch.
gen(it).	genitief.
Germ.	Germaansch.
Go.	Gotisch.
Gr.	Grieksch.
Hebr.	Hebreeuwsch.
hetz.	hetzelfde.
Hgd.	Hoogduitsch.
I.	Indo Germaansch.
id.	idem.
Idg.	Indo-Germaamsch.
Ier.	Iersch.
IJsl.	IJslandsch.
imp(erf.).	imperfect.
instr.	instrumentaal.
It.	Italiaansch. — In 't bijvoegsel Italisch.
It(al).	Italisch.
K(elt).	Keltisch.
Kil.	Kiliaan.
klass.	klassiek.
Kopt.	Koptisch.
Lat	Latijn.
Lett.	Lettisch.
lidw.	lidwoord.
Lips. gl.	Lipsiaansche glossen.
Lith.	Lithuaansch, Litausch.
m.	mannelijk.
Mag.	Magyaarsch.
Mal.	Maleisch.
meerv.	meervoud.
Meng.	Middelengelsch.
Mey.	Meyers Woordenschat
Mhd.	Middelhoogduitsch.
Mier.	Middeliersch.
Mlat.	Middellatijn.
Mdd.	Middelduitsch
Mndd.	Middelnederduitseh.
Mnl.	Middelnederlandsch.
Ndd.	Nederduitsch.
Ndl.	Nederlandsch.
Ngr.	Nieuwgrieksch.
Nhd.	Nieuwhoogduitsch.
Nndl.	Nieuwnederlandsch.
nom	nominatief.
o.	onzijdig.
Ofra.	Oudfransch.
Ofri.	Oudfriesch.
Ohd.	Oudhoogduitsch.
Oier	Oudiersch.
On.	Oudnoorsch.
Ondd.	Oudnederduitsch.
Onfra	Oudnederfrankisch.
onb(ek).	onbekend.
ono. w.	onovergankelijk werkwoord.
onomat.	onomatopœia.
ontbr.	ontbreekt. ontbreken.
oorspr.	oorsprong, oorspronkelijk.
Oostfri.	Oostfriesch.
Opr.	Oudpruisisch.
Os	Oudsaksisch.
Osl	Oudslavisch.
Osp.	Oudspaansch.
Oss.	Ossetisch.
o. w.	overgankelijk werkw.
partic	partici-pium, piaal.
Perz.	Perzisch.
Plant.	Plantijn.
Po.	Poolsch.

Port.. . . . . Portugeesch.
poss. . . . . . possessief.
præf. . . . . præfix.
Prak. . . . . Prakrit.
privat.. . . . privatie-f, ve.
pron. . . . . prono-men, minaal.
Prov. . . . . Provençaalsch.
Pru. . . . . . Pruisisch.
Rom. . . . . Romaansch.
Ru. . . . . . Russisch.
samengest. . samengesteld.
samenst.. . . samenstelling.
samentr.. . . samentrekking.
Sem(it). . . . Semitisch.
Skand.. . . . Skandinaafsch.
Skr. . . . . . Sanskrit.
Sl(av). . . . . Slavisch.
Sp.. . . . . . Spaansch.
st. . . . . . . sterk.
subst. . . . . substantief.
suff. . . . . . suffix.
superl(at) . . superlatief.
Tam. . . . . Tamoel.
teg. d(eelw.). tegenwoordigdeelwoord
telw.. . . . . telwoord.
tuss. . . . . . tusschenwerpsel.
Turk. . . . . Turksch.
Ug. . . . . . Oorgermaansch.
v. . . . . . . vrouwelijk.
v. d. . . . . . verleden deelwoord.
verbaalabstr. verbaalabstract.
vergel.. . . . vergelijk.
Vl(a). . . . . Vlaamsch.
vocat. . . . . vocatief.
volksetym . . volksetymolo-gie, gisch.
voornw. . . . voornaamwoord.
voorz. . . . . voorzetsel.
vor. . . . . . vorig-e.
vr. . . . . . . vrouwelijk.
vw.. . . . . . voegwoord.
w. . . . . . . werkwoord.
We. . . . . . Welsh.
werkw. . . . werkwoord.
Westg. . . . Westgermaansch.
z. . . . . . . zie.
z. d. w. . . . zie dat woord.
Ze.. . . . . . Zend.
zelfst. gebr. . zelfstandig gebruikt.
zelfst. nw. . . zelfstandig naamwoord.
zw. . . . . . zwak.
Zw. . . . . . Zweedsch.

TEEKENS.

ƀ *beteekent* de zachte labio-dentale spirant (*v*).
đ *id.* de *id.* dentale *id.* (zachte Eng. *th*).
þ *id.* de harde *id.* *id.* (harde Eng. *th*).
ĝ, k̃, ĝh *id.* de palatale gutturalen.
g, q, gh *id.* de velare *id.*
ŋ *id.* de gutturale nasaal (onze *ng*).
m̥̆, n̥̆, l̥̆, r̥̆, *id.* de korte en lange nasales en liquidæ sonantes, d.i. nasalen en liquiden die klinkers zijn.
= *wil zeggen* beteekent.
( ) *bevat* de vertaling van het onmiddellijk voorafgaande woord, als de andere in beteekenis afwijken.
- *duidt* een præfix, een suffix of een stam *aan*.
√ *duidt* een wortel *aan*.
+ *wil zeggen* verwant met.
* *duidt aan* dat een woord niet bestaat, maar dat het als bestaande vermoed wordt, of theoretisch opgemaakt is. — In de Fransche woordenlijst blz. 411-426 duidt het de aan het Germaansch ontleende Fransche woorden aan, die in het Woordenboek niet vermeld zijn.

VERKLARING VAN EENIGE VAKWOORDEN.

1. *Ablaut* : z. beneden nr 4.
2. *Anlaut*, *inlaut*, *auslaut* (Fr. *initiale*, *médiane*, *finale*) : begin-, middel- en slotletter (of -klank).
3. *Denominatief* : werkwoord van een nomen (zelfstandig of bijvoeglijk naamwoord) afgeleid.
4. *Graad van een wortel* : ieder (Indo-Germ. of Germ.) lettergreep kan een drievoudige klankverwisseling (Hgd. *ablaut*, Fr. *apophonie*) vertoonen, bepaald door de oorspronkelijke plaats van den klemtoon ten opzichte van deze lettergreep. Daar nu de klinker kort of lang zijn kan, zijn zes vormen mogelijk, die men twee aan twee noemt : den korten en langen zwakken graad, den korten en langen middelgraad (of normalen toestand (1)), den korten en langen sterken graad. Ziehier een paar voorbeelden.

	zwakke graad kort	lang	middelgraad kort	lang	sterke graad kort	lang
Idg. √sed = zitten	*sd'(zd)*	*səd'*	*sĕ'd*	*sē'd*	*'sŏd*	*'sōd*,
Germ. √set	*st'*	*sĕt'*	*sĕ't*	*sē't*	*'săt*	*'sōt*,
Idg. suffix *-er*	*r̥̆'*	*r̥̄'*	*ĕ'r*	*ē'r*	*'ŏr*	*'ōr*.

Vermits de Germ. sterke werkwoorden in hunne tijden een regelmatige afwisseling der wortelgraden vertoonen, zegt men dikwijls dat de afleidingen met ablaut denzelfden stam vertoonen als zoo of zoo een tijd van het overeenkomstig sterk werkwoord, in plaats van te zeggen dat zij zoo of zoo een wortelgraad bevatten : dus *zang* vertoont denzelfden stam als 't (oud) enkelvoud imperfect van *zingen* of bevat den korten sterken wortelgraad.

5. *Latijnsche nominatief* : gewoonlijk zijn de aan 't Latijn ontleende naamwoorden gevormd van den accusatief; in dit geval geef ik dan ook den accusatief op, en tusschen ( ) den nominatiefsuitgang, als 1. *muur*.... uit Lat. *murum* (*-us*), d. i. Lat. *murum*, zijnde accus. van *murus*.
6. *Præterito-præsens* of werkwoord met opgeschoven verleden tijd, is een werkw. welks tegenwoordig præsens een ouder preteritum is, als *ik kan*, *ik weet*.
7. *Umlaut* is een klankwijziging veroorzaakt door een klank der volgende lettergreep, bepaaldelijk een *i*.
8. *Verbaalabstract* of *nomen actionis* : naamwoord van een werkwoord afgeleid en een werking of een toestand aanduidende.

---

(1) Men geeft een wortel gewoonlijk op in den korten middelgraad.

VERBETERINGEN.

1e art. **Aamhechtig,**	lees	**Aamechtig**
art. 2. **Arm,** z. blz. 360, kol. 1 en blz 353, kol. 2.		
art. **Bankroet,** reg. 6	lees	Lat. *ruptam*
art. **Blozen,** reg. 1	»	Mnl. *blosen*
art. 1. **De,**	»	**De**
art. **Dokzaal,** reg. 6	»	en bet. een
art. **Drang,** reg. 4	»	Eng. *throng*
art. **Elefant,** reg. 2	»	Gr. ἐλεφας
art. **Engerling,** reg. 3	»	*wongry*
art. **Fantasie,** reg. 2	»	Lat. *phantasiam*
art. **Fatsen,** reg. 4	»	heen- en weerzoeken
art. **Geel,** reg. 4	»	Gr. χλωρός
art. **Genieten,** z. blz. 363, kol. 2 en blz. 359, kol. 2.		
art. **Graal,** z. blz. 378, kol. 4.		
art. **Haaf,** reg. 1	lees	schepnet
art. **Hakketeeren,** z. blz. 359, kol. 2 en blz. 379, kol. 1.		
art. **Heesch,** reg. 4	lees	Mhd. id., Nhd. *heiser*
art. **Hulze,** reg. 2	»	Nhd.
art. **Jut(mis),** z. blz. 388, kol. 4.		
art. **Juweel,** reg. 1	»	Ofra.
art. **Kennen,** reg. 2	»	Ohd. *chennan*
art. **Klaar,** reg. 1	»	gelijk Hgd.
art. **Korre,** reg. 1	»	Fri.
art. **Krekel,** reg. 2	»	Eng. *cricket*
art. **Krijgen,** reg. 2	»	*krigen* (Nhd. *kriegen*)
art. 1. **Kwab,** reg. 2	»	Osl. *zaba*
art. **Lied,** z. blz. 362, kol. 1 en blz. 355, kol. 2.		
art. **Lij,** reg. 2	lees	beschutting
art **Malloot,** z. blz. 367, kol. 2 en blz. 380, kol. 2.		
art. **Marsepein,** z. blz. 380, kol. 2 en blz. 382, kol. 2.		
art. **Millioen,** reg. 1	lees	uit Fra. *million*
art. **Neet,** reg. 2	»	Nhd. id.

art. **Pierewaaien,** z. blz. 370, kol. 3 en blz. 385, kol. 2.
tusschen art. **Pietjelut** en **Pij** komt art. **Pifpafpoef** dat tusschen **Plauter** en **Piek** staat.
art. 1. **Poets,** z. blz. 369, kol. 2 en blz. 377, kol. 4.
art. 2. **Poets,** z. blz. 369, kol. 2 en blz. 384, kol. 1.
art. **Potsierlijk,** reg. 1 lees Hgd. *possier-*
art. **Pril,** z. blz. 371, kol. 4.
art. **Proviand,** reg. 1 » gelijk Hgd.
art. **Raadslag,** reg. 3 » Nhd.
art. **Rapier,** reg. 2 » dat zelf
art. 2. **Reeuw,** reg. 2 » is de Friesche
art. 2. **Roer,** reg. 1 » *rór* (Nhd.
art. 2. **Roest,** reg. 1 » roeststok
art. **Schaap,** reg. 8 » een klein-vee-
art. **Schampeljoen,** z. blz. 372, kol. 1 en blz. 381, kol. 4.
art. **Scharrelen,** reg. 3 lees *scheren*
art. 1. **Schoft,** reg. 5 » Mhd. en Nhd.
art 1. **Schoppen,** reg. 2 » Eng. *shuffle*
art. **Schorremorrie,** z. blz. 386, kol. 3 en blz. 387, kol. 3.
art. **Schouder,** reg. 3 lees Eng. *shoulder*
art. **Schraal,** reg. 1 » Ndd., Fri. id.
art. **Schremmen,** reg. 4 » Eng. *to shrink*
art. **Slang,** reg. 1 » Hgd.
art. **Sleutel,** reg. 2 » Hgd. *schlüssel*
art. **Snotolf,** reg. 2 » z. MEERKOL.
art. 2. **Spie,** reg. 2 » z. 1. SPIER.
art. **Struilen,** reg. 2 » Nndl. *struelen*
art. **Sukade,** z. blz. 372, kol. 3 en blz. 382, kol. 4.
art. **Telsel,** reg. 1 lees van *tarsel*
art. **Terug,** reg. 2 » *zurück*
art. **Torsen,** reg. 2 » metath.
art. **Vergen,** reg. 2 » Nhd. *fergen*
art. 2. **Vlak,** reg. 4 » nog *vlieden*
art. **Vlouw,** reg. 2 » FLOUW.
art. **Vollen,** reg. 3 » Mlat. *fullare*
art. **Vork,** reg. 2 » *furche*
art. **Wort,** reg. 2 » Nhd.
art. **Wuft,** reg. 1 » Fri.
art. **Zwilk,** reg. 3 » *bilicem*(*-ix*)
blz. 393, kol. 3, reg. 9 » Gr. ἵζεσθαι.

BEKNOPT

ETYMOLOGISCH WOORDENBOEK

DER

Nederlandsche Taal.

A

A of **Aa**, v (water, rivier), Os. *aha* + Ohd. *aha* (Mhd. *ahe*, Nhd. *ach*, *a*), Ags. *éa*, Ofri. *â*, On. *á* (Zw. *å*, De. *aa*), Go. *ahwa* + Lat. *aqua*, Kelt. *-apa*: Idg. √AQ. Afgeleid zijn *ouwe* en *ei-* in *eiland* (z. d. w.).

Aaf, m., door aphærese uit NAAF. — In *Aaf(je) is dood* (= avoes is dood, de kan is leeg) werd *avoes* (z. d. w.) door volksetym. vervormd tot den vrouwennaam *Aaf(je)*.

Aafsch, bijv. (afgekeerd), Mnl. *avesc* + Mdd. *ābsch*: afgel. van het bijw *aafs*, Mnl. *aves*. Dit met adv. *s* van een ander bijw., in 't Os. *aƀuh* + Ohd. *abuh* (Mhd. *ebich*, Nhd. *äbich*, *äbicht*). Os. *aƀuh* staat tot *ave* en *af*, als Nhd. *durch* tot Ndl. *dore* en *door* (zie AF en AVERECHTS).

Aagt, v. (appel): oorspr. onbek. Moest *aacht* gespeld worden, maar men behoudt de *g* omdat men in het woord den eigennaam *Agatha* wil zien: immers volgens Bilderdijk werd de aagtappel zoo genoemd naar het Sinte-Aagten-klooster (welk?), waar hij eerst geteeld is. — *Nieuwsgierig Aagje van Enkhuizen* naar het kluchtspel van Bormeester (1664).

Aai, m., en **aaien**, o. w., Kil. *haeyen* = koesteren, Mnl. *hayen* = verlangen: oorspr. onbek.

1. **Aak**, v. (vaartuig), door aphærese uit *naak*, Os. *naco* + Ohd. *nahho* (Mhd. *nache*, Nhd. *nachen*), Ags. *naca*, On. *nökkvi*. Niet buiten het Germ., want aan verband met Lat. *navis*, Gr. *νῆυς*, Skr. *naus* valt moeielijk te denken, tenzij zich uit Idg. *naw-*, waarop deze teruggaan, *nag-* kon ontwikkelen. Uit Germ. Fr. *accon*.

2. **Aak**, m. (boom), bijvorm van *eik*.

Aaks, v., Mnl. *aex*, Os. *accus* + Ohd. *acchus* (Mhd. *ackes*, Nhd. *axt*, met anorgan. *t*), Ags. *æx* (Eng. *ax*), On *őx* (Zw. *yxa*, De. *őkse*), Go. *aqizi* + Gr. *ἀξίνη*, Lat. *ascia* (d. i. **acsia*): Idg. √AG.

1. **Aal-**, præfix, als in *aaloud*, *aalwaardig*, enz., Mnl. *ael*, Os. *alo*, *ala* + Ohd. *ala*, Ags. *æl*, Go. *ala*, Ug. **alo-*: zie AL.

2. **Aal**, m. (visch), Mnl. *ael* + Ohd. *âl* (Mhd. *âl*, Nhd. *aal*), Ags. *ǽl* (Eng. *eel*), On. *áll* (Zw. *ål*, De. *aal*), Ug. **ēwl-*, uit **egwl-*, van Idg. **egh-*; van denz. wortel in ander graden komen Skr. *aha*, Gr. *ἔχις*, *ὄφις*, en met nasaleering Gr. *ἔγχελυς*, Lat. *anguis*, *anguilla*.

3. **Aal**, o. (drank), Mnl. *ale*, Os. *alo* + Ags. *ealo* (Eng. *ale*), On. *öl* (Zw. en De. *öl*) + Lith. *alus*, Lett. *allus*, Russ. *oll*; werd ontleend door Finn. *oluh*. Is in 't Ndl. nog slechts over in *aalbes*. In jongeren tijd kwam het uit Engeland over als vr. subst., *aal* of liever *ale* geschreven, en steeds *eel* uitgespr., terwijl het Ndl. woord *aal* uitgespr. wordt: verg. Fr. *goudale*, *godale*, *godaille* uit Mnl. *goed ale*. Kiliaan heeft *ael* en *eel*.

4. **Aal**, v. (priem), Mnl. *ale*, Os. **ala* + Ohd. *ala* (Mhd. *ale*, Nhd. *ahle*), Ags. *æl*, *eal*, *awl* (Eng. *awl*), On. *alr* + Skr. *ara* = priem, els.

5. **Aal** of **aalt**, v. (meststof) + Ndd. *adel* (= gier, pis), Nhd. *atel* (= gier), Ags. *adela* (= slijk), Eng. *addle* (bedorven), Zw. *adel* (= gier). Oorspr.

onbek. De *t* van *aalt* schijnt anorgan. (z. ADELLIJK).

Aalbes, v., is voor velen een samenstelling met 3. *aal*, daar men de bes veelal gebruikte om op drank te zetten of er drank van te maken; anderen, naar aanleiding van Nhd. *alantbeere* nevens *aalbeere*, zien in *aal* het Lat. *ala*, volksnaam van den *alant* (z. d. w.), omdat de *aalbes* den smaak van den alantwortel heeft.

Aalmoes, v., Mnl. *aelmoese, aelmoesene*, gelijk Ohd. *alamuosan* (Mhd. *almuosen*, Nhd. *almosen*), Ags. *ælmæsse* (Meng. *almes*, Eng. *alms*), On. *ǿlmusa*, uit Lat.-Gr. *eleēmosynē*, maar met invloed van de Rom vormen: Prov. *almosna*, Ofra. *almosne* (Nfra. *aumône*). Het Gr. woord = erbarming, milddadigheid, van Gr. ἐλεεῖν = zich erbarmen.

Aaloud, bijv., zie 1. AAL.

Aalrups, v. (aalpuit. puitaal), gelijk Nhd. *aalraupe*, Mhd. *ruppe* en *rûte*, Ohd. *rûppa*, uit Lat. *rubeta* met opgeschoven klemtoon (*rúbeta*). Het geheel vormt een tautologie, gelijk *walvisch, torteldui/, muilezel*, enz. en het tweede deel der samenstelling is dan, door volksetymologie vervormd, met *rups, raupe* in verband gebracht.

Aalst, bijvorm met paragog. *t*, van *als-em* of *els* (z. d. w.).

Aalt, bijvorm van 5. *aal* (z. d. w.).

Aaltolletje, o., zeszijdig tolletje, op elke zijde geteekend met een der letters A = *al*, B = *bij*, D = *dubbel*, N = *niet*, S = *zet*, T = *trek* De naam slaat op de eerste dier letters en bet. dus een tolletje met *a* = *al*.

Aalwaardig of **aalwarig**, bijv., Mnl. *aelwerich, alwarich*, uitbreiding met *-ig* van *alcweer*, **aelwaer* + Ohd. *alawâri* = waar, goed (Mhd. *alwaere, alwer, alber* = eenvoudig, dwaas, Nhd. *albern* = gek). On. *alvára* = ernstig, Go. *alawers*, saamgesteld met 1. *aal* en 2. *waar* (z. d. w.); het Ags. heeft een afl. met *lijk* : *ealwérlíce* = goed.

Aalwete, v., door volksetymologie ironisch vervormd uit *awete* + Mhd. *âwitze* = dwaasheid, Mhd. *âwitzen*, Ohd. *âwizzôn* = van het verstand beroofd zijn. In *awete* steekt het præfix van ontkenning **a* (z. AAMHECHTIG) en *wete* = verstand, kennis, van *weten*.

Aam, o., Mnl. *ame*, gelijk Ohd. *ama*, *oma* (Mhd. *ame, ome*, Nhd. *ohm*), Eng. *awn*, Ofri. *am*, On. *ama*, uit Mlat. *ama* = ton, van Lat. *ama*, Gr. ἄμη = emmer.

Aambeeld, o., z. AANBEELD.

Aambeien, v. meerv., Mnl. *aenbeye*; het tweede deel der samenstelling is *bei* = bes; het eerste behoort wellicht bij Ags. *oma* = belroos, On. *amu* = id., *ami* = smart, *ama* = zeer doen (z. AAMT en JAMMER).

Aamborstig, bijv.: twee afl. worden voorgesteld: uit *adem* en een woord dat voorkomt in 't Mnl. als *borste, barste, berste, burste*. Mhd. *brust*, Ohd. *bresto* = gebrek, verwant met Lat. *frustum* (verg Mnl. *broodborste* = broodsgebrek),— of uit *ang* en *borst* = lichaamsdeel. Die tweede verdient de voorkeur wegens Ags. *angbreost* en Nhd. *engbrüstig*.

Aamhechtig, bijv., Mnl. *amachtich*, gevormd met het præfix van ontkenning **á*, Ohd. *â* (Mhd. *â*), Ags. *ǽ* = on-, dus = onmachtig; het moest *amechtig* geschreven worden, maar men bracht het in verband met *adem*; door eene andere valsche analogie werd Ohd. en Mhd. *âmaht* in Nhd. tot *ohnmacht*. Sommigen schrijven

Aamhechtig, bijv., als zijnde samengest. met *adem* en *hechten*, freq. van *hijgen*, dus = herhaaldelijk naar den adem hijgend.

Aamt, v., afleiding van *aam* dat in *aambeien* schuilt + Ags. *oma*, On *amu* = belroos (z. AAMBEIEN en JAMMER).

Aan, bijw. en voorz., Mnl. *ane, aen, an*, Os. *an* + Ohd. *ana* (Mhd. *ane*, Nhd. *an*), Ags. *on* (Eng. *on*), Ofri. *an*, On. *á* (Zw. *å*, De. *aa*), Go. *ana* + Skr. *ana* = op, Zend. *ana* = op, Gr. ἀνά = op, naar boven, Lat. *an* = op (in *anhelare*), Osl. *na*.

Aanbeeld, o., Mnl. *anbelt, aenbilt* + Ohd. *anafalz*, Ags. *anfilte, onfilt* (Eng. *anvil*); voor de verhouding van Ndl. *b* tot Ags. *f*, z. ARBEID en ONTFERMEN. Oorspr. onbek.: men denkt aan Os. *fillian*, Ohd. *villan*, Ofri. *filla* = slaan, wegens Ohd. *anabôs* (Mhd. *anebôs*, Mnl. *anebolt*, Nhd. *ambosz*) van Ohd. *bôzan*, (Nhd. *bôzen*), Ags. *beatan* (Eng. *to beat*)

= slaan (z. BIJVOET), — en wegens Lat. *incus* van *cudere* = slaan.

Aanbeien, v. meerv., z. AAMBEIEN.

Aanberen, ono. w. (aanzeilen), uit *aan* en *beren* (z. GEBOREN). *Beren* hier niet = dragen, maar zich dragen, zich bewegen.

Aandacht, v., Mnl. *aendachte* + Ohd. *anadâht* (Mhd. *andâht*, Nhd. *andacht*), overal met de dubbele bet. van *oplettendheid* en *godvruchtigheid*; uit *aan* en **dacht*, Mhd. *dâht* = gedachte, verbaalabstr. van *denken*.

Aandeel, o., verbaalabstr. van Mnl. *aendelen* = deel hebben aan iets + Nhd. *anteil*.

Aandenken, o., is de als subst. gebruikte Mnl. inf. *aendenken* = denken aan iemand of iets + Nhd. *andenken*.

Aandoen, o.w., in de bet. van *gevoelig treffen*, is een vertaling van Fr. *affecter*, Lat. *affectare*, freq.van *afficere* = *ad-facere*, d. i. aan-doen (z. TOOGEN en DOEN). In die bet. echter vindt men alleen het v. d. *aangedaan* en de afl. *aandoening*, *-lijk*, *-lijkheid*.

Aandoorn, m., z. ANDOREN.

Aaneen. bijw., gelijk *bijeen*, *dooreen*, *ineen*, enz., verkort uit *aaneenander*. *Eenander* is saamgesteld uit den versteenden nom. van *een* en *ander*; de twee deelen hangen zoo innig samen, dat een voorz. hetwelk tot het tweede deel behoort, vóór het geheel geplaatst wordt: zoo *aaneen* of *aaneenander* = het een *aan* het ander (z. ELKANDER). Nergens elders, zelfs niet in 't Mnl., bestaan dergelijke verkorte bijw.; het Nhd. zegt *aneinander*, *beieinander*, enz., het Eng. *to one another, with one another*, enz.

Aangenaam, bijv., Mnl. *aenghenaem*, *aenname*, *ghename* + Ohd. *ganâmi* (Mhd. *genæme*, Nhd. *genehm*, *angenehm*), Go. *andanems*, met verschillende præfixen, van denz. stam als 't meerv. imp. van *nemen*; voor de ontwikkeling der bet., verg. Lat. *acceptus* van *accipere* en Fr.*agréable* van *agréer*.

Aangezicht. o., staat tot Mnl. *aenghesien*, als *zicht* tot *zien*; het bet. 1) de daad van aanzien, 2) wat men aanziet, het uiterlijke van iets, 3) wat men aanziet bij iemand tot wien men spreekt, het gelaat + Nhd. *angesicht*.

Aanheer, m., uit Nhd. *ahnherr*, saamgest. met *herr* = heer en *ahn*, Mhd. *ane*, Ohd. *ano*, verwant met Lat. *anus* = oud wijf.

Aanklauw, m., z. ENKEL.

Aanmatigen, w. w., van adj **aanmatig*, dat van subst.**aanmate*, de daad van *zich iets aan te meten*, d. i. iets voor zich te pas te maken. Nhd. *anmassen*, Mhd. *anemâzen* zijn rechtstreeks van het subst. gevormd.

Aanranden, o. w., met *aan*, denom. van *rand*, gelijk Fr. *aborder* van *bord* en *accoster* van *costé*, *côté*.

Aanransen, o. w., Mnl. *aenransen* + Nhd. *anranzen*. In Nhd. bestaat *ranzen* = heen en weer springen, Mnl. *ranten* = woest zijn, Eng. *to rant*. Oorspr. onbek.

Aanrechten, o. w., met *aan*, denom. van (*ge*)*recht*.

Aanstalte, v., uit Nhd. *anstalt*, van *aan* en een verbaalabstr. van *stellen*. De Ndl. slot-*e* is anorgan.

Aanstonds, bijw., met de adverbiale *s* uit Mnl. *aen stonden* = op den stond.

Aantal, o., eerst in de vorige eeuw gelijk Skand. *antal*, naar Nhd. *anzahl*. *Aan* heeft hier dezelfde bet. als in *aantellen*, d. i. onophoudelijk, voortgaande.

Aanvaarden, o. w., Mnl. *aenvaerden*, *aenvaerdigen* + Ohd. *anafartôn*: van een Mnl. subst. *aenvaert* (Ohd. *anafärt*, Mhd. *anfart*) = de daad van aanvallen, van aanvatten. Evenzoo Mnl. *aenvaerdigen*, Mhd. *anvertigen* van 't adj. (Ohd. *anafartig*). z. AANMATIGEN.

Aanzicht. o., staat tot *aanzien* als *aangezicht* (z. d. w.) tot *aangezien*.

Aanzijn en **aanwezen**, o., de als subst. gebruikte infin. *aanzijn* en *aanwezen*, vroeger *aen sijn* en *aen wesen*, d. i. aan eene plaats zijn, dus concr. tegenwoordig zijn en abstr. bestaan; zoo ook *aanwezig* van *aen wesen*.

Aap, m. Mnl. *ape*, *aep* + Ohd. *affo* (Mhd. en Nhd. *affe*), Ags. *apa* (Eng. *ape*), On. *api* (Zw. *apa*, De. *abe*) + Kelt. *apa*, Boh. *opec*. Wellicht is het woord van Ind. oorspr. (Skr. *kapi*), en overgegaan eenerzijds in 't Hebr. *koph*, anderzijds in 't Gr. κῆπος, en derderzijds met aphærese der *k* in de Noord-Eur. talen. — In de bet. van opgespaarde

geldsom slaat op de spaarpotten in den vorm van apen. In *de aap kijkt uit de mouw* zinspeelt men op de rondreizende grappenmakers die hunne aapjes in hunne wijde mouwen verborgen.

1. **Aar**, v., samentrekking van *ader*, na het uitvallen der *d*.

2. **Aar**, v. (koornaar), Mnl. *aer* + Ohd. *ahir* (Mhd. *eher*, Nhd *ähre*), Ags. *ear* (Eng. *ear*), On. *ax* (Zw. en De. *ax*), Go. *ahs*, van een Germ. √AH, Idg. √AK̃, die 't Osl. *ostrŭ* = scherp, Lat. *acus* = naald, *acus* = kaf, *acies*, Gr. ἄκων = spies, ἄκρος = scherp, Arm. *aselu* = naald, Skr. *açri* = hoek gegeven heeft.

3. **Aar**, m. (arend) : z. d. w.

4. **Aar**, bijv. (ander), z. ELKAAR.

1. **Aard**, m. (wijze), Mnl. *aert* + Mhd. *art* (Nhd. *art*), in oudere Germ. talen niet gevonden; wordt in verband gebracht met Lat. *ars*, *artis* en Skr. *ṛtis*. Velen echter maken geen verschil tusschen dit woord en het volgende.

2. **Aard**, m. (veld, vasteland, aanlegplaats, gelijk in *Hooiaard* of in den datiefvorm *Oudenaarde*), Mnl. *aert*, Os. *ard* (woonplaats) + Ohd. *art* (veld), Ags. *eard* (woning), On. *ǫrð* (oogst); van √AR = ploegen + Lat. *arare*, Gr. ἀρόειν. Degenen die 1. *aard* hiermêe gelijkstellen, denken aan *wonen*, *gewoonte* en *habiter*, *habitude*.

3. **-aard**, suffix, is het bijv. *hard* (z. d. w.) = sterk, met aphærese der *h* en verlenging des klinkers voor gedekte *r*. In de oudere Germ. talen diende het vooral om eigennamen te vormen (Bernhard, Everhard, enz.); was in het Mhd. zeer gewoon met den vollen vorm *hart*, maar steeds in ongunstige bet.; ging in 't Rom. over (It. *-ardo*, Fr. *-ard*), van waar het in 't Mnl. weerkwam.

Aardappel, m., ook in 't Nhd. *erdapfel*, gaat uit van dezelfde opvatting als de Fr. naam *pomme-de-terre* en de Ngr. γηόμηλον; daarnevens is te stellen het in D. dial. veel voorkomende *grumbire*, d. i. *grundbirne* = grondpeer (in 't Luikerwaalsch overgenomen : *crompire*). Men heeft echter niets anders gedaan, dan aan de Amerikaansche plant een naam te geven die reeds bestond; immers Mnl. *aerdappel* = varkensbrood, Ags. *eorðæppel*, Ohd. *erdaphul*, Mhd. *erdaphil* = soort van meloen of komkommer of vrucht van de mandragora; vergel. ook ons AARDBROOD en AARDPEER. Iets omtrent de herkomst der plant vernemen wij uit het Namensch *des canadas*, uit het Hgd. *kartoffel* en uit het in vele talen, ook in onze, gebruikte *patat* (z. d. w.).

Aarde, v., Mnl. *erde*, Os. *erða* + Ohd. *erda* (Mhd. en Nhd. *erde*), Ags. *eorðe* (Eng. *earth*), Ofri. *erde*, On *jǫrð* (Zw. en De. *jord*), Go. *airþa*, van denzelfden √AR als 2. *aard*; verg. ook Gr. ἔραζε = ter aarde.

Aardig, bijv., afgel. van 1. *aard* met suffix. *-ig*.

Aars, m., Mnl. *eers* + Ohd. *ars* (Mhd. *ars*, Nhd. *arsch*), Ags. *ears* (Eng. *arse*), Ofri. *ers*, On. *ars* en *rass* (Zw. en De. *ars*) + Arm. *or* (d. i. **orr*, **ors*), Gr. ὄῤῥος (d. i. **orsos*), Oier. *err* (d. i. **ers*).

Aarts-, præfix, Mnl. *erts*, gelijk Ohd. *erzi* (Mhd. en Nhd. *erz*), Ags. *arce* (Eng. *arch*), Go. *ark*, uit Lat. en Gr. *archi*, van ἄρχειν = de opperste zijn, heerschen. De Ags. en Go. vormen berusten op een uitspraak der *ch* van *archi* als gutturaal, de andere op een uitspraak waarin die *ch* reeds geassibileerd was.

Aarzelen, ono. w., Mnl. *erselen*, met het suff. der freq., van *aars*, dus = achteruitwijken; verg. Fr. *reculer* van *cul*.

1. **Aas**, o. (voedsel), Mnl. *aes* + Ohd. *âs* (Mhd. *âs*, Nhd. *aas*), Ags. *ǽs* + Lat. *esus* : Idg. **êdtos* van √ED (z. ETEN). Ohd. *âz*, Mhd. *âz*, Nhd. *aasz*, is Mnl. *ate*, *ate*, een afl. met vocalisch suff., niet met *-t-* suff.

2. **Aas**, o. (eenheid), Mnl. *aes*, uit Ofra. *ais* (Lat. *as* of *assis* = eenheid : oorsp. onbek.). Het Nhd. *as* en Eng. *ace* zijn ontleend aan het Nfra. *as*; On. *ás*, Ohd. en Mhd. *esse* aan 't Lat. *assis*.

Aat, v. (vloghaver) + Ags. *áta* (Eng. *oats*).

Abberdaan, v., ook **labberdaan**, gelijk Nhd. *labberdan*, Eng. *haberdine*, uit Ofr. *abordean*, *habordean*, staande voor *labordan* (de *l* werd als het lidw. aangezien), d. i. *du poisson labourdan*,

komende van den *tractus Laburdanus*, de Baskische streek waarvan de hoofdstad *Lapurdum* (Labourd, thans Bayonne) was. Dus niet van de Schotsche stad *Abberdeen* (z. ook ANSJOVIS en KABELJAUW).

Abdij, v. en **abdis**, v., z. ABT.

Abeel, m., Mnl. *abeel*, gelijk Ohd. *albâri* (Mhd. en Nhd. *alber*), Eng. *abele*, uit het Rom: Ofra. *albel*, Nfra. *aubrelle*, It. *albaro*, waarin wellicht Lat. *arbor* = boom en *albus* = wit dooreenspelen.

Abel, bijv., Mnl. *abel*, gelijk Eng. *able*, uit Fr. *able*, Lat. *habilem* (-*is*) = hebbelijk, van *habere* = hebben (z.d.w.).

Abelmosch, v., uit Ar. *habb-el-mosk* = muskuszaad, van *habb* = zaad, *mosk* = muskus en het lidw. *el*.

Abrikoos, v., bij Kiliaan *abrikok*: het eerste uit het Fr. meerv. *abricots*, het tweede uit Port. *abricoque*. Een dergelijk verschijnsel in 't Eng., waar thans *apricot* en vroeger *apricock*. Het Fr. woord is zelf ook het Port. woord met dissim. van den tweeden *k*-klank. Het Port.-Sp. woord, vroeger *albercoque*, gelijk nog in 't It. *albercocca*, is ontleend aan het Ar. *al barkôk* of *abberkok*, d. i. het lidw. *al* en 't Mgr. *βερικόκκιον*, verbasterd uit een vroeger Gr. *πραικόκκιον*, enkelv. van *πραικόκκια*, overgenomen uit Lat. *præcocia*, meerv. van *praecox* = de vroegrijpe (in tegenstelling met de laatrijpe perzik), van *præ* = voorop en *coquere* = koken, rijpen (z. KOKEN).

Abt, m., Mnl. *abbet*, gelijk Ohd. *abbât* (Mhd. *abbet*, Nhd. *abt*), Ags. *abbod*, *abbot* (Eng. *abbot*), uit Mlat. *abbâtem*, accus. van *abbas*, maar met opgeschoven klemtoon (*ábbatem*). Het Lat. woord komt uit het Gr., en dit uit het Syr. *abbâ* = vader, niet uit het Hebr. waar het *âb* is (z. Marcus XIV, 36 en Paulus, Rom. VIII, 15). — ABDIJ, Mnl. *abbedie*, gelijk Ohd. *abbateia* (Mhd. *abbeteie*, Nhd. *abtei*), Eng. *abbey* en Fr. *abbaye*, uit Mlat. *abbatiam* (-*ia*), — en ABDIS, Mnl. *abbedisse*, gelijk Mhd. *abtissin*, Eng. *abbess*, Fr. *abbesse*, uit Mlat. *abbatissam* (-*a*). In het Ndl. werd voor de suff. -*ij* en *is* de *t* tot *d* verzacht: vergel. *proosdij*.

Abuis, o., Mnl. *abuus*, uit Fr. *abus* = misbruik, misgreep, bedrog, van Lat. *abusum* (-*us*), van *abuti*, naar 't model *usus*, *uti*.

Accijns, m., onder invloed van *cijns*, in plaats van *accijs*, gelijk Nhd. *accise*, Fr. *accise*, uit Mlat. *accisiam* (-*a*) = impost, insnijding op een kerfstok, van Lat. *accidere* = kerven, uit *ad* (z. TOOGEN) en *caedere* (z. SCHEIDEN). Mnl. *assise* = accijns, evenals Fr. *assise* is uit Mlat. *assisam* (-*a*), een afleid. van Lat. *ad-sidere* = aan-zitten. De bet. zijn: 1. rechtzitting, 2. besluiten van zulke zitting, 3. besluiten aangaande belastingen, 4. belasting. — Mlat. *accisia* en *assisa* werden wel eens verward.

Ach, tuss., natuurklank die in alle talen voorkomt.

Achillespees, v., naar de mythe betreffende Achilles, die alleen ter plaatse van die pees kwetsbaar zou geweest zijn.

1. **Acht**, telw., Mnl. *acht*, Os. *ahto* + Ohd. *ahto* (Mhd. *ahte*, Nhd. *acht*), Ags. *eahta* (Eng. *eight*), Ofri. *achta*, On. *atta* (Zw. *åtta*, De. *otte*), Go. *ahtau* + Skr. *aṣṭâu*, Gr. *ὀκτώ*, Lat. *octo*, Oier. *oct*, Osl. *osmŭ*: ontleding van het woord is niet mogelijk.

2. **Acht**, v. (zorg), Mnl. *acht* + Ohd. *ahta* (Mhd. *ahte*, Nhd. *acht*), Ags. *eaht*: oorspr. onbek.; men wil het brengen tot Ug. √AH (van waar Go. *aha* = verstand), Idg. √OK (van waar Lith. *akylas* = voorzichtig, en Gr. *ὄσσομαι* = een voorgevoel hebben).

3. **Acht**, v. (ban), Mnl. *achte* + Ohd. *ahta* (Mhd. *ahte*, Nhd. *acht*); verg. Ags. *êhtan* en Os. *ahtjan* = vervolgen. Oorsp. onbek.: de eenen denken aan *eng* (z. d. w.), de anderen aan Gr. *ἀνάγκη* = dwang; er bestaan geen phonetische bezwaren tegen die onderstellingen.

4. **Acht**, v. (gevangenschap), met aphæresе der *h* uit *hacht* (z. 1. HECHT).

Achtbaar, bijv. en **achten**, o. w., afgel. van 2. *acht*.

Achtehalf, bijv., uit *half* en *achte*, ouderen vorm van het rangschikkend telwoord, thans *achtste*; de uitdrukking berust op een ellipse: zeven eenheden en de achtste half.

Achtel, o., staat voor *achte deel* (z. ACHTEHALF).

Achteling, m. en **achtendeel**, o.:

het eerste bevat het hoofd-, het tweede het rangtelwoord (z. ACHTEHALF).

Achter, bijw. en voorz., Mnl. *achter, echter, after*. Os. *aftar* + Ohd. *aftar* (Mhd. en Nhd. *after*), Ags. *æfter* (Eng. *after*), Ofri. *after*, On. *aftr* (Zw. en De. *efter*), Go. *aftra* + Gr. *ἀπωτέρω* = verder af; is compar. van *af* met Idg. suff. *-ter*.

Achterbaks. bijw., Mnl. *achterbakes*, met de adv. *s* gevormd van *achter* en *bak* = rug (z. BAKBOORD).

Achterdocht, v., met *o* voor *a*, evenals *overtollig*; niet gelijk *aandacht*, eene samenstelling, maar naar het model van *dacht*, *gedachte*, uit Mnl. *achterdenken* = berouw hebben, wantrouwig zijn.

Achtereen, bijw., z. AANEEN.

Achterkeuvelens, o. (achterkapbalkwerk) : het derde lid is *ens* + dial. Hgd. *ens*, *ans*, On. *áss* (Zw. *ås*, De. *aas*), Go. *ans* = balk.

Achterkousig, bijv. (achterdochtig) + Mhd. *afterkoese* : zooveel als *geneigd tot achterklappen* (z. 2. KOUS).

Achterstal, m. (arriéré); het tweede deel is 2. *stal* = stelplaats, het plaatsen, het geplaatste.

Achterwege, bijw.; hier achter = *over*, *door... heen*, gelijk veelmaals in 't Mnl. : verg. *zijnen weg volgen* en Fr. *suivre son chemin*.

-achtig, suffix, met aphæresе der *h* en verandering der *f* in *ch* vóór *t*, uit *-haftig* (z. d. w.). Bij de meesten geldt die uitlegging alleen voor het beklemtoonde suff. als in *woonáchtig*; het onbeklemtoonde, als in *bláuwachtig*, ware een dubbel suffix : *-acht* en *ig*; dit *acht* is Ohd. *oht* (Mhd. *oht*, *eht*, Nhd. *icht*), Ags. *ihte*.

1. **Adamsappel**, m. (soort van limoen) : de vrucht vertoont in de schil eenige holligheden die op indrukselen van tanden gelijken, waarom ze gehouden werd voor de Verboden Vrucht waarin Adams beet geprent gebleven was.

2. **Adamsappel**, m. (de keelknobbel), is volgens de Rabbijnen een gezwel veroorzaakt door een stuk van de Verboden Vrucht, dat in Adams keel is blijven steken.

Adder, v., Mnl. *adre*, *nadere*, Os. *nâdra* + Ohd. *nâtara* (Mhd. *nâter*, Nhd. *natter*), Ags. *nǽdre* (Eng. *adder*), Ofri. *niar*, On. *naðr*, Go. *nadrs*, dus in 't Nnl., Mnl. en Eng. met aphæresе der *n*, omdat men ze als de slotletter van *een*, *an* opvatte + Lat. *natrix* = waterslang, Oier. *nathir* = slang.

Adebaar, m., Friesche vorm van *ooievaar* (z. d. w.).

Adel, m., Mnl. *adel*, Os. *aðal* + Ohd. *adal* (Mhd. en Nhd. *adel*), Ags. *æðelu*, Ofri. *ethel*, On. *aðal* (Zw. en De. *adel*), Go. *aþal* (alleen in den eigennaam *Aþalareiks*); de Germ. √ATH met zijn ablaut ŌTH bet. geslacht, voor name afkomst, erfgrond, en is in vele eigennamen te vinden, als *Ulrik*, *Albrecht*, *Adele*, *Alfons*.

Adelaar. m., + Ohd. *adelare* (Mhd. *adelar*, Nhd. *adler*), samenstelling van *adel*, bijvorm van *edel* (z. d. w.) met *aar* (z. AREND).

Adelborst, m. + Nhd. *adelbursch*, samenstelling van *adel* (z. ADELAAR) met 2. *borst* (z. d. w.) = een jongeling van adel die zich aan den krijgsdienst wijdt, thans aspirant-zeeofficier.

Adellijk, bijv., in *adellijk wild*, is een afleiding van den vollen vorm van 5. *aal* (z. d. w. en verg. Eng. *addle egg* = bedorven ei).

Adem, m., Mnl. *adem*, Os. *aðom* + Ohd. *atom* (Mhd. *atem*, Nhd. *atem* en *odem*), Ags. *æðm*, Ofri. *ethma*; komt niet voor in 't Oostgerm. + Gr. *ἀτμός*, Skr. *ātman* = adem, geest. Zie ook ASEM.

Ader, v., Mnl. *ader* + Ohd. *âdara* (Mhd. en Nhd. *ader*), Ags. *ǽdre*, Ofri. *eddere*, On. *æðr*; hangt met *adem* niet samen, maar met het oog op Mnl. *inaderen*, Mhd. *inadere* = ingewanden, kan men denken aan Gr. *ἦτορ* = hart en *ἦτρον* = buik.

Aderlaten, o. w., niet een samenstelling, maar ontstaan uit de uitdrukking *een ader laten*; hier gelijk in *aflaten* is *laten* = loslaten.

Adie, tuss., door *adieuw*, uit Fr. *adieu*.

Admiraal, m., Mnl. *ammerael*, uit Fr. *admiral*, *amiral*, van Mlat. : *admiraldus*, *admiralius*, *almiragius*, *admirabilis*, enz., van 't Ar. *amîr* (verg. *emir*), door volksetymologie in verband

gebracht met *admirari* (= admirer), en voorzien van de suff. *aldus, alius*, enz.; niet van Ar. *amîr-al-bahr* of *amîr-al-mâ* = bevelhebber der zee of des waters, want in den beginne bet. het woord slechts Sarraceensch legerhoofd.

Adres, o., gelijk Hgd. *adresse* en Eng. *address*, uit Fr. *adresse*, verbaal-abstr. van *adresser* = richten tot, van Mlat. *addirectiare*, met *ad* van Lat. *dirigere* (*di, dis* = van kant, uiteen, — *regere* : z. REKKEN).

Advenant, bijv., uit Fr. *advenant, avenant*, teg. d. van *advenir*, Lat. *advenire*, gevormd met *ad* (z. TOOGEN), en *venire* = komen (z. d. w.); dus = wat bijkomt, wat goed bijkomt, wat past; verg. *bekwaam* van *bekomen*.

Advent, m., Lat *adventum* (*-us*) *Domini* = aankomst des Heeren, van *advenire* (z. ADVENANT); is de tijd van den vierden Zondag voor Kerstmis tot Kerstavond, waarin men zich onmiddellijk voorbereidt tot de aankomst, d. i. de geboorte van Christus.

Advocaat, m., gelijk Fr. *avocat*, uit Lat. *advocatum* (*-us*) = die bijgeroepen wordt om iemand voor het gerecht bij te staan, is zelfst. gebr. v. d. van *advocare*, gevormd met *ad* (z. TOOGEN) en *vocare* = roepen (z. GEWAG).

Advocaatje, o., of **advocatenborrel**, v., zoo genoemd als een goed smeersel voor de keel, en dus vooral dienstig aan degenen die als de *advocaten* in 't openbaar moeten spreken.

Af, bijw., Mnl. *af, ave*, Os. *af* + Ohd. *aba* (Mhd. *abe, ab*, Nhd. *ab*), Ags. *af, æf, of* (Eng. *of, off*), Ofri. *ef, of*, On. *af*, (Zw. en De. *af*), Go. *af* + Lat. *ab* (d. i. **ap*) en *ap* in *apage*, Gr. ἀπό, Skr. *apa*; verg. nog ACHTER, AAFSCH en AVERECHTS.

Afetten, o. w., Mnl. *afetten* + Nhd. *abätzen* : uit *af* en *etten*, dat in Mnl. wel, maar in 't Nnl. niet meer voorkomt; het is factitief van *eten* (Ohd. *azjan*, Go. *atjan*) = doen eten, te eten geven.

Affodil, v., uit Ofra. *aphodel*, van Lat. *asphodelum* (*-us*), Gr. ἀσφόδελος : oorspr. onbek.; verg. echter Skr. *asphōtâ*, naam van verschillende planten.

Afgaan, ono. w., en **afgang**, m., in de bet. van zich ontlasten, wordt gezegd met betrekking tot den persoon die zich verwijdert : vergel. Fr. *se retirer*.

Afgebliksemd, afgedieft, afgedokterd, afgedonderd, afgeduiveld, bijw.: alle vloekwoorden met *af* = ten einde toe, d. i. præfix met superlat. kracht. Het tweede is vervormd uit *afgeduiveld* met bijgedachte aan *ondiefte;* het derde is vervormd uit het vierde.

Afgezant, m., oud verl. deelw. van *afzenden*, gelijk *gezant* (z. d. w.) van *zenden*.

Afgod, m., Mnl. *afgod* + Ohd. *apcot, abgot* (Mhd. *abgot*, Nhd. *abgott*), Ags. *afgod*, Ofri. id., On. *afguð*, Go. *afguds* (maar hier adj. met de bet. *goddeloos* gelijk ook in 't Vlaamsch). Voor Grimm zijn *afgod* = valsche god en *afguds* = goddeloos, hetzelfde woord; voor de meesten echter is *afgod* gevormd met een præfix *af* = on (z. AFGROND), — en *afguds* samengest. met het bijw. *af* = afgekeerd van.

Afgrijzen, o. + Nhd. *abgrausen* en Ags. *âgrîsan* : van *af* (z. d. w.) en **grijzen* (z. GRIJZELEN).

Afgrond, m., Mnl. *afgrond*, Os. *afgrundi* + Ohd. *abgrundi* (Mhd. *abgründe*, Nhd. *abgrund*), Ags. *ungrynde*, Go. *afgrundiþa*, niet op te vatten als een samenstelling met bijw. *af* = *wat van den grond af is*, naar analogie van Go. *fauradauri* = straat voor de deur, of *andanahti* = avond, tijd tegen den nacht, — maar als gevormd met præfix *af-* = on, zonder, naar 't Gr. ἄβυσσος van ἀ = zonder (z. ON) en βυσσός = bodem.

Afgunst, v., Mnl. *afjonste*, Os. *abunst* + Ohd. *abunst* (Mhd. *abgünste*, Nhd. *abgunst*), On. *öfund*, gelijk *afgod* en *afgrond*, niet samengest. met bijw. *af*, maar gevormd met præfix *af-*, dus = ongunst, haat of nijd.

Aflaat, m. Mnl. *aflaet*, Os. *aflât* + Ohd. *ablâz* (Mhd. *ablâz*, Nhd. *ablass*), On. *aflát*: is stam van *aflaten*, dat reeds Go. *afletan* = vrijlaten, kwijtschelden (z. ONVERLAAT).

Afril, m., gevormd in tegenstelling met *opril*, dat slechts eene volksetymologische vervorming is van 2. *april* (z. d. w.).

Afscheid, o., Mnl. *afscheit* + Nhd. *abschied*, niet uit *af* en *scheid*, maar stam van *afscheiden;* verg. *onderscheid, onderhoud, onderwijs, toeloop*, enz.

Afstand, m. + Nhd. *abstand*, Go. *afstass*, niet uit *af* en *stand*. maar van *afstaan* gelijk *stand* van *staan*; hier bet. *af* verwijdering.

Aftandig, bijv., gevormd met *af* = beroofd van, en *tand*; verg. de spreuk: *zij is van den tand.*

Aftandsch, bijv. met *af* = vrij van, dus = niet meer tanden wisselend.

Afwezig, bijv., noch samengesteld, noch afgel. van *afwezen*, maar gevormd met de oudere uitdrukking *af wesen*: z. AANZIJN.

Agaat, o., Mnl. *achates* en *achaet*, gelijk Mhd. *achates*, *achat* (Nhd. *achat*), Eng. *agate*, Fr. *agate*, uit Lat. *achates*, Gr. ἀχάτης, naar de rivier *Achates* in Sicilië, waar het eerst gevonden werd.

1. **Agger**, m. (rijzing van de zee) + Ags. *égor* (Eng. *egor*, *eager*), On. *aegi* = zee + Lat. *aequor* = zee.

2. **Agger**, m. (boor): z. AVEGAAR.

Agurk, v., gelijk De. *agurke*, Nhd. *gurke*, Eng. *gherkin*, door het Slav. (Po. *ogorek*, Ru. *ogurez*, Boh. *okurka*), uit het later Gr. ἀγγούριον, dat aan de Oostersche talen ontleend is: Ar., Turk., Perz. *chijār*, met het lidw. *al*.

Ahorn, m., uit Nhd. *ahorn*, Ohd. *ahorn*, *aorn*: oorspr. onbek.; verg. van den eenen kant Lat. *acer* met het bijv. *acernus*, Gr. ἄκαστος, beide = ahorn, — en van den anderen Lith. *aornas*, Osl. *javorŭ*, Po. *iawor*, Boh. *gawor*, Ru. *javor*.

1. **Ai**, tuss., klanknabootsing; verg. Nhd. *ai*, Fr. *ahi*, Gr. αἴ.

2. **Aï**, m., uit Fr. *aï*, naar het geluid van het dier.

Ajakkert, ajakkes, ajasses, tuss. vervormd uit *ah Jezus*: z. JEMENIE.

Ajuin, m., gelijk Eng. *onion*, uit Fr. *oignon*, van het volkslatijn *unionem* (-*io*). Die plantnaam is hetzelfde woord als het klassiek Lat. *unionem* (-*io*), waarvan Fr. *union*, en beteekent dus eenheid, omdat ze uit één stuk is, in tegenstelling met het *knoflook* (z. d.w. en ook UI).

Akant, m., gelijk Fr. *acanthe*, uit Lat. *acanthum* (-*us*), van Gr. ἄκανθος, waarnevens Gr. ἄκανθα = doorn.

Akefietje, o., van *ake* en *fi*, twee tuss., die walging uitdrukken.

Akelei, v., Mnl. *acoleie*, *akeleie*, gelijk Ohd. *agaleia* (Mhd. *agleie*, Nhd. *aglei*) en Fr. *ancolie*, uit Lat. *aquilegiam* (-*ia*): oorspr. onbek.

Akelig, bijv., in 't Nnl. afgel. van Mnl. *akel* = leed; men vindt in 't Ags. *acol* = bang, *acan* = zeer doen (Eng. *to ache*) en *æce* = zeer (Eng. *ache*).

1. **Aker**, m. (watervat), Mnl. *aker*, *eker*, gelijk Ndd. *aker*, Ohd. *achari*, met opgeschoven klemtoon uit Lat. *aquarium* (van waar ook Fr. *évier* en *aiguière*), een afleid. van *aqua*: z. A. Dus niet saamgest. met de twee woorden, die zich in 't Go. vertoonen als *ahwa* = water en *kas* = kaar.

2. **Aker**, m. (eikel), Mnl. *aker* + Mhd. *ackeran* = eikel, beukenoot (Nhd. *ecker*), Ags. *æcern* (Eng. *acorn*), On. *akarn*, Go. *akran*: het woord moest dus *akeren* zijn, maar wellicht zag men -*en* als meervoudsuitgang aan en vormde het enk. *aker*; het heeft niets gemeens met 2. *aak*, noch met *eik*, *eikel*, maar behoort eerder tot *akker* en bet. dan *vrucht* in 't algemeen.

3. **Aker**, m. (landmaat), gelijk Fr. *acre* en Eng. *acre*, uit Mlat. *acra*, dat van *akker* komt.

Akker, m., Mnl. *acker*, Os. *accar* + Ohd. *acchar* (Mhd. en Nhd. *acker*), Ags. *æcer* (Eng. *acre*), Ofri. *ekker*, On. *akr* (Zw. *åker*, De. *ager*), Go. *akrs* + Lat. *ager*, Gr. ἀγρός, Skr. *ajras*, van den Idg. √AG = drijven (verg. Lat. *agere*, Gr. ἄγειν = drijven, handelen); dus = het veld waarheen men het vee *dreef* (Nhd. *die trift*, Ndl. *Zwijndrecht*): de beteekenis veranderde met de levenswijze der Idg., toen ze van herders landbouwers werden.

Akkoord, o., Mnl. *accoort*, uit Fr. *accord*, verbaalabstr. van *accorder* = (doen) overeenkomen, Mlat. *accordare*, van *ad* (z. TOOGEN), en *cor* (z. HART).

Aks, of met anorgaan. *t*: **akst**, v., z. AAKS.

Akte, v., uit Fr. *acte* = handeling, van Lat. *actum* (-*us*), verbaalabstr. van *agere* (z. AKKER).

Al, bijv., bijw., vw. (omnis), Mnl. *al*, Os. *al* + Ohd. *al* (Mh. *al*, Nhd. *all*), Ags. *eal* (Eng. *all*), On. *allr* (Zw. *all*, De. *al*), Go. *alls*: Ug. **allaz*, geassim. uit **alnaz* + Oier. *uile* (d. i. **oljos*).

Daarnevens bestaat een vorm zonder **suffix**: Ug. **alo-* (z. 1. AAL), alleen in afleid. en samenst. voorkomende. Geen verband met Gr. ὅλος (z. ZALIG). — Het heeft versterkende kracht in *alleen, alreeds, althans, alzoo*; — met de bet. *reeds* is het verkort uit *alreeds*.

Alabaster, o., zie ALBAST.

Alaam, m., zie ALLAAM.

Alant, m., Mnl. *alaen* + Ohd. *alant* (Mhd. en Nhd. id.): oorspr. onbek.; men brengt het meestal tot Lat. *inula, enula, anula* (Fr. *aunée*), Gr. ἑλένιον; in het volkslatijn heette de plant *ala*, gelijk nog in Sp. en Port. (z. ook AALBES).

Alarm, o., gelijk Hgd. *lärm*, uit Fr. *alarme*, van It. *all'arme* = naar de wapens (d. i. te wapen: verg. Fr. *aux armes*).

Albast, o., Mnl. *alabastre* gelijk Hgd. *alabaster*, Eng. *alabaster*, Fr. *albâtre*, uit Lat. *alabastrum*, van Gr. ἀλάβαστρον (waarvan in 't Go. *alabalstraun*), naar de Egypt. stad *Alabastron* in Thebaïs.

Albe, v., Mnl. *albe*, gelijk Hgd. id. en Fr. *aube*, uit Lat. *albam* (*vestem*) = wit (kleed), als zinnebeeld van zuiverheid. — Daarnevens *alve, alft*.

Alderman, m., in Groningen *olderman*: het eerste lid is compar. van *oud*.

Ale, z. 3. AAL (drank) of 5. AAL (meststof).

Alevel, vw., uit *al-even-wel*.

Alf, m., z. 1. ELF.

Alfpape, v. + Hgd. *alpfaff* Holl.: het eerste lid is *alf*, vergel. het synon. *duivelskruid*; het tweede is te verklaren uit een gebruik door Lonicer als volgt vermeld: die Landpfarrer schneiden Bilder daraus verkaufens für alraun.

Alft, m., z. ELFT; — v., z. ALBE.

Algen, v. meerv., uit Fr. *algues*, van Lat. *algas*, accus. meerv. van *alga* = wier.

Alias, bijw., uit Lat. id. = op andere wijzen, bijwoordelijk gebr. accus. v. meerv. van *alius* = ander (z. ELDERS); — met de bet. spotnaam is het verkort uit *aliasnaam*; verg. de spreuk: iemand ander namen geven.

Alikas, m.: het eerste deel is identisch met Eng. *alley* = knikker; het tweede is niet klaar.

Alikruik, v., in Zeeland *alekreukel*, te Luik *haricreute*: oorspr. onbek.; verg. echter Fr. *salicoque*, waarvan des de verbinding kan zijn uit *des-z-alicoques*; ook kan een Gr. ἁλίκοχλος = zeeschelp, bestaan hebben, dat in de volkstaal zou doorgedrongen zijn; verg. ook nog het even duistere Fr. *anicroche* = haakvormig handwapen.

Alk, v., uit Mlat *alca*, van On. *alka* (Zw. *alka*, De. *alke*), van waar ook Eng. *auk*.

Alkohol, m., in Fr., Eng., Hgd., uit Sp. *alcohol*, van Ar. *alkohhla* = het onvoelbaar poeier, waarin het lidw. *al* en *kohl, kull, kahal* = fijn poeier van spiesglas om de wenkbrauwen meê te blanketten.

Alkoof, v., gelijk Eng. en Hgd., uit Fr. *alcôve*, hetwelk met It. *alcova* uit Sp. *alcoba*, van Ar. *alqobba*, waarin het lidw. *al* en *qobba* = verwelfd vertrek (z. KOEPEL).

Allaam, m., Mnl. *alame, anlame, andlame* + Ags. *andlóma* = werktuig, een samenstelling met præfix *and-* (z. ANTWOORD) en een woord dat zich vertoont in 't Ags. *lóma* (Eng. *loom*) en Ohd. *luomi* = werktuig, huisraad, weefgetouw, waarnevens ook Ags. *gelóma* en Ohd. *gilómo* voorkomen.

Alleen, bijv., Mnl. *alene* + Mhd. *alein* (Nhd. *allein*), Eng. *alone*, uit *al*, versterkend bijw. = geheel en al, en *een* dat in de oudere Germ. talen = op zich zelf, seul.

Allegaar, bijw., uit *al* en *gaar* voor *gader* (z. d. w.), maar *allemaal* uit *al te maal*.

Allengs, Allengskens, bijw., het eerste is een jongere vorm, uit het tweede gemaakt, — en het tweede is een vervorming voor *alleenskens*, d. i. eentje voor eentje, bij Kiliaan vertaald door *singulatim*; reeds Mnl. bestonden *allenkine, allencsken*, d. i. langer en langer, à la longue, nevens *al eenkine, alleenkine, alleenkines*

Allens of **allehens**, uit het Eng. *all hands*, als in *all hands on deck* = alle handen op dek, d. i. iedereen op dek.

Allent, in *allenthalve*, enz., is onz. datief met paragog. *t*; z. MIJNENT, enz.

Allewaardig, bijv.: z. AALWAARDIG.

Alles, voornw., niet uit *al* + *des*,

noch *al* + *es*, dit ware *al* met den gen van het demonstr. of van 't pron. van den 3 pers., maar genit. van *al* berustende op een ellipse : *al alles* = tout de tout; verg. *niets* en *iets*.

Allodium, o., gelijk Fr. *alleud*, uit Mlat. *allodium*, van Onfra. *alôdis* = vrije erve, een samenst. met *al* = gansch, en **oode* = bezitting (z. OOIEVAAR).

Allooi, o., uit Fr. *alloi*, gevormd uit *à loi* = naar de wet, zooals 't behoort (z. 2. -LEI).

Almanak, m., in alle Europ. talen : oudste voorbeeld It. *almanacco* omstreeks 1300. Wellicht uit Ar. door Sp. in Europa gekomen. Meer is van den oorspr. niet bekend. Omdat Eusebius echter Porphyrius aanhaalt, die van Egyptische kalenders spreekt, ἀλμενιχιακά genoemd, onderstellen sommigen dat het een Koptisch woord is; anderen denken met meer recht aan Hebr.-Chald. *mānah* (= scheiden, tellen), daar de Chaldeeuwen van ouds voor de tijdrekenkunde bekend zijn; dus ware *almanak* = de teller, met het lid. *al* en *manah* dat wij uit het beroemde *Mane, Thecel, Phares* (Dan. V. 25) kennen.

Aloë, Mnl. *aloes*, gelijk Ohd. *aloe* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *alewe* (Eng. *aloe*), Fr. *aloès*, uit Lat. *aloë*, Gr. ἀλόη, van Indisch *haloha*, over het Hebr. *ahalōt* en Perz. *alwāh* heen.

Alpen, m. meerv., gelijk Fr., Hgd., Eng., uit Lat. *alpes*, van Kelt. *alp* = hoogen berg, eigenlijk sneeuwberg, verwant met Lat. *albus* = wit.

Alreeds, bijw., zie AL.

Alruin, v., bij Kiliaen *alrune*, uit het Duitsch : Ohd. *alrûna*, Mhd. *alrûne*, Nhd. *alraun*, (Go. naar Jordanes) *haliuruna* : het eerste deel der samenstelling is niet klaar; het tweede is wellicht *rûna* = geheim; het geheel kan beteekenen : waarzegster, toovergeest, een naam dien de plant verdient om haar wondere krachten en den vorm van haar wortel.

Als, vw., Mnl. *als*, *alse*, *as* + Ohd. *alsô* (Mhd. *alsô*, *alse*, *als*, Nhd. *als*), Ags. *ealswá* (Eng. *also* en *as*), is dus een apokope uit *alzoo*, waarin *al* versterkende kracht heeft gelijk in *alleen* = gansch zoo.

Alsem, m., Mnl. *alsen*, *alsene* + Ohd. *alahsan* (Nhd. *alsem*), wellicht saamgesteld met Os. *alah*, Ohd. *alah*, Ags. *ealh*, On. *alah*, Go. *alhs* = tempel, en Ohd. *samo*, enz. = zaad, want het was een der heilige kruiden. *Aalst* en *alst* zijn bijvormen met anorgan. *t*. Andere namen zijn *absint* en *wermut*.

Alskaks, bijw., is de adverb. genit. van *al-kak*, d. i. al gekakel (z. KAKELEN).

Altaar, autaar, enz. o., Mnl. *outare* gelijk Ohd. *altâri* (Mhd. *altâre*, Nhd. *altar*), Eng. *altar*, Fr. *autel*, uit Lat. *altare* = verhoog, offertafel, van *altus* = hoog. De oude Germ. talen hadden een afzonderlijken naam, die veelal een samengesteld woord was.

Altemet, bijw., niet uit *met* = mede, maar *met* = Mnl. *met*, *gemet* + Ohd. en Mhd. *mez*, Ags. *met* = maat, dus *te met* = naar mate en *al-te-met* = al naar de mate, d. i. somtijds of misschien.

Althans, bijw., uit *al* en *thans*, Mnl. *altehande*, *althants* + Mhd. *altôhandes*, dus = in den tijd die bij de hand is, d. i. nu; eerst sedert het begin der 18de eeuw bet. het *ten minste*, zonder iets te vertoonen dat dien vreemden overgang kan uitleggen.

Altoos, bijw., Mnl. *altoos* + Mndd. *altoges*, Mhd. *alzoges*, met de adverb. *s* uit *toog*, bijvorm van *teug* (z. d. w.), dus = te alle teug, te allen keer.

Aluin, v., gelijk Eng. en Hgd., uit Fr. *alun*, van Lat. *alumen*: oorspr. onbek.

Am, amme, v., te vinden in On. *amma* gelijk in Ohd. *amma* (Mhd. en Nhd. *amme*), in Sp. en Port. *ama* gelijk in Bask. *ama* en Alban. *emme*, in Hebr. *ēm* gelijk in Gr. ἄμμας, ἄμμια; wellicht een natuurklank.

Amandel, v. en m., Mnl. *amandel*, *amander*, uit Ofra. *amandele*, *amandre* (Nfra. *amande*), hetwelk gelijk de andere Rom. vormen uit Mlat. *amandola*, van klass. Lat. *amygdala*, Gr. ἀμυγδάλη : oorspr. onbek. Het Sp. heeft *almondra*, alsof het Ar. lidw. er in stak; van daar Eng. *almond*, en, met weglating van dit zoogezegde lidw. *al*, It. *mandola*, Ohd. *mandala*, Mhd. en Nhd. *mandel*.

Ambacht, o., Mnl. *ambacht*, Os. *ambaht* + Ohd. *ambahti* (Mhd. *ammet*,

Nhd. *amt*), Ags. *ombiht*, Go. *andbahti*, afgel. van Go. *andbahts* = dienaar. Dit is ontleend aan een Kelt. woord dat ons door Ennius (volgens Festus) en Cæsar overgeleverd werd onder den Lat. vorm *ambactus*=rondgezondene, bode, zijnde een samenst., waarvan de Kelt. elementen gelijkstaan met Lat. *ambi* = om (z. d. w.) en *agere* = drijven (z. AKKER).

Ambassade, v., uit Fr. id., van It. *ambasciata*, afgel. van Mlat. *ambascia* = bediening, zelf afgel. van *ambacht*.

Amber, o., Mnl. *amber*, uit Fr. *ambre*, van Sp. *ambar*, van Ar. *anbar*; de Ar. hebben het van het Perz. *ambar* uit Skr. *ambara*.

Ambt, o., Mnl. *ammet*, *ampt*, *amt*, verkort uit *ambacht*.

Amechtig, bijv., z. AAMECHTIG.

Ameldonk, v., wellicht een samenst.: *amel* uit Gr.-Lat. *amylon* = zeer fijn meel, gevormd met het ontkennende ἀ (z. ON) en μύλη = molensteen (z. MALEN), — *donk* = ongebuild meel + Hgd. *dünkel*, *dinkel* = spelt: dus zooveel als *amelmeel*, *amelkoren*. Waarschijnlijker is vervorming na ontleening aan Fr. *amidon* (uit Mlat. *amidum*, van Lat. *amylum*), dat rechtstreeks *amedong* moest geven.

Amerij, v., uit Lat. *Ave Maria*, dus = zoo weinig tijds als noodig is om een Ave Maria (Wees gegroet, Maria) te zeggen.

Amfioen, o., in Oost-Indië de naam van het opium; het is het Gr.-Lat. woord *opium* vervormd in 't Perz. tot *afjoen* en Ar. *afijoen*, en door de Portug. in het Oosten tot *anfião*.

Amijt, m., Mnl. *amict*, gelijk Fr. *amict* en Eng. *amice*, uit Lat. *amictum* = wat men om zich werpt, afgel. van 't v. d. van *amicire*, gevormd met *am*, *ambi* (z. OM) en *jacere* = werpen (z. JAGEN).

Ammelaken, o., Mnl. *amlaken*, *amelaken*; het eerste deel der samenstelling is niet klaar; misschien is het het Fr. *nappe*, Mlat. *napa*, klass. Lat. *mappa*, met de zeer gewone aphærese der *n*, maar met den ongewonen overgang van *naplaken* tot *namplaken*, *namlaken*; daarvoor zegt het Eng. *naperij*, uit Ofra. *naperie*. Sommigen verstaan het als *laken voor het vaatwerk* (1e lid *aam*), anderen als *wit laken* (1e lid *amel*).

Ampel, v. (burette), uit Hhd. *ampel*, van Lat. *ampulla* (z. PUL).

1. **Amper**, bijv. (bitter); verg. Ohd. *ampfaro*, Mhd. *ampfer*, Nhd. *ampfer* = zuring; oorspr. onbek.

2. **Amper**, bijw. (bijna), is 1. *amper*; de bet. zijn: zuur of bitter, met moeite, ternauwernood.

Amulet, v. uit Fr *amulette*, van Lat. *amuletum*: oorspr. onbek.

Ander, bijv., Mnl. *ander*, Os. *ōđar* + Ohd. *andar* (Mhd. en Nhd. *ander*), Ags. *óðer* (Eng. *other*), Ofri. *other*, On. *annar* (Zw. *annan*, De. *anden*), Go. *anþar* + Skr. *antara*, Lith. *antras*; is comparatief met suff. *-ter* (verg. *achter*); niets gemeens met Lat. *alter*.

Andijvie, v., Mnl. *endivie*, gelijk Fr. *endive*, Eng. *endive*, Hgd. *endivie*, uit Mlat. *endiviam* (*-ia*), van Lat. *intybea*, bijv. afgel. van *intybus*, *intubus* = suikerei: oorspr. onbek.

Andoren, m., Mnl. *andoren* + Ohd. *andorn* (Mhd. en Nhd. *andorn*): oorspr. onbek.

Angel, m. Mnl. *angel*, Os. *angul* + Ohd. *angul* (Mhd. en Nhd. *angel*), Ags. *ongel* (Eng. *angle*), On. *őngull*. In de oude Germ. talen bestaat daarnevens ook een vorm zonder suffix *-l*; van denzelfden oorsprong als Lat. *uncus*, Gr. ὄγκος = haak; de grondgedachte is dus *haak*, niet *punt*; verg. *anker*.

Angelier, v., z. ANJELIER.

Angst, m. Mnl. *anxt* + Ohd. *angust* (Mhd. *angest*, Nhd. *angst*), niet van Lat. *angustia* (Fr. *angoisse*, Eng. *anguish*), maar een Germ. afleid. van *eng* (z. d. w.).

Anijs, m., Mnl. *anijs*, gelijk Mhd. *anis*, *enis* (Nhd. *anis*), Eng. *anise*, uit Fr. *anis*, van Lat. *anisum*, *anethum*, uit Gr. ἄνισον, ἄνηθον: oorspr. onbek.

Anjelier, v., eene afleiding van *anjer*.

Anjer, **anjier**, v., reeds in de 16e eeuw: Het Angierken, Kamer van Rhetorica te Haarlem; zoo genoemd naar René d'Anjou.

Anjersteen, m.. zoo genoemd omdat dit koraal den vorm van anjers heeft.

1. **Anker**, o. (maat), gelijk Fr. *ancre*, uit Mlat. *ancheriam* (*-ia*) = kleine ton: oorspr. onbek. — Hgd. *anker*, Eng. *anker*, Zw. *ankare* zouden aan 't Ndl.

ontleend zijn; het woord gaat boven de moderne taalperiode niet.

2. **Anker,** o. (houvast), Mnl. *anker* + Ohd. *anchar* (Mhd. en Nhd. *anker*), Ags. *ancor* (Eng. *anchor*), On. *akkeri* (Zw. *ankare*): door de kustbewoners ontleend aan Mlat. *ancoram*(-*a*)(waaruit ook de Rom. woorden: Fr. *ancre*, enz.), en dit uit Gr. ἄγκυρα van ὄγκος (z. ANGEL); het Gr. woord ging anderzijds in 't Slav. over: Lith. *inkoras*, Po. *ankier*, enz.

Ansjovis, v., gelijk Fr. *anchois* en Eng. *anchovy*, uit Sp.-Port. *anchova*: dit wellicht uit Bask. *anchoa*, van *antzua* = droog (z. ABBERDAAN); de laatste silbe van 't Ndl. woord is volksetymologische vervorming.

Ant-, præfix, z. ANTWOORD en ONT.

Antoffel, m., uit Fr. *antoffe*, *antofle*, *antolphe*, van Lat. *antophyllum*(-*us*).

Antwoord, o., Mnl. *antwoort*, *antwoorde*, v., Os. *andwordi*, o. + Ohd. *antwurti*, v. en o. (Mhd. *antwurt*, v., *antwürte*, o., Nhd. *antwort*, v.), Go. *andawaurdi*, uit *ant* = tegen (z. ONT) en een collect. van *woord*. De andere Germ. talen (Ags., Ofri. en On.) hebben een samenst. van *ant* met den stam van *zweren* (bv. Eng. *answer*); het Os. bezat de twee: *andswôr* nevens *andwordi*.

Apeel, m., met aphæresе voor *kapeel*, uit Fr. *chapel* = hoed, dimin. van *chape* = kap (z. d. w.); vergel. *rozenhoed* en *chapeau de fleurs*.

Apegapen, ono. w., wellicht voor *hapegapen*, een redupl. als *harrewaren* (z. d. w.).

1. **Apostel,** m. (van Christus), gelijk in alle Eur. talen, uit Gr.-Lat. *apostolos* = afgezant, van ἀποστέλλειν (z. AF en STELLEN).

2. **Apostel,** v. (aan den voorsteven), gelijk Fr. *apôtre* en It. *apostolo*, van Mlat. **appostella*, dimin. van *apposta* = stut, van Lat. *apponere* = bijstellen.

Apotheek, v., Mnl. *apotheke*, uit Gr.-Lat. *apothēkē* = bewaarplaats, van ἀποτίθημι = wegzetten (z. AF en DOEN).

Appel, m. (vrucht), Mnl. *appel* + Ohd. *aphul* (Mhd. en Nhd. *apfel*), Ags. *æppel* (Eng. *apple*), On. *epli* (Zw. *äple*, De. *äble*) + Lith. *obolys*, Lett. *abholo*, Ru. *jabloko*; Ier. *abhal*, We. *afal*, Gaë. *ubhall*: komt alleen voor in 't Germ., Slav., en Kelt., en werd vóór de klankverschuiving ontleend aan Lat. *malum Abellanum* = appel van Abella in Campanië, om hare appels beroemd (z. Virg. Aen. 7,740 en verg. *perzik*).

Appelflauwte, v., is eene volksetymologische vervorming van *apoplexie*; vergel. in Eng. volkstaal *appleplexy*.

Appelpent, v.: het tweede lid is gelijk Fr. *panade*, uit Mlat. *panata* = broodbrij, afgel. van Lat. *panis* (Fr. *pain*) = brood, verwant met *pascere*: z. PEISTEREN.

Appelsien, v., naar het Ofra. *pomme de Sine*, d. i. *p. d. Chine* = appel uit China, daar de boom uit het zuiden van Azië herkomstig is.

1. **April,** m. (plan incliné), gelijk Hgd. *apparelle*, uit Fr. *appareil* met dezelfde bet.; is stam van *appareiller* = gelijke dingen bijeenzetten, schikken, gevormd met *ad* en *pareil* = gelijk (Mlat. *pariculus* van Lat. *par* = gelijk: z. PAAR). Door volksetymologie werd *april* in verband gebracht met *oprijden* en vervormd tot *opril*, hetgeen door tegenstelling *afril* in 't leven riep.

2. **April,** m. (maand), Mnl. *april*, gelijk Ohd. *aprilio* (Mhd. *abrille*, Nhd. *april*), Eng. *april*, Fr. *avril*, uit Lat. *aprilis*, wellicht voor *aperilis* = de maand waarin alles opengaat, van *aperire* = opendoen.

Aprilvisch, m., vertaald uit Fr. *poisson d'avril*, dat echter niet bet. *aprilschen visch*, maar *den visch avril*, d. i. de makreel (z. d. w.). *Avril* heeft ook de tweede bet. van Fr. *maquereau*, zoodat het zenden van *poissons d'avril* een zinspeling is van denzelfden aard, maar in niet zoo kieschen vorm, als het zenden van geschenken op den Engelschen St-Valentine's dag.

Arak, v., uit Sp. *arraque* en *raque*, van Ar. *alraq*, waarin *al* het lidw. is en *raq* volgens de eenen het Ar. bijv. *zoet* en volgens de anderen een verkorting van Skr. *raksasūra* = duivelsdrank, zoo genoemd omdat hij door Manu's wetten verboden was.

Arbeid, m., Mnl. *arbeit*, *aerbeit*, *arebeit*, Os. *arbêd*, *arbēd*, *arbēdi* + Ohd. *arabeit* (Mhd. en Nhd. *arbeit*), Ags. *earfođ*, Ofri. *arbed*, On. *erfiđi*, Go. *arbaiþs* + Arm. *arbaneak* = dienaar, Osl. en Ru. *rabota*, Po. en Boh. *robota*

= heerendienst, Obulg. *robu*, Osl. en Ru. *rab*, Boh. *rob* = kecht; geen verband met Lat. *labor* = werk, *robur* = kracht, noch *rabies* = woede. In enkele Germ. vormen heerscht dezelfde afwisseling tusschen *f* en *b* als in *aanbeeld* en *ontfermen* (z. d. w.).

Arceeren, o. w., uit Fr. *hâcher* = hakken, snijden (z. HACHT).

Arduin, m. en o., Mnl. *ordune*, *ardune*, wellicht = herkomstig uit de *Ardennen* (Lat. *Arduenna silva* = Ardennerwoud) gelijk Fr. *ardoise* eveneens wellicht = *pierre ardenoise*. Stellig is het wegens uitgang en klemtoon een woord uit den vreemde.

1. **Arend**, m. (vogel), Mnl. *arent*, *aren* + Ohd. *arn* (Mhd. *arn*), Ags. *earn*, On. *őrn*; de *d* in 't Ndl. is anorgaan, als in *iemand*, *borst*, enz.; de vorm zonder paragogische *d* heeft men in *Arn-hem*. Nevens *aren* bestaat ook een nom. *aar* (als in *adelaar*), Mnl. *are* + Ohd. *aro*, gen. *arin* (Mhd. *ar*, Nhd. *aar*), On. *ari*, Go. *ara*, gen. *arins* + Gr. ὄρνις = vogel, Osl. *orilu* = arend, Lith. *erelis*.

2. **Arend**, m. (visch), vergel. Hgd. *meeradler*: zoo genoemd om zijn grootte en zijn vorm.

Arenpalm, m., het eerste lid is Jav. *arèn* = suikerhoudend.

Arenvisch, m. + Hgd. *ährenfisch*.

Argeloos, bijv. en **arglist**, v., Mnl. *argelist* + Ohd. *arclist* (Mhd. *argelist*, Nhd. *arglist*): het eerste element is het zelfst. nw. **arg* (z. ERG).

Argwaan, m., Mnl. *archwaen* + Mhd. *arcwân* (Nhd. *argwohn*, met *o* voor *a* gelijk in *holen*, *mond*, *wo*, enz.), is de stam van *argwanen* + Ohd. *arcwânen* = kwaad denken, gevormd met het zelfst. nw. **arg* (z. ARGLIST en ERG).

Ark, v., Mnl. *arke*, gelijk Ohd. *archa* (Mhd. en Nhd. *arche*), Ags. *earc* (Eng. *ark*), On. *őrk*, Go. *arka*, uit Lat. *arcam* (*-a*) = kist (waaruit ook Fr. *arche*), van denzelfden stam als *arx* = burg en *arcere* = afsluiten.

1. **Arm**, m. (lidmaat), Mnl. *arem*, *arm* + Ohd. *arm* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *earm* (Eng. *arm*), Ofri. *erm*, On. *armr* (Zw. en De. *arm*), Go. *arms* + Lat. *armus* = bovenarm, Skr. *īrmas*, Ze. *arema*, Osl. *ramo* = schouder : Idg. **r̥mos*.

2. **Arm**, bijv. (behoeftig), Mnl. *arem*, *arm*, Os. *arm* + Ohd. *arm* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *earm*, Ofr. *erm*, On. *armr* (Zw. en De. *arm*), Go. *arms*: oorspr. onbek.; niet buiten het Germ.

Armborst, m., gelijk Mhd. en Nhd. *armbrust*, door volksetymol. vervormd uit Mlat. *arbalista*, *arcubalista* = boogwerptuig, saamgest. met *arcus* = boog en *ballista* = werptuig, afgel. van Gr. βάλλειν = werpen.

Armoede, v., Mnl. *aermoede*, afgel. met suffix *-oed-*, Ug. *-*ôđ-*, dat nog voorkomt in Hgd. *einőde*, *heimat*, *monat* + Lat. *-ât-*.

Armozijn, o., ouder Nnl. *armosijn*, *armesij*, uit Fr. *armoisin*, *armoise*, gelijk It. *ermisino*, van Mlat. *ermisinum* (*-us*): oorspr. onbek.; geen verband met den Fr. plantennaam *armoise* = Lat. *artemisiam* (*-ia*).

Armzalig, bijv., van **armzaal*, samengest. met **zaal* = omstandigheid (z. ZALIG).

Aronsbaard, **-kelk**, **-voet**, door volksetymol., daar men dacht aan *Aaron*, Mozes' broeder, vervormd uit Lat. *arum*, Gr. ἄρον : oorspr. onbek.

Arren, bijv., in de uitdr. *in arren moede*, datif van **ar*, Mnl. *arre*, *erre*, Os. *erri* = toornig + Ohd. *irri* (Mhd. en Nhd. *irre*) = verdoold, Ags. *ierre* = toornig, Go. *airzeis* = verdoold + Lat. *error* = doling, *errare* = dolen (Fr. *erreur*, *errer*): Idg. √ERS; geen verband met Lat. *ira* = toorn. De bet. zijn: verdoold, het spoor bijster, buitensporig.

Arreslee, v., door aphærese voor *narreslee*, heeft wegens de vele bellen aan de *narren* haar naam ontleend.

Artisjok, v., gelijk Fr. *artichaut*, Eng. *artichoke*, Hgd. *artischoke*, uit It. *articiocco*, verbasterd uit *archiciocco*, *archicioffo*, die zelf volksetymologische vervormingen zijn van 't Ar. met het lidw. *al harschaf*. De Ar. naam in Syrië gebruikelijk: *ardischauki*, komt ook uit het It.

Arts, m., uit het Hgd. *arzt*, waarvan de afleid. niet zeker is, ofschoon toch zeer waarschijnlijk, namelijk van Mlat. *archiater*, Gr. ἀρχιατρός = opperarts, saamgesteld met ἀρχι (z. AARTS-) en ἰατρός = arts: immers aan het Hgd.

woord ontbreekt de umlaut en de tweede *r* : vergel. Mnl. *arsatre*, *ersatre*, dat duidelijk *archiater* teruggeeft. Ook het Ohd. *arzat* vertoont dezelfde moeielijkheid als het Nhd. *arzt* : daarom denken sommigen aan *artista*, maar met nog minder recht.

Artsenij, v., uit Hgd. *arznei* (z. ARTS), hetwelk kan afgel. zijn van *arzt*, maar waarschijnlijker is het, na vergelijking met Mnl. *ersetrien*, dat *arznei*, een dissimilatie is voor *arzrei* en rechtstreeks van **archiatria* gevormd is.

As, v., Mnl. *asse* + Ohd. *ahsa* (Mhd. *ahse*, Nhd. *achse*), Ags. *eax* (Eng. *axle*), On. *öxull* + Skr. *aksa*, Gr. ἄξων, Lat. *axis*, Osl. *osi*, Lith. *aszis*. In 't Ndl. wordt *hs* tot *ss*, vergel. *das*, *os*, *vlas*, enz. (z. OKSEL).

Asch, v., Mnl. *assche* en meerv. *asschen* gelijk in 't Eng. + Ohd. *asca* (Mhd. en Nhd. *asche*), Ags. *æsce* (Eng. *ash* en *ashes*), On. *aska* (Zw. en De. *ask*), Go. *azgo*, Ug. **ast-gō* + Gr. ἄζα = droogte, Boh. *ozditi* : Idg. √AZD, afgel. en synon. van √AS : Skr. *asa* = stof, Lat. *aridus* (d. i. **asidus*) = droog.

Asem, m., Mnl. *aessem* : komt alleen in 't Ndl. voor; beantw. aan Westg. **aþþom*, uit **aþm-* ; daarentegen *adem* aan **aþom* (z. ADEM).

Asperge, v., uit Fr. *asperge*, dat met Eng. *asparagus* en Hgd. *spargel*, uit Mlat. *sparagum* (-*us*), van Gr. ἀσπάραγος = de ongezaaide, gevormd met het ontkennend ἀ (z. ON.) en een afleid. van σπείρειν = zaaien. Anderen willen dat het Gr. woord door volksetym. zou vervormd en zelf ontleend zijn, namelijk uit Perzië : Zend. *çparegha* = vorktand, dus = de plant die met een vork uitgestoken wordt? — Een opmerkelijk voorbeeld van volksetym. heeft men in den Eng. volksnaam *sparrow-grass* = musschengras.

Asschepoester, v.: zooveel als die in de asch zit te poesten.

Astrant, bijv., met ingelaschte *t* tusschen *s* en *r* gelijk in *stroop* (z. d. w. en ook STROOM), uit Fr. *assurant* = zeker van zich zelf, teg. d. van *assurer*, Ofr. *asseürer*, van Mlt. *assecurare*, denomin. met *ad* van *securus* = zeker (z. d. w.).

Aterling, m., is de Fri. vorm van *etterling* + Ndd. *etterling* = hondenjong van de eerste dracht, van *etter* en suffix *-ling*, omdat men gelooft dat de beten van zulke honden etterverwekkend zijn.

Augurk, v., z. AGURK.

Augustus, m., uit Lat. *Augustus*, zoo genoemd ter eer van keizer Augustus; heette vroeger *sextilis*, d.i. zesde maand, daar het jaar met Maart begon; — *Augustus* was alleen een titel van dezen keizer (Octavius) en van al de andere na hem; is afgel. van *augere* (z. OOK).

Autaar, o., z. ALTAAR.

Auwe, v., in de bet. van *weide*, misspeld voor *ouw* (z. d. w.), en in de bet. van *koornaar* misspeld voor *houw* (z. d. w.).

Aveelzaad, o., met aphærese der *n* voor *naveelzaad*; het 1ste deel der samenst. is uit Ofra. *navel* nevens *navet*, beide dimin. van Lat. *napus*, uit Gr. νᾶπυ = mostaardzaad, waarnevens σίναπι (hieruit Hgd. *senf*): een Egypt. woord.

Avegaar, m., door aphærese uit *navegaar* (z. d. w.).

Aveluinen, ono. w. (knorren): oorspr. onbek.

Avenant, bijw., z. ADVENANT.

Aver, m. (nakomeling) : z. HAVER.

Averechts, bijw., met de adverb. *s* uit Mnl. *averecht*, gevormd met *ave*, vollen vorm van *af*, en *recht* (z. d. w.).

Averij, v., uit It. *avaria*, van Ar. *'awār* = bedorven koopwaar.

Averoen, v., Mnl. *averoene*, gelijk Fr. *aurone*, van Mlat. *avronum*, klass. Lat. *abrotonum*, Gr. ἀβρότονον : oorspr. onbek.

Avetronk, m., Mnl. id., uit Ofra. **avoutron* (Wa. *awatron*), van Ofra. *avoutre*, Lat. *adulter* = overspeler.

Averuit, v., Mnl. *aefrui*, *averui*, Ondd. *averuthe*, gelijk Ohd. *avaruza* (Nhd. *aberraute*), uit Lat. *abrotonum* (z. AVEROEN.)

Avoes is het Fr. *à vous* = aan u; ook spelt men *avous* ; van daar *avoezen*, gelijk bij Vondel *amoyen* van *à moi*.

Avond, m., Mnl. *avont*, Os. *aband* + Ohd. *aband* (Mhd. *abent*, Nhd. *abend*), Ags. *aefen* (Eng. *eve*, *even-ing*), Ofri. *avond*, On. *aptann* (Zw. *afton*, De. *aften*), Go. niet gevonden : oorspr. onbek. Het is niet waarschijnlijk dat het

zou een afleid. zijn van *af* om te bet. *den afnemenden dag*, daar de Germ. den avond als het begin van den volgenden dag opvatten: verg. *Paaschavond*, *Vastenavond*, *Sonnabend*, *Weihnachten*.

Avontuur, o., Mnl. *aventure*, uit Fr. *aventure*, Mlat. *adventuram* (-*a*), van Lat. *advenire* (z. ADVENANT). In 't Ndl. is het woord door volksetym. met *avond* in verband gebracht, gelijk Hgd. *abenteuer*.

Azijn, m., Mnl. *aisijn*, *aisil*, gelijk Ags. *aisil* (Eng. *eisel*), uit Ofra. *aisil*, *aisin*, van een bijvorm van Lat. *acetum* = azijn of *acidus* = zuur (z. EDIK).

Azuur, o., gelijk Eng. en Hgd. *azur*, uit Fr. *azur*, van It. *azzuro*, afgel. van Mlat. *lazurium*, *lapis lazuli* = blauwe saffier; in de Rom. talen werd de anlaut *l* als lidw. opgevat; het Mnl. zei *lazuer* en het Mhd. *lazur*, rechtstreeks uit het Mlat. Het Mlat. woord komt uit het Ar. *lâzoeward*, Perz. *ladjoeward*, naar de mijnen van *Ladjward*, waar de steen gevonden werd.

B.

Ba, tuss., in alle talen: onomat.

Baadje, o., z. BAAITJE.

1. **Baai**, v. (inham), gelijk Eng. *bay* en Hgd. *bai*, uit Fr. *baie*, van Sp. *baia* (Isid. van Sevilla reeds heeft *baiæ*); van daar ook Port. *bahia*, Mlat. en It. *baia*: oorspr. onbek.

2. **Baai**, bijv. (rosbruin), Mnl. *bay*, *baeye*, gelijk Eng. *bay*, uit Fr. *bai* van Lat. *badius* = kastanjebruin: oorsprong onbek.; van daar de naam van het ros *Bayaert*.

3. **Baai**, v. (stof), Mnl. *baey*, gelijk Eng. *baize* (eigenlijk *bay-s*) en Hgd. *boi*, uit Ofra. *baie*, wellicht hetzelfde woord als 2. BAAI om de kleur.

4. **Baai**, v., verkort uit *baaitabak*, beste Maryland, wellicht naar de *baai* van Chesapeake.

5. **Baai**, v. (Bordeaux of Rijnwijn), wel hetzelfde als BEI = *bes*, d. i. druif; in 't Barg. gebruikt voor *wijn*.

1. **Baaierd**, m. (chaos, warboel), uit Fr. **bayard* (Waalsch *baiâ* = bergkloof, vuilnisput), van *bayer* = gapen.

2. **Baaierd**, m. (passantenhuis), uit Fr. *bayart*, van *bay* = herberg + Eng. *bay*.

Baaitje, o., moest *baadje* gespeld worden, want is niet dimin. van 3. *baai*, maar het Mal. *bâdjoe* = soort van hemd met witte en blauwe strepen.

Baaivanger, m.: ontleding onzeker.

Baaizout, o., gelijk Eng. *baysalt*, Hgd. *baisalz*, wellicht naar de *baai* van Biscaye.

Baak, v., Mnl. *baken*, gelijk Nhd. *bake* en On. *bakn* (De. *bavn*) ontleend aan het Friesch: Ofri. *bâken* + Os. *bôcan*, Ohd. *bouhhan* (Mhd. *bouchen*), Ags. *bèacen* (Eng. *beacon*): niet verder na te gaan.

Baal, v., gelijk Eng. *bale* en Hgd. *balle*, uit Fr. *balle* = rond pak (z. 1. BAL).

Baan, v., Mnl. *bane* + Mhd. *bane* (Nhd. *bahn*); in geen ander Germ. talen + Skr. *panthas*, Zend. *pañta*, Gr. *πάτος* = weg, Lat. *pons* = brug, Osl. *pati* = weg. Idg *p* werd Germ. *b* in plaats van *f*.

Baander, m., **baanderij**, v., afgel. van *baan* met epenthet. *d* tusschen *n* en *r*; vergel. *lijnbaan*.

Baanderheer, m., met epenth. *d* tusschen *n* en *r* en volksetym. vervorming der laatste silbe, uit Mlat. *banneretus* (Ofra. en Eng. *banneret*), een afleid. van *bannier* (z. d. w.)

Baanrots, m., evenals *baanderheer* (z. d. w.) vervormd uit Mlat. *banneretus*.

Baanst, v., bij Kiliaan *baenst*: oorspr. onbek., z. echter GEINSTER.

1. **Baar**, v. (golf), Mnl. *bare* + Ags. *bære*, On. *bâra*, komt elders niet voor; oorspr. onbek.

2. **Baar**, v. (staaf), Mnl. *bare*, gelijk Eng. *bar* en Hgd. *barre*, uit Fr. *barre* dat met Mlat., It. en Sp. *barra* van Kelt. oorspr. is: Ier. *barra*, Bret. *barren*.

3. **Baar**, v. (berrie), Mnl. *bare*, Os. *bâra* + Ohd. *bâra* (Mhd. *bare*, Nhd.

bahre), Ags. *bǣr*, Zw. *bår*, De. *baar*, afgel. van denz. stam als 't meerv. imp. van **beren* = dragen (z. BERRIE en GEBOREN).

4. **Baar**, m. (nieuweling), uit Mal. *bĕharoe* (z. ORIMBAAR).

5. **Baar**, bijv. (bloot), Mnl. *baer*, Os. *bar* + Ohd. *bar* (Mhd. *bar*, Nhd. *baar*), Ags. *bær* (Eng. *bare*), On. *berr* (Zw. en De. *bar*) + Arm *bok* (d. i. **bos-k*), Sl. *bosu*, Lith. *basus*, Lett. *bass*, waaruit blijkt dat in 't Germ. de *r* een *s* vervangen heeft (vergel. *was*, *waren*). De nomin. was *băr*, de accus. *bāren*, enz. (vergelijk *dăg*, *dāgen*); de vormen met *ā* hebben die met *ă* verdrongen, uitgenomen in *bar* en *barrevoets* (z. d. w.). — *Baar geld* = bloot geld, als men het iemand bloot voor de oogen legt.

6. **-baar**, suffix, Mnl. *-baer* + Ohd. *-bâri* (Mhd. *-baere*, Nhd. *-bar*), Ags. *bǣre*, gelijk 3. *baar* van *beren*, dus = dragende.

Baarblijkelijk, bijv., samenst. met 5. BAAR.

Baard, m., Mnl. *baert* + Ohd. *bart* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *beard* (Eng. id.), Ofri. *berd* + Lat. *barba* (d. i. **bardha*, uit **bhardha*), Oslav., Boh. en Serb. *brada*, Ru. *boroda*. — *Onzen Heer een vlassen baard aandoen* is nabootsing van Fr. *faire barbe de fouarre* (ou *de paille*) *à Dieu*, vervormd uit *faire garbe* (gerbe) *de...*, d. i. voor het tiende een schoof stroo in de plaats van tarwe aanbieden. — *Om den keizer zijn baard strijden* is nabootsing van Hgd. *um des Kaisers bart streiten*, d. i. zich vruchteloos moeite geven; de baard van Barbarossa wordt bedoeld.

Baarlijk, bijv., afgel. van 5. *baar*, Mnl. *baerlijc* + Mhd. *bärlich* = bloot.

1. **Baars**, m. (visch), Mnl. *barse* + Mhd. *bars* (Nhd. *barsch*), Ags. *bærs* (Eng. *barse*, *bass*, *brasse*), van denzelfden wortel als *borstel*. Ohd. en Mhd. *bersich* komen uit het Rom. : vergel. Fr. *perche*, Lat. *pertica*.

2. **Baars**, m. (bijl), van *barde* als in *bardezaan*, *hallebarde*, enz., Hgd. *barte* + Osl. *brodii* : een afleid. van *baard*; vergel. Fr. en Meng. *barde* = snede, en On. *skeggja* = baars, van *skegg* = baard.

Baas, m., Mnl. *baes* + Ndd. *baas*, Fri. id.; is de tegenw. bet. ontstaan uit de bepaalder bet. van *vadersbroeder*, dan is het evenals Ohd. *basa* = *vaderszuster* (Nhd. *base* = nicht) een « koseform » van een Idg. samenstelling met *pater* als eerste lid, waarvan de *p* verschoof, niet tot *f* (*v*), maar tot *b*.

Baat, v., Mnl. *bate* + Ndd. *bate*, Middeld. id. : nergens elders; is verlengde vorm van **bat* (vergel. *dăg*, *dāgen*) dat voorkomt met umlaut in *beter* en met ablaut in *boet* (z. d. w.).

Babbaard, m. + Ndd. *babbert* = zeeverend kind, met suff. *-aard* van *babben*, het simplex van *babbelen* (z. d. w.) : het gebabbel der kinderen gaat steeds met kwijlsel gepaard; vergel. Fr. *baver*, *bavard*.

Babbelen, ono. w., gelijk Eng. *to babble*, Hgd. *babbeln*, Fr. *babiller*, met een suffix van frequent., uit het onomat. *ba* (z. d. w.), dus = ba, ba zeggen.

Babbelguichje, o. (grimas) : het 1ste lid niet van *babbelen*, maar uit Rom. : Fr. *babole*, *babiole*, It. *babbola* = prul; voor het 2de z. GUIG.

Babijn, v., gelijk Eng. *bobbin*, uit Fr. *bobine* (oorspr. onbek.).

Babok, m., uit Po. *baboca* + Sp. *babieca* = lomperd; wellicht van denz. oorspr. als *babben*, *babbelen*.

Bachten, bijw., met præf. *be-* en suff. *-en* uit *achter* gelijk *boven* en *beneden* uit *over* en *neder*; vergl. ook *binnen* en *buiten* uit *in* en *uit*. Die vormen bestonden reeds in de oudere Germ. talen; vergel. nog Ags. *bûtan*, Eng. *but* = buiten, uitgenomen, maar.

Bad, o. (het baden, enz.), Mnl. *bat*, Os. *bađ* + Ohd. *bad* (Mhd. *bat*, Nhd. *bad*), Ags. *bæđ* (Eng. *bath*), On. *bađ* + Osl. *banjati* = wasschen. Geen verband met Lat. *balneum* = bad.

Baffen, ono. w., gelijk Hgd. *baffen* : denom. van de onomat. tuss. *baf*, *paf*.

Bag, v. (edelsteen), Mnl. *bagghe*, *baghe*, uit Fr. *bague* = ring, van Lat. *baccam* (*-a*) : z. BEI.

Bagge, v. (korf), gelijk Eng. *bag*, uit Ofra. *bague* = pak, koffer, van Mlat. *bagam* (*-a*), een Kelt. woord : Bret. *beach*.

Bagger, v. (modder), Mnl. *baggaert*, *bagger*, wellicht verwant met Eng. *bog*, dat Kelt. is; *baggeren* is Mnl.

baggeren; Hgd. *baggern* is er aan ontleend.

Bagijn, v., z. BEGIJN.

Bajonet, v., uit Fr. *baïonnette*, met suff. *-ette* afgel. van *Bayonna*, waar ze uitgevonden werd.

1. **Bak**, m. (kom, vaartuig) + Eng. *back*: buiten het Ndd. komt het woord ook voor in 't Kelt. (*bag*) en in 't Rom. (Mlat. *bacca*); uit Ndl. komt Fr. *bac* en Hgd. *back* (z. BEKKEN).

2. **Bak**, m. (rug), z. BAKBOORD.

3. **Bak**, v. (wang), z. BAKHUIS.

Bakbeest, o.: het eerste lid is Mnl. *bake* + Ohd. *bacho* (Mhd. *bache*) = spekzijde. spek, zwijn, een afleid. van 2. BAK. Uit het Hgd. komt Fr. *bacon* en van hier Eng. *bacon*. Verg. Vla. *bakzwijn*, ouder *bakeswijn*.

Bakboord, o., van waar Fr. *babord* en Hgd. *backbord* = linkerzijde van het vaartuig (z. STUURBOORD), samengest. met 2. BAK, omdat de stuurman die aan het roer staat, aan de linkerzijde van 't schip den rug toekeert. Dit *bak* vindt men in Os. *bak*, Ohd. *bah*, Ags. *bæk* (Eng. *back*), Ofri. *bek*, On. *bak* + Skr. *apāk* = ter zijde, Osl. *opako* = achteruit, *paky* = terug, Bulg. *opak* = keerzijde, een afleid. van *apa* = af (z. d. w.). Idg. *p* werd Germ. *b* in plaats van *f*.

Bakelaar, m., Mnl. *bakelaer*, *bakelere*, uit Mlat. *bacca lauri* = laurierbes (z. BEI en LAURIER).

Bakelman, m., met den stam van gewestelijk *bakelen*, *baggelen* = waggelen (z. d. w.).

Baken, o., z. BAAK.

Baker, v., voor *bakermoeder*, hebbende het tweede lid verloren gelijk *min*; het eerste lid is de stam van *bakeren*. Mnl. id. + Ohd. *bahhilôn* (Mhd. *bechelen*) = warm houden, koesteren, frequent. van *bakken*.

Bakermat, v., uit den stam van *bakeren* (zie BAKER) en *mat* in de bet. van korf, biezen stoel.

Bakhuis, o., **bakkes**, o., **bakkebaard**, m., **baktand**, alle met 3. *bak*, Mnl. *bake*, Os. *bako* + Ohd. *bahho* (Mhd. *backe*, Nhd. *backe* en *backen*) = wang: oorspr. onbek. *Bakkes* is ontstaan uit het meerv. *bakken-s*, daar de nom. enk. *bakke* of *bakken* zijn moest, en *bakhuis*, Mnl. *bachuus*, is door volksetymologie uit *bakkes* vervormd.

Bakkeleien, ono. w., uit het Mal. *bekkĕlahi* (*bĕr-kalahi*).

Bakken, o. w., Mnl. *backen* + Ohd. *bahhan* (Mhd. en Nhd. *backen*), Ags. *bacan* (Eng. *to bake*), On. *baka* (Zw. *baka*, De. *bage*) + Gr. φώγειν = braden, Lat. *focus* = haard (Fr. *feu*) en misschien ook *fovere*: Idg. √BHOG.

Bakkes, o., z. BAKHUIS.

Bakkruid, o. + Mndd. *backenkrut*, waarvan de bet. niet bepaald is; het eerste lid behoort tot *bakken*, dus = kruid gebezigd bij het bakken of het gereed maken van eten.

Bakliggen, ono. w., **bakstag**, v., **bakzeilhalen**, ono. w., naar Eng. samenst. waarin 1e lid *to back* = achteruittrekken, denom. van *back* = rug (z. BAKBOORD).

Bakspier, m., **bakstent**, v., samenst. met 1. *bak* = voorste bovendek.

Bakstukken, o. meerv., **baktand**, m., samenst. met 3. *bak*.

1. **Bal**, m. (bol), Mnl. *bal* + Ohd. *balla* (Mhd. *bal*, Nhd. *ball*), On. *bǫllr*: oorspr. onbek.; wel een Germ. w. en verwant met 1. BOL. Fr. *balle* (waaruit Eng. *ball*), It. *balla*, Sp. *bala* zijn aan 't Germ. ontleend.

2. **Bal**, o. (danspartij), gelijk Eng. *ball* en Hgd. *bal*, uit Fr. *bal*, is de stam van Ofra. *baller*, It. *ballare*, Port. *bailar*, van Mlat. *ballare*, Gr. βαλλίζειν = dansen: oorspr. onbek.

Baldadig, **balddadig**, bijv. (beide zijn een en hetzelfde woord; in het tweede is de invloed van *boud* = Hgd. *bald* te erkennen), Mnl. *baeldadich*, afgel. van een zelfst. nw. dat Os. *balu dād*, Ohd. *balotât*, Ags. *bealudǣd* luidt, saamgest. met *daad* (z. d. w.) en Os. *balu*, Ohd. *balo*, Ags. *bealu* (Eng. *bale*), Ofri. *balu*, On. *bǫl* = kwaad, slecht, Go. *balwjan* = kwellen + Gr. φηλός = bedrieger. Ru. *balvan* = domoor.

Baldekijn, o., Mnl. id., uit Fr. *baldaquin*, van It. *baldacchino* = zijde van *Baldacco*, d. i. Bagdad (ook Mnl. *Baldac*), om hare met goud bewerkte zijde bekend (z. 3. BOUWEN).

Balderen, ono. w. + Eng. *to balder*,

Hgd. *ballern* : onomat., verwant met *bolderen* en *bulderen*.

Balein, o., uit Fr. *baleine* = 1. walvisch, 2. walvischbaard, van Lat. *balaena*.

Balg, m., Mnl. *balch* + Ohd. *balg* (Mhd. *balc*. Nhd. *balg*), Ags. *belg* (Eng. *belly* en *bellow-s*), Ofri. *balga*, On. *belgr* (Zw. en De. *bälg*). Go. *balgs* (dit laatste = zak), van denz. stam als 't enk. imp. van *belgen* (z. d. w.). — In de bet. *stout kind* ontstond het uit samenst. als *kwellebalg*, enz.

Balgen, ono. w. (toornig zijn, vechten) + Hgd. *balgen* : van denz. wortel als *balg* en *belgen*.

1. **Balie**, v. (slagboom, afgeschoten ruimte met palissaden; strijdperk, rechtbank), Mnl. *baelghe*, *baeldie*, gelijk Eng. *bail*, uit Ofra. *baille* = slagboom, van Mlat. *bajulum* (-*us*) : z. BALJUW.

2. **Balie**, v. (tobbe), gelijk Eng. *to bail* = uitscheppen en Hgd. *balge* = kuip, uit Fr. *baille*, van Mlat. *baculam* (-*a*), dimin. van *bacca* = 1 BAK (z. d. w.).

Baljaren, ono. w. (springen, tieren). door de koloniën uit Sp.-Port. *bailar* : z. 2. BAL.

Baljuw. m., Mnl. *balju*, gelijk Eng *bailif*, uit Fr. *baillif*, *bailli* van Mlat. *ballivum* (-*us*), afgel. van Lat. *bajulus* = 1. drager, 2. opvoeder, 3 beschermer, 4. versterking.

Balk, m., Mnl. *balke*, Os. *balco* + Ohd *balcho* (Mhd. en Nhd. *balke*), Ags. *balca* (Eng. *balk*), On. *balke* (Zw. *bjelke*, De. *bjälke*) + Gr. φάλαγξ = blok, Lat. *sufflamen* (d. i. **suf-flagmen*) = remschoen (z. BLOK en BOLWERK).

1. **Balken**. ono. w. + Ndd. *bolken*, Ags. *bealcian* (Eng. *to belch*) : verwant met *bulken* en wellicht met *balg*.

2. **Balken**, o. w. (iets omkeeren), uit Mal. *balik* = keerzijde.

Balkon, o., uit Fr. *balcon*, van It. *balcone*, Mlat. *balconem*, accus. van *balco*, zijnde het Ohd. *balcho* : z. BALK.

Ballast, m. + Hgd. *ballast*, Eng. *ballast*, Fr. *balast*, De. *baglast*, Zw. *barlast*; in 't Mhd. *last*, van waar Fr. *lest* : oorspr. onbek.; in het tweede lid ziet men het woord *last*, in het eerste 2. *bak* = rug, of *balg*, of Ier. *beal* = zand, of *bal* = slecht, nutteloos (als in *baldadig*), of *bar* = bloot, baar.

Balleboos, m., z. BOLLEBOOS.

Baloorig, bijv. + Ndd. *balhörig*, Westvl. *balhoorde*, saamgest. met *bal* van *baldadig* (z. d. w.).

Balsem, m., Mnl. *balsame*, gelijk Ohd. *balsamo* (Mhd. *balsame*, Nhd. *balsam*), uit Lat. *balsamum*, Gr. βάλσαμον = hars van den βάλσαμος, uit Ar. *balasan* = balsemboom.

Balsturig, bijv. = moeielijk te sturen, saamgest. met *bal* van *baldadig* (z. d. w.).

Bamboes, o., in alle Eur. talen, uit Port. *bambu*, wellicht uit een taal van Voor-Indië.

Bamis, v., de dag van de mis van *St Baaf*, dus de 1ste October, ook heel de maand.

Ban, m., in alle Germ. talen behalve Go., is stam van *bannen* = bekendmaken met bedreiging van straf + Lat. *fama* = roem, *fari* = spreken, Gr. φάσκω en φημί = ik spreek : Idg. √BHA (z. FAAM). Hieruit Fr. *ban*, *bannir*, enz.

Banaan, v., in alle Eur. talen uit Sp.-Port. *banana*, en dit uit Congo (16e eeuw).

Band, m. en o., in alle Germ. talen van denz. stam als 't oud enk. imp. van *binden* (z. d. w.); ging in 't Rom. over als *bande* en kwam als *bende* (z. d. w.) in 't Germ. weer.

Bandel, m., met suff. -*el* van *band*.

Bandelotten, v. meerv., uit Fr. *pendeloque* = oorhanger, van *pendre* (Lat. *pendere*) = hangen, en *loque* = lap; Bilderdijk schrijft *bandelok*.

Bandiet, m., gelijk Fr. *bandit*, uit It. *bandito*, v. d. van *bandire* = verbannen (z. BAN).

Bang, bijv., Mnl. *banghe* + Mhd. *bange* (Nhd. *bang*), uit præf. *be*- en *ang* (z. ENG).

Banier, v., uit Fr. *bannière*, *bandière* = vaandel voor een troep, afgel. van Mlat. *bandum* = troep, zijnde het Germ. woord *band* (z. d. w.).

Banjir, m., uit Jav. *banjir* = stortvloed.

Bank, v., Mnl. *banc*, Os. *bank* + Ohd. *banch* (Mhd. *banc*, Nhd. *bank*), Ags. *benc* (Eng. *bench*), Ofri. *bonk*, On. *bekkr* (Zw. en De. *bänk*) + Lat. *pango* = vastmaken, Gr. πῆγμα = stellage :

Idg. *p* werd Germ. *b* in plaats van *f*. Ging in 't Rom. over: Fr. *banc* en *banque*, It. *banco*, *banca*. Uit dit laatste komt *bank* = credietinstelling.

Bankaard, m., met suff. *-aard* van *bank*, dus = op een bank geteeld (z. BANKEN).

Banken, ono. w., van *bank* in de bepaalde bet. van *kroegbank*, gelijk wellicht ook in *bankaard*.

Bankroet, o., uit Fr. *banqueroute*, van It. *banca rotta* = gebroken bank, omdat den wisselaar die niet meer kon betalen, op het *foro* zijn wisselbank gebroken werd; *banca* is *bank* (z. d.w.) en *rotta* is Lat. *ruptum* (*-a*), v. d. van *rumpere* = breken (z. ROOF).

Bannen, o. w., z. BAN.

Bar, bijv., is, met afgeleide bet., het bijv. 5. *baar* (z. d. w.).

Barak, v., zie BRAK.

Baraterie, v. (bedrog), uit Fr. id., een afl. van *barater*, denom. van *barat* = bedrog, uit Mhd. *balrât* = valsche raad, een samenst. met *bal* van *baldadig*.

Barbaar, m., gelijk in alle Eur. talen, uit Lat. *barbarus*, van Gr. βάρβαρος = die *bar*, *bar* spreekt, die onverstaanbaar spreekt: onomatop.

Barbakaan, v., Mnl. *barbacane*, uit Fr. id., wellicht van Ar. *barbakh* = waterleiding.

Barbeel, m., gelijk Eng. *barbel*, uit Ofr. *barbel*, meerv. *barbeaux* (waarvan Nfra. *barbeau* het enkelv. is), afgel. van Lat. *barbus* = baardvisch (*barba* = baard), omdat hij vier baarddraden bij den mond heeft (z. BARM).

Barbier, m., uit Fr. id., van Mlat. *barbarium* (*-us*), afgel. van *barba* = baard (z. d. w.).

Barbot, m., gelijk Eng. *barbot*, uit Fr. *barbotte* = visch met kleine baardjes, dimin. van *barbe* = baard (z. d. w.).

Bardezaan, m., gelijk Eng. *partisan* en Hgd. *partisane*, uit Fr. *pertuisane*, door volksetymol. vervormd (*pertuis* = gat, opening) van It. *partigiana*, waarin stellig het Germ. *barta* steekt (z. 2. BAARS), ofschoon de verder afleid. niet klaar is.

Baren, o. w., Mnl. *baren*, Os. *beran* + Ohd. *beran* (Mhd. *gebern*, Nhd. *gebären*), Ags. *beran* (Eng. *to bear*), Ofri. *bera*, On. *bera* (Zw. *baera*, De. *bäre*); Go. *bairan* + Skr. *bharāmi*, Gr. φέρειν, Lat. *ferre*, Oier. *berim*, Osl. *beron*: Idg. √BHER = dragen. Ons *baren* is uit *beren* ontstaan door invloed der *r*, gelijk *aarde* uit *eerde*, enz.; dat het sterk geweest is, bewijzen het v. d. *geboren* en de afleid. 3. *baar* en 6. *-baar* (z. d. w.).

Barensteel, m., Mnl. id., verbast. uit *palesteel* (z. d. w.).

Baret, v., uit Fr. *barrette*, van Mlat. *birretum*, dimin. van Lat. *birrum* = mantel.

1. **Barg**, m. (gesneden beer), Mnl. *barch*, Onfra. *barag* + Ohd. *barug* (Mhd. *barc*, Nhd. *barch*, *barg*), Ags. *bearg* (Eng. *barrow*), Ofri. *baerch*, On. *bǫrgr*; verwant met 2. *beer*.

2. **Barg**, m. (bergplaats), z. 3. BERG.

Barge, **bargie**, v., uit Fr. *barge*, van Lat *barcam* (*-a*), dimin. van Gr.-Lat. *baris* = roeiboot, een Egypt. woord.

Barghout, o., van *bergen* = beschermen.

Bargoensch, o., kan volgens de klankwetten niets anders zijn dan *boergoensch* = Burgondisch (met *a* vóór den klemtoon als in *ajuin*, *babijn*, *bagijn*, enz.); wellicht is hier verwarring van *bargoensch* met *bartoensch* = Bretonsch, en Fr. *baragouin* = brabbeltaal.

1. **Bark**, v. (vaartuig), Mnl. *barke*, uit Fr. *barque*, van het Zuid-Rom.: It. en Sp. *barca*, Lat. *barcam* (z. BARGE).

2. **Bark**, v. (schors) + Hgd. *borke*, Eng. *bark*, On. *bǫrkr* (Zw. en De. *bark*): van denzelfden wortel als BERK.

Barkan, o. (grof kamelot) gelijk Eng. *barrakan*, Hgd. *barchent* of *berkan* en Fr. *barracan*, *bouracan*, uit Mlat. *barracanum* (*-us*), van Ar. *barrakân*.

Barkas, v. (groote boot), uit Sp. *barcaza* of It. *barcaccio*, augment. van *barca* (z. BARK).

Barkoen, v. (soort van balk), Mnl. *barcoen* en *braccoen*, uit Fr. *bracon*: oorspr. onbek. Sommigen zien *barcoen* voor een ander woord aan dan *braccoen* en brengen het tot *balcon* met de bet. van *grooten balk*.

1. **Barm**, m. (visch), gelijk Ohd. *barbo* (Mhd. *barbe*, Nhd. *barbe* en *barme*), Eng. *barb*, rechtstreeks uit Lat. *barbum* (*-us*: z. BARBEEL); in de vormen met *rm*

ontstond *m* uit *b* onder invloed van *r*.

2. **Barm**, m. (hoop), z. BERM.

3. **Barm**, m. (vogel): oorspr. onbek.

Barmhartig, bijv., Mnl. *ontfarmhertich* + Ohd. *armaherzi* (Mhd. *barmherze*, Nhd. *barmherzig*), Go. *armahairts*, is een vertaling van Lat. *misericors*, uit *miser* = arm en *cor* = hart.

Barmte, v., afleid. van 2. *barm*.

Barnen, o. w. (brandend zijn), Mnl. *barnen*, *bernen*, Os. *brinnan* + Ohd. *brinnan*, Ags. *beornan*, Go. *brinnan*; — (brandend maken), Os. *brennian* + Ohd. *brennian* (Mhd. en Nhd. *brennen*), Ags. *bærnan* (Eng. *to burn*), On. *brenna*, Go. *brannjan* + Lat. *fervere* = gloeien. Dus zijn er twee ww. *barnen*: het tweede zwak, afgeleid van denz. stam als 't enk. imp. van het eerste dat sterk is; thans zijn beide zwak.

Barnsteen, m., saamgest. met den stam van *barnen* (z. d. w.), dus = brandende steen.

Baroets, v. (rijtuig), gelijk Eng. en Fr. *barouche*, uit Hgd. *barutsche*, van It. *baroccio*, Mlat. *barrotium*, gevormd met *bis* (z. TWEE) en *rota* = rad (z. d. w.): is hetzelfde woord als Fr. *brouette*, Ofr. *baroueste* = kruiwagen.

Baron, m., Mnl. *baroen*, uit Fr. *baron*, Mlat. *baronem*, accus. van *baro* (Ofra. *ber*): oorspr. onbek. (Germ. *baro*, Lat. *varo* of Kelt. *bar* = man).

Barreel, o. (slagboom), uit Ofra. *barrel*, meerv. *barreaux* (waaruit het Nfra. enk. *barreau*), dimin. van *barre* = 2. baar (z. d. w.).

Barrevoets, bijw., met de adverb. *s* uit *bar* (z. 5. BAAR) en *voet*.

Barrier, v., uit Fr. *barrière*, afgel. van *barrer*, denom. van *barre* = 2. baar (z. d. w.).

Barring, v. + Hgd. *barring*, De. en Zw. id.: oorspr. onbek.

Barsch, bijw, van denz. wortel als *borstel*; het Hgd. *barsch* komt uit Ndl.; — van een bijvorm met klankverwisseling komt Fr. *brusque*.

1. **Barsie**, v. (stof), een niet klare vervorming van *barkan* (z. d. w.).

2. **Barsie**, v. (vaartuig), z. BARGE.

Barsten, ono. w., Mnl. *bersten*, Os. *brestan* + Ohd. *brestan* (Mhd. *brestan*, Nhd. *bersten*), Ags. *berstan* (Eng. *to burst*), Ofri. *bersta*, On. *bersta* + Oier. *brissim* = ik breek : $\sqrt{\text{BHREST}}$ (z. BREKEN).

1. **Bas**, v. (speeltuig), uit Fr. *basse*, van It. *basso*, Mlat. *bassum* (*-us*) = dik, zwaar, diep, laag.

2. **Bas**, v. (geschut), uit Eng. *bass*, van Fr. *barce*, *berche*: oorspr. onbek.

Bassa, m., gelijk Fr. *pacha* en Eng. *bashaw*, uit Perz. *badsjah*, saamgest. met den stam van *pad* = beschermen en *sjâch* = koning.

Bassen, ono. w., Mnl. *bassen*, komt elders niet voor; is onomat.

Bassijn, o., uit Fr. *bassin*, Ofr. *bacin* en *bachin*, van Mlat. *baccinum*, dimin. van *bacca* = 1. bak.

Bast, m., in alle Germ. talen met denzelfden vorm (Ags. echter *bæst*. Go. niet gevonden); bet. 1. schors, 2. uit bast gemaakte touw, 3. huid + Skr. *paças* = strik, Zend. $\sqrt{paç}$ = binden; de Idg. *p* werd Germ. *b* in plaats van *f*; ging over in 't Rom.: Mlat. *bastum*, Sp. en It. *basto*, Fr. *bast*, *bât* = zadel (z. BOEST).

Bastaard, m., gelijk Eng. en Hgd., uit Fr. *bastard*, *bâtard*, wel met suff. *-aard* van *bast* = zadel, daar de muilezeldrijvers in Spanje en de Provence hunne zadels tot bedden gebruikten (z. BAST en BANKAARD).

1. **Bat**, o. (schot van planken, kaai) + Ndd. *battung* + Luiksch *bate*.

2. **Bat**, bijw., z. BET.

Batate, v. (zoete aardappel), uit Sp. *batata*, waarnevens *patate*: z. PATAAT.

Batengel, v., gelijk Hgd., uit Mlat. *bettonicula*, dimin. van *bettonica*, klass. Lat. id. en *vettonica*, naar de *Vettones* die aan den Taag woonden.

Batist, o., uit Fr. *batiste*, naar *Batiste Chambray*, beroemden wever uit de 13de eeuw.

Bats, v. (groote schop): oorspr. onbek.

Batsch, batsig, bijv. + Hgd. *batzig*: oorspr. onbek.

Bauwen, ono. w., onomat.: vergel. Fr. *baubau* en Lat. *baubari* = blaffen.

Baviaan, m., wellicht uit Fr. *babion*, dat met Fr. *babouin* (waaruit Mnl. *baubijn* en Eng. *baboon*) en met It. *babbuino* teruggaat op Turk. *maimun* = baviaan.

Bazaan, o., z. 2. BEZAAN.

Bazaar, uit Fr. *bazar*, van Perz. *bâzâr* = markt.

Bazelen, ono.w., frequent. van *bazen* nog bestaande in *verbazen*; komt alleen voor in 't Ndl. en Ndd.; vergel. nog Fri. *basen* = ijlen, en Westfa. *baseln* = in den blinde omloopen.

Bazijn, o., uit Fr. *basin*, voor *bombasin* (wellicht opgevat als *bon basin*), van Mlat. *bambacium*, Mgr. *βαμβάκιον* = katoen, afgel. van *βόμβυξ* = zijde, katoen, klass. Gr. = zijdeworm.

Bazin, v., z. BAAS.

Bazuin, v., Mnl. *basine*, *bosine*, uit Ofr. *bosine*, *buisine*, van Lat. *bucinam* (-*a*), Gr. *βυκάνη* = trompet.

Be-, præfix, in al de Germ. talen uitgenomen het Skandin.: in de oudere *bi*, in de nieuwere *be*, is een proklitische bijvorm van *bij* (z. d. w.); vertoont zich gesyncopeerd als *b* in vele woorden, waarin men het op een eerste zicht niet altijd erkent, als in *bang*, *barmhartig*, *biecht*, *blijven*, *blusschen*. Ook in 2. *bak* (= rug), *blijde*, *bloode* (z. d. w.), is de *b* een synk. uit *be*: maar dit is een ander præfix dat vroeger *ba* luidde en behoort bij Skr. *apa*, Gr. *ἀπό*, ons *af*, of Skr. *upa*, ons *op*.

Beamen, o. w. = amen zeggen, vroeger *beamenen* en *beamelen*, van Lat.-Gr.-Hebr. *amēn* = in der waarheid.

Bed, o., Mnl. *bedde*, Os. *bed* + Ohd. *betti* (Mhd. *bette*, Nhd. *bett*), Ags. *bed* (Eng. *bed*), Ofri. *bed*, On. *bedr* (Zw. *bădd*, De. *bed*), Go. *badi* + Lat. *fodere* = graven, We. *bedd* = graf, Lith. *bedu* = graven, Lett. *bedre* = groeve; dus = gegraven leger; vergel. *tuinbed*.

Bedaren, o. w., Mnl. id. = zich herstellen; vergel. Mnd. *dâr*, Mhd. *dære* = gepast, goed, Mhd. *andære* = ongemakkelijk, onaangenaam, Ohd. *undâralth* = id.: verder niet op te sporen.

Bede, v., Mnl. *bede* + Obd. *beta* (Nhd. *bitte*), Go. *bida*, van denz. stam als 't v. d. van *bidden*.

Bedeesd, bijv., bij Plantijn *bedaest* + Mhd. *dæsic*, Nhd. *dăsig*, afgel. met *e* = *ă* van Mnl. *daes*, bijvorm van *dwaas*.

Bedelen, o. w. + Ohd. *betalen* (Nhd. *betteln*), frequent. van het zw. ww. **beden*, Hgd. *beten*, dat denom. is van *bede*.

Bederven, o. w., Mnl. *bederven*, *bedaerven*: nergens elders; daarnevens Nndl. en Mnl. *verderven*, Mhd. en Nhd. *verderben*, van Ohd. *derb* (Mhd. *derp*, Nhd. *derb*), Ags. *þeorf* (Eng. *therf*), On. *þjarfr* = ongezuurd; geen verband met *derven*, *durven* (z. d. w.); in 't Mnl. bestond ook een *bederven* = behoeven en *bederve* = behoefte, die van *derven* afgeleid zijn. Er zouden moeten een sterk en een zwak ww. *bederven* zijn, maar beide zijn sterk; vergel. *barnen*.

Bedevaart, v., uit *bede* en *vaart* in de algemeen bet. van *gang* (z. VAREN).

Bedieden, o. w., z. DUIDELIJK en DIETSCH.

1. **Bedillen**, o. w. (beschikken), afgeleid van 1. *deel* of 1. *dille* (z. d. w.).

2. **Bedillen**, o. w. (berispen), Mnl. id. = spreken, praten; het kan wel onomat. zijn.

Bedotten, o. w. + Mhd. *betützen*, Nhd. *vertutzt*, Eng. *to dote*, On. *dotta*; vergel. Fr. *radoter* en z. DUT, DUTS.

Bedoven, v. d. van **beduiven*, Mnl. *beduven* + Ags. *bedûfan*: z. DIEP.

Bedremmelen, o. w., met *e* = *ă*, z. DRAMMEN.

Bedriegen, o. w., z. 1. DRIEGEN.

Bedrog, o. + Hgd. *betrug*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *bedriegen*.

Bedwelmen, o. w., van Mnl. *dwelm* = bedwelming, afgel. van **dwellen*, factit. van *dwelen* (z. DWALEN).

Beek, v., Mnl. *beke*, Os. *beki* + Ohd. *bah* (Mhd. en Nhd. *bach*), Ags. *becc* (Eng. *beck*), Ofri *bitze* (voor *beki*), On. *bekkr* (Zw. *bäck*, De. *bæk*) + Gr. *πηγή* = bron: Idg. *p* werd Germ. *b* in plaats van *f*.

Beekbunge, v. + Hgd. *bachbunge*: z. BENGELKRUID.

Beeld, o., Mnl. *beelde*, Os. *bilithi* + Ohd. *bilidi* (Mhd. *bilde*, Nhd. *bild*): komt elders niet voor; oorspr. onbek.; wellicht een samenstelling met præfix *be-* en een collectief van *lid*; in geen geval verwant met Eng. *to build* = bouwen.

Beel, m. (regret, résiliation), en **beelen**, ono. w., bij A. Bijns id.: oorspr. onbek.

Beeltenis, v., met ingelaschte *e* uit *beeltnis* en dit met verscherpte *d* vóór *n* uit *beeldnis*.

Beemd, m., Mnl. *beemt*: alleen in 't Ndl. en Ndd., oorspr. onbek.

Beemer, m., d. i. *bohemer* : vergel. Fr. *jaseur de Bohême*.

Been, o., Mnl. *been*, Os. *bên* + Ohd. *bein* (Mhd. en Nhd. *bein*), Ags. *bán* (Eng. *bone*), Ofri. *bên*, On. *bein* (Zw. en De. *ben*), Go. *bain* (in *baina-bagms*): meest overal = *os* en *jambe* : niet buiten het Germ.

1. **Beer**, m. (wild dier), Mnl. *bere* + Ohd. *bero* (Mhd. *ber*, Nhd. *bäre*), Ags. *bera* (Eng. *bear*), On. *björn* (Zw. en De. id.) + Lith. *beras* = bruin. — Het is een zelfst. gebr. adj. = bruin, zijnde verwant met *bruin*; vergel. *Bruin*, den naam van den beer in de diersage.

2. **Beer**, m. (mannetjesvarken), Mnl. *beer*, Os. *bêr* + Ohd. *bêr* (Mhd. *bêr*, Nhd. *bär*), Ags. *bár* (Eng. *boar*) + Alb. *braven*, Ru. *borovu* = everzwijn. Verwant met 1. *barg*.

3. **Beer**, m. (heiblok) + Nhd. *bär*, stam van een ww. dat in Ohd. *berian* (Mhd. *bern*), On. *berja* = slaan + Lat. *ferire* = slaan, Osl. *borsaty* : √BHER.

4. **Beer**, m. (waterkeering), is hetzelfde w. als 2. *beer*, om gelijkheid in vorm: « gelijk den rugghe van een swijn », zegt Simon Stevin; vergel. Fr. *chemin en dos d'âne*. Hetzelfde ook is *beer* = stormram.

5. **Beer**, m. (drek), Mnl. *bere* = modder : komt elders niet voor; misschien hetzelfde woord als *bern*, *breyn* bij Kiliaan, hetwelk uit Ofra. *bren* (Eng. *bran*, Nfra. *bran*) = afval, van Kelt. (Ier. en We.) *bran* = kaf.

Beerrups, v., saamgest. met 1. *beer*, om zijn haar en kleur.

Beest, o., Mnl. *beeste*, gelijk Eng. *beast* en Hgd. *bestie*, uit Fr. *beste, bête*, van Lat. *bestiam* (*-ia*), reeds bij Plautus ook scheldwoord : oorspr. onbek.

Beestiaal, o., dit enk. is ontstaan uit het meerv. *beestialen*, Lat. *bestialia*, afgel. van *bestia* (z. BEEST).

1. **Beet**, v. (plant), Mnl. *bete*, gelijk Ohd. *bieza* (Mhd. *bieze*), Ags. *bete* (Eng. *beet*), Fr. *bette*, uit Lat. *betam* (*-a*), een Kelt. woord : *bett* = rood.

2. **Beet**, m. (hap, aas), Mnl. *bete*, Os. *biti* + Ohd. *biz* (Mhd. *biz*, Nhd. *biss*), Ags. *bita* (Eng. *bit*), On. *bit*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *bijten*.

1. **Beeten**, ono. w. (laten uitbijten), + Hgd. *beizen* : als factit. van denz. stam als 't enk. imp. van *bijten*.

2. **Beeten**, ono. w. (gaan rusten) + Eng. *to bait* : is hetz. w. als 1. *beeten*; de bet. is : zijn rijdier *laten grazen* met het doel om *af te stappen*.

Beethebben, -krijgen, -nemen, o. w., samengest. met 2. *beet* = hap.

Beetje, s., dimin. van 2. *beet* = wat men in een beet afbijt; vergel. Fr. *morceau* van *mordre*.

Bef, v., Mnl. *beffe* + Nhd. *beffchen*, uit Mlat. *beffa* : oorspr. onbek.

Beffen, ono. w. (bassen) + Hgd. *bäffen*, Meng. *baffen*, is hetzelfde als *baffen* met *e* = *ă*.

Begeeren, o. w., Mnl. *begeren, begaren*, Os. *gerôn* + Ohd. *gerôn* (Mhd. *gern*, Nhd. *begehren*), van denzelfden wortel als *gaarne* (z. d. w.).

Begijn, v., Mnl. *begine*, *beggine*, *bagine*, uit Mlat. *beghina*; de mannel. vorm van 't woord is Mnl. *beggaert*, *baggaert*, *bogaert* : oorspr. onbek. Men wil het afgel. hebben van den naam van den stichter der begijnenorde : de H. Begga te Namen in 695 of den kanunnik Lambert-le-Bègue (den stotteraar) te Luik in 1180 : de oudste oorkonde der Begijnen echter is van 12-13e eeuw.

Begin, o., stam van *beginnen*, in de oudere Germ. talen *biginnan*, in de nieuwere *beginnen* (Eng. *to begin*); ook met andere præfixen als *du*, *in*, *ont* + Oslav. *po-tschinon* = ik begin, *koni* = begin, Ru. *na-tschinatj*, Po. *po-czynac* = ontginnen, Fr. entamer, Lith. *zo-kanas* : Idg. √KEN : de Idg. *k* is in 't Germ. *g* geworden in plaats van *h*. Voor de ontwikkeling der bet. vergel. Lat. *inceptare* = beginnen, waaruit Port. *enceitar* = de spijzen ontginnen.

Behagen, ono. w., Mnl. id., Os. *bihagôn* + Ohd. *bihagan*, een sterk v. d. (Mhd. *behagen*, Nhd. id.), Ags. *onhagian*, Ofri. *bihagia*, On. *haga* + Skr. *çaknomi* = ik ben sterk, behulpzaam.

Behalve, voorz., Mnl. *behalven*, Onfra. *behalvon*, saamgest. met *bij* en *halve* (z. d. w.).

Beheer, o., Mnl. id. + Mhd. *behêrren*, van 1. *heer*, niet als Nhd. *beheeren* van 2. *heer*.

Behelzen, o. w., met *e* = *ä* denom. van *hals*.

Behendig, bijv., Mnl. *behendich*, uitbreiding met *-ig* van *behende* = vaardig, gevormd uit voorz. *be* en den datief van *hand* (z. HEINDE).

Behept, bijv., gevormd als een v. d. van *hebben*, hetgeen men moest *behebd* schrijven, maar de *d* werd *t* omdat het woord onverbuigbaar is (verg. *gewęest*) en de *b* voor *t* werd *p*.

Behooren, ono. w., Mnl. *behoren*, Os. *gihôrian* + Ohd. *gihôran* (Mhd. *gehőren* en *behőren*, Nhd. *gehőren*), Ags. *gehieran*; de bet. van passen, toekomen, toebehooren bestaat alleen bij de Mnl. en Mhd., Nndl. en Nhd. woorden, die de beteekenis van *hooren*, *luisteren* niet hebben, terwijl de oudere talen alleen die van *hooren*, niet de andere hebben: daarom zou men wel willen denken dat men hier met twee verschillende woordenreeksen te doen heeft, des te meer daar het verband tusschen de bet. *luisteren* en *toebehooren* niet zoo duidelijk is: toch worden al die woorden algemeen als samenstellingen met hetzelfde *hooren* aangezien.

Behoudens, voorz., met adv. *s* v. d. van *behouden*.

Bei, v., uit Fr. *baie*, van Lat. *baccam* (-*a*) = bei, parel.

Beiaard, m., alleen Ndd. (waaruit Hgd. *beiern*) en Ndl. van het vroegste Mnl. af; oorspr. onbek.

Beide, bijv., Mnl. *beide*, Os. *bêđia* + Ohd. *beide* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *bá þá* (Eng. *both*), On. *báđir* (Zw. *både*, De. *baade*), Go. *bajoþs*. Die tweelettergrepige vormen (niet echter de Go.) zijn ontstaan uit de samenstelling van het lidw. met een ouder **bei*, Ags. *bá*, Go. *bai* + Lat. *ambo*, Gr. ἄμ-φω, Skr. *u-bha*, Oslav. *o-ba*, Lith. *a-bu* (voor de aphærese der eerste silbe, vergel. 2. BIJ).

Beiden, o. w., Mnl. *beden* + Mhd. en Nhd *beiten*, gevormd als factit. van denz. stam als 't enk. imp. van een st. ww. **bijden*, Os. *bîdan* + Ohd. *bîtan*, Ags. *bídan* (Eng. *a-bide*), On. *bíđa* (Zw. *bida*, De. *bie*), Go. *beidan* + Gr. πείθειν = overreden, Lat. *fidere* = vertrouwen hebben: Idg. √BHEIDH (z. BIDDEN).

Beier, m., Mnl. *beier*, *beer*, Os. *beri* + Ohd. *beri* (Mhd. *bere*, Nhd. *beere*), Ags. *berie* (Eng. *berry*), On. *ber* (Zw. en De. *bär*), een vorm met *r* nevens *bes*, *bezie*, gelijk *waren* nevens *was*.

Beierd, m., alleen in 't Nndl., wellicht hetzelfde als 2. *baaierd* (z. d. w.).

Beieren, o. w. + Ndd. id.: oorspr. onbek. Van hier *beiaard*, eerder dan omgekeerd.

Beitel, m., Mnl. *beitel*, *bêtel*, overgegaan in 't Hgd. als *beiszel* en *beutel*, van denz. stam als 't enk. imp. van *bijten* in de oorspr. bet. van *splijten* (z. BIJT).

Bek, m., gelijk Eng. en Hgd., uit Fr. *bec*, van het Kelt.: Bret. *bek*, Gaël. *beic*, waaruit ook Lat. *beccum* (z. 1. BIKKEN).

Bekaaid, bijv. (niet in orde): wellicht v. d. van *bekaden*.

Bekaden, o. w. (bevuilen): denom. van 2. *kade*.

Bekeeuwen, ono. w. (bezwijmen, stikken): oorspr. onbekend.

Beker, m., Mnl. *beker*, Os. *bikeri*, gelijk Ohd. *behhar* (Mhd. en Nhd. *becher*), Eng. *beaker*, On. *bikarr* (Zw. *băgare*), uit Mlat. *bicarium* (It. *bicchiere*), van klass. Lat. *bacar* = wijnbeker: oorspr. onbek.; het Mlat. *bicarium* heeft zijn vervorming te danken aan den dubbelen invloed van *bibere* = drinken en Gr. βῖκος = wijnpot.

Bekje, o., dimin. van *bek*: verg. *mondje* en dial. *tootje*.

1. **Bekken**, o. (vat), Mnl. *beckijn*, gelijk Ohd. *becchîn* (Mhd. en Nhd. *becken*), uit Lat. *baccinum* (Fr. *bassin*), een afleid. van *bacca* = 1. bak.

2. **Bekken**, ono. w. (loefgierig zijn), denomin. van *bek*, zooveel als met den bek stooten.

Bekkeneel, o., Mnl. *beckineel*, met dimin. suff. *-eel* van 1. *bekken* in de bet. van hersenpan; vergel. *duimeling*.

Beklijven, ono. w., Mnl. *becliven*, saamgest. met *cliven*, waaruit *kleven* (z. d. w.).

Beknopt, bijv., van Mnl. *beknoopen*, gelijk *bondig* van *binden*.

Bekoren, o. w., Mnl. *becoren* + Ohd. *bicorôn* = beproeven, verlokken, denom. van *koor* = keur (z. d. w.), d. i. keus, proef.

Bekruizen, o. w., Nnl. sedert de 16e eeuw; van daar de v. d. *bekrozen* en *bekroosd* + Hgd. dial. *kriseln*: oorspr. onbek.

Bekwaam, bijv., Mnl. *bequame* + Ohd. *biquâmi* (Mhd. *bequæme*, Nhd. *bequem*), Ags. *gecwéme*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *bekomen*; vergel. *advenant* en Fr. *convenir*.

1. **Bel**, v. (schel), Mnl. *belle* + Ags. *belle* (Eng. *bell*), On. *bialla*: komt elders niet voor; niet verwant met Hgd. *bellen* = schreeuwen, bassen.

2. **Bel**, v. (waterblaas), Mnl. *bulle*. uit Fr. *bulle*, van Lat. *bullam* (-*a*) = blaas, bal.

Belang, o., stam van *belangen*, Mnl. *belangen* = verlangen + Mhd. *belanghen*, Eng. *to belong* = toebehooren, afgel. van *lang*; bet. zich in de lengte bij iets aansluiten, zich uitstrekken.

Belderom, m.: « In Groningen leidt men zulken os, met eenen krans om de horens, door de stad, en maakt deszelfs deugdelijkheid door trommelslag bekend. Sommigen noemen hem daarom eenen *belderom*. »

Beleedigen, o. w., Mnl. *beleden*, denom. van *leed*.

Beleefd, bijv., van het ww. *leven*, gelijk *bereisd*, *belezen* van *reizen*, *lezen*; vergel. ook Fr. *avoir du savoir-vivre*.

Beleg, o. en **belegeren**, o. w.: dit tweede is denom. van *leger*; het eerste is stam van *beleggen*.

Belemmeren, o. w., met *e* = *ă* denom. van *lam*.

1. **Belenden**, ono. w. (ergens heengaan), met *e* = *ă* denom. van *land*.

2. **Belenden**, ono. w. (grenzen aan), van **lende*, verkort uit Mnl. *gelende* = aanwoner, bezitter van het aanpalende land, met *e* = *ă* van *land*.

Beletten, o. w., als gadeslaan van *letten* = opletten; als verhinderen van *letten* = vertragen (z. d. woorden).

Belfort, o., Mnl. *belfroet*, uit Ofra. *berfroit* (Nfra. *beffroi*), maar door volksetymologie vervormd, gelijk It. *battifredo* en Eng. *belfry*. Het Fr. komt uit het Mlat. *berfrĕdus* (Lat. *ĕ* = Fr. *oi*), van Mhd. *bercvrit* (Nhd. *berfried*) = wachttoren, eigenlijk verschansing op een berg, gevormd met *vride* = beschutting (z. VREDE) en *berg*.

Belgen, o. w., nu zwak, Mnl. *belghen*, Os. *belgan* + Ohd., Ags., Go. id., On. v. d. *bolginn*: alle sterk, bet. opzwellen, opgeblazen zijn van toorn + Ier. *bolgaim* = ik zwel, Skr. $\sqrt{barh}$ = sterk zijn: Idg. $\sqrt{}$ BHELGH, waarvan *balg* den sterken, en Gallolat. *bulga* (Fr. *bouge*) den zw. graad vertoonen.

Belhamel, m., uit *bel* en *hamel* (z. d. w.), dus = 1. ram die de bel draagt en dien de kudde volgt; 2. leider. Hierbij Fr. *bélier* en de naam *Belijn* uit de diersage.

Belijden, o. w., nu sterk, Mnl. *beliden*, *beliën*, zwak, met inlassching van *d* gelijk in *scheiden*, *wijden*, *bevrijden*, enz. + Ags. *hlígan*, Ofri. *hlía* + Oslav. *klicati* = schreeuwen, Lith. *klyka* = geschreeuw.

Beloken, bijv., eigenl. v. d. van **beluiken* = sluiten (z. LUIKEN).

Beloven, o. w., Mnl. id. + Mhd. *beloben*, van *loven* met de bet. als lief aannemen, goedkeuren, toestemmen (z. LIEF, LOVEN en GELOOVEN). Als *beloven* bestond, heeft men *belofte* gevormd, naar het model van *gelofte* (z. d. w.).

Belroos, v., met 2. *bel* (z. d. w.).

Belslede, v., saamgest. met 1. *bel* (z. d. w.).

Belt, v., met *e* = *ă* + Mhd. *balze* (Nhd. *balz*). Ags. *belt*, On. *belte* + Lat. *balteus*.

Belul, o., z. BENUL.

1. **Ben**, v. (mand), Mnl. *benne*, gelijk Hgd. *benne*, Eng. *bin*, uit Fr. *banne*, van Lat. *bennam* (-*a*), een Kelt. woord.

2. **Ben**, 1ste pers. enk. van ZIJN, Mnl. *ben*, *bem*, Os. *bium* + Ohd. *bin* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *beom*, Ofri. *bem*; komt in 't Oostgerm. (On., Go.) niet voor + Skr. $\sqrt{bhū}$ = zijn, Zend. $\sqrt{bū}$ = zijn, Lat. *fui* = ik was, *futurus* = zullende zijn, *fio* = ik word, Gr. *φύειν* = doen wassen, Lith. *buti*, Osl. *byti*, Ru. *byt* = zijn: Idg. $\sqrt{}$ BHEU, van waar ook *bouwen*. — De slot-*n*, vroeger *m*, is een Idg. suff. voor den 1sten pers. (z. IS, WEZEN, ZIJN).

Benard, bijv., eigenl. v. d. van *benarren*, afgel. van *nar*, een vorm die tot *naar* staat gelijk *bar* tot *baar* (z. NAAR en 5. BAAR).

Benauwd, bijv., uit *be* en *nauw*: vergel. *benard*.

Bende, v., uit Fr. *bande* (z. BAND).

Bendelgaren, o. (dun bindtouw) + Hgd. *bendel*, saamgest. met een afleid. van *band*, waar *e* = *ă*.

Beneden, bijw., z. BACHTEN.

Benedijen, o.w., Mnl. *benedien*, gelijk Mhd. *benedien* (Nhd. *benedeien*), van Lat. *benedicere*, gevormd met *bene* = wel, en *dicere* = zeggen (z. TIJGEN), waaruit ook Ofra. *beneïr*, Nfra. *bénir*.

Bengel, m. (klok, knuppel, lomperd), in alle bet. stam van *bengelen*, frequent. met *e* = *ă* van een ww. dat zich vertoont in 't Hgd. als *bangen*, Eng. *to bang*, On. *banga* = zwaaiend slaan + Lith. *boze* = doorschvlaai.

Bengelkruid, o. + Hgd. *bingelkraut*, saamgest. met **bengel*, waarin *e* = *i* vóór *n*, en *i* zelf = *ŭ*, Mhd. *bŭngel*, afgel. van Ohd. *bunyo* (Mhd. en Nhd. *bunge*) = knol, On. *bingr* = bolster: oorspr. onbek.

1. **Bent**, v., met *t* voor *d* geapocopeerd uit *bende* (z d. w.).

2. **Bent**, in *bentgras*, Os. *binet* + Ags. *beonet* (Eng. *bent*), Ohd. *binuz* (Nhd. *binse*), wellicht uit **be-nat*, dus = in de natte groeiende; niet verwant met *bies*; z. PIONT, ook BOENDER- en BUNDELGRAS.

Benul, v. (begrip), vervorming van *belul*, stam van *belullen* = bepraten, overtuigen, gevormd met *lullen* (z. d. w.).

Benzoë, v. (welriekende gom), gelijk Fr. *benjoin*, uit Sp. *benjui*, van It. *belzuino*, Perz. *benasib*.

Berad, bijv., oorspr. onbek.

Berberis, v. (vrucht v. d. zuurdoorn), uit Mlat. id., van Ar. *berbaris*.

Berd, o., Mnl. *bert*, *bart*, *bort* + Ohd. *bret* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *bred*: dus in 't Ndl. met metathese der *r*; z. voorts 1. BOORD en BORD.

Berechten, o. w. = het laatste *gerecht* toedienen; vergel. *aanrechten*.

Bereiden, o. w., Mnl. *bereden* + Mhd. en Nhd. *bereiten*, denom. van *gereed* (z. d. w.).

Beren, ono. w., gelijk Fr. *barrir*, uit Lat. *barrire*, afgel. van *barrus* = elefant, een Indisch woord.

Berenklauw, m., ook Hgd., om den vorm der bladeren; synon. van *akant*.

1. **Berg**, m. (verhevenheid), Mnl. *berch*, Os. *berg* + Ohd. *berg* (Mhd. *berc*, Nhd. *berg*), Ags. *beorg* (Eng. *barrow* = grafheuvel, *to bury* = begraven), On. *biarg* (Zw. *bärg*, De. *bjerg*), Go. *bairgahei*, (= gebergte) + Skr. *bṛhant* = hoog, Zend. *berezant* = hoog, Arm. *berj* = berg, Oier. *brigh* = berg, verder *Brigantia*, *Burgundiones*, *Brigitta*: Idg. √BHERGH = hoog zijn; niet verwant met *bergen*, wel met *burg*. Osl. *brjegŭ* komt uit het Germ.

2. **Berg**, m. (mannetjesvarken), z. 1. BARG

3. **Berg**, v. (schuur), Mnl. *berchhuus*, d. i. een huis voor de hooibergen, Mnl. *berch* of *barch*, wat hetzelfde is als 1. *berg*.

4. **Berg**, v. (bij kinderen) + Oostfri. *bark*, Hgd. *borke*, On. *börkr*: wel hetz. als 2. *bark*.

Bergamot, v., uit Fr. *bergamote*, volgens sommigen afkomstig van *Bergamo* in Italië, volgens anderen van *Bergama* in Klein-Azië; volgens anderen nog is de naam ontleend aan 't Turk. *begarmôdi*, Ar. *begarmoedi* = vorstenpeer of liever vorstin der peren, van *beg*, *bey* = heer, en *armoed* = peer.

Berge (te), bijw. uitdr., nevens Mnl. *bergen* = rijzen, denom. van 1. *berg*, gelijk Mnl. *te dale* nevens *dalen* van *dal*; verg. Fr. *monter* en *-valer*.

Bergen, o. w., Mnl. *berghen*, Os. *bergan* + Ohd. *bergan* (Mhd. en Nhd. *bergen*), Ags. *beorgan*, On. *biarga* (Zw. *bărga*, De. *bjerge*), Go. *bairgan* + Gr. φράσσειν = insluiten, Lat. *farcire* = volstoppen (Fr. *farce*), Lith. *brukti* = instoppen: Idg. √BHERK.

Beriberi, v., van Mal. *beri* = schaap: de zieken hebben iets in hun gang van een schaap.

Bericht, o., Mnl. *berecht*, stam van Mnl. *berechten*, Nndl. *berichten* = richten, te recht helpen, denom. van *recht*.

Beril, m. (zeewatersteen), Mnl. id., gelijk Fr., uit Lat. *beryllum* (*-us*), Gr. βήρυλλος, Skr. *baidūrya* = lazuur, ingevoerd uit *Vidura*.

Berispen, o. w., Mnl. id. en *berepsen* + Ohd. *rafsjan* (Mhd. *berefsen*).

Berk, m., Mnl. *berke* + Ohd. *bircha* (Mhd. en Nhd. *birke*), Ags. *beorc* (Eng. *birch*), On. *björk* (Zw. *björk*, De. *birk*) + Skr. *bhūrja* (= berk en berkenschors), Lith. *berzas*, Oslav. *breza* (Ru. *bereza*): Idg. √BHERĜ; z. ook 2. BARK.

Berkan, v., z. BARKAN.

Berkenmeier, m. (drinkbeker van berken. hout) + Hgd. *birkenmeier*, saamgesteld met *mei* = meitak.

Berkoen, v., z. BARKOEN.

Berlijnsch blauw, o., in 1704 door Diesbach te Berlijn toevallig ontdekt.

Berline, v., uit Fr. *berline* = Berlijnsch rijtuig, te Parijs in zwang gekomen, nadat Ph. de Chiese, die het te Berlijn uitvond, er meê van die stad naar Parijs gekomen was.

Berm, m. (walrand), Mnl. *barem, barm* + Ndd. *berm*, Mhd. *bremen* (Nhd. *brăme*), Ags. *bremme* (Eng. *brim*), On. *barmr* = walrand; misschien bet. het opgewoelde aarde, en is dan verwant met Hgd. *bărme*, Ags. *beorma* (Eng. *barm*) = gist + Lat. *fermentum* = opwoeling, gisting, Skr. *bhṛmi* = draaipoel; die opvatting wordt bevestigd door *inbermen* = instorten: Idg. √BHERM.

Bernage, v., gelijk Hgd. *borretsch*, uit Fr. *bourrache*, van Lat. *borraginem* (-*o*): oorspr. onbek.

Beroep, o., in de bet. van bedrijf, staat tot *roepen* als Fr. *vocation*, Lat. *vocationem* (-*io*) tot *vocare* = roepen.

Berokkenen, o. w., ouder Nnl. *berocken*, van ROKKEN, dus = op het rokken winden, op touw zetten.

Berooid, bijv., Mnl. *beroyt*; oorspr. onbek.; een afleiding van *rooien, roden* voldoet niet.

Berrie, v., Mnl. *berrie, berie* + Ags. *berewe* (Eng. *barrow*). On. *barar*, van denz. stam als enk. imp. van **beren* (z. 3. BAAR). Hieruit Fr. *bière*, vanwaar Eng. *bier*.

Bersten, ono. w., z. BARSTEN.

Bertram, m., door volksetymol. vervormd uit Gr.-Lat. *pyrethron*, afgel. van πῦρ = vuur (z. d. w.), omdat de wortel op de tong brandt.

Berucht, bijv., is v. d. van Mnl. *beruchten*, denom. van **rucht* = roep, waarvan *gerucht* (z. d. w.) het collectief is.

Bes, v., verkort uit **bees*, **beze*: z. BEZIE.

Beschaafd, bijv., is v. d. van *beschaven* in de bet. van glad schaven; vergel. Fr. *poli* en *polir*; in 't Mnl. bet. *beschaven*, dat sterk was, kaal schaven.

Bescharen, o. w. (zich heimelijk toeëigenen), Mnl. *besceren* = afscheren, wegscheren; hetz. als *bescheren*.

Bescheid, o., stam van Mnl. *bescceden* = scheiden, onderscheiden, oordeelen, beslissen.

Bescheiden, bijv., eigenl. v. d. van Mnl. *besceden* (z. BESCHEID), dus = met bescheid, met oordeel

Bescheren, o. w. (toebedeelen), thans sterk, Mnl. *besceren*, Hgd. *bescheren*, zwak, gevormd met een zw. ww. *scheren* = toedeelen, met *e* = *ă* denomin. van **schaar* = afgesneden deel, Eng. *share*, 't zelfde w. als *schaar* = werktuig om af te snijden.

Beschieten, o. w., in de bet. van *afsluiten* zoowel als in die van *op iets schieten*: z. SCHIETEN en SCHUT.

Beschoren, v. d. van *bescheren*, behoorde zwak te zijn.

Beschuit, v. en o., uit Fr. *biscuit*, gevormd met *bis* (z. TWEE) en 't v. d. van *cuire*, Lat. *coquere* = bakken (z. KOKEN).

Beseffen, o. w., Mnl. *beseffen, beseven*, sterk ww. van de klasse van *heffen* of *scheppen*, met jod-præsens, thans heel zwak, Os. *anseffjan, afseffjan* + Ohd. *intseffjan*, Ags. *sefa* (= verstand) + Gr. σοφός = wijs, Lat. *sapere* = wijs zijn (Fr. *savoir*). — De Ndl. *s* staat voor *z*, wellicht door den invloed van *ontseffen*.

Besje, o., voor BESTJE (z. d. w.).

Beslissen, o. w., voor *beslitsen* uit *beslijten*, gelijk *splitsen* (somwijlen *splissen*) uit *splijten*; dit *beslijten*, Mnl. *besliten*, is gevormd met *slijten* = aan iets een einde maken.

Best, bijv., Mnl. *best*, door synalœphe uit *betst*, Os. *betst* + Ohd. *bezzist* (Mhd. en Nhd. *best*), Ags. *betst* (Eng. *best*), On. *beztr* (Zw. *băst*, De. *bedst*), Go. *batists*, superlatief van een stam **bat*- waarvan *beter* de adjectieve en *bet* de adverbiale comparatieven zijn (z. BETER en BET) + Skr. *bhadra* = deugdelijk; overigens van denzelfden oorsprong als *baat* en *boet*.

Bestatigen, o. w., uit het Hgd. *bestätigen* voor den vorm, met de bet. van Fr. *constater*; het Hgd. woord is gevormd met *stetig* = bestendig, vast, ons *stadig, steeg*. — Het Mnl. had *bestadigen, bestedigen* = bevestigen.

Besteden, o. w., Mnl. id. + Mhd.

bestaeten, Nhd. *bestatten*, denom. van *stede* = plaats.

Bestekamer, v., door volksetymologie uit Mnl. *bassecamere*, Fr. *chambre basse* = benedenvertrek onder de kasteeltorens.

Besteken, o. w., in al de bet. (1. steken op, 2. aanvallen, 3. voorzien, 4. versieren, 5. bepalen, 6. beschenken, 7. omkoopen) gevormd met *steken* + Hgd. *bestecken* en *bestechen*. *Besteek* is afgel. van het woord in de 6de, *bestek* in de 5de beteekenis.

Bestel, bestelle, v., Vla. *mastel(le)*, bij Kil. *morstelle*: hetz. als *mastel* (z. d. w.).

Bestemmen, o. w., gevormd van *stem*, en bet. 1. noemen, 2. toestemmen, 3. het doel van iets aanduiden.

Bestendig, bijv., met *e* = *ā* van *bestand* (z. STAND).

Bestier, o., z. STUREN.

Bestje, o., dimin. van de verkorting van *bestemoer*; vergel. Fr. *bonne-maman*.

1. **Bestrijden**, o. w. (bevechten), van *strijden* = vechten.

2. **Bestrijden**, o. w. (kosten betalen) = 1. beschrijden, overstappen, 2. omvatten, van een woord dat Mnl. is *strede*, Eng. *stride* = stap (een variante van *schrede*, schrijden ? z. d. w. en ook STRIJD).

Bet, bijw., Mnl. *bet*, *bat*, Os. id. + Ohd. *baz* (Mhd. id., Nhd. *basz*), Ags. *bet* (Eng. *bet*), On. *betr*, Go. *batis*: van denz. wortel als *baat* en *boet*. Het *-ir*-suffix in de comparat. der adverbia verloor in 't Westg. eerst de slot *-r* en dan ook de *i*, zoodat in sommige bijw. de compar. niet verschilt van den positief van 't adj. (z. LANGS). *Bet* voor *bat* is analogie van *beter* (z. BEST en BETER).

Betalen, o. w., Mnl. id. + Mhd. *bezalen*, van *tal* (z. GETAL), dus = berekenen.

Betamen, ono. w., Mnl. *betamen*, afgel. van *betame* = betamelijk, van denz. stam als 't meerv. imp. van Mnl. *betemen* (st. werkw. van de klasse van *nemen*), Os. *teman* + Ohd. *zeman* (Mhd. *zemen*, Nhd. *ziemen* voor *zemen* en thans ook zwak), Eng. *to beteem*, Go. *timan* = passen (z. *tam* en *tamelijk*): Idg. √DEM.

Beter, bijv., Mnl. id., Os. *betara* + Ohd. *bezziro* (Mhd. *bezzer*, Nhd. *besser*), Ags. *betera* (Eng. *better*), Go. *batiza* : zie BET en BEST.

Beteunie, v., uit Lat. *betonica* (z. BATENGEL).

Beteuterd, bijv. + Hgd. *betutzt*: eigenl. v. d. van *beteuteren* + Ndd. *vertüten*, Mhd. *betützen* : z. BEDOTTEN.

Betichten, o. w + Hgd. *bezichten* : intensief van *betijgen* = aanklagen (z. TIJGEN).

Betijen, ono. w., Mnl. *betien* : enen laten betien : z. TIJDING.

Beting, v., Mnl. *beting* + Ags. *beting* (= kabel), Zw. *beting*, De. *beding*, afgel. van een woord dat Eng. is *bitt*, On. *biti*, waarvan ook Fr. *bitte*, It. *bitta* = balk : oorspr. onbek.

Betjoekt, bijv., uit het Jodenduitsch *betücht*, Hebr. *bātūăch*, v. d. van *bātach* = vertrouwen hebben.

Betonie, v., z. BETEUNIE.

Betrappen, o. w., Mnl. *betrappen*, *betrapen*, denom. van *trappe*, *trape* = val, strik + Ohd. *trappa*, *trapa*, Ags. *træppe* (Eng. *trap*) + Fr. *trappe*, *attraper* : oorspr. onbek.

Betten, o. w., van *bad* met *e* = *ā* en *tt* = *dj*.

Betweter, m., saamgest. met *bet* (z. d. w.).

Beu, bijv., Mnl. *boy* + Gr. φῦ, Lat. *fu* en *fi* (Fr. *fi*), tusschenw. van afkeer.

Beug, v., vergel. Hgd. *bügelnetz*, *bügelhame*; dus hetz. als *beugel*; zoo genoemd hetzij om den vorm, hetzij om den ijzeren ring.

Beugel, m., Mnl. *boghel* + Nhd. *bügel* : met *eu* = *ŏ* en suff. *-el* van denz. stam als 't meerv. imp. van *buigen*.

1. **Beuk**, m. (boom) + Ags. *bece* (Eng. *beech*), On. *beyki* (Zw. *bok*, De. *bög*), alle met den umlaut van *oe*, terwijl het woord zonder umlaut voorkomt in Nnl. *boekwijt* en Mnl. *boeke* + Ohd. *buohha* (Mhd. *buoche*, Nhd. *buche*), Ags. *bóc* + Lat. *fagus*, Gr. φηγός (= eik met eetbare vrucht): Idg. √BHAG = eten (z. BOEK).

2. **Beuk**, m. (slag), v. (gril), stam van ww. *beuken*, Mnl. *boken* + Mhd. *bochen* (Nhd. *pochen*) + Boh. *busiti* (z. 3. BOK en POCHEN). — De bet. van *gril* verklaart zich uit die van *slag*

door de spreekwijzen: een beuk hebben, een slag van den molen hebben.

3. **Beuk**, m. (schip eener kerk), hetzelfde woord als *buik* (z. d. w.).

Beukelaar, m., Mnl. *bokelare, buekelare*, van Mnl. *bokel*, gelijk Fr. *bouclier* van *boucle*, dus = schild met een knop. *Bokel*, uit Fr. *boucle*, van Lat. *bucculam* (-*a*) = wang, ronde verhevenheid, dimin. van *bucca* = mond.

Beukje, o. (chemisetje, *Schuermans*: middelstuk van een hemd, *Kil.*: hemd zonder mouwen): evenals 3. *beuk* hetz. als *buik*; vergel. andere namen van kleedingstukken als *lijfje, rompje*.

Beul, m., Mnl. *bodel* + Ohd. *butil* (Mhd. *bütel*, Nhd. *büttel*), Ags. *bydel* (Eng. *beadle*), afgel. van denz. stam als 't meerv. imp. van *bieden*, dus = bode, gerechtsbode.

Beuling, m., Mnl. *bodelinc*, gelijk Waalsch *boudin*, een afleid. van Mlat. *bodellus*, dimin. van Lat. *botulus* = worst; uit het Mlat. *bodellus* komt ook Ofra. *boel*, meerv. *boyaux* (waarvan het Nfra. enk. *boyau*), — en uit Ofra. *boel* het Eng. *bowel*

1. **Beun**, v. (bun), bijvorm van *bun*.

2. **Beun**, v. (zolder, eigenlijk vloer van aaneengeslagen planken) + Mhd. *büne* (Nhd. *bühne*), Mndd. *bone*: komt alleen voor in 't Germ. van 't vasteland; het staat tot *baan* als *breuk* tot *brak*; voor de bet. merk op dat Lat. *pons* = 1. brug, 2. plankenvloer, als het dek van een schip, en It. *ponte* ook = stellage.

Beunhaas, m., uit Ndd. *bönhase* gelijk Hgd. *böhnhase*, Zw. *bönhas* en De. *bönhase*: wel zooveel als zolderhaas, d. i. kat, evenals ook de onbekwame timmerman in Duitschl. *dachhase*, d. i. kat, of *zaunhase*, d. i. egel geheeten wordt. De bedoeling is dat zoo een persoon alzoo min een ambachtsman is, als een beunhaas een haas, en zich dus uitgeeft voor wat hij niet is.

1. **Beuren**, o. w. (tillen), Mnl. *boren*, Os. *burian* + Ohd. *burian* (Mhd. *bürn*), Ags. *byrjan*, On. *byrja*, afgel. van denz. stam als 't v. d. van *beren* (z. BAREN).

2. **Beuren**, o. w. (ontvangen), hetz. als 1. *beuren* = belastingen heffen.

3. **Beuren**, ono. w. (gebeuren), is nog hetz. w. als de voorgaande = zich gedragen, zich voordoen, aan iemand ten deel vallen.

Beurs, v., Mnl. *burse, borse*, gelijk Ohd. *burissa* (Mhd. *burse*, Nhd. *börse*), Fr. *bourse* en Eng. *purse*, uit Lat. *bursa* = buidel, van Gr. *βύρσα* = huid, leder. Vergel. 2. BORST.

Beursch, bijv. (buikziek), oorspr. onbek.

Beurt, v., uit **gebeurte*, Mnl. *gheboorte*, collect. van 3. *beuren*.

Beurzig, bijv., hetzelfde als *beursch*.

Beuzel, v., met *eu* = *ő* uit *boos*, van welk woord ook It. *bugia*, Prov. *bauza*, Ofra. *boisie* = bedrog, leugen.

Bevallen, ono. w., van personen, vooral van zieken en zwangere vrouwen = vallen (of gedwongen zijn zich neer te leggen) om te blijven liggen; — van zaken = (naar het goed of slecht vallen van het lot) voorvallen, aanstaan.

Bevallig, bijv., van *bevallen*, dus = wat *wel* bevalt.

Bevelen, o. w., Mnl. *bevelen* = gebieden, Os. *bifelhan* = begraven, toevertrouwen, gebieden + Ohd. *felhan* = een brandstapel bouwen, *bifelhan* = begraven, bergen, toevertrouwen (Mhd. *befehlen* = toevertrouwen, gebieden, Nhd. *befehlen* = id.), Ags. *befeolan* = toevertrouwen, On. *fela* = verbergen, toevertrouwen, Go. *gafilhan* = begraven, verbergen, *anafilhan* = aanbevelen, dus Germ. √FELH = toevertrouwen, bergen: niet buiten het Germ.

Beven, ono. w., Mnl. id., Os. *biƀón* + Ohd. *bibên* (Mhd. *beben*, Nhd. *beben*), Ags. *beofian*, Os. *befa* + Skr. *bibhēmi* (= ik vrees) uit **bhibhēmi*, præsens met reduplicatie van √BHEI, wat in 't Germ. **biƀai*- moest worden; men zag *biƀ* aan als den stam en *ai* als een der suff. die zw. werkw. vormen. Vergel. Osl. *bojatise*, Lith. *bijati-s* = vreezen, zonder redupl.

1. **Bever**, m. (dier, stof, hoed), Mnl. id. + Ohd. *bibar* (Mhd. en Nhd. *biber*), Ags. *beofor* (Eng. *beaver*), On. *bifr*, *bjorr* (Zw. *bäfver*. De. *bäver*) + Skr. *babhrus* (= roodbruin, ichneumon), Lat. *fiber*, Oslav. *bebru* (Ru., Boh. en Po. *bobr*), Lith. *bebrus*, Lett. *bebris*: is een reduplicatie van den wortel van

bruin (z. d. w.). Uit het Ndd. komt Fra. *bièvre*, It. *bevaro*.

2. **Bever**, m. (kinstuk), gelijk Eng. *beaver*, *bever*, uit Fr. *bavière*, afgel. van *baver* = zeeveren, omdat het voor de plaats herinnerde aan een zeeverlap (z. BABBAARD).

Bevergeil, o., Mnl. *beverscul* + Mhd. en Nhd. *bibergeil*, ook Mhd. *biberhode*: het tweede lid dier samenstellingen: *geil*, *cul* en *hode* zijn synoniemen en = teelbal, waarmede men twee blazen die het castoreum bevatten, verwarde.

Bevernel, v., Mnl. *bevernelle*, uit Fr. *pimprenelle*, van Mlat. *pimpinellam(-a)*: oorspr. onbek.

Bevestigen, o.w., met *e* = *ă* denom. van *vast*.

Bevoegd, bijv., eigenl. v. d. van Mnl. *bevoegen* + Hgd. *befugen* = passend maken, toelaten, denom. van *voege*.

Bevrijden, o. w., Mnl. *bevrien*, met epenthet. *d* van *vrij*.

Bewaren, o. w., Mnl. id. + Ohd. *biwarôn* (Mhd. *bewarn*, Nhd. *bewahren*), Eng. *beware*, Ofri. *biwaria* = zorgen, denom. van **waar* = zorg (z. GEWAAR en WAARNEMEN).

Bewegen, o. w., Mnl. id. + Ohd. *biwegan* (Nhd. *bewegen*) = in beweging komen: z. WEGEN.

Bewegeren, o.w., met een frequent. suffix, van *weeg*.

Beweren, o. w., Mnl. id. + Ohd. *biwâren* (Mhd. *bewæren*, Nhd. *bewähren*), met *e* = *ă*, van 2. *waar*, dus = waar verklaren.

Bewind, o. Mnl. *bewint*, *bewent*, *bewant*, stam van Mnl. *bewinden* = zich tot iets wenden, iets aangaan, wagen, er op aanspraak maken, het besturen, met *i* = *e*, van *wenden*.

Bewust, bijv., uit Hgd. *bewuszt*, v. d. van Hgd. **bewissen* (z. WETEN).

1. **Bezaan**, v. (mast), gelijk Eng. *mizzen* = achtermast en Fr. *misaine* = middelmast, uit It. *mezzana* = middelmast, een afleid. van *mezzo*, Lat. *medium(-us)* = midden (z. d. w.). — Hgd. *besan* komt uit Ndl.

2. **Bezaan**, o. (leder), Mnl. *bosaen*, uit Fr. *basane*, van Mlat. *basanium*, van Ar. oorspr.

Bezadigd, bijv., van Mnl. *satich* = bedaard (vergel.: een gezeten man, Fr. *esprit rassis*), van denz. stam als 't meerv. imp. van *zitten*; het werd *bezadigd* onder den invloed van *verzadigd* = voldaan.

Bezem, m., Mnl. *bessem* + Ohd. *besamo* (Mhd. *besem*, Nhd. *besen*), Ags. *besma* (Eng. *besom*) + Lat. *ferula* (d. i. **fesula*) = genster, roede.

Bezie, v., Mnl. *bezie*, *beze*, Go. *basi*: niet buiten het Germ. (z. BES, BEIER en BEI).

Bezig, bijv., Mnl. *besich* + Ags. *bisig* (Eng. *busy*), On. *bisa* (= ijverig moeite doen): oorspr. onbek.; sommigen leiden Fr. *besogne* van *bezig* af.

Bezoedelen, o. w., gevormd van **zoedelen* + Ndd. *suddeln*, Hgd. *sudeln* (waaruit ook Fr. *souiller*) = morsen, letterlijk onbehendig koken, frequent. van *zieden*

Bezoldigen, o.w., denom. van *solde*.

Bezuren, o. w., Mnl. *besuren*, synon. van de uitdrukking: *te sure worden* en *te sure doen worden*; denom. van *zuur*.

Bezwaar. o., stam van Mnl. *beswaren* = belasten, denom. van *zwaar*.

Bezwalken, o. w. + Fri. *swalken*, denom. van *zwalk* = dikke rook.

Bezwijken, ono. w., Mnl. *beswicen*, Os. *biswîkan* = (verleiden), gevormd met Mnl. *swicen*, Os. *swîkan* (= wijken) + Ohd. *swîhhan* = nalaten (Mhd. *swîchen* = id.), Ags. *swîcan* = wijken, On. *svîkja* = bedriegen. Verwant met *wijken*.

Bezwijmen, ono. w. + Ndd. *swimen*, Hgd. *schweimen*, Ags. *swima* (= zwijmeling; Eng. *to swim*), On. *swîmi* (= zwijmeling, Zw. *swimma* = zwijmelen, De. *besvime*): z. ZWIJM.

Bibberen, ono. w., frequent. van *beven*.

Bidden, o. w., Mnl. id., Os. *biddian* + Ohd. *bittan* (Mhd. en Nhd. *bitten*), Ags. *biddan* (Eng. *to bid*), On. *bidja* (Zw. *bedja*, De. *bede*), Go. *bidjan*, van den zw. graad van denz. wortel als *beiden* (z. d. w.).

Biecht, v., Mnl. *biechte*, *bijechte* + Ohd. *bijicht* (Nhd. *beichte*) = bekentenis, verbaalabstr. van **bi-jehan*, Mnl. *beghien* = bekennen, gevormd van *ghien*, Os. *gehan* + Ohd. *jehan* (Mhd. *jehen*): oorsprong onbek.; alleen in 't Germ. van 't vasteland.

Bieden, o. w., Mnl. id., Os. *biodan*

+ Ohd. *biotan* (Mhd. *biuten*, Nhd. *bieten*), Ags. *beodan* (Eng. *to bid*), On. *bioda* (Zw. *bjuda*, De. *byde*), Go. *biudan* + Skr. √*budh* voor *bhudh*, Gr. πεύθεσθαι = opmerkzaam zijn, Oier. *bude* = dank, Osl. *budjeti* = waken, Lith. *budinti* : Idg. √BHEUDH.

Bier, o., Mnl. *bier* + Ohd. *bior* (Mhd. en Nhd. *bier*). Ags. *beor* (Eng. *beer*), Ofri. *biar*, On. *bjorr* : voor sommigen, door dissimil. uit **brier*, afgel. van *brouwen*, Mnl. *bruwen*; voor anderen afgel. van Ags. *beo*, On. *bygg* = gerst.

Bies, v. (dun oevergewas, dunne reep op een broeknaad), Mnl. *biese* + Mndd. *bêse*, Mhd. *biese* : nergens elders, oorsprong onbek.

Biest, v., Mnl. *biest* + Ohd. *biost* (Mhd. en Nhd. *biest*), Ags. *beost* (Eng. *biestings*) + Skr. *pirjusa*, Gr. πύος (d. i. **piusos*): de Idg. *p* werd Germ. *b* in plaats van *f*. Vormen met *r* als On. *abrystur*, Eng. *bresting*, Zwits. *briest* zijn door volksetymol. ontstaan.

Bietsijsje, o., vergel. Hgd. *binsensänger*, zoodat het 1ste lid wellicht = *bint*, d. i. 2. *bent* (z. d. w.).

Bietebauw, m., gevormd met de stammen van *bijten* en *bauwen*; de *ie* voor *ij* verbeeldt de middeleeuwsche uitspraak.

Biezen, ono. w. + Ndd. *bissen*, Ohd. *bisôn* (Nhd. *bisen*), komt elders niet voor.

Big, v. + Ndd *bigge*, Hgd. *bick*; daarnevens Mnl. *bagghe*, voorts Ags. *pecg* (Eng. *pig*) en Mnl. en Westvla. *vigghe* : oorspr. onbek.

Biggelen, ono. w. + Ndd. *bickelen* = herhaaldelijk rollen: oorspr. onbek.

1. **Bij**, v. (insekt), uit *bije*, Mnl. *bië* (thans Westvl. *bië* en *bie*) + Ohd. *bîa*, Ags. *bêo* (Eng. *bee*), On. *bý* (Zw. en De. *bi*); daarnevens met een ander suff. Ohd. *bini* (Mhd. *bine*, Nhd. *biene*) + Ier. *beach*, Lith. *bitis*, Lett. *bitte*, misschien ook Lat. *apis*, in welk geval de oorspronkelijke klemtoon niet vóór de *p* lag.

2. **Bij**, voorz. (nevens). Mnl. *bi*, Os. *bî* + Ohd. *bî* (Mhd. *bî*, Nhd. *bei*), Ags. *bî* (Eng. *by*), Go. *bĭ* + Skr. *abhi*, Lat. *obi* (in samenstellingen), Slav. *ob*; voor het verlies van *o*, vergel. *beide* en zie ook OM.

Bijbel, m., Mnl. *bibel*, gelijk Eng. *bible* en Hgd. *bibel*, uit Fr. *bible*, van Lat. *biblia*, Gr. βιβλία = de boeken, meerv. van βιβλίον, dimin. van βίβλος of βύβλος = 1. papyrus, 2. boek, naar de Phenic. stad Bublos waar het papyrus verwerkt werd.

Bijeen, bijw., z. AANEEN.

Bijenkorf, o., soort van papier met een *bijenkorf* tot watermerk.

Bijkans, bijw., Mnl. *bicâns*, met de adverb. *s* en samensmelting van *ts* tot *s* uit *bij kant*, Mnl. *bicant*, d. i. bij den kant.

Bijker, m.: z. IMKER.

Bijl, v., Mnl. *bile* + Ohd. *bîhal*, *bîal* (Mhd. *bîl*, Nhd. *beil*), On. *bîldr* + Ier. *biail* : wel Ug. **bîpla-*, een afleid. van *bijten* (s. BEITEL).

Bijlander, m., z. BILLANDER.

Bijlbrief, m., zooveel als oorkonde die het bijlteeken vervangt. Naar het oud Germaansch recht werd de inbezitneming van een voorwerp voltrokken als de nieuwe eigenaar er met een bijl een of ander teeken in hakte.

Bijna, bijw., Mnl. *bina*: staat tot *nabij* als ons *nochtans* tot Hgd. *dennoch*.

Bijster, bijv., Westvl. *bijstier*, Mdd. *bûster*, Ndd. *bister*, Zw. en De. *bister*, saamgesteld met *stier* = stuur, rechten weg, rechten tijd, — en een voorz. dat *bij* is of *buiten* : de beteekenis (vergelijk *het stuur kwijt raken*, *over stuur zijn* en *buitensporig*) en de Ndd. vorm pleiten voor *buiten*, maar in den verkorten vorm *buit* (Mnl. *bute*), gelijk *binnen* ook met den vorm *bin* in samenstelling komt: z. BILLANDER.

Bijt, v., Mnl. *bijt* + Mhd. *bîz* = spleet, van 't præsens van *bijten* (z. BEITEL).

Bijten, o. w., Mnl. *biten*, Os. *bîtan* + Ohd. *bîzzan* (Mhd. *bîzen*, Nhd. *beissen*), Ags. *bîtan* (Eng. *to bite*), On. *bîta* (Zw. *bita*, De. *bide*), Go. *beitan* + Skr. √*bhid* = splijten, Lat. *findere* = splijten: Idg. √BHEID.

Bijval, m., verbaalabstr. van dial. *bijvallen*, hetz. als *bevallen*; vergel. *meevallen*.

Bijvoet, m., Mnl. *bivoet* + Ohd. *bîbôz*

en *bîfuoz* (Mhd. id., Nhd. *beifusz*): misschien door volksetymologie vervormd uit **bijboot*, van een werkw. dat Go. *bautan*, Eng. *to beat* = stooten, is, dus = wat bijgestampt wordt. Germ. *bautan* + Skr. *pavis*, Gr. παίειν, Lat. *pavire*; de Idg. *p* werd Germ. *b* in plaats van *f* (z. AAMBEELD); — misschien ook berust de naam op het oude geloof dat wie *bijvoet* in zijn schoenen deed, niet moede werd.

Bijzen, ono. w., z. BIEZEN.

Bijzonder, bijv., Mnl. *bisonder*, *besonder* + Mhd. *besunder* (Nhd. *besonder*), is eigenl. een adverb. uitdrukking, saamgesteld met voorz. *bij* en een zelfst. nw. dat Ohd. is *sundera* = afzondering, een afleid. van *zonder* (z. d. w.).

Bik, o. (afval van steen), verbaalabstr. van *bikken*, dus = wat men afbikt.

Bikkel, m. + Hgd. *bickel*, is een afleid. van *bikken*, dus = 1. werktuig om te bikken, 2. bikkel uit koot, 3. koot en beenen voorwerp.

1. **Bikken**, o. w. (hakken), Mnl. *bicken* + Ohd. *bicchen* (Mhd. *bicken*), Eng. *bick-iron* + Fr. *bêche* en *bec*: z. BEK.

2. **Bikken**, o. w. (eten), een afleid. van *bek*.

Bil, v., Mnl. *bille*, met *i* = *e* = *ă*, meerv. van *bal*; hier verkort voor *aarsbil* + Ohd. *arsbelli* (Mhd. *arsbelle*).

Biljoen, o., uit Fr. *billon* voor *bullon* (vergel. Eng. *bullion*), afleid. van *bulle* (z. BUL) en bet. 1. plaats waar men munt slaat, en 2. van de uitdrukking *monnaie de billon* (d. i. geld dat naar de munt moest om herslagen te worden), afgekeurd geld.

Billander, m., waaruit Fr. *bélandre*, assimil. uit *bin-lander*, d. i. een binnenlandsch vaartuig (z. BIJSTER).

Billen, o. w. (houwen), Mnl. *billen* + Ohd. *billôn*, van Os. *bil* = zwaard + Ags. *bill* (Eng *bill*) + Skr. $\sqrt{bhil}$ = splijten, niet verwant met *bijl*.

Billijk, bijv., Mnl. *billic* + Ndd. *bilk*, Ohd *billich* (Nhd. *billig*): nergens elders; oorspr. onbek.

Billioen, o., uit Fr. *billion*, ontstaan uit Fr. **bi-million*, dat gevormd zou zijn uit *bis* (z. TWEE) en *million* = millioen (z. d. w.).

Bilzenkruid, o., Mnl. *belsemcruut*, daarnevens *beeldensaet* + Ohd. *bilisa* (Mhd. *bilsencrut*, Nhd. *bilsenkraut*), Ags. *beolene*, De. *bulme* + Ru. *belena*, Po. *bielun* en misschien ook Lat. *felix* (= varenkruid).

Binde, v. + Eng. *bindweed*, afleid. van *binden*; gaan uit van dezelfde gedachte als Ndl. en Hgd. *winde*.

Binden, o. w., in de oudere Germ. talen *bindan*, in de nieuwere *binden*: Germ. $\sqrt{\text{BEND}}$ + Idg. $\sqrt{\text{BHENDH}}$: Skr. $\sqrt{bandh}$, Gr. πεῖσμα (= band, d. i. **penthma*), Lith. *bendras*, Lat. *of-fendimentum* (= touw).

Bingelkruid, o., z. BENGELKRUID.

Bink, m. (lomperd), met ablaut en *nk* uit *ng* van hetzelfde ww. waarvan *bengel*.

Binnen, voorz., z. BACHTEN.

Bint, v. (dwarsbalk), vroeger *gebinte*, d. i. *gebeunte*, met *i* = *eu* van 2. *beun*.

Birkwortel, m., uit het Hgd. *birkwurz*, zoo genoemd wellicht omdat de plant in de nabijheid van berken groeit.

Bisdom, v., gelijk Hgd. *bistum*, uit *bisschopdom*.

Bismark, bijv. (lichtbruin), genoemd naar den kanselier *von Bismark*, wiens naam een plaatsnaam is, verkort uit *bisschopmark*: vergel. *bisdom*.

1. **Bisschop**, m. (prelaat), Mnl. *biscop*, Os. *biscop*, gelijk Ohd. *biscof* (Mhd. en Nhd. *bischof*), Ags. *bisceop* (Eng. *bishop*), On. *biskop* (Zw. *biskop*, De. *bisp*) uit Mlat. *biscopum* (*-us*) (waaruit in It. *vescovo*, Ofra. *vesque* en *evesque*, Sp. *obispo*, Port. *bispo*), van Gr.-Lat. *episkopos* = opziener, gevormd met ἐπί = op, en een afleid. van σκέπτεσθαι = zien (z. SPIEDEN); het Go. *aipiskaupus* was rechtstreeks aan 't Gr. ontleend.

2. **Bisschop**, v. (drank), hetz. als het vorige woord, om de overeenkomst van de purperkleur met die van 't bisschoppelijk gewaad.

Bissen, ono. w., z. BIEZEN.

Bister, o., gelijk Eng., uit Fr. *bistre*: oorspr. onbek.

Bit, o. + Eng. *bit*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *bijten* (z. d. w. en GEBIT).

Bits, bijv., intens. afl. van *bijten*; vergel. *spits* en *splitsen*.

Bitter, bijv., Mnl. id., Os. *bittar* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. *bitter*), Ags.

biter (Eng. *bitter*), On. *bitr* (Zw. en De. *bitter*), Go. *baitrs*: deze laatste vorm van denz. stam als 't enk., de andere van denz. als 't meerv. imp. van *bijten*; in 't Hgd. is door den invloed der *r* de *t* niet verschoven tot *z*.

Bivouak of **bivak**, m., gelijk Hgd. *bivouac* of *biwacht*, uit Fr. *bivouac*, *bivac*, van Mnl. **biwake* = bijgevoegde wacht.

Bizon, m., uit Fr. *bison*, van Lat. *bisonem* (*-on*), Gr. βίσων, en dit uit het Germ.: Ohd. *wisunt* (Nhd. *wisent*), wellicht een afleid. van Ohd. *wisa* (Nhd. *wiese*) = weide (z. WEZEL).

Blaag, m., door heel 't Ndd.: *blage*; hetz. als Ndd. *plakke* = stuk; vergel. de uitdr. *een stout stuk* = stout kind.

Blaam, v., Mnl. *blame*, uit Fr. *blâme*, *blasme*, van Gr.-Lat. *blasphemum* = laster, saamgesteld met een afleid. van Gr. βλάπτειν = kwetsen, schaden, en φημί = ik spreek (z. BAN).

1. **Blaar**, v. (witte plek), Mnl. *blare*, bijvorm van *bles* (z. d.w.); *r* ontstond uit *s* (vergel. *beier*, *bes*) en wijzigde *e* tot *a*.

2. **Blaar**, v. (blaas), Westvl. *bledder*, Mnl. *blader* + Ohd. *blâtara* (Mhd. *blâtere*, Nhd. *blatter*), Ags. *blǽdre* (Eng. *bladder*), On. *blaðra* (Zw. *blädra*, De. *blære*), met een suffix *-dró*, Gr.-Lat. *-trâ*, van denzelfden wortel als *blazen*.

Blaas, v., Mnl. *blase* + Ohd. *blâsa* (Mhd. en Nhd *blase*): stam van *blazen*.

Blaasbalg, m., Mnl. *blaesbalch* + Mhd. *blasbalc* (Nhd. *blasebalg*), saamgest. met *balg* (z. d. w.); Eng. *bellows*.

Blaaskruid, o., zoo genoemd om de *blaasjes* van de deelen die onder water zijn.

1. **Blad**, o., Mnl. *blat*, Os. *blad* + Ohd. *blat* (Mhd. *blat*, Nhd. *blatt*), Ags. *blæd* (Eng. *blade* = blad van een zwaard), On. *blað* (Zw. en De. *blad*) + Gr. φύλλον, Lat. *folium*, Oier. *blath*: Idg. √BHOL of BHLO: z. BLOEIEN en BLOEM.

2. **Blad**, o. (insect), uit Fr. *blatte*, van Lat. *blattam* (*-a*), waarnevens *blatta* = purper: oorspr. onbek.

Bladerig, bijv., van gebak gezeid, is afgel. van 2. *blaar*.

Blaffen, ono. w. + dial. Hgd. id., Hgd. *plappern*, Eng. *to blab*, De. *blabbre*, Zw. *blaffra*: onomat.

1. **Blak**, v. (letter), uit Eng. *black* = zwart, een woord dat alleen in 't Eng. (ook Ags.) en Skand. voorkomt en misschien verwant is met *blaken*, zoodat het = zwartgebrand.

2. **Blak**, bijv. (vlak) + Mhd. en Nhd. *blach*, bijvorm van *vlak*.

Blaken, ono. w., Mnl. id., komt nergens elders in 't Germ. voor + Skr. √*bhraj* = lichten, Gr. φλέγειν, Lat. *flagrare* = branden, *flamma* (voor *flagma*), *fulgur* en *fulmen* (voor *fulgmen*): Idg. √BHLEG: z. 1. BLAK, BLIKSEM, en BLINKEN.

Blaker, m., Mnl. id. + Ags. *blæcern*, *blacern*, afgel. van *blaken*.

Blakstil, bijv., synon., van **bladstil**.

Blakvisch, m., gelijk Hgd. *blackfisch*, uit Ndd. *blakfisk*, waar *blak* (hetzelfde woord als 1. *blak*) = inkt: vergel. Ngr. μελάνη = inkt, van μελανός = zwart.

Blanden, o. w., Mnl. id. + Ohd. *blantan* (Mhd. *blanden*), Ags. *blandan* (Eng. *to blend*), On. *blanda* (Zw. id., De. *blande*), Go. *blandan*. Is Ohd., Mhd., Ags., On. en Go. sterk. Vertoont wellicht den sterken graad van den wortel van *blind*, en dus = troebel worden.

1. **Blank**, bijv. (wit), Mnl. *blanc* + Ohd. *blanch* (Mhd. *blanc*, Nhd. *blank*), Ags. *blonc* (Eng. *blank*), van denz. stam als 't enk. imp. van *blinken*; ging uit het Germ. in 't Rom. over: Fr. *blanc*, It. *bianco*.

2. **Blank**, m. (munt), Mnl. *blanc*, uit Fr. *blanc* = 1. wit (z. 1. BLANK), 2. witpenning of *alb*, een kleine zilvermunt.

Blanket, v., uit Fr. *blanquette* = peer met *witte* schil, dimin. van *blanc* (z. 1. BLANK).

Blanketsel, o., met suff. *-sel*, van den stam van *blanketten*, zelf afgel. van Mnl. *blanket* = wit kleursel voor 't gezicht, van 1. *blank*, gevormd naar 't model der Fr. dimin. *blanquet* en *blanquette*, die echter andere bet. hadden.

Blaren, ono. w. + Eng. *to blare*, Hgd. *blärren*, *plärren*, is of wel een onomat. gelijk *blaten* of een wisselvorm van *blazen* en bet. luidruchtig blazen.

Blaten, ono. w., Mnl. *bleten* + Ohd. *blâzen*, Ags. *blǽtan* (Eng. *to bleat*) + Gr. βληχή = geblaat, Oslav. *blejati* =

blaten, is een onomat.; vergel. Fr. *bêler*, Lat. *belare* en Gr. *βῆ*, *βῆ* = geblaat der schapen, naar Cratinus.

Blauw, bijv., Mnl. *bla*, *blau* + Ohd. *blâo* (Mhd. *blâ*, Nhd. *blau*). Ags. *blâw*, On. *blár* + Lat. *flavus* = blond. Ging in 't Rom. over: Mlat. *blavus*, It. *biavo*, Fr. *bleu*, waaruit Eng. *blue*.

Blauwen, o. w., denom. van *blauw*; vergel. Hgd. *schwärzen* = smokkelen, Fr. *passer au bleu* = doen verdwijnen, Eng. *to blue* = verpanden, zich ontmaken van. Welk is echter het verband der beteekenissen?

Blauwkous, v., gelijk Fr. *bas-bleu*, vertaling van Eng. *blue stocking*, dat zinspeelt op een gezelschap van voorname lieden, die *blauwe* kousen droegen: volgens sommigen een maatschappij, in Engeland uit Venetië overgekomen, waar ze sedert het begin der 15e eeuw bestond onder den naam *Societa della Calza* = Maatschappij van de Kous; volgens anderen een gezelschap dat bij Lady Montague (begin der 18e eeuw) vergaderde, en waarvan alleen een lid, Stillingfleet, blauwe kousen droeg.

Blazen, ono. w., Mnl. *blasen* + Ohd. *blâsan* (Mhd. en Nhd. *blasen*), On. *blása*, Go. *blesan*, waarnevens Ags. *blâwan* (Eng. *to blow*), Mnl. *blaeien*, Hgd. *blähen* + Lat. *flare*: Idg. √BHLĀ en √BHLĒ = zwellen (z. BLOEIEN).

Blazoen, o., Mnl. *blasoen*, uit Fr. *blason* = schild, wapenschild; het w. zinspeelt op de gebruiken der ridderfeesten met hunne trompetten (Ohd. *blâsa*) en afkondigingen met trompettengeschal (Fr. *blasonner*, Eng. *blazon* = afkondiging, welke benamingen afgel. zijn van 't Germ. *blazen*).

Bled, o. en **bledde**, v. (van een tafel, een schop), Mnl. *blet*, met *e* = *ă* van *blad*.

1. **Bleek**, bijv. (kleurloos), Mnl. *bleec*, Os. *blêc* + Ohd. *bleih* (Mhd. en Nhd. *bleich*), Ags. *blâc* (Eng. *bleak*), On. *bleikr* (Zw. *blek*, De. *bleg*), van denz. stam als 't enk. imp. van *blijken*.

2. **Bleek**, v. (grasveld), stam van *bleeken*, dat denom. is van 1. *bleek*.

Blees, v. (kaf), wellicht hetz. als *blaas*; vergel. Fr. *balle* ontleend aan Hgd. *balg*.

1. **Blei**, v. (visch) + Eng. *blay*, Hgd. *bleihe*, met *j* voor *jj* uit *gj* bijvorm van *bliek*.

2. **Blei**, o. (metaal), Mnl. *bli* + Ohd. *blîo* (Mhd. *blî*, Nhd. *blei*), On. *blý* (Zw. en De. *bly*): oorspr. onbek.

Blein, v., Mnl. *bleine* + Ags. *blêgen* (Eng. *blain*). De. *blegn*, een afleid. van *blaeien*, gelijk 2. *blaar* van *blazen* (z. d. w.).

Blekhol, o., uit Eng. *black hole* = duister hol, hel (z. 1. BLAK en HOL).

Blekken, ono. w., Mnl. *blecken* + Mhd. id., is intensief of van *blaken* of van *blijken* (z. BLIKKEN).

Blende, v. (zwavelzink), gelijk Fr. id., uit Hgd. id., afgel. van *blenden* (z. BLINDEN): zoo genoemd omdat het den glans der metalen niet heeft.

Bles, bijv. en v., in al de bet., met *e* = *ă* en afwisseling van *s* — *r* bijvorm van 1. *blaar*; Mnl. *blesse* + Ohd. *blas* (Mhd. *blas*, Nhd. *blasz*, bijv. en *blässe*, v.), On. *bles* = witte plek.

Bleten, ono. w., z. BLATEN.

Bletten, o. w., bijvorm van *pletten*.

Bleu, bijv., uit *bleude*, met *eu* = *ő* nevens *bloode*.

Bliek, v., Mnl. *blicc*, *blecke* + Ohd. *blieka* (Nhd. *blicke*), Eng. *bleak*, On. *bleikja*: oorspr. onbek., ten ware men het, trots den afwijkenden klinker, bracht tot *bleek*, waarvoor vergel. Fr. *ablette* = witvisch.

1. **Blijde**, bijv. (verheugd), Mnl. *blide*, Os. *blîđi* + Ohd. *blîdi* (Mhd. *blîde*), Ags. *blîđe* (Eng. *blithe*), On. *blíđr* (Zw. en De. *blid*), Go. *bleiþs*: niet buiten het Germ.

2. **Blijde**, v. (krijgstuig), Mnl. *blide*, *blie*, gelijk Mhd. *blide* (Nhd. *bleide*), uit Mlat. *blida*.

Blijken, ono. w., Mnl. *bliken*, Os. *blîkan* + Ohd. *blîhhan* (Mhd. *blîchen*), Ags. *blîcan*, Ofri. *blîka*, On. *blíka* + Oslav. *bliskati* = vonkelen, Lit. *blaiviti-s* = opklaren: Idg. √BHLEIG, synon. en verwant met √BHLEG van *blinken*, *bliksem*, *blaken* (z. d. w.).

Blijkens, voorz., uit *blijkends*, teg. deelw. van *blijken* met adverb. *s*.

Blijven, ono. w., Mnl. *bliven*, Os. *bilîban* + Ohd. *biliban* (Mhd. *blîben*, Nhd. *bleiben*), Ags. *belîfan*, Go. *bilei-*

ban: uit præfix *be* en een werkw. **lijven*, waarvan Ags. *læfen* (Eng. *to leave*) = achterlaten en Ndl. *lijf* en *leven*.

1. **Blik**, o. (metaal, vuilblik), Mnl. *blic* + Ohd. *bleh* (Mhd. en Nhd. *blech*), On. *blik* (Zw. *bleck*, De. *blik*) = het glanzend metaal, van denz. stam als 't meerv. imp. van *blijken*.

2. **Blik**, m. (schittering, wit der oogen), Mnl. *blic* + Ohd. *blich* (Mhd. *blic*, Nhd. *blick*), evenals 1. *blik*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *blijken*.

3. **Blik**, v. (zilverkruid), Mnl. *blic*, met *i* = *e*, stam van *blekken*.

4. **Blik**, o. (schorsvlies), zelfde vorming als 3. *blik*.

5. **Blik**, v. (visch), verkort uit *bliek*.

6. **Blik**, bijv. (ontveld), verbaalabstr. van 6. *blikken*.

Blikaars, m., saamgesteld met 5. *blik*.

1. **Blikken**, ono. w. (schitteren), is evenals *blekken*, een afleid. van *blaken*.

2. **Blikken**, ono. w. (kijken), denom. van 2. *blik*.

3. **Blikken**, ono. w. (bij het smelten van zilver en goud), denom. van 2. *blik*.

4. **Blikken**, ono. w. (bleek worden), afgel. van *bleek*.

5. **Blikken**, o. w. (boomen ontblooten), denom. van 4. *blik*, gelijk *villen* van *vel*.

6. **Blikken**, o. w. (stroopen), Mnl. *blecken* + Mndd. *blecken*, bijvorm van dial. *vlekken*. frequent. van *vladen* (z. d. w.); wellicht ontstaan onder den invloed van 5. *blikken*.

Blikkeren, ono. w., frequent. van 1. *blikken*.

Bliksem, m., Mnl. *blixeme*, Os. *blicsmo*, met suff. *sem* van denz. wortel als *blaken* (z. d. w.).

Bliktanden, ono. w. + Nhd. *blecken*: van 1. *blikken*; een vorming als *klapwieken*.

1. **Blind**, bijv. (niet ziende), Mnl. *blint*, Os. *blind* + Ohd. *blint* (Mhd. en Nhd. *blind*), Ags. *blind* (Eng. id.), On. *blindr* (Zw. en De. *blind*), Go. *blinds* + Lith. *blendzas*, *blesti* (= donker worden), Lett. *blendu* (= ik zie niet duidelijk), Oslav. *bledu* (= bleek): Idg. √BHLENDH (Z. BLANDEN).

2. **Blind**, o. (luik) + Hgd. *blende*, van het werkw. *blinden*.

3. **Blind**, o. (zeil) + Hgd. *blinde*, hetzelfde woord als 1. *blind*.

Blinden, o. w., Mnl. *blinden*, *blenden* + Ohd. *blentan* (Nhd. *blenden*), Ags. *blendan* (Eng. *to blend*) = blind maken, d. i. stoppen, bedekken, — met *i* = *e* = *ä*, factitief van den wortel van *blind*.

Blindeeren, o. w., uit Fr. *blinder*, van het Germ., namelijk het vorige woord.

Blindhokken, o. w.: van dial. *hok*, d. i. *huik* = falie.

Blinken, ono. w., Mnl. *blinken* + Nhd. *blinken*, Eng. *to blink*: is een nasaleering of van den wortel van *blijken*, of van dien van *blaken*.

Blip, m. (aan den bek van den kalkoen) + Eng. *bleb*, *blubber* = waterblaas.

Bloed, o., Mnl. *bloet*. Os. *blôd* + Ohd. *bluot* (Mhd. *bluot*, Nhd. *blut*), Ags. *blód* (Eng. *blood*), Ofri. *blôd*, On. *blóð*, (Zw. en De. *blod*), Go. *bloþ* + misschien Lat. *fluere* = vloeien en *flēre* = weenen. — *Bloed* = mensch, is opgemaakt uit samenst. als *bloedarm*, *bloedjong*.

Bloedarm, **-jong**, **-vreemd**, bijv., zijn niet samenstellingen met *bloed*, maar analogievormen van *bloedrood*.

Bloeien, ono. w., Mnl. *bloeien*, Os. *blôjan* + Ohd. *bluojan* (Mhd. *blüejen*, Nhd. *blühen*), Ags. *blówan*, met suff. *ja* van √BHLO, synon. en verwant met √BHLĀ en √BHLĒ = zwellen (Z. BLAZEN, BLAD, BLOEM).

Bloeling, m. = *bloeëling* = *bloedeling*, van *bloed*.

Bloem, v., Mnl. *bloeme*, *blomme*, Os. *blômo* + Ohd. *bluoma* (Mhd. *bluome*, Nhd. *blume*), Ags. *blóma* (Eng. *bloom*), On. *blómi* (Zw. *blomma*, De. *blomme*), Go. *bloma* + Lat. *flos*, *florere* (= bloeien), de Lat. w. met *-s*-suff., de Germ. met *-m*-suff. (gelijk *ruim*, *rus*) van Idg. √BHLO (Z. BLOEIEN).

Bloesem, m., Mnl. id. + Ags. *blósma* (Eng. *blosom*), On. *blómstr*, met een ander suffix van denzelfden wortel als *bloem*.

Blok, o., Mnl. id. + Ohd. *bloh* (Mhd. *bloch*, Nhd. *block*), Eng. *block*, vertoont den zw. graad van den wortel waarvan de middelgraad in Skand. *bjalke* en de st. graad in ons *balk* voorkomt; ging in 't Rom. over: Fr. *bloc*.

1. **Blokhuis**, o. (gevangenis), Mnl. *blochuus* = huis waar men in het *blok* zit.

2. **Blokhuis**, o. (wachttoren), Mnl. *blochuus* (waaruit Fr. *blocus*) + Nhd. *blockhaus*, saamgesteld met een woord *blok* dat niet hetzelfde is als het voorgaande: Mnl. *bloc* = afgesloten plaats, kist, val + Ohd. *biloh*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *beluiken* (z. BELOKEN).

Blokkeeren, o. w., uit Fr. *bloquer*, van *blocus*: z. 2. BLOKHUIS.

Blokken, ono. w., naar Fr. *bloquer* = zich opsluiten om ongestoord te werken (z. 2. BLOKHUIS).

Blom, v., met verkorting van den klinker vóór *m*: vergel. suff. *-dom*, *verdommen* (z. BLOEM).

Blond, bijv., Mnl. *blont*, gelijk Mhd. *blunt* (Nhd. *blond*), uit Fr. *blond*, hetwelk met It. *biondo*, van Mlat. *blundum* (*-us*): dit laatste komt van een verloren Germ. woord, dat wellicht met *blind* verwant was.

Blonde, v. (kantwerk), gelijk Eng. en Hgd., uit Fr. *blonde*, het vr. van het vorige Fr. *blond*: zoo genoemd om de geelachtige kleur.

Bloode, bijv., Mnl. *bloode*, *bloot*, Os. *blôđi* + Ohd. *blôdi* (Mhd. *blœde*, Nhd. *blöde*), Ags. *blêaþ*, On. *blauþr*, Go. *blauþjan* (= afschaffen): niet buiten het Germ. Ging in 't Rom. over: Fr. *éblouir*.

Bloot, bijv., Mnl. *bloot* = naakt, duidelijk + Ohd. *blôz* = trotsch (Mhd. *blôz*, Nhd. *blosz* = naakt), Ags. *blêat* = arm, On. *blautr* = zacht (Zw. *blőt*, De. *blőd*), *blautna* = week worden + Gr. *φλυδάειν* = papperig worden; vergel. *blut* en *blutsch*.

Blooten, o. w., en **blootwol**, v., z. PLOTEN.

Blos, m., van *blozen*.

Blouwelen, **blouwen**, o. w., Mnl. *bluwen* + Ohd. *bliuwan* (Nhd. *bläuen*), Ags. *blêowan* (Eng. *to blow*), Go. *bliggwan* + Lat. *fligere* = slaan, *flagellum* = vlegel (z. d. w.).

Blozen, ono. w., Mnl. *blozen* + Ags. *blysian* (Eng. *to blush*), wellicht van denzelfden wortel als *blazen*.

Bluf, m. + Eng. *bluff*: een onomat.

Blusschen, o. w., Mnl. *blusschen*, *blesschen*, saamgest. met *be* en *lesschen*.

Blut, **blutsch**, verdoffing uit *bloot*.

Bluts, v., Mnl. *blutse*, van *blutsen* = slaan, een onomat. verwant met *plots*; dus *bluts* = slag, kneuzing, buil, blaar.

Blutskoorts, v., saamgesteld met het voorgaande *bluts* = buil, uitslag.

Boa, v., uit Lat. *boa*, *bova*, wellicht verwant met *bos*, gen. *bovis* = os (z. KOE); dus = een slang zoo groot als een os, daar deze voor een reuzendier gold: vergel. de fabel van den kikvorsch en den os bij Phædrus.

Bobbel, m., stam van *bobbelen*, + Eng. *to bubble*, Zw. *bubbla*: een onomat.

Bobijn, v., z. BABIJN.

Bochel, m., uit het Hgd. *buckel* = rug, bult op den rug, en dit uit het Ndd., waar het een afleid. kan zijn met ablaut van 2. *bak* = rug; vergel. Mhd. *ruke* = rug en bult, Ndl. *een hoogen rug hebben* (z. POCHEL).

1. **Bochelen**, ono. w. (zwaar werken), afleid. van het voorgaande (ook Nhd. *buckeln*) = op den bochel nemen, een zwaren last dragen.

2. **Bochelen**, ono. w. (hoesten, in de uitdr.: *ik bochel er wat in*) is onomat.; vergel. *kuchen* en *rochelen*.

1. **Bocht**, v. (buiging, inham) + Nhd. *bucht*, Eng. *bight* en *bought*, met suff. *-t-* van denz. stam als 't meerv. imp. van *buigen*.

2. **Bocht**, m. en o. (omsluiting, slingerdans, garen), is de stam van *bochten*; in de bet. *garen* = Eng. *bight*.

3. **Bocht**, o. (uitschot), oorsprong onbek.; vergel. echter Go. *usbaugjan* = wegvegen + Zend. *buja* = reiniging, *bukhti* = reinheid.

Bochten, o. w. (slingeren, omsingelen), afgel. van 1. *bocht*.

Bock, m., uit Hgd. id., bier van *Aimbock*, d. i. *Eimbeck* in Hannover, waarin men *eim* opvatte als het lidw. *ein* = een.

Bode, m., Mnl. *bode*, *boede*, + Ohd. *boto* (Mhd. en Nhd. *bote*), Ags. *boda*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *bieden*.

Bodem, m., Mnl. *bodem*, Os. *bodom* + Ohd. *bodam* (Mhd. *bodem*, Nhd. *boden*), Ags. *botm* (Eng. *bottom*), On. *botn* + Skr. *budhna* (voor **bhudhna*), Gr. *πυθμήν* (voor **phythmen*), Lat. *fundus* (Fr. *fond*), Ier. *bonn* (= voetzool), Osl. *dŭno* (Ru. *dno*), Lith. *dugnas*, Lett. *dubens* (deze vier laatste = **dubn-*,

metath. uit **budn-*): ontleding onmogelijk.

Bodemerij, v., verg. *bodembrief*, *bodemgeld* en Mndd. *bodemen* = geld schieten op den bodem van een schip.

Boe, tuss., ablaut van *ba* (z. d. w.).

Boedel, m., Mnl. *boedel*, Os. meerv. *bôdlôs* + Ags. *bótl*, Ofri. *bôdel*: afleid. van Mnl. *boede* + Mhd. *buode* (Nhd. *bude*), Eng. *booth*, On. *búđ* (Zw. en De. *bode*) = woning, hut + Oier. *both*, Lith. *butas* = huis, van denz. wortel als *bouwen*.

Boef, m., Mnl. *boeve* + Mhd. *buobe* (Nhd. *bube*), Eng. *boy*: is ablaut van Eng. *baby* en den er bij hoorenden eigennaam *Bavo*: oorspr. onbek.

Boeg, m. (= van een schip), Mnl. *boech* (= schenkel) + Ohd. *buog* (Mhd. *buoc*, Nhd. *bug*), Ags. *bóg* (= arm, tak) (Eng. *bough*), On. *bógr* (= schouder) + Skr. *bâhus* (= arm, voor **bhaghus*), Gr. πῆχυς (= elleboog, voor **phēchys*); niet verwant met *boog*, *buigen*. — Zit ook in de samenstell. *boegspriet*, waaruit Fr. *beaupré*.

Boeglijn, v., z. BOELIJN.

Boegseeren, o. w., waaruit Ndd. *bogseren*, Nhd. *bugsieren*, Zw. *buxera*, De. *buxere*, wellicht van Port. *puxar* = voorttrekken, Fr. *pousser*.

Boeha, **boha**, tuss., zou komen uit het Mal. *bohaya* = kaaiman, een geroep om de sloepen te verwittigen die op de modderbank van Batavia vastraken; daar echter een woord *bohay* reeds 1573 bij Plantijn voorkomt, is dit niet waarschijnlijk; het is eerder een onomat.: vergel. Fr. *brouhaha*.

1. **Boei**, v. (kluister), Mnl. *boie*, gelijk Mhd. *boie*, uit Mlat. *boiam* (*-a*) = kluister, van klass. Lat. *boiæ* = halsband van leder: oorspr. onbek.

2. **Boei**, v. (ankerton), eigenlijk ton die aan een *boei* ligt, uit Ofra. *boye* (Nfra. *bouée*), dat, gelijk Sp. *boja*, uit Mlat. *boiam* (*-a*) (z. 1. BOEI); Eng. *buoy* en Hgd. *boje* komen uit het Ndl.

3. **Boei**, v. (loods of hut) = *boeie* = *boede*: z. BOEDEL.

1. **Boek**, m. (boom): z. BEUK.

2. **Boek**, o. (gedrukt boek), Mnl. *boec*, m. en o., Os. *bók*, v. en o. + Ohd. *buoh*, m., v. en o. (Mhd. *buoch*, Nhd. *buch*, o.), Ags. *bóc*, v. (Eng. *book*), Go. *boka*, v., *bok*, o.: is van denz. oorspr. als 1. *boek*, *beuk* en bet. beukeschors om runen in te krassen. De Got. woorden bet. in 't enk. *letter*, in 't meerv. *geschrift*, *boek*. Ging over in 't Slav.: Osl. *buky* = letter, *bukva* = boek.

3. **Boek**, v. (aan een oorijzer), wellicht uit *boekel*.

Boekanier, m., gelijk Eng. *buccaneer*, uit Fr. *boucanier*. afgel. van *boucan*, wel een Westindisch woord, dat bet. houten rooster om vleesch te rooken (bij de Karaïben). De boekaniers waren gelukzoekers die vooral te Haïti leefden van den handel in gerookt vleesch.

Boekel, m., uit Fr. *boucle*: z. BEUKELAAR.

Boekeboom, m.. z. BEUK.

Boekend, v., verdoffing van *boekweit* (z. d. w.).

Boekpens, v., of **bladmaag**, zoo genoemd omdat zij een menigte *bladen* of plooien vormt, bij de koe zelfs 100.

Boekweit, v., eigenlijk *beukentarwe* (z. BEUK en WEIT) + Eng. *buckwheat*, Hgd. *buchweizen*. Kwam eerst in de 15e eeuw naar Eur., uit Afrika, het land der Sarracenen (waarom Fr. *sarrasin*); hare vrucht heeft den vorm eener *beukenoot* en smaakt naar *tarwe*. Uit Ndl. *boekweit*, Fr. *beaucuit*, *bouquette*, *boquette*.

1. **Boel**, m. (menigte) = *boe-ël* = *boedel* (z. d. w.).

2. **Boel**, m. en v. (bijzit), Mnl. *boele* + Mhd. *buole* (Nhd. *buhle*): komt elders niet voor; wellicht « koseform » van *broeder* (z. 2. POL).

Boelijn, **boeling**, v. + Hgd. *bouleine*, Eng. *bowline*; kan moeielijk uit *boeglijn*, d. i. boegtouw verklaard worden; is eerder, vooral blijkens den vorm *boeling*, van Rom. oorspr.: Fr. *bouline*, It., Sp., Port. *bolina*.

Boelkens- of **boeltjeskruid**, o., met 2. *boel*, wellicht vroeger in minnedranken gebruikt.

Boeman, m., die de kinderen door zijn *boe! boe!* verschrikt.

Boendergras, o., bijvorm van *bentgras*.

Boenen, o. w. + Ndd. *bonen*, waaruit Hgd. *bohnen* + Mhd. *buenen*, Ags. *bónian* + Skr. *bhânu* = glans, Gr. φαίνειν = glanzen, Ier. *ban* = wit: Idg.

√BHAN. Geen verband met *baan* noch *beun*.

1. **Boer**, m. (landman), met dial. *oe* voor *û*, Mnl. *geboer*, *gebuer* + Ohd. *gibûro* (Mhd. *gibûr*, Nhd. *bauer*) = woongenoot, buurtgenoot, dorpsgenoot, saamgest. met *ge* en **buur*, Mhd. *bûr* (Nhd. *bauer*), Ags. *bûr* = woning, van denz. wortel als *bouwen*.

2. **Boer**, m. (oprisping), wellicht van tuss. *bor* onder invloed van 1. *boer*.

Boert, v., met apokope der *e* en verscherping der *d*, uit *boerde*, Mnl. *boerde*, van Fr. *bourde* = leugen, vermaak, ridderspel : in die laatste bet. nog Ofr. *bouhourde*, *behort*, eigenl. *stootspel*, uit het Germ. *behorten* (z. HORTEN).

Boes, v. (achterdeel van den koestal) = *bôs*, *bons*, *bans* + Ndd. *banse* = schuur, Fri. *bûs*, Eng. *boose*, On. *báss* (Zw. *bås*, De. *baas*) = stal, Go. *bansts* = schuur + Skr. *bhâsa* = koestal.

Boest, v. (bolster) + Mhd. *buost* : ablaut van *bast*.

Boestring, z. BOKKING.

Boet, v. (kustlicht), wellicht hetz. als Fr. *butte* : z. 2. BUT.

Boete, v., Mnl. *boete*, Os. *bôta* + Ohd. *buoza* (Nhd. *busze*), Ags. *bót* (Eng. *boot*), Ofri. *bôte*, On. *bót* (Zw. *bot*, De. *bod*), Go. *bota* : is ablaut van *baat* (z. d. w., alsook *best*, en vergelijk *varen*, *voer*).

1. **Boeten**, o. w. (boete doen) + Nhd. *büszen*, enz., denom. van *boete*.

2. **Boeten**, o. w. (vuur aansteken), eigenlijk vuur slaan, Mnl. *boeten*, wellicht uit Fr. *bouter*, *boute-feu*, afleid. van het Germ. werkw. besproken onder *bijvoet*.

3. **Boeten**, o. w. (ketellappen), Mnl. *boeten*, hetzelfde woord als 1. *boeten*, in de oorspronk. bet. van *verbeteren*, *herstellen*.

Boets, v. : z. BOOTS.

Boetseeren, o. w., frequent. van *bootsen* (z. d. w. en vergel. Fr. *bosseler*).

Boetvaardig, bijv. + Hgd. *buszfertig*, d. i. vaardig om boete te doen.

Boezel, o., oorspr. onbek.; wellicht opgemaakt uit *boezelaar*, dat met *boezelen* een afleid. zou zijn van 1. *boezen*.

Boezem, m., Mnl. *boesem*, Os. *bôsom* + Ohd. *buosum* (Mhd. *buosem*, Nhd. *busen*), Ags. *bósm* (Eng. *bosom*): elders niet; wellicht is een gutturaal weggevallen vóór *s*, zoodat het een afleid. zou zijn met suff. *-sem* van *boeg*.

1. **Boezen**, o. en ono. w. (kloppen, slaan, met bedrijvige drukte bezig zijn) + Ndd. *busen*, Zw. *busa*, De. *buse*.

2. **Boezen**, o. w. (kussen) + Ndd. *bussen*-*pussen*, Eng. *to buss*, Zw. *pussa* : onomat.

Boezeroen, o., uit Fr. *bourgeron*, bijvorm van *bergeron* = schaperskiel, afgel. van *berger*, Mlat. *berbicarium* (*-us*), zelf afgel. van Lat. *berbex* (nevens *vervex*), waaruit Fr. *brebis*.

Bof, tuss., bijv., m.: onomat. van den indruk door de bewegingen of den vorm van een hol, bol voorwerp teweeggebracht : vergel. *pof*, *paf*, *pf*.

Boffen, ono. w., Mnl. id., denom. van *bof*, gelijk Fr. *bouffe*, *bouffon* = gek, verbaalabstr. van *bouffer*, *bouffir* = zich opblazen ; verwant met *pof*.

Bogen, ono. w. (zich beroemen), Mnl. *boghen*, *baech* = praal, Os. *bâg* = grootspraak + Ohd. *bâgan* = twisten (Mhd. *bâgen*, *bôgen*), Ags. *bógan* = zich roemen, Ofri. *bâga* = zich roemen, On. *bágr* = twist : niet buiten het Germ.

Bogger, m., gelijk Eng. *bugger*, uit Fr. *bougre*, d. i. Bulgare = 1. ketter, 2. sodomieter, 3. gemeene kerel.

Boha, **bohei**, o., BOEHA.

1. **Bok**, m. (dier), Mnl. *boc*, *buc* + Ohd. *boc* (Mhd. *bock*, Nhd. *bock*), Ags. *bucca* (Eng. *buck*), On. *bukkr* + Skr. *bukka*, Zend. *buza*, Arm. *buc*, Oier. *bocc* : een moeielijkheid is, dat de wet der klankverschuiving hier niet is toegepast, wat wellicht op oude ontleening wijst. Fr. *bouc*, It. *becco* zijn ontleend of aan 't Kelt. of aan 't Germ.

2. **Bok** (koetsbok) + Hgd. *kutschbok* : hetz. w. als 't vorige in de bet. van aan een bok gelijkende schraag, verder zitplaats (vergel. *folteren*). Onzeker is of Eng. *box* hieraan ontleend is, dan wel of het hetzelfde is als Eng. *box* = doos (z. 2. BUS).

3. **Bok**, m. (fout), is wellicht hetz. woord als 2. *beuk*, door volksetym. in verband gebracht met 1. *bok* : vergel. 2. *bot*.

Bokaal, v., uit Fr. *bocal*, dat met It. *boccale*, van Mlat. *baucale*, volgens

sommigen afgel. van Lat. *bucca* = mond, dus drinkvat; volgens anderen ontleend aan Gr. *βαυκάλιον* = kruik.

Bokking, m. + Nhd. *bücking* en **boksharing** of **bokshoren**, Mnl. *boxhoren, buxorn*, het 1e een afl. van, het 2e een samenst. met **bok* = droog + Noorsch *bokna* = drogen. Ook Brab. *boestring* = boksharing.

Bokse, v., uit Ndd. *boxe*, waaruit ook Hgd. *buxe*; in 't Skand. alleen meerv.: IJsl. *buxur*, Zw. *byxor*, De. *buxer*: oorsp. onbek.; misschien afleid. van 1. *bok*, zoodat = een broek van bokkenleder.

Boksen, ono. w., uit Eng. *to box*, frequent. van het werkw., waarvan 2. *beuk*.

1. **Bol**, m. (bal), Mnl. *bolle* + Ohd. *bolla* (Mhd. en Nhd. *bolle*), Ags. *bolla* (Eng. *boll*), Ofri. *bolla*, On. *bolli* (Zw. *bulle*, De. *bolle*): de bet. was eerst knop, zaadhuisje, en is gewijzigd door den invloed van 't Rom.: Fr. *boule*, It. *bolla*, uit Lat. *bullam* (-*a*) (z. 2. BEL); het Germ. woord niet verwant met *buil*, wel met 1. *bal*.

2. **Bol**, v., synom. van *bolder, bolderik* (z. d. w.).

3. **Bol**, m. (stier), z. 1 BUL.

4. **Bol**, m. (tronk), z. BOLWERK.

5. **Bol**, bijv. (bolrond), is 1. *bol*, dat van eerste lid in samenstellingen, bijv. nw. werd.

1. **Bolder**, m. (beschuit), met epenthet. *d*, van 1. *bol*.

2. **Bolder**, m., **bolderd**, **bolderik**, v. (plant), Mnl. *bolric*, met epenthet. *d*. afleidingen van 1. *bol*.

Bolderwagen, m., saamgest met den stam van *bolderen*, wisselvorm van BULDEREN.

1. **Bolk**, v. (visch), Mnl. *bolc* = wijting + Mnd. *bulk*, Mhd. *bullich* (Nhd. *bolch*) = kabeljauw: z. BOLLING.

2. **Bolk**, v. (watergolf) + Ndd., Hgd. *bulge*. Eng. *billow*: van *belgen*.

3. **Bolk**, v. (zak), Mnl., Ndd., Hgd., Eng. *bulge*: van *belgen*.

Bolleboos, m., uit Jodenduitsch *baal habboos* = meester, waarin *baal* = heer, *hab* (door assim. uit *hal*) = het, en *boos*, met *o* = *å* van *bajis* = huis.

Bollen, o. en ono. w., in de bet. van rollen, oprollen en met den bol spelen, denom. van 1. *bol*; — in die van bol staan, afgel. van 5. *bol*; — in die van tochtig zijn, denom. van 3. *bol*; — in die van slachten, denom. van 1. *bol*, d.i. als een bol doen ter aarde rollen (vergel. *bolaarde slaan* en Fr. *ébouler*), — en in die van behagen, een wijziging van de eerste bet. en ontleend aan het bollenspel: die bol bolt wel (vergel. *bevallen*). — BOLLEN = babbelen, is verw. met Hgd. *bollern* en Ndl. *bolderen*.

Bolling, v., voor *bollik*, Mnl. *bollic*, waaruit dan *bolc, bolk*, verder verw. met Mhd. *balche* (Nhd. *belche*) = zalm: oorspr. onbek.

Bolster, m. (notenbast, kaf, peluw), Mnl. *bolster* (kaf, bos stroo) + Ohd. *bolstar* (Mhd. *bolster*, Nhd. *polster*), Ags. *bolster* (Eng. id.), On. *bolstr*, een afleid., met synkope der gutturaal, van denzelfden wortel als *balg*.

Bolus, m., gelijk Fr. *bol*, Eng. *bole*, Hgd. *bolus*, uit Gr. *βῶλος* = klomp.

Bolwerk, o., Mnl. *bolwerc* + Hgd. *bollwerk*, Eng. *bulwark*, De. *bulværk*, Zw. *bolverk*; ging over in 't Rom. (Fr. *boulevard*) en in 't Slav. (Ru. *bloverk*): het eerste lid is 4. *bol* + Mhd. *bole* (Nhd. *bohle*), On. *bolr*, Eng. *bole* = boomstam, wellicht verwant met *balk* en *blok*.

1. **Bom**, v. (kogel) = *bomme* = *bombe*, uit Fr. *bombe*, een onomat., wegens het geraas bij het wegvliegen.

2. **Bom**, v. (spon), onder den invloed van het vorige w., voor *bon* = *bonne*, Mnl. *bonne* = *bonde* + Mhd. *punte* (Nhd. *pfunt*), Eng. *bung*, wellicht uit Lat. *puncta* = steek, gat (z. PUNT en SPON); uit het Ndl. komt het Fr. *bonde*, waarvoor men ook dikwijls *bombe* hoort.

3. **Bom**, v. (schuit) + Eng. *bumboat*, wellicht hetzelfde als 1. *bom* om den vorm zoo genoemd.

4. **Bom**, m. (trommel), is een onomat.; vergel. Eng. *bum, bump* = een dof geluid maken.

Bombam, v. (beddekwast), zoo genoemd omdat hare bewegingen aan een luidende klok doen denken; is verbaal-abstr. van *bombammen*: een onomat.

Bombardeeren, o. w., uit Fr. *bombarder*, afgel. van *bombarde* (Mnl. *bombaerde*) = tuig om bommen te werpen, zelf afgel. van *bombe* (z. BOM).

Bombarie, v., afgel. van Mnl. *bom-*

bare, bijvorm van *bombaerde*, dat gelijk in 't Fr., ook de naam was van een luidruchtig speeltuig (z. BOMBARDEEREN).

Bombast, m., uit Eng. id. = tuig met katoen opgevuld: z. BAZIJN.

Bombazijn, o., uit Fr. *bombazin*: z. BAZIJN.

Bommel, m. = prop, dimin. van 2. *bom*; = trommel, van 4. *bom*; = hommel, bietebauw, duivel, verbaalabstr. van *bommelen* = geraas maken.

Bommen, bommelen, ono. w., afgel. van 4. *bom*.

1. **Bon**, o. (wijk), Mnl. *bon, bonne, boen*: men ziet er in een wisselvorm van *ban* in de bet. rechtsgebied.

2. **Bon**, o. (afsluiting), misschien bijvorm van 1. *beun* en *bun*.

Bond, m., Mnl. *bont* + Mhd. *bunt* (Nhd. *bund*), Eng. *bound*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *binden*.

Bonge, v. (plant): z. BENGELKRUID.

Bongerd, m. + Hgd. *bangert*: uit *boomgaard*.

Bonk, v. en m., stam van een werkw. dat Meng. *bunchen* is = slaan, frequent. met ablaut en verscherping der *g*. van *to bang*, waarvan ook *bengel* en *bink* (z. d. w., zoowel voor de bet. als voor den vorm).

Bonket, v. (stuiter), afl. van *bonk*.

1. **Bonnet**, v. (muts), uit Fr. *bonnet*, van Mlat. *bonneta*, stof waarvan men mutsen maakte, wellicht een Indisch woord: Hind. *banat* = wollen stof.

2. **Bonnet**, v. (zeil), uit Fr. *bonnette*, afgel. van *bonnet* (z. d. w.).

Bons, v., onomat., wellicht voor *boms* + Nhd. *bums*, zoodat het in verband staat met 4. *bom*; het werkw. *bonzen* + Eng. *bounce*, Ndd. *bunsen*.

1. **Bont**, bijv. (veelkleurig), Mnl. *bont*, uit Hgd. *bunt*, van Mlat. *punctum* (-*us*) = gestoken, gespikkeld (z. PUNT).

2. **Bont**, o. (pelswerk), is hetz. als 't vorige woord.

Bonzing, m., Mnl. *bonsinc, bonsem, boesinc, boniger*: oorspr. onbek.

Boodschap, v., Mnl. *bodescap*, Os. *bodscepi* + Nhd. *botschaft*; de bet. is dan hoedanigheid van bode, waarvan de tegenwoordige bet. nog al afwijkt.

Boog, m. (wapen), Mnl. *boghe*, Os. *bogo* + Ohd. *bogo* (Mhd. *boge*, Nhd. *bogen*), Ags. *boga* (Eng. *bow*), Ofri. *boga*, On. *bogi* (Zw. *båge*, De. *bue*), van denz. stam als 't meerv. imp. van *buigen*.

Boogen, o. w (doen buigen), Mnl. *bogen*, als factit. van denz. stam als 't enk. imp. van *buigen*.

Boom, m., Mnl. *boom*, Os. *bôm* + Ohd. *boum* (Mhd. *boum*, Nhd. *baum*), Ags. *béam* (Eng. *beam* = balk), Ofri. *bâm*, On. *baðmr*, Go. *bagms*: de Westg. vormen uit Ug. **baum-*, Idg. **bhoum-*, de Oostg. uit Ug. **bawwəm-*, Idg. *bhouəm-* + Gr. φῦμα = gewas: van denz. wortel als *bouwen*. — Uit het Ndl. kwam Eng. *boom*, en uit Ndd., Zw. en De. *bom*.

Boomen, ono. w. (praten), ook *een boom opzetten*, d. i. een verhaal opboomen, op 't getouw (den weversboom) zetten.

Boomwolle, v., evenals als Mnl. *boomside*, is wellicht niet samengest. met *boom*, maar een volksetymol. vervorming van *bombazijn*.

Boon, v., Mnl. *bone*, Onfra. *bôna* + Ohd. *bôna* (Nhd. *bohne*), Ags. *béan* (Eng. *bean*), On. *baun* + Gr. φακός (= vits), Lat. *faba*, Oier. *seib* (d. i. **feib*), Osl. *bobŭ*. Het Germ. is uit **babnô*. Zie ook MAKKEBOONEN. — *In de boonen zijn* wijst op het oude volksgeloof, dat een bloeiend boonenveld een bedwelmende uitwerking heeft; — *boontje komt om zijn loontje* is een zinspeling op het sprookje van Boontje, Strootje en Kooltjevier; — *een boontje voor iemand hebben*, d. i. in de week gelegd hebben.

Boor, v., Mnl. *boor* + Ohd. *bora* (Nhd. *bohr*), waarvan het ww. *boren* + Ohd. *borôn* (Nhd. *bohren*), Ags. *borjan* (Eng. *to bore*), On. *bora* (Zw. *borra*, De. *bore*) + Skr. *bhurij* (= schaar), Gr. φαράττειν (= ploegen), Lat. *forare*, Fr. *forer, foret*), Ier. *berj* (= scheren), Osl. *briti* (= scheren): Idg. $\sqrt{\text{BHER}}$.

1. **Boord**, o. (plank), met gerekte *o* vóór gedekte *r*, bijvorm van *bord*.

2. **Boord**, m. (rand, zoom, scheepsboord), Mnl. *boort*, Os. *bord* + Ohd. *bort* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *bord* (Eng. *board*), Ofri. *bord*, On. *borð* (Zw. en De. *bord*), wellicht een afleid. van *beren* = dragen (z. BAREN). Hieruit Fr. *bord*.

Boors, boort en **boorts**, v.; z. BORT.

Boort, o. (afval), gelijk Hgd., Eng. *bort*, uit Fr. id.: oorspr. onbek.

Boos, bijv., Mnl. *boos* + Ohd. *bôsi* (Mhd. *bœse*, Nhd. *böse*), Ofri. *bâse* + misschien Osl. *bjesŭ* = duivel, Lith. *baisus* = vreeselijk.

1. **Boot**, v. (vaartuig), uit Meng. *bot* (Neng. *boat*); dit uit Ags. *bát* + On. *beit*: oorspr. onbek.; van 't Ndl. door 't Ndd. in 't Hgd. *boot*, van waar Russ. *bot*.; van 't Ags. in 't Skand. (*bát'r*) en Rom. (*bateau*).

2. **Boot**, v. (halssieraad): oorspr. onbek.; wellicht hetzelfde als 't vorige of als 3. *bot*.

3. **Boot**, v. (vat), Mnl. *bote*, uit Ofra. *bote*: z. 1. BUT.

Boots. v., met bijvormen *boets* en *poets*, verbaalabstr. van *bootsen*; de bet. waren: beeld, groteske figuur, zotternij.

Bootsen, o. w., voor *boetsen*, van Fr. *bocher*, gelijk *koets* van *coche*; dit *bocher* van Ofra *boche*, bijvorm van *bosse* = buil, verheven beeldwerk, uit het Ohd. *bôzan* = slaan (z. BIJVOET).

1. **Bor**, tuss., onomat., verwant met *borrelen* en 2. *boer*.

2. **Bor**, bijvorm van *bort*.

Borage, v.: z. BERNAGE.

Borat, o., uit het Rom.: Mlat. *borratium*, een afleid. van *burra* (z. BUREAU).

1. **Bord**, o. (plank), Mnl. *bort*, Os. *bord* + Mhd. *bort* (Nhd. id.), Ags. *bord* (Eng. *board*), Ofri. *bord*, On. *borð* (Zw. en De. *bord*), Go. *baurd*: vertoont den zw. graad van *berd*.

2. **Bord**, o. (schotel), is hetzelfde woord als 't vorige; vergel. *disch*.

Bordeel, o., Mnl. id., uit Fr. *bordel*, dimin. van Ofr. *borde* = plankenhut, een afleid. van het Germ.: 1. *bord*. Ook *berd* (z. BORDES) werd in de bet. van getimmerte van planken in 't Rom. overgenomen.

Bordel, in de uitdr. *in bordel loopen*, *a la bordel gaan*: wellicht naar It. *mandare in bordello*, *andare al bordello*, dus hetz. als 't vor. woord.

Bordes, o., Mnl. *bordessche*, *bardessche*, *bartege*, uit Ofr. *bertesche*, *bretesche* (Nfra. *bretèche*), afleid. van 't Germ. *bret*, *berd* (z. d. w.).

Bordig, bijv., gevormd met het oog op *bordpapier*.

Bordpapier, o., samengesteld met 1. *bord* = plank, daar het de *borden* in de banden der boeken moest vervangen.

Borduren, o. w., denom. van *borduur* = bestikte strook, uit Fr. *bordure* = boordsel, zelf afgel. van *bord*, overgenomen uit 't Germ.: 2. *boord*.

1. **Borg**, m. (pand, enz.), Mnl. **borch* + Mhd. *borc* (Nhd. *borg*), Ags. *borh* (Eng. *borrow*), Ug. **borga* = 1. pand, 2. het op een pand geleende; — daarnevens Mnl. *borghe* + Mhd. *borge*, Ofri. *borga*: Ug. **borgan* = wie borg spreekt.

2. **Borg**, v. (touw, ketting), stam van *borgen* in de bet. van beschermen; vergel. Fr. *sauvegarde*.

Borgen, o. w. (op crediet geven), Mnl. *borghen* + Ohd. *borgên* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *borgjan* (Eng. *to borrow*) + Osl. *brjegon* = ik zorg voor iets, Idg. √BHERGH (z. ook BERGEN).

Borgtocht, m., Mnl. *borchtocht* + Mhd. *burgezoc*: hier heeft *tocht* de waarde van suff. *heid*, *schap*, *te*.

Borkoen, o., z. BARKOEN.

Born, v., Mnl. *borne*, Os. *brunno* + Ohd. *brunno* (Mhd. *brunne*, Nhd. *brunn*), Ags. *burna* (Eng. *bourn*), Go. *brunna*; dus in Ndl. en Ags. is metathese van *r*: vergel. *barnen*, waartoe men het brengt.

Borrelen, ono. w., ten deele onomat. van 1. *bor*, ten deele afleid. van Mnl. *borre* ≐ *borne* (z. BORN).

1. **Borst**, v. (lichaamsdeel). Mnl. *borst*, Os. *briost* + Ohd. *brust* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *breost* (Eng *breast*), Ofri. *borst* en *briast*, On. *brjóst* (Zw. *bröst*, De. *bryst*), Go. *brusts* + Skr. *pr̥sti*, Zend. *parsti* = rib, Osl. *prusi* = borst; Idg. *p* werd Germ. *b* in plaats van *f*. - Z. INBORST.

2. **Borst**, m. (jongeling), met anorgan. *t* + Hgd. *bursche*; bij Kiliaan *borsgezel*, d. i. lid van een *beurs*. Beurs = 1. geldbuidel, 2. gemeenschappelijke kas, 3. genootschap dat eene gemeenschappelijke kas heeft, 4. lid, 5. lokaal van zulk een genootschap, 6. vergaderplaats waar geldbelangen verhandeld worden.

Borstel. m., Mnl. id. + Ags. *brystl* (Eng. *bristle*), een afleid. van **borst* + Ohd. *burst* (Mhd. *burst*, Nhd. *borste*, daarnevens Mhd. en Nhd. *bürste*), Ags.

byrst, On. *burst*; vergel. *baars* en Skr. *bhrsti* = puntig : Idg. √BHERS.

Bort, o. (cholera nostras), met bijvormen *boort*, *boorts*, *boors* en *bor*: onomat. in verband met *borrelen* en *bortelen*.

Bortelen, ono. w.: onomat. als *borrelen*, *bobbelen*, *portelen*, enz.

1. **Bos**, v., z. BUS.

2. **Bos**, m. (bundel), Mnl. *bos*, *busch*, hetzelfde woord als *bosch*; ook Mhd. *busch* = *bos* en *bosch*.

3. **Bos**, v. (gezwel), gelijk Eng. *boss*, uit Fr. *bosse* : z. BOOTSEN.

Bosbank, v., saamgest. met 2. *bus* = wapen; vergel. Eng. *gunwale*.

Bosboom, m., z. BUS en BUKS.

Bosch, o., Mnl. *bosc*, gelijk Ohd. *busk* (Mhd. en Nhd. *busch*) en Eng. *bush*, uit Mlat. *buscum* (*-us*) = struikgewas : oorspr. onbek.; hieruit ook Fr. *bois*, It. *bosco*.

Bosschage, o., gelijk Fr *bocage*, uit Mlat. *boscagium*, afgel. van *buscus* (z. BOSCH).

Bossing, v. (afgeschuinde rand van een paneel), Vla. *bosting* + Hgd. *böschung* = glooiing : verder ontleding onzeker.

Bostel, m. (bolster), Mnl. *bostel* van ouder *boste*, *booste*, *buist* = peul; daarnevens 17e eeuw : *borstel*.

1. **Bot**, v. (visch), Mnl. *but* + Ndd. en Nhd. *butte*; ook Eng. *-but* en Fr. *-bot* in samenst.: oorspr. onbek.; z. ook BOTKRUID.

2. **Bot** m (stoot), uit Fr. *botte*, nevens *bouter* (z. 2. BOETEN). — *Een bot vangen* is door volksetym. in verband gebracht met 1. *bot* : vergel. 3. *bok*.

3. **Bot**, v. (scheut, knop), uit het Rom.: vergel. Fr. *bouton*, van *bouter* (z. 2. BOETEN).

4. **Bot**, o. (been), Mnl. *botte*; verwant met 6. *bot*; vergel. *bonk*.

5. **Bot**, o. (eind van een touw), in *bot vieren*, uit Fr. *bout* = einde, eind touw, ook behoorende tot *bouter* : vergel. 2. en 3. *bot*.

6. **Bot**, bijv. (stomp, lomp), uit het Rom.: Sp. *boto* = stomp, en Fr. *bot* in *pied-bot*, nog steeds bij *bouter* behoorende : vergel. 2., 3. en 5. *bot*; dus = afgestompt.

Botdrager, m., z. BOTJE.

Boter, v., Mnl. *botere*, gelijk Ohd. *butera* (Mhd. *buter*, Nhd. *butter*) en Ags. *butera* (Eng. *butter*), uit Mlat. *butyrum*, waaruit ook Fr. *beurre* en It. *burro*; dit *butyrum* van Gr. βούτυρον, van onbekenden oorspr., maar waarin echter de volksetym. βοῦς = rund (z. KOE) en τυρός = kaas vond. Dat het Hgd. de *t* niet verschoven heeft tot *ss*, bewijst niets voor den datum der ontleening, daar het Hgd. de *tr* niet verschuift. Het Oudgerm. had eigen woorden als *ancho*, *smero*, *smalz*.

Boterham, v. + Nhd. *butterbemme*, *butterbamme* : geen van beide vormen is klaar; z. echter HAM.

Botgras, o.: z. BOTKRUID.

Bothol, o. (plant): oorspr. onbek.

Botje, o., Mnl. *botgie*, *bothkijn*, *botdragher*, waarop een leeuw geslagen was, met een helm die op een *botte* (z. 1. BUT) geleek.

Botkruid, o.; 1e lid is *bot* = platte worm + Eng. *bott*, Schot. *batts*, wellicht hetz. als 1. *bot*, om den vorm. — De plant heet zoo omdat de boeren denken dat de *botten* er uit voortkomen.

Botsen, o. w. + Hgd. *butzen*, Eng. *botch* : intens. vorming van 2. *bot*; vergel. *boksen* en *beuken*.

Botskop, m., z. BUTSKOP.

Botte, v., z. 1. BUT.

Bottel, v., gelijk Nhd. *buttel*, uit Eng. *bottle*, hetwelk van Fr. *bouteille*, Mlat. *botiliam* (*-ia*), nevens *buticula*, dimin. van *buta* (z. 1. BUT).

Bottelen, ono. w. = op de bottel werken + Hgd. *butteln*.

Bottelier, m., Mnl. *bottelgier*, uit Ofra. *boutillier*, afgel. van *bouteille* (z. BOTTEL).

Botteloef, m., uit Fr. *boute-lof*, van *bouter de lof* = bij den wind steken (z. BIJVOET en LOEF).

1. **Botter**, m. (bedrieger), van *botten* = valsch spelen, bedriegen; bij Kiliaan id.: oorspr. onbek.

2. **Botter**, m. (vaartuig): wel van 1. *bot*; verg. *haringbuis* en bij Kil. *botschip*.

Botvink, m., 1e lid is 3. *bot*; vergel. *botpikker*.

Boud, bijv., Mnl. *bout*, Os. *bald* + Ohd. *bald* (Mhd. *balt* = koen, snel-

Nhd. *bald* = snel), Ags. *beald* (Eng. *bold*), On. *ballr*, Go. *balþs* : niet buiten het Germ.

1. **Bout**, m. (staaf, nagel, klos), Mnl. *bout* + Ohd. *bolz* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *bolt* (Eng. id.), On. *bolti* : niet buiten het Germ.

2. **Bout**, m. (schapenbout), zelfde woord als het voorgaande: zoo genoemd wegens den vorm; vergel. Hgd. *hammelkeule* = schapenknods.

3. **Bout**, m. (vogel), zelfde woord als de voorgaande, zoo genoemd wegens den vorm der stuit; vergel. Hgd. *keuler*, afgel. van *keule* = knods.

1. **Bouwen**, o. w. (oprichten), Mnl. *bouwen*, *buwen*, Os. *bûan* + Ohd. *bûan* (Mhd. *buwen*, Nhd. *bauen*), Ags. *bûan*, Ofri. *bûwa*, On. *bûa* (Zw. *bo*, De. *boe*), Go. *bauan*: z. 2. BEN. De bet. zijn: 1. bestaan, d. i. zich bevinden, van daar wonen, bewonen, bebouwen, en 2. doen ontstaan, d. i. stichten.

2. **Bouwen**, o. w. (kneden) in *boter bouwen* en *kalk bouwen*, is wel hetz. als 1. *bouwen* = bewerken.

3. **Bouwen**, m. (kleedingstuk), Mnl. *boude*, *baude*, gevormd uit Mnl. *baudekijn*, bijvorm van *baldekijn* (z. d. w.).

Bouwvallig, bijv., afgel. van *bouwval* = ruïne; met umlaut Mnl. *bouvellich* + Hgd. *baufällig*.

Boven, voorz., z. BACHTEN.

Braaf, bijv., gelijk Eng. en Hgd., uit het Rom.: Fr. *brave*, It., Sp. en Port. *bravo* = wild, dapper, rechtschapen: oorspr. onbek.

Braai, v., Mnl. *brade* = de kuit, het weeke deel van het been + Ohd. *brât* en *brâto* (Mhd. *brât* en *brâte*, Nhd. *braten*), Ags. *brǣd*, On. *brát* = het vleesch, de weeke deelen van het lichaam, — wellicht verwant met *braden*, zoo dit = week maken, koken.

1. **Braak**, v. (breking, inbraak, werktuig), van denz. stam als 't meerv. imp. van *breken*; z. 2. BRAAK.

2. **Braak**, bijv. (onbebouwd), ontstaan uit de uitdrukking *in de braak liggen*, waarin *braak* hetzelfde w. als 1. *braak* en bet. het losbreken van den grond na den oogst: Mnl. *brake* + Ohd. *brâhha* (Mhd. *brâche*, Nhd. *brache*, *brach*).

Braakmaand, v. + Hgd. *brachmonat*, waarin sommige akkers braak liggen: naam door Karel den Groote gegeven; in 't Rom. (13e eeuw) heet Maart *ghieskerec*, van *ghieskere*. d.i. *jachère*.

1. **Braam**, v. (spoor van het slijpen); vergel. Westvl. *brandsnee*, zoodat men het kan brengen tot On. *brimi* = vuur, Eng. *brimstone* + Skr. *bhrama* = dwarrelende vlam: van denz. wortel als *brems* en *brommen*.

2. **Braam**, v. (bezie), Mnl. *brame* + Ohn. *brâma* (Mhd. *brâme*, Nhd. *brombeere*), Ags. *brémel* (Eng. *bramble*): oorspr. onbek., echter verwant met 2. *brem*. Uit Ndl. *braambezie* komt Fr. *framboise*, met dissim.

Brabbelen, ono. w. + Eng. *to brabble*: een onomat.; vergel. *babbelen*.

Braden, o. w., Mnl. id. + Ohd. *brâtan* (Mhd. en Nhd. *braten*), Ags. *brǣdan*, On. *bráeða* (= smelten): overal sterk, uitgen. in 't Ags. + Gr. πρήθειν = branden: Idg. √BHREDH; niet verwant met BROEIEN.

1. **Brak**, m. (hond), Mnl. *bracke* + Ohd. *braccho* (Nhd. *bracke*): oorsprong onbek.; ging in 't Rom. over: Fr. *braque*, waaruit Eng. *brach*.

2. **Brak**, v. (barak), uit Fr. *baraque*, een afleid van *barre*, vermeld bij 2. *baar*; uit Fr. ook Hgd. *baracke* en Eng. meerv. *barracks* = kazerne.

3. **Brak**, bijv. (zoutachtig), Ndd. *brak*, ook Eng. en Hgd. *brack*: volgens Skeat van *braken*; vergel. echter Osl. *o-brjezg-nonti* = zuur worden, Boh. *bresk* = zuur.

Braken, ono. w. (overgeven) + Hgd. *ausbrechen*; denom. van 1. *braak*.

Brallen, ono. w. + Hgd. *brallen*, Fr. *brailler*: een onomat., verw. met *brullen* en *pralen*.

1. **Bram**, m. (zeil): wellicht hetz. als Skand. *bram* (z. 2. BRAM en vergel. Eng. *top-gallant*, waar *gallant* = prachtig).

2. **Bram**, m. (flinke kerel), wellicht in verband met het volgende woord.

Bramarbas, m., uit het De. id., gesmeed door Holberg (eerste helft 18e eeuw) van De.-Zw. *bram* = praal verwant met *brommen*.

1. **Brand**, m. (brandend stuk hout), Mnl. *brant* + Ohd. *brant* (Nhd. *brand*),

Ags. id. (Eng. id.), On. *brandr*, met suff.-*d* van denz. stam als 't enk. imp. van *bernen* (z. BARNEN); uit dit Germ. woord het Fr. *brandon*. Van *brand* is *branden* het denom.

2. **Brand**, m. (zwaard), hetzelfde woord als het voorgaande, ook in 't Ohd., Ags. en On., omdat het glinstert als een *brand*; van hier het Fr. *brand* en *brandir*.

Brandeend, v. + Eng. *brantgoose*, om de roodbruine kleur.

Branding, v. + Hgd *brandung*, afgel. van *branden*, dat van de zee bet. bruischen en schuimen tegen de kusten en rotsen, als ziedend water.

Brandewijn, m., gelijk Fr. *brandevin*, uit Hgd. *brantwein*: het 1ste lid is v. d. zonder *ge-* van Hgd. *brennen* (z. BARNEN).

1. **Bras**, m. (touw), gelijk Eng. *brace*, uit Fr. *brasse* = een maat, zooveel als de twee armen open, van *bras*, Lat. *brachium*, Gr. βραχίων = arm.

2. **Bras**, m. (boel), eigenl. *mengsel*, verbaalabstr. van Mnl. *brassen* = dooreenmengen, brouwen, uit Fr. *brasser* = brouwen, van Mlat. *braxare*, denom. van *bracium*, Gall. *brace* = graan om bier te maken.

Braseeren, o. w., uit Fr. *braser*, afgel. van *braise* = brandende kool, uit het Germ.: On. *brasa*, Zw. *brasa*, Ags. *bræsen* = vlammen, wellicht van *braden*.

Brasem, m., Mnl. id., Os. *bressemo* + Ohd. *brahsema* (Mhd. *brahsem*, Nhd. *brassen*), Eng. *brasse*: oorsp. onbek.; uit Germ. komt Fr. *brême*.

Braspenning, m., Mnl. *braspenninc*, eigenl. *brouwpenning* (z. 2. BRAS), een penning die de waarde heeft van het accijns van eene « broute biers ».

Brassen, ono. w., Mnl. id. + Hgd. *brassen*, *prassen*, is hetzelfde w. als Mnl. *brassen* vermeld bij 2. *bras*.

1. **Brat**, o. (stof), z. BORAT.

2. **Brat**, bijv. (vurig), z. PRAT.

Brauw, v., z. WENKBRAUW.

Braveeren, o. w., uit Fr. *braver*, afgel. van *brave* (z. BRAAF).

1. **Bravo**, tuss. (wel !), uit Fr. id., van It. id., is het bijv. *braaf* (z. d. w.) gericht tot dengene dien men goedkeurt, dus = gij zijt braaf, uistekend, enz.

2. **Bravo**, m. (moordenaar), door Fr. uit It. id., zelfde w. als 't bijv. *bravo* (z. BRAAF).

Braziliehout, o., gelijk Hdg. *brasilienholz*, Eng. *brasil*, Fr. *brésil*, uit Mlat. *bra(i)silium*, *presilicum*: oorspr. onbek. Naar zijn hout kreeg Braziliё zijn naam.

Breed, bijv., Mnl. *breet*, Os. *brêd* + Ohd. *breit* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *brâd* (Eng. *broad*), Ofri. *brêd*, On. *breiðr* (Zw. en De. *bred*), Go. *braids* + Skr. *prithu*; de Idg. *p* werd Germ. *b* in plaats van *f*.

Breeuwen, o. w., een afleid. van Fr. *brai* = teer: een Kelt. woord (z. 2. BROEK).

Breeveertien, v.: vergelijk *hij is in zijn zeventiende, op zijn elf-en-dertigst* en Fr. *être sur son trente et un*, *avoir son dix-huit*, enz., alle berustende op volksetym. vervormingen van weinig of niet bekende uitdrukkingen.

Breidel, m. Mnl. id. + Ohd. *brîdel* (Mhd. id.), Ags. *brîdel* (Eng. *bridle*) + Osl. *brŭzda*, Lith. *bruzduklas*. Ging in 't Rom. over: Ofra. *bridel*, Nfra. *bride*.

Breien, o. w., Mnl. *breiden*, Os. *bregdan* + Ohd. *brettan*, Ags. *bregdan* (Eng. *to braid*), Ofri. *brida*, On. *bregða* = trekken, heen en weer trekken, vlechten, elders niet te vinden.

Brein, o., Mnl. *brein*, *bregen*, *bragen* + Hgd. *brägen*, Ags. *brægen* (Eng. *brain*) + Gr. βρέγμος = bovenhoofd.

Breinen, o. w., denom. von *brijn*, d. i. het met zout verzadigd water aftappen.

Breken, o. w., Mnl. id., Os. *brekan* + Ohd. *brehhan* (Nhd. *brechen*), Ags. *brecan* (Eng. *to break*), Go. *brikan* + Lat. *frangere*, perf. *fregi*: Idg. √ BHREG, verwant met √ BHREST van *barsten*.

1. **Brem**, v. (pekel), z. BRIJN.

2. **Brem**, v. (plant), Mnl. *bremme* + Ohd. *brimma* en Eng. *broom*; daarnevens Ohd. *pfrimma* (Nhd. *pfriemkraut*) z. 2. BRAAM en 2. PRIEM.

Brems, v., Mml. *breemse* + Ohd. *brimisse* (Nhd. *bremse*), Ags. *brimse* + Skr. *bramara* = bij: van denz. wortel als *brommen*.

Brene, v., z. 1. BREM.

Brengen, o. w., Mnl. *brenghen*,

bringhèn, Os. *brengian* + Ohn. *bringan* (Nhd. *bringen*), Ags. *brengan*, *bringan* (Eng. *to bring*), On. ontbreekt, Go. *briggan*: gaat niet buiten het Germ.; men vermoedt echter dat het een afleid. met nasaleering kan zijn van *beren* (z. BAREN).

Bres, v., uit Fr. *brèche*, zelf ontleend aan 't Germ. *breken*.

Bretel, v., uit Fr. *bretelle*, een bijvorm van Ofr. *bridel* (z. BREIDEL).

Breuk, v., met *eu* = *ő*, van denz. stam als 't v. d. van *breken*.

Brief, m., Mnl. id., Os. *brêf*, gelijk Ohd. *briaf* (Mhd. en Nhd. *brief*) en Ofra. *brief*, uit Lat. *brevem* (*-is*) = kort, dus = beknopt opstel; uit Ofra *brief*, het Eng. *brief*.

Briel m. (meersch met struikgewas), Mnl. id., is met Fr. *breuil* en Hgd. *brühl*, van Kelt. oorspr. (*brogil*).

Bries, v., gelijk Hgd. *brise*, uit Eng. *breeze* + Fr. *brise*, Sp. *brisa*, It. *brezza*: oorsp. onbek.

Brieschen, ono. w., Mnl. *briescen*, *brienscen* + Mhd. *brieschen*: een onomat.; hierbij het oudere *bruischen*, Hgd. *brausen*, Skand. *brusa*.

Brij, v., Mnl. *bri* + Ohd. *brío* (Mhd. *brie*, Nhd. *brei*), Ags. *briw*: niet verder op te sporen; Ohd. *brio*, Ags. *briw* en Westvl. *brui* laten aan verwantschap met 1. *brouwen* denken.

Brijen, ono. w., z. 2. BROUWEN.

Brijn. v., Mnl. *brine* + Ags. *brine* (Eng. *brine*): niet verder op te sporen. Bijvormen zijn *brene*, *brem*.

Brijzelen, o. w., Mnl. *briselen*: in geene andere Germ. talen; van denzelfden oorspr. als Fr. *briser* (waaruit Eng. *to bruise*; daarnevens Gaël. en Ier. *bris* (z. 2. BROOS en BRUISEN).

1. **Brik**, o. (steen), uit Fr. *brique*, dat in vele dial. = brok, ook geldstukken, van het Germ. *breken*.

2. **Brik**, v. (vaartuig), gelijk Fr en Hgd. *brick*, uit Eng. *brig*, een verkorting van *brigantine*, It. *brigantino* = rooversschip, van *brigante* = roover, zelfst. gebr. teg. deelw. van *brigare* = strijden, denom. van *briga* = strijd, twist, van onb. oorspr.

Bril, m., Mnl. *brille* + Mhd. en Nhd. *brille*, hetzelfde woord als *beril* (= zeewatersteen) dat reeds in 't Mlat. een oogglas beteekende: *beryllus*, uit Prakr. *vélùriga*, Skr. *vaidùrya*.

Brileend, v., en ander met *bril* saamgest. diernamen: wegens een of ander teeken in den vorm van een bril.

Brillen, o. w., letterlijk: iemand een bril opzetten om hem de zaken anders te doen zien.

Brink, m. (grasrand, grasheuvel, grasplein), Mnl. *brinc* + Mndd., Eng., Zw., De. *brink*, On. *brekka* = heuvel + We. *bryncu* = heuvel.

Brionie, v. gelijk Eng. *bryony* en Fr. *bryone*, uit Lat. *bryoniam* (*-a*), van Gr. βρυωνία, afleid. van βρύειν = welig groeien.

1. **Brits**, m. (plank) + Nhd. *pritsche*, (voor **britsche*): een afleid van *berd*.

2. **Brits**, v. (broek), uit Eng. *breeches* = broek (z. d. w.).

Brodden. ono. w. = verwarren + Hgd. *bruddeln*: frequent van *brouwen* (z. d. w. alsook BRUI en PRUTSELEN).

Broeden, o. w., Mnl. id. + Ohd. *bruotan* (Nhd. *brüten*), Ags. *brédan* (Eng. *to breed* = fokken), denom. van *broed*, hetwelk met suff. *-d* van den stam van *broeien*.

Broeder, m., Mnl. id., Os. *brôþar* + Ohd. *bruodar* (Nhd. *bruder*), Ags. *brôþor* (Eng. *brother*), Ofri. *brôder*, On. *brôþir* (Zw. en De. *broder*), Go. *broþar* + Skr. *bhrâtar*, Zend. *brâta*, Gr. φράτηρ, Lat. *frâter*. Oslav. *bratrŭ*, Ier. *brathair*: Idg. **bhrâter*; ontleding van het woord is niet mogelijk (z. MOEDER). — Als naam van een gebak bet. het monnik, wellicht omdat het eerst door monniken gemaakt werd; vergel. *zuster* en Fr. *nonnette*.

Broeien, o. w., Mnl. id. + Mhd. *bruejen* (Nhd. *brühen*), Meng. *breien* + Lith. *pereti*, Lett. *peret* = broeien, Ru. *preti* = zweeten, Po. *przec* = warm worden; de Idg. *p* werd Germ. *b* in plaats van *f*.

1. **Broek**, m. (kleedingstuk), Mnl. *broec* + Ohd. *bruoh* (Nhd. *bruch*), Ofri. *brôk*, Ags. *brôc*, meerv. *brêc* (Eng. *breech*, *breeches*), On. *brók* (Zw. *brok*, De. *brog*): oorspr. onbek. Ging over in 't Kelt.: Gall. *bracca*, waaruit Lat. *braccæ*, Fr. *braie*, *braguette*.

2. **Broek**, o. (drasland), Mnl. *broec* + Ohd. *bruoch* (Nhd. *bruch*), Ags. *brôc*

(Eng *brook*, beide = beek); vergel. Mlat. *braium*, Ofra. *brai* = slijk, teer, Nfra. *brai* = teer (z. BREEUWEN).

Broeking, v., afgel. van 1. *broek*: verg. Fr. *braie* de màt.

Broesem, m. (schuim), een afleid. van *bruisen*.

1. **Brok**, m. (stuk), Mnl. *brocke* + Nhd. *brocken*; gelijk *breuk*, afgel. van denz. stam als 't v.d. van *breken*; de *kk* is assimilatie van *kn*.

2. **Brok**, bijv. (broos): is opgevat als stam van *brokkelen*.

Brokkelen, ono. w., denom. van *brokkel*, het dimin. van 1. *brok*.

Brommelbezie, v., z. 2. BRAAM en BRUMMEL.

Brommen, ono. w. + Hgd. *brummen*, waarnevens Ohd. *breman* + Skr. √*bhram*, Gr. βρέμειν, Lat. *fremere*: Idg. √BHREM = dwarrelen. *Brommen* dus bet. het ruischend geluid eener draaiende beweging (z. 1. BRAAM en BREMS).

Bron, v., ontleend aan 't Hgd. *brunn*: z BORN.

Brons, o., uit het Fr. *bronze*, door It. *bronzo* van Lat. *aes Brundisium* = metaal van Brindisi.

Bronst, v., Mnl. id. + Ohd. *brunst* (Nhd. id.), Go. *brunsts*, afgel. van denz. stam als 't meerv, imp. van *barnen* (z. d. w.).

Brood, o., Mnl. *broot*, Os. *bród* + Ohd. *brót* (Nhd. id.), Ags. *bréad* (Eng. id.), Ofri. *brád*, On. *brauð* (Zw. en De. *bröd*), Go. ontbreekt + Lat. *frumentum* = koorn, *frui* = genieten: met suff. -*dh* van Idg. √BHREU, waarnevens √BHREUG: Lat. *fruges* en *fructus* (z. BROUWEN, BRUIKEN en VRUCHT). In alle Idg. en ook Semit. talen is de naam van het brood een woord met de algemeene bet. van voedsel, bezit, goed.

Brooddronken, bijv.: vergel. *de broodkruimels steken hem* en Hgd. *ihn sticht der haferkitzel*, waarmede men den staat van opgewondenheid aanduidt van een paard dat te veel haver krijgt, en overdrachtelijk van een persoon die het te wel heeft.

1. **Broos**, v. (laars), verkort uit Mnl. *brosekijn*, van denzelfden oorspr. als Fr. *brodequin*, maar van waar?

2. **Broos** en 1. **Bros**, bijv., Mnl. *broos* en *broosc*, een ablaut van den stam van *brijzelen*.

2. **Bros**, v. (schoenmakersgereedschap), uit Fr. *broche*, Lat. *broccum* (-*us*) = naald, tand, vork: oorspr. onbek.

1. **Brouwen**, o. w. (mengen, bier maken), Mnl. *brouwen*, *bruwen*, *brieden* + Ohd. *briuwan* (Nhd. *brauen*), Ags. *bréowan* (Eng. *to brew*), On. *brugga* (Zw. *brygga*, De. *brygge*) + Lat. *defructum* = gekookte most, Gr. βρῦτον = vruchtenwijn, Oier. *bruthe* = brij: Idg. √BHREU (z. BROOD).

2. **Brouwen**, ono. w. (brijen) = brij maken, dan zoo spreken dat men aan 't gerucht van 't brij roeren doet denken.

Brug, v. Mnl. *brugge*, Os. *bruggia* + Ohd. *brucca* (Nhd. *brücke*), Ags. *brycg* (Eng. *bridge*). Ofri. *bregge*, On. *bryggja* (Zw. *brygga*, De. *brygge*), met *g* uit *w*: Ug. **bruwí* + Osl. *brŭvĭ* = brug en wenkbrauw, voorts met ablaut Gall. *bríva* = brug en *wenkbrauw* (z. d. w.).

1. **Brui**, m. (boel), is hetzelfde als *brij*; voor de bet. verg. 2. *bras*.

2. **Brui**, m. (slag) verbaalabstr. van *bruien*.

Bruid, v., Mnl. *bruut*, Os. *brûd* + Ohd. *brût* (Nhd. *braut*), Ags. *brýd* (Eng. *bride*), Ofri. *bríd*, On. *brúðr* (Zw. en De. *brud*), Go. *brûþs*: Ug. **brûdis*, voorgem. **parûdhis*, dat moet samengesteld zijn uit præf. *par* (z. VER) en een afleid van Idg √WEDH = voeren, dus = de weggevoerde: vergel. Skr. *parivah* = bruiloft, d. i. wegvoer, *vadhus* = bruid, d. i. weggevoerde, Lith. *wedu vesti* = een vrouw huwen, d. i. wegvoeren, en de Lat. uitdr. *uxorem ducere*. De Idg. *p* werd Germ *b* in plaats van *f*. Het woord ging in 't Rom. over: Mlat. *bruta*, Fr. *bru*.

Bruidegom, m., Os. *brûdigomo* + Ohd. *brûtigomo* (Nhd. *bräutigam*), Ags. *brýdguma* (Eng. *bridegroom*), On. *brûþgumi*: het tweede lid is in 't Got. *guma* = man + Lat. *homo* (Fr. *homme*), Opr. *smoy*, Lith. *zmu*, afgel. van Idg. √GHEM = aarde: Zend. *zemo* = ter aarde, Gr. χαμαί = ter aarde, Lat. *humus*, Osl. *zemlja* = aarde.

Bruien, o. w., met uitgestooten *d* +

Ndd. *bruden* = stooten, kwellen : oorspr. onzeker.

Bruiken, o. w., Mnl. *bruken*, Os. *brûkan* + Ohd. *brûhhan* (Nhd. *brauchen*), Ags. *brúcan* (= genieten) (Eng. *to brook* = dulden), Go. *brûkjan* + Lat. *frui* = genieten (z. BROOD).

Bruiloft, v., Mnl. *brulocht* + Ohd. *brût-hlauft* (Nhd. *brautlauf*), Ags. *brýd-hleap*, On. *brúþ-hlaup* (Zw. *bröllop*, De. *bryllop*). Daar deze samenst. reeds bestond, toen *loopen* nog = springen, dansen, is het waarschijnlijk dat *bruiloft* = bruiddans, d. i. de eerste door de bruid aangevoerde dans van het trouwfeest (cf. *huwelijk*).

Bruin, bijv., Mnl. *bruun* + Ohd. *brûn* (Nhd. *braun*), Ags. *brún* (Eng. *brown*), Ofri. *brûn*, On. *brúnn* (Zw. en De. *brun*) : met een suff. *-no* van Idg. √BHER = roodbruin (z. BEVER en 1. BEER). Ging over in 't Lith. : *brunas*, en in 't Rom. : Mlat *brunus*, It. *bruno*, Fr. *brun*. — In *dat kan bruintje niet trekken* is *bruintje* een bruin paard (cheval bai).

Bruisen, ono. w. + Eng. *to bruise*, van denzelfden wortel als *brijzelen* en *broos* : woedende baren, die door een hinderpaal gebroken worden, ruischen en schuimen.

Brullen,, ono. w. + Hgd. *brüllen* : een onom., verw. met *brallen*.

Brummel, v., met dimin. suff. van *braam* : vergel. *eikel*, *korrel*. enz.

Buchelen, ono. w. (hoesten) : onomat.

Bukskin, o., uit Eng. *buckskin*, gevormd met *buck* = 1. bok (z. d. w.) en *skin* = vel (z. 2. SCHENDEN).

Buffel, m., Mnl. id., gelijk Hgd. *büffel*, uit Fr. *buffle*, van Lat. *bufalum*, *bubalum* (*-us*), en dit uit Gr. *βούβαλος* = naam eener Afrikaansche gazel : oorspr. onbek. ; is later de naam van den wilden os geworden omdat men er *βοῦς* = os (z. KOE) in zag.

Bui, v., waaruit Hgd. *bö* : oorspr. onbek.

Buidel, m., Mnl *budel* + Ohd. *bûtil* (Mhd. *biutel*, Nhd. *beutel*) : nergens elders : oorspr. onbek.

Buigen, o. w., Mnl. *bughen* + Ohd. *biogan* (Nhd. *biegen*), Ags. *búgan* (Eng. *to bow*), On. v. d. *boginn* (Zw. *buga*, De. *bue*), Go. *biugan* + Skr. √*bhuj* = buigen, Gr. *φεύγειν*, Lat. *fugere* = vluchten, Slav. √*gub*, Lett. *gubt* (metath.), Litt. *baugus* = vreesachtig : Idg. √BHEUG, √BHEUQ = wijken, niet pal staan.

Buik, m., Mnl. *buuc* + Ohd. *bûh* (Mhd. *bûch*, Nhd. *bauch*), Ags. *búc*, On. *búkr* (Zw. *buk*, De. *bug*) : wellicht van den wortel van *buigen* ; werd in 't Rom. overgenomen : Fr. *buc* = bijenkorf, Sp. *buque* = scheepsbuik, It. *buca* = holte ; ook Fr. *trébucher*.

1. **Buil**, v. (gezwel), Mnl. *bule* + Ohd. *bûllia* (Mhd. *biule*, Nhd. *beule*), Ags. *býle* (Eng. *bile*) : oorspr. onzeker, wellicht uit **bugwl-*, van *buigen*.

2. **Buil**, m. (bakkersgereedschap), samentr. van *buidel* (z. d. w.).

1. **Buis**, v. (doorloop) ; hieruit Fr. *buse* : oorsp. onbek.

2. **Buis**, v. (vaartuig), uit Ofra. *buse* = vat, klein vaartuig, waarnevens Ofra *busse*, dat Ohd. *buzo* en Ags. *butse* (Eng. *buss*) gaf : oorsprong van dit Fr. w. onbek.

3. **Buis**, o. (kleedingstuk), verkort uit *wambuis* (z. d. w).

4. **Buis**, bv. (dronken), stam van *buizen*, Mnl. *busen*, van Ofra. *buse* : z. 2. BUIS. Uit Ndl. komen Hgd. *bausen*, Eng. *bouse*.

Buischen, ono. w., Mnl. *buusschen* + Mhd. *biuschen* (Nhd. *bauschen*), staat voor *buitschen*, met suffix *-sch* van het Germ. werkw. besproken onder *bijvoet*.

Buit, m. + Ndd. *büte*, van 1. *buiten* + Mndd. *büten* = uitdeelen, verdeelen, wel met *be-* van *uit*. Van hier (Ndd. of Ndl.) Zw. *byte*, De *bytte*, Eng. *booty*, Fr. *butin* en Hgd. *beute*.

Buitelen, ono. w., eens met Fr. *buter* in *culbuter* = vooroverwerpen met het achterste naar boven. *Buter* = *bouter* (z. 2. BOT).

1. **Buiten**, o. w. (ruilen), alleen over in *ruilebuiten* : z. BUIT.

2. **Buiten**, voorz. (uit) : z. BACHTEN.

Buitensluit, m., verbaalabstr. van *buitensluiten*, wat gebeurt op St-Thomasdag (21 December) als men ouders, meesters of bazen buitensluit en slechts voor een geschenk binnenlaat.

Buizerd, m., gelijk Hgd. *busshart* en Eng. *buzzard*, uit Fr. *busard*, afgel.

van *buse*, Mlat. *busio*, klass. Lat. *buteo* = soort van valk.

Buizig, bijv. (benauwd), een afleid. van *bijzen*.

Bukken, o. w., Mnl. *bucken* + Mhd. *bücken* (Nhd. id.), met *kk*=*gn* intensief van *buigen*; vergel. *wikken* en *wegen*.

1. **Buks**, m. (palmhout), uit Hgd. *buchs*; de Ndl. vorm is *bus*: z. 1. BUS.

2. **Buks**, v. (geweer), uit Hgd. *büchse*; de Ndl. vorm is *bus*: z. 2. BUS.

1. **Bul**, m. (stier), Mnl. *bulle* + Ags. dimin. *bulluca* (Eng. *bullock*, ook het simplex *bull*), On. *boli* + Lith. *bullus*.

2. **Bul**, v. (oorkonde), Mnl. *bulle*, gelijk Hgd. en Fr. *bulle*, uit Lat. *bullam* (*-a*) = blaas, buil, knop, stempel, muntvorm, zegel van een oorkonde.

3. **Bul**, v. (koek), oorspr. onbek.

4. **Bul**, v. (prul), hetzelfde als 2. *bul*.

Bulderen, ono. w., een ablaut van *balderen* (z. d. w.).

Buldog, **bulhond**, m., uit het Eng. *bulldog* = stierdog (z. 1. BUL en DOG), daar hij afgericht werd om met stieren te vechten.

Bulken, ono. w., een ablaut van *balken* (. d. w.).

Bullebak, m., bij Hooft *bulleman*; het tweede lid *bak* is wellicht 3. *bak* = gezicht; het 1ste is nog minder klaar; wel heeft men bij Hooft: *Hendrik, den Engelschen bulleman*, maar dat epitheton kan ontstaan zijn uit *John Bull* = Jan Stier, den spotnaam der Engelschen, met bijgedachte aan *bullebak*; echter ware *leelijk stieregezicht* een voldoende uitlegging voor *bullebak*. De naam *John Bull* komt uit de « Geschiedenis van Europa » door *Arbuthnot* waarin ook de Franschman *Lewis Baboon* (Louis Baviaan) en de Hollander *Nicolas Frog* (Klaas Kikker) heeten.

Bulster, m., z. BOLSTER.

Bulsterig, bijv. (gezwollen), een afleid. van 't vorige woord.

Bult, m. (in alle beteekenissen), Mnl. *bult* + Ndd. id.: verder niet op te sporen; wellicht van denzelfden stam als *bout*.

Bun, v., z. 1. BEUN.

Bundel, m., dimin. met suff. *-el* van 1. *bond*.

Bundelgras, bund-, buntgras, o. + Eng. *bentgrass*: z. 2. BENT.

Bunder, o., Mnl. *bunder*, *bunre*, gelijk Fr. *bonnier*, uit Mlat. *bunnarium*, een afleiding van Lat. *bonna*, *bodina* = grens, waaruit Fr. *bodne*, *bonne*, *borne* en Eng. *bound*. Oorspr. van Lat. *bonna* is onbek.

Bungelen, ono. w. (schommelen): ablaut van *bengelen*.

Bunsel, m. = *bundsel*, met suff. *-sel*, gelijk *bundel*, van 1. *bond*.

Buntgras, o., z. BUNDELGRAS.

Bunzing, m., z. BONZING.

Burat, o., z. BORAT.

Burcht, m., is *burg* met paragog. *t*.

Bureau, o., uit Fr. id., analogisch gevormd naar *bureaux*, het regelm. meerv. van Ofra. *burel*, waaruit Vla. *bureel*. Het Fr. woord is een afleid. van *bure* = grove bruine wollen stof, uit Mlat. *burra* = id., naar Lat. *burrus* = roodbruin, Gr. πυῤῥός, van Gr. πῦρ = vuur (z. d. w.); dus *bureau* = tapijt van *bure*, of een tafel met *bure* bedekt.

Burg, m., Mnl. *burch*, Os. *burg* + Ohd. *burug* (Nhd. *burg*), Ags. *burh* (Eng. *-bury*, *-borough*), Go. *baurgs* = versterkte plaats: slot of stad; het vertoont den zw. graad van *berg*, niet verwant met *bergen*; het woord ging in 't Rom. over: Mlat. *burgum*, Fr. *bourg*, en ook naar het Oosten: Ar. *burg*, Arm. *burgn*.

Burgemeester, **burger**, m., van *burg* in de bet. van *stad*.

Burggraaf, m., van *burg* in de bet. van *slot*: vergel. Fr. *châtelain*.

Burghaak, m. + Hgd. *burghaken*: 1e lid is 2. *borg*.

Burrie, v., met *u* uit *e* door invloed der *r* = *berrie*.

1. **Bus**, in *busboom*: Mnl. *bus-*, gelijk Mhd. *buhs* (Nhd. *buchs*), Ags. *box* (Eng. *box*) en Fr. *buis*, uit Lat. *buxus*, Gr. πύξος = taxisboom.

2. **Bus**, v. (koker, geweer), Mnl. *busse*, gelijk Ohd. *buhsa* (Mhd. *bühse*, Nhd. *büchse*), Ags. *box* (Eng. *box*), en de Fr. afleid. *boîte* en *bosette*, uit Mlat. *buxis*, Gr. πυξίς = koker van taxishout, afgel. van πύξος (z. 1. BUS), dan koker in 't algemeen, roer van een vuurwapen.

Buskruit, o., Mnl. *bussecruut*, saamgest. met 2. *bus*, in de bet. van *vuurroer*

1. **Bussel**, m. (schoof), Mnl. id. +

Hgd. *büschel*, dimin. met suff. *-el* van 2. *bos*.

2. **Bussel**, m. (luiers), met assimil. uit *bunsel* (z. d. w.).

1. **But**, v. (kit), Mnl. *butte* en *botte*, gelijk Ndd. *but*, Hgd. *butte*, *bütte*, Ags. *bytt* (Eng. *butt*), On. *bytta* (Zw. *bytta*, De. *bötte*), uit Fr. *botte*, *bote* of *boute* (= korf en laars), uit Mlat. *butam* (-*a*) = zak, kuip, flesch, Gr. *βύτις*.

2. **But**, o., uit Fr. id., waarnevens *butte*, van Mlat. *butum* = middelverhoog, mikpunt: oorspr. onbek.

Butoor, m., Mnl. *butoor*, gelijk Eng. *bittern*, uit Fr. *butor*, van Mlat. *butorium* (-*us*). Lat. *buteo*: z. BUIZERD.

Buts, v., Mnl. *butse*, uit Fr. *bosse* (z. BOOTSEN).

Butskop, m., Mnl. *botshooft* + Hgd. *butzkopf*, saamgest. met *buts*, om den vorm van den kop.

Buur, m., Mnl. *ghebure*: z. BOER en GEBUUR.

Buurt, v., Mnl. *ghebuerte* + Ohd. *giburda* (Mhd. *gebürde*), afgel. van *gebure* met *te* voor *de*, gelijk in *begeerte*.

C.

Cabotage, v., uit Fr. id., een afleid. van *caboter*, denom. met frequent. suffix van *cap*: z. 1. KAAP. Dus zooveel als van kaap tot kaap varen.

Cacao, v., door Sp. uit Mex. *cacahuatl*.

Calicot, o., uit Fr. id., naar de stad *Calicoet*, van waar het eerst ingevoerd werd.

Calvarieberg, m., naar het Lat. *calvarium* = schedelplaats, gevormd als vertaling van Hebr. *goelgoleth* (*golgotha*), van *calvaria* = schedel, kaal hoofd, een afleid. van *calvus* = kaal (z. d. w.).

Campechehout, o., naar de stad *Campeche*, op de westkust van Yucatan.

Candelaber, v., z. KANDELAAR.

Cantine, v., uit Fr. id., van It. *cantina*, dimin. van *canto* (Ofra. *cant*) = hoek, hetzelfde als 't Germ. *kant* (z. d. w.). Voor de ontwikkeling der bet., vergel. *winkel*.

Caoutchouc, o., door Fr. id., uit Kar. *cauchuc*.

Carnaval, o., gelijk in alle Eur. talen, uit het It., waar het vele vormen vertoont, als *carnovale*, *carnelevale*, *carnelascia*, die echter alle volksetymol. vervormingen zijn. De oorspr. is onbek.; wellicht is het = *carro navale*, d. i. wagenschip: vergel. Mnl. *blaue scute*, Hgd. *narrenschiff*.

Catechismus, m., uit Gr.-Lat. *katêchismos*, afleid. van *κατηχίζειν* = onderrichten, hetwelk van *κατηχέειν* = onderrichten, eigenlijk een geluid ergens heen richten (*κατά* = naar beneden, — *ἦχος* = geluid: z. ECHO). Van het lijdend teg. deelw. van *κατηχέειν* komt CATECHUMEEN.

Cayennepeper, v., naar *Cayenne*, hoofdstad van Fransch Guyana.

Cedel, v., gelijk Hgd. *zettel* en Fr. *cedule*, uit Mlat. *cedulam* (-*a*), van klass. Lat. *schedula* = blad papier, dimin. van *scheda* = streep papyrusschors, uit Gr. *σχίδη* = spaan, van *σχίζειν* = klieven (z. SCHEIDEN).

Ceder, m., reeds zeer vroeg, uit Lat. *cedrus*, van Gr. *κέδρος*.

Cel, v., uit Lat. *cellam* (-*a*) = kleine kamer, van denz. wortel als *celare* (z. HELEN en KELDER).

Cent, m., uit Lat. *centum* = honderd (z. d. w.).

Centenaar, m., Mnl. *centenare*, uit Mlat. *centenarium* (-*us*) = 100 pond, van Lat. *centena* = honderdtal, een afleid. van *centum* = honderd (z. d. w.).

Centerboor, v., 1e lid is Lat. *centrum* = midden, omdat die boor diep tot de kern van 't hout doordringt.

Centime, v., uit Fr. *centime*, afgel. van *cent* = honderd (z. d. w.) op 't model van *décime*, gemaakt op Lat. *decimus* = tiende, van *decem* = tien (z. d. w.).

Cervelaatworst, v., uit It. *cervelata*, van *cervello*, Lat. *cerebellum*, dimin. van *cerebrum* = hersenen (z. d. w.).

Cherubijn, m., reeds zeer vroeg, uit kerklat. *cherubim*, van Hebr. *keroebim*, meerv. van *keroeb* (vergel. Eng. *cherub*), naam van een mystiek wezen dat tege-

lijk stier, arend, leeuw en mensch was: men denke aan de Egypt. sphinx en aan de zinnebeelden der vier Evangelisten.

Chijl, v., uit Lat. *chylus*, van Gr. χυλός = sap, van χύειν = gieten (z. d. w.).

Chinaasappel, m., z. APPELSIEN.

Chocolade, v., door Sp., uit Mex. *chocollatl* (*latl* = water, — *chocol* moet een vervorming zijn van den naam der *cacao*: z. d. w.).

Cholera, v., uit Gr.-Lat. id. = galzucht, van χολή = gal (z. d. w.).

Christen, m., en bijv., reeds zeer vroeg, met opgeschoven klemtoon, uit kerklat. *christiānum* (*-us*), afgel. van *christus*, Gr. χριστός (van χρίειν = zalven), vertaling van Hebr. *māsjiach*: z. MESSIAS.

Ciborie, v., uit Lat. *ciborium*, van Gr. κιβώριον = beker gemaakt uit de vrucht van een Egypt. nenuphar: een Egypt. woord.

Cichorei, v., uit Fr. *chicorée*: z. SUIKEREI.

Cider, m., uit Fr. *cidre*, van Lat. *sicera*, Gr. σίκερα, Hebr. *sjekār* = sterken drank.

Cijfer, o., uit Ofra. *cifre* (thans *chiffre*), van Ar. *sifr* = ledig, zero, waaruit ook Mlat. *zephirum*, in 't It. saamgetrokken tot *zero*.

Cijns, Mnl. id., uit Lat. *census* = schatting, volkstelling, van *censere* = oordeelen.

Cimbaal, v., uit Fr. *cymbale*, van Lat. *cymbalum*, Gr. κύμβαλον, een afleid. van κύμβη = schotel.

Cinnaber, o., door Fr. uit Gr. κιννάβαρι, van Perz. *zinjarf* = rood lood.

Cipelgras, o. (narthecium ossifragum): 1e lid wellicht hetz. als *siepel*, wegens den knol.

Cipier, m., uit Ofra. *cepier*, van Mlat. *cipparium* (*-ius*), een afleid. van Lat. *cippum* (Fr. *cep*) = boomstam, strafblok.

Cipres, m., uit Fr. *cyprès*, door Lat. van Gr. κυπάρισσος.

Circus, m., uit Lat. id. = cirkel, verwant met *ring* (z. d. w.).

Cirkel, m., uit Lat. *circulum* (*-us*), dimin. van *circus*: z. d. w.

Citer, v., uit Lat. *citharam* (*-a*), van Gr. κιθάρα: z. GITAAR.

Citroen, m., uit Fr. *citron*, van Mlat. *citronem* (*-o*), afgel. van *citrus* = citroenboom, door Gr. κίτρον, κιτρέα, uit Ar. *turundja*.

Cokes, v., uit Eng. id.: oorspr. onbek.

Communie, v., uit kerklat. *communio* = gemeenschappelijk avondmaal. De klass. bet. is gemeenschap. Het is een afleid. van Lat. *communis* = gemeen (z. d. w.).

Consecratie, v., uit Lat. *consecratio* = wijding, toewijding, afgel. van 't v. d. van *consecrare* (*cum*: z. GE-, — *sacrare*, denom. van *sacer* = heilig).

Copal, o., door Sp. uit Mex. *copalli* = hars.

Costuum, v. (gewoonte), o. (kleeding), uit Ofra. *costume* (Nfra. *coutume* en *costume*) = 1. gewoonte, 2. gewoonte in de kleederdracht, mode, dracht, uit Lat. *consuetudinem* (*-o*), van 't v. d. van *consuescere*, frequent. van *consuere* = gewoon zijn (*cum*: z. GE-, — *suere* = zich eigen maken, van *suus* = zijn eigen: z. 2. ZIJN).

Courant, v. en bijv., z. KRANT.

Creool, m., uit Sp. *criollo*: oorspr. onzeker.

Crucifix, o., uit Fr. id., van Lat. *crucifixum* (*-us*), zelfst. gebr. v. d. van *crucifigere* = kruisigen (*crux*: z. KRUIS, *figere*: z. FIKSCH).

Cubebepeper, v., door It., uit Ar. *kubāba*.

Curaçao, v., gemaakt met schillen van oranjeappelen van 't eiland Curaçao.

Cypergras, o., gelijk Fr. *cypéracées*, uit Lat. *cyperus*, van Gr. κύπειρος.

Cypres, m., z. CIPRES.

Czaar, m., uit Russ. *tsjar*, Osl. *tsĭsar*, van Germ. *keizer*.

D.

Daad, v., Mnl. *daet*, Os. *dād* + Ohd. *tāt* (Mhd. *tat*, Nhd. *that*), Ags. *dǣd* (Eng. *deed*), Ofri. *dēde*, On. *dād* (Zw. *dåd*, De. *daad*), Go. *deds*, van Germ. √DE, Idg. √DHĒ (z. DOEN).

1. Daags, bijw. (dagelijks), syncope

van *ďages*, Mnl. *daghes*, genit. van 1. *dag*.

2. **Daags**, in *daagsanker* en *daagstouw*, z. 2. DAG.

Daal, v. (pompbuis), met *ā* uit *ō* + Ohd. *dola* = buis (Nhd. *dole* = goot), Fri. *dole* = gracht.

Daalder, m., met epenthet. *d*, uit Hgd. *thaler*, d. i. Joachimsthaler, munt van zilver uit Joachimsthal in Bohemen (begin 16e eeuw); van daar ook Eng. *dollar* en It. *talero*.

Daam, v., staat voor *de aam*: z. AAMT en AAMBEIEN.

Daan, bijw., Mnl. *danen*, Os. *þanan* + Ohd. *danana* (Mhd. *dannen*, Nhd. *dannen*), Ags. *ďanan* (Meng. *thenne*, *thennes*, Neng. *thence*), Ofri. *thana*: staat tot *daar* en *der* als *heen* (*henen*) tot *her*.

Daar, bijw., Mnl. *daer*, *dare*, Os. *þār* + Ohd. *dāra* (Mhd. *dāre*, Nhd. *dar* vóór klinker, *da* vóór medekl.), Ags. *ďǽr* (Eng. *there*), On. *þar* (Zw. *dār*, De. *der*), Go. *þar* + Skr. *tar-hi* = daar, toen, met suffix *-r* (als *waar*, *over*, enz.) van denzelfden stam als *da-t*.

Daarenboven, daarentegen, bijw., saamgest. met Mnl. *enboven*, *entegen*, zelf saamgest. met Mnl. voorz. en bijw. *en* = aan, in, op: een toonlooze vorm van *in*.

Daas, v. (paardenvlieg), Mnl. *daes* + Mhd. *dase* (Nhd. id.).

Dabben, ono. w. (trappelen, wroeten), bij Kil. id. + Eng. *to dab*, Hgd. *dappeln*.

Dadel, v., Mnl. *dadele*, gelijk Hgd. *dattel*, It. *dattilo*, Sp. *datil*, Fr. *datte*, uit Gr.-Lat. *dactylum* (*-us*) = 1. vinger, 2. dadel (om den vorm): z. 1. TEEN. — In 't Mnl. zei men ook en liever *dade*, hetwelk gelijk Eng. *date*, uit Ofra. *date* (Nfr. *datte*).

Dadelijk, bijv., afgel. van *daad* naar 't model van Fr. *actuel*.

Dading, v., Mnl. *dadinc*, *daghedinc*: z. VERDEDIGEN.

1. **Dag**, m. (tijdverloop), Mnl. *dach*, Os. *dag* + Ohd. *tag* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *dæg* (Eng. *day*), Ofri. *dī*, *dei*, On. *dagr* (Zw. en De. *dag*), Go. *dags* + Skr. *nidāgha* = zomer, Zend. *daz*, Lith. *dagas* = oogsttijd: Idg. √DHAGH = branden; geen verband met Skr. *dina*, Lat. *dies*, Oslav *dini* = dag.

2. **Dag**, o. (touw) + Eng. *dag*: oorspr. onbek.

3. **Dag**, v. (wapen). Mnl. *dagghe*, *degghe*, gelijk Eng. *dag*, uit Fr. *dague*: een Kelt. w.: Bret. *dag*, Gaël. *daga*, We. *dagr*, Ier. *daigear* (z. ook DEGEN).

Dagen, o w., Mnl. *daghen* + Hgd. *tagen*: denom. van *dag*, d. i. een dag vaststellen: vergel. Lat. *diem dicere*.

Dageraad, m., Mnl. *dagheraet* + Ohd. *tagarōt* (Mhd. *tagerāt*), Ags. *dægréd*: ontled. onzeker, echter niet samenstelling met *rood*.

Dagge, v., z. 3. DAG.

Dagmat, v., Mnl. *dachmaet* + Mhd. *tagemāt* = stuk gronds dat in een dag afgemaaid wordt; het tweede lid is een afleid. van *maaien*.

Dagvaarden, o. w., denom. van Mnl. *dachvaert* + Mhd. *tagevart* = een *vaart*, een reis van een *dag*, een bijeenkomst op een bepaalden dag.

Dagwand, v., Mnl. *dachwant* = stuk gronds dat in een dag omgewend wordt (z. DAGMAT en WENDEN).

Dahlia, v., zoo genoemd door Cavanilles naar den Zw. kruidkundige *Dahl* († 1789). De bloem kwam in 't jaar van Dahl's dood uit Mexico naar Spanje, waar ze Cavanilles de eerste beschreef.

Dak, o., Mnl. *dac* + Ohd. *dah* (Mhd. en Nhd. *dach*), Ags. *þæk* (Eng. *thatch* = stroodak), On. *þak* + Lat. *toga* = hulsel, Lith. *stogas* = dak; het is afgel. van denz. stam als 't enk. imp. van een st. ww. Ndl. **deken*, Lat. *tegere* (z. DEKKEN). — *Iets van de daken prediken* is een zinspeling op Matth. X, 27 en Luk. XII, 53.

Daker, o., Mnl. *dakere*, gelijk Hgd. *decher*, met opgeschoven klemtoon uit Lat. *decúriam* (*-a*) = tiental, een afleid. van *decem* = tien (z. d. w.).

Dal, o., Mnl. *dal*, Os. *dal* + Ohd. *tal* (Mhd. *tal*, Nhd. *thal*), Ags. *dæl* (Eng. *dale*), On. *dalr* (Zw. en De. *dal*), Go. *dal* + Skr. *dhara* = diepte, Gr. θόλος = groeve, Osl. *dolu* = dal.

Dalen, ono. w., Mnl. id., denom. van *dal*: z. (TE) BERGE.

1. **Dam**, m. (dijk), Mnl. *dam*, Os. *dam* + Mhd. *tam* (Nhd. *damm*), Eng. *dam*, Ofri. *dam*, On. *dammr* (Zw. en

De. *dam*); in 't Ags. bestaat *fordemman* en in 't Go. *faurdammjan* = afdammen + Gr. θωμός = hoop, van denz. wortel als *doen*. — Ging over in 't Rom. (Mlat. *damma*, Fr. *dame*) en in 't Slav. (Po. *tamma*).

2. **Dam**, v. (schijf in 't damspel), uit Fr. *dame* = edele vrouw, koningin in het spel, van Lat. *dominam* (-*a*), vr. van *dominus* = heer, een afleid. van *domare* (z. TAM).

Damast, o., Mnl. *damas*, gelijk Hgd. *damast*, uit Fr. *damas*, stof te *Damascus* (Fr. *Damas*) geweven. — Eng. en Hgd. *damask* rechtstreeks van den Lat. naam der stad, welke uit Heb. *Damaseq*.

Dambezie, v., bij Kil. *dambesie*; het 1ste lid is hetz. als in Hgd. *dammdistel* en in Eng. *danewort*.

Damhert, o., naar het Hgd. *damhirsch*, waarvan het eerste lid uit Lat. *damam* (-*a*) : hierna zei het Mnl. *dame*; — oorspr. van het Lat. w. onbek

Damp, m., Mnl. id. + Ohd. *dampf* (Mhd. en Nhd. id.), Eng. *damp*, Nfri. *demp*, On. *dampi* (Zw. *damb*, De. *damp*), van denz. stam als 't enk. imp. van een ww. **dimpen* (z. DEMPEN).

Dan, bijw., Mnl. *dan*, *danne*, Os. *þanna* + Ohd. *denne* (Mhd. *denne*, Nhd. *denn* en *dann*), Ags. *đonne* (Eng. *than*, *then*), Ofri. *dan*, Go. *þan*, *þana* + Lat. *tum* en *tunc* (= *tum-ce*), *tem* in *autem*, *item* : een versteende naamval van het demonstr. (z. DAAR).

Danig, bijv. en bijw., verkort uit *zoodanig*, uitbreiding met -*ig* van *zoodaan* (vergel. Mnl. *dusdaen*), waarin het v. d. zonder *ge* van *doen*.

Dank, m. Mnl. *danc*, Os. *þanc* + Ohd. *danc* (Mhd. id., Nhd. *dank*), Ags. *þonc* (Eng. *thank*), Ofri. *thanc*, On. *þőkk* (Zw. *tack*, De. *tak*), Go. *þagks*, van denz. stam als 't enk. imp. van een ww. waarvan ook *denken* (z. d. w.), dus = herkenning, erkentelijkheid.

Dans, m., Mnl. id., gelijk Mhd. *tanz* (Nhd. id.), Meng. *daunce* (Neng. *dance*) uit Fr. *danse*, hetwelk zelf uit Ohd. *dansôn*, een afleid. van *dinsan* = trekken (z. DEINZEN).

Dante, v., Mnl. id., nevens mann. *dant*, verbaalabstr. van een werkw. **danten*, bij Kil. *danten* = zotternijen doen, Hgd. *danten* = snappen, waarvan een frequent. Ndd. *tanteln*, Ohd. *tantaron*, Nhd. *tändeln*, dialect. *dantern*, Eng. *to dandle*, *to tantle*, Schotsch *to dandill*.

Dantes, v. meerv., gelijk Hgd. *tantes*, uit Sp. *tantos* = speelmerken, fiches, meerv. van *tanto* = hoeveelheid. Lat. *tantum* (-*us*) = zoo groot, zooveel + Skr. *tâvant*.

Dapper, bijv., Mnl. id. + Ohd. *tapfar* (Mhd. en Nhd. *tapfer*), Eng. uit het Ndl.) *dapper*, On. *dapr* (= bedroefd) + Oslav. *dobru*, Ru. *dobrui* = goed (z. DEFTIG en ONDIEFT).

Darink, v., Mnl. *darinc* + Ndd. *darg*; daarnevens *derring*, *derrie*. Mnl. *darich*, *dary* : alleen in 't Ndl. en Ndd.; oorspr. onzeker.

Darm, m., Mnl. *darm*, *darem*. *derm* + Ohd. *daram* (Mhd. en Nhd. *darm*), Ags *þearm*, Ofri. *therm*. On. *þarmr* (Zw. en De. *tarm*) + Gr. τράμις = darm, Lat. *trames* = dwarsweg, van Idg. √TER = doorgaan : z. 3. DOOR en DRAAIEN.

Darre, m. (mannetjesbij), met assimil. uit Mnl. *dorne*, en dit met metath. Os. *dran* + Ohd. *treno* (Mhd. *tren*, Nhd. *drone*), Ags. *dran* (Eng. *drone*), Zw. *dron*, De. *drone* + Skr. *druna*, Gr. θρώνξ : van den stam van *dreunen* (z. d. w.). — Daarnevens ook met metathese Ags. *dora* (Eng. *dor*) (z. TOR).

Dartel, bijv., alleen in 't Ndd. *dartel*, *darten* en Fri. *derten* : oorspr. onbek.

1. **Das**, m. (dier), Mnl. *das* + Ohd. *dahs* (Mhd. id., Nhd. *dachs*), wellicht van Idg. √TEKS = bouwen (z. DISSEL); het w. ging in 't Rom. over (Mlat. *taxus*, Fr. *taisson*, It. *tasso*).

2. **Das**, v. (halsdoek) + dial. Hgd. *tatze* = hemdsboord : oorsp. onbek.— Niet zooals sommigen denken, verkort uit *dassevel*.

Daslook, o.: 1e lid is 1. *das*, wegens den reuk; cf. den Lat. naam *allium ursinum*, d. i. berenlook.

1. **Dat**, voornw., Mnl. *dat*, Os. *þat* + Ohd. *daz* (Mhd. id., Nhd. *das*), Ags. *đæt* (Eng. *that*), Ofri. *thet*, On. *þat* (Zw. en De. *det*), Go. *þata* + Skr. *tad*, Gr. τό (d. i. **tod*), Lat. *tud* in *is-tud*, Lith. *ta*, Ru. *to* : is Nom. of Acc. onz. van den Idg. √TO, Germ. √THA = hij,

die; — de *t* (Idg. *d*) is naamvalsuitgang.

2. **Dat**, lidw., hetzelfde als het voorgaande, toonloos gebruikt (z. HET).

3. **Dat**, voegw., hetzelfde als 1. *dat*: in alle talen worden demonstr. of interr. als relat. en in 't onz. als voegw. gebruikt.

Datum, m., uit Lat. id., onz. v. d. van *dare* = geven + Skr. *dadāmi*, Gr. δίδωμι = ik geef, Ru. *dawatj*, *daritj*, De bet. *dagteekening* komt van de formule der Lat. officiëele oorkonden: *datum x die*, etc. = gegeven den x dag, enz.

Dauw, m., Mnl. *dau*, Os. *dau* + Ohd. *tou* (Mhd. *tou*, Nhd. *tau*), Ags. *deaw* (Eng. *dew*), On. *dögg* (Zw. en De. *dug*) + Skr. √*dhaw* = vloeien (z. verder DOOIEN).

Dauwelen, ono. w. (vadsig zijn) + Ndd. *daueln*, Eng. *dawdle*, wellicht ook Eng. *daddle* en Fr. *dadais*.

Dauwnetel, v., z. DINETTEL en DOOVENETEL.

Daveren, ono. w. + Ndd. *dawern*: oorspr. onbek.

David, m. + Eng. *davit*, Fr. *davier*, Ofra. *daviet*: is wel de persoonsnaam David op een werktuig toegepast.

Daze, v., z. DAAS.

1. **De**, lidw., Mnl. *de*, *die*, is de proklit. vorm van het demonstr. *die*: z. d. w. en vergel. Hgd. *der*, *die*, *das*, Eng. *the*. — z. ook HET.

December, m., uit Lat. id. = 10de maand, toen het jaar met Maart begon; een afleid van *decem* = tien (z. d. w.) met suff. *-ber*, waarvan de *b* aan een labiale of dentale aspirata beantwoordt, en dus in verband staat met *ferre* = dragen (z. BAREN en suff. -BAAR) of met Gr. -θρος: meer is niet zeker.

Decher, o., z. DAKER.

Deder, v., z. DODDER.

1. **Deeg**, o. (pâte), Mnl. *deech* + Ohd. *teig* (Mhd. en Nhd. id.), Ags *dāg* (Eng. *dough*), On. *deig* (Zw. *deg*, De. *deig*), Go. *daigs*, van Go. *deigan* = met klei vormen + Skr. √*dih* = bestrijken (d.i. **dhigh*), Gr. τεῖχος = muur (d. i. **theichos*), Lat. *fingere* = vormen, *figura* = vorm, Osl. *zidati* = bouwen (met metath.): Idg. √DHEIGH; geen verband met *deesem* noch *dijen*, wel met *dijk*.

2. **Deeg**, v. in *ter dege*: z. DEGE.

1. **Deel**, v. (plank), Mnl. *dele* + Ohd. *dilo* (Mhd. *dil*, Nhd. *diele*), Ags. *þill* (Eng. *thill*), On. *þili* + Skr. *talas* = bodem, Lat. *tellus* = aardbodem, Lith. *tile* = plank, Osl. *tilo* = bodem. Het Eng. *deal* komt uit Ndl.

2. **Deel**, o. (gedeelte), Mnl. *deel*, Os. *dêl* + Ohd. *teil* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *dāl* (Eng. *deal*, *dole*), On. *deila* (Zw. *del*, De. *deel*), Go. *dails* + Osl. *djelŭ*, Lith. *dalis*.

Deemoed, m., uit Hgd. *demut*, Mhd. *dêmuot*, Ohd. *deomuoti*, van *deo* = dienaar (z. DIENEN) en *muot* = gezindheid (z. MOED).

Deemster, bijv., z. DUISTER.

Deerlijk en **deernis**, afleid. van *deren*.

Deern, v., Mnl. *deerne*, *dierne*, Os. *þiorna* + Ohd. *diorna* (Mhd. *dirne*, Nhd. *dirne*), On. *þerna*, met Germ. suff. *-ernô* (Go. *airno*) afgel. van Germ. *thew-* = knecht (z. DIENEN), dus = dochter van een knecht.

Deesem, m., Mnl. *desem* + Ohd. *deismo*, Ags. *þæsma*, met suff. *-sem* van denz. stam als 't enk. imp. van *dijen* (z. d. w.); geen verband met *deeg*.

Deftig, bijv., uit Ndd. id. + Ags. *gedæfte* = passend (Eng. *deft*), Go. *gadobs* = passend, *gadaban* = betamen + Lat. *faber* = kunstenaar, Osl. *dobrŭ* = goed, Lith. *dabinti* = versieren: Idg. √DHABH = passen, van waar ook *dapper* en *ondieft*.

Dege, en met apoc. der *e*, **deeg**, v., Mnl. *deghe*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *dijen*.

1. **Degel**, m. (ketel) + Ohd. *tegal* (Mhd. *tegel*, Nhd. *tiegel*), On. *digull* (Zw. *degel*, De. *digel*) = smeltkroes, van denzelfden wortel als *deeg*.

2. **Degel**, m. (plaat), uit Hgd. *tiegel*, hetwelk van Lat. *tegulam* (*-a*): z. TEGEL.

Degelijk, bijv., een afleid. van *dege*.

Degen, m., gelijk Hgd. id., een afleid. van 3. *dag*.

Degene, bijv. + Hgd. *derjenige*: uit het lidw. en het demonstr. *gene*, gelijk vroeger (nog in den Staatenbijbel) *de deze*.

Deimat, v., zie DAGMAT.

Deining, v. (golving) + Fr. *dining*: niet verder op te sporen.

Deinzen, ono. w., Mnl. id., met *ei* vóór *n* gelijk in *einde*, factit. van **dinzen*, Os. *þinsan* + Ohd. *dinsan*, Go. *þinsan* = trekken, rukken + Skr. √*tans* = schudden, Lith. *tēnsiu* = ik rek : Idg. √TENS.

Dek, o., verbaalabstr. van *dekken*; hieruit Hgd. en Eng *deck*.

1. **Deken**, v. (deksel), Mnl. id., Os. *þekina* + Ags. *þecen*, met *e* = *ă* van 't enk. imp. van 't zelfde sterk werkw. waarvan *dak* en *dekken*.

2. **Deken**, m. (geestelijke), Mnl. id., gelijk Ohd. *dechan* (Nhd. *dechant*), en Fr. *doyen* (waaruit Eng. *dean*), met opgeschoven klemtoon uit Lat. *decánum* (*-us*), een afleid. van *decem* = tien (z. d. w.). dus = overste van tien man. Geen verband met *diaken*.

Dekken, o. w., Mnl. *decken* + Ohd. *dechan* (Mhd. *decken*, Nhd. id.), Ags. *þeccan*, Ofri. *thekka*, On. *þekia* : met *e* = *ă* van 't enk. imp. van een sterk werkw. dat in het Germ. alleen in 't Mnl. voorkomt : *deken*, (*dak*), *gedeken* + Skr. *sthagāmi*, Gr. στέγειν, τέγος, Lat. *tegere* : Idg. √STEG en √TEG.

1. **Del**, v. (laagte), met *e* = *ă*, een afleid. van *dal*.

2. **Del**, v. (drel), Mnl. *delle*, *dille*, van *dillen* (z. 2. BEDILLEN), dus = klappei; voor de ontwikkeling der bet. vergel. de uitdrukking : *lichte dille*.

Delgen, o. w., Mnl. *deligen*, Os. *diligôn*, gelijk Ohd. *tiligôn* (Mhd. *tiligen*, Nhd. *tilgen*), Ags. *dilgian*, afgel. van Lat. *deleo*, 1. p. enk. van *delere*, gelijk Ohd. *munigôn* van *moneo* en *kruzigôn* van *crucio*. — Lat. *delēre* = vernielen, zijnde van denz. oorspr. als *letum* = dood.

Dellig, bijv., z. DELUW.

Delling, v., een afleid. van 1. *del*.

Deluw, bijv. (loodkleurig), bij Kil. *deluwe*, Mnl. *delu* : niet buiten het Ndl., maar daarnevens bij Kil. *eluwe*, Mnl. *elu* + Ohd. *elo* (Mhd. *el*, dial. Nhd. *elb*), zoodat in *deluw* een prothet. *d* schuilt, komende van 't lidw. *de*.

Delven, o. w., Mnl. id., Os. *delƀan* + Ohd. *telban* (Mhd. *telben*), Ags. *delfan* (Eng. *to delve*), Ofri. *delva* + Lett. *dalba* = stang, Ru. *dolbitj* = beitelen, Gr. δέλφαξ = zwijn, δελφίς = zeevarken: Idg. √DHELBH = graven.

Dempen, o. w. + Ohd. *demphan* (Mhd. *dempfen*, Nhd. *dämpfen*), Eng. *to damp*, Zw. *dämpa*, De. *dämpe*, met *e* = *ă*, factit. van **dimpen* + Mhd. *dimpfen* = rooken, — dus *dempen* = doen rooken, stikken (z. DAMP en DOMPEN).

Den, m., Mnl. *denne*, *danne* + Ohd. *tanna* (Mhd. en Nhd. *tanne*) : niet verder op te sporen; wellicht = woudboom, en behoort dan tot Mnl. *dan* = wouddal + Ohd. en Mhd. *tan* = woud, Ags. en Eng. *den* = dal.

Denken, o. w., Mnl. id., Os. *þenkjan* + Ohd. *denchan* (Mhd. en Nhd. *denken*), Ags. *þencan* (Eng. *to think*), Ofri. *thenkia*, On. *þenkja* (Zw. *tänka*, De. *tänke*), Go. *þagkjan*, factit. van **dinken* = kennen + Oudlat. *tongere* = kennen, Osk. *tanginud* = oordeel, Lith. *tiketi* = gelooven : Idg. √TENG (z. DANK, DUNKEN).

Denne, v. (zoutzolder) + Hgd. *tenne*, Ags. *denn* (Eng. *den*) = kuil, wellicht van *den*, dus = vloer van dennenplanken.

Derde, bijv., Mnl. id., Os. *þriddio* + Ohd. *dritto* (Nhd. *dritte*), Ags. *þridda* (Eng. *third*), Ofri. *thredda*, On. *þridie* (Zw. en De. *tredje*), Go. *þridja* + Skr. *tṛtiya*, Gr. τρίτος, Lat. *tertius*, Kelt. *trydy*, Osl. *tretii*, Lith. *treczias* : van *drie* met Idg. suff. *-tio*, Germ. *-dio*.

Derdehalf, bijv. + Hgd. *dritthalb* : vergel. *anderhalf*.

Deren, o. w., Mnl. *deren*. *daren*, Os. *derjan* + Ohd. *teran* (Mhd. *tern*), Ags. *derjan* (Eng. *dare* = kommer) : verder verwantschap onzeker.

Derhalve, bijw. + Hgd. *derhalben*: z. HALVE.

Derrie, v., z. DARINK.

Dertien, bijv., Mnl. id. + Ohd. *drízehan* (Nhd. *dreizehn*), Ags. *þréotíne* (Eng. *thirteen*), On. *þrettian*; voor de vormen met metath. vergel. *derde*.

Dertiendag, m., ook in t Ndd. zoo genoemd, daar het Driekoningenfeest dertien dagen na Kerstmis komt.

Dertig, bijv., Mnl. *dertich*, Os. *þritig* + Ohd. *drizug* (Nhd. *dreiszig*), Ags. *þritig* (Eng. *thirty*), Ofri. *thritich*, On. *þriatigi*, Go. *þreistigjus* : z. -TIG, en voor de vormen met metath. vergel. *derde* en *dertien*.

Derven, o. w., Mnl. id., Os. *þarbôn* + Ohd. *darbên* (Nhd. *darben*), Ags.

þearfian, Go. *þarban*, van denz. stam als 't enk. imp. van een st. werkw. **derven*, waarvan ook *durven* (z. d. w. en vergel. *denken-dunken*); geen verband met *bederven* noch *verderven*.

Des te, bijw., Mnl. *deste* + Mndd. *duste*, Ohd. *des diu* (Mhd. *deste*, Nhd. *desto*), met *t* verscherpt uit *d* door invloed der *s*; bevat den instrum. en den genit. van 't demonstr. *die*: den instrum. om de verhouding (= op deze wijze), den gen. om de reden (= daarom) uit te drukken. De oudere Germ. talen gebruiken daarvoor alleen den instrum. zonder den genit. als Go. *þe*; ook het Eng. *the* (the more, the better) en Lat. *eo*.

Deugd, v., Mnl. *deughet, doghet* + Ohd. *tugund* (Nhd. *tugend*), Ags. *duguđ*, On. *dygđ*, van *deugen* met Germ. suff. *-unđ*.

Deugen, ono. w., Mnl. *deughen, doghen* + Hgd. *taugen*, Eng. *to do* (in *how do you* DO en *that will* DO), was vroeger een præterito-præsens: Mnl. *het dooch*, Os. *dôg* + Ohd. *toug*, Ags. *deag*, Go. *daug* = het is nuttig + Gr. τύχη (voor **thughē*) = geluk, Lith. *daug* = veel, Ru. *djoezjij* = sterk. Dit præt.-pr. is dus een imperf. van de klasse van *sluiten* met *ó* in 't enk., *ō* in 't meerv.: de Ndl. vorm komt met *eu* = *ő* van 't meerv., de Hgd. van 't enk.

Deuk, v. (holligheid), met *eu* = *ő*, van 't meerv. imp. van *duiken*.

1. **Deun**, m. (liedje), stam van *deunen*, maar met gewijzigde bet. door invloed van Lat. *tonus* = toon (z. d. w.).

2. **Deun**, bijv. (gespannen, krap), Mnl. *deune, done* + Mhd. *dűnic*, met Hgd. *dehnen*, Mnl. *denen* = uitspannen, van denzelfden wortel als *dun* (z. d. w.).

Deunen, ono. w., Mnl *deunen, donen*, Os. *dunjan* + Mhd. *tűnen*, Ags. *dynnan* (Eng. *to din*), On. *dynja* + Skr. √*dhunaya* = ruischen.

Deur, v., Mnl. *duere, dore*, Os. *duri* + Ohd. *turi* (Nhd. *thűre*), Ags. *duru*, On. *dyr* (Zw. *dőrr*, De. *dőr*); daarnevens met een ander suffix Go. *daur*, Ags. *dor* (Eng. *door*), Os. *dor*, Ohd. *tor* (Nhd. *thor*) + Skr. *dwāra*, Gr. θύρα, Lat. *fores, forum*, Osl. *dvĭrĭ*, Ru. *dwer* = deur, *dworr* = koer, Lith. *duris*: Idg. √DHWER.

Deurwaarder, m., reeds Go. *daurawards*: het 2de lid behoort bij Mnl. *waerden* = beschermen, bewaken, wachten, Os. *wardôn* + Ohd. *warten* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *weardjan* (Eng. *to ward*), On. *varđa*, verwant met **waren* = zorgen (z. WAARNEMEN). Uit het Germ. komt Fr. *garder*.

Deutel, v. (wig) + Hgd. *deutel*, afgel. met *eu* = *ő* van *dodde* (z. d. w.).

1. **Deuvekater**, m. (gebak) + Mndd. *dufkater*; de etymologie van Bilderdijk, nl. *deux fois quatre*, wordt herinnerd door het feit dat de dubbel vier in 't domino-spel *Fransche bakker* heet.

2. **Deuvekater**, m. (duivel), is hetz. w. als 't vorige, dat door zijn klank aan *duivel* herinnert.

Deuvik, m. (tap) + Mndd. *dovick*; daarnevens met een ander suffix Mndd. *dovel* (waaruit Nhd. *dőbel*) + Ohd. *tubili* (Mhd. *tűbel*), Eng. *dowel* + Lith. *dubus* = hol (z. 1. DIEP).

Dewijl, voegw., Mnl. *diewile* + Hgd. *dieweil*: eigenl. adverb. accus. van bepaalden tijd.

Deze, bijv., Mnl. *dese*, Os. *þese* + Ohd. *deser* (Nhd. *dieser*), Ags. *đés* (Eng. *this*), Ofri. *thes*, On. *þesse*; bestaat in 't Got. niet; is een samenst. van *die* met partikel *si*: eerst werd (nl. in On.) slechts het vóór de partikel staande pronom verbogen.

Diaken, m., gelijk Fr. *diacre*, uit Lat. *diaconum* (*-us*), Gr. διάκονος = dienaar.

Diamant, m. en o., Mnl. id., gelijk Mhd. *diamante* (Nhd. *diamant*), uit Fr. id., dat met It. en Sp. *diamante*, van Lat. *adamantem* (*-mas*), Gr. ἀδάμας = ontembaar, gevormd met het ontkennend ἀ (z. -ON) en een afleid. van δαμάειν = temmen (z. d. w.): hoe *ada-* zich tot *dia-* vervormde, is nog niet uitgelegd.

1. **Dicht**, bijv. (vast), Mnl. id. + Mhd. *dihte* (Nhd. *dicht*), Meng. *tight* (Neng. *tight*), On. *þettr* (Zw. en De. *tät*): van denz. stam als *dik* en *dijen*.

2. **Dicht**, o. (poëzie), Mnl. id. + Ohd. *tihta* (Nhd. *dicht*): verbaalabstr. van *dichten*, Mnl. id., dat met Ohd. *tihtôn* (Mhd. en Nhd. *dichten*), Ags. *dihtan* (Eng. *to dight* = schikken), uit Lat. *dictare* = spreken, dicteeren, opstellen, freq. van *dicere* = zeggen (z. TIJGEN).

Die, voornw., Mnl. id., Os. *þie* + Ohd. *der* (Nhd. id.), Ofri. *thi.* De nom. m. en vr. enk. waren in 't Idg. gevormd van een stam **so-*; zoo ook in 't Skr., Gr. (hier meerv. en enk.), Go., On. en Ags. Voor deze talen geven wij den acc. m. enk.: Ags. *đone*, On. *þann*, Go. *þana* + Skr. *tam*, Gr. τόν; het pron. waaraan ze den nom. ontleenen is Skr. m. *sa*, vr. *sā*, Gr. m. ὁ, vr. ἡ (d. i. **so*, **sā*) + Go. m. *sa*, vr. *so*, Ags. m. *se*, vr. *seo*, On. m. *sa*, vr. *sú* (z. verder DE, DAT, DAAR, DAN, ZIJ).

Dief, m., Mnl. id., Os. *þiof* + Ohd. *diob* (Nhd. *dieb*), Ags. *þéof* (Eng. *thief*), Ofri. *thiaf*, On. *þiofr* (Zw. *tjuf*, De. *tyv*), Go. *þiufs*: niet buiten het Germ.

Diefstal, m.: het tweede lid vertoont denz. stam als 't imp. van *stelen*, volgens Ohd. *stâla* dien van 't meerv., volgens Ags. *stălu* dien van 't enkelv.

Diemit, m. (witte katoenen stof), uit Fr. *dimite*, dat met Eng. *dimity* en Hgd. *dimit*, uit Lat. *dimitum*, Gr. δίμιτος = stof met dubbel draad, gevormd met δι (z. TWEE) en μίτος = draad.

Dienen, o. w., Mnl. id., Os. *þionôn* + Ohd. *dionôn* (Nhd. *dienen*), On. *þiona*, afgel. van het zelfst. nw. dat Go. *þius*, Ohd. *deo*, Ags. *þeow* = knecht: Ug. **thew-*, uit **thegw* + Skr. *tak-man*, Gr. τέκνον = kind: Idg. √TEQ.

Dienst, m., Mnl id., Os. *þionost* + Ohd. *dionost* (Nhd. *dienst*), On. *þionusta*, reeds Ug. afleid. met suff. *-st*, van *dienen*.

Dienvolgens, bijw., met adv. *s*, uit teg. deelw. van *volgen* en den daardoor beheerschten datief van het onz. demonstr.

1. **Diep**, bijv. (profond), Mnl. id., Os. *diop* + Ohd. *tiof* (Nhd. *tief*), Ags. *déop* (Eng. *deep*), Ofri. *diap*, On. *diupr*. Go. *diups*: Germ. √DEUP + Oier. *domun* (d. i. **dubno*) = diep. wereld. Lith. *dubus* = hôl, Osl. *dibri* = dal: Idg. √DHEUB; daarnevens Ndl. *be-duiven*, Ags. *dúfan*, *dýfan*, Eng. *to dive* = duikelen: Germ. √DEUF + Osl. *duplji* = hol, Lith. *dupti* = inzinken: Idg. √DHEUP (z. DOOPEN).

Diep, o. (profondeur), niet het bijv. zelfst. gebr., maar een oud zelfst. nw. + Ags. *déop*, On. *diup* = afgrond.

1. **Dier**, o. (levend wezen), Mnl. id., Os. id. + Ohd. *tior* (Mhd. *tier*, Nhd. *tier*), Ags. *déor* (Eng. *deer*), Ofri. *diar*, On. *dýr* (Zw. *djur*, De. *dyr*), Go. *dius*: Ug. **deuz-*, Idg. **dheus-*; niet verwant met Gr. θήρ.

2. **Dier**, o. (meisje), Mnl. id., niet *dierne*, *deerne*, maar hetz. als 't vor. w.

3. **Dier**, bijv. (duur): z. DIETSCH en DUUR.

Diets en **dietsch**, bijv., beide hetz. w., Mnl. *dietsc*, Vla. vorm van *duitsch* (z. d. w.); *ui* is regelmatig de umlaut van *ie*; in plaats nu van de afwisseling van *ie* en *ui* heeft het Vla. steeds *ie*, het Brab.-Holl. steeds *ui*.

Dievegge, v., met suff. *-egge*, *-ege* (contr. *-ei*), Mnl. *-igghe* + Ags. *-icge*: Ug. **-igjō-* + Lat. *-ic-* (imperatrix, enz.): Idg. **-iki-*.

Diggel, v., bijvorm van 1. *degel*.

1. **Dij**, v. (lichaamsdeel), Mnl. *die* (d. i. *dië*) + Ohd. *dioh* (Mhd. *diech*, Nhd. wellicht in *dickbein*), Ags. *þéoh* (Eng. *thigh*), Ofri. *thiach*, On. *þjo* + Lith. *tukti* = vet worden, *taukas* = vet, Osl. *tuku* = vet: Idg. √TEUK = vet zijn.

2. **Dij**, dat. en acc. van *du*: z. d. w.

Dijen, **dijgen**, ono. w., Mnl. *dien* (d. i. *diën*), Os. *þîhan* + Ohd. *dîhan* (Mhd. *dîhen*, Nhd. *ge-deihen*), Ags. *þéon* (Eng. *to thee*), Ofri. *thîgia*, Go. *þeihan*: Ug. √THIH = zich ontwikkelen tot iets of tot niets, dus groeien of vervallen + Lith. *tikti* = deugen; geen verband met Gr. τίκτειν = ter wereld brengen (cf. 1. *dicht* en *dik*).

Dijk, m., Mnl. *dijc*, Os. *dîk* + Mhd. *tîch* (Nhd. *teich*), Ags. *dîc* (Eng. *dike*), On. *dîk*: met de twee bet. van *wal* en *gracht* + Skr. *dehi* = wal, Gr. τεῖχος = muur, Lat *figere* = vaststeken: Idg. √DHEIĜH en √DHEIĜ: z. 1. DEEG. Uit Germ. komt Fr. *digue*.

Dijn, voorn. en bijv. (het possessief werd als pronomin. gen. gebruikt), Mnl. *dijn*, Os. *þîn* + Ohd. *dîn* (Nhd. *dein*), Ags. *đîn* (Eng. *thine*), Ofri. *thîn*, On. *þinn*, Go. *þeins*: met hetz. suff. als *zw-ijn* (z. d. w.) van Idg. √TE (z. DU).

Dijnent is, met paragog. *t* (uit *naar dijnen toe?*), de dat. van 't poss. *dijn*.

Dijzig, bijv. (mistig) + Ndd. *dîsig*, waaruit Zw. en De. *disig*; wellicht is *dijz-* uit **þims-*, en in dit geval verwant met *deemster*.

Dik, bijv., Mnl. *dicke*, Os. *þikki* + Ohd. *dicchi* (Mhd. *dicke*, Nhd. *dick*), Ags. *þicce* (Eng. *thick*), Ofri. *thikke*, On. *þyckr* (Zw. *tjock*, De. *tyk*), wellicht afgeleid van denz. stam als 't meerv. imp. van *dijen*.

Dikwijls, bijv., met adv. *s* uit *wijl* en *dik* = talrijk: Mnl. *dicke* = vaak.

1. **Dille**, v. (aan een spade), gelijk Hgd. *tülle*, uit Fr. *douille*, van Lat. *ductile* = goot, een afleid. van *ducere* = leiden (z. TIEGEN).

2. **Dille**, v. (plant), Mnl. id. + Ohd *tilli* (Mhd. *tille*, Nhd. *dill*), Ags. *dile* (Eng. *dill*), Zw. *dill*, De. *dild*: niet verder op te sporen.

Dilt, o. (hooizolder), z. HILD.

Dinettel, v., z. DAUWNETEL en DOOVENETEL.

Ding, o., Mnl. *dinc*, Os. *þing* + Ohd. *ding* (Mhd. *dinc*, Nhd. *ding*), Ags. *þing* (Eng. *thing*), Ofr. id., On. *þing* (Zw. en De. *ting*) = 1. bepaalde tijd voor een vergadering, 2. vergadering, 3. dagvaarding, 4. rechtszaak, 5. zaak + Lat. *tempus* = tijd: Idg. **tenkos*.

Dingen, ono w., Mnl. *dinghen* + Ohd. *dingôn*, On. *þinga*, afgel. van 't vorige *ding* in de 4de bet.; moest zwak zijn, maar werd sterk naar analogie van *zingen* e. a.

Dinsdag, dingsdag, m., Mnl. *dins-*, *dinxen-*, *disendag* + Nhd. *dienstag* en *dingstag*; daarnevens Ohd. *ziostag* (Mhd. *zistag*), Ags. *tiwesdæg* (Eng. *tuesday*), Ofri. *tiesdi*, On. *tysdagr* (Zw. *tisdag*, De. *tirsdag*). Van deze is het eerste lid de gen. van Ohd. *Zîo*, Ags. *Tîw*, On. *Tyr*, den Germ. krijgsgod + Skr. *Djâus*, Gr. Ζεύς, Lat. *Ju-piter*, *Jovis*. De andere hebben als 1[e] lid een bijnaam van denz. god, die in een Germ.-Lat. inschrift heet *Mars Thingsus*, d. i. de god der *dingen* of volksvergaderingen.

Dirk, v. (toppenant) + Ndd. *dirk*, Eng. *derrick*, volgens Skeat bet. eerst *galg* en werd zoo genaamd naar een Hollandschen beul *Dirk*.

Disch, m., Mnl. *disc*, Os. *disc*, gelijk Ohd. *tisc* (Mhd. en Nhd. *tisch*), Ags. *disc* (Eng. *dish*), On. *diskr*, uit Lat. *discum* (*-us*) = werpschijf, schotel, tafel, van Gr. δίσκος = werpschijf, van δικεῖν = werpen; — uit Lat. ook It. *desco* en Fr. *dais*.

Discipel, m., gelijk Fr. *disciple*, uit Lat. *discipulum* (*-us*), afgel. van *discere* uit **di-dc-scere*, verwant met *docere* + Gr. διδάσκειν, d. i. *di-dak-skein*.

1. **Dissel**, m. (bijl), Mnl. id. + Ohd. *dehsla* (Mhd. *dehsel*), van Germ. $\sqrt{}$ THEHS, Idg. $\sqrt{}$ TEKS = timmeren, bouwen (z. DAS).

2. **Dissel**, m. (disselboom), Mnl. *diesele* + Ohd. *dîhsala* (Mhd. *dîhsel*, Nhd. *deichsel*), Ags. *þîsla*, On. *þîsl* + Lat. *temo* (Fr. *timon*), staande voor *texmo*.

Distel, v., Mnl. id. + Ohd. *distil* (Mhd. en Nhd. *distel*), Ags. *þistel* (Eng. *thistle*), On. *þistill* (Zw. *tistel*, De. *tidsel*): verder niet op te sporen.

Distelvink, m., Mnl. en Hgd. id.: zoo genoemd omdat hij zich met zaad van distels voedt; hierom ook Lat. *carduelis* en Fr. *chardonneret*.

Dobbel, bijv., Mnl. id., gelijk Mhd. *dublîn* (Nhd. *doppelt*), Eng. *double*, uit Fr. *double*, van Lat. *duplum* (*-us*), een afleid. van *duo* (z. TWEE) met hetz. suffix als *twijfel* (z. d. w.).

Dobbelen, ono. w., Mnl. id. + Mhd. *toppeln* (Nhd. *dobbeln*), Ofri. *dobbela*, On. *dubla* (Zw. *dubbla*, De. *doble*), denom. van *dobbel*, dus = een dubbelet gooien (vergel. *tritsen*).

Dobber, m., afgel. van *dobben* (z. DUBBEN) = op en neer drijven.

Dobberen, ono. w., freq. van *dobben* (z. DUBBEN).

Doch, vw., Mnl. id., Os. *þoh* + Ohd. *doh* (Mhd. en Nhd. *doch*), Ags. *þéah*, Ofri. *thach*, On. *þó* (Zw. *dock*, De. *dog*), Go. *þauh* + Lat. *tunc*, afgel. van den stam van het demonstr. (z. DIE) met een suff. Germ. *uh*, Lat. *ce*. Eng. *though* is uit On. *þó*.

Docht, v. (roeibank), Mnl. *dochte*: z. DOFT. Hieruit Hgd. *ducht*.

Dochter, v., Mnl. id., Os. *dohtar* + Ohd. *tohtar* (Mhd. *tohter*, Nhd. *tochter*), Ags. *dohtor* (Eng. *daughter*), Ofri. *dochter*, On. *dottir* (Zw. *dotter*, De. *datter*), Go. *dauhtar* + Skr. *duhitar*, Ze. *dughdar*, Arm. *dustr*, Gr. θυγάτηρ, Kelt.

dear, Osl. *dusjti* (Ru. *doche*), Lith. *dukte* (ook overgenomen in Lapl. *daktar*, Finn. *tytär*): verdere ontleding van het w. is zeer gewaagd, zoo niet onmogelijk. Velen toch verklaren het als *melkster* of *zuigelinge* van Idg. √DHEUGH = melken, afgel. van Idg. √DHE = zuigen, waarvan Lat. *femina*, *filius* en *filia* (Fr. *femme*, *fils* en *fille*), d. i. zooveel als zoogster en zuigeling.

Dodaars, m., van *dodde* en *aars* wegens den vorm van dit deel, wellicht na volksetymol. vervorming van 1. *dodo* (z. d. w.)

Dodde, v. + Hgd. (bij Grimm) *deute*, *dütte*, *dodde* = propachtige dikte. Komt in den naam van vele planten voor; daarnevens Hgd. *dost*, Zw. id.: afleid. van *dot*.

Dodder, v. (deder, huttentut) + Hgd. *dotter*, Eng. *dodder*, Zw. *dodra*, De. *dodder* = soort van onkruid; wellicht afgel. van *dodde* of *dot*, met de bet. van beide.

Dodderig, bijv., van *dodderen*, frequent. van *dodden*, bijvorm van *dutten*.

Dodei, o. (vuil ei): ontled. onzeker.

Dodijnen, ono. w, uit Fr. *dodiner* = in slaap wiegen, afgel. van *dodo*, woord uit de kindertaal, vervormd van *dors-dors*, herhaalde imper. van *dormir*, Lat. *dormire* + Skr. √*drā* = slapen.

Dodoor, m. en v. (suffer): het eerste lid is stam van *dodden* (z. DODDERIG).

1. **Dodo**, m. (dodaars), uit Port. *doudo*: oorspr. onbek.

2. **Dodo**, m. (slaap): z. DODIJNEN.

1. **Doedel**, m (doedelzak), uit Hgd., waar *dudeln* en *dudelsack*, ontleend aan 't Po. *dudlic* = doedelen, *dudy* = zakpijp + Ru. *dutj* = waaien, blazen, *dudka* = schalmei.

2. **Doedel**, v. (plant): z. DOETEBOLTEN.

Doek, o., Mnl. *doec*, Os. *dôk* + Ohd. *tuoch* (Mhd. en Nhd. *tuch*), Ofri. *dôk*, On. *dúkr* (Zw. *duk*, De. *dug*): staat tot *dekken* als 2. *zoet* tot *zetten*, maar de *d* van *doek* beantw. aan Ug. *đ*, de *d* van *dekken* aan Ug. *þ*, beide Idg. *t*.

Doel, o. Mnl. id. + Mndd. en Ndd. *dôle*, Ohd. *dôla*, *tuolla* (Mhd. *tole*, Nhd. *düle*, *tüle*), ablaut van *dal*. De bet. waren: 1. grensgracht en grensdijken, 2. (alleen in 't Mnl.) een der twee grensdijken van een schietbaan, 3. schietbaan, meestal in 't meerv. *doelen* als liggende tusschen twee grensdijken. 4. (alleen in 't Nnl.) mikpunt: wellicht is die laatste bet. verkort uit *doelwit* (z. d. w.).

Doelmatig, bijv., uitbreiding op *-ig* van *-mate*, verkort uit *gemate* + Hgd. *gemäss* = juist gemeten, passend: van denz. stam als 't meerv. imp. van *meten*.

Doelwit, o., met *doel* (in de 3e bet.), dus = wit der schietbaan.

Doemen, o. w., Mnl. id., Os. *dômjan* + Ohd. *tuomen* (Mhd. *tüemen*), Ags. *déman* (Eng *to deem*), Ofri. *dêma*, Go. *domjan*, denom. van Mnl. *doem*, Os. *dôm* + Go. *doms* = oordeel, vonnis (z. -DOM). Het Hgd. *verdammen* komt uit Lat. *damnare*.

Doen, o. w., Mnl. id., Os. *dôn* + Ohd. *tuon* (Mhd. id., Nhd. *thun*), Ags. *dón* (Eng. *to do*), Ofri. *dûa*; niet in 't Oostgerm., waar echter wel het subst. *daad* + Skr. *dadhâmi*, Gr. τίθημι = ik plaats, Lat. *facere* (*f* = *dh*), Lith. *demi* = ik plaats, Osl. *djeti* = leggen, Ier. *denim* = ik doe: Igd. √DHE met abl. *dhê*, *dhŏ* en *dhô* = stellen. — *Doen* vertoont den ablaut *dhô*, — *gedaan* evenals *daad* den ablaut *dhê*; — *deed*, Mnl. *dede*, Os *deda*: Ug. *de-dô* is een perf. met reduplicatie.

Doetebolden, v. meerv.: het eerste lid is *dodde*; voor het tweede z. HANEBOLTEN.

Doetje, o. (onnoozele vrouw), bijvorm van *dotje*, dimin. van *dot* (z.d.w.).

Doeze, v. (zotskap), met bijvormen *doetje*, *doey*: wel hetz. als *doetje*.

Doezel, m. (estompe), uit Fr. *douzil* (waaruit Eng. *dossil*). *Douzil* = zwik om wijn te tappen, Mlat. *duciculum* (*-us*), afleid. van Lat. *ducere* (z. 1. DILLE); *dossil* = wiek, compres.

1. **Dof**, m. (slag): een onomat.; ook derg. in Hgd., Eng. en Fr.

2. **Dof**, v. (op een mouw): hetz. als 1. *dof*: vergel. *pof*.

3. **Dof**, bijv. (mat), evenals *duf*, bijvorm van *doof* (z. d. w.).

Doffer, m., Mnl. *duvere* + Mhd. *tuber* (Nhd. *tauber*), van *duif* gelijk *kater* van *kat*.

Doft, v., Mnl. *dofte* + Ohd. *dofta,* Ags. *þofte,* On. *þopta* : niet verder op te sporen; daarnevens Mnl. *dochte* (Nndl. *docht* : z. d. w.) en Mnl. *dost* met Ohd. *dosta.*

Dog, m., uit Eng. *dog,* waaruit ook Hgd. *dogge,* De. id., Zw. *dogg* en Fr. *dogue*; klimt in 't Eng. door Meng. *dogge* op tot Ags.*docga*: oorspr.onbek.

1. **Dogger,** m. (vaartuig), Mnl. id. en *dogghe,* niet van *Doggersbank,*maar is het w. *dogger* = sleepnet (oorspr. onbek.), als zijnde een boot die met een sleepnet vischt; de *Doggersbank* is dan het rendez-vous der *doggers.* Uit Ndl. komen Eng. en Hgd. *dogger,* Fr. *dogre.*

2. **Dogger,** m. (kabeljauw), d. i. een kabeljauw van de *Doggersbank* (zie 't vor. w.).

1. **Dok,** o. (ligplaats) + Eng. *dock* : oorspr. onbek.; uit die talen het Hgd. *docke,* De. *dokke,* Zw. *docka,* Fr. *dock.*

2. **Dok,** v. (stroowisch) + Nhd. *docke* Eng. *dock* (Ags. *docke*): oorspr. onbek.

Dokkeblaren, o. meerv. + Nhd. *dockenblätter,* Eng. *blatterdock* : z. 2. DOK.

Dokken, o. w. (betalen), van dial. *dok* = stoot, met *deuk* van *duiken.*

1. **Dokter,** m. (arts), uit Lat. *doctor,* afgel. van het v. d. van *docere* = onderwijzen : z. DISCIPEL.

2. **Dokter,** m. (werktuig), uit Fr. *docteur* = id., zoo genoemd omdat het zuivert.

Dokzaal, o., Mnl. *doxael,* uit Mlat. *doxale,* volksetym. vervorming van *dossale,* omdat men daarbij aan de *doxologie,* d. i. het *Gloria Patri,* dacht. *Dossale* (It. id., Fr. *dossel*), is afgel. van Mlat. *dossum* (z. DOS), en bet een ruggetapijt dat men eershalve achter den rug der hooggeplaatste personen ophing, bepaaldelijk achter den rug der geestelijken in het koor; dan de plaats der koorzangers.

1. **Dol,** bijv. (woedend), Mnl. *dol, dul,* Os. *dol* + Ohd. *tol* (Mhd. id., Nhd. *toll*), Ags. *dol* (Eng. *dull*), On. *dulr,* Go. *dwals* : deze laatste vorm vertoont den st., de andere den zw. graad van den wortel van *dwalen*: voor de verhouding *dol* — *dwalen,* vergel. *duizelig* — *dwaas, os* — *wassen, otter* — *water,* en verder *duwen* — *dwingen,* 2. *wind* — *hond.* De bet. is: op den dool zijnde, van daar razend, zinneloos, dwaas, enz.

2. **Dol,** m. (roeipen) + Ndd. *dolle, dull* (waaruit Hgd. id.), Ags. *þol* (Eng. *thole, thowl*), On. *þollr* (Zw. *tall,* De. *tol*): verder niet op te sporen. Van hier Fr. *toulet.*

3. **Dol,** m. (pop) + Fri. *doll,* Eng. id.: oorspr. onbek., wellicht « koseform » van *Dorothea, Dorretje, Dolletje.*

Dolappel, m., **dolbes,** v. : z. DOLIK.

Dole, v. (kauw), uit Hgd. *dohle,* van Mhd. *tahele,* dimin. van Mhd. *tahe,* Ohd. *taha* (waaruit It. *tacca*), Eng. *daw*: een onomat. van haar geluid.

Dolen, ono. w., Mnl. id., denom. van 1. *dol.*

Dolfijn, m., Mnl. *dolfijn,* uit Ofra. *dolfin* (thans *dauphin*), van Lat. *delphinum* (*-us*), Gr. δελφίς (z. DELVEN). — Als een naam van werktuigen is hetz. w., wegens overeenkomst in vorm, of in eigenschappen met den visch die een behendige duikelaar is; — als titel van den kroonprins van Frankrijk is het ontleend aan het landschap Dauphiné, welks voormalige leenheeren zich dauphins noemden.

Dolik, v. + Ndd. *dolik,* met suff. *-ik* van 1. *dol,* dus het bedwelmende kruid; dezelfde bet. heeft *dol* als eerste lid in samengestelde kruidnamen; vergel. in Hgd. *tolbere, -kirsche, -kraut,* enz. en Fr. *ivraie* van *ivre.*

Dolk, m., gelijk Zw. en De. id., Hgd. *dolch,* uit Slav. : Po. en Boh. *tulich.*

Dolkruid, o., z DOLIK.

Dollen, in alle bet. denom. van 1. *dol.*

Dolmetscher, m., uit Hgd. id., van Slav. : Po. *tlumacz,* Boh. *tlumac*; — verg. *tolk.*

1. **Dom,** v. (naaf): oorspr. onbek.

2. **Dom,** m. (kerk), Mnl. *dom, dome, doem,* Os. *dom,* gelijk Ohd. *tuom* en Fr. *dôme* (waaruit Nhd. *dom*), uit It. *duomo,* van Lat. *domum* (*-us*) = huis, d. i. huis Gods (z. TIMMEREN). — Fr. *dôme* = koepel, is een ander woord.

3. **Dom,** m. (heer, als titel), uit Fr. *dom, dam, dame,* gelijk Sp. *don* en It. *donno,* uit Lat. *dominum* (*-us*) = heer, afgel. van *domare* = beheerschen (z. TEMMEN).

4. **Dom,** bijv. (niet slim), Mnl. *dom,*

domp, Os. *dumb* + Ohd. *tumb* (Mhd. *tump*, Nhd. *dumm*), Ags. *dumb* (Eng. id.), Ofri. *dumbe*, On. *dumbr* (Zw. en De. *dum*), Go. *dumbs*: bet. overal *stom*, alleen in 't Ndl. en Nhd. = dwaas + Gr. θάμβος = verbaasd.

5. **-dom**, suffix, Mnl. *dom*, *doem*, Os. *-dôm*: is in alle Germ., uitgen. Go., het als achtervoegsel gebruikte zelfst. nw. waarvan *doemen* is afgeleid, namelijk Mnl. *doem*, Os. *dôm* + Ohd. *tuom* (Mhd. *tuom*, Nhd. *-tum*: dit laatste alleen suffix), Ags. *dóm* (Eng. als zelfst. nw. *doom*, als suff. *-dom*), Ofri. *dôm*, On. *dómr*, Go. *doms* = oordeel, wet, waardigheid + Skr. *dhâman*, Gr. θέμις = wet: van denz. wortel als *doen*.

Dominee, m., uit Lat. *domine*, vocat. van *dominus*: z. 3. DOM.

1. **Domino**, v. (mantel), uit Sp. *domino*, van Lat. *dominum* (z. 3. DOM) en bet. 1. priester, 2. priesterkleed, 3. een daaraan gelijkend maskerkleedsel.

2. **Domino**, v. (spel): het spel werd uitgevonden in de kloostergevangenis door twee monniken van Monte Casino, die als zij gerucht van stappen hoorden, aanstonds, om alle vermoedens af te keeren, den psalm: *Dixit Dominus Domino meo* (de Heer zeide tot mijnen Heer: ps. 110) aanhieven. Van daar de naam.

Dommekracht, v., door volksetym. vervormd uit Hgd. *daumkraft*. Het eerste lid is *daum*, ons *duim*: vergel. Fr. *cric tom-pouce*: het Wvl. zegt *Duitsche winde*.

1. **Dommelen**, ono. w. (gonzen), frequent. van Mnl. *dommen*, gelijk Mhd. *tumel* en Nhd. *getümmel* = gedruisch, een onomat.

2. **Dommelen**, ono. w. (sluimeren): oorspr. onbek.; wellicht in verband met *dodderen* en *dobberen*.

3. **Dommelen**, ono. w. (vermengen): oorspr. onbek.; wellicht in verband met *dompelen*.

Dompelen, o. w., frequent. van Mnl. *dompen* + Mndd. *dumpelen*, Ohd. *tumpfilo* (Nhd. *tümpel* = poel) + Lith. *dumbu* = hol zijn, Lett. *dumbrs* = moeras, een nasaleering van den wortel van *diep*.

Dompen, o. w. (smoren) + Mhd. *dümpfen*, van denz. stam als 't meerv. imp. van **dimpen*: z. DAMP en DEMPEN.

1. **Domper**, m. (kaarsdomper), van *dompen*.

2. **Domper**, m. (duisterling), overdracht van 1. *domper*.

Donder, m., Mnl. *donder*, *donre*, Os. *þunar* + Ohd. *donar* (Mhd. *doner*, Nhd. *donner*), Ags. *þunor* (Eng. *thunder*), Ofri. *thuner*, On. *þorr* (= god van den donder) + Lat. *tonitrus*: Idg. √TEN = dreunen (z. 2. DEUN, DUN, TOON) — Eerste lid in samengestelde namen van vuurwapens of werptuigen, wegens het geluid; in namen van planten of steenen, als beschermers tegen of aantrekkers van den bliksem, of als werptuigen van den dondergod.

Donderbaard, v. + Mhd. *donerbart*: vergel. Fr. *joubarbe*, Lat. *barba Jovis*. De bet. is: baard van Thor (z. DONDERDAG), daar men meende dat die plant tegen den bliksem beschermt.

Donderdag, m., Mnl. *donderdach*, *donresdach* + Ohd. *donarestag* (Nhd. *donnerstag*), Ags. *þunresdaeg* (Eng. *thursday*), On. *þorsdagr* (Zw. en De. *torsdag*): saamgest. met den naam van den god des donders, identisch met den naam van den donder: vergel. Lat. *dies Jovis*, Fr. *jeudi* = dag van Jupiter.

Dong, m. (mest), Mnl. *dong* + Ohd. *tung* (Mhd. *tung*, Nhd. *dung*), Ags. *dung* (Eng. id.), Ofri. id., Zw. *dynga*, De. *dynge*; in 't Ndd. en 't Hgd. ook = onderaardsche, met mest bedekte woonplaats. Is dit de oorspronk. bet. dan + Gr. τάφος (d. i. Idg. *dhnghos*) = graf.

Donker, bijv., Mnl. id., Os. *duncar* + Ohd. *tunchar*, Ofri. *diunker*; daarnevens Os. *duncal* (Mnl. *donkel*), Ohd. *tunchal* (Nhd. *dunkel*) met een ander suffix, en Ofri. *diunk* en On. *dőkkr* zonder suffix: niet verder op te sporen; misschien verwant met *damp*.

Dons, o. (zachte veeren), Mnl. *donse* nevens *donst*, evenals *duist* (z. d. w.) met ander suff. van denz. wortel als Hgd. *daune*, Eng. *down*, On. *dun* (Zw. id., De. *duun*) = dons, wat rondvliegt + Lat. *fumus*, Skr. *dhûma*, Osl. *dymŭ* = rook: √DHEU.

Donzen, v. meerv. (plant), hetz. als het voorgaande, om de donzige vezels.

1. **Dood**, m. (het sterven), Mnl. *doot*, Os. *dôð* + Ohd. *tôt* (Mhd. id., Nhd. *tod*),

Ags. *déað* (Eng. *death*), Ofri. *dâth*, On. *dauði* (Zw. en De. *död*), Go. *dauþus*, met Germ. suff. *-þu* (Idg. *-tu*), van den st. graad van Germ. √DEU, Idg. √DHEU. Van denz. wortel Go. *diwan* = sterven, On. *deyja* (waaruit Eng. *to die*), Ofri. *dêja*, Os. *dôian* en *dôan* (Mnl. *doyen* en *douwen*), Ohd. *touwen* (Mhd *töuwen*) = sterven, vergaan + Osl. *daviti* = verworgen, Lith. *dovyti* = kwellen.

2. **Dood**, bijv. (overleden), Mnl. *doot*, Os. *dôd* + Ohd. *tôt* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *déad* (Eng. id.), Ofri. *dâd*, On. *dauðr* (Zw. en De. *död*), Go. *dauþs*, met Germ. suff. *-ða* (Idg. *-tó*) van denz. wortelgraad als 1. *dood*.

Doodarm, doodeenvoudig, en dergel., niet samengest. met *dood*, maar gevormd naar analogie van *doodziek* of *doodsbleek*: vergel. *bloedarm*.

Dooden, o. w., reeds Go., denomin. van 2. *dood*.

Doof, bijv., Mnl. id., Os. *douf* + Ohd. *toub* (Mhd. *toup*, Nhd. *taub*), Ags. *déaf* (Eng. id.), On. *daufr* (Zw. *döf*, De. *döv*), Go. *daufs* + Gr. τῦφος (voor **thyphos*) = rook. *Doof* vertoont den sterken, *dof* den zw. graad van denz. wortel.

Dooi, m. + Hgd. *tau*, Eng. *thaw* = dooi, On. *þá* = gedooide grond, *þeyr* = dooiwind; — het werkw. *dooien*, Mnl. id. + Ohd. *dôan* (Mhd. *döuwen*, Nhd. *tauen*), Ags *þâwan* (Eng. *to thaw*), On. *þeyja* (Zw. *töa*, De. *töe*): Ug. √THAW, uit Idg. √TEQ (Gr. τήκειν = smelten), of Idg. √TAW (Oss. *t'ayun* = dooien). — Niet verwant met *dauw*.

Dooier, m., Mnl. *doder*, Os. *dodro* + Ohd. *totoro* (Mhd. *doder*, Nhd. *dotter*), Ags. *dydring*, van denz. stam als *dot*.

Dook, v. (kram) + Hgd. *docke*, On. *doggr*.

Doop, m., verbaalabstr. van *doopen*, Mnl. id., Os. *dôpjan* + Ohd. *toufen* (Mhd. id., Nhd. *taufen*), Go. *daupjan*, afgel. van den st. graad van den wortel waarvan *diep* den normalen toestand vertoont.

1. **Door**, m. (dwaas), Mnl. *dore* + Mhd. *tore* (Nhd. *thor*), wel met *r* = *z* (vergel. *was*, *waren*) van denz. oorspr. als *duizelen* en *dwaas* (z. d. w.).

2. **Door**, m. (dooier), samentr. van *do-er* na weggevallen *d*.

3. **Door**, voorz. (dwarsdoor), Mnl. *door*, *dore*, Os. *þuru* geapocop. uit *þurh* + Ohd. *durih* (Mhd. en Nhd. *durch*). Ags. *þurh* (Eng. *through*), Ofri. *thruch*, Go. *þairh*: die laatste vorm vertoont den norm. toestand, de andere den zw. graad van Idg. √TERQ, verwant met de wortels TER, TWER, TWERQ van *darm*, *draaien*, *dwarrelen*, *dwars*.

Doorblad, o., z. DOORWAS.

Dooreen, bijw., z. AANEEN.

Doorgaans, bijw., voor *doorgaands* (vergel. *volgens*), is met adverb. *s* het teg. d. van *doorgaan* = niet stilhouden, voortduren.

Doorluchtig, bijv., uit het Hgd. *durchläuchtig*, van *durchlaucht*, vertaling van Lat. *illustris*, met de woorden die beantwoorden aan ons *door* en *luchten* = glanzend zijn.

Doorn, m., Mnl. *doren*, Os. *þorn* + Ohd. *dorn* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *þorn* (Eng. *thorn*), Ofri. id., On. *þorn* (Zw. *torne*, De. *torn*), Go. *þaurnus* + Osl. *trunu* = doorn (Po. *tarn*, Boh. *trn*), Skr. *tṛna* = grashalm: van den Idg. √TER = doorgaan, doorsteken (z. DARM).

Doorslepen, bijv. uit *door* = door en door, — en *geslepen* = fijn geslepen, sluw.

Doortrapt, bijv.: vergel. Hgd. *durchtrieben*: de bet. is *doordrongen*, namelijk met ondeugden, listen, enz.

Doorwas, v. + Hgd. *durchwachs*, omdat de steel door het blad gewassen schijnt.

Doos, v., Mnl. *dose* (reeds 14de eeuw) + Ndd. *dose* (waaruit De. *daase*, Zw. *dosa*), Hgd. *dose*, *döse*, *tause* + Boh. *dize*, Po. *dzieza*, Ru. *dzjeza*, Lith. *deze*: onderling verband en oorspr. onbek.

Doovekool, v., waarin *doof* de bet. heeft van *dooven*.

Doovenetel, dauwnetel, dinettel, v. + Hgd. *taubnessel*: vergel. Fr. *ortie morte*.

Dop, m., Mnl. *dop* + Mhd. *topf* (Nhd. id.) = pot: verwant is Hgd *topf* = tol. Alle wellicht van denz. wortel als *diep* met de bet. hol zijn.

Dopheide, v., in 't Vl. *potheide*, *pottebezemhout*, dus is *dop* het vorige w.

1. **Doppen**, o. w. (indompelen), denom. van *dop*.

2. **Doppen**, o. w. (pellen), denom. van

dop, met privat. bet.; vergel. *villen*, enz.

3. **Doppen**, o. w. (met een dop merken, meten), denom. van *dop*.

Dor, bijv., Mnl. *dorre*, Os. *þurri* + Ohd. *durri* (Mhd. en Nhd. *dürre*), Ags. *þyrre*, On. *þurr* (Zw. *torr*, De. *tör*), Go. *þaursus*: overal, uitgenomen Go., met *rr* geassim. uit *rz*; van denz. wortel als *dorst*. Van het denom. *þarrian* komt Fr. *tarir*.

Doren, m., z. DOORN.

Dorp, o., Mnl. id., Os. *þorp* + Ohd. *dorf* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *þorp* (Eng. *thorp*), Ofri. id., On. *þorp* (Zw. en De. *torp*), Go. *þaurp* (= veld) + Gr. τύρβη, Lat. *turba* = menigte, *tribus* = stam, Oier. *treb* = gehucht, Lith. *troba* = huis: Idg. √TREB = zich verzamelen.

Dorpel, m., Mnl. *dorpel*, *duerpel*, Onfr. *in dorpalo* + Ofri. *dreppel*: de verklaring is niet zeker; de waarschijnlijkste is, er een samenstelling in te zien van *paal* met **door* = deur (z. d. w.).

Dorren, o. w. (wagen), Mnl. *dorren*, Os. *durran* + Ohd. *turran* (Mhd. *türren*, Nhd. *durren*), Ags. *dyrran* (Eng. *to dare*), Ofri. *thura*, On. *þora*, Go. *daursan* + Skr. √*dṛs* = durven, Gr. θαρσεῖν = stout zijn, Lat. *fortis* = sterk, Lith. *drīsti*: Idg. √DHERS.

Dorsch, m. (soort van kabeljauw), Mnl. *dorsc*, gelijk Hgd. *dorsch*, uit On. *þorskr* (Zw. en De. *torsk*), waaruit ook Fr. *dorche* en Mlat. *dursus*.

Dorschen, o. w., Mnl. id. en *derscen* + Ohd. *drescan* (Mhd. en Nhd. *dreschen*), Ags. *þrescan* (Eng. *to thrash*), On. *þreskia* (Zw. *tröska*, De. *tärske*), Go. *þriskan*: Ug. **thrik-sk* + Gr. τρίβειν, Lat. *tergere*: Idg. √TREIG. Uit het Germ. in 't Rom.: It. *trescare*, Ofra. *trescher* = dansen.

Dorst, m., Mnl. id., Os. *þurst* + Ohd. *durst* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *þyrst* (Eng. *thirst*), On. *þorsti* (Zw. en De. *törst*), Go. *þaurstei*, met *-t-* suff. van den zw. graad van Germ. √THERS, + Skr. *tṛṣṇā* = dorst, *tṛṣtas* = heesch, √*tṛṣ* = smachten, Gr. τέρσεσθαι = verdrogen, Lat. *torrere* (geassim. uit **torsere*) = droog branden, *terra* (voor **tersa*) = het droog land, Oier. *tart* = dorst: Idg. √TERS = droog zijn.

Dos, m., Mnl. id., bet. kleeding gevoerd met *dos* = ruggestuk van den pels, uit Fr. *dos*, van Mlat. *dossum*, klass. Lat. *dorsum* = rug.

Dot, v., een onomat.; vergel. Ohd. *tuta* = borsttepel, Ags. *dott* (Eng. *dot*), Zw. *dott*, Fri. *dot* = hoop, klomp en Fra. *dodu* = vet, poezelig — Van de oorspr. bet. *prop*, *klomp*, komt de overdrachtelijke *lomp mensch*, *dwaas*, *gek*. — Van hier *dodde*, *doete*, *dodder*, *deder*, *dotter*, *dutten*, *bedotten* (z. d. w.).

Dotje, o., dimin. van 't vor. *dot*.

Dotter, in samenstell.: hetz. als *dodder*.

Douterkousen, v. meerv., z. DOEDEL.

Douw, m. en **douwen**, o. w., z. DUWEN.

Douwdijnen, o. w., z. DODIJNEN.

Douwtje, o.: heeft als stam de eerste silbe van 't vor. w.

Doxaal, o., z. DOKZAAL.

Dozijn, o., Mnl. *dosine*, gelijk Hgd. *dutzend*, Eng. *dozen*, Zw. *dussin*, uit Fr. *douzaine*, van Lat. **duodecenum* = twaalftal, een afleid. van *duodecim* = twaalf (z. TWEE en TIEN).

Dra, bijw., Mnl. *drade* + Ohd. *drâto* (Mhd. *drâte*), afgel. van den stam van *draaien*.

Draad, m., Mnl. *draet* + Ohd. *drât* (Mhd. id., Nhd. *draht*), Ags. *þræd* (Eng. *thread*), Ofri. *thrêd*, On. *þráðr* (Zw. *träd*, De. *traad*), afgel. van den stam van *draaien*.

Draaien, o. w., Mdl. *draeien* + Ohd. *drâjan* (Mhd. *draejen*, Nhd. *drehen*), Ags. *þráwan* (Eng. *to throw*) + Gr. τερεῖν = boren, Lat. *terebra* = boor: Idg. √TER, √TRE (z. 3. DOOR).

Draak, m., Mnl. *drake*, gelijk Ohd. *trahho* (Mhd. *trahe*, Nhd. *drache*), Ags. *dracca*, uit Lat. *draco*, van Gr. δράκων = het scherpziende dier, van den zw. graad van den stam van δέρκεσθαι = zien + Skr. √*darç*.

Drab, als bijv. alleen in 't Ndl., als zelfst. nw. in 't Ndd. *drabbe*, Ags. *drabbe* (Eng. *drab*), staat tot *draf* als als *webbe* tot *weven*.

Draf, m. (droesem), Mnd. id. + Ags. *dræf* (Eng. *draff*), Ohd. *trebir* (Mhd. en Nhd. *treber*): deze laatste vormen eigenl. meerv. + Lat. *fraces*: Idg. √DHREQ: z. DROESEM.

Dragant, v. (boksdoorn), Mnl. id., gelijk Mhd. en Nhd. *tragant*, uit Mlat. *tragantum*, van klass. Lat. *tragacanthum*, Gr. τραγάκανθα = boksdoorn, gev. met den stam van τράγος = bok en ἄκανθα = akant (z. d. w.)

Dragen, o w., Mnl. *draghen*, Os. *dragan* + Ohd. *tragan* (Mhd. en Nhd. *tragen*), Ags. *dragan* (Eng *to draw*), On. *draga* (Zw. id., De. *drage*), Go. *dragan* + Skr. √*dhrâgh* = pogen, Lat. *trahere* (voor *dhrahere*) = trekken.

Dragoman, m., z. DROGMAN.

1. **Dragon**, v. (stof), uit Fr. *dragonne*, afgel. van *dragon* (z. DRAGONDER).

2. **Dragon**, v. (plant), gelijk Hgd. *dragun*, uit dial. Fr. *dragonne*, van Lat. *dracunculum* (-*us*), dimin. van *draco* = draak (z. d. w.). In het Fr. zelf heet die plant *targon*, van It. *targone*, uit Perz. *tarkhum*, en dit uit Gr. δράκων = draak (z. d. w.).

Dragonder, m., uit Fr. *dragon* = 1. draak, 2. dragonder, omdat een draak op het vaandel stond. Fr. *dragon* is het Lat. *draconem* (-*o*): z. DRAAK.

Dralen, ono. w. + Ndd. *dralen*, Eng. *to drawl* nevens *to draggle*: frequentat. van *dragen*, in de oorspr. bet. van *trekken*.

Drammen, o. w., denomin. van **dram* + Mhd. id. = pers, drukte, hetwelk van enk. imp. van een werkw. **dremen*, Os. *þriman*, terwijl Mnl. *dremmen*, waarvan *bedremmelen*, het factit. is van ditz. **dremen* (z. DROM).

Drang, m., van denz. stam als 't oud enk. imp. van *dringen*, Mnl. *dranc* + Mhd. id. (Nhd. *drang*), Ags. *þrang* (Eng. *þrong*), On. *þraung*.

Drank, m., van denz. stam als 't oud enk. imp. van *drinken*, Mnl. id., Os. *dranc* + Ohd. *tranc* (Mhd. id., Nhd. *trank*), Go. *dragk*.

Dras, v. + Ags. *dros* (Eng. *dross*), van denz. stam als *droes*; geen verband met Fr. *drèche*, Ofra. *drache*.

Draven, ono. w., Mnl. id., Ondd. *t(h)rabôn* + Ndd. *draven*, Hgd. *traben*, Ags. *trafian* = ophitsen (nl. het paard).

Draverik, **dravik**, v., Mnl. id. + Meng. *drauk*, verder dial. Hgd. *treff*, *trefz*, *trespe*: oorspr. onbek.; z. DREP.

Dreef, v., Mnl. *dreve* + Hgd. *trieb*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *drijven*; voor de bet. vergel. *gang* en en *gaan*; hieruit Fr. *drève*.

Dreet, v., van denz. stam als 't meerv. imp. van *drijten*.

Dreg, v., Mnl. *dregge*, met *e* = *ă* van *dragen* in de bet. van *trekken* + Eng. *dredge* en *drag*, waaruit Fr. *drague*.

Dreigen, o. w., Mnl. id. en *dreghen*, Os. *þrêgian*; daarnevens Mnl. *druwen* en *drogen*, Os. *þrôôn* + Ohd. *drouwen* en *drôan* (Nhd. *dräuen* en *drohen*), Ags. *þrêagan*: verwantschap tusschen beide reeksen is niet zeker, noch met ander woorden.

Dreinen, o. w. (plagen), alleen in 't Ndl.; oorspr. onzeker, z. echter DRENZEN.

Drek, m., Mnl. *drec* + Mhd. id. (Nhd. *dreck*), On. *þrekkr* (Zw. *trăk*, De. *drăk*) + Gr. τάργανον = azijn, We. *troethlye* = urine, Lith. *trusza* en misschien ook Lat. *stercus*.

Drel, v., z. DRILLE.

Drempel, m., Mnl. id. en *drumpel*, verder in 't Fri. en Ndd.: wellicht hetzelfde als *dorpel* met metathese van de *r* en nasaleering.

Drenkeling, m., van *drenken*, dat in 't Mnl. = in 't water versmoren en versmoord worden.

Drenken, o. w., Mnl. id. + Ohd. *trencan* (Nhd. *tränken*), Ags. *drencan* (Eng. *to drench*), On. *dreckja*: factit. van *drinken*.

Drentelen, ono. w. + Hgd. *trendeln*, Eng. *to trundle* (= rollen), met frequent. suff. van **trend* = kring (z. OMTRENT).

Drenzen, ono. w. (dreigen), Mnl. *drensen* + Mhd. *trensen*; wellicht verwant met *dreinen* en *dreunen*.

Drep, **dreps**, v. + Mhd. *trefse* (Nhd. *trespe*): z. DRAVERIK.

Dretsen, o. w. (bevuilen), intensief van *drijten*.

Dreum, **dreumel**, m., **drom**, **drum**, v. (end van een draad, stuk stof), + Mhd. *drum* = uiteinde (Nhd. *trümmer* = overblijfsel), Ags. *þrum* (Eng. *thrum* = einde), On. *þrömr* = rand + Skr. *tarman*, Gr. τέρμα, Lat. *terminus* = einde, grens.

Dreumes, m., wellicht een afleid. van 't vorige *dreum*.

Dreunen, ono.w.,Mnl. *dronen* + Hgd. *dröhnen*, On. *drynja* + Skr. √*dhran* = dreunen, Gr. θρῆνος = klacht.

Dreutel, m., met *eu* = *e*, dimin. van *dreet*.

Dreutelen, ono. w., van 't vorige w., met zijn overdrachtelijke bet.

Drevel, m., van denz. stam als 't meerv. imp. van *drijven*, met suff. *-el*, dat een werktuigsnaam vormt.

Drevelen, dribbelen, ono. w., frequent. van *draven*, met *e* of *i* = *ā* en *bb* = *ƀj*.

Drie, bijv., Mnl. id., Os. *þria* + Ohd. *drî* (Mhd. id., Nhd. *drei*), Ags. *þrî* (Eng. *three*), Ofri. *thrê*, On. *þrir* (Zw. en De. *tre*), Go. *þreis* + Skr. *tri*, Gr. τρεῖς, Lat. *tres* (Fr. *trois*), Kelt. *tri*, Slav. *tri*, Lith. *trys*: Idg. √TREI.

1. **Driegen**, o. w. (bedriegen), Mnl. id., Os. *driogan* + Ohd. *triogan* (Mhd. *triegen*, Nhd. *trügen*); in geen ander Germ. talen, tenzij afgel. zelfst. nw. in 't Ags. en 't On. + Skr. *druhyati* = schaden, Ze. *druzhaiti* = bedriegen, Oier. *droch* = slecht: Idg. √DHREUGH. — De Germ. √DREUG = bedriegen heeft twee homoniemen: het eerste = verrichten (Go. *driugan* = krijgsdienst verrichten, Ags. *dreogan* = volbrengen: z. DROSSAARD); het tweede = droog zijn (z. DROOG): geen verband tusschen deze drie homon.

2. **Driegen**, o. w. (naaien), Mnl. id.: hetz w. als 't vorige; vergel. Fr. *faufiler* en Hgd. *verloren heften*.

Driesch, m., Mnl. *driesc, dries* + Mhd. *tris* (Nhd. *driesch*) = braakland: een afleid. van *drie*, gelijk **twisch* van *twee* (z. TUSSCHEN), wijzende op het gebruik om alle drie jaar een derde van den akker te laten braak liggen.

Drieschen, ono. w. (beweging maken), moet zijn *drijschen* en is evenals het verouderde *drijsten*, afgel. van den stam van *driest*.

Driest, bijv. (stout), Mnl. id., Os. *þrîsti* + Ags. *þrîste*; moest *drijst* zijn, gelijk in 't Ndd. *drîste*, waaruit Hgd. *dreist*: niet verder op te sporen.

Driestal, m.; het tweede lid is verbaalabstr. van *stellen*.

Drift, v., van denz. stam als 't meerv. mp. van *drijven*.

Drijten, ono. w., Mnl. *driten* + Ags. *drîtan* (Eng. zelfst. nw. *dirt*), On. *drîta*: niet verder op te sporen.

Drijven, o. w., Mnl. *driven*, Os. *drîƀan* + Ohd. *trîban* (Mhd. *trîben*, Nhd. *treiben*), Ags. *drîfan* (Eng. *to drive*), Ofri. *drîva*. On. *drîfa*, Go. *dreiban*: niet buiten het Germ.

1. **Dril**, m. (boor), stam van *drillen*, Mnl. id. + Ags. *þyrljan* (Eng. *to thrill* en uit Ndl. *to drill*); in al die w. is de kl. *ŭ*, en de wortel is die van *draaien* met of zonder metath. der *r*.

2. **Dril**, m. (zwier, draai), stam van *drillen*, hetz. als het vor. met de bet. in een cirkel omdraaien; — de lans drillen, van hier exerceeren.

3. **Dril**, v. (gestold vleeschnat), stam van **drillen*, bijvorm van *trillen*.

4. **Dril**, v. (stof), vervormd uit **drilk*: z. DRILLING.

Drille, drelle, van *drillen* in de bet. van *zwieren* (z. 2. DRIL).

Drillen, o. en ono. w.: z. 1. 2 en 3. DRIL. — In de bet. van in *rijen zaaien* is het uit Eng. *to drill*, bijvorm van *to trill*, verkort uit *to trickle*, Meng. *triklen*, frequent. met aphær. der *s* van *striken* (z. STRIJKEN).

Drilling, v., gelijk Eng. *drilling*, uit Hgd. *drillich*, van Lat. *trilicem* (*-ix*) = driedaadsch, gev. met de stammen van *tres* = drie (z. d. w.) en *licium* = draad. *Drillich* werd Hgd. verkort tot *drilch*, waarnevens een Ndd. verkorting **drilk* te veronderstellen is: hieruit dan verder de Hgd. verkorting *drell* en de Ndl. 4. *dril*.

Dringen, o. w., Mnl. id., Os. *þringan* + Ohd. *dringan* (Mhd. en Nhd. *dringen*), Ags. *þringan* (Eng. *to throng* denomin. van *drang*), On. *þringva*, Go. *þreihan* + Lith. *trenkti* = stooten: Idg: √TRENQ.

Drinken, o. w., Mnl. id., Os. *drinkan* + Ohd. *trinchan* (Mhd. en Nhd. *trinken*), Ags. *drincan* (Eng. *to drink*), Ofri. *drinka*, On. *drecka* (Zw. *dricka*, De. *drikke*), Go. *drigkan*: niet buiten het Germ.; werd door het Rom. ontleend: Fr. *trinquer*, It. *trincare*.

Droef, bijv., Mnl. *droeve*. Os. *drôƀi* + Ohd. *truobi* (Mhd. *trüebe*. Nhd. *trübe*), Ags. *drêfe*, Go. werkw. *drobjan*. De

bet. zijn: troebel, verward, gekwollen.
Droelen, o. w., Mnl. id. en *droilen*, bijvorm van *druilen* (z. d. w.).
1. **Droes**, m. (duivel) + Mndd. *drusz*, Eng. meerv. *drows* en *trows*: oorspr. onbek.
2. **Droes**, m. (paardenziekte) + Ohd. *druosi* en *druos* (Mhd. *drüese* en *druose*, Nhd. *drüse* en *druse*) = klier en klierziekte: oorspr. onbek.
3. **Droes** en **droesem**, m., Mnl. *droese*, *droeseme* + Ohd. *drôsi*, *truosana* (Mhd. *truosen*, Nhd. *drusen*), Ags. *drôsn* (Eng. *dross*), met *s* uit *fs* (of *hws*), en dan een afleid. met ablaut van denz. stam als 2. *draf* + Osl. *drostija*.
Drogbeeld, m.: het eerste lid is gevormd van denz. stam als 't meerv. imp. van **driegen* = bedriegen.
Drogerij, v., uit Fr. *droguerie*, afgel. van *drogue*, hetwelk uit Ndl. *droog*, met de bepaalde bet. van *gedroogde kruiden*.
Droget, o. (wollen stof), uit Fr. *droguet* (van waar ook Eng. *druggett* en Hgd. *droguett*), dimin. van *drogue* (z. DROGERIJ) in de bet. van *ding zonder waarde*.
Drogist, m., uit Fr. *droguiste*, afgel. van *drogue* (z. DROGERIJ).
Drogman, m., uit Sp. *dragoman*, van laat Gr. δραγούμανος en dit van Ar. *tardsjoeman* = verklarer, van *tardsjama* = verklaren.
Drogreden, v., gevormd als *drogbeeld*.
Drok, bijv., z. DRUK.
Drol, m. en v., in alle bet. een ablaut van den stam van *drillen* = draaien.
Drollig, bijv. + Hgd. id., Eng. *drol* bet.: gelijk een drol. Uit het Germ. het Fr. *drôle*.
Drom, m., van den stam van 't meerv. imp. van een werkw. **dremen* (z. DRAMMEN) + Lat. *turma* = schaar; — in de bet. *inslag* echter is het bijvorm van *dreum* (z. d. w.).
Dromedaris, m., Mnl. id., uit Mlat. *dromedarius*, een afleid. van Gr.-Lat. *dromas* = kameel, eigenl. = looper, van Gr. δραμεῖν = loopen + Skr. √*dram* (z. TREDEN).
Dromgaren, o.: het eerste lid is hetz. als *dreum* (z. d. w.).
1. **Drommel**, m. (moeielijkheid), afgel. van *drom*.
2. **Drommel**, m., (duivel), wellicht een bijvorm van *dreumes*.
Drommelaar, m., van *drommelen*, frequent. van *drommen*: z. DROMMER.
Drommer, m., afgel. van *drommen* = dringen, steunen, en dit weer van *drom*.
Dronk, m. (het drinken) + Hgd. *trunk*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *drinken*.
Dronken, bijv. (bedronken), Mnl. id. + Ohd. *trunchan* (Mhd. en Nhd. *trunken*), Ags. *druncen* (Eng. *drunken*), Go. *drugkans*, is het verl. d. zonder *ge* van *drinken*, maar met actieve bet., namelijk = hebbende gedronken. Vergel. Lat. *potus* en Fr. *un homme bu*.
Droog, bijv., Mnl. *droge* + Ags. *dryge* (Eng. *dry*), On. *draugr* (= droog hout); daarnevens vormen met *-n-* suffix, waardoor de *g* tot *k* wordt: Os. *drucno* + Ohd. *truchan* (Mhd. *trucken*, Nhd. *trocken*): niet verder op te sporen.
Droom, m., Mnl. id., Os. *drôm* + Ohd. *troum* (Mhd. id., Nhd. *traum*), Ags. *drêam* (Eng. id.), On. *draumr*, met *ô* uit *ŏg* of *ôg*, van denz. wortel als (*be*)*driegen*.
Droopen, o. w. + Hgd. *träufen*, Eng. *to droop*, factit. van *druipen*.
Drop, m. en v., z. DRUP.
Droppel, m., z. DRUPPEL.
Droppen, ono. w., afgel. van *drop*.
Drossaard, m., door invloed van suffix *-aard*, uit Mnl. *drossate*, waarin harde *s* = *chts* + Ohd. *truhsâzzo* (Mhd. *truhtsæze*, Nhd. *truchsesz*), Ofri. *drusta*, On. *drottsęti* (Zw. *dröttsat*, De. *drost*); het eerste lid = krijgsschaar, koninklijk gevolg en is een afleid. van het 1e homon. van 1. *driegen*; het tweede is van denz. stam als 't meerv. imp. van *zitten*, dus = voorzitter van het koninklijk gevolg.
Drossel, v., Os. *drossela* + Ohd. *droscela*, *drosca* (Mhd. *droschel*, Nhd. *drossel*), Ags. *þrysce* (Eng. *thrush*); nevens deze vormen met *sk* ook met *st*: Mhd. *drostel*, Ags. *þrostle* (Eng. *throstle*), On. *þröst* + Skr. *tarda*, Lat. *turdela* (= *trezdela*), Lith. *strazdas*; ging uit het Germ. in 't Rom. over: Fr. *trâle*.
Drossen, o. w. (wegloopen): oorspr. onbek.; van hier Fr. *drosser*.
Drost, m., verkort uit Mnl. *drossate* (z. DROSSAARD).

Druif, v., Mnl. *druve* + Ohd. *trûba* (Mhd. *trûbe*, Nhd. *traube*): niet verder op te sporen.

Druifkruid, o. + Hgd *traubenfarn*.

1. **Druil**, m. (zeil) + Hgd. *drüll*: oorspr. onbek.

2. **Druil**, m. (talmer), verbaalabstr. van *druilen* = talmen, foppen, Mnl. *drulen* + Mhd. *trüllen*, Eng. *droil* (= leeglooper).

Druipen, ono. w., Mnl. *drupen*, Os. *driopan* + Ohd. *triofan* (Mhd. en Nhd. *triefen*), Ags. *dréopan*, Ofri. *driapa*, On. *driupa*: niet buiten het Germ.; z. ook DRUP.

Druipstaarten, ono. w., een samenstell gelijk *klapwieken*: hier *druipen* = laten zinken, nederbuigen + Eng. *to droop*: hetz. als 't vorige w.

Druischen, ono w., Mnl. zelfst. nw. *druusc* + Ndd. *drusen*, *drusken*, waaruit Hgd. *dreuschen*; wellicht onomat.

Druk, m. en bijv., verbaalabstr. van *drukken*.

Drukken, o. w, Mnl. *drucken* + Ohd. *drucchan* (Mhd. en Nhd. *drücken*), Ags. *þryccan*, On *þrykia* (Zw. *trycka*, De. *trykke*): nergens elders, wellicht frequent. zonder nasaal van *dringen*, gelijk *wrikken* van *wringen*.

Drummel, m, z. DREUM en DROMMEL.

Drup, m., Mnl. id. + Ohd. *tropfo* (Nhd. *tropfe*), Eng. *drop*, van denz. stam als 't meerv. imperf. van *druipen* met *u* = *ő* en *pp* = *pn*.

Druppel, m., Mnl. id. + Mhd. *tröpfel*: diminut. van *drop*.

Du, voornw., Mnl. id., Os. *þû* + Ohd. *dŭ* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *þû* (Eng. *thou*), Ofri. *thū*, On. *þú*, Go. *þu* + Skr. *tvam*, Perz. *tu*, Gr. τύ, en, anal. uit de obl. cas., σύ, Lat. *tu*, Ru. *tui*, Lith. *tu*, Ier. *tu*: Idg. √TWE, √TEW (van waar de Germ. nomin.), √TE (van waar de Germ. obl. naamv. en poss.).

Dubben, ono. w., met bijvormen *dobben* en *dibben*, Mnl. *dubben*: oorspr. onzeker.

Duchten, o. w., Mnl. id.; komt nergens elders voor; is wellicht frequent. van Mnl. *dueken*, dat op zijn beurt intensief van *duiken*, dus = zich verbergen uit vrees.

Duchtig, bijv., Mnl. *duchtich* + Hgd. *tüchtig*, een afleid. van *deugen*.

Dudijnen, o. w., gevormd met nom. en acc. van *du*; vergel. Fr. *tutoyer*, Eng. *to thee-and-thou*, ook Hgd. *dutzen*.

Duf, bijv., z. 3. DOF.

Duffel, o., gelijk Eng. en Hgd. id., van het dorp *Duffel* tusschen Mechelen en Lier. — *Duffelen* is het denom.

Duiden en ***bedieden**, o. w. + Hgd. *deuten*: een afleid. van **died* = volk, dus = *vulgariser*; beide vormen staan tot elkander als *duitsch* en *dietsch* (z. d. w.).

Duif, v., Mnl. *duve*, Os. *dûba*, + Ohd. *tûba* (Mhd. *tûbe*, Nhd. *taube*), Ags. *dûfe* (Eng. *dove*), On. *dúfa* (Zw. *dufva*, De. *due*), Go. *dûbo*, van Germ. √DEUF (z. DIEP), dus = of de duikelende vogel (waterduif) of de in holten nestelende.

Duig, v., Mnl. *dughe*, gelijk Mhd. *duge* (Nhd. *dauge* en *daube*), uit Lat. *dogam* (-*a*), waaruit ook It. *doga* en Fr. *douve*. — Lat. *doga* komt van Gr. δοχή = vat, van δέχεσθαι = bevatten.

Duik, m., afgel. van *duiken* en bet. wat gedoken is.

Duikelaar, m., in alle bet. van *duikelen*, freq. van *duiken*; in die van *spijker* echter, behoort het met *duiker* tot *dook*.

Duiken, o. w., Mnl. *duken* + Ohd. *tûhhan* (Mhd. *tuchen*, Nhd. *tauchen*), Eng. *to duck*, Zw. *dyka*, De. *dukke*: misschien is Germ. √DEUK een bijvorm van √DEUP: z. DIEP.

Duiker, m., z DUIKELAAR.

Duim, m., Mnl. *dume* + Ohd. *dûmo* (Mhd. *dûme*, Nhd. *daumen*), Ags. *þûma* (Eng. *thumb*, met anorgaan. *b*), Ofri. *thûma*, On. *þûmalfingr* (Zw. *tumme*, De. *tommelfingr*); afleiding onzeker: misschien bij *duwen* en dan = de drukkende vinger; misschien bij Lat. *tumere* = zwellen, Skr. *taumi* = ik ben sterk, Ze. *tuma* = sterk en dan = de dikke vinger.

Duimeling, m.: voor de bijzondere bet. der dimin. afleid. van namen van lichaamsdeelen, verg. *oorling*, *vingerling*, *vuistling*, *bekkeneel*; — Eng. *thimble* = vingerhoed (van *thumb* = duim), — Hgd. *ärmel* = mouw (van arm), — Fr. *épaulette* van *épaule* = schouder.

Duin, o., Mnl. *dune*, gelijk Ags. *dún* (Eng. *down*), uit Kelt.: Ier en Gaël. *dùn*, We. *dín* = versterkte heuvel (die bet. is nog duidelijk in plaatsnamen van Kelt. oorspr. als *Lugdunum* = Leiden of Lyon); het Kelt. w. is van denz. oorspr. als ons *tuin* (z. d. w.). — Hgd. *dūne* en Fr. *dune* zijn ontleend aan 't Ndl.

Duinreep, v., zooveel als *reepvormige duinplant*.

1. **Duist**, o. (stuifmeel), Mnl. *doest* + Ags. *dúst* (Eng. id.), Ofri. id., staat tot de vormen met nasaleering: Mnl. *dunst* + Ohd. *dunist* (Mhd. en Nhd. *dunst*) als *-muiden* tot *mond*: verder niets zekers.

2. **Duist**, v. (plant), Mnl. *doest* (= spelt) + Ohd. *dosto, tosto* (Mhd. *doste, toste*, Nhd. *dost, tost*).

Duister, bijv., Mnl. *duuster*, Os. *thiustri* + Ags. *thýstre*, is wellicht een bijvorm met verlies der nasaleering (vergel 1 *duist*) van Mnl. *deemster* + Ohd. *dinstar* + Skr. *tamisra*, Lat. *tenebrae*, Lith. *timsras* (Idg. *sr* wordt in 't Ital. *thr*, dan *fr* en in 't Lat. *br*; in 't Germ. *str*).

Duit, m., Mnl. *doit* (van waar Eng. *doit* en Hgd. *deut*), uit On. *þveit* = kleine munt, afgesneden stuk metaal, van On. *þvíta* + Ags. *þvítan* = snijden.

Duitsch, bijv., Mnl. *duutsc*, Os. *þiudisc* + Ohd. *diutisc* (Mhd. *diutsch*, Nhd. *deutsch*), Ags. *þéodisc* (het Eng. *dutch* is uit het Ndl., gelijk Zw. *tysk* en De. *tydsk*), Go. bijw. *þiudisko*: afgel. met *ui* (Ug. *iu*), umlaut van *ie* (Ug. *eo*, — z. DIETSCH), van Go. *þiuda*, Ags. *þéod*, Ohd. *diot*, Os. *þiod* (Mnl. *diet*) = volk, vulgus + Lat. *totus* = geheel, Osk. *touto* = gemeente, Oier. *tuath*, Lith. *tauta* = volk: Idg. √TEUT; de naam der *Teuten* vertoont den onverschoven vorm en is dus zeer oud. — Voor de bet. van *duitsch*, vergel. Lat. *lingua vulgaris*, It. *il volgare* = de volkstaal. — Het Germ. adj. ging over in 't Mlat. en 't Rom. (*theodiscus*, 8e eeuw, It. *tedesco*, Fr. *thiois*).

Duivekater, m., z. DEUVEKATER.

Duivel, m., Mnl. *duvel*, Os. *diubal*, gelijk Ohd. *tiuval* (Mhd. *tiufel*, Nhd. *teufel*), Ags. *déofol* (Eng. *devil*), Ofri. *diovel*, On. *djǒfull* (Zw. *djǎvul*, De. *diævel*), Go. *diabaulus*, en de Rom. woorden, uit Gr.-Lat. *diabolum* (*-us*) = lasteraar, van Gr διαβάλλειν = tusschenwerpen, beschuldigen, lasteren, gevormd met διά = tusschen en βάλλειν = werpen. Ndl. en Hgd. moesten *ie* vertoonen, zooals Mnl. *dievel*, Mhd. *tievel* ook hebben.

Duivelsadvokaat, m., tegenstelling van *godsadvokaat*: deze verdedigt een heiligverklaring, gene bestrijdt ze.

Duivenmelker, m., van *melken* = zoogen: vergel. *fokken*.

Duizelen, ono. w., Mnl. *duselen* + Hgd. *duseln*, verder Ohd. *tusig*, Ags. *dysig* (Eng. *dizzy*): voor de verhouding tot *dwaas*, z. 1. DOL en 1. DOOR.

Duizend, bijv., Mnl. *dusent*, Os. *þúsind* + Ohd. *dúsunt* (Mhd. *tûsent*, Nhd *tausend*), Ags. *þúsend* (Eng. *thousand*), Ofri. *thûsend*, On. *þúsund* (Zw. *tusen*, De. *tusind*), Go. *þúsundi* + Osl. *tysaschta* (Ru. *tusjatschu*, Po. *tysionc*), Lith. *tukstantis*, Lett. *tuhkstots*. Het 2de lid is *hond* van *honderd* (z. d. w.); het 1ste **tus* + Skr. *tuvis* = krachtig; dus het geheel = het groote honderd.

Duizendguldenkruid, o., gelijk in Hgd., een soort van vertaling van Lat. *centaurea*, opgevat als gev. uit *centum* = honderd, en *aurum* = goud, terwijl het = Gr. κενταύριη, genoemd naar den Centaurus Chiron, die er meê de wonde aan zijn voet genas, hem door Hercules' pijl toegebracht.

Dukaat, m., uit It. *ducato*, van Mlat. *ducatum* (*-us*) = hertogdom (Fr. *duché*), een afl. van Lat. *dux* = hertog (z.d.w.); zoo genoemd omdat *ducatus* het laatste woord was van de legende dier muntstukken.

Dukdalf, m. + Ndd. *dūkdalben*: het woord is, blijkens de Oostfri. vormen *dikdolle* en *dvkdalle*, wellicht een volksetym. vervorming van een samenst. met *dijk* of *duiken* en 2. *dol* dat nog in 't Skand. bet. *boom*.

Dul, bijv., z. 1. DOL.

Dulden, o. w., Mnl. id. + Hgd. *dulden*: denom. van Mnl. *dult* (geduld), dat afgel. is van Mnl. *dolen*, Os. *þolôn* + Ohd. *dolôn*, Ags. *þolian*, Ofri. *tholia*, On. *þola* (De. *taale*), Go. *þulan*, van

Germ. √THEL = verdragen + Skr. √*tul* = opnemen, Gr. τλῆναι = uitstaan τολμᾶειν = verdragen, Lat. *tolerare* = dulden, *tuli* = ik droeg, *latus* (voor **tlatus*) = gedragen : Idg. √TEL (*tol, tl*).

Dullen, v. (lischdodde), contr. van 2. *doedel*.

Dun, bijv., Mnl. *dunne* + Ohd. *dunni* (Mhd. *dünne*, Nhd. *dünn*), Ags. *þynne* (Eng. *thin*), On. *þunnr* (Zw. *tunn*, De. *tynd*), overal met *nn* = *nw* + Skr. *tanus*, Gr. τανaός, Lat. *tenuis*, Osl. *tunukŭ* (Ru. *tonkŭ*), Ier. *tana* : Idg. √TEN = spannen, uitrekken (z. DONDER).

Dunken, ono. w., Mnl. id., Os. *þunkjan* + Ohd. *dunchan* (Mhd. *dunken*, (Nhd. *dünken*), Ags. *þyncan* (Eng. *to think*), Ofri. *thinka*, On. *þykka*, Go. *þugkjan*, van het meerv. imp. van een werkw. **dinken*, van waar ook *dank* en *denken* (z. d. w.).

Duren, ono. w., Mnl. id., gelijk Mhd. *dûren* (Nhd. *dauern*), uit Lat. *durare* = hard zijn, duurzaam zijn (van waar ook Fr. *durer* en Eng. *to dure*), afgel. van *durus* (Fr. *dur*) = hard, duurzaam : vergel. *volharden*.

Durk, m. (hoosgat), uit Eng. *dark* = donker, Ags. *deorc* : niet verder op te sporen.

Durven, o. w., Mnl. *dorven*, Os. *þurban* + Ohd. *durfan* (Mhd. en Nhd. *dürfen*), Ags. *þurfan*, Ofri. *thurva*, On. *þurfa*, Go. *þaurban*, is præterito-præs. van *derven* (z d. w.) : niet buiten het Germ. De bet. zijn : 1. ontberen, 2. noodig hebben, 3. moeten, 4. wagen.

Dus, bijw., Mnl. id. Os. *þus* + Ags. *þus* (Eng. *thus*), Ofri. id. = op deze wijze : een afleid. van 't demonstr. *die*.

Dut, m., verbaalabstr. van *dutten*, Mnl. id. + Eng. *to dote*, IJsl. *dotta*, Mhd. *tuzen* : z. BEDOTTEN en DOT.

Duts, m., uit *dutsen*, intensief van *dutten* (z. DUT).

Dutten, ono. w.. z. DUT.

Duur en **dier**, bijv., Mnl. *dure*, *diere*, Os. *diuri* + Ohd. *tiuri* (Mhd. *tiur*, Nhd. *teuer*), Ags. *dýre* (Eng. *dear*), On. *dýrr* (Zw. en De. *dyr*) : niet buiten het Germ. (z. DIETS).

Duwen, o. w , Mnl. id., Ondd. *thûwen* + Ohd. *dûhan*, Ags. *þýan* : voor de verhouding tot *dwingen*, z. 1. DOL; geen verband met *verduwen*.

Dwaal, v. (tafellaken), Mnl. *dwale*, van *dwaen* (z. DWEIL).

Dwaas, bijv., Mnl. *dwaes* + Mhd. *twâs*, Ags. *dwǽs*, Ofri. *dwês* : niet verder op te sporen; z. DUIZELEN en 1. DOOR.

Dwalen, ono. w., Mnl. id. + Mhd. id., Ags *dwoljan*, denomin. van **dwaal* (z. 1. DOL), dat van denz. stam is als 't enk. imp. van een st. werkw.: Os. *dwelan*, Ohd. *twelan*, Ags. *dwelan* = op den dool zijn, bedwelmd zijn + Skr. √*dhvr* = misleiden, Idg. √DHWER. Van ditzelfde st. werkw. komt nog het Mnl. factit. *dwellen* = bedwelmen, en het subst. *dwelm*, Os. *dwalm* + Ohd. *twalm* = bedwelming.

Dwang, m., van denz. stam als 't oud enk. imp. van *dwingen*.

Dwarrelen, ono. w., Mnl. *dwerelen*, frequent. van **dweren* + Ohd. *dweran* = roeren; van denz. wortel Ohd. *dwiril*, Gr. τορύνη, Lat *trua* = roerlepel : Idg. √TWER (z. 3. DOOR).

Dwars, bijv., Nnl. *dwers*, adverbiale genit. van **dwerr*, geassimil. uit **dwerch* + Ohd. *dwerh* (Nhd. *zwerch*), Ags. *þweorh*, On. *þverr*, Go. *þwairhs* (= toornig) + Skr. *tarku* = spil, Lat. *torquere* = draaien : Idg. √TWERQ : z. 3. DOOR.

Dweil, v., Mnl. *dwele*, saamgetr. uit *dwegel* + On. *þwegill*, waarnevens Ohd. *dwahila* (Mnl. *dwale*) en *dwehila* (Nhd. *zwehle*), afgel. van een sterk werkw.: Go. *þwahan*, On. *þvá* (Zw. *tvo*, De. *toe*), Ohd. *dwahan*, Ags. *þwéan*, Os. *þwahan* (Mnl *dwaen*) = wasschen + Opr. *twaxtan* = badschort. Het Germ. w. ging in 't Rom. over : Fr. *touaille*, van waar Eng. *towel*.

Dwepen, ono. w., alleen in 't Ndd. en 't Fri.: oorspr. onbek.

Dwerg, m., Mnl. *dwerch* + Ohd. *twerch* (Mhd. *twerc*, Nhd. *zwerg*), Ags. *dweorh* (Eng. *dwarf*), On. *dvergr* (Zw. *dvärg*, De. *dværg*) + Skr. *dhvaras* = booze geest.

Dwingeland, m., een samenstelling naar 't model van *brekespel*, *stokebrand*, enz., dus bet. *landbedwinger*; vergel. Hgd. *landzwinger*.

Dwingen, o. w., Mnl. id., Os. *þwin-*

gan + Ohd. *dwingan* (Mhd. *twingen*, Nhd. *zwingen*), Ags. *þwingan* (Eng. *to twinge*), Ofri. *dwinga*, On. *þvinga* (Zw. *tvinga*, De. *tvinge*) + Skr. √*tvanc* = samentrekken, Lith. *tvankus* = zwoel: Idg. √TWENK, waarnevens zonder nasaleering √TWEK, die met zw. graad voorkomt in *duwen*.

E.

Eb, ebbe, v., Mnl. *ebbe* + Ags. *ebba* (Eng. *ebb*), Ofri. *ebba*: nergens elders; wellicht een afleid. van *af*, met *e* = *ă* en *bb* = *bj*. Hgd. *ebbe*, De. id., Zw. *ebb*, uit het Ndl.

Ebbenhout, o., Mnl. *ebénushout*, welks eerste lid uit Fr. *ébène*, van Lat. *ebenum* (-*us*), Gr. ἔβενος, Hebr. meerv. *hobnim*, afgel. van *hobni*, het adj. van *eben* = steen, dus *hobnim* = steenhard hout. Het Nndl. trok den klemtoon op de eerste silbe, wellicht door invloed van Hgd. *ebenholz*, dat direct uit Lat.

Echel, m., Mnl. id. en *egele* + Ohd. *egala* (Mhd. en Nhd. *egel*) + Skr. *ahis*, Gr. ἔχις (z. EGEL).

Echo, v., uit Gr.-Lat. *ēchō*, waarnevens ἦχος = geluid + Lat. *vagire*.

1. **Echt**, m. (huwelijk), Mnl. *echte*: is het volgende w. zelfstandig gebr.; men dacht aan Lat. *justum matrimonium* = echt (d. i. wettig) huwelijk; ook zei men reeds Mnl. *echt* en *onecht kind*, *echte lieden*.

2. **Echt**, bijv. (wettig), Mnl. id. + Mhd. *ēhafte* (Nhd. *echt*), Ofri. *âft*, afgeleid met suff. -*haft* (z. d. w.) van een nw. **ee* = wet (z. EEUW).

Echter, bijw., Mnl. id., waarnevens Mnl. *echt*, Os. *eft* + Ags. *eft* (z. ACHTER).

Edel, bijv., Mnl. id., Os. *eđili* + Ohd. *edili* (Mhd. en Nhd. *edel*), Ags. *æđele*, Ofri. *ethele*, met *e* = *ă* van *adel*.

Edik, m., Mnl. *edic*, omzetting van Os. *ekid* + Ags. *eced*, Go. *akeit*, welke gelijk Osl. *otzt* (Po. *ocet*), uit Lat. *acetum*, afgel. van *acere* = bijtend zijn, zuur zijn. Ohd. *ezzih* (Mhd. *ezzich*, Nhd. *essig*) is Hgd verschuiving van een zelfde omzetting: *etik*.

Edoch, vw., Mnl. id. + Ohd. *io doch* (Mhd. *iedoch*, Nhd. *jedoch*): het eerste lid is het *ie* van *ieder* (z. d. w.).

Eed, m., Mnl. *eet*, Os. *êþ* + Ohd. *eid* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *âþ* (Eng. *oath*), On. *eiđr* (Zw. en De. *ed*), Go. *aiþs* + Mier. *óeth*.

Eega, v. + Hgd. *ehegatte*: voor het tweede lid z. *gade*; het eerste is het zelfst. nw. **ee* = wet, wettig huwelijk (z. EEUW).

Eekhoorn, m., Mnl. *eecoren* en *eencoren* + Ohd. *eihhorn* (Mhd. *eichorn*, Nhd. *eichhorn*), Ags. *âcwern*, On. *ikorni* (Zw. *ekorre*, De. *egern*): oorspr. onbek.; stellig is het w. door volksetym. vervormd.

Eelt, o. + Ofri. *ili*, Ags. *ile*, On. *il*: niet verder op te sporen.

Een, lidw. en bijv., Mnl. id., Os. *ên* + Ohd. *ein* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *ân* (Eng. telw. *one*, lidw. *an*, vóór medekl. *a*), Ofri. *ên*, On. *einn* (Zw. en De. *en*), Go. *ains* + Gr. dial. οἰνός, Lat. *unus*, Ier. *oen*, Osl. *inu*, Lith. *venas*: niet buiten het Europ.

1. **Eend**, v. (vogel), Mnl. *aent* + Ohd. *anut*, *anit* (Mhd. *ante*, *ent*, Nhd. *ente*), Ags. *ened*, On. *ǫnd* (Zw. en De. *and*) + Skr. *āti*, Gr. νῆσσα (uit **nâtja*), Lat. *anas*, gen. *anatis*, Osl. *onty*, Lith. *antis*: de *ā* in Skr., *nē* in Gr. en *an* elders vervangen de Idg. lange *ṇ*.

2. **Eend**, v. (plant) + Hgd. *entengrün*: de eenden houden er veel van.

Eendenmossel, v. + Hgd. *entenmuschel*; vergel Fr. *conque anatifère*: in Noordsche landen geloofde men, dat er wilde eenden uit voortkwamen.

Eender, bijv. en bijw., Mnl. *eender*, *eenre*: verkort uit *eenderlei* of *eenderhande*, dus vr. gen. enk. of meerv. van *een* met epenthet. *d*.

Eendracht, v., Mnl. id. (= verdrag) + Mhd. *eintracht* (Nhd. id.): z. TWEEDRACHT.

Eenig, bijv., Mnl. *enich*, Os. *ênig* en *ênag* + Ohd. *einic* en *einac* (Mhd. *einec*, Nhd. *einig*), Ags. *ǽnig* (Eng. *any*), afgel. van *een*.

Eenparig, bijv., Mnl. *eenparich*, waarnevens *eenpaerlijc* + Mhd. *einbæreliche*: afgel. van Mnl. *eenpaer* + Mhd. *einbære* = eendrachtig, gelijkmatig, gevormd met suffix *-baar* van *een* = gelijk, maar door volksetym. in verband gebracht met *paar*.

Eens, bijw., Mnl. id. + Ohd. *einest* (Mhd. id., Nhd. *einst*, met anorgaan *t*), Ags. *ânes* (Eng. *once*): adverb. genit. van *een*.

Eensklaps, bijw., met adv. *s* = in een klap; vergel. Fr. *d'un coup*.

1. **Eer**, bijw. (vroeger), Mnl. id., Os. *êr* + Ohd. *êr* (Mhd. *êr*, Nhd. *eher*), Ags. *ǽr* (Eng. *ere*), Ofri. *êr*, On. *âr*, Go. *airis*. Het is de adverb. compar. (z. BET) van **eer*, Mnl. *eer* en *ee*, Os. *êr* + Ohd. *êr* (Mhd. *êr* en *ê*, Nhd. *ehr*, *ehe*), Ags. *ǽr*. Ofri., On. *âr*, Go. *air* = vroeg: niet buiten het Germ. De vormen zonder *r* staan tot die met *r* als Hgd. *da* tot *dar*. De comparat. *eerder* is Mnl. *eerre* + Ohd. *êriro*, Go. *airiza*, staande tot *eer* als *beter* tot *bet*.

2. **Eer**, v. (honneur), Mnl. *ere*, Os. *êra* + Ohd. *êra* (Mhd. *êre*, Nhd. *ehre*), Ags. *âr* (Meng. *ore*), Ofri. *êre*, On *êra* (Zw. *ăra*, De. *ăre*), Go. *aistan*=vereeren, met afwisseling van *r* en *s* als in *was*, *waren*+Skr. *īdē* (d. i. *īzdē*) = vereer, Lat. *æs* in *æstumare* (Fr. *estimer*).

Eerbied, m., niet een samenst., maar stam van de uitdr. *eer bieden*, als één woord opgevat.

Eerder, bijw., z. 1. EER.

Eerlang, bijw., saamgest. met het bijw. *eer*=voor, alvorens: cf. EERTIJDS en Fr. *avant longtemps*; z. ook EERSTDAAGS.

Eerst, bijv. en bijw., Mnl. id., Os. *êrest* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *erst*), Ags. *ǽrest*, Ofri. *êrost*, superlat. van bijw. **eer*, waarvan 1. *eer* de compar. is.

Eerstdaags, bijw., door verwarring met *eerst*, voor *eersdaags*, adverb. genit. van *eer dag*, waarin *eer* het bijw.: Fr. *avant un jour*; — vergel. *eertijds* en *eerlang*.

Eest, m. (droogoven), Mnl. *eeste* + Ags. *âst* (Eng. *oast*) + Lat. *æstas* = zomer: Idg. √EIS; daarnevens dial. Ndl. *ast* + Boh. en Po. *ozd*, voorts Hgd. *esse* = smidsoven: Idg. √ES (z. IJS, IJZER, OOST).

Eetgroen, o., z. ETGROEN.

Eeuw, v., Mnl. *ewe*, *ee*, Os. *êo* + Ohd. *êwa* (Mhd. *êwe*, *ê*, Nhd. *ehe*), Ags. *ǽw*, Ofri. *êwa*, Go. *aiws* + Skr. *evas* = handelwijze, *âyus* = leven, Gr. αἰών = eeuw, αἰεί = altijd, Lat. *ævum* = tijdperk, *ætas* = duur, Oier. *ois*. De bet. in 't Germ. zijn breed ontwikkeld: 1. tijdperk, 2. eeuwigheid, 3. eeuwenoude gewoonte, 4. wet, 5. godsdienst, 6. wettig huwelijk.

Eeuwig, bijv., Mnl. *ewech*, Os. *êwig* + Hgd. *ewig*, afgel. van *eeuw* in de tweede bet.

Effen, bijv., Mnl. *effen*, bijvorm van *even*, met *f* verscherpt uit *v* vóór *n*.

Egel, Mnl. id. + Ohd. *igil* (Mhd. en Nhd. *igel*), Ags. *igl*, On. *igull* + Gr. ἐχῖνος, Osl. *jeschi*, Lith. *eschŷs*; wellicht bet. slangeneter en is een afleid. van de w. vermeld bij *echel*.

Egelantier, m., Mnl. *eglentier*, uit Fr. *eglantier*, van Mlat. *aculentarium* (*-us*) = boom met stekels, afgel. van Lat. *aculeus* = stekel, dimin. van *acus* naald (z. 2. AAR).

Egelgras, o., **egelvisch**, m.: blijkens de Lat. en de Gr. namen, is het eerste lid het w. *egel*.

1. **Egge**, v. (werktuig), Mnl. *egghe* (waaruit Hgd. *egge*) en *eggen*, beide geassim. uit Mnl. *eghede* + Ohd. *egida*, Ags. *egeđa* (Eng. *edge*) + Lat. *occa*, We. *ocet*, Lith. *akeczos*, van den Idg. √AK (z. 2. AAR).

2. **Egge**, v. (scherp van een mes, zelfkant), Mnl. *egghe*. Os *eggja* + Ohd. *ecka* (Nhd. *ecke*), Ags. *ecg* (Eng. *edge*), Ofri. *eg*, On. *egg* (Zw. id., De *eg*) + Skr. *açri*, Gr. ἀκίς, Lat. *acies*, van denz. √AK als 1. *egge*.

Eggerig, bijv., Mnl. id., van 2. *egge*, uitsluitend op den smaak toegepast; vergel. *bitter* en *scherp*.

Eggig, bijv., Mnl. id. + Hgd. *eckicht*, afgel. van 2. *egge*, dus = geëgd, d. i. hoekig gemaakt, afgebrokkeld, stomp.

1. **Ei**, o. (œuf), Mnl. *ei*, Os. id. + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *ǽg* (Eng. *egg*), On. *egg* (Zw. *ägg*, De. *äg*): Ug. **ajja* uit **awja* + Gr. ὠόν, Lat. *ovum* (verwant met *avis* = vogel), Ie. *ugh*, Osl. *jaje*.

2. **Ei**, tusschenw. (hé), Mnl. *ei* +

Mhd. id. (Nhd. id.) + Gr. *εἶα*, Lat. id.

Eiber, m., uit *eidebaar*, een bijvorm van *ooievaar* (z. d. w.).

Eider, m., gelijk Ndd. en Eng., uit Skand.: On. *æðr* (Zw. *eider*, De. *eder*), wellicht van *eend* met verlies der nasaal.

Eigen, bijv., Mnl. id., Os. *ēgan* + Ohd. *eigan* (Mhd. en Nhd. *eigen*), Ags. *āgen* (Eng. *own*), Ofri. *ain*, On. *eiginn*, Go. **aigans*: is v. d. van Mnl. *eigen*, Os. *ēgan* + Ohd. *eigen*, Ags. *āgan* (Eng. *to owe*), Ofri. *āga*, On. *eiga*, Go. *aigan* = hebben + Skr. √*iç* = heer zijn; geen verband met Gr. *ἔχειν* (z. ZEGE).

Eik, m., Mnl. *eke* + Ohd. *eih* (Mhd. en Nhd. *eich*), Ags. *āc* (Eng. *oak*), Ofri. *ēk*, On. *eik* (Zw. *ek*, De *eeg*) + Gr. *αἰγίλωψ* = soort van eik, *αἴγειρος* = soort van populier, *αἰγανέη* = lans, *αἰγίς* = schild (van eikenhout) (z. 2. AKER).

Eikel, m., Mnl. *ekel* + Hgd. *eichel*, diminut. van *eik*: vergel. *brummel*.

Eiker, m. (schuit), afleid. van een bijvorm van 1. *aak*.

Eilaas, tusschenw., Mnl. *alaes*, *aylaes*, gelijk Eng. *alas*, uit Ofr. *aylas* (thans *hélas*), van Lat. *ah lassus* = ah afgematte! ah ongelukkige (z. LAAT).

Eiland, o., Mnl. *eilant*, uit Ofri. *eiland* + Ags. *eglond* (Eng. *island*), On. *eyland* (De. *ejland*); ook zonder het 2de lid, Ags. *ég*, On. *ey* (Zw. en De. *ö*), Dit Ofr. *ei*, Ags. *eg*, On. *ey* in ons *ouwe* van *landouw* (z. d. w. en A) en bet. waterland. Hgd. *eiland* is wel hetz. Fri. woord; Mhd. *einland* is een poging tot volksetym. (*ein* = alleen, afgezonderd).

Eiloof, o., Mnl. id., uit Ofri., staande voor *if-loof*, waarvan het eerste lid weerkomt in *ifte* (z. d. w.).

Einde, o., Mnl. *ende*, Os. *endi* + Ohd. *enti* (Mhd. en Nhd. *ende*), Ags. *ende* (Eng. *end*), On. *endi* (Zw. *ände*, De. *ende*), Go. *andeis* + Skr. *antas* = grens, Oier. *ét* = einde; de bet. is *tegenovergestelde kant* (z. ONT).

Einze, v., bij Kil. *eynse*, uit Fr. *anse*, van Lat. *ansam* (*-a*): oorspr. onbek.

Eisch, m., Mnl. *eisc*, verbaalabstr. van *eischen*, Mnl. id., Os. *ēscōn* + Ohd. *eiscōn* (Mhd. *eischen*, Nhd. *heischen*), Ags. *āskan* (Eng. *to ask*), Ofri. *āskia*, On. *ǽskja* (Zw. *aska*, De. *æske*) + Skr. *icchati*, Arm. *aiç* (= onderzoek), Osl. *iskati* (Ru. id.), Lith. *jeskoti* = verzoeken: Idg. √EISK = zoeken.

Ekel, m. (afkeer), Mnl. id. + Hgd. id., met *e* = *ă*, van denz. wortel als *akelig*.

Ekster, v., Mnl. *ecstre*, met suff. *ster* en *e* = *ă*, van **aag* + Ags. *agu*; daarnevens met ander suff. Ohd. *agaza* (waaruit Fr. *agace* en It. *gazzo*) en met een dubbel suff. Ohd. *agalstra* (Mhd. *egelster*, Nhd. *elster*): niet verder op te sporen.

Eksteroog, o., Mnl. *exteroghe*: vergel. Hgd. *hühnerauge* en Fr. *œil-de-perdrix*: zoo genoemd wegens den vorm.

1. **El**, bijw. (elders): z. ELDERS.

2. **El**, v. (maat), Mnl. *elle*, *elne* + Ohd. *elina* (Mhd. *elne* Nhd. *elle*), Ags. *eln* (Eng. *ell*), On. *alin* (Zw. *aln*, De. *alen*), Go. *aleina* + Skr. *ar-atni*, Gr. *ὠλένη*, Lat. *ulna*, Oier. *ule*, Osl. *lakŭtĭ* (d. i. **ol-kŭtĭ*), Lith. *ulektis* = elleboog: de oorspronkelijke bet. is *onderarm*; werd maatnaam evenals *voet*, *duim*, enz. Ging in 't Rom. over: It. *alna*, Fr. *aune*.

Eland, m., Mnl *elant*, nevens *elont* en *elen*, uit Hgd. *elent*, van het Slav.: Osl. *jelene* (Po. *jelen*, Ru. *olenj*), Lith. *elnis* + Skr. *ena* = zwarte antilope, Arm. *eln*, Gr. *ἐλλός* (d. i. **elnos*) = jonge hert, Kymr. *elain*. Uit het Ndl., het Fr. *élan*.

Elder, m. (uier), met epenthet. *l*, uit *edder*, dial. bijvorm van *uier*: z. d. w.

Elders, bijw., met adverb. *s* van **elder*, Mnl. *elre*, Os. *ellior* + Ags. *ellor*, Go. *aljar*, afleid. met *-r*-suff. (in 't Ndl. met epenthet. *d* tusschen *l* en *r*) van **el*, waar *e* = *ă*, Mnl. *el* = ander, Os. *eli* + Ohd. id., Ags. *ele* (Eng. adv. gen. *else* = elders), Ofri. *ili*, Go. *aljis* + Arm. *ail*, Gr. *ἄλλος* (d. i. *aljos*), Lat. *alius*, Oier, *aile*.

Elefant, m., Mnl. id., uit Fr. *éléphant*, van Lat. *elephantem* (*-as*), Gr. *ἐλέφας* en dit uit het Semit.: Hebr. *aleph*, *eleph* = os.

1. **Elf**, m. (watergeest), Mnl. *elf*, *alf* + Mhd. *elbe*, Ags. *ælf* (Eng. *elf*), On. *alfr* (Zw. *elf*, De. *elv*) + Skr. *ṛbhu* = ziel van een afgestorvene, geest. Nhd. *elf* is aan 't Ndd. ontleend.

2. **Elf**, bijv. (11), Mnl. *ellef*, *elleven*, Os. *ellevan* + Ohd. *einlif* (Mhd. *eilf*, Nhd. *elf*), Ags. *andleofan* (Eng. *eleven*), Ofri. *andlova*, On. *ellifu* (Zw. *ellofva*, De. *elleve*), Go. *ainlif* + Lith. *venolika*: het eerste lid is het telw *één*; het tweede *lif* staat voor *lih*, met *f* uit *h* gelijk in *wolf* (z. d. w.), blijkens Lith. *-lika*; *lih* nu = *tih* evenals *lika* = *dika*, d.i. tien (z. d. w.), met verandering der dentale explosiva in dentale liquida, een verschijnsel dat zich bij dezelfde getallen (11 en 12) in 't Prakrit ook voordoet: *-raha* voor *-daha*.

3. **Elf**, (het gekkennummer) is 1. *elf*, door volksetym. verward met 2. *elf*.

Elfrank, v. + Hgd. *alpranke*: het eerste lid is 1. *elf*; vergel. *alfpape*.

Elft, v., Mnl. id. = witvisch + Ohd. *albiz* (Mhd. *elbiz*, Nhd. *elbsch*), Ags. *ylfete*, On. *alft* + Osl. *lebed* (R. id., Po. *labec*) = witte zwaan, van denz. wortel als Lat. *albus* = wit.

Elften, v. meerv. (engerlingen), wellicht hetz. als *elft*, wegens overeenkomst in kleur en vorm.

Elger, m., Mnl. id., verdoffing van *aalgeer*.

Elk, bijv., Mnl. *elc* + Ags. *ælc* (Eng. *each*), Ofri. *ellik*, saamgest. met *ie* en *-lijk* (z. d. w., alsook IEDER en IEGELIJK).

Elkaar, voorn., niet in Mnl.: *aar* = **ader* is de Saksische, nasaallooze vorm van *ander* (z. d. w.); *elkander* + Hgd. *einander*, Eng. *each other*: z. de opmerking bij AANEEN; Mnl. nog *elc bat anderen*, d. i. zij baden elkander.

Elleboog, m., Mnl. *ellenboghe* + Ohd. *elinbogo*. Ags. *elnboga* (Eng. *elbow*), On. *ölnbogi*, uit *boog* en 2. *el*, dus = armbuiging.

Ellende, v., Mnl. id., Os. *elilendi* + Ohd. *elilenti* (Mhd. *ellente*, Nhd. *elend*), Ags. *eleland*, uit *el* (z. ELDERS) en *land*, dus = ballingschap, ramp; vergel. *Elzas*, Ohd. *Elisâzzo* = ander zaat, ander woon.

Eller, m., z. 1. ELS.

Elmusvuur (St), o., naar het Sp. *S. Elmo*, die de patroon is der Spaansche zeelieden; het verschijnsel doet zich vooral op masttoppen voor.

Elp, o. + Ags. *ylp* = olifant: verkort uit samenstellingen als Mnl. *elpenbeen*, *elpendier*, Ags. *elpenbân*, waar men de *en* als een suffix opvatte, terwijl zij integendeel tot het woord behoort: *elpen*, Ags. *elpend*, uit Gr. ἐλέφαντα (z. ELEFANT), met terugtrekking van den klemtoon op de eerste lettergr., als in *abt*, enz.

1 **Els**, m. (boom), Mnl. *else* + Ohd. *elira* nevens *erila* (Nhd. *erle* en *eller*), Ags. *alor* (Eng. *alder*), On. *ölr* + Lat. *alnus* voor **alsnus* (Fr. *aune*), Osl. *elicha*, Lith. *elksnis*. In de Germ. vormen is er afwisseling van *s* en *r* (vergel. *was*, *waren*) en bovendien in sommige van die vormen metathese van de *r* (z. 1. OLM).

2. **Els**, v., **elsen**, **elsem**, m. (priem), Mnl. *elsen*, *elsene* + Ohd. *alunsa* voor *alusna*: wellicht een afleid. van 4. *aal*; Ndl. *els* ontstond uit *elsen*, als een verbogen naamval opgevat. Ging in 't Rom. over: Fr. *alène*, Sp. *alesna*, It. *lesina*.

Emelt, v. + Ndd. *emelte*, *emel*, Oostfr. *amel*, Ags. *æmil* (Eng. *emil*), wellicht een afleid. van denz. wortel als Ohd. *ameiza* (Nhd *ameise*), Ags, *aemette* (Eng. *emmet* en *ant*), dat ook van onbek. oorspr. is.

1. **Emmer**, m. (vat), Mnl. id. en *emer*, Os. *êmbar* + Ohd. *einbar* (Mhd. en Nhd. *eimer*), Agr. *ambor*, Zw. *ämbar*, saamgest. met *een* en een afleid. van 't enk. imp. van *beren* (z. BAREN), dus = vat met één draaghengsel. Vergel. *tobbe*.

2. **Emmer**, m. (vaartuig), hetz. als 't vorige, wegens gelijkheid in vorm; reeds Mnl.

1. **En**, voegw. (alsook), Mnl. *en*, *enne*, *ende*, Os. *endi* + Ohd. *enti*, Ags. *and* (Eng. id.), Ofri. *ande*, waarin *e* = *ä*; in 't Hgd. ook vormen met *i* en *u*: Ohd. *inti* en *unti* (Mhd. *unde*, Nhd. *und*); niet in 't Oostgerm., waar On. *ok*, Go. *jah* + Skr. *atha* = verder, ook: Idg. **n̥thá*. — Voor dit verband is er in alle Idg. talen een ander voegw., bijv. Lat. *et*, Gr. καί, Scr. *ca*.

2. **En**, bijw. (niet), Mnl. *en*, *ne*, Os. *ni* + Ohd. *ni*, *ne* (Mhd. *ne*, *en*), Ags. *ne*, Ofri. *ne*, Go. *ni* + Skr. *na*, Perz. *ne*, Gr. νη, Lat. *ne*, Osl. *ni* (Ru. *ne*), Lith. *ne*: z. voorts ON-.

Endeldarm, m.: het 1ste lid is een adj. **endel* = uiterste, afgel. van *ende*, *einde*.

Eng, bijv., Mnl. *enghe*, Os. *engi* + Ohd. *angi* (Mhd. *enge*, Nhd. *eng*), Ags. *enge*, On. *öngr*, Go. *aggwus* + Skr. *anhu* = eng, Gr. ἄγχειν = toesnoeren, Lat. *angere* = beklemmen, Oier. *-ang*, Osl. *onzŭkŭ* = nauw, Lith. *anksztas*: Idg. √ANGH (Z. ANGST).

Engel, m., Mnl. *enghel*, Os. *engel*, gelijk Ohd. *angil* (Mhd. en Nhd. *engel*), Ags. *engel* (Eng. *angel*), On. *engill*, Go. *aggilus*, uit het Kerklat. *angelus*, Gr. ἄγγελος = bode, waarnevens ἄγγαρος, ontleend aan 't Perz. waar = postbode. De speciale bet. komt uit de uitdr. *bode des Heeren* (angelus Domini).

Engels, o., is het bijv. *Engelsch* zelfst. gebr., dus = een Engelsch gewicht, Mnl. *enghelsc*, van Ags. *Engle* = Angelen, waar *e* = *ä*.

Engelsch zout, o.: het werd in 1695 in Engeland gevonden; voor de woorden, z. ENGELS en ZOUT

Engelsche ziekte, v. (rachitis), wellicht uit *enkelsziekte*.

Engerling, m. + Hgd. *engerling*, dimin. van *enger*, Ohd. *angari* + Po. *aongry*, Lith. *ankstirai*.

Enk, m. (bouwland), Mnl. *enc*, *enge* + Ags. *inge*, On. *engi*; met ander suffix Ohd. *angar* (Mhd. en Nhd. *anger*): niet verder op te sporen.

1. **Enkel**, m. (enklauw) + Ohd. *enchil* (Mhd. en Nhd. *enkel*), Eng. *ankle*, On. *ökkla* (Zw. en De. *ankel*), met een *-l-* suffix van **ankę* + Ohd. *ancha*, (Mhd. *anke*) = enkel, schenkel. halswervel, waaruit Rom.: Mlat. *anca*, Fr. *hanche* = heup; daarnevens met *-lw-* suffix: Mnl *anclief*, *anclau* (Nndl. *enklauw* + Ohd. *anchlâo*, Ags. *ancléow*, Ofri. *onklêf* + misschien Skr. *añga* = lid, *añguri* = vinger.

2. **Enkel**, bijv. (alleen), Mnl. id. en *eenkel* + Mndd. *enkel*, Go. *ainakls*, afgel. van *een* met hetz. diminut. suffix als in Lat. *singulus*.

Enklauw, m., z. 1. ENKEL.

Ent, v., Mnl. *ente*, uit Fr. *ente*, en *enten* uit Fr. *enter*, Ofra. *empter*, van Mlat. *imputare* = snoeien, enten, saamgest. met klass. Lat. *in* (z. 1. IN) en *putare* = zuiveren (z. PUUR). — Hgd. *impfen*, Eng. *to imp*, gaan rechtstreeks op het Mlat. terug, maar het is niet duidelijk hoe.

Enter, m. (eenjarig dier), samentrekking uit *éénwinter*: vergel. *twenter* en z. 1. WEDER.

Enteren, o. w. (aan boord klampen), uit Sp. *entrar* = binnengaan, binnenvallen, innemen, een schip inhalen, van Lat. *intrare*, dat samengest. met *in* (z. d. w.) en een afleid. van Idg. √TER = doorgaan (z. DARM). Hgd. *entern* uit Ndl., maar Eng. *to enter* uit Fr. *entrer*, dat slechts = binnengaan.

Epistel, m., reeds Go. *aipistaule*, uit Gr. ἐπιστολή = het gezondene (vergel. Fr. *missive* en Hgd. *sendschreiben*), van ἐπιστέλλειν = opzenden, gev. met ἐπί, verwant met *af*. — en στέλλειν = zenden, verwant met *stellen*.

Eppe, v., Mnl. id., gelijk Ohd. *epfi* (Mhd. *epfe*, Nhd. *epfich*), uit Lat. *apium* (waaruit ook Fr. *ache*), Gr. ἄπιον (z. IFTE).

1. **Er**, voornw. (daarvan, Fr. *en*), dial. *der*, Mnl. *er*, *re*, *der*, verdoffing met aphæresе der *d* uit *dier*, genit. meerv. van 't demonstr. + Hgd. *deren*. Niet uit **ere*, genit. van *zij*.

2. **Er**, bijw. (daar, Fr. *y*), dial. *der*, Mnl. *er*, *re*, *der*, verdoffing met aphærese der *d* uit *daar*.

3. **Er-**, præfix, Mnl. *er*, Os. *ur* + Ohd. *ar*, *ir*, *er* (Mhd. en Nhd. *er*), Go. *us* (d. i. *uz*), proklitische vorm van *oor-* (z. d. w.), alleen nog in *erachten*, *erbarmen*, *erkennen*, *erlangen*, *ervaren* en in *herinneren* met anorgan. *h*.

Erbarmen, w. w., Mnl. (Teuthon.) *erbarmen* + Ohd. *irbarmen* (Mhd. en Nhd. *erbarmen*), met de præf. *er* en *be*, denom. van *arm* (z. BARMHARTIG).

Erdschelle, v. (paardenbloem): het 1ste lid is bijvorm van *aarde*; het 2de is *schel* = schaal, schijf, daar de plant als een schijf op den grond ligt.

1. **Erf**, v. (murik) + Oostfri. *arf*, Ndd. *arft*, On. *arfi*: oorspr. onbek.

2. **Erf**, o. (erfgoed), Mnl. *erve*, Os. *erbi* + Ohd. *arbi* (Mhd. en Nhd. *erbe*), Ags. *yrfe*, On. *arfr* (Zw. *arf*, De. *arv*), Go. *arbi* + Arm. *orb* = wees, Gr. ὀρφός = verweesd, Lat. *orbus* = verweesd, Oier. *orbe* = erf: Idg. **orbh-* = verweesd, nagelaten.

3. **Erf**, o., uit *nerf*: z. d. w.

Erfgenaam, m., Mnl. *erfghename* + Mhd. *erbenaeme*: het tweede lid is van

denz. stam als 't meerv. imp. van *nemen*.

Erg, bijv., Mnl. *erch*, *arch* + Ohd. *arc* (Mhd. id., Nhd. *arg*) = gierig, laf, Ags. *earg* = laf, traag, On. *argr* (Zw. en De. *arg*): niet buiten het Germ.

Ergens, bijv., Mnl. *erghens* + Ohd. *iowergin* (Mhd. *iergen*, Nhd. *irgend*), dus samengest. met *ie* (als *edoch*, *elk*, *ieder*: z. d. w.) en **wergen* = ergens, Os. *hwergin* + Ohd. *wergin*, Ags. *hwergen*, een afleid. van *hwar* = waar, met suffix *-gin* verwant met Skr. *-çana* en Lat. *-cun-* bijv. in *quicunque* (Fr. *quiconque*).

Ergeren, o. w., Mnl. id. + Hgd. *ärgern*, afgel. van den compar. van *erg*.

Erlangen, o. w., Mnl. id. + Hgd. id., afgel. van *lang*; vergel. *belang*.

Ernst, m., Mnl. id. + Ohd. *ernust* (Mhd. *ernest*, Nhd. *ernst*), Ags. *eornest* (Eng. *earnest*). Ofri. *arnst*: alleen in 't Westgerm.; oorspr. onbek.

Ert, v. (gezwel): oorspr. onbek.

Erts, o., uit Hgd. *erz*: oorsp. onbek. Het Mnl. zei *eer* + Ohd. *ér*, Ags. *ár* (Eng. *ore*), Go. *ais* + Skr. *ayas*, Lat. *aes*, gen. *aeris* (waarvan Fr. *airain*) (z. 2. OER).

Ervaren, o. w., Mnl. id. + Hgd. *erfahren* = door *varen* (d. i. reizen) vernemen.

Erwt, v., Mnl. *erwĕte*, *erwēte*, gelijk Ohd. *arawiz* (Mhd. *erwiz*. Nhh. *erbse*) en verder Osl *revitŭ*, uit Gr. ἐρέβινθος, dat uit de Kaukasusstreek komt.—Van een Gr. bijvorm ὄροβος komt Lat. *ervum*, en van hier Ags. *earfe*.

Esch, m., Mnl. *essche* + Ohd. *ask* (Mhd. *asch*, Nhd. *esche*), Ags. *æsc* (Eng. *ash*), On. *askr* (Zw. en De. *ask*) + Osl. *jasika*, Lith. *úsis*.

Eschlook, o., volksetymol. vervorming van Fr. *échalotte*, bijvorm van *escalogne*, uit Mlat. *ascalonicum*, zelfst. gebr. adj. afgel. van de stad *Ascalon*, van waar de kruisvaarders de plant naar Europa brachten.

Eskader, o., uit Fr. *escadre*, van Sp. *escuadra*, verbaalabstr. van Mlat. *exquadrare* = vierkant maken, met *ex* denom. van *quadrum* = kader (z.d.w.).

Esp, m., Mnl. *espe* + Ohd. *aspa* (Mhd. *aspe*, Nhd. *espe*), Ags. *æps* (Eng. *asp*), On. *ösp* (Zw. en De. *asp*) + Ru. *osina*, Lith. *apuszis*, Lett. *apsa*, misschien ook Lat. *arbor*, indien dit = **asbor*.

Estaminet, o., uit Belg. Fr. id., en dit wellicht onder het Sp. beheer, door invloed van Sp. *estamento* = vergadering, van een Vl. afleid. van *stam* in dez. bet. als in Hgd. *stammgast*, *stammtisch*; verg. nog It. *stamberga* = hut.

Estrik, m. (vloersteen). Mnl. *estric*, gelijk Ohd. *astrih* (Mhd. en Nhd. *estrich*), uit Mlat. *astricum* (*-us*).

1. **Et-** (opnieuw), præfix in *etgroen*, *etmaal* en Mnl. *edwijt*, Mnl. *et*, *at*, *ad* (*t* is voor *d*), Os. *ed* + Ohd. *ita* (Mhd. en Nhd. *e'*), Ags. *ed*, Ofri. *et*, On. *id*. Go. *id* = her, opnieuw. Niet buiten het Germ.

2. **Et-** (ergens), præfix in *ettelijk* en dial. *etwie*, *etwat*, *etwaar*. Mnl. *et*, *it* + Ohd. *eta*, waarnevens *etas* (Mhd. *ete*, Nhd. *et*) + Skr. *adas* = daar, ergens, Lat. *ed* in *edepol*, *ecquis*, *ecquando*, Slav. *jede*, berustende op Idg. **ed*, terw. het Germ. op Idg. **edh* (in Ndl. *t* voor *d*).

Eten, o. w., Mnl. id., Os. *etan* + Ohd. *ezzan* (Mhd. *ezzen*, Nhd. *essen*), Ags. *etan* (Eng. *to eat*), Ofri. *eta*, On. id. (Zw. *äta*, De. *æde*), Go. *itan* + Skr. *admi*, Arm. *utem*, Gr. ἔδω, Lat. *edo*, Sl. *jami*, Lith. *edmi* = ik eet: Idg. √ED (z. TAND).

Eten, o., niet zelfst. gebr. infin. maar oud nw. + Ohd. *ezzan* + Skr. *adana*, Gr. ἐδανόν.

Etgroen, o. + Ndd. *etgrön*, Ofri. *eatgrien*, uit 1. *et* en *groen*; daarnevens Mnl. *etgroede* + Eng. *edgrow*, Ofri. *ethgrow*.

Etmaal, o. + Ohd. *etmal*, Ags. *edmæle*, uit 1. *et* en *maal*; dus = regelmatig terugkeerende tijd.

Etsen, o. w. gelijk Eng. *to etch*, uit Hgd. *ätzen*, Ohd. *azjan*, *ezzan* = doen invreten (z. AFETTEN).

Ettelijk, bijv., Mnl. *etlijc*, *itlijc* + Ohd. *etalih* (Nhd. *etlich*), met suff. *-lijk* en 2. *et*.

Etter, m., Mnl. id. (verkort uit *eeter* door invloed van *tr*), Os. *eitir* + Ohd. *eitar* (Mhd. en Nhd. *eiter*), Ags. *attor* (Eng. *atter*), Ofri. *atter*, On. *eitr* (Zw. *etter*, De. *edder*), met *-r-* suffix van Germ. **ait-*: Ohd. *eiz*, Mhd. id., Nhd. *eisz*) + Gr. οἶδος = gezwel, Osl. *jadŭ* = vergif (z. ATERLING).

Etweide, v., vergel. Mnl. *etgras* : *et* is stam van *etten* : z. AFETTEN.

Eunjer, m. (spook), bij Kil. *ungher*, uit het Duitsch *Ungar* = Hongaar, welke naam uit Mlat. *Ungarum* (*-us*), G. Οὔγγρος, van het Slav. *ongrŭ* = oostelijk. De Hongaren noemen zich zelf *Magyar*.

Euvel, bijv., Mnl. *evel*, *ovel* (dus *e* = *eu* = *ő*), Os. *ubil* + Ohd. *ubil* (Mhd. en Nhd. *übel*), Ags. *yfel* (Eng. *evil*), Ofri. *evel*, On. *illr* (Zw. *illa*, De. *ilde*), Go. *ubils* : niet buiten het Germ.

Evangelie, o., Mnl. *ewangelie*, Os. *evangelium*, gelijk Ohd. *evangelio*, uit Lat. *evangelium*, van Gr. εὐαγγέλιον (waaruit Go. *aiwaggeljo*) = goede tijding, gev. met εὖ bijw. van ἐύς = goed, — en ἀγγελία = tijding, van ἄγγελος = bode (z. ENGEL).

Even, bijv., Mnl. id., Os. *eban* + Ohd. *eban* (Mhd. en Nhd. *eben*), Ags. *efn* (Eng. *even*), On. *jafn* (Zw. *jämn*, De. *jævn*), Go. *ibns* : niet buiten het Germ.

Evenaren, o. w., is frequent. met *eren* van *evenen*; het is het eenige werkwoord op *eren*, met een toonlooze silbe vóór *eren*: daarom werd *eren* tot *aren*.

Evenknie, m., Mnl. *evencnie* + Ofri. *ivinknê* : het tweede lid bet. verwantschapsgraad, geslacht en verwante in 't Fri., Ags. en On., en is in vorm niet te onderscheiden van het w. dat knie beteekent: onzeker echter is of bijv. Ags. *cneow* = geslacht en *cneow*=knie wel twee woorden zijn, want het is heel goed mogelijk dat sommige Germ. stammen de verwantschap bij *knieën* berekenden (Ofri. *tredkniling* = verwante van het 3e lid); zoo niet, dan behoort *cneow* = geslacht tot den wortel van *kunne*.

Evenredig, bijv., met *-ig* van *even* en *rede* (z. d. w).

Ever, m., Mnl. id. + Ohd. *ebur* (Mhd. en Nhd. *eber*), Ags. *eofor*, On. *jöfurr* (= ever, prins) + Lat. *aper*, Osl. *veprŭ*, Lett. *wepris*.

Everboom, m. (laurierplant). — **Everwortel**, m. (witte distel, carduus suarius) + Hgd. *eberwurz* : zeker is wel het eerste lid het vorige w. *ever*, maar waarom ?

Excommunicatie, v., uit Kerklat. *-tionem* (*-io*), afgel. van *excommunicare* = uit de gemeenschap sluiten, met *ex* = uit, denom. van *communis*=gemeen (z. d. w.).

Ezel, m., Mnl. *esel*, Os. *esil*, gelijk Ohd. id. (Mhd. en Nhd. *esel*), Ags. *esol*, Go. *asilus*, en voorts Kelt. *asal*, Osl. *osilu* en Lith. *asilas*, uit Lat. *asinus* (vergel. *ketel* van *catinus*), dat met Gr. ὄνος (voor **osnos*) berust op een primit. **asnas*, dat niet uit het Hebr. *âtôn* komen, maar wellicht op Arm. *ēș* teruggaat. Het Ags. *assa* (Eng. *ass*) en On. *asni* (Zw. *åsna*, De. *asen*) komen ook van Lat. *asinus*, maar het 1e over het Ier. *assan*, het 2e over het Romaansch : Ofra. *asne* (thans *âne*), Sp. *asno*, It. *asino*.

F.

Faal, v. (gebrek), van *falen* : z. d. w.

Faam, v., Mnl. *fame*, uit Ofra. *fame* (van waar *fameux*), van Lat. *famam* (*-a*) afgel. van denz. wortel als *fari* = spreken + Skr. *bhas*, Gr. φημί, Germ. *ban* (z. d. w.).

Faas, v. (band), Mnl. *fase*, uit Fr. *fasce*, van Lat. *fasciam* (*-a*) = band, afgel. van *fascis* = bondel.

Fabel, v., Mnl. *fabele*, uit Fr. *fable*, van Lat. *fabulam* (*-a*), afgel. van *fari* (z. FAAM).

Fabriek, v., Mnl. *fabrijc*, uit Fr. *fabrique*, van Lat. *fabricam* (*-a*)=werkplaats, zelfst. gebr. bijv. nw., afgel. van *faber* (z DEFTIG).

Factorij, v., gelijk Eng. *factory*, uit Mlat. *factoriam* (*-a*) = ambt, verblijf van een *factor*, d.i. maker, zaakvoerder, een afleid. van klass. Lat. *facere* (z. DOEN).

Factuur, v., uit Lat. *facturam* (*-a*) = maaksel, afgel. van v. d. van *facere* (z. DOEN); in 't Mlat. werd de bet. door die van *factor* (z. FACTORIJ) gewijzigd.

Fakkel, v., Mnl. id., gelijk Ohd. *facchala* (Nhd. *fackel*) en Ags. *fæcele*, uit Lat. *faculam* (*-a*), dimin. van *fax*, gen. *facis* = fakkel.

Falen, ono. w., Mnl. id., uit Lat. *fallere* = bedriegen, missen, gebrek hebben (z. VALLEN en vergel. FEILEN).

Falie, v., Mnl. *faelge*, gelijk Hgd. *feile* en Eng. *veil*, uit Fr. *voile*, van Lat. *velum* = 1. zeil, 2. doek, afgel. van *vehere* = voeren (z. WAGEN). Fr. *faille* is uit het Mnl.

Faliekant, bijv.: het 1ste lid is Mnl. *faelge* = gebrek, fout, bedrog, uit Ofra. *faille*, verbaalabstr. van *faillir* = feilen (z. d. w.).

Falsaris, m., Mnl. id., uit Mlat. *falsarius*, afgel. van Lat. *falsus* = valsch (z. d. w. en voor den uitgang vergel. *archivaris*).

Familie, v., uit Fr. *famille*, van Lat. *familiam* (*-a*) = huis + Skr. *dhaman* = huis, zooveel als stichting; met *famulus* = knecht, afgel. van denz. wortel als *facere* = doen, maken, stichten (z. DOEN).

Fantasie, v., uit Ofra. *fantasie*, van Lat. *phantasium* (*-a*), Gr. id. = zichtbaarmaking, inbeelding, van Gr. φαντάζειν = doen zien, afgel. van φαίνειν = schijnen (z. BOENEN).

1. **Faro**, m. (bier): in de Synonymia Latino-Teutonica: « flauwe biersoorten: knol, *Israël*; andere biersoorten: kuite, *Pharao*. »

2. **Faro**, o. (spel), omdat op een der kaarten de *Pharao* uit de historie van Jozef afgebeeld was. *Pharao* is uit Bijbellat. id., Gr. id., van Hebr. *Pharghôh*, ontleend aan 't Kopt. *p-ouro* = koning, waarnevens *t-ouro* = koningin, en *met-ouro* = koninkrijk.

Fat, m., uit Fr. id., van Lat. *fatuum* (*-us*) = gek, smakeloos, eigenl. *babbelziek*, van *fari*: z. FAAM.

Fats, v. (klein zeil), gelijk Ndd. *fatse*, uit Fr. *fasce* = band, strook (z. FAAS).

Fatsen, ono. w. (spijbelen), frequent. van een werkw., waarvan Hgd. *faseln* een ander frequent. is: Ohd. *fasôn* = heen- er weerzoeken: niet verder op te sporen.

Fatsoen, o., Mnl. id., uit Fr. *façon*, van Lat. *factionem* (*-io*) = making, vorm, afgel. van 't v. d. van *facere* (z. DOEN).

Fattig, bijv., afgel. van *fat* (z. d. w.).

Fazant, m., uit Fr. *faisant*, hetwelk met paragog *t* van *faisan* (waaruit Mnl. *fasaen*), uit Lat. *phasianum* (*-us*), Gr. φασιανός, zelfst. gebr. bijv. nw. van Phasis, rivier in Georgië, van waar de vogel herkomstig is.

Fazelen, ono. w. (feziken), frequent. van 't zelfde werkw., waarvan ook *feziken* (z. d. w.).

Fazen, o. w. (opvullen), Mnl. *fasen*, nevens *faersen*, uit Fr. *farcir*, Lat. *farcire*: zie BERGEN.

Februari, m., uit Lat. id., staande voor *februarii*, genit. van *februarius* = maand der *februa* = boetfeest op den 15 d. m., onz. meerv. van *februus* = zuiverend.

Fee, v., uit Fr. *fée*, van Mlat. *fata* = godes van het noodlot, van klass. Lat. *fatum* = uitspraak, noodlot, zelfst. gebr. onz. v. d. van *fari* (z. FAAM).

Feeks, o. + Ndd. *feks*: wellicht afl. van 2. VEEG.

Feest, o., Mnl. *feeste*, uit Ofra. *feste* (thans *fête*), van Lat. *festa*, meerv. van *festum* = feest, zelfst. gebr. onz. van *festus* = heerlijk, van denz. wortel waarvan ook *feriæ* (z. VIEREN) + Skr. √*bhas* = glanzen.

1. **Feil**, v. (fout), verbaalabstr. van *feilen*, uit Fr. *faillir*, van Mlat. *fallire* (van waar Hgd. *fehlen*), en dit van klass. Lat. *fallere* (z. FALEN).

2. **Feil**, v. (dweil), met *f* voor *v*, uit *vegel*, van *vegen* (verg. *dweil*).

Feit, o., Mnl. id., uit Fr. *fait*, van Lat. *factum* = daad, zelfst. gebr. v. d. van *facere* (z. DOEN).

Feitel, v., met bijvorm *fijtel* + Ohd. *fezzil* (Nhd. *fessel*), Ags. *fetel*, On. *fetill* = band, waarvan niet zeker is of ze bijvormen zijn van *veter*, dan wel afleidingen van *vatten*. Klinker en beginletter van *feitel* zijn aan Fri. invloed te danken.

Fel, bijv., Mnl. id. + Ags. *fel* (Eng. *fell*); het woord bestaat ook in 't Kelt.: Bret. *feall*, en in 't Rom.: Ofra. *fel*, accus. *félon*, Sp. *felon*, It. *fellone*: oorsp. onzeker, alsook welke taal ontleende.

Feloek, v., uit Fr. *félouque*, gelijk It. *feluca*, van Sp. *faluca*, van Ar. *folk* = rond schip.

Felp, o., z. FULP.

Femelen, ono. w.: 1. hennep uitzoeken, 2. beuzelwerk verrichten: denom.

van Mnl. *femele, fimele*, gelijk Hgd. *fimmel, femel* en Eng. *fimble*, uit Lat. (*cannabis*) *femella* = vrouwelijke hennep, evenals in Zwitserland de *cannabis mascula* nog *mäschel* heet. *Femel* = de kortere hennepplant, die men ten onrechte voor de vrouwelijke aanzag. Lat. *femella* is dimin. van *femina* = vrouw (z. DOCHTER).

Fenegriek. o. (bokshoorn), Mnl. *fenigreec*, gelijk Eng. *fenugreek*, uit Fr. *fenugrec*, van Lat. *fœnum graecum* = Grieksch hooi.

Fennebloem, v. (madeliefje); het 1ste lid is ons *veen*, door Fri. invloed gewijzigd.

Fenteneel, v., uit het Sp. *ventanella* = vensterluik, dimin. van *ventana* = venster, zooveel als windgat, afgel. van *vento* = wind (z. d. w. en vergel. Eng. *window*).

Feppen, ono. w. (zuipen) + Eng. *fap* = dronken, wellicht onomat.

Ferlet, o., uit Fr. id.: oorspr. onbek.

Ferm, bijv., uit Fr. *ferme*, van Lat. *firmum* (*-us*) = vast.

Fermoor, o. (beitel), uit Fr. *fermoir*, ouder *formoir*, afgel. van *former* = vormen (z. VORM).

Festoen. o., uit Fr. *feston*, van Mlat. *festonem* (*-o*) = bloemenkrans: oorspr. onzeker.

Fez ken, ono. w., frequent. van een werkw. **fezen* + Ndd. *fisen* = pruttelen, van welks wortel ook *veest* (z. 2. VEZELEN).

Fidibus, m., uit 't Hgd. id., *Fid. Fbus* (d. i. *fidelibus fratribus* = aan de getrouwe broeders), aanhef van de uitnoodigingsbriefjes tot de rookcolleges der studenten in de 17e eeuw, met welke briefjes dan de pijpen aangestoken werden.

Fiekruid, o., door aphærese uit *sophiekruid*.

Fielt, m., wel een samensmelting van ouder *vilt* = vrek en *fiel* = schurk: beider oorspr. onbek.; wellicht het 1e uit Eng. *filth* = vuiligheid (z. VUIL); het 2e uit Fr. *vil*, van Lat. *vilem* (*-is*) = laag, gemeen.

Fiemelen, bijvorm van *femelen*.

Fier, bijv., uit Fr. *fier*, van Lat. *ferum* (*-us*) = wild.

Fierter, v., Mnl. *fiertre*, uit Ofra. *fiertre*, van Lat. *feretrum* = draagkas, afgel. van *ferre* = dragen (z. BAREN).

Fiets, v. (rijwiel), naar een Engelschen fabrikant *Fitz*.

Figuur, v. en o., uit Fr. *figure*, van Lat. *figuram* (*-a*) = maaksel, afgel. van den stam van *fingere* (z. 1. DEEG).

Fij, tuss., gelijk Hgd. *fi* en Eng. *fy*, uit Fr. *fi*, van Lat. *fi*, bijvorm van *phui* (z. BEU).

Fijmelen, bijvorm van *femelen*.

Fijn, bijv., Mnl. *fijn*, gelijk Hgd. *fein* en Eng. *fine*, uit Fr. *fin*, van Mlat. *finum* (*-us*), verkort uit Lat. *finitus* = afgewerkt, v. d. van *finire* = eindigen, denom. van *finis* = afscheiding, grens, einde, uit **fidnis*, van denz. wortel als *bijten*.

Fijt. v., bij Kil. *vijt* en *vijck*, gelijk Mhd. *fîch* en Ags. *fîc-*, uit Lat. *ficum* (*-us*) = vijg, zweer gelijk een vijg (z. VIJG); het Luikerwaalsch zegt *poirfi*, d. i. pourrie figue. *Vyt* staat tot *vijck* als *gort* tot *gork*.

Fikfakken, ono. w. (talmen) + Ndd. en Hgd. id.: verdubbeling met ablaut van Hgd. *ficken* = wrijven + On. *fika* = haastig zijn, Eng. *fickle* = veranderlijk: niet verder op te sporen.

Fiksch, bijv., uit Fr. *fixe*, van Lat. *fixum* (*-us*), v. d. van *figere* = vaststeken (z. DIJK).

Filozel, v., uit Fr. *filoselle*, van It. *filosello*, dat met volksetym. vervorming (*filo* = garen) teruggaat op Lat. *folliculus* = pop of nymph.

Filter, o., uit Fr. *filtre*, verbaalabstr. van *filtrer*, denom. van Mlat. *filtrum*, hetwelk uit Germ.: z. VILT. Reeds had *filtrum* in 't Fr. *feutre* gegeven; *filtrer* = door vilt heen drukken, filtreeren.

Fiool, v., Mnl. *fiole*, uit Fr. *fiole*, van Gr.-Lat. *phialē*. – Ook in 't spreekw. *violen laten zorgen*, Mnl. *fyolen laten sorgen*, gezegd van drinkebroers die zich om hunne herbergschulden niet bekommeren en de geledigde flesschen (fiolen) voor de betaling laten zorgen.

Fits, v., Mnl. *fitsau*, gelijk Eng. *fitchew*, uit Ofra *fichau*, dat teruggaat op een Germ. afleid. van denz. wortel als *veest*, wegens den stank.

Fitter, m., uit Eng. id., van *to fit* = schikken, passen.

1. **Flab**, v., z. FLEP.

2. **Flab**, o. (plant): hetz. w. als 't voorgaande.

Flabberen, ono. w., frequent. van **flabben* + Eng. *to flap* = op- en neergaan gelijk slappe wieken; afgel. van 1. *flab*.

Fladderen, ono. w., Mnl. id. + Mhd. *vladern* (Nhd. *flattern*), Eng. *to flatter*, *flutter*, intens. van *vlederen* (z. VLEERMUIS).

Flakkeren, ono. w., Mnl. *flackeren* + Ohd. *flagarôn* (Mhd. *vlackern*, Nhd. *flackern*), Ags. *flacor* = vliegend (Meng. *flaceren*), Noorsch *flőkra*, is met *flikkeren* frequent. van een bijvorm van *vliegen*.

Flambeeuw, flambouw, v., Mnl. *flambeeu*, uit Fr. *flambeau*, afgel. van *flamme* = vlam (z. d. w.).

Flank, v., uit Fr. *flanc*, van Ohd. *hlancha* = heup (z. 2. LINK). — Somwijlen werd Germ. beginletter *h* in 't Fr. *f*: z. FLAUW, FRAK, 1. RIJM en ROEK..

Flansen, o. w., uit dial. Fr. *flancher*, lett. Fr. *flanquer*, wellicht denom. van *flanc*, en = iemand iets op de *flanken* werpen (z. FLANK).

Flap, m.: z. FLEP.

Flarden, m. meerv., uit Ndd. *flarden*, nevens *flarren* + Mhd. *vlarre*: niet verder op te sporen.

Flater, m., eigenl. = zotteklap + Mhd. *vlater*, *flatteren* = babbelen: niet verder op te sporen.

Flatteeren, o. w., uit Fr. *flatter*, en dit uit On. *flatr* = plat + Eng. *flat*, Ohd. *flaz*, dus *flatter* = zich plat maken.

Flauw, bijv., Mnl. *flau*, gelijk Ndd. *flau*, Eng. *flew*, uit Ofra. en dial. Fr. *flau*, *flou*, die ontleend zijn aan Germ. **hlaw* = lauw (z. d. w. en FLANK).

Fleb, v.: z. FLEP.

Fleemen, o. w., is van denz. oorspr. als *vleien* en Mnl. *fleeuwen*.

Fleer, fleerie, v. (gemeen wijf) + Hgd. *flerre*: oorsp. onbek.

Fleer, fleers, v. (klap), behooren bij *fleren*.

Flens, v (ijzeren kraag), uit Eng. *flange*, zijnde een verzachte vorm van Eng. *flank* = zijde (z. FLANK).

Flensje, o. (afgesneden stuk) + Hgd. *flinse*, behoort bij *flenzen*.

Flenter, m. (flarde) + Hgd. *flander*, Eng. *flinder*; vergel. nog Hgd. *flinder* = dun metalen plaatje, en *flitter* = kleine blikken penning; behoort wellicht tot *fladderen*.

Flenzen, o. w. + Ndd. *flenzen*, De. *flense*, Eng. *to flence*: oorspr. onbek.

Flep, v., met bijvormen *fleb*, *flap*, *flab* + Eng. *flabby*: niet verder op te sporen.

Fleppen, ono. w., bijvorm van *feppen*.

Flerecijn, o., Mnl. *fledercijn*, uit Fr. *pleuresie*, hetwelk door Lat., van Gr. πλευρῖτις, een afleid. van πλευρά = rib. Ziektesnamen veranderen dikwijls van beteekenis; hier = 1. pijn in de zijde, 2. pijn die tusschen vel en vleesch van gewricht tot gewricht overvliegt; — voor den vorm. verg. *fluwijn*.

Fleren, o. w.: oorspr. onbek.

Flesch, v., Mnl. *flassce* + Ohd. *flasca* (Mhd. *vlasche*. Nhd. *flasche*), Ags. *flasc* (Eng. *flask*), On. *flaska* (Zw. id., De. *flaske*); het woord bestaat verder in 't Kelt.: Ga. *flasg*, We. *fflasg*; ook in 't Rom.: Mlat. *flasca* (It. *fiasco*, Ofra. *flasche*), in 't Ngr. φλασκί en in 't Slav.: Po. *flasza*, Se. *flaşca*, Ru. *fljaga*. In al die talen ziet het er uit als een ontleend woord, maar van waar? Opmerkelijk zijn de vormen met *p* in Osl. *ploskwa*, Lith. *plesba*, Alb. *plocke*, Magy. *palaszk*, Turk. *palaska*. Het Finn. *lasku* is aan 't Germ. ontleend.

1. **Flets**, v. (eierkoek), gelijk Eng. *flitch*, uit Fr. *flèche* = een snede spek, hetwelk uit het Germ.: On. *flikka*, Ags. *flicce*, verwant met Eng. *to flay* en Vla. *vlekken* = stroopen.

2. **Flets**, bijv. (laf, dof), staat tot den stam van *fladderen* als *bits* tot dien van *bijten*.

Fleuk, v., een bijvorm van *vlok*.

1. **Fleur**, v. (vischlijn): oorspr. onb.

2. **Fleur**, m. (bloei), uit Fr. id., van Lat. *florem* (*flos*) = bloem (z. d. w.).

Flikflooien, o. w., is een verdubbeling met ablaut; *flooien* is wellicht een bijvorm van *vleien*.

Flikje, o., chocolaadje eerst gemaakt door Casper *Flick*.

Flikken, o. w., nabootsing van Hgd. *flicken*, dat afgel. is van *fleck* = lap (z. VLEK).

Flikkeren, ono. w., in alle bet. is ablaut van *flakkeren*.

1. **Flink**, bijv. (fiksch) + Hgd. *flink*, Eng. *to fling*, Zw. *flång* (= haast), *flånga*, De. *flenge* = zich vlug bewegen: van denz. oorspr. als *flikkeren*.

2. **Flink**, m. (slag): hetz. w. als 't vorige.

Flintglas, o.: het 1ste lid is gelijk Hgd. *flinte*, uit Eng. *flint*, Ags. *flint* + Zw. *flinta*, De *flint* = vuursteen + Gr. πλίνθος = steen.

Flip, m. (drank), uit Eng. id., een « cant word. »

Flits, m., gelijk Hgd. *flitz*, uit Fr. *flèche* = pijl, van Mnl. *vlieke*, een afleid. van *vliegen*.

Flodderen, ono. w. + Ndd. *fludderen*, Hgd. *fluttern*, Ags. *flotorjan*, frequent. met ablaut van *vlieten*.

Floers, o., uit Fr. *velours*, Ofra. *velous* (vergel. *jaloers* en *jaloux*), van Lat. *villosum* (*-us*) = harig, afgel. van *villus* = ruw haar, verwant met *vellus* = vlies en met *wol*.

1. **Flok**, v. (plant), hetz. als VLOK.

2. **Flok**, bijv. (laf, dof), behoort bij het subst. *vlok*.

Flokhout, o.: het 1ste lid is 2. *flok*.

Flonkeren, ono. w. + Nhd. *flunkern* = ijdel pronken, enz., frequent. van 1. *flink*.

Florijn, m., uit Fr. *florin*, van Mlat. *florenum* (*-us*), afgel. van den stam van Lat. *flos* = bloem (z. d. w.), omdat er een bloem op afgebeeld was.

Flous, v. + Hgd. *flause*: oorspr. onb.

Flouw, w., Mnl. *flouwe*, *fluwe*: z. VLOUW.

Fluim, v., Mnl. *flume*, *fleuma*, uit Ofra. *fleume*, van Gr.-Lat. *phlegma* = 1. vlam, 2. ontsteking, 3. slijm, afgel. van Gr. φλέγειν (z. BLAKEN.

Fluisteren, ono. w. + Hgd. *flüstern* en daarnevens *flispern*: onomat.

Fluit, v. (speeltuig), Mnl. *floite*, *flute*, uit Ofra. *flaute* (thans *flûte*). afgel. van *flauter*, Mlat. **flatuare* = blazen, van v. d. van Lat. *flare* = blazen (z. d. w.). Het werkw. *fluiten* is een denom. en moest dus zwak zijn.

Fluks en **flus**, bijw., Mnl. *vluchts*: eigenlijk gen. van *vlucht*, maar gewijzigd onder invloed van Hgd. *flugs*, genit. van *flug*, dat afgel. is denz. stam als 't meerv. imp. van *fliegen* = vliegen (z. d. w.)

Fluweel, o., Mnl. id., uit Ofra. *veluel*, een afleid. van Lat. *villutus*, bijvorm van *villosus* (z. FLOERS).

1. **Fluwijn**, o. (bunzing), Mnl. *fluwijn*, uit Ofra. *fluine*, nevens *fouine*: oorspr. onzeker.

2. **Fluwijn**, v. (kussensloop), Mnl. *fluwine*, uit Lat. *pulvinum* (vergel. *flerecijn*) = peluw (z. d. w.).

Fniezen, ono. w., Mnl. id. + Mhd. *phnûsen*, Ags. *fnéosan* (Meng. *fnesen*), Zw. *fnysa*, De. *fnyse* + Gr. πνεῖν = blazen. — *Fnies*, *hnies* (z. NIESEN) en *snies* (Eng. *to sneeze*) schijnen wisselvormen met labiale, gutturale of dentale spirans als beginletter.

Fnuiken, o. w., Mnl. *fnuken* = van de *fnuken* berooven, afgel. van **fnuke*, dialect. *fneek*: niet verder op te sporen.

Foedraal, o., gelijk Fr. *fourreau*, uit Hgd. *futteral*, afgel. van *futter*: z. 1. VOEREN.

Foei, tuss., uit Lat. *phui*, bijvorm van *fi* (z. d. w.).

Foelie, v., Mnl. *foelge*, uit Fr. *feuille*, van Lat. *folia*, meerv. van *folium* = blad (z. d. w.).

Foeteren, ono. w., gelijk Hgd. *futtern*, uit Fr. *foutre*, waarin drie woorden saamgevallen zijn: 1. Lat. *futare* = stooten, 2. Lat. *futuere* = paren en 3. Ndl. *vod* = prul, iets belachelijks.

Foezel, v., uit Hgd. *fusel*, van *fuseln* = slecht werk maken: z. KONKELFOES.

Fok, v. (zeil), Mnl. *focke* + On. *focka* (Zw. *fock*, De. *fok*): z. 3. FOKKEN. Hgd. *focke* uit Ndl.

1. **Fokken**, o. w. (kweeken), zooveel als *zoogen*, afgel. van dial. *fok* = zuigdot: niet verder op te sporen.

2. **Fokken**, ono. w. (brillen), van *fok* (z. 1. FOKKEN) door overdracht = bril.

3. **Fokken**, ono. w. (wegzeilen), afgel. van *fok*, en dit van een sterk werkw. dat zich On. vertoont als *fjuka* = door den wind voortgedreven worden, van waar On. *fjuk* en Eng. *fog* = sneeuwstorm.

Foksie, v. (seizing) + Hgd. *fuchsjes* of *fuxjes*, Zw. *foxar*, De. *foxer*.

Folen, ono. w., gelijk Eng. *to foil*, uit Ofra. *foler* = 1. gekken (afgel. van *fol*, *fou*), 2. stampen, drukken (van Lat. *fullare*). — *Fol* is uit Lat. *follem* (*-is*) = windblaas, verwant met *flare* = blazen

(z. d. w.); — voor *fullare*, z. VOLDER.

Foliant, m., afgel. van *folio*, van de Lat. uitdrukking *in folio*. waar *folio* de ablat. is van *folium* (z. FOELIE).

Folteren, o. w., uit Hgd. *foltern*, van Mlat. *pulletrus* = veulen, folterbank, afgel. van Lat. *pullus* (z. VEULEN en vergel. Fr. *chevalet*). Uit hetz. Mlat. w. komt Fr. *poutre* = balk.

Fommelen, o. w. + Hgd. *fummeln*, Eng. *to fumble*, Zw. *famla*, De. *famle*, afgel. van een zelfst. nw., zich vertoonende in 't Ags. als *folm* + Lat. *palma* = palm van de hand (z. 1. PALM).

Fonds, o., uit Fr. id., van den Lat. nomin. *fundus*, terwijl Fr. *fond* van den acc. *fundum* = bodem (z. d. w.).

Fonkelen, ono. w.: z. VONKELEN.

Fontein, v., Mnl. *fonteine*, uit Fr. *fontaine*, van Lat. *fontanam* (-*a*), afgel. van den stam van *fons* = bron, van denz. wortel als *fundere* = gieten (z. d. w.).

Fooi, v., Mnl. *fooie*, gelijk Eng. *foy*, uit Fr. *voie*, van Lat. *viam* (-*a*), = weg (z. d. w.); de bet. zijn: 1. tocht, 2. afscheidsmaal (*cœna viatica*), 3. feestmaal, 4. geschenk. Nu nog bet. *fooi* in de Vla. dial. alleen het maal dat aan de werklieden gegeven wordt, wanneer het huis onder dak is, d. i. wanneer de metsers het werk verlaten.

Foor, v., uit Fr. *foire*, gelijk It. *fiera*, Sp. *feria* en Eng. *fair*, uit Lat. *feriam* (-*a*) = rustdag (z. VIEREN).

Foppen, o. w., waaruit Hgd. *foppen* en Eng. *fop*: oorspr. onbek.

Forel, v., uit Hgd. *forelle*, dimin. met accentverspringing van Ohd. *forhana* = forel (z. 1. VOREN).

Fornuis, o., Mnl. *forneise*, uit Fr. *fournaise*, van Lat. *fornacem* (-*ax*), afgel. van *furnus* = oven (Fr. *four*, dimin. *fourneau*), verwant met *warm*.

Forsch, bijv., is het tot bijv. nw. gemaakte Mnl. zelfst. nw. *fortse*, uit Fr. *force*, van Mlat. *fortiam* (-*ia*), een afleid. van klass. Lat. *fortis* (z. DORREN).

Fort, o., **forteres**, v., reeds Mnl., uit Fr. *fort* en *forteresse*; het tweede is dimin. van het eerste, en dit is het zelfst. gebr. bijv. nw. *fort*, Lat. *fortem* (-*is*) (z. FORSCH).

Fortuin, o., Mnl. *fortune*, uit Fr. *fortune*, van Lat. *fortunam* (-*a*), afleid. van den stam van *fors* = lot, eigenl. wat aangebracht wordt, van denz. wortel als *ferre* = dragen (z. BAREN).

Fotse, v. (boos wijf), een afleid. van het w. *vot* uit *hondsvot*.

Fout, v., Mnl. *faute*, uit Fr. *faute*, v. d. van Lat. **faltare*, freq. van *fallere* = falen (z. d. w.)

Fraai, bijv., Mnl. *fraei*, berust op den Fri. vorm van *vroo-* in *vroolijk* (z. d. w.); geen verband met Eng. *fair*, noch Fr. *frais*; een ander woord ook is Mnl. *vraei*, namelijk Fr. *vrai*.

Fraas, v. (geplooide kraag) met bijvorm *frees*, uit Fr. *fraise*: oorspr. onb.

Frak, v., gelijk Hgd. *frack*, uit Fr. *frac*, wellicht een bijvorm van Fr. *froc* = monnikspij, dat teruggaat op Germ. **hrok* voor *rok* (z. d. w.), onder den invloed van den zeer gewonen Germ. anlaut *hr* (z. ook FLAUW).

Framboos, v., uit Fr. *framboise* (z. BRAAMBEZIE).

Franje, v., Mnl. *frange*, uit Fr. *frange* dat, zooals Roem. *frimbie* bewijst, beantwoordt aan Lat. *fibriam* (-*a*), verwant met *fibra* = draad. Nevens *frange* ook Ofra. *frenge*, *fringe*, waaruit Eng. *fringe* en Mnl. *fringe* (Vla. *frinje*).

1\. **Frank**, bijv. (vrijpostig), uit Fr. *franc*, gelijk It. en Sp. *franco*, van Mlat. *francum* (-*us*), uit Germ. *Franko* = een vrij man, iemand van den stam der Franken. Gelijk de Saksen en Langobarden, hadden de Franken hun naam van hun wapen (Ags. *franca* = werpspies).

2\. **Frank**, m. (munt), uit Fr. *franc*, sedert 1360, zoo genoemd wegens het *Francorum rex* (d. i. koning der Franschen) uit de legende (vergel. *ducaat*).

Fransch, bijv., in *franschen titel* is een volksetym. vervorming van *voorhandsch*.

Fransijn, o., Mnl. *fransijn*, van Mlat. *francenum*, zelfst. gebr. bijv. nw. van *Francia* = Frankrijk: van hier kwam den Vlamingen het perkament. Een zelfden oorspr. heeft Hgd. *franzband*.

Fratse, v., uit Hgd. *fratze* + Ohd. *fraza* = koppigheid, Ags. *fræt* = koppig; vergel. ook Fr. *frasque* = buitensporigheid, It. *frasca* = boomtakken, klucht; de oorspr. echter der Rom. zoowel als der Germ. woorden is onbekend en hun verband onzeker.

Frees, v.: z. FRAAS.

Fregat, o., uit Fr. *frégate*, van It. *fragata* = klein roeischip: oorspr. onzeker.

1. **Fret**, o. (dier), Mnl. *fret, foret*, uit Fr. *furet*, van Mlat. *furetum*, dimin. van klass. Lat. *furo* = bunzing, en dit afgel. van *fur* = dief.

2. **Fret**, o. (boor), Mnl. *foret*, uit Fr. *foret*, afgel. van *forer*, Lat. *forare* = boren (z. d. w.).

Fretten, o. w., een verscherping van *vreten*, wellicht onder invloed van Hgd. *fressen*.

Freule, v., uit Ndd. *frölen*, van Hgd. *fräulein*, dimin. van *frau* = vrouw.

1. **Fries**, v. (in de bouwk.), gelijk Hgd. *friese* en Eng. *frieze*, uit Fr. *frise*, met Sp. *friso*, It. *fregio*=krulornament, naar Lat. *phrygium* (*opus*), omdat deze ornamenten de goudborduursels herinnerden, die men Phrygisch noemde.

2. **Fries**, o. (stof), uit Fr. *frise, friser* en dit uit Germ.: Ags. *frise* = krullend, Eng. *to friz, to frizzle* = krullen, Ofri. *frisle* = hoofdhaar.

Frijnen, o. w. (uithakken), Westvl. *freenen* : oorspr. onbek.

Frikkadel, v., uit Fr. *fricadelle*, dat met *fricassée*, van *fricasser*, augmentat. van Mlat. *fricare*, en dit frequent. van Lat. *frigere* = braden (Fr. *frire*, Mnl. *friten, fruten*) + Gr. φρύγειν.

Frisch, bijv., Mnl. *frisc*, uit Fr. *frais*, en dit van 't Germ.: z. VERSCH.

Frisket, o.: z. VERSCHET.

Frit, o. (gesmolten glas), uit Fr. *fritte*, een afleid. van *frire* (z. FRIKADEL).

Frommelen, o. w., bij Jonctijs *frompelen* + Eng. *to frumple*, staat tot *verrompelen* (z. RIMPEL) als *vreten* en *freten* tot *ver-eten*.

Frons, v., Mnl. *fronse*, uit Fr. *fronce*; gevormd van *froncer* : oorspr. onzeker.

Front, o., uit Fr. id., van Lat. *frontem* (*frons*) = voorhoofd.

Fruit, m., Mnl. *fruut*, uit Fr. *fruit*, van Lat. *fructum* (*-us*) = vrucht (z. d. w.).

Fuchsia, v., zoo genoemd naar den kruidkundige *L. Fuchs* (16de eeuw).

Fuik, v., Kil. *vuycke* + Ofri. *fuke* : oorspr. onbek.; vergel. Westvl. syn. *puikel*.

Fulp, o. (fluweel), met bijvorm *felp*, gelijk Hgd. *felbel* en Zw. *fälp*, uit Ofra. *felpe*, It. en Sp. *felpa* : oorspr. onbek.

Fustein, o. (stof), Mnl. id., uit Ofra. *fustaine* (thans *futaine*), van Mlat. *fustaneum*, genoemd naar *Fustat*, een voorstad van Caïro.

Fut, v. (wisjewasjes): oorspr. onzek.; wellicht onomat.

Futselen, ono. w., Mnl. id. + Hgd. *fusseln*, Eng. *to fuzz* = pluizen : niet verder op te sporen.

Fuum, m. (ijdelheid), Mnl. *fume* = damp die in het lichaam opstijgt en op de hersenen werkt, uit Lat. *fumum* (*-us*) = rook.

Fuut, m. (podiceps) : oorspr. onbek.

G.

Ga, m. en v., samentrekking van *gade* na uitstooting der *d*.

1. **Gaaf**, v. (gift), Mnl. *gave* + Mhd. *gâbe* (Nhd. id.), On. *gáfa*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *geven*.

2. **Gaaf**, bijv. (ongeschonden), Mnl. *gave* + Mhd. *gæbe* (Nhd. *gebe*), Ofri. *gêve*, On. *gæfr* (De. *gjär*), van denz. stam als 't meerv. imp. van *geven*, dus = geefbaar, evenals *aangenaam* = aanneembaar.

1. **Gaai**, m. en v. (gade), samentr. van *gade*.

2. **Gaai**, m. (vogel), Mnl. *gay*, gelijk Eng. *jay*, uit Fr. *geai* (dial. *gai*), dat met Sp. *gayo*, van Mlat. *gaium* (*-us*); het is hetz. woord als Fr. bijv. *gai*, Osp. *gayo*, It. *gajo* = levendig, vroolijk, schoon, bont, komende uit het Germ.: Ohd. *gahi* (z. GAUW) : dus = de levendige of de bonte.

3. **Gaai**, m. (mikvogel), Mnl. *gay*, verkorting van *papegay*, uit Ofra. *papegai* (z. PAPEGAAI).

Gaaien, o. w., afgel. van 1. *gaai*.

1. **Gaal**, v. (ononis) : oorspr. onbek.

2. **Gaal**, v. (streep) + Hgd. *galle* = onvruchtbare plek, Eng. *gall* = schram, On. *galli* = fout ; uit het Germ. het Fr. *gale* = schurft ; z. ook 2. en 3. GAL.

Gaan, ono. w., Mnl. *gaen*, Os. *gân* en *gangan* + Ohd. *gân*, *gên* (Mhd. id.,

Nhd. *gehen*), Ags. *gân* (Eng. *to go*), Ofri. *gân*, On. *gá* (Zw. *gå*, De. *gaae*), Go. *gaggan*. De vorm *gân* klimt op tot Idg. √ ĞHĒ, die nog voorkomt in Skr. *ji-hā-mi*, Gr. κί-χη-μι, Lett. *gā-ju*; — de vorm *gangan* echter tot Idg. √ ĞHENGH, die wellicht een afleid. is √ ĞHĒ (z. GANG). — *Ging*, Mnl. *ghinc*, Os. *gêng*, is gelijk Ohd. *giang* (Nhd. *gieng*), Ags. *gêng*, On. *gêck*, ontstaan door samentr. uit **ge-gang*, imp. met redupl. van *gangan*.

Gaanderij, v., door volksetymologie vervormd, uit Fr. *galerie*, van Mlat. *galeriam* (*-a*): oorspr. onbek.; vergel. echter Ofra. *galilée* = kerkportaal en *galère* = lang schip met lange bedekte gang, *galei* (z. d. w.).

1. **Gaar**, bijv. (genoeg). Mnl *gaer*, Os. *garu* + Ohd. *garo* (Mhd. en Nhd. *gar*), Ags. *gearo* (Eng. *yare*), On. *gőrr*, wellicht samenstelling met prœfix *ge-* en **aar*, Os. *aru*, Ags. *earo*, On. *őrr* = gereed. De vormen *garu*, *garo*, *gearo* zijn vocaliseeringen van *garw*, waarover vergel. *geel*; z. ook GERFKAMER.

2. **Gaar**, v. (speer): z. 2. GEER.

1. **Gaard**, m. en **gaarde**, v., Mnl. id., Os. *gard*, *gardo* + Ohd. *gard*, *garto* (Mhd. *garte*, Nhd. *garten*), Ags. *geard* (Eng. *yard*, *garden*), Ofri. *garda*, On. *garðr* (Zw. *gård*. De. *gaard*), Go. *gards*, *garda* : het tweede w. verschilt van het eerste alleen door het suffix + Skr. √ *har* = omsluiten, Alb. *gerd* = tuin, Gr. χόρτος = grasveld, Lat. *hortus* = hof, Oier. *gort*, Lith. *zardis*: van denz. wortel als *gorden*, dus omgording, omheining. — Osl. *gradu* = muur, stad (Ru. *gorod* = stad), Lith. *gardas* komen uit het Germ.

2. **Gaard**, v. (roede): z. GARD.

Gaarden, ono. w. = het land afloopen, van 1. *gaard*; vergel. bij Kil. *op de gaerde loopen* = hortos populari.

Gaarder, m., met epenthet. *d* van 2. *garen*.

Gaarne, bijw., Mnl. *gaern*, *gherne*, Os. *gerno* + Ohd. id. (Mhd. *gerne*, Nhd. *gern*), Ags. *georne*, Ofri. *jerne*, On. *gjarna* (Zw. *gerna*, De. *gjerne*), afgeleid van 't bijv. nw. Os. *gern*, Ohd. id., Ags. *georn*, On. *gjarn*, Go. *gairns*, verwant met *gierig* en *begeren* + Skr. √ *har* = begeeren, Gr. χαίρειν = gunstig zijn, χάρις = gunst, dank, gracie: Idg. √ GHER (z. GRAAG).

Gaas, o., uit Fr. *gaze*, naar de stad *Gaza* in Palestina.

Gabaar, v. (schuit), uit Fr. *gabare*, van It. *gabarra*, van denz. oorspr. als Mlat. *gabata* (van waar Fr. *jatte*).

Gabbe, v.: zie GABBEREN.

Gabberen, ono. w. + Eng. *to gabble*, Fri. *gabbeln*, frequent. van *gabben*, Mnl. id. + Ags. *gabban* (Eng. *to gab*), Ofri. *gabbia*, On. *gabba* = babbelen, spotten (hieruit Fr. *gaber*, It. *gabbare*, Sp. *gabar*), afgeleid van *gabbe* = open mond, spleet + Eng. *gab*, De. id. = open mond: verwant met *gapen*.

Gabel, **gabelle**, v., Mnl. *gabeele*, uit Fr. *gabelle* = zoutbelasting, dimin. van Mlat. *gablum* = belasting, hetwelk uit Germ: Mnl. *gavel*, Ags. *gaful* (Eng. *gavel* = belasting) een afleid. van *geven*.

Gade, m. en v., Mnl. *ghegade*, Os. *gigado* + Mhd. *gegate*, *gate* (Nhd. *gatte*), Ags. *gegada*, *gada* + Lith. *gadas* = overeenkomst; staat tot *goed* als *varen* tot *voeren*; van denz. oorsprong ook *gader*; de bet. zijn: passend, bijeenbehoorend, gelijke, genoot; — voor weggevallen *ge-*, vergel. *boer*, *maat*.

Gader in *te gader*, Mnl. *te gadere* + Mhd. *zugatir*, Ags. *tô gædere* (Eng. *together*), Ofri. *togadere*, is zelfst. nw. = verbinding, afgel. van denz. stam als *gade*. Vroeger ook adv. acc. = te gader.

Gaderen, o. w., denominatief van *gader*.

Gadeslaan, o. w., saamgesteld met een zelfst. nw. *gade* = zorg, acht, On. *gâ*, Nfri. *gaey*: oorspr. onzeker.

Gading, v., van Mnl. *gaden* (z. GAAIEN) = overeenkomen, belang stellen in. behagen hebben aan, afgel. van *gade*.

Gaffel, v., Mnl. *gaffele* + Ohd. *gabala* (Mhd. en Nhd. *gabel*), Ags. *gafol* (Eng. *gaffle*), Zw. en De. *gaffel* + Skr. *gabhasti*, Lat. *gabalus* (= galg), Ie. *gabul*, Bret. *gebel*, verwant met *gabben* en *gapen*: de tweetandige vork gelijkt een gapenden mond.

Gagaat, v., Mnl. id., van Mlat. *gagates*, naar de stad *Gagae* in Lycië.

1. **Gagel**, m. (plant), Mnl. id. + Mhd. en Nhd. id., Ags. *gagol* (Eng.

gale), On. *gaglviđr* : oorspr. onzeker.
2. **Gagel**, o. (gehemelte), Mnl. id. + Ndd. id., Ags. *geagl*, verbaalabstr. van *gaggelen*, dus = de roeper, de geluidgever.

Gaggelen, ono. w. + Nhd. *gageln*, Eng. *to gaggle*, frequent van **gagen* : onomat.; vergel. Skr. *kakhati*, Gr. χαχάζειν, Lat. *cachinnari* ; z. ook GIEGAGEN, GIEGELEN, KAKELEN.

1. **Gal**, v. (vocht), Mnl. *galle*, Os. *galla* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *gealla* (Eng. *gall*), On. *gall* (Zw. *galle*, De. *galde*) + Gr. χολή, Lat. *fel*, Osl. *zlutsji*, verwant met *geel*.

2. **Gal**, v. (gezwel) + Hgd. *galle*, Eng. *gall*, verwante vorm van 2. *gaal*.

3. **Gal**, v. (gebrek in ijzer) + Hgd. *galle*, bijvorm van 2. *gaal*.

4. **Gal**- in *galappel* en *galnoot* + Hgd. en Eng. *gall-*, ontleend aan 't Rom.: Fr. *galle*, van Lat. *gallam* (*-a*) : oorsp. onb.

5. **Gal**, v. (zeenetel), bijvorm van *kwal*.

1. **Galander**, m. (vogel), gelijk Hgd. id., van Mnl. *calander*, uit Gr.-Lat. *kalandra*.

2. **Galander**, m. (leuning), uit Hgd. *geländer*, afgel. van Mhd. *lander* = hekken : z. GLINTING.

Galappel, m.: z. 4. GAL.

Galeas, v., door Fr. *galeace*, uit It. *galeazza*, augmentat. van *galea* = galei (z. d. w.).

Galei, v., uit Ofra. *galée*, dat mèt It. en Sp. *galea*, van Mlat. *galeam* (*-a*), Gr. γαλαία, van Gr. γαλέη = marter, kat : een galeisoort heette in de middeleeuwen *cattus*.

Galerij, v. : z. GAANDERIJ.

Galg, v., Mnl. *galghe*. Os. *galgo* + Ohd. id. (Mhd. *galge*, Nhd. *galgen*), Ags. *gealga* (Eng. meerv. *gallows*), Ofri. *galga*, On. *galgi* (Zw. en De. *galge*), Go. *galga* = kruis + Arm. *jalk* Lith. *zalga* = staak, Lett. *schalga* = roede.

Galgant, m. (Oostind. plant), gelijk Hgd. id., uit Gr.-Lat. *galanga*, van Ar. *chalandjân*, van Skr. *kulanjana*.

Galigaan, v. (Oostind. plant), Mnl. *galigaen*, gelijk Ohd. *galigan* (Mhd. *galgan*), Eng. *galingale*, uit Mlat. *galingan*, bijvorm van *galanga* = galgant (z. d. w.) ; bet. 1. galgant, 2. inlandsche planten die door reuk en smaak aan de galgant herinneren.

Galipot, o. (harssoort) uit Fr. van Eng. *gallipot* = 1. apothekerspot, 2. de waar die er in is, uit Ndl. *gleipot*, d. i. *galeipot* : vergel. *kraakporselein*.

Galjoen, o., uit Fr. *galion*, van Mlat. *galionem* (*io*), augment. van *galea* = galei (z. d. w.).

Galioot, v., Mnl. *galiote*, uit Ofra. *galiote*, van Mlat. *galiotam* (*-a*), dimin. van *galea* = galei (z. d. w.).

1. **Galle**, v. (plant), hetzelfde als 1. *gal*, om den bitteren smaak.

2. **Galle**, v. (streep) : z. 2. GAAL.

Gallen, o. w., volgens de bet. van 1. *gal* (visch gallen) of 4. *gal* (leer gallen).

Gallon, o., uit Eng. id., van Fr. *galon*, waarnevens *jalon* = maatstaf : oorspr. onzeker.

Galm, m., Mnl. id., Os. id. + Hgd. id., met *-m* van denz. stam als 't enk. imp. van **gellen* = gillen (z. d. w.).

Galmei, o., uit Hgd. id., van Gr.-Lat. *kadmeia*, zelfst. gebr. bijv. nw. van *kadmos* = stichter van Thebe, van waar het herkomstig is.

Galnoot, v. + Hgd. *gallnusz*, Eng. *gallnut* : z. 4. GAL.

Galop, m., uit Fr. id., waarvan het denom. *galoper*, bijvorm van Ofra. *waloper* ; ook Mnl. *walop*, Mhd. *walap* en Eng. *wallop*. Het Rom. woord gaat terug op een Germ. **walh-hlaup* = Keltischen draf (z. WALNOOT en LOOPEN).

Galpen, ono. w. (huilen), Mnl. id., Os. *galpôn* + Ags. *gylpian*, afgel. van een sterk werkw. dat Mnl. is *gelpen*, Mhd. *gelfen*, Ags. *gelpan* (Eng. *to yelp*), On. *gjalpa* = schreeuwen, overmoedig zijn, verwant met *gillen*.

Galsterig, bijv. (ransig), Mnl. *gelsterachtig* + Hgd. *galstrig*, afgel. van een subst. dat Ndd. is *galster* = beschimmelde plek, Ags. *geolster* = vergif : verder verwantschap onzeker, vergel. echter *garstig*.

Gamander, v. (plant), gelijk Hgd. id., uit Mlat. *gamandrea*, van Gr. χαμαίδρυς, gevormd uit χαμαί = ter aarde (z. BRUIDEGOM) en δρῦς = eik (z. HESSELTER), dus = lage eik.

Gander, m. + Ndd. id., Ags. *ganra* (Eng. *gander*), staat tot *gan-* (z GANS :

de *s* schijnt suffix te zijn) als *doffer* tot *duif* en *kater* tot *kat*.

Gang, m. en v., Mnl. *ganc*, Os. *gang* + Ohd. id. (Mhd. *ganc*, Nhd. *gang*), Ags. id. (Eng. id.), Ofri. *gong*, On. *gangr* (Zw. *gong*, De. *gang*), Go. *gaggs* + Skr. *janghā*, Zend. *zangha* = been, Lith. *zengti* = stappen. Is afgel. van denz. stam als 't præs. van **gangen*, besproken bij *gaan*.

Gannef, m. (schelm), uit Joodsch *gannef*, van Hebr. *gannāb* = dief, van *gānab* = hij stal, door de Joden *gonaf* uitgesproken.

Gans, v., Mnl. id. + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *gós* (Eng. *goose*), On. *gás* (Zw. *gås*, De. *gaas*) + Skr. *hansa*, Arm. *sag* (voor **gas*), Gr. χήν, Alb. *guse*, Lat. *anser* (voor **hanser*), Oier. *goss*, Osl. *gansi*, Lith. *zansis*, Lett. *zōss*; de *s* is wellicht suffix: z. GENT.

Gansch, bijv., Mnl. *gants*, *gansc* + Ohd. *ganz* (Mhd. en Nhd. id.) = ongedeerd, gezond: oorspr. onbek. — Van hier Ofri. *gans*, Zw. *ganska* en De. *ganske*.

1. **Ganzerik**, m. (gans) + Hgd. *gänserich*: met suffix *-rik* = koning, heer, verwant met *rijk*.

2. **Ganzerik**, v. (plant), Westvl. *grensing* + Hgd. *gänserich*, *grenserich* en *grensing*; afleiding onzeker: of *gans* of Ohd. *grans* = bek; vergel. Fr. *bec d'oie* en It. *piè d'oca*.

Gapen, ono. w., Mnl. id. + Mhd. *gaffen* (Nhd. id.), Ags. *geapian* (Eng. *to gape*), On. *gapa* (Zw. *gapa*, De. *gabe*): z. GABBEREN en GAFFEL; ook verwant met *geeuwen*.

Gaps, v. (handvol) + Hgd. *gabsche*: z. GESP.

Gard, garde, v. (roede), Mnl. *gherde*, *gaerde*, Os. *gerda* + Ohd. *gerta* (Mhd. en Nhd. *gerte*), Ags. *gierd* (Eng. *yard*), Ofri. *ierde*, afgel. van een w. dat zich vertoont als Ohd. *gart*, On. *gaddr*, Go. *gazds* = prikkel + Lat. *hasta* = speer (z. 2. GEER)

Gareel, greel, o., Mnl. *gareel*, *goreel*, uit Ofra. *gorel*, van Mlat. *gorellum* (*-us*): oorspr. onzeker.

1. **Garen**, o. (draad), Mnl. id. + Ohd. *garn* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *gearn* (Eng. *yarn*), On *garn* (Zw. en De. id.), verwant met Ohd. *-garni*, Ags. *-gern*, On. *gőrn* = darm + Skr. *hirā* = darm, Gr. χορδή = darmsnaar, Lat. *haru-* (in *haruspex* = waarzegger, darmkijker), Lith. *zarna*, waaruit blijkt dat darmen eens tot garen dienden (z. KOORD).

2. **Garen**, o. w. = *gaderen* (z. d. w.).

Garf, v., Mnl. *garve*, Os. *garba* + Ohd. *garba* (Mhd. en Nhd. *garbe*), van denz. wortel als *grijpen*, dus = greep; uit het Germ. komt het Ofra. *garbe* (thans *gerbe*), van waar Eng. *garb*.

Garm, v. (ooi dat nog niet gelammerd heeft), Mnl. *gherme*: oorspr. onbek.

Garnaal, v., Mnl. *geernaert* + Ndd. *garnol*, *garnot*, Hgd. *garnele*, *garnat*: oorspr. onbek.; uit het Ndl. het Fr. *guernette* en *grenade*.

Garre, v., Mnl. *gerre* = geervormige opening: een afleid. van 2. *geer*.

Garst, z. GERST en 1. GAST.

Garstig, bijv. (ransig), Mnl. *gerstich* + Mhd *garstic* (Nhd. *garstig*) en zonder suffix Ohd. *garst*, On. *gerstr*: oorspr. onzeker.

Gas, o., kunstmatig woord, door van Helmont († 1644) gevormd naar 't Gr. χάος (z. GEEUWEN); ging in alle talen over.

Gaspeldoorn, m.: het 1e lid = prikkel; is dimin. van *gesp*.

1. **Gast**, v. (schoof), ook *garst* en *gas* + Mndd. *garst* = viertal, bepaaldelijk een viertal schooven: oorspr. onbek.

2. **Gast**, m. (vreemdeling), Mnl. id., Os. id. + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *gæst* (Eng. *guest*), On. *gestr* (Zw. *gäst*, De. *gjest*), Go. *gasts* + Lat. *hostis* = vreemdeling, openbare vijand, *hospes* = waard (d. i. **hosti-potis* = gastmeester), Osl. *gosti* (Ru., Bulg., Se. *gost*, Po. *gosc*), Lett. *goste* = gastmaal.

3. **Gast**, Fri. vorm van 2. *geest*.

Gastvrij, bijv. + Hgd. *gastfrei*: hier bet. *vrij* vrijgevig, mild, als Lat. *liberalis* van *liber*.

Gat, o., Mnl. id., Os. id. + Ags. *geat* (Eng. *gate*), Ofri. *gat*, On. *gat*, alle = opening, doorgang + Skr. *hādami*, Gr. χέζειν = caccare, χόδανος = stuit, Arm. *jet* = staart: Idg. √ GHED.

Gauw, bijv + Ndd. *gau*, staat tot Mnl. *ga*, als *na*, *bla*, *gra* tot *nauw*, *blauw*, *grauw*; dit *ga* steekt in 't Os.

bijw. *gahun* + Ohd. bijv. *gahi* (Mhd. *gæhe*, Nhd. *jäh*), Ofri. *ga-lik*. Van *gahi* komt het Rom. *gai* (z. 2. GAAI).

Gauwdief, m., vroeger *gauwe dief*: hier *gauw* = behendig (cf. *vergauwen*).

Gazel, v., uit Fr. *gazelle*, van Ar. *gazaal* (in Noord-Afrika *gazeel*).

Gazet, v., uit Fr. *gazette*, van It. *gazzetta* = eene kleine Venetiaansche munt (16e eeuw) waarvoor men de gazet mocht raadplegen: oorspr. onbek.

1. **Ge**, enklit. of proklit. vorm van *gij*.

2. **Ge-**, præfix, Mnl. *ghe*, *ge*, Os. *ge*, *gi*, *i* + Ohd. *ga*, *gi* (Mhd. en Nhd. *ge*), Ags. *ge* (Eng. *e*, *y* in *enough*, *handywork*), Ofri. *ge*, *gi*, *i*, On. *g-*, Go. *ga*: de Ug. vorm is **ga* (de andere zijn verdoffingen) beantwoordende aan Lat. *co-*, Ier. *co-*: Idg. ****ko***, waarvan de ***k*** in 't Germ. *g* werd in plaats van *h*. Als præfix van 't v. d. vertoont het zich sporadisch in Go. en Ags., regelmatig in Ohd. en Os.

Gebaar, o., Mnl. *ghebare*, Os. *gibâri* + Ohd. id. (Mhd. *gebære*), Ags. *gebære*, verbaalabstr. van *gebaren*; voor de bet. vergel. *gedrag* van *dragen* en Lat. *gestus* (Fr. *geste*) van *gerere*.

Gebaarde, v. + Hgd. *gebärde*, van *gebaren*, met suffix *-de*.

Gebaren, o. w., Mnl. id., Os. *gibârjan* + Ohd. *gibârôn* (Nhd. *gebahren*), Ags. *gebæran*, zooveel als *zich gedragen*: een afleid. van *beren* (z. BAREN).

Gebbe, v. (vischtuig), wellicht een bijvorm van *gabbe*, dus zooveel als *gapend net*.

Gebed, o., Mnl. *ghebet*, Os. *gebed* + Ohd. *gebet* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *gebed*, van denz. stam als 't v. d. van *bidden*.

Gebeuren, ono. w., Mnl. *gheburen*, Os. *giburian* + Ohd. *gaburjan* (Mhd. *gebürn*, Nhd. *gebühren*), Ags. *gebyrjan*: z. 3. BEUREN.

Gebit, o. + Ohd. *gibiz* (Nhd. *gebisz*), Ags. *gebit*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *bijten*.

Gebod, o., Mnl. *ghebot*, Os. *gibot* + Ohd. *gibot* (Mhd. en Nhd. *gebot*), Ags. *gebod*, Ofri. *ebod*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *gebieden*.

Geboorte, v., Mnl. id., Os. *giburd* + Ohd. *giburt* (Mhd. en Nhd. *geburt*), Ags. *gebyrd* (Eng. *birth*), Go. *gabaurþi* + Skr. *bhṛtis* = dracht. Van denz. stam als 't v. d. van *beren* (z BAREN).

Geboren, bijv., eigenl. v. d. van *beren* (Z. BAREN).

Gebrek, o., Mnl. id. + Mhd. *gebreche*, verbaalabstr. van *gebreken*.

Gebuur, m.: z. BOER en BUUR.

Gedaante, v., met suff. *te* van Mnl. *gedane* = voorkomen, van het v. d. van *doen*.

Gedachte, v., Mnl. id. + Ohd. *gidahti*, met præfix *ge-* en suffix *-te*, van denz. stam als het v. d. van *denken*.

Gedijen: z. DIJEN.

Geding, o., Mnl. *gedinge*, afgel. van *dingen*.

Gedoe, o., in alle bet. van *doen*, dus = doening, bedrijf, enz.

Gedoogen, o. w., Mnl. *ghedoghen*, Os. *adôgjan* + Ags. *gedýgan*, is factit. van *deugen* met reflex. bet., dus = zich deugdelijk maken, kunnen verdragen.

Gedrocht, o., met paragog. *t*, Mnl. *gedroch* + Ohd. *gitrog* (Mhd. *getroc*), afgel. van denz. stam als 't meerv. imp. van (*be-*)*driegen*.

Gedwee, bijv., voor *gedwede*, met *e* = *ă*, Mnl. *gedwade* + Ohd. *gaduâdi*: verder niet op te sporen.

Gedweeg, bijv., voor *gedwedig*, afgel. van 't vor. w.

Geef, in *te geef*, Os. *geƀa* + Ohd. *geba* (Mhd. *gebe*), Ags. *gifu*, Go *giba* = **gaaf**, afgel. van den præsensstam van *geven*.

Geel, bijv., Mnl. *ghele*, *ghelu*, Os. *gelo* + Ohd. *gelo* (Mhd. *gel*, genit. *gelwes*, Nhd. *gelb*), Ags. *geolo* (Eng. *yellow*), On. *gulr* + Skr. *hari*, Gr. χλόρος, Lat. *helvus*, Osl. *zelenŭ*, Lith. *zalias*; verwant met *gal*, *goud*, *gloeien*: Idg. √ĜHEL.

Geen, bijv. (niet een), Mnl. *gheen*, *negheen*, Os. *nigên* + Ohd. *nihhein* (Mhd. *nechein*, Nhd. *kein*), + Lat. *nec unus*: saamgesteld met **nih*: Go. *nih*, Lat. *nec* (z. NOCH) en *een*; de Ndl. *g* en Hgd. ***k*** verbeelden de laatste letter van *nih*, zoodat de eigenlijke negatie weggevallen is.

Geep, v. (stekelbaars) + Ndd. *geepe*, wellicht verwant met 2. *geer*.

Geepsch, bijv.: staat wellicht tot *kwipsch* als 5. *gal* tot *kwal*; cf. ook *weepsch*.

1. **Geer**, v. (lust, gril), verbaalabstr. van 2. *geeren*.
2. **Geer**, v. (wigvormig of schuin loopend voorwerp), Mnl. *gere* + Ohd. *gêro* (Mhd. *gêre*, Nhd. *gehre*), Ags. *gâra* (Eng *gore*), Ofri. *gâre*, On. *geiri*, afgel. van Mnl. *geer*, Os. *gêr* + Ohd. *gêr* (Mhd. *gêr*, Nhd. id.), Ags. *gâr*, On. *geirr* = spies, in *navegaar*, *aalgeer*, *elger*. Werd overgenomen in Gr. γαῖσος en Lat. *gæsum*, waaruit men voor Go. den vorm **gais* vermoedt, zoodat *r* wisselvorm is van *s* gelijk in *was*, *waren* (z. GEESEL en GARD). Hieruit Fr. *giron*.
3. **Geer**, v. (plant), verkort uit *geeraardskruid*, welke benaming niet duidelijk is. In *Geeraard* steekt 2. *geer* = SPIES en *hard* (z. d. w. en suff. -AARD).
1. **Geeren**, o. w. (verlangen), Mnl. *gheren*, Os. *gerôn* + Ohd. *gerôn* (Mhd *gern*), vergel. *gaarne*.
2. **Geeren**, ono. w. (schuin loopen) + Hgd. *gehren*, afgel. van 2. *geer*.

Geerse, v.. (landmaat), afgel. van *gers*, metath. van *gras*; de eerste bet. was *grasland*.

Geertelsel, -valk, m. : z. TELSEL en GIERVALK.

Geerten, ono. w. (verkeerdjassen): oorspr. onbek.

Geesel, m., Mnl. *ghesele* + Ohd. *geisla* (Mhd. *geisel*, Nhd. *geiszel*), On. *geisl* (= stok) + Osl. *zizlŭ*, Boh. *zezel*, Leth. *zizlis* = stok, een afleid. van **gais* (z. 2. GEER).

1. **Geest**, m. (ziel, enz.), Mnl. *gheest*, Os. *gêst* + Ohd. *geist* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *gâst* (Eng. *ghost*). Ofri. *gâst* + Skr. *hedas* = toorn; cf Eng. *aghast* = toornig, On. *geisa* = woeden, Go. *us-gaisjan* = buiten zich brengen.
2. **Geest**, v (hoog gelegen zand grond), Mnl. *gheest* + Mndd. *gest*, Ofri. *gêst*, *gâst*: oorspr. onbek.

Geestdrift, v., gevormd onder den invloed van *geestdrijver* (iemand dien de *geest* Gods *drijft*), maar met *geest* in een ander bet.

Geeuwen, ono. w., Mnl. id. + Ohd. *gêwôn* (Mhd. *gêwen*), Ags *giwjan*, een afleid. met *-w*-suffix; daarnevens Ohd. *geinon* (Nhd. *gähnen*), Ags. *gânian* (Eng. *to yawn*) met *-n-* suffix, en daarbij nog Ohd. *gien* zonder suffix + Lat. *hiare*, Gr. χειά = gat, χάος, χαίνω = gapen.

Geeuwhonger, m., volksetym. vervorm. uit *geehonger*, dial. voor *gahonger*, d. i. plotseling overkomende honger (*ga* bijvorm van *gauw*: z. d. w.).

Geggetje, o. (praatje, enz.), verwant met *gaggelen*.

Gehalte, v., uit Hgd. *gehalt* = inhoud, waarde, hetwelk van *halten* = houden (z. d. w.).

Geheel, bijv., met *ge* van *heel* (z. d. w.) + Go *gahails*.

Geheim, bijv. + Mhd. en Nhd. id., met *ge* van *heem* (z d. w), dus = tot het huis behoorende, niet openbaar.

Gehengen, o. w., Mnl. *ghehenghen* + Ohd. *gihengan* (Mhd. *gehengen*), met *ge* van **hengen*, causat. van *hangen* (*e* = *ă*), dus = den teugel laten hangen, vrij laten.

Geheugen, o., zelfst. gebr. infin., Mnl. *ghehoghen*, Os. *gihuggjan*: z. HEUGEN.

Gehoorzaam, bijv., Mnl. *gehoorsaem* + Ohd. *gahôrsam* (Mhd. en Nhd. *gehôrsam*), Ags. *gehýrsum*, afgel. van *gehooren* = hooren naar.

Gehucht, o., Mnl. *ghehuchte*, *ghehochte*, met *cht* uit *ft* + Mndd. *gehuchte*, Hgd. *gehöfte*: in feite zijn er twee woorden *gehucht*, een van *hoeve* en een van *hof*, d. i. hofstede.

Gei, v. (touw om de zeilen in te korten), verbaalabstr. van *geien* + Ndd. id., Hgd. id., De. *gie*, Zw. *giga* = zijdelings afwijken, verwant met Hgd. *geige* = viool, Eng. *gig* = boot. De grondbet. is *heen en weer bewegen*.

Geil, bijv., Mnl. id., Os. *gêl* + Ohd. *geil* (Mhd. en Nhd id.), Ags. *gâl* = vroolijk, vol levenskracht, Go. *gailjan* = vroolijk maken + Skr. √*hīl* = dartelen, Lat. *hilaris* = vroolijk, Osl. *zjelŭ*, Lith. *gailus* = hevig: Idg. √GHEIL. — Hetzelfde w. is het zelfst. nw. *geil* in *bevergeil*, en de plantnaam *geil*, wegens de geilheid van haar groei.

Geinster, v., Mnl. *ghenster* + Ohd. *ganeistra*, *ganastra* (Mhh. *geneister*, *ganster*); daarnevens Ohd. *ganeista* (Mhd. *ganeiste*), Ags. *gnâst*, On. *gneisti* (Zw. *gnist*): verder ontleding onmogelijk; de klemtoon is beurtelings op de eerste en op de tweede lettergreep;

sommige vormen hebben opmerkelijke overeenkomst met *baanst*.

Geit, v., Mnl. id + Ohd. *geiz* (Mhd. *geisz*), Ags. *gát* (Eng. *goat*), On. *geit* (Zw. *get*, De. *ged*), Go. *gaits* + Lat. *hœdus* (z. 1. ZEEG).

Geizen, o. w. (genezen), uit *geinzen*, met *ei* = *e* = *ă*, denom. van *gans(ch)*; hiernevens Mnl. *gansen* (z. ONGANSCH).

1. **Gek**, bijv. (zot), Mnl. id. + Hgd. *geck*, De. *gjeck*, Zw. *găck*, IJsl. *gikkr*: het w is door al die talen ontleend wellicht aan het Fri. *gick*, *gek*, *gŏk*, waar het wel hetz. is als *guig* (z. d. w.).

2. **Gek**, m. (spot, gekheid, als in *met iemand den gek houden*), verbaalabstr. van *gekken*.

Gekscheren, ono. w., van de uitdr. *den gek scheren* = 1. den gek spelen (vergel. den grooten heer scheren, den prins scheren), waarin 1. *scheren*=verdeelen, een deel nemen, een rol spelen; 2. den spot drijven, waarin 1. *scheren* = het haar afsijden, zooals vroeger met gekken gebeurde. Beide hebben den invloed ondergaan van 2. *scheren* = spotten.

Gelaat, o., Mnl. *ghelaet* + Mndd. *gelat*, Mhd. *gelâz*: verbaalabstr. van *hem gelaten* = zich gelaten, zich voordoen.

Gelag, o., Mnl. *gelach*, van denz. stam als 't enk. imp. van *geliggen*, en bet. 1. wat vastgelegd, besloten is, 2. inleg.

Gelande, m.: z. BELENDEN.

Gelang in *naar gelang* + Ohd. *gilang*, Ags. *gelang* = toebehoorende, verwant, van *lang* (z. BELANG).

1. **Geld**, o. (munt), Mnl. *ghelt*, Os. *geld* + Ohd. *gelt* (Mhd. id., Nhd. *geld*), Ags. *gild* (Eng. *geld*), Ofri. *jeld*, On. *gjald* (Zw. *găld*, De. *gjeld*), Go. *gild*, met de algemeene bet. van *vergoeding*, *belasting*, verbaalabstr. van *gelden* (z. d. w.); de bet. *munt* is jong

2. **Geld**, bijv. (niet drachtig), Mnl. *ghelt*, d. i. *gălde* + Ohd. *galt* (Mhd. id., Nhd. *gelte*), Ags. *gelde* (Eng. *to geld* = lubben), On. *geldr* (z. GELT).

Gelden, ono. w., Mnl. id., Os. *gelden* + Ohd. *geltan* (Mhd. en Nhd. *gelten*), Ags. *gildan* (Eng. *to yield* = toegeven), Ofri. *jelda*, On. *gjalda* (Zw. *gălda*, De. *gjelde*), Go. *gildan* = vergoeden: niet buiten het Germ.; Osl. *žleda*, Lith. *gelinti*, Lett. *geldet* zijn ontleend.

Geleding, v. en **geleed**, bijv., afgel. van *lid*, met *ĕ* uit *ĭ* in open lettergreep.

Gelegenheid, v + Hgd. *gelegenheit*, afgel. van 't bijv. nw. *gelegen*.

Gelei, v., uit Fr *gelée*, van Mlat. *gelatam(a)*=bevroren vloeistof, eigenl. zelfst. gebr. v. d. van Lat *gelare* = vriezen (z. KOUD).

Geleidelijk, bijv. = geregeld, afgel. van *geleiden* = besturen.

Gelid, o. + Hgd. *glied*: van *lid*.

Gelijk, bijv., Mnl. *ghelijc*, Os. *gilîc* + Ohd. *gilîh* (Mhd. *gelîch*, Nhd. *gleich*), Ags. *gelíc* (Eng. *alike*), Ofri. *lîk*, On. *glíkr*, Go. *galeiks* = hetzelfde voorkomen hebbende, gev. met *lijk*=lichaam, uiterlijke. Vergel. Fr. *conforme*.

1. **Gelletje**, o., dimin. van 1. *geld*.

2. **Gelletje**, o. (gekkernij), dimin. van *gel* = geschreeuw, gelach, van *gillen*.

3. **Gelletje**, o. (ingewand van haring), dimin. van *gel* = kieuw + Eng. *gill*, De. *gjælle*, Zw. *gäl*: oorspr. onzeker.

1. **Gellig**, bijv. (galachtig, knorrig), bijvorm van *gallig*.

2. **Gellig**, bijv. (schurftig), van 2. *gaal* in de bet. van schurft.

Gelling, v., geassimil. uit *geldling* + Hhd. *geltling*: afgel. van 2. *geld*.

Gelofte, v., Mnl. *geloofte* + Ohd. *gilubida* (Mhd. en Nhd. *gelübde*) = goedkeuring, toestemming, belofte: afgel. van *gelooven*: z. d. w., alsook *belofte* en *lief*.

Gelooven, o. w., Mnl. *gheloven*, Os. *gilôbjan* + Ohd. *gilouban* (Mhd. *glouben*, Nhd. *glauben*). Ags. *gelýfan* (Eng. *to believe*), Ofri. *liuva*, Go. *galaubjan*: het vertoont den sterken graad van een wortel, die zwak voorkomt in *gelofte*, *loven* en normaal in *lief*. De bet. zijn goedkeuren, toestemmen, vertrouwen.

Gelp, bijv. (welig) + Ndd. id., Hgd. *gelf*, verw. met *galpen*.

Gelpen, ono. w. (zwelgen), verwant met *gulpen*.

Gelt, bijv., bijvorm van 2. *geld*, ontstaan onder invloed van *gelte*; — vooral bij vischnamen om de mannetjes aan te duiden, of bij veesoorten de wijfjes die men niet laat bevruchten.

Gelte, v. (gesneden zeug), Mnl. *ghelte* + Ohd. *galza* (Mhd. en Nhd.

galze en *gelze*), Ags. *gilte*, On. *gilta*: is wel van denz. oorspr. als 2. *geld*, zoodat de wortel den dubbelen vorm *gald*, *galt* vertoont.

Geluid, o. + Mhd. *gelût*: van 't zelfst. nw. *luid*, Hgd. *der laut* = klank.

Geluk, o., Mnl. *ghelucke* + Mhd. *gelücke* (Nhd. *glück*): oorspr. onzeker; Eng. *luck*, Skand. *lukka*, Fri. *luk* zijn ontleend.

1. **Gemaal**, m. (echtgenoot), uit Hgd. *gemahl*, Mhd. *gemahele*, Ohd. *gimahalo*, van Ohd. *mahal* (Mhd. *mahel*) + Os. id. (Mnl. *mael*, Ndl. *maal*), Ags. *mećel*, Go. *maþl* = vergadering, openbare handeling. in 't openbaar verhandeld huwelijksverdrag; Germ. *thl* werd in 't Duitsch *hl*.

2. **Gemaal**, o. (graan), van 1. *malen*

3. **Gemaal**, o. (gezanik), van 4. *malen*.

Gemacht, o., Mnl. *ghemacht*, *ghemechtkijn* + Ohd. *gimaht* (Mhd. *gemacht*, Nhd. *gemächt*): van *macht*.

Gemak, o., Mnl. *ghemac* + Ohd. *gimah* (Mhd. *gemach*), in de bet. van kamer zoowel als van gemakkelijkheid, is een onz. bijv. nw. zelfst. gebruikt: Mnl. *ghemac* + Ohd. *gimah*, Ags. *gemæc* = passend, geriefelijk, van *maken*, evenals Lat. *facilis* (Fr. *facile*) van *facere* = maken, doen.

Gember, v., Mnl. *ghincber*, *ghinghebare*, uit Ofra. *gengibre* (thans *gingembre*), van Sp.-Po. id., hetwelk van Ar. *zendjebil*, en dit uit Prak. *singaber*, Skr. *çrngavera* = hoornvormig, naar de gedaante van den wortel (*çrnga* = hoorn, *vera* = lichaam). Het Prak. gaf ook Gr. ζιγγίβερις, waaruit Lat. *zinziber* en dan It. *zenzero*.

Gemeen, bijv., Mnl. *ghemene* + Ohd. *gimeini* (Mhd. en Nhd *gemein*), Ags. *gemæne* (Eng. *mean*), Ofri. *mêne*, Go. *gamains* + Lat. *communis* (d. i. **commoinis*), Osl. en Bulg. *mēna* = wisseling, ruil, Lith. *maina*, Lett. *mainit* = verwisseling (z. MEINEED).

Gemeenebest, o. = het gemeene wel, gev. met zelfst. nw. *best* = goed, als in *ten beste van*.

Gemeente, v., Mnl. id., Os. *gimênda* + Ohd. *gimeinida* (Mhd. en Nhd. *gemeinde*), Ofri. *mênte*, Go. *gamainþs* = gemeenschap, genootschap.

Gemelijk, bijv., Mnl. *ghemelijc* + Ohd. *gamanlîh* (Mhd. *gämelîch*, Nhd. *gämlich*), Ags. *gamenlîce* = speelsch, dartel, luimig, wonderlijk gezind, slecht gezind: van Mnl. *geme* = spel, grap, Os. *gaman* + Ohd. id., Ags. *gamen* (Eng. *game*), Ofri. *game*, On. *gaman*.

Gemet, o., Mnl. *ghemet*, Os. *gimet* + Ohd. *gimez*, Ags. *gemet* = maat, van den præsensstam van *meten*.

Gemoed, o., Mnl. *gemoede*, Os. *gimôdi* + Mhd. *gemüete* (Nhd. *gemüt*), Ags. *gemêde*, collectief van *moed* = het binnenste.

Gemoet in *te gemoet*, datief van een zelfst. nw. *gemoet*, Mnl. *ghemoet*, Os. *môt* + Ags. *gemôt*, On. *môt* = ontmoeting (z. ONTMOETEN en MOETEN).

Gems, v., uit Nhd. *gemse*, Mhd. *gemze*, Ohd. *gamiza* + Gr. κεμάς, Gen. κεμάδος = gazelle (z. HINDE): Idg. *k* werd Germ. *g* in plaats van *h*. — It. *camozza*, Sp. *camuza*. Fr. *chamois* berusten op een dial. bijvorm van *gamiza*.

Genade, v., Mnl. *ghenade*, Os. *ginâþa* + Ohd. *ginâda* (Mhd. *genâde*, Nhd. *gnade*), Ofri. *genâde*, On. *náð*: ontleding onzeker.

Genant, m., met paragog. *t* voor *genan*, Mnl. *ghenanne*, *ghenamene* + Ohd. *ginamno* (Mhd. *genanne*), Ags. *genamne*: van **namen*, stamvorm van *naam*; zooveel als naamgenoot.

Gene, bijv., Mnl. *ghene*. *gone*, Os. *gen-* + Ohd. *jener* (Mhd. en Mhd. id.), Ags. *geon* (Eng. *yon*), On. *enn*, Go. *jains*: wisselvormen Ug. **jain*, (**jîn*), **jin*, **in*.

Genegen, bijv., is eigenlijk v. d. van *nijgen*.

Generen. o. w., Mnl. *gheneren*, Os. *ginerjan* + Ohd. *ginerjan* (Mhd. *genern*, Nhd. *nähren*), Ags. *generjan*, Go. *ganasjan* = gezond maken, redden, is als causatief van *genezen*, afgel. van denz. stam als 't enk. imp. met afwisseling tusschen *r* en *s*.

1. **Genet**, o. (paard), uit Sp. *ginete* (van waar ook Fr. *genet* en It. *ginnetto*), verkort uit *caballo ginete* = Zenetaasch paard, naar Ar. *Zeneta*, naam van een stam der Berbers, als ruiters beroemd.

2. **Genet**, v. (kat), gelijk Fr. *genette*, uit Sp. *gineta*, van Ar. *djarneit*.

Geneugte, v., bijvorm van *genoegte*, met *eu* = umlaut van *oe*.

Genever, m., uit Fr. *genièvre* : z. JENEVER.

Genezen, o. w., Mnl. *ghenesen*, Os. *ginesan* + Ohd. id. (Mhd. *genesen*, Nhd. id.), Ags. *genesan*, Go. *ganisan* + Skr. √*nas* = zich begeven naar, Gr. νόστος = thuiskomst, zoodat de bet. zijn : gelukkig thuiskomen, iets gelukkig doorstaan : Idg. √NES.

Geniep, o., alleen in Ndl., afgel. van een werkw. dat in 't Fri. zich vertoont als *gnépen* d. i. *ge-népen* = plagen, en verwant is met *nopen*

Genieten, o. w., Mnl. id., Os. *niotan* + Ohd. *giniozan* (Mhd. *geniezen*, Nhd. *geniessen*), Ags. *néotan*, On. *njota*, Go. *ganiutan* (z. GENOOT, NUT).

Genoeg, bijv., Mnl. *ghenoech*, Os. *ginôg* + Ohd. *ginuog* (Mhd. *genuoc*, Nhd. *genug*), Ags. *genôh* (Eng. *enough*), Ofri. *enôch*, Go. *ganohs* : sterke graad van Germ √NAH + Skr. √*naç* = bereiken, Lat. *nancisci*, v. d. *nactus* = bereiken, Oier. *rânac* : Idg. √NAK.

Genoegen, o., zelfst. gebr. inf. *genoegen* = voldoende zijn.

Genoffel, v., Mnl. *gheroffel*, uit Fr. *girofle*, met Sp. id. en It. *garofano*, van Gr. καρυόφυλλον = nootblad, kruidblad, gev. met κάρυον = noot, en φύλλον = blad (z. d. w.). Is de naam van twee verschillende planten : *kruidnagel* en *anjelier*. Het Fr. *girofle* gaf in het Eng. het door volksetymologie vervormde *gilliflower*, zooveel als *julibloem*.

Genoot, m., Mnl. *ghenoot*, Os *genôt* + Ohd. *ginôz* (Mhd. *genôz*, Hgd. *genosse*), Ags. *genéatas* = die met een ander geniet, aandeelhebber: van denz. stam als 't enk. imp. van *genieten*.

Genot, o. + Hgd. *genuss* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *genieten*.

Genst, v., Mnl. id., gelijk Hgd. *ginst*, uit Lat. *genistam* (-*a*), van waar Fr. *genêt*. Het Lat. w. is uit Kelt. *gen* = struik.

Genster, m. : z. GEINSTER.

1. **Gent**, m. (gans), Mnl. id. + Ohd. *ganazo* (Mhd. *ganze*, Nhd. id.), Ags. *gannot* (Eng. *gannet*) : een afleid. van denz. wortel als *gans*, waaruit blijkt dat de *s* van *gans* een suffix is; vergel. ook *gander*.

2. **Gent**, bijv. : z. JENT.

Gentiaan, v., uit Fr. *gentiane*, van Lat. *gentianam* (-*a*), afgel. van *Gentius*, een Koning van Illyrie, in welk land, volgens Plinius, de plant het voortreffelijkst is.

Geraamte, o., Mnl. *gheraemte*, van *raam*.

Gerak, o. (gerief), Mnl. *gherac*, *gherec* + Ohd. *gerech* (Mhd. id.), Ags. *geræc* = voldoende, in goeden staat ; behoort bij Mnl *gereken*, met *e* uit *ă*, = toerusten ; verder verband onzeker.

Geranium, v., uit Lat. id., van Gr. γεράνιον = ooievaarsbek, afgel. van γέρανος = kraan (z. d. w.).

Gerardskruid, o. : z. 3. GEER.

1. **Gerecht**, o (rechtbank), Mnl. *gherichte* + Ohd. *girihti* (Mhd. *gerihte*, Nhd. *gericht*), collectief van *recht*. Het is moeilijk te beslissen of men in *de laatste gerechten der stervenden* te doen heeft met 1. dan wel met 3. *gerecht*.

2. **Gerecht**, bijv. (rechtvaardig) + Ohd. *gireht*, Ags. *geriht*, Go. *garaihts* : saamgest. met *ge-* en 't bijv. nw. *recht*.

3. **Gerecht**, o. (spijs), Mnl. *gherichte* + Hgd. *gericht* : verbaalalstr. van *gerechten* = aanrechten, gereed maken.

Gereed, bijv., Mnl. *gherect* + Mhd. *gereit*, Ags. *gerǽd* (Eng. *ready*), Go. *garaids* : ontleding onzeker ; men kan denken aan Gaël. *reidh* = geordend, Osl. *redŭ* = schikking, Lat. *ritus* = gebruik, godsdienstige rite; maar verband met *rijden* is weinig waarschijnlijk.

Gerei, gereide, o. (tuig), Mnl. *gereide*, *gerede* = toebereidselen, toerusting, gereedschap, van **gereiden*, Mnl. *gereden*, zooveel als *bereiden*. Geen verband met Hgd. *gerät*.

Gerak, o. : GEREK.

Gerf, bijvorm van *garf*.

Gerfkamer, v. (sacristie), bij Kil. *gaerw-kamer* van *gerwen* = klaarmaken, opschikken, Os. *garuwjan*, denom. van 1. *gaar*.

Gergel, m. (inkeping) + Hgd. id. : oorspr. onzeker ; niet waarschijnlijk is de afleid. van Lat. *girgulus*.

Gerief, o., Mnl. *gherief*, daarnevens sporadisch Nndl. *gerijf* : is de Fri. vorm van het collect. van *roof* en = roerend goed (z. ROOVEN en 2. REEUW).

Gerijte, v., Mnl. *garite*, uit Ofra. id.

= schilderhuisje, van *garir* = veilig maken, genezen, hetwelk uit Germ.: z. *weren*; — Nfra. *guérite* en *guérir*.

Gering, bijv., Mnl. *gheringhe* (=behendig) + Ohd. *giringi* = niet zwaar, behendig, nietig (Mhd. *geringe*, Nhd. *gering*); de bet. is: niet zwaar, van daar *vlug* en *onbeduidend*; de slotklinker kan vocaliseering zijn van *w*, zoodat **ringw-* beantwoordt aan Skr. *raghu*, bijvorm van *laghu* = licht (z. d. w.).

Gerst, v., Mnl. *gherste*, Os. *gersta* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. *gerste*), Ags. **gerst* (Eng. *grist*) + Pehlevi *jurdak*, Arm. *gari*, Gr. κριθή (d. i. *christhē*), Lat. *hordeum* (d. i. **horzdeum*); een ander woord is Go. *baris*, On. *barr*, Ofri. en Ags. *bere* (Eng. *barley*) + Osl. *boru*, Lat. *far*.

Gerucht, o., Mnl. *gheruchte* + Ohd. *ga-hruofti* (Mhd. *gerüefte*). afgel. van *roepen* (z. BERUCHT en RUCHTBAAR). Uit Ndd. het Hgd. *gerücht*.

Gerw, v. (duizendblad) + Ohd. *garawa* (Mhd. *garwe*, Nhd. *garbe*), Ags. *gearewe* (Eng. *yarrow*): wellicht van 1. *gaar*: de plant, die gaar, d. i. gezond maken.

Geschieden, ono. w., Mnl. *gescien* + Ohd. *gascehan* (Mhd. en Nhd. *geschehen* + Oier. *scuchim* = ik ga weg, Osl. *skokŭ* = sprong: Idg. √SKEQ. Het was eerst sterk; in Mnl. *gescien* is *h* uitgevallen, gelijk steeds tusschen 2 klinkers, en in Nndl. is *d* ingeslacht (z. SCHICHT, SCHIKKEN en SCHOEN).

Geschil, o., Mnl. *ghescille*, van den præsensstam van *schelen*, met *i* als umlaut van *e*.

Geschoor, o. (gespuis): oorsp. onb.

Geschut, o., Mnl. *ghescutte*, van denz. stam als 't meerv. imp van *schicten*.

Geslacht, v., Mnl. *gheslachte* + Ohd. *gislahti* (Mhd. *geslehte*, Nhd. *geschlecht*), collectief van *slacht* = soort: z. 2. SLACHTEN.

Geslepen, bijv., eigenl. v. d. van *slijpen* = gladslijpen; vergel. Fr. *poli*.

Gesmijde, o., Mnl. *ghesmide* + Ohd. *gismîdi* (Mhd. *geschmîde*, Nhd. *geschmeide*) = metaal, metalen voorwerp, van denz. wortel als *smid*.

Gesmijdig, bijv. + Hgd. *geschmeidig*, afgel. van 't vor. w., met de oorspr. bet. van *smeedbaar*.

Gesp, m., Mnl. *ghespe* + Ndd. *gaspe*: verwantschap met *gaps* en *gapen* is zeer onzeker.

Gespuis, o., voor *gespuigs*, een jonger afleid. van *spuigen* (*spuwen*): verg. Fr. *racaille*, van dial. *raquer*, Waalsch *rechi* = spuwen (z. RACHELEN).

Gestadig, bijv, Mnl. *ghestadich*, *ghestedich*, versterking van *stadig* (z. d. w. en STEEDS).

Gestalte, v., uit Hgd. *gestalt*, eigenl. v. d. van *stellen* (waarin *e* = *ă*), dus = het gestelde, de gegeven vorm.

Gestand, bijv., Mnl. *ghestande* = vaststaande, teg. d. van **gestaan*.

Gesteltenis, v., van *gesteld*, v. d. van *stellen*; voor *t* uit *d*, z. BEELTENIS.

Getal, o, Mnl. id., of collectief van *tal*, of verbaalabst. van **getellen* (waarin *e* = *ă*).

Getegen, v. d. van *tijen* (z. TIJGEN).

Getogen, v. d. van *tieën* (z. TIEGEN).

Getouw, o.: z. 2. TOUW.

Getuige m., van *getuigen* (z. TUIGEN).

Geuf, v. (grondel), uit Mlat. *gobio*, van welks accus. het Fr. *gouvion*, *goujon*.

Geul, v., Mnl. *gole* + Mdd. *goele*, Nhd. *gülle*, Zw. *göl*: een afleid. van *hol*, met *g* in plaats van *h*, omdat in sommige naamvallen der oorspr. verbuiging de klemtoon op de derde lettergr. lag.

Geur, m., Mnl. *gore*, van denz. wortel als *gist* (z. d. w.).

1. **Geus,** m. (bedelaar), uit Fr. *gueux*: een Bargoensch woord, wellicht ontleend aan het vroeger gewone Ndl. meerv. *guits* van *guit*.

2. **Geus,** v. (vlag): wellicht naar de Watergeuzen, die de kleuren van den Prins van Oranje aan den boegsteng heschen. Hieruit Hgd. *gösch*, De. en Zw. *gjös*, Ru. *gjoeis*.

3. **Geus,** v. (staafijzer), uit Fr. *gueuse*, van Ohd. *guzi*: z. GEUT.

Geut, v., met *eu* = *ŏ*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *gieten* + Ohd. *guzi*.

Gevaar, o., uit Nhd. *gefahr*, jongere vorming van *vaar* = vrees.

Gevaarte, o., Mnl. *gevaerte*, *ghevaerde* = 1. tocht, 2. geleide, 3. ont-

moeting, 4. doenwijze, 5. bezigheid, 6. werktuig: collect. van *vaart*.

Geval, o., verbaalabst. van *gevallen* = voorvallen. Zie ook BEVALLEN.

Gevel, m., Mnl. *ghevel* + Ohd. *gibil* (Mhd. *gibel* Nhd. *giebel*, —niet *gipfel*, dat een ander woord is), On. *gafl*, Go. *gibla* + Gr. κεφαλή (voor **chephalē*): Idg. **ghebhal-*.

Geven, ono. w., Mnl. *gheven*, Os. *geban* + Ohd. *geban* (Mhd. en Nhd. *geben*), Ags. *gifan* (Eng. *to give*), Ofri. *geva*, On. *gefa* (Zw. *gifva*, De. *give*), Go. *giban* + Oier. *gabaim* = ik neem, Lith. *gabenu* = ik breng: Idg. √GHEBH.

Gevest, o., met *e* = *ă* van *vast*.

Gevoeg. o., Mnl. *ghevoech*, is het zelfst. gebr. onz. bijv. nw. *gevoeg* = passend, van *voegen*.

Gevoegzaam, bijv., van den stam van *gevoegen* = passen (z. VOEGEN).

Gewaad, o., Mnl. *ghewade* + Ohd. *giwâti*, collectief van **waad*, Os. *wâd* + Ohd. *wât*, Ags. *wǽd* (Eng. *weed*), On. *vâð* + Gr. ὀθόνη = linnen, Zend. √*vadh* = zich kleeden.

Gewaar, bijv., Mnl. *gheware*, Os. *giwar* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. *gewar*), Eng. *aware*: van bijv. nw. **waar* + Ags. *wær*, On. *varr*, Go. *wars* = zorgvuldig: z. WAARNEMEN.

Gewag, o., Mnl. *ghewach*, van een st. werkw. **wagen* = melden, in Ohd. *wahan* + Skr. √*vac* = spreken, Gr. ἔπος (d. i. **weqos*) = woord, Lat. *vox* = stem, *vocare* = roepen, Oier. *faig* = hij zeide: Idg. √WEQ. *Gewagen* is afgel. van *gewag*; voor *gewagen* zei het Ohd. *gi-wahinan*, waaruit Nhd. *er-wähnen*.

Geweer, o. + Hgd. *gewehr*: van *weren*, dus alle verdedigingswapen.

1. **Gewei**, o. (hoornen der herten), uit Hgd. *geweih*, Mhd. *gewîge*, van een werkw. voorkomende in 't Go. als *weigan*, Ags. *wigan* = strijden (z. WEIGEREN).

2. **Gewei**, o. (ingewand) + Mhd. *geweide* (Nhd. id. en *eingeweide*): oorspr. onzeker; niet verwant met *ingewand*.

Gewel, v., bij Kil. *gewelle* + Ohd. *gawel* (Mhd. *gewelle*, Nhd. *gewölle*): een afleid. van 't st. werkw. **wellen* = draaien (z. WALLEN). De bet. is *gerolde bal* van haren, veeren, enz. om den jachtvogels in te geven.

Geweld, o., Mnl. *ghewelt*, Os. *giwald* + Ohd. *giwalt* (Mhd. en Nhd. *gewalt*), Ags. *geweald*: met *e* = *ă* van een st. werkw. dat voorkomt in 't Mnl. als *wouden*, Os. *waldan*, Ohd. *waltan*, Ags. *wealdan*, Go. *waldan* = besturen, machtig zijn + Lat. *valere* = krachtig zijn, waard zijn, Oier. *flaith* = heerschappij, Osl. *vladon* = heerschen (van daar de namen *Vladislas*, *Vladimir*), Lith. *veldu* = regeeren, Lett. *valdīt* = tammen.

Gewennen, ono. w. + Ohd. *giwennan* (Mhd. *gewenen*, Nhd. *gewöhnen*), Ags. *gewennan*, On. *venja*, Go. *wanjan*: met *e* = *ă* van den sterken graad van denz. wortel als *gewoon* en *wonen*.

Gewest, o., bij Kil. *gheweste* = Ndd. *gewest*: oorspr. onbek. Sommigen denken aan *westen*, anderen aan **wast*, Mhd. *waste*, bijvorm van *woest*, anderen nog aan een afleid. van denz. wortel als *wezen* met de bet. woonplaats.

Geweten, o., reeds Ohd. en Ags. vertaling van Lat. *conscientia*, gev. met *cum* (z. 2. GE-) en *scientia* = kennis, een afleid. van het teg. deelw. van *scire* = weten.

Gewezen, bijv., eigenlijk regelmatig st. v. d. van *wezen*.

1. **Gewicht**, o. (zwaarte), Mnl. *ghewichte* + Mhd. *gewihte* (Nhd. *gewicht*), Ags. *gewiht* (Eng. *weight*), van den præsensstam van *wegen*, met *i* als umlaut van *e*.

2. **Gewicht**, o. (gewei), uit Hgd. *gewicht*, bijvorm van Mhd. *gewîge* (z. GEWEI).

Gewijsde, o., is zelfst. gebr. regelmatig zw. v. d. van *wijzen*.

Gewis, bijv., Mnl. *ghewis*, Os. *gewisso* (bijw.) + Ohd. *giwis* (Mhd. *gewis*, Nhd. *gewisz*), Ags. *gewis* (Eng. *iwis*): samenstelling met *ge-* en 't bijv. *wis* (z. d. w.).

Gewisse, o., uit Hgd. *gewissen* = geweten (z. d. w. en WETEN).

Gewoon, bijv., Mnl. *ghewone*, Os. *giwuno* + Ohd. *giwun* (Mhd. *gewon*, Nhd. met paragog. *t* *gewohnt*), Ags. *gewun*: van denz. stam als *wonen* (z. d. w. en ook 2. AARD).

Geworden, ono. w. (begaan), samenst. met *ge-* en *worden*.

Gewricht, o. : nergens elders ; afleid. van een woord dat zich vertoont als Ohd. *rîho* (Mhd. *rîhe*, Nhd. *reihen*) = enkelgewricht, verwant met Mhd. *rist* (Nhd. id.), Ags. *wrist* (Eng. id.), Ofri. *wirst*, On. *rist*, d. i. **wrihst-* en voorts met Ndl. *wreef* (z. d. w.).

Gewrocht, v. d. en zelfst. gebr. v. d. van *werken* (z. d. w.).

Gezag, o., bij Kil. *gesagh* en *gesegh*, van *zeggen*, als *getal* van *tellen*: vergel. *iets te zeggen hebben*.

Gezang, o., eigenlijk het samenzingen, saamgest. met *ge-* en *zang*.

Gezant, m., naar het Hgd. *gesandt*, v. d. van *senden* = zenden, waar *e* = *ă*.

Gezel, m., Mnl. *gheselle* + Ohd. *gisello* (Mhd. en Nhd. *geselle*) = zaalgenoot, huisgenoot, afgel. van *zaal* met *e* = *ă*.

Gezicht, o. + Ohd. *gesiht* (Mhd. *gesiht*, Nhd. *gesicht* : van den præsensstam van *zien*.

Gezin, o., uit *gezinne*, Mnl. *ghesinde*, Os. *gisîþi* + Ohd. *gisindi* (Mhd. en Nhd. *gesinde*), Ags. *gesîð* : afgel. van Os. *gisîþ*, Ohd. *gisind*, Ags. *gisîð*, Go. *gasinþa* = reisgenoot, samenst. met Os. *sîþ*, Ohd. *sind*, Ags. *sîð*, Go. *sinþs* = reis, weg + Oier. *sét* = weg; nevens dit zelfst. nw. *sinþs* moet een st. werkw. **sinþan* = reizen, bestaan hebben. waarvan *zenden* het factitief is (z. ook ZIN) + Lat. *sentire* (Fr. *sentir*) = zich richten naar, voelen.

Gezond, bijv., Mnl. *ghesont*, Os. *gisund* + Ohd. *gisunt* (Mhd. *gesunt*, Nhd. *gesund*), Ags. *gesund* (Eng. *sound*), Ofri. *sund* : alleen in 't Westgerm. ; verwantschap met Lat. *sanus* (Fr. *sain*) is waarschijnlijk, maar niet zeker.

Gezwind, bijv. + Mhd *geswinde* (Nhd. *geschwind*) : met *ge* van **zwind*, Os. *swîð* + Ags. *swîð*, On. *swinnr*, Go. *swinþs* = sterk, geweldig; kan verwant zijn met *gezond*, niet echter met *verzwinden* (z. d. w.).

Gids, m., 18e eeuw *gidse*, 17e eeuw meerv. *gidjens* : oorspr. onbek.; ontleening aan Fr. *guide* is niet waarschijnlijk; Dr. Kluijver denkt aan ontleening uit Zig. *gadjo* = spion.

Gichelen, ono. w. : z. GIEGELEN.

Giebel, m. (soort van karper) + Hgd. id., ook Fr. *gibèle* : oorspr onbek.

Giegagen. ono. w.: onomat. van het gebalk van den ezel.

Giegauw, geslacht onbek. (krul), uit Eng. *gewgaw* = snuisterij, ouder *givegove* + Mnl. *givegave* = beuzeling, redupl. met abl. van *gave*.

Giegelen, ono. w., met *gaggelen*, onomat. van het lachen + Hgd. *gicheln*, *gicksen*, *gacksen*, Eng. *to giggle*.

1. **Giek**, v. (uitstekend hout), bijvorm van *gijk*.

2. **Giek**, v. (boot), uit Eng. *gig* (z. GEI).

1. **Gier**, m. (vogel), Mnl. id , met *ie* in plaats van *ij* vóór *r* + Ohd. *gîr* (Mhd. id., Nhd. *geier*), wel verwant met *gierig*.

2. **Gier**, v. (draf), uit Fri. *gere*, van denz. wortel als *goor* en *gist* (z. d. w.).

3. **Gier**, m. (geer, plooi), bijvorm van 2. GEER.

4. **Gier**, o. (uier), bijvorm van *jaar*, samentrekking van *jadder*, Frieschen vorm van *uier* (z. d. w.).

5. **Gier**, m. (zwaai) en GIER in *gierbrug*, van 1. *gieren*.

1. **Gieren**, ono. w. (zwaaien), is misschien hetz. als 2. *gieren* met overdrachtelijke toepassing op de beweging die het geluid veroorzaakt.

2 **Gieren**. ono. w (een schurend geluid maken) + Hgd. *girren* : onomat. Ook in *gierzwaluw*.

3. **Gieren**, o. w. (begeeren), van denz. wortel als *gierig*. Ook in *gierwolf*.

Gierig, bijv., Mnl. *ghierich* + dial. Hgd. *geierig* : van een $\sqrt{\text{GÎR}}$, waarnevens $\sqrt{\text{GER}}$, van welken *gaarne*, *begeeren*, 1. *geer* en Hgd. *gierig*.

Gierst, v. + Ndd. *giers*, *geers* ; daarnevens *heers* (z. d. w.): oorspr. onbek.

Giervalk, m., ouder *geervalk*, Mnl. *geervalke* + Mndd. *gervalke*, Mhd. *gerfalke*, On. *geirfalki* : een niet duidelijke samenst. met *valk*. Uit het Germ. It. *girfalco*, Fr. *gerfaut*.

Gieteling. m. (meerle), Mnl. id. + Ndd. *geidling* : oorspr. onbek.

Gieten, o. w., Mnl. id., Os. *giotan* + Ohd. *giozzan* (Mhd. *giezen*, Nhd. *gieszen*), Ags. *gêotan*, On. *gjota*, Go. *giutan* + Gr. χεύειν, χέειν, Lat. *fundere*

(*f* = *gh*): Idg. √*gHEUD* en √*gHEU*.

1. **Gift**, v. (gaaf), Mnl. *ghift*, *ghicht*, Os. *gift* + Hgd. id.: van den præsensstam van *geven*.

2. **Gift**, o. (vergif), is hetzelfde w. als 1. *gift*, als vertaling van Gr.-Lat. *dosis*.

Giggelen, ono. w.: z. GIEGELEN.

1. **Gij**, voornw., meerv. van *du*, Mnl. *ghi*, Os. *gi* + Ohd. *ir* (Mhd. *ir*, Nhd. *ihr*), Ags. *gé* (Eng. *ye*), Ofri. *gi*, On. *ér* (Zw. en De. *i*), Go. *jus*: Ug. **juz* + Skr. *yuṣ-*, Gr. ὑμεῖς (d.i. **iu-sme*), Lith. *jus*: Idg. **iu-* met verschillende *-s*-suffixen. In 't Germ., behalve Go., onderging de stamklank de analogie van dien van *wij*; — de tot *r* geworden slot-*z* kon slechts blijven in de proklit. vormen en moest elders wegvallen (cf. *mij*, *dij*, *hij*, *wij*); — soms wisselt de begin *-j* af met *g* als in *gene*; enklitisch viel ze weg, als Hgd. *ihr*, Mnl. *i*, *e*.

2. **Gij**, bijvorm van *gei* (z. d. w.).

Gijbelen, ono. w. + Ndd. *gibeln*, Eng. *to gibe*, *to jibe*, IJsl. *geipa*, Zw. *gipa*; verbant met *gabberen*.

Gijgen, ono. w., Mnl. *gigen*, simplex van *giegelen*.

Gijk, v. (uitstekend hout) + Hgd. *giek*, De. en Zw. *gick*, Fr. *gui*: oorspr. onbek.

Gijl, o. (van versch bier), Mnl. *ghijl*, van *ghilen* = zieden, dat met Eng. *guile*, van Ofra. *guiller*: dit laatste van een Germ. ww. dat verwant was met *wallen*.

Gijlen, o. w. (bedelen), Mnl. *gilen* + Mhd. *gîlen* (Nhd. *geilen*): oorspr. onbek.

Gijn, o. (takel), gelijk Ndd. *gien* en Eng. *gin*, verkort uit Eng. *engine*, hetwelk van Fr. *engin* = werktuig, uit Lat. *ingenium* = aangeboren inborst, verstand, uitvinding, behoorende bij denz. wortel als *kunne*.

1. **Gijpen**, ono. w. (van den adem) + Ndd. *gipen*, Hgd. *giffen*, *geifen*, Zw. *gipa*, staat tot *gapen* als *gijbelen* tot *gabberen*.

2. **Gijpen**, ono. w. (omslaan van de bezaan) + Hgd. *giepen*, Zw. *gippa*, De. *gibbe*, Eng. *to jib*.

Gijzelaar, m. + Ohd. *gîsal* (Mhd. *gîsel*, Nhd. *geisel*), Ags. *gîsel* (Eng. *gisle*), On. *gîsl* + Oier. *giall*.

Gil, m., van 1. *gillen*.

Gild, o., **gilde**, v. Mnl. *ghilde* + Hgd. *gilde*, Eng. *guild*, On. *gildi*: afleiding van den præsensstam van *gelden* met de bet. geldelijke bijdrage, gemeenschappelijke maaltijd, genootschap, belasting.

Gildos, m., d. i. een voor een gildenmaaltijd gemeste os.

1. **Gillen**, ono. w. (schreeuwen), Mnl. *ghellen* + Ohd. *gellan* (Mhd. en Nhd. *gellen*), Ags. *gellan* (Eng. *to yell*), On. *gjalla* (Zw. *gälla*, De. *gjalde*): overal sterk, uitgen. Nhd. en Nndl.

2. **Gillen**, o. w. (schuin afschijden): oorspr. onbek.

Gilling, v. (schuins afgesneden stuk) + Hgd. id., Zw. en De. *gilning*: van 2. *gillen*.

Gilpen, ono. w. (tjilpen), bijvorm van *galpen*.

Gimp, v. (passement), met bijvormen *gymp*, *guimpe*, gelijk Eng. *gimp* en Hgd. *gimpe*, uit Fr. *guimpe* (z. WIMPEL) = boezemdoek, geborduurd lijfje.

Ginder, bijw., Mnl. *ghinder* + Ags. *geonder* (Eng. *yonder*), Go. *jaindra*: van *gene*.

Ginds, bijw., Mnl. *ghins*, met adverbiale *s* van **gind* + Ags. *geond* (Eng. *yond*), Go. *jaind*, hetwelk een afleid. is van *gene*.

Gingang, o., gelijk Eng. *gingham* en Fr. *guingan*, niet naar de Bret. stad *Guingamp*; ook niet van Javan. *ginggang*, dat = uiteengaan; toch wel een Oostersch woord, uit Ceylon of Indie.

Ginnegabben, ono. w., ontstaan door samenkoppeling van de stammen van *ginniken* en *gabberen*.

Ginnikken, ono. w.: onomatop.; vergel. *henniken*.

Ginoffel, v.: z. GENOFFEL.

Ginst, **ginster**, v.: z. GENST.

Giool, v., met bijvorm *gaiool*, uit Ofra. *gaole* (thans *geôle*), van Mlat. *gabiolam* (-*a*), dimin. van *gabia* = kooi, Lat. *cavea*, een afleid. van *cavus* = hol (z. KOOI).

Gips, o., gelijk Hgd. id. en Fr. *gypse*, uit Gr.-Lat. *gypsum*, γύψος, van Perz.-Ar. *jibs*, *jabsin* = plaaster.

Giraffe, v., door Fr. id., uit Sp. *giraffa*, van Ar. *zarâfat*, en dit uit Kopt. *soraphe* = langhals.

Girgel, m.: z. GERGEL.

Giroffel, v.: z. GENOFFEL.

Girsen, ono. w. : onomat., verwant met 2. *gieren*.

Gisp, v. en *gispen* (met een gisp slaan) + Oostfri. *gisp* : oorspr. onbek.

Gissen, o. w., Mnl. id. + Eng. *to guess*, Fri. *gezzen*, On. *gitska* (Zw. *gissa*, De. *gisse*); blijkens het On. steekt in de harde *s* een geassimileerde *t*, zoodat het een frequent. is met *-s*-suffix van het simplex van *vergeten*.

Gist, v., Mnl. id. + Ohd. *jest* (Mhd. id., Nhd. *gischt*), Ags. *gist* (Eng. *yeast*), On. *gerþ* (Zw. *jäst*, De. *gest*), afgel. van een werkw. waarin *s* met *r* afwisselt (gelijk in *was*, *waren*, *verliezen*, *verloren*), en dat zich alleen in 't Hgd. vertoont : Ohd. *jesan*, Mhd. *jern*, Nhd. *gären* = gisten + Skr. √*yas*, Gr. ζέειν = zieden. *Gist* behoort tot den stamvorm met *s*, *geur* en 2. *gier* tot dien met *r*. In de meeste vormen heeft *g* de plaats genomen der oorspronkelijke begin-*j*, waarover vergel. *gene*.

Gisteren, bijw., Mnl. id. + Ohd. *gestaron* (Nhd. *gestern*) + Lat. *hesternus* : afgel. met suff. *-en* van *gister*, Mnl. id. + Ohd. *gestre*, Ags. *giestra* (Eng. *yester-day*), Go. *gistra-dagis*, en dit wederom met suff. *-ter*, van **gis* + On. *gær* (Zw. *går*, De. *gaar*) + Skr. *hyas*, Gr. χθές, Lat. *heri* (d. i. **hesi*) : Idg. **ghes-*, **ghjes-*.

Git, o., gelijk Eng. *jet*. uit Ofra. *jet* (thans *jais*), saamgetrokken uit *jaiet*, met bijvormen *gayet*, *gagate*, van Mlat. *gagatem* (*-es*) : z. GAGAAT.

Gitaar, v., door Fr. *guitare*, uit It. *chitarra*, van Gr. κιθάρα, terwijl *citer* teruggaat op het Lat. synon. *cithara*.

Glad, bijv., Mnl. *glat*, Os. *glad* + Ohd. *glat* (Mhd. id., Nhd. *glatt*), Ags. *glæd* (Eng. *glad*), On. *gladr* (Zw. en De. *glad*) + Lat. *glaber* (*b* = *dh* in de nabijheid van *r*), Lith. *glodas*, Osl. *gladŭkŭ* (Ru. *gladkje*), verwant met *glans*, *glas*, *glimmen*, *glinsteren*, *gloren*.

Gladakker, m. (slecht paard), uit Mal. *djaran gladag* = lastpaard.

Glandig, bijv. (vurig), uit Fri. *gland* + Mhd. *glander* = glans, Eng. *to glender* : verwant met *glans*.

Glans, m., uit Hgd. *glanz*, waarnevens Mhd. *glinzen* = blinken + Zw. *glinta*, On. *glita* : Germ. √GLINT ; van hier *glanzen* (z. ook GLAD).

Glariën, ono. w. (schitteren), Mnl. *glaren* + Eng. *to glare* : van *glas* met afwiss. van *s* en *r*.

Glas, o., Mnl. id., Os. *gles* + Ohd. *glas* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *glæs* (Eng. *glass*), On. *gler* (Zw. en De. *glas*) : z. GLAD.

Glazuur, o., gelijk Hgd. *glasur* uit Fr. *glaçure*, van *glacer* = glanzen.

Glee, v. (kale plek), Mnl. *glede* (vlek) + Mhd. *glete* (Nhd. *glätte*), Eng. *glade* : van *glad*.

Gleep, v. (reet), van *glippen* : z. GLIP.

Glei, v., **gleierwerk**, o., **gleipot**, m., gaan wel alle terug op *galei*, *galeier* : vergel. kraakporselein; volgens Kil. aardewerk van Majorca.

Gleis, o., uit Fr. *glaise*, van Mlat. *gliceum* (*-us*), zelfst. gebr. bijv. nw. van *glis*, genit. *glitis* = klei, Lat. *glus* = klei (z. d. w.).

Gleisen, ono. w. (blinken), uit Hgd. *gleiszen* = blinken + Os. *glîtan*, On. *glita*, verwant met *glad* en *glinsteren*.

Gleuf, v. + Oostfri. *glife*, On. *gljúfr* + Gr. γλύφειν, Ru. *glubĭ* = diepte, verwant met *sleuf* en *gluipen*.

Glibberen, ono. w. + Eng. *glib* = glibberig, verwant met *glippen* en *glijden*.

Glid, o., met Fr. *glette*, uit Hgd. *glätte* : z. GLEE.

Glidkruid, o. (scutellaria) + Hgd. *gliedkraut* : opgevat als kruid tegen « de verstuyckte leden ».

Glijden, ono. w., Mnl. *gliden*, Os. *glidan* + Mhd. *glîten* (Nhd. *gleiten*), Ags. *glidan* (Eng. *to glide*), Zw. *glida*, De. *glide*, verwant met *glad* en *slede*.

Glimlach, m., nevens en uit *grimlach* = lachende vertrekking van het gelaat.

Glimmen, ono. w., Mnl. id. + Mhd. en Nhd. id., afgel. van een zelfst. nw. Os. *glimo* + Ohd. *gleimo*, Ags. *glæm* (Eng. *gleam*) = glans + Skr. √*ghṛ* = schijnen, Gr. χλιαρός = warm.

Glimp, m., Mnl. *ghelimp* + Ohd. *gilimpf* (Mhd. *gelimpf*, Nhd. *glimpf*) = betamelijkheid, toegevendheid, van een werkw. Ohd. *limpfan* = passen, Ags.

limpan = gebeuren, dat niet verder op te sporen is. Het Ndl. wijzigde de bet. onder invloed van *glimpen*, een vervorming van *glimmen*.

Glinsteren, ono. w., Mnl. id. + Mhd. en Nhd. *glinstern*, Eng. *to glister*, verwant met *glas*, enz.

Glinting, v. (omheining), afgel. van **glint*, Mnl. *glente*, met *ge* van *lant*, een bijvorm van *lat* (z. d. w.).

Glip, m. (spleet) + Ndd. *glepe* : van *glippen* ; vergel. *glop* en *gluipen*.

Glippen, ono. w. + Ndd. id., Hgd. *gleifen* : z. GLIBBEREN.

Glissen, ono. w., intensief van *glijden* ; hieruit Fr. *glisser*.

Glit, o., met *t* uit *d*, hetz. als *glid*.

Gloed, m., Mnl. *gloet* + Ohd. *gluot* (Mhd. id., Nhd. *glut*), Ags. *glêd* (Eng. *glede*), On. *glóđ*, staat tot *gloeien*, als *broed* tot *broeien* of *zaad* tot *zaaien*.

Gloeien, o.w., Mnl. id. + Ohd. *gluoan* (Mhd. *glüewen*, Nhd. *glühen*), Ags. *glówan* (Eng. *to glow*), On. *glóa* (Zw. *glo*, De. *gloe*) : z. GEEL.

Glooien, ono. w. + Ndd. *gloie*, Oostfri. id = helling : oorspr. onbek.

Gloop, v. + Mhd., Nhd. *glufe* : wellicht verwant met *glop*.

Glop, o. + Fri. id., van denz. wortel als *gluipen*.

Gloren, ono. w. + Ndd. id., Meng. *gloren*, On. *glóra* ; *r* is afwisseling van *s* : vergel. het oudere *gloos* = glans + Mhd. *glos*, Eng. *gloss* (z. GLAD en GLUREN).

Glorie, v., uit Ofra. *glorie* (thans *gloire*), van Lat. *gloriam* (-*a*) = roem (d. i. **closia*, van denz. wortel als *luid*).

Glui, o. (dekriet). Mnl. *glu*, *gluy*, *gloy* + Fri. *glui*, Schot. *gloy* + Fr. *gloi*, *glai* = lisch : verband tusschen Germ. en Rom. woorden onbekend.

Gluipen, ono. w. + Ndd. *glupen*, Ofri. *glupa*, Eng. *to gloppen*, afgel. van *gluip* = opening (z. GLOP).

Glunder, bijv. (helder, vroolijk), verwant met *glandig*.

Gluren, ono. w. + Ndd. *gluren*, Nhd. *glauern*, Eng. *to glower*, *gloar*, *glare* (z. GLOREN).

Gnap, bijv., **gnarren**, ono. w., **gneuterig**, bijv., **gniezen**, **gniffelen**, **gnirsen**, **gnorren**, ono. w., **gnut**, bijv. : alle wisselvormen van *kn*-.

Gnikken, **gnoffelen**, **gnokken**, **gnorken**, **gnorten**, ono. w. : alle wisselvormen van *sn*-.

Gobbelen, ono. w., vergel. Fr. *gober*, *dégobiller* : onomat.

Gobelin, m., naar den tapijtwever G. *Gobelin*, eerste helft der 16e eeuw.

God, m. Mnl. id., Os. id. + Ohd. *got* (Mhd. id., Nhd. *gott*), Ags. *god* (Eng. id.), Ofri. id., On. *guđ* (Zw. en De. *gud*), Go. *guþ* + Skr. *puru-hûta* = de veel geroepene, bijnaam van Indra, van √*hu* : Idg. √ǴHEU = aanroepen; niet verwant met *goed*.

Godsvrucht, v. + Hgd. *gottesfurcht* : het tweede lid **vrucht*, Mnl. id. = vrees, verbaalabstr. van *vruchten* (z. d. w.).

Goed, bijv., Mnl. *goet*, Os. *gôd* + Ohd. *guot* (Mhd. id., Nhd. *gut*), Ags. *gôd* (Eng. *good*), Ofri. id., On. *góđr* (Zw. en D. *god*), Go. *gods* + Ru. *godno* = passend (z. GADE).

Goedertieren, bijv., genit. van *goede tier*, dus = van goeden aard. (z. TIER).

Goelet, v., uit Fr. *goëlette*, It. *goletta* : oorspr. onzeker.

Goelijk, bijv., in alle Westgerm. talen, met *lijk* van *goed* en = prachtig ; bij ons echter verzwakt tot schoon, bevallig.

Goesting, v., uit Fr. *goût*, van Lat. *gustum* (z. KIEZEN).

Gof, m. (plof): onomat.

Goffeldoffel, m. (goedzak) : wel van de twee onomat. *gof* en *dof*.

Goffer(d), m. (dikzak) + Ndd. *gobbert*, Noorsch *goffe* : oorspr. onbek.

1. **Golf**, v. (baar) + On. *gjalfr* = gebruis, daarnevens *gjalpa* = bruisen : niet buiten het Germ.

2. **Golf**, v. (zeeboezem), uit Fr. *golfe*, van Gr. *κόλφος*, bijvorm van *κόλπος* = boezem, holte.

Golferd, m. (sul) : oorspr. onbek.

Gom, v., uit Fr. *gomme*, van Lat. *gummi*, Gr. *κόμμι*, en dit uit het Egypt. *ḳami*.

Gonde, v., uit Fr. *gond*, d. i. **gonf*, door Lat. uit Gr. *γόμφος* : z. KAM.

1. **Gondel**, m. (grendel), een afleid. van 't vorige *gonde*.

2. **Gondel**, v. (vaartuig), uit Fr. *gondole*, van It. *gondola*, dimin. van *gonda* = boot, Gr. *κόνδυ* = drinkvat.

Gonst, v. (kracht van de mest): oorspr. onbek.

Gonzen, ono. w. + Ndd. *günsen*: onomat.

Goochelen, ono. w. + Hgd. *gaukeln*, van *goochelaar*, Mnl. *gokelare* + Ohd. *gougulari*, *goculari*, (Mhd. *goukelære*, Nhd. *gaukler*); daarnevens tal van andere vormen; alle vertoonen verschillen in stamklinker en in begin- of middelgutturaal, zoodat een grondvorm niet is op te maken. Daarom is ontleening het waarschijnlijkst, hetzij aan Mlat. *jocularium* (*-us*)=kunstenmaker, dat, gelijk Ofra. *jogleor* (waaruit Eng. *juggler*), van Lat. *joculatorem* (*-or*), afgel. van *joculari* = kunsten maken, denom. van *joculus*, het dimin. van *jocus* = spel (z. JOKKEN); — hetzij, wegens de begin-*k*, aan Mlat. *cauculearius*, van *caucus*, Gr. καῦκα = tooverbeker.

Goochem, bijv. (slim), uit Joodsch, van Hebr. *chākām* = wijs.

1. **Gooi**, v. (worp), verbaalabstr. van *gooien*, d. i. **gaujan*, dat een denom. is van *gauw*.

2. **Gooi**, o. (streek), bijvorm van 1. *gouw* (z. d. w. en vergel. 1. *gooi* en *hooi*).

Goor, bijv., Mnl. *gore* (= slijkpoel) + Ohd. *gor* (Mhd. *gor*, Nhd. *gur* = mest), Ags. *gor* = vuilnis (Eng. *gore* = geronnen bloed), On. *gor* (Zw. *gorr* = vuilnis), wellicht van denz. oorspr. als 2. *gier* en *gist*.

Goot, v. + Hgd. *gosse*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *gieten*.

Gorden, o. w., Mnl. id., Os. *gurdjan* + Ohd. *gurtan* (Mhd. en Nhd. *gürten*), Ags. *gyrdan* (Eng. *to gird*), On. *girda* (Zw. *gjorda*, De. *gjorde*), Go. *gairdan*: het Go. vertoont den norm. toestand, de andere Germ. talen den zw. graad van denz. wortel, welks sterke graad voorkomt in 1. *gaard* (z. d. w.). — Van *gorden* afgel. *gordel*.

Gordijn, v., Mnl. *cortine*, gelijk Hgd. *gardine* en Eng. *curtain*, uit Ofra. *cortine*, *courtine*, van Mlat. *cortinam* (*-a*) = wal om een kasteel, muur tusschen bastions, voorhang voor het altaar, klass. Lat. *cortina* = ronding, afgel. van *cohors*, genit. *cohortis*=omtuining, troep, gev. met *co-* (z. 2. GE-) en *hortus* 1. gaard (z. d. w.). De Ndl. en Hgd. vormen zijn wellicht volksetym. vervormingen.

Gorgel, m., Mnl. id., gelijk Ohd. *gurgula* (Mhd. en Nhd. *gurgel*), uit Lat. *gurgulio* = luchtpijp + Skr. *gargara* = draaikolk, Gr. γέργερος = keel, afgrond: alle onomat. Nevens Lat. *gurgulio* bestond *gurges* = draaikolk, waaruit Fr. *gorge* met de afleid. *gargouille*, die het Eng. *to gargle* gaf.

Gorlegooi, o. (slecht volk): oorspr. onbek.

1. **Gors**, v. (aangeslibd land), een afleid. van *gras*, dus eigenl. *grasland*. Verder *gorzing* en *gorzerij*.

2. **Gors**, m. (vogel), of bijvorm van *gras* (vergel. *grasmusch*), of hetz. als Eng. *grouse* = korhaan, dat velen brengen tot Fr. *grièche*, Ofra. *greoches*: maar van dit Fr. w. zoowel als van 't Eng. is de oorspr. onzeker.

1. **Gort**, v. (grut), Mnl. *gorte* + Ohd. *gruzzi* (Mhd. en Nhd. *grütze*), Ags. *grytt* (Eng. *grit*), verwant met *gruit* en *gruis*. Uit het Germ. het Ofra. *gruel* (Nfra. *gruau*), waaruit dan weer ons 2. *gruwel*.

2. **Gort**, v. (varkensziekte), hetz. w. als 't vor., omdat zich bij die ziektekorrels in het vetweefsel vormen.

Gortig, bijv., van 2. *gort*.

Goud, o., Mnl. id., Os. *gold* + Ohd. *gold* (Mhd. *golt*, Nhd. *gold*), Ags. id. (Eng. id.), Ofri. id., On. *gull* (Zw. en De. *guld*), Go. *gulþ* + Osl. en Ru. *zlato*, Skr. *hātaka* (d. i. **ghaltaka*); aan 't Germ. is ontleend Finn. *kulta* en aan 't Slav. het Mag. *izlot* en Lith. *zalatiti*. Het woord vertoont den zw. graad van den wortel van *geel*.

1. **Gouw**, v. (streek), Mnl. *gouwe*, Ondd. *gô* + Ohd. *gouwa*, *gouwi* (Mhd. *gou*, *göu*, Nhd. *gau*, *gäu*), Ofri. *gâ*, Go. *gawi*, gen. *gaujos*: niet buiten Germ. *Gouw* beantwoordt aan de naamv. met *awi*; *gooi* en *goo* aan die met *auj*.

2. **Gouw**, v. (plant), gelijk Ndd. *golde* en Hhd. *goldwurz*, volksetymol. vervorming van Lat. *caltha*.

3. **Gouw**, v. (weg langs een watering, ook watering), ouder *golda*: oorspr. onbek.

Gover, m., vervormd uit *kover*, dat nevens *keuvel* een afleid. is van *kuif*.

Govie, v., van Mlat *gobio* (z. GEUF).

Graad, m., Mnl. *graet*, gelijk Hgd. *grad*, uit Lat. *gradum* (*-us*) = stap, afgel. van *gradi* = gaan. Van Lat. **degradum* het Fr. *degré*.

Graaf, m., Mnl. *grave* + Ohd. *grâvo* (Mhd. *grâve*, Nhd. *graf*), Ofri. *grêva*, On. *greifi*, Go. **grefja* op te maken uit *ga-grefts* = bevel: niet verder op te sporen. — Ags. *scîr-gerêfa* (Eng. *sheriff*) kan niet verwant zijn.

Graag. bijv., Os. *grâdag* + Ohd. *grâtag*, Ags. *grædig* (Eng. *greedy*), On. *grâdugr* (De. *graadig*), Go. *gredags* + Skr. *gṛdhra* = begeerig, Lith. *gardus* = lekker: Idg. √GHREDH of GHERDH, gevormd van den √GHER (z. *gaarne*, *geeren*); niet verwant met *gretig*.

Graaien, ono. w. (ergens in rondtasten): oorspr. onbek.

Graal, m., uit Ofra. *graäl*, *greal* = platte schaal, wellicht van Lat. *cratellam* (*-a*), dimin. van *crater* = vat (z. KRATER).

1. **Graan**, o. (korrel), Mnl. *graen*, uit Lat. *granum* = koorn (z. d. w. alsook GREIN).

2. **Graan**, v. (stekelig haar), Mnl. *grane* + Ohd. *grana* (Mhd. *gran*, Nhd. *granne*), Ags. *gronu*, On. *grön*, Go. *grana* + Oier. *grend*, Gaël. *greann* = knevel; voorts verwant met *graat*. Uit Germ. Fr. *grenon*.

Graat, v., Mnl. *graet* + Mhd. en Nhd. *grat*: z. 2. GRAAN.

Grabbelen, ono. w. + Ndd. id., Eng. *to grabble*, Hgd. *grapsen*: frequent. met ablaut van *grijpen*.

Gracht, v., Mnl. id. + Ohd. en Mhd. *graft*, Ags. *græft*: afgel. van den stam van *graven*.

Graf, o., Mnl. id., Os. id. + Ohd. *grab* (Mhd. *grap*, Nhd. *grab*), Ags. *græf* (Eng. *grave*): verbaalabstr. van *graven*.

1. **Gram**, bijv. (verstoord), Mnl. *gram*, Os. id. + Ohd., Mhd. en Nhd. id., Ags. id., On. *gramr* (De. *gram*), van denz. wortel als *grim* en *grommen*.

2. **Gram**, o. (gewicht), uit Fr. *gramme*, van Gr. γράμμα = letterteeken, gewichtje, van γράφειν (z. GRAVEN).

Gramstorig, bijv.: het tweede lid beantwoordt aan Hgd. *störrig*, waarnevens *störrisch*: z. STUURSCH.

1. **Granaat**, v. (appel), uit Sp. *granada*, van Lat. *granatum* (*-a*) = zaadrijk, v. zelfst. gebr. bijv. afgel. van *granum* = graan (z. d. w.).

2. **Granaat**, v. (kogel), hetz. w. als 't vorige, wegens de gelijkenis: was met kruit gevuld, gelijk de granaat met korrels.

3. **Granaat**, m. en o. (steen), van Mlat *granatum*, onz. zelfst. gebr. bijv. (z. 1. GRANAAT): hij wordt in korrels gevonden.

Graniet, o., uit Fr. *granit*, van It. *granito* = korrelig, v. d. van *granire* = korrelig maken, afgel. van *grano*, Lat. *granum* (z. GRAAN).

Grap, v. + Ndd. *grappe*, van *grijpen* met denz. klanktrap als *grabbelen*; de bet. zijn: greep, begrip, inval, gril.

Gras, o., Mnl. id., Os. id. + Ohd., Mhd. en Nhd. id., Ags. *græs* (Eng. *grass*), Ofri. *gers*, On. *gras* (Zw. en De. *gräs*), Go. *gras*: staat tot *groeze* als *varen* tot *voer*; verwant met *groeien*, niet met *gerst*.

Grasduinen, ono. w., opgemaakt naar de uitdr. *in grasduinen gaan*, d. i. zich gaan vermeien (*grasduinen* = grasrijke heuvels).

Grasetting, v., omdat het mag afgegeten, niet afgemaaid worden: z. AFETTEN en ETSEN.

Gratie, v., uit Lat. *gratia*, afgel. van *gratus* = aangenaam, wellicht verwant met Gr. χάρις (z. GAARNE).

1. **Grauw**, bijv. (grijs), Mnl. *grau*, *gra* + Ohd. *grâo* (Mhd. *gra*, Nhd. *grau*), Ags. *græg* (Eng. *gray*), On. *grâr* (Zw. *grå*, De. *graa*): niet verder op te sporen; ook is samenhang met *grijs* onzeker. Voor de slotletter, vergel. GAUW en GEEL.

2. **Grauw**, o. (gepeupel), is het vor. w. zelfst. gebr. en = 1. grove grijze wollen stof, 2. het in het grauw gekleede volk; zoo Fr. *grisette* = 1. laine grise, 2. femme du commun.

3. **Grauw**, o. (kanen); wel verwant met Hgd. *griebe*, Eng. *greaves*, Zw *grefvar*.

Grauwen, ono. w. (snauwen): onomat.

Graveel, o., Mnl. id, uit Ofra. *gravele* (thans *gravelle*), gelijk Fr. *gravier* = kiezelzand, afgel. van Ofra. *grave* = kiezelsteen (thans *grève*), hetwelk uit

het Kelt.: Bret. *grouan*, We. *gro*.

Graveelzaad, o., vervorming van *aveelzaad*, wegens de vermeende geneeskracht.

Graven, o. w., Mnl. id., Os. *graban* + Ohd. *graban* (Mhd. en Nhd. *graben*), Ags. *grafan* (Eng. *to grave*), Ofri. *greva*, On. *grafa* (Zw. *grafva*, De. *grave*), Go. *graban* + Osl. *grebon* en misschien Gr. γράφειν (= graveeren, schrijven).

Greb, v., uit *grebbe*, *grubbe*, vertoont den zw. graad van *graven*: z. GREP, GREPPEL, 1. GROEP en GROP.

Greel, o., z. GAREEL.

Green, m. (dennenboom, pinus picea), uit het Skand.: De. en Zw. *gran*: oorspr. onzeker.

Greep, m. (het grijpen, het gegrepene) + Nhd. *griff* (Ohd. *grif*), van denz. stam als 't meerv. imp. van *grijpen*,—en GREEP, v., (om te grijpen), + Ohd. *greifa*, van denz. als 't enk.

Grei, v. (lust), uit Fr. *gré*, van Lat. *gratum*: z. GRATIE.

Greien, ono. w. (schreien), van denz. wortel als *grijnen*.

1. **Grein**, o. (zaadkorrel), uit Fr. *grain*, van Lat. *granum* = graankorrel, klein gewicht (z. GRAAN).

2. **Grein**, o. (paradijskorrels, gewicht), hetz. w. als 't vorige.

3. **Grein**, o. (stof), uit Fr. *graine*, collectieve benaming van de eitjes van den zijdeworm, van Mlat. *grana*, meerv. van *granum* (z. 1. GREIN).

Greling, m., is moeielijk als een samenst. met *lijn* te verklaren; eerder, evenals *boeling* (z.d.w.), van Rom. oorspr.: Fr. *grélin*, It. *gherlino*.

Gremelen, o. w. (bezoedelen; — lachen, knorren): oorspr. onbek.

Grendel, m., Mnl. id. + Ohd. *grintil* (Nhd. *grintel*), Ags. *grindel*: een afleid. van **grend* + On. *grind* = traliedeur + Osl. *granda*, Ru. *greda* = balk, Lith. *granda*, Lett. *gride* = plank.

1. **Grenen**, bijv. (van den green), afgel. van *green*.

2. **Grenen**, ono. w., bijvorm van *grinnen*: z. GRINNIKEN.

Grens, v., vroeger *grentse*, uit Hgd. *grenze*, van het Slav.: Osl., Ru., Po. *granica*, Boh. *hranice* = grens, afgel. van Osl., Ru. *granĭ* = hoek; verdrong het inheemsche *mark*.

Grep, v., versterking van *greb* + Eng. *grip*.

Greppel, v. + Ndd. *grüppel*, Eng. *gripple*, dimin. van *grep*.

Greten, o. w. (sarren), ook *graten* + Mhd. *grâzen*: van denz. oorspr. als *gretig*.

Gretig, bijv., van het oude nw. *grete* = begeerte, waarin *e* = *ā* en dat tot *groeten* staat als *varen* tot *voer*; van denz. stam Ohd. bijw. *grazzo* (Mhd. bijv. *graz*, Nhd. *grasz*) = geweldig. Niet verwant met *graag*.

Grevel, **grevink**, m. (das), ook Ndd.: met *e* = *ā* van *graven*.

Gribbelen, ono. w.: z. 1. GRIELEN.

Gribus, v. (ellendige woning): oorsp. onbek.

Grief, v., gelijk Eng., uit Fr. id., van Lat. *gravem* (*-is*) = zwaar, lastig + Skr. *guru*, Gr. βαρύς = zwaar, Go. *kaurus* = zwaar.

Griel, v. (vogel) + Hgd. *grüel*: onomat.

1. **Grielen**, ono. w. (grabbelen), samentr. van *gribbelen*, ablaut van *grabbelen*.

2. **Grielen**, ono. w. (kinderachtig zijn), beantwoordt aan Mhd. *grüllen* of *grellen*, in de bet. schertsen (z. GROLLEN).

Griend, v., Mnl. *grient* + Mhd. *grien* (Nhd. *griend*), bijvorm van *grind*. De eerste bet. was grond met kiezel of grof zand.

Griep, v., gelijk Hgd. en Fr. *grippe*, uit Ru. *chripjetj* = kuchen, heesch zijn; de ziekte heet overigens ook nog *Russischer catarrh*.

Gries, v., staat tot *gruis* als *spriet* tot *spruit*.

1. **Griet**, v. (visch), Mnl. id.: oorspr. onbek.

2. **Griet**, m. (grutto): onomat.

3. **Griet**, v. (zeil), is de eigennaam *Griet* (z. 't volg. w.).

4. **Griet**, v. (boos wijf), is de bekende voornaam, verkort uit *Margriet*, *Margareta*, van Gr.-Lat. id., van Gr. μαργαρίτης = perel.

5. **Griet**, v. (appel): hetz. w. als 4. *griet*; vergel. *aagt*.

6. **Griet**, o. (zand), bijvorm van *gruit*: vergel. *gries* en *gruis*.

7. **Griet**, v. (dunne balk): oorspr. onbek.

Grietenij, v., **grietman**, m., uit het

Fri., waar ze gevormd zijn van *grêta* = aanspreken in rechte (z. GROETEN); cf. Hgd. *greuthungen*.

Griezel, v., diminut. van *gries*.

Griezelen, ono. w., bijvorm van *grijzelen*.

Grif, bijv. (vaardig), Mnl. *gerive* + Eng. *riff*: niet verder op te sporen.

1. **Griffel**, v. (schrijfstift), Mnl. *greffel*, gelijk Ohd. *griffil* (Mhd. en Nhd. *griffel*), met diminut. suffix van Mlat. *graphium*, afgel. van Gr. γράφειν = schrijven (z. GRAVEN).

2. **Griffel**, v. (booment), Mnl. *greffie*, uit Fr. *greffe* = schrijfplaats, schrijfstift, stift, werktuig om te enten, entrijs, van Mlat. *graphium* (z. 't vor. w.).

Griffie, v., Mnl. *greffie*, uit Fr. *greffe* = schrijfplaats (z. 't vor. w.).

Griffoen, m., Mnl. id., uit Fr. *griffon*, afgel. van Lat. *gryphus*, en dit van Gr. γρύψ = grijp (z. d. w.).

1. **Grift**, v. (griffel), gelijk 1. *griffel*, van Mlat. *graphium*, met suff. *-t*.

2. **Grift**, v. (gracht), van *graven* (*i* = *e* = *ä*).

Grijnen, ono. w., Mnl. *grinen* + Ohd. *grînan* (Mhd. *grînen*, Nhd. *greinen*), Ags. gevormd als factitief *granjan* (Eng. *to groan*), verwant met *grim*, *gram*, *grijnzen*, *grijzen*.

Grijns, v., verbaalabstr. van *grijnzen* + Hgd. *grinsen*: uitbreiding van den wortel van *grijnen*.

Grijp, m., rechtstreeks ontleend aan Lat. *gryphus*, maar door volksetymol. in verband gebracht met *grijpen* (z. GRIFFOEN).

Grijpen, o. w., Mnl. *gripen*, Os. *grîpan* + Ohd. *grîfan* (Mhd. *grîfen*, Nhd. *greifen*), Ags. *grîpan* (Eng. *to gripe*), Ofri. *grîpa*, On. *grîpa* (Zw. id., De. *gribe*), Go. *greipan* + Skr. √*grabh*, Osl. en Ru. *grabitj*, Lith. *grebti*, Lett. *grabt*. Uit Germ. Fr. *griffe*.

Grijs, bijv., Mnl. id., Os. *grîs* + Mhd. id. (Nhd. *greis*): niet verder op te sporen; Fr. *gris*, It. *griso* komen uit het Germ.

Grijzelen, ono. w., frequent. van *grijzen* (z. AFGRIJZEN), Ags. *grîsan*, Eng. *grisly* (=schrikkelijk), van Germ. √GRÎS, waarnevens √GRŪS en √GRŪ, waarover z. GRUWEN.

Grijzen, ono. w. (schreien), met weggevallen *n* vóór *z*, uit *grijnzen*.

Gril, v. + Hgd. *grille*, behoort niet tot *grol*, maar tot Hgd. *grille*, van Mlat. *grillus* (Fr. *grillon*) = krekel: vergel. *krekels in het hoofd hebben* en Fr. *faire sortir les grillons de la tête*.

Grillen, ono. w. (huiveren) + Eng. *to grill*: oorspr. onbek.

Grim, v., Mnl. *grimme*, Os. *grim* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *grimm*), Ags. *grim* (Eng. id.), On. *grimr* (De. *grim*), verbaalabstr. van *grimmen*.

Grimmelen, ono. w. (krielen) + Hgd. *grammeln*.

Grimmen, ono. w., Mnl. *gremmen*, Os. *grimman* + Ags. id., met de algemeene bet. van het gezicht vertrekken + Gr. χρόμος = gerucht, χρεμίζειν = brommen; vergel. *gram*.

Grind, v., van een werkw. dat alleen bestaat in Ags. *grindan* (Eng. *to grind*) = malen + Lat. *frendere*, Gr. χρίειν, Skr. √*ghrs*. — *Grind* = schurft, is hetz. w., nl. korrelige uitslag.

Grinnikken, ono. w., frequent. van *grinnen*, dat versterking is van *grijnen*.

Grint, verscherping van *grind*.

Grissen, o. w., voor *gripsen* + Hgd. *grapsen*: intensieven van *grijpen*.

Grit, m., z. 2. GRIET.

Grobbelen, ono. w., ablaut van *grabbelen*.

Groef, v., Mnl. *groeve* + Ohd. *gruoba* (Nhd. *grube*), Ags. *grôf* (Eng. *groove*), van denz. stam als 't imp. van *graven*.

Groeien, ono. w., Mnl. id. + Ohd. *gruoen* (Mhd. *grüejen*), Ags. *grôwan* (Eng. *to grow*), Ofri. *grôwa*, On. *grôa* Zw. *gro*, De. *groe*), van Germ. √GRŌ sterken graad van Germ. √GRĂ, waarvan met *-s-* suffix *gras* (z. d. w. en vergel. nog *groen* en *groeze*).

Groen, bijv., Mnl. id., Os. *grôni* + Ohd. *gruoni* (Mhd. *grüene*, Nhd. *grün*), Ags. *grêne* (Eng. *green*), Ofri. id., On. *grœn* (Zw. en De. *grön*): met *-n-* suffix van Germ. √GRŌ (z. GROEIEN).

1. **Groep**, v. (goot), bijvorm van *grop*.

2. **Groep**, v. (troep), uit Fr. *groupe* = klomp, hoop, bijvorm van *croupe*, van een Germ. **kruppo* (z. KREUPEL en KRUIPEN).

Groeten, o., Mnl. id., Os. *grôtian* +

Ohd. *gruozzen* (Mhd. *grüezen*, Nhd. *grüszen*), Ags. *grétan* (Eng. *to greet*), Ofri. *grêta*. De bet. zijn : te lijf gaan, uitdagen, aanspreken (z. GRETIG).

Groeze, v., Mnl. *groese* + Mhd. *gruose*, ablaut van *gras*.

Groezelen, groezelig, groezig, met dial. *oe* voor *ui*.

Grof, bijv., Mnl. id. + Ohd. *grob* (Mhd. *grop*, Nhd. *grob*) : niet verder op te sporen.

Groffel, v. : z. GENOFFEL.

Grollen, ono. w. + Mhd. *grüllen* (Hgd. *grollen*), Eng. *to growl*, ablaut van Mhd. *grellen*, Ags. *grillan* ; de bet. zijn : schreeuwen, knorren, spotten, schertsen.

Grom, o. (ingewand), wellicht gelijk Eng. *grume*, uit Ofra. *grume*, dat met It. *grumo*, van Lat. *grumum* (-*us*) = hoopje.

Grommelen, o. w. (zich wentelen, bemorsen), met *grommel* en *grommeling* van *grom*.

Grommen, ono w. (brommen, knorren) + Hgd. *grummeln*, Eng. *to grumble*, met ablaut van den wortel van *grim*, *gram*. Het Fr. *grommeler* is uit het Germ.

Grond, m., Mnl. id., Os. *grund* + Ohd. *grunt* (Mhd. id., Nhd. *grund*), Ags. *grund* (Eng. *ground*), Ofri. *grund*, On. id (De. en Zw. id.), Go. in samenst. *grundu-* + Skr. *harmya* = binnenste, Lat. *gremium* = schoot, Lith. *gramzdus* = grooten diepgang hebbende. In 't Germ. werd *m* tot *n* vóór de *d* van 't suffix.

Grondel, m. + Hgd. *grundel* : van *grond*, omdat hij zich bij den grond ophoudt.

Gronding, m. + Hgd. *grundling*, Eng. *groundling* : hetz. als 't vor. w. maar met ander suffix ; ook nog *gront*.

Grondslag, m., verbaalabstr. van *den grond slaan*, d. i. de fundeering van paalwerk inheien.

Grondvest, v., verbaalabstr. van *grondvesten* : z. VESTEN.

Gronen, ono. w., met zijn intensief *gronsen* + Hgd. *grunzen*, Ags. *grunnian* + Lat. *grunnire*.

Groom, o. (grom) : z. GROM.

1. **Groot**, bijv. (niet klein), Mnl. id., Os. *grôt* + Ohd. *grôz* (Mhd. id., Nhd. *grosz*), Ags. *grêat* (Eng. id.) Ofri. *grât*; niet in het Oostgerm. + wellicht Lat. *grandis*.

2. **Groot**, m. (halve stuiver), Mnl. *grote*, uit Mndd. id. = een groote penning : vergel. Hgd. *groschen*, Fr. *gros*. Het Meng. *grote* (thans *groat*) ook uit het Ndd.

Grop, v., verscherpt uit *grob*, *grubbe*, waarover z. GREB ; overigens bijvorm van 1. en 2. *groep*.

Grot, v., uit Fr. *grotte*, van Mlat. *gruptam* (-*a*), Lat. *crypta*, Gr. γρύπτη = verborgen kelder, een afleid. van κρύπτειν = verbergen.

Gruis, o. (puin), Mnl. *gruus* + Mhd. *grûz* (Nhd. *grausz*), met *gries* van Germ. √GREUS, bijvorm van √GREUT, waarvoor z. GRUIT.

Gruit, v. (droesem). Mnl. *grute* + Mhd. *grûz*, Ags. *grût* (Eng. *grout*), On. *grautr* (Zw. *gröt*, De. *grød*) : Germ. √GREUT + Lat. *rudus* = kiezel, puin, Lith. *grudas* = koorn : Idg. √GHREUD (z. GRUIS en GORT).

Gruntje, o., dimin. van *gront* : z. GRONDING.

Grunsel, m. (groenvink), dialectvorm van *groensel*.

Grup, v. : z. GROP.

Grut, v., ontleend aan Ndd. *grut*, waarvan *gort* de metathese is + Hgd. *grütze*, Eng. *grit* ; verwant met *gruis*, *gruit*, *griet* Hieruit Fr. *gruau*.

Grutto, m. : z. 2. GRIET.

Gruw, o. (jonge visch), Mnl. *gru*, dial. *groei* + Hgd. *grühe* : afl. van *groeien*.

1. **Gruwel**, m. (afschrik), van *gruwelen*, frequent van *gruwen*, Mnl. id. + Ohd. *grûen* (Mhd. *grûwen*, Nhd. *grauen*), Eng. *to grow* : Germ. √GRŪ; daarnevens Germ. √GRŪS : Mhd. *grûs* (Nhd. *graus*), Ags. *grýre*, Os. *grûri*. Z. ook GRIJZELEN.

2. **Gruwel**, o. (dunne gort), gelijk Eng. *gruel*, uit Fr. *gruel* (thans *gruau*), van Mlat. *grutellum*, dimin. van *grutum* = meel, hetwelk uit Germ. *grut*.

Guano, v., uit Sp. id., van Peruv. *huanu* = mest.

Guf, bijv. (mild), + Mnd. *guf*, dial. Hgd. *gäufelsch* (= met volle hand), van *gaufe* = de holle hand.

Guichelen, ono. w., bijvorm van *goochelen*, onder invloed van Hgd. *gaukeln*.

Guichelheil, guichheil, o., naar Hgd. *gauchheil*, zooveel als *salus stultorum*, d. i. geneesmiddel der gekken (z. GUIG).

Guig, v., ook in *babbelguichje, babbelguisje*, uit Hgd.: Nhd. *gauch*, Mhd. *gouch*, Ohd. *gouh* + Nndd. *gôk*, Fri. *gek, gŏk*, Ags. *gêac*, On. *gaukr* = koekoek (ook in 't Nhd. dommerik, gek): een samentrekking van **gauguk-*, dimin. van **gaug-* gelijk Lat. *cuculus* en Skr. *kokilas* van **kouk-*; het simplex komt voor in Ier. *cuach*, Bret. *cog*. De Idg. anlaut *k* werd Germ. *g* in plaats van *h* (z. KOEKOEK).

Guigen, ono. w. (spotten), van GUIG (z. d. w.).

Guil, m. + Ndd. *gule*, Mhd. *gûle* = ever, hengst (Nhd. *gaul*) + Lith. *kuilŷs* = ever: *k* werd Germ. *g* in plaats van *h*.

Guinje, v., uit Eng. *guinea* = munt van goud van Guinea.

Guis, guist, gust, bijv. (niet drachtig) + Ndd. *gûste*: oorspr. onbek.

Guit, m.: vergel. Mnl. *guten* = blaffen, spotten + Hgd. *gauzen* = blaffen, uitschelden, On. *gauta* = babbelen: niet verder op te sporen. — Vergel. ook het alleen in 't Hgd. voorkomende *kauz*, dat van onbek. oorspr. is.

Guiven, ono. w. (gieren van den wind) + Zw. *guva*, IJsl. *gufa*: onomat.

Guize, v. (hoonend gebaar): z. GUIT en VERGUIZEN.

1. **Gul**, bijv. (ronduit) + Ndd. *gull* = mild, Meng. *gulle* = vroolijk: oorspr. onbek.

2. **Gul**, v. (visch), Mnl. *gulle* + Ndd. en Schot. *gull*: oorspr. onbek.

1. **Gulden**, bijv. (van goud), Mnl. id., Os. *guldîn* + Ohd. *guldîn* (Mhd. id., Nhd. *gülden*), Go. *gulþeins*, afgel. van den ouderen vorm van *goud* (z. d. w.).

2. **Gulden**, m. (munt), is het vorige w. zelfst. gebr., en beteekende eerst een gouden munt, naderhand een zilveren van gelijke waarde.

Guldenweit, v.: voor het 1ste lid z. 1. GULDEN, voor het 2de WEIT.

1. **Gulp**, v. (slok) + Ndd., Eng. en De. id.: onomat. verwant met *gelpen*.

2. **Gulp**, v. (watergolf): hetz. w. als 't vorige; vergel. 1. *golf*.

3. **Gulp**, v. (gaping, opening): hetz. w. als de vorige, toegepast op de beweging bij het *gulpen*.

Gulzig, bijv., Mnl. *gulsich*, van *guls* = vratig + Mndd. id.: wellicht van Lat. *gulosus*, adj. van *gula* (z. 1. KEEL).

Gunnen, o. w., Mnl. *gonnen, jonnen*, Os. *giunnan* + Ohd. id. (Mhd. *gunnen*, Nhd. *gönnen*): met præfix *ge-* en het præterito-præsens Os. *unnan*, Ohd. id., Ags. id., On. *unna*; verder verwantschap onzeker.

Gunst, v., Mnl. *gonst, jonst* + Hgd. *gunst*: van *gunnen*; daarnevens Os. *unst, anst*, Ohd. *unst, anst*, Ags. *æst*, Go. *ansts* van het simplex: sommige vormen met sterken, andere met zw. stamgraad.

Gunzen en **gupperen**, ono. w. (hunkeren): oorspr. onbek.; wellicht onomat.

Gurkje, o., uit *agurkje*: vergel. Hgd. *gurke* (z. AGURK).

Gussen, ono. w. (sissen, hijgen): onomat.

Gust, bijv.: z. GUIS.

Guts, v., uit Fr. *gouge*, van Mlat. *gubiam* (*-a*), welks oorspr. onbek.

1. **Gutsen**, o. w., afgel. van 't vor. w.: met een *guts* uitsteken.

2. **Gutsen**, ono. w. (tappelings uitloopen), gelijk Eng. *to gush* en On. *gjosa*, intens. van *gieten*.

Guttapercha en **guttegom**, v., naar Mal. *gĕtah pertsjah* = sap van den *pertsjah*.

Guur, bijv., door valsche anologie uit *onguur* (z. d. w.).

Guwen, ono. w. + Mnl. *guwe* = kieuw: verwant met *geeuwen*.

H.

Ha, tuss. + Hgd., Eng., Fr. id.: onom.

Haaf, v. (bargschroef, scherpnet): van *heffen*.

Haag, v., Mnl. *haghe* + Ohd. *hag* (Mhd. *hac*, Nhd. *hag*), Ags. *haga* (Eng. *haw*), On. *hagi* (Zw. *hage*, De. *have*), verwant met Lat. *cingere* (z. SINGEL); verg. verder *heg* en *heinen*. De bet. zijn: 1. heining van struikgewas. 2. struik, 3. struikgewas in een bosch, doornbosch, 4. schuilplaats, 5. het bij een adellijk verblijf behoorende domein. Door 4 en 5 heeft *haag* in samenst. de bet. van 't heimelijke, 't verdachte, 't geringe. Uit Germ. komt Fr. *haie*.

Haag-aan-veld: z. HAGENDEVELD.

Haagdoorn, m. + Hgd. *hagedorn*, Eng. *hawthorn*, d. i. doornstruik die tot haag dient.

Haai, v. + Zw. *haj*, De. *hai*, IJsl. *hár*: oorspr. onbek. Uit Ndl. komt Hgd. *hai*; de Eng. naam van dezen visch (*shark*) is ook van onbek. oorspr.

Haaibaaien, ono. w. (drukte maken): oorspr. onbek. Hieruit *haaien* = den baas spelen.

1. **Haaien**, o. w. (verlangen, wachten, uitstaan): z. *aai*.

2. **Haaien**, ono. w. (geeren), uit *haaien en draaien*, een redupl. als *harrewarren*.

1. **Haak**, m., Mnl. *hake* + On. *haki* (Zw. *hake*, De. *hage*), staat tot *hoek* als *varen* tot *voer*; vergel. nog Ohd. *hago*, Mhd. *hake*, Nhd. *haken* en 2. *hak*.

2. **Haak**, m., **haakbus**, v. (wapen): naar den haak van onderen aan den loop.

1. **Haal**, v. (hangel), Mnl. *hale* + Ohd. *hahala* (Mhd. *hahel*, Nhd. *hahel*, *hahl*, *hohl*), afgel. van **hahen* = hangen (z. d. w.).

2. **Haal**, bijv. (uitgedroogd, schraal), Mnl. *hael* + Ndd. en Mdd. *hâl* = droog, mager, Os. *halôjan* = verbranden + Lat. *calor*. Uit Germ. Fr. *hâler*.

Haalbier, o., d. i. bier dat *in den uithaal* wordt gesleten.

1. **Haam**, m. (vischnet) + Ohd. *hamo* (Mhd. *hame*, Nhd. *hamen*): oorspr. onzeker, wellicht verwant met 4. *ham* en *lichaam*.

2. **Haam**, o. (halsjuk) + Hgd. en Eng. *hame*: oorspr. onzek., wellicht van denz. Germ. √HAM = hoekig zijn, als 1. *ham*. Uit het Germ. komen Osl. *chomontu*, Ru. *chomuti*, Boh. *chomant*, Po. *chomat*, waaruit weer Hgd. *kummet*.

3, 4 en 5. **Haam**, m. (haak, nageboorte, knieboog): z. HAM.

Haan, m., Mnl. *hane*, Os. *hano* + Ohd. *hano* (Mhd. *han*, Nhd. *hahn*), Ags. *hana*, Ofri. *hona*, On. *hani* (Zw. en De. *hane*), Go. *hana*, van een verloren ww. **hanan* = zingen + Skr. *kankani*, Gr. *καναζειν* = klinken, Lat. *canere*, Oier. *canaim* = zingen, Lith. *kankalas* = klok (zie voorts HOEN en HEN).

Haander, m. (korf), met epenthet. *d* van **haan* + Ndd. *hennie*, Fri. *hane* = bies.

Haanderik, v., afl. van *haan*, vermeld bij *haander*.

1. **Haar**, o. (cheveu), Mnl. *haer*, Os. *hâr* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *haar*), Ags. *hǽr* (Eng. *hair*), Ofri. *hêr*, On. *hár* (Zw. *hår*, De. *haar*): verder verwantschap onzeker; misschien + Osl. *kosmŭ*, Lith. *kasa* = haar, of Osl. *žesati* = kammen, Lat. *carere*. Een Germ. afleidsel van *haar* (Ohd. *hâra*, Ags. *hǽre*, Mnl. *hare*) gaf het Fr. *haire* = haren kleed.

2. **Haar**, v. (hoogte in de heide) + Ndd. *har*: wellicht verwant met *haren*.

3. **Haar**, m. (werktuig) + Ndd. *har* = haarhamer: z. HAREN.

4. **Haar** in *haar op de tanden hebben* is niet *haar* = hader (d. i. twist), maar 1. *haar*; de uitdrukking = baard en knevels hebben: vergel. Hgd. *Haare auf den Zähnen haben*.

5. **Haar**, bezitt. bijv., eigenlijk genit. vr. enk. en gen. meerv. van den stam van *hij*, met *a* uit *e* vóór *r* gelijk in *baren* + Ags. *hére* (Eng. *her*), Ofri. *here*: z. HIJ.

6. **Haar**, tuss. in *haar en hot*: z. HOT.

Haard, m., Mnl. *haert*, *heert*, Os. *herþ* + Ohd. *herd* (Mhd. *hert*, Nhd. *herd*), Ags. *heorþ* (Eng. *hearth*), Ofri. *herth*; verder On. *hyrr* = vuur, Go. *hauri* = kool + Lat. *cremare* = branden: Idg. √KER.

1. **Haas**, m. (dier), Mnl. *hase* + Ohd. *haso* (Mhd. en Nhd. *hase*), Ags. *hara* (Eng. *hare*), On. *heri* (Zw. en De. *hare*) + Skr. *çaça* van √ÇAÇ = springen, We. *ceinach*, Opr. *sasnis*.—Uit Germ. Fr. *hase*.

2. **Haas**, m. (heupstuk), in *ossenhaas*: z. 2. HAK.

Haast, v., Mnl. *haeste*, gelijk Eng. *haste*, uit Ofra. *haste* (thans *hâte*); uit het Ndl. ging het woord over in 't Fri., Hgd. en Skand. *hast*. Ofra. *haste* is uit Germ. **haisti* : Ohd. *heisti*, Ofri. *hæste* = geweldig, Ags. *hæst* = geweld, On. *heift* = toorn, Go. *haifsts* = twist, waarover verder bij *heftig*.

Haat, m., Mnl. *hate* nevens *hat* (verg. *baar* en *barrevoets*), Os. *heti* + Ohd. *haz* (Mhd. id., Nhd. *hasz*), Ags. *hete* (Eng. *hate*), On. *hatr* (Zw. *hat*, De. *had*), Go. *hatis* : niet buiten Germ.

Habijt, o., uit Fr. *habit* = kleeding, vroeger ook gewoonte (vergel. *costuum*), van Lat. *habitum* (*us*) = houding, wijze, gewoonte, van 't v. d. van *habere* = hebben (z. d. w.).

Hach, v. (gevaar), gevormd uit *hachelijk*, welk adj. alleen in 't Ndl. en Ndd.: oorspr. onbek.

Hachje, o. + Hgd. *hache* = jongeling, waaghals : oorspr. onbek.

Hacht, m. (snede), waarnevens bij Kil. *hachten*, *haften* = hakken en *hafteel* = houweel, is verwant met Germ. **hapja* (Ohd. *heppa* = zeis, Vl. *hapken* = bijl), waarvan Fr. *hache* (z. HEEP).

Hadik, v. (wilde vlier), gelijk Ohd., Mhd. en Nhd. *attich*, ontleend en afgel. van Lat. *acte*, Gr. ἀκτέα.

Haft, o. (insect): alleen in 't Ndl. en Ndd.; oorspr. onbek.

-haftig, suffix, door Hgd. invloed, nevens *achtig*, dat met *-ig*, een uitbreiding is van **acht*, **haft*, Os. *haft* + Hgd. *haft*, Go. bijv. nw. en suff. *hafts*: is verl. deelw. van *heffen* + Lat. *captus* (z. HEFFEN).

Hagedis, v., Mnl. *eggedisse*, *egetisse*, *hagetisse*, Ondd. *egithassa* + Ohd. *egidehsa* (Mhd. *egedehse*, Nhd. *eidechse*), Ags. *aþesce* (Eng. *asker*): oorspr. onbek.; vergel. *heks*.

Hagel, m., Mnl. id. + Ohd. *hagal* (Mhd. en Nhd. *hagel*), Ags. *hagol* (Eng. *hail*), On. *hagl* (Zw. en De. *hagel*) + Gr. κάχληξ = kei.

Hagendeveld, m., vervormd uit *Hagaenveld* (d. i. *Hagenwald*), naam van een uitstekend dapper held in de *Gestrafte Ontschaking* van S. van Hoogstraeten (1669).

1. **Hak**, m. (houw), v. (houweel) + Hgd. *hacke* : van *hakken* + Mhd. en Nhd. *hacken*, Ags. *haccan* (Eng. *to hack*), Ofri. *hakja*, Zw. *hacka*, De. *hakke* : intensief van *houwen*. Niet van hier komt Fr. *hacher* (z. HACHT).

2. **Hak**, v. (hiel) + Hgd. *hacke*, verwant met *haak*; van denz. wortel zijn afgel. Ohd. *hahsa* (Mhd. *hahse*, Nhd. *hachse*) = knieboog + Skr. *kakṣas* = okselholte, Lat. *coxa* = heup; — een verder afleiding is Ags. en Ofri. *hoxene* = knieboog, Ndl. **hasen* en *haas* (in *ossenhaas*) = heupstuk; — een ander afleiding nog is *hiel* (z. d. w.).

3. **Hak**, m. (tak), bijvorm van *haak*, dus = krom takje.

Haken, o. en ono. w., in alle bet. van *haak*; vergel. Fr. *s'accrocher*.

1. **Hakkelen**, o. w. (aan stukjes hakken), frequent. van *hakken* = houwen (z. 1. HAK).

2. **Hakkelen**, ono. w. (stotteren), frequent. van een werkw. *hakken*, dat met *hokken* bijvorm is van *hikken* (z. HIK).

Hakkenei, v., Mnl. *hackeneie*, uit Fr. *haquenée*, waarnevens *haque* (hieruit ook Eng. *hackney* en *hack*): oorspr. onbek.

Hakketeeren, ono. w., met Rom. suffix van *hakken*, het denom. van 1. *hak*. Vergel. *steeds op iemand hakken*.

1. **Hal**, v. (halle), Mnl. *halle*, Os. *halla* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. *halle*), Ags. *heal* (Eng. *hall*), On. *hǫll* (Zw. *hall*), van denz. stam als 't enk. imp. van *helen* en verwant met *cel*.

2. **Hal**, o. (bevroren plek) + On. *hela* = rijp + Skr. *çarad*, Osl. *slana* = rijp, Lith. *szalti* = vriezen.

Halen, o. w., Mnl. id., Os. *halôn* + Ohd. id. (Mhd. *holn*, Nhd. *holen*), Ags. *geholjan*, Ofri. *halja* + Gr. καλεῖν, Lat. *calare* = roepen, ontbieden (z. LOEIEN). Uit het Germ. komt het Fr. *haler* en van hier het Eng. *to hale* = voortslepen.

Half, bijv., Mnl. id., Os. id. + Ohd. *halb* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *healf* (Eng. *half*), Ofri. *half*, On. *halfr* (Zw. *half*, De. *halv*), Go. *halbs* + of wel Skr. √*kalp* = deelen, of wel Lith. *szalis* = zijde; verg. nog. *halve*.

Halfter, m.: z. HALSTER.

Halm, m., Mnl. id., Os. id. + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *healm* (Eng. *halm, haulm*), On. *halmr* (Zw. en De. *halm*) + Gr. κάλαμος = riet (waaraan Skr. *kalamas* en Lat. *calamus* ontleend zijn), Lat. *culmen* = spits, Osl. *slama*, Ru. *soloma* = stroo, van Idg. √KEL (z. HALS).

Hals, m., Mnl. id., Os. id. + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *heals*, Ofri. *hals*, On. id., Go. id. + Lat. *collum* (d. i. **colsum*), van Idg. √KEL = uitsteken, van waar bijv. *excellere*, Fr. *excellent* (z. HALM). — Uit Germ. **hals-berga*, Fr. *haubert*.

Halsstarrig, bijv., uit Hgd. id., met *-ig* van *hals* en *star* = stijf.

Halster en **halfter**, m., Mnl. id. en *halter*, uit *halfter*, Ondd. *heliftra* + Ohd. *halftra* (Mhd. en Nhd. *halfter*), Ags. *hælftre* (Eng. *halter*); daarnevens een korter vorm: Mnl. *helve* + Ohd. *halb*, Ags. *hylf* (Eng. *helve* = handvat): niet verder op te sporen (z. 3. HELM).

Halt, halte, v. en tuss., uit Fr. *halte*, van Hgd. *halten* = houden (z. 2. HOU).

1. **Halter**, m.: z. HALSTER.

2. **Halter**, m. (handkogel), wellicht hetz. w. als het vorige, door de bet. *handvat*.

Halve, voorz., Mnl. *halven* + Hgd. *halben*: eigenlijk dat. enk. en meerv. van 't znw. *halve*, Os. *halƀa* + Ohd. *halba* (Mhd. en Nhd. *halbe*), Ags. *healf* (Eng. *half* in *behalf*), Ofri. *halve*, On. *halfa*, Go. *halba* = zijde, kant, afgel. van 't bijv. nw. *half*: rechter en linker zijden zijn zooveel als rechter en linker helften; vergel. nog suff. *-hande*.

Halzen, o. w., in alle bet. afgel. van *hals*.

1. **Ham** en dial. 5. **haam, hame**, v. (knieboog, achterschenkel, voorschoft), Mnl. *hamme, hame* + Ohd. *hamma, hama* (Mhd. en Nhd. *hamme*), Ags. *hamm* (Eng. *ham*), On. *hǫ̋m*: Germ. √HAM + Lat. *camurus* = gekromd, Oier. *camm* = gebogen, Sp. *cama* = kniebuiging, Rom. **camba, gamba*, Fr. *jambe* = been, *jambon* = ham: Idg. √KAM = hoekig zijn.

2. **Ham**, v. (halsring): wisselvorm van 2. *haam*.

3. **Ham**, v. en 3. **haam**, m. (haak) + Hgd. *hamen*: van denz. wortel als 1. en 2. *ham*.

4. **Ham**, v. en 4. **haam**, m. (nageboorte van merriën) + On. *hamr* = omhulsel: z. LICHAAM.

5. **Ham**, m. (bochtkromming in een oever- of kustlijn, inham, uitham, buitendijksche aanwas, weide, stuk land, streek), Mnl. *ham* + Ndd. en Hgd. en dial. Eng. *ham*: van denz. √HAM als 1. *ham*.

6. **Ham**, m. in *boterham*, is wel hetz. als 5. *ham* met de bet. stuk, brok: vergel. de synon. *stuk, homp, kant, zijde*, Fr. *coin*, enz. — Voor de bet. beschouw dat *butterscheibe, butterstolle* in het eene dial. = klomp boter, in 't ander = boterham.

Hamei, v. (slagboom), Mnl. *hameide*, uit Ofra. *hamede, hamée*, waarvan oorspr. onbek.

1. **Hamel**, m. (gesneden ram), Mnl. id. + Ohd. *hamal* (Mhd. *hamel*, Nhd. *hammel*), is zelfst. gebr. bijv. nw. en bet. *verminkt*; vergel. nog Ohd. *hamalôn*, Ags. *hameljan* (Eng. *to hamble*), On. *hamla* = verminken; niet verder op te sporen.

2. **Hamel**, v. (made): z. EMELT.

Hamer, m., Mnl. id., Os. *hamur* + Ohd. *hamar* (Mhd. *hamer*, Nhd. *hammer*), Ags. *hamer* (Eng. *hammer*), Ofri. *homer*, On. *hamarr* (Zw. *hammare*, De. *hammer*) = steenen tuig + Skr. *açman*, Osl. *kamy*, Ru. *kamene* = steen.

Hamster, m., Mnl. *hamester*, Ondd. *hamstra* + Ohd. *hamastro* (Mhd. en Nhd. *hamster*): oorspr. onbek.

Hand, v., Mnl. id., Os. id. + Ohd. *hant* (Mhd. id., Nhd. *hand*), Ags. id. (Eng. id.), Ofri. *hond*, On. *hǫ̋nd* (Zw. *hand*, De. *haand*), Go. *handus*, verwant met Go. *hinþan* = grijpen; niet buiten het Germ.

-hande, suffix, Mnl. id. + Hgd. *hande*, gen. meerv. van *hand* = zijde, soort: het vorige w.; vergel. *halve*.

Handel, m. + Hgd. id.: verbaalabstr. van *handelen*, Mnl. id. + Ohd. *hantalôn* (Nhd. *handeln*), Ags. *handlian* (Eng. *to handle*), On. *hǫ̋ndla* (Zw. *handla*, De. *handle*) = in de hand nemen, zich bezighouden met, afgel. van *hand*.

Handhaven, o. w., van Mnl. *hanthave* + Hgd. *handhabe* = hantvatsel, waarin het 2de lid eerder van den stam van *heffen* dan van *hebben*: vergel. *-haftig* en 1. *hecht*.

Handlanger, m., uit de uitdr. *de hand langen*, d.i. reiken (z. ERLANGEN).

Handvest, v., Mnl. *handveste* + Ohd. *handfesti* (Nhd. *handfeste*) = wat door handteekening bevestigd is; het 2de lid is met *e* = *ă* van *vast*.

Hanebolten, v. meerv.: het tweede lid behoort bij 1. *bout*, wegens de knopvormige uiteinden; voor het 1ste, z. HAANDER.

Hangebast, v. (karnemelkspijs), met *bast* in de bet. van *strop*; vergel. syn. *drup-in-'t-zak*.

Hangen, o. w., Mnl. *hanghen* en *haen* + Ohd. *hâhan* (Mhd. *hâhen*, Nhd. *hangen*), Ags. *hôn* (Eng. *to hang*), Ofri. *hua*, On. *hanga*, Go. *hâhan* + Skr. *çank* = twijfelen, Lat. *cunctari* = aarzelen: Idg. √KANQ. In de Germ. vervoeg. is er afwiss. tusschen *h* en *g* terwijl vóór *h* de *n* wegvalt.

Hangmat, v., gelijk Hgd. *hangematte*, volksetym. vervorming uit Fr. *hamac*, dat met Eng. *hammock*, uit Sp. *hamaca*, en dit van Haïti, waar zoo een net *hamacca* heet.

Hanig, bijv., van *haan*: vergel. Fr. *coquet* en Eng. *cockish*.

Hannekemaaier, m., bij Halma *hanneken*, dat dimin. is van *Johan*. — *Hans*, *Hanneken* is een algemeene naam voor een landarbeider.

Hanneman, m., naar een Geldersche hoeve genoemd.

Hans, m., gelijk Hgd. id., de beklemtoonde silbe van *Johannes*, welke naam door Gr. uit Hebr. *Jochânân* = van God gegeven, Deodatus, Dieudonné.

1. **Hanssop**, m. (potsenmaker), vergel. Fr. *Jean Potage*, voorts Hgd. *Hanswurst* en Eng. *Jack Pudding*.

2. **Hanssop**, m. (kleedingstuk) + Oostfri. *hansup*: overdrachtelijke toepassing van 1. *hanssop*. Vergel. Oostfri. synon. *hansman*, Mnl. *hanneken*, Kil. id., Chaucer *hanselyn*.

Hansworst, m., uit Hgd. id.: z. 1. HANSSOP.

Hanteeren, o. w., Mnl. *hanteren* + Mhd. en Nhd. *hantieren*. uit Fr. *hanter* = dikwijls bezoeken, waarvan de oorspr. onzeker is. De Ndl. en Hgd. w. wijzigden hun bet. omdat men ze in verband bracht met *hand*.

Hanze, v., Mnl. *hanse* + Ohd. *hansa* (Nhd. *hanse*), Ags. *hôs*, Go. *hansa*: Ug. **ham-sat-*, gev. met **ham* = Idg. **kom*: Lat. *cum*, Ier. *com* = met, samen (z. GE-) en den sterken graad van den Idg. √SED = zitten: vergel. Skr. *samsad-* = vergadering.

Haperen, o. w. + Ndd. *hapern*, waaruit het Hgd. *hapern*: oorspr. onbek.

Hapken, o.: z. HACHT.

Happen, o. w. + Ndd. *happen*; vergel. Hgd. id. en Fr. *happer*: onomat.

Hapschaar, m., uit Fr. *happechair*, van *happer* = vastnemen, en *chair* = vleesch.

Har, v., Mnl. *harre*, *herre* + Ags. *heorr*, On. *hjarri*: niet verder op te sporen.

Hard, bijv., Mnl. *hart*, Os. *hard* + Ohd. *hart* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *heard* (Eng. *hard*), Ofri. *herd*, On. *hardr* (Zw. *hård*, De. *haard*), Go. *hardus* + Skr. *kratus* = kracht, Gr. *κρατύς*, Osl. *crŭstvŭ* = sterk: Idg. √KER = maken, van waar ook Lat. *creare* = scheppen. Uit het Germ. komt Fr. *hardi*.

Harder of **herder**, m., Mnl. id. + Ndd. *harder* (waaruit Hgd. id.), Ags. *heardhara*, *heardra*: oorspr. onbek.

Hardvochtig, bijv., met *-ig* van *hard* en *vocht* in de bet. van *humeur*, *temperament*.

Haren, o. w. (scherpen) + Ndd. id., van zelfst. nw. *har* = scherpte, verwant met Hgd. *herb* = bitter, en Eng. *harm*, Ags. *hearm*, Os. *harm* = pijn.

Haring, m., Mnl. *herinc* + Ohd. *hering* (Mhd. *herinc*, Nhd. *hering*), Ags. *hæring* (Eng. *herring*): wellicht van *heer* = leger, omdat hij in groote scholen zwemt; van hier het Fr. *hareng*.

Hark, v. + Ndd. *harke*, waaruit Hgd. id.; verwant met Eng. *harrow*, On. *herfi* = egge.

Harlekijn, m., gelijk Hgd. *harlekin*, Eng. *harlequin* en It. *harlecchino*, uit Fr. *harlequin*, Ofra. *hierlekin* en *helle-*

quin, en dit uit het Germ.: Ofri. *helle kin*, Ags. *helle cyn*, On. *heljar kyn* = helle kunne, duivelsgebroed, dwergen.

Harnas, o., Mnl. id., gelijk Mhd. *harnasch* (Nhd. *harnisch*), uit Ofra. *harnas* (thans *harnais*): dit van Mlat. **harnagium*, afgel. van 't Germ. **herne* =hoofd (z. HERSENEN). Fr. *harnais* komt met de bet. van *hoofddeksel* voor.

Harntjerijs, o. (waterzuring): 1e lid wellicht vervormd uit *haanderik*.

Harp, v., Mnl. *harpe* + Ohd. *harfa* (Mhd. en Nhd. *harfe*), Ags. *hearpe* (Eng. *harp*), On. *harpa* (Zw. id., De. *harpe*): niet verder op te sporen; stellig een Germ. woord; ging in 't Rom. over: Fr. *harpe*.

Harpen, o. w. (ziften), van *harp* = soort van zeef, hetz. w. als 't vorige.

Harpluis, o. (touwwerk): het 1ste lid *har* is Ohd. *haru* (Mhd. *har*, Nhd. *haar*), Ofri. *her*, On. *hörr* = vlas + Lat. *carere* = wol kaarden, Osl. *česati* = kammen.

Harpoen, m., gelijk Hgd. *harpune* en Eng. *harpoon* uit Fr. *harpon*, augment. van Ofra. *harpe* =haak, klauw, Gr. ἅρπη.

Harpuis, o., gelijk Ndd. *harpüse* en Zw. *härpős*, uit Fr. *harpois*, gevormd met Germ. *hars* en Rom. *pois* = pik (z. d. w.): het Waalsch zegt *harpike*, d. i. *harspik*.

Harrewarren, ono.w., waarschijnlijk niet een samenstelling van *hader* =twist, maar een reduplicatie van *warren*, gelijk *hassebassen* van *bassen*.

1. **Hars**, m. (visch): z. HORS.

2. **Hars**, o. (boomsap), Mnl. id. + Ohd. *harz* (Mhd. en Nhd. id.): oorspr. onbek.; voor de slotletters, verg. *gansch* en *ganz*.

Harst, m. (lendenstuk), Mnl. id. + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.) = 1. rooster, 2. stuk vleesch om te braden: misschien heeft men hier twee woorden, maar het is onmogelijk dit te beslissen, daar de verwante vormen niet zijn op te sporen.

Hart, o., Mnl. *herte*, Os. *herta* + Ohd. *herza* (Mhd. *herze*, Nhd. *herz*), Ags. *heorte* (Eng. *heart*), Ofri. *herte*, On. *hjarta* (Zw. *hjerta*, De *hierte*), Go. *hairta* + Gr. καρδία, Lat. *cor*, gen. *cordis* (Fr. *cœur*), Ier. *cridge*, Osl. *sridice*, Lith. *szirdis*: alle van √KERD; daarnevens Skr. *hrdayan*, Ze. *zaredaya*, van √GHERD.—*Iemand een riem onder het hart steken* = maken dat zijn moed (zijn hart) niet in zijn schoenen zinke.

Harten, o., in het kaartspel, is gen. van 't vorige *hart*, als bijv. nw. opgevat en dan zelfst. gebr.: Fr. *de cœur*.

Hartsvanger, m. + Hgd. *hirschfänger*: het 1ste lid is gen. van *hert* (bijvorm *hart*).

Haspel, m., Mnl. id. + Ohd. *haspil* (Mhd. en Nhd. *haspel*): van *haspe* (in 't Vl.), Mnl. id. + Ohd. *haspa* (Mhd. en Nhd. *haspe*), Ags. *hæsp* (Eng. *hasp*), On. *haspa* (Zw. en De. *haspe*) met de bet. *streng garen, gedraaid voorwerp, haak*: z. HESP.

Hassebassen, ono. w., gev. als *harrewarren* (z. d. w.).

Haten, o. w., Mnl. id. + Ohd. *hazzon* (Nhd. *hassen*), Ags. *hatjan* (Eng. *to hate*), Go. *hatan*: denom. van *haat*.

Have, v., Mnl. id. + Ohd. *haba* Mhd. en Nhd. *habe*), Ofri. *hava*: van den stam van *hebben*.

Haveloos, bijv., onderging den invloed van *havenen*.

Haven, v., Mnl. id. + Mhd. *habene*, Ags. *hæfene* (Eng. *haven*), On. *hőfn* (Zw. *hamn*, De. *havn*) + Oier. *cuan* (d. i. **copno*). Uit Ndd. kwam Nhd. *hafen*.

Havenen, o. w., in alle gunstige en ongunstige bet., uitgaande van de algemeene bet. *handelen*, is een frequent. van **have* = handvat: vergel. *handhaven*.

Haver, m., Mnl. *havere*, Ondd. *haboro* + Ohd. *habaro* (Mhd. *haber*, Nhd. id. en *hafer*): alleen in 't Germ. van 't vasteland + Gr. κάχρυς (= **qhaghr-*), Lat. *avena* (=**qhaqhesn-*). Meng. *haver* en On. *hafri* zijn ontleend. Bevindt zich ook in 't Fr. *havresac* = haverzak, van de voerlieden naar de krijgslieden overgegaan.— *Van haver tot gort* is door volksetym. vervormd uit *van aver tot aver*, waarin *aver* (Os. *abora*, Ags. *afora*) = afstammeling, zijnde een afleid. van *af* (z. d. w.).

Haveresch, v. (kwalster) + Hgd. *abrésche* en *éberesche*: zoo ook Holl. *hávereesch* en Vla. *haverésch*: het 2e lid

is wel *esch* (wegens de bladen); het 1e zou een afl. zijn van *af* en = valsch.

Haverij, v.: z. AVERIJ.

Havezaat, v. (landgoed) + Mhd. *hovesæze* (eigenaar van eene hoeve): 1ste lid is *hof*; het 2de als in *nazaat*.

Havik, m., Mnl. *havic*, Os. *habuc* + Ohd. *habuh* (Mhd. *habich*, Nhd. *habicht*), Ags. *heafoc* (Eng. *hawk*), Ofri. *hauk*, On. *haukr* (Zw. *hök*) + Ru. *kobuzu* = valk; — de Kelt. vormen: Bret. *hebog*, Gaël. *seabagh* zijn ontleend aan Ags.

Haze, v., zelfde woord als 2. *haas*.

Hazelaar, m., Mnl. *haselare*, met *-aar* van *hazel* (alleen nog in samenst. over) + Ohd *hasala* (Mhd. en Nhd. *hasel*), Ags. *hæsel* (Eng. *hasel*), On. *hasl* (Zw. en De. *hassel*) + Lat. *corylus* (met *r* uit *s* tusschen twee klinkers), Oier. *coll* (d. i. **cosl*). — Komt in namen van dieren voor, die hazelnoten eten of in hazelstruiken leven.

Hazepeper, v.: hier is *peper* = poivrade, Hgd. *pfefferbrühe*.

Hazewind, m. = hond voor de hazenjacht; het 2de lid *wind* = hond + Ohd. *wint* = hazewind (Mhd. *wintbracke*, *wintspil*, Nhd. *windhund*, *windspiel*): wellicht uit **hwind*, zoodat het den middelgr. vertoont van den wortel die met zw. gr. voorkomt in *hond* (z. d. w. alsook 1. DOL.

He, tuss.: vergel. Hgd. *he*, Fr. *hé*: onomat.

Hebbelijk, bijv., van *hebben*, gelijk Lat. *habilis* (Fr. *habile*) van *habere*: dit zegt men echter alleen van personen, dat ook van zaken.

Hebben, o. w., Mnl. *hebben*, Os. *hebbjan* + Ohd. *haben* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *habban* (Eng. *to have*), Ofri. *hebba*, On. *hafa* (Zw. *hafva*, De. *have*), Go. *haban* + Lat. *habere* (Fr. *avoir*), Arm. *kam*: Idg. √KHABH. Voor de afwisseling van *e* en *a*, verg. *zeggen*.

1. **Hecht**, o. (handvat), Mnl. id. + Ohd. *hefti* (Mhd. *hefte*, Nhd. *heft*); eerder van den stam van *heffen* dan van *hebben*.

2. **Hecht**, bijv. (vast) + Fri. *hefte*, beide met suff. *-ti-*; daarnevens Os. *haft*, Ohd. id., Ags. *hæft*, Go. *hafts* = gebonden, gevangen, met suff. *-ta-*, van den stam van *heffen* (z. d. w.) + Lat. *captus*.

3. **Hecht**, m. (snoek), bij Kil. *heket*, Ondd. *haceþ* + Ohd. *hachit* (Mhd. *hechet*, Nhd. *hecht*), Ags. *hæced*: wel, gelijk 1. *hekel*, een afleid. van *haak*: vergel. Fr. *brochet* van *broche*.

Hechten, o. w., Mnl. id., Os. *heftan* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. *heften*), Go. *haftjan* = vastmaken: denom van 't bijv. nw. Os. *haft*, enz., vermeld onder 2. *hecht*.

Hechtenis, v., naar 't model van *gevangenis*, afgel. van Mnl. *hechte*, *hachte* = gevangenschap, Os. *hafta* + Ohd. id. = vastneming, band, gevormd met Germ. suff. *-*tō-* als 2. *hecht* en het daar vermelde adj. *haft*.

Heden, bijw., Mnl. id., Ondd. **hidumum* + Ohd. *hitumum* = naastbij, nu eerst, instr. meerv. als adv. van den superl. van *hij*. Een ander woord dan is Mnl. *huden*, *hude*, Os. *hiudu*, *hiudiga* + Ohd. *hiutu* (Mhd. *hiute*, Nhd. *heute*), Ags. *heodæg*, Ofri. *hiudega*: een samenst. met den instr. van *dag* en van *hij*; het Go. zei *himma daga* in den dat.; een gelijke vorm in Lat. *hodie* uit *hoc die* (van waar Fr. *hui* in *aujourd'hui*). Het Hgd. heeft nog *heuer* = dit jaar en *hint* = dezen nacht.

Hederik, v.: z. HERDERIK.

Heede, v. (grof vlas) + Ndd. *hêde* (waaruit Hgd. id.): uit **herde*, Mnl. id. + Ohd. *herda*, Ags. *heorde* (Eng. *hards*): van *har* besproken bij *harpluis*.

1. **Heel**, bijv. (geheel), Mnl. id., Os. *hêl* + Ohd. *heil*, Ags. *hál* (Eng. *whole* met anorgan. *w*), Ofri. *hêl*, On. *heill* (Zw. *hel*, De. *heel*), Go. *hails* = ongeschonden, gezond: Ug. **hailaz* gediphthongeerd uit *haljas* + Skr. *kalyas* = gezond, Gr. καλός = gezond, Osl. *celŭ*. Z. voorts HEELEN, HEIL, HEILAND, HEILIG.

2. **Heel**, bijv. (verzwegen) van *helen*.

Heelbeen, o.: de plant ziet men als een geneesmiddel aan; vergel. *guichelheil*.

Heelen, o. w., Mnl. *helen*. Os. *hêljan* + Ohd. *heilen* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *hǽlan*, Ofri. *hêla*, Go. *hailjan*: van 1. *heel* in de oorspronkelijke bet.

Heem, o., Mnl. id., Os. *hêm* + Ohd. *heim* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *hám* (Eng. *home*), Ofri. *hêm*, On. *heimr* (Zw.

hem, De. *hiem*), Go. *haims* = huis, dorp, vaderland, wereld + Skr. √*ksi* =veilig, wonen, *ksemas* = woning, Gr. κεῖσθαι = liggen, rusten, κώμη = dorp, Osl. (*po*)*citi* = rusten, Lith. *kemas* = dorp. Uit het Germ. komt Fr. *hameau* = gehucht.

Heemst, v. (malveachtige), met de bijvormen *hemst*, *himst* en *hoemst* : oorspr. onbek.

Heen, bijw., Mnl. *hene* + Ohd. *hina* (Mhd. en Nhd. *hin*), Ags. *hina* : z. HENEN.

Heenwortel, m. (oeverbies) : z. HAANDER.

Heep, v., Mnl. *hepe* + Ohd. *hepa* en *heppa* (Mhd. en Nhd. *hepe* en *heppe*) + Gr. κοπίς = sikkelvormig zwaard (z. HACHT).

1. **Heer**, m. (meester), Mnl. *here*, Os. *hêrro* + Ohd. id. (Mhd. *herre*, Nhd. *herr*), Ofri. *hêra* : samentrekking van Os. *hêrero*, Ohd. *hêriro*, comparatief van **heer*, Os. *hêr* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *hehr*), Ags. *hâr* (Eng. *hoar*) = grijs, eerwaardig: Germ. √HAI = branden, glanzen (z. 3. HEI). Aan 't Ndd. zijn ontleend Ags. *hearra*, en On. *herra*, zoodat het gebruik van dien gesubstantiveerden compar. tot het Germ. van 't vasteland bepaald is.

2. **Heer, heir**, o. (leger), Mnl. *here*, Os. *heri* + Ohd. id. (Mhd. *her*, Nhd. *heer*), Ags. *here*, Ofri. id., On. *herr* (Zw. en De. *här*), Go. *harjis* + Operz. *kara* = leger, Osl. id. = strijd, Lith. *karas*, Lett. *karsch* = oorlog, Pr. *karjis* = heir, Oier. *cuire* = schaar.

Heerlijk, bijv., Mnl. id., Os. *hêrlîk* = Ohd. *hêrlîc* (Mhd. *hêrlîch*, Nhd. *herrlich*) : afgel. van **heer*, vermeld onder 1. *heer*.

Heers, v., gelijk Eng. *hirse*, De. id., Zw. *hirs*, uit het Hgd. : Ohd. *hirso* (Mhd. en Nhd. *hirse*), daarnevens *geers*, *gierst* : oorspr. onbek.

Heerschaar, v, saamgest. met 2. *heer* = leger.

Heerschen, ono. w. + Ohd. *hêrisôn* en *hêrrisôn* (Mhd. *hersen*, Nhd. *herrschen*) : een afleid. zoowel van 1. *heer* als van het daar vermelde adj. **heer* ; hetzelfde geldt voor HEERSCHAP.

Heerstraat, v. en **heerweg**, m., samengest. met 2. *heer* = leger, en niet met 1. *heer* = meester, zooals *'s Heeren straat* het zou kunnen doen gelooven.

Heesch. bijv. (schor), Mnl. id. + Ndd. *heisch*, Mdd. id.; daarnevens met *s* in plaats van *sch*, Wvl. *hees* (-*ze*), Ohd. *heis* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *hâs* (Eng. *hoarse* met anorgan. *r*), On. *hass*: wellicht verwant met *hoest* en Eng. *to whistle*.

Heester, m., Mnl. id. + Mhd. en Nhd. *heister* : het 1e lid is wel Ohd. *heisi*, Ags. *hêse*, Ndl. *hees*, *heis* in plaatsnamen = woud van kreupelhout + Lat. *silva Cæsia* ; — het 2e lid is **ter* = boom : z. HESSELTER. Uit het Germ. komt Fr. *hêtre* = beuk.

Heet, bijv., Mnl. id., Os. *hêt* + Ohd. *heiz* (Mhd. id., Nhd. *heisz*), Ags. *hât* (Eng. *hot*), Ofri. *hêt*, On. *heitr* (Zw. *het*, De. *heed*), Go. *haits*; verwant met 3. *hei*.

Heeten, ono. w, Mnl. *heten*, Os. *hêtan* + Ohd. *heizzan* (Mhd. *heizen*, Nhd. *heiszen*), Ags. *hâtan*, Ofri. *hêta*, On. *heita* (Zw. *heta*, De. *hedde*), Go. *haitan* : niet buiten het Germ. ; de oorspr. bet. *noemen*, *bevelen*, ging over in die van *genoemd worden* onder invloed van het als zw. imperf. gevoelde *heette*, dat oorspronkelijk een lijdend præsens was.

Hef, v., Mnl. *heffe* + Ohd. *heffo*, *hefe* (Nhd. *hefe*) : van *heffen* (Fr. *levain* van *lever*).

Heffen, o. w., Mnl. id., Os. *hebbian* + Ohd. *heffan* (Mhd. *heven*, *heben*, Nhd. *heben*), Ags. *hebban* (Eng. *to heave*), Ofri. *heva*, On. *hefja* (Zw. *häfva*, De. *hæve*), Go. *hafjan* + Gr. κώπη = greep, Lat. *capio*, Lett. *kampt* = nemen; de oorspr. bet. was *vatten*, *nemen*, van daar *opnemen* (z. 2. HECHT). Er was in de vervoeging afwisseling tusschen *f* en *ƀ*.

Heft, o. : z. 1. HECHT.

Heftig, bijv. + Ohd. *heiftig* (Nhd. *heftig*) : van een nw. **heft* uit **heift* = strijd, waarnevens Go. *haifsts*, Ags. *hæst*, Ohd. en Mndd. *heist*, Mnl. *hast* (z. HAAST en HEISTEREN). Geen verband met *hevig*.

Heg, hegge, v., Mnl. *hegghe* + Ohd. *hegga* (Mhd. en Nhd. *hecke*), Ags. *hecg* (Eng. *hedge*), On. *heggr* : met *e* = *ă* en *gg* = *gj* van *haag*.

1. **Hei**, v. (heiblok), Mnl. *heie* + Mhd. id.; ook Mnl. *heien* = slaan: oorspr. onbek. Hieruit Fr. *hie* en *hier*.

2. **Hei**, v.: z. 1. HEIDE.

3. **Hei**, bijv., in *heidamp* en *heirook*, Mnl. *heie* = hitte, Ndd. *hei* = heet, dor: Germ. √HAI + Skr. *ketus*=glans Gr. καίειν = branden, Lith. *kaisti* = heet zijn: Idg. √KAI. Andere verw. zijn *heer*, *heet*, *heid*.

4. **Hei**, tuss.: vergel. Hgd. *hei*, Lat. *heia*, Gr. εἶα: onomat.

Heibei, v., bijvorm van *haaibaaien*.

Heiblok, o.: z. 1. HEI.

-heid, suffix, Mnl. *-heit*, *heide*, *hede*, Os. *-hêd* + Ohd. *-heit* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *-hâd* (Eng. *-hood* en *-head*); komt alleen in 't Westgerm. als suffix voor, maar bovendien als zelfst. nw. Os. *hêd*, Ohd. *heit*, Ags. *hád*, On. *heiðr*, Go. *haidus* = waardigheid, eer, toestand, wijze, persoon + Skr. *ketus* = glans, vorm (z. 3. HEI). De *ē* in meerv. nevens *é*, *ei* in enk. is te danken aan verwarring in Mnl. met syn. suff. *-ede*.

Heidamp, m.: z. 3. HEI.

Heide, v., Mnl. id. + Ohd. *heida* (Mhd. en Nhd. *heide*), Ags. *hǽd* (Eng. *heath*), On. *heiðr* (Zw. *hed*, De. *hede*), Go. *haiþi* + Skr. *kṣetram* (uit *s-kait-ram*) = veld, Lat. *-cetum* (in *bucetum* = runderweide), We. *coed* = bosch. Alleen in 't Westgerm. bet. het ook *heidekruid*.

Heiden, m., Mnl. id., Os. *hêðin* + Ohd. *heidan* (Mhd. *heiden*, Nhd. *heide*), Ags. *hǽðen* (Eng. *heathen*), Ofri. *hêthen*, On. *heiþinn*, Go. vr. *haiþno*: zelfst. gebr. bijv. nw., afgel. van *heide*, naar 't model van Lat. *paganus* (Fr. *payen*), dat afgel. is van *pagus* = dorp, district; dus = landbewoner. In de verschillende Germ. talen is het w. aan Got. invloed te danken. Volgens sommigen is het in 't Got. zelf een volksetym. vervorming van Gr. ἔθνη = gentes, d. i. de heidensche volken, ontleend over het Arm. *het'anas*.

Heil, o., Mnl. id., Ondd. *hêl* + Ohd. *heil* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *hǽl* (Eng. *hail*), On. *heill*: subst. van denz. stam als *heel*.

Heiland, m., uit Hgd. *heiland*: Ohd. *heilant*, Os. *hêljand*, Ags. *hǽlend*: teg. d. van Ohd. *heilen* = heelen (z. d. w.).

Heilbot, v.: vergel. Ndd. *heilbutt*, Eng. *halibut*, Skand. *heilagfiski*: is niet thuis te wijzen; moet volksetym. vervorming ondergaan hebben.

Heilig, bijv., Mnl. *heilech*, Os. *hêlag* + Ohd. *heilag* (Mhd. *heilec*, Nhd. *heilig*), Ags. *hâlig* (Eng. *holy*), Ofri. *hêlich*, On. *heilagr* (Zw. *heilig*, De. *hellig*): van het znw. *heil*.

Heim, o.: z. HEEM.

Heimelijk, bijv., Mnl. *heimelijc* + Ohd. *heimelîh* (Mhd. id., Nhd. *heimlich*): van *heem*, dus = huiselijk, verborgen.

Heimpje, o., naar Hgd. *heimchen*, dimin. van Ohd. *heimo*, Ags. *hâma* = huiskrekel: een afleid. van *heem*.

Heinde, bijw., met *ei* uit *e* vóór *n* (verg. *deinzen*, *einde*), Mnl. *ghehende* + Ohd. *gehente*, Ags. *gehende* (Eng. *handy*) = bij de hand, met *ge-* van *hand*.

Heinen, o. w., Mnl. id. + Ndd. *hegenen*: van **hein* + Nhd. *hain*, Mhd. *hagen*, Ohd. *hagan*, afgel. van *haag*.

Heir, o.: z. 2. HEER.

Heirook, m. + Hgd. *heirauch*, *hőhrauch*: z. 3. HEI.

Heisa, tuss. + Hgd. *heisa*: uit 4. *hei* en *sa*.

Heisteren, ono. w. (over hoop halen) + Fri. id.: van het bij *heftig* vermelde nw. **heist*.

Hek, o., Mnl. *hecke* + Ndd. *hecke*, Eng. *heck* en *hatch*, verwant met *haak* en *hoek*.

1. **Hekel**, m. (werktuig), Mnl. *hekele* + Mhd. *hechele* (Nhd. *hechel*), Eng. *hackle*, *hatchel*, Zw. *häckla*, De. *hægle*: wellicht dimin. van *haak*.

2. **Hekel**, m. (afkeer) + Fri. id., wellicht met anorgan. *h* hetz. als *ekel*.

Hekelen, o. w., van 1. *hekel*.

Hekken, o., uit *hecke*, ouderen vorm van *hek*.

Hekkevuur, o., uit Hgd. *heckenfeuer*, waarin *hecke* = hegge (z. d. w.); vergel. het syn. *walvuur* en Fr. *feu de parapet*.

Heks, v., uit het Hgd.: Nhd. *hexe*, Mhd. *hecse*, Ohd. *hagzissa* + Mnl. *haghetisse*, Ags. *hægtesse* (Eng. verkort tot *hag*): oorspr. onzeker; opmerke-

lijke overeenkomst met *hagedis*: beide in 't Vl. *hakketésse*.

1. **Hel**, v. (onderwereld), Mnl. *helle*, Os. *hellja* + Ohd. *hella* (Mhd. *helle*, Nhd. *hölle*), Ags. *hell* (Eng. id.), On. *hel*, Go. *halja*: identisch met den eigennaam Ohd. *Hella*, Ags. *Hell*, On. *Hel*, Go. *Halja* = godin der dooden; men brengt het tot *helen*.

2. **Hel**, bijv. (helder) + Ohd. *hel* (Mhd. id., Nhd. *hell*)=luid, van denz. wortel als *halen*.

Helaas, tuss., uit Fr. *hélas* (z. EILAAS).

Held, m., Mnl. *helt*, Os. *heliþ* + Ohd. *helit* (Mhd. *helt*, Nhd. *held*), Ags. *hæleþ*, On. *hőldr* (= man): ontleding onzeker.

Helder, bijv., Mnl. id., met *-er* en epenthet. *d* van 2. *hel*.

Helen, o. w., Mnl. id., Os. *helan* + Ohd. id., Ags. id., Ofri. *hela* + Gr. καλ- in καλύπτειν = verbergen, Lat. *celare* (Fr. *céler*), *cella* = cel. Z. HULLEN, HOL.

Helft, v., Mnl. id. + Ndd. *helfte* (waaruit Hgd. *hälfte*): met *e* = *ă* en suff. *-ti-* van *half*; in geen ander Germ. talen.

Hellebaard, v., bij Kil. *helmbarde* + Mhd. *helmbarte* (Nhd. *hellebarte*): het eerste is 3. *helm* = steel: voor het tweede z. 2. BAARS. Uit het Germ. ging het in 't Fr. *hallebarde* en van hier in 't Eng. *halbert*.

Hellen, onz. w., Mnl. id. en *helden*, Os. *heldjan* + Ohd. *helden* (Mhd. id.), Ags. *heldan*: afgel. van bijv. nw. Ohd. *hald*, Ags. *heald*, On. *hallr* =hellend.

Heller, m., uit Hgd. id., naar de Zwaafsche stad *Hall*.

Helleveeg, v.: z. 2. VEEG.

Hellig, bijv. (toornig): ook in 't Ndd. en Hgd.: oorspr. onzeker.

1. **Helm**, m. (hoofddeksel), Mnl. id., Os. id. + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. id. (Eng. id.), Ofri. id., On. *hjalmr*, (Zw. en De. *hjelm*), Go. *hilms* + Ru. *šleme*, Lith. *szalmas*; wellicht van den wortel van *helen*. Ging in 't Rom. over: Ofra. *healme* (thans *heaume*).

2. **Helm**, v. (gras) + Ndd. *halme*: afleid. van *halm*.

3. **Helm**, in *helmstok* + Ndd. *helm*, Ohd. *halmo* (Nhd. *helm*), Ags. *helma* (Eng. *helm*), On. *hjalm* = roerstok, roer; verwant met *helve*, *halb*, vermeld onder *halster*. Hieruit Fr. *heaume*.

Helmet, o., uit Ofra. *healmet*, dimin. van *healme*: z. 1. HELM.

Helpen, o. w., Mnl. id., Os. *helpan* + Ohd. *helfan* (Mhd. en Nhd. *helfen*), Ags. *helpan* (Eng. *to help*), Ofri. *helpa*, On. *hjalpa* (Zw. *hjelpa*, De. *hielpe*), Go. *hilpan* + Skr *kalpa* = bekwaam, Lith. *szelpti* = helpen.

Hem, tuss.: verg. Hgd. en Eng. *hem*, Fr. *hm*: onomat.

Hemd, o., Mnl. *hemde* + Ohd. *hemidi* (Mhd. *hemede* (Nhd. *hemd*), Ofri. *hemethe*, van √HAM = bedekken (z. HEMEL en LICHAAM + Skr. *çamulya* = hemd; zeker zijn Mlat. *camisia* (It. *camicia*, Fr. *chemise*) en Ier. *caimmse* ontleend.

1. **Hemel**, m. (uitspansel), Mnl. id., Os. *himil* + Ohd. id. (Mhd. *himel*, Nhd. *himmel*), Ofri. *himul*, On. *himinn* (doch Zw. en De. *himmel*), Go. *himins*; daarenboven Os. *heƀan*, On. *hifinn*, welke vorm de eenige is in 't Ags: *heofon* (Eng. *heaven*): de vormen met *m-l* en *f-n* vertoonen dissim. uit *m-n*. — Wellicht van √HAM (z. HEMD).

2. **Hemel**, bijv. (schoon): z. OPHEMELEN.

Hemelt, o., z. EMELT.

Hen, v., Mnl. *henne* + Ohd. *henna* (Mhd. en Nhd. *henne*), Ags. *henn* (Eng. *hen*), On. *hœne* (Zw. *hőna*, De. *hőne*), met *e* = *ă* afgel. van *haan*.

Henen, bijw., Mnl. id., Os. *hinana* + Ohd. *hinnan* (Mhd. en Nhd. *hinnen*), Ags. *heonan* (Meng. *hennes*, Neng. *hence*): met *heen* van den stam van *hij*, gelijk *daan*, *danen* van den stam van *die*.

Heng, v. (hengsel), Mnl. *henghe*, *henghene*, Os. *henginna* + Ags. *hengene* (Eng. *hinge*): met *e* = *ă* van *hangen*.

1. **Hengel**, m. (stok), Mnl. *henghel* + Mhd. *hengel*, Meng. *hengil*: met *e* = *ă* van *hangen*, dus = werktuig om iets aan te hangen.

2. **Hengel**, v. (plant): oorspr. onbek.

Hengsel, o., in plaats van *hangsel*, van *hengen*, dialect. bijvorm van *hangen*.

1. **Hengst**, m. (paard), Mnl. *henxt*, Onfra. *hengist* + Ohd. *hengist* (Mhd.

hengest, Nhd. *hengst*), Ags. *hengest*, Ofri. *hangst*, On. *hestr* + Osl. *konĭ*, Lith. *kuinas*.

2. **Hengst**, v. (vaartuig): oorspr. onbek.

Henker, m., uit Hgd. id., van *henken*, bijvorm met verscherpten slotmedeklinker van *hängen*, factit. van *hangen*.

Hennekleed, o. (lijkkleed): ook in geheel Neder- en Middelduitschland; het eerste lid als *henne*, *henen*, *hünen*, *heunen*, *heinen*: z. HUNEBED.

Hennep, m., Mnl. id. + Ohd. *hanaf* (Mhd. en Nhd. *hanf*), Ags. *hænep* (Eng. *hemp*), On. *hampr* (Zw. *hampa*, De. *hamp*), gelijk Gr. κάνναβις (Lat. *cannabis*), Perz. *kanab*, Os. *konoplje*, Lith. *kanapes*, ontleend aan een niet Idg. taal.

Hens in *alle hens*: z. ALLENS.

Hensbeker, m.: het 1ste lid is *hanze*.

1. **Her**, v.: z. HAR.

2. **Her**, bijw. (naar hier), Mnl. *here*, *hare*, Os. *her* + Ohd. *hera* (Mhd. *here*, Nhd. *her*), Go. *hiri*: van den stam van *hij*; staat tot *heen* als *daar* tot *daan* (z. ook HIER).

3. **Her-**, præfix, hetz. w. als 't vorige, dat de bet. kreeg van *opnieuw* door uitdrukkingen als *heen en her* of *hot en hèr* (z. HOT).

Herberg, v., Mnl. *herberghe*, Ondd. *heriberga* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. *herberge*) = legerbergplaats, verblijf: gev. met 2. *heer* en een afleid. van *bergen*. Ging over in 't Rom. (Fr. *auberge*), in 't Eng. (*harbour*) en 't On. (*herbergi*).

1. **Herder**, m. (visch): z. HARDER.

2. **Herder**, m. (schaper), Mnl. id. + Mhd. *hertære*, Ofri. *herdere*: met suff. *-aar* van **herde* = schaper, Mnl. *herde*, Os. *hirdi* + Ohd. *hirti* (Mhd. *hirte*, Nhd. *hirt*), Ags. *hyrde* (Eng. *herd*), On. *hirþir* (Zw. *herde*, De. *hyrde*), Go. *hairdeis*: hetwelk met suffix *-ja-* van **herde*: Vl. *heerde* + Ohd. *herta* (Mhd. *hert*, Nhd. *herde*), Ags. *heord* (Eng. *herd*), On. *hjörd* (Zw. en De. *hjord*), Go. *hairda* = kudde + Skr. *çardhas*, Osl. *čreda*, Po. *trzoda* = troep.

Herderik, v., volksetym. bijvorm van *hederik*, gelijk Hgd. *hederich*, uit Lat. *hederacea* = klimopachtig, zelfst. gebr. vr. bijv. nw. van *hedera* = klimop.

Herfst, m., Mnl. id. + Ohd. *herbist* (Mhd. *herbest*, Nhd. *herbst*), Ags. *hærfest* (Eng. *harvest*) + Gr. καρπός = vrucht, Lat. *carpere* = plukken. Het Skand. vertoont: On. *haust* (Zw. en De. *höst*), dat waarschijnlijk hetz. woord is, ofschoon het verband niet duidelijk blijkt.

Herik, **hering**, **herk**, v.: samentrekkingen van *hederik*.

Herinneren, o. w., naar Hgd. *erinnern*, waar het gev. is met *er-* en Mhd. *inren*: dit is afgel. van 't bijw. **inner* = binnen (z. INNERLIJK).

Hermelijn, o., Mnl. id., gelijk Hgd. *hermelin*, uit het Rom.: Mlat. *hermelinus*, dat op zijne beurt uit het Germ. komt: Mhd. en Mnl. *hermel*, dimin. van Ohd. *harmo* + Lith. *szarmun* = wezel.

Hermiet, m., uit Fr. *hermite*, van Mlat. *heremitam* (*-a*), Gr. ἐρεμίτης = die in de woestijn woont, van Gr. ἐρημία = woestijn, ἔρημος = woest.

Hermoes, v. (plant): het 1ste lid is *herik*, het 2de is *moes* = spijs.

Herrie, v. (leven, gerucht), met *e* = *ŭ* van *hor*.

Herse, v.: z. HEERS.

Hersenen, v. meerv., Mnl. *hersene* en *herne* (d.i. Ug. **herzn-*) + Ohd. *hirni* d.i. Ug. **hirzn-* (Mhd. *hirne*, Nhd. *hirn*), On. *hjarni* + Skr. *çirsn-* = hoofd, Gr. κρανίον = schedel, Lat. *cerebrum* d. i. **ceresrum* (vergel. *tenebræ* bij *deemster*) = hersenen: alle afleid. van Idg. √KER = hoofd (z. ook HERT en HOORN). Nevens *herne* komt ook *horne* d. i. **hurzn-* voor.

Hert, o., Mnl. id., Ondd. *hirot* + Ohd. *hiruz* (Mhd. *hirz*, Nhd. *hirsch*), Ags. *heorot* (Eng. *hart*), On *hjörtr* (Zw. en De. *hjort*) + Gr. κριός, Lat. *cervus*, We. *carw*, Osl. *krava*: alle afleid. van den wortel van *hoorn*.

Hertog, m., Mnl. *hertoghe*, Os. *heritogo* + Ohd. *herizogo* (Mhd. *herzoge*, Nhd. *herzog*), Ags. *heretoga*, Ofri. *hertoga*, On. *hertogi*: gev. met 2. *heer* en een afleid. van den stam van 't meerv. imp. van *tien* = leiden; —verg. *herberg*.

Hes, v. (kiel), van den volksnaam *Hes*, Ohd. *Hazzo*, verschoven uit de *Chatti* van Tacitus.

Hespe, v., Mnl. id.: komt elders niet voor; behoort wellicht tot den stam van *haspel*.

Hesselter, v. (witte beuk): het 1ste lid heeft vele bijvormen: *herzel*, *hern*, *heeren*, enz. en is niet klaar; het 2de, ook nog in *appelteer* en *heester*, is Ags. *tréo* (Eng. *tree*), On. *tre*, Go. *triu* + Skr. *dru*, Gr. δρῦς, Oier. *daur*, Ru. *drevo* = boom, eik.

1. **Het**, onz. lidw., moest *dat* zijn (z. DAT), hetwelk men met het voornw. *het* verwarde, omdat beide door procope gewoonlijk tot *'t* werden.

2. **Het**, onz. nom. en acc. van *hij*: Mnl. *het* + Ags. *hit* (Eng. *it* voor *hit*), Ofri. en On. *hit* (z. HIJ).

Hette, v.: z. HITTE.

Heu, heude, v. (vaartuig), van waar Eng. *hoy* en Fr. *heu*: oorspr onbek.

Heug, v. (zin), Mnl. *hoghe*, Os. *hugi* + Ohd. id. (Mhd. *hüge*), Ags. *hyge*, On. *hugr*, Go. *hugs* = zin, verstand, gedachte, voldoening, vreugd + Skr. √*çuc* = zich bekommeren, Lat. *cogitare* = denken.

Heugel, m. (haal), Mnl. *hogel*: misschien dialectvorm van, althans verwant met 1. *haal*.

Heukel, m. (hulst), verwant met *hulst*.

Heuker en **hukker**, m. (kruidenier) + Ndd. *hoker*, Hgd. *höker*, Eng. *hawker* en *huckster*: van *hukken*, *huiken*, dus = die achter zijn waren neergehukt zit, of die onder zijn last gebukt gaat.

1. **Heul**, m. (plant), naar het Ofra. *œille* = olie (z. d. w.), van waar het dimin. *œillette* = maankop.

2. **Heul**, o. (hulp), hetz. w. als 't vorige, omdat het heulsap een algemeen heilmiddel is.

3. **Heul**, v. (brug) = holle, boogvormige brug + Hgd. *höhle* = holte.

1. **Heulen**, ono. w. (kussen), denom. van 3. *heul*: een kus eischte de jongen van 't meisje als tol om haar over een heul te laten gaan.

2. **Heulen**, ono. w. (samenspannen) wel een overdrachtelijke toepassing van 1. *heulen* in de uitdr.: *bij alle bruggen heulen*.

Heumig, bijv. (vuns): met bijvormen *humstig*, *homstig*, *haamstig*, *hemstig*: oorspr. onbek (z. HUIM en 1. HOM).

Heup, v., Mnl. *heupe* + Ohd. *huf* (Mhd. id., Nhd. *hüfte* met anorgan. *t* uit het meerv. *hüffe*), Ags. *hype* (Eng. *hip*), Go. *hups* + Gr. κύβος = holte vóór de heup, κύπτειν = buigen. Zw. *höft* en De. *hofte* zijn ontleend aan 't Hgd. en On. *huppr* is wellicht een ander w. dan *heup*, daar het moet staan voor *humpr* + Eng. *hump* + Lith. *kumpis*.

Heurst, m. (voertuig), met bijvormen *horst*, *heust*, *heuts*, *eust*, *oest*; wellicht met prothet. *h* en epenthet *r* verkort uit *oestal*.

Heusch, bijv., Mnl. *hovesch*, *hoofsch* + Mhd. *hübesch* (Nhd. *hübsch*): afgel. van *hof*; vergel. Fr. *courtois* van *cour* (z. ook HUPSCH).

Heuvel, m., Mnl. *hovel* + Ohd. *hubil* (Mhd. en Nhd. *hübel*); met ander suffix Ohd. *hofar* en Ags. *hofer* + Lith. *kupra* = bult, *kupstras* = heuvel: verwant met 1. *hoop*. Hgd. *hügel* behoort tot *hoog* en Eng. *hill* tot *halm* en *hals*.

Heve, v.: z. HEF.

Hevel, m. + Hgd *hebel*: van *heffen*.

Hevig, bijv., Mnl. id., Os. *hebig* + Ohd. *hebig*, Ags. *hefig* (Eng. *heavy* = zwaar): van *heffen*. Onderging den invloed van *heftig*.

Hiel, m., Mnl. *hiele* met dial. umlaut van *á* + Ags. *héla* (Eng. *heel*), On. *hœll* (Zw. *häl*, De. *hœl*): samentrekking van **háhil*, dimin. van een woord dat in 't Ags. zich vertoont als *hóh* = hiel en verwant is met *hak*; dus niet verwant met Lat. *calx*.

Hiep, m., naar Eng. *hip*, verkort uit *hypochonder*, hetwelk van Gr. ὑποχόνδρος = onderkraakbeenstreek, die verondersteld was de zetel van de kwaal te zijn, gev. met ὑπό = onder (Lat. *sub*) en χόνδρος = borstkraakbeen.

Hier, bijw., Mnl. id., Os. *hér*, *hír* + Ohd. *hiar* (Mhd. en Nhd. *hier*), Ags. *hér* (Eng. *here*), Ofri. *hîr*, On. *hér* (Zw. *här*, De. *her*), Go. *her*: afleid. van den stam van *hij* met een *-r-* suff.; de *ie* is de samentrekking van den beginklinker van dit suff. met den voorgaanden slotklinker (z. 2. HER).

Hij, voornw., Mnl. *hi*, Os. *hi* + Ags. *he* (Eng. *he*), Ofri. *he* + Gr. ἐ-κεῖνος, Lat. *ci-tra* en suff. *-ce*, Oier. *ce*, Osl. *sĭ*: Idg. √KEI. Alleen 't Ags. en Ofri. hebben een volledige verbuiging van dit woord; in de andere Germ. talen komen slechts geïsoleerde vormen voor. Z. voorts HAAR, HET, HUN, ook HEDEN, HEEN, HENEN, HER, HIER.

Hijde, v., bijvorm van *heede*.
Hijgen, ono. w.: alleen in 't Ndl. en Ndd.: onomat., verwant met *hikken*.
Hijlik, o., bijvorm van *huwelijk*.
Hijlikmaker, m., in 't Vla. door volksetym. *heilighoek* en *zaligmaker*; vergel. Fr. *gâteau d'entremetteur*; dus = huwelijkmakerskoek.
Hijs, hijzé, v. (stuk rookvleesch): oorspr. onbek.
Hijschen, ono. w. + Hgd. *hissen*, Eng. *to hoist*, Zw. *hissa*, De. *hisse*; ook in 't Rom.: Fr. *hisser*, It. *issare*: oorspr. onbek.
Hijze, v.: z. HIJS.
Hikken, ono. w. + Zw. *hicka*, De. *hikke*; vergel. Fr. *hoquet* en Eng. *hiccouth*, *hicket*: onomat. (z. HAKKELEN en HOKKEN).
Hil, v. (aardhoop) + Ags. *hyll* (Eng. *hill*) + Lat. *collis* (z. HEUVEL).
Hild, hilde, v. (hooizolder) + Ndd. *hilde*, *hille*: van **helden* (z. HELLEN); de bijvorm *dilt* = *de hild*.
Hillebillen, ono. w., eene reduplicatie gelijk *harrewarren* en *hassebassen*.
Hilletje, o. (pompklep): oorspr. onbek.
Hilt, v. (gevest), Mnl. *hilte*, *helte*, Os. *hilta* + Ohd. *helza* (Mhd. *hilze*), Ags. *hilt* (Eng. id.), On. *hjalt*: niet verwant met *houden*.
Hilte, v. (fuik), Mnl. id., wellicht hetz. als *hilt*, nl. de staak waaraan de fuik gevestigd wordt.
Hiltik, m., afgel. van *hilte* = hiel, daar de koot uit den hiel genomen wordt. Dit *hilte*, bij Kil. ook reeds = *bikkelspel*, kan kwalijk met *hiel* verwant zijn.
Hinde, v., Mnl. id. + Ohd. *hinta* (Mhd. *hinte*, Nhd. *hinde*), Ags. *hind* (Eng. id.), On. *hind* (Zw. en De. id.): Ug. **hem-dō* + Gr. κεμάς = hert, gazelle (z. GEMS).
Hinder, m., Mnl. id., verbaalabstr. van *hinderen* = achteruitdrijven + Ohd. *hintarôn* (Mhd. en Nhd. *hindern*), Ags. *hindrian* (Eng. *to hinder*), On. *hindra*: afgel. van het bijw. en voorz. **hinder* = achter (nog in *hinderlaag*) + Ohd. *hintar* (Nhd. *hinter*), Ags. *hinder*, Go. *hindar*, afgel. met comparatiefsuffix (z. ACHTER) van *heen*; met andere suff. heeft men nog Ohd. *hintana* (Nhd. *hinten*), Ags. *hindan* (Eng. *hind*), Go. *hindana* en Ags. *hindema* (Eng. *hindmost*), Go. *hindumists*.
Hinderlaag, v.: z. HINDER.
Hinken, ono. w. + Ohd. *hinchan* (Mhd. en Nhd. *hinken*) + Skr. $\sqrt{\overline{khañj}}$, Gr. σκάζω, d. i. *s-khñg-jo*.
Hinniken, ono. w.: onomat. met frequent. suffix; komt ook voor in 't Lat. *hinnire* (Fr. *hennir*); verg. *ginniken*.
Hippen, hippelen, ono. w., bijvorm van *huppen*.
Hirs, v.: bijvorm van *heers* en *herse*.
Hit, m., verkort uit *Hitlander*, d. i. Hitlandsch paard.
Hitsen, o. w., Mnl. *hitsen*, *hetsen*, *hissen*, van de tuss. *hs*, *his*; geen verband met Hgd. *hetzen* dat = *hatjan* en afgel. is van *haat*.
Hitsig, bijv., uit Hgd. *hitzig*, bijv. van *hitze* = hitte (z. d. w.).
Hitte, v., Mnl. id. + Ohd. *hizza* (Mhd. en Nhd. *hitze*), Ags. *hitt*, On. *hitta*, van den zw. graad van den wortel die met sterken graad voorkomt in *heet*; rechtstreeks van *heet* met klankverkorting is afgel. *hette* + Ags. *hætu* (Eng. *heat*), Zw. *hetta*. De. *hede*.
Ho, tuss. + Hgd., Eng., Skand., Fr. id.: onomat.
Hobbel, m. (oneffenheid) + Hgd. *hobbel*: verwant met *heuvel*.
Hobbelen, ono. w. + Hgd. *hobbeln*, Eng. *to hobble*, verwant met *huppelen*.
Hobo, m., gelijk Hgd. *oboe*, uit It. *oboe*, dat met Eng. *hautboy*, van Fr. *hautbois*=houten speeltuig met hoogen toon; gev. met *haut*, Lat. *altum* (*-us*) = hoog, — en *bois* = hout (z. BOSCH).
Hocuspocus, v.: ook in 't Hgd., Eng. en Fr.: oorspr. betwist; het waarschijnlijkst is dat het in den strijd tusschen Katholieken en Hervormers ontstond uit *hoc est corpus* (d. i. dat is mijn lichaam), het begin van de consecratieformule der mis, en van daar het tooverwoord werd bij goocheltoeren.
Hoe, bijw., Mnl. id., Os. *hwô* + Ohd. *wuo*, Ags. *hú* (Eng. *how*), Ofri. *hú*: staat tot *wie* als *doe* (z. TOEN) tot *die*; het Go. zei *hwaiwa*, Ohd. *hweo*, *wio* (Mhd. en Nhd. *wie*): alle van den stam van *wie*. Waar de *w* met de *u* of *o* samensmolt, moest de *h* niet wegvallen.

1. **Hoed**, m. (hoofddeksel), Mnl. *hoet* + Ohd. *huot* (Mhd. id., Nhd. *hut*), Ags. *hód* (Eng. *hood* = kap), Ofri. *hód*; ablaut van Ags. *hætt* (Eng. *hat*), Fri. *hat*, On. *hőttr* (Zw. *hatt*, De. *hat*) + Lat. *cassis* (d. i. *cat-tis*) = helm: Idg. √KAT = bedekken; voorts verwant met *hoede*.

2. **Hoed**, v. (maat): hetz. w. als 1. *hoed*.

Hoedanig, bijv.: z. DANIG.

Hoede, v., Ndl. id. + Ohd. *huota* (Mhd. *huote*, Nhd. *hut*), Ofri. *hóda*; van hier *hoeden*, Os. *hódjen* + Ohd. *huoten* (Mhd. *hüeten*, Nhd. *hüten*), Ags. *hédan* (Eng. *to heed*), Ofri. *hóda*; verwant met *hoed*, niet met Lat. *cavere*.

1. **Hoef**, m. (sabot), Mnl. id., Os. *hóf* + Ohd. *huof* (Mhd. id., Nhd. *huf*), Ags. *hóf* (Eng. *hoof*), On. *hófr* (Zw. *hof*, De. *hov*) + Skr. *çapha*, Ru. *kopuito*.

2. **Hoef, hoeve**, v. (hofstede), Mnl. *hoeve*, Os. *hóba* + Ohd. *huoba* (Mhd. *huobe*, Nhd. *hube*): niet buiten het Germ. van het vasteland + Gr. κῆπος = hof; z. GEHUCHT.

Hoefslag, m., verbaalabstr. van *hoefslaan* = een dorp in hoeven verdeelen.

Hoek, m., Mnl. id. + Ags. *hóc* (Eng. *hook*): z. HAAK; de bet. zijn: 1. hoek, 2. hoekvormig voorwerp.

Hoeksch, bijv., van *hoek* in de bet. *haak*.

Hoen, o., Mnl. id., Os. *hón* + Ohd. *huon* (Mhd. id., Nhd. *huhn*), On. meerv. *hœns*: staat tot *haan* als *hoek* tot *haak* of *voer* tot *varen*.

Hoep, m., Mnl. id. + Ags. *hóp* (Eng. *hoop*) + Skr. *capa* = boog, Gr. κάμπτειν = buigen.

Hoepel, m., van *hoep*.

Hoer, v., Mnl. *hoere* + Ohd. *huora* (Mhd. *huore*, Nhd. *hure*), Ags. *hóre* (Eng. *whore* met anorg. *w*), On. *hóra* (Zw. id., De. *hora*), Go. *hors* (= overspeler); daarnevens Ohd. *huor*, Ags., Ofri., On. *hór* = overspel + Osl. *kuruva*, Po. *kurwa*, Lith. *kurva* = overspeelster.

Hoera, tuss. + Hgd. *hurra*, Eng. *hurrah*, Zw. en De. *hurra*: z. HOEZEE.

Hoes, v., uit Fr. *housse* en dit uit Germ.: Onfra. *hulst*, een afleid. van *hullen*. Van *housse* komt ook Eng. *housings*.

Hoest, m., Mnl. id. + Ohd. *huosto* (Mhd. *huoste*, Nhd. *husten*), Ags. *hwósta* (Eng. *whoost*), On. *hósti* (Zw. *hosta*, De. *hoste*); voorts Ags. *hwésan* (Eng. *to wheese*), On. *hvœsa* = kuchen: Germ. √HWŌS + Skr. √*kās* = hoesten, Osl. *kašĭlĭ* = hoest, Lith. *kosti*, *kosulis* Idg. √QŌS, QĀS.

Hoetelen, o. w. (broddelen) + Ndd. *hutelen*, frequent. van **hoeten* = *hotten*, waarover bij *hotsen*.

1. **Hoeve**, v. (boerderij): z. 2. HOEF.

2. **Hoeve**, v. (netmaag): z. 1. HUIF.

Hoeven, o. w., Mnl. id. en *behoeven*, afgel. van *behoef* + Mhd. *behuof* (Nhd. *behuf*), Ags *behóf* (Eng. *behoof*), Ofri. *behóf*), Zw. *behof*: met ablaut (als *voer*, *varen*) van **bihafjan* = wegnenemen, gebruiken, een compos. met *be-* en *heffen*.

Hoezee, tuss. + Hgd. *hussa*, Eng. *huzzah*: z. HOERA; ontleding onzeker.

Hof, m. en o., overal id., uitgen. Got.; niet buiten het Germ.

'**Hoffelijk**, bijv., van *hof*: vergel. *heusch*.

Hog, m. (bezem), uit Eng. id. = varken, bezem, ontleend aan 't Kelt.: We. *hwch*, Bret. *hoch* = zeug (z.d.w.).

Hok, o.: alleen in 't Ndl. en Ndd.: van *hukken*, dus = waar men neergehukt zit.

Hokspel, o. (kaartspel): vergel. Fr. *hoc* en *hoca*.

1. **Hol**, bijv. (ledig), Mnl. id. + Ohd. id (Mhd. id., Nhd. *hohl*), Ags. *hol* (Eng. *hole*), Ofri. *hol*, On. *holr* (Zw. *hål*, De. *hul*); met suffixen Ags. *holh* (Eng. *hollow*) en Go. *hulundi*. Wellicht is *hol* met *l*-suffix van Idg. √KEU, KAW: Lat. *cavus*, *caverna*;—anderen brengen het tot *helen*, *hullen*. Het nw. *hol* is het zelfst. gebr. onz. adj.

2. **Hol**, m., in *op hol raken* en **hol**, bijv. (onstuimig): verbaalabstr. van *hollen* + Fr. *houle*, Sp. *ola* = deining, Ofra. en Wa. *holer* = onrustig zijn + Kimr. *hoewal*, Bret. *houl* = baar: onderling verband en oorspr. onbek. Uit Ndl. Hgd. *hohl* = onstuimig.

Holbollig, bijv. (grappig), volksetym. vervorming van ouder *oubollig* = uitzinnig, dwaas, hetwelk van Mnl. *abolge* = toorn + Ohd. *abulgi*: een afleid. van

*abelgen, gev. met *belgen* en een intensief præfix *a-*, dat buiten in dat ééne woord, altijd privatief is (z. AALWETE).

Holderdebolder, bijw., een onomat. verdubbeling, gelijk *hassebassen*, enz. (z. d. w.).

Holla, tuss., gelijk Hgd. en Eng. id., uit Fr. *hola*, zooveel als *ho daar!*, gevormd met *ho* (z. d. w.) en 't bijw. *là* = daar, uit Lat. *illac*.

Holsblok, o.: het eerste lid *hols* beantwoordt aan Ndd. *holske*, dat op zich zelf reeds *klomp* bet., daar het = *holt-sko*, d. i. houtschoen.

Holster, m. (knapzak) + Ndd. en Eng. id.: volgens sommigen tot On. *hulstr*, Go. *hulistr* = omhulsel, dat een afleiding is van **huls* (*hullen*, *helen*), volgens anderen tot Mhd. *hulfter* (Nhd. *holfter*), dat een afleiding is van Mhd. *hulf* = holster (voor *st* nevens *ft* z. HALSTER). De oorspr. van Mhd. *hulf* is onbekend.

1 **Hom**, v. (melk in den visch), verwant met *heumig* en *huim*.

2. **Hom**, v. (jabot): oorspr. onbek.

Homberspel, o.: z. 3. OMBER.

Hommel, m., Mnl. id. + Ohd. *humbal* (Mhd. en Nhd. *hummel*), Eng. *humble-bee*: van *hommelen* = gonzen + Hgd. *hummeln*, frequent. van Hgd. *hummen*, Eng. *to hum*: onomat.

Hommeles, bijw., ontstaan uit *als in Homulus*, eene oude populaire komedie met zeer drukke actie.

1. **Hommer**, m. (homvisch): z. 1. HOM.

2. **Hommer**, m. (mastklamp) + Ndd. *hummer*, Eng. *hounds*.

Homp, v. (klomp): alleen in 't Ndl.: oorspr. onbek.; zeker een ander woord dan Hgd. *humpe* = drinkvat, en Eng. *hump* = bochel.

Hompelen, ono. w.: alleen in 't Ndl. (hieruit Hgd. *humpeln*); vergelijk *hompelig* = oneffen, ruw, van *homp*.

Hond, m., Mnl. *hont*, Os. *hund* + Ohd. *hunt* (Mhd. id., Nhd. *hund*), Ags. *hund* (Eng. *hound*), Ofri. *hund*, On. *hundr* (Zw. en De. *hund*), Go. *hunds*: Ug. **hundaz*, met *-d-* suffix van Idg. **kun-*: Skr. *çun-as* genit. van *çvā*, Gr. κυνός gen. van κύων, Lat. *can-is* (d. i. *kvan-is*), Ier. *cu*, Ru. *suka*, Lith. *szunis*.

Honderd, o. en bijv., Mnl. *hondert*, Os. *hunderod* + Ohd. *hundert* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *hundred* (Eng. id.), Ofri. *hundred*, On. *hundraþ*: van Os. *hund*, Ohd. *hunt*, Ags. *hund*, Go. *hunda* + Skr. *çatam*, Zend. *satem*, Gr. ἑ-κατόν, Lat. *centum*, Oier. *cet*, Osl. *sŭto*, Lith. *szimtas*: Idg. **kmtóm*, verkort uit *dekmtom* = tiental (nl. van tienheden: z. TIEN). Germ. *hund* werd alleen gebruikt van 200 af; voor 100 had het Ohd., Ags., On. en Go. een vorming van *tien*, gelijk aan die van *negen* voor 90. De betrekking van *honderd* tot *hund* is niet duidelijk: voor de meesten is het een samenstelling van *hund* met **raþ* = getal, reeks (van den wortel van *rede*); voor anderen is het een afleiding: *hund* = honderd — (Ohd.) *hundari* = afdeeling van honderd — **hunderod* = honderdtal: vergel. Lat. *centum* — *centuria* — **centuriatum*.

Hondsdagen, m. meerv.: hier bet. *hond* de Hondsster (Sirius), omdat die ster tegelijk met de zon opgaat, als zij den Leeuw bereikt; geen verband met de hondsdolheid.

Hondsdraf, onderhave, v. (aardveil) en **hondsribbe**, v. (weegbree), door volksetym. vervormd uit Mnl. *gondrave* + Mhd. *gunderebe*: saamgest. met Ohd *gunt*, Ags. *gund*, Go. *gunds* = etter, kanker en Hgd. *rebe* = = rank.

Hondsvot, m. + Hgd. *hundsfott*; het 2de lid = *cunnus* + On. *fuð*: van den Idg. √PEU = stinken (z. VUIL).

1. **Honger**, m. (faim), Mnl. id., Os. *hungar* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. *hunger*), Ags. *hungor* (Eng. *hunger*), Ofri. *hunger*, On. *hungr* (Zw. en De. *hunger*), Go. *hûhrus* (d. i. *hunhrus*, met weggevallen *n* vóór *h* nevens *huggrjan* + Gr. κακός = slecht, Lith. *kenkti* = kwellen. Van hier *hunkeren*.

2. **Honger**, v. (plant), vergel. Hgd. *hungerblume*: zij groeit in dorren grond.

Honig, honing, m., Mnl. *honech*, *honinc*, Os. *honig* + Ohd. *honag* (Mhd. *honic*, Nhd. *honig*), Ags. *hunig* (Eng. *honey*), Ofri. *hunig*, On. *hunang* (Zw. *håning*, De. *honning*): oorspr. onbek.

Honigraat, v.: z. RAAT.

Honk, o. (praal) + Eng. *hunch* = massa: oorspr. onbek.

Honnig, bijv.: oorspr. onbek.

Hoofd, o., Mnl. *hovet*, Os. *hôbid* + Ohd. *houbit* (Mhd. *houbet*. Nhd. *haupt*), Ags. *hêafod* (Eng. *head*), Ofri. *hâd*, On. *hǒfuđ* (Zw. *hufvud*, De. *hoved*), Go. *haubiþ* : Germ. **haufuþ*, door *u*-epenthese (z. BOON) uit **hafuþ* + Skr. *kapala*, Lat. *caput*; niet verwant is Gr. κεφαλή : z. GEVEL.

Hoofdvlak, v.: het 2de lid is Mnl. *vlek* + Ags. *flicce* (Eng. *flitch*), Ofri. *flec*, On. *flikki* en *flakna* (Zw. *flaga*, van waar weer Eng. *flake*) = dunne snee (z. 1. FLETS).

Hootsch, bijv.: verg. *hoffelijk* en *heusch*.

Hoog, bijv., Mnl. *hoghe*, Os. *hôh* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. *hoch*), Ags. *hêah* (Eng. *high*), Ofri. *hâch*, On. *hár* (Zw. *hǒg*, De. *höi*), Go. *hauhs* + Lith. *kaukas* = buil. *Hoog* vertoont den sterken. *heugel* den zw. graad van den wortel. In de oorspronkelijke verbuiging wisselden *h* en *g* af: **hohe*:: **hoge* (verg. HANGEN).

Hoogtijd, m.: het eerste lid is het adj. *hoog*. evenals in *hooggetij*, *hoogdag*, Hgd. *hochzeit*, niet het subst. **hoge*, *heug* = vreugd.

Hoogzaal, v.: z. DOXAAL.

Hooi, v., Mnl. *hoi*. Os. *houwi* + Ohd. id. (Mhd. *hǒu*. Nhd. *heu*), Ags. *hîg*, *hig* (Eng. *hay*), On. *hey* (Zw. en De. *hǒ*). Go. *hawi* : van *houwen*, dus = gemaaid gras. Voor *hooi*:: *houwen*, vergel. *gooi*:: *gouw* en *gooien*:: *gauw*.

Hoon, m., Mnl. id. + Ohd. *hôna* (Mhd. *hôn*, Nhd. *hohn*); daarnevens Os. *hônđa*, Ohd. *hônida* (waaruit Fr. *honte*); ook een adj.: Ohd. *hôni*, Ags. *hêan*, Go. *hauns* = laag, en een werkw. Ohd. *hônen*, Ags. *hýnan*, Go. *haunjan* (waaruit Fr. *honnir*) + Lett. *kauns* = schaamte.

1. **Hoop**, m. (stapel), Mnl. id., Os. *hôp* + Ohd. *houf* (Mhd. *houfe*, Nhd. *haufe*), Ags. *hêap* (Eng. id.), Ofri. *hâp*, On. *hópr* (Zw. *hop*, De. *hob*) + Lat. *cumbere*, *cubare* = liggen, Osl. *kupŭ*, Lith. *kaupas* = hoop; verwant met *heuvel*.

2. **Hoop**, v. (verwachting), Mnl. *hope*, Ondd. *hopa* + Ags. id. (Eng. *hope*) + Lat. *cupere* = begeeren: het Lat. wijst op Idg. **kup-*, het Germ. op Idg. **kub-*. Zw. *hopp*, De. *haab* en Hgd. werkw. *hoffen* zijn ontleend aan 't Ndd.

1. **Hooren**, o. w. (luisteren), Mnl. *horen*, Os. *hôrjan* + Ohd. *hôren* (Mhd. *hœren*, Mhd. *hǒren*), Ags. *hêran* (Eng. *to hear*), Ofri. *hêra*, On. *heyra* (Zw. *hǒra*, De. *hǒre*), Go. *hausjan*, met afwisselende *r* en *s* (z. VERLIEZEN) + Gr. ἀκούειν (d. i. **ak-ous-jein*), Lat. *audire* (d.i. **aus-dire*): alle afleidingen van *oor* (z. d. w.); Gr. *ak-* en Germ. *h-* zijn overblijfsels van een onverklaard voorvoegsel (z. ook HOOZEN en HORKEN).

2. **Hooren**, ono. w. (toebehooren) uit *behooren* (z. d. w.), gelijk *hoeven* uit *behoeven*.

Hoorn, horen, o. en m., Mnl. id., Os. *horn* + Ohd., Ags. Ofri., On. id., Go. *haurn* + Gr. κέρας, Lat. *cornu*, Ier. *corn* : gelijk *hert* en *hersenen* van Idg. √KER = hoofd.

Hoornaar, m. + Hgd. *hornisz*, Eng. *hornet* : z. HORZEL.

Hoorndol, bijv., door volksetymol. in verband gebracht met *hoorn* en ook met *oorpijn* (waarom somwijlen *oorendol* geschreven), maar inderdaad saamgest. met een der vormen onder *hersenen* vermeld: verg. Lat. *cerebrosi boves* = hoorndolle runderen en z. HOORNAAR en HORZEL.

Hoorntje, o., in *hoorntje spelen* : z. HORN.

1. **Hoos**, v. (overtreksel). Mnl. *hose* + Ohd. *hosa* (Mhd. en Nhd. *hose*) = broek, Ags. *hose* (Eng. id.) = kous. On. *hosa* (De. *hose*) + Skr. *koṣa* = huis, Gr. κύθος = holte, Lat. *custos* = bewaarder, Ru. *koschulja* = hemd, Lith. *kiauszas* = schil, van Idg. √KEUD = hullen, bergen. Ging in 't Kelt. en in 't Rom. over: Ofra. *hose*.

2. **Hoos**, v. (windhoos) + Hgd. *hose*, De. *ose*: hetz. w. als 1. *hoos*, wegens den vorm der waterhoos, die op een kous of broekpijp gelijkt.

Hoosgat, o. + Hgd. *ǒhsloch*, Zw. *ǒsgat*, De. *ǒsehull*; ook in 't Fr. *ossec*: z. HOOZEN.

Hoovaardig, bijv., Mnl. *hovaerdech*, van *hovaert* + Mhd. *hochvart* (Nhd. *hoffart*), uit *vaart* = gedrag, leven (gelijk in *welvaart*) en *hoog* (namelijk den vorm met *h*: **hohe* = **hó*).

Hoozen, o.w. + dial. Zw. *hǒsa*. Ndd. *osen*, On. *ausa* + Lat *haurire* (de *h* is præf.) (z. HOOSGAT).

1. **Hop**, m. (plant), Mnl. *hoppe*+Ohd. *hopfo* (Mhd. *hopfe*, Nhd. *hopfen*), Meng. *hoppe* (Eng. *hop*) + Mlat. *hupa*; daarnevens Mlat. dimin. *humlo* (Fr. *houblon*), ouder Nndl. *hommel*, On. *humall* (Zw. en De. *humle*); ook Slav. *chmeli*, Ngr. χούμελη. Het uitgangspunt van al die vormen schijnt het Germ. (Ndl.-Ndd.) *hoppe* te zijn, waarvan de oorspr. onbek. is.

2. **Hop**, m. (vogel), Mnl. *hoppe*, gelijk Eng. *hoopoe*, uit Fr. *huppe*, van Lat. *upupam* (-*a*), Gr. ἔποψ: onomat.

3. **Hop**, tuss., met afleid. *hopsasa* en ablaut *hip*, behoort bij *huppen*.

Hopman, m., uit Hgd. *hauptmann*, d. i. hoofdman.

Hopper, m. (hooihopper): z. 1. OPPER.

Hor, v., uit *horren* = gonzen + Hgd. *hurren*, Eng. *to hurry* (= ijlen), On. *hurr* (= gerucht) (Zw. *hurra*, De. *hurre* = gonzend ronddraaien): onomat.

1. **Horde**, v. (plant), verg. Ndd. *horst* = kreupelhout.

2. **Horde**, v. (vlechtwerk), Mnl. id. + Ohd. *hurt* (Mhd. id., Nhd. *hürde*), Ags. *hyrdel* (Eng. *hurdle*), On. *hurð*, Go. *haurds* (= deur) + Skr. √ *krt* = spinnen, Gr. κάρταλος = gevlochten korf, Lat. *crates* = vlechtwerk.

3. **Horde**, v. (troep), gelijk Hgd., Eng., Fr. id., It. *orda*, Ru. id., uit Turk. *ordu* = leger, van Perz. *ordu* = kamp, leger, *urdu* = kamp.

Horken, ono. w., Mnl. *horken*, *herken* + Ohd. *hôrechen* (Mhd. en Nhd. *horchen*), Ags. *héarcjan* en *hýrcnjan* (Eng. *to hearken*, *to hark*), Ofri. *hêrkja*: intensief van *hooren*, gelijk Eng. *to lurk* van *lower*, *to talk* van *to tell*, *to stalk* van *to steal*, *to walk* van *wallen*.

Horlement, m. (rommel), kunstmatige afl. van *horrel*.

Horlepijp, v. (fluitje): hetz. w. als. *hornpijp*.

Horloge, v., uit Fr. id., van Gr.-Lat. *hōrologion*=zonnewijzer, gevormd met Gr. ὥρα = uur en λόγιον, een afleid. van Gr. λέγειν = zeggen, berichten.

Horn, m., hetz. w. als *hoorn*, dat in alle Germ. talen, uitgenomen het Go., ook bet. *spits uiteinde*, *uitstekende kant*, *hoek*: vergel. Eng. *corner*, Fr. *cornier*, afgel. van Lat. *cornu*.

Hornaar, m., bijvorm van *hoornaar*.

Hornpijp, v., uit Eng. *hornpipe*=doedelzak: een samenst. met *hoorn* en *pijp*.

Horrel, m. (stoot, verwarring) + Hgd. *hurlen*, Eng. *to hurl* voor **hurtle*, frequent. van *to hurt*=horten (z. HORT).

Horretje, o., assim. uit *hordetje*, dimin. van 2. *horde*.

Hors, m. (caranx): oorspr. onbek.

Hort, m., Mnl. *hort* = botsing + Mhd. *hurt* (Nhd. bijv. *hurtig*) + Fr. *heurt* (waaruit Eng. *hurt*) + We. *hyrdd* = stoot: onomat. of door de eene taalgroep aan de andere ontleend, wellicht aan de Keltische (z. BOERT).

Horte, v.: z. 1. HORDE.

Horzel, v., Mnl. *horsele*, slechts in 't Ndd. en Ndd., waar ook *hornte* bestaat, dat alleen in de andere Germ. talen voorkomt (z. HOORNAAR) + Lat. *crabro*, Osl. *srušenŭ*, Lith. *szirzelys*: alle afleidingen, niet van *hoorn*, zooals de volksetymologie wil, maar van een der vormen onder *hersenen* vermeld: dit dier legt zijn eieren onder ander in de neusgaten der schapen; die eieren ontwikkelen zich daar en maken het schaap *hoornsch* of *hoorndol*: vergel. Fr. *tirer les vers du nez* (d. i. het schaap die eieren doen uitniezen) en Hgd. *hirnhummel*, zooveel als *hersenhommel*.

Hospitaal, o., uit Ofra. *hospital*, van Mlat. *hospitale*, een afleid. van Lat. *hospes* (d. i. *hosti-pet-s) = gastheer + Ru. *gospode* = heer.

Hossebossen, ono. w., waarschijnlijk niet samengest. uit *hotsen* en *botsen*, maar een soort van reduplicatie van *botsen*: verg. *harrewarren*, *hassebassen*, *hillebillen*, *holderdebolder*.

Hostie, v., uit Lat. *hostia* = (vreemdeling als) slachtoffer, van *hostis*: z. GAST.

1. **Hot**, v. (dik van zure melk), behoort bij *hotten*, *hotsen*: vergel. 3. *schot*.

2. **Hot**, v. (korf) + dial. Hgd. *hotte* + Fr. *hotte* (hieruit Eng. *hod*): oorspr. onbek.

3. **Hot**, tuss., in *hot en haar* of *hot en her* + Hgd. *hot und har*: *hot* is onomat., *haar* en *her* zijn 2. *her*. Hieruit Luikerw. *hâre et hotte* (= aan alle kanten).

Hotsen, o. w. + Hgd. *hotzen* (waaruit Fr. *hocher*): intensief van *hotten* = stooten, schudden, stremmen (z. 1. HOT) + Lat. *cudere* = slaan.

Hotten, ono. w. : z. HOTSEN; voor de bet. *stremmen*, vergel. 1. *hot*; voor de bet. *gelukken*, verg. *botten* en de uitdr. *méeslaan* en *tegenslaan*.

1. **Hou**, bijv. (gunstig), Mnl. *hout*, Os. *hold* + Ohd. id., (Mhd. en Nhd. id.), Ags. id., Ofri. id., On. *hollr*, Go. *hulþs* = genadig (met betrekking tot den heer), getrouw (met betrekking tot den onderhoorige): wellicht zw. gr. van den wortel van *hellen*; van hier *hulde* (z. d. w.).

2. **Hou**, tuss. (stil), imp. van *houden* gelijk *halt* van *halten*.

Houden, o. w., Mnl. id., Os. *haldan* + Ohd. *haltan* (Mhd. en Nhd. *halten*), Ags. *healdan* (Eng. *to hold*), Ofri. *halda*, On. id. (Zw. *hålla*, De. *hælde*), Go. *haldan*: Germ. √HALD, wellicht met -*d*- suffix van Idg. √KEL: Gr. βου-κόλος = veehoeder, koeherder.

Hout, o., Mnl. id., Os. *holt* + Ohd. *holz* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *holt* (Eng. id.), Ofri. id., On. id. + Gr. κλάδος = twijg, Ier. *caill* (d. i. **cald*) = woud, Osl. *klada* = balk (z. LOOT).

Houtvester, m.: het 2e lid is *vorster* (z. d. w.).

Houting, m. (adelvisch), Mnl. *houtic*: oorspr. onbek.

1. **Houw**, m. (slag), verbaalabstr. van *houwen*; een afleid. is *houw*, v. (kalkstok), waaruit Fr. *houe*.

2. **Houw**, v. (oogeelt) + Hgd. *haug*, *hauk*.

3. **Houw**, v. (huls, peul, aar), bij Kil. *houw*, *houwe*, *houde* (ook met *a*), Mnl. id., van *houden* = bevatten.

4. **Houw**, bijv. (getrouw): z. 1. HOU.

Houweel, o., uit Ofra. *houwel* (thans *hoyau*), dimin. van *houe*: z. 1. HOUW.

Houwen, o. w., Mnl. id., Os. *hauwan* + Ohd. *houwan* (Mhd. *houwen*, Nhd. *hauen*), Ags. *héawan* (Eng. *to hew*), On. *hǫ̃ggva* (Zw. *hugga*, De. *hugge*) + Ru. *kovatj*, Lith. *kowoti*, verder wellicht Lat. *cudere* (z. HOTSEN).

Houwitser, m., gelijk Eng. *howitzer*, uit Hgd. *haubitze*, hetwelk van Boh. *haufnice*, eigenlijk *steenslinger*.

Hoven, m. meerv. (satellieten), van *hof*=vorstelijk hof: vergelijk Hgd. *hof* =heldere nevelkrans om zon en maan.

Huds, v. (oude vod), Mnl. *hedse*, van *hutsen*, *hotsen*, wegens het heen en weer fladderen.

Hugen, ono. w. (fleemen) + Eng. *to hug*: oorspr. onzeker; het frequent. is *huichelen*.

Hugenoot, m., wellicht naar '*huisgenooten des geloofs*, zooals men in 't Noorden de *réfugiés* noemde.

1. **Hui**, v. (vaartuig), bijvorm van *heu* (z. d. w.).

2. **Hui**, v. (wei) + Ndd. *hoi*, uit Ug. **hujo*-, terwijl de bijvorm *wei* (z. d. w.) uit Ug. **hwajo*-.

3. **Hui**, tuss. + Hgd. *hui*: onomat.

Huiben, m.: vergel. Fr. *hibou*, Ofra. *houpi*, waarvan oorspr. onzeker.

Huichelen, ono. w. + Ndd. *hucheln*, Hgd. *heucheln*: frequent. van *hugen*.

Huid, v., Mnl. *huut*, Os. *hûd* + Ohd. *hût* (Mhd. id., Nhd. *haut*), Ags. *hýd* (Eng. *hide*), Ofri. *héde*, On. *húðr* (Zw. en De. *hud*) + Gr. κύτος, Lat. *cutis*: Idg. √KEU=bergen, met bijvorm SKEU: Gr. σκῦτος=leder. Lat. *scutum*=schild, *ob-scurus* = duister (z. l. HOL).

Huidig, bijv., van Mnl. *hude* = heden (z. d. w.).

1. **Huif**, v. (kap), Mnl. *huve* + Ohd. *hûba* (Mhd. *hûbe*, Nhd. *haube*), Ags. *húfe*, On. *húfa*: wellicht niet verwant met *hoofd*.

2. **Huif**, v. (bijenkorf) + Ndd. *hűwe*, Eng. *hive*, verwant met Ags. *híw* = huis (z. HUWEN).

Huig, v. + Ndd. *huch*, dial. Hgd. *hauch*, dial. Eng. *hock*: onomat.

1. **Huik**, v. (kapmantel), Mnl. *huke*, gelijk Ndd. en Hgd. *hoike*, uit Ofra. *hucque*, waarvan oorspr. onbek.

2. **Huik**, v. (hurk) van *huiken*, Mnl. *huken* + Mhd. *hûchen*, On. *húka* (Zw. id.), verwant met *heuker* en *hok*.

Huilebalken, ono. w., denom. van *huilebalk*, dat een samenst. afl. is van *huilen en balken*: vergel. *ginnegabben*.

Huilen, ono. w., Mnl. *hulen* + Mhd. *hûlen* (Nhd. *heulen*), Meng. *houlen* (Eng. *to howl*) + Ofra. *huller* (thans *hurler*), Lat. *ululare*; vergel. ook Mnl. *huwen* + Fr. *huer* (Eng. *hue* = schreeuw): alle zijn onomat. (z. voorts UIL).

Huim: z. HEUMIG en 1. HOM.

Huis, o., Mnl. *huus*, Os. *hûs* + Ohd.

id. (Mhd. id., Nhd. *haus*), Ags. *hús* (Eng. *house*), Ofri. *hûs*, On. id. (Zw: id., De. *huus*), Go. *hûs* + Lat. *curia* (indien *r* uit *s* tusschen twee klinkers) = raadhuis.

Huisjesmelker, m., naar *duivenmelker* (z. d. w.).

Huisraad, o. + Hgd. *hausrat* : het woord *raad* = raadgeving, met de bet. wijze, middel, hoeveelheid, nog zoo gebruikt in *voorraad* ; het komt ook voor in Eng. *hat-red* en *kin-d-red*, d.i. haat-raad en kunne-raad.

Huiveren, ono. w. + Ndd. *hûvern*; vergel. bij Kil. *kuiveren* en Eng. *to quiver* : onomat.

Huizen, m. (soort van steur), Mnl. *huse*, *huus* + Ohd. *hûso* (Mhd. *hûse*, Nhd. *hausen*) : oorspr. onbek.

Hukken, ono. w., bijvorm van *huiken* (z. 2. HUIK).

Hul, v. Mnl. *hulle* + Ohd. *hulla* (Mhd. en Nhd. *hülle*), Ags. *hulu* (Eng. *hull*): afgel. van den zw. graad van den wortel van *helen*. Van *hul* komt *hullen*.

Hulde, v., Mnl. *hulde*, *houde*, Os. *huldi* + Ohd. id. (Mhd. *hulde*, Nhd. *huld*), Ags. *hyldu*, Ofri. *hulde*, On. *hulli* : een afleid. van 1. *hou*.

Hulk, v., Mnl. *hulke*, gelijk Ohd. *holcho* (Mhd. *holche*, Nhd. *holk*) en Meng. *hulce* (Eng. *hulk*), uit Mlat. *holcas*, van Gr. ὁλκάς = schip dat getrokken wordt, van ἕλκειν = trekken.

Hullen, o. w.: z. HUL.

Hulp, v., Mnl. *hulpe*, Os. *hulpa* + Ohd. *hulfa* (Nhd. *hülfe*), nevens Mnl. *helpe*, Os. *helpa*. Ohd. *helfa*, *hilfa* (Nhd. *hilfe*): het eerste van den stam van 't meerv. imp., het tweede van dien van 't præsens van *helpen*.

Huls, v. : z. HULZE.

Hulst, m., Mnl. id. + Ohd. *huls* (Mhd. *huls*, Nhd. *hulst*), verwant met Ags. *holegn* (Eng. *holly*) + Bret. *kelen*, Ier. *cuiteann*. Uit het Germ. komt Fr. *houx*. De *t* in Ndl. en Nhd. is paragog.

Hulze, v. + Ohd. *hulsa* (Mhd. en Ahd. *hülse*) : een afleid. van *helen* met den stamgraad van *hul*.

Hum, tuss. : hetz. als *hem* ; van hier *hummen*.

Hummer, m., gelijk Hgd., uit het Skand. : De. en Zw. id., On. *humarr* + Gr. κάμμαρος = zeekreeft.

Hun, bijvorm van *hen* en eigenl. dat. meerv. van *hij* ; verdrong den gen. meerv. *haar* (d'eux) en het possess. *haar* (leur).

Hunebed, o., vergel. Hgd. *hünengrab* : het eerste lid is wel hetz. als dat van *hennekleed* en bet. misschien *lijk*. Het is in sommige zijner vormen homon. met Mnl., Hgd. *hüne* = reus, hetz. w. als de bekende volksnaam der *Hunnen*, Mlat. *Hunni*, doch reeds vóór de opkomst der Hunnen bij de Germ. in zwang.

Hunkeren, ono. w. + Eng. *to hanker*, intens. afl. van *honger*.

Huppen, ono. w. + Mhd. en Nhd. *hüpfen*, Ags. *hoppjan* (Eng. *to hop*), On. *hoppa* (Zw. id., De. *hoppe*) + Skr. *copati*, Osl. *kŭpĕti*. Verwant met *hobbelen*.

Huppelen, ono. w., frequent van *huppen*.

Hupsch, bijv., uit Hgd. *hübsch* = heusch (z. d. w.).

Huren, o. w., denomin. van *huur*.

Hurken, ono. w.. frequent van **hoeren* + Mhd. *hûren* (Nhd. *hauern*), waarnevens Mnl. *coeren* (z. 1. KOER) : beider oorspr. onbek.

Hut, v., Mnl. *hutte*, uit het Hgd.: Ohd. *hutta* (Mhd. en Nhd. *hütte*), van waar het ook in de andere Germ. talen en in de Rom. (Fr. *hutte*) overging + Gr. κεύθειν = bergen : Idg. √KEU (z. 1. HOL).

Hutselen, o. w., frequent. van *hutsen*, bijvorm van *hotsen* + Eng. *to hustle*.

Hutspot, v. : het eerste lid. is imperatief van *hutsen* (z. 't vor. w.) : vergel. *'t is schuddepanne* = men bakt koeken. Werd overgenomen in 't Fr. *hochepot*, Eng. *hotshpot*, *hodgepodge*, Hgd. *hutschpot*.

Huttentut, v. (vlasdodder) + Westfa. *hüttentütt*, Wa. *hututu* (= hulst): z. TUT.

Huur, v., Mnl. *hore* + Nhd. *heuer*, Ags. *hýre* (Eng. *hire*), Zw. *hyra*, De. *hyre* : verder verwantschap onzeker.

Huwen, o. w., Mnl. id., Os. *hîwjan* + Ohd. *hîwan* : denomin. van **huw*, **hij* = echt + Ohd. *hîwi* = echt, Ags. *hîw-*, On. *hjú* = man en vrouw, Go. *heiwa-* = huis, waaruit blijkt dat de normale Ndl. vorm die is met *ij*, terwijl in den anderen de *u* te danken is aan

den invloed der *w*: verg. Hgd. *hei-rat* (een afleid. als *dageraad*), en *hijlikmaker* + Skr. √*çi*, Lat. *civis* (= burger), Osl. *čjemŭ*, Lith. *szeimina* (= familie).

Huwelijk, o., Mnl. *huweleic*, *huweleec*, *hijlijc* + Ohd. *hiuleich* (Mhd. *hîleich*): een samenstelling van **huw*, **hij* = echt (z. *huwen*) en **leek* = dans, spel + Ohd. *leich*, Ags. *lâc* (Eng. *lark* en *lock* in *wedlock*), On. *leikr* (Zw. *lek*, De. *leg*), Go. *laiks* + Lith. *laigyti* = rondspringen. Door volksetym. werd het in verband gebracht met de afleidsels op *-lijk* (cf. *bruiloft*).

Hyena, v., uit Lat. id., van Gr. ὕαινα, zooveel als *zwijnachtig*, afgel. van Gr. ὗς = zwijn (z. d. w. en ook ZEUG).

Hysop, v., door Fr. *hysope*, uit Gr. Lat. *hyssōpos*, van Hebr. *'ezōb*, een algemeenen naam van aromatische planten.

I.

Iebeboom, m.: IJPEBOOM.

Ieder, bijv., Mnl. id., Os. *io-hweþar* + Ohd. *eo-hwedar* (Mhd. *ieder*, Nhd. *ieder*), Ags. *â-hwæðer* en *æghwæðer*, d. i. *â-ge-hwæðer* (Eng. *either*), Ofri. *a-hweáder*, eigenlijk = 1. wie ook van beiden, 2. elk. Het is een samenst. met **ie* = wanneer ook, altijd, Os. *êo* + Ohd. *eo*, Ags. *â* (Eng. *aye*), Ofri. *â*, Go. *aiw*: een versteende naamval van *eeuw* (z. d. w.), en **weder*, Mnl. bijw. *weder* (= of), Os. *hweþar* + Ohd. *hwedar*, Ags. *hwæðer*, Ofri. *hwedder*, On. *hvarr*, Go. *hwaþar* = wie van beiden + Skr. *kataras*, Gr. κότερος, Ru. *kotorŭj*: een comparat. van *wie* met Idg. suff. *-ter-* (z. HINDER en ACHTER).

Iegelijk, bijv., Mnl. id. + Ohd. *eo-ga-lîch* (Mhd. *iegelîch*, Nhd. *jeglich*): uit **ie* (z. IEDER), *ge-* en *-lijk*; staat tot *elk* als Ags. *âwæðer* tot *æghwæðer* = ieder.

Iemand, voornw., Mnl *ieman*, Os. *êoman* + Ohd. id. (Mhd. *ieman*, Nhd. *iemand*), Ofri. *amman* en *ammant*: met paragog. *d* uit **ie-* (z. IEDER) en *man* = ergens een man.

Iet, voornw., Mnl. id., Os. *êowiht* + Ohd. id. (Mhd. *icht*, Nhd. *icht* in *nicht*), Ags. *âwiht* (Eng. *aught*), Ofri. *âwet*: saamgest. uit **ie* (z. IEDER) en *wicht* = wezen, voorwerp (z. WICHT), dus = ergens een voorwerp.

Iets, voorn., uit Mnl. *ietes iet*; cf. Mhd. *ichtes icht* en z. NIETS.

Ietwat, voornw., niet uit *iet* en *wat*, maar vervormd uit *etwat* + Hgd. *etwas* (z. 2. ET-).

Iewers, bijw., met adverb. *s*, Mnl. *iewer*, uit **ie* (z. IEDER) en *waar*, dus = op welke plaats ook. Vergel. Eng. *anywhere*, *everywhere*; z. ook ERGENS.

Ifte, v. (klimop), Mnl. id. + Ohd. *ebah* (Nhd. *epheu*), Ags. *ifig* (Eng. *ivy*), verwant met *ei-* in *eiloof*; niet met *ijf*, noch *ijp*, noch *eppe*.

IJdel, bijv., Mnl. *idel*, Os. *îdal* + Ohd. *îtal* (Mhd. *îtel*, Mhd. *eitel*), Ags. *îdel* (Eng. *idle*): oorspr. onzeker.

IJf, m. (taxis), Mnl. *ijf*, uit Fr. *if*. Het woord bestaat in 't Germ.: Ohd. *îwa* (Mhd. *îwe*, Nhd. *eibe*), Ags. *îw* (Eng. *yew*), On *ýr*, — in 't Kelt.: Ier. *eo*, We. *yw*, Bret. *ivin*, — en in 't Sl.: Osl. en Ru. *iwa*, Lith. *jeva*. Onzeker is of Fr. *if* aan 't Germ., of 't Kelt. ontleend is. Niet verwant met *ifte* noch *ijp*.

IJfel, m., afgel. van IJF.

IJken, o. w., gelijk Ndd. *iken*, Mhd. *îchen* (Nhd. *eichen*), uit Lat. *icere* = slaan.

1. **IJl**, v. (haast). van *ijlen*, Mnl. *ilen*, Os. *îljan* + Ohd. *îlen* (Mhd. id., Nhd. *eilen*): oorspr. onzeker.

2. **IJl**, bijv., een samentr. van IJDEL.

1. **IJlen**, ono. w. (haastig zijn): z. 1. IJL.

2. **IJlen**, ono. w. (raaskallen): z. 't volg. w.

IJlhoofdig, saamgest. met 2. *ijl*, dus *ijdelhoofdig*; van hier *ijlen* = délirer.

IJm, v. (honigbij) en **ijmker**, m.: z. IMME.

IJp, m. (olm) + dial. Hgd. *iffa*: oorspr. onbek.; niet verwant met *ijf* en *ifte*. Aan *ijp* ontleend de stad *IJperen* haar naam; van hier dan Hgd. *iper* en Fr. *ipréau*.

IJs, o., Mnl. id. + Ohd. *îs* (Mhd. id., Nhd. *eis*), Ags. *îs* (Eng. *ice*), Ofri. *îs*, On. *îss* (Zw. *is*, De. *iis*): z. EEST.

IJsbeen, o. (heupbeen), Mnl. *ijs-*,

ise-, *ischbeen* + Ndd. *isbên* (waaruit Hgd. *eisbein*), Ags. *isban* : ontleding onzeker.

IJselijk, bijv., volketym. vervorming van Mnl. *eiselijc*, Os. *egislik* : van **ege* = schrik, Os. *egiso* + Ohd. *egi*, Ags. *ege*, waarnevens *oga* (Eng. *awe*), On. *agi* (De. *awe*), Go. *agis* + Skr. *agha*= nood, Zend. *aga* = boos, Gr. ἄχος = smart, Oier. *agor* = ik vrees : Idg. √ AGH.

IJver, m., uit Hgd. *eifer* : oorspr. onbek. Ging ook over in 't Skand.

IJzegrim, m., is eigenlijk de naam van den wolf in de Reinaardsage + Hgd. *isegrim* : wellicht van *grimmen* en *ijzer* als in *ijzerbijter*.

IJzel, m., dimin. van *ijs*+Ohd. *îsilla*.

IJzer, o., Mnl. *iser*, Os. *îsarn* + Ohd. *îsarn*, *îsan* (Mhd. *îsen*, Nhd. *eisen*), Ags. *îsern*, *îren* (Eng. *iron*), Ofri. *îsern*, On. *îsarn*, Go. *eisarn* + Gall. *îsarno-*, Oier. *iarn* (waaruit On. *jarn*, Zw. en De. *jern*).

IJzermaal, o., samenst. met 1. *maal* = vlek, teeken.

Ik, voornw., Mnl. *ic*, Os. *ik* + Ohd. *ih* (Mhd. en Nhd. *ich*), Ags. *ic* (Eng. *I*), Ofri. *ik*, On. *ek* (Zw. *jag*, De. *jeg*), Go. *ik* + Skr. *aham*, Gr. ἐγώ, Lat. *ego*, We. *i*, Ru. *ja*. — *Ik* = Ug. **iki*, Idg. **ege*, nevens *eghom* = dial. Ndl. *ikke*, Ohd. *ihha* : vergel. *me-ge*, accus. van *ego*, alsook Hgd. *mich*, *dich* en z. ZICH. De silben *ge*, *gom* zijn suffixen.

Ilk, m. (bunzing), bij Kil. *illeken* + Westfa. *üllek*, *illebuttek*, waarnevens Ohd. *illitiso* (Nhd. *iltis*).

Imker, m., samenst. met *imme* en *kaar*, als *bijker* met *bij* en *kaar*. Het Mnl. en Vla. *biebuyc* (z. BUIK) bet. ook *bijenkorf* en *bijenhouder*.

Imme, v. + Ohd. *imbi* (Mhd. *imbe*, *imme*, Nhd. *imme*) = 1. zwerm, 2. bij + Gr. ἐμπίς = mug.

Immer, bijw., Mnl. *immer*, *emmer* + Ohd. *iomêr* (Mhd. en Nhd. *immer*) = ooit meer, uit **ie* (z. IEDER) en *meer*. Het Eng. zegt *evermore*, waarin *ever* een afleiding is van hetz. **ie*.

Immers, bijw., met adv. *s*, uit Mnl. *immer* = in elk geval : hetz. als 't vorige w.

1. **In**, voorz., Mnl. *in*, Os. *in* : voorts in alle Germ. talen *in* + Gr. ἐνί, ἐν, Lat. *in*, Ier. *in*, We *yn*, Lith. *i*, verwant met *aan* en 1. *onder*.

2. **In**- præfix in *indroog*, hetz. w. als 't vor. met de bet. *innerlijk*, *door en door*.

Inborst, v., Mnl. *inborste* + Hgd. *inbrunst* = inwendige gloed : van *in* en *bernen* : z. BARNEN.

Indigo, v., door Fr. id., uit Sp. *indico*, van Lat. *indicum*. Gr. ἰνδικόν, zelfst. gebr. onz. van het bijv. ἰνδικός = Indisch, Pe. *Hind* = Indië, het land van den Indus, Skr. *Sindhu* = Hindus, van √ *syand* = stroomen.

Ineen, bijw. : z. AANEEN.

Ingewand, o. + Ndd. *ingewant*, samenst. met *in* en **gewand* (z. 2. WANT) + Hgd. *gewand*=stof, kleeding: vergel. Mnl. *ghewade* = kleeding, ingewand en Mndd. *ingewat* = huisraad, ingewand. Niet verwant met INGEWEIDE.

Ingeweide, o. : z. GEWEIDE.

Inham, m. : 5. HAM.

Ink, m. (ingang eener fuik), Mnl. *inke*, *enke* = wonde, evenals Eng. *inch* = duim als maat, uit Lat. *uncia* = 1. duim, 2. ons. Dus = opening van een duim.

Inkt, m., Mnl. *inct*, gelijk Hgd. *tinte*, maar met aphærese, uit Mlat. *tincta* = geverfd (water), zelfst. gebr. v. d. van *tingere* = verven + Gr. τέγγειν, — of gelijk Eng. *ink*, uit Ofra. *enque* (thans *encre*), van Mlat. *encaustum* = rooden inkt, Gr. ἔγκαυστον, een afleid. van ἐγκαίειν = inbranden, gevormd met ἐν = in (z. 1. IN) en καίειν = branden (z. 3. HEI).

Inlijven, o. w., d. i. in een legerkorps (lijf) opnemen.

Innen, o. w., Mnl. id., denom. van **inne*, Mnl. id., Os. id., het bijw. van 1. *in* = binnen.

Innerlijk, bijv., Mnl. *innerlijc*, van Mnl. *inre* + Ohd. *innar* (Mhd. en Nhd. *inner*)=inwendig, een afleid. van **inne* (z. INNEN) : vergel. *uiterlijk*.

Innig, bijv., Mnl. *innecht* + Hgd. *innig*, van **inne* (z. INNEN).

Insgelijks, bijw., met de adverbiale *s*, ook bij het voorz. *in* (verg. *voorshands*), van *in gelijke*, waar *gelijke* het Mnl. vr. zelfst. nw. *gelike* is, thans het

onz. *gelijk* = gelijke wijze, gelijktijdigheid.

Instantelijk, bijv., naar het Lat. *instanter* = dringend, dat gev. is van het teg. d. van *instare* = er bij staan, op de hielen zitten (z. 1. IN en STAAN).

Inwendig, bijv. + Hgd. id., van **inne* (z. INNEN) en *wendig* : z. NOODWENDIG.

Inwilligen, o. w., van *in* en **willigen* voor *gewilligen*, van *gewillig*.

Inzaat, v. + Hgd. *einsatz* : van *inzetten* : vergel. *gezant* en *zenden*.

Inzage, v., van denz. stam als 't meerv. imp. van *inzien*.

Inzonderheid, bijw., d. i. *in bijzonderheid*.

Io, tuss. + Hgd. *jo* : z. JOELEN.

Is, 3e p. præs. van *zijn*, Mnl. *is*, Os. *is* en *ist* + Ohd. *ist* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *is* (Eng. *is*), Ofri. *ist*, Go. *ist*, Ug. **isti* + Skr. *asti*, Gr. ἔστι, Lat. *est*, Ru. *jestj*, Lith. *esti*, Idg. **esti*, van Idg. √ES (st. *os*, zw. *s*) = bestaan (z. ZIJN).

Ischbeen, o., z. IJSBEEN.

Itten, o. w. (tot een huwelijk overhalen) : oorspr. onbek.

Ivoor, o., Mnl. id., gelijk Eng. *ivory*, uit Fr. *ivoire*, Lat. *eboreum* (*-us*), bijv. nw. van *ebur*=ivoor + Skr. *ibha* = olifant.

Izabel, bijv., uit Fr. *isabelle*, is wel de vrouwennaam *Isabelle* (Hebr. *'izebel* = Jezabel), maar waarom? De bekende anecdote van het hemd der aartshertogin Isabelle tijdens de belegering van Oostende werd gemaakt om der wille van het woord.

J.

Ja, bijw., Mnl. id., Os. id. + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *geá* (Eng. *yea*, waarna *yes*, Ags. *gése*, d. i. ja zoo, of ja het zij), On. *ja* (Zw. en De. id.), Go. *ja*, *jai* en *jah* + Gr. ἤ, Lith. *ja*.

Jaap, m. (balafre), van dial. *japen*, d. i. *gapen* ; z. ook GABBE.

Jaar, o., Mnl. *jaer*, Os. *jâr* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *jahr*), Ags. *géar* (Eng. *year*), Ofri *jêr*, On. *ár* (Zw. *år*, De. *aar*), Go. *jer* + Zend. *yare*, Gr. ὥρα = jaargetijde, Osl. *jarŭ* = voorjaar.

Jaarwedde, v. : het tweede lid behoort bij *wedden* en = betaling, pand, enz. : vergel. Fr. *gage* = huurgeld, van *gager* = wedden.

1. **Jacht**, v. (het jagen) + Hgd. *jagd* : van *jagen*, gelijk *dracht* van *dragen*.

2. **Jacht**, o. (vaartuig), d. i. *jachtschip* = snelschip ; hieruit Eng. *yacht*.

Jadder, o., is de Fri. vorm van *uier*.

Jaden, o. w. (voederen) + Beiersch *jutten* : oorspr. onbek.

Jagen, o. w., Mnl. id. + Ohd. *jagôn* (Mhd. en Nhd. *jagen*) + Gr. δι-ώκειν = vervolgen, Lat. *jacĕre* = werpen.

Jaguar, m., uit Braz. *jagua*, een algemeenen naam van tijgers en honden.

Jak, o., gelijk Hgd. *jacke* en Eng. *jack*, uit Fr. *jaque* + It. *giaco*, Sp. *jaco* : oorspr. onzeker.

1. **Jakhals**, m. (roofdier), vervormd uit Fr. *chacal*, dat van Perz. *djakāl* + Skr. *çṛgala* = vos.

2. **Jakhals**, m. (afgereden paard, schurk), van *jakken* met de bet. *hijgen*.

Jakhalzen, ono. w., van 2. *jakhals*.

Jakken, ono. w., intensief van *jagen* : vergel. *bukken*, *buigen*.

Jalappe, v., naar de stad *Xalapa* of *Jalapa* in Mexiko.

Jaloersch, bijv., uit Ofra. *jalours* (thans *jaloux*), Mlat. *zelosum* (*-us*), adj. van *zelus*, Gr. ζῆλος = ijver, nijd, van ζέειν = koken (z. GISTEN).

Jammer, o., Mnl. *jamer*, Os. *jamar* + Ohd. id. (Mhd. *jamer*, Nhd. *jammer*), Ags. *geomor*, Ofri. *jamer* ; daarnevens Ohd. *amar*, Mhd. *amer*, een afleid. van **ame* (z. AAMT).

Janhagel, o. + Hgd. id.: een weinig duidelijke samenstelling, zoowel in de bet. van *kock* als in die van *gepeupel*. Wellicht is het volksetym. vervorming van *kanalje*.

Janken, ono. w., Mnl. id. + Ndd. en Hgd. id.: onomat. Vergel. Eng. *to jangle* en Lat. *gannire*.

Janoom, m. : vergel. Fr. *chez mon oncle* = bank van leening : een oude oom die geen kinders heeft of nog jonggezel is, is de geldschieter zijner neven.

Jansalie, m. : met de salie wordt een flauwe melkdrank bereid, o. a. 's Zondagavonds voor de kinderen.

Janstramme, tuss., d. i. *Jan straf me*, waar *Jan* door euphemisme *God* vervangt als in *Jandomme*, enz.

Januari, m., uit Lat. id., genit. van *Januarius*, maand van *Janus*, den god der deuren : Lat. *janua* = deur.

Japen, o. w. : z. JAAP.

Japon. v., uit Fr. *jupon*, dimin. van *jupe*, dat door Sp. *juba*, uit Ar. *djobbah* = een ruim kleed met wijde mouwen.

1. **Jas**, v. (kleed) + Ndd. id.: oorspr. onbek.

2. **Jas**, m. (kaartspel) + Ndd. id. : oorspr. onbek.

Jasmijn, v., door Fr. *jasmin*, uit Perz. *jāsmīn*.

Javaan, m. (meesterknecht) : wellicht de volksnaam (z. 2. KRAS).

Je, voornw., toonlooze vorm van *jij* en *jou* (z. d. w.).

Jee, tuss., verkort uit Lat. *Jesu*, vocat. van *Jesus* (z. JEZUIET).

Jegens, voorz., Mnl. *jeghens* en *jeghen*, Os. *gegin* + Ohd. *gegin* (Mhd. en Nhd. *gegen*), Ags. *gean* (Eng. *again*, d. i. *on-gean*), On. *gagn* (Zw. *i-gen*, De. *i-gien*) : niet verder op te sporen. Voor *j* = *g*, verg. *gene*.

Jekker, m. (kleedingstuk), een afleid. van *jak*.

Jemenie, tuss., uit Lat. *Jesu Domine*, d. i. Jezus Heer (z. JEZUIET en 3. DOM).

Jenever, m., Mnl. id., uit Ofra. *genevre* (thans *genièvre*), van Lat. *juniperum* (*-us*) = jeneverstruik, eigenlijk = jeugdbarend, van den stam van Lat. *juvenis* = jong (z. d. w.) en een afleid. van Lat. *parere* = baren.

Jengelen, ono. w., met *e* = *ā*, frequent. van *janken*, dus = door janken vervelen.

Jenoffel, m. : z. GENOFFEL.

Jent, bijv., Mnl. *jent*, *gent*, uit Ofra. *gent*, van Lat. *genitum* (*-us*) = welgeboren, v. d. van *gignere* = telen (z. KUNNE).

Jeu, v., is het woord *jeugd*, gewijzigd door invloed van Fr. *jus* = sap, Lat. *jus* = brij, soep + Skr. *yusan*, Gr. ζωμός, Osl. en Po. *jucha* = soep, waaruit Hgd. *jauche*.

Jeugd, v., Mnl. *jueghet*, Os. *jugud* + Ohd. *jugund* (Mhd. *jugent*, Nhd. *jugend*). Ags. *giogud* (Eng. *youth*) : met *g* uit *w*, **juwun-þ-* : z. JONG.

Jeuken, ono. w., Mnl. *joken*, Os. *jukkian* + Ohd. *jucchen* (Mhd. en Nhd. *jucken*), Ag. *gyccan* (Eng. *to itch*) : niet verder op te sporen ; verwant met *jicht*.

Jeuzelen, ono. w., frequent. van *jeuzen*, *jazen* + Fr. *jaser* : onomat.

Jezuiet, m., uit Mlat. *Jesuita*, een afleid. van Lat. *Jezus* = Jezus, beteekenende een lid van het *Gezelschap Jesu*. —De naam *Jezus* komt door Gr. Ἰησοῦς, uit Hebr. *Jesjoenga* = redder, samentrekking van *Jehosjoenga* (Josuë), van *jasjang* = redden.

Jezuspapier, o., vertaling van Fr. *papier-jésus*, zoo genoemd om het watermerk, dat de naam Jesus was (I. H. S. = Jesus hominum salvator, d. i. Jezus der menschen zaligmaker).

Jicht, v., Mnl. id. + Mhd. *giht* (Nhd. *gicht*), Ags. *gihða* (= jeuking), verwant met *jeuken*.

Jij, voorn. : z. GIJ.

Jijn, o. : z. GIJN.

Jobber, m., bij Kil. *jubbe* = onhandig mensch; cf. Fr. *jobard*, Ofra. *jobe*.

Joechjachen, ono. w., een verdubbeling met ablaut van den stam van *juichen*.

Joelen, ono. w. : bijvorm van *jolen*.

Jok, m. (scherts), gelijk Eng. *joke* en Hgd. *jux*, van Lat. *jocum* (*-us*) = spel, scherts. Voor *jok* = werktuig, z. JUK.

Jol, v. + Ndd. *jolle*, Eng. *yawl* en *jolly*, Zw. *jelle*, De. *jolle*: oorspr. onbek.

Jolen, ono. w. + Hgd. id., een onomat., van het tuss. *jo* + Lat. *io*, Gr. ἰώ.

Jolig, bijv., van den stam van *jolen*.

Jollen, on. w. (kreunen) : hetzelfde w. als *jolen*, want Mdd. *jolen* bet. ook *jollen* en *jolen*.

Jong, bijv., Mnl. *jonc*, Os. *jung* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *geong* (Eng. *young*), Ofri. *jung*, On. *ungr* (Zw. en De. *ung*), Go. *juggs*, saamgetr. uit Ug. **juwun-gaz* + Skr. *yuvaças*, Lat. *juvencus* ; daarnevens Skr. *yuvan*, Lat. *juvenis*, Ru. *junui*, Lith. *jaunas*.

Jongeling, m., Mnl. *jonghelinc*, Ondd. *jungelig* + Ohd. *jungaling*, (Mhd. *jungelinc*, Nhd. *jüngling*), Ags.

geongling (Eng. *youngling*), On. *unglingr* : een algemeen Germ. afleid.

Jongen, m. + Ohd. *jungino*, een nw. afgel. van 't adj. met *-n-* suffix; daarentegen is Hgd. *der junge* het zelfst. gebr. adj.

Jonger, m., Mnl *jonghere*, Os. *jungiro* + Ohd. id. (Mhd. *junger*, Nhd. *jünger*), Ags. *geongra*, Ofri. *jungera* : zelfst. gebr. compar. van *jong*, naar 't model van 't Lat. *seniorem* (*-or*) (Fr. *seigneur*), dat de comparat. is van *senex* = oud.

Jonk, v., uit Port. *jonco*, door Ar. *djonk*, van Chin. *tsjuen* = boot.

Jonker, m., Mnl. *jonchere*, verdoffing van *jonc here* + Hgd. *junker*; vergel. *juffer*.

Jonnen, jonst : z. GUNNEN, GUNST.

Jood, m., Mnl. *jode*, Os. *judeo*, gelijk Ohd. *judeo* (Mhd. en Nhd. *jude*), met opgeschoven klemtoon (z. AALRUPS), uit Lat. *judaeum* (*-us*), van Gr. ἰουδαιός, Hebr. *jehoedaj* = iemand van den stam van *jehoedāh* = Juda (eig. = beroemde).

1. **Jool**, m. (gek): oorspr. onbekend.

2. **Jool**, v. (pret), van JOLEN.

Joop, v., uit het Fri. **juwe*, dat kan ontstaan zijn uit *hiupe* en dan verwant is met Os. *hiopo*, Ohd. *hiofo* (Mhd. en Nhd. *hiefe*), Ags. *heop* (Eng. *hip*) = doornstruik.

Joosje, o. (duivel), gelijk Eng. *joss*, uit Chin. *tsjoe tse* = Boeddha-huisje, d. i. tabernakel of kistje met een beeld van Boeddha.

Jopenbier, o., naar een straat in Dantzig.

Jorden, m. : oorspr. onbek.

Jou, voornw., accus. en dat. van *jij* : z. U.

Jouwen, ono. w. : denom. van het tuss. *jou* : onomat.

Jubel, m., van Lat. *jubilum* = vreugdekreet, evenals *jubelen* van Lat. *jubilare*; niet verwant met *jubilee*.

Jubilee, o., gevormd naar Mlat. *jubilæum* (*-us*), zelfst. gebr. m. adj., afgel. van Hebr. *jōbēl* = bazuin (Levit. XXV).

Jucht, o., uit Ru. *juft* = paar, omdat de huiden paarsgewijze gelooid worden.

Juffer, v., Mnl. *joffer*, *joncfer*, verdoffing van *jonc vrouwe* + Hgd. *jungfer* : vergel. *jonker*.

Juichen, ono. w., van het tuss. *juuch*, *joech* : onomat.; in 't Hgd. bestaat het frequent. *jauchzen*.

Juilen, ono. w. + Hgd. *jaueln* : van het tuss. *joe* : onomat.

Juist, bijv., uit Fr. *juste*, van Lat. *justum* (*-us*) = rechtvaardig, passend, van Lat. *jus* = recht : Id. √JEU = binden, waarnevens √JEUG (z. JUK).

Juk, o., Mnl. *juc*, Ondd. *juk* + Ohd. *juh* (Mhd. en Nhd. *joch*), Ags. *geoc* (Eng. *yoke*), On. *ok* (Zw. id., De. *aag*), Go. *juk* + Skr. *yuga*, Gr. ζυγόν, Lat. *jugum*, We. *iau*, Osl. *igo*, Lith. *jungus*, van Idg. √JEUG = verbinden, Lat. *jungere*, (z. JUIST). Voor een *juk lands*, d. i. zooveel gronds als men met een juk ossen in één dag omploegt, vergel. Ohd. *juhhart* (Nhd. *jauchert*) = juk lands, en Lat. *jugerum* = bunder, van *jugum* = juk.

Juli, m. Lat. id., genit. van *Julius*, genoemd naar Julius Cæsar, die in deze maand geboren werd.

Juni, m. Lat. id., genit. van *Junius*, genoemd naar de godin *Juno* of naar de Romeinsche familie *Junia*.

Jurk, v. : oorspr. onbek.; hieruit Eng. *jerkin*.

Jut, v., verkort uit *juttepeer* + Oostfri. *jütpere* : is wellicht de eigennaam *Jut* : z. JUTMIS en vergel. *aagt* en 5. *griet*.

Jutmis, v., in de uitdrukking *op St Jutmis*, d. i. op den dag van de *mis* van *St Jut* + Ndd. *St Judtmisse*. St Jut is de pausin Johanna (z. Grim, Pauselicke heiligheit, Wesel, 1635). Het zou een vervorming van Johanna en Johannes zijn, en bedoelt ook een doof, dom persoon : cf. R. Visscher : *ick stort mijn gebedt voor een doove jut*.

Juweel, o., Mnl. *juweel*, uit Ofri. *joel* (thans *joyau*) = hetgeen verheugt, feest, speelgoed, kleinood, dimin. van *joie*, Lat. *gaudia*, meerv. van *gaudium* = vreugd + Gr. γαίειν = zich verheugen.

K.

1. **Ka**, v.: z. KADE, KAUW en 2. KAAN.
2. **Ka-**, is anlaut van sommige, vooral dialect. woorden, waarin het een pejoratief præfix schijnt te zijn, overeenkomende met Waalsch præf. *ki-*.
Kaafijzer, o., van dial. *kaven*, *kavelen* = kerven, beitelen, verwant met *kappen*.
Kaag, v. (vaartuig) + Ndd. *kag*; verwant met Eng. *keg* en On. *kaggi* = klein vat.
1. **Kaai**, v. (dam), gelijk Eng. *quay*, uit Fr. *quai*, van Bret. *kae* = dam. Hgd. *kay* komt uit het Ndl.
2. **Kaai**, v.: z. 2. KAAN.
Kaaien, o. w. (reven) + Hgd. *kaien*, Zw. *kaja*, De. *kaje*.
Kaaiman, m., uit Portug. *caïmão*, van Karaïb. *acajoeman*.
1. **Kaak**, v. (wang) + Ndd. *kake kehe*, Ags. *ceace* (Eng. *cheek*), Ofri. *keke*. De Ndl. klinker is niet normaal: is hij onstaan uit *au*, dan is het woord verwant met *kauwen*.
2. **Kaak**, v. (schandpaal) + Ndd. *kak* + Lith. *žagrinis* = paal.
3. **Kaak**, v. (ton), verwant met *kaag*.
4. **Kaak**, v. (rukwind) + Ndd. *kake*: oorspr. onbek.
Kaakje, o., dimin. van *kâk*, den Fri. vorm van *koek*.
Kaal, bijv., Mnl. *cale*, *calu* + Ohd. *chalo* (Mhd. *kal*, Nhd. *kahl*), Ags. *cealu* (Eng. *callow*), wellicht uit Lat. *calvus* + Skr. *kulva*, Ze. *kaourva*.
Kaalkop, m. (visch), volksetym. vervorming van den Jav. naam *kakap*.
Kaam, v. + Ndd. *kam*, Hgd. *kahm*, Eng. *coom* en *keam*, IJsl. *kâm*; daarnevens Ndl. *kaan* + Hgd. *kahn*, Eng. *keans*: niet verder op te sporen.
1. **Kaan**, v. (griet): oorspr. onbek.
2. **Kaan**, v. (uitgebraden vet, eigenlijk meervoud van *kade* (ook *ka* en *kaai*): oorspr. onbek.
3. **Kaan**, v. (schimmel op bier, enz.): z. KAAM.
4. **Kaan**, v. (boot) + Ndd. *kane*, waaruit Hgd. *kahn*, On. *kani* (= boot en houten vat), De. *kane*: wellicht metath. van *naak*: z. AAK.

1. **Kaap**, v. (voorgebergte), gelijk Hgd. *kap* en Eng. *cape*, uit Fr. *cap*, van Lat. *caput* = hoofd (z. d. w.).
2. **Kaap**, v. (baak), Mnl. *cape* + Hgd. *kapf* = uitkijk, van Mnl. *capen* + Ohd. *chapfên* = uitkijken.
3. **Kaap**, v. (het vrijbuiten) + Ndd. id., van *kapen*, waarnevens met ablaut 5. *kippen*; uit Ndl. *kaper* komt Fr. *capre* = kaapschip.
4. **Kaap**, v. (zilvermeeuw), bijvorm van *kobbe*.
5. **Kaap**, m. (kaapstander), verkort uit *kaapstander* (z. d. w.).
Kaapstander, m., vervorming uit Fr. *cabestan*, van Sp. *cabestante*, afleid. van *cabestre*, Lat. *capistrum* = halster, steekbalk, van *caput* = hoofd (z. d. w.).
Kaar, v., Mnl. *caer*, Os. *kar* + Ohd. *char*, Ags. *cere*, Go. *kas* + Lat. *vas*: Idg. **gas-*.
1. **Kaarde**, v. (distel). Mnl. *caerde*, gelijk Hgd. *karde*, uit Lat. *carduus*, van waar ook Fr. *carde* en *chardon*.
2. **Kaarde**, v. (wolkaarde), is hetz. woord als 1. *kaarde*, omdat de *kaarde* eertijds diende om wol te kaarden.
Kaars, v., Mnl. *keerse*, uit Hgd. *kerze*, dat met Mndd. *kerte*, On. *kerti*, van Lat. *carta*, hier = wiek (z. KAART).
Kaarselade, v. (beurtschip), vervormd uit Sp. *carcelado*, een afleid. van Sp. *carcel* = kerker (z. d. w.); was eerst de naam van het vaartuig dat de gevangen Friezen van Harlingen naar Amsterdam bracht.
Kaart, v., Mnl. *caerte*, uit Fr. *carte*, van Lat. *cartam* (*-a*) = papier, hetwelk zelf uit Gr. χάρτης: een Egypt. w.
Kaas, v., Mnl. *case*, gelijk Hgd. *käse* en Eng. *cheese*, uit Lat. *caseum* (*-us*), dat, gelijk *boter*, een inheemsch woord (On. *ostr*, Go. *justs*) is komen vervangen.
Kaatsen, ono. w., Mnl. *caetsen*, gelijk Eng. *to catch*, uit dial. Fr. *cachier*, d. i. Fr. *chasser*, van Lat. **captiare*, frequent. van *capere* = nemen (z. HEFFEN).
Kabas, v., uit Fr. *cabas*, wellicht

uit Lat. *capacem* (*-ax*) = kunnende bevatten, van *capere* : cf. KAS.

Kabbelen, ono.w.: onomat.; vergel. Fr. *clapoter*.

Kabel, m., gelijk Hgd. *kabel* en Eng. *cable*, uit Fr. *cable*, van Mlat. *capulum* = touw, een afleid. van Lat. *capere* = nemen, vasthouden (z. HEFFEN).

Kabelaring, v. + De. id., Hgd. *kabelaar* : met dissimil. uit Port. *cabo de ala*, waarin *cabo* = Fr. *cable* (z. KABEL) en *ala* van *alar*, dat bet. *hijschen* en = Fr. *haler* (z. HALEN).

Kabellarga, v., uit Sp. *cable de larga*, waarin *larga* van *largar* (Fr. *larguer*) = vieren, zijn een afleid. van Sp. *largo*, Fr. *large*, uit Lat. *largum* (*-us*) = groot, breed, ruim (z. ook de twee vor. w.).

Kabeljauw, v., evenals Hgd. *kabeljau*, De. id., Zw. *kabeljo*, met de bet. stokvisch, uit Ru. *kobljuch* = staak, paal. Uit Ndl. Fr. *cabillaud*, van waar Bask. *bacallaoa*, waaruit weer *bakkeljauw* (z. KIBBELING).

Kabinet, o., uit Fr. *cabinet*, dimin. van *cabine*, dat met Fr. *cabane*, uit Kelt. *caban*, waar het reeds dimin. is van *cab* = hut.

Kabouter, m., Mnl. *coubout*, is, niettegenstaande den bijvorm *klabouter*, hetz. als *kobold* (z. d. w.).

Kabuis, v. : z. KOMBUIS.

Kabuiskool, v., naar Fr. *chou cabus*, waarin *cabus* uit It. *capuccio*, dimin. van *capo*, Lat. *caput* = hoofd (z. d. w.).

Kachel, v., uit Hgd. *kachel* (Mhd. *kachele*, Ohd. *chahhala*=aarden kookpot), waarvan de oorspr. onbek. is. De zuiver Ndl. vorm heeft men in Mnl. *kakele*.

1. **Kade**, v. (dam), gev. uit 1. *kaai*, naar de omgekeerde analogie van *goede* — *goeie*, enz.

2. **Kade**, v. (uitgebraden vet) : z. 2. KAAN.

Kader, o., uit Fr. *cadre* = raam, van Lat. *quadrum* = vierkant, een afleid. van *quator* = vier (z. d. w.).

Kadijzen, o. w., in de uitdr. *niets te kadijzen hebben*, van de Fr. uitdr. *que dis-je*, d. i. wat zeg ik.

Kadraai, v., wellicht gev. van *kadraaier*, d. i. *kade-draaier*.

Kaf, o., Mnl. *caf* + Mhd. *kaf* (Nhd. *kaff*), Ags. *ceaf* (Eng. *chaff*), misschien verwant met *kever*.

Kaft, o., verkort uit *kaffertorie*, bijvorm van *koffertorie* (z. d. w.).

Kalk, m. : z. KITS.

Kajuit, v., waaruit Hgd. *kajüte*, De. *kajyt*, Zw. *kajuta*, uit Fr. *cahute*, wellicht een pejorat. van *hutte* = hut (z. d. w. en 2. KA-).

Kakelbont, bijv., bij Vondel (Hipp. IV, 42) *bont gekakeld*, zooveel als *bont gespikkeld*; waarvan *kakelbont* dan zooveel als *spikkelbont*, maar een werkw. *kakelen*=spikkelen, is niet op te sporen. Het Hgd. zegt *kunterbunt*.

Kakelen, ono. w. + Eng. *to cackle*, Zw. *kachla*; vergel. ook Fr. *caqueter*: onomat.

Kaken, o. w., van 3. *kaak* = ton.

Kakerd, m., synon. van *kakkernestje*, *kak-in-nest*.

Kakken, ono. w., gelijk Hgd. *kacken*, en Eng. *to cack*, Boh. *kakati* en Po. *kakac*, door studenten uit Lat. *caccare*, Gr. κακκᾶν.

Kakkerlak, m., met het dier uit Zuid-Amer., waar men *kakerlakki* zegt.

Kakketoe, v., uit Mal. *katatoewā*, waarin het ontleend is aan de taal van de Moluksche of Papoesche eilanden.

Kaks, in de uitdr. *alskaks*: z. d. w.

Kalament, v., uit Fr. *calamente*, van Lat. *calamintham* (*-a*), Gr. καλαμίνθη, gev. met καλός (z. 1. HEEL) en μίνθα (z. 2. MUNT).

Kalamijn, v., uit Fr. *calamine*, van Lat. *calaminam* (*-a*), bijvorm en wellicht vervorming van Lat. *cadmia*, Gr. καδμεία (z. GALMEI).

Kalamink, o., gelijk Hgd. *kalmank*, Eng. *calamanco*, en Fr. *calmande*, uit Mlat. *calamancum* (*-us*): oorspr. onbek.

1. **Kalander**, v. (mangel), gelijk Hgd. *kalander* en Eng. *calender*, uit Fr. *calandre*, van Lat. *cylindrum* (*-us*), Gr. κύλινδρος van κυλινδεῖν = rollen.

2. **Kalander**, m. (worm): hetz. w. als 't vorige, wegens zijn cylindervormige gedaante.

Kalbas, v., uit Fr. *calebasse* = 1. pompoen, 2. flesch, van Sp. *calabaza*, en dit van Ar. *querbah*.

Kalefaten, o. w., door het Rom. (Fr. *calfater*, Sp. *calfatear*) uit Ar. *galafa*.

Kalen, o. w., uit Fr. *caler*=strijken,

zinken, van Lat. *chalare*, Gr. χαλᾶν.

Kalender, m., gelijk Hgd. id., Eng. *calendar* en Fr. *calandrier*, uit Lat. *calendarium*, een afleid. van Lat. *calendæ* = eersten dag der maand, die openlijk afgekondigd werd; wellicht afgel. van *calare* = roepen (z. HALEN).

Kales, v., gelijk Hgd. *kalesche* en Eng. *calash*, uit Fr. *calèche*, van Po. *kolaska* + Ru. *koliaska*, dimin. van *kolasa* = rijtuig, een afleid. van *kolo* = wiel.

Kalf, o., Mnl. id., Os. *calf* + Ohd. *chalf* (Mhd. *kalp*, Nhd. *kalb*), Ags. *cealf* (Eng. *calf*), On. *kalfr* (Zw. *kalf*, De. *kalv*), Go. vr. *kalbo* + Skr. *garbha* = moederschoot, kind, Gr. δελφύς = baarmoeder (Idg. *g*, Germ. *k* = Gr. *d* voor *e* of *i*) : Idg. √*g*ELBH.

Kalis, m. (bedelaar): oorspr. onbek.

Kalissiedrop, o : het eerste lid is, gelijk Hgd. *lakritze* en Eng. *liquorice*, ontstaan uit een der talrijke Rom. vervormingen (Waalsch *rékoulisse*, Fr. *réglisse*, It. *regolizia* en *legorizia*, Sp. en Port. *regaliz*) van Lat. *liquiritiam* (*-ia*), hetwelk zelf vervormd is uit Gr. γλυκύρριζα, een samenstelling van γλυκύς = zoet, en ῥίζα = wortel (z. d. w.).

Kalk, v., Mnl. *calc*, gelijk Ohd. *chalch* (Mhd. *calc*, Nhd. *kalk*) en Ags. *cealc* (Eng. *chalk*), uit Lat. *calcem* (accus. van *calx*).

Kalkoen, m., verkort uit *kalikoenschen haan*, met bijvorm *kalikoetschen haan*, waarin *kalikoetsch* een afleid. is van den stadsnaam *Calicoet* (z. CALICOT), van waar men den vogel herkomstig waande.

Kalle, v. (gaai, ekster, kraai, kauw): oorspr. onbek.; vergel. Gr. κολοιός = gaai, ekster, kraai. In de overdrachtelijke bet. van *babbelaarster*, onderging het den invloed van *kallen* (z. ook KOL).

Kallemoei, v.: vergel. Fr. *ma mère l'oie* en z. KALLE.

Kallen, ono w., Mnl. *callen* + Ohd. *challôn* (Mhd. *kallen*), Ags. *ceallian* (Eng. *to call*), On. *kalla* (Zw. id., De. *kalde*), verwant met *kouten* + Osl. *glagolŭ* = woord, *gla-goliti* = spreken : Idg. √GOL.

Kalm, bijv., gelijk Hgd. *kalm* en Eng. *calm*, uit Fr. *calme*, verwant met Prov. *chaume* = rusttijd, Mlat. *caumam* (*-a*) = heetste van den dag, Gr. καῦμα = hitte, van Gr. καίειν = branden (z. 3. HEI).

Kalmei, v.: z. GALMEI.

Kalmink, v. : z. KALAMINK.

Kalvijn, v., naar het Norm. dorp *Calville*.

Kam, m., Mnl. *cam*, Os. *camb* + Ohd. *chamb* (Mhd. *kam*, Nhd. *kamm*), Ags. *comb* (Eng. id.), On. *kambr* (Zw. en De. *kam*) + Skr. *jambha* = slagtand, Gr. γόμφος = tand, pin, Osl. *zonbŭ* = tand, Lett. *zōbs* = tand.

Kameel, m., uit Lat. *camelum* (*-us*), van Gr. κάμηλος, en dit van Hebr. *gāmāl* + Ar. *jamal*.

Kamelaar, m. (hofmeester), door dissim. uit *kameraar*: vergel. *kamenier*.

Kamenier, v., Mnl. *cameniere*, door dissimil. uit Mnl. *cameriere*, een afleid. van *camer*, naar 't model van Fr. *chambrière*.

Kamer, v., Mnl. *camere*, gelijk Hgd. *kammer* en Fr. *chambre*, uit Lat. *cameram* (*-a*) = gewelf, kamer, Gr. καμάρα = gewelf.

Kamerdoek, o., naar de stad *Kamerijk*, waar het eerst vervaardigd werd.

Kameraad, m., gelijk Hgd. *kamerad* en Eng. *comrade*, uit Fr. *camarade*, van Sp. vr. *camarada* = het in een kamer vergaderde gezelschap, een afleid. van Sp. *camara* = kamer (z. d. w.).

Kamfer, v., gelijk Hgd. *kampfer* en Eng. *camphor*, uit Fr. *camphre*, van Mlat. *camphoram* (*-a*), hetwelk uit Ar. *kāpūr* = kalk.

Kamille, v., gelijk Hgd. id., uit Mlat. *camomillam* (*-a*), van Gr. χαμαίμηλον, d. i. aardappel, naar den appelgeur der bloem : gev. met χαμαί = ter aarde (z. BRUIDEGOM) en μῆλον = appel.

Kamizool, o., uit Fr. *camisole*, een afleid. van Mlat. *camisia* = hemd (z. d. w.).

Kamoes, o., uit Fr. *chamois* = gems en zeemleder (z. GEMS en 1. ZEEM).

1. **Kamp**, m. en o. (veld, strijd, legerkamp), uit Mlat. *campum* (*-us*) (van waar Fr. *camp* en *champ*) = veld, strijdperk, gevecht, legerplaats; het is met uitbreiding der bet. het Lat. *campus* = veld (z. HOF). Er zijn zooveel ont-

leeningen geweest, en men heeft dus met zooveel woorden te doen, als er bet. zijn.

2. **Kamp**, bijv., (onbeslist, van weers zijden gelijk), is het zelfst. nw. *kamp* = strijd.

Kamperfoelie, v., vervormd uit Lat. *caprifolium*, d. i. bokkenblad, een samenstelling met *caper* = bok, en *folium* = blad (z. d. w.).

Kampernoelie, v., uit Ofra. *campagnoul* (thans *champignon*), een afleid. van *camp*, dus zooveel als *veldzwam*.

Kampersteur, m. (eieren met mosterd): oorspr. onbek.

Kampioen, m., uit Mlat. *campionem* (*-io*) (van waar ook Fr. *champion*), een afleid. van Mlat. *campus* = strijdperk, gevecht (z. 1. KAMP).

1. **Kamuis**, o. (leder): z. KAMOES.

2. **Kamuis**, bijv. (plat), uit Fr. *camus*: oorspr. onzeker.

Kan, v. (vaatwerk), Mnl. *canne* + Ohd. *channa* (Mhd. en Nhd. *kanne*), Ags. *canne* (Eng. *can*), On. *kanna* (Zw. id., De. *kande*): wellicht geassim. uit **kas-na*, en dan afgel. van *kaar*. — Mlat. *canna* (Fr. *cannette*) komt uit Germ.

Kanaal, o., uit Fr. *canal*, van Lat. *canalem* (*-is*) = buis, van *canna*: z. KANON.

Kanalje, o., uit Fr. *canaille*, d. i. hondengebroed, een afleid. van Lat. *canis* (Fr. *chien*) = hond (z. d. w.).

Kanarie, v., naar de Canarische eilanden genoemd.

Kanariesek, m. + Hgd. *kanariensekt*: hierin is *sek*, gelijk Hgd. *sekt* en Eng. *sack*, het Fr. *sec* = droog, hard, Sp. *seco*, Lat. *siccum*(*-us*) + Skr. *sikatā*, Zend. *hikūs*, Gr. ἰσχνός, Oier. *sesc*: Idg. $\sqrt{\text{SEIQ}}$.

Kanaster, m., uit Sp. *canastro* = rieten korf voor de fijne tabak, van Lat. *canistrum*, Gr. κάναστρον = rieten korf, een afleid. van κάννη = riet: z. KANON.

Kandeel, v., Mnl. *candeel*, met dissimil. uit Ofra. *caldel* (thans *chaudeau*) = warmen drank, een afleid. van Lat. *calidus* (Fr. *chaud*) = warm (z. LAUW). Van den Ofra. bijvorm *caudel* komt Eng. *caudle*.

Kandelaar, m., Mnl. *candelaere*, uit Lat. *candelaria*, dat met *candelabrum* (ons *candelaber*) afgel. is van *candela* = kaars, van *candere* = gloeiend zijn.

Kandij, v., uit Fr. *candi*, van It. id., hetwelk uit Ar. *qandi* = van suiker, een adj. van Ar. *qand* = stuk suiker, uit Skr. *khanda* = stuk.

Kaneel, o., Mnl. *canele*, uit Fr. *canelle*, dimin. van *canne* = riet, uit Lat. *canna*: z. KANON.

Kanefas, o., uit Fr. *canevas*, van Mlat. *canavacium* = stof van hennep, een afleid. van Mlat. *canava*, Lat. *cannabis* = hennep (z. d. w.).

Kangoeroe, m., met het dier uit Australie.

Kanis, v. (vischkorf), gaat wellicht terug op een Rom. **canisto*, bijvorm van Lat. *canistrum*: z. KANASTER.

Kanker, m., gelijk Hgd. id., Eng. *canker* en Fr. *chancre*, uit Lat. *cancer* = kreeft, kanker + Gr. καρκίνος, Skr. *karkaṭa* = kreeft.

Kanneberg, v., uit Fr. *canneberge*, dat wellicht van Germ.: Hgd. *kranichbeere*, Eng. *cranberry*, zoo geheeten omdat de kraanvogel ze gaarne eet.

Kannengieter, m.: kreeg zijn speciale bet. van den kannengieter, die de held is in Holbergs *Politieken Kannengieter* (1722).

Kanon, o., uit Fr. *canon*, van It. *cannone* = loop van een geweer, enz., augmentatief van Lat. *canna* = riet, uit Gr. κάννη, van Hebr. *qāneh*.

Kans, v., uit Fr. *chance*, van Mlat. *cadentiam* (*-ia*) = geval, gelukkig geval, een afleid. van 't teg. d. van Lat. *cadere* = vallen.

Kansel, m., uit Hgd. *kanzel*, hetwelk van Mlat. *cancelli* = traliewerk, afgezonderde plaats voor de geestelijken, preekstoel. *Cancelli* is meerv. van *cancellus*, dimin. van Lat. *cancer* = kreeft (z. KANKER), waarvan het meerv. *cancri* ook *traliewerk* beduidde.

Kanselier, m., uit Fr. *chancelier*, van Mlat. *cancellarium* (*-ius*), een afleid. van *cancelli* (z. KANSEL); het bet. den beambte die bij de tralieafsluiting vóór de rechterszetels stond.

Kanselarij, v., uit Mlat. *cancellariam* (*-ia*) = griffie van een *cancellarius* (z. 't vor. w.).

1. **Kant**, m. (rand), gelijk Ndd. *kante*,

Hgd. id., Ofri. *kant*, On. *kantr*, Ru. *kant*, uit Fr. *cant*. (It. *canto*, Sp. id.), van Lat. *canthum* (*-us*), Gr. κανθός = hoek.

2. **Kant**, v. (weefsel): hetz. w. als 1. *kant*, omdat ze kantig of getand is: vergel. Hgd. *spitze* en Fr. *dentelle* afgel. van *dent* = tand).

3. **Kant**, bijv. (gereed, enz.) is het nw. 1. *kant*; vergel. 2. *kamp*.

4. **Kant**, bijv. (fustig), is het nw. **kant* = vat: z. KANTJE.

Kanteel, m., Mnl. *canteel*, uit Ofra. *cantel* (thans *chanteau*) = hoek, afgel. van *cant* = 1. kant (z. d. w.). Thans *chanteau* = homp brood.

Kanterkaas, m., naar *Cantal* in Auvergne.

Kanterstok, m.: het eerste lid is de stam van *kanteren*, hetz. als *kenteren*: vergel. Eng. *whipstaff*.

Kanthout, o. (struik), saamgest. met 2. *kant*, omdat de bast naar gaas gelijkt.

Kantje, o. (vaatje haring), dimin. van dial. *kante* + Ohd. *chanta* (Nhd. *kante*), bijvorm van *kan*.

Kantjes, bijw., van 3. *kant*.

Kantoor, o., uit Fr. *comptoir* = rekenplaats, rekentafel, van *compter*, Lat. *computare* = tellen, van *cum* (z. GE-) en *putare* = zuiveren, denken.

Kanunnik, m., uit Mlat. *canonicum* (*-us*) = die een canon volgt; een afleid. van Lat. *canon*, Gr. κανών = rechte staf, regel, voorschrift, afgel. van κάννη: z. KANON.

Kaoetsjoek, o.: z. CAOUTCHOUC.

Kap, v., Mnl. *cappe*, gelijk Hgd. *kappe* en Eng. *cap*, uit Mlat. *cappam* (*-a*) = hoofddeksel, mantel met kap: oorspr. onbek. *Cappam* (*-a*) gaf ook Sp. *capa*, It. *cappa* en Fr. *chape*.

1. **Kapel**, v. (vlinder), met bijvormen *kapellenvogel*, *pellev-*, *pennev-*, enz., wellicht wegens gelijkenis met eene of andere *kapellebloem*, bepaaldelijk de *pinksterbloem*.

2. **Kapel**, v. (bidplaats), gelijk Hgd. *kapelle* en Fr. *chapelle*, uit Mlat. *capellam* (*-a*), dimin. van *capa* (*cappa*), dus = manteltje. Het beduidde bepaaldelijk S[t] Maartens schoudermantel, dan het heiligdom waar men dien bewaarde, en eindelijk bidplaats in 't algemeen.

3. **Kapel**, v. (smeltkroes), uit Fr. *coupelle*, dimin. van *coupe* (z. KUIP). Van hier *kapeleeren* (= het zilver afdrijven van de andere metalen), Fr. *coupeller*.

Kapen, o. w.: z. 3. KAAP.

1. **Kaper**, m. (vrijbuiter): z. 3. KAAP.

2. **Kaper**, v. (vrouwenmuts), een Ndl. afleid. van *kap*.

Kapitaal, o., uit Fr. *capital*, van Mlat. *capitale* = hoofdgeld op te brengen in plaats van een stuk vee, d. i. *caput bestiae*, van daar roerend goed: onz. van 't Lat. bijv. *capitalis*, een afleid. van *caput* = hoofd (z. d. w. en KATEEL).

Kapiteel, o., uit Mlat. *capitellum* (Fr. *chapiteau*) = hoofd van een kolom, dimin. van Lat. *caput* = hoofd (z. d. w.).

Kapitein, m., uit Fr. *capitaine*, van Mlat. *capitaneum* (*-us*) = hoofdman, een afleid. van Lat. *caput* = hoofd (z. d. w.).

Kapittel, o., uit Lat. *capitulum*, dimin. van *caput* = hoofd (z. d. w.).

Kapittelstok, m., is de naam van een suikerstok, wegens zijn gelijkenis met de gekartelde kapittelstokken der groote huisbijbels.

Kaplaken, o., d. i. fooi voor een lakensche kap; vergel. Fr. *chapeau* en Eng. *hat-money*, *pin-money*.

1. **Kapoen**, m. (gevogelte), gelijk Hgd. *kapaun* en Eng. *capon*, uit Lat. *caponem* (*-o*), van Gr. κάπων. Van *caponem* ook Fr. *chapon*, It. *capone*.

2. **Kapoen**, m., (deugniet), uit Fr. *capon*, een bijvorm van *chapon*, en dus hetz. w. als 1. *kapoen*. Mlat. *cappus*, een bijvorm van *capo*, was een scheldnaam voor de Joden ter oorzake der besnijdenis.

Kapoets, v., uit Hgd. *kapuze*, van It. *capuccio*, Mlat. *capuccium*, een afleid. van Mlat. *cappa* = kap (z. d. w.).

Kapores, bijv., uit Hebr. *kappōreth* = zoenoffer. De bet. *dood* komt van de uitdr. *wees mijn zoenoffer*, d. i. sterf voor mij.

Kapoot, kapot, v., uit Fr. *capote*, van It. *cappotto*, een afleid. van *cappa* = kap (z. d. w.).

Kapot, bijv., uit Fr. *capot*, naar *faire capot*, *capoter* = overhoop gekeerd zijn (nl. een vaartuig), van *cap* = kop, voorste (z. 1. KAAP).

Kappelen, ono. w. + Ndd. *kappeln*: oorspr. onbek.

1. **Kappen**, o. w. (hakken) + Ndd. id., Hgd. id., Eng. *to chap*, Zw. *kappa*, De. *kappe* : verwant met 1. *kippen* en 1. *keep*.

2. **Kappen**, o. w. (het haar opmaken), van *kap*, gelijk Fr. *coiffer* van *coiffe*.

1. **Kapper**, m. (halve pint) : oorspr. onbek.

2. **Kapper**, v. (vrucht), Mnl. *capper*, gelijk Hgd. *kaper*, Eng. *caper*, Fr. *câpre*, uit Gr.-Lat. *kapparis*, van Perz. *kabar*.

Kaproen, v., Mnl. *caproene*, uit Fr. *chaperon*, een afleid. van *chape* = kap (z. d. w.).

Kapsel, o., een afleid. van 2. *kappen*.

Kapstander, m. : z. KAAPSTANDER.

Kapucijn, m., uit It. *cappucino* = iemand met een kapmantel, een afleid. van It. *cappuccio* (z. KAPOETS). — De bloem wordt zoo genoemd wegens hare kapvormige gedaante.

Kapuits, v. : z. KAPOETS.

Kar, v., Mnl. *carre*, gelijk Hgd. *karre*, uit Lat. *carrum* (*-us*), een Kelt. woord: Bret. *karr*, Ier. *carr*, Gael. *cār*, verwant met Lat. *currere* = loopen (z. 1. ROS).

Karaak, v., uit Fr. *carraque*, van Sp.-Port. *carraca*, teruggaande op Ar. *qarāqir*, meerv. van *qorqōr*.

Karaat, o., uit Fr. *carat*, van Ar. *qirrāt*, van Gr. κεράτιον = hoornachtige vrucht van den locustboom, die als gewicht diende : een afleid. van Gr. κέρας = hoorn (z. d. w.).

Karaf, v., uit Fr. *caraffe*, van Sp. *garrafa*, van Ar. *gerāf* = maat (*garafa* = scheppen.

Karakter, o., uit Gr.-Lat. *charaktēr* = gegraveerd merk, van Gr. χαράσσειν = krabben, graven.

Karavaan, v., door Fr. *caravane*, uit Perz. *karwān* = reizende schaar.

Karavaansera, v. : het 2de lid is Perz. *serāj* = openbaar gebouw, paleis.

Karbats, v., door Hgd. *karbatsche*, uit Po. *karbacz* (van waar ook Fr. *cravache*), en dit uit Turk. *kyrbātsj* = zweep van rhinocerosbuid.

Karbeel, m., uit Ofra. *corbel* (thans *corbeau*) = 1. korf, 2. karbeel, is dimin. van Lat. *corbis* = korf.

Karbonade, v., door Fr. uit Sp. *carbonada* = vleesch op kolen geroosterd, van Sp. *carbon*, Lat. *carbonem* (*-o*) = kool.

Karbonkel, m., gelijk Eng. *carbuncle* en Fr. *escarboucle*, uit Lat. *carbunculum* (*-us*), dimin. van *carbo* = kool.

Karbauw, m., uit Mal. *karbŏ* = buffel.

1. **Kardeel**, o. (touw), uit Ofra. *cordel* (thans *cordeau*), dimin. van *corde* = koord (z. d. w.).

2. **Kardeel**, o. (vat), uit Ofra. *quartel*, afleid. van *quart*, Lat. *quartum* (*-us*) = vierde, rangtelw. van Lat. *quatuor* = vier (z. d. w.).

Kardinaal, m., uit Mlat. *cardinalem* (*-is*), is het zelfst. gebr. Lat. bijv. *cardinalis* = voornaamste, afgel. van *cardo* = deurgonde.

Kardoen, m., uit Fr. *cardon*, van Sp. *cardo* = 1. kaarde (z. d. w.), 2. soort van artisjok.

1. **Kardoes**, v. (patroon), uit Fr. *cartouche*, van It. *cartoccio* = een papieren rol, een afleid. van It. *carta* = papier (z. KAART).

2. **Kardoes**, v (draagklamp) en 3. **Kardoes**, m. (krulhond) : het eerste in 't Fr. *gousset* = okselholte, okselschrooi, gaffelvormig stuk, enz., het tweede in Fr. *goussaut* = log paard, logge hond en valk. Beide worden afgel. van *gousse* = peul, schaal, zijnde van onbek. oorspr. De Ndl. w. doen denken aan samenhang met *cartouche* (z. 1. KARDOES) over den bijvorm *gargousse*.

Kareel, m., uit Ofra. *carrel* (thans *carreau*), van Mlat. *quadrellum*, dimin. van Lat. *quadrum* (z. KADER).

Karekiet, m. : onomat.

Karig, bijv., Mnl. *karech*, Os. *karag* + Ohd. *charag*, Ags. *cearig* (Eng. *chary*) = bezorgd, afgel. van een nw. **kaar* = zorg, klacht, Os. *kara* + Ohd. *chara*, Ags. *cearu* (Eng. *care*), Go. *kara*, verwant met *kermen*, niet met Hgd. *karg*.

Karitaat, v., uit Lat. *caritatem* (*-tas*) (Fr. *charité*) = liefdadigheid, een afleid. van *carus* = lief.

Karkant, m., gelijk Eng. *carcanet*, uit Fr. *carcan*, van Bret. *kerchen* = halssnoer.

Karkas, v., uit Fr. *carcasse* = geraamte, met bijvorm *carquois* = koker,

beide van Mlat. *tarcasium* (*-ius*) = koker, Perz. *tarkasch*.

Karkiet, m.: z. KAREKIET.

Karkool, v., door Fr. *caracole*, uit Sp. *caracol* : oorspr. onbek. (z. KOEKELOEREN).

Karlijn, m., een afleid. van den eigenn. *Karel* (z. KEREL).

Karmeliet, m., uit kerklat. *carmelitam* (*-a*), naar den Karmelusberg.

Karmijn, o., uit Fr. *carmin*, van Ar. *qirmizi*, Skr. *kṛmija*, zooveel als voortbrengsel van een worm, uit *kṛmi* = worm (z. d. w.) en $\sqrt{jan}$ = voortbrengen (z. KUNNE).

Karmil, v., uit Fr. *cameline*, Lat. *camelina*.

Karmozijn, o., uit Ofra. *cramoisin* (thans *cramoisi*), van Mlat. *carmesinum* (*-us*), afgel. van Ar. *qirmizi* (z. KARMIJN).

Karn, v., verbaalabstr. van *karnen*, Mnl. *kernen* + Ndd. id., Ags. *cyrnan* (Eng. *to churn*), On. *kirna* (Zw. *kärna*, De. *kierne*), afgeleid van *kern* in de bet. of van *room* of van *korrel* dus = afroomen of korrelig maken.

Karnaattouw, o. + Fr. *cartahu* : oorspr. onbek.

Karnoffel, v.: z. GENOFFEL.

Karnoffelen, ono. w. + Hgd. *karnüffeln*, Zw. *karnyffla* : onomat. bijvorm van *knuffelen*.

Karolijntje, o., vervormd uit *kaplijntje*, dubbelen dimin. van *kap*.

Karonje, v., uit Fr. *charogne*, van Mlat. *caroniam* (*-ia*), een afleid. van Lat. *caro* = vleesch + Gr. κρέας, Skr. *kravya*.

Karoot, v. (kroot), uit Fr. *carotte*, van Lat. *carotam* (*-a*), Gr. καρωτόν.

Karos, v., uit Fr. *carrosse*, van It. *carroccio*, augment. van *carro* = kar (z. d. w.).

Karot, v. (tabak), uit Fr. *carotte* (z. KAROOT).

Karper, m., Mnl. *carper* + Ohd. *charpfo* (Mhd. *karpfe*, Nhd. *karpfen*), Eng. *carp*, On. *karfi* (Zw. *karp*, De. *karpe*) ; het w. bestaat ook in 't Rom. (Fr. *carpe*), in 't Kelt. (We. *carp*) en in 't Slav. (Ru. *karp*); onderling verband en oorspr. zijn onbek.

Karpoets, v.: z. KAPOETS.

Karrel, m. (konger): oorspr. onbek.

Karreldoek, o. (zeildoek): oorspr. onbek.

Karrelen, ono. w., frequent van *karnen*.

Karsaai, o., gelijk Hgd. *kirsei*, De. id., Zw. *kersing*, uit Eng. *kersey*, naam van de plaats in Suffolk waar men de stof maakte. Uit Eng. komt ook Fr. *carisel*, It. en Sp. *carisea*.

Karsteling, m., met bijvorm *krosteling*, van dial. *karst*, d. i. *korst*.

Kartelen, o. w., afgel. van *kartel*, en dit met metath. van denz. wortel als *krassen* (z. d. w.).

Kartets, v., uit Hgd. *kartetsche*, van It. *cartaccia*, een afleid. van *carta* (z. KARDOES).

Karton, o., uit Fr. *carton*, van It. *cartone*, augmentat. van *carta* = papier (z. KAART).

Kartouw, v., gelijk Ndd. *kartawe* en Hgd *kartaune*, uit Mlat. *cartunam* (*-a*), een afleid. van Lat. *quartus*, het rangtelw. van *quatuor* = vier (z.d.w.), — omdat ze 25 pond schoot, d. i. 1/4 van de grootste, 100 pond schietende kanonnen.

Kartuizer, m., afgel. van Mlat. *Cartusia*, naam der *Chartreuse* bij Grenoble, waar het klooster gesticht werd.

Karveel, v. (vaartuig), uit Fr. *caravelle*, dimin. van Lat. *carabus* = 1. *krab* (z. d. w.), 2. schip.

Karviel, o. (hijschblok), opgemaakt uit *karvielblok*, *karvielnagel*. Daarin *karviel*, uit Sp. *cabilla*, dat met Fr. *cheville* uit Lat. *clavicula*, dimin. van *clavus* = nagel. Van hier Hgd., Eng. en Skand. id. en Fr. *carvelle*.

Karwats, v.: z. KARBATS.

1. **Karwei**, v. (werk), Mnl. *carweie*, uit Fr. *corvée*, van Mlat. *corvadam* (*-a*), afgel. van 't v. d. van Lat. *corrogare* = oproepen, gev. met *cum* (z. GE-) en *rogare* = vragen.

2. **Karwei**, v. (afval): vergel. Eng. *garbage* en Fr. *garbeau*.

Karwij, v., gelijk Hgd. *karbei* en Eng. *caraway*, uit het Rom.: Fr. *carvi*, Sp. id., van Ar. *karawiā*, hetwelk uit Gr. κάρον = karwij.

Kas, v., Mnl. *casse*, uit Mlat. *cassam* (*-a*), van Lat. *capsa* = doos, van *capere* = nemen, houden (z. HEFFEN). Van Mlat. *cassa* komen ook de Fr. vor-

men *casse*, *caisse* en *châsse* (van waar Eng. *case* en *cash*) en It. *cassa* (van van waar Hgd. *kasse*).

Kasjmir, o., naar de vallei *Kasjmir* in Indië.

Kaskien, m., uit Fr. *casaquin*, dimin. van *casaque* = KAZAK (z. d. w.).

Kassei, v., gelijk Eng. *causeway*, uit Fr. *chaussée*, van Mlat. *calciatam* (*-a*), zelfst. gebr. v. d. van *calciare* = met kalk en moortel beleggen, afgel. van Lat. *calx* = (z. d. w.).

Kassie, v., uit Lat. *cassia*, Gr. κασία, van Hebr. *qetsingah*, afgel. van *qâtsang* = snijden, de schors afdoen.

Kassier, m., van *kas*, naar 't Fr. *caissier*.

Kassig, bijv., een afleid. van Fr. *cassé*, v. d. van *casser*, Lat. *cassare* = breken.

Kast, v., uit Nhd. *kasten* (Mhd. *kaste*, Ohd. *chasto*), waarvan de oorspr. onbek. is, maar dat wellicht met *kas* niet is verwant.

Kastanje, v., gelijk Hgd. id. van Lat. *castaneam* (*-ea*), Gr. καστανεία, afgel. van den naam der stad *Kastana* in Pontus. Uit het Lat. ook Fr. *châtaigne* en Eng. *chestnut*.

Kaste, v., gelijk Hgd. id., en Eng. *caste*, uit Fr. *caste*, van Port. *casta*, het vr. zelfst. gebr. bijv. *casto* = zuiver, onvermengd, Lat. *castum* (*-us*) = zuiver, kuisch.

Kasteel, o., Mnl. *casteel*, uit Ofra. *castel* (thans *château*), van Lat. *castellum*, dimin. van *castrum* = sterkte.

Kasterolie, v., volksetym. vervorming van Lat. *castoreum*, een afleid. van *castor* : z. KASTOOR en vergel. *bevergeil*.

Kastijden, o. w., met epenthet. *d*, Mnl. *castiën*, dat, gelijk Hgd. *kasteien*, Eng. *chastise* en Fr. *châtier*, uit Lat. *castigare* = zuiveren, een afleid. van *castus* (z. KASTE).

Kastoor, m., uit Gr.-Lat. *kastōr*, een Oostersch woord : Skr. *kasturi* = muscusdier.

Kastrol, v., met epenthet *t* tusschen *s* en *r* (vergel. *zuster*, *stroom*, *stroop*), uit Fr. *casserole*, dimin. met epenthet. *r* (vergel. It. *cazzuola*) van *casse* = pan, hetwelk uit Ohd. *chazzi*, *chezzi* = kookpan, dat wederom uit Lat. *catinus* (z. KETEL).

Kasuaris, m., uit Mal. id., van waar ook Hgd. *casuar*, Fr. *casoar* en Eng. *cassowary*.

Kat, v., Mnl. *catte* + Ohd. *chazza* (Mlat. en Nhd. *katze*), Ags. *cat* (Eng. id.), Ofri. *katte*, On. *kőtr* (Zw. *katt*, De. *kat*) ; het w. bestaat verder in 't Rom. (Mlat. *cattus*, Fr. *chat*), in 't Kelt. (Ier. *cat*, We. *cath*), in 't Slav. (Ru. *kot*, Lett. *kakjis*), verder in 't Finn., Mag., Ngr., Turk. en Ar. De oorspr. is onbek.; het werd in 't Germ., opgenomen na de eerste, maar vóór de tweede klankverschuiving.

Kateel, o. (roerend goed) gelijk Eng. *cattle*, uit Ofra. *catel*, van Mlat. *capitale* (z. KAPITAAL).

1. **Kater**, m. (kat) van *kat*, gelijk *doffer* van *duif*.

2. **Kater**. m. (pachter), met bijvorm *keuter* + Ndd. *kőter* : dial. afleid. van *kot* = hut.

Katern, v., van Lat. *quaternum* (*us*): z. : KOHIER.

Kathedraal, v., uit Mlat. *cathedralem* (*-is*) = kerk met een bisschopszetel, een zelfst. gebr. bijv. afgel. van *cathedra*, Gr. καθέδρα = zetel, van κατά = neder, en een afleid. van ἕζεσθαι = zitten (z. d. w.).

Katijvig, bijv., afgel. van Mnl. *caitijf*, dat, gelijk Eng. *caitiff*, uit Ofra. *caitif* (thans *chétif*) = ellendige, van Lat. *captivum* (*-us*) = gevangene, een afleid. van 't v. d. van *capere* = nemen (z. HEFFEN en 1. HECHT).

Katje, o., in alle bet. dimin. van *kat* ; zoo genoemd of naar den vorm, of naar het zachte kattevel of omdat het eerst uit kattevel gemaakt werd.

Katoen, o., gelijk Hgd. *kattun* en Eng. *cotton*, uit Fr. *coton*, dat met andere Rom. vormen, van Ar. *qutun* = boomwol.

Katrol, v., niet een samenst. met *kat* of *kater* en *rol*, maar hetz. als Vla. *katról* = kater, dat afgel. is van *kater*, met een suffix-*ól*, hetwelk nog in dat dial. voorkomt (*mieról* van *mier*) en kan vergel. worden met Fr. *-ou* in *matou*, *marcou*. Vergel. Eng. *catblock* en *cathead*.

Kattebelletje, o., uit Sp. *cartapel* waardeloos bescheid.

Kaugek, m. (soort van meeuw), misschien verwant met *kobbe*.

Kauscher, bijv., uit Hebr. *kōschēr* = wettig, zuiver, van *kāschēr* = passen.

Kauw, v. (soort van kraai), Mnl. *cauwe* + Ohd. *chaha* (Mhd. *kâ*), Ags. *céa* (Eng. *chough*), Zw. *kaja*, De. *kaa*: onomat. Hieruit Fr. *chouette* en *choucas* (z. SCHUIFUIT).

Kauwen, o. w. + Hgd. *kauen*, Eng. *to chaw*; daarnevens Mnl. *cuwen* + Ohd. *chiuwan* (Nhd. *käuen*), Ags. *céowan* (Eng. *to chew*) + Osl. *živati*: verwant met *kieuw* en wellicht ook met *kaak*.

Kauwoerde, v., Mnl. id., uit Ofra. *couhourde, gouhourde* (thans *gourde*), van Lat. *cucurbitam* (-*a*). Uit Lat. komt Hgd. *kürbis*, uit Nfra. komt Eng. *gourd*.

Kavalje, v. (oud paard), uit Sp. *caballo*; (bouwvallig huis), uit Sp. *cabaña*.

Kavelen, o. w., Mnl. *cavelen*, van *kavel*, Mnl. *cavele* = lot + Hgd. *kabel*, Eng. *cavel*, Zw. *kafvel* = aandeel, On. *kafli* = staf met runen om te loten: niet verder op te sporen.

Kaviaar, v., gelijk Hgd. *kaviar* en Eng. *caviare*, uit Fr. *caviar*, It. *caviaro*, Ngr. *χαβιάριον*, van Turk. *hāvyār*.

Kawaan, v. (schildpad), uit Fr. *caouane*: oorspr. onbek.

Kazak, v., uit Fr. *casaque*, afgel. van *case* = hut, huis, Lat. *casa* (z. KAZUIFEL).

Kazemat, v., door Fr. uit It. *casamatta*, een samenst. met *casa* = huis; het tweede lid is niet duidelijk.

Kazerne, v., door Fr. uit It. **caserna*, *caserma*, een afleid. van *casa* = huis, gelijk *caverna* van *cava* of *taberna* van **taba*, *tabula*.

Kazijn, o., uit dial. Fr. *cassin*, afgel. van *casse*, gelijk het synon. *châssis* van *châsse* (z. KAS).

Kazimir, o.: z. KASJMIR.

Kazuifel, v., uit Fr. *chasuble*, van Mlat. *casubulam* (-*a*), afgel. van *casa* = huis (z. KAZAK).

Ked, v.: z. KID.

Keefskind, o.: z. KEVIS.

Keek, v. (mostaard), met bijvormen *keik*, *kiek*, Vla. *kake* + Ndd. *keek*, *kōk*, *kōddik*, Fri. *kūth*, *kiddik*, Hgd. *kettich*, De. *kidik*: oorspr. onbek.

1. **Keel**, v. (gorgel), Mnl. *kele*, Os. *kela* + Ohd. *chela* (Mhd. *kele*, Nhd. *kehle*), Ags. *ceole* + Skr. *gala*, Lat. *gula* (Fr. *gueule*).

2. **Keel**, o. (rood): hetz. w. als 't vor., en = het roode keelgedeelte aan bontwerk; vergel. Fr. *gueules*.

3. **Keel**, m. (overkleed): z. 1. KIEL.

4. **Keel**, v. (strook eener plank): z. 2. KIEL.

Keen, v., Mnl. *kene* + Ags. *cine* (Eng. *chine*); van denz. wortel als *kiem*, die bet. openspringen.

1. **Keep**, v. (kerf) + Ndd. *kep*, behoort bij 1. *kippen* (z. d. w. en 3. KIP).

2. **Keep**, m. (vink) + Hgd. *kepf*.

Keeraafsch, bijv., saamgest. met den stam van *keeren* en *aafsch*; vergel. de Mnl. uitdr. *in aves keren* = doen afdwalen, verdraaien.

Keeren, o. w., Mnl. *keren*, Os. *kērjan* + Ohd. *chērren* (Mhd. *kēren*, Nhd. *kehren*), Ags. *cerran* (Eng. *to char*), Ofri. *kēra*: niet verder op te sporen.

Kees, m. (patriot, 2de helft 18de eeuw), naar Cornelis den Gijzelaar van Dordrecht.

Keeshond, m. + Oostfri. *keshund*: met den stam van Mnl. *kesen* = knauwen, Oostfri. *kisen* = gapen; verwant met 1. *kies*.

Keest, m., Mnl. id. + Ohd. *chīst* (Zw. *keist*), verwant met *kiem*.

Keet, v., Mnl. *kete*: z. KIT.

Keffen, ono. w. + Ndd. id., verwant met *kijven*.

Keg, v., Mnl. *kegghe* + Ags. *cæg* (Eng. *key*), Ofri. *kei* = sleutel, eigenl. pin. Niet verder op te sporen.

Kegel, m. + Ohd. *chegil* (Mhd. en Nhd. *kegel*), een afleid. van *keg*. Uit Ndl. komen Fr. *quille* en Eng. *kails*.

Kei, v., is de Fri. vorm van *keg*.

Keik, v.: z. KEEK.

Keil, m., door iotaseering der *g* uit *kegel*.

Keilderen, ono. w., frequent van *keilen*.

Keilen, ono. w., denom. van *keil* = keisteen.

Keizer, m., Mnl. *keiser*, Os. *kēsar*, gelijk Ohd. *keisar* (Mhd. *keiser*, Nhd. *kaiser*), Ags. *cāsere*, Ofri. *keiser*, Go. *kaisar*, uit Lat. *Cæsar* (z. ook CZAAR).

Keker, v., gelijk Hgd. *kicher*, uit Lat. *cicer* = peulerwt.

Kekeren, ono. w. + dial. Hgd. *kicken*, dial. Eng. *to kick* : onomat. met bijvorm. *giegelen*.

1. **Kelder**, m., Mnl. *kelre*, gelijk Ohd. *chellari* (Mhd. en Nhd. *keller*) en On. *kjallari*, met opgeschoven klemtoon (vergel. AALRUPS), uit Lat. *cellarium*, een afleid. van *cella* = cel (z. d. w.).

2. **Kelder**, in *keldervijs* of *-winde*, is hetz. als 3. *kolder*.

1. **Kelk**, m. (beker), Mnl. *kelc*, Os. *kelic*, gelijk Ohd. *chelih* (Mhd. en Nhd. *kelch*), Ags. *calic* en On. *kalkr*, uit Lat. *calicem* (*-ix*) + Gr. κύλιξ, Skr. *kalaça*.

2. **Kelk**, m. (bloemenkelk), gelijk Hgd. *kelch*, uit Lat. *calycem* (*-yx*), dat men met *calicem* (z. 1. KELK) verwarde, maar dat een ander woord is, ontleend aan Gr. κάλυξ.

Kelp, v. (soda) + Hgd. id., Eng. *kelp* en *kilp* : oorspr. onbek.

Kemel, m., Mnl. id., gelijk Mhd. id., rechstreeks, uit Gr. κάμηλος (z. KAMEEL).

Kemelkoek, v. : het eerste lid is Hgd. *kümmel*, een bijvorm van *komijn* (z. d. w.).

Kemmen, o. w. + Hgd. *kämmen* : denom. met *e* = *ă* van *kam*.

Kemp, v., uit Mlat. *cannapis*, Lat. *cannabis* = hennep (z. d w.).

Kemphaan, m. : het eerste lid is de stam van *kempen* = kampen, met *e* = *ă* van *kamp* = strijd.

Kenen, ono. w., van *keen* (z. d. w.) + Ags. *cinian*.

Kennen. o. w., Mnl. id., Os. *kennjan* + Ags. *chennan* (Mhd. en Nhd. *kennen*), Ags. *cennan*, Ofri. *kenna*, On. id. (Zw. *känna*, De. *kiende*), Go. *kannjan* : factit. van het werkw. **kinnen*, vermeld bij *kunnen*.

Kennewe, v., Mnl. id., met bijvormen *kenneve*, *kenneffe* en *kennest*; daarnevens Mnl. *caneve* = klamp, bout (z. 1. KNEVEL).

Kenteren, o. w., met *e* = *ă* van 1. *kant*.

Keper, v., Mnl. id. + Hgd. id. : oorspr. onzeker. Was eerst een term der bouwkunst = balk, daksparren ; ging van daar in de wapenkunde en de weverij over (z. 4. KIP).

Kerel, m., Mnl. *kerle* + Ohd. *charlo* (Mhd. *karl*), Ags. *ceorl* (Eng. *churl*), On. *karl* (Zw. en De. id.) : niet buiten het Germ.; de eigennaam *Karel* is hetz. woord. De bet. zijn : man, vrij man uit den geringen stand, boer, kinkel.

Keren, o. w., Mnl. id. + Ohd. *cheren* (Mhd. *kern*, Nhd. *kehren*), On. *kar* = het vuil + Lith. *žerti* = krabben.

Kerf, v., van *kerven*.

Kerk, v., Mnl. *kerke*, Os. *kirika*, gelijk Ohd. *chirihha* (Mhd. en Nhd. *kirche*), Ags. *cyrice* (Eng. *church*), Ofri. *kerke*, On. *kirkja*, uit Gr. κυριακόν = huis des Heeren, zelfst. gebr. onz. bijv. van κύριος = heer. Het Gr. w. ging ook in 't Slav. over : Ru. *cerkovj*.

Kerker, m., Mnl. id., Os. *karkâri*, gelijk Ohd. *charchâri* (Mhd. *karkære*, Nhd. *kerker*), Ags. *carcern*, uit Lat. *carcerem* (*-er*) + Gr. κάρκαρον. Uit het Gr. komt Go. *karkara*.

Kermen, ono. w., Mnl. *karmen* + Ags. *cyrman* (Eng. *chirm*) + Gael. *gairm* = schreeuwen.

Kermes, v. (schildluis), uit Sp. *carmes*, van Ar. *qirmizi* (z. KARMIJN).

Kermis, v., Mnl. *kermisse* + Nhd. *kirmes*, d. i. dag van de verjarings*mis* der *kerk*wijding. De slotklank van *kerk* is gesyncopeerd.

Kern, v., Mnl. *kerne* + Ohd. *kerno* (Mhd. en Nhd. *kern*), On. *kjarni*, vertoont den middelgraad van den wortel van *koorn*, namelijk Idg. √ĠĒR = stuk wrijven.

Kernen, o. w. : z. KARN.

1. **Kers**, v. (vrucht), Mnl. *kerse*, gelijk Ohd. *chirsa* (Mhd. *kirse*, Nhd. *kirsche*), en Ags. *ciris* (Eng. *cherry*), uit Mlat. *ceraseam* (*-ea*) (van waar ook Fr. *cerise*), Gr. κερασία, niet van den naam der stad *Kerasos* in Pontus, maar afgel. van κέρας = hoorn (z. d. w.), wegens het hoornharde hout van den kerselaar.

2. **Kers**, v. (plant), Mnl. *kerse* + Ohd. *chresso* (Mhd. en Nhd *kresse*), Ags. *cresse* (Eng. *cress*). Hieruit in 't Skand. (Zw. *krasse*, De. *karse*) en 't Rom. (Fr. *cresson*).

Kersouw, v. (madeliefje), Mnl. *kersoude*, uit Ofra. *cassoude* (thans *consoude*), van Lat. *consolida* = 1. waalwortel, 2. madeliefje (*consolidare* = hard maken, van *cum* (z. GE-) en *solidus* = vast, hard, afgel. van *sollus* = geheel : z. ZALIG) : zoo genoemd omdat

men deze plant de kracht toekende, het bloed te stelpen.

Kerspel, o. + Mhd. *kirspil* (Nhd. *kirchspiel*). Voor het eerste lid. vergel. *kermis*; het tweede is van *spellen* = spreken, en = spraak, rede, afkondigen, rechtsgebied, jurisdictie: het steekt ook in Eng. *gospel* en Hgd. *beispiel*.

Kerspendoek, o. (floers), Mnl. id., naar Ofra. *crespe* (thans *crêpe*)=floers.

Kerstdag, m.: het eerste lid is de gewone Mnl. vorm van *Christus*: de H. Kerst.

Kerstenen, o. w., denom. van *kersten*, den gewonen Mnl. vorm van *christen* (z. d. w.).

Kersversch, bijv.: het eerste lid = flink, krachtig, en is hetz. als 2. *kras* (z. d. w.). Hooft schreef *kars inne vers*.

Kert, o., van denz. wortel als *kartelen* (z. d. w. en *krassen*).

Kervel, v., gelijk Hgd. *kerbel*, Eng. *chervil*, Fr. *cerfeuil*, uit Lat. *cærifolium*, Gr. χαιρέφυλλον, zooveel als verblijdend blad (χαίρειν = verblijden en φύλλον = blad). In 't Fr. bleef de Lat. klemtoon bewaard; in 't Germ. schoof hij op (verg. *aalrups*).

Kerven, o. w., Mnl. id. + Mhd. *kerben* (Nhd. id.), Ags. *ceorfan* (Eng. *to carve*), Ofri. *kerva*, On. *kyrfa* (Zw. *karfva*, De. *karve*) + Gr. γράφειν = ingriffen, schrijven: Idg. √GERBH.

Kesp, v. (oplegstuk): oorspr. onbek.

Ketel, m., Mnl. id., Os. *ketil*, gelijk Ohd. *chezzin* en *chezzil* (Mhd. *kezzel*, Nhd. *kessel*), Ags. *cetel* (Eng. *kettle*), Go. *katils*, uit Lat. *catinum* (-*us*) = schotel + Skr. *kathina*, Gr. κότυλος. — Vergel. *ezel* uit Lat. *asinus*. — Het Germ. ging in 't Slav. over: Ru. *kotel*, Lith. *katilas*.

Ketelboeter, m.: voor het tweede lid z. 3. BOETEN.

1. **Keten**, v. (ketting), Mnl. id., gelijk On. *kœta*, uit Lat. *catenam* (-*a*), terwijl Ohd. *chetina* (Mhd. *keten*, Nhd. *kette*) uit den bijvorm *cadenam* (-*a*), van waar ook Fr. *chaîne*. In 't Germ. schoof de Lat. klemtoon op: vergel. *kervel*.

2. **Keten**, o.w. (zout keten), van *keet*.

1. **Ketsen**, o. w. (afsluiten) + Ndd. *ketschen*: onomat. en tevens bijvorm van *kaatsen*.

2. **Ketsen**, o. w. (voortslepen), waaruit Eng. *to kedge*: bijvorm van *kaatsen*.

Ketter, m., gelijk Hgd. *ketzer*, uit Gr. καθαροί (de reinen), naam eener sekte van Manichæers uit de 11de en 12de eeuw.

Ketting, m., vervormd uit *kettine*, *ketine*, oudere vormen van *keten*.

1. **Keu**, v. (biljartstok), volgens sommigen uit *keude*, bijvorm van *kodde*, maar veel waarschijnlijker uit Fr. *queue*, van Lat. *caudam* (-*a*) = staart.

2. **Keu**, v. (varken), dial. *kode*, bij Kil. *kudde*: vergel. Fr. *coche* = zeug (*cochon* = zwijn), waarvan ook de oorspr. onbek. is, maar waarmede Wal. *cocinę* = zwijnenstal en Mag. *kotza* = zwijn, ook kunnen vergeleken worden.

Keuken, v., Mnl. id., gelijk Hgd. *küche* en Eng. *kitchen*, met opgeschoven accent (z. JOOD), uit Mlat. *cucinam* (-*a*) (van waar ook Fr. *cuisine*), Lat. *coquina*, een afleid. van *coquere* = koken (z. d. w.).

Keule, v. (plant), uit **keunele*, gelijk Ndd. *konele*, Hgd. *künel*, Ags. *cunela*, uit Lat. *conilam* (-*a*), Gr. κονίλη.

Keulenaar, m. (vaartuig), komende van *Keulen*. De naam *Keulen* is ontstaan uit Lat. *Colonia* (*Agrippina*), d. i. de kolonie (van Agrippa).

Keune, v., uit **keunele* (z. KEULE).

Keur, v., Mnl. *cuere* + Ohd. *churi* (Mhd. *küre*, Nhd. *kur*- in *kurfürst*), Ags. *cyre*: met *eu* = *ő* van denz. stam als 't meerv. imp. van *kiezen*. De bet. zijn: keus, beslissing, verordening.

Keuren, o. w. + Hgd. *küren*, van *keur*. De bet. *proeven* nog in *goed*- en *afkeuren*.

Keurmede, v. = beste stuk vee dat de heer zich als geschenk kiest. Het tweede lid is *miede* = geschenk.

Keurs, v., niet uit Fr. *corset*, maar hetz. w. als Mhd. *küris* = kolder, vest, uit Fr. *cuirasse* = pantser, een afleid. van Lat. *corium* = leder.

Keus, v., ontstond uit *keur*, evenals *kozen* en *gekozen* uit *koren* en *gekoren*, onder invloed van *kiezen*.

Keuspot, m.: eerste lid kan bijvorm zijn van *kies* met bet. *pin*.

Keutel, v., met *eu* = *ő* dimin. van *koot*.

Keuteren, o. w.: z. KOTEREN.

Keutje, o.: dim. van 2. KEU.

Keuvel, v., Mnl. *cuevel*, *cuevele*, uit

Mlat. *cubellam* (*-a*), dimin. van Lat. *cupa* = kuip.

Keuvelen, ono. w., bijvorm van *kevelen*, afgel. van *kevel*.

1. **Keuzelen**, ono. w. (knikkeren), van een ouder *keuzel* = knikker, dimin. van *kuis*.

2. **Keuzelen**, ono. w. (praten) met den bijvorm *kozelen*, frequent. van *koozen*.

Kevel, m., Mnl. bijv. *kevel* = tandeloos + Mhd. *kivel* (Nhd. *kiefel*) = kinnebak, kieuw, van Germ. √KEF, met bijvorm KIF = een kauwende beweging maken, synon. en verwant met Germ. √KEW, met bijvorm KIW (z. KIEUW).

Kever, m., Mnl. id. + Ohd. *chevar* (Mhd. *kever*, Nhd. *käfer*), Ags. *cefr* en *ceafor* (Eng. *chafor*): van denz. wortel als *kevel*, indien = knaagdier, of als *kaf*, indien = peuldier.

Kevie, v., Mnl. id., gelijk Ohd. *chevia* (Mhd. *kevje*, Nhd. *käfich*), uit Mlat. *caveam* (*-a*) = holte, kooi, een afleid. van Lat. *cavus* = hol (z. d. w.). Vergel. *kouw* en *kooi*.

Kevis, v., Mnl. *keefse* + Ohd. *chebis* (Mhd. *kebse*, Nhd. *kebs-weib*), Ags. *cefes* = dienstmeid, bijwijf, On. *kefsir* = slaaf: oorspr. onbek.

Kib, **kibbe**, v.: z. KUB.

Kibbelen, ono. w., frequent. van *kijven*.

Kibbeling, v., met Hgd. *kablen*, verwant met *kabeljouw*.

Kid, v. (klein paard): alleen Ndl. en Fri: oorspr. onbek.

Kiek, v.: z. KEEK.

Kiekeboe, tuss., uit den imper. van *kijken*, met dial. *ie* voor *ij*, en het tuss. *boe*.

Kieken, o. en *kuiken*, Mnl. *kieken* en *kuken* + Mndd. *küken* (waaruit Hgd. *küchlein*), Ags. *cycen* (Eng. *chicken*): is dimin. van het nw. dat zich vertoont in Ags. *cocc* (Eng. *cock*) en On. *kokkr* = haan, dat wellicht gelijk Fr. *coq* een onomat. is.

1. **Kiel**, m. (kleedingsstuk), Mnl. *kidel* + Mhd. *kitel* (Nhd. *kittel*): oorspr. onb.

2. **Kiel**, m. (wig), Mnl. id. + Ohd. *chil* (Mhd. *kil* en *kidel*, Nhd. *keil*): verder verwantschap, vooral die met *keg* en *keil*, onzeker.

3. **Kiel**, v. (bodembalk), gelijk Hgd. id. en Eng. *keel*, uit Noordsch *kjölr*, waarvan de oorspr. onbek. is (Het Fr. *quille* is ontleend aan 't Ndl.). Niet verwant met Noordsch *kjölr* is Noordsch *kjoll*, Ags. *céol* (Eng. *keel*), Ohd. *cheol* (Mhd. *kiel*), Mnl. *kiel* = groot schip; daar brengt men Gr. γαυλός = koopvaardijschip mede in verband.

Kieling, v. (werf), een afleid. van **kiel* = groot schip (z. 3. KIEL).

Kiem, m. + Ondd. *kîmo* (Mndd. en Nndd. *kîm*), Ohd. *chîmo* (Mhd. *kîm*, Nhd. *keim*), een afleid. van √KI, verwant met den wortel van *kwik*.

Kienhout, o. + Ohd. *chien* (Mhd. en Nhd. *kien*), Ags. *cén* = pijnboom, fakkel.

Kienspel, o., uit Fr. *quine* = reeks van vijf, van Lat. *quinum* (*-us*), een afleid. van *quinque* = vijf (z. d. w.). De lottospeler die vijf nummers op een rij heeft, roept: *quine!*

Kiepekorf, m., is een tautologie, want *kiepe* = korf. Dit *kiepe* (waaruit Hgd. id.) is evenals Ags. *cypa* (Meng. *cupe*), wellicht uit Lat. *cupam* (*-a*) = kuip (z. d. w.).

Kier, m., in *op een kier*, vervormd uit Mnl. *akerre* + Mndd. *ankerre*, Eng. *ajar*: waarin het voorz. *in* of *aan* en het verbaalabstr. van Mnl. *kerren* = kraken; dus = op het punt staande van te kraken (z. *korren*).

Kiereboe, v.: oorspr. onbek.

1. **Kies**, v. (tand): alleen in 't Ndl. en 't Fri. met bijvormen *kise*, *kuse*: z. KEESHOND.

2. **Kies**, o. (zwavelkies), Mnl. id. + Mhd. *kis* (Nhd. *kies*): oorspr. onbek., niet verwant met *kei*.

Kiesch, bijv.: alleen in 't Ndl. en 't Fri.: een afleid. van den stam van *kiezen*, dus = kieskeurig.

Kieuw, v., Mnl. *cuwe* + Ohd. *chîwa* (Mhd. *kiuwe*, Nhd. *keu*), van Germ. √KIW, met bijvorm KEW = kauwen (z. d. w.).

Kievit, m., Mnl. id. + Hgd. *kiebitz*, Eng. *pewet*, *peewit*: onomat.

Kiezel, o., uit Hgd. *kiesel* + Ags. *ceosel*: dimin. van 2. *kies*.

Kiezen, o. w., Mnl. *kiesen*, Os. *kiosan* + Ohd. *chiosan* (Mhd. en Nhd. *kiesen*), Ags. *céosan* (Eng. *to choose*), Ofri. *kiasa*, On. *kiosa*, Go. *kiusan* +

Skr. *juṣ* = verkiezen, Gr. γεύεσθαι = smaken, Lat. *gustus* = smaak, Oier. *to-gu* = keus: Idg. √ĝeus. Uit het Germ. komt Fr. *choisir*.

Kif, o. (run), misschien verwant met *kaf*.

Kijken, ono. w., Mnl. *kiken*; ook in Eng. en Hgd. dialecten: oorspr. onzek.; vergel. Hgd. *gucken*, welks oorspr. insgelijks onbekend is.

Kijt, v., bijvorm van *kuit*: z. d. w.

Kijven, ono. w., Mnl. *kiven* + Ohd. *keifen*, On. *kífa*, wellicht van √kif (z. kevel).

Kik, m., **kikken**, ono. w.: onomat.; vergel. *kekeren*.

Kikhalzen, ono. w. = met den hals kikken; vergel. *kokhalzen*.

Kikvorsch, m. = een vorsch die *kikt*.

1. **Kil**, v. (waterdiepte), Mnl. *kille* + Lith. *gilybe* en *gyle* = diepte.

2. **Kil**, bijv. (frisch) + Eng. *chill*: van Germ. √kel, Idg. √gel: Lat. *gelu* = vorst, *gelare* = vriezen (Fr. *geler*), Osl. *golatu* = ijs: vergel. ook *koel* en *koud*.

Kim, v. (in een vat), Mnl. *kimme* + Ndd. *kimme*, Eng. *chimb*, Zw. *kimbe*: oorspr. onzek.

Kimmeloos, bijv., van *kim* = kaam + Ndd. *kiem*, Hgd. *keim*: niet verder op te sporen; wellicht een bijvorm van *kaam*.

Kin, v., Mnl. *kinne*, Os. *kinni* + Ohd. *chinni* (Mhd. *kin*, Nhd. *kinn*), Ags. *cin* (Eng. *chin*), On. *kinn* (Zw. en De. *kind*), Go. *kinnus* (= wang) + Skr. *hanus* = kakebeen, Gr. γένυς = kin, Lat. *gena* = wang, Oier. *gin* = mond (z. knie). *Kin* = Idg. *ĝen-u-*.

Kina, v., uit Peruv. id. = schors.

Kind, o., Mnl. id., Os. id. + Ohd. *chind* (Mhd. *kint*, Nhd. *kind*), Ofri. *kind*, met den normalen stamgraad; daarnevens Os. *-kund*, Ohd. *-chund*, Ags. *-cund*, On. *kundr*, Go. *-kunds*, met den zwakken stamgraad van Germ. √ken Idg. √ĝen = telen, voortbrengen: Skr. *janas* = geslacht, *jantu* = kind, *janī* = vrouw, Gr. γένος = geslacht, γένεσις = geboorte, γί-γνομαι = ik word geboren, Lat. *gens*, *genus* = geslacht, *genitus* = geboren, kind, *gi-gnere* = telen, Osl. *zena* = vrouw, Lith. *gentis* = verwant (z. kunne, kunnen, koning en knie). — Ags. *cild* (Eng. *child*) is een ander woord, verwant met Go. *kilþei* = schoot.

Kink, v. (draai) + Ndd. *kinke*, Eng. *kink*: van denz. wortel als *konkel* (z. d. w.).

Kinkel, m.: oorspr. onbek.

Kinken, ono. w. + Eng. *to chink*: onomat.

Kinkhoest, m. + Ndd. *kinkhoost*, Eng. *chincough*; daarnevens dial. Ndl. *kiekhoest*, Zw. *kikhosta*, De. *kighoste*, Hgd. *keuchhusten*: het 1ste lid in al die w. is de stam van *kuchen* of van deszelfs nasaleering **kinken*; het tweede lid van van Eng. *chincough*, namelijk *cough*, is hetz. als *kuch* en = verkoudheid.

Kinkhoorn, m. + Hgd. *kinkhorn*; de bet. is: gekronkelde hoorn, d.i. gekronkeld hoornvormig ding (z. kink).

Kinnebak, v., uit *kin* en 3. *bak* = wang.

Kinnetje, o., vroeger *kindeken* en *kinderkijn* (waaruit Eng. *kilderkin*), evenals Hgd. *kindel*, uit Mlat. *quintale* = 1/5 der maateenheid, een afl. van Lat. *quinque* = vijf (z. d. w.).

1. **Kip**, v. (hoen), van 2. *kippen* in de bet. *uitbroeden*.

2. **Kip**, v. (val), van 3. *kippen* in de bet. *wippen*.

3. **Kip**, m. (insnijding), bijvorm van 1. *keep*.

4. **Kip**, v. (stokvischhoepeltje) + Ohd. *chiffa* = rongstok, verwant met *keper*.

5. **Kip**, o. (strook hout aan een ploeg), hetz. w. als 4. *kip*.

6. **Kip**, v. (muts) + Fri. en Ndd. *kippe*, bijvorm van *kap*.

7. **Kip**, m. (bijziende persoon): oorspr. onbek.; z. kippig.

1. **Kippen**, o. w. (snijden) + Ags. *cippjan* (Eng. *to chip*) = kerven, verwant met *kappen*.

2. **Kippen**, o. w. (pikken, de eierschaal doorpikken, uitbroeden) + Eng. *to chip*: is waarschijnlijk hetz. w. als 1. *kippen*.

3. **Kippen**, ono. w. (wippen): onomat.

4. **Kippen**, o. w. (vangen), van 2. *kip*, dat zelf van 3. *kippen* is afgeleid.

5. **Kippen**, o. w. (snel wegstelen): onomat.: z. 2. kaap.

6. **Kippen**, o. w. (uitzoeken), of hetz.

als 5. *kippen*, of hetz. als 2. *kippen* (pikkend uitzoeken).

Kipperen, ono. w. (tintelen), frequent van 1. *kippen*, niet zoo zeer om het gerimpeld uitzicht als om het prikkelend gevoel.

Kippig, bijv., van 7. *kip*, of misschien van 1. *kip*,dus=die kijkt als een kip; dan is 7. *kip* uit *kippig* opgemaakt.

Kirren, ono. w. + Hgd. id., bijvorm van *korren*.

1. **Kiskassen**, ono. w. (keilen), een reduplicatie met ablaut van 2. *kitsen*.

2. **Kiskassen**, ono. w. (smullen): onomat.

Kissen, o. w.: onomat.

Kissevissen, ono. w.; onomat. gevormd met de stammen van *kissen* en *vezelen*.

Kist, v., Mnl. *kiste*, gelijk Ohd. *chista* (Mhd. en Nhd. *kiste*), Ags. *cist* (Eng. *chest*) en On. *kista*, uit Lat. *cistam* (-*a*), van Gr. *κίστη*.

Kit, v. + Eng. *kit*, Skand. *kitte*; een bijvorm met ablaut is *keet*; misschien verwant met *kot*. Merkwaardig is Hgd. *kieze* = korf, behoorende bij *kit*, en evenzoo *kötze* = korf, behoorende bij *kot*.

Kits, v. (vaartuig), gelijk Fr. *caiche*, uit Eng. *ketch*, dat uit Turk. *qaïq* = boot. Rechtstreeks uit Tu. is Fr. *caïque*, van waar dan *kaïk*.

1. **Kitsen**, ono. w. (speeksel uitschieten): onomat.

2. **Kitsen**, ono. w. (keilen), bijvorm van *kaatsen*.

Kittelen, o. w., Mnl. id. + Ndd. *ketelen*, Ohd. *chizzilon* (Nhd. *kitzeln*), Ags. *citelian* (Eng. *to kittle* en met metath. *to tickle*), On. *kitla*: verwant met *koteren*.

Kittig, bijv. (bevallig): oorspr. onzeker; waarschijnlijk niet van den stam van *kittelen*, maar van **kitte* + Eng. *kitten*, Hgd. *kitze* = jonge kat, een afleid. met ablaut van *kat*

Klaar, bijv., Mnl. *claer*, gelijk Hhd. *klar* en Fr. *clair*, uit Lat. *clarum* (-*us*) = helder, schoon. Eng. *clear* is uit Fr. *clair*.

Klaas, m.,verkort uit *Niklaas*, Lat. *Nicolaus*, Gr. *νικολάος* (*νίκη* = zege, *λαός* = volk). Het woord wordt dikwijls ironisch toegepast, maar niet altijd op een duidelijke wijze.

Klacht, v., Mnl. *clachte*, met -*te* van het zelfst. nw. **klag* (Mnl. *geclach*, *beclach*), hetwelk van *klagen*.

1. **Klad**, v. (vuil, smet), Mnl. *cladde* + Ndd. *kladde*, Eng. *clat*, De. *klat*: niet verder op te sporen.

2. **Klad**, o. (kladboek), verkort uit *kladboek*, een samenst. met 1. *klad*.

3. **Klad**, v. (klis) + Hgd. *klette*, Ags. *clipe*; daarnevens *klet*, *klit* en *klis*: z. d. w. Van hier Fr. *gletteron*, *glouteron*.

Kladdei, v., van 1. *klad* met hetz. suffix als *klappei*.

Klafter, m., uit Hgd. id. + Lith. *glebys* = armvol, *globti* = omvatten.

Klagen, ono. w., Mnl. *claghen* + Ohd. *chlagôn* (Mhd. en Nhd. *klagen*): niet verder op te sporen.

Klak, v. + Hgd. *klack*, Ags. *clæc* (Eng. *to clack*), On. *klakkr*, ook Fr. *claque*: onomat. Al de bet. gaan uit van die van het krakend geluid.

Klakkeloos, bijv. + Ndd. *klaklos* = onvoorzien, Ags. *clæcléas* = vrij, On. *klaklaust* = ongedeerd: samenst. met *klak* = 1. klap (dus: onverwachts, onbedachtzaam, onbeduidend), 2. smet (dus: smetteloos, ongedeerd, zonder haperen).

Klakker, m. (gebak): oorspr. onzek.

Klam, bijv. + Ndd. *klamm*, De. en Zw. *klam*. Eng. *clammy*: verder verwantschap onzeker.

Klamaai, m. + Ndd., Hgd., Zw. en De. *klamei*: oorspr. onzeker.

Klamp, m. + Hgd. *klampfer*, Eng. *clamp*, On. *klampi*: verwant met *klem*. Uit het Germ. komt Fr. *clamp*.

Klamper, m., zooveel als vogel met *klampen*: vergel. 3. *klem*.

Klander, m.: hetz. als 2. *kalander*.

Klandizie, v., uit Fr. *chalandise*, afgel. van *chaland* = klant (z. d. w.).

Klank, m., van denz. stam als 't oud enk. imp. van *klinken*.

Klant, m., Mnl. *callant*, gelijk Eng. *callant* (= jongen), uit Fr. *chaland*, teg. d. van *chaloir* = belang stellen in iemand, van Lat. *calere* = warm zijn.

Klap, m. en v., Mnl. *clap* + Hgd. *klapf*, Eng. *clap*: onomat.

Klapbes, v.: men kan met de hul

een *klappend* gerucht voortbrengen.

Klaplooper, m. = 1. melaatsche die met een *klap loopt* om van zijn komst te verwittigen, 2. bedelaar, 3. tafelschuimer.

Klappei, v., uit *klappege*, van *klappen*, met hetz. suffix als *dievegge*.

Klappen, ono. w.: in alle bet. van *klap*: onomat; z. ook KLEPPEN en KLOPPEN.

Klapper, in eenige samenst. bet. *kokos* en is volksetym. vervorming van Jav. *kĕlŏpŏ*, *kĕlăpă* = kokosnoot.

Klapperen, ono. w., frequent. van *klappen*.

Klapperolie, v.: olie van *klaprozen*; z. ook KLAPPER.

Klaproos, v.: men kan met de blaadjes een *klappend* gerucht maken; vergel. Hgd. *klatschrose*.

Klapwieken, ono. w., zooveel als klappen met de wieken; de orde der deelen is niet de gewone: vergel. echter *klappertanden*.

Klarebossen, m. meerv.: het 1ste lid is een afleid. van 3. *klad* (z. d. w.); het 2de is 2. *bos*.

1. **Klas**, v. (klis): z. KLIS.

2. **Klas**, **klasse**, v. (afdeeling), uit Fr. *classe*, van Lat. *classem (-is)* = afdeeling, vergadering, vloot.

Klateren, ono. w. + Hgd. *klattern*, Eng. *to clatter*: onomaat.

Klatergoud, o.: zoo genoemd om het ratelen der blaadjes: vergel. Hgd. *rauschegold*.

Klats, tuss. + Hgd. *klatsch*: onomat.

Klauteren, ono. w. + Ndd. *klauern*: een afleid. van *klauw*.

Klauw, m., Mnl. *claeuwe*, Ondd. *clâwa* + Ohd. *chlâwa* (Mhd. *klâwe*, Nhd. *klaue*), Ags. *clâ* (Eng. *claw*), On. *kló* (Zw. en De. id.): verder verwantschap onzeker.

1. **Klauwier**, o. (klavier): bijvorm van *klavier*.

2. **Klauwier**, m. (spijker, vogel, plant): afleid. van *klauw*.

Klavaatshamer, m., vervormd uit *kalfaatshamer*.

Klaver, v. + Ndd. *klewer*, Ags. *clǽfre* (Eng. *clover*), Zw. *klöfver*, De. *klöver*; wellicht een samenstelling: het eerste lid **klaiw* is Ohd. *chlêo* (Mhd. *klê*, Nhd. *klee*), dat niet verder op te sporen is; het tweede lid *-fre* is niet duidelijk.

Klaveren, ono. w. (klauteren) + Ndd. *klauern*: een afleid. van *klauw*.

Klavier, o., uit Fr. *clavier*, een afleid. van Lat. *clavis* = sleutel, toets.

Kleed, o., Mnl. *cleet* + Mhd. *kleit* (Nhd. *kleid*), Ags. *clâð* (Eng. *cloth*), Ofri. *klath*, On. *klæþi* (Zw. *kläde*, De. *klæde*): niet verder op te sporen.

1. **Kleef**, v. (plant), van *kleven* (z. KLIJF).

2. **Kleef**, m., in de uitdr. *hij is van Kleef*: *hij houdt meer van den heb dan den geef*, is de stadsnaam *Cleef* met bijgedachte aan 't werkw. *kleven*. De naam *Cleef* is verwant met *klif*.

Kleem, o., Mnl. *cleem* + Ags. *clâm*, Ohd. *chleimen* (= bestrijken) met *-m*-suffix van denz. wortel als *klei*.

Kleerooge, v. (veldsla): oorsprong onbekend.

Klei, v., Mnl. *cleie* + Ndd. *klei*, Hgd. *klei*, Ags. *clǽg* (Eng. *clay*) + Gr. *γλοιός* = kleverig vocht, *γλία* = lijm, Lat. *glus* = lijm, Osl. *glissa* = leem: √GLEI.

Klein, bijv., Mnl. *clene*, Os. *clêni* + Ohd. *chleini* (Mhd. *kleine*, Nhd. *klein*), Ags. *clǽne*, (Eng. *clean*), Ofri. *klêne*, On. *klén*. De bet. zijn: rein, zuiver, sierlijk, fijn, dun, gering. Sommigen zien het aan voor hetz. woord als *rein* (d. i. *hrein*) in onverschoven vorm; anderen brengen het tot Gr. *γλήνεα* = glinsterende sieraden (z. REIN, KLEINOOD en KLEINS).

Kleinood, o. + Hgd. *kleinôd*; ging over in 't Mlat. *clenodium* (van waar ons *kleinodiën*). Het is een samenstelling van *klein* = sierlijk, kostbaar, met **ood* = schat (z. OOIEVAAR).

Kleins, v., gevormd van *kleinzen* + Eng. *to cleanse*: een afleid. van *klein* = zuiver (z. KLEIN).

1. **Klem**, v. (voetangel), Mnl. *klemme*, + Mhd. *klemme* (Nhd. id.), On. *klemma*, van Germ. √KLAM met bijvorm *klamp* = samendrukken.

2. **Klem**, v. (nadruk): hetz. w. als 1. *klem*; reeds On. *klemma* = nadruk.

3. **Klem**, m. (vogel), verkort uit *klemvogel*, een samenst. met 1. *klem*, d. i. klauw: vergel. *klamper*.

Klemijn, **klemmersteen**, o.: bijvormen van *kalamijn* (z. d. w.).

Klens, v.: z. KLEINS.
Klep, v., met *e* = *ă* van *klap*: onomat.
Klepel, m.. Mnl. *clepel*, *cleppel*, *clippel* + Hgd. *klöpfel*: van *kleppen*.
Kleppen, ono. w., van *klep* of, met *e* = *ă*, van *klap*.
Klepper, m. (paard) + Hgd. id.: wel voor *klapper*, wegens den *klipklap* in den draf.
Klerk, m., Mnl. *clerc* (= geestelijke, geletterde, schrijver), gelijk Eng. *clerk*, uit Fr. *clerc*, van Mlat. *clericum* (*-us*) = iemand uit den *clerus*, Gr. κλῆρος = 1. lot, eigendom, 2. geestelijkheid, wier erfdeel is de Heer (Deuter. XVIII, 2).
Klesoor, m. (1/4 metselsteen) + Ndd. en Fri. id.: oorspr. onbek. (z. KLISKAS).
Klessen, ono. w. + Eng. *to clash*: onomat., verwant met *klak* en *kletsen*.
Klet, v. + Hgd. *klette*: z. 3. KLAD en KLIT.
Klets, v. + Hgd. *klatsch*: onomat.; vergel. *klats*.
Kletskop, m., uit Hgd. *glatze*, een intens. afleid. van *glatt* = glad. — De Hgd. *g* bleef explosieva.
Kletsoor, v., met Rom. suff. van *klets*.
Kletter, m.: verbalabstr. van *kletteren*.
Kletteren, ono. w.: onomat., verwant met *kletsen* en *klessen*.
Kleumen, ono. w. + Ndd. *klömen*, Zw. dial. *klummsen*, Eng. bijv. *clumsy*, van den zwakken graad van den wortel van *klem*.
Kleunen, ono. w. + Ndd. *klönen*, Ags. *clynnan*: niet verder op te sporen.
Kleur, v., uit Fr. *couleur*, van Lat. *colorem* (*-or*) = verf, van denz. wortel als *celare* = helen (z. d. w.), dus *color* zooveel als *de dekkende*.
Kleuter, v., zooveel als *ratelaar*, *geraasmaker*, van *kleuteren*, Ndd. *klöteren* = ratelen, bijvorm van *klateren*.
Kleven, ono. w., Mnl. *cleven*, Os. *klibôn* + Ohd. *chlebên* (Mhd. *kleben*, Nhd. id.), Ags. *cleofian* (Eng. *to cleave*), On. *klifa* (Zw. *klibba*, De. *klæbe*): afgel. van het sterk werkw **klijven*, Os. *klibian*, Ohd. *chlîban*, On. *klífa* = 1. wortel vatten, 2. vasthechten, 3. klimmen. Niet buiten het Germ.
Klibber, o. (gom), met verscherping, van den stam van 't meerv. imp. van het sterk werkw. **klijven*, vermeld bij *kleven*.
Klibberig, bijv., afgel. van *klibber*.
1. **Kliek**, v. (samenraapsel van personen), uit Fr. *clique*, bijvorm van *claque* = 1. gerucht, 2. verzameling van geruchtmakers: onomat.
2. **Kliek**, v., in alle andere bet., bijvorm van *klak* en dus onomat.: vergel. *klad-klit*, *klas-klis*.
1. **Klier**, v. (glande), Mnl. *cliere* + Oostfri. *klire*, Schot. *clyre*: oorspr. onbekend.
2. **Klier**, o. (hemdsklier), uit Fr. *collier*, een afleid. van *col*, Lat. *collum* = hals (z. d. w.).
Kliester, m. + Hgd. *kleister*: met suffix *-ster* van denz. wortel als *klei*.
Kliet, v.: z. 4. KLUIT.
Klieven, o. w., Mnl. *clieven*, Os. *klioban* + Ohd. *chlioban* (Mhd. en Nhd. *klieben*), Ags. *cléofan* (Eng. *to cleave*), On. *kliufa* (Zw. *klyfva*, De. *klöve*) + Gr. γλύφειν = hol maken, beeldhouwen, Lat. *glubere* = schillen.
Klif, o., Mnl. *clif*, Os. *klib* + Ohd. *kleb*, Ags. *clif* (Eng. *cliff*), On. *klif*, verwant met *klip*.
Klift, v. (plant), met bijvorm *kleefte*, een afleid. van *kleven*.
Klijf, o., een afleid. van **klijven*, het sterke werkw. vermeld bij *kleven*.
Klik, m. + Ndd., De. en Hgd. id.: van 1. *klikken*.
1. **Klikken**, o. w. (een klappend gerucht maken, praten) + Hgd. *klicken*, Eng. *to click*, van tuss. *klik*, onomat., ablaut van *klak* (vergel. 2. KLIEK).
2. **Klikken**, ono. w. (voldoende zijn), Mnl. *clicken* + Ohd. *chlecchen* (Mhd. en Nhd. *klecken*): verder verwantschap onzeker.
Klikklakken, ono. w.: reduplicatie met ablaut van *klak*.
Klikspaan, m., van 1. *klikken*: een klapperend spaan, molenklepper.
Klikspille, o., van 1. *klikken*: een klapperend spinnewiel.
Klim, o., van *klimmen*.
Klimaat, o., uit Fr. *climat*, gevormd van den stam van Gr. κλίμα = buiging, gordel, hemelstreek, van κλίνειν = leunen (z. d. w., alsook LADDER).
Klimmen, ono. w., Mnl. *climmen*, *clemmen* + Ndd. id., Ohd. *chlimban*

(Mhd. en Nhd. *klimmen*), Ags. *climban* (Eng. *to climb*): een genasaleerde vorm van denz. wortel van waar het sterk werkw. *klijven* komt, dat vermeld is bij *kleven*.

1. **Kling**, v. (lemmer), uit Hgd *klinge*, behoort bij 1. *klingen*; de echt Ndl. naam is *klinke*, behoorende bij 1. *klinken*.

2. **Kling**, v. (heuvel), Mnl. *clinge* + Ohd. *hlinga*: van 1. *klingen*.

Klinge, v. (kleefkruid), behoort bij 1. *klingen*.

1. en 2. **Klingen**, bijvormen van 1. en 2. *klinken*.

Klink, v. (ijzeren bout, balk, deurklink, voeg, spleet), Mnl. *clinke* + Eng. *clinch*: van 1. *klinken*. Uit het Ndl. komt Fr. *clinche*.

Klinkaard, m.: z. KLINKER.

1. **Klinken** en **klingen**, o. w. (vroeger klimmen, nu vastklinken, vastklampen) + Ndd. *klinken*, Eng. *to clinch*, *to cling*, De. *klynge*; wellicht verwant met *klimmen* en *kleven*.

2 **Klinken** en **klingen**, ono. w. (weergalmen), Mnl. *clinken* + Ohd. *chlingan* (Mhd. en Nhd. *klingen*), Eng. *to clink*, On. *klingja*: onomat., gelijk Gr. κλαγγή = klank en Lat. *clangere* = klinken.

Klinker, m., met bijvormen *klinkaard* en *klinkerd*: in alle bet. van 2. *klinken*.

Klinket, o., van *klink*, naar het Fr. *clinchette*, dimin. van *clinche* = klink (z. d. w.).

1. **Klip**, v. (rots), Mnl. *clippe* (hieruit Hgd. *klippe*): komt elders niet voor; is verwant met *klif*.

2. **Klip**, v. (knip): bijvorm van *klep*.

Klipper, m. (vaartuig): oorspr. onbek.

Klippertanden, ono. w.: het eerste lid is een ablaut van *klapperen*; vergel. voorts *klapwicken*.

Klis, v., Mnl. *clisse*, met bijvormen *klas*, *classe*; ontstaan uit *klatse*, *klitse*, en dus afleid. van 3. *klad* en *klit* (z. d. w.).

Klisklas, o. (smalle strook): oorspr. onbek.; verwant met *klesoor*.

Klissen, ono. w.: in alle bet. van *klis*.

Klit, v., Mnl. *clitte*, *clette* + Ohd. *chleda* (Nhd. *klette*), Ags. *clate* (Eng. *clot-bur*) + Lat. *glis*, Lith. *glitus* = kleverig (z. KLET, KLIS). Uit Germ., Fr. *gleton*, *glouteron*.

1. **Klits**, v. (teef) + Ndd. id.: oorspr. onbek.

2. **Klits**, tuss.: onomat.; vergel. *klets* en *klats*.

Klizeerschaaf, v.: het eerste lid berust op Fr. *glisser*, dat zelf teruggaat op Germ. *glissen*.

Klod, o. + Eng. *clod*, verwant met *kloot* en *kluit*.

Klodder, v., van *klodderen* en dit van *klod*.

Kloef, v. + Hgd. *kluppe* = klem: van *klieven*.

1. **Kloek**, v. (klokhen) + Hgd. *klucke*: van **kloeken* + Hgd. *klucken*, Eng. *to cluck*, bijvorm van *klokken* (z. 2. KLOK).

2. **Kloek**, bijv. (sterk) + Ndd. *klok*, Hgd. *klug* (= dapper, sluw): niet verder op te sporen.

1. **Kloen**, o. (kluwen): niet buiten het Ndd., verwant met *kluwen*.

2. **Kloen** (turf) en 1. KLUUN, v.: hetz. als 1. *kloen*.

Kloet, m., Mnl. *cloet* + Fri. *klóte*, Ags. *clót*, On. *klót*: niet verder op te sporen.

1. **Klok**, v. (om te luiden), Mnl. *clocke* + Ohd. *glocka* (Mhd. *glocke*, Nhd. id.), Ags. *clucge* (Eng. *clock*), On. *klukka*: het Germ. woord komt, evenals het Rom. (Mlat. *clocca*, Fr. *cloche*) uit het Kelt. (Ier. *clog* = klok), waar het een onomat. is. Voorts toegepast op ander voorwerpen wegens den vorm.

2. **Klok**, v. (klokhen), van *klokken* + Eng. *to clock*: onomat.; vergel. den bijvorm *kloeken* en Gr. κλώζειν, Lat. *glocire*.

3. **Klok**, tuss.: onomat.

4. **Klok**, m. (slok), van 3. *klok*.

Kloker, m. en *kloken* = uitwroeten: oorspr. onbek.

Klokspijs, v. 1. = metaal om klokken te gieten: met 1. *klok*; 2. = spijs die men *klokkende* inzwelgt: met 3. *klok*.

Klommer, m. (verzinsel): oorspr. onbek.

1. **Klomp**, m. (kluit), Mnl. *clompe* + Ndd. *klump* (waaruit Hgd. *klumpen*), Eng. *clump*, On. *klumba* + Osl. *klombo*.

2. **Klomp**, m. (holsblok) is hetz. w. als 1. *klomp*, dus *blok* dat tot schoeisel dient.

Klongel, v.: z. KLUNGEL.

Klont, v., Mnl. *clonte* + Ndd. *klunte*:

nasaleering van den wortel van *kloot* en *kluit*.

Klonter, m., uit *klonteren*, Mnl. *clonteren* + Eng. *to clunter*: van *klont*.

Kloof, v. (gaping), Mnl. *clove*, Ondd. *klobi* + Hgd. *kloben*, Eng. *clove*, On. *klofi*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *klieven*.

Kloon, m. (holsblok) hetz. als *kloen* = klomp.

Klooster, o., Mnl. *clooster*, gelijk de andere Germ. woorden (Hgd. *kloster*) en de Rom. (Fr. *cloître*), uit Lat. *claustrum* = opsluiting, beluik, van *claudere* = sluiten (z. d. w.).

Kloot, m., Mnl. *cloot* + Hgd. *klosz*, Eng. *cleat*: z. KLUIT.

Klooven, o. w., factit. van *klieven*, afgel. van denz. stam als 't enk. imp.

1. **Klop**, m. (slag), van *kloppen* + Hgd. *klopfen*: bijvorm met ablaut van *klappen*.

2. **Klop**, v. (non), verkort uit *klopzuster*: oorspr. onbek.

1. **Klos**, m. (klomp, blok, enz.), met *ss* uit twee dentalen van denz. wortel als *kloot* en *kluit*, met den zwakken graad.

2. **Klos**, m., gelijk Hgd. *klotschen*, uit Fr. *galoche*, van Mlat. **galopia*, naar Gr. καλόπους = houten schoeisel (κᾶλον hout, πούς = voet).

Kloteren, o.w. (ratelen, rammelen): z. KLEUTER.

Klots, m., uit Hgd. *klotz*, dat met Eng. *clot* den zwakken graad vertoont van den wortel van *kloot*.

Klotsen, ono. w.: onomat., verwant met *kletsen*.

Klotte, v., verscherpt uit *klod*.

Klovenier, afgel. van Mnl. *clover*, uit Ofra. *coluvre* (thans *couleuvre*) = adder, veldslang, kanon, van Lat. *colubram* (-*a*).

1. **Klucht**, v. (grap), Mnl. *clucht*, *cluft*: niet buiten Ndl. en Ndd., want Eng. *clever* is niet verwant. Het woord is van denz. wortel als *klieven* met den zwakken graad; de bet. is wellicht onderscheidingsvermogen, scherpzinnigheid; cf. Hgd. *gescheit* en *scheiden*, Eng. *skill* en *schelen*.

2. **Klucht**, v. (mast) + Hgd. *kluft*, Eng. *clift*: van *klieven*, dus = gaffelvormig voorwerp.

Kluft, v., uit Hgd. *kluft* (z. 2. KLUCHT).

Kluif, v. (klauw) + Hgd. *klaube*: van *klieven*, dus = gespleten voorwerp dienende om te klemmen. Van hier *kluiven* = afknagen, en zijn verbaalabstr. *kluif* = been.

Kluis, v., Mnl. *cluse*, gelijk Ohd. *chlûsa* (Mhd. *klûsa*, Nhd. *klause*), Ags. *clûse*, uit Lat. *clusam* (-*a*) = beluik, een zelfst. gebr. v. d. van *cludere*, vorm dien *claudere* aanneemt in composita (z. KLUISTER).

Kluister, v., Mnl. *kluuster*, Os. *clûstar*, gelijk Ags. *clûstor*, uit Lat. **clustrum*, staande tot *cludere* als *claustrum* tot *claudere* (z. KLUIS en KLOOSTER).

1. **Kluit**, v. (klomp), Mnl. *clute*, vertoont den verlengden zwakken graad (*klût*) van den Germ. √KLEUT = klomp van welks sterken graad (*klaut*), *kloot* afgeleid is. Dien wortel vindt men niet buiten het Germ.

2. **Kluit**, v. (munt): hetz. w. als 1. *kluit*: vergel. de uitdrukking: *een geldstuk*.

3. **Kluit**, v. (klucht), Mnl. *clute*, niet verwant met *klucht*, maar hetz. als 1. *kluit*, dat volkomen synon. was van *kloot*.

4. **Kluit**, m. (vogel), met bijvorm *kliet*: wellicht onomat.

Kluiven, o. w., Mnl. *cluven*: z. KLUIF.

Kluiver, m.: in alle bet. van *kluiven*.

Klungel, v., van *klungelen* = slingeren, frequent. met ablaut van 2. *klingen*, wegens de beweging.

Kluppel, m., Mnl. *cluppel*, van *kloppen*.

Kluppelvers, o.: vergel. Mnl. *stockreghel*, en Hgd. *knittelvers* (*knittel* = *knüttel* = knods): oorsprong en bet. onzeker. Vergel. Fr. *à bâtons rompus*.

1. **Kluts**, v., in *de kluts kwijt zijn*, is het woord *klos* = garenklos, verward met *kluts* = zooi: vergel. Fr. *perdre le fil, la bobine*.

2. **Kluts**, v. (zooi), verbaalabst. van *klutsen*.

Klutsen, o. w.: onomat., bijvorm van *klotsen*.

1. **Kluun**, v. (turf): z. 2. KLOEN.

2. **Kluun**, o. (bier): oorspr. onbek.

Kluwen, o. + Ndd. id., Ags. *cléo*-

wen; daarnevens Ohd. *chliuwi* (Mhd. *kliuwe*), Ags. *clywe* (Eng. *clew*), verder Nhd. *knäuel*, gedissim. uit *kläuel* + Lat. *gluere* = samentrekken, *glomus*, Skr. *glâus* = bal : Idg. √GLEU.

Knaap, m., Mnl. *knape*, Ondd. *knapo* + Ags. *cnapa*, On. *knapi*; met andere slotconsonant Ohd. *chnabo* (Mhd. en Nhd. *knabe*), Ags. *cnafa* (Eng. *knave*); ook Ohd. *chnappo* (Mhd. en Nhd. *knappe*): wellicht met *knecht*, van denz. oorspr. als *kunne* en *koning* + Oier. *gnia* = dienaar.

Knabbelen, o. w., frequent. met verscherping van Mnl. *cnaven* + Hgd. *knaben*, Eng. *to knab*, synon. en verwant met *knagen* (z. d. w., alsook KNAUWEN en KNIBBELEN).

Knagen, o. w., Mnl. *cnaghen*, Ondd. *knagan* + Ohd. *chnagan*, On. *knaga*; daarnevens Ohd. *gnagan*, Ags. id. (Eng. *to gnaw*), Zw. *gnaga*, De. *gnave*; daarnevens nog Ohd. *nagan* (Nhd. *nagen*), On. *naga* : niet buiten het Germ. Voor de verhouding *knagen* : : *nagen*, vergel. nog *neutelen*, *nijpen*, *nop*, *noest*, *nurken* met *knutselen*, *knijpen*, *knop*, *knoest*, *knorren*.

1. **Knak**, tuss.: onomat. van het breken van een hard voorwerp + Hgd. *knack*, Eng. *knack*.

2. **Knak**, bijv., uit het tuss. ontwikkeld.

Knallen, ono. w. + Hgd. *knallen*, Ags. *cnell* = klokslag (Eng. *knell* = klokslag) : onomat.

1. **Knap**, m. (geluid) : onomat.

2. **Knap**, v. (vlasbraak), van *knappen* = knappend breken, dat van 1. *knap*.

3. **Knap**, v. (eten), van *knappen*, een verscherping van *knabbelen*.

4. **Knap**, bijv. (nauwsluitend, welgevormd), waaruit Hgd. *knapp*, daarnevens On. *hneppr* = nauw : oorspr. onbek.

Knapkoek, v., van *knappen* : z. 2. KNAP en vergel. Fr. *croquet*.

Knapzak, m., waaruit Hgd. *knappsack*, Eng. *knapsack* en Fr. *canapsa*, van 3. *knap*.

Knarren, ono. w., met den ablaut *knerren* + Hgd. *knarren* en *knirren* : onomat.

Knarsen, ono. w., met den ablaut *knersen* + Hgd. *knarschen* en *knirschen* : onomat. verwant met *knarren*.

Knaster, v. : z. KANASTER.

Knauwen, o. w., Mnl. *cnauen*, *cnuwen* : synon. en verwant met *knagen* en **knaven* (z. KNABBELEN).

Knecht, m., Mnl. *cnecht* + Ohd. *chnecht* (Mhd. en Nhd. *knecht*), Ags. *cniht* = weerbaar man (Eng. *knight* = ridder) : synoniem en wellicht verwant met *knaap*.

Kneden, o. w., Mnl. *cneden* + Ohd. *chnetan* (Mhd. en Nhd. *kneten*), Ags. *cnedan* (Eng. *to knead*), On. *knoða* (Zw. *knåda*) + Ru. *gnetatj*.

Kneep, v. (neep, plooi) + Hgd. *kniff* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *knijpen*.

Kneisteren, ono. w. + Hgd. *knistern* : onomat., verwant met *knetteren* en *knitteren*.

Knekel, m., met *e* = *ő*, bijvorm van *kneukel*.

Kneker, m. (knijper, vrek) + Hgd. *knicker*; van *knikken* = 1. met een knik breken, 2. afbieden.

Knellen, o. w. : oorspr. onbek.

Kneppel, m. : z. KNUPPEL.

Knerren, ono. w. : z. KNARREN.

Knersen, ono. w. : z. KNARSEN.

Knetteren, ono. w. + Ndd. id., Hgd. *knittern*, De. *knittre*, Zw. *knitra* : onomat.

Kneu, v. (vlasvink) : onomat., verwant met *kneuteren*.

Kneukel, m., Mnl. *cnokel* + Hgd. *knöchel* : met *eu* = *ő*, dimin. van *knok*.

Kneuter, v., van *kneuteren*, om zijn zang.

1. **Kneuteren**, ono. w. (geluid maken). Mnl. *knoteren* + Ndd. *knotteren*, dial. Hgd. *knuttern* : onomat.; vergel. *kneu*.

2. **Kneuteren**, o. w. (kreuken) + Ndd. *knittern*, *kniddern* : frequent. van *kneden*.

Kneuzen, o. w., Mnl. *cnosen* + Ndd. *knősen*, Ohd. *chnussen* (Mhd. *knüssen*), Ags. *cnysan*. De *z* staat in afwisseling met *r* (vergel. *was*, *waren*) en zoo kan 't woord verwant zijn met 1. *knor*.

1. **Knevel**, m. (dwarshout, boei), Mnl. *cnevel* + Ohd. *chnebil* met bijvorm *chembil* (Mhd. *knebel*, Nhd. id.), On. *knefill*; voorts hierbij Mnl. *caneve*, Nnl. *kennewe* : alle van denz. wortel als *kam*.

2. **Knevel**, m. (knevelbaard), waaruit Hgd. *knebel*, is een afleid. van Mnl. *caneve* = wang + Ags. *cenep*, Ofri. *kenep*, On. *kanpr* = snorbaard.

Knevelen, o. w., van 1. *knevel*.

Knibbelen, ono. w., bijvorm met ablaut van *knabbelen*.

Knie, v., Mnl. *cnie*, Os. *kneo* + Ohd. *chneo* (Mhd. *knie*, Nhd. id.), **Ags**. *cnéo* (Eng. *knee*), Ofri. *knê*, On. *knê* (Zw. *knä*, De. *knœ*), Go. *kniu* + **Skr**. *jânu*, Arm. *cunr*, Gr. *γόνυ*, Lat. *genu*, verwant met *kin* en *knok*: Idg. √ĞEN = hoekig zijn; vergel. Gr. *γωνία* = hoek (waaruit Fr. *penta-gone*, enz.). *Knie* = Idg. **ǵn-eu-* (z. ook EVENKNIE).

Knielen, ono. w., Mnl. *cnielen* + Meng. *knelen* (Eng. *to kneel*), De. *knœle*: merkwaardig *-l*-afl. van *knie*.

Knier, v., door **kernier*, uit Ofra. *carnière* (thans *charnière*), afgel. van *carne* = har, hoek, Lat. *cardinem* (-*o*) = deurgonde.

Kniezen, ono. w., bijvorm met dial. *ie* = *ij*, van *knijzen*.

Knijf, o., Mnl. *cnijf* + Ndd. *knîf* (waaruit Hgd. *kneif*), Ags. *cnif* (Eng. *knife*), On. *knífr* (Zw. *knif*, De. *kniv*); verder verwantschap onzeker; vergel. nog *knipmes*. Uit het Germ. komt Fr. *canif*.

Knijpen, o. w., Mnl. *cnipen* + Hgd. *kneipen* en *kneifen*, On. *kneipa*: staat tot *nijpen* als Hgd. *nagen* tot Ndl. *knagen* (z. d. w.).

Knijzen, ono. w.: alleen in 't Ndl. en 't Fri.; onomat.

1. **Knikken**, ono. w. (met het hoofd knikken), frequent. van **knijgen*, dat tot *nijgen* staat als *knijpen* tot *nijpen*.

2. **Knikken**, o.w. (breken), van tuss. *knik*, bijvorm met ablaut van 1. *knak*.

Knikker, m., van *knikken*, d. i. knikkend of met een knik voortstooten (z. 2. KNIKKEN); een dergelijke uitlegging geldt voor Hgd. *knippkugel* en *klücker*.

Knip, v., van *knippen*.

Knipmes, o.: het eerste lid beantwoordt aan Hgd. *kneipe*, bijvorm van *kneif* (z. KNIJF), maar heeft den invloed van *knippen* ondergaan.

Knippen, o. w., beurtelings bijvorm met ablaut van *knappen* en frequent. van *knijpen*, zonder dat men ze steeds kunne scheiden.

Knipperspel, o.: het eerste lid is vervormd uit *knippel*, *knuppel* en dit uit *kluppel*.

Knispen, o. w.: intens. van *knijpen*.

Knitteren, ono. w.: bijvorm van *knetteren*.

Knob, v. (knoest) + Ndd. *knubbe*, Eng. *knob*: van denz. wortel als *knop*.

Knobbel, m., dimin. van *knob*.

Knod, v. + Ohd. *chnoto* (Nhd. *knoten*): bijvorm van *knot*.

Knoddig, bijv. (grappig) van *knod*, ofschoon het verband niet duidelijk is: vergel. *koddig* en *kodde*.

Knoedel, m.: dimin. van *knod*.

Knoeien, w. + Ndd. *knoien*: oorspr. onbek.

Knoerpen, ono. w.: onomat.

Knoesel, m., afgel. van denz. stam van waar ook *knoest*.

Knoest, m. + Ndd. *knost*, dial. Eng. *knoost*: met *-t-* suffix van **knoes*, waarover bij 1. *knor* (z. ook KNAGEN).

1. **Knoet**, m. (lomperd), verwant met *knot*; de meeste woorden die *klomp* of *bal* bet., duiden overdrachtelijk *een lomp wezen* aan.

2. **Knoet**, m. (zweep), uit Ru. *knoetj*, van Zw. *knut* = knot (z. d. w.).

Knoetel, m.: z. KNOEDEL.

Knoffelen, ono. w.: z. KNUFFELEN.

Knoflook, o., Mnl. *cloflooc* + Mhd. *klobelauch* (Nhd. *knoblauch*): het eerste lid heeft dissimil. ondergaan en is een afleid. van *klieven* met de bet. *klont*.

Knok, m. en *knook*, Mnl. *cnoke* + Nhd. *knochen*, Zw. *knoka*, On. *knui*, verwant met *kin* en *knie*: *Knok* = Idg. **ǵn-u-a* (waaruit Oostgerm. *knuwa* en Westgerm. *knuqa*).

Knokkel, m.: z. KNEUKEL.

Knol, m. + Ndd. *knolle*, Hgd. *knollen*, Eng. *knoll*, Zw. *knöl*, De. *knold*: niet verder op te sporen (z. ook 1. KNOET).

Knook, m.: z. KNOK.

Knoop, m., Mnl. *cnoop* + Mhd. *knouf* (Nhd. *knauf*): staat tot *knop* als *kloot* tot *klot-s*.

Knop, m., Mnl. *cnoppe* + Ndd. *knoppe*, Hgd. *knopf*, Eng. *knop*: van Germ. **knup-* met bijvorm **knub-* (z. ook KNAGEN).

1. **Knor**, m. (kwast), Mnl. *cnorre* +

Mhd. *knorre* (Nhd. *knorren*), verwant met *knoest* en *knuist*. Voor de afwisseling van *z* en *r* vergel. *was, waren*.

2. **Knor**, m. (geknor): onomat., verwant met *knarren* (z. ook KNAGEN).

Knorf, m. (hard stuk) + Hgd. *knorp, knirps, knarf*, verwant met 1. *knor*.

Knorhaan, m.: vergel. Fr. *grondin*, en Eng. *gurnard*: zoo geheeten om het knorrend geluid dat hij maakt als hij uit het water komt.

Knot, v. + Ndd. *knotte*, Mhd. *knotze* (Nhd. id.), Ags. *cnotta* (Eng. *knot*), On. *knútr* (Zw. *knut*, De. *knude*) + Lat. *nodus* (uit **gnodus*), van waar Fr. *nœud*. Hiertoe behoort ook Eng. *to knit* = knoopen, breien.

Knoteren, ono. w.: z. 1. KNEUTEREN.

Knots, v., Mnl. *cnodse*, van *knod*.

Knotten, o. w., denom. van *knot*, met de bet. *de knotten afplukken*, of *tot knotten maken*.

Knuffelen, o. w. (met knuisten slaan) + Hgd. *knuffen*: verwant met *knobbel*.

Knuffen, ono. w.: onomat.

Knuist, m., Mnl. *cnuust* + Ndd. *knust*: verwant met *knor* en *knoest*.

Knuivelingen, m. meerv., met dis. simil. uit *kluivelingen*, d. i. waaraan men te *kluiven* heeft.

Knul, m., bijvorm van *knol*.

Knuppel, m., door dissimil. uit *kluppel*.

Knuren, ono. w. (talmen) + dial. Hgd. *knőren, kneren*: onomat.

Knusjes, bijw. (dicht bijeen, vertrouwelijk, gezellig) + Hgd. *knűtschen* = anfühlend zusammendrücken, voorts Ndd. *knusen*, On. *knúsa* = drukken, Go. *knussjan* = drukken, leunen: afl. met abl. van *kneden*.

Knutselen, o. w.: oorspr. onbek. (z. KNAGEN).

Knuttel, v. + Hgd. *knűttel*: dimin. van *knot*.

Knutteren, ono. w.: z. KNEUTEREN.

Knutterig, bijv. (aardig): opmerkelijk, maar onopgehelderd is het verband: *knot, knutterig, — knod, knoddig, — kodde, koddig*.

Kobbe, v. + Fri. *kub*. Hgd. *kubbe*. Bij Kil. *kobbe* = hen en *kobber* = doffer (z. ook 4. KAAP).

Kobold, m., uit Hgd. id. (Mhd. *kobolt*), zooveel als *huisgod*, van **kob-* = woning (z. KOF), op dezelfde wijze als *herold* van 2. *heer*, namelijk met Germ. **walda* = beschikker, van *waldan*, waarover bij *geweld*; vergel. Ags. *cofgodu* = huisgod. Uit het Germ. komt Fr. *goblin*.

Kochel, m., behoort bij 2. KOKKELEN.

1. **Kodde**, v. (knots), Mnl. *codde*, verwant met *koot*.

2. **Kodde**, v. (aardigheid), gevormd uit *koddig* (z. d. w.).

Koddebeier, m., d. i. knotszwaaier, van 1. *kodde* en *beieren* (z. d. w.) = zwaaien, slaan.

Koddenaar, m., van 2. *kodde*, om zijn vroolijk zingen.

Koddig, bijv., wellicht van 1. *kodde* (z. KNUTTERIG).

Koe, v., Mnl. *coe*, Os. *kô* + Ohd. *kuo* (Mhd. id., Nhd. *kuh*), Ags. *cú* (Eng. *cow*), Ofri. *kû*, On. *kýr* (Zw. en De. *ko*) + Skr. *gâus*, Zend. id., Arm. *kov*, Gr. βοῦς, Lat. *bos* (van accus. *bovem* komt Fr. *bœuf*), Ier. *bō*, Lett. *gows*, Osl. *govendo*.

Koek, m., Mnl. *coeke* (waaruit Fr. *couque*) + Ohd. *chuohho* (Mhd. *kuoche*, Nhd. *kuchen*); daarnevens met ablaut Meng. *cake* (Eng. id.), On. *kaka* waaruit Finn. *kakko* (Zw. id., De. *kage*) (vergel. *voer, varen*): oorspr. onbek.

Koekelen, ono. w.: z. KOKKELEN.

Koekeloeren, ono. w. + Ndd. *kukeluren*: van *koeken*, d. i. kijken (z. d. w.) en *loeren*, — of van **koekeloer* (bij Kil. *kokeloer, kokerol* = slakkenhuis, De. *kukelur* = zeeslak), d. i. *karkool* (z. d. w.), — of naar 't Fr. *coqueliner* = doen als het haantje, van *coq* = haan (vergel. nog Fr. *coquet* en *cocotte*).

1. **Koekoek**, m. (vogel), Mnl. *cococ*, uit Fr. *coucou*, van Lat. *cuculum* (*-us*) + Skr. *kokilas*, Gr. κόκκυξ (z. GUIG). Uit Ndl. komt Hgd. *kuckuck* en uit Fr. komt Eng. *cuckoo*.

2. **Koekoek**, m. (dakvenster), een redupl. van den stam van *koeken*, d. i. kijken (z. d. w.).

Koekoeksbloem, v., en andere plantnamen, saamgest. met 1. *koekoek*, omdat men het wit schuim dat soms op die planten kleeft, als *koekoeksspecksel* (ook kikkerspog) aanziet.

Koekuit, m., Mnl. *cockuut*, door dissimil. uit 1. *koekoek*; dan werd ook

2. *koekoek* tot *koekuit*, door bijgedachte aan *uitkijken*.

Koel, bijv., Mnl. *coele*, Os. *côlôn* (= koel worden) + Ohd. *chuoli* (Mhd. *kuele*, Nhd. *kühl*), Ags. *côl* (Eng. *cool*): vertoont den langen st. graad van Idg. √GEL (z. KIL en KOUD).

Koelie, m., uit Tamiel *kûli* = dag-looner.

Koen, bijv., Mnl. *coene* + Ohd. *chuoni* (Mhd. *kuene*, Nhd. *kühn*), Ags. *céne* (Eng. *keen*), On. *kœn*: vertoont den langen st. graad van Idg. √GEN (z. KUNNEN).

Koenraadskruid, m., ook Ndd. en Hgd.: niet duidelijke benaming.

Koepel, m., gelijk Hgd. *kuppel*, uit Fr. *coupole*, van It. *cupola*, dimin. van Lat. *cupa* = kuip (z. d. w.).

1. **Koer**, m. (torenwachter), behoort bij Mnl *coeren* + Hgd. *kauern*, Eng. *to cower*, Zw. *kura*, De. *kure* = gehurkt zijn, gehurkt loeren (z. HURKEN).

2. **Koer**, m. (binnenplaats), uit Fr. *cour*, van Mlat. *cortem* (-*is*) = hof, hofplaats, Lat. *cohors* = beluik, van *co-* (z. GE-) en *hortus* = 1. gaard (z. d. w.).

Koeren, ono. w.: onom.; z. KORREN.

Koers, m., uit Fr. *cours* en *course* = loop, van Lat. *cursum* (-*us*), afgel. van 't v. d. van *currere* = loopen (z. KAR).

1. **Koeskoes, koesoe**, m. (buidelrat): wel de inheemsche naam.

2. **Koeskoes**, v. (eén gerecht), door Fr. uit de taal van Barbarije.

Koest, tuss., uit Fr. *couche-toi*, d. i. leg u neer, waarin *couche* = 2de p. enk. imper. van *coucher* = leggen (z. 2. KOETS) en *toi* = accus. van *tu* (z. DU).

Koesteren, o. w. + Ndd. *kutschelen* = in het bed warm toedekken: van 2. *koets*.

Koet, v. (waterhoen) + Eng. *coot*: oorspr. onbek.

Koeterwaalsch, o., uit Hgd. *kauderwelsch*, d.i. Waalsche kramer, evenals *rotwelsch* = Waalsche bedelaar. Van hier *koeteren* = kromtongen (z. KUITEBUITEN).

1. **Koets**, v. (rijtuig), gelijk Eng. *coach* en Hgd. *kutsche*, uit Fr. *coche*, dat uit Hong. *kossi*, naar het dorp *Kossi* bij *Raab*.

2. **Koets**, v. (bed), Mnl. *coetse*, uit Fr. *couche* = leger, verbaalabstr. van *coucher*, Lat. *collocare* = leggen, van *cum* (z. GE-) en *locare*, denom. van *locus* = plaats (Fr. *lieu*).

Koeveren, ono. w. (overleggen), Mnl. id., gelijk Hgd. *kobern*, uit Ofra. *covrer* (thans *recouvrer*), van Lat. (*re-*) *cuperare* = goed maken.

Kof, v. (vaartuig) + Ndd. *kuf*, Mhd. *kobe* (Nhd. *koben*), Ags. *cofa* (Eng. *cove*), On. *kofi*: niet verder op te sporen. Het Hgd., Ags. en On. woord = gemak, hut.

Koffer, m., gelijk Hgd. *koffer* en Eng. *coffer*, uit Fr. *coffre*, van Lat. *cophinum* (-*us*), Gr. κόφινος = mand.

Koffertorie, o., uit Lat. *coopertorium* = deksel, van *cooperire*, uit *co-* (z. GE-) en *operire* = toedoen, verwant met *aperire* = opendoen (z. 2. APRIL).

Koffie, v., uit Eng. *coffee*, terwijl Hgd. *kaffee* uit Fr. *café*: beide *coffee* en *café* uit Ar. *qahweh*, wellicht berustende op twee verschillende uitspraken van dit Ar. woord.

Kog, v., Mnl. *cogghe* + Meng. *cogge* (Eng. *cog*), On. *kuggi*; daarnevens met ander slotmedeklinker Ohd. *coccho* (Nhd. *kocke*), Eng. *cock*. Ook in het Kelt. (Corn. *coc*, We. *cwch*) en in 't Rom. (Fr. *coque*, *coche*, It. *cocca*) bestaat een gelijkluidende benaming. Men neemt aan dat de Germ. woorden aan 't Kelt., de Rom. aan 't Lat. *concham* (-*a*) = schelp, ontleend zijn. Kelt. *coc* en Lat. *concha* zijn verwanten, verder Gr κόγχη, Skr. *çañkha* = schelp.

Kogel, m., Mnl. *koghele* + Mhd. *kugele* (Nhd. *kugel*), verwant met Hgd. *keule* en Eng. *cudgel*: Ug. **kugul-*, uit **kuwul* + Skr. *gola* = kogel.

Kohier, o., uit dial. Fr. *coyer*, *quoyer*, in de schrijftaal *quayer* (thans *cahier*), uit Lat. *quaternum* = vier bladen papier aaneen, een afleid. van *quatuor* = vier (z. d. w.).

Kok, m., Mnl. *coc*, Os. *kok*, gelijk Ohd. *choh* (Mhd. *koch*, Nhd. id.), Ags. *coc* (Eng. *cook*), uit Lat. *coquum* (-*us*), een afleid. van *coquere* = koken (z. d. w.).

Koken, o. w., Mnl. *coken*, gelijk Ohd. *chohhôn* (Mhd. *kochen*, Nhd. id.), Eng. *to cook*, Ofri. *koka*, uit Lat. *coquere* (Fr. *cuire*).

Koker, m., Mnl. *coker*, Os. *cocar* +

Ohd. *chohhâri* (Mhd. *kochære*, Nhd. *köcher*), Ags. *cocur* : niet verder na te gaan. Men neemt aan dat Mlat. *cucurum* en Ofra. *couire*, *cuivre* aan het Germ. ontleend zijn. Het Eng. *quiver* komt uit het Fr.

Kokermuilen, ono. w., d. i. een muil maken als iemand die *kokert*. **Kokeren* = walgen + Hgd. *köken*, van het tuss. *kok* : onomat.

Kokhaan, m. (alikruik), verwant met een der vormen van *karkol* vermeld bij *koekeloeren*.

Kokhalzen, ono. w., d. i. met den hals de beweging maken om het geluid *kok* uit te brengen (z. KOKERMUILEN).

Kokinje, v., van een bijvorm van het Rom.: Fr. *cocagne*, It. *cuccagna*, Sp. *cucaña* = luilekkerland, een afleid. van het Germ. *koek*. In 't Luikerw. bet. *cocogne* paaschei.

1. **Kokkelen**, ono. w. (als een haan): onomat.; vergel. 2. *klok*, *kakelen* en Fr. *coq* bij *kieken*.

2. **Kokkelen**, ono. w. (minnekeozen), met bijvorm *kochelen*, frequent. van **kokken* = *kukken* (z. KUK).

Kokkelkorrels, v. meerv.: het eerste lid is Lat. *cocculus*, naam van het plantengeslacht.

Kokker, kokkerd, m., verkort uit *kookernoot*, dat gelijk Hgd. *kockernusz* en Eng. *cokernut* (ook verkort tot *coker*), vervormd is uit *kokosnoot*.

Kokmeeuw, v. : oorspr. onbek.

Kokosnoot, v.: het eerste lid is, gelijk Eng. *cocoa*, Hgd. en Fr. *coco*, uit Sp.-Port. *coco* = schelp, notenschelp, schedel, mom, boot. De vrucht werd zoo genoemd omdat ze een mombakkes vertoont (voor het woord *coco*, z. voorts KOG).

Kokwet, o. (vaartuig), uit Fr. *coquet*, dimin. van *coque* : z. KOG.

1. **Kol**, v. (bles) + Fri. *kölle* : oorspr. onzeker.

2. **Kol**, m. (hamerslag tegen het hoofd van een rund) van *kollen* + Noordsch *kolla* : zelf afgel. van dial. *kol* = voorhoofd + On. *kollr* + Osl. *glava*, Lith. *galwa* = hoofd.

3. **Kol**, v. (tooverkol), met dial. *o* uit *a* vóor *l*, hetz. als *kalle*.

4. **Kol**, v. (hennep): hetz. w. als *kol* = voorhoofd, toppunt, besproken bij 2. *kol*.

5. **Kol**, v. (net): z. 2. KUIL.

6. **Kol**, v. (stok), Vla. *kal* = bâtonnet: oorspr. onbek. Van hier *kolrijden*.

Kolblei, v., van 1. *kol*, wegens de witheid der vinnen.

1. **Kolder**, m. (kleedingstuk), Mnl. *collier*, gelijk Mhd. *kollier*, *koller* (Nhd. *koller*), uit Fr. *collier*, van Lat. *collarium* = halsbekleeding, een afleid. van *collum* = hals (z. d. w.).

2. **Kolder**, m. (ziekte), gelijk Ohd. *choloro* (Mhd. *kolre*, Nhd. *koller*), uit Lat. *cholera* (van waar Fr. *colère*), Gr. id. = galachtigheid, toorn, een afleid. van Gr. χολή = gal (z. d. w.).

3. **Kolder**, in samenst. met *stok*, *gat*, *schijf* + Hgd. id. : oorspr. onbek.

Kolf, v., Mnl. *colve* + Mhd. *kolbe* (Nhd. *kolben*) + Lat. *globus*.

Kolibrie, v. : Karaïb. woord.

Kolk, v. + Ndd. en Hgd. id., verwant met Lat. *gurges*, Skr. *gargara*, waarover bij *gorgel*.

Kolken, ono. w. : vergel. Ndd. *kullen*, Hgd. *kollern*, Zw. *kullra* : onomat.

Kollebloem, v. + Zwits. *kollrosen* + Ier. *codlainean*, Gall. *calocatonos*, Gaël. *codalan*.

Kollen, o. w., bij 2. en 6. *kol*.

Kolokwint, v., gelijk Eng. *colocynth*, uit Fr. *coloquinte*, van Lat. *colocynthim* (-*is*), Gr. κολοκυνθίς, een afleid. van κολοσσός (d. i. **kolokios*) = reuzenbeeld, wegens hare grootte.

Kolom, v., Mnl. *columne*, uit Lat. *columnam* (-*a*) = zuil, verwant met *celsus* = hoog, *collis* = heuvel.

Kolonie, v., uit Lat. *colonia*, afgel. van *colonus* = landbouwer, van *colere* = bebouwen, verzorgen.

Kolsem, m. + Eng. *kelson*, *keelson*. Minder verkort, maar nog vervormd zijn Ndd. *kielswin* (Hgd. *kielschwein*), De. *kjölsvinn*, Zw. *kölsvin*; duidelijker is Noorw. *kjolsvill*, waaruit blijkt dat het woord saamgesteld is met 3. *kiel* en *zulle* = drempel (z. ZULLE).

Kolsterstok, m.: z. 3. KOLDER.

Kolter, m. (spar) + Hgd. *kulter*, *kolder*.

Kolvenier, m. : z. KLOVENIER.

Kom, v., Mnl. *comme* + Mdd. en Hgd. *kumme*, Ags. *cumb* (dial. Eng. *comb*): daarnevens Mhd. en Nhd. *kumpf*; verwant met *kop* (z. d. w.).

Kombaars, v. + Ndd. *kombar* en *kombeers*: zelfde oorspr. als *kombof*.

Kombof, v. + Fri. *kabuffe*, Ndd. *kabacke*: afleid. met en zonder epenthetische *m* van **kab* = hut, besproken bij *kabinet*.

Kombuis, **kabuis**, v. + Ndd. en Hgd. *kabuse*, Eng. *caboose*, Zw. *kabysa*, ook Fr. *cambuse*: zelfde oorspr. als *kombof*.

Komedie, v., uit Fr. *comédie*, door Lat., van Gr. κωμῳδία = feest met zang, gevormd van ᾠδή = zang, en κῶμος = feestmaal, van κοιμᾶν = neerliggen (z. HEEM): de Ouden aan tafel zaten niet op stoelen, maar lagen op rustbedden.

Komen, ono. w., Mnl. *comen*, Os. *cuman* + Ohd. *choman* (Mhd. *komen*, Nhd. *kommen*), Ags. *cuman* (Eng. *to come*), Ofri. *kuma*, On. *koma* (Zw. *komma*, De. *komme*), Go. *qiman*: overal, uitgenomen in 't Go., met zw. in plaats van normalen wortelgraad + Skr. en Zend. √*gam*, Gr. βαίνω (**gvam-jo*), Lat. *venio* (**gvem-jo*), Oier. *béim*, Lith. *gimti*: Idg. √GEM (vergel. *kwik*, *kween*).

Komenij, v., van **komen*, Mnl. *comen*, *coman*, door syncope uit *koopman*.

Komfoor, **kaffoor**, o., uit Fr. *chauffoir* = stoof, van *chauffer* = verwarmen, Lat. *calefacere*, saamgest. met den stam van *calere* = heet zijn (z. KANDEEL) en *facere* = maken, doen (z. d. w.).

Komijn, v., Mnl. *comijn*, uit Ofra. *comin* (thans *cumin*), van Mlat. *cuminum*, hetwelk van Gr. κύμινον, en dit van Hebr. *kammōn*. Het Ohd. had nevens *chumin* ook *chumil*, van waar Nhd. *kümmel*.

Komkommer, v., uit Fr. *concombre* van Lat. *cucumerem* (*-ris*) + Gr. κύκυον, κυκύιζα.

Kommalie, v.: collect. afleid. van *kom*.

1. **Kommer**, m. (angst, nood, beslag), Mnl. *commer*, *comber*, Mhd. *kumber* (Nhd. *kummer*), Eng. *cumber* + Ofra. *combrer* (thans *encombrer*) = belemmeren, van Mlat. *cumbrus* = versperring, hoop: onderling verband onbekend.

2. **Kommer**, m. (hazendrek): hetz. w. als 1. *kommer*: vergel. Mhd. *kummer* = vuilnis, Nhd. *kummer* en Fr. *décombres* = puin.

Kommies, m., uit Fr. *commis*, van 't v. d. van Lat. *committere* = toevertrouwen (*cum*: z. GE-, — *mittere*: z. MIJDEN).

Kommiesbrood, o. + Hgd. *commisbrot*: het eerste lid = het toegekende, het uitgedeelde, en heeft denz. oorspr. als 't vor. *kommies*.

Kompas, o., uit Fr. *compas* = omtrek, van Mlat. *compassum* (*-us*), saamgest. met Lat. *cum* (z. GE-) en *passus* = stap, gang (z. 1. PAS).

Komst, v., Mnl. *comst* + Ohd. *chumft* (Mhd. *kunft*, Nhd. id.), Go. *-qumþ-*: tusschen *m* en *þ* heeft zich een *f* ontwikkeld: *fth* werd Hgd. *ft* en Ndl. *st* (z. HALSTER).

Kond, bijv., Mnl. *cont*, Os. *cûþ* + Ohd. *chund* (Mhd. *kunt*, Nhd. *kund*), Ags. *cúþ* (Eng. *un-couth*), Go. *kunþs* + Lat. *i-gnotus*: verl. deelw. van **kinnen* (z. KUNNEN).

Kondigen, o. w. + Hgd. *kündigen*: van *kond*.

Konfijt, o. (ingelegde vruchten), uit Fr. *confit*, v. d. van *confire*, Lat. *conficere* = opmaken (z. GE- en DOEN).

Konfilje, v. (citroenkruid), gelijk Ndd. *konvalljen*, *conveilchen*, uit Lat. *convallium* = lelie der dalen.

Kongeraal, m.: het eerste lid is, gelijk Eng. *conger* en Fr. *congre*, uit Lat. *conger* + Gr. γόγγρος.

Konijn, o., Mnl. *conijn*, gelijk Eng. *cony* en Hgd. *kanin*, uit Ofra. *conin*, dat met *connil*, van Lat. *cuniculus*, wellicht de Sp. vorm van het dimin. van Lat. *canis* = hond (z. d. w.).

Konijnenmelker, m.: z. DUIVENMELKER.

Koning, m., Mnl. *coninc*, Os. *cuning* + Ohd. *chuning*, *chunig* (Mhd. *künec*, Nhd. *könig*), Ags. *cyning*, *cyng* (Eng. *king*), On. *konungr* (Zw. *konung*, De. *konge*), met *-ing* = zoon van, afgel. van Ug. **kuniz*, Ohd. *kuni-*, Ags. *cyne-*, On. *konr* = koning, man van voorname afkomst, van denz. oorspr. als *kunne*.

Konkel, v. en m., Mnl. *conkel* + Hgd. *kunkel*: in alle bet. een afleid. met ablaut van denz. wortel als *kink*, namelijk √KINK = zich draaiend bewegen + Gr. γογγύλος = rond.

Konkelfoes, m., met de stammen

van *konkelen* = knoeien, en *foezen* = slecht werken (z. FOEZEL).

Konkelleen, o., met *konkel* = spinrokken: vergel. Fr. *tomber en quenouille* en *zwaardzijde.*

1. **Kont,** v. (achterste), Mnl. *conte* + Ndd. *kunte*, Eng. *cunt*, Ofri. *kunta*, De. *kunte*: een nasaleering van *kut.*

2. **Kont,** v. (prul), uit Fr. *conte* = vertelsel, bijvorm van *compte* = rekening (z. KANTOOR en vergel. *tellen* en *vertellen*). Het woord staat echter onder den invloed van 1. *kont.*

Konterfeitsel, o., afgel. van Fr. *contrefait*, v. d. van *contrefaire* = namaken, saamgest. met *contre*, Lat. *contra* = tegen (van *cum* met suff. *-tra*) en *faire*, Lat. *facere* = maken (z. DOEN).

Konvooi, o., uit Fr. *convoi* = stoet, van *convoyer*, Lat. *conviare* = vergezellen, van *cum* (z. GE-) en *via* = weg (z. d. w.).

Konzenielje, v., uit Sp. *cochinilla*, van Lat. *coccinus* = scharlaken.

Koof, v. (muts), uit Fr. *coiffe*, van Ohd. *kupha* = muts onder den helm, van Lat. *cuppa* = vat.

Kooi, v., staat tot *kouw* als *gauw* tot *gooien.*

1. **Kool,** v. (brandstof), Mnl. *cole* + Ohd. *cholo* (Mhd. *kole*, Nhd. *kohle*); daarnevens Ohd. *chol*, Ags. *col* (Eng. *coal*), On. *kol* (Zw. *kol*, De. *kul*): niet buiten het Germ.

2. **Kool,** v. (zweer), hetz. als 1. *kool*, wegens de zwarte kleur.

3. **Kool,** v. (gewas), Mnl. *cole*, gelijk Ohd. *chôla*, *chôl* (Mhd. *kôl*, Nhd. *kohl*), Ags. *cáwl* (Eng. *cole*), On. *kál*, verder Kymr. *cawl* en Fr. *chou*, uit Lat. *caulis* + Gr. καυλός.

Koomenij, v.: z. KOMENIJ.

Koon, v., Fri. *kôn*: oorspr. onzeker.

Koop, m., Mnl. *coop*, Os. *côp* + Ohd. *chouf* (Nhd. *kauf*), Ags. *céap* (Eng. *cheap* = goedkoop), On. *kaup* (Zw. *köp*, De. *kjöb*). Van hier *koopen*, Mnl. *copen*, Os. *côpôn* + Ohd. *chouffen* (Mhd. id., Nhd. *kaufen*), Ags. *cýpan*, On. *kaupa*, Go. *kaupon*. Het is als een echt Germ. woord aan te zien, niettegenstaande de treffende gelijkenis met Lat. *caupo* = kramer. — Osl. en Ru. *kupiti*, Finn. *kauppata*, Hong. *kupecz* zijn aan 't Germ. ontleend.

Koor, o. (zang, rei, kerkkoor), gelijk Hgd. *kor*, Eng. *choir* en Fr. *chœur*, uit Lat. *chorum* (-*us*), van Gr. χορός = dans, rei van dansers of zangers, plaats waar ze zich bevinden.

Koord, v., uit Fr. *corde*, van Lat. *cordam* (-*a*), van Gr. χορδή = darm, darmsnaar (z. GAREN).

Koorn, o.: z. 1. KOREN.

Koorts, v., Mnl. *cortse* + Ndd. *korts* + Skr. *jūrti* van $\sqrt{jvar}$ = gloeien.

Koot, v. (hielbeentje), Mnl. *cote* + Ndd. *kote* (waaruit Hgd. id.), Fri. *kate*: niet verder na te gaan.

Koozen, o. w., Mnl. *cosen*, Ondd. *kôsôn* + Ohd. *chôsôn* (Mhd. en Nhd. *kosen*), Ags. *céast* (Meng. *cheaste* = woordenwisseling): niet verder na te gaan; daarom blijft het steeds onzeker of het woord Germ. is, dan wel ontleend aan Lat. *causari* = in een rechtsgeding spreken, redeneeren, denom. van *causa* = zaak, een afleid. van *cavēre* (z. SCHOUWEN). In allen gevalle komt Fr. *causer* = praten, van 't Germ.

1. **Kop,** m. (drinkvat), Mnl. *cop* + Ohd. *choph* (Mhd. en Nhd. *kopf*), Ags. *cuppe* (Eng. *cup*): met zekerheid niet verder na te gaan; toch niet ontleend aan, noch verwant met Lat. *cupa* (z. KUIP).

2. **Kop,** m. (hoofd): hetz. woord als 1. *kop*; uit de bet. *drinkvat* ontwikkelde zich in 't Hgd. en Ndl. de bet. *hoofd*, langs die van *hersenpan* heen: vergel. Fr. *tête* = hoofd, van Lat. *testa* = scherf, pot.

3. **Kop,** v. (spin), Mnl. *coppe* + Ndd. *cobbe*, Ohd. *chuppa*, Ags. *coppa* (Eng. *cobweb*), De. *koppe*: afgel. van 1. *kop*, wegens haar bolvormig lijf.

Koper, o., Mnl. *coper*, gelijk Mhd. *kuffer*, Ags. *copor* (Eng. *copper*), Noordsch *kopar*, uit Mlat. *cuper*, terwijl Ohd. *chuphar* (Mhd. en Nhd. *kupfer*) uit Lat. *cuprum*: beide *cuper* en *cuprum* zijn afgel. van Gr. κύπρος, naam van 't eiland Cyprus, van waar de Romeinen koper kregen.

Kopij, v., Mnl. *copie*, gelijk Fr. id., uit Mlat. *copiam* (-*a*) = hoeveelheid afschriften van een werk, afschrift, Lat. *copia* = voorraad, saamgest. met *co-* (z. GE-) en een afleid. van *opes* =

rijkdom, verwant met *optare* = begeeren + Skr. √*ap* = verkrijgen.

Kopje, o., dimin., bepaaldelijk van 1. *kop*.

Koppel, o., Mnl. *coppele*, gelijk Hgd. *koppel*, Fr. en Eng. *couple*, uit Mlat. *coplam* (-*a*), Lat. *copula* (d. i. *co-apula*), saamgest. met *co-* (z. GE-) en een afleid. van **apere* = voegen (*aptus* = passend, Fr. *apte*).

Koppen, m. meerv. (ventouse): hetz. als 1. *kop*.

Koppermaandag, m., met den bijvorm *koppelmaandag* : duistere benaming, waarover niets met zekerheid bekend is. Die Maandag, ook *Verloren Maandag* genoemd, was een feestdag, omdat de heerschappij van den koning der boon dien dag uit was.

1. **Koraal**, m. (misdienaar), uit Mlat. *coralem* (-*is*) = koorzanger, afgel. van Lat. *chorus* = koor (z. d. w.).

2. **Koraal**, o. (gesteente), uit Mnl. meerv. *coralen*, enk. *coral*, van Ofra. *coral*, Lat. *coralium*, Gr. κοράλλιον.

Kordaat, bijv. (flink), uit Lat. *cordatus* = wijs, van *cor* = hart (z. d. w.).

Korbeel, m. : z. KARBEEL.

Kordewagen, m., door metath. uit *krodewagen*, van *kroden* = kruien (z. d. w.).

1. **Koren**, o. (graan), Mnl. *coren*, Os. *corn* + Ohd. *chorn* (Mhd. en Nhd. *korn*), Ags. *corn* (Eng. id.), Ofri. *korn*, On. id. (Zw. en De. id.), Go. *kaurn* + Lat. *granum*, Osl. *zrŭno* (Ru. *zerno*). De Lat. vorm = Idg. **gr̄nom*; al de andere = Idg. **gr̥nom*: vertoont den zw. graad van den wortel van *kern*.

2. **Koren**, ono. w. (rispen), Mnl. *coren* + Ndd. *koren* : onomat.

Korenbijter, m. (1. korenworm, 2. graanopkooper) : een samenst. als *ijzerbijter* en *pilaarbijter*.

Korente, v., uit Fr. *corinthe*, naar de stad *Korintha*, van waar de vrucht komt.

Korf, m. Mnl. *corf* + Ohd. *chorb* (Mhd. *korp*, Nhd. *korb*), On. *korfr* : niet ontleend aan Lat. *corbis*, maar echt Germ., als blijkt uit zijn verhouding tot *kribbe*, waarvoor vergel. *bord*, *berd* (Hgd. *brett*).

Korhaan, m. + Hgd. *kurrhahn* : behoort bij *korren*.

Koriander, v., door Fr. *coriandre*, uit Lat. *coriandrum*, van Gr. κορίαννον, afgel. van κόρις = weegluis, wegens den reuk der bladeren.

Koriskruid, o., uit Gr. κόρις.

Kork, v. : z. KURK.

Kormoraan, m., uit Fr. *cormoran*, van Port. *corvomarinho* = zeeraaf, saamgest. uit *corvo*, Lat. *corvum* (-*us*) = raaf (z. d. w.) en *marinho*, Lat. *marinum* (-*us*), bijv. nw. afgel. van *mare* = zee (z. 1. MEER).

1. **Kornel**, v. (zemelmeel), afgel. van *koorn* met Rom. suffix.

2. **Kornel**, v. (plant), gelijk Eng. *cornel*, uit Fr. *cornille*, van Mlat. *corniolam* (-*a*), Lat. *cornicula* = kornoelje (z. d. w.).

Kornis, v., gelijk Eng. *cornice* en Hgd. *karnies*, uit Fr. *corniche*, van Mlat. *cornicem* (-*ix*), Lat. *coronis*, Gr. κορωνίς = kroonlijst, verwant met Lat. *corona* = kroon (z. d. w.).

Kornoelje, v., uit Fr. *cornouille*, van Lat. *corniculam* (-*a*), dimin. van *cornus* = kornoelje, afgel. van *cornu* = hoorn (z. d. w.), wegens haar hard hout.

1. **Kornuit**, m. (makker), Mnl. *cornuut*, gelijk Ndd. *karnute*, uit Ofra. *cornut*, van Lat. *cornutum* (-*us*) = gehoornd, van *cornu* = hoorn (z. d. w.). Het Fr. *cornut* = hoorndrager, sukkel.

2. **Kornuit**, m. (groene vink) : hetz. w. als 1. *kornuit*.

Korporaal, m., uit Fr. *caporal*, van It. *caporale*, een afleid. van *capo*, Lat. *caput* = hoofd (z. d. w.).

Korre, v. (sleepnet) + Fr. *corre* : oorspr. onbek.

Korrel, v., Mnl. *corle* + Ags. *cyrnel* (Eng. *kernel*): door assimil. uit *kornel*, dimin. van **korn*, den oorspr. vorm van 1. *koren*.

Korren, ono. w., Mnl. *curren* + Mhd. *kurren* (Nhd. id.), met *kirren* en **kerren* (z. KIER) van Germ. √KERR (*kers*) = kraken + Skr. √*jar*, Gr. γηρύω, Lat. *garrire* (= snappen), Lith. *garsas* = toon.

Kors, v. : z. 2. KERS.

Korst, v., Mnl. *corste*. Ondd. *croste*, gelijk Ohd. *krusta* (Mhd. en Nhd. *kruste*), Eng. *crust* en Fr. *croûte*, uit Lat. *crustam* (-*a*), verwant met *kristal* (z. d. w.).

Kort, bijv., Mnl. *cort*, Os. *curt*, gelijk Ohd. *kurz* (Mhd. en Nhd. id.), Ofri. *kurt*, On. *kortr*, alsook Eng. *curt* en Fr. *court*, uit Lat. *curtum* (*-us*) = kort + Gr. *κaρτός* = afgesneden (z. SCHORT).

Kortegaard, v., uit Fr. *corps de garde*=wachtkorps, wachtpost, wachthuis. Voor *corps*, z. RIF; —*garde* = wacht, van Onfra. *warda* (z. DEURWAARDER).

Kortelas, v., uit Fr. *coutelas*, augmentat. van Ofra. *coutel* (thans *couteau*), van Lat. *cultellum* (*-us*) = mes, dimin. van *culter* = 2. kouter (z. d. w.).

Kortswijl, v., Mnl. *cortswile*, uit Mhd. *kurzwîle* (Nhd. *kurzweil*), een samenst. gelijk *dwingeland*, *brekespel*, enz., dus = wat den tijd kort (z. KORT en WIJL).

Korzel, bijv. (brommerig): oorspr. onzeker, misschien van den Germ. √KERS (z. KORREN) en zoo onomat.

Koscher, bijv., hetz. als *kauscher* (z. d. w.).

Kossem, m. + Ndd. *koden*, *koder* = halskwabbe en Ags. *cudu* (Eng. *cud*) = strot, Go. *qiþus* = buik: van Germ. √KUTH (z. 3. KUIT). De verhouding tusschen de vormen met *d* en *s* is dezelfde als tusschen *adem* en *asem*.

1. **Kost**, m. (uitgaaf), Mnl. *cost* + Mhd. *kost* (Nhd. id.), verbaalabstr. van 1. *kosten*.

2. **Kost**, m. (spijs) is, gelijk Hgd. *kost* en On. *kostr*, hetz. w. als 1. *kost*, welks bet. zich zoo ontwikkelden: 1. uitgaaf, 2. onderhoudskosten, 3. levensmiddelen. Toch is invloed van 2. *kosten* en *kust* op het woord niet te ontkennen.

1. **Kosten**, ono. w. (op zooveel te staan komen), Mnl. *costen*, gelijk Hgd. *kosten*, Eng. *to cost* en Fr. *coûter*, uit Mlat. *costare*, Lat. *constare* = te staan komen, saamgest. met *co-* (z. GE-) en *stare* = staan (z. d. w.).

2. **Kosten**, o. w. (smaken), Os. *costôn* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. *kosten*), Ags. *costian*, On. *kosta* = kiezen, beproeven: van *kust* (z. d. w.) + Lat. *gustare* (Fr. *goûter*) van *gustus*.

Koster, m., Mnl. *coster*, gelijk Hgd. *küster* en Ofra. *costre*, uit Mlat. *custor*, bijvorm van Lat. *custos* = bewaarder, opzichter, verwant met Go. *huzd*, Ohd. *hort* (Nhd. *hort*), Os. *hord*, Ags. id. (Eng. *hoard*) = bewaarden schat.

Kot, o., Mnl. *cot* + Ndd. *kot* en *kote*, Ags. *cot* en *cote* (Eng. id.), On. *kot*: een echt Germ. w. verwant met Hgd. *kötze* = draagkorf. Ontleend aan 't Germ. zijn Gaël. *cot*, Osl. *kotĭci* en Fr. *cotage*.

Koteren, ono. w., met ablaut van denz. wortel als *kittelen*.

Kotsen, ono. w. (braken) + Ndd. en Hgd. id.: onomat.

Kotter, m., uit Eng. *cutter*, dat afgel. is van *to cut* = snijden, dus zooveel als *golvenkliever*. Eng. *to cut* is van onzekeren, voor de meesten van Kelt. oorspr.

Koud, bijv., Mnl. *cout*, Os. *kald* + Ohd. *chalt* (Mhd. en Nhd. *kalt*), Ags. *cęald* (Eng. *cold*), Ofri. *cald*, On. *kaldr* (Zw. *kall*, De. *kold*), Go. *kalds*, met het suff. *-d-* der v. d. van Germ. **kal*, Idg. **gol*, sterken graad van Idg. √GEL (z. KIL).

Koudepis, v., vervormd uit Fr. *chaudepisse*, dat integendeel = warmepis. Voor *chaud*, van Lat. *calidum* (*-us*), z. LAUW en voor *pisse*, z. PISSEN.

1. **Kous**, v. (beenbekleedsel), Mnl. *couse*, gelijk Mhd. *kolze* en Fr. *chausse*, uit Mlat. *calciam* (*-a*) = beenbekleeding, Lat. *calceus* = schoen, van *calx* = hiel.

2. **Kous**, als in *babbelkous*, *praatkous*, is verbaalabstr. van *kousen*, intens. van *kouten*. Staat toch in volksetym. verband met 1. *kous*, naar de samenst. op *-jas*, *-zak*.

Kouten, ono. w. + Mhd. *kalsen* (dial. Nhd. *kalzen*), Ofri. *kaltia*, Zw. *kälta*, van *kallen* (z. d. w.).

1. **Kouter**, m. (veld), Mnl. *couter*, uit Ofra. *couture*, van Lat. *culturam* (*-a*), een afleid. van 't v. d. van *colere* = bebouwen.

2. **Kouter**, m. (ploegijzer), Mnl. *couter*, gelijk Hgd. *kolter*, Eng. *coulter* en Fr. *coutre*, uit Lat. *culter* + Skr. *karttarī*.

Kouw, v., uit Lat. *caveam* (*-a*), van waar ook *kevie* (z. d. w.): de ontleeningen waarin Lat. *v* = Ndl. *w*, zijn ouder dan die waarin Lat. *v* = Ndl. *v*.

1. **Kozijn**, o. (vensterraam): z. KAZIJN.

2. **Kozijn**, m. (neef), uit Fr. *cousin*, van Mlat. *consinum* (*-us*), Lat. *consobrinum* (*-us*) = zusters kind, saamgest. met

cum (z. GE-) en *sobrinus* = zusters kind. *Sobrinus* = **sosr-inus*, een afleid. van *soror* (d. i. **sosor*) = zuster (z. d. w. en voor Idg. *sr* = Lat. *br*, z. DEEMSTER).

Kraag, m., Mnl. *craghe* + Ohd. *chrago* (Mhd. *krage*, Nhd. *kragen*), Eng. *craw* = keel, slokdarm + Gr. βρόγχος = keel, slokdarm. Een afgel. bet. is die van *halsbekleedsel*. De eerste bet. is nog over in: *een stuk in zijn kraag hebben*, d. i. een stuk wijn in zijn hals.

1. **Kraai**, v. (vogel), Mnl. *craie*, Os. *krâia* + Ohd. *chrâia* (Mhd. *krǣe*, Nhd. *krähe*), Ags. *crâwe* (Eng. *crow*): behoort tot *kraaien*; is niet altijd de naam van denzelfden vogel geweest. — *Kind noch kraai*, Mnl. *kint no craet* = kind noch haan; Mnl. *craet* van *kraaien* = 1. gekraai, 2. kraaier, haan.

2. **Kraai, kraaier**, v. (vaartuig): vergel. Hgd. *kraier*, Eng. *crayer* en *cray*, Fr. *craie*: oorspr. onbek.

Kraaien, ono. w., Mnl. *craien* + Ohd. *chrâian* (Mhd. *krœjen*, Nhd. *krähen*), Ags. *crâwan* (Eng. *to crow*) + Osl. *grâti*, Lith. *groti* = krassen. *Kraaien* werd vroeger niet uitsluitend voor het hanengeschrei gebruikt; in 't Mnl. en 't Ags. was het sterk.

Kraak, v. (vaartuig): z. KARAAK.

Kraakporselein, o., omdat het met Spaansche *kraken* aangebracht werd (z. GALIPOT).

Kraaknet, -zindelijk, bijv.: analogie van *kraakporselein*.

1. **Kraal**, v.: z. 2. KORAAL, en vergel. *kraak*, *krant*, *brak*, enz.

2. **Kraal**, v. (dorp), uit het Hottentotsch.

1. **Kraam**, v. (winkeltent), Mnl. *crame* + Mhd. *krâme* (Nhd. *kram*): het woord ging in 't Skand. (IJsl. *kram*) en in 't Lith. (*kromas*) over. De oorspronkelijke bet. is *uitgespannen doek, tentdak*.

2. **Kraam**, v. (kinderbed) + Ndd. *krame*: is hetz. w. als 1. *kraam* in de eerste bet. van *uitgespannen doek*, om aan te duiden de als een tent afgespannen ruimte, waarbinnen vroeger de bevalling geschiedde.

1. **Kraan**, v. (vogel), Mnl. *crane*, Ondd. *crano* + Ags. *cran* (Eng. *crane*), en met een nieuw suffix Ohd. *chranuh* (Mhd. *kranech*, Nhd. *kranich*) + Gr. γέρανος, We. *garan*, Osl. *žeravĭ* (Ru. *žerjav*), Lith. *gerve*, Lett. *dserve*; ook Lat. *grus* is nog verwant. Misschien staat in On. *trani* (Zw. *trana*, De. *trane*) de *t* voor *k*.

2. **Kraan**, v. (werktuig) + Hgd. *krahn*: is hetz. w. als 1. *kraan*, wegens gelijkheid in vorm; vergl. Fr. *grue*.

3. **Kraan**, v. (tap) is nog hetz. w. als 1. *kraan* wegens gelijkheid in vorm: vergel. Hgd. *hahn*, Eng. *cock* en Fr. *robinet* (= schaapje).

Krab, v., Mnl. *crabbe* + Hgd. *krabbe*, Ags. *crabba* (Eng. *crab*), On. *krabbi* (Zw. *krabba*, De. *krabbe*): verwant met *kreeft*, niet echter met Gr.-Lat. *carabus*. Uit het Germ. komt Fr. *crabe* (z. KRABBEN).

Krabben, o. w., Mnl. *crabben* + Mhd. *krabeln*, Noordsch *krafla*, dial. Eng. *craffle*. De eerste bet. is: *zich wriemelend voortbewegen*; verwantschap met *krab* en *kreeft* is zeker, met *krauwen* weinig waarschijnlijk.

Kracht, v., Mnl. *cracht*, Os. *craft* + Ohd. *chraft* (Mhd. en Nhd. *kraft*), Ags. *cræft* (Eng. *craft*), On. *kraptr* (Zw. en De. *kraft*): het bet. *klem*, *drukking*, *dwang*; verwant met *krimpen*.

Krachtens, voorz., met adverb. *s*, uit *krachten*, datief meerv. van *kracht*; vergel. *tijdens*.

Kraf, v.: z. KARAF en vergel. *kraal*.

Krag, v. (drijftil): oorspr. onbek.

1. **Krak**, m. en tuss. (het kraken): z. KRAKEN.

2. **Krak**, v. (heidekruid), gelijk Nhd. *kracke*, uit Lat. *cracca*.

3. **Krak**, v. (krakeend) + Ndd. *krikke* (Hgd. *kriechente*), Zw. *kräcka*, naar den Lat. naam: *anas crecca*.

Krakeel, o., en de bijvorm *krakeeelen*, ontstonden in 't Vl. met eigenaardige reduplicatie uit Ofr. *querele* (thans *querelle*), van Lat. *querelam* (-*a*) = klacht, van *queri* = klagen. Ging over in 't Ndd., Hgd., De. en Zw.

Krakelbezie, v. + Hgd. *krach-*, *knetschbeere*: omdat ze bij het afbreken kraakt.

1. **Krakeling**, m. (gebak), een afleid. van *kraken*. Hieruit Fr. *craquelin*.

2. **Krakeling**, m. (vlinder), hetz. w.

als 1. *krakeling*, wegens een vlek op zijn vlinders die den vorm heeft van een *krakeling*.

Kraken, o. w., Mnl. *craken* + Ohd. *chrahhôn* (Mhd. en Nhd. *krachen*), Ags. *cracian* (Eng. *to crack*) + Skr. √*garj* = ratelen: onomat. Uit het Germ. komt Fr. *craquer*.

Krakken, o. w. + Hgd. *kracken*: frequent. van *kraken*.

Kralen, ono. w., van *kraal*: vergel. Hgd. *perlen*.

Krallenboom, m., vervormd uit *krammetboom*.

Kram, v. + Mhd. *kramme*, Eng. *cramp*: z. KRAMP. Uit het Germ. komt Fr. *crampon*.

Kramakkelen, ono. w.: onomat.

Kramen, ono. w. 1. = markten, toeven: denom. van 1. *kraam*; 2. = bevallen: denom. van 2. *kraam*; 3. = heengaan, morsen, knoeien, krasselen: opgemaakt uit *opkramen*; 4. = snappen (als in *lachen en kramen*): opgemaakt uit *woordenkramer*, d. i. verkooper van praatjes, tevens met zinspeling op *kramerslatijn*.

Krammetboom, -vogel, m.: z. KRAMSVOGEL.

Kramp, v., Mnl. *crampe*, Os. *cramp* + Ndd. *krampe*, Ohd. *chramph* (Mhd. en Nhd. *krampf*), Ags. *cramp* (Eng. id.), met de bet. *kram* en *kramp*; verwant met *krimpen* en *kram*.

Kramsvogel, m., uit Hgd. *krammetsvogel*, waarin het eerste lid genit. is van Ohd. *chranawitu* (Mhd. *kranewite*) = jeneverboom (Eng. *cranberry*) een samenst. met *krana* = kraan, hier lijster (z. 1. KRAAN) en *witu* = hout (z. WEDEWINDE).

Krang, bijv. (verkeerd), van *krengen* = draaien.

Kranig, bijv., gevormd naar Fr. *crâne* = flink: oorsp. onbek.

Krank, bijv., Mnl. *cranc* + Mhd. *kranc* (Nhd. *krank*), Ags. *cranc*, van Germ. √KRINK = ineenkrimpen, synon. van √KRIMP (z. KRINKEL, KRONKEL, KRING). Ontleend aan 't Hgd. is On. *krankr*, anders ware 't *krakkr*.

Krans, m., Mnl. *crans*, gelijk Skand. *krands* (*krans*), uit Hgd. *kranz* + Skr. √*granth* = binden, *granthis* = knoop, Lith. *grandis* = armband.

Krant, v., verkort uit « *courante-nouvellen* », uit Fr. *courant*, teg. deelw. van *courir*, Lat. *currere* = loopen (z. KAR).

1. **Krap**, v. (meekrap), Mnl. *crap-*: oorspr. onzeker. Uit het Ndl. komt Hgd. *krapp*.

2. **Krap**, v. (kram) + Ndd. *krappe*, Ohd. *chrapfo* (Mhd. *krapfe*, Nhd. *krapfen*), is een bijvorm zonder nasaleering van *kramp*: z. KRAM. Uit het Germ. komt Fr. *grappe* = tros, en *grappin* = haak.

3. **Krap**, v. (tros), is hetz. w. als 2. *krap* en bet. *wat ineengehaakt is*.

4. **Krap**, v. (varkensrib): z. 2. KRIP.

5. **Krap**, bijw. (nauwelijks) van *krabben*, gelijk *schrap* van *schrapen*: de slot *-b* wordt *p* geschreven, omdat het woord onverbuigbaar is.

1. **Kras**, v. (krab), tot 1. *krassen*.

2. **Kras**, bijv. (sterk), ouder Nnl. *kars* + Mndd. *karsch*, dial. Hgd. *kärsch*, On. *karskr* = frisch, krachtig (z. KERSVERSCH).

3. **Kras** in *bij kris en kras* is een versterking door reduplicatie met ablaut van *kris*, dat verkort is uit *Christus* (z. CHRISTEN).

4. **Kras**, tuss., behoort bij 2. *krassen*.

Krasselen, ono. w., frequent. van 1. *krassen*.

1. **Krassen**, o. w. (krabben), Mnl. *kratsen* + Ohd. *chrazzôn* (Mhd. en Nhd. *kratzen*): frequent. van **kratten*, Mnl. *cretten*: niet verder na te gaan; onomat. Aan dezen Germ. vorm ontleende het Fr. *gratter*.

2. **Krassen**, ono. w. (geluid geven): vergel. Fr. *croasser*, Lat. *crocire*, Gr. *κρώζειν*: onomat.

1. **Krat**, o. (korf) + Ohd *chrezzo* (Mhd. *krezze*, Nhd. *krätze*), Ags. *cræt* (Eng. *cart* en *crate*), van Germ. **krat-*; daarnevens Ohd. *chratto* (Mhd. *kratte*) = korf, Ags. *cradol* (Eng. *cradle*) = wieg, van den bijvorm Germ. **krad-*. De bet. waren: vlechtwerk, traliewerk, dus *korf* en *rek*.

2. **Krat**, o. (laddervormig achterschot van een wagen): is hetz. als 1. *krat* met de tweede bet.

Krater, m., uit Lat. *crater*, Gr. *κρατήρ* = grooten beker.

Krauwel, m., Mnl. *craeuwel* + Hgd. *kräuel*: een afleid. van *krauwen*.

Krauwen, o. w., Mnl. *craeuwen* + Ohd. *chrâwôn* (Mhd. *krouwen*, Nhd. *krauen*), Ofri. *krâwa*, verwant met *krieuwen*, niet met *krevelen*, noch *krabben*.

Kreb, v.: z. KRIB.

Krediet, o., uit Fr. *crédit*, zelfst. gebr. 3. p. s. præs. ind. van Lat. *credere* = vertrouwen hebben, gelooven + Skr. *çraddadhâmi*, Oier. *cretim*.

Kreeft, v., Mnl. *creeft*, *crevit* + Ohd. *chrebiz* (Mhd. *krebez*, Nhd. *krebs*), met *-t-* suffix van denz. stam als *krabbe* en *krabben*. De Ndd. vorm gaf het Fr. *crevette*, en de Hgd. het Fr. *écrevisse*, Eng. *crayfish*.

Kreek, v., Mnl. *creke* + Ags. *crecca* (Eng. *creek*), On. *kriki*: niet verder op te sporen. Uit het Germ. komt Fr. *crique*.

Kreel, v. (boordsel), behoort bij Fri. *krellen* = krullen (z. 4. KRIEL en KRUL).

Kreet, m. (schreeuw), Mnl. *crete*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *krijten*.

Kreeuwen, ono. w., Mnl. *creuen*, *crauwen*: onomat. onder invloed van *krijten* en *schreeuwen*.

Kregel, bijv. (knorrig, standvastig), Mnl. *crighel*: dit laatste van den stam van 't præs., het eerste van dien van 't meerv. imp. van *krijgen* (z. d. w.).

Kreits, m., uit Nederrijnsch *kreitz* + Ohd. *chreiz* (Mhd. *kreiz*, Nhd. *kreis*): z. 2. KRIJT.

Krek, bijw., uit Fr. *correct*: vergel. *krant*. *Correct* is Lat. *correctum* (*-us*), v. d. van *corrigere* = recht maken, verbeteren (z. GE- en REKKEN).

Krekel, m., Mnl. *crekel*: vergel. Fr. *criquet* (waaruit Eng. *criket*), Kymr. *cricelle*: afleid. van **krik-*, ook te vinden in de werkw.: Ndl. *krieken*, Fr. *criquer*, Eng. *to creek*, Gr. *κρίζειν*: onomat. van den aard van *kraken*.

Krekelig, bijv. + Hgd. *kricklich*, Zw. *kräcklig*, staat voor *kregelig*: z. KREGEL.

Krem, m. (valk), bijvorm van *kram* = klauw; vergel. 3. *klem*.

Kremetart, v., uit Mlat. *cremor tartari*, waarin Lat. *cremor* = room en Mlat. *tartarum* = wijnsteen, van Ar. *durd* = droesem.

Kremil, v.: z. KARMIL.

Kreng, o., Mnl. *crenge*, uit Ofra. *caroigne*, terwijl de Mnl. bijvorm *caroonje* uit Ofra. *carogne* (thans *charogne*), van Mlat. *caroniam* (*-a*), een afleid. van Lat. *caro* = vleesch + Skr. *kravya*, Gr. *κρέας*.

Krengelen, ono. w. (afdingen) + Hgd. *krängeln*, Skand. *krangla* = strijden, twisten, enz.: frequent. van *krengen*.

Krengen, o. w., Mnl. *crenghen* + Eng. *to crank*, Fri. *krengen*, Zw. *kränga*, De. *krænge*, van den sterken graad van √KRING (z. KRING); de bet. is *doen omkeeren*.

Krenken, o. w., Mnl. *crenken* + Hgd. *kränken*: met *e* = *ă* denom. van *krank*; dus = krank maken.

Krenselen, o. w., frequent. van *krinsen* (bij Kil.) = graan zuiveren, van *krinse* = kaf.

Krent, v.: z. KORENTE.

Krep, o., gelijk Hgd. *krepp* en Eng. *crape*, uit Fr. *crêpe* = gekreukeld floers, van Lat. *crispum* (*-us*) = gekreukeld.

Kreppen, o. w., gelijk Hgd. *kreppen* en Eng. *to crape*, uit Fr. *crêper* = kroezen, van Lat. *crispare*, afgel. van *crispus* = gekreukeld.

Kret, o.: z. KRAT.

Kreten, o. w., bijvorm van *greten*, met *g* als explosiva.

Kretse, v. (kaarde), van *kretsen*, omdat ze krabt.

Kretsen, o. w., bijvorm van *kratsen*, d. i. *krassen* (z. d. w.).

Kreuk, v., Mnl. *croke* + Ndd. *krōk*: verwant met *kruk*, niet met Eng. *crook*.

Kreukel, v.: z. ALIKRUIK.

Kreuken, o. w., Mnl. *crueken* + Ndd. *krōken*: van *kreuk*.

Kreunen, ono. w., Mnl. *cronen* + Ohd. *chronen* (Mhd. *krœnen*), Oostfri. *krōnen* = jammeren, klagen: oorspr. onzeker, wellicht verwant met *kriemelen*.

Kreupel, bijv., Mnl. *cruepel*, *crepel* + Ags. *crypel* (Eng. *cripple*), On. *kryppil*: met *eu* = *ō* van denz. stam als 't meerv. imp. van *kruipen*; de oorspr. bet. (d. i. kruipend) heeft men in *kreu-*

pelhout, enz. Het Hgd. *krüppel* komt uit het Ndd.

Kreus, v., bijvorm met ablaut van 2. *kroes*.

Krevelen, ono. w., Mnl. *crevelen* + Hgd. *kriebeln* : frequent. van **kreven*, dat het primitief is van **kribben* (z. KRIBBELEN).

1. **Krib**, v. (kijfzieke vrouw), van **kribben*, waarover bij *kribbelen*.

2. **Krib**, **krebbe**, v. (voederbak), Mnl. *cribbe*, *crebbe*, Os. *kribbja* + Ohd. *chrippa* (Mhd. en Nhd. *krippe*), Ags. *crib* (Eng. id.) : staat tot *korf* als *berd* tot *bord*. Uit het Germ. komt Fr. *crèche* en van hier Eng. *cratch*.

Kribbelen, ono. w., frequent. van *kribben*, een bijvorm met ablaut van *krabben*; gelijk *krabben* intensief is van **kraven* (vergel. *kreeft*), zoo is *kribben* dit van **kreven*.

Kribben, ono. w. : z. KRIBBELEN.

Kriebelen, ono. w., gevormd naar *kriebeln*, den Hgd. vorm van *krevelen* (z. d. w.).

1. **Kriek**, m. (papegaai), door Fr. *crick*, uit de taal van Guyana.

2. **Kriek**, v. (krekel) : z. KREKEL.

3. **Kriek**, v. (kers), Mnl. *crieke* + Ohd. *chrieh-* (Mhd. en Nhd. *krieche*) = sleepruim : oorspr. onbek. Uit het Germ. komt Fr. *crèque*.

1. **Krieken**, ono. w. (piepen) : z. KREKEL.

2. **Krieken**, o. (aanbreken van den dag), Mnl. *grieken*, *graken* + Ndd. *krik vam dage*, Eng. *creek of the day* : wellicht gaan al die vormen terug op Mnl. *graken* = grauw worden, denom. van *grauw* (vergel. *naken*, *hakken*).

1. **Kriel**, bijv. (dartel, stout) + Ndd. *kriel*, *kregel* : samentr. van *kregel*.

2. **Kriel**, o. (uitschot), behoort bij *krielen* en bet. *klein, wriemelend gebroed*.

3. **Kriel**, m. (kort, dik mensch): komt elders niet voor; wellicht met *kreel* en 4. *kriel* van denz. wortel als *krul*.

4. **Kriel**, v. (zoom) : z. KREEL.

5. **Kriel**, v. (vischmand) + Meng. *krelle*.

Krielen, ono. w. + Ndd. *krillen*, Zw. *krāla*, De. *krille*, een afleid. met *-l-* suffix van √KREU, waarover bij *krieuwen*.

Kriemelen, ono. w. + Hgd. *krimmeln*, van √KREM, synon. van √GREM in *grimmelen*. De bet. zijn : *krielen*, *kruipen*, *talmen*.

Kriepe, **krippe**, v. (hennetje), behoort bij *kruipen*.

Kriepen, ono. w.: onomat.

Krieuwelen, ono. w. + Hgd. *kraueln*, Eng. *to crawl*: frequent. van *krieuwen*.

Krieuwen, ono. w., van den normalen graad van √KREU, welks sterke graad zich vertoont in *krauwen*.

Kriezel, v., uit Ndd. *krisel*, van √KREIS = knarsen, met de tanden verpletten (z. KRIJZELEN).

Krijg, m., Mnl. *crijch* + Mhd. *kriec* (Nhd. *krieg*) : niet verder op te sporen; Zw. en De. *krig* zijn ontleend aan 't Hgd. De bet. zijn : *poging*, *inspanning*, *strijd* (z. KRIJGEN).

Krijgen, o. w., Mnl. *crighen* + Mhd. *krighen* (Nhd. id.): in 't Hgd. zw., in 't Ndl. (Ndd. en ook Mdd.) st. De grondbet. is : *zich inspannen tegen iets*, *streven naar iets*, van daar *strijden* en *bekomen* (z. KRIJG). Het zw. Ndl. werkw. *krijgen* = oorlog voeren, is een denom. van *krijg*.

Krijschen, ono. w., Mnl. *crischen* + Mhd. *krischen* (Nhd. *kreischen*), van √KREISK, waarover bij *krijzelen*.

1. **Krijt**, o. (stof), Mnl. *crijt*, gelijk Hgd. *kreide*, Fr. *craie*, uit Lat. *cretam* (*-a*) = kalk, d. i. aarde van *Creta*.

2. **Krijt**, o. (strijdperk), Mnl. *crijt* + Ndd. *krijt*, verwant met *kreits* en *krit*.

Krijten, ono. w., Mnl. *criten* + Mhd. *krîzen* (Nhd. *kreiszen*), van √KREIT : z. KRIJZELEN.

Krijtsterling, **-stern**, m. (plant): het 2e lid behoort bij *ster*; het 1e is niet klaar.

Krijzelen, ono. w., Mnl. *criselen* van √KREIS, synon. van √KREIT en van √KREISK = knarsen, stenen, schreeuwen; ook zijn ze met elkander verwant, hetzij dat van een de twee andere afgeleid zijn (*kreit*, *kreit-s*, *kreit-sk*), hetzij dat ze alle drie van één grondvorm komen (*krei-*).

1. **Krik**, tuss. (krak): vergel. 1. *krak*, waarmede het in ablaut staat als *klis* met *klas*, enz.

2. **Krik**, v. (boschkool): oorspr. onb.

3. **Krik**, v. (wintertaling), gelijk Eng. *creak*, *crake*, naar Lat. *crex*, Gr. κρέξ: onomat.

Krikkemik, v.: vergel. Fr. *cric*, Eng. *creek*, dat een onomat. is, en z. voorts MIK.

Krimp, v. en bijv., van *krimpen*.

Krimpen, o. w., Mnl. *crimpen* + Ohd. *chrimpfan*, Eng. *to crimp*, Zw. *krympa*, De. *krympe*: van Germ. √KRIMP met bijvorm √KRIMB, Idg. √KREMB en √KREMBH = ineenkrommen; vormen als *kramm-* en *krapp-* zijn het gevolg van assimil. — Daarnevens de synon. en verwante wortels van *rimpel* en *schrompelen* (z. d. w).

Kring, m., Mnl. *kring* + Mhd. *krinc* (Nhd. *kring*), On. *kringr*: van Germ. √KRING met bijvorm √KRINK, synon. van √KRIMP (z. KRIMPEN).

Krinkelen, ono. w. + Ndd. id., Eng. *to crinkle*: denomin. van **krinkel*, dat een diminut. is van **krink*, waarover bij *kring*.

Krinsen, o. w. (schoonmaken): z. KRENSELEN.

Krioelen, ono. w., een Friesche bijvorm met verschoven klemtoon, van *krieuwelen*.

1. **Krip**, o. (floers): z. KREP.

2. **Krip**, v. (runderlapjes) met bijvorm 4. *krap* + Hgd. *krebe*, *kriebe*, *krūps*, *griebs*, *krips*, *krōpeln*: oorspr. onbek.

Krippe, v.: z. KRIBBE.

Krippeltje, v., behoort bij *kribbelen*.

1. **Kris**, z. 3. KRAS.

2. **Kris**, v. (veelal vergiftigde dolk), uit Mal. *kĕris*.

3. **Kris**, v.: z. KRUISBEZIE.

Kriskrassen, ono. w., een reduplicatie met ablaut van 1. en 2. *krassen*.

Krispelen, o. w., denom. van **krispel*, dat met Mhd. id. = gekruld, een afleid. is van Lat. *crispus*, waarover bij *krep*.

Krissen, ono. w. (knetteren), gevormd naar *kriskrassen*.

Kristal, o., uit Fr. *cristal*, van Lat. *crystallum* = kristal, van Gr. κρύσταλλος = ijs, bergkristal, afgel. van κρυσταίνειν = vervriezen, κρύος = vorst.

Krits, m., gevormd van denz. stam als 't meerv. imp. van **krijten* = een cirkel trekken + Mhd. *krîzen*, terwijl *kreits* van denz. als die van 't enkelv. imp. en 2. *krijt* van dien van 't præsens.

1. **Krocht**, v. (uitstekende, steenachtige hoogte) + Ags. *croft* (Eng. id.) = veld + Gael. *croit* = heuvel, *cruach* = hoop.

2. **Krocht**, v. (spelonk), Mnl. *crochte*, *crofte*, gelijk Fr. *grotte* en wellicht Hgd. *gruft*, uit Mlat. *cruptam* (-*a*), *gruptam*, Lat. *crypta*, Gr. κρύπτη, vr. van het zelfst. gebr. bijv. nw. κρυπτός = verborgen, van κρύπτειν = verbergen.

Krodde, v. (kiek) + Ndd. en Fri. id.: oorspr. onbek.

Kroeg, v., gelijk Ndd. *kroch*, hetz. w. als 2. *krocht*; voor den klinker vergel. Hgd. *gruft*; de *t* der verbinding *cht* viel na den langen klinker af. Dus niet hetz. als Hgd. *krug* (z. KRUIK). Nhd. *krug* = herberg, komt uit Ndd.

Kroep, v., uit Fr. *croup*, van Eng. id., naar Schotsch *to croupe* = een krassend geluid maken.

1. **Kroes**, m. (vat), Mnl. *croes* + Mhd. *krûse* (Nhd. *krause*), Meng. *cruse* (Eng. *cruse*), Skand. *krus*: alle gaan terug op Fr. *cruche*, hetwelk met *creuset*, uit het Germ. *kruik* (z. d. w.).

2. **Kroes**, bijv. (gekruld), met dial. *oe* = *û* gelijk in *boer* + Mhd. *krûs* (Nhd. *kraus*), Meng. *crus* (z. KRUL).

Kroft, v.: z. 1. KROCHT.

Krok, v. (plant), Mnl. *crocke* + dial. Hgd. *krocke*: bijvorm van 2. *krak*.

Kroken, o. w.: z. KREUKEN.

Krokkeling, v. (zeeweegbree): oorspr. onbek.

Krokodil, m., door Fr. uit Lat. *crocodilum* (-*us*), van Gr. κροκόδειλος = hagedis, krokodil.

Krokus, m., uit Lat. *crocus*, van Gr. κρόκος, van Ar. *karkam* = saffraan.

1. **Krol**, o. (huisje): oorspr. onbek.

2. **Krol**, v. (rolneut), van *krullen*.

Krollen, ono. w.: onomat., verwant met *grollen*; van hier *krolsch*, *krolziek*.

Krom, bijv., Mnl. *crom*, *cromp*, Os. *crumb* + Ohd. *chrumb* (Mhd. *krump*, Nhd. *krumm*), Ags. *crumb*, Ofri. id.: van den zw. graad van Germ. √KRIMB, terwijl Eng. *crump* van denz. graad van √KRIMP (z. KRIMPEN).

Kromp, v. (schelpdier): oorspr. onb.

Kroniek, v., door Fr.. uit Gr.-Lat. *chronica*, zelfst. gebr. bijv. van Gr. χρόνος = tijd.

Kronkelen, o. w., denom. van *kronkel*, dat een dimin. is van **kronk* + Ndd. *krunke* = krul, rimpel: van den zw. graad van Germ. √KRINK, waarover bij *kring*.

Kroon, v., Mnl. *crone*, gelijk Ohd. *corona* (Mhd. *krone*, Nhd. id.), Meng. *crune* (Eng. *crown*) en On. *kruna*, uit Lat. *coronam* (*a-*) + Gr. κορωνίς = krom, We. *crwn* = rond (vergel. ook *kruin*). — *De kroon spannen* = (zich) den krans om het hoofd binden of vastmaken.

1. **Kroos**, v. (gergel), bijvorm van *kreus*.

2. **Kroos**, o. (plant), bijvorm van 2. *kroes*, omdat die planten ineengekruld zijn.

3. **Kroos**, o. (omloop van een kalf), Mnl. *croos* + Mhd. *krôse* (Nhd. *gekröse*): bijvorm van 2. *kroes*, dus = het ineengekrulde ingewand.

4. **Kroos**, o. (intrest), Mnl. *croys* = wasdom, rente, uit Ofra. *croist*, een afleid. van *croistre* (thans *croître*), Lat. *crescere* = groeien (z. d. w.).

Kroosje, o. (pruim): oorspr. onbek.

1. **Kroost**, o.: bijvorm met paragog. *t* van 1., 2. en 3. KROOS.

2. **Kroost**, o. (afstammelingen). Het woord is jong: in de 17de eeuw onder de vormen *kroos* en *kroost* beteekent het: *de familietrekken in het gelaat* (iemand het kroos in 't wezen zien; des vaders kroost in 't aanschijn van het kind); eerst later beteekent het *de kinderen*; men brengt het woord tot 3. *kroos* = ingewand, of tot Fr. *croist* = aanwas, jong vee (z. 4. KROOS) of tot It. *crusta* (ons *korst*) = een op het gelaat afgedrukte vorm: niet éene dier etymol. voldoet. Ware 't niet eerder hetz. als 1. *kroos* of 1. *kroost* en *kreus* in de bet. van *vore, inkerving*?

Kroot, v., Mnl. *carote*: z. KAROOT.

Krootse, v., Mnl. *crootse*, uit Fr. *crosse*, van Mlat. *cruceam* (*-ea*) = kruisstaf, een zelfst. gebr. bijv. nw. afgel. van Lat. *crux* = kruis (z. d. w. en ook KRUK).

1. **Krop**, m. (voormaag), Mnl. *crop* + Ohd. *chropf* (Mhd. *kropf*, Nhd. id.), Ags. *cropp* (Eng. *crop*), On. *kroppr* (Zw. *kropp*, De. *krop*), met veel uiteenloopende bet., waarvan de eerste *klomp, bult* was.

2. **Krop**, v. (sla), is hetz. w. als 1. *krop*, omdat ze een *krop* vormt.

3. **Krop**, o. (meel), is hetz. w. als 1. *krop*, omdat het als het laatste van een maalsel in den *krop* van den zak komt.

Kropbrood of KROP-UIT-DEN-ZAK, o., saamgest. met 3. *krop*.

Kroppier, m., Mnl. *cruppier*, uit Fr. *croupière*, afgel. van *croupe*, hetw. uit het On. *kroppr* = dikte (z. KROP).

Krostel, m., uit Fr. *croustelle*, dimin. van *crouste* (thans *croûte*) = korst (z. d. w.).

1. **Krot**, v. (slijk), uit Fr. *crotte*: oorspr. onbek.

2. **Krot**, o. (huisje), verwant met 1. *krat*: vergel. *kot*.

Kruchen, ono. w., Mnl. *cruchen, crochen* + Ndd. en dial. Hgd. *krochen*: onomat.

Kruid, o., Mnl. *cruut*, Os. *crûd* + Ohd. *chrût* (Mhd. *krût*, Nhd. *kraut*) + Gr. βρύον = mos, ἔμβρυον: Idg. √GRU.

Kruien, o. w., uit *kruiden*, Mnl. *cruden* + Ndd. *kruden*, Ags. *crúdan* (Eng. *to crowd*): niet verder op te sporen; de bet. zijn: *dringen, stooten*.

Kruik, v., Mnl. *cruke*, Os. *krûka* + Mhd. *krûche*, Ags. *crúce* (Meng. *crouke*), Ofr. *krócha*, On. *krukka*: met *k* na langen klank uit *kk* = *gn'* en dus verwant met Ohd. *chruoc* (Mhd. *kruoc*, Nhd. *krug*), Ags. *cróg* = kruik (z. KROES). Uit het Germ. komt Fr. *cruche*.

Kruil, v. (grap): oorspr. onbek.

Kruilen, ono. w. (kirren): onomat.

Kruiling, m. (appel): oorspr. onbek.

Kruim, v., Mnl. *crume* + Ndd. *krôme*, Hgd. *krume*, Ags. *crúmc* (Eng. *crumb*), On. *krúmr* (= kern) + Lat. *grumus* = aardhoop (Fr. *grume* = allerlei koorn).

Kruimel, v. + Eng. *crumbles*: dimin. van *kruim*.

Kruin, v., Mnl. *crune*, gelijk Meng. *crune* en On. *krúna*, uit Lat. *coronam* (*-a*), dat later ook als *kroon* (z. d. w.) overgenomen werd.

Kruipen, ono. w., Mnl. *crupen*, Os. *kriopan* + Mhd. *krûfen* (dial. Nhd. *kraufen*), Ags. *créopan* (Eng. *to creep*),

On. *krjupa*, met labiaal uit gelabialiseerde gutt. (z. ZUIPEN); daarnevens met gutturaal Ohd. *chriohhan* (Mhd. *kriechen*, Nhd. id.) en Meng. *cruchen* (Eng. *to crouch*). Uit het Germ. komt Fr. *croupir* = hurken, stilstaan, en *crapaud* = pad.

Kruis, o., Mnl. *cruus*, *cruce*, Os. *crûci*, gelijk Ohd. *chrûzi* (Mhd. *kriuze*, Nhd. *kreuz*), Ofri. *crioce*, On. *kross* en Fr. *croix*, uit Lat. *crucem* accus. van *crux* = kruis. Daarvoor zei het Go. *galg*, het Ags. *roede*. Eng. *cross* is uit Fr. *croix*.

Kruisbezie, v. + Hgd. *krausbeere*, Zw. *krusbär*: het eerste lid behoort bij 2. *kroes* wegens de kroezelige haartjes er op. Van hier Fr. *groisele*, *groseille*, waarnaar door dissim. Eng. *gooseberry*.

Kruisharing, m., gevangen na den dag der H. Kruisvinding (3 Mei).

Kruit, o., hetz. w. als *kruid* (vergel. Hgd. *kraut*).

Kruizemunt, v., is, niettegenstaande Hgd. *krausemünze*, niet saamgest. met **kruis*, een bijvorm van 2. *kroes*, maar door volksetym. vervormd uit Lat. *crispa mentha* = gekroezelde munt (z. KREP en MUNT).

1. **Kruk**, v. (krukstok), Mnl. *crucke* + Ohd. *chruccha* (Mhd. *krücke*, Nhd. id.), Ags. *cryce* (Eng. *crutch*), Zw. *krycka*, De. *krykke*: wel een Germ. woord, niettegenstaande de gelijkenis met It. *croccia*, Fr. *crosse*, enz. (z. KROOTSE).

2. **Kruk**, m. (knoeier) + Fri. *krûk*: is hetz. w. als 1. *kruk*.

Krul, v., Mnl. *crulle* + Mhd. *krolle* (Nhd. id.), Meng. werkw. *crullen*: met *ll* geassimil. uit *sl*, en dus met *-l-* suffix van 2. *kroes*.

Krust, v. (krakeend): oorspr. onbek.

Kub, v. (van een fuik) + Oostfri. *kübbe*, en Nnl. bijvorm *kib*, met *bb* uit *bj* van *kof* = hut, korf.

Kuch, o. (kommiesbrood): oorspr. onbek.

Kuchen, ono. w., Mnl. *cuchen* + Hgd. *keuchen*, Eng. *to cough*, van Germ. √KEUH: onomat.

Kudde, v. Mnl. *cudde* + Ohd. *chutti* (Mhd. *kütte*, Nhd. *kütte*, *kitte*, *kette*), Ofri. *kedde* + Lith. *guta* = kudde, Skr. √*ju* = vee drijven: Idg. √GEU.

Kuds, v., van *kodde*, gelijk *knots* van *knod*.

Kuf, v. (kroeg) + Ndd. *küffe*, verwant met *kub* en *kof*.

1. **Kuieren**, ono. w. (kouten), uit *kuideren*, met bijvorm *koeteren* (z. KOETERWAALSCH).

2. **Kuieren**, ono. w. (wandelen): oorspr. onbek.

Kuif, v., Mnl. *cuve* + Ags. *cyf*, verwant met *kof*, maar onderging den invloed van Fr. *coiffe* = kap (z. KOOF).

Kuiken, o.: z. KIEKEN.

1. **Kuil**, m. (diepte), Mnl. *cule* + Ndd. *kule*, dial. Hgd. *kaule*: niet verder op te sporen.

2. **Kuil**, m. (bodem van een net) + Ohd. *chiulla* = tasch, Ags. *cylle* = lederen zak, On. *kýll* = zak: oorspr. onzeker.

Kuim, bijv. (nauwelijks), Mnl. *cume* + Ohd. *chûmo* (Mhd. *küme*, Nhd. *kaum*), bij *kuimen* (z. d. w. en vergel. *weinig*, *weenen*).

Kuimen, ono. w. (zuchten), Mnl. *cumen*, Os. *cûmjan* + Ohd. *chûmon* = klagen + Gr. γοάειν = jammeren: Germ. √KEU, Idg. √GEU.

Kuin, bijw. (bloot): oorspr. onbek.

Kuip, v., Mnl. *cupe*, gelijk Ndd. *kupe*, en met anderen klinker Os. *côpa*, Ohd. *chuofa* (Nhd. *kufe*), Ags. *cýpa* (Eng. *coop*), uit Lat. *cupam* (-*a*) = vat + Skr. *kûpa* = put.

Kuipen, o. w. (bedriegen), Mnl. *cupen*, zooveel als « in de kuip zetten. »

Kuiperij, v., van *kuipen* (z. d. w.).

Kuis, v. (knots), Mnl. *cuse* + Ndd. id.: niet verder na te gaan.

Kuisch, bijv., Mnl. *cuusc*, Os. bijw. *cûsko* + Ohd. *chûski* (Mhd. *kiusche*, Nhd. *keusch*), Ags. *cúsc*, Ofri. *kûsk*: niet in het Oostgerm.; oorspr. onbek.

Kuischboom, m., gelijk Hgd *keuschbaum*, naar Lat. *agnus castus*, d. i. *de kuische agnus*, omdat men zijn zaad als een middel tegen onkuischheid aanzag. De Lat. naam zelf ontstond door verwarring van Gr. ἄγνος = agnus, met zijn homon. ἁγνός = kuisch.

1. **Kuit**, v. (kuiltje, eigenlijk putje aan een gewricht), bijvorm van *koot*.

2. **Kuit**, v. (wade) + Ndd. *kut*: oorspr. onzeker.

3. **Kuit**, v. (vischzaad), Mnl. *cute* + Ndd. *küte*: verwant met Schotsch *kite* = buik, Nederr. *kotz* = darmen, en voorts met de woorden vermeld onder *kossem*.

Kuitebuiten, ono. w.: het eerste lid = makelen + Ndd. *küten*, dial. Hgd. *kaudern*; z. voorts RUILEBUITEN.

Kuk, **kukkel**, m., verbaalabstr. van *kukken* en zijn frequent. *kukkelen*, beide onomat. + Go. *kukjan*, Oostfri. *kükken* = kussen.

Kul, v., Mnl. *cul*, in alle Ndd. dial. met de bet. *kogel*, *knikker*, enz.

Kullen, o. w., van *kul*: vergel. *klooten*, *pieren*, en Hgd. *hudeln*, Fr. *couionner*.

Kunde, v., Mnl. *conde* + Hgd. *kunde*, Eng. *kith*: afleid. van *kond*.

Kunel, v., bijvorm van **keunele* = *keule* (z. d. w.).

Kunne, v., Mnl. *conne*, Os. *kunni* + Ohd. *chunni*, Ags. *cyn* (Eng. *kin*), On. *kyn*, Go. *kuni*: afgel. van den zw. graad van Germ. √KEN (z. KIND).

Kunnen, o. w., Mnl. *connen*, Os. *kunnan* + Ohd. *chunnan* (Mhd. *künnen*, Nhd. *können*), Ags. *cunnan* (Eng. teg. d. *cunning* en *to con*), Ofri. *kunna*, On. id. (Zw. id., De. *kunde*), Go. *kunnan*: die infin. is gevormd van het meerv. van *ik kan*, Mnl. *can*, Os. id. + Ohd. *chan* (Mhd. *kan*, Nhd. *kann*), Ags. *can* (Eng. id.), Ofri. *kan*, On. *kann*, Go. id., dat wel een præs. is voor de bet., maar een imp. voor den vorm, namelijk van een werk. **kinnen* = vernemen, waarvan *kennen* het factit. is: Germ. √KEN + Skr. *jānati* = hij weet, Zend. *ā-zainti* = kennis, Arm. *an-can* = onbekend, Oier. *ad-gensa* = ik wist, Lith. *zinau* = ik weet: Idg. √ĜEN, met bijvormen *ĝnē* en *ĝnō*: Gr. γι-γνώ-σκειν, Lat. *cognoscere* = kennen. Er zijn *drie* homon. √ĜEN: z. KUNNEN, KIND, KNIE.

Kunst, v., Mnl. *const*, Os. meerv. *cunsti* + Ohd. *chunst* (Mhd. *kunst*, Nhd. id.), Ofri. *konst*: met *-t-* suffix van den zw. graad van √KEN (z. KUNNEN); de *s* ontwikkelde zich als in *komst*, *gunst* (z. d. w.).

Kuren, ono. w., Mnl. *coeren*: z. 1. KOER.

Kurk, o. en v., gelijk Hgd. *kork* en Eng. *cork*, uit Sp. *corcho*, van Lat. *corticem* (*cortex*) = schors.

1. **Kussen**, o. w. (zoenen), Mnl. *cussen*, gelijk Hgd. *küssen* en Eng. *to kiss*, denomin. van *kus*, Mnl. id., Os. *cus* + Ohd. *chus* (Mhd. *kus*, Nhd. *kusz*), Ags. *coss* (Meng. id.), Ofri. *kos*, On. *koss*: niet buiten het Germ. Het Eng. zelfst. nw. *kiss* en Zw. *kyss* met De. *kys* zijn verbaalabstr. — *Judaskus* naar Matth. XXVI, 48-49 en Luc. XIV, 44-45.

2. **Kussen**, o. (zitkussen), Mnl. *cussen*, *cussijn*, gelijk Hgd. *kissen* en Fr. *coussin* (van waar Eng. *cushion*), uit Mlat. *cussinum* (*-us*), uit Lat. **culcitinum*, dimin. van *culcitra* = matras.

1. **Kust**, v. (oever). gelijk Eng. *coast*, uit Ofra. *coste* (thans *côte*), van Lat. *costam* (*-a*) = rib, zijde, kant. Hgd. *küste* is ontleend aan 't Ndd.

2. **Kust**, v. (keur), Mnl. *cust*, Os. id. + Ohd. *chust*, Ags. *cyst*, On. *kostr*, Go. *kustus* + Lat. *gustus*: een afleid. van den zw. graad van Germ. √KEUS, Idg. √GEUS (z. KIEZEN.)

Kusting, v. (hypotheek). Mnl. *custinghe*, van Mnl. *custen*, *costen* = tevreden stellen, hetz. w. als 1. *kosten*: voor de ontwikkeling der bet. vergel. *paaien*.

Kut, v., Mnl. *cutte* + Ndd. *kut*, Eng. *cut*, Zw. *kutta*: vergel. 1. *kont*.

Kute, v.: z. 1. KUIT.

Kutsen, ono. w., intens. van *kuiten* (z. KUITEBUITEN).

Kuun, v., bijvorm van *keune*.

1. **Kuur**, v. (genezing), uit Lat. *curam* (*-a*) = zorg, verzorging, Olat. *coira*, *covira*, van *cavere* (z. SCHOUWEN).

2. **Kuur**, v. (kunst, gril), hetz. w. als 1. *kuur*, wegens de dwaze gebaarden en kunsten der middeleeuwsche artsen.

Kuutje, o., dimin. van *kute*.

Kwaad, bijv., Mnl. *quaet* + Mndd. *quat*, Meng. *cwêd*, en zelfst. gebr. Ohd. *quât* (Nhd. *kot*) = vuilnis: niet verder op te sporen.

Kwaak, v. (plant): z. KWEEK.

Kwaal, v., Mnl. *quale*, Os. *quâla* + Ohd. id. (Nhd. *qual*), Ags. *cwalu*, On. *kvöl* (Zw. en De. *qval*): deze twee laat-

ste van den stam van 't enk. imp., de andere van dien van 't meerv. imp. van *kwelen* (z. d. w. en ook KWELLEN).

Kwaart, o. : z. KWART.

1. **Kwab**, v. (visch) voor **kwap*, Mnl. *quappe*, Ondd. *quappa* + Os. *zaba* = puit, Opr. *gabawo* = pad. Hgd. *quappe* komt uit Ndd.

2. **Kwab**, v. (lil) + Ndd. *kwabbe* = halskwab, moeras, Ags. *cwabbe* = moeras (Eng. *quab* = kwab) : niet verder op te sporen.

Kwadenaard, kwadernaat, v. (plant) : oorspr. onbek.

1. **Kwak**, v. (vaartuig): oorspr. onb.

2. **Kwak**, m. (in alle andere bet.) behoort bij *kwakken*.

Kwaken, ono. w. + Ndd. Hgd. *quaken* : onomat.

Kwaker, m., uit Eng. *quaker*, van *to quake* = sidderen (z. KWIKKELEN). Zoo genoemd door Rechter Bennet, omdat Fox hem aanzocht « te sidderen en te beven voor den Heer. »

Kwakkel, m., Mnl. *quackele* + Ndd. *quakkel* + Mlat. *quaquila* (Fr. *caille*, Eng. *quail*) ; daarnevens Mnl. *quattele*, Mndd. id., Ohd. *quattala* ; ook Mndd. *quartele*, Mnl. *kwartel*: alle drie vormen (*kwakkel*, *kwattel*, *kwartel*) onderling verwant en onomat. (z. ook WACHTEL).

Kwakkelen, ono. w.: frequent. van *kwakken*.

Kwakken, ono. w. + Eng. *to quack*, De. *qvække* : onomat., verwant met *kwaken*, dat echter alleen van 't geluid der dieren, terwijl *kwakken* ook van 't geluid van vallende of brekende voorwerpen gezegd wordt.

Kwakzalver, m., d. i. een koopman in *kwakzalf* = prullezalf, waardelooze zalf, samengest. met 2. *kwak* ; vergel. *lapzalver* en (Kil.) *kladzalver*. Het woord ging over in 't Hgd., Eng. en Zw.

Kwal, v. + Ndd. en Mhd. *qualle*, van denz. wortel als *kwalster*.

Kwalie, v., uit Ofra. *quaille*, thans *caille* = kwakkel (z. d. w.).

Kwalijk, bijv., geassimil. uit *kwaadlijk*.

Kwalm, m., gelijk Nhd. *qualm*, Zw. en De. *qvalm*, uit Ndd. *kwalm* + Ags. *cwealm* (Eng. *qualm*) : volgens sommigen van **kwal*, staande tot 1. *kool* als *dwalen* tot *dolen* ; volgens anderen van **kwellen* (z. KWEL) gelijk *walm* van *wellen*.

1. **Kwalster**, m. (fluim) + Ndd. id., verwant met *kwal*: niets anders is zeker.

2. **Kwalster**, m. (lijsterbesseboom), van dial. *kwelster* = soort van lijster, een naam gelijkende op dien van den *kwakkel* (z. d. w.); eveneens gelijkt het Hgd. synon. *wachholder* aan Hgd. *wachtel* = kwakkel.

Kwanselen, ono. w., uit dial. Hgd. *quanzeln* + Ndd. *kwantelen* = knoeien, verkwisten.

Kwansuis, bijw., Mnl. *quansys*, uit Ofra. *quainses*, van Lat. *quam si* = zoo alsof (*quam* is verwant met *wanneer* en *wie*, en *si* met *zoo*).

Kwant, m., en Ndd. id., gelijk Eng. *quaint* = rare kwant, uit Ofra. *coint* = bekende, vriend (vergel. *accointer*), van Lat. *cognitum* (*-us*), v. d. van *cognoscere* = kennen, saamgest. met *co-* (z. GE-) en **gnoscere* = kennen (z. d. w.).

Kwapsch, bijv., van 2. *kwab*, dus = slap.

Kwar, v., **kwarrel**, m. + dial. Hgd. *quarr* = klein mismaakt mensch, Eng. *to quar* = klonteren : niet verder na te gaan.

Kwart, o., Mnl. *quart*, gelijk Hgd., Eng. en Fr. id., uit Lat. *quartum* (*-us*) = vierde, met suffix *-tus* van *quatuor* = vier (z. d. w.).

Kwartel, v. : z. KWAKKEL.

Kwartier, o., gelijk Eng. *quarter*, uit Fr. *quartier*, van Lat. *quartarium* (*-us*) = vierde deel, een afleid. van *quartus* (z. KWART).

Kwarts, o., gelijk in alle Eur. talen, uit Hgd. *quarz* : oorspr. onbek.

Kwassiehout, o., naar *Kwassi*, den naam van den neger die de heelkracht er van bekend maakte.

Kwast, m., Mnl. *quast* + Ndd. id., Mhd. en Nhd. id., Zw., id., De. *kost* : van Germ. √KWEST, synon. van √KWESP in *kwispel*.

Kwee, v., Mnl. *quede*, gelijk Ndd. id., Mhd. *quiten* (Nhd. *quitte*), alsook Fr. *coing* (Eng. *quince*), uit Lat. *cydonium*, van Gr. κυδώνιον, zelfst. gebr. adj. van Κύδων, een stad op Creta.

Kweek, v., met bijvorm *kwaak* + Ndd. *kweke* (waaruit Hgd. *quecke*),

Ags. *cwice* (Eng. *quitch-*, *couchgrass*), een afleid. van 1. *kwik*, om haar welig woekeren.

Kweeken, o. w., Mnl. *queken* + On. *kveikja* : van den st. graad van Germ. √KWIW = leven, terwijl *verkwikken*, *kwik* van diens zw. graad.

Kweelen, ono. w., Mnl. *quedelen* + Ndd. id., Ohd. *quitilôn* : een frequent. hetzij van **kweden* : Ags. *cweđan*, Go. *qiþan* = spreken, hetzij van **kwijden* : Ags. *cwiđan*, On. *kviđa* = klagen.

Kweeltje, o. (smetje), behoort bij *kwaal*.

Kween, v., Mnl. *quene*, Os. *quena* + Ohd. *chwena* (Mhd. *kone*), On. *kona* (Zw. id., De. *kone*), Go. *qino*; met ablaut Os. *quân*, Ags. *cwên* (Eng. *queen*), Go. *qens* + Skr. *jani*, Arm. *kin*, Gr. γυνή, Oier. *ben*, Osl. *žena* = vrouw : Idg. √gEN, verwant met √ĜEN (z. KIND).

Kweer, bijv. (onaangenaam zoet) + Ndd. *quere* : oorspr. onbek.

Kweerhout, o. : het eerste lid is de Mdd. vorm van *dwars* (z. d. w.).

Kweern, v., Mnl. *queren*, Os. *quern* + Ohd. *chirn* (Mhd. *kürne*), Ags. *cweorn* (Eng. *quern*), On. *kvern* (Zw. *qvarn*, De. *quœrn*), Go. *qairnus* + Skr. *grâvâ* = molensteen, Gr. γῦρος = cirkel, Oier. *broon* (d. i. **groon*) = molen, Osl. *žrŭny* (Ru. *žernovŭ*), Lith. *girna* = molensteen, molen : Idg. √gER, verwant met √ĜER (z. KERN).

Kweesten, ono. w. : nergens elders; oorspr. onbek.

Kweken, kwekken, ono. w. + Hgd. *quicken*: onomat., verwant met *kwaken*.

Kwel, v. (bron), gelijk Nhd. *quelle*, gevormd uit een werkw. **kwellen* = opwellen + Hgd. *quellen* + Skr. *galati*, Gr. βάλλειν = werpen : Idg. √gEL.

Kwelder, v. + Ndd. *kweller*: opgehoopt *kwelzand* (sable mouvant), een afleid. van **kwellen* (z. KWEL). Zoo ook is *kwelzand* saamgesteld met den stam van *kwellen*. Het gras dat op *kwelder* groeit, heet ook *kwelder*.

Kwelen, ono. w., Mnl. *quelen*, Os. *quelan* + Ohd. id. (Mhd. *queln*) = pijn lijden, Ags. *cwelan* = sterven + Gr. βέλος, Osl. *žalĭ* = pijn, Lith. *gelti* = pijn doen : Germ. √KWEL, Idg. √gEL. Het Nndl. *kwelen* is ten onrechte zwak.

Kwellen, ono. w., Mnl. *quellen*, Os. *quelljan* + Ohd. *quellen* (Mhd. *queln*, Nhd. *quälen*), Ags. *cwellan* : met *e* = *ă* factit. van *kwelen*. Het Nndl. werkw. is ten onrechte sterk.

Kwelmen, ono. w., van *kwelm*, bijvorm van *kwalm* (z. d. w.).

Kwendel, v. + Hgd. *quendel*: beide met epenthet. *d* uit **kwenle* (Ohh. *quenala*) = **keunele*, waarover bij *keule*.

Kwengelen, ono. w. : Mdd. vorm van *zwengelen* : z. d. w.

Kwestie, v., uit het Lat. *quaestio* = vraag, van *quaerere* = vragen.

Kwetelen, ono. w., verscherping van *kwedelen* = kweelen (z. d. w.).

Kweter, v., van *kwetelen*.

Kwets, v. (pruim), uit dial. Hgd. *quetsche*, terwijl De. *svedske* uit zuiver Hgd. *zwetsche*, beide wellicht uit **dwaskin*, vervormd uit **dmaskin*, *damaskin*, *prunum damascenum* = pruim van Damascus.

Kwetsen, o. w., Mnl. *quetsen*, Ondd. *quezzôn*, gelijk Hgd. *quetschen*, intensief van **kwetten* + Mndd. *quetten*, Mhd. *quetzen* = kneuzen. Niet verwant met Lat. *quassare* (Fr. *quasser*, *casser*, Eng. *to quash*) = verpletteren.

1. **Kwetteren**, ono. w. (snappen) + Ndd. *kwatteren*, *kwattelen*, bijvormen van *kwetelen*.

2. **Kwetteren**, o. w. (kneuzen), frequent. van *kwetten* (z. KWETSEN).

Kwezel, v. + Ndd. *kwiesel* : van *kwezelen* ; vergel. dial. *dibbe* van *dubben*.

Kwezelen, ono. w., frequent. van *kwezen* = keuvelen + Noordsch *kvisa* = babbelen: een intensief van **kweden* = spreken, waarover bij *kweelen*.

Kwibus, m.: niet uit Lat. *quibus*, datief meerv. van *qui* = wie (z. d. w.), maar een ironische vervorming van een Ndl. woord, wellicht van *kwipsch*. — Fr. *quibus* = geld, is een Lat. vertaling van *avoir de quoi* (habere de quibus).

Kwijlbab, v.: het tweede lid is *babbe* = speekseldoek, van *babben*, *babbelen*.

Kwijlen, ono. w. + Ndd. *kwillen*, Bei. *queilen* : niet verder na te gaan.

Kwijnen, ono. w., Mnl. *quinen*, Os. *quînan* + Mhd. *ver-quinen*, Ags. *a-cwînan* + Skr. *jîna* = oud, Lat. *viescere*

= verwelken : van denz. wortel als *kwik* ; voor de bet. vergel. *uitgeleefd*.

Kwijt, bijv., Mnl. *quite*, gelijk Eng. *quit*, *quite*, uit Ofra. *quite*, van Mlat. *quitum* (*-us*), terwijl Hgd. *quitt*, uit Fr. *quitte*, van Mlat. *quittum* (*-us*) = vrij, verlaten, Lat. *quietare* = gerust laten (z. 2. WIJL).

Kwijten, o. w., Mnl. *quiten*, uit Ofra. *quiter*, van Mlat. *quitare* = vrij maken (z. KWIJT).

Kwijtschelden, o. w., Mnl. *quite schelden* : hier *schelden* = luidop bekend maken.

1. **Kwik**, bijv. (levendig), Mnl. *quic*, Os. *quic* + Ohd. *chwec* en *chec* (Mhd. *quec* en *kec*, Nhd. *queck* en *keck*), Ags. *cwicu* (Eng. *quick*), Ofri. *quic*, On. *kvikr*, Go. *qius* + Skr. *jīvas* = levend, Arm. *keam* = ik leef, Gr. *βίος* en *ζωή* = leven (*β* = Idg. *g*, *ζ* = Idg. *gi*), Lat. *vivere* = leven, Osl. *živŭ* = levend : Idg. √*g*EIW ; Germ. √KWIW ; al de Germ. vormen behalve Go. beantw. aan *kwikw-* assim. uit *kwiw-*.

2. **Kwik**, v. (beuzeling) : ablaut van 2. *kwak*.

Kwikkelen, **kwikken**, ono. w., Mnl. *quicken* = zwaaien, op de hand wegen, *quecken* = het hoofd schudden + Ags. *cweccian* en *cwacian* (Eng. *to queach* en *to quake*), On. *kvika*.

Kwikstaart, m., saamgest. met den stam van 't vorige *kwikken*.

Kwikzilver, o., gelijk Hgd. *quecksilber*, Eng. *quicksilver*, Fr. *vif argent*, vertaald uit Lat. *argentum vivum*.

Kwinkeleeren, ono. w., met bastaarduitgang van *kwinkelen*, frequent. van *kwinken*, wegens de snelle beweging in het trillend zingen.

Kwinken, ono. w. + Ndd. id., Eng. *to quink* : kan nasaleering zijn van *kwikken* ; vergel. het synon. Eng. *to twinkle*, Hgd. *zwinken*.

Kwinker, m. (vink), van *kwinken* in de bet. van het freq. *kwinkelen* : z. KWINKELEEREN.

Kwinkerd, m. (scheeloog) : wiens oogen *kwinken*.

Kwinkslag, m., met den stam van *kwinken*.

Kwint, v., gelijk Ndd. id., uit Fr. *quinte* = 1. hoestbui, 2. gril, uit Lat. *quinta*, rangtelwoord van *quinque* = vijf (z.d.w.), zoo genoemd omdat die buien alle vijf uren terugkomen. Verg. Vla. synon. *teerze* uit Fr. *tierce*, Lat. *tertia*, rangtelw. van *tres* = drie (z. d. w.).

Kwipsch, bijv., ablautsvorm van *kwapsch*.

Kwispedoor, o., uit Port. *cuspidor* = 1. spuwer, 2. spuwbekken : afgeleid van *cuspir* = spuwen, en dit uit Lat. *conspuere*, saamgest. met *cum* (z. GE-) en *spuere* = spuwen (z. d. w.).

Kwispel, m., Mnl. *quispel* + Ndd. id.: van √KWESP, synon. van √KWEST (z. KWAST).

Kwisten, o. w., Mnl. *quisten* + Ohd. *chwisten*, On. *kvista*, Go. *qistjan* = dooden, te niet doen : denom. van Mnl., Ohd. *quist* = vernietiging ; niet verder op te sporen.

Kwistekool, v. : een samenstelling als *brekespel*, *dwingeland*, enz.

L.

La, v. : z. LADE.

1. **Laag**, v. (het liggen, rij, hinderlaag), Mnl. *laghe*, Os. *lāga* + Ohd. *lāga* en *lâga* (Mhd. *lâge*, Nhd. id.), Ags. *lágu*, Ofri. *lâga* en *lêge*, Go. *lega* : twee woorden zijn verward : *laag* = het liggen, met gerekte *a*, van denz. stam als 't enk. en *laag* = het op de loer liggen, met lange *a*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *liggen*.

2. **Laag**, bijv. (niet hoog), Mnl. *laghe*, *leghe* + Mhd. *læge* (Nhd. *läg*, *leg*), Meng. *louh* (Neng. *low*), On. *lágr* (Zw. *låg*, De. *lav*), van denz. stam als 't meerv. imp. van *liggen*.

Laai, v., Mnl. *laeie* = vlam, uit **lage*, met bijvormen *lage* (alle met dial. *á* uit *ó*) en *loge*, Os. *lôgna* + Ohd. *loug* (Mhd. *louc* en *lohe*, Nhd. *lohe*), Ags. *lég* (Eng. *low*), On. *logi*, van den st. graad van denz. wortel als 1. *licht* (z. 3. LOOG).

Laak, v. (beek), Mnl. *lake* + Ohd. *lahha* (Mhd. en Nhd. *lache*) : oorspr. onzeker. Niet, gelijk Ags. *lac* (Eng. *lake*), ontleend aan Lat. *lacus* (Fr. *lac*);

ook niet verwant met Lat. *lacus*, waaraan in 't Germ. een vorm *lag-* zou beantwoorden, blijkens Ags. *lagu* = meer.

Laan, v. + Ofri. *lana*, Ags. *lane* (Eng. id.) : oorspr. onbek.

Laar, bijv. (ledig), o. (open plaats in een bosch), Mnl. *laer*, Os. *lâri* + Ohd. id. (Mhd. *lære*, Nhd. *leer*), Ags. *ge-lær* : oorspr. onbek.

Laars, v., Mnl. *laerse*, met *ā* uit *ē* voor *r*, *leers* + Ndd. *lerse* : saamgetrokken uit *lederse*, en dit weerom uit *lederhose* + Ohd. *lederhosa*, dus *hoos* van *leder*.

Laas, tuss., Mnl. *lase*, uit Ofra. *laise* (z. EILAAS).

1. **Laat,** m. (onderhoorige), Mnl. *laet* + Ohd. *laz* (Mhd. *lazze*), Ofri. *let*: van *lat* (z. 2. LAAT) = traag, lui. Hieruit Mlat. *latus*, *litus*, *ledus*.

2. **Laat,** bijv. (niet vroeg), met gerekte *a* (vergel. *haat*), Mnl. *lat*, Os. id. + Ohd. *laz* (Mhd. id., Nhd. *lasz*), Ags. *læt* (Eng. *late*), On. *latr* (Zw. *lat*, De. *lad*), Go. *lats* : Germ. √LĒT + Lat. *lassus* (uit **lad-tus*) = moede, Oier. *lesc* (d. i. *led-k*) = lui : Idg. √LĒD. Vergel. nog *letten* en *laten*.

Laatdunkend, bijv., naar de Mnl. uitdrukking : «*hem iets laten dunken*,» van waar ook het nw. *het laatdunken*.

Laatst, bijv., Mnl. *laetst*, Os. *latôst* + Ohd. *lazzôst*, Ags. *latôst* (Eng. *last* en *latest*) : superlat. van *laat* met het *ôst*-suffix (z. LEST).

Labaar, v. (halsdoek), een bastaardw. van onbek. oorspr.

Labbeien, ono. w., van *labbei*, dat van *labben*, gelijk *klappei* (z. d. w.) van *klappen*.

Labbekak, m., vroeger id. en *labbekaek*, met de stammen van *labben* en *kakelen*.

Labben, ono. w. + Ndd. id., dial. Hgd. *labern*, van Germ. √LAB = flodderen, slorpen, babbelen, synon. van Germ. √LAP (z. LEPEL).

Labberdaan, v. : z. ABBERDAAN.

Labberen, ono. w., frequent. van *labben* in de oorspr. beteekenis.

Labberloot, v. (sloep), m. (lichtmis) : het eerste lid behoort bij *labben*, het tweede bij *leuteren*.

Labboon, v. (moerasboon), vergel. Hgd. *labkraut* : het 1ste lid is bijvorm van l. *leb*, wegens de wijze van toebereiding.

Lachen, ono. w., Mnl. id., Os. *hlahhean* + Ohd. *hlahhen* (Mhd. *lachen*, Nhd. id.), Ags. *hlyhhan* (Eng. *to laugh*), On. *hlœja* (Zw. *le*, De. *lee*), Go. *hlahjan* : Germ. √HLAH + Gr. κλώσσειν = kakelen, Oier. *cluche* = spel : Idg. √KLOK.

Lachter, m. : z. LASTER.

Ladder, v., uit Fri. *lâdra*, in plaats van *leeder*, Mnl. *ledere* + Ohd. *hleitar* (Mhd. *leiter*, Nhd. id.), Ags. *hlæder* (Eng. *ladder*), van Germ. √HLĪ + Gr. κλῖμαξ = ladder (vergel. *klimaat*) : Idg. √KLEI (z. LEUNEN).

Lade, v., Mnl. id. + Mhd. id. (Nhd. id.) = kist, Eng. *lathe* = draaibank, On. *hlaþa* = schuur : van *laden*; dus = toestel om iets op te laden; niet verwant met Hgd. *laden* = vensterluik, winkel, dat bij *lat* behoort.

Laden, o. w., Mnl. id., Os. *hladan* + Ohd. *hladan* (Mhd. *laden*, Nhd. id.), Ags. *hladan* (Eng. *to lade*), Ofri. *hlada*, On. *hlaða* (Zw. *ladda*, De. *lade*), Go. *hlaþan* : Germ. √HLAD + Ru. *klade* = last : Idg. √KLADH. Geen verband met Hgd. *laden* = uitnoodigen (z. LOEDER).

Laf, bijv., Mnl. id. + Ndd. id., bij *labben* = slap neerhangen.

Lager, m. (lagerwal), verkort uit *lagerwal* + Hgd. *legerwall*, Zw. *lägervall*, De. *lægerval*, Eng. *leeshore*.

1. **Lak,** bijv. (slap, niet droog) + Ndd. *lak*, Hgd. *lack* + Gr. λαγαρός = slap, Lat. *languere* = krachteloos zijn.

2. **Lak,** v. (gebrek), m. (laster), Mnl. *lac* + Eng. *lack* : van denz. wortel als *leken*.

3. **Lak,** o. (gom), gelijk Hgd. *lack*, Eng. *lac*, Fr. *laque*, uit Perz. *lak* = gomlak, van Skr. *lākschā* = soort van roode verf.

4. **Lak,** o. (meer), Mnl. *lac*, uit Fr. id., van Lat. *lacum* (-*us*) + Gr. λάκκος = poel.

Lakei, m., gelijk Hgd. *lakai* en Eng. *lackey*, uit Fr. *laquais*, Sp. *lacayo*, wellicht van Ar. oorspr.

1. **Laken,** o. (stof), Mnl. id., Os. *lacan* + Ohd. *lahhan* (Mhd. *lachen*),

Ofri. *leken* : niet verder na te gaan. Nhd. *laken* komt uit Ndd.

2. **Laken**, v. (bloedzuiger): z. 2. LIJKLAKEN.

3. **Laken**, o. w. (blameeren), Mnl. id. + Ndd. id., Meng. *lakken* (Eng. *to lack* = mangelen), Ofri. *lakja* : denom. van 2. *lak*.

Lakkris, o., uit Hgd. *lakritze* : z. KALISSIEDROP.

Lakmoes, o., waaruit Hgd. *lackmus* en Eng. *litmus*, saamgest. met 3. *lak* en *moes* (z. d. w.).

Lakooi, v., gelijk Hgd. *levkoje*, uit Gr.-Lat. λευκόϊον = wit viooltje, een samenst. van Gr. λευκός = schitterend (z. LICHT) met ἴον = viooltje.

1. **Lam**, bijv. (verlamd), Mnl. id., Os. *lamo* + Ohd. *lam* (Mhd. id., Nhd. *lahm*), Ags. *lama* (Eng. *lame*), Ofri. *lom*, On. *lami* (Zw. en De. *lam*) + Ru. *lomati* = breken, *lomota* = rheumatiek (z. LOOM).

2. **Lam**, o. (schaap), Mnl. id., Os. *lamb* + Ohd. id. (Mhd. *lamp*, Nhd. *lamm*), Ags. *lomb* (Eng. *lamb*), On. *lamb* (Zw. *lamm*, De. *lam*), Go. *lamb* : Ug. **wlam-ba* + Skr. *uran-a* = jong ram. Het is een afleid. van Idg. **ẏln—* = wolle (z. d. w.); de anlaut is weggevallen gelijk in 't Lat. *lana*. — *Lam Gods* naar Joh. I, 29.

1. **Lama**, m. (priester), uit Thibet.

2. **Lama**, v. (dier), door Sp. uit Peruv.

Lambertsnoot, v., omdat ze omstreeks St-Lambertsdag (17 Sept.) rijp is.

Lambik, m. : oorspr. onbek.

Lameer, v., bij Kil. *lamere*, uit Fr. *la mère* : vergel. *la commère* in *faire la commère*, d. i. babbelen, waaruit Vl. *kommeeren*.

Lamfer, m. (rouwfloers) : oorspr. onbek ; toch verwant met Fr. *lampas* en *lambrequin*.

Lamlendig, bijv., d. i. *met lamme lendenen* : door middel van *-ig* zijn *lam* en *lende* tot één woord verbonden.

Lammelot, m., van *lam* : een vorming als *labbelot*.

Lamoen, o. : z. LEMOEN.

Lamp, v. Mnl. *lampe*, gelijk Hgd. *lampe* en Eng. *lamp*, uit Fr. *lampe*, van Gr.-Lat. λαμπάς = fakkel, licht.

Lamper, m., bijvorm van *lamfer*.

Lampet, v. en o., met bastaarduitgang *-et* van *lamp* : dus = 1. pot tot lamp ingericht, 2. kan in den vorm van een lampet.

Lampetten, ono. w., uit dial. Fr. *lampeter*, frequent. van *lamper*, nasaleering van *laper* = slorpen, verwant met *labben* (z. d. w.).

Lampraas, lampreel, en 1. **lamprei**, o., nasaleeringen van Ofra. dimin. van *lapin* = konijn, welks oorsprong onbekend is. Het Nfra. zegt *lapereau*. Wellicht is de nasaleering van **lapreel* te danken aan *Lampe*, naam van den *haas* in den *Reinaert*. *Lampe* echter heeft geen verband met *lapin*, maar is verkort uit *Lambrecht*.

Lampreel, o. : z. LAMPRAAS.

1. **Lamprei**, o. (jong konijn): z. LAMPRAAS.

2. **Lamprei**, v. (visch), gelijk Eng. *lamprey*, uit Fr. *lamproie*, dat met Hgd. *lamprete*, van Mlat. *lampretam* (*-a*), Lat. *lampetra* = steenlikker (Lat. *lambere* = likken, *petra* = steen).

Lamzalig, bijv., naar analogie van *armzalig* (z. d. w.), waarvan men het tweede lid als een suffix opvatte.

Land, o., Mnl. *lant*, Os. *land* + Ohd. id. (Mhd. *lant*, Nhd. *land*), Ags. id. (Eng. id.), Ofri. *lond*, On. *land* (Zw. en De. id.), Go. id. + Oier. *land*, Osl. *lendina*. Onzeker is of Fr. *lande*, Prov. en It. *landa* = heide, uit het Germ. komen. — *Het land hebben* = het land in het lijf hebben, namelijk als eene ziekte, naar zee verlangen.

Landauer, m., naar Landau in Beieren, van waar hij herkomstig is.

Landdag, m., met *dag* = vergadering : vergel. Hgd. *reichstag*.

Landjuweel, o. = 1. *lantprijs van Rhetorycke*, 2. feest waar die prijs uitgeloofd werd.

Landorium, v.: oorspr. onbek.

Landouw, v. : hier is *ouw* = *ei* in *eiland* (z. d. w. en A) ; het is ook het laatste lid in *Schiermonnik-oog*, niet in *Batavia*, *Betuwe*, *Veluwe*, waar men een suff. heeft.

Landsknecht, m., uit Hgd. id. = huurling aangeworven in de keizerlijke *landen* (onder keizer Maximiliaan, einde 15de eeuw).

Landschap, o.: komt reeds Os., Ohd., Ags. en Ofri. voor, is niet een gewone afleiding, maar een navolging van *graafschap*.

Landzaat, m., gelijk *voor-* en *nazaat* en Hgd. *insasz*, saamgest. met **zaat* = *zitter*, bewoner, die ergens gevestigd is, een afleid. van denz. stam als 't meerv. imp. van *zitten*.

1. **Lang**, bijv., Mnl. *lanc*, Os. *lang* + Ohd. *lang* (Mhd. *lanc*, Nhd. *lang*), Ags. *long* (Eng. id.), Ofri. id., On. *langr* (Zw. *lång*, De. *lang*), Go. *laggs*: Germ. √LING + Skr. √*lañgh* = vooruitspringen, Gr. ἐ-λαφρός (d. i. *e-lngh-ros*) = snel, Lat. *longus*: Idg. √LENGH = zich voorwaarts bewegen, zich uitstrekken.

2. **Lang**, bijw. (durant), in *een tijd-lang*, *mijn leven lang*, is de st. onz. accus. van 1. *lang*, adverbiaal gebruikt.

3. **Lang**, bijw. (longtemps), Mnl. *langhe*, Os. *lango* + Ohd. *lango*, Ags. *longe*: het gewone adjectiefadverbium.

Langen, o. w. + Hgd. id.: behoort wel bij *lang* maar niet onmiddellijk. De ablautsvormen Mhd. *lingen* = vooruitgaan, Nhd. *gelingen* = ergens toe geraken, komen beter in beteekenis overeen (z. 1. LANG).

Langs, bijw. en voorz., met adv. *s* van 1. *lang*. — In *zoo langs zoo meer* staat *langs* voor *lang* ten gevolge der uitspraak *zoo lank soo meer*. Dit *lang* is een comp. van 3. *lang*, beantwoordend aan Os. *leng* + Mhd. *leng*, Ags. *leng*: z. BET.

Langwerpig, bijv., een uitbreiding met *-ig* van **langwerpe* = langwerpig + Ags. *langwyrpe*: saamgest. met een verbaal adj. (**warpi-*) van *werpen*.

Langzaam, bijv., Mnl. *lancsam* en *lancsem*, Os. *langsam* + Ohd. *langsam* = langdurig en *langseimi* = traag (Mhd. *lancsam* en *lancseime*, Nhd. *langsam*), Ags. *longsum*. Twee woorden zijn hier dus samengesmolten: het eerste *langzaam* = langdurig, is een afleid. van 1. *lang*, het tweede **langzeem* = traag behoort wellicht bij den wortel van *lente* (voor *-zeem* z. ZELDZAAM).

Laning, v. (overloop), van Mnl. *lane* = leuning, bij *leunen*.

Lank, v. (zijde), Mnl. *lanke* + Ohd. *hlanca* (Mhd. *lanke*): z. FLANK.

1. **Lans**, m. (kameraad), verkort uit *landsknecht* (z. d. w.).

2. **Lans**, v. (spies), uit Fr. *lance*, van Lat. *lanceam* (*-a*) + Gr. λόγχη = spies.

Lantaarn, v., Mnl. *lanterne*, uit Fr. id., van Lat. *lanternam* (*-a*), met bijvorm *laterna*, vervormd uit *lampterna*, naar het Gr. λαμπτήρ = licht, van denz. wortel als λαμπάς = lamp (z. d. w.). — In de uitdr. *van de lantaarn geven* heeft men een volksetym. vervorming van Fr. (*courir*) *ventre à terre* = in gestrekten galop (d. i. met den buik tegen den grond) rennen.

Lanterfant, m.: vergel. Hgd. *firlefanz*. Het eerste lid behoort bij Mnl. *lanteren* = slenteren + Hgd. *faul-lenzen* (z 4. LENS); het tweede is wellicht een bijvorm van *vent* (z. d. w.).

Lanterlu, o. (kaartspel), uit Fr. *lanturlu*: het komt eerst voor als refrein van een vaudeville (omstreeks 1640), beteekent dan *onzin*, en nadien *een kaartspel*. Het is een kunstmatige vorming.

Lantersche, v., van *lanter*, een verdoffing van *landheer*.

1. **Lap**, m. (stuk stof), *lappe*, Ondd. *lap* (= zoom) + Ags. *læppa* (Eng. *lap*), Zw. *lapp*, De. *lap* + Gr. λοβός: van denz. wortel als *lepel* (z. d. w.). Hgd. *lappen* in plaats van *lapfen* is niet duidelijk; toch is 't niet ontleend + Lith. *lopas* = lap. — In *op de lappen gaan* heeft men volksetym. vervorming van *labben*.

2. **Lap**, m. (slag) + Ohd. *lappo* = vlakke hand.

Lapzalver, m., d.i. iemand die *lapzalf* verkoopt (zalf die slechts oplapt); vergel. *schoenlapper* en z. KWAKZALVER.

Larie, v. (snapster): oorspr. onbek., vergel. echter 't volg. woord.

Larifarie, o. (zottepraat) + Hgd. *larifari*: vergel. bij Fichard: *Da sungen sie la re fa re ut in excelsis*. In 't It. zijn *la re fa* gezangstonen.

Lariks, m., uit Gr.-Lat. *larix* (z. LORKEBOOM).

Larp, v. (zweep): oorspr. onbek.; vergel. 3. *leep*.

Larve, v., uit Lat. *larva* = spook, mom.

Lasch, v. + Ndd. *laske*, Eng. *lash*, On. *laski* (De. *lask*) = geervormige strook, spitse lap. Ontleding onzeker.

Last, m., Mnl. id. + Ohd. *hlast* (Mhd. *last*, Nhd. id.), Ags. *hlæst* (Eng. *last*), Ofri. *hlest*, On. *hlass* (Zw. en De. *last*): uit **hlad-t-*, van *laden* (z. d. w).

Laster, m., Mnl. id., Os. *lastar* + Ohd. id. (Mhd. *laster*, Nhd. id.); daarnevens *lachter*, Mnl. id. + Ohd. *lahstar*, Ags. *leahtor*: het eerste met *-str-*, het tweede met *-tr-* van Os. en Ohd. *lahan*, Ags. *lean* = berispen.

Lat, v., Mnl. *latte* + dial. Hgd. *latz*, Ags. *lætta*; daarnevens Ohd. *latta* (Nhd. *latte*), Ags. *læþþa* (Eng *lath*) + Ier. *slath*, Bret. *laz*. Het Fr. *latte*, It. *latta* zijn ontleend aan 't Germ.

Lataan, m., naar Fr. *latanier*: oorspr. onbek.

Laten, o. w., Mnl. id., Os. *lâtan* + Ohd. *lâzzan* (Mhd. *lâzen*, Nhd. *lassen*), Ags. *lǽtan* (Eng. *to let*), Ofri. *lêta*, On. *lâta* (Zw. *låta*, De. *lade*), Go. *letan*: Germ. √LĒT : z. LAAT.

Latierboom, m.: eerste lid is uit Fr. *litière* = ligstroo, van Lat. *lectuarium*, een afleid. van *lectus* = bed (z. LIGGEN). Voor de *a* vergel. *babijn*.

Latoen, o., Mnl. id., gelijk Eng. *latten*, uit Ofra. *laton* (thans *laiton*), een afleid. van *latte* = lat (z. d. w.), dunne plaat.

Lats, v. (broekklep), uit Hgd. *latz*, van It. *laccio* = snoer, dat zelf uit Lat. *laqueum* (*-us*) = strik. De bet. zijn: snoer, snoerstuk, klep. Mnl. *latse*, *letse*, gelijk Eng. *lace*, uit Ofra. *laqs*, dat ook van Lat. *laqueus*.

Latouw, latuw, v., Mnl. *latuwe*, uit Fr. *laitue*, van Lat. *lactucam* (*-a*), een afleid. van *lac*, genit. *lactis*=melk, wegens haar melksap.

Laurier, m., Mnl. id., uit Fr. id., van Mlat. **laurarium* (*-us*), een afleid. van Lat. *laurus* = laurier.

1. **Lauw**, bijv. (warm), Mnl. *lau* + Ohd. *lâo* (Mhd. *lâ*, Nhd. *lau*), On. *hlǽr* = zoel (weer), van Germ. *hla-* + Lat. *calere* = warm zijn, *calidus* = warm: Idg. *kal* (z. 2. HAAL). Voor de afwisseling van *la*, *lau*, vergel. *gauw*; z. ook FLAUW en LEUK.

2. **Lauw**, v. (zeelt): z. LOUW.

Lauwdaat, v. (malloot), Mnl. *lau-date*, bij Kil. *lauw-date*: naar den feestdag *laudate*, 10 Juli, dag van de bedevaart naar Temsche, in 1530 wegens de wanordelijkheden afgeschaft.

Lauwer, m., rechtstreeks uit Lat. *laurum* (*-us*) = laurier (z. d. w.).

Lava, v., uit It. id.: oorspr. onbek.

Lavas, v., gelijk Eng. *lovage*, uit Fr. *levesche* (thans *livèche*), dat met It. *levistico*, uit Lat. *ligusticum*, zelfst. gebruikt bijv. nw. van *Liguria*, dus plant van Liguria (z. LUBBESTOK.).

Laveeren, ono. w., Mnl. *loveren*, uit Fr. *louvoyer*, gevormd van Ndl. *loef* (Fr. *lof*). Voor de *a* vergel. *babijn*.

Lavei, v. (verlof), Mnl. *laveie*, met Ndd. id., uit Fr. *levée* = staking, van *lever*: z. LICHTEN.

Laven, o. w., Mnl. id. +Ohd. *labôn* (Mhd. *laben*, Nhd. id.), Ags. *laffian*: denomin. van Ohd. *laba* (Mhd. en Nhd. *labe*) = laafnis, verkwikking: niet verder na te gaan.

Lavendel, v., gelijk Hgd. id., uit Mlat. *lavendulam* (*-a*), It. *lavendola*, dimin. van *lavanda* (Fr. *lavande*), een afleid. van It., Lat. *lavare* = wasschen (z. 1. LOOG), omdat men de plant in versch gewasschen linnen legde.

Lavoor, o. (lampet), gelijk Hgd. *lavor*, uit Fr. *lavoir*, een afleid. van *laver*, Lat. *lavare* = wasschen (z. 1. LOOG).

Lawaai, laweit, o.: oorspr. onzeker. Volgens de meesten komen beide uit Fr. *l'aubade* = muzikalen morgengroet, rumoer, een afleid. van *aube* = dageraad, naar Lat. *alba dies* = den helder wordenden dag (*albus* = wit, glanzend). Volgens anderen, is alleen *laweit* uit Fr. *l'aubade*, terwijl *lawaai* het Hebr. tuss. *lewai* = ach, zou zijn. Waarschijnlijker zijn beide, evenals *lavei*, ontleend aan Fr. *levée* in de bet. van *morgenbezoek*.

Lawine, v., door Hgd. id., uit Zwits. Fr. *labina* = valsneeuw, Mlat. *labinam* (*-a*), van Lat. *labi* = vallen (z. SLAP).

Lazarij, v., gelijk *lazaret*, een afl. van It. *lazaro* (Fr. *ladre*, ladrerie) = bedelaar, melaatsche, Lat. *Lazarum* (*-us*), Gr. Λάζαρος, den naam van den bedelaar uit Lukas XVI, 20. — Gr. Λάζαρος is Hebr. '*Elingezer* = Eleazar, wien God een hulp is ('*el* = kracht,

God, — *ngezer* = hulp). — Van hier *belazerd*.

Lazerkruid, o., het eerste lid is Lat. *laser*, naam van het kruid en het sap dat er uit vloeit, verkort uit *laserpitium*, d. i. *lac-serpitium*, waarin *lac* = melk en **serpitium* een afleid. is van *sirpe* = duivelsdrek.

Lazuur, o. : z. AZUUR.

1. **Leb**, v. (stremsel) + Ndd. *lebbe*, Hgd. *lab*; daarnevens dial. Hgd. *lippe* en *lüpp*, Ohd. *luppi*, Ags. *lyb*, On. *lyf*, Go. *lubja*. De oorspr. bet. is *bijtend vocht*.

2. **Leb**, v. (van een visch) + Oostfri. *lebbe*: behoort bij *labberen*.

Ledekant, o., uit Fr. *lit-de-camp* = veldbed (*lit* = Lat. *lectus* = bed, waarover bij *liggen*; — *camp* = veld, waarover bij *kamp*).

Leder, o., Mnl. id., Ondd. *leđar* + Ohd. *ledar* (Mhd. *leder*, Nhd. id.), Ags. *leþer* (Eng. *leather*), On. *leđr* (Zw. *läder*, De. *læder*): niet verder na te gaan.

Ledig, bijv., Mnl. *ledech* + Mhd. *ledec* (Nhd. *ledig*), Meng. *lethi*, On. *liþugr* = vrij; daarnevens Mnl. *lede* = vrije tijd en *onlede* = bezigheid, van waar *onledig* + Lat. *liber* (d. i. **lidher*: Idg. *dh* = Lat. *b* in de buurt van *r*; vergel. BAARD en ROOD).

1. **Leed**, bijv. (onaangenaam), Mnl. *leet*, Os. *lêþ* + Ohd. *leid* (Mhd. *leit*, (Nhd. *leid*), Ags. *lâþ* (Eng. *loath*), Ofri. *lêd*, On. *leidr* (Zw. en De. *led*): z. LIJDEN. Van hier *leelijk* (z. d. w.). Van hier ook Fr. *laid* met de bet. van het afgeleide *leelijk*.

2. **Leed**, o. (pijn) is, ook reeds in de oudere Germ. talen, het onz. 1. *leed* zelfst. gebr.

Leefkoek, v., Mnl. *leefcoec* + Hgd. *lebkuchen*: 1ste lid, waaruit Mlat. *libum*, is met *ē* ablaut van **lêef* + Hgd. *laib*, Eng. *loaf*, Go. *hlaifs* = brood, waaruit Ru. *chljeb*.

1. **Leek**, v. (gekrulde zuring), gelijk Ndd. *ladeke*, *lodeke*, Hgd. *lattich* (Ohd. *letihha*), naar Lat. *lapatium*, naar Gr. λάπαθον = zuring.

2. **Leek**, m. (wereldlijke), Mnl. *leec*, uit Lat. *laicum* (*-us*), Gr. λαικός = iemand uit het volk, bijv. nw. van λαός = volk.

Leelijk, bijv., Mnl. *leelijc*, *leellijc*, geassimil. uit **leed-lijk*, Os. *lêþlîc* + Ohd. *leidlîh*, Ags. *lâđlîc*, Ofri. *lêdlîk* = onaangenaam, afschuwelijk (z. 1. LEED).

Leem, o., Mnl. id. + Mhd. *leim* (Nhd. id.), Ags. *lâm* (Eng. *loam*): van den sterken graad van denz. wortel als *lijm* (z. d. w.).

Leemte, v., Mnl. *leemte* en *leemde*, beide uit **lāmede* + Mhd. *lemede*, On. *lemd* = verlamming, gebrekkigheid: een afleid. van *lam*.

Leenen, o. w., denom. van *leen*, Mnl. id. + Ohd. *lêhan* (Mhd. *lehen*, Nhd. id.), Ags. *lân* (Eng. *loan*), Ofri. *lên*, On. *lân* (Zw. *lån*, De. *laan*): een afleid. met den sterken stamgraad van 't st. werkw. **lijen*, Mnl. *liën*, Os. *lîhan* + Ohd. id. (Mhd. *lîhen*, Nhd. *leihen*), Ags. *lêon*, Go. *leihwan*: Germ. √LIHW + Skr. √*ric* = afstaan, Arm. *elik*, Gr. λείπειν = overlaten (hier Gr. *p* = Idg. *q*), Lat. *linquere* = laten, Oier. *leicim* = ik laat, Osl. *-lěkŭ* = overblijfsel, Lith. *likti* = achterlaten: Idg. √LEIQ.

Leenroerig, bijv., jongere nabootsing van de technieke uitdr. *movere de feudo*, *être mouvant à fief*, d. i. van een leen afhangen; vergel. Hgd. *zu lehn rühren*.

1. **Leep**, bijv. (druipoogig) + Oostfri. id. + Gr. λιβρός = druipend, Lat. *lubricus* = glibberig.

2. **Leep**, bijv. (loos), is hetz. als Vl. *lijp* = in scheeve plooien hangend, en *lijpen* = uiteengaan. Oorspr. onbek.

3. **Leep**, v. (slaag): oorspr. onbek.

Leer, v. : z. LEEREN, LADDER; — o. : z. LEDER. — In *van leer trekken*, Ndd. *van ledder rücken* is *leer* = schede. Later vervormd tot *van leer geven*.

Leeren, o. w., Mnl. *leren*, Os. *lêrjan* + Ohd. *lêren* (Mhd. id., Nhd. *lehren*), Ags. *lǽran* (Eng. *lore* = kennis), Ofri. *lêra*, Go. *laisjan*: causat. van het præterito-præsens Go. *lais* = ik weet (gelijk *kennen* van *ik kan*): Germ. √LIS + Lat. *lira* = voor, spoor, Osl. *lěcha*, Lith. *lyse* = akkerbed: Idg. √LEIS = opsporen (z. ook LIST). Voor de afwisseling van *r* en *z*, vergel. *genezen*, *generen*, — *was*, *waren*.

Leest, v., Mnl. id. + Mhd. *leist* (Nhd. *leisten*), Ags. *lâst* (Eng. id.), On. *leistr*, Go. *laists* = voetspoor, vorm, leest:

afgel. van denz. wortel als *leeze* en *leeren*.

Leesten, o. w. (verschaffen), Mnl. id., Os. *lêstjan* + Ohd. *leisten* (Mhd. id., Nhd. id.), Ags. *lǽstan* (Eng. *to last* = volbrengen, uithouden, duren), Ofri. *lâsta*, Go. *laistjan* = volgen, navolgen, afgel. van *leest* = voetspoor.

Leeuw, m., Mnl. *lewe*, Os. *lêo*, gelijk Ohd. *lewo* (Mhd. *lewe*, Nhd. *lőwe*), Ags. *lêo*, uit Lat. *leo*, Gr. λέων, dat wellicht uit het Semit. komt: Hebr. *ləbi*, *lâbij*.

Leeuwer, m.: z. LEUVER.

Leeuwerik, m., Mnl. *lewerke* + Ohd. *lêrahha* (Mhd. *lêreche*, Nhd. *lerche*), Ags. *lâwerce* (Eng. *lark*), On. *lǽvirki* (Zw. *lärka*, De. *laerke*): ontleding onzeker. Indien gevormd met suff. *-ik* (cf. *havik*), dan is verband met Kelt. *alauda* (Fr. *alouette*) waarschijnlijk.

Leeze, v., Mnl. *lese* + Ohd. *leisa* (Mhd. *leise*, Nhd. *geleise*) + Lat. *lira* (d. i. *lisa*) = vore: van denz. wortol als *leest* en *leeren*.

Leffen, ono. w.: intens. van 1. *leppen*.

Leg, v.: in de bet. van *laag* is het uit **lăgje*, afgeleid van denz. stam als 't imperf. van *liggen*; in de andere bet. is het een jonger afleid. van *leggen*.

Legeeren, o. w. (verbinden), gelijk Hgd. *legieren*, naar Lat. *ligare* (Fr. *lier*).

Legende, v., Mnl. id., gelijk Hgd. id., Fr. id. en Eng. *legend*, uit Mlat. *legenda* = te lezen dingen, zelfst. gebr. onz. meerv. van 't part. fut. pass. van Lat. *legere* = lezen + Gr. λέγειν.

Leger, v., Mnl. id., Os. *legar* + Ohd. id. (Mhd. *leger*, Nhd. *lager*), Ags. *leger*, Ofri. *legor*, Go. *ligrs* = ligplaats + Gr. λέχος = bed: van den præsensstam van *liggen*.

Leggen, o., Mnl. id., Os. *leggjan* + Ohd. *legen* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *lecgjan* (Eng. *to lay*), Go. *lagjan*: als factit. van denz. stam als 't enk. imp. van *liggen*.

Legioen, o., uit Lat. *legionem* (*-io*) = keurbende, een afleid. van *legere* = uitlezen.

1. **Leguaan,** m. (bekleedsel van touw) + Hgd. *leguan*, Zw. id., De. id.

2. **Leguaan,** m. (hagedis), gelijk Fr. *iguane* en Eng. *iguana*, uit Sp. id., van Karaïb. *yuana*. De *l* van het Ndl. w. wijst op het Rom. lidw. — Uit Ndl. komt Hgd. *leguan*.

1. **Lei,** v. en o. (steen), Mnl. *leie*, Os. *leia* = rots + Mhd. *leie* (Nhd. *lei*, als in *Lorelei*); wellicht verwant met Oier. *lia*, Gaël. *leac*, Kymr. *lech* (*crom-lech*) = steen.

2. **Lei,** v. (waterleiding, doorgang, laan), Mnl. *leie*, *leide*, *lêde*, waarover z. *lieverlede*. Daarnevens Mnl. syn. *lēde* + Mndd. *lide*: van 't meerv. imp. van 1. *lijden*.

3. **-lei,** suffix, Mnl. *-leie* + Mhd. *-leie* (Nhd. *-lei*): is genit. van *lei* = soort, wellicht uit Ofra. *lei* = wet, manier, soort. Ofra. *lei* (thans *loi*) is Lat. *legem* (*lex*) = het vastgestelde, de wet, van denz. wortel als *liggen*. — Volgens anderen hetz. als 2. *lei* = weg, wijze.

Leiden, o. w., Mnl. id., Os. *lêdjan* + Ohd. *leiten* (Mhd. id., Nhd. id.), Ags. *lǽdan* (Eng. *to lead*), Ofri. *lêda*, On. *leiða* (Zw. *leda*): als factit. van denz. stamgraad als 't enk. imp. van *lijden* (z. d. w.).

Leider, tuss. (helaas), Nnl. id. + Ohd. *leidor* (Mhd. en Nhd. *leider*): compar. van *leed*.

Leis, v., Mnl. *leisse*, uit Fr. *laisse*, van Mlat. *laxam* (*-a*) = slap touw, Lat. *laxus* = slap.

Leisel, v., uit **leidzeel*, met den stam van *leiden* en *zeel*.

1. **Lek,** m. (beschuldiging): z. 2. LAK.

2. **Lek,** v. (water), bijvorm van *laak*.

3. **Lek,** bijv. (niet dicht), Mnl. *lec* + Hgd. *lech*, On. *lekr*: van *leken*.

4. **Lek,** m. en o.: in alle andere bet. van *lekken*.

Leken, ono. w., (droppelen), Mnl. id. + Ohd. *lehhan* (Mhd. *lechen*), Eng. *to leak*, On. *leka*, van Germ. √LEK = reten hebben (z. 2. LAK.). Het werkw. was vroeger sterk.

1. **Lekken,** ono. w. (een lek hebben) + Hgd. *lecken*: kan identisch zijn met 1. *leken*, gewijzigd onder invloed van 3. *lek*; kan ook het factit. zijn van *leken*.

2. **Lekken,** o. w.: z. LIKKEN.

Lekker, bijv., Mnl. *lecker* + Hgd. id.: een afleid. van 2. *lekken*. Vergel. Gr. λιχνεύειν en Lat. *ligurio* = ik snoep, afleid. van denz. wortel als Gr. λείχειν, Lat. *lingo* = ik lik (z. LIKKEN).

Lekkers, onz. enkel. (suikergebak), is genit.enk.van *lekker*; vergel. *nieuws*.

Lel, v. Mnl. *lelle*: onomat.; z. LILLEN.

Lelie, v., Mnl. *lilie*, gelijk Hgd. id. en Eng. *lily*, uit Lat. *lilia*, meerv. van *lilium* + Gr. λείριον.

Lellen, ono. w.: onomat.: z. LOLLEN.

1. **Lemmen**, m. (trekmuis), gelijk Eng. *lemming*, uit het Skand.: Noorw. *lemender*, Zw. *lemel*, van Lapl. *loumek*.

2. **Lemmen**, ono. w. (vleiend spreken): oorspr. onzeker.

Lemmer, o.. Mnl. *lemmele*, uit Ofra. *lemele* (thans *l'alumelle*, d.i. *la lumelle*), van Lat. *lamellam* (*-a*) = plaat, kling, dim. van *lamina* (Fr. *lame*) = schuif, plank.

Lemmet, o., Mnl. id. en *lemelt*, met opgeschoven accent (z. AALRUPS), uit Lat. *linamentum* = wiek, pit, een afl. van *linum* = vlas (z. LIJN, LINNEN).

Lemoen, o., Mnl. id. en *lamoen*, uit Fr. *limon*, Sp. id., een afleid. van Sp.-Port. *leme* = roerstok, dat aan 't Germ. ontleend is: Ags. *lim* (Eng. *limb*). On. *limr* (Zw. en De. *lem*) = lid (z. d. w.).

Lende, v., Mnl. *lendene*, Ondd. *lendi* + Ohd. *lenti* (Mhd. *lende*. Nhd. id.), Ags. *lenden*, Ofri. id. = nieren, nierstreek + Lat. *lumbus* (d. i. **lundhus* : vergel. *ledig*, *rood*), Osl. *londvija*.

Lenen, ono. w.: z. LEUNEN.

1. **Leng**, v. (kabeljauw) + Hgd. *längfisch*, De. *leng*, Zw. *långa*, Eng. *ling*; wellicht bij 1. *lang*. Hieruit Fr. *lingue*.

2. **Leng**, v. (strop) + Ndd. *lenge*: een afleid. van *lang*.

Lengte, v., uit **längde*, van *lang* + Eng. *length*, De. *længde*, Zw. *längd*.

Lenigen, o. w., van *lenig*, dat van **lene* + On. *lenr* = buigzaam + Lat. *lenis* = zacht, Osl. *lenŭ* = traag, van √LEN; daarnevens met *-th-* suffix Os. *liþe* + Ohd. *lindi* (Nhd. *lind*), Ags. *liþe* (Eng. *lithe*) + Lat. *lentus* = buigzaam, traag.

1. **Lens**, v. (harpoen), uit Eng. *lance* = lans (z. d. w.).

2. **Lens**, v. (spie): z. LUNS.

3. **Lens**, v. (linze), uit Lat. *lens*: z. LINZE.

4. **Lens**, bijv. (uitgeput, krachteloos) + Oostfri. id. = uitgeput, ledig: oorspr. onzeker.

Lente, v., Mnl. id. + Ohd. *lenzo* (Mhd. *lenze*, Nhd. *lenz*); daarnevens Ohd. *langiz* en *lengizin*, Ags. *lencten* (Eng. *lent* = vastentijd): ontled. onzeker.

Lenteren, ono. w.: z. LANTEREN.

Lenzen, ono. w. (scheepsterm) + Ndd. en Hgd. *lensen*, Zw. *länsa*, De. *lense*: van 4. *lens*.

1. **Lep**, m. (schop): verbaalabstr. van 2. *leppen*.

2. **Lep**, m. (zeelt): oorspr. onbek.

Lepel, m., Mnl. id., Ondd. *lepil* + Ohd. *leffil* (Mhd. *leffel*, Nhd. *löffel*), zooveel als *slorptuig*, van √LAP = slorpen (z. LEPPEN en LIP). — *Iemand over den lepel scheren* zinspeelt op de gewoonte der dorpsbarbiers, die hun klanten een lepel in den mond tegen de wang houden.

Lepelaar, m., zoo genoemd om den vorm van zijn bek: vergel. Hgd. *löffelgans*, Eng. *spoon-bill*, Fr. *cuiller*.

1. **Leppen**, o. w. (met kleine teugjes drinken), Mnl. *lapen* + Ohd. *laffen*, Ags. *lapjan* (Eng. *to lap*), On. *lepja*, van √LAP + Gr. λάπτειν, Lat. *lambere*, We. *llepio* (z. LEPEL en LIP).

2. **Leppen**. o. w. (schoppen): oorspr. onbek. (vergel. 3. *leep* en *mep*).

Leproos, bijv., gelijk Fr. *lépreux*, uit Lat. *leprosum* (*-us*), afgel. van *lepra* = melaatschheid, Gr. id., van λέπος = schub en λέπειν = pellen + Ru. *lupiti*, Lith. *lupti* = pellen: het vel valt met schubben af (z. 1. LOOF).

Lepsen, o. w., frequent. van 1. *leppen*.

Lerp, v.: z. LARP.

Lers, v. (oude maat): oorspr. onbek.

Les, v., Mnl. *lesse*, gelijk Eng. *lesson*, uit Fr. *leçon*, van Lat. *lectionem* (*-io*) = lezing, voorlezing, een afleid. van 't v. d. van *legere* = lezen.

Lesschen, o. w., Mnl. *leschen*, Os. *leskjan* + Ohd. *lesken* (Mhd. *leschen*, Nhd. *löschen*): niet verder na te gaan; ontleding onzeker.

Lessenaar, m. = leestoestel, een afleid. van *les* (z. d. w.).

Lest, bijv., Mnl. id., Os. *letst* + Ohd. *lezzist* (Mhd. *letzt*, Nhd. id.): superl. van *laat* met het *-ist-* suffix (z. LAATST).

Letje, o., voor *lutje*, dimin. van **lut* = weinig (z. LUTTEL).

1. **Letten**, o. w. (hinderen), Mnl. id., Os. *lettjan* + Ohd. *lezzjan* (Mhd. *letzen*,

Nhd. *verletzen*), Ags. *lettan* (Eng. *to let*, homon. van *to let* = laten), Go. *latjan*: met *e* = *ă*, denomin. van 2. *laat*.

2. **Letten**, o. w. (opletten) is hetz. w. als 1. *letten* = tegenhouden, bij iets stilstaan.

Letter, v., Mnl. *lettere*, uit Fr. *lettre*, van Lat. *literam* (*-a*), een afleid. van 't v. d. van *linere* = besmeren, omdat de letters op perkament gesmeerd werden.

Leugen, v., Mnl. *loghene*, Os. *lugina* + Ohd. id.: daarnevens Ohd. *lugi* (Mhd. *lüge*, Nhd. id.), Ags. *lyge* (Eng. *lie*), On. *lygi*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *liegen*.

Leuk, bijv. + Ndd. *leuk*, Mhd. *lücke* (dial. Nhd. id.), Meng. *leuke* (Eng. *luke*); daarnevens Meng. *lewe*, Ags. *hléowe*: met-*k*- suffix van denz. wortel als *lauw*.

Leunen, ono. w., Mnl. *lenen*, Os. *hlinon* + Ohd. *hlinen* (Mhd. *lenen*, Nhd. *lehnen*), Ags. *hlinjan*: van den zw. graad van Germ. √HLĪ, terwijl Ohd. *hleinen* (Mhd. *leinen*; Nhd. *lehnen*), Ags. *hlǽnan*, Go. *hlains* (= heuvel) van den st. graad + Skr. √*çri*, Arm. *linim*, Gr. κλίνειν, Lat. *clinare* = neigen, Oier. *cloen* = scheef, Lith. *szlëzù* = ik leun: Idg. √KLEI.

Leunis, m.: oorspr. onbek.

1. **Leur**, v. (slechte wijn), gelijk Ohd. *lurra*, uit Lat. *loream* (*-a*), terwijl Ohd. *lura* (Mhd. *lure*, Nhd. *lauer*), uit Lat. *loram* (*-a*), waarvan de oorspr. onbek. is.

2. **Leur**, v. (vod), bijvorm van *luier*.

3. **Leur**, v. (lokaas), gelijk Eng. *lure*, uit Fr. *leurre* = lokaas, valkeniers lokaas, nagemaakte valk, van 't Germ. *loeder* (z. d. w.).

4. **Leur**, v., in *te leur*, Mnl. *lore*, van denz. stam als 't meerv. imp. van (*ver*)-*liezen*.

Leuren, ono. w., bij Kil. *leuren*, *loren* = sleepen, verwant met *sleuren*.

Leus, v. + Mhd. *los* (Nhd. *losz*); daarnevens Mhd. *losunge* (Nhd. *losung*): oorspr. onbek.

Leute, v.: verg. Eng. *lout* = clown: van denz. wortel als *leuteren*.

Leuteren, ono. w., Mnl. *loteren* + Oostfri. *leuteren*, Meng. *loitren* (Eng. *to loiter*), van √LEUT = waggelen als een kunstenmaker.

Leuver, m. (eksteroog), met bijvorm *leeuwer*: oorspr. onbek.

Leuzig, bijv., Vla. *luizig*, Mnl. *losich*: afleid. van een bijvorm van *lui*.

Levaard, m., met suffix *-aard* van *leven*, zooveel als *levende visch*.

Leven, ono. w., Mnl. id., Os. *libbjan* + Ohd. *leben* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *libban* (Eng. *to live*), Ofri. *libba*, On. *lifa* (Zw. *lefva*, De. *leve*), Go. *liban* = overblijven, duren, bestaan, van denz. wortel als *lijf* en *blijven*. — *Levensdraad* zinspeelt op de Parken.

Lever, v., Mnl. id. + Ohd. *lebara* (Mhd. *lebere*, Nhd. *leber*), Ags. *lifer* (Eng. *liver*), On. *lifr* (Zw. *lefver*, De. *lever*) + Skr. *yakrt-*, Gr. ἧπαρ, Lat. *jecur*, Arm. *leard*, Opr. *lagno*: Germ. **libr* uit Idg. **liqr*; de andere **(l)įeqr*.

Leveren, o. w., Mnl. id., gelijk Hgd. *liefern* en Fr. *livrer*, uit Mlat. *liberare* = vrijmaken, overgeven. een afleid. van *liber* = vrij (z. LEDIG).

Leviet, m., Mnl. *levite*, uit bijbellat. *Levita* = priester, naar Lev. x, 32, eigenlijk afstammeling van Levi, derden zoon van Jakob.

Lezen, o. w., Mnl. *lesen*, Os. *lesan* + Ohd. id. (Mhd. *lesen*, Nhd. id.), Ags. *lesan* (Eng *to lease*), Ofri. *lesa*, On. id. (Zw. *läsa*, De. *læse*), Go. *lisan*, met een der twee bet. *uitlezen* en *lezen*, of met beide te zamen + Lith. *lesti* = oplezen. De niet verwante Gr. λέγειν, Lat. *legere* vertoonen dezelfde bet.: *lezen* immers is het *op-* of *uitlezen* der letterteekens.

Lichaam, o., Mnl. *lichame*, Os. *lîkhamo* + Ohd. *lîhhamo*, Ags. *lîchoma*, Ofri. *lîchama*, On. *líkami*: saamgest. met *lijk* en **haam*, Os. *hamo* + Ohd. id., Ags. *homa*, On. *hamr*, Go. *hama* = hulsel, kleed, gedaante, verwant met *hemd*. Merkwaardig is de Ohd. bijvorm *lîhhinamo* (Mhd. *lîchname*, Nhd. *leichnam*), wellicht uit **lîhhin-hamo*.

1. **Licht**, o. (lumière), Mnl. id. (*ĭ* is verkort uit *ie* vóór gedekte *ch*), Os. *lioht* + Ohd. id. (Mhd. *lieht*, Nhd *licht*), Ags. *léoht* (Eng. *light*), Ofri. *liacht*, Go. *liuhaþ* (in plaats van *liuht*): is het zelfst. gebr. bijv. nw. *licht* = helder, met *-t*-suffix van Germ. √LEUH + Skr. √*ruc* = lichten, Gr. λευκός = wit, Lat. *lux* = licht, *lucere* = lichten, *lumen* (d. i. *lucmen*) = licht, *luna* (d. i. *lucna*) = maan, Oier. *loche* = bliksem, Osl. *luči*

= licht, Lith. *laukas* = bles: Idg. √LEUK.

2. **Licht**, bijv. (niet zwaar), Mnl. id. (ĭ is verkort uit ij), Os. *līht* + Ohd *līht* (Mhd. id., Nhd. *leicht*), Ags. *leoht* (Eng. *light*). Ofri. *līcht*, On. *léttr* (Zw. *lätt*, De. *let*), Go. *leihts* + Lith. *lengvas* = licht, van den eenen kant; Skr. *raghu* = licht, Gr. ἐλαχύς = gering, Lat. *levis* (d. i. **legvis*) = licht, van den anderen, noodigen tot vergelijking uit; maar niets is zeker.

3. **Licht**, v. (vlies), bij Kil. *lichte*: vergel. de synon. Eng. *lights*, Port. *leve*, Sp. *livianos*, It. *liviano*, Ru. *legkoe*: alle afleid. van de adj. die in die talen *niet zwaar* beteekenen.

Lichtekooi, v., zooveel als *schuddegat*, van 2. *lichten* en *kooi* = achterste: een samenstelling als *kwistekool*, *brekespel*, enz.

1. **Lichten**, ono. w. (licht geven), Mnl. id., Os. *liuhtjan*: denom. van het adj. *licht* (z. 1. LICHT). Hier ĭ = ŭ = *ui*.

2. **Lichten**, o. w. (oplichten). Mnl. id., denomin. van 2. *licht*: vergel. Lat. *levare* (Fr. *lever*) van *levis* = licht.

Lichterlaaie, datief van *lichte laai*, d. i. heldere vlam (z. 1. LICHT en LAAI).

1. **Lichtmis**, v. (feest), de dag van de mis met het evangelie: « een licht om te verlichten de heidenen (Lukas II, 32), » vóór welke mis men een processie houdt met even te voren gewijde kaarsen (2e Febr.).

2. **Lichtmis**, m. (losbol), van *lichtmissen*, d. i. 1. lichtmis vieren, want het lichtmisfeest was steeds een gelegenheid van slemperijen, daar op dien dag de dienstboden hun dienst verlieten om te trouwen, of van dienst veranderden.

Lichtvaardig, bijv., d. i. een licht gedrag hebbende, hetgeen de eerste bet. was: vergel. Fr. *de mœurs légères* en z. HOOVAARDIG.

1. **Lid**, o. (lichaamsdeel), Mnl. *lit*, *let*, Os. *lið* + Ohd. *lid* (Mhd. *lit*, Nhd. *g-lied*), Ags. *lið*, Ofri. *lith*, On. *liðr*, Go. *liþus*; daarnevens Ags. *lim* (Eng. *limb*), On. *limr* (Zw. en De. *lem*), met nasaal-suffix; vergel. nog Ndl. *tijd* met Eng. *time* (z. BEELD).

2 **Lid**, o. (deksel), Mnl. *lit* + Ohd. *hlid* (Nhd. *augen-lid*), Ags. *hlid* (Eng. *lid*), Ofri. *hlid*, On. *hlið*: niet buiten het Germ.

Lidmaat, m. en o., Mnl. *lidmate* + Mhd *lidemaz* (Nhd. *gliedmass*), Ofri. *lithmata*: het tweede lid is *maat* = het afgemetene, de uitgestrektheid, dus *lidmaat* = lidsuitgestrektheid, of lichaamslengte, de gezamenlijke leden, lichaam, persoon.

Liebaard, m., Mnl. *liebaert*, uit Lat. *leopardum* (*-us*), Gr. λεόπαρδος, saamgest. met λεο (voor λέων) = leeuw (z. d. w.) en πάρδος = panther, uit Perz. *pars* (z. LUIPAARD).

Lied, o., Mnl. *liet* + Ohd. *liod* (Mhd. *liet*, Nhd. *lied*), Ags. *léoþ* On. *lioð*, Go. werkw. *liuþon* = zingen: verder verwantschap onzeker

Lieden, m. meerv., Mnl. *liede*, Os. *liudi* + Ohd. *liuti* (Mhd. *liute*, Nhd. *leute*). Ags. *leode*, Ofri. *liode*, On. *lýðir*: meerv. van Mnl. *liet*, Os. *liud* + Ohd. *liut*, Ags *léod*, Ofri. *liod*, On. *lýdr* = volk, hierbij Go. *liudan* = groeien + Osl. *ljudŭ*, Lett. *laudis* = volk, van Germ. √LEUD + Skr. √*ruh* = wassen, stijgen, Gr. ἐλεύθειν = komen: Idg. √LEUDH = groeien.

Liederlijk, bijv. + Mhd. *liederlích* (Nhd. id.), Ags. *lýþerlíc*: van denz. wortel als *lodder* + Gr. ἐλεύθερος.

Lief, bijv., Mnl. id., Os. *liof* + Ohd. *liob* (Mhd. *liep*, Nhd. *lieb*), Ags. *léof* (Eng. *lief*), Ofri. *liaf*, On. *liúfr* (Zw. *ljuf*), Go. *liubs*, van Germ. √LEUBH + Skr. √*lubh* = verlangen, Lat. *lubens* = gewillig, *lubido* = begeerte, Osl. *ljubŭ* (Ru. *ljub*) = lief: Idg. √LEUBH = goedvinden (z. BELOVEN, GELOOVEN, LOF, OORLOF).

Liefde, v., Mnl. id., met suffix *-de* van *lief*, in plaats van *liev-e* + Hgd. *liebe*.

Liefkoek, v.: z. LEEFKOEK.

Liefkoozen, o. w., uit bijwoord *lief* en *koozen* = lief praten.

Lieftallig, bijv., met *-ig* (vergel. *langwerpig*) uit **lieftale* + Ags. *leoftæl* = bevallig; daarnevens Mnl. *liefghetal* + Mndd. *lefgetal*: samenst. met Mnl. bijv. *ghetal* = gerekend, geacht: vergel. echter nog Mnl. *leetghetal* = gehaat, Ags. *untala* = slecht, Go. *untals* = ongeleerd.

Liegen, ono. w.. Mnl. id., Os. *liogan* + Ohd. id. (Mhd. *liegen*, Nhd. *lügen*), Ags. *léogan* (Eng. *to lie* is denom. van *lie* = leugen : z. d. w.), Ofri. *liaga*, On. *liuga* (Zw. id., De. *lyve*) Go. *liugan* + Osl. *lŭgati* (Ru. *luigati*). Niet verwant met Go. *liugan* = huwen, waarover z. OORLOG.

Liend, v. : z. 4. LIJN.

Lier, v. (speeltuig), Mnl. *liere*, gelijk Ohd. *lîra* (Mhd. *lîre*, Nhd. *leier*), uit Lat. *lyram* (*-a*), Gr. λύρα. De naam ging op verschillende speeltuigen over. — *De lier aan de wilgen hangen* naar Psalm CXXXVI, 2.

2. **Lier**, v. (werktuig): hetz. als 1. *lier*, omdat men er aan draait als aan een lier.

3. **Lier**, v. (wang), Mnl. *liere*, Os. *hlior* + Ags. *hléor* (Eng. *leer*), On. *hlýr*.

4. **Lier**, m. (lorkeboom), Mnl. id. + Hgd. *lierbaum*, wel van denz. oorspr. als *lorkeboom*. Hierbij behoort *het brandt als een lier* en *het gaat als een lier*, welk laatste door bijgedachte aan 1. *lier* de toevoeging *op een Zondag* kreeg.

Lierlauw, bijv. : het eerste lid is wellicht 3. *lier*; de bet. ware: zoo weinig warm dat men het tegen de wang kan houden.

1. **Lies**, v. (schaamstreek), Mnl. *liese* en *liesche* + Mndd. *lesche*, Meng. *leske*, IJsl. *ljoski*, Ozw. *ljuske*, De. *lijske*; daarnevens Nhd. *leiste*, Oostfri. *leeste*, dial. Eng. *last*: onderling verband en oorspr. onzeker.

2. **Lies**, v. en o. (varkensvet, dun buikleder): hetz. w. als 1. *lies*.

3. **Lies**, v. : z. LISCH.

Lieverlede (*van*), bijw., Mnl. *bi lievere lade* (met Fri. *á* = *é*) + Oostfri. *met leferlade*: men ziet er in het zelfst. nw. **leede*, Mnl. *lede* + Ohd. *leita*, Ags. *lád* (Eng. *load*) = leiding, weg, reis, van 't enk. imp. van 1. *lijden*. Vergel. het dial. *van lieve de la*.

Liflaf, bijv. : redupl. met ablaut van *laf*.

Liggen, ono. w., Mnl. id., Os. *liggjan* + Ohd. *ligen* (Mhd. id., Nhd. *liegen*), Ags. *licgan* (Eng. *to lie*), Ofri. *liga*, On. *liggja* (Zw. *ligga*, De. *ligge*), Go. *ligan* : Germ. √LEG + Gr. λέχος = bed, λόχος = schuilplaats, Lat. *lectus* = bed, *lex* = wet (z. 2. LEI), Osl. *lezati*, Ru. id. = liggen : Idg. √LEGH.

Lij, v., Mnl. *lieu*, *ghelie*, Os. *hleo* = beschuting tegen het weder + Ags. *hléo* (Eng. *lew* = beschutte plaats, *lee* = lijzijde), Ofri. *hli*, IJsl. *hlie*; hierbij Ags. *hléowan*, On. *hlýja* = beschermen : niet buiten het Germ. (z. LUW).

1. **Lijden**, ono. w. (gaan), Mnl. *liden*, Os. *lîþan* + Ohd. *lîdan*, Ags. *líðan*, Ofri. *lîda*, On. *líða*, Go. *leiþan* : nog over in *geleden*, *verleden*, *overlijden* en 't factit. *leiden* (z. ook 2. LIJDEN).

2. **Lijden**, o. w. (doorstaan), Mnl. *liden* + Ohd. *lîdan*, (Mhd. *lîden*, Nhd. *leiden*), Ofri. *lîda*, On. *líða* : is voor sommigen hetz. als 1. *lijden* = gaan ondergaan ; volgens anderen hebben deze twee homon. niets gemeens.

Lijf, o., Mnl. id., Os. *lîf* + Ohd. *lîb* (Mhd. *lîp*, Nhd. *leib*), Ags. *líf* (Eng. *life*), Ofri. *lîf*, On. id. (Zw. id., De. *liv*): in al die talen = leven, waaruit zich dan in sommige de bet. *lichaam* ontwikkelde. Met *blijven* en *leven* van Germ. √LĪBH + Gr. λιπαρεῖν = volharden, Os. *lipati* = kleven, Lith. *limpu* = ik kleef, Skr. *lip* : Idg. √LEIP = kleven ; niet verwant met Gr. λείπειν, waarover z. LEENEN.

Lijfkoek, v. : z. LEEFKOEK.

Lijftocht, m.. Mnl. id. + Hgd. *leibzucht* : uit *lijf* = leven en *tocht* = leiding, van 2. *tien* (z. d. w.) = leiden : vergel. Ohd. *lîbleita* = levensonderhoud.

1. **Lijk**, o. (dood lichaam), Mnl. *lijc*, Os. *lîk* + Ohd. *lîh* (Mhd. *lîch*, Nhd. *leiche*), Ags. *lîk*, Ofri. id., On. id. (Zw. id.), Go. *leik* = lichaam, oorspronkelijk gestalte, vorm : wel verwant met **lijk* bij 2. *lijken* ; z. nog 3. -LIJK en GELIJK.

2. **Lijk**, o. (zoomtouw) + Ndd. *lik* (Hgd. *leich*), Eng. *leech*, Zw. *lik*, De. *lig* : oorspr. onbek. Hierbij *uit de lijken geslagen zijn*.

3. **-lijk**, suffix, Mnl. *lijc*, *lic*, *lec*, Os. *lîk* + Ohd. *lîch* (Mhd. *lich*, Nhd. id.), Ags. *lîc* (Eng. *ly*), Ofri. *lîk*, On. *lîgr* (Zw. en De. *lig*), Go. *leiks* : is hetz. als 1. *lijk* = lijf, voorkomen, vorm, dus b. v. *vrouwelijk* = hebbende een vrou-

wenlijf, een vrouwenvorm (z. GELIJK, ELK, ZULK, WELK).

1. **Lijken**, ono. w. (gelijk zijn), uit *gelijken*, met verlies van het præfix.

2. **Lijken**, o. w. (passen), Mnl. *liken*, Os. *lîcôn* + Ohd. *lîhhen* (Mhd. *lîchen*), Ags. *lîcian* (Eng. *to like*), On. *líka*, Go. *leikan* : denomin. van een adj. *lijk* = gelijkvormig, gepast, effen, overeenkomstig, aangenaam + Lith. *lygus* = effen, Opr. *po-ligu* = gelijk (z. 1. LIJK).

1. **Lijklaken**, onz. (doodlaken) = lichaamslaken + Ohd. *lîhlahhan* (Mhd. *lîhlachen*) : daarnevens Mnl. *lilaken*, *lijnlaken* + Ohd. *lînlahhan* (Mhd. *lîn-*, *lîlachen*, Nhd. *leilachen*) : saamgest. met *lijn* = lijnwaad (z. d. w.).

2. **Lijklaken**, m. (bloedzuiger), bij Kil. *lijklaecke* : het eerste lid is *lijk* = lijf ; het tweede **lake* met paragog. *n* beteekent op zich zelf *bloedzuiger*, Mnl. *lake* met bijvorm *lieke* + Ags. *lǽce* (Eng. *leech*) = bloedzuiger ; Ohd. en Mhd. *lâchen* = geneesmiddel, Ohd. *lâhhinôn*, Ags. *lǽcnjan*, On. *lǽkna* (Zw. *läka*, De. *læge*), Go. *lekinon* = genezen : die Germ. w. zijn ontleend aan 't Kelt. (Oier.) *liaig* = arts. Osl. *leku* = geneesmiddel, komt uit Germ.

Lijm, v., Mnl. *lijm* + Ohd. *lîm* (Mhd. id., Nhd. *leim*), Ags. *lîm* (Eng. *lime*), On. *lím* (Zw. id., De. *liim*): Germ. √LĪ + Lat. *limus* (Fr. *limon*) : Idg. √LEI *Leem* is van den st. graad, *lijm* van den normalen vorm.

1. **Lijn**, v., (vlas), Mnl. *lijn*, Os. *lîn*, gelijk Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *lein*), Ags. *lîn* (Eng. *line*), uit Lat. *linum*, dat met Osl. *linŭ* uit Gr. λίνον. Nog alleen over in samenstellingen als *lijnwaad*, *lijnzaad* (z. LINNEN).

2. **Lijn**, v. (touw). Mnl. *line*, gelijk Hgd. *leine*, Eng. *line*, uit Lat. *lineam* (*-a*) = touw), lijn, richtsnoer, een afleid. van *linum* = vlas (z. 1. LIJN).

3. **Lijn**, v. (regel, streep), Mnl. *line*, gelijk Eng. id., uit Ofra. *line* (thans *ligne*), van Lat. *lineam* (*-a*) : z. 2. LIJN.

4. **Lijn**, v. (akkerwinde), met bijvorm *liend* : hetz. als 2. *lijn*.

Lijnwaad, lijwaad, o. = *gewaad van lijn* : z. GEWAAD en 1. LIJN.

Lijnzaad, o. = vlaszaad : z. 1. LIJN = vlas.

1. **Lijperen**, ono. w. (dik en olieachtig neervloeien), behoort bij 1. *leep* + Ndd. *libbern*, Ohd. *liberôn*.

2. **Lijperen**, ono. w. (uitgerekt neerhangen), behoort bij 2. *leep*.

Lijs, m. en v.: is het zelfst. geb. bijv. nw. **lijs* = zacht, Mnl. *lise* + Ohd. *lîsi* (Mhd. *lîse*, Nhd. *leise*) : oorspr. onbek.

Lijspond, o. + Ndd. *lispunt*, *livespunt*, Hgd. *liespfund*, Zw. en De. *lispund* = *Lijfsch* of Lijflandsch pond.

Lijst, v., Mnl. *lijste* + Ohd. *lîsta* (Mhd. *lîste*, Nhd. *leiste*), Ags. *lîst* (Eng. id.), On. *lîsta* (Zw. *list*, De. *liste*) = zoom, strook, opgaaf op een strook : oorspr. onzeker. Uit het Germ. komt Fr. *liste*.

Lijster, v. + Ndd. (Westfa.) *lister*, Ohd. *lîstara* ; vergel. Fr. *litorne* : beider oorspr. onbekend.

Lijzebet, v., uit den eigennaam *Elisabeth*, bijbelsch Gr. Ἐλισάβετ, Hebr. *'elisjebang* = voor wie God de eed is (*'el* = God, *sjebang* = eed).

Lijzen, v. meerv.: hetz. als de «koseform» van *Lyzebet*, wegens de ranke beelden die er op geschilderd zijn.

Likdoorn, m., Mnl. *lycdoorn* + Hgd. *leichdorn*, On. *líkþorn* : met 1. *lijk* = lijf, vleesch.

1. **Likken**, o. w. (lekken), Mnl. *licken*, *lecken*, Ondd. *likkôn* + Ohd. *lecchôn* (Mhd. *lecken*, Nhd. id.), Ags. *liccian* (Eng. *to lick*) : frequent. van **lijgen* (Go. *laigon*) als *bukken* van *buigen*. *Likken* vertoont den zw., Go. *laigon* den st. graad en **lijgen* den normalen vorm van Germ. √LIG + Skr. √*lih*, Arm. *lizum*, Gr. λείχειν, Lat. *lingere*, Oier. *ligim*, Osl. *lizati* : Idg. √LEIGH.

2. **Likken**, o. w. (polijsten), frequent. van 2. *lijken*.

Likkepot, m.: gevormd als vertaling van Lat. *electuarium*. een afleid. van Gr. ἐκ-λείχειν = likken (z. d. w.).

Lil, o. afgel. van LILLEN. Vergel. Westvl. *bever*, *daver* = lil.

Lillen, ono. w. : onomat. : z. LEL.

Limoen, m., door Fr. *limon*, uit Perz. *limûn*.

Linde, v., Mnl. id. + Ohd. *linta* (Mhd. *linde*, Nhd. id.), Ags. *lind* (Eng. id.), On. id. (Zw. en De. id.) + Gr. ἐλάτη = pijnboom, Lat. *linter* = boot (d. i. boomstam), Lith. *lentà* = plank.

Linie, v., gelijk Hgd. id., een moderne ontleening aan Lat. *lineam* (*-a*): z. 2. en 3. LIJN.

1. **Link**, v. (striem), Mnl. *linke* = litteeken : oorspr. onbek.

2. **Link, linker, linksch**, Mnl. *linc* + Mhd. *link* (Nhd. id.) = buigzaam, zwak; daarnevens Mnl. *linken*, Hgd. *lenken* = buigen + Osl. *lonsti*, Lith. *lenkti* = buigen. *Linker* is niet compar. maar datief vr. enk.

Linksteen, m. : het eerste lid is 1. *link* = indruk.

Linnen, o., Mnl. *linin*, Os. id. + Ohd. *līnīn* (Mhd. id., Nhd. *leinen*), Eng. *linen* : verkort uit *lijnen*, zelfst. gebr. bijv. nw. van 2. *lijn* (z. d. w.).

Lins, v. : z. LENS.

Lint, o. + Ndd. id. : gevormd naar een Lat. afleid. van *linum* = vlas (z. 2. LIJN), als bijv. *linteum*.

Lintworm, m., vergel. Hgd. *bandwurm*. Het ware dus een samenst. met *lint* ; daar het Vla. echter *lindeworm* zegt, moet men aan volksetymol. vervorming denken van *lindworm* + Hgd. *lindwurm*, een pleonastische samenstelling met Ohd. *lind*, On. *linnr* = slang.

Linze, v., Mnl. *linse*, gelijk Ohd. *linsi* (Mhd. *linse*. Nhd. id.), uit Lat. *lens* = 1. linze, 2. glas in vorm van een linzenzaad.

Lip, v., Mnl. *lippe* + Ndd. id. (waaruit Hgd. id.), Ags. *lippa* (Eng. *lip*), Zw. *läpp*. De. *læbe* + Lat. *labium*, Gaël. *liob*, Lith. *lupa*. Daarnevens Ondd. *lepur*, Ohd. *leffur* + Lat. *labrum* : van Idg. √LEB en √LAB = flodderen, slorpen.

Liplap, m., ook *liblab* : oorsp. onbek.

Lis, v., uit *lisse* (bijvorm *lusse*), geassimil. uit *litse* (bijvorm *lutse*), gelijk Hgd. *litze*, ontleend aan Lat. *licium* = draad. Somwijlen verward met de paron. *lats* (Mnl. *letse*) en *leis*.

Lisch, o., Mnl. id. + Ohd. *lisca* ; daarnevens Mnl. *liesch*, Ondd. *lesc* + Mhd. *liesche* (Nhd. *liesch*) : oorspr. onbek. Uit het Germ. komt Fr. *laîche*, It. *lisca*.

Lispelen, ono. w. + Hgd. *lispeln* : frequent. van *lispen*, Mnl. id. + Ohd. id. (Mhd. id.), Eng. *to lisp*, Zw. *läspa*, De. *læspe* ; daaarnevens Ags. *whisp* = stamelen, en Eng. *to whisper* = vezelen : niet verder na te gaan.

List, v., Mnl. id., Os. id. = verstand, kennis, sluwheid : in alle Germ. talen id., echter Go. *lists* + Osl. *lĭstĭ* = bedrog : van den zw. graad van Germ. √LIS, waarvan de st. graad voorkomt in Go. *lais* en Ndl. *leeren* (z. d. w.).

Litanie, v., uit kerkenlat. *litaniam* (*-a*), van Gr. λιτανεία = gebed, van λιτανεύειν = bidden, van λιτή = verzoek.

Liter, m., uit Fr. *litre*, van Mlat. *litram* (*-a*) = inhoudsmaat, van Gr. λίτρα = gewicht van 12 onsen.

Litteeken, o., Mnl. *litteken*, *lijcteken* + Ohd. *līhzeihhan* (Mhd. *līchzeichen*) = wondteeken, saamgest. met 1. *lijk* = lichaam, vleesch.

Livrei, v., Mnl. *livereye*, uit Fr. *livrée*, van *livrer* = geven, afleveren : z. LEVEREN.

Lob, v. + Ndd. *lobbe*, Eng. *lob*, van een bijvorm met ablaut van den stam van *labben* ; een synon. wortel met nasaleering steekt in *lomp*.

Lobbe, **lobbes**, m. + Eng. *lubber*, *looby*, Noordsch *lubba* = dikke gestalte, van denz. wortel als *lob*.

Lobberen, ono. w., van denz. wortel als *lob* (z. d. w.).

Loch, o., uit Hgd. id. = beluik, holte, opening, een afleid. van denz. stam als meerv. imp. van *luiken*. Van hier Fr. *loc*, *loquet*.

Lochting, v., Mnl. *lochtinc* : wellicht van denz. oorspr. als de 2e groep woorden vermeld onder *lucht*.

Lodder, m., Mnl. id. + Ndd. id. Mhd. *loter*, Ags. *loddere* = kunstenmaker, lichtzinnig mensch, booswicht : van denz. wortel als *liederlijk* en *leuteren*.

Loeder, v., Mnl. id. = lokaas. lichtekooi + Mhd. *luoder* (Nhd. *luder*) : van denz. gr. als imp. van **laden* = uitnoodigen, Mnl. *laden*, Os. *lađojan* + Ohd. *ladôn* (Mhd. *laden*, Nhd. id.), Ags. *laþian*, Ofri. *lathia*, On. *lađa*, Go. *laþon* : niet buiten het Germ.; onverwant met *laden* = belasten. Uit het Germ. komt Fr. *leurre*, van waar dan weer 3. LEUR.

Loef, v. + Ndd. *lof*, Eng. *loof*, *luff*, Zw. *lof*, De. *luv* : oorspr. onzeker. Uit het Germ. komt Fr. *lof*.

Loegen, o. w. (stouwen) + Ags. *lógjan*; van denz. wortel als *leggen*.

Loeien, ono. w., Mnl. id., Ondd. *hluojen* + Ohd. id. (Mhd. *lüejen*), Ags. *hlówan* (Eng. *to low*): st. graad van Germ. √HLA + Gr. κι-κλή-σκειν, Lat. *clāmare*=roepen: Idg. √KLA: synon. is de verwante Idg. √KAL, Germ. √HAL: z. HALEN.

Loenie, v., gelijk Eng. *loin*, uit Ofra. *logne* (thans *longe*), van Mlat. **lumbeam* (*-a*), een zelfst. gebr. bijv. nw. van Lat. *lumbus* = lende (z. d. w.)

Loensch, bijv. + Ndd. *lunen*=zuur zien, van √LUN (met *-k-* suffix *lunk*)= met toegenepen oogen zien; daarnevens de synon. √LŪM en √LŪR (met *-k-* suffix *lurk*): alle drie *lūn*, *lūm* en *lūr* uitgebreid van Idg. √LU: Lat. *luscus* (Fr. *louche*) = scheel (z. LUIM, LOEREN en LONKEN).

Loer, m. (lomperd), Vla. *loeder*, bijvorm van *lodder*.

Loeren, ono. w.+Hgd. *lauern*, Eng. *to lower*, Zw. *lura*, De. *lure*, van √LUR (z. LOENSCH); daarnevens met *-k-* suffix Eng. *to lurk* (z. HORKEN). — Uit het Germ., Fr. *lorgner*.

1. **Loet**, v. (ovenkrabber, schepper, bezem), Mnl. *loete* + Ndd. *lote*: ablaut van *lat*. Wellicht hieruit Fr. *louche* en *louchet*.

2. **Loet**, m. en v. (lomperd, luim): is 1. *loet*, overdrachtelijk gebruikt.

Loete, m. en v.: z. 2. LOET.

Loevert, in *te loevert*, bijw., verdoffing van *te loefwaart*.

1. **Lof**, o. (bladeren): z. LOOF.

2. **Lof**, m. (het prijzen), Mnl. id., Os. id. + Ohd. *lob* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *lof*, Ofri. id., On. id.: van den zw. graad van Germ. √LEUBH (z. LIEF, LOVEN en GELOOVEN.

3. **Lof**, o. (kerkelijke dienst): hetz. w. als 2. *lof*, zoo genoemd naar het *laus et jubilatio* der laatste benedictie, gelijk Fr. *salut* naar het *o salutaris hostia* der eerste.

Loftuiting, v., Mnl. ono. w. *lovetuten*, gevormd met *tuten* = toeten; vergel. Hgd. *lobposaunen*.

1. **Log**, v. (werktuig), gelijk Eng. *log*, Zw. *logg*, De. *log*, uit Ar. *lauch*.

2. **Log**, bijv. (slepend, zwaar) + Oostfri. *lug*, Ndd. *luggich*, Eng. *to lug* (= slepen): niet buiten het Germ.

Logenstraffen, o. w., samengest. met het subst. *leugen* en *straffen* = laken, verwijten.

Logger, m. + Eng., Hgd., Zw., De. *lugger*: van 2. *log*.

1. **Lok**, v. (krul), Mnl. *locke*, Ondd. *loc* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *locke*), Ags. *loc* (Eng. *lock*), Ofri. *loc*, On. *lokkr* (Zw. *locke*, De. *lok*) = bosje wolpluizen of haren: vertoont den zw. graad van den wortel van **luiken* = plukken (z. LUIK).

2. **Lok**, v. (wolgras): hetz. w. als 1. *lok*.

3. **Lok**, o., (zeewoord): echt Ndl. vorm van *loch*.

Loket, o., met den Fr. diminutiefsuitgang, van Mnl. *loke* = afsluiting, waarover bij *loch* en *luiken*.

1. **Lokken**, o. w. (aanlokken), Mnl. *locken* + Ohd. *locchôn* (Mhd. *locken*, Nhd. id.), Ags. *loccjan*. On. *lokka*: met *kk* uit *ghn'* van denz. wortel als *liegen*.

2. **Lokken**, o. w. (zuigen): alleen in 't Ndl.: onomat. wijziging van *likken*.

Lollen, ono. w. + Ndl. *lüllen*, Hgd. *lullen*, Eng. *to lull*, Zw. *lulla*, De. *lulle*: bijvorm met ablaut van ons *lellen* en Hgd. *lallen*. Onomat. = brommend zingen of spreken; van daar beuzelen, talmen, lui zijn. — *Lollen* = over het vuur zitten, is denomin. van *lollepot*.

Lollepot, m., van den stam van *lollen* = praten, lui zijn, dus zooveel als *vuurpot waarbij men lolt*.

Lomber, o.: z. OMBER.

2. **Lom**, v. (vogel), gelijk Hgd. *lomme*, *lohme* en Eng. *loon*, uit Skand.: IJsl. *lomr*, Zw. en De. *lom*, verwant met *loom* en *lam*.

2. **Lom**, v. (bijt), Mnl., Kil. en Vla. *loeme* + Lat. *lāma*, Osl. *lomŭ* = poel, zooveel als gebroken grond, van denz. wortel als *lam*.

Lommer, o., geassim. uit *lomber*, Fr. *l'ombre*, waarbij het bep. lidw. *la* en *ombre* = Lat. *umbram* (*-a*) = schaduw.

Lommerd, m., geassim. uit *lomberd*, gelijk Eng. *lombard*, uit Fr. id. = iemand uit *Lombardije*, streek zoo genoemd naar hare veroveraars de *Lombarden* of *Langobarden*, d. i. die

met lange hellebaarden. Reeds in de 13e eeuw hielden *Lombarden* in den vreemde geldkantoren.

1. **Lomp**, v. (visch), behoort bij 4. *lomp*.

2. **Lomp**, v. (vod) + Hgd. *lumpen*, Eng. *lump*, behoort met 1. *lomp* bij 4. lomp.

3. **Lomp**, o. (broodsuiker) + Eng. *lump* : hetz. w. als 4. *lomp*, in de algemeene bet. *klomp*, *massa*.

4. **Lomp**, bijv. (plomp)+Hgd. *lump*, van Germ. √LIMP = slap en zwaar hangen, synon. van √LEB en √LAB : z. LOB en LIP.

Lompen, o. w. + Hgd. id. : denom. van 4. *lomp*, d. i. iemand als een lomp behandelen.

Long, v., Mnl. *longhe* en *longhene* + Ohd. *lunga* en *lungunna* (Mhd. *lunge*, Nhd. id.), Ags. *lungen* (Eng. *lung*), Ofri. *lungene*, On. *lunga* (Zw. id., De. *lunge*): oorspr. onzeker; misschien van denz. oorspr. als 2. *licht*; vergel. 3. *licht*.

Lonken, ono. w., Mnl. id. + Ndd. *lunken* : een afleid. met *-k-* suffix van √LŪN (z. LOENSCH).

Lont, v., vroeger *lonte* +Nhd.*lunte*, Eng. *lunt*: verder verwantschap onz.

Loochenen, o. w., Mnl. id en *logenen*, Os. *lôgnjan*+Ohd. *lougnen* (Mhd. *lougenen*, Nhd. *läugnen*), Ags. *lýgnjan*, On. *leyna*, Go. *laugnjan*, factit.met frequentatiefuitgang van *liegen*. In 't Ndl, weg *g* voor nasaal tot *ch* verscherpt.

Lood, o., Mnl. *loot* +Mhd. *lôt* (Nhd. *lot*), Ags. *léad* (Eng. id.), Ofri. *lâd* + Oier. *luaidhe*. Het Skand. (IJsl. *lodh*, Zw. en De. *lod*) ontleende het woord aan 't Westgerm. Met de bet. *gewicht* is 't hetz. w.

1. **Loods**, m. (stuurman), verkort uit Eng. *loadsman*, dat samengest. is met *load* = leiding (z. LIEVERLEDE). Uit het Ndl. komt Ndd.*loots*,Hgd. *lotse*, *lothse*, De. *loots*, Zw. *lots*, terwijl het Fr. zijn *locman* en *laman-eur* rechtstreeks aan 't Eng. ontleende.

2. **Loods**, v. (hut), Mnl. *loodse*, *loge*, uit Fr. *loge* = tent, enz., It. *loggia*, Mlat. *lobiam* (*-a*), uit Germ. **laubja* : Hgd. *laube* (z. LUCHT en LUIF).

1. **Loof**, o. (gebladerte), Mnl. id., Os. *lôf* + Ohd. *loub* (Mhd. id., Nhd. *laub*), Ags. *léaf* (Eng. id.), Ofri. *lâf*, On. *lauf*, (Zw. *lõf*, De. *lõv*), Go. *laufs* + Ru. *lepesti*, Lith. *lapas* = blad, Gr. λέπος = schors. De bijvorm *lof* is verkort uit *loof* (z. LEPROOS).

2. **Loof**, bijv. (moede), Mnl. *love*, *ghelove*, *ghelovich*, van *gelooven* + Mhd. *geloubcn* met genit. = van iets afstand doen ; vergel. Mnl. *ghelovich liën* = zich verwonnen erkennen, en Ofra. *recroire*, *recreant* met dez. bet.

1. **Loog**, v. (waschwater), Mnl. *loghe* + Ohd. *louga* (Mhd. *louge*, Nhd.*lauge*), Ags. *léah* (Eng. *lye*), On. *laug* (=warm bad) +Arm. *loganam* (= ik baad), Gr. λούω, Lat. *lavo* = wasschen.

2. **Loog**, v. (hout) + Eng. *log*, On. *lag* : oorspr. onbek.

3. **Loog**, v. (vlam), Mnl. *loghe*, Os. *lôgna* + Ohd. *loug*, Ags. *lég*, On. *lógi* : de zuiver Ndl. vorm van *lage* (z. LAAI).

Looien, o. w., Mnl. id., denomin.van *looi*, Mnl. *looie* + Ohd. *lô*, genit. *lôwes* (Mhd. id., Nhd. *lohe*): oorspr. onbek.

Look, o. (plant), Mnl. *looc* + Ohd. *louh* (Mhd. *louch*, Nhd. *lauch*), Ags. *léac* (Eng. *leek*), On. *laukr* (Zw. *lõk*, De. *lõg* + Oier. *luss* (d. i. **luks*), Ru. *lukŭ*, Lith. *lukai* = kruid.

Loom, bijv. met dial. *ó* voor *oe*, Mnl. *loeme* + Ohd. *luomi* (Mhd. *lüeme*): vertoont den st. graad van den wortel van *lam* : vergel. *dragen*, *droeg*; *varen*, *voer*.

Loon, o., Mnl. id., Os. *lôn* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *lohn*), Ags. *léan*, Ofri. *lân*, On. *laun*, Go. id. + Gr. ληΐς =buit, Lat. *lucrum* = winst, Oier. *lúag* =loon, Osl. *lovŭ* = buit, Idg. √LEU= winnen.

Loop, v. (Friesche inhoudsmaat,ook landmaat), Mnl. *lope*, *lopen*, *lopin* + Hgd. *lof*, Zw. *lõp* ; vergel. Fr. *lopin* = stuk grond : oorspr. onbek.

Loopen, ono. w., Mnl. *lopen*, Os. *hlôpan* + Ohd. *hlouffan* (Mhd. *loufen*, Nhd. *laufen*), Ags. *hléapan* (Eng. *to leap*), Ofri. *hlâpa*, On. *hlaupa* (Zw. *lõpa*, De. *lõbe*), Go. *hlaupan* = springen + Lith. *klùpti* = hinken.

Loor, v. : z. 4. LEUR.

1. **Loos**, v. (long) + Hgd. *los* : wellicht van *long*.

2. **Loos**, v. (losse bocht in een touw), behoort bij 3. *loos*.

3. **Loos**, bijv. (vrij, ledig), Mnl. id., Os. *lôs* + Ohd. *lôs* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *léas* (Eng. *leas*), Ofri. *lâs*, On. *lauss* (Zw. en De. *lős*), Go. *laus*: vertoont den st. graad van den wortel van *verliezen*, namelijk √LEUS = ontbinden.

4. **Loos**, bijv. (sluw), is hetz. w. als 3. *loos*. De bet. van *sluw* ontwikkelde zich in 't Ndl. en 't Ags. uit die van *vrij* in ongunstigen zin, dus *bandeloos*, *lichtvaardig*, enz.

5. **-loos**, suffix, Mnl. id. + Ohd. *-lôs* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *léas* (Eng. *-less*): is hetz. w. als 3. *loos*.

Loot, v., Mnl. *lote*: daarnevens met ander dentaal Ndd. *lode*, Hgd. *lote*: beide wel hetz. woord en van Germ. √LEUD = groeien (z. LIEDEN) of √HLEUT, verwant met dien van HOUT.

Loover, o., uit Mnl. *lover*, meerv. van *loof*, gelijk *spaander* van *spaan*.

Loozen, o. w., Mnl. *losen*, Os. *lôsjan* + Ohd. *lôsen* (Mhd. *læsen*, Nhd. *lősen*), Ags. *lýsan*, Go. *lausjan*: denomin. van 3. *loos*.

Lor, v. + Ndd. *lurre*: oorspr. onb.

Lorder, m., van *lorren*, met epenthet. *d*.

Lording, v., Ndd. *lurding*, Zw. en De. *lording*; daarbij Ndd. *lurde*, Oostfri. *lurdlompen*, garen van oud touw: niet verder na te gaan.

Lorejas, m., Kil. *laurefaes*, *laurefant* (eerste lid behoort bij *lorren*, voor het tweede z. FAZELEN of LANTERFANT). Misschien ook is *lorejas* een ironische vervorming van Lat. *laureatus* = een met lauweren bekroonde (een afleid. van *laurus* = lauwer: z. d. w.) onder invloed van *lorefas* en van de talrijke composita met *jas*.

Lorkeboom, m., gelijk Hgd. *lorche*, met bijvorm *lärche*, uit Lat. acc. *laricem*, terwijl *lariks* (z. d. w.) uit nom. *larix*.

Lorre, v. gelijk Eng. *lory*, door Sp. *loro*, uit Mal. *lori*, op de Molukken *loeri*, *noeri*: naam van den vogel.

Lorren, o. w. + Ndd. *lürren*, van *lor*.

Lorrendraaien, o. w. (smokkelen) + Ndd. *lurrendreien*: samengest. met het meerv. van *lor*, en *draaien* = op de draaibank maken.

Lorsen, o. w., frequent. van *lorren*.

1. **Los**, m. (dier), Mnl. *los*, Ondd. *lox* + Ohd. *luhs*, Nhd. *luchs*), Ags. *lox* + Gr. λύγξ, Lat. *lynx*, Lith. *luszis*: van denz. wortel als 1. *licht*, wegens het scherp gezicht van het dier.

2. **Los**, bijv. (niet vast), Mnl. id. + Ndd. id., Ags. *los* (Eng. *loss* = verlies): vertoont den zw. graad van den wortel van *verliezen*, namelijk √LEUS = ontbinden (z. 3. LOOS).

Lossen, o. w., denomin. van 2. *los*, gelijk *loozen* van 3. *loos*.

1. **Lot**. o. (le sort), Mnl. id. + Ndd. id., Ags. *hlot* (Eng. *lot*); daarnevens met anderen klanktrap Os. *hlôt*, Ohd. *hlôz* (Mhd. *loz*, Nhd. *loos*), Ags. *hlýt*, Go. *hlauts*: van Germ. √HLEUT = waarzeggen. Het woord ging in 't Rom. over: Fr. *lot*, It. *lotto*. — *Het lot valt altijd op Jonas* naar Jon. I, 7.

2. **Lot**, o. (belasting): hetz. w. als 1. *lot* = verdeeling, schatting, tol.

3. **Lot**, o., bijvorm van *loot* (z. d.w.).

Loterij, v., uit Fr. *loterie*, een afleid. van *lot*, dat uit het Germ. komt (z. 1. LOT).

Louter, bijv., uit Hgd. *lauter*; de Ndl. vorm ware **luiter*, Mnl. *luter*, Os. *hlûttar* + Ohd. id. (Mhd. *lûter*, Nhd. *lauter*), Ags. *hlúttor*, Ofri. *hlûtter*, Go. *hlûtrs* + Gr. κλύζειν = wasschen, Lat. *cloaca* = waterafloop: Idg. √KLEUD = wasschen, reinigen. Evenals *bitter* zonder klankverschuiving in 't Hgd.

Louw, v. + Teuthon. *luwe*, *lywe* Ndd. *luwe*, Hgd. *laue*, *laube*, *lauge*, *lauke*: wellicht met dial. *ou* = *û* uit *î* vóór *w* en dan van denz. wortel als *lijm*.

Louwaanzetter, m. (écouvillon): een niet duidelijke samenst.; vergel. *luiwagen*.

Louwmaand, v., Mnl. *loumaent*, samengesteld met *louw*, bijvorm van *looi*; dus = *de looimaand*, als komende na de *de slachtmaand*.

Loven, o. w., Mnl. id., Os. *lobôn* + Ohd. *lobôn* (Mhd. *loben*, Nhd. id.), Ags. *lofian*, On. *lofa*: denom. van 1. *lof*.

Lub, v.: z. LOB.

Lubben, o. w., Mnl. id. + Ndd.

lūbben, Mhd. *lŭppen*, Eng. *to lib* : van Germ. √LEUBH = krachteloos maken.

Lubbestok, m., gelijk Hgd. *liebstŏckel* en Ags. *lufestice*, uit Mlat. *libisticum* (It. *libistico*), vervormd uit Lat. *ligusticum* = lavas (z. d. w.).

Lucht, v., Mnl. id., Os. *luft* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. id.), Ags. *lyft*, On. *lopt* (Zw. en De. *luft*), Go. *luftus* : niet buiten het Germ. — Het Ndd. *lucht*, On. *lopt* en het aan 't On. ontleende Eng. *loft* bet. ook *bovenste verdieping*, *balkon*, nochtans is 't waarschijnlijk dat het niet dezelfde woorden zijn als *lucht* = dampkring, maar eerder verwanten van ons *luif* en Hgd. *laube* (z. 2. LOODS).

Luchten, o. w., denom. van *lucht*, = de lucht, d. i. den reuk van iets hebben.

Luchter, m., gelijk Hgd. *leuchter*, van het werkw. **luchten*, Mnl. id., met bijvorm 1. *lichten* (z. d. w.).

Luchtig, bijv., in alle bet. afgel. van *lucht*.

1. **Lui**, m. meerv. (lieden), uit *luide*, Mnl. *lude*, bijvorm van Mnl. *liede* (z. LIEDEN).

2. **Lui**, bijv. (vadsig), Mnl. *leuy*, *loy* + Ndd. *loi*, *lei*, On. *lu* = afgemat : verder verwantschap onzek.

1. **Luid**, bijv. (hardop), Mnl. *luut*, Os. *hlûd* + Ohd. *hlût* (Mhd. *lût*, Nhd. *laut*), Ags. *hlûd* (Eng. *loud*), Ofri. *hlûd*: Germ. √HLEU + Skr. *çrutas* = gehoord, Zd. *srūta-*, Gr. κλυτός, Lat. *in-clutus*, Oier. *cloth* = beroemd : Idg. √KLEU = hooren : Skr. √*çru*, Gr. κλύω, Lat. *cluo* = hooren, *gloria* (d.i. **clŏs-ia*), Oier. *clunim*, Osl. *slovo* (= woord), *slava* = roem. *Luid* is een verl. deelw, gelijk *hond*, *koud*, enz.

2. **Luid**, in *naar luid van*, Mnl. *luut* + Mhd. *lût* (Nhd. *laut*) = klank, stem : is 1. *luid* zelfst. gebr. — Van hier *luidens*, naar analogie van *krachtens*.

Luiden, **luien**, o. w., denom. van 1. *luid* = luid zijn en luid maken + Hgd. *läuten*.

Luidruchtig, bijv.: z. BERUCHT en GERUCHT.

1. **Luier**, m. (klap), afg. van *luiden*.

2. **Luier**, v. (luur), Mnl. *luder* + Ohd. *lûdara* (Mhd. *lûder*, Nhd. *lauder*); daarnevens Ohd. *lodo* (Mhd. *lode*, Nhd. *loden*), Ags. *loþa*, On. *loði* = grof laken : verder verwantschap onzeker.

Luif, **luifel**, v.: niet buiten het Ndl.; daarnevens Mnl. *love* + Ohd. *louba* (Mhd. *loube*, Nhd. *läube*) = galerij aan de bovenste verdieping, afdak, uitbouw, hal, thans tuinhuisje ; van hier Ndd. *lucht* = bovenste verdieping en Ndl. *lochting* = open plaats : z. 2. LOODS en LUCHT.

Luik, v., Mnl. *luke*, afgel. van *luiken* = sluiten, Mnl. *luken*. Os. *lûkan* + Ohd. *lûhhan* (Mhd. *luchen*), Ags. *lûcan*, Ofri. *lûka*, On. id., Go. *lûkan*. Stellig andere woorden zijn de paron. : Ohd. *liohhan* (Mhd. en Nhd. *liechen*), Ags. *lýccan*, Ofri. *lûka* = trekken, plukken + Skr. √*ruj*, Lith. *lúszti* = breken.

Luilakken, ono. w., van *luilak*, met bijvorm *luilok*: tweede lid is niet klaar.

Luim, v., verbaalabstr. van *luimen*, dus = gesteltenis van iemand die *luimt*. Niet verwant met Hgd. *laune*, dat ontleend is aan Lat. *luna* = maan (z. 1. LICHT), omdat men aan de maan grooten invloed op het humeur toekende (vergel. Eng. *lunatic*).

Luimen, o. w. (loeren), Mnl. *lumen* = achterdochtig aanzien, van √LŪM : z. LOENSCH.

Luip, m., van *luipen*, Mnl. *lupen* + Ndd. id. : niet verder na te gaan, toch verwant met *gluipen*.

Luipaard, o., Mnl. *lupaert*, uit Ofra. *lupard*, van Lat. *leopardum* (*-us*) = liebaard (z. d. w.).

Luis, v., Mnl. *luus* + Ohd. *lûs* (Mhd. id., Nhd. *laus*), Ags. *lûs* (Eng. *louse*), On. *lûs* (Zw. *lus*, De. *luus*): niet verder na te gaan.

Luispook, m. en v. : het tweede lid is 1. *pook*.

Luister, m., uit Fr. *lustre* = 1. glans, 2. armblaker, gevormd uit Lat. *lustrare* = verlichten, d. i. **luc-strare*, een afleid. van denz. wortel als 1. *licht*.

1. **Luisteren**, o. w. (doen glanzen) : denom. van *luister*.

2. **Luisteren**, o. w. (fluisteren): onomat., staat tot *lispelen* als Hgd. *flispern* tot *fluisteren*.

3. **Luisteren**, o. w. (hooren), frequent. van **luisten* + Ohd. *hlosên* (Mhd. *losen*), Ags. *hlystan* (Eng. *to listen*), On.

hlusta : Germ. √HLEUS + Skr. *çrustis* = verhooring, Osl. *sluchŭ* = het hooren, Lith. *klausyti* = hooren: Idg. √K̄LEUS, synon. en verwant met √K̄LEU van 1. *luid*.

Luit, v., Mnl. *lute*, gelijk Hgd. *laute*, uit Ofra. *leut* (thans *luth*), dat met It. *liuto*, Sp. *laud* en Port. *alaude*, van Ar. *al'ūd*, waarin *al* het bep. lidw. is en *'ūd* = aloëshout, harp.

1. **Luite**, v. (lui vrouwspersoon), vooral in samenst. met dial. bijvormen *liete*, *luite*, verkort uit een eigennaam, wellicht *Luithilde* of *Luitgarde*, onder invloed van *leuteren* en d. g.; vergel. Ndd. *ludder-peik*, Eng. *lutter-putch*.

2. **Luite**, v. (peer), bij Kil. *luyte* : hetz. als 1. *luite* : vergel. *aagt*, *griet*, *lijzebet*, enz.

Luiteboom, m. (ahorn) + Hgd. *lauterbaum* (Schkuhr, 1808), dial. *luttastauden* : omdat men er *luiten* van maakt.

Luiwagen, m. + Ndd. *leuwagen*, Zw. en De. *levagen*: ontleding niet duidelijk.

Luizen, o. w. (ontfutselen), denom. van *luis* = 1. luizen zoeken, 2. voorzichtig en behendig ontfutselen. Vergel. het synon. *vlooien*.

Luk, o., met apocope van *ge*, uit *geluk* (z. d. w.).

Lukker, m. (kneu): oorspr. onbek.

1. **Lul**, m. (stagzeil) : oorspr. onbek.

2. **Lul**, v., van *lullen* + Hgd. id. = zuigen, snappen, bepraten : onomat. synon. van *lollen*.

Lumme, v. + dial. Hgd. *lumbe*, *lummel*, *lummer*, ook *lumm* = slap, week: van denz. wortel als *lomp*,

Lummel, m. + Ndd. en Hgd. *lümmel* : van **lom*, Hgd. *lumm*, vermeld bij *lumme*.

Lump, m., z. 1. LOMP.

Lunderen, ono. w. + Hgd. *luntern* : is met *lunteren*, bijvorm van *lenderen*, *lenteren*.

Luns, v., Mnl. *lunse*, Os. *lunisa* + Mhd. *lunse* (Nhd. *lünse*), Ags. *lynes* (Meng. *lins*, Neng. *linch*); daarnevens Mnl. *lun*, Mhd. *lun* (Ohd. id.), *lüner* en *lüninc* (Ohd. *luning*) : niet verder na te gaan.

Lunteren, ono. w. : z. LUNDEREN.

1. **Lurf**, v. (ingekeept hout) + dial. Hgd. *lorfe*, *lorve*, *larve*.

2. **Lurf**, v. (slip): niet buiten het Ndl.

Lurken, ono. w. + dial. Hgd. *lurchen*.

Lus, v. = *lusse* = *lutse* : z. LUTS.

Lust, m., Mnl. id., Os. id. + Ohd., Mhd., Nhd.; Ags., Eng. id.; On. *lyst* (Zw. *lust*, De. *lyst*, Go. *lustus* + Skr. √*las* = begeeren, Gr. λιλάιομαι (d. i. **li-las-jomai*) = ik begeer, Lat. *lascivus* = uitgelaten, Osl. *laskati* = vleien : Idg. √LAS.

Lutje, o. : z. LETJE.

Lutring, m. : het 1ste lid is *lut* = klein, waarover bij *luttel*.

Luts, v. : bijvorm van *lits* = lis (z. d. w.).

Lutsen, o. w., intensief van **leuten* (waarvan *leuteren*: z. d. w.), gelijk *lepsen* van *leppen*.

Luttel, bijv., Mnl. id., Os. *luttil* + Ohd. *luzzil* (Mhd. *lüzzel*, Nhd. *lützel*), Ags. *lytel* (Eng. *little*); een ander klinker in 't Oostgerm. : On. *litill* (Zw. *liten*, De. *liden*), Go. *leitils*. Het zijn afleid. van **lut*, Os. *lut*, *liut*, Ags. *lyt* = weinig, klein : verder verwantschap onzeker.

Luur, v., Mnl. *ludere*: z. 2. LUIER : dit laatste is een jonger samentrekking van *luder* dan *luur*.

Luw, bijv., Mnl. id., Os. *hleo* : z. voorts LIJ.

M.

1. **Maag**, v. (lichaamsdeel), Mnl. *maghe* + Ohd. *mago* (Mhd. *mage*, Nhd. *magen*), Ags. *maga* (Eng. *maw*), On. *magi* (Zw. *mage*, De. *mave*): van Germ. √MAG + Skr. √*mac*, Gr. μάσσειν = kneden, Lat. *maxilla* = kaak : Idg. √MAK = kneden.

2. **Maag**, m. (verwante), Mnl. *maech*, Os. *māg* + Ohd. id. (Mhd. *māc*, Nhd. *mage*), Ags. *mǽg*, On. *māgr*, Go. *megs*

(= schoonzoon): ablaut van *maag besproken bij *maagd.*

Maagd, v., Mnl. *maghet*, Os. *magaþ* + Ohd. *magad* (Mhd. *maget*, Nhd. *magd*), Ags. *mægþ*, Go. *magaþs*, van een nw. **maag*, Os. *magu*, Ags. *mago*, On. *mǫgr*, Go. *magus* = knaap, zoon, waarnevens On. *mœr*, Go. *mawi* = meisje + Zend. *magu* = jongeling, Oier. *mug*, Bret. *meuel* = knecht: met de bet. *sterk*, *volwassen*, van Idg. √MAGH evenals *macht*, *mogen* (z. d. w. en ook MEID), terwijl Oier en Gaël. *macc* = zoon, van Idg. synon. √MAQ.

Maaien, o. w., Mnl. *maeien* + Ohd. *mâen* (Mhd. *mæjen*, Nhd. *mähen*), Ags. *máwan* (Eng. *to mow*), van Germ. √MĒ + Gr. ἀμάειν, Lat. *metere*: Idg. √MĒ (z. DAGMAT, MADELIEF en 1. MAT).

1. **Maal**, o. (vlek), Mnl. *mael*, Os. *mâl* + Ohd. id. (Mhd., Nhd. id.), Ags. *mǽl* (Eng. *meal*), On. *mál* (Zw. *mål*, De. *maal*), Go. *mel*: van denz. wortel als *meten* (z. d. w.) met de bet. *maat*, *merkteeken*; van hier nog ander bet., waarover bij 2. en 3. *maal*. Niet verwant zijn Ohd. *meil* (Mhd. id.), Ags. *mal* (Eng. *mole*), Go. *mail* = vlek.

2. **Maal**, o. en v. (keer): hetz. woord als 1. *maal* = merkteeken, tijdstip, keer: wel vindt men in alle Germ. talen de bet. *tijdstip*, maar alleen in 't Ndl. en 't Hgd. de bet. *keer*.

3. **Maal**, o. (maaltijd): hetz. woord als 1. *maal* = merkteeken, tijdstip, etenstijd, maaltijd: in alle Germ. talen, zelfs is het nog de eenige bet. in 't Eng. — Het Hgd. spelt in deze bet. *mahl*.

4. **Maal**, v. (maalstede): z. GEMAAL.

5. **Maal**, v. (koffer), Mnl. *male* + Ohd. *malha* (Mhd. *malhe*) + Gr. μολγός = huid, Kelt. *mala* = zak. Ging in 't Rom. over: Ofra. *male* (Nfra. *malle*) en van hier Eng. *mail* = koffer, brievenzak.

6. **Maal**, v. (maalpost), uit Fr. *malle*, naar 't Eng. *mail*, dat verkort is uit *mailpost*, *mailcoach*, *mailboat*, samenst. met *post*, *koets* of *boot* en 5. *maal* = brievenzak.

Maan, v., Mnl. *mane*, Os. *mâno* + Ohd. id. (Mhd. *mâne*, Nhd. met paragog. *d*, *mond*), Ags. *móna* (Eng. *moon*), On. *máni* (Zw. *måne*, De. *maane*), Go. *mena* + Gr. μήνη, Lith. *menů*: z. voorts MAAND.

Maanblind, bijv., is saamgest. of met *maan* = hemellichaam, of met *maan* = wat maanvormig is, als b. v. zeker oogvlies, naar gelang het betrekking heeft op de leepoopigheid die met de maan af- en toeneemt of op het gebrek aan het gezicht dat het gevolg is van een vlies in 't oog.

Maand, v., Mnl. *maent* + Ohd. *mânôd* (Mhd. *mânôt*, Nhd. *monat*), Ags. *mónađ* (Eng. *month*), Ofri. *mónaþ*, On. *mánađr* (Zw. *månad*, De. *maaned*), Go. *menoþs*: met ander suffix van denz. stam als *maan*, dus = maanmaand (mois lunaire) + Skr. *masa* (d. i. *mansa*), Gr. μήν (d. i. *mêns*), Lat. *mensis*, Oier. genit. *mis*, Ru. *mjesjats*, Lith. *menesis*: alle met een zelfde, maar ander dan 't Germ. suffix van denz. stam, die waarschijnlijk behoort tot den wortel van *meten*.

Maandag, m., Mnl. *maendach*, gelijk Ohd. *mânatag* (Mhd. *mântac*, Nhd. *montag*), Ags. *mónandæg* (Eng. *monday*), On. *mánadagr*, naar Lat. *Lunæ dies* (Fr. *lundi*) = dag der maan.

Maankop, v. + Hgd. *mohnkopf*: voor het tweede lid, vergel. nog Vla. *slaapkop* en Fr. *têtes de pavots*. Het eerste *maan* = papaver + Mhd. *mâhen*, *mân* (Nhd. *mohn*), waarnevens Ohd. *mâgo* (Nhd. *mâge*) + Gr. μήκων, Osl. *makŭ*.

Maanoog, o.: z. MAANBLIND.

1. **Maar**, bijw. (alleen), Mnl. *ne ware* + Mhd. *ne wære* (Nhd. *nur*): beide samengest. met het negat. *ne* (z. NEEN) en het imp. conj. van *wezen*.

2. **Maar**, v. (tijding): z. 1. MARE.

3. **Maar**, v. (nachtmerrie: z. d. w.).

Maarschalk, m., Mnl. *maerscalc* + Ohd. *marahscalc* (Mhd. *marschalc*) = paardeknecht, staloverste (z. MERRIE en SCHALK). Ging in 't Rom. over: Fr. *maréchal*, van waar Nhd. *marschall*.

Maart, m., Mnl. *maerte*, uit Lat. *marti*, genit. van *martius* = maand toegewijd aan *Mars*, god van den oorlog. Hgd. *märz* en Ofra. *march* (Nfra. *mars*, Eng. *march*) komen van den accus. *martium*. Ndl. *meert*, Mnl. *merte*, behooren tot deze dial. waar alle *a*'s voor gedekte *r* steeds *e* worden.

Maarte, v., uit bijbelgr. Μάρθα = naam van deze zuster van Lazarus, die zich het huishouden aantrok (Lukas, x, 40). De naam is de vrouw. vorm van Chald. *mâr* = meester.

Maas, v., Mnl. *mase*, met bijvorm *maesche* + Ohd. *masca* (Mhd. *masche*, Nhd. id.), Ags. *mæsce* (Eng. *mesh*), On. *mōskvi* (Zw. *maska*, De. *maske*)+Lith. *masgas* = knoop, *meksti* = breien: Idg. √MEZG = vlechten (z. MAZELEN).

1. **Maat**, v. (meting), Mnl. *mate* + Hgd. *masz*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *meten*.

2. **Maat**, m. (gezel), gelijk Eng. *mate*, met aphæresis van præfix *ge-* + Ohd. *gimazzo* (Mhd. *gemazze*): het tweede lid is een afleid. van Os. *mat*, Ohd. *maz*, Ags. *mete* (Eng. *meat*), Ofri. *met*, On. *matr* (Zw. *mat*, De. *mad*), Go. *mats* = spijs + Gr. μάσταξ = voedsel, Lat. *mandere* = kauwen: Idg. √MAD. Dus *maat* = spijsgenoot (z. voorts MES, MOES, MESTEN, en voor de aphæresis van *ge*: BOER, BUURT, GADE).

Maatjesharing, m., uit *maagdekesharing* + Ndd. *madikeshering*.

Maatjespeer, v.: vergel. Hgd. *matapfel*.

Machel, m., berust op een bijvorm van het Rom. primitief van *makreel*; vergel. dial. Fr. *maquet*.

Machochel, v., bij Kil. *machachel*.

Macht, v., Mnl. id., Os. *maht*+Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *macht*), Ags. *meaht* (Eng. *might*), Ofri. *mecht*, On. *mattr* (Zw. en De. *magt*), Go. *mahts*, met *-t*-suffix van denz. stam als *mag*, enk. præs. van *mogen*.

Made, v., Mnl. id., Os. *maþo* + Ohd. *mado* (Mhd. *made*, Nhd. id.), Ags. *maþa* (Eng. *mad*), Go. *maþa*; daarnevens met *-k*-suffix Mnl. *medeke*, Meng. *mathek* (Eng. *mawk*), On. *maþkr* (De. *maddik*): z. ook MOT.

Madelief, v., Mnl. *matelieve* + Hgd. *maszlieb*: oorspr. onbek. Niet samengest. met, maar vervormd naar dial. *made*, Mnl. *made* = weide (z. 1. MAT).

1. **Maf**, v. (kwartje): Bargoensch woord.

2. **Maf**, bijv. (laf): oorspr. onbek.

Mafje, o., dimin. van het zelfst. gebr. 2. *maf*.

Magazijn, o., door Fr. *magasin*, uit It. *magazzino*, van Ar. *makhâzin*, meerv. van *makhzan* = stapelhuis. Voor den uitgang vergel. *cherubijn*, *seraphijn*.

Mager, bijv., Mnl. *magher* + Ohd. *magar* (Mhd. *mager*, Nhd. id.), Ags. *mæger*, On. *magr* (Zw. en De. *mager*) + Gr. μακρός = lang, Lat. *macer* = mager. Uit Lat. *macer* komt Fr. *maigre*, en van hier Eng. *meagre* (z. SMAAD).

Magge, v. (visch): oorspr. onbek.

Maggelen, ono. w., intensief van dial. *makelen*, gelijk Hgd. *makeln* = bevlekken, afgel. van Lat. *macula* = vlek.

Magneet, m., Mnl. id., uit Lat. *magnetem* (*es*), van Gr. μαγνήτης, naar de stad Magnesia in Thessalië.

Mahonie, v., uit Zuid-Amer. *mahogany*.

Maïs, v., uit Haïtisch *mahiz*.

Majesteit, v., uit Fr. *majesté*, van Lat. *majestatem* (*-tas*), afleid. van **majes*, een der stamvormen van *major* (z. MEIER).

Majolijn, v.: z. MARJOLEIN.

1. **Mak**, bijv. (gedwee), met aphæresе van *ge* uit *gemak*.

2. **Mak**, v. (herdersschop): z. MIK.

3. **Mak** in *makke boonen* (soort van aardappelen), volksetym. vervorming van Lat. *magnum bonum*.

Makelaar, m., van *makelen*: z.d.w.

Makelen, ono. w., Mnl. id., frequent. van *maken*; vergel. *handelen*. Van hier Fr. *maquereau*, *maquerelle*; vergel. Ohd. *huormahhâri* = koppelaar.

Maken, o. w., Mnl. id., Os. *makôn* + Ohd. *mahhôn* (Mhd. *machen*, Nhd. id.), Ags. *macian* (Eng. *to make*), Ofri. *makja* = passen, samenvoegen. Niet buiten het Westg.

Makker, m., uit **makke*, dat met aphæresе van *ge* uit **gemakke*. Os. *gimako* + Ags. *gemæcca* (Eng. *match*) = gade, gelijke, van *maken* = passen (vergel. *gemak*).

Makreel, m., Mnl. *makereel*, gelijk Hgd. *makrele* en Eng. *mackerel*, uit Ofra. *maquerel* (thans *maquereau*), Mlat. *macarellum* (*-us*): oorspr. onbek.; een ander w. is Fr. *maquereau* = koppelaar (z. MAKELEN), doch werden beide door volksetym. in verband gebracht.

Makrol, v., uit dial. Fr. (Waalsch)

maqueralle, vrouwel. van *maquereau* (z. MAKELEN).

1. **Mal**, v. (vorm), met dial. bijvormen *molle, malde, molde*, gelijk Meng. *molde* (Eng. *mould*), uit Ofra. *modle* (later *molle*, Nfra. *moule*), van Lat. *modulum* (*-us*), dimin. van *modus* = maat, wijze: verwant met *meten*.

2. **Mal**, bijv. (gek), Mnl. id. + Ndd. id., Ags. **meall* (naar 't werkw. *ameall-jan*): oorspr. onbek.

Maldegeer, v. (kruisgentiaan) + + Ohd. *madalgêr* (Mhd. *madelgêr*, Nhd. *modelgeer*); waarin men wel **maal* = vergadering (z. GEMAAL) en *geer* = spies (z. 2. GEER) herkent, maar dat daarom toch niet duidelijk wordt.

1. **Malder**, o. (korenmaat), uit Hgd. *malter*, Ohd. *maltar*, gelijk Os. *maldar*, een afleid. van 1. *malen*, dus = wat in eens te malen of gemalen is.

2. **Malder**, m. (die naar den mal werkt), met epenthet. *d* van *mallen* (denom. van 1. *mal*), gelijk *hoorder*, *diender*, enz.

1. **Malen**, o. w. (op den molen), Mnl. id., Os. id. + Ohd. id. (Mhd. *maln*, Nhd. *mahlen*), On. *mala*, Go. *malan* + Arm. *malem*, Gr. *μύλλειν*, Lat. *molere*, Oier. *melim*, Osl. *mlěti*, Lith. *malti*: Idg. en Germ. √MAL = fijn wrijven. Z. voorts MEEL, MUL, MOLM, MOLEN, MOUDE.

2. **Malen**, ono. w. (mijmeren, ijlen, suffen), is 1. *malen* in overdrachtelijke bet.

3. **Malen**, o. w. (schilderen), Mnl. id., Os. *mâlôn* + Ohd. id. (Mhd. *mâln*, Nhd. *malen*): denom. van 1. *maal*.

4. **Malen**, ono. w. (zaniken), Os. *mâhalôn* + Ohd. *mahalen*, Ags. *mǽlan*, On. *mæla*, Go. *maþljan*, van denz. stam als *gemaal*.

1. **Malie**, v. (ring, nestel), Mnl. *mael-je*, uit Fr. *maille*, van Lat. *maculam* (*-a*) = 1. maas, 2. vlek (z. MAZELEN).

2. **Malie**, v. (kolf), uit Fr *mail* (dim. *maillet*), van Lat. *malleum* (*-us*) = hamer (z. MARTEEL).

Malkaar, **malkander**, voornw., Mnl. *mallijc ander*. Het eerste lid is geassim. uit *manlijc* = elk, d. i. ieder der menschen + Ohd. *mannilîh*, waarnevens *mannogilîh* (Mhd. *menneclîh*, Nhd. *männiglich*), een samenst. met den gen. meerv. van *man* en *gelijk* of, na aphærese de *ge*, *lijk*, als voornw. = ieder (z. GELIJK en 3. LIJK). — Voor het 2de lid z. ELKAAR.

Malkruid, o., met 2. *mal*.

Maller, m.: z. MALDER.

Malloot, v., van 2. *mal* met Rom. dimin. en pejoratief suffix *-ote*.

Mallote, v., uit Fr. *mélilote*, van Lat. *melilotum* (*-us*), Gr. *μελίλωτος*, gev. met *μέλι* = honig (z. MEELDAUW) en *λωτός* = lotus.

Malowen, v. meerv.: hetz. als *maluwe*.

Malrove, v., gedissimil. uit Lat. *marrubium*, van waar ook Fr. *marrube*, Hgd. *marrobel*.

Malsch, bijv. + Ndd. id.: niet verder na te gaan (z. 2. MELUW). Een Mnl., Os., Ags., Go. homon. dat = driftig, kan niet hetz. w. zijn, maar wel een afleid. van 2. *mal*.

Malt, o., uit Hgd. id., hetz. woord als *mout*.

Maltentig, bijv., gev. met 2. *mal* en **tentig* = ketelachtig, van denz. oorspr. als *tintelen* (z. d. w.).

Maluwe, v., Mnl. id., gelijk Ags. *mealwe* (Eng. *mallow*), uit Lat. *malvam* (-)*a* + Gr. *μαλάχη*.

Malve, v., gelijk Hhd. *malve*, later dan *maluwe*, uit Lat. *malva* (z. 't vor. w.).

Malvezij, v., gelijk Hgd. *malvasier*, Fr. *malvoisie* (Eng. *malmsey*), van den naam van *Napoli di Malvasia* (oostelijke kust van Griekenland), van waar de wijn herkomstig is.

Mam, v., Mnl. *mamme* + Ndd., Hgd. id.: onomat. van het zuigen.

Mama, v., uit het Rom. (Fr.) *mama*, reduplicatie van *ma*, een « kosename » van *mater* = moeder (vergel. *papa*, *base*).

Mamiering, v. + Ndd. en Hgd. *mammierung*, Zw. *mammiring*, De. *mamering*: vervormd uit Sp.-Po. *manqueira*, een afleid. van *mango* = mouw (Fr. *manche de toile*): *mango* en *manche* zijn afleid. van Lat. *manus* = hand (z. MONDIG).

Man, m., Mnl. id., Os. id. + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *mann*), Ags. *man* (Eng. id.), Ofri. *mon*, On. *maðr* met epenthet. *ð* uit *mannr* (Zw. *man*, De. *mand*), Go. *manna*: Ug. *mann-* geas-

sim. uit *manw-* + Skr. *manus*, Osl. *mažĭ*: was eerst een eigennaam: Skr. *Manu* = stamvader der menschen, bij Tacitus *Mannus*=stamvader der Westgerm., welke naam van Idg. √MEN = herinneren, vermanen (Z. MANEN, MINNE).

Mand, v., Mnl. *mande* + Ndd. id., Ags. *mand* (Eng. *maunde*): oorspr. onbek. Ging in 't Rom. over: Fr. *manne*.

Mandarijn, m., door Port. *mandarin*, van *mandar*, Lat. *mandare* = ter hand stellen, opleggen, gev. met *manus* = hand (z. MONDIG) en *dare* (z. DATUM). — Is ook de naam van een soort van oranjeappeltjes, die men in China veelal gebruikt om ze aan de mandarijnen ten geschenke te zenden.

Mandel, m. + Hgd. *mandel* = een vijftiental + Mlat. (13e eeuw) *mandala*: oorspr. onbek.

Mandelsteen, m.: het eerste lid is *amandel* (z. d. w.).

Manderkruid, o.: het 1e lid is *gamander*.

Mandragerskruid, o.: gelijk Eng. *mandrake* en Fr. *main de gloire*, volksetym. vervorming van *mandragora*, Lat. id., Gr. μανδραγόρας.

Mandril, m.: wellicht de inlandsche naam in Afrika.

1. **Manen**, v. meerv. (nekhaar), Mnl. enk. *mane* + Ohd. *mana* (Mhd. *man*, Nhd. *mähne*), Ags. *manu* (Eng. *mane*), Ofri. *mana*, On. *mǫn* (Zw. en De *man*); daarnevens Os. *meni*, Ohd. *menni*, Ags. *mene*, On. *men* = halstooi + Skr. *mani* = parelsnoer, *manya* = nek, Gr. μόννος, Lat. *monile*, Osl. *monisto* = halssnoer, We. *mwn* = nek, *myngen* = manen, Ier. *muin* = nek, *muince* = halssnoer.

2. **Manen**, v. meerv. (planten): hetz. woord als 1. *manen*.

3. **Manen**, o. w. (herinneren), Mnl. id., Os. *manôn* + Ohd. id. (Mhd. *manen*, Nhd. *mahnen*), Ags. *manjan*, Ofri. *monja*, On. *mana*, Go. præterito-præs. *munan*: Germ. √MEN + Skr. √*man* = denken, Gr. μι-μνήσκω = ik gedenk, Lat. *monere* = vermanen, *memini* = ik gedenk, *mens* = zin, Oier. *-moiniur* = ik meen, Osl. *minětĭ*, Lith. *minti* = denken: Idg. √MEN = herinneren, vermanen (z. MEENEN).

Mangaan, o., gelijk Hgd. *mangan*, verkort uit geleerdenlat. *manganesium*, dat gevormd is met den naam van den ontdekker *Gahn* van den naam der basis *magnesium*.

1. **Mangel**, o. (gebrek), met Hgd. id., verbaalabst. van Ndl. *mangelen*, Hgd. *mangeln*, dat frequent. is van **mangen*, Ohd. *mangôn*, hetwelk zelf denom. is van **mang*. Mhd. *manc* = gebrek, bijvorm van *mank* (z. d. w.).

2. **Mangel**, m. (werktuig), gelijk Hgd. id., afgel. van Mnl. *mange*, Mhd. id. = 1. steenslinger, 2. kalander, uit Mlat. *manganum* (It. *mangano*, Fr. *manganel*), van Gr. μάγγανον = steenslinger.

Mangelen, o. w. (ruilen), Mnl. id., frequent. van Os. *mangôn*, waarnevens met umlaut *mengjan*: z. MENGEN; vergel. nog Mnl. *manc* = ondereen, tusschen + Eng. *among*.

Mangelwortel, m. + Hgd. *mangold*: oorspr. onbek.

Manier, v., Mnl. *maniere*, uit Fr. *manière* = hanteering, handelwijze, van *manier* = handelen, een afleid. van Lat. *manus* = hand (z. MONDIG).

Maniok, m., uit Braz. *mandioca*.

Manipel, m., uit Mlat. *manipulam* (-*a*) = handdoek, truweel, aangezien als dimin. van Lat. *manus* = hand (z. MONDIG).

Mank, bijv., Mnl. *manc* + Ags. **manc* (in *gemancjan*); daarnevens de bijvorm *mang* in 1. *mangel* (z. d. w.) en Ohd. *mangon* + Lat. *mancus* = verminkt (z. VERMINKEN).

Mankop, o.: z. MAANKOP.

Mankzaad, o.: het eerste lid = *mang*, d. i. de umlautlooze stam van *mengen* (z. d. w).

Manna, o., uit bijbelgr. μάννα, van Hebr. *mān*, dat wellicht = gave.

Mantel, m., Mnl. id., gelijk Hgd. id., Eng. *mantle*, Ofra. *mantel* (thans *manteau*), uit Mlat. *mantellum* = tafelkleed, bedekking, dimin. van Mlat. *mantum* = kleedje: vergel. nog Lat. *mantile* = handdoek, zoodat alle wel teruggaan op Lat. *manus* = hand.

Marbel, m., Mnl. *marbel*, *marber*, ook Fr. *marbre*, van Lat. *marmor* (z. ook MARMEL).

1. **Mare**, v. (tijding), Mnl. id., gelijk Ohd. *māri* (Mhd. *mære*, Nhd. *māre*):

afgel. van het adj. *maar = blinkend, zuiver, beroemd, Mnl. *mare,* Os. *mâri,* Ohd. id. (Mhd. *mære*), Ags. *mǽre,* On. *mǽrr,* Go. *mers* + Gr. *-μωρος* = beroemd, Lat. *merus* = zuiver, Oier. *mor* = groot, Osl. *mĕrŭ* = beroemd (als in *Vladimĕrŭ* = Waldemar).

2. **Mare,** v. (nachtmerrie: z. d. w.).

3. **Mare,** v. (inzakking), Mnl. *mare* stilstaand water + Ndd. *mar*: behoort bij 1. *méer.*

Marel, m., uit Fr. *morelle,* een afleid. van *more* = moor, wegens zijn kleur.

Marentakken, m. meerv. (mistel), bij Kil. *maren-tacken* + Hgd. *mahrenholz*: met 2. *mare,* daar het, aan de balken gehangen, de mare van den veestal verwijderd houdt.

Marjolein, v., uit Fr. *marjolaine,* Mlat. *majoracam* (*-a*), vervormd uit Gr.-Lat. *amarakos.*

1. **Mark,** v. (teeken), Mnl. *marc,* Os. **mark* (naar 't werkw. *markón*) + Mhd. *marc* (Nhd. *marke*), Ags. *mearc* (Eng. *mark*), On. *mark* (Zw. *märke,* De. *mærke*) + Lith. *margas* = bont. Is homon. en misschien ook verwant met 2. *mark.* Ging in 't Rom. over (Fr. *marque*), wat later echter dan 2. *mark* (Fr. *marche*). — z. ook MERK.

2. **Mark,** v. (grens, grensstreek), Mnl. *marke,* Os. *marka* + Ohd. *marcha* (Mhd. *marke,* Nhd. *mark*), Ags. *mearc,* On. *mőrk* (= woud, daar wouden veelal de grenzen vormden), Go. *marka* + Zend. *merezu* = grens, Lat. *margo* (Fr. *marge*) = rand, Oier. *mruig* = mark. Ging in 't Rom. over: Fr. *marche* (z. 1. MARK).

3. **Mark,** v. en o. (gewicht, munt), Mnl. *marc* + Mhd. *marc, marke* (Nhd. *mark*), Ags. *marc,* On. *mőrkr* = half pond zilver. Ging in 't Rom. over: reeds 9e eeuw Mlat. *marca.*

Marketenter, m., gelijk Hgd. *marketender,* uit It. *mercatante,* teg. dw. van *mercatare* = handel drijven, afgel. van *mercato* = markt (z. d. w.).

Markgraaf, m.: reeds Ohd. *marcgravo,* saamgest. met 2. *mark.*

Markt, v., Mnl. *maerct,* gelijk Ohd. *markat* (Mhd. *market,* Nhd. *markt*), Meng. en Eng. *market,* voorts Fr. *marché,* It. *mercato,* uit Lat. *mercatum* (*-us*) = handel, eigenlijk v. d. van *mercari* = handel drijven (gelijk *marchand* uit deszelfs teg. dw.). *Mercari* is afgel. van *merx,* genit. *mercis* = koopwaar, van denz. wortel als *merere* = ten deel krijgen, verdienen + Gr. *μέρος* = aandeel.

Marlen, o. w., gevormd van *marlijn.* Uit Ndl.-Ndd. in 't Hgd. *marlen,* Eng. *to marl,* De. *marle,* Zw. *marla,* Fr. *marliner,* Ru. *marlinem.*

Marlijn, marling, v., een samenst. met den stam van 2. *marren* en 2. *lijn.*

Marmel, m., **marmer,** o., rechtstreeks uit Lat. *marmor* + Gr. *μάρμαρος* = witte steen.

Marmot, v., uit It. *marmotto,* vervormd uit Zwits. Fr. *murmont* = bergrat (*mur* uit Lat. *murem,* accus. van *mus* = rat, muis: z. d. w., — en *mont* uit Lat. *montem,* accus. van *mons* = berg).

Marokijn, o., uit Fr. *maroquin* = leer van *Marokko,* d. i. *Morokko, land der Moren.

1. **Marren,** ono. w. (talmen), Mnl. *merren,* Os. *merrjan* + Ohd. *merren* (Mhd. id), Ags. *merran* (Eng. *to mar*), Go. *marzjan* = ergernis geven, hinderen, storen + Skr. *mṛsyate,* Lith. *mirszti*: Idg. $\sqrt{\text{MERS}}$ = vergeten.

2. **Marren,** o. w. (vastleggen): hetz. w. als 1. *marren*: reeds Ohd. = vastbinden.

1. **Mars,** v. (rugkorf), Mnl. *merse,* uit Lat. *merces,* meervoud van *merx* = koopwaar (z. MARKT).

2. **Mars,** v. (mastkorf): hetz. woord als 1. *mars.*

Marsbanker, m. (hors), van de bank bij het Marsdiep.

1. **Marsch,** m. en tuss. (tocht, weg), uit Fr. *marche* = 1. gang, 2. ga, verbaalabstr. en imper. van *marcher* = van mark tot mark gaan, denom. van *marche* = 2. mark (z. d. w.).

2. **Marsch,** v. (moerland), bijvorm van *meersch.*

Marsepein, o., gelijk Hgd. *marzipan,* Eng. *marchpane,* Fr. *massepain,* uit It. *marzapane*: het tweede lid is *pane,* Lat. *panem* (*-is*) = brood; het eerste is niet klaar.

Marteel, m., uit Ofra. *martel* (Nfra. *marteau*), van Mlat. *martellum* (*-us*), vervormd uit Lat. *martulus* = hamer,

verwant met *malleus* (d. i. **maldeus*, **mar-deus*) = 2. malie (z. d. w.).

Marteko, m. : volksetym. vervorming, wellicht van Port. *macaco* = aap, hetwelk uit Congo.

Martelaar, m., Mnl. *martelare*, afgel. van **martele* (vergel. Vla. en Mnl. *martelie*)=marteling + Mndd. *martele*, Ohd. *martela*, door dissimil. uit **martere* + Ohd. *martira* (Mhd. *martere*, Nhd. *marter*), uit Lat. *martyrium*, Gr. *μαρτύριον* = getuigenis, afgeleid van Gr. *μάρτυρ* = getuige, bloedgetuige.

Marter, m., Mnl. id., gelijk Eng. *marten* (d. i. **martern*) uit het Rom. : Mlat. *martus* (Fr. *martre*), Lat. *martes*. De zuiver Germ. vormen vertoonen *th* (respect *d*) : Ohd. *mardar* (Mhd. en Nhd. *marder*), Ags. *mearþ*, On. *mǫrđ* (Zw. *mård*, De. *maar*). Komt buiten Lat. en Germ. niet voor.

Mas, massa, v. : het eene uit Fr. *masse*, Lat. *massam* (-*a*), het andere rechtstreeks uit Lat. *massa* = klomp, metaalmengsel, welks oorspr. niet vast staat.

Maschoffel, v. : Z. MACHOCHEL.

Masker, o., uit Sp. *mascara*, van Ar. *maskharat* = klucht; gek, afgel. van *sakhara* = spotten.

Mast, m., Mnl. id. + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *mæst* (Eng. *mast*), On. *mastr* (Zw. en De. *mast*)+misschien Lat. *malus* (d. i. **madus* = **mazdus*), Ier. *maite*. Uit Germ. komt Fr. *mât*. De bet. is onzeker : of wel = 1. denneboom, 2. scheepsmast, of wel = 1. scheepsmast, 2. boom gelijk een mast : vergel. *spar*.

Mastbloem, v., door aphærese uit *damastbloem*.

Mastel, o., uit Ofra. *mesteil* (thans *méteil*), Mlat. *mixtellum*=mengkoorn, dimin. van Lat. *mixtus*, v. d. van *miscere*=mengen+Skr. $\sqrt{}$*miç*, Gr. *μίσγειν*, Gaël. *measg*, Ohd. *mischen* (Nhd. id.), Ags. *misgan* (Eng. *to mix*), Ru. *mješati*, Lith. *miszti*.

Masteluin, o., gelijk Eng. *mastlin*, *mastlyone*, uit Ofra. *mestillon*, een afleid. van *mesteil* = mastel (z. d. w.).

1. **Mat**, v. (weiland), Mnl. *matte* + Mhd. *matze*; daarnevens Ondd. *mada* (Ndl. **made*) + Ohd. *mato* (Mhd. en Nhd. *matte*), Ags. *meadu* (Eng. *meadow*): van denz. wortel als *maaien* (z. d. w.).

2. **Mat**, v. (munt), gelijk Hgd. *matte*, wellicht uit Rom. **mate*, ontleend aan een bijvorm van 2. *mijt*.

3. **Mat**, v. (vloerbelegsel), Mnl. *matte*, gelijk Ohd. *matta* (Mhd. en Nhd. *matte*) en Ags. *meatte* (Eng. *mat*), uit Lat. *mattam* (-*a*), van waar ook Mlat. *natta* (Fr. *natte*).

4. **Mat**, o. (etenstijd), in *iemand op het mat komen*, : hetz. als *mat* behandeld bij 2. *maat*.

5. **Mat**, bijv. (moede), Mnl. id., gelijk Hgd. *matt* en Eng. *mate*, uit het Rom.: Mlat. *mattus* (Fr. *mat*, It. *matto*, Sp. *mate*) = overwonnen, neergeslagen, naar de technieke uitdrukking van het schaakspel *sjāch māt* = de koning is dood (Perz. *sjāch* = koning: z. SCHAAK, — Perz. *māt* = hij is dood, van Ar. *mata* + Hebr. *moeth* = hij stierf).

Mathoen, o. (pluvier), bij Kil. id. : oorspr. onbek.

-matig, suffix : Z. DOELMATIG.

Matras, v., Mnl. id., gelijk Hgd. *matratze* en Eng. *mattress*, uit Fr. *matelas* (vergel. *matroos* uit Fr. *matelot*), van Sp. *almadraque* = kussen, waarin *al* = het Ar. lidw. en *madraque* = Ar. *matrah* = ligging, afgel. van Ar. *taraha* = neerwerpen.

Matres, v., uit Fr. *maitresse*, afgel. van Fr. *maître* = meester (z. d. w.).

Matrijs, v., uit Fr. *matrice*, van Lat. *matricem* (-*ix*), een afleid. van Lat. *mater* = moeder (z. d. w. en vergel. *patrijs* en 3. *moer*).

Matroos, m., gelijk Hgd. *matrose*, Zw. en De. *matros*, uit Fr. *matelot* (vergel. *matras* uit Fr. *matelas*), van On. *mǫ̈tunautr* = spijsgenoot (z. 2. MAAT en GENOOT) : het scheepsvolk is in ploegen van dischgezellen verdeeld.

1. **Mats**, v. (slag), Mnl. *maetse*, uit Fr. *masse* = kolf (z. METSELEN).

2. **Mats**, v. (wijfjeshond) + Mhd. *metze* (Nhd. id.) : « kosename » van *Mathilde* (saamgesteld met *macht* en **hild*, Os. en Ags. id., On. *hildr* = kamp).

Matsvot, m. + Hgd. *matzfotz* : uit 2. *mats* en *vot* (z. HONDSVOT).

Mauwen, ono. w., Mnl. *maeuwen* : onomat. ; vergel. Hgd. *mauen*, Eng. *to mew*, Fr. *miauler*, Ar. *moea*.

Mazelen, v. meerv. + Hgd. *masern*, Eng. *measles* : dimin. van **maas* : Ohd. *masa*, Mhd. *mase* = vlek. **Maas* = vlek kan hetz. woord zijn als *maas* = malie : vergel. Lat. *macula* = 1. maas, 2. vlek, (z. 1. MALIE).

Mazelhout, o. : voor het eerste lid vergel. Ohd. *masar* (Mhd. *maser*), Ags. *maser* = knoestig uitwas, On. *mǿsurr* = ahorn, die afleid. zijn van **maas* = vlek, waarover bij *mazelen*.

Mazier, o., verkort uit *maziergat* : Mnl. *masier*, uit Ofra. *maisière*, Mlat. *maceriam* (*-ia*) = ringmuur, een afleid. van Mlat. *macio* = metser (z. d. w.).

1. **Mede**, v. (meekrap), Mnl. id. + Ags. *mæderu* (Eng. *madder*), On. *maðra* : niet verder na te gaan.

2. **Mede**, v. (honigwater), Mnl. id. + Ohd. *mete*, Nhd. *met*), Ag. *meodo* (Eng. *mead*), On. *mjǿdr* (Zw. *mjöd*, De. *miöd*) + Skr. en Zend. *madhu* = zoet, Gr. μέθυ, Oier. *mid*, Osl. *medŭ*, Lith. *midus*.

3. **Mede**, bijw. (met), Mnl. id., Os. *midi* + Ohd. *miti* (Mhd *mite*) + Zend. *mat*, Gr. μετά. Het staat tot *met* als *ave*, *ane* tot *af*, *aan* (z. AF).

Medel, v. (struisgras) + Ndd. *midel*: oorspr. onb.

Medicijn, v., gelijk Fr. *médecine*, uit Lat. *medicinam* (*-a*), zelfst. gebr. bijv. van *medicus* = arts, van *mederi* heelen.

Meeken. o. : z. MEETJE.

Meekrap, v. : z. 1. MEDE en KRAP.

Meel, o., Mnl. *mele*, Os. *mel* + Ohd. *melo* (Mhd. *mel*, Nhd. *mehl*), Ags. *melu* (Eng. *meal*), Ofri. *mel*, On. *mjǫl* (Zw. id., De. *meel*), vertoont den normalen vorm van den wortel van *malen* (z. d. w.).

Meeldauw, m. + Ohd. *militou* (Mhd. *miltou*, Nhd. *mehltau*), Ags. *meledeaw* (Eng. *mildew*) : het eerste lid ware **mili* = honig + Go. *miliþ* + Arm. *melz*, Gr. μέλι, Lat. *mel*, Oier. *mil* = honig ; — het kan echter, evenals *meel*, maar met ander suffix, een afleid. zijn van *malen*.

Meele, v., samentrekking van *medel*.

Meenen, o. w., Mnl. *meenen*, Os. *mênjan* + Ohd. *meinen* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *mǽnan* (Eng. *to mean*) + Osl. *měniti* : Idg. √MEIN = bedoelen, verwant met den wortel van *manen*.

Meepenning, m. : het 1e lid is bijvorm van *miede*.

Meepsch, bijv. (zwak) + Oostfri. *mepel* : oorspr. onbek.

1. **Meer**, o. (lac), Mnl. *mere*, Os. *meri* + Ohd. id. (Mhd. *mer*, Nhd. *meer*), Ags. *mere* (Eng. id.), On. *marr*, Go. *marei* + Skr. *marus* = woestijn, Lat. *mare*, Oier. *muier*, Osl. *morje*, Lith. *mares* = zee : van Idg. √MER = sterven (z. MOORD), dus = het doode, het woeste.

2. **Meer**, bijw. (in grooter hoeveelheid), Mnl. id., Os. *mêr* + Ohd. id., (Mhd. id., Nhd. *mehr*), Ags. *mâ*, Ofri. *mâ*, On. *meir*, Go. *mais*; het adj. is Os. *mêro*, Ohd. id., Ags. *mâra* (Eng. *more*), Ofri. *mâr*, On. *meiri*, Go. *máiza* + Oier. *mao* = grooter : met compar. suffix van denz. wortel als 1. *mare*; niet verwant met Lat. *major*, *magnus*.

Meerkat, v. + Hgd. *meerkatze* : het dier komt van over zee, namelijk uit Afrika.

Meerkol, m., met bijvorm *markolf* + Hgd. *markolf* d. i. *markwolf* (grenswolf), naam van een fabelachtig wezen, op den vogel overgebracht.

Meerle, v., Mnl. *merele*, gelijk Hgd. en Fr. *merle*, uit Lat. *merulam* (*-a*).

Meerling, m.: het eerste lid behoort bij *meren*; vergel. echter *marlijn*.

Meermin, v. + Mhd. *mereminne*, d. i. de min (het lief) van den meerman of zeeridder (zijn vaartuig wordt in de sage de staart). Vergel. Hgd. *meerweib*, Eng. *mermaid*. Anderen zien in *minne* een vervorming van **manni*, On. *man* = maagd, dus = zeenimf.

Meerradijs, v., ouder Nndl. *maerradijs* + Ohd. *meriratich* (Mhd. *merrettich*, Nhd. *meerrettig*, *mirretich*) : het eerste lid is hetz. als *merrie* : vergel. Eng. *horse-radish* en z. MIERIK.

Meerring, m.: het eerste lid behoort bij *meren*: vergel. *meerling*.

Meersch, v., Mnl. *mersche*, *merse* + Ndd. en Hgd. *marsch*, Ags. *mersc* (Eng. *marsh*), De. *marsk*: een afleid. van 1. *meer*, gelijk *ouw* (in *landouw*) van *a* of *aa* = water ; z. ook MOERAS.

Meerschuim, o., naar 't Hgd. *meerschaum*, d. i. zeeschuim ; men zag die stof als versteend zeeschuim aan.

Meerval, m. : andere namen van

dien visch zijn *wentelaar* en *wels* (z. dit laatste).

Mees, v., Mnl. *mese* + Ohd. *meisa* (Mhd. *meisc*, Nhd. id.), Ags. *mâse* (Eng. *tit-mouse*), On. *meisingr*: niet verder op te sporen. Ging in 't Rom. over: Fr. *mésange*.

Meesmuilen, ono. w.: het eerste lid komt verdubbeld voor in *miezemeezen*: oorspr. onbek.

Meest, bijv., Mnl. id., Os. *mêst* + Ohd. *meist* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *mæst* (Eng. *most*), Ofri. *mâst*, On. *meistr*, Go. *maists*: superl. van denz. st. waarvan *meer* de comp. is (z. 2. MEER).

Meester, m., Mnl. id., Os. *mêstar*, gelijk Hgd. *meister*, Eng. *master* en Fr. *maître*, uit Lat. *magistrum* (*-ter*) = opperste, dubbelen comp. met *-is* en *-ter* van den stam *mag-* van *magnus* = groot; vergel. *minister*.

Meet, v., Mnl. *mete*, uit Ofra. *mete*, van Lat. *metam* (*-a*) = zuil, grens.

Meeting, v., uit Eng. id. = ontmoeting, bijeenkomst, van Eng. *to meet* = ontmoeten (z. d. w.).

Meetje en **meeken**, o., dimin. van *mee*, « koseform » van 1. *meter*.

Meeuw, v., Mnl. *mewe*, Os. *mêu* + Ags. *mæw* (Eng. *mew*), uit Ug. **maigw-*; daarnevens Ohd. *mêh*, On. *mâr* (Zw. *måke*, De. *maage*), uit Ug. **maihw-*: niet buiten het Germ. Uit Ndl. komt Hgd. *möwe*.

Meeuwwinde, v. (wilde kamperfoelie): oorspr. onbek.

Meewarig, bijv., een uitbreiding met *-ig* (z. LANGWERPIG) van **medeware* + Ohd. *mitiwâri* (Mhd. *mite-wære*): uit 3. *mede* en *waar* = vriendelijk (z. AALWAARDIG).

Mei, m., Mnl. *meie*, gelijk Hgd. en Fr. *mai*, uit Lat. *maium* (*-us*), d. i. **magjus* = groeimaand, van denz. wortel als *magnus* = groot (z. MOGEN).

Meid, v., gelijk Hgd. en Eng. *maid*, met iotaseering der *g* uit *maagd*.

1. **Meier**, m. (bestuurder), Mnl. id., Os. *meiar*, gelijk Hgd. *maier*, Eng. *mayor* en Fr. *maire*, uit Lat. *major*, dat in de middeleeuwen een titel voor bestuurders was.—*Major* (d.i. **mahjos*) is comp. van *magnus* = groot (z. MOGEN).

2. **Meier**, m. (beker): z. BERKENMEIER.

Meineed, m., Mnl. *meneet*, Os. *mênêþ* + Ohd. *meineid* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *mândþ*, Ofri. *mênêth*, On. *meineiðr*: het eerste lid is een adj. = valsch, gewoonlijk zelfst. gebruikt: Os. *mên*, Ohd. *mein*, Ags. *mân*, On. *mein* = valsch; het is hetz. woord als *meen* in *gemeen*: voor de ontwikkeling der bet., vergel. *tuischen*.

Meisje en **meisken**, o., uit *meid-sje* en *meid-sken*: in het eerste woord is *sj* ontwikkeld uit *j* na *d*; in het tweede is *s* epenthese.

Mel, v. = *melle* = *melde* (z. d. w.)

Melaatsch, bijv., Mnl. *malaetsch*, afgeleid van Mnl. *malaet*, hetwelk gelijk Hgd. *malat*, uit Fr. *malade*, Lat. *male habitum* (*-us*) = slecht gehouden, ziek (*male* = slecht; — *habitus* is v. d. van *habere* = hebben: z. d. w.).

Melde, v., Mnl. id.; daarnevens Ohd. *mulda* (Mhd. *mulde*) + Gr. βλίτον (uit **mbliton*, **mliton*).

Melden, o. w., Mnl. id., Os. *meldôn* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. *melden*), Ags. *meldjan*: denomin. van **meld*: Ohd. *melda* = verraad: niet buiten het Germ.

Melizoen, o. (roodeloop), bij Kil. *melisoen*, *merisoen*, *menisoen*, uit Noordfra. *menison*, Mlat. *minationem* (*-io*), van *minare*, Fr. *mener* = vroeger o. a. purgeeren (z. MIJNE).

Melizoenkruid, o. (graphalium): als zijnde een heilmiddel voor het *melizoen*.

Melk, v., Mnl. *melc*, Os. *miluc* + Ohd. *miluh* (Mhd. *milch*, Nhd. id.), Ags. *meoloc* (Eng. *milk*), Ofri. *meloc*, On. *mjolkr* (Zw. *mjölk*, De. *melk*), Go. *miluks*: is wellicht verbaalabstr. van *melken*.

Melken, o. w., Mnl. id. + Ohd. *melchan*, Ags. *melcan*, On. *mjalta* + Skr. $\sqrt{}$*mṛj* = afstrijken, Gr. ἀμέλγειν, Lat. *mulgere*, Oier. *bligim*, Osl. *mlěsti*, Lith. *milsti*: Idg. $\sqrt{}$MELĜ = melken.

Melkwied, o.: het 2de lid is *wied* = onkruid (z. *wieden*).

Mellewijt, o., vervormd uit *melkwied*.

Meloen, m., uit Fr. *melon*, van Lat. *melonem* (*-o*), van Gr. μῆλον = appel.

Melote, v.: z. MALLOTE.

Melter, m., van *melt*, bijvorm van *malt* = mout (z. d. w.).

1. **Meluw**, bijv. (memelig), Mnl. *meluwe* + Ohd. *miliwa* (Mhd. *milewe*, Nhd. *milbe*) = mot, van denz. wortel als *meel*, dus = het meel makende dier.

2. **Meluw**, bijv. (rijp) + Eng. *millow*: verwant met *malsch* en *mollig*.

Mem, v., gelijk Hgd. *memme*, afleid. van *mam*, *mamme*.

Memel, m., uit **meelmele*: het tweede lid = mot, waarover bij 1. MELUW.

Men, voorn., Mnl. id., Os. *man* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. id., is de proklitische nomin. van 't nw. *man* met collectieve beteekenis: vergel. Fr. *on* uit Lat. *homo*.

Mengel, o., Mnl. *menghele*, zooveel als *middel om te mengelen*, d. i. om van het eene vat naar het andere over te brengen. Dit *mengelen* is frequent. van *mengen*.

Mengen, o. w., Mnl. *menghen*, Os. *mengjan* + Ohd. *mengen* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *mengan* (Eng. *to mingle*), Ofri. *mengja* + Osl. *monka* = meel. Lith. *minkyti* = kneden: Idg. √MENQ; niet verwant met Hgd. *mischen* (z. MASTEL).

Menie, v., Mnl. *minie*, gelijk Hgd. *mennig*, uit Lat. *minium*, welks oorsp. onbek. is.

Menig, bijv., Mnl. *menech*, Os. *manag* + Ohd. id. (Mhd. *manec*, Nhd. *manch*), Ags. *monig* (Eng. *many*), Ofri. *monich*, On. *margr* (Zw. *många*, De. *mange*), Go. *manags* + Skr. *mañkṣu*, Oier. *menic*, Osl. *mŭnogŭ*.

Menizoen, o.: z. MELIZOEN.

Mennen, o. w. (leiden), Mnl. id. + Ohd. *mennen* (Mhd. *menen*): niet verder na te gaan; ontleening aan 't Rom. (Fr. *mener*) is niet waarschijnlijk.

Mensch, m., Mnl. *mensche*, Os. *mennisko* + Ohd. id. (Mhd. *mensche*, Nhd. *mensch*), Ags. *mennisc*, Ofri. *menneska*: het is een zelfst. gebr. bijv. nw.: Os., Ohd., Ags. *mennisc*, On. *mennskr*, Go. *mannisks* = menschelijk: een afleid. met *e* = *ă* van *man*. Vergel. Skr. *manuṣya* en Fr. *humain* = 1. menschelijk, 2. mensch.

Ment, mente, v.: z. 2. MUNT.

Mep, m.: oorspr. onbek.; verg. 1. *lep*.

Merel, v.: z. MEERLE.

Meren, o. w., Mnl. id. + Lat. *mora* = oponthoud. Synon. en paron., maar niet verwant met 2. *marren*.

Merg, o., Mnl. *march*, Os. *marg* + Ohd. *marag* (Mhd. *marc*, Nhd. *mark*), Ags. *mearg* (Eng. *marrow*), Ofri. *merg*, On. *mergr* (Zw. *märg*, De. *marc*) + Skr. *majjan*, Zend. *mazga*, We. *mer*, Osl. *mozgŭ*.

Mergel, v., Mnl. *merghele*, gelijk Hgd. *mergel* en Ofra. *marle* (Eng. *marle*), uit Mlat. *margilam* (-*a*), dimin. van Lat. *marga*, dat een Kelt. w. is: Bret. *marg* = mergel.

Mergelen, o. w. + Hgd. *mergeln* = uitputten: een afleid. van *merg*.

1. **Merk**, v. (plant) + Hgd. *merrich*, Ags. *merec*; verder verwant met Ohd. *moraha* (Nhd. *möhre*) en Ags. *moru* (Eng. *more*): oorspr. onbek.

2. **Merk**, o. (teeken), bijvorm van 1. *mark*.

Merkaton, v. (perzik), uit Fr. *mirlicoton*, *milicoton*, Sp. *melocoton*: oorspr. onbek.

Merkels, v. meervoud (scheerstok) + Hgd. *merker*: oorspr. onbek.

Merlijn, m., gelijk Eng. *merlin*, uit Fr. *émérillon*, wellicht een afleid. van Lat. *merula* = meerle (z. d. w.); vergel. echter It. *smeriglione*, waaruit Hgd. *schmerlin* en On. *smyrill*: voor de It. *s*, Fr. *é* vergel. *specht*.

Merloen, v. (ruimte tusschen schietgaten), uit Fr. *merlon* dat met Sp. id. en Po. *merlão*, uit It. *merlo*, Sicil. *mergula* = tinne, dimin. van Lat. *merga* = vork.

Merrie, v., Mnl. id. + Ohd. *meriha* (Mhd. *merhe*, Nhd. *mähre*), Ags. *mere* (Eng. *mare*), On. *merr* (Zw. *märr*, De. *mär*): Ug. **marhjō*, vrouwelijk van Ug. **marhŏ*-: Ohd. *marah* (Mhd. *marc*), Ags. *mearh*, On. *marr* + Ie. *marc*, We. *march* = paard. — Het mann. Ug. **marhŏ*-, Ndl. **maar* is nog over in *maarschalk*.

Mersenier, m., naar 't Fr. *mercerie* = kramerswaren en *mercier* = marskramer, die afgel. zijn van Lat. *merx*: z. 1. MARS en MARKT.

Mes, o., Mnl. id. (d. i. **mets*), Os. *mezas* (d. i. **metsahs*) + Ohd. *mezzisahs* en *mezzirahs* (Mhd. *mezzer*, Nhd. *messer*, — voor de afwisseling van *s* en *r*, vergel. *was*, *waren*), Ags. *meteseax*

= spijsmes, saamgesteld met **mat* = spijs (z. 2. MAAT) en **sas* = steenen mes + Ohd. *sahs*, Ags. *seax* + Lat. *saxum* = steen.

Messias, m., door bijbellat. id., uit Hebr. *māšijah*=gezalfde, van *māsjah* = wrijven, zalven.

1. **Messing**, o. (koper), uit Hgd. id. + On. id. = geelkoper, Ags. *mæsling* = erts : een afleid. van Lat. *massa* (z. MAS).

2. **Messing**, v. (randlijst) ; oorspr. onbek.

Mest, m., Mnl. id. + Ohd. *mist* (Mhd. en Nhd. id.), Go. *maihstus*; daarnevens Mnl. *mes* (d. i. **mehs*) + Ags. *meox* (Meng. *mix*): van Germ. √MĪG = pissen: Ags. *migan*, On. *miga* + Skr. √*mih*, Arm. *mize*, Gr. ὀμιχεῖν, Lat. *mejere* en *mingere*, Lith. *mĕžu* : Idg. √MEIĜH : z. 1. en 2. MIST.

Mesten, o. w., Mnl. id. + Ohd. *mesten* (Mhd. id., Nhd. *māsten*), Ags. *mæstan*, denom. van **mast* = mesting + Ohd. *mast*, Nhd. id.), Ags. *mæst* (Eng. *mast*), een afl. van **mat* = spijs (z. 2. MAAT).

1. **Met**, voorz., Mnl. id., Os. *mid* + Ohd. *mit* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *mid* (Eng. *mid* in *midwife*), Ofri. *mith*, On. *međ*, Go. *miþ* : z. 3. MEDE.

2. **Met**, o. (gehakt vleesch) + Ndd. id., een afleid. van **mat* = spijs (z. 2. MAAT). Hierbij *metworst*, en, met de oorspr. bet., *metgezel*, vaak door volks-etym. vervormd tot *medegezel*.

3. **Met**, v. (geit) + Hgd. *Metze* : is «koseform» van *Mathilde*, van *Margareta* of van *Elisabeth* : in dit laatste geval is *met* genasaleerd uit het herhaalde *bette-bette-bette*.

Metaal, o., Mnl. id., uit Fr. *métal*, van Lat. *metallum*, van Gr. μέταλλον= mijn, metaal, van μεταλλεῖν = opzoeken.

Metel, v. : z. MEDEL.

Meten, o. w., Mnl. id., Os. *metan* + Ohd. *mezzan* (Mhd. *mezzen*, Nhd. *messen*), Ags. *metan* (Eng. *to mete*), Ofri. *meta*, On. id. (Zw. *māta*), Go. *mitan* : Germ. √MET + Gr. μέδων = raadsman, μέδομαι = overwegen, Lat. *modus* = maat, *meditari* = overleggen, Oier. *midim* = ik oordeel : Idg. √MED.

1. **Meter**, v. (doopmoeder), Mnl. id., uit Mlat. *matrinam* (-*a*), een afleid. van Lat. *mater* = moeder (z. d. w.). Van hetz. Mlat. w. komt Fr. *marraine*.

2. **Meter**, m. (die meet), afgel. van *meten*.

3. **Meter**, m. (maat), uit Fr. *mètre*, van Gr.-Lat. μέτρον = maat, van denz. wortel als Lat. *mētiri* en Skr. *mā* = meten : Idg. √ME, verwant en synon. met Idg. √MED : z. METEN.

Metgezel, m. : z. 2. MET.

Mets, bijw., in *altemets* en *somtemets* : z. ALTEMET.

Metsen, o. w., Mnl. id., denom. van Mnl. *metse* = steenhouwer, metselaar, hetwelk met Ohd. *mezzo* (Nhd. *steinmetz*) uit Mlat. *mačio*=id., een afleid. van Mlat. **matsa*, Fr. *masse*=moker, kolf.

Mette, v. : z. 3. MET.

Metten, v. meerv., Mnl. id., gelijk in andere Eur. talen, uit Mlat. *mattina* = morgendofficie, van Lat. *matutina*, zelfst. gebr. vr. bijv. nw. *matutinus* = vroeg, afgel. van *Matuta* = godes van den dageraad (z. NOEN).

Metworst, v. : z. 2. MET.

Meubel, o., uit Fr. *meuble*, van Lat. *mobile*, zelfst. gebr. onz. bijv. nw. *mobilis* = beweegbaar, roerend, van *movere* = bewegen.

Meug, v. (lust), verbaalabst. van dial. *meugen* = mogen (*eu* = *ö*).

Meugebet, m. (klaplooper, enz.) : het 1e lid behoort bij *mogen*.

Meuk, v., berust op den zw. graad (*eu* = *ü*) van denz. wortel, waarvan 2. *muik* den normalen toestand vertoont.

Meuken, o. (maat), uit **meudken*, dimin. van *mudde*.

Meun, m. (zeevisch), Teuthon. *moyne* + Hgd. *mōhn*, Ags. *myne* (Eng. *minnow*) ; vergel. Lat. *mæna* (Fr. *mène*), Gr. μαίνη.

1. **Meuzelen**, o. w. (vuilmaken), met *eu* = *ö* van 1. *moos* = slijk.

2. **Meuzelen**, ono. w. (lekkere beetjes proeven), frequent. van dial. *muizen* = in stilte eten, een afleid. van *muis*.

Meuzie, v., Mnl. *mesie*, *mosie*, uit Fr. *mouche*, van Lat. *muscam* (-*a*) = vlieg + Gr. μυῖα, Os. *mucha*, Lith. *musi*.

Miauwen, ono. w. + Hgd. *miauen* : onomat.; vergel. *mauwen.*

Mica, o., uit Lat. id. = kruim (Fr. *mie*) : het werd op het glimmer toegepast, omdat men het in verband bracht met Lat. *micare* = glinsteren.

Middag, m., Mnl. *middach* + Hgd. *mittag* : het eerste lid is het bijv. nw. **mid*, Os. **middi* + Ohd. *mitti* (Mhd. *mitte*, Nhd. id.), Ags. *midd* (Eng. *mid* in samenstellingen), Ofri. *midde*, On. *midr*, Go. *midjis* + Skr. *madhyas*, Arm. *mej*, Gr. μέσσος (d. i. **methjos*), Lat. *medius*, Oier. *medon*, Osl. *mezda* : Idg. √MEDH.

Middel, o. en v., is in alle bet. het zelfst. gebr. bijv. nw. *middel* (in *middelrif*), Mnl. id., Os. *middil* + Ohd. *mittel* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *middel* (Eng. *middle*) : afgel. van 't bijv. nw. **mid*, besproken bij *middag*.

Midden, bijw. + Hgd. *mitten* : is een naamval (datief ?) van 't bijv. nw. **mid* (waarover z. MIDDAG). Het subst. *midden* is het zelfst. gebr. bijw.

Middernacht, m. + Hgd. *mitternacht* : datief van **midnacht*, Mnl. id. : vergel. *middag*.

Miede, v., Mnl. id., Os. *mêda* + Ohd. *mieta* (Mhd. *miete*, Nhd. id.), Ags. *mêd* (Eng. *meed*), Go. *mizdo* = loon, betaling + Skr. *mīḍha* = buit, Zend. *mīžda* = loon, Gr. μισθός = loon, Lat. *miles* (d. i. **mides*, **mizdes* : vergel. *mast*) = huurling, Os. *mizda* = loon (Boh. en Ru. *mzda*).

Mientgrond, m., eigenlijk gemeenteweide : 1e lid is Fri. voor *meente* = gemeente (z. d. w.).

1. **Mier,** v. (insekt), Mnl. *miere* + Ags. *myre* (Eng. *mire*), On. *maurr* (Zw. *myra*, De. *myre*), Krimgotisch *miera* + Zend. *maoiri*, Gr. μύρμηξ, Ie. *moirb*, Osl. *mravij*. Het Hgd. heeft een geheel ander woord: *ameise*, waarover z. EMELT.

2. **Mier,** v. (afkeer), verbaalabstr. van *mieren* = krielen, jeuken, dat afgel. is van 1. *mier*.

3. **Mier,** v. (plant), bijvorm van 2. *muur*.

Miere, v. (plant), een afleid. van 3. *mier*.

1. **Mierig,** bijv. (van een koe) : oorspr. onbek.

2. **Mierig,** bijv. (van een kind) behoort bij *mieren* en 2. *mier*.

Mierik, m. + Ndd. *merredik*, dial. Hgd. *mirretich*, Ags. *merege* : alle verkortingen, waarvan de volle vorm in 't Ohd. voorkomt als *meriratich* : z. MEERRADIJS.

Mieringen, v. meerv. (moeras-aloë), wel bijvorm van *mierik*.

1. **Miezelen,** o. w. (kleinstooten), uit **mierzelen*, een ablaut van *morzelen*.

2. **Miezelen,** ono. w. (stofregenen) + Eng. *to mizzle* : frequent. van 2. *mist*.

Miggelen, ono. w., frequent. van *mijgen* (z. d. w.).

Mij, dat. van *ik*, Mnl. *mi*, Os. *mī* als datief, *mik* als acc. + Ohd. *mir* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *mé* (Eng. *me*), Ofri. *mī*, On. *mér*, Go. *mis* + Skr., Zd. *ma*, Arm. *mek'*, Gr. μέ, Lat. *me*, Oier. *me*, Osl. *me* : deze alle acc.; *mij* doet ook dienst als acc., deze echter was Os. *mik*, Go. id., Ohd. *mih*, Nhd. *mich*.

Mijden, o. w., Mnl. *miden*, Os. *mīđan* + Ohd. *mîdan* (Mhd. *mîden*, Nhd. *meiden*), Ags. *mîđan*, Ofri. *mîtha* + Lat. *mittere* = vrijlaten, zenden, Lith. *pa-metu* = ik verlies : Idg. √MEIT = laten varen.

Mijgen, ono. w. + Nnd. *migen*, *mîgan*, On. *miga* : z. MEST.

Mijl, v., Mnl. *mile*, gelijk Hgd. *meile*, Eng. *mile*, Fr. *mille*, uit Mlat. *milia*, eigenl. onz. meerv. van Lat. *mille* = duizend (nl. 1000 stappen : *mille passuum*). De oorspr. van Lat. *mille* is onb.

Mijmeren, ono. w., Mnl. *mimeren* + Ndd. *mimern* : oorspr. onbek.

1. **Mijn,** bijv. (van mij), Mnl. id., Os. *mîn* + Ohd. *mîn* (Mhd. id., Nhd. *mein*), Ags. *mîn* (Eng. *mine, my*), Ofri. *mîn*, On. *minn*, Go. *meins* : z. voorts MIJ en DIJN.

2. **Mijn,** v. (vischmijn), verbaalabstr. van *mijnen*=*mijn* roepen om zich kooper te verklaren, een denom. van *mijn* = aan mijn persoon, possess. gebruikt als pron. pers.

3. **Mijn,** v. (uitholling), gelijk Hgd. *mine*, Eng. *mine*, uit Fr. *mine* : oorspr. onbek.

Mijne, v., gelijk Hgd. *miene* en Eng. *mien*, uit Fr. *mine* = voorkomen, van It. *mina*, van Mlat. *minare* (Fr. *mener*) = leiden, dat met de bet. : vee met ge-

schreeuw en gestoot voortdrijven, uit Lat. *minari* = dreigen.

Mijnent: Z. DIJNENT.

1. **Mijt**, v. (insekt), Mnl. *mite* + Ohd. *miza*, Ags. *mite* (Eng. id.): van denz. wortel als 1. *min*. Ging in 't Rom. over: Fr. *mite*, Sp. *mita*.

2. **Mijt**, v. (munt), Mnl. *mite* = nietig ding, kleinigheid, kleinste munt: is hetz. w. als 1. *mijt*. Ook Eng. *mite* en Fr. *mite* hebben die bet.

3. **Mijt**, v. (stapel), Mnl. *mite*, uit Lat. *metam* (-*a*) = zuil: z. MEET.

Mijter, m., uit Lat. *mitram* (-*a*) = hoofddeksel, van Gr. μίτρα = hoofdband + Lith. *mùturas*.

1. **Mik**, v. (meel), Mnl. *micke* + Ndd. *micke*; oorspr. onbek.; toch wel verwant met het even duistere Fr. *miche* = broodje en 4. *mok*.

2. **Mik**, v. (paal), Mnl. *micke*, wellicht zooveel als: steun bij het *mikken*.

Mikken, o. w., Mnl. *micken* + Ndd. *micken*, Ofri. *mitza*: oorspr. onbek.

Mikmak, v., reduplicatie met ablaut van den stam van *maken* in ongunstige beteekenis; vergel. *gemaakt spel*.

Mil, v. (gierst), gelijk Fr. *mil* en Ags. *mil*, uit Lat. *milium* + Gr. μελίνη, Lith. *malnos*.

Mild, bijv., Mnl. *milde*, Os. *mildi* + Ohd. *milti* (Mhd. *milte*, Nhd. *mild*), Ags. *milde* (Eng. *mild*), Ofri. *milde*, On. *mildr* (Zw. en De. *mild*). Go. *mildeis* + Gr. μείλιχος = liefderijk, Oier. *mell* = liefelijk, Osl. *milŭ* = medelijdend, Lith. *melas* = lief.

Milde, v.: z. MELDE.

Milie, v., uit Lat. *milium*: z. MIL.

Millioen, o., uit Lat. *million*, van Mlat. *millionem* (-*io*), augmentatief van Lat. *mille*: z. MIJL.

1. **Milt**, v.: z. MILDE.

2. **Milt**, v. (ingewand), Mnl. *milte* + Ohd. *milzi* (Mhd. *milze*, Nhd. *milz*), Ags. *milte* (Eng. *milt*), On. *milti* (Zw. *mjälte*, De. *milt*): van Germ. √MELT = week worden (z. MOUT).

3. **Milt**, v. (hom) + Eng. id.: is hetz. w. als 2. *milt*.

1. **Min**, bijw. (compar. van *weinig*), Mnl. id. + Ohd. id. (Mhd. id.), Ags. id., Ofri. id., On. *minnr*, Go. *mins*: Ug. **minni*- uit **minwi* + Gr. μινύειν, Lat. *minuere* = verminderen, *minor* = minder, Ier. *min* = klein, Osl. *minjiji* = minder: Idg. √MEI. Vergel. voorts *bet*.

2. **Min**, v. (liefde), Mnl. *minne*, Os. *minnja* + Ohd. *minna* (Mhd. *minne*, Nhd. id.): van Germ. √MEN = gedenken (z. MANEN). Eng. *mind* (*i* = *ĭ*) = zin, vertoont den zw. graad. — Van Germ. **minja* komt Fr. *mignon*.

3. **Min**, v. (zoogster), Mnl. *minne*, verkort uit *minnemoeder*: vergel. *baker*.

4. **Min**, v. (kat): vergel. Fr. *minou*, *minette* = katje, waarnevens dial. *mina* = besje, *minet* = kindje, enz.: alle « koseformen », afgel. van 't Kelt. of 't Germ. *min* = klein (z. 1. MIN).

Mine, v.: z. MIJNE.

Minister, m., in alle Eur. talen uit Lat. *ministrum* (-*ter*) = dienaar, dubbelen comp. van den stam *min*- van *minor* (vergel *meester* en z. 1. MIN).

Mink, m.: uit **minken*, met *i* = *e* = *ă*, denom. van *mank*.

Minst, bijv., Mnl. id., Os. *minnist* + Ohd. id. (Mhd. *minnest*, Nhd. *mindest*), Ofri. *minnust*, On. *minnstr*, Go. *minnists*: superlat. van denz. stam, waarvan 1. *min* de adverb. compar. is.

Minuut, v. (van het uur), uit Mlat. *minutum* = klein deeltje, zelfst. gebr. onz. v. d. van *minuere*: z. 1. MIN.

Mirakel, m., uit Lat. *miraculum* = wonder, van *mirari* = bewonderen, *mirus* = wonderbaar.

Mirre, v., gelijk in alle Eur. talen, door Gr. μύῤῥα uit Ar. *murr*.

Mirt, m., gelijk in alle Eur. talen, door Gr. μύρτος, uit Perz. *mūrd*.

1. **Mis**, v. (goddelijke dienst), Mnl. *misse*, gelijk Hgd. *messe*, Eng. *mass*, Fr. *messe*, uit Lat. *missa* = 1. misoffer, 2. feestdag van een heilige, 3. jaarmarkt. Die naam komt wellicht van het *ite, missa est* = gaat, (de vergadering) is weggezonden, waarin *missa est* het lijdend præteritum is van *mittere* = wegzenden (z. MIJDEN).

2. **Mis**, bijw. en præfix, in alle Germ. talen id. (Go. echter *missa*- = verkeerd, slecht): is eigenlijk verleden deelw. van *mijden*: Ug. **missoz*, Idg. **mit-tós*: Lat. *missus*. — Het Fr. præfix *més*-, *mé*- (waaruit een tweede Eng. *mis*-) komt uit Lat. *minus* = minder, slecht.

Misbaar, o., Mnl. *misbaer*: hier *baar* = gebaar (z. d. w.).

Mishagen, ono. w.: z. BEHAGEN.

Mismas, m., uit Hgd. *mischmasch*, een reduplicatie met ablaut van den stam van *mischen* = mengen, waarover bij *mastel*.

Mispel, v., Mnl. id., gelijk Hgd. id., Ofra. *mesle*, uit Lat. *mespilum*, van Gr. μέσπιλον. Nfra. *nèfle* is een ander vervorming van hetz. Lat. w.; vergel. It. *nespola*. Eng. *medlar* voor **meslar* is uit Ofra. *meslier*, den naam van den boom.

Misschien, bijw., Mnl. *machschien* (d. i. het kan geschieden)+Ndd. *machschen*, De. *maaskee*: vergel. Zw. *kanske* en Fr. *peut-être*.

Misselijk, bijv., Mnl. *misselijc*, Os. *mislîc* + Ohd. *missalîh*, Ags. *mislîc*, Go. *missaleiks* = verscheiden, twijfelachtig, gevaarlijk. Het simplex heeft men nog in Ohd. *mis* = verscheiden, Go. *misso* = over en weer + Skr. *mithas* = wederzijds, Gr. μοῖτος = vergelding, Lat. *mūtuus* (d. i. **moituus*) = wederkeerig, Osl. *mitě* = afwisselend: Idg. √MEITH en MEIT=wisselen. Voor de vorming Ohd. *mis*, Go. *misso*, vergel. 2. *mis*.

Missen, o. w., Mnl. id., denomin. van 2. *mis*.

1. **Mist**, m., bijvorm van *mest*.

2. **Mist**, m. (nevel). Mnl. id. + Ndd. id., Ags. (Eng.) id., IJsl. *mistr*: uit Ug. **mig-st-* + Skr. *mēgha*, Zd. *maega*, Arm. *meg* = wolk, Gr. ὀμίχλη, Osl. *migla*, Lith. id.+nevel: Idg. √MEIGH, wel verwant met √MEIĞH van *mest* (z. d. w. en ook MIGGELEN).

Mistel, m., Mnl. id. + Ohd. *mistil* (Mhd. *mistel*, Nhd. id.), Ags. *mistel* (Eng. *mistle*), On. *mistil*: oorspr. onbek.

Mitis, v. (touwwerk): oorspr. onbek.

Mits, voegw., Mnl. id., uit *middes* = door middel van + Mhd. *mittes*: adverb. genit. van 't adj. *mid*, besproken bij *middag*.

Mitsgaders, bijw., = door middel van allegaar: z. MITS en GADER.

Mizerieboom, m.: het eerste lid uit Lat. *mezereum*.

Modde, v., van *modden*, dat zelf van **mod* = modder (z. d. w.).

Modder, v., Mnl. *modder*, *moder* + Hgd. *moder*, Eng. *mother*: een afleid. van **mod*, Mdd. *mot*, Eng. *mud*, Zw. *modd*: niet verder na te gaan.

Moed, m., Mnl. *moet*, Os. *môd* + Ohd. *muot* (Mhd. id., Nhd. *mut*), Ags. *môd* (Eng. *mood*), Ofri. *môd*, On. *môđr* (Zw. en De. *mod*), Go. *mods*=gemoedsstemming, toorn+Gr. μῶλος, Lat. *moles* = moeite, Osl. *mějon* = ik waag: Idg. √MĒ (z. MOEIEN).

Moede, bijv., Mnl. id., Os. *môđi* + Ohd. *muodi* (Mhd. *müede*, Nhd. *müde*), Ags. *mêđe*, On. *môđr*: een oud verl. deelw. van *moeien* (z. d. w.), dus=zich gemoeid hebbende.

Moeder, v., Mnl. id., Os. *môdar* + Ohd. *muotar* (Mhd. *muoter*, Nhd. *mutter*), Ags. *môdor* (Eng. *mother*), Ofri. *môder*, On. *môđir* (Zw. en De. *moder*) + Skr. *mātṛ*, Gr. μήτηρ, Lat. *māter*, Oier. *mathir*, Osl. *mati*, Lith. *moti*: Idg. **mātér*: ontleding onzeker.

Moederzielalleen, bijv., niet saamgesteld met *moeder*, maar gevormd naar analogie van *moedernaakt*: vergel. *bloedarm*, *doodarm*, enz.

Moedwil, m., Os. *môdwilljo* + Ohd. *muotwillo* (Nhd. *mutwille*) = wil naar 't gemoed, d. i. opgewondenheid.

Moei, v., Mnl. *moeie*+Ohd. *muoma* (Mhd. *muome*, Nhd. *muhme*), Meng. *móma*, On. id. = moederszuster + Gr. μαῖα, Osl. *mama*, Lith. *moma* = moeder: afleid. van de eerste lettergreep van *moeder*.

Moeien, ono. w., Mnl. *moeien* + Ohd. *muojan* (Mhd. *müejen*, Nhd. *mühen*) + Skr. *çama* = poging, Gr. κάμνειν=zich vermoeien: het Germ. duldt geen gutturaal voor *m* in den anlaut. — Volgens de meesten echter, van denz. wortel als *moed*.

Moeielijk, bijv., van Mnl. *moeie* + Hgd. *mühe*=moeite: een verbaalabstr. van *moeien*.

Moeite, v., een jongere vorming in plaats van Mnl. *moeie*: z. 't vor. w.

Moelie, v. (trog), Kil. *moelie*, *moelde* + Ohd. *muoltera* (Mhd. *muolte* en *mulde*, Nhd. *mulde*): oorspr onzeker, wellicht uit Lat. *mulctra*.

Moelje, v. (havenhoofd), uit Fr. *môle*, van Lat. *molem* (-*es*) = massa.

1. **Moer**, v. (droesem), contractie uit

modder. In die bet. gaf Ndd. *moder* het Hgd. *mutter*.

2. **Moer**, o. (drasland), Mnl. id., Os. *môr* + Ohd. *muor* (Mhd. id.), Ags. *môr* (Eng. *moor*), On. *môr* : staat tot *meer* (*mār*) als *voer* tot *varen*. Hgd. *moor* is uit Ndd.

3. **Moer**, v. (schroef), contractie van *moeder* : vergel. *matrijs* en 2. *vaar*.

Moeraal, m., vervormd naar Lat. *murena*, hetwelk uit Gr. μύραινα, een afleid. van Gr. μῦρος = zeeaal.

Moeras, o., gelijk Hgd. *morast*, Eng. *morass*, Zw. *moras* en De. *morads*, uit Fr. *marais*, van Mlat. *maragium*, een afleid. van Lat. *mare*=zee (vergel. *meersch*). De *oe* kwam door invloed van 2. *moer*.

Moerbezie, v., Mnl. *moerbesie* + Ohd. *mûrberi* (Mhd. *mûlber*, Nhd. *maulbeere*), Ags. *môrberie* (Eng. *mulberry*): het eerste lid komt uit Lat. *morum*, Gr. μῶρον.

Moeren, ono. w. (rinkelrooien), van 1. *moer*.

Moerzee, v.: het eerste lid is contr. van *moeder*, hier met augmentatieve kracht gebruikt.

Moes, o., Mnl. id., Os. *môs* + Ohd. *muos* (Mhd. id., Nhd. *mus*), Ags. *môs*, Ofri. *môs* : wellicht uit Ug. **môtta-*, zoodat het een afleid. is met ablaut van **mat* = spijs (z. 2. MAAT).

Moesien, m. (staartmees): vergel. On. *meisingr* en Fr. *mésange* en z. voorts MEES.

Moesjanken, ono. w., d. i. janken aan de *moos*, (z. 2. MOOS).

Moesje, o., uit Fr. *mouche*, van Lat. *muscam* (-*a*) = vlieg : z. MEUZIE.

Moeson, m., gelijk Fr. *mousson*, uit Port. *mouçâo*, van Mal. *moesim*, Ar. *mawsim* = jaargetijde, van *wasama* = teekenen, — terwijl Eng. *monsoon*, Hgd. *monsun*, Sp. *monzon*, uit Port. synon. *monçâo*, van Jav. *mŏngsŏ*, Skr. *măngsa*=tijd, verwant met Skr. *masa* = maand (z. d. w.).

Moet, v. (indruksel) + Oostfri. *môt*, On. *môt*, Ags. *mêtan* (= schilderen).

Moete, v., Mnl. id. + Ohd. *muoza* (Mhd. *muoze*, Nhd. *musze*) = gelegenheid, vrije tijd: behoort bij 2. *moeten*.

1. **Moeten**, o. w. (voortschuiven), wel hetz. als *moeten* besproken bij *ontmoeten*.

2. **Moeten**, ono. w. (gedwongen zijn) Mnl. id., Os. *môtan* + Ohd. *muozan* (Mhd. *müezen*, Nhd. *müssen*), Ags. *môtan* (Eng. eigenlijk præt. *must*), Ofri. *môta*, Go. *motan* = plaats hebben. Niet buiten het Germ. (z. ONTMOETEN).

Moetsen, o. w. (de ooren korten) + Hgd. *mutzen* : oorspr. onbek. Van hier It. *mozzare*, Fr. *é-mousser*.

Moezel, m., bij Kil. *moesel* : een afleid. van hetz. w. dat het tweede lid is van Fr. *cornemuse*=doedelzak, namelijk Mlat. *musa* = muziekinstrument, verbaalabstr. van *musare* = neurien, welks oorspr. onbek. is.

1. **Mof**, 1. **moffel**, v. (van bontwerk), gelijk Eng. *muff*, uit Fr. *moufle*, van Mlat. *muffulam* (-*a*), dat wellicht afgel. is uit Germ. *mouw* (z. d. w.).

2. **Mof**, m. (Duitscher), uit Opperrijnsch *muff* = scheeve muil, iemand die barsch is; de Ndl. vorm ware *mop* : z. 2. MOPPEN.

2. **Moffel**, m. (fornuis), hetz. w. als 1. *moffel*, wegens den vorm.

Moffelen, o. w. : van 1. *moffel*, zooveel als in de *moffel* of de *mouw* steken.

Moffen, ono. w.: Hgd. vorm van 2. *moppen* (z. d. w.).

Mogen en **mag**, o. w., Mnl. *moghen*, *mach*, Os. **mugan*, *mag* + Ohd. *magan*, *mugan*, *mag* (Mhd. *mugen*, *mac*, Nhd. *mögen*, *mag*), Ags. *mugan*, *mæg* (Eng. *I may*), Ofri. *mei*, On. *mega*, *ma* (Zw. *må*, De. *maa*), Go. *magan*, *mag* √MAG + Skr. *mahan*, Gr. μέγας, Lat. *magnus* = groot, Osl. *mošti* = vermogen: Idg. √MAGH, MEG=groot worden

Moggel, m. en v. (dik mensch) + dial. Duitsch *muglich*, *muckelicht* = rond, vet.

Moggelen, ono. w. + Ndd. *muggeln* : oorspr. onbek.

1. **Mok**, v. (paardenziekte) + Ndd. *muke*, Mhd. *mûche* (Nhd. *mauke*). De bijvorm 1. *muik* wijst op verwantschap met *meuk* en 2. *muik*.

2. **Mok**, v. (duif): oorspr. onbek.

3. **Mok**, m. (snok) : z. MOKKEN.

4. **Mok**, v. (koek) + Ndd. *mukke* : wel van denz. oorspr. als de Fr. afleiding *macaron*, maar van waar?

Moker, m., een afleid. van denz. wortel als *meuk* en 2. *muik*, dus = werktuig om week te maken.

Mokfluweel, o.: voor het 1[ste] lid vergel. Fr. *mocade*, *moquette*, Eng. *mocado*, Hgd. *mokade*, waarvan de oorspr. onbek. is.

Mokkel: z. MOGGEL.

Mokkelen, o. w. + Ndd. *muk*=kus: onomat., verwant met *smok*, 3. *smak*.

Mokken, ono. w. + Hgd. *mucken*; vergel. ook Mhd. *mugen* en *muchzen*, van √MEUK =brommen (z. MUG).

1. **Mol,** v. (aarde), Mnl. *mul* + Ohd. *molta* (Mhd. *molte*, Nhd. id.), Ags. *molde* (Eng. *mould*), On. *mold* (Zw. *mull*, De. *muld*), Go. *mulda*: zelfst. gebr. vr. verl. deelw. van *malen*, dus = gemalen aarde.

2. **Mol,** m. (dier), Mnl. *mol* + Ndd. *mul*, Ohd. *mol* (Mhd. id., Nhd. *mol-ch* = hagedis, salamander), Meng. *molle* (Eng. *mole*): een afleid. van *malen* = woelen, en niet een verkorting uit Mnl. *molworp* + Meng. *moldwerp*, Ohd. *moltwerf* (Mhd. id., Nhd. *maulwurf*), On. *moldvarpa*, dat saamgest. is met 1. *mol*, en dus = aarde-opwerper.

3. **Mol,** v. (bier), verkort uit *molbier* =bier dat bij een begrafenis verbruikt wordt, saamgesteld met 1. *mol*; vergel. Eng. *mulled* uit Meng. *molde-ale*.

4. **Mol,** o. (stof), uit It. *molle*, het zelfst. gebr. adj. *molle*, Lat. *mollem* (*-is*) = zacht.

5. **Mol,** m. (buskruitbak), uit *molde* = moelde (z. MOELIE).

Molboon, v.: oorspr. onbek.

Molen, m., Mnl. *molen*, gelijk Ohd. *mulin* (Mhd. *müle*, Nhd. *mühle*), Ags. *myln* (Eng. *mill*), On. *milna*, en verder Fr. *moulin*, uit Lat. *molinam* (*a*), een afleid. van *molere* = malen (z. d. w.); niet een afleid. van Germ. *malen*.

Molenaar, m., Os. *muleniri*, uit Mlat. *molinarium* (*-ius*), een afleid. van Lat. *molina* = molen (z. d. w.): vergel. 2. *mulder*. Als visch-, vogel- of insectnaam is het hetz. w., om de draaiende bewegingen of het snorrend geluid.

Molferd, m., van **molfern* + Ndd. *mulfern*: misschien verwant met 2. *mof*.

Molik, m., Kil. ook *moloch*: toepassing van den bijbelschen afgodsnaam *Moloch*, uit Hebr. *molech*, bijvorm van *melech* = koning.

Mollen, o. w. (dooden), wellicht bijvorm van *bollen*.

Mollig, bijv. + dial. Hgd. id.: verwant met *malsch* en 2. *meluw*.

Molm, m. + Hgd. *mulm*: niet verder op te sporen, maar toch een oud afleid. met *-m-* suffix van den wortel van *malen*.

Molmen, ono. w. + Hgd. *mulmen*, verder Go. *malma* = zand, Ohd., Os. *melm* = stof: een afleid. gelijk *molm*.

Molos, m., naar Lat. *molossus canis* = hond van Molossia.

Molsem en **molsemen**: niet buiten het Ndl.: afleid. gelijk *molm* en *molmen*, maar met *-sm-*, in plaats van *-m-* suffix.

Molukje, o., naar botan. Lat. *molucella*, zoo genoemd omdat eenige soorten van de Molukken herkomstig zijn.

Moluwe, v. (zoutevisch), uit Wa. *molue*, *molowe*, Fr. *morue*, Sp. *morros*: oorspr. onbek.

1. **Mom,** v. (masker) + Hgd. *mumme*; vergel. voorts Eng. *to mumm*, Fr. *momer*, *momerie*: alle onomat., verwant met *mommelen*.

2. **Mom,** v. (bier), gelijk Hgd. *mumme* en Eng. *mum*, van Ndd. *mumme*, naam van den brouwer (einde 15[de] eeuw).

Momber, m., Mnl. *mombaer*, *mombore*, Os. *mundboro* + Ohd. *muntboro* (Mhd. *muntbor*), Ags. *mundbora*: saamgest. met **mond* = bescherming (z. MONDIG) en **bore* = drager, brenger, een afleid. van den partic. stam van **beren* (z. BAREN).

Mommelen, **mompelen,** ono. w. + Hgd. *mummeln*, Eng. *to mumble*, van √MUM = brommen: onomat.

Mompen, o. w (bedriegen), van 1. *mom*; de *p* laat zich alleen verklaren in een frequent. *mompelen* (voor *mommelen*), waaruit *mompen* dan is opgemaakt.

Mond, m., Mnl. id., Onfr. *munt*, waarnevens Os. *mūđ* + Ohd. *mund* (Mhd. *munt*, Nhd. *mund*), Ags. *mūđ* (Eng. *mouth*), Ofri. *mūth*, On. *mūđr* (Zw. *mun* De. *mund*), Go. *munþs* + Lat. *mentum* (Fr. *menton*). Vergel. nog *muide*.

Mondig, bijv., uit Hgd. *mündig* (Mhd. *mündec*), een afleid. van *mund* = bescherming (Mhd. *munt*, Ohd. id.) + Ags. *mund* = hand, Ofri. *mund* = be-

scherming, On. *mund* = hand + Lat. *manus* = hand.

Monken, ono. w. + Hgd. *munkeln*, Eng. *to munch* = kauwen: onomat., nasaleering van √MEUK: z. MOKKEN.

Monnik, m., Mnl. *monnic*, *monec*, gelijk Hgd. *mönch*, Eng. *monch*, enz., uit Gr.-Lat. *monachum* (*-us*) = kluizenaar, naar Gr. *μόναχος* = eenzame, afgel. van Gr. *μόνος* = alleen.

1. **Monster**, o. (staal), uit Ofra. *monstre* = wat getoond wordt, van Ofra. *monstrer* (thans *montrer*), Lat. *monstrare* = toonen, een afleid. van Lat. *monstrum* = 2. monster (z. d. w.). Vergel. Hgd. en Eng. *muster*.

2. **Monster**, o. (gedrocht), uit Lat. *monstrum* = goddelijke verwittiging, iets bovennatuurlijks, een afleid. van *monere* = verwittigen (z. 3. MANEN).

3. **Monster**, v. (kerk), gelijk Hgd. *münster* en Eng. *minster*, uit Lat. *monasterium*, Gr. *μοναστήριον* = klooster, afgel. van Gr. *μοναστής*, van *μονάζειν* = alleen wonen, van *μόνος* = alleen: vergel. *monnik*.

Monsteren, o. w., uit Lat. *monstrare*: z. 1. MONSTER.

Mooi, bijv., Mnl. *moi* + Ndd. en Oostfri. id.: een afleid. van den stam van *mogen*, met de eerste bet. van *kunnen*; dus = wie kan, dartel, pronkerig, van tooi en opschik houdende.

1. **Moor**, m. (moriaan), gelijk Hgd. *mohr*, Fr. *more*, uit Lat. *maurum* (*-us*), Gr. *μαυρός* = zwart, Moor.

2. **Moor**, m. (ketel): vergel. Fr. *coquemar* (=kookmoor?), dat te onrechte met Sp. *cogoma* afgeleid wordt van Lat. *cucuma*.

3. **Moor**, v. (slijk), bijvorm van 1. *moer* = modder.

4. **Moor**, o., uit Fr. *moire*, Ofra. *mohere*, van Ar. *mukhajar* = stof van geitenhaar.

Moord, m., Mnl. *moort*, Os. *morđ* + Ohd. *mord* (Mhd. *mort*, Nhd. *mord*), Ags. *morđ* en de afleid. *morđor* (Eng. *murder*), Ofri. *morth*, On. *morđ*, Go. afleid. *maurþr* + Skr. *mṛtam* = dood, Arm. *mard*, Gr. *μροτός* = sterfelijk (in *ἀ-μβροτός*), Lat. *mors*, gen. *mortis* = dood, Oier. *marb* = gestorven, Osl. *mrěti*, Lith. *mirti* = sterven: Idg. √MER. Ging in 't Rom. over: Fr. *meurtre*. — De etym. bet. (d. i. dood) is nog over in *de moord sla mij*.

Mooren, v. meerv., **moorke**, v. + Ohd. *moraha* (Mhd. *mörhe*, Nhd. *möhre*), Ags. *moru* (Eng. *more*): z. 1. MERK.

1. **Moos**, o. (slijk), uit Hgd. *moos* = slijkgrond (z. MOS).

2. **Moos**, v. (goot), Kil. *mose*, dat kan verkort zijn uit *mozegat*, een samenstelling met 1. *moos*.

Moot, bij Kil. *moete*, uit een Fri. dial.: Gron. *moate* + Oostfri. *mote*, *mate*: behoort bij Go. *maitan*, On. *meita*, Ohd. *meizan* = stuk snijden, Hgd. *meiszel* = beitel.

1. **Mop**, v. (gebakken steen, koekje, inktvlak): oorspr. onbek.

2. **Mop**, m. (hond) en *mops*, bij 2. *moppen* (z. d. w.); hiervan Hgd. *mops*.

Mopmuts, v., waaruit Eng. *mob*: z. MOTHUIF.

Moppeboon, v.: oorspr. onbek.

1. **Moppen**, v. meerv. (geld): oorspr. onb. Van hier *vermopperen* = verteren.

2. **Moppen**, ono. w. (pruilen) + Hgd. *muffen*, Eng. *to mope* = scheeve muilen maken.

Mopshond, m.: z. 2. MOP.

Mopspoot, m.: het 1ste lid is 1. *mop* = vlek.

Mopsus, m.: ironische afleiding van *mops*: z. 2. *mop* + Hgd. *mops*.

Mopwijn, m.: oorspr. onbek.

Morel, v., gelijk Hgd. *morelle*, door aphæresе uit *amarelle*, van Mlat. *amarellus*, afgel. van Lat. *amarus* = wrang.

1. **Morgen**, m. (begin van den dag, volgende dag), Mnl. *morghin*, Os. *morgan* + Ohd. *morgen* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *morgen* (Eng. *morn*), On. *morgunn* (Zw. *morgon*, De. *morgen*), Go. *maurgins* + Osl. *mrŭknonti* = donker worden, zoodat *morgen* = schemering: Idg. √MERK̑. Voor de ontwikkeling der bet. vergel. Fr. *demain* = den dag van morgen (d. i. de volgende ochtend), van Lat. *mane* = ochtend.

2. **Morgen**, o. (maat) + Hgd. id.: hetz. w. als 1. *morgen*, dus = wat een gespan in een morgend ploegt; vergel. *dagmat* en Mlat. *diurnalis*.

Morgengave, v. + Ohd. *morgingeba*, Langob *morgincap* = een geschenk

van roerende, later ook onroerende goederen, ten bedrage door de wet bepaald, van den man aan de bruid op den morgen na den eersten bruidsnacht.

Moriaan, m., uit dial. Fr. *moriane*, een afleid. van *more* = 1. *moor* (z.d.w.).

Morille, v. + Ohd. *morhila* (Mhd. *morchel*, Nhd. id.): dimin. van het nw. besproken bij *mooren*.

Mormeldier, o., gelijk Hgd. *murmeltier*, door volksetymologie vervormd uit Mhd. *murmendin*, Ohd. *murmunti*, uit Lat. *murem montis* = marmot (z.d.w.).

Morrelen, ono. w.: oorspr. onbek.

Morren, ono. w. + Hgd. *murren*, On. *murra*: van √MUR: onomat. (z. MURMELEN).

Morsdood, bijv., uit dial. Hgd. *morsch-*, *murschtot*, waarvan het 1e lid behoort bij *mortelen*.

Morsebel, v.: het tweede lid *bel* is wel de « koseform » van *Isabelle*.

Morsen, o. w., ouder *morschen*, van **morsch* = rot, vuil + Oostfri. *mursig*, Mhd. *mursch*, Nhd. *morsch*: z. MORTELEN.

Mortel, v., Mnl. *mortel*, *morter*, gelijk Mhd. id. (Nhd. *mortel*), door dissim. uit Lat. *mortarium* = 1. mortier, 2. mortel: die twee bet. heeft ook het Fr. *mortier*.

Mortelen, o. w. + Ohd. *murzilingun* = tot op 't laatste stukje (dial. Hgd. *vermürsen*); hierbij dial. Hgd. *mürsen* en *morsch*: van √MER = kleinstooten.

Mortepaai, m., uit Fr. *morte-paie* = doode betaling, d. i. betaling voor niets. *Morte* is vr. adj. *mort*, Lat. *mortuus*, eigenlijk v. d. van *mori* = sterven (z. MOORD); voor *paie* z. PAAIEN.

Mortier, m., uit Fr. id., van Lat. *mortarium*: z. MORTEL.

Morzelen, o. w. + Hgd. *mörseln*: van *morzel* = brokkel + Ohd. *morsari* (Mhd. *morsære*, Nhd. *mörser*) = mortier: afleid. van √MER: z. MORTELEN.

Mos, o., Mnl. *mos* + Ohd. *mos* (Mhd. id., Nhd. *moos*), Eng. *moss*, On. *mosi* (Zw. *mossa*. De. *mos*); daarnevens met ablaut Ohd. *mios* (Mhd. *mies*), Ags. *méos* + Lat. *muscus*, Osl. *mŭchŭ*, Lith. *musai* = mos, schimmel. In de meeste Germ. talen beteekent het woord: *mos* en *slijkgrond*, wellicht met *mosgrond* tot overgang. Uit het Germ. komt Fr. *mousse*.

Mosch, v.: hetz. w. als 't vorige *mos*.

Mosket, m., uit Ofra. *mosquet*, (Nfra. *mouchet*, vogel, — *mousquet*, vuurwapen: vaak gaf men vogel- en slangennamen aan vuurwapens), van Mlat. *muscheta*, dim. van Lat. *musca*: z. MUSCH.

Moskiet, v., uit Sp. *mosquito*, dimin. van *mosca* = vlieg (z. MOESJÉ). Het Fr. zegt met metathese *moustique*.

Mossel, v., Mnl. *moschele*, gelijk Hgd *muschel*, Eng. *mussel*, Fr. *moule*, uit Lat. *musculum* (*-us*) = mossel, eigenlijk dimin. van *mus* = muis (z. d. w.).

Most, m., gelijk Hgd. id., Eng. *must*, Fr. *moût*, uit Lat. *mustum*, zelfst. gebr. onz. adj. *mustus* = versch.

Mostaard, m., gelijk Hgd. *mostert*, Eng. *mustard*, uit het Rom.: Fr. *moutarde*, een afleid. van *mout* = most, omdat men den *mostaard* met *most* toebereidde. — *Dat riekt naar den mostaard* is volksetym. vervorming van *d. r. n. d. mutsaard* onder invloed van *peperduur*. — *Hij weet waar Abraham zijn mostaard haalt* naar het Hgd. *er weisz wo Barthel most holt*, waarin volksetym. vervorming van twee woorden uit het Jodenduitsch: *barzel* = breekijzer en *moos* = geld.

1. **Mot**, v. (insekt), Mnl. *motte* + Mhd. *motte* (Nhd. id.), Ags. *moþþe* (Eng. *moth*), On. *motti* (Zw. *mått*): verwant met *made*, niet met 1. *mijt*.

2. **Mot**, v. (regen) + Oostfri. *mudden* = fijn regenen: verwant met *smodderen*.

3. **Mot**, v. (oude zeug, ontuchtige vrouw) + Ndd. *mutte*, Ohd. *muzze* (Nhd. *musche*).

4. **Mot**, v. (mouw): oorspr. onbek.

5. **Mot**, o. (turfmolm) + Fri. *mote*, Zwits. *mutte*, Beier. *mott* = opgehoopte aarde + Fr. *motte*, It. *motta*, Sp. *mota* = hoop aarde.

Mothuif, v.: saamgest. met 4. *mot*, hetgeen aanleiding geeft om *mopmuts* in verband te brengen met 1. *mof*.

Mots, m.: behoort bij *motsen* + Hgd. *mutz*.

Motse, v. (schippersbroek) + Hgd. *mutzen* = soort van kiel, zooveel als

afgesneden kleedingstuk: behoort bij *motsen*.

Motsen, o. w.: z. MOETSEN.

Moud, v. (houten bak), uit *molde*: z. 5. MOL.

Moude, v. (fijne aarde), uit *molde*: z. 1. MOL.

Mout, o., Mnl. id, Os. *malt* + Ohd. *malz* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *mealt* (Eng. *malt*), On. *malt* (De. id.): van denz. stam als 't enk. imp. van **melten*, Ags. *meltan* (Eng. *to melt*) = smelten + Skr. √*mard* = verbrijzelen, Gr. μέλδειν = smelten: Idg. √MELD, bijvorm van √SMELD (z. SMELTEN).

1. **Mouw**, v. (bak), uit *molde* = 5. mol (z. d. w.).

2. **Mouw**, v. (armbekleedsel), Mnl. *mouwe* + Mhd. *mouwe*, Ofri. *mowe*: oorspr. onbek.

Mozegat, o.: z. 1. MOOS.

Mozesboom, m., zoo genoemd naar Exod. III.

1. **Mud**, v. (inhoudsmaat), Mnl. *mudde*, Os. *muddi*, gelijk Hgd. *mött*, Fr. *muid*, uit Lat. *modium* (-*ius*), een afleid. van *modus* = maat (z. METEN).

2. **Mud**, m. (bunzing), wellicht bijvorm van 3. *mot*.

Muf, bijv. + Hgd. *muff*: oorspr. onbek. — Ging in 't Rom. over: It. *muffa*, Sp. *moho*, Fr. *moufette*.

Muffelsdier, o., naar Fr. *mouflon*: oorspr. onbek.

Muffels, v. meerv. (op een oven): z. 2. MOFFEL.

Mug, v., Os. *muggja*, gelijk Ohd. *mucca* (Mhd. *mücke*, Nhd. id.), Ags. *mycge* (Eng. *midge*), On. *my* (Zw. *mygg*, De. *myg*), van Germ. √MUG + Skr. √*muj* = klinken, Gr. μύζειν, Lat. *mugire* = loeien: onomat.

Muggezifter, m., d. i. die de mug uitzijgt en den kemel doorzwelgt: cf. Matth. XXIII, 24.

Mui, v. (waar de bank lager is): hetz. w. als *muide*.

Muide, v., is een afleid. van den Frieschen vorm van *mond* (z. d. w.).

Muidhond, m. (zeelt): saamgest. met *muid*, een afl. van **mod*: z. MODDER.

Muieren, o. w.: oorspr. onbek.

1. **Muik**, v. (paardeziekte): z. 1. MOK.

2. **Muik**, bijv. (week) + Meng. *meoc* (Eng. *meek*), On. *mjúkr* (Zw. *mjuk*, De. *myg*), Go. *mûks*: niet verder na te gaan; z. ook MEUK.

1. **Muil**, m. (dier), gelijk Hgd. *maul*, Eng. *mule*, Fr. id., uit Lat. *mulum* (-*us*), van Gr. μύκλος = springezel. *Muil* of *muilezel* wordt voortgebracht door hengst en ezelin, *muildier* door ezel en merrie.

2. **Muil**, v. (schoeisel), uit Fr. *mule*, van Lat. *mulleum* (-*eus*) = rood lederen schoen der patriciërs.

3. **Muil**, v. (smoel), Mnl. *mule* + Ohd. *mûla* (Mhd *mûle*, Nhd. *maul*), Ofri. *mûla*, On. *múli*: oorspr. onzek.

Muildier, o.: z. 1. MUIL.

1. **Muis**, v. (dier), Mnl. *muus* + Ohd. *mûs* (Mhd. id., Nhd. *maus*), Ags. *mûs* (Eng. *mouse*), On. *mús* (Zw. id., De. *muus*) + Skr. *mûṣ*, Gr. μῦς, Lat. *mus*, Osl. *myšĭ*: Idg. √MEUS = stelen.

2. **Muis**, v. (van de hand), is hetz. w. als 1. *muis*: vergel. Lat. *musculus* (Fr. *muscle*), dat dimin. is van *mus*.

Muisdood, bijv., niet samengesteld met 1. *muis*, maar gevormd naar analogie van *muisstil*: vergel. *bloedarm*, enz.

Muisteren, o. w. (onderzoeken): frequent. van 2. *muizen*.

Muit, v., behoort bij 1. *muiten*, en beteekent zooveel als *muitkooi*: vergel. Ofra. *mue* (Eng. *mew*) en *muette*, van Fr. *muer* = 1. muiten.

1. **Muiten**, ono. w. (van veders verwisselen), Mnl. *muten*, gelijk Hgd. *mausern*, Eng. *to moult* en Fr. *muer*, uit Lat. *mutare* = veranderen, verwant met *mutuus* (z. MISSELIJK).

2. **Muiten**, o. w. (oproerig worden), gelijk Hgd. *meuten*, naar Fr. *mutin* = oproerige, van *meute* = beweging, jachtstoet, oproer, van Mlat. *motam* (-*a*) = beweging, zelfst. gebr. vr. v. d. van Lat. *movere* = bewegen.

1. **Muizen**, o. m. (scheepswoord) van 1. *muis* = knoop.

2. **Muizen**, ono. w. (peinzen), Mnl. *musen*, gelijk Eng. *to muse*, uit Fr. *muser* = tenir le museau en l'air.

Muizenesten, v. meerv., door volksetymologie vervormd uit *muizenissen*, een afleid. van 2. *muizen*, bij Kil. *muysenisse* + Eng. *musing*.

Muizing, v., van 1. *muizen*.

1. **Mul**, bijv. (fijn), van den zw. graad van *malen*.

2. **Mul**, v. (aarde): z. 1. MOL.

3. **Mul**, v. (turfmolm): z. MOLM.

1. **Mulder**, m. (molenaar), met epenthet. *d*, uit Mnl. *mulre*, dat geassimil. is uit *mulnere*, van Lat. *molinarium -ius*) = molenaar (z d w.).

2. **Mulder**, v., door verdoffing, uit *middeldeur*.

Mullen, ono. w. (eten), wellicht intensief van *malen*.

Mummie, v., in alle Eur. talen, uit Perz. *mūmājin* = gebalsemd lijk, van *mōm* = was.

Mummelen, ono. w.: z. MOMMELEN.

Munster, v.: z. 3. MONSTER.

1. **Munt**, v. (geld), gelijk Hgd. *münze* (Ohd. *munizza*), Eng. *mint* (Ags. *mynet*), Fr. *monnaie*, uit Lat. *monetam* (-*a*) = 1. bijnaam van Juno (afgel. van *monere* = verwittigen: z. 3. MANEN), 2. plaats waar men geld slaat, daar dit te Rome in Juno's tempel geschiedde, 3. gemunt geld.

2. **Munt**, v. (plant), Mnl. id., gelijk Hgd. *münze* (*minze*) en Eng. *mint*, uit Lat. *mentham* (-*a*), Gr. μίνθα.

Munten, o. w. (mikken) + Ndd. *münten*, Hgd. *münzen*: is denom. van 1. *munt*; zijn speciale bet. berust op het sinds de 16e eeuw voorkomend gebruik der satirische munten en gedenkpenningen.

Murf, v.: oorspr. onbek; van daar *morfen* + dial. Hgd. *mürpfen*, *morfen*: kauwen.

Murgpijp, murwpijp, v., zooveel als *mergelpijp*.

Murik, v. + Sp. *muruge*; z. ook 2. MUUR.

Murmelen, ono. w., gelijk Hgd. *murmeln*, door dissim. uit *murmeren* + Skr. *marmara*, Gr. μορμύρειν, Lat. *murmurare*, Lith. *murmeti*: een reduplicatie van √MUR = brommen: onomat.:

Murw, bijv., Mnl. *morwe* + Ohd. *muruwi* (Mhd. *mürwe*, Nhd. *mürbe*); daarnevens met ablaut Ohd. *marawi*, Ags. *mearu* + Skr. *mlā*, Gr. μαραίνειν, Oier. *meirb* = week: Idg. √MER = verwelken.

Musch, v., Mnl. *mussche*, met Ndd. *musche* (van waar Hgd. *mösch*), uit Lat. *muscam* (-*a*): z. MOESJE, en vergel. *mosket* en Hgd. *mücke* in *grasmücke*.

1. **Muskaat**, v. (vrucht), gelijk in alle Eur. talen, uit Mlat. *muscatam* (-*a*) = naar *muskus* riekend, een zelfst. gebr. vr. adj. van *muscus*.

2. **Muskaat**. m. (wijn), uit It. *moscato*, hetz. w. als 1. *muskaat*.

Musket, v., uit Mlat. *muscheta*: z. MOSKET.

Muskus, v., uit Lat. *muscus*, door Perz. *musk*, uit Skr. *muṣka* = teelbal. Het muscussap bevindt zich in een zak dicht bij den navel van het dier.

Mut, v.: oorspr. onbek.; beteekenis onbepaald.

Muts, v., Kil. *amutse*, Mnl. *almisse*, gelijk Mhd *almuz*, *mütze* (Nhd. *mütze*), uit Mlat. *almutium* = 1. koorkap (Fr. *aumusse*), 2. koorhoed. Vergel. voor de ontwikkeling der bet. *kap*. De oorspr. van *almutium* is onbek.

Mutsaard, m., bij Kil. *mutsaard*, *moetsaard*, die het w. aanziet als afgel. van *moetsen* = afknotten. — *Dat riekt naar den mutsaard* = naar ketterij, nl. naar den brandstapel: z. ook MOSTAARD.

1. **Muur**, m. (wand), Mnl. id., Os. *mur*, gelijk Hgd. *mauer*, Fr. *mur*, uit Lat. *murum* (-*us*), verwant met *mœne* = vestingmuur.

2. **Muur**, v. (vogelmuur) + Fr. *mouron*: niets is over den oorspr. bekend. Vergel. *murik* en Vla. *goezemoeze* = ganzemuur.

Muzelman, m., door Turksch *musulmān*, uit Perz. *moslimām* = die zich onderwerpt, eigenlijk meerv. van Ar. *moslem* = die zich onderwerpt, met *islam* = onderwerping, van *salama* = hij onderwierp zich (namelijk aan den wil Gods).

Muziek, v., uit Lat. *musicam* (-*a*), van Gr. μουσική = kunst, zelfst. gebr. vr. adj. van μοῦσα = Muze.

N.

1. **Na,** bijv. (dichtbij), Mnl., id., Os. *nâh* + Ohd. *nâh* (Mhd. *nâch*, Nhd. *nah*), Ags. *néah* (Eng. *nigh*), Ofri. *nei*, On. *nâr*, Go. *nehwa* + Osk. *nesimo*, Oier. *nessam* = naaste : Idg. **nēq-*.

2. **Na,** bijw. en voorz. (achter), Mnl. id. + Ohd. *nâh* (Mhd. *nâch*, Nhd. *nach*), Ags. *néh*, Go. *nehw*: een versteende naamval van 1. *na*; de bet. zijn : 1. nabij, 2. zich aansluitend aan.

Naad, m., Mnl. *naet* + Ohd. *nât* (Mhd. id., Nhd. *naht*) = het genaaide : een part. afleidsel van *naaien*.

Naaf, v., Mnl. *nave* + Ohd. *naba*, (Mhd. *nabe*, Nhd id.), Ags. *nafu* (Eng. *nave*), On. *nöf* (Zw. *naf*, De. *nav*) + Skr. *nâbhi* = 1. naaf, 2. navel, Gr. ὀμφαλός = navel, Lat. *umbilicus* = navel, Lett. *naba* = navel : de Lat. en Gr. vormen = Idg. **ombh-*, uit **onbh-*, de andere = Idg. **nobh-* (z. NAVEL).

Naaien, o. w., Mnl. *naeien* + Ohd. *nâjan* (Mhd. *næjen*, Nhd. *nähen* + Gr. νέειν, Lat. *nere* = spinnen : Idg. √NĒ met bijvorm *snē* : z. SNOER. Binnen de Germ. talen komt het w. alleen voor in 't Germ. van 't vasteland, maar het was vroeger verder verspreid, zooals blijkt uit *naald*.

Naakt, bijv., Mnl. *naect* + Ohd. *nacchot* (Mhd. *nacket* en *nacken*, Nhd. *nackt* en *nackend*), Ags. *nacod* (Eng. *naked*), Ofri. *naked* en *nakon*, On. *nökkviđ* en *nakinn* (Zw. *naken*, De. *nögen*), Go. *naqaþs* + Skr. *nagna*, Lat. *nudus* (d. i. **nogvidus*), Oier. *nocht*, Ru. *nagoi*, Lith. *nūgas*: Idg. √NOG. De vorm *naken* met of zonder parag. *d*, beantwoordt aan 't Skr. w., de vorm *naketh-* aan de Lat. en Kelt. ; zonder afleidingssuffixen zijn Slav. en Lith

Naald, v., Mnl. *naelde*, Onfra. *nâlda*, door metathese uit **nadel*, Os. *nâdla* + Ohd. *nâdala* (Mhd. *nâdel*, Nhd. id.), Ags. *nædl* (Eng. *needle*), Ofri. *nêdle*, On. *nâl* (Zw. *nål*, De. *naal*), Go. *neþla*: met suffix *-thlō-* van √NĒ = naaien (z. d. w.). — *Door het oog van een naald kruipen* zinspeelt op Matth. XIX, 24.

Naam, m., Mnl. *name*, Os. *namo* + Ohd. id. (Mhd. *name*, Nhd. *namen*), Ags. *nama* (Eng. *name*), Ofri. *noma*, On. *nafn* (Zw. *namn*, De. *navn*—Germ. *mn* = Skand. *fn*), Go. *namo* + Skr. *nâman*, Arm. *anun*, Gr. ὄνομα, Lat. *nōmen*, Osl. *imon*, Oier. *ainm*: Idg. **nŏmen-* (Skr. en Lat. wijzen op Idg. *nōmen-*, gelijk ook *noemen* : z. d. w.).

Naan, m., Mnl. *naen*, gelijk Fr. *nain*, uit Lat. *nanum* (*-us*).

1. **Naar**, bijv. (akelig), Mnl. **nare*, Os. *naru* + Ohd. subst. *narwa* (Mhd. *narwe*, Nhd. *narbe*) = engte, vernauwing, Ags. *nearu* (Eng. *narrow*) = nauw, Ofr. *nara* = druk : z. BENARD.

2. **Naar**, voorz. (tot), Mnl. *naer*, *nare*, Os. *nâhor* + Ags. *néar* (Eng. id.), On. *nœr*: compar. van 1. *na*, dus b. v. *daarnaar* = dichter daarbij.

Naarstig, bijv., Mnl. *neerstich*, afgel. van 't Mnl. *neernst* = ijver, zijnde het zelfst. gebr. adj. *neernste* = ijverig; dit is gevormd met het voorz. *en* = in (z. DAARENBOVEN) en den datief van *ernst* (z. d. w.) = ijver, begeerte. — Vergel *nechtig*, *nevens*, *nijver*.

Naast, bijv., Mnl. *naest* + Ags., Eng. *next* : superl. van 1. *na*.

Nabootsen, o. w. : z. BOOTSEN.

Nabuur, m., gelijk Hgd. *nachbar* en Eng. *neighbour*, samengesteld met het adj. 1. *na*.

Nacht, m., Mnl. id., Os. *naht* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *nacht*), Ags. *niht* (Eng. *night*), Ofri. *nacht*, On. *nott* (Zw. *natt*, De. *nat*), Go. *nahts* + Skr. *nakta*, Gr. νύξ, genit. νυκτός, Lat. *nox*, genit. *noctis* (Fr. *nuit*), Ier. *nochd*, Ru. *notsji*, Lith. *naktis* : Idg. **noqt-*.

Nachtbraken, ono. w. : zich door 't lange waken de ledematen als 't ware breken : gemaakt naar 't model van *radbraken*.

Nachtegaal, m., Mnl. *nachtegale*, Os. *nahtigala* + Ohd. id. (Mhd. *nahtegal*, Nhd. *nachtigall*), Ags. *nihtegale* (Eng. *nightingale*) = nachtzangster; overal vr. uitgenomen in 't Nndl. Het tweede lid **galō* = zangster, is van denz. oorsprong als *galm* (z. d. w.) = zang, geluid.

Nachtmerrie, vr., gelijk Eng. *nightmare*, door volksetymol. in verband gebracht met *merrie*; is echter samengesteld met **maar*, Mnl. *mare* = nachtspook + Ohd. *mara* (Mhd. *mar*, Nhd. *mahr*), Ags. *mara*, On. *mara* (Zw. id., De. *mare*) + Ru. en Po. *mora*, Bo. *můra*. Ging over in 't Rom.: Fr. *cauchemar* (hier is het eerste lid van Lat. *calcare* = onder de voeten treden, drukken).

Nadeel, o.: z. VOORDEEL.

Nader, bijv., uit **naarder*: nieuwe compar. van *naar*: vergel. *meerder*.

1. **Nagel**, m (aan de vingers), Mnl. *naghele*, Os. *nagal* + Ohd. id. (Mhd. *nagel*, Nhd. id.), Ags. *nægel* (Eng. *nail*), Ofri *neil*, On. *nagl* (Zw. *nagel*, De. *nagle*), Go. werkw. *nagljan* + Skr. *nakha*, Gr. ὄνυξ, gen. ὄνυχος, Lat. *unguis*, Ier. *ionga*, Ru. *nogoti*, Lith. *nagas* = vingernagel, klauw, haak: Idg. *ongh-* en **nogh-*: vergel. *naaf*

2. **Nagel**, m. (spijker), is hetz. w. als 1. *nagel*. Die beteekenis vindt men alleen in 't Germ.

3. **Nagel**, m. (specerij), is hetz. w. als 2. *nagel*, wegens den vorm.

Nagelnieuw, bijv., niet samengst. met *nagel*, maar gevormd naar analogie van *nagelvast*: vergel. *bloedarm*.

Naken, ono. w., Mnl. *naken*, denom. van *nauw*: z. 2. KRIEKEN.

Namaals, bijw. = na dit maal, na dezen tijd: vergel. *voormaals*.

Namelijk, bijw., Mnl. *namelike*, *namondelike* + Hgd. *nämlich*: behoort bij den stam van 't meerv. imp. van *nemen*, niet bij *naam*. De bet. is: elk der genomenen (z. -LIJK en vergel. *aangenaam* en *voornaam*.

Namen, o. w. (noemen), Mnl. id. + Hgd. *nennen* (d. i. *nämnen*), Eng. *to name*.

Nanking, o., uit Fr. *nankin*, naar de stad Nankin (= zuiderhof; — Pekin = Noorderhof; — Tonkin = oosterhof), van waar de Franschen het brachten.

Nap, m., Mnl. id. + Ohd. *napf* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *hnæp* + Osl. *konobŭ*. Ging in 't Rom. over: Fr. *hanap*.

Nar, m., uit Hgd. *narr* (Mhd. *narre*, Ohd. *narro*). — Ging in 't Skand. over: Zw. *narr*, De. *nar*. — Het staat wellicht tot Hgd. *schnurre* in dezelfde verhouding als *neb* tot *sneb*, *mout* tot *smelten*, enz. — Hgd. *schnurre* behoort bij *snorren*; voor de ontwikkeling der bet., vergel. *snaak*.

Nardus, vr., uit Lat. id., van Gr. νάρδος, Perz. *nard*, Skr. *nalada*, van $\sqrt{}$ *nal* = geuren.

Narren, ono. w., gevormd uit het eerste lid van *narreslee*.

Narreslee, v.: zie ARRESLEE.

Narrig, bijv., van dial. *narren* + Hgd. *nerren*: onomat. — Vergel. *snar* van het met *narren* verwante *snorren* (z. NEULEN).

Narwal, m., gelijk Hgd., Eng., enz., ontleend aan Skand. (Zw.-De.) *narhval*, On. *nâhvalr*: het tweede lid *hvalr* = wal(visch); het eerste *nâ* is niet klaar.

Nat, bijv., Mnl. id., Os. id. + Ohd. *naz* (Mhd. id., Nhd. *nasz*), Go. *natjan* = nat maken: staat wellicht tot Lat. *unda* als *naaf*, *nagel* tot *umbilicus*, *unguis*.

Nater, vr., Kil., id.: de Mhd vorm van *adder* (z. d. w.).

Natuur, v., uit Lat. *naturam* (-*a*), een afleid. van *natus* (d. i. **gnatus*) = geboren, van $\sqrt{}$ GEN (z. KIND en voor het suffix, vergel. *avontuur*).

Nauw, bijv., Mnl. *naeu* + Mhd. *nouwe* (Nhd. *genau*), van $\sqrt{}$ NAU = ineendringen (z. NOOD).

Navegaar, v., Mnl. *navegeer* + Ohd. *nabagêr* (Mhd. *nebgêr*, Nhd. *naber*), Ags. *nafegâr* (Eng. *auger*: vergel. *avegaar*): z NAAF en 2. GEER.

Navel, m., Mnl. id. + Ohd. *nabolo* (Mhd. *nabel*, Nhd. id.), Ags. *nafela* (Eng. *navel*), On. *nafli* (Zw. *næfle*, De. *navle*) + Skr. *nâbhila*, Gr. ὀμφαλός, Lat. *umbilicus*, Oier. *imbliu*: dimin. van *naaf* (z. d. w.).

Navenant, bijw.: z. AVENANT; de prothet. *n* komt van *op zijn-avenant*.

Nazaat, m.: z. LANDZAAT.

Neb, v., Kil. *nebbe* + Ags. *neb* (Eng. id.), On. *nebbi* (Zw. *näbb*, De. *næb*), waarnevens *sneb*: z. d. w. — Op dat woord gaat Fr. *re nifler* terug.

Nechtig, bijv., ouder Nndl. id. = nauwkeurig, ijverig, getrouw, gevormd van 2. *acht*, gelijk *naarstig* (z. d. w.) van *ernst*.

Neder, bijw., Mnl. id., Os. *niþar* +

Ohd. *nidar* (Mhd. *nider*, Nhd. *nieder*), Ags. *niþer* (Eng. *nether*), On. *niðr* + Skr. *nitaram*, Osl. *nizŭ*: afleid. met compar. suff van Idg. **ni*, Skr. *ni* = neder (z. NEST en ACHTER, ONDER). — *Terneder* = *der neder*, d.i. *daar neder*.

Neef, m., Mnl. *neve* + Ohd. *nevo* (Mhd. *neve*, Nhd. *neffe*), Ags. *nefa*, On *nefi*, Go. *niþjis* (d. i. **nif-thjis*) + Skr. *napāt*, Gr. νέποδες, Lat *nepos* (van welks accus. Fr. *neveu*), Oier. *nia*, Osl. *netijī* (z. NICHT). Eng. *nephew* komt uit Fr.

Neefje, o. (mugje)+dial. Hgd. *neffe* = bladluis + Gr. κνίψ, Osl. *s-knipa* = mug.

Neen, bijw., Mnl. id., Os. *nên* + Ohd. *nein* (Mhd. en Nhd. id.) + Lat. *nōn*, ouder *nœnum*: een samenst. met de ontkenningspartikel *ni* (z. 2. EN), die ook in *nergens*, *niemand*, *niet*, *nimmer*, *noch*, *nooit* en *maar* steekt, — en het onz. van het telw. *een* (Lat. *unum*). — Eng. *no* (Ags. *nâ*) is hetz. als Hgd. *nie* = nooit (z. NIMMER).

Neep, v., Mnl. *nepe*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *nijpen*.

1. **Neer**, v. (dorschvloer), Kil. *neere*, met prothet. *n* uit **ere*, gelijk Ohd. *ero* (Mhd. *ern*, Nhd. *ähren*), van Lat. *area* = dorschvloer.

2. **Neer**, v. (tegenstroom, draaikolk) + Mhd. *nerge*, (Nhd. *nehrung*): misschien afgel. van 1. *naar*.

1. **Neet**, v. (luizenei), Mnl. *nete* + Ohd. *niz* (Mhd. id., Nhd. *nisz*), Ags *hnitu* (Eng. *nit*), On. *nitr* (Zw. *gnet*, De. *gnid*): Ug. **hnit-* + Gr. κονίς, gen. κονίδος, Bo. *hnida*, Ru. en Po. *gnida*

2. **Neet**, v. (klinknageltje) + Mhd. *niet* (Mhd. id.): behoort bij Mnl. *nieden* = klinken, Ohd. *hniotan*, On. *hnjóða* = slaan: niet verder na te gaan.

Neetoor, m.: vergel. *netenkop* en *netenkam*.

Neffens, bijw., staat tot *nevens* als *effen* tot *even* (z. NEVEN).

Neg, v.: z. NEGGE.

Negen, telwoord, Mnl. *neghene*, Os. *nigun* + Ohd. *niun* (Mhd. id., Nhd. *neun*), Ags. *nigon* (Eng *nine*), Ofri *nigun*, On. *niu* (Zw. *nio*, De. *ni*), Go. *niun*: Ug. **ne-w-un*, *ni-j-un* + Skr. *navan*, Gr. ἐν-νέα, Lat. *novem*, Oier. *noi*, Osl. *devontĭ*, Lith. *devyni* (in beide *d* voor *n*): Idg. **ne-u̯-m̥*.

Negentig, telw.: z. DERTIG en TACHTIG.

Neger, m., gelijk Hgd. id., uit Fr. *nègre*, van Sp. *negro*, Lat. *nigrum* (*niger*) = zwart.

Negeren, o. w., denom. van *neger*; vergel. het synon. *turken*.

Negerij, negorij, v., uit Mal. *negeri* = aanzienlijk dorp, van Skr. *nagari* = stad.

Negge, v., Kil. *negghe* + Hgd. *nickel*, Eng. *nag*.

Neien, ono. w., Mnl. id. + Ags. *hnægan* (Eng. *to neigh*), On. *hneggja* (Zw. *gnägga*, De. *gnegge*): onomat.

Neigen, o. w. + Hgd. id.: als factit. gevormd van denz. stam als 't enk. imp. van *nijgen*.

Nek, m., Mnl. *necke* + Ohd. *hnach* (Mhd. *nacke*, Nhd. *nacken*), Ags. *hnecca* (Eng. *neck*), Ofri. *hnekka*, On. *hnakki* (Zw. *nacke*, De. *nakke*): verwant met 1. *nok* (z. d. w). — *Een harden nek hebben*, naar o. a. Exod. XXXII.

1. **Nekken**, o. w. (dooden), denom. van *nek*: vergel. *den nek kraken* gelijk een konijn.

2. **Nekken**, o. w. (plagen) + Hgd. *necken*: oorspr. onbek. Ging in 't Rom. over: Fr. *faire la nique* en *faire une niche*.

Nel, v., in Brab. *kornel*.

Nemen, o. w., Mnl. id., Os. *niman* + Ohd. *neman* (Mhd. *nemen*, Nhd. *nehmen*), Ags. *niman*, Ofri. *nema*, On. id., Go. *niman* + Skr. *nam* = buigen, Gr. νέμειν = schikken, toedeelen (van waar *-noom* en *-nomie* als tweede lid van Gr. bastaardwooden), Lat. *emere* = koopen, Oier. *em*, Ru *imati* = nemen: deze drie laatste gaan terug op Idg. *n̥m-* (geassim. tot *m̥m-*), de andere op Idg. *nem-*.

Neppe, v., Kil. *nepte*, *nipte*, gelijk Fr. *nepte*, uit Lat. *nepetam* (*-a*): oorspr. onbek.

1. **Nerf**, v. (van het leder, — berg bij kinderen) + Hgd. *narbe*: z. 1. NAAR.

2. **Nerf**, (aan een blad), gelijk Hgd. *nerv*, Eng. *nerve*, Fr. *nerf*, uit Lat. *nervum* (*-us*), van Gr. νεῦρον = zenuw, verwant met *snoer* (z. d. w.).

Nergens, bijw.: z. NEEN en ERGENS.

1. **Nering**, v. (middel van bestaan), Mnl. *neringhe* + Mhd. *nerunge*: afgel.

van *neren + Hgd. nähren: z. GENEREN. Hgd. nahrung is niet afgeleid van nähren, maar van Ohd. nara = onderhoud, dat van denz. oorspr. is als nähren.

2. **Nering**, v. (landtong): afgel. 2. NEER.

Nerpen, ono. w.: z. SNERPEN.

Nes, v., Mey. id., in plaatsnamen -nisse + Ags. næss (Eng. ness), On. nes (Zw. näs, De. næs): afleid. van denz. stam als neus.

Nesch, bijv., Mnl. id. + Ags. hnæsc (Eng. nesh), Go. hnasqus.

Neskebol, m.: saamgest. met nesch, dus = week van hersenen.

Nest, o., Mnl. id. + Ohd. nest (Mhd. en Nhd. id.), Ags. nest (Eng. id.) + Skr. nidas (*ni-zdas), Arm. nist, Lat. nidus (*ni-zdus), Oier. net, Lith. lizdas (*ni-zdas), waarin het Idg. præfix *ni = neder (z. d. w.) en den zw. graad van √SED = zitten (z. d. w.). — Nest in boos nest is opgemaakt in kakkernest.

Nestel, m., Mnl. nestel + Ohd. nestila (Mhd. nestel, Nhd. id.), Ofri. nestla: niet verder na te gaan: staat het voor *näg-stl-, dan is 't verwant met Skr. √nah, Lat. nectere, Idg. √NEGH = knoopen; — anderen willen verband zien met Lat. nodus (uit *nozdus, gelijk nidus uit *nizdus: z. NEST) = knoop, dat wij echter bij knot (z. d. w.) anders opgevat hebben. — Van hier nestelen = talmen, knoeien, en vernestelen = in de war brengen; — nesten, nesterijen zijn opgemaakt uit muizenesten.

Nesteling, m. (visch), hetz. als nesteling = jonge vogel, zijnde zoo klein dat hij het nest nog niet heeft kunnen verlaten.

Nestig, bijv. (vuil), van nest in ongunstigen zin.

1. **Net**, bijv. (zuiver), gelijk Hgd. nett en Eng. neat, uit Fr. net, van Lat. nitidum (-us) = glansend, van nitere = schijnen.

2. **Net**, o. (strikwerk), Mnl. nette, Os. netti + Ohd. nezzi (Mhd. netze, Nhd. netz), Ags. net (Eng. id.), Ofri. nette, On. net (Zw. nät, De. net), Go. nati + Lat. nassa (d. i. *nad-ta).

Netbakje, netbord, o., met den stam van netten.

Netel, nettel, v., Mnl. netel + Ohd. nezzila (Mhd. nezzel, Nhd. nessel), Ags. netele (Eng. nettle), Zw. nässla (d. i. *netla), De. nelde (d. i. *netle): dimin. van *nete + Ohd. nazza, On. nõtr = netel + Oier. nenaid, Lith. notere, misschien ook Gr. κνίδη, waarvan de k in dit geval geen æquivalent heeft.

Neteldoek, o., d. i. doek van netelgaren.

Netten, o. w. (nat maken), Mnl. id., met e = ă, van nat + Hgd. nätzen.

Neuken, o. w. = stooten, tergen, knoeien, enz. + Oostfri. nöken: oorspr. onbek.

Neulen, neuren, neurien, ono. w. + Hgd. nerren: onomat. (z. NURKEN).

Neus, m., Mnl. nese (eu = e = ă) + Ohd. nasa (Mhd. nase, Nhd. id.), Ags. næse, On. nös (Zw. näsa, De. næse); daarnevens Ags. nosu (Eng. nose): Ug. *nas- en nos- + Skr. nāsā, Lat. nāsus, Osl. nosŭ, Lith. nosis: Idg. *nās- en nās. Daarvan is afgel. nes. - Het neusje van den zalm vertoont een volksetym. vervorming wellicht van 3. neutje.

Neuswijze, m. = die alles op den reuk ontdekt, gelijk een jachthond.

1. **Neut**, v. (ingelascht stuk) + Mhd. nuot (Nhd. nute); daarnevens Ohd. hnuo en nuoil.

2. **Neut**, v. (oudje), behoort bij neutelen.

3. **Neut**, v., bijvorm van 3. noot.

Neutel, m. + Hgd. nöszel = kleine maat: oorspr. onbek.

Neutelen, ono. w., ouder Nndl. id. + Hgd. nusseln, nussen = achteloos arbeiden, talmen: verwant met knutselen (z. KNAGEN).

Nevel, m., Mnl. id., Os. nebal + Ohd. nebul (Mhd. nebel, Nhd. id.), Ags. adj. nifol = duister, On. nifl = duisternis + Skr. nabhas = wolk, Gr. νεφέλη, Lat. nebula = nevel, Osl. nebo = hemel.

Nevens, bijw., Mnl. id. + Ohd. ineben (Mhd. eneben, Nhd. neben), Ags. on efn (Eng. anent): saamgest. met het voorz. en (z. DAARENBOVEN) en het adj. even, dus = in evene lijn. Het Ndl. nevens werd in 't Hgd. overgenomen als nebst.

Nibbelen, w., van neb (z. d. w.) en = 1. afbekken, 2. trekkebekken; werd verward met nippelen.

Nichel, v., gelijk Hgd. id., uit Lat. *nigella*, van *niger* (z. NEGER) wegens de zwarte kleur van het zaad.

Nicht, v., Mnl. *nichte* (cht = ft) + Ohd. *nift*, Ags. *nift*, Ofri. id., On. *nipt*, Go. *niþjo* (d. i. *nif-thjo*) + Skr. *napti*, Lat. *neptis*, Oier. *necht*: een afleid. van *neef*. Nhd. *nichte* komt uit Ndd.

Niemand, voornw., Mnl. *niemen*, Os. *neoman* + Hgd. *niemand*: z. NEEN en IEMAND.

Niemendal, bijw., Mnl. *niet bedallen*. Het Mhd. kent *betalle* = geheel en gansch: hieruit besluit men tot een Germ. voorz. **bed* = bij, met + Gr. πεδά, Arm. *het*: instrum. van *voet* (z. d. w.). Idg. *p* werd Germ. *b* in plaats van *f*.

Nier, v., Mnl. *niere* + Ohd. *nioro* (Mhd. *niere*, Nhd. *niere*), Meng. *nêre*, On. *nýra*: Ug. **neurō* uit **newrō*, **negwrō* + Gr. νεφρός, Lat. *nefrones*: Idg. **neghr-*.

1. **Niet**, v.: z. 2. NEET.

2. **Niet**, o. (ertsasch), gelijk Hgd. *nicht* uit Gr.-Lat. *onychitis* = galmei.

3. **Niet**, bijw., o., v., Mnl. *niet*, *nieut*, Os. *neowiht* + Ohd. id. (Mhd. *niht*, Nhd. *nicht*), Ags. *nâwiht* (Eng. *naught*, *not*), Ofri. *nâwet*, Go. *ni waihts*: z. NEEN en IET.

Niets, bijw., uit *niets niet*, nog dagelijks in België gebruikt: *hij en heeft niets niet* + Mhd. *nihtes niht* (waaruit Nhd. *nichts*): vergel. Fr. *rien de rien*, Lat. *nihili nihil* en z. IETS en ALLES.

Niettemin, bijw.: hier is *te* hetz. als in *des te* (z. d. w.); vergel. Hgd. *nicht destoweniger*, Eng. *nevertheless*.

Nieuw, bijv., Mnl. *nieuwe*, Os. *niwi* en dial. *nuw*, Mnl. *nuwe*, Os. *niuwi* + Ohd. *niuwi* (Mhd. *niuwe*, Nhd. *neu*), Ags. *nîwe* (Eng. *new*), Ofri. *nîe*, On. *nýr* (Zw. en De. *ny*), Go. *niujis* + Skr. *navyas*, Gr. νέος, Lat. *novus*, Ier. *nuadh*, Ru. *nowuj*, Lith. *naujas*: wellicht afgel. van de partikel *nu*; vergel. Lat. *vetus* = oud, met Gr. ἔτος = jaar.

Nieuwers, bijw. (nergens), Mnl. *niewer* = ni-ie-waar: z. ERGENS en NEEN.

Nieuws, o., is partit. genit. ontstaan uit *iets nieuws*: vergel. *het lekkers*. Eng. *news*, Meng. *newes*, kan hetz. zijn, maar meestal vat men het op als een meerv., dat het Fr. *des nouvelles* vertaalt.

Niezen, ono. w. + Ohd. *niosan* (Mhd. *niesen*, Nhd. id.), Meng. *nêsen* (Eng. *to neese*), On. *hnjósa* (Zw. *nysa*, De. *nyse*): z. FNIEZEN.

Nijd, m., Mnl. *nijt*, Os. *nîđ* + Ohd. *nîd* (Mhd. *nît*, Nhd *neid*), Ags. *nîþ*, Ofri. id., On. *nîđ*, Go. *neiþ* + Oier. *nith* = nood, strijd: Idg. √NEIT met bijvorm √NEID als in Skr. √*nid* = smaden, Gr. ὄ-νειδος = verwijt, Lett. *naids* = haat, Go. *naiteins* = smaad.

Nijdnagel, m. + Hgd. *neidnagel*: verg. ouder Nndl. *dwanghnagel*, Ndd. *nodnagel*, Eng. *agnail* uit Ags. **angnægl*, Ofri. *ongneil* (d. i. ang-nagel): alle moeielijk te verklaren samenstellingen, die op bijgeloof berusten; het Fr. zegt ook *envie* (eigenlijk afgunst) = 1. moedermaal, 2. nijdnagel.

Nijfelen, o. w., uit dial. Hgd. *niffeln*, frequent. van **niffen*, intensief van **neifen* = nijpen: vergel. *iets wegknippen*.

Nijgen, ono. w., Mnl. *nighen*, Os. *hnîgan* + Ohd. *nîgan* (Mhd. *nigen*, Mhd. *neigen*), Ags. *hnîgan*, Ofri. *hnîga*, Go. *hneiwan*: Germ. √HNIGW + Lat. *connivere*, d.i. **con-cnighw-ere*: Idg. √KNEIGH.

Nijnagel, m.: NIJDNAGEL.

Nijpen, o. w., Mnl. *nipen* + Ndd. id., Meng. id. (Eng. *to nip*): staat tot *knijpen* als Hgd. *nagen* tot Ndl. *knagen* (z. d. w.).

Nijver, bijv., bij Hooft id. + Ndd. *nîver*; daarnevens dial. Ndl. en Ndd. *nuver*, dial. Hgd. *nüfer*, Ags. *nêfre*, On. *næfr*: niet met zekerheid te ontleden.

1. **Nik**, m. (snik): z. SNIK en vergel. *neb*.

2. **Nik**, m. (knik), verbaalabstr. van *nikken*.

1. **Nikkel**, o. (metaal), uit Hgd. *nickel*, van Zw. id.: zoo genoemd door A. v. Cronstedt in 1754: oorspr. onbek.

2. **Nikkel**, v. (plant): z. 2. NIKKER.

Nikken, ono. w. + Hgd. *nicken*: intensief van *nijgen*, gelijk *bukken* van *buigen*.

1. **Nikker**, m. (watergeest), Mnl. *necker* + Ags. *nicor* (Eng. *nick*), On. *nykr* (Zw. *näk*, De. *nök*): z. NIX.

2. **Nikker**, v. (klaproos), is hetz. w.

als 1. *nikker* : vergel. Hgd. *nixblume*, De. *nőkkeblomster*, De. *näckblad*, die echter een ander bloem aanduiden. De naam berust op bijgeloof.

Nimmer, bijv., Mnl. *nemmere* + Hgd. *nimmer* : niet uit **ni-immer*, maar uit **nie-meer* (= nooit meer) gelijk *immer* uit **ie-meer* (= ooit meer) — **Nie*, Os. *nio* + Ohd. id. (Mhd. *nie*, Nhd. id.), Ags. *nā* (Eng. *no*) = *ni-ie*, waarover z. NEEN en IMMER.

Ninnen, ono. w., bijvorm van *nunnen*.

Nippe, v. : z. NEPPE.

Nippelen, o. w. + Eng. *to nibble* : frequent. van 1. *nippen*.

1. **Nippen,** ono. w. (krabben), intensief van *nijpen*.

2. **Nippen,** ono. w. (met kleine teugen drinken), waaruit Hgd. *nippen* + dial. Hgd. *nüpfen*, Eng. *nipple* (=tepel).

Nippertje, o., behoort bij 1. *nippen*, van *nijpen*; *neep* heeft dezelfde beteekenis.

Nis, v., uit Fr. *niche*, van It. *nicchia* = schulpvormige holligheid, Lat. *mytilum* (*-us*) = zeemossel, dat te oordeelen naar zijn bijvorm *mutulus*, een dimin. is van *mus*, evenals zijn synon. *musculus* (z. MOSSEL).

Nisch, bijv. : z. NESCH.

Nix, v., uit Nhd. *nixe* (Mhd. id., Ohd. *nicchessa*), vrouwelijken vorm van Nhd. *nix* (Mhd. *nickes*, Ohd. *nihhus*), dat met afwiss. *s-r* een bijvorm is van *nikker* : z. d. w.

Nobis, m. (duivel), opgemaakt uit *nobiskroeg*, d. i. hellekroeg, welks 1ste lid uit Mlat. *in abysso* = in den afgrond (der hel) (z. AFGROND) : in de middeleeuwen werd de duivel vaak voorgesteld als een waard, en de hel als zijn kroeg of herberg.

Noch, bijw., Mnl. *noch*, Os. *noh* + Ohd. id. (Mhd. *noch*, Nhd. id.), Go. *nih* + Lat. *neque* : een samenst. met *ni* (z. NEEN) en de enklit. partikel Go. *-h*, *uh* + Skr. *-ca*, Zd. *ca*, Gr. τε, Lat. *-que*, Oier. *-ch* : Idg. **qe* = en, ook. De *o* in *noch* is ontstaan onder den invloed der gutturale spirant.

Nochtans, bijw. met adverb. *s* uit Mnl. *nochtanne*, d. i. nog dan + Hgd. *dennoch*.

Noegen, ono. w., behoort bij *genoeg*.

Noemen, o. w., Mnl. id. + Mhd. *benuomen* : wijst op Idg. **nōm-*, terwijl *naam* teruggaat op Idg. **nŏm-*.

Noen, m., Mnl. *noene*, Os. *nôna*, gelijk Ohd. id. (Mhd. *nône*, Nhd. id.) en Ags. *nôn* (Eng. *noon*), uit kerklat. *nonæ* = de nonen, de getijden die gelezen werden op het 9de uur (*hora nona*) van den dag, d. i. om 3 uur 's namiddags : dit uur was bij de Romeinen en heel de middeleeuwen door het uur van den voornaamsten maaltijd. *Nona* vr., *nonus* m. (**novimus*) is rangtelwoord van *novem* = negen (z. d. w.).

Noesch, bijv., Kil. id. en *nuesch* : oorspr. onbek.

1. **Noest,** m. (kwast), met proklit. *n* uit 3. *oest* : z. d. w.

2. **Noest,** bijv. (naarstig), bij Bredero *noost*, wellicht uit voorz. *en* (z. NEVENS) en *oogst*.

Nog, bijw., Mnl. *noch*, Os. *noh* + Ohd id. (Mhd. *noch*, Nhd. id.), Go. *nauh* : een samenst. met *nu* en de partikel *-uh* besproken bij *noch*.

1. **Nok,** v. (uiterste punt), Kil. *nocke* = hanebalk; van hier in 't Hgd., De. en Zw. met de bet. *ranok* : ablaut van *nek*. Het Rom. : It., Sp. *nuca*, Fr. *nuque* komt in vorm overeen met *nok*, in bet. met *nek*.

2. **Nok,** m (snik), bijvorm van 2. *nik* : vergel. *hikken*.

Nokken, o. w. (knoopen) : oorspr. onbek.

Nol, v., ouder Nndl. *nol* = zandheuvel. Mnl. *nolle* = schedel + Ohd. *hnol*, Ags. id. = toppunt.

Nommer, o., uit Lat. *numerum* (*-us*) = getal.

1. **Non,** v. (kloosternon), Mnl. *nonne*, in alle Eur. talen, uit Lat. *nunnam* (*-a*), Gr. νόννα = moeder.

2. **Non,** v. : in alle andere bet. is hetz. w. als 1. *non*, met zinspeling op de kleedij, het cœlibaat, enz.

Nonnefortje, o. + Hgd. *nonnenfurz* : vergel. Fr. *pet-de-nonne*. Het tweede lid Mnl. *vort* = veest + Hgd. *furz* : een afleid. met ablaut van Mnl. *verten* + Ohd. *ferzan* (Mhd. *verzen*, Nhd. *farzen*), Ags. *feortan* (Eng. *to fart*), On. *freta* + Skr. √*prd*, Gr. πέρδειν, Ru. *perdjetj*, Lith. *persti*, Lett. *pirst* : Idg. √PERD (z. VEEST).

Nood, m., Mnl. *noot*, Os. *nôd* + Ohd.

nót (Mhd. id., Nhd. id.), Ags. *néad* (Eng. *need*), On. *nauð* (Zw. en De. *nőd*), Go. *nauþs* = dwang, gevaar, nood + Osl. *navi*, Lett. *nave* = dood : Idg. √NAU (z. NAUW).

Nooddruft, v., Mnl. *nootdorft*, Os. *nódþurft* + Ohd. *nótduruft* (Mhd. *nót-durft*, Nhd. id.), Go. adj. *naudiþaurfts* : het tweede lid is een afleid van *durven* (z. d. w.); het geheel = dringende behoefte.

Noode, bijw. (ongaarne), Mnl. *node* + Ohd. *nóto* (Mhd. *nóte*), Go. *nauþai* : versteende naamval van *nood*, dus = met dwang, tegen wil.

Nooden, o. w., Mnl. *noden* = dwingen, uitnoodigen, Os. *nódjan* : denom. van *nood*.

Noodwendig, bijv. + Hgd. *notwendig* : uitbreiding met *-ig* van *noodwende* = noodig. Suff. *-wende* (van *wenden*) = gekeerd tot, reikend naar, bestaande in.

Noodzaak, v., Mnl. *nootsake* = dringende zaak, met *nood* in zijn eerste bet. van *dwang*.

Nooit, bijw., Mnl. *noint* : oorspr. onbek.; misschien *noint* = **nooi-niet*, waarin *nooi* een onverklaarde bijvorm zou zijn van **nie* (z. NIMMER); in dit geval ware *ooit*, Mnl. *oit*, *oint* uit *nooit* gevormd. Nevens *nooi* heeft *nie* nog een bijvorm *nouw* (of *nauw*) in Vla. *nouwers* = *nieuwers*.

Noor, m., verkort uit *noorman*, van De. *normand*, d. i. **nordmand* = noordman : vergel. *Noorwegen*, Eng. *Norfolk*, *Norwich*, alle met synkope der *d* (*th*).

Noord, o., Mnl. *noort*, Os. *norþ* + Ohd. *nord* (Mhd. *nort*, Nhd. *nord*), Ags. *norþ* (Eng. id.), On. *norðr* (Zw. *nord*, De. id.) + Gr. νέρτερος = beneden, Ombr. *nertro* = linksch : vergel. Skr. *dakṣiṇa* = 1. rechts, 2. zuid (voor iemand die naar het Oosten ziet). Het Germ. w. ging in 't Rom. over : Fr. *nord*, It. *norte*.

Nooslijk, bijv., ouder Nndl. *noselijck*, van Mnl. *nose* = misbaar, verdriet, gelijk Eng. *noise*, uit Fr. *noise* = krakeel, waarvan de oorspr. onbek. is : misschien van Lat. *noxiam* (*-ia*) = leed : z. ONNOOZEL.

1. **Noot**, v. (aanmerking), Mnl. *note*, uit Lat. *notam* (*-a*) = kenteeken, zelfst. gebr. vr. adj. *notus* = bekend, eigenl. v. d. van *noscere* = kennen (z. d. w.).

2. **Noot**, v. (muzieknoot), Mnl. *note* : hetz. w. als 1. *noot*.

3. **Noot**, v. (vrucht), Mnl. *note* + Ohd. *nuz* (Mhd. id., Nhd. *nusz*), Ags. *hnutu* (Eng. *nut*), On. *hnot* (Zw. *nőt*, De. *nőd*) + Lat. *nux* (d. i. **knuks*), Ga. *cno* : Idg. **knu-*.

4. **Noot**, v. (balkstut, enz.) : z. 1. NEUT.

Nop, v. + Eng. *nap* : staat tot *knop* als *nijpen* en *nagen* tot *knijpen* en *knagen* (z. d. w.).

Nopen, o. w., Mnl. id. + Mndd. *noppen* = stooten, On. *hnybba*.

Nopens, bijw., uit *nopends*, teg. deelw. van *nopen* met adv. *s* : z. DOORGAANS.

Norenbaar, m., met prothet. *n* uit Mal *orang bahroe* = nieuw mensch : z. OORLAM, ORANG-OETANG en 4. BAAR.

Nork, m. : z. NURKEN.

Norsch, bijv., Mnl. *norts*, d. i. noordsch : Fr. *norrois* heeft dezelfde beteekenis. — Voor anderen, uit *norksch* = nurksch.

Note, v. (akkervruchten), Mnl. *note* = teelt + Ohd., Mhd. *nôz*, Ags. *néat* (Eng. id.), Ofri. *nát*, On. *naut* = vee : behoort bij *nut* en *genieten*.

Notweg, m., zooveel als *veeweg*, een samenstelling met *note* in de bepaalde beteekenis van *vee*.

November, m., uit Lat. id. : z. NEGEN en DECEMBER.

Nu, bijw., Mnl. id., Os. id. + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id. — *nun* is een adverb. afleid), Ags. *nū* en *nú* (Eng. *now* uit *nú*), Ofri. *nu*, On. *nú* (Zw. en De. id.), Go. *nŭ* + Skr. *nu*, Gr. νύ, νῦν, Lat. *nu-n-c*, Oier. *no*, Osl. *nyně* : z. NIEUW.

Nuchtend, m. : z. OCHTEND.

Nuchter, bijv., Mnl. *nuchteren* + Ohd. *nuohtarnín* (Mhd. *nüchtern*, Nhd. id) : wellicht een afleid. met ablaut van *nacht*.

Nuf, v. + Ndd. *nif*, Oostfri. *nŭf*, IJsl. *nefia* = neuswijze : hetz. als Ndd., Oostfri. *nŭf*, On *nef* = neus, snuit : bijvorm van *neb*.

Nugger, bijv. : z. SNUGGER.

Nuk, vr. : oorspr. onbek. Hieruit Hgd. *nücke*.

Nummer : z. NOMMER.

1. **Nun**, v. (zuigkan), van *nunnen* + Hgd. *ninnen*, dial. Eng. *ninne*=drinken (in de kindertaal).

2. **Nun**, v. (dopje op een tol): hetz. als 2. *non*.

Nurken. ono. w. + Hgd. *nergeln*: wellicht een afleid van het oudere *norren*, *neuren*, gelijk *horken* (z. d. w.) van *hooren*. *Norren* staat tot *knorren* als *nagen* tot *knagen* (z. d. w.).

Nusselen, ono. w.: Hgd. vorm van *neutelen*: z. d. w.

Nut, o., Mnl. *nut* + Ohd. *nuz* (Mhd. id., Nhd. *nutz*) = voordeel, opbrengst: van denz. stam als 't meerv. imp. van *ge-nieten*.

Nutten, o. w. denom. van *nut* in de eerste bet. van *genot*.

Nuun, v. (zeeschelp) + Oostfri. *nūne*: dial. bijvorm van 2. *non*.

O.

O, tuss.: in alle Idg. talen: onomat.

Oblie, v., uit Fr. *oublie*, van Mlat. *oblatam* (-*a*) = misbrood, hostie: zelfst. gebr. v. d. van Lat. *offerre* = offeren (z. d. w. en BAREN).

Och, tuss. + Fri. id.: verdoffing van *ach*.

Ocharm, tuss. + Mnl. *acharme*: saamgest.met tuss.*och* of *ach* en het adj. *arm*: verg.Lat. *heu miserum* en *eilaas*.

Ochtend en **nuchtend**, m., Kil. *nuchten*, Mnl. *nuchten-s*, Os. *uchta* + Ohd. *uohta* (Mhd. *uohte*), Ags. *uhte*, On. *ótta*, Go. *ūhtwo* + Skr. *aktu* = morgen, Gr. ἀκτίς = straal, Lith. *anksti* = vroeg. De vorm *uchten* is datief van *uchte*; de prothet. *n* van *nuchten* is te danken aan 't voorz. *en* (z. DAARENBOVEN) of aan 't lidw. *den* of aan de gestereot. uitdr. *morgen uchtend*; de paragog *d* van *nuchtend* aan analogie met *avond*.

October, m., uit Lat. id.: z. 1. ACHT en DECEMBER.

Oef, tuss. + Fr. *ouf*: onomat.

Oefenen, o. w., Mnl. id. + Ags. *œfnan*, Ofri. *ófnja*: uit **oefnen* voor **oevnen* (met verscherpte *v* vóór *n*: vergel. *loochenen*, *twijfelen*), frequent. van **oeven*, Mnl. *oeven*, Os. *ōbean* + Ohd. *uoben* (Mhd. *üeben*, Nhd. *üben*), On. *œfa* (Zw. *öfva*, De. *öve*) + Skr. *apas*, Lat. *opus* = werk: Idg. √OP.

Oegst, m., onder invloed van *oogst* (z. d. w.), uit *oest*, rechtstreeks van Ofra. *aoust*.

Oeh, tuss. + Hgd. *uh*, Eng. *ugh*: onomat.

Oei, tuss.: onomat.

Oeken; ono. w. (brommen) + Fri. *ūkkern*, Ndd. *okern*: onomat.

Oele, tuss., vroeger *oelen*, eigenl. meerv. van **oel* = beuzeling + Mhd. *uol*, Ags. *ól*, On. *ól* (Zw. *ol*, De. *ől*) = riem. Voor de ontwikkeling der bet. vergel. *draad*, *bast*, enz.

Oelzaad, o.: het eerste lid is verbastering van 1. *heul*.

1. **Oer-**, præfix: z. 3. OOR.

2. **Oer**, o. (aardsoort) + Ndd. *uur*, Ohd. *ér* (Mhd. id.), Ags. *ár* (Eng. *ore*), On. *eir*, Go. *ais* + Skr. *ayas*, Lat. *æs*: z. ERTS en voor de afwisseling van *s* en *r*, vergel. *dier*.

Oeros, m., ouder Nndl. *uuros* + Ohd. *ūrohso* (Mhd. *ūrohse*, Nhd. *auerochs*): een pleonastische samenstelling met *oer* + Ohd. *ūr*, Ags. *ūr*, On. *ūrr* = wilden stier; kan een bijvorm Ug. **usras* gehad hebben en is dan verwant met Skr. *usra* = stier. Was al zeer vroeg overgenomen in 't Lat. *urus*.

1. **Oest**, m.: z. OEGST.

2. **Oest**, bijv., door aphærese uit 2. *noest*.

3. **Oest**, m. (knoest) + Nd. *ost*, Ags. *óst*: ablaut van Hgd. *ast*, Go. *asts* + Arm. *ost*, Gr. ὄζος = tak, knoest.

Oestal, m., Mnl. *oestele*: oorspr. onbek., misschien vervormd uit *hoogstel*.

Oester, m., Mnl. id., gelijk Hgd. *auster*, Eng. *oyster*, Fr. *huitre* (*huistre*), uit Lat. *ostreum*, Gr. ὄστρεον.

Oever, m., Mnl. id. + Mhd. *uover* (Nhd. *ufer*), Ags. *ófer* (Eng. *Windsor*, uit Ags. Windles-ófer): van Germ. præfix **ó*- (Ohd. *ua*, Ags. *á* + Skr. *á*, Gr. η) = aan, bij, — en Germ. **fērô* (Ohd. en Go. *fera* = zijde + Skr. *pāra* = oever) = zijde. Dus *oever* + Gr. ἤπειρος = vasteland.

Oezemoeze, v.: z. 2. MUUR.

1. Of, bijschikkend vw., Mnl. *of*, *oft*, *ofte* (ook *ochte*, met *cht* uit *ft*). Os. *efđa* + Ohd. *eddo*, *odo*, *odar* (Mhd. *ode*, *oder*, Nhd. *oder*: *odo* werd *odar* door invloed van *weder*), Ags. *oþþe* (niet Eng. *or*, dat = Meng. *other*, Ags. *ǽgþer*, een samentr. van *ǽghwæder* : z. IEDER), Ofri. *iefthа*, On. *eđa*, Go. *aiþþau*, een samenst. met *iþ* = en (+ Lat. *et*) en *þau* = of (z. DOCH). De regelm. Ndl. vorm ware **edde*,**odde*, maar in 't Ndl., Ndd. en Fri. werd de eerste der twee *th*'s tot *f*.

2. **Of**, onderschikkend vw., Mnl. *of* (ook *ofte*, *ochte* door verwarring met 1. *of*), Os. *ef* + Ohd. *ibu*, *oba* (Mhd. *obe*, Nhd. *ob*), Ags. *gif* (Eng. *if*), Ofri. *ief*, *iof*, On. *if*, Go. *iba*, *ibai* : instr. en datief van **iba*, Ohd. *iba*, On. *ifi* = twijfel + Lat *opinio*, Osl. *nevŭz-ap-inŭ* (= onverwacht). — In *ik zag niemand, of hij was blijde*, is *of* zeker *niet* 2. *of* = indien, maar 1. *of* = of wel.

Offer, o., Mnl. id., gelijk in vele Germ. talen verbaalsabstr. van *offeren*, uit Lat. *offerre* = opdragen, aanbieden, van *ob* (z. BIJ en OM) en *ferre* = dragen (z. BAREN).

Offerande, v., Mnl. *offrande*, uit Fr. *offrande*, van Mlat. *offerendam* (-*a*) = wat zal of moet geofferd worden, zelfst. gebr. vr. van het lijdend toekomstig deelw. van Lat *offerre*: z. OFFER.

Ofschoon, vw. + Hgd. *obschon* : een samenst. met 2. *of* en 't bijw. *schoon* = op een schoone wijze : vergel. Hgd. *obwohl*, ons *alhoewel* en Fr. *bien que*.

Ofte, vw. : z. 1. en 2. OF.

Oho, tuss. + Hgd. id. : koppeling van *o* en *ho*.

Oi, tuss. + It. *oi*, Gr. *οἴ* : onomat.

Oir, o., Mnl. id., uit Fr. *hoir*, van Lat. *hæredem* (*hæres*) = erfgenaam, een afleid. van *herus* = meester.

Oker, v., gelijk Hgd. *ocker* en Eng. *ochre*, uit Fr. *ocre*, van Lat. *ochram* (-*a*), Gr. *ὤχρα*, zelfst. gebr. vr. van *ὠχρός* = bleek.

Okkernoot, v. door aphæresе der *n* uit Mnl. *nokernoot*, een samenst. met **noker* = noteboom, gelijk Fr. *noyer*, uit Lat. *nucarium* (-*ius*), een afleid van *nux* = noot (z. d. w.).

Oksaal, o. : z. DOKSAAL.

Oksel, m., Mnl. *oexele* + Ohd. *uohsana* (Mhd. *uohse*), Ags. *óxn*, *ócusla*; daarnevens met ablaut (vergel. *noemen*, *naam*), Mnl. *axele*, Os. *ahsla* + Ohd *ahsala* (Mhd. *ahsel*, Nhd. *achsel*), Ags. *eaxl*, Ofr. *axle*, On. *öxl* (Zw. en De. *axel*) + Lat. *axilla* (Fr. *aisselle*) : een afleid. van *as*.

Okshoofd, o., door aphæresе der *h*, uit *hokshoofd* + Eng. *hogshead* : een samenstelling met *hoofd* = kop, stuk, wijnvat (dezelfde bet. had Mlat. *caput* en Fr. *chef*), — en *hog* = groot wijnvat, dat ontleend is aan Fr. **hogue*, van waar *hoguette* = klein wijnvaatje. Plantijn vertaalt *oxhoofd* door *tonneau de France*. Ging uit Ndl. in 't Ndd. Hgd., De. en Zw. over.

Olderman, m. : z. ALDERMAN.

Oleander, m., uit Fr. *oléandre*, met aphæresе der *l*, dissimil. der *r* en synkope der *d*, voor *loridendre*, van Lat. *lauridendrum*, van Gr. *ῥοδόδενδρον* (*ῥόδον* = roos : z. d. w. — *δένδρον* = boom), maar wegens de bladeren vervormd door bijgedachte aan *laurus* = laurier.

Olie, v , Mnl. id., Os. *olig*, gelijk Hgd. *öl* en Ofra. *oil* (waaruit Eng. *oil* en Nfra. *huile*), uit Lat. *oleum*, van Gr. *ἔλαιον* = olie, olijvensap (z. OLIJF).

Oliedom, bijv., in Zeeland *traandom* + Hgd. dial. *ölgötze* en *trangötze* (*götze* = afgod, afgodsbeeld, plomp mensch): geen verklaring ligt voor de hand; vergel. nog *hij is olie* = hij is bedronken (langs de Vla. kust); — te Gent roepen de straatjongens een zatlap achterna : *olie, olie, dŏm!*

Oliesel, o., afgel. van *oliën* = zalven.

Olifant, m., Mnl. id. Het woord, onder invloed van *elefant* gewijzigd uit **olvond*, beantwoordt aan Os. *olbundeo*, dat met Ohd. *olpenta*, Ags. *olfend* en On. *ulfaldi*, ontleend is aan Go. *ulbandus* (spr. *oelvandoes*, uit **ilbandus*) = kameel, zelf ontleend aan Lat. *elephantus*, afgel. van *ἐλέφας*, uit Gr. id. (z. ELP). Uit het Germ. komen van den eenen kant Ofra. en Kelt (Bret.) *olifant*, van den anderen kant Osl. *welĭbondŭ* = kameel, Pru. *weloblundis* = muildier.

Olijf, v., Mnl. *olive*, gelijk Hgd., Eng. en Fr. id., uit Lat. *olivam* (-*a*) = 1. olijf, 2. olijfboom, afgel. van *olea*, uit Gr. *ἐλαία* = olijfboom. Een ander afleid. is Gr. *ἔλαιον*, Lat. *oleum*.

1. **Olm**, m. (boom), *olme*, gelijk Hgd. *ulme*, uit Lat. *ulmum* (*-us*), waarmee Ohd. *elm* (Mhd. id.), Ags. id. (Eng. id.) en On. *almr* (Zw. en De. *alm*) verwant zijn, en in ablautsverhouding staan. Voorts verwant met 1. *els*.

2. **Olm**, v. (houtziekte) + Ndd. *olm*, Mhd. *ulm* (Nhd. *ulm* en *olm*).

Om, bijw. en voorz., Mnl. *omme*, Os. *umbi* + Ohd. id. (Mhd. *umbe*, Nhd. *um*), Ags. *ymbe*, Ofri. *umbe*, *umme*, On. *umb* (Zw. en De. *um*) + Skr. *ambhi*, Gr. ἀμφί, Lat. *amb-* in *ambire*; een vorm zonder nasaal is Skr. *abhi*, Lat. *ob* (z. BIJ) en een vorm met *p*: Skr. *api*, Gr. ἐπί, Germ. *af*, Lith. *ape*. De volle vorm *umbi* (die alleen in samenstellingen kon voorkomen) staat tot *umb* als *ave*, *ane*, *mede* tot *af*, *aan*, *met*. — Voor *om* in *om hals*, *om het leven*, z. OMKOMEN.

Omballing, v. (rommelzoo) uit *om* en *balling*, van het Noordsch id. = inpakking, afgel. van *balla* = inpakken, denom. van *ball* = baal (z. d. w.), dus = emballage.

1. **Omber**, m. (visch), uit Fr. *ombre*, van Lat. *umbram* (*-a*) = 1. schaduw, 2. ombervisch. Vergel. Hgd. *meerschatten* en Gr. σκίαινα van σκιά = schaduw.

2. **Omber**, v. (aardsoort), uit Fr. *ombre*, naar Lat. *terra Umbriæ*, d.i. aarde van *Umbrie*, waar zij het eerst ontdekt werd.

3. **Omber**, m. (kaartspel), door Fr. uit Sp. *hombre* (Lat. *hominem*, *homo*: z. BRUIDEGOM) = man: zoo genoemd naar *den man*, den hoofdpersoon tegen wien de twee andere spelen.

Omboeren, ono. w., uit Fri. *omboerren*, zijnde met *om* een denomin. van *buur* = woning (z. BUUR).

Ombrengen, o. w. + Hgd. *umbringen*: onstaan uit *om het leven brengen*: z. OMKOMEN.

Omdat, vw., uit *om* en den acc. onz. van 't demonst. pron. *die* + Mnl. *omdat* = 1. om deze reden (verleden), 2. te dien einde (toekomst).

Omhelzen, o. w.: z. BEHELZEN.

Omkomen, ono. w. + Hgd. *umkommen*: ontstaan uit *om het leven*, *om den hals komen*. Hier, evenals in *aan den hals komen*, zijn *om* en *aan* niet verbasteringen van het voorz. dat nog in 't Hgd. als *ohne* (z. ON-) voorkomt, maar wel degelijk de voorz. *om* en *aan*, dienende om het bedrag van het verlies aan te duiden: vergel. Fr. *j'en ai fait pour autant*, *j'en suis à autant* = het heeft me zooveel gekost.

Omkoud, bijw., uit De. *umkuld* (Zw. *umkull*, IJsl. *um koll*) = omver, letterlijk over kop: *um* (ons *om* als in *omkeeren*) = over, en *kuld* = On. *kollr*: 2. KOL.

Omme, bijw.: z. OM.

Omtrent, bijw., Mnl. *ommetrent* + Ndd. *umtrint*, Ofri. *trint umbe*, Nfri. *omtrint*, De. *trind om* en *omtrent*, Zw. *omtrent* = rondom: saamgest. met het bijw. **trend* = rond + Zw. en De. *trind*, Ofri. *trund*. Eng. *to trend* (= afdraaien): z. DRENTELEN.

Omver, bijw., Mnl. *om veer* = naar de verte: hier is *ver* het zelfst. gebr. bijv. *ver*. Vergel. Plantijn: *om verre smacken* = *jecter au loing*.

Omzaat, m.: z. NAZAAT.

On-, præfix, Mnl. *on*, Os. *un* + Ohd. Mhd., Nhd. *un*, Ags., Eng. *un*, Ofri. *un*, On. *ó* (Zw. *o*, De. *u*), Go. *un* + Skr. *a* Zend. *a*, Gr. ἀ (alpha privativum, vóór klinkers ἀν), Lat. *in* (*innocens*, enz.), Oier. *an*: Idg. *n̥-*, zw. graad van Idg. **ne*. Verwante vormen zijn 2. *en*, voorts Go. *inu* en Os. *âno* (Mnl. *ane*), Ohd. *âno* (Mhd. *âne*, Nhd. *ohne*), Ofri. *âne*, On. *ón* = zonder + Zend. *ana*, Gr. ἄνευ.

Onbelompen, bijv., van een werkw. **limpen* = voegen, schikken + Ohd. *limfan*, Ags. *limpan*: z. GLIMP.

Onbeschoft, bijv., Vla. *ongeschoeft*, Kil. *onbeschoft*, uit Ndd. *unbeschuft*, dat gevormd kan zijn van een nw. **skôp* = vorm, fatsoen, behoorende bij *schap* en *scheppen*.

Onbesuisd, bijv., Mnl. *onbesuust* = vormloos, ruw, wellicht behoorende bij On. *sûsa* = verrichten, Ags. *sûsl*, Eng. *to souse*. Vla. *onpetjuistig* is moeielijk hetz. woord.

1. **Onder**, bijw. en voorz. (tusschen), Mnl. id., Os. *undar* + Ohd. *untar* (Mhd. *unter*, Nhd. id.), Ags. *under* (Eng. id.), Ofri. id., On. *undir* (Zw. en De. *under*), Go. *undar* + Skr. *antár*, Lat. *inter*, Idg. **n̥tér*: een afleid. van den zw.-

graad van 't voorz. *in* met hetz. suffix als in *achter*, *neder*, enz.

2. **Onder**, bijw. en voorz. (beneden): in al de Germ. talen homon. van 1. *onder*, maar niet hetz. woord + Skr. *adhara*, Lat. *infra*: Idg. **ndher-*, met comparatiefsuffix van een stam *ndh-*, waarvan Lat. *infimus* den superlat. vertoont.

Onderdaan, m., Mnl. *onderdaen*: voor het tweede lid, z. *dusdanig*.

Ondereen, bijw.: z. AANEEN.

Onderhalf, bijv., Mnl. id.: niet een vervorming van *anderhalf*, maar een samenst. met *onder*=tusschen: vergel. Lat. *intermedius*. *Onderhalf* = half onder (= tusschen) één en twee.

Onderhave, v.: z. HONDSDRAF.

Onderhavig, bijv.: niet buiten het Ndl., van **onderhave* = leengoed + Ofri. *onderhava* (*onder* = beneden — en *have*).

Onderhevig, bijv., is met *e* = *ă*, bijvorm van *onderhavig*.

Onderling, bijw., Mnl *onderlinghe*, van 1. *onder*=tusschen, - en suffix *-ling*.

Ondernemen, o. w. = 1. ontnemen (*onder*=tusschen): vergel. Lat. *intercipere*; — 2. aannemen (onder = beneden): vergel Lat. *suscipere*. Die twee homon. werden verward; zoo ook kregen Fr. *entreprendre*, It. *intraprendere*, die eerst =onderbreken, onder invloed van het Germ. de bet. van *aannemen*; het Sp. *interprender* bleef = onderbreken.

Onderrichten, o. w.: z. ONDERWIJZEN.

Onderscheid, o.: z. AFSCHEID.

Onderspit, o.: een samenst. met 2. *onder*. van *spitten*; de bet. is *onderlaag in eene mijn*.

Ondervinden, o. w., met 1. *onder*= tusschen, te midden van.

Onderwijzen, o. w., met 2. *onder*= beneden: vergel. Lat. *subdocere*.

Onderwinden, o. w., Mnl. id. = zich onder iets wenden om het op zich te nemen (1. *onder*= beneden, — *winden*: z. BEWIND). Vergel. ONDERNEMEN.

Onderzaat, m.: z. NAZAAT.

Ondieft, bijv., met *ie* = Friesche umlaut van *oe*, Mnl. *ongedoef*, staat in ablaut met *deftig* (*e* = *ă*). De bet. zijn: 1. onbehoorlijk, 2. bijster, zeer, 3. ter dege, mooi, gepast.

Oneet, v., uit Fri. *unêt*, zooveel als *on-aat*, *on-spijs*.

Onganech, o., Mnl. bijv. *ongans* = ongezond. Het bijv. *gansch* beteekende vroeger (ook Mhd.) *ongedeerd*, *gezond*.

Ongel, v. + Ndd. *ungel*, verder Ags. *unslid*, Hgd. *unschlitt*, uit **ung-slid*: oorspr. onbek.

Onger, m., bijvorm van *eunjer* (z. d. w.).

Ongereede, o., is het zelfst gebr. adj. *ongereed* = niet gereed, niet voor de hand.

Ongeveer, bijw., uit Hgd. *ohngefähr*, Mhd. *ân gevære*=zonder achterdocht, zonder inzicht, toevallig. Voor *ân*, z. ON-; *gevære* is evenals *gevaar* (z. d. w.) een afleid. van *vaar*=hinderlaag, list, enz.

Onguur, bijv., Mnl. *ongehuur*, *ongehier*, Os. *unhiuri* + Ohd. *ungihiuri* (Mhd. *ungehiure*, Nhd. *ungeheuer*), Ags. *unhéore*: een samenst. met het adj. **huur* = zacht, Os. *hiuri* + Ohd. id., Ags. *héore*, On. *hýrr*: niet buiten het Germ.

Onhebbelijk, bijv., is de ontkenning van *hebbelijk* = geschikt, dat de vertaling is van Lat. *habilis*: z. HEBBELIJK.

Onijt, v.: z. ONEET.

Onkel, m., uit Fr. *oncle*, van Lat. *avunculum* (*-us*), eigenlijk = grootvaders zoon, dimin. van *avus* = grootvader (z. OOM).

Onlusten, m. meerv. + Ohd. *unlust* (Mhd. id.), Ofri. *unhlest* = onrust, tumult eigenl. wangeschreeuw: het 2de lid = het gehoorde, geluid, van **luisten*: z. LUISTEREN.

Onledig, bijv.: z. LEDIG.

Onmacht, v., Mnl. id., is niet hetz. als Hgd. *ohnmacht*: z. AAMECHTIG.

Onnoozel, bijv., Mnl *onnosel*, van Mnl. *nosel* = schadelijk, van *nosen* = schaden, *nose* = schade: z. NOOSLIJK.

Onpasselijk, bijv., gevormd van de adverbiale uitdr. *te onpas*: z. 2 en 6. PAS.

Onraad, m., Mnl. *onraet* = verraad + Hgd. *unrat*: uit *on-* en *raad*.

1. **Ons**, o. (gewicht), uit Fr. *once*, van Lat. *unciam* (*-a*) = klein gewicht.

2. **Ons**, voornw., Mnl. *ons*, Onfra. *uns*, Os. *ús* + Ohd. *uns* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *ús* (Eng. id.), Ofri. *ûs*, On. *oss* (Zw. id., De. *os*), Go. *uns*+Skr. *asmân*, Gr. ἡμεῖς, d. i. **ammes*, **amme*, **asme*:

Idg. *ns-, zwakke graad van Skr. *nas*, Lat. *nos*.

3. **Ons**, bijv. : is de pron. genit. *ons* als adj. gebr. Die genit. *ons* is gevormd uit den echten genit. *onzer*, naar analogie van *mijn*, *dijn*, *zijn*.

Onstuimig, bijv., ouder Nndl. *ongestuymich*, *onghestuem*, uit Hgd. *ungestüm*, Mhd. *ungestüeme*, Ohd. *ungistuomi*, van √STAM = tegenhouden (z. STAMEREN). De Ndl. vorm ware *ongestoem*.

Ont-, præfix, Mnl. id. + Ohd. *int* (Mhd. *ent*, Nhd. id.), Ags. *oð* + Osl. *otŭ*, Lith. *at* : het is de proklit. vorm van *ant-* (d. i. *and, met *t* uit *d* omdat het w. onbuigbaar is), Mnl. *ant*, Os. *and* + Ohd. *ant* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *and* (Eng. *an-swer* : z. ANTWOORD), On. *ǫ̃nd*, Go. *and* vóór een werkw., *anda* vóór een naamw. + Skr. *anti*, Gr. ἀντί en ἄντα, Lat. *ante*, Lith. *ant* en *anta* : is een naamval van *einde* (z. d. w.). De bet. is *tegen*; in samenstelling = het tegengaan, beginnen, verwijderen, ontkennen.

Ontberen, o. w., Mnl. *ontberen*, *omberen* + Ohd. *inberen* (Mhd. *enbern*, Nhd. *entbehren*), Zw. *umbära* : oorspr. onbek.; wellicht van 5. *baar* = naakt.

Ontbijt, o., verbaalabstr. van *ontbijten*, Mnl. *ontbiten* = beginnen te bijten.

Ontbreken, ono. w., Mnl. id. + Ndd. id., Hgd. *entbrechen* : zooveel als *zich afbreken*. Vergel. *gebrek*.

Ontevreden, bijv. + Hgd. *unzufrieden*. De logische vorm ware *te onvrede*; vergel. *te onpas*, *te ondeeg*.

Ontfermen, o. w., Mnl. *ontfarmen* : een vorming gelijk *erbarmen* (Mnl. ook *ervarmen*), dus met *ont-* en *be-*, denom. van *arm*. Voor de afwisseling van *v* en *b*, vergel. *ooievaar*, *arbeid* en *aanbeeld*. Daar *b* alleen voorkomt in den anlaut, in de verdubbeling en achter een nasaal, elders echter steeds *v*, kan men die afwisseling zoo uitleggen dat het tweede lid dier samenstellingen niet meer als zulks gevoeld werd, en de *b* niet meer als beginletter werd aangezien. Voor *arbeid* echter heeft wel het tegenovergestelde plaats gehad : men geloofde dat het woord een samenstelling was.

Ontginnen, o. w., Mnl. *ontghinnen*; andere samenstellingen zijn Ohd. *inginnan*, Ags. *onginnan*, Go. *duginnan* en Ndl. *beginnen* (z. d. w.).

Ontheisteren, o. w. : z. HEISTEREN.

Onthutsen, o. w., van *hutsen*, met *ont* gelijk in *ontwaken*.

Ontmantelen, o. w., van *mantel* = hulsel,vesting; vergel. Fr. *démanteler*.

Ontmoeten, o. w., Mnl. id., van *ont* = tegen — en *moeten, Mnl. id., Os. *mōtjan* + Ags. *mētan* (Eng. *to meet*), On. *mœta* (Zw. *mōta*, De. *mōde*), Go. *gamotjan* = te gemoet gaan : niet buiten het Germ. Onwaarschijnlijk is verwantschap met 2. *moeten*.

Ontpluiken, o. w., Mnl. *ontpluken* = openen : uit *ont-be-luiken*.

Ontrieven, o. w. : z. GERIEF.

Ontsnappen, o. w. = met een *snap* ontspringen (z. 2. SNAPPEN).

Ontstentenis, v., uit **ontstentnis*, met *t* uit *d* vóór *n* en *e* = *ā*, van *ontstand* = gebrek, *ontstaan* = ontbreken, afwezig zijn.

Ontwaren, o. w., van een ouder *ontwaar* = gewaar (z. d. w.).

Ontwee, bijw. : het 1e lid is verdoffing van *aan*.

Ontweiden, **ontweien**, o. w. : z. GEWEI en INGEWEIDE.

Ontzag, o., onder invloed van *gezag* ontstaan uit ouder *ontzich* (17e eeuw), apocope van *ontzicht*, staande tot *ontzien* als *gezicht* tot *zien*.

Ontzetten, o. w. + Hgd. *entsetzen* : factit. van **ontzitten* + Ohd. *intsizzen*, Go. *andsitan* = bevreesd zijn, eigenlijk uit zijn zit geraken.

Onverlaat, m., door volksetymol. gewijzigd uit ouder *onvlaet* (Kil.) = vuiligheid, uit Hgd. *unflat*, samengest. met Hgd. *flât* + Ags. *flǣd*, Go. *fled* = zuiver : oorspr. onbek.

Onzent : z. DIJNENT.

Ooft, o., Mnl. *ovet*, Onfr. *ovit* + Ohd. *obaz* (Mhd. *obez*, Nhd. *obs-t*), Ags. *ofet* : oorspr. onbek. Ging in 't Slav. over : Osl. *ovoštĭ*, Po. *ovoc*.

Oog, o., Mnl. *oghe*, Os. *ōga* + Ohd. *ouga* (Mhd. *ouge*, Nhd. *auge*), Ags. *ēage* (Eng. *eye*), Ofri. *āge*, On. *auga* (Zw. *öga*, De. *öje*), Go. *augo* : Ug. **au-go*, met *g* uit *j*, voor **au-jo*, **aw-jo*, **agw-jo* + Skr. *akṣi*, Arm. *akn*, Gr. ὄσσε, d. i. **oq-ie* (ook in ὀφθαλμός = oog, ὄπτομαι

= ik zie), Lat. *oculus*, Osl. *oçi* en Ru. *oko*, Lith. *akis* : Idg. √oq = zien. Dus is in *oo-g* de *g* overblijfsel van 't suffix; de wortel is verbeeld door *oo* (uit **agw*), waarvoor vergel. *ouw*.

Oogenklaar, o. : de plant is een middel om een ziek oog klaar te maken.

Ooglid, o. : z. 2. LID.

Oogst, m., Mnl. *oghest*, gelijk Ohd. *augusto* (Mhd. *ougest*), uit Lat. *augustum* (*-us*), naam der maand *Augustus* (z. d. w. en voor den opgeschoven klemtoon, vergel. AALRUPS).

Oogtalen, o. meerv., Kil. *ooghentale* : het tweede lid is hetz. w. als Ohd. *zagal* (Mhd. en Nhd. *zagel*) = staart, Ags. *tægel* (Eng. *tail*) = staart, On. *tagl* (Zw. *tagel*) = maanhaar, staarthaar, Go. *tagl* = een haar + Skr. *daçâ*, Oier. *dúal* = lok.

Ooi, o., Mnl. *oie* + Ohd. *ouwi* (Mhd. *ouwe*; Nhd. *aue*), Ags. *eowu* (Eng. *ewe*), Go. *awepi* (= kudde) + Skr. *avi*, Gr. ὄϊς, Lat. *ovis*, Oier. *oi*, Ru. *ovtsa*, Lith. *avis* : Idg. **owi-*.

Ooievaar, m., Mnl. *odevare*, uit *odebaar* = schatbrenger : een samenst. met **oode*, Os. *ôd* + Ohd. *ôt*, Ags. *éad*, On. *auđr*, Go. *aud-* = bezit, schat — en een afleid. van **beren* = dragen (z. BAREN). Voor de afwisseling van *b* en *v*, vergel. *ontfermen*.

Ooit, bijw. : z. NOOIT.

Ook, bijw., Mnl. *ooc*, Os. *ôk* + Ohd. *ouh* (Mhd. *ouch*, Nhd. *auch*), Ags. *éac* (Eng. *eke*), Ofri. *âk*, On. *auk* (Zw. *och*, De. *og*), Go. *auk* + Gr. αὖ γε = integendeel (vergel. *ik*). Sommigen echter brengen *ook* tot Os. *ôkjan*, Ohd. *ouhhôn*, Ags. *ýcan* (Eng. *to eke*), On. *auka*, Go. *aukan* = vermeerderen + Skr. *ugras* = geweldig, Gr. αὔξειν, Lat. *augere* = vermeerderen, Oier. *og* = ongedeerd, Lith. *augu* = ik groei : Idg. √aug.

Oolijk, bijv., Mnl. *odelijc*, van Mnl. *oode* = gemakkelijk, Os. *ôđi* + Ohd. *ôdi*, Ags. *éađe*, On. *aud-* + Lat. *otium* = vrije tijd. De ontwikkeling der bet. (1. slecht, 2. gering, 3. dwaas, 4. slim) is niet duidelijk.

Oom, m., Mnl. id. + Ohd. *ôheim* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *éam* (Eng. *eme*), Ofri. *êm* : Ug. **auhaim-* : is wel blijkens de synon. Lat. *avunculus*, Kymr. *ewithr*, Lith. *avynas* en Osl. *uji*, een afleid. van Idg. **awos* = grootvader : Lat. *avus*, Arm. *hav*, Oier. *aue*, Go. *awo* (=grootmoeder), On. *de*. Dan is de 1ste syllabe *auh*=Lat. *avunc-* (z. ONKEL).

Oonen, ono. w. + Ags. *éanjan* (Eng. *to ean*, waarnevens *to yean* = Ags. *geéanjan*), Ug. **agwn-jan* + Gr. ἀμνός, d. i. *agnos*, Lat. *agnus*, Osl. *agnon* = lam.

1. **Oor**, m. (erfgenaam) : z. OIR.

2. **Oor**, o. (zintuig), Mnl. *ore*, Os. *ôra* + Ohd. id. (Mhd. *ôre*, Nhd. *ohr*), Ags. *éare* (Eng. *ear*), Ofri. *âre*, On. *eyra* (Zw. *öra*, De. *öre*), Go. *auso* + Gr. οὖς (d. i. **ouos*, **ousos*), Lat. *auris* (d. i. **ausis* : vergel. *aus-cultare*), Oier. *au*, Osl. en Ru. *ucho*, Lith. *ausis*. Voor de afwisseling van *r* en *s*, vergel. *dier*.

3. **Oor-**, præfix, Mnl. *oor*, *or*, Os. *or*, *ur* + Ohd. *ur* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *or*, Ofri. *ur*, Go. *us* = uit : Ug. **uz*, ontstaan uit **ut* (z. UIT) vóór *d* of *dh* + Zd. *uz*. Bij werkw. wordt het *er-* + Ohd. *ir-* (Nhd. *er-*).

Oorbaar, o., Mnl. *orbare* = gebruik + Mhd. *urbar* (Nhd. id.) : letterlijk *uitbrengst* (opbrengst) : vergel. Fr. *import*. Een samenst. met 3. *oor* en een afleid. van **beren* = dragen (z. BAREN).

1 **Oord**, o. (plaats), Mnl. *oort*, Os. *ord* + Ohd. *ort* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *ord*, On. *oddr* (Zw. *udde*, De. *od*) : wellicht een samenst. met 3. *oor* en een afleid. van den wortel van *doen* : dus = wat uitgezet is, wat uitsteekt. De eerste bet. was *spits* (als in Ags., On. en Mhd.), dan *hoek* (als in Mhd.), dan *plaats* (Hgd. en Ndl.).

2. **Oord**, o. (munt) + Ndd. *ord*, Hgd. *ort* : is hetz. w. als 1. *oord*. Het bet. ¼ van de munteenheid, en is opgekomen door de munten, welke door een kruis (*kreuzer*) in vier hoeken (oorden) verdeeld waren.

Oordeel, o., Mnl. *ordeel*, Os. *urdêli* + Ohd. *urteil* (Mhd. id., Nhd. id.), Ags. *orddl*, Ofri. *urdêl* = uitdeeling, namelijk van de beslissing (z. 3. OOR en DEEL). Hieruit Mlat. *ordalium* en Fr. *ordalie*. — *Een leven als een oordeel*, d. i. zooals op het laatste oordeel.

Oorkonde, v., Mnl. *orconde* = 1. getuigenis, 2. getuige + Hgd. *urkunde* : zooveel als *het uitgekende*. Het werkw.

is *erkennen* (z. 3. OOR en KOND).

Oorkrab, v. : het 2de lid uit Mal. *kraboe*, naam van het Mal. en Jav. oorsieraad.

Oorlam, o., vervormd uit Mal. *orang lama* = mensch van den ouden tijd. De bet. zijn 1. bevaren matroos, 2. matrozenrantsoen, nl. borrel (z. NORENBAAR).

Oorlĭĕt, v., met bijgedachte aan *oor*, vervormd uit Fr. *oreillette*, dimin. van *oreille* (vergel. *oorling*). — Fr. *oreille* is uit Lat. *auriculam* (-*a*), zelf dimin. van *auris* : z. 2. OOR.

Oorling, m. : z. DUIMELING.

Oorlof, o., Mnl. *orlof*, Os. *orlôf* + Ohd. *urloub* (Mhd. *urloup*, Nhd. *urlaub*), On. *orlǫ̂f*, verbaalabstr. bij Go. *uslaub-jan*, Hgd. *erlauben* = inwilligen, behoudens het præf. hetz. als *gelooven*.

Oorlog, m., Mnl. *orloghe*, Os. *urlogi* en *orlag* + Ohd. *urliugi* en *urlag* (Mhd. *urlǖge*), Ags. *orlege*, Ofri. *orloge* = krijg, On. meerv. *ǫ̂rlǫ̂g* = krijg, noodlot. Het eerste lid is het præfix 3. *oor*-; het tweede behoort bij Go. *liuga* = verdrag, huwelijk + Oier. *luige* = eed. Dus *oorlog* = wettelooze toestand.

Oorsprong, m., Mnl. *orspronc* + Hgd. *ursprung*; een samenstelling met 3. *oor*-, zooveel als het ont-, uitspringen.

1. **Oort**, o. (munt) : z. 2. OORD.

2. **Oort**, o. (overschot), ouder Nndl. *orete*, *ooraete* + Meng. *ortes* (Eng. *orts*), dial. Zw. *orāte* : met 3. *oor* en een afleid. van *eten* = het overeten. De eerste bet. was *walging*.

Oorveeg en zijn vervorming **oorvijg**, v. : een samenst. met het verbaalabstr. van *vegen* (z. d. w.) = slag.

Oorzaak, v., Mnl. *orsake* + Hgd. *ursache* : met 3. *oor*- versterking van *zaak* = voorwerp, oerzaak.

Oost, o., naar analogie van *Noord* en *Zuid*, uit het bijw. *oosten*, Mnl. id., Os. *ôstan* + Ohd. *ôstana* (Mhd. *ôsten*, Nhd. id.), Ags. *éastan* (Eng. *east*), Ofri. *âsta*, On. *austana* + Skr. *uṣās*, Gr. ἠώς, dial. αὔως (d. i. **ausôs*), Lat. *aurora* (d. i. **ausosa*), Lith. *auszra* = dageraad. Ging in 't Rom. over : Fr. *est*.

Oosterlucie, v., bij Kil. *oosterlucye*, gelijk Hgd. *osterluzei*, door Mlat., uit Gr. ἀριστολοχία, gevormd met ἄριστος = beste, en λοχεία = kinderbed, als zijnde een hulpmiddel in dat geval.

Oot, v. + Ags. *âta* (Eng. meerv. *oats*) : oorspr. onbek.

Ootmoed, m., Mnl. *ootmoede*, Os. *ôdmôdi* + Ohd. *ôtmuoti* (Mhd. *ôtmüete*), Ags. *éađmôde* = gemakkelijke, welwillende gezindheid : een samenst, met **ood* (waarover bij *oolijk*) en een afleid. van *moed*.

Oozie, v., Mnl. *osie*, *eusie*, uit **ovese* + Ohd. *obisa* (Mhd. *obse*, dial. Nhd. *obsen*), Ags. *efes* (Eng. *eaves*), Ofri. *ose*, On. *ups*, Go. *ubizwa* = overdekte plaats : afleid. van *op*.

Opdirken, o. w. : overdrachtelijke toepassing van *dirk*.

Op, bijw. en voorz., Mnl. *op*, *up*, Os. *up* + Ohd. *uf* (Mhd. *uf*, Nhd. *auf*), Ags. *up* (Eng. *up*), Ofri. *up*, On. *upp* (Zw. *upp*, De. *op*), Go. *iup* : is verwant met *over*, en staat tot Lat. *sub* als *over* tot Lat. *super*.

Opbeuren, o. w., met 1. *beuren*.

Opdoemen, ono. w., d. i. *opdoomen*, met *op* denom. van dial. *doom*, Mnl. id. + Ohd. *toum* (Mhd. id.) + Skr. *dhūmas*, Lat. *fumus* = damp, rook : Idg. √ DHEU.

Opeen, bijw. : z. AANEEN.

Open, bijv., Mnl. id., Os. *opan* + Ohd. *offan* (Mhd. *offen*, Nhd. id.), Ags. *open* (Eng. id.), Ofri. id., On. *opinn* (Zw. *öppen*, De. *aaben*) : misschien verwant met *op*.

Openbaar, bijv., Mnl. *openbare* + Hgd. *offenbar* : een samenst. met 5. *baar* (z. d. w. en vergel. *baarblijkelijk*).

Operment, o., uit Lat. *auripigmentum* = goudverf (*aurum* = goud; voor *pigmentum*, z. PINT).

Opgeruimd, bijv. + Hgd. *aufgeräumt* : v. d. van *opruimen* = op- of wegnemend ruimte maken, in orde brengen.

Opgetogen, v. d. van *optiegen* (z. TIEGEN) = optrekken : vergel. *opgewonden*.

Ophemelen, o. w., Mnl. *hemelen* + Ofri. *himmeljan* : van *heem*. De bet. van 't simplex zijn 1. (in huis) wegstoppen, 2. schikken, 3. in orde maken. Hieruit het adj. *hemel* = schoon.

Opium, o., uit Gr.-Lat. *opium*, van Gr. ὀπός : z. AMFIOEN.

Oppassen, o. w. : z. PASSEN.

1. **Opper**, m. (hooistapel), met suffix -*er* van *oppen*, Mnl. *uppen* = opheffen, ophoopen + Ohd. *ûfôn* (Mhd. *ûfen*, Nhd. *aufen*), Ags. *uppjan* (dial. Eng. *to opry*) : van *op*.

2. **Opper, opperd**, m. (schuilplaats), van *op* = over. Vergel. Hgd. *obdach*.

3. **Opper-**, præfix, afgel. van *op* : vergel. *inner*.

1. **Opperen**, o. w. (voor den dag brengen) : denom. van 3. *opper*.

2. **Opperen**, o. w. (aan oppers zetten) : denom. van 1. *opper*.

3. **Opperen**, ono. w. (handlangersdienst doen), wel hetz. als 2. *opperen*. Van hier *opperman*. Minder waarschijnlijk is hun afl. uit Lat. *operari*, *operarius*.

Opperste, bijv., superlat. van 3. *opper* : vergel. *uiterste*, enz.

Opril, v. : z. 1. APRIL.

Oproer, o. (waaruit Eng. *uproar*) + Hgd. *aufruhr*, Zw. *uppror*, De. *uprör* : bij *roeren* = bewegen.

Opruien, o. w., bij Kil. *oproeyen*, *oproeden*, een samenst. met *rooien* = rukken.

Opstal, m. (gerechtsplaats), verbaal-abstr. van *opstellen*.

Orang-oetang, m., uit Mal. *orang-hoetan* = wild mensch : z. NORENBAAR.

1. **Oranje**, o. (kleur), uit Fr. *orange*, een afleid. van *or*, Lat. *aurum* = goud.

2. **Oranje**, v. (vrucht), uit Fr. *orange* voor **arange* (met bijgedachte aan 1. *orange*, om de goudkleur), van It. *arancia* voor **narancia*, hetwelk met Sp. *naranja* en Po. *laranja*, uit Perz. *nârang*.

Orant, v., gelijk Fr. *oronce*, van Lat. *orontium*.

Orberen, o. w., Mnl. *orbaren* = nutten, van 't adj. *orbare* = nuttig, een afleid. van 't subst. *oorboar*.

Orde, v., ouder Nndl. *orden*, Mnl. *ordene*, uit Ofra. *ordine* (thans *ordre*), van Lat. *ordinem* (*ordo*) = schikking.

Ordentelijk, bijv., met versprongen klemtoon uit *órdentlijk*, hetwelk met epenthet. *t* afgel. is van *orden* : z. ORDE.

Order, v., uit Fr. *ordre* : z. ORDE.

Orego, v., uit Lat. *origanum*, van Gr. ὀρείγανον.

Organsijnzijde, v., door Fr. *organsin*, uit It. *organzino* : oorspr. onbek.

Orgel, o., Mnl. *orghele*, *orghene*, gelijk Ofra. *organ*, Nfra. *orgue*, uit Lat. *organum*, van Gr. ὄργανον = werktuig, verwant met ἔργον = werk (z. d. w.).

Orimbaar, m. : z. NORENBAAR.

Orkaan, m. (waaruit Hgd. *orkan*), gelijk Eng. *hurricane* en Fr. *ouragan*, uit Sp. *huracan*, van Karaïb. id.

Orkest, o., uit Fr. *orchestre*, van Gr. ὀρχήστρα, van ὀρχεῖσθαι = dansen.

Orleans, o., naar de Fr. stad *Orléans*, Lat. *civitas Aureliana*, zoo genoemd onder *Aurelianus*.

Ortolaan, m., door Fr., uit It. *ortolano* = 1. hovenier, 2. ortolaan (d. i. gaardenbezoeker), van Lat. *hortulanum* (-*us*), een afleid. van *hortus* = 1. GAARD.

Orviëtaan, o., door Fr. uit It. *orvietano*, naar den vermaarden *Luppi* van *Orvieto*.

Os, m., Mnl. *osse*, Os. *ohso* + Ohd. id. (Mhd. *ohse*, Nhd. *ochse*), Ags. *oxa* (Eng. *ox*), Ofri. *oxa*, On. *oxi* (Zw. en De. *oxe*), Go. *auhsa* + Skr. *ukṣan*, Zd. *uchšan*, We. *ych* : van den zw. graad van denz. wortel als *wassen* = sterk zijn (z. 1. DOL). In *van den os op den ezel* zou *os* door volksetym. vervormd zijn uit *ors* = paard (z. ROS); dat is niet bewezen : vergel. Fr. *faire des coq-à-l'âne*.

Otter, m., Mnl. id. + Ohd. *ottar* (Mhd. *otter*, Nhd. id.), Ags. *otor* (Eng. *otter*), On. *otr* (Zw. *utter*, De. *odder*) = waterdier + Skr. *udra* = otter, Gr. ὕδρα = waterslang, Ru. *wuidra*, Lith. *udra* = otter. Het staat tot den wortel van *water*, als *os* tot dien van *wassen* (z. 1. DOL).

Oubollig, bijv., Kil. *oubolgich*, Mnl. *abolgich*, van *abolge* = verbolgenheid + Ohd. *âbulgi* : van een werkw. **abelgen* + Ags. *âbelgan* : uit *â* intensivum en *belgen*.

Oud, bijv., Mnl. *out*, Os. *ald* + Ohd. *alt* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *eald* (Eng. *old*), Go. *alþeis* (in plaats van *alds*) : een partic. afleid. gelijk *koud*, *dood*, *luid*, van **alen* = groeien + On. *ala*, Go. *alan* + Lat. *alere* : vergel. Lat. *ultus* in *ad-ultus* = opgegroeid.

Oude, v. (ouderdom), Mnl. *oude* + Ohd. *alti* (Mhd. *elte*, Nhd. *älte*), Ags. *yldu* (Eng. *eld*), On. *elli* : van *oud*, gelijk *koude* van *koud* (z. WERELD).

Ouders, m. meerv., Os. *eldiren* +

Ohd. *eltirón* (Nhd. *eltern*), Ags. *yldran*, Ofri. *aldera* : zelfst. gebr. compar. van *oud*.

Oudroest, m. + Ndd. *oldrūse*, dial. Hgd *altreis* : van 2. *roes*.

Outaar, o. : z. ALTAAR.

Ouw, v. : z. LANDOUW.

Ouwel, m., uit Ofra. *oublee* (thans *oublie*) : z. OBLIE.

Oven, m. + Ohd. *ovan* (Mhd. *oven*, Nhd. *ofen*), Ags. *ofen* (Eng. *oven*), On. *ofn* (Zw. *ugn*), Go. *auhns* + Skr. *ukha* = pot, Gr. ἰπνός = oven.

1. **Over**, bijw. en voorz., Mnl. id., Os. *obar* + Ohd. *ubir* (Mhd. *über*, Nhd. id.), Ags. *ofer* (Eng. *over*), Ofri. *ovir*, On. *yfir* (Zw. *öfver*, De. *over*), Go. *ufar* + Skr. *upari*, Arm. *ver* (d. i. **u-er*, **u-p-er*), Gr. ὑπέρ, Lat. *s-uper*, Oier. *for* (d. i. **u-or*, **u-p-or*) : Idg. **uperi*.

2. **Over**, m. (boegsprietspoor, carlingue) : oorspr. onbek.

Overbodig, bijv. : het 2de lid behoort bij den partic. stam van *bieden*; zooveel als : overmatig aangeboden; z. ook DANIG.

Overeen, bijw. : z. AANEEN.

Overig, bijw., naar 't model van Hgd. *übrig*, een afleid. van *über* = over.

Overlijden, ono. w., Mnl. *overliden* = voorbijgaan : vergel. Fr. *trépasser*, *verleden* en 1. *lijden*.

Overrompelen, o. w. + dial. Hgd. *überrumpeln*, ook *anrumpeln* = aanvallen : hierin steekt het intensief van *rommelen*. Dus = met gerommel en gedruisch overvallen.

Overschrikkelen, o. w. : z. SCHRIKKELJAAR.

Overspel, o., Mnl. id. + Ndd. id., Oostfri. *aferspil* met synon. *aferhôr*. Hier heeft *spel* de in de middeleeuwen zeer gewone bet. van *coitus*.

Overtollig, bijv., Mnl. *overtallich* : door middel van *-ig* zijn *over* en **tal* (d. i. getal) tot één woord verbonden.

P.

1. **Paai**, m. (oud man), uit dial. *pade* = peter, hetwelk met Hgd. *pate*, uit Lat. *pater* = vader (z. d. w. en vergel. *meeken*).

2. **Paai**, v. (termijn), uit Fr. *paye*, verbaalabstr. van *payer* : z. PAAIEN.

1. **Paaien**, o. w. (voldoen), Mnl. *paien* (= betalen, tevreden stellen), uit Fr. *payer*, van Lat. *pacare* = stillen (later) betalen, denomin. van *pax* = vrede (z. VANGEN).

2. **Paaien**, o. w. (harpuizen), gelijk Eng. *to pay*, uit ouder (Fr. (*em*)*poyer*, denom. van *poix* : z. 1. PIK.

1. **Paal**, m. (staak), Mnl. *pael*, gelijk Hgd. *pfahl*, Eng. *pale*, Fr. *pal*, uit Lat. *palum* (*-us*), d. i. **pag-lus*, van denz. wortel als *pangere* = vastmaken (z. VANGEN).

2. **Paal**, m. (ovenpaal), uit Fr. *pale*, van Lat. *palam* (*a*) = schop.

1. **Paan**, m. (schort), uit Portug. *pano*, met Fr. *pagne*, van Lat. *pannum* (*-us*) = stuk doek : z. VAAN.

2. **Paan**, v. (fluweel), uit Fr. *panne*, van Mlat. *pannam* (*a*): oorspr. onzeker.

Paander, v., Mnl. *paenre*, uit Fr. *panier*, van Lat. *panarium* = broodmand, afgel. van *panis* = brood (z. VOEDEN).

Paap, m., Mnl. *pape*, gelijk Hgd. *pfaffe*, uit Gr. παππᾶ, vocatief van παππᾶς = geestelijke : z. PAUS en PAPA.

Paar, o., Mnl. *paer*, gelijk Hgd. *paar* en Fr. *pair*, uit Lat. *parem*, accus. van *par* = gelijk.

Paard, o., Mnl. *paert*, gelijk Ohd. *pfarifrid* (Mhd. *pferit*, *pfert*, Nhd. *pferd*). uit Mlat. *paraveredum* (*-us*) = extrapostpaard, gevormd met Gr. παρά = nevens (z. 2. VER) en Mlat. *veredus* = ingespannen paard, gev. met Gall. *ve*, *vo* (d. i. *u-p-o*) = onder (z. OP) en *reda* = wagen, verwant met *rijden*. — Van hetz. Mlat. w. komt Fr. *palefrenier*. — *Paard van Christus* = ezel, naar Matth. XXI, 5. — *Met de apostelpaarden* = te voet, naar Matth. x, 5. 7.

Paarl, v. : z. PAREL.

Paarlemoer, v., gelijk Hgd. *perlmutter*, naar Fr. *mère-perle*, opgevat als « de moeder der parel in de schelp. »

Paars, bijv., Mnl. *peers*, uit Fr. *pers*, van Mlat. *persum* (*us*) = perzikkleurig.

Pacht, v., gelijk Hgd. id., van Lat. *pactum*, zelfst. gebr. onz. v. d. van *pacisci*=een verdrag maken, van denz. wortel als *pangere* (z. VANGEN).

1. **Pad**, o. (voetpad), Mnl. *pat*+Ohd. *pfad* (Mhd. *pfat*, Nhd. *pfad*), Ags. *pæþ* (Eng. *path*), Ofri. *pad*: verwantschap met Zend. *path*, Gr. πάτος, Oier. *path* en verder met *baan*, is zeker, ofschoon niet duidelijk.

2. **Pad**, v. (dier), Mnl. *padde* + Hgd. (*schild*)*patt*, Eng. *paddock*, On. *padda* (Zw. id., De. *padde*): z. PUIT.

Paf, tuss., bijv. en m. + Hgd. *paff*: onomat.

Pagaai, v., uit Mal. *pengajce* = schepriem.

Pagadet, v.: vergel. Fr. *bagadais*: oorspr. onbek.

Pagadder, m. (slecht mensch), verdoffing uit *pagadooris* = iemand die op lombardbriefjes leent, van Sp. *pagador* = betaler, van *pagar*, Lat. *pacare*: z. PAAIEN.

Paggelen, ono. w., met bijvorm *faggelen* + dial. Hgd. en Ndd. *faggeln*.

Pais, v., Mnl. *pais*, *paes*, uit Ofra. *pais* (thans *paix*), van Lat. *pacem*, acc. van *pax*: z. VANGEN.

Pak, o. + Hgd. *pack*, Eng. id., Skand. *pakki*. Het woord bestaat ook in 't Rom. (It. *pacco*, Fr. *paquet*, enz.) en in 't Kelt. (Bret. *pak*, Ier., Gaël. *pac*): oorsp. en onderling verband zijn onbek.

Paketboot, v., naar 't Eng. *packetboat* (*packet* uit Fr. *paquet*: z. PAK, en voorts BOOT).

1. **Pal**, m. (zetter)+Ndd. *palle*, Eng. *pawl*, Zw. *pall*: oorspr. onbek.

2. **Pal**, bijv. (vast): is 1. *pal*, bijvoeglijk gebr.

Paleeren, o. w., Mnl. *paleren*, *pareren*, uit Fr. *parer*, van Lat. *parare* = bereiden.

Palei, v., gelijk Eng. *pulley*, uit Fr. *poulie*, dat evenals *poutre* (z. FOLTEREN) en *poulain*, een afleid. is van Lat. *pullus* = veulen (z. d. w.). Namen van dieren worden vaak op alle slag van werktuigen toegepast: vergel. *kraan*, *ram*, enz.

Paleis, m., uit Fr. *palais*, van Lat. *palatium* = paleis van Nero op den heuvel van dien naam.

Palesteel, m., uit Ofra. **pallestel* (*palletel*, *pallesteau*) = 1. lap, vod, 2. streep op een schild: dimin. van Lat. *palla* = kleed.

Palet, o., uit Fr. *palette*, dimin. van *pale*: z. 2. PAAL.

Palie, v., Mnl. *paelge*, uit Fr. *paille*, van Lat. *paleam* (-*ea*) = stroo + Skr. *pālala* = stroo. Gr. πάλη = meel.

Paling, m., Mnl. *palinc*, *paeldinc*, wel een afleid. van **paal*, besproken bij 2. *peel*.

Palissander, o.: vergel. Fr. *palissandre*, *palixandre*, Hgd. *polissander*: oorspr. onbek.

1. **Paljas**, v. (stroozak), uit Fr. *paillasse*, een afleid. van *paille* = stroo: z. PALIE.

2. **Paljas**, m. (hansworst), uit Fr. *paillasse*, hetz. w. als waarvan 1. *paljas*. De paljas was in paljassendoek gekleed.

Pallas, m., gelijk Fr. *palache*, uit Hgd. *pallasch*, van Ru. *palasch*.

1. **Palm**, v. (der hand), Mnl. *palme*, uit Lat. *palmam* (-*a*): z. VOELEN.

2. **Palm**, m. en v. (plant, boom), Mnl. *palme*, Os. *palma*, gelijk Hgd. *palme*, Eng. *palm*, uit Lat. *palmam* (*a*) = 1. palmboom, 2. buks (wellicht omdat men er op Palmzondag gebruikt in plaats van echte palmtakken), van Semit. *tomer* (voor Lat. *p* uit Sem. *t*, z. PAUW en KARKAS).

Palster, m., Mnl. id. + Ags. id. = puntig wapen: oorspr. onbek.

Paltrok, m., door bijgedachte aan *rok*, gewijzigd uit Ofra. *paletoc* (Nfra. *paletot*)+Sp. *paletoque*: oorspr. onzek.

Palts, v., naar Nhd. *pfalz*, Mhd. *pfalze*, *phalenze*, Ohd. *pfalanza* uit Mlt. *palantium*, een afleid. van Lat. *palus* = 1. paal (z. d. w.). Dus *pfalz* = paalburg; later onderging het woord den invloed van het in de middeleeuwen veel gebruikte *palatium* (z. PALEIS).

Palul, m. en v.: hetz. als *lul* (z. d. w.); *pa* is evenals *ka* (zie dit) een pejoratief præfix van duisteren oorspr.

Pampelen, o. w.: oorspr. onbek.

Pampelmoes, m., uit Fr. *pamplemousse*, van Tamoel *bambolmas*.

Pampernoelje, v., geassimil. uit *kampernoelje*: z. d. w.

Pampoesjes, o., gelijk Eng. *pumps*, uit Jav. *pampoes*, van Perz. *papoesj*; hiernevens Ar. *baboesj*, waaruit Fr. *babouche*.

Pan, v. Mnl., Ondd. *panne* + Ohd. *pfanne* (Mhd. *pfanne*, Nhd. id.), Ags. *panne* (Eng. *pan*) + Ier. *panna*, We. *pan* : verder verwantschap onzeker.

Panaarzen, o. w., in Synon. Teut.-Lat. *nates cædere patellâ ferreâ*.

1. **Pand**, o. (van een jas), uit Fr. *pan*, van Lat. *pannum* : z. 1. PAAN.

2. **Pand**, o. (onderpand), Mnl. *pant* (=schade, inbeslagneming, waarborg), *panden* = met geweld rooven + Ohd. *pfant* (Mhd. id., Nhd. *pfand*), Ofri. *pand*: wellicht ontleend aan het Rom.: Ofra. *pan* = weggenomen voorwerp (hieruit Eng. *pawn*), *paner*, Sp. *apañar* = wegnemen (z. PENNING).

Paneel, o., Mnl. id., uit Ofra. *pannel* (thans *panneau*), van Mlat. *panellum* (*-us*), dimin. van Lat. *pannus*: z. 1. PAAN.

Panen, v. meerv.: hetz. w. als 2. *paan*.

Panikgras, o., Ondd. *penik*, gelijk Hgd *fench*, uit Lat. *panicum*.

Panje, v., wel hetz. w. als 1. *paan*.

Panter, m., door Lat., uit Gr. πάνθηρ, waarvan de oorspr. onbek. is.

Pantoffel, v., gelijk Hgd. id., uit dial. Fr. *pantofle* (schriftfransch *pantoufle*); daarnevens dial. Ndl. *pattoffel*, dial. Fr. *patofle* : z. PATIJN.

Pantser, o., gelijk Hgd. *panzer*, uit It. *panciera*, van Mlat. *pancieram* (*-ea*), een afleid. van It. *pancia* = buik (z. PENS en vergel. *wambuis*).

Pap, v. + Hgd. *pappe*, Eng. *pap*, Zw. *papp*, De. *pap* + Lat. *pappa*, woord waarmêe de kinders voedsel vragen, Mlat. *pappa* = kinderpap : onomat.

Papa, m., uit het Rom. (Fr.) *papa*, reduplicatie van den » koseform » van *pater* = vader : z. MAMA.

Papegaai, v., gelijk Hgd. *papagei*, Eng. *popinjai*. uit Ofra. *papegai*, dat met andere Rom. namen. van Ar. *babaghā*.

Papier, o., gelijk Hgd., Fr. id., Eng. *paper*, uit Lat. *papyrum* (*-us*), Gr. πάπυρος = schrijfbladen vervaardigd van Egyptisch riet, van Kopt. *pa-bour*, d. i. in Bura bij Damiette vervaardigd.

Pappeblaren, o. meerv. + Ohd. *papula* (Mhd. *papel*, Nhd. *pappel*): oorspr. onbek.

Pappel, m., gelijk Hgd. id., uit Mlat. *papulum* (*-us*), van Lat. *populus* = populier : z. d. w.

Paradijs, o., Mnl. *paradise*, Os. *paradis*, gelijk in alle Eur. talen, uit Mlat. *paradisum* (*-us*), van Gr. παράδεισος (= park), dat een Perz. woord is : vergl. Zend. *pairidaeza*, Perz. *firdaus*.

Paraplu, **parasol**, v., uit Fr. *parapluie*, *parasol*, naar It. met den stam van *parer* = o. a. afwenden (z. PALEEREN) en *pluie* = regen of It. *sole* = zon.

Pardaf, PARDOEF, tuss.: vergel. Ndd. *perduz*, Hgd. *bardauz* : onomat. van het vallen.

Pardel, m., gelijk Hgd. id., uit Lat. *pardalem* (*-is*), Gr. πάρδαλις, een afleid. van Gr. πάρδος, dat ook het tweede lid is van *luipaard* en *liebaard* (z. d. w.).

Pardoen, v. + Ndd. *perdune*, Zw. *bardune*, De. *bardun* : oorspr. onbek.

Pardoes, tuss., uit Sp. *por Dios* = bij God (*per*, Lat. id. = door, bij : z. 2. VER-, — *Dios*, Lat. *Deus* : z. DINSDAG).

Parel, vr., gelijk Hgd. *perle*, Eng. *pearl*, Fr. *perle*, uit Mlat. *perulam* (*-a*), wellicht dimin. van klass. Lat. *pirus* = peer.

Park, o., gelijk Hgd. en Eng. id., uit Fr. *parc* : z. PERK.

Parket, o., uit Fr. *parquet*, dimin. van *parc* = park (z. d. w.), dus = kleine omheining, bepaaldelijk in de gerechtszaal voor de rechtsambtenaren.

Parkiet, m., gelijk Eng. *parakeet* en Fr. *perroquet*, uit Sp. *periquito*, een afleid. van den eigennaam Pieter (z. PIET).

Pariesanten, ono. w., gevormd naar de Sp. uitdrukking *per los santos* = bij de heiligen, de gewone uitroeping der Spanjaarden (voor *santos*, meerv. van *santo*, Lat. *sanctum*, z. SANTJE).

Parmantig, bijv. (zwierig), naar het Sp. *paramento* = opschik, van *parar*, Lat. *parare* : z. PALEEREN.

Parochie, v., Mnl. id., gelijk Fr. *paroisse*, Eng. *parish*, uit Mlat. *parochiam* (*-ia*), van Gr. παροικία = buurt (παρά = nevens : z. 2. VER-, — οἶκος = huis : z. WIJK).

1. **Part**, o. (deel), uit Fr. *part*, van Lat. *partem* (*pars*) = deel.

2. **Part**, v. (trek), Mnl. *parte*, *pratte* + Ags. *præt*, On. *pretr* = list, bedrog : afleid. van *prat*.

3. **Part**, v. (touw), is hetz. w. als 1. *part* en bet. verdeeling, deel van een touw.

Partij, v., Mnl. *partie*, gelijk Hgd. *partei*, uit Fr. *partie*, zelfst. gebr. v. d. van *partir* = verdeelen, het denom. van *part* = 1. part (z. d. w.).

Partijdig, bijv., met onverklaarde epenthet. *d*, van *partij*.

Partijke, v. (plant) + Hgd. *particke*: oorspr. onbek.

Partuur, o., uit Ofra. *parture* = verdeeling, schikking, afleid. van *part*: z. 1. PART.

Paruik, v. : z. 1. PRUIK.

1. **Pas**, m. (stap), Mnl. *pas*, gelijk Hgd. *pasz*, Eng. *pace*, uit Fr. *pas*, van Lat. *passum* (*-us*), afgel. van 't v. d. van *pandere* = uitstrekken, verwant met *patere* (z. VADEM).

2. **Pas**, o. (schik), verbaalabstr. van *passen*.

3. **Pas**, o. (maat) : hetz. als 2. *pas*.

4. **Pas**, o. (vrijgeleide), uit Fr. *passe*, verbaalabstr. van *passer*, Mlat. *passare* = voorbijgaan. doorgaan, denom. van Lat. *passus* = 1. pas : z. d. w.

5. **Pas**, o. (aan een vrouwenmuts), uit Fr. *passe*, van *passer* : z. 4. PAS.

6. **Pas**, bijw. (juist van pas), is 2. *pas* bijwoordelijk gebruikt.

Paschen, v., eigenl. dat. van *Pasche* (naar *te Paschen*, vergel. *Sinxen* en Hgd. *Weihnachten*). uit Gr.-Lat. *pascha*, Chald. id. + Hebr. *pesach* = voorbijgang (Exod. XII, 11).

Pasdijsje, o. : z. PASSEDIESJE.

Paskwil, v., uit Fr. *pasquille*, van It. *pasquillo*, afgel. van *Pasquino*, naam van een standbeeld te Rome, waar men de satirische schriften aan vasthing.

Paspoort, o., uit Fr. *passe-port*, gevormd met den stam van *passer* (z. 4. PAS), en *porte* = poort (z. d. w.).

Passaat, m., wel naar Sp. *pasado*, van *pasar* (z. 4. PAS).

Passediesie, o., uit Fr. *passe-dix*, gev. met den stam van *passer* (z. 4. PAS) en *dix*, Lat. *decem* = tien (z. d. w.)

Passen, o. en ono. w., in alle bet. uit Fr. *passer* : z. 4. PAS. De bet. *oppassen* ontwikkelde zich uit die van *niet spelen*, langs die van *wachten*, *toezien* heen ; de bet *passend zijn* heeft men reeds in 't Fr. *cela peut passer* : vergel. *cela peut aller* en ons *dat kan er door*.

Pastei, v., gelijk Eng. *pasty*, Ofra. *pasté* (thans *pâté*), afgel. van *paste* (thans *pâte*), Lat. *pasta* = deeg, uit Gr. παστή.

Pasten, vr. meerv., uit It. *pasta* : z. PASTEI.

Pastinak, v., gelijk Hgd id., door Mlat. uit Lat. *pastinaca*.

Pastoor, m., uit Lat. *pastorem* (*-or*) = herder, afgel. van 't v. d. van *pascere* = voeden (z. d. w.).

Pataat, v., gelijk Hgd., Fr. *patate*, Eng. *potato*, uit Sp. *patata*, van Haïtisch *batata* = broodvrucht met eetbaren wortelknol.

Patakon, m., gelijk Fr. *patagon*, uit Sp. *patacon*, van Ar. *bû tâca* = vensterkolom (di. i. *abou tâca* = vader des vensters), omdat de Moren de zuilen van Hercules op die piasters voor vensterkolommen aanzagen.

Patas, v. (vaartuig) : in alle Eur. talen, ook in Ar. waar *batsja* : oorspr. onbek.

Patat, m. : z. PATAAT.

Pateel, v., Mnl. *plateel*, uit Ofra. *platel* (thans *plateau*), een afleid. van *plat* = plat : z. d. w.

Pateen, v., gelijk Hgd. *patene*, Eng. *paten*, Fr. *patène*, uit Lat. *patenam* (*-a*), van Gr. πατάνη = platte schotel, afgel. van denz. wortel als πετάννυμι : z. VADEM.

Patent, o., uit Fr. *patente*, zelfst. gebr. vr. van *patent* = open, openbaar, van Lat. *patentem* (*-ens*), teg. dw. van *patere* = open zijn : z. VADEM. *Patent* = open brief, vergunning door zoo een brief verleend, enz.

Pater, m., uit Lat. id. = vader (z. d. w.) : eigenl. vocat., als « anredeform » van de leeken tot de geestelijken, en bepaaldelijk tot de kloosterlingen.

Paternoster, o., uit Lat. id. = onze vader, zoo genoemd omdat ieder *tientje* met het *Vaderons* begint.

Patig, v., gelijk Fr. *patience*, uit Lat. *lapathium*, van Gr. λάπαθον, van λαπάσσειν = ledigen, purgeeren.

Patijn, v., gelijk Eng. *patten*, uit Fr. *patin* : oorspr. onzeker, toch wel een afleid. van hetz. stamwoord als *pantoffel* (z. d. w.), misschien *patte* = voet (z POOT).

Patik, o. : z. PATIG.

1. **Patrijs**, m. (vogel), Mnl. id. en *partrijs*, gelijk Eng. *partridge*, uit Fr. *perdrix*, van Lat. *perdicem* (*-ix*), Gr. πέρδιξ, wellicht van πέρδεσθαι (z. NONNE-

FORTJE), wegens het gerucht bij het opvliegen.

2. **Patrijs**, m. (staalstempel), uit Fr. *patrice*, afgel. van het Lat. *pater* = vader, naar het model van *matrijs* (z. d. w en 3. MOER).

Patroon, m., v., en o., gelijk Hgd. *patron*, *patrone*, Eng. *patron*, *pattern*, uit Fr. *patron*, van Lat. *patronum* (*-us*) = beschermheer, afgel. van *pater* = vader (z.d.w.). Uit de bet. *beschermheer*, naar wien men zich richt, ontwikkelden zich de bet. van *voorbeeld*, *model*, *vorm*.

Paus, m., Mnl. *paues*, gelijk Ohd. *babes* (Mhd. *babes*, *babes-t*, Nhd. *pabs-t*), uit Ofra. *papes* (thans *pape*), met anorgan. nominatief-*s* van Mlat. *papa*, anredeform voor iederen bisschop, later alleen voor den paus, van Lat. *papa* = vader (z. PAPA en vergel. PATER).

Pauw, m., Mnl. *pau*, gelijk Hgd. *pfau*, Eng. *pea*(*cock*), Fr. *paon*, uit Lat. *pavo*, van Gr. ταώς, van Perz. *tāwus*, van Tamoel *togei* (z. 2. PALM).

Paveien, o. w. : z. PLAVEIEN.

Paviljoen, o., uit Fr. *pavillon*, van Lat. *papilionem* (*-io*) = 1. vlinder (Fr. *papillon*), 2. tent, om de overeenkomst van een tent met de opengespreide vleugels eens vlinders.

Pedel, m., gelijk Hgd. *pedel* en Ofra. *bedel* (thans *bedeau*), uit Mlat. *pedellum* (*-us*), *bedellum* (*-us*), van Ohd. *pital*, *bital* = uitnoodiger, van *bittan* = bidden (z. d. w.), verzoeken, uitnoodigen. Het Eng. *beadle* berust tegelijk op Ags. *bydle* (z. BEUL) en Ofra. *bedel*.

Pee, v. : z. PEEN.

1. **Peel**, v. (wrong) + Ndd. *pêl* : oorspr. onbek.

2. **Peel**, v. (drassig land), met *e* = *ă* uit **pali*, waarnevens de ablaut *poel*.

Peem, v., uit **pedem*, staande tot de bijvormen *pessem*, *possem*, als *adem* tot *asem* : wellicht verwant met *pees* en *peen*.

Peen, v., uit ouder *pee* : z. PEEM.

Peer, v., Mnl. *pere*, gelijk Hgd. *birne*, Eng. *pear*, Fr. *poire*, uit Lat. *pirum* (voor **pisum*), van Gr. ἄπιον (di. i. **a-pison*).

Peerdig, v. (plant), afl. van *paard*.

1. **Pees**, v. (zenuw), Mnl. *pese* + Ndd. id. : staat tot *vezel* (z d. w.) als *poot* (z. d. w.) tot *voet* ; z. ook PEEM.

2. **Pees**, v. (spel) : oorspr. onbek.

Peet, m., niet rechtstreeks uit Lat. *patrinum* (z. PETER), maar of wel opgemaakt uit *peetje* (dimin. van *pee*, den « koseform » van *peter*), of wel onder invloed van *peter* gewijzigd uit **pate* (z. 1. PAAI).

Peg, v. + Meng. *pegge* (Eng. *peg*), Zw. *pigg*, De. *pig* + We. *pig*.

Pegel, m., Mnl. *peghel* = knopje, pinnetje als merkteeken + Ndd. *pegel* : dimin. van *peg*. Hieruit Mlat. *pagella* en Hgd. *pegel*. Niet verwant is Eng. *piggin*, wel *pail* = emmer.

Peil, o., door iotaseering der *g* uit *pegel*.

Peinzen, ono. w., Mnl. *peinsen*, *pensen*, gelijk Ags. *pinsjan*, Fr. *penser*, uit Lat. *pensare* = wegen, overwegen, frequent. van *pendĕre* = wegen (z. POND).

Peis, v. : z. PAIS.

Peisteren, o. w., Mnl. id., uit Ofra. *paistre* (thans *paître*), van Lat. *pascere* = voeden (z. d. w.). Het woord kreeg de volgende bet. : 1. zich voeden, grazen, 2. van het paard afstijgen om het te laten grazen, 3. zich ophouden, vertoeven.

Pek, v. : z. 1. PIK.

Pekel, v. + Mndd. *peckel* (Nndd. *pekel*, waaruit Hgd. *pökel*), Meng. *pikil* Eng. *pickle*) : oorspr. onbek.

Pekelharing, m. (grappenmaker), gelijk Hgd. *pickelhering*, uit Eng. *pickleherring*, dat den mageren tooneelzot bet. tegenover den vetten *hansworst* (z. d. w.).

Pekelzonde, v. = oude zonde : vergel. *pekelhoer* = oude hoer, en *pekelvleesch* als tegenstelling met *versch vleesch*.

1. **Pel**, v. (vlies), gelijk Eng. *pell*, uit Ofra. *pel* (thans *peau*), van Lat. *pellem* (*-is*) = vel (z. d. w.).

2. **Pel**, v. (vlek), vooral in *geelpelde*, *goudpelde*, uit Ofra = *pel* (thans *poil*), van Lat. *pilum* (*-us*) : z. VILT.

Pelgrim, m., gelijk Eng. *pilgrim*, Hgd. *pilger*, Fr. *pélérin*, uit Lat. *peregrinus* = vreemdeling, afgel. van *pereger* = reiziger, landlooper (*per* = door : z. 2. VER-, —*ager* = veld, akker: z. d. w.).

Pelikaan, m., gelijk in andere Eur. talen, uit Lat. *pelicanum* (*-us*), van Gr. πελεκᾶν, afgel. van πέλεκυς = bijl, wegens zijn bek.

Pelle, v., Mnl. *pelle*, *peller*, gelijk

Ags. *pæll* (Eng. *pall*) en Fr. *poêle*, uit **Lat.** *pallium* = deken.

1. **Pellen**, o. w. (schillen), denomin. van Ndl. *pel*, gelijk Fr. *peler* van Fr. *pel*.

2. **Pellen**, o. (pellegoed), Mnl. id.: hetz. w. als *pelle*.

Pellies, v., uit Fr. *pelisse*: z. PELS.

Pels, m., Mnl. *pels*, *pelse*, gelijk Hgd. *pelz* en Fr. *pelisse*, uit Lat. *pelliceam* (*-ea*), zelfst. gebr. vr. adj. van *pellis* = vel (z. d. w.).

Pelser, m. (visch) gelijk Eng. *pilchard*, uit Kelt. (Ier.) *pilseir*.

Pelterij, v., gelijk Eng. *peltry*(*-ware*), uit Fr. *pelleterie*, afgel. van *pelletier* = pelsbewerker, dat met suffix *-tier* (als *briquetier*, *bijoutier*) van Ofra. *pel* = vel (z. PEL).

Peluw, v., gelijk Eng. *pillow*, Mhd. *pfülwe* (Nhd. *pfühl*), uit Lat. *pulvinum* (*-us*) = kussen, peluw, bolster.

Pen, v., gelijk Eng. id., uit Lat. *pennam* (*-a*): z. VEDER.

Penant, o., PINANT, v., uit Ofra. id., met *pignon*, *pinacle* van Lat. *pinna* = o. a. tinne: z. 1. VIN.

Pene, v., Mnl. id., uit Lat. *pœnam* (*-a*) = 1. straf, 2. pijn (z. d. w.) + Gr. ποινή = straf.

Penning, m., *penninc*, Os. *pending* + Ohd. *pfenting*, *pfenning* (Mhd. *pfennic*, Nhd. *pfennig*), Ags. *pending*, *penning* (Eng. *penny*), Ofri. *penning*, On. *penningr* (Zw. en De. *penning*), waaruit Osl. *pěnengŭ*, Lith. *piningas*, Lett. *pēneklis*, Mag. *pénz*, Alb. en Turk. *penez*: dat het een afleid. zou zijn van *pand*, is niet waarschijnlijk.

Pens, v., Mnl. *pense*, gelijk Eng. *paunch*, uit Fr. *panse*, van Lat. *panticem* (*-ex*).

Penseel, o., gelijk Hgd. *pinsel*, Eng. *pencil*, uit Ofra. *pincel* (thans *pinceau*), van Lat. *penicellum* (*-us*), dimin. van *penis* = staart.

Pensioen, o., uit Fr. *pension*, van Lat. *pensionem* (*-io*) = betaling, van *pendere*: z. PEINZEN.

Pensum, o., uit Lat. id., zelfst. gebr. onz. v. d. van *pendere* = wegen. De bet. was: *gewicht wol door een slaaf in een dag af te werken*, van daar *taak*.

Penterbalk, m.: eerste lid Hgd. Zw., id., van *penteren* = aanhaken: oorspr. onbek.

Pepel, m., Kil. id., uit Lat. *papilio* = vlinder: z. PAVILJOEN.

Peper, v., Mnl. id., gelijk Hgd. *pfeffer*, Eng. *pepper*, Fr. *poivre*, uit Lat. *piper*, van Gr. πέπερι, Skr. *pippalī*.

Peperduur, bijv., gevormd naar de overdrachtelijke bet. van *gepeperd* = sterk gekruid.

Pepermunt, v.: z. 2. MUNT. Zoo genoemd wegens den scherpen smaak.

Pepoen, v.: z. POMPOEN, en vergel. Mhd. *pfeben* (Nhd. *pfebe*).

Peppel, m.: z. PAPPEL.

Peppeling, m.: z. PIPPELING.

Per, voorz., in *per week*, enz., uit Fr. *par*, van Lat. *per* = door, voor: z. 2. VER.

Perceel, o., ouder *parceel*, uit Fr. *parcelle*, dimin. van 1. *part*.

Perk, o., Mnl. *perc* + Hgd. *pferch*, Ags. *pearroc*, bestaande ook in 't Rom. (Fr. *parc*, It. *parco*) en in 't Kelt. (Gaël. *pairc*, Bret. *parmg*): oorspr. en onderling verband zijn onbekend. — Het Eng. *park* berust te gelijk op het Ags. en op 't Fr.

Perkaal, o., uit Fr. *percale*: oorspr. onbek.

Perkament, o., gelijk Hgd. *pergament*, Fr. *parchemin*, uit Lat. *pergamenam* (*-a*), van Gr. περγαμηνή, zelfst. gebr. vr. adj. van Πέργαμος, stad in Klein-Azië, waar het perkament eerst vervaardigd werd.

Perkel, v. + Hgd. *perkel* = druif.

1. **Pers**, v. (om te persen), Mnl. *perse*, gelijk Hgd. *presse*, Eng. *press*, uit Fr. *presse*, verbaalabstr. van *presser*, Lat. *pressare*, frequent. van *premere* = drukken, dringen.

2. **Pers**, v. (stang), Mnl. *pertse*, uit Fr. *perche*, van Lat. *perticam* (*-a*).

Persoon, m., uit Lat. *personam* (*-a*) = 1. verkleeding, masker van een tooneelspeler, 2. rol van een tooneelspeler, 3. rol van den mensch in het leven, 4. de mensch in zijn levensrol. *Persona* is gevormd met Lat. *per* (z. PER) en Gr. ζώνη = gordel, verwant met ζυγόν (z. JUK).

Pertizaan, v.: z. BARDEZAAN.

Perzik, v., gelijk Hgd. *pfirsich* en Fr. *pêche* (van waar Eng. *peach*), uit Lat. *persicum*, de vrucht van de *arbor persica*, d. i. Perzische boom.

Pessem, v. : z. PEEM.

Pest, v., gelijk in alle Eur. talen, uit Lat. *pestem* (*-is*).

Pestel, m. (molenas), gelijk Eng. *pestle*, uit Lat. *pistillum*, met dimin. suffix van 't v. d. van *pinsere* = stampen + Gr. πτίσσειν, Skr. √*pis*.

Pet, v., Vla. *pette* + Ndd. *pet*, Mhd. *bezel* (Nhd. *betzel*): oorspr. onbek.

Peter, Mnl. id., gelijk dial. Hgd. *pfetter*, Fr. *parrain*, uit Mlat. *patrinum* (*-us*), afgel. van Lat. *pater*=vader (z. d. w. en vergel. *meter*). Hgd. *pathe* komt van Lat. *pater* (z. PEET en 1. PAAI).

Peterselie, v., gelijk Hgd. *petersilie*, en Fr. *persil* (van waar Eng. *parsley*), uit Lat. *petroselinum*, van Gr. πετροσέλινον = steenpeterselie (πέτρος = steen, rots + Lat. *petra* [Fr. *pierre*], — σέλινον = peterselie : z. SELDERIJ).

Peter-Simonswijn, naar den Hollander Peter Simon, omdat de wijn gemaakt wordt van door hem naar Spanje overgeplante Rijnsche druiven. Ook Ndd. *petersimen* en Sp. *Pedro Ximenes*.

Petitsels, v. meerv., gelijk Hgd. *petesche*, uit Fr. *pétéchie*, van Mlat. *petacium*, Gr. πιττάκιον.

Petroleum, v., gev. met Lat. *petra* = steen (z. PETERSELIE) en *oleum* = olie (z. d. w.).

Peukel, v., dimin. van *pok*.

Peul, v., door **peulwe*, uit **peuluw*, *peluw* : z. d. w.

Peupel, o., uit Fr. *peuple*, van Lat. *populum* (*-us*) = volk, dat met Gr. πόλις = stad, van denz. wortel is als *vol*: z. d. w.

Peur, v. verbaalabstr. van *peuren* + Ndd. *pöddern*, Eng. *to pother*.

Peuteren, ono. w. + Ndd. *pötern*, Eng. *to potter* : wellicht van *poot* ; de Eng. etymologen brengen hun *potter* tot *put*.

Peuzelen, ono. w. + Ndd. *pöseln*, dial. Hgd. *pusseln* : oorspr. onbek.

Pezel, m.: z. PIJZEL.

Pezeweven, ono. w.: vergel. het synom. *zemelknoopen*.

Philister, m., uit Hgd. *Philister* = Philistijn. De naam ontstond te Jena (einde 17e eeuw) naar aanleiding van de lijkrede van G. Götze op een student, die in een der vele twisten tusschen studenten en burgers omgekomen was. De tekst was ontleend aan de gevangneming van Samson door de Philistijnen.

Piaster, m., uit It. *piastra*=metaalplaat, vr. vorm van *piastro* : z. PLEISTER.

Piauter, o., gelijk Eng. *pewter*, uit Fr. *peautre*, dat met It. *peltro* en Sp. *peltre*, uit het Kelt. (Ier. en Schot.) *peodar*, waaruit ook Hebr. *bedil* en Skr. *patila*, als men aannemen wil dat Semieten en Indiërs het zink van de Kelten door tusschenkomst der Pheniciërs leerden kennen.

Pifpafpoef, tuss. : redupl. met abl. van *paf*.

Piek, v., uit Fr. *pique*, dat, gelijk Eng. *pike*, uit Kelt.: Bret. *pik*, We. *pig*, Gaël. *pic*, Ier. *pice* (z. ook 1. PLAAT).

Piel, m. : is de onomat. waarmede men de eenden roept

Piempampoentje, o., vervormd naar analogie der redupl. met ablaut., uit **papilloentje*, van Fr. *papillon* : z. PAVILJOEN.

Piepbeu, tuss. : het eerste lid is dial. *piepen* = loeren + Eng. *to peep*, — het tweede is het tuss. *boe*.

Piepen, ono. w. + Hgd. *piepen*, Eng. *to peep* + Lat. *pipire*, *pipare* (Fr. *piper*), Gr. πιππίζειν : onomat.

Piepjong, bijv. : zoo jong dat het nog een pieperig stemmetje heeft.

1. **Pier**, v. (worm)+Ndd. id.: oorspr. onbek.

2. **Pier**, v. (dam), uit Eng. id., van Fr. *pierre* : z. PETERSELIE.

Pieraarzen, ono. w.: naar de kronkelingen van den aardworm (*pier*); z. voorts AARZELEN.

Piere, v. (klem), Kil. id. : oorspr. onbek.

1. **Pieren**, o. w. (nauw bekijken) + Ndd. *piren*, Meng. id. (Eng. *to peer*) ; synon. zijn De. *plire*, Zw. *plira* en *blira*, waaruit Eng. *to blear*.

2. **Pieren**, o. w. (foppen), Mnl. *pieren* + Ndd. *piren* : van dial. *pier* = teelbal.

Pierewaaien, ono. w. + Oostfri. *pireweien* : oorspr. onbek.

Piet, m., verkort uit *Pieter*, van Lat. *Petrum* (*-us*), Gr. πέτρος = 1. steen, 2. Petrus (Joann. I, 42).

1. **Pieterman**, m. (visch), wegens een of ander verband met Sint Pieter.

2. **Pieterman**, m. (bier), wel naar den eersten brouwer.

Pietje, o., munt van de graven van *Poitou*, Lat. *Pictavum*.

Pietjelut, m.: het 2e lid is 2. *luite*.

Pij, v., Os. *peda* + Mhd. *pfeit*, Ags. *pad* (Eng. *pea* in *peaiacket*), dial. Zw. *pade*, Go. *paida*: het woord is ontleend; van waar is onzeker; vergel. Gr. βαίτη. Uit het Germ. komt Finn. *paita*.

Pijjakker, m. + Eng. *peajacket*: het tweede lid behoort bij *jak*.

1. **Pijl**, m. (schicht), Mnl. id., gelijk Hgd. *pfeil*, Eng. *pile*, On. *pila*, uit Lat. *pilum*. — Van Lat. *pila* komen Fr. en Eng. *pile* = staak (z. PILAAR).

2. **Pijl**, m., in *graspijl*, *haarpijl* + Ndd. *pile*: wellicht uit Lat. *pilus*: z. VILT.

Pijler, m., naar Hgd. *pfeiler*: z. PILAAR.

1. **Pijn**, m. (boom), Mnl. *pijn*(*boom*), gelijk Eng. *pine* en Fr. *pin*, uit Lat. *pinum* (-*us*, d. i. **pic-nus*), van denz. wortel als *pix* = pik (z. d. w.).

2. **Pijn**, v. (smart). Mnl. *pine*, Os. *pina*, gelijk Hgd. *pein*, Eng. *pine*, Fr. *peine*, uit Mlat. *penam* (-*a*), Lat. *pœna* = straf, pijn (z. PENE).

Pijne, v., in de *pijne waard*, uit Fr. *peine* = smart, last, moeite: z. 2. PIJN.

1. **Pijnen**, v. meerv. (plant): hetz. als 2. *pijn*, omdat ze het lastigste onkruid zijn.

2. **Pijnen**, o. en ono. w. (zwaar werk doen, uitpersen), van 2. *pijn* in de bet. last, vermoeienis.

Pijp, v., Mnl. *pipe*, gelijk Hgd. *pfeife*, Eng. *pipe*, Fr. id., uit Mlat. *pipam* (-*a*), verbaalabstr. van *pipare*: z. PIEPEN. De eerste bet was *speeltuig om te pijpen*.

Pijpen, ono. w., Mnl. *pipen*, niet van *pijp*, maar gelijk Hgd. *pfeifen*, uit Lat *pipare*. Moest zwak zijn, maar is reeds zeer vroeg sterk.

Pijzel, m., bij Kil. *pijsel*, gelijk Ohd. *phiesal* (Mhd. *phisel*), Ofri. *pisel*, Fra. *poêle*, uit Mlat. *pisale* = stoof, kamer waar men vuur maakt, vertrek, van Lat. *pensile* = hangend (*pendere* = hangen), naar de uitdr. *balneæ pensiles* = hangende baden, d. i. op gewelven gebouwd en langs onder heet gemaakt.

1. **Pik**, v. (pek), Mnl. *pec*, Os. *pik*, gelijk Hgd. *pech*, Eng. *pitch*, Fr. *poix*, uit Lat. *picem* (*pix*) + Gr. πίσσα, Lith. *pikkis*, en verder wellicht Hgd. *fichte* = pijnboom.

2. **Pik**, v. (wrok), uit Fr. *pique*, verbaalabstr. van *piquer* = steken, denomin. van *pique* = piek (z. d. w.).

3. en 4. **Pik**, m. (het pikken, zeis), verbaalabstr. van *pikken*: z d. w.

Pikdonker, bijv., naar analogie van *pikzwart*: z. BLOEDARM.

Piket, o., in alle bet. uit Fr. *piquet* = 1. paal, 2. wachtpost (vergel. *planton* van *planter*), dimin. van *pique* = piek (z. d. w.). Als benaming van een kaartspel, is het de naam van den uitvinder.

Pikkedille, v., door Fr. *peccadille*, uit Sp. *peccadillo*, dimin. van *peccado*, Lat. *peccatum*, zelfst. gebr. onz. v. d. van *peccare* = zondigen.

1. **Pikkel**, m. (voet), Mnl. *pickel* + Ndd. *pikkel*: wel verbaalabstr. van *pikkelen*, een frequent. van *pikken*, of met verscherpten anlaut, van 1. *bikken*.

2 **Pikkel**, m.: z. BIKKEL.

Pikken, o. w., Mnl. *pecken* + Meng. *pikken* (Eng. *to pick*): naar men beweert van Kelt. oorspr.: Ier. en Gaël. *pioc*, We. *pigo* = 1. steken, 2. plukken.

Pil, v., gelijk Hgd. *pille*, Eng. *pill*, uit Fr. *pilule*, van Lat. *pilulam* (-*a*), dimin. van *pīla* = paal (z. PIJL).

Pilaar, m., Mnl. *pilare*, gelijk Hgd. *pfeiler*, Fr. *pilier* (van waar Eng. *pillar*), uit Mlat. *pilare*, afgel. van Lat. *pīla* = paal (z. PIJL).

Pilaster, m., door Fr., uit It. *pilastro*, afgel. van *pila*, Lat. *pīlam* (-*a*) = paal (z. PIJL).

Pilau, v., uit Turk. id.

Pilkruid, o. + Hgd. *pillenkraut* met synon. *scheiszkörner*.

Pillebloem, v. + Hgd. *pilleblume*.

Pillegift, v.: het 1ste lid is ouder Nndl. *pille* = doopzoon, wel hetz. als Vla. *ville*, uit Mlat. *filiolus*, dimin. van Lat. *filius* (z. POCHTER).

Piloot, m., uit Fr. *pilote*, en dit weerom uit Ndl. *peillood*, waarmee onze visschers, zonder hulp van ander werktuigen, hun weg vinden.

Piment, o., uit Fr. *piment*, van Sp. *pimiento* = peper, van Lat. *pigmentum* = verf, kruidensap: z. PINT.

Pimpel, m. (pimpelmees): oorspr. en bet. onbek. Zoo kan men niet zeggen of een der twee woorden *pimpel* (= zwak mensch) en *pimpelpaars* (= donkerblauw) de eerste bet. vertoont, dan

wel of beide wijzen op hoedanigheden van de pimpelmees (zijn tengeren vorm, zijn blauwe kleur).

Pimpelen, ono. w., met ablaut van *pompen* : vergel. Fr. *pomper* en *être pompette*.

Pimpernel, v., uit Fr. *pimprenelle* : z. BEVERNEL.

Pimpernoot,v. + Hgd. *pimpernusz* : oorspr. onbek.

Pin, v., Mnl. *pinne*, gelijk Hgd. *pinn*, Eng. *pin*, uit Lat. *pinnam* (*-a*): z. 1. VIN.

Pinang, m., uit Mal. id. = betelnoot.

Pinas, v., uit Fr. *pinasse*, afgel. van *pin* = pijnboom (z. 1. PIJN), dus een schip van pijnhout.

Pingel, v. (vrucht), gelijk Hgd. *pigne*, *pinie*, van Lat. *pineus*, het adj. van *pinus* = 1. pijn (z. d. w.).

Pingelen, ono. w. : nasaleering van *pegelen*.

1. **Pink**, m. (kleine vinger), Mnl. *pinck* + Ndd. *pink*, dial. Eng. *pink* = klein + Bret. *pinc* = scheut.

2. **Pink**, v. (snip), vergel. dial. Eng. *pink* en *spink* : wel verwant met *vink*.

3. **Pink**, m. (eenjarig kalf): oorsp. onb.

4. **Pink**, v. (vaartuig) + Hgd. *pinke*, Eng. *pink*, Fr. *pinque*, Sp. *pinco* : oorspr. onzeker. Om wille van het synon. On. *espingr* (Zw. *esping*) wil men er een afleid. in zien van *esp* (z. d. w. en vergel. PINAS).

Pinkelen, ono. w., frequent. van *pinken* : het flikkeren herinnert aan het knippen met de oogen.

Pinken, o. w. + Eng. *to pink*, Fr. *pincer*, waarnevens zonder nasaal It. *pizzare*, Sp. *pizcar* : oorspr. onzek. (z. PITSEN).

Pinkeren, ono. w., van 1. *pink*, met de bet. klein stokje.

Pinkers, m. meerv., van **pinkeren*, frequent. van *pinken*.

Pinkevast, bijv., van 1. *pink* in de algemeene bet. van *vinger*.

Pinkoogen, ono. w. + Mnl. *pincoghen*, van *pinken* : een samenst. als *klapwieken*.

Pinkster, v., Os. *tepincoston*, gelijk Hgd. *pfingsten*, Fr. *pentecôte*, uit Gr. πεντηκοστή, zelfst. gebr. rangtelw. van πεντήκοντα = vijftig (z. d. w.) : het is de vijftigste dag na Paschen.

Pinsbek, o., uit Eng. *pinchbeck*, den naam van den uitvinder.

Pint, v., gelijk Hgd. *pinte*, Eng. *pint*, uit Fr. *pinte*, van Sp. *pinta* = 1. merk, 2. pint, naar Lat. *pinctam* (*-a*), zelfst. gebr. vr. v. d. van *pingere* = schilderen, teekenen (z. VIJL). De *pint* was een geteekende onderverdeeling van een grooter maat.

Pinter, v. (zeewoord), uit Mal.

Pioen, v., gelijk Hgd. *päonie*, Eng. *peony*, Fr. *pivoine*, uit Lat. *pæoniam* (*-a*), van Gr. παιωνία, afgel. van Παιών, den arts der goden, om hare veronderstelde geneeskracht.

Piont, v. + Oostfri. *piunte*, *biunte*, *pinte* : onverklaarde bijvormen van 2. *bent*.

Piot, m., uit Fr. id. = drinkebroer, van *pier*, schertsend gevormd naar Gr. πίειν = drinken.

Pip, v., gelijk Eng. *pip*, Hgd. *pips*, Fr. *pepie*, uit Mlat. *pititam* (*-a*), van Lat. *petuita* = slijm, verkoudheid, pip.

Pipkruid, v., bijvorm van *pijpkruid*.

Pippeling. m., gelijk Eng. *pippin*, uit Fr. *pepin* (*d'or*), naam van den appel, wegens zijn kernen. — Fr. *pepin* = kern. oorspr. wel pompoenkern, afgel. van Lat. *pepo* (z. POMPOEN).

Pis, v., verbaalabstr. van *pissen*, Mnl. id., Eng. *to piss*. Fr. *pisser* : oorspr. onbek. : wellicht onomat.

Pisang, m., uit Mal. id.

Pissebed, v. (plant, insekt): ze diende in afkooksels tot waterafdrijvend middel.

1. **Pistool**, v. (wapen), uit Fr. *pistole*, van It. *pistola*, bijvorm *pestello* = pestel (z. d. w.). Het was eerst de naam van een dagge, nadien van de pistool, die tot het geweer is, wat de dagge tot het zwaard.

2. **Pistool**, v. (munt), uit Fr. *pistole* ; komt in 't Sp. niet voor: oorspr. onbek.

1. **Pit**, v. (kern), ouder Nndl. *pitte* + Ags. *piða* (Eng. *pith*).

2. **Pit**, o. (kracht) : hetz. w. als 1. *pit* ; vergel. *puik*.

3. **Pit**, v. (wiek) : hetz. als 1 *pit*, met de bet. *het binnenste van iets*.

Pitoor, m. : z. BUTOOR.

Pitsen, o. w. + dial. Fr. *pisser*, It. *pizzare* : z. PINKEN.

Pitsjaar, m., waaruit Eng. *pitchyard*, komt uit Mal. *bitjara* = raadple-

ging, raadsvergadering. De *pitsjaar* was eerst het sein, waarmee de kapiteins aan boord van het admiraalschip geroepen werden, omdat de admiraal een *bitjara* wilde houden.

Pitte, v. (Amer. aloë), gelijk Fr. id., uit Sp. *pita*.

Pitvisch, m. : z. 2. PUIT.

Plaag, v., gelijk Hgd. *plage*, Eng. *plague*, Fr. *plaie*, uit Lat. *plagam*(-*a*) = slag, stoot + Gr. πληγή. De bet. kastijding, onheil, berust op het bijbelsch gebruik, vooral bij de 10 plagen van Egypte.

Plaan, v., uit Fr. *plane*, van *planer* = effen maken, denomin. van *plan* = effen (z. PLAN).

Plaanboom, m., naar Fr. *plane*, saamgetr. uit *platane* (z. PLATAAN).

1\. **Plaat**, v. (plat stuk, teekening op een metalen plaat, enz.), gelijk Eng. *plate*, uit Ofra. *plate*, van Mlat. *platam* (-*a*), zelfst. gebr. vr. van *platus* = plat (z. d. w.). *De plaat poetsen* of *de piek schuren* zijn onuitgelegd.

2\. **Plaat**, v. (visch), gelijk Fr. *plie*, van Mlat. **platam*, waarover bij 1. *plaat*; z. PLADIJS.

Plaats, v. Mnl. *plaetse*, gelijk Hgd. *platz*, Eng. *place*, uit Fr. *place*, van Lat. *plateam* (-*a*), van Gr. πλατεῖα = vlakken weg, zelfst. gebr. vr. van πλατύς = plat (z. d. w.).

Pladijs, v., Mnl. *pladise*, gelijk Fr. *plaise*, uit Lat. *platessam*(-*a*), afgel. van **platus* = plat (z. d. w.). Dezelfde visch heette ook in Fr. *plane*, van het vr. van *plan* = vlak; vergel. nog 2. *plaat*.

Plag, v. + Ndd. *plagge*, *flagge*: verwant met *plak*.

Plak, v. (schijf, enz.) + Mhd. *placke*: onomat., eerst = slag, klets. Uit het Germ. komt Fr. *plaque*.

Plaket, o., uit Fr. *plaquette*, dimin. van *plaque*: z. PLAK.

Plakkaat, o., uit Fr. *placard*, afgel. van *plaquer*, dat van *plakken* komt.

Plakken, o. w., denomin. van *plak*.

Plammoten, o. w., Kil. *palmmotten*: het eerste lid is 1. *palm*; het tweede **motten* = bemorsen, behoort bij *modder*.

Plamuren, o. w., uit Fr. *plamer*, bijvorm van *planer*, denom. van *plan*: z. PLAN (voor de *m* in *plamer*, vergel. *étamer* uit *étaner*, van *étain* = tin).

Plan, o., uit Fr. id., zelfst. gebr. adj. *plan*, van Lat. *plānum* (-*us*) = vlak (z. d. w.). De bet. is effen vlakte, platte grond, enz.

Planeet, v., uit Fr. *planète*, van Lat. *planetam* (-*a*), van Gr. πλανήτης = ronddwalend + Lat. *palari* = dolen.

Plank, v., gelijk Hgd. *planke*, Eng. *plank*, uit Fr. *planche*, van Lat. *plancam* (-*a*), van denz. wortel als *planus* = vlak (z. d. w.).

Plankier, o., uit Fr. *plancher*, afgel. van *planche*: z. PLANK.

Plant, v., Mnl. *plante*, gelijk Hgd. *pflanze*, Eng. *plant*, Fr. *plante*, uit Lat. *plantam* (-*a*).

Plantsoen, o., uit Fr. *plançon*, van *plante*.

Planteit, v., Mnl. *plainteit*, gelijk Eng. *plenty*, uit Ofra. *plente*, van Lat. *plenitatem* (-*tas*), afgel. van *plenus* = vol (z. d. w.).

Plapperen, ono. w. + Hgd. *plappern*: onomat.

Plas, m., denomin. van *plassen* + Hgd. *platschen*, Eng. *to plash*, Zw. *plaska*, De. *pladske*: intens. van dial. *pladden* + Hgd. *platzen*: onomat.

Plasdank, m., Kil. *playsdanck*: het eerste lid is de stam van Ofra. *plaisir*, Lat. *placere* = behagen. De *plasdank* is de uitdrukking van het welbehagen dergenen, wien men wil aangenaam zijn.

Plat, bijv., Mnl. id., gelijk Hgd. *platt*, uit Fr. *plat*, van Mlat. *platum* (-*us*), van Gr. πλατύς = plat, vlak + Skr. *prthus*, Lith. *platus*.

Plataan, m., gelijk Fr. *platane* en Eng. *plantain*, uit Sp. *platano*, *plantano*, van Lat. *platanum* (-*us*), van Gr. πλατανός, een afleid. van πλατύς: z. PLAT.

Plateel, o. : z. PATEEL.

Platina, o., uit Sp. id., van *plata* = zilver, eigenlijk metaal in platen, ten slotte hetz. als *plat*.

Plavei, v., met epenthet. *l*, uit Fr. (*route*) *pavée* = geplaveiden weg, vr. v. d. van *paver*, uit Lat. *pavire* (z. BIJVOET).

Plavuis, v. (vloersteen), een afleid. van *plavei*.

1\. **Plecht**, v. (halfdek), Mnl. *plecht* + Ndd. *plicht*, Ohd. *pflihta* (Mhd. *pflihte*), Ags. *pliht*, Zw. en De. *pligt*: oorspr. onbek.

2. **Plecht**, v. (verbintenis), Mnl. id., verbaalabstr. van Mnl. *plechten* = samen handelen, intensief van *plegen* + Mhd. *pflichten* = aandeel nemen.

Plechtanker, plechttouw, o., niet met 1. *plecht*, daar de schepen waarop plechtankers zijn, geen *plechten* hebben, maar wellicht met den stam van *plechtig*: vergel. Sp. en Port. *ancora, amarra de forma*.

Plechtig, bijv., van *plegen*, dus = gewoon; voorts, in navolging van Lat. *sollemnis*, aljaarlijksch, feestelijk.

Pleds, v., uit Eng. *plaid*, van Gaël. *peallaid* = schapevel, een afleid. van *peall* = vel (z. d. w.).

Pleet, o., uit Eng. *plate*: z. 1. *plaat*.

Plegen, o. w., Mnl. *pleghen, plien*, Os. *plegan* + Ohd. *pflegan* (Mhd. *pflegen*, Nhd. id.), Ags. *plion, plegjan* (Eng. *to play*): oorspr. onbek.; de bet. is *doen* (een misdaad plegen), van daar *gewoonlijk doen* en *zorgvuldig doen*.

1. **Plei**, v. (landpunt): oorspr. onbek.

2. **Plei**, v.: z. PALEI.

Pleidooi, o., uit Fr. *plaidoyer*, afgel. van *plaider*, het denomin. van Ofra. *plaid* = 2. pleit (z. d. w.).

Plein, o., uit Fr. *plaine*, zelfst. gebr. vr. van *plain*, Lat. *planum* (-*us*) = vlak (z. d. w.).

1. **Pleister**, v. (op een wond), uit Ofra. *plaistre* (thans *em-plâtre*), van Mlat. *plastrum*, door Lat. uit Gr. ἔμπλαστρον van ἐμπλάσσειν = oversmeren (ἐμ voor ἐν: z. 3. IN-, — πλάσσειν = vormen, boetseeren, van πλατύς = plat: z. d. w.). Hgd. *pflaster* en Eng. *plaster* komen rechtstreeks uit het Mlat.

2. **Pleister**, v. (kalk): hetz. w. als 1. *pleister*; de bet. *mortel, cement* komt in 't Mlat. op.

Pleisteren, ono. w., met epenthet. *l*, uit *peisteren* (z. d. w.).

1. **Pleit**, v. (vaartuig), bij Kil. *pleyte* + Ndd. *pleite*: oorspr. onbek.

2. **Pleit**, o. (geding), Mnl. id., gelijk Eng. *plea*, uit Ofra. *plaid*, van Mlat. *placitum* = meening, oordeel, eigenlijk wat men goedvindt, zelfst. gebr. onz. v. d. van Lat. *placere* = behagen.

Plek, v.: een afleid. van *plak* + dial. Eng. *pleck*.

Plemp, v. (schuit), waaruit Fr. *plempe, pleimpe*: oorspr. onbek.

Plempen, o. w.: onomat.

Plengen, o. w.: oorspr. onbek.

Pletsen, o. w., evenals *plassen*, intens. van dial. *pladden*: z. PLAS.

Pletten, o. w. + Hgd. *plätten*: denomin. van *plat*.

Plezier, o., uit Fr. *plaisir*: z. PLASDANK.

Plicht, m., Mnl. id. + Ohd. *pfliht* (Mhd. id., Nhd. *pflicht*), Ags. *pliht* (Eng. *plight*): staat tot *plien* (z. PLEGEN) als *zicht* tot *zien*.

Plichtig, bijv., van *plicht*, dus = verbonden tot; de bet. *schuldig* komt van de uitdr. *des doods*, enz. *plichtig*.

Plint, v., uit Fr. *plinthe*, van Lat. *plinthum* (-*us*), van Gr. πλίνθος = baksteen, tichel (z. FLINTGLAS).

Plod, v. en m., verbaalabstr. van **plodden, pladderen*: onomat. van den aard van dial. *pladden*: z. PLAS en PLOETEREN + Eng. *to plod* en *plodge*.

1. **Ploeg**, m. (werktuig), Mnl. *ploech* + Ohd. *pfluog* (Mhd. *pfluoc*, Nhd. *pflug*), Ags. *plóh* (Eng. *plough*), Ofri. *plôch*, On. *plógr* (Zw. *plog*, De. *plov*): van onbek., misschien Kelt. oorspr.; reeds Plinius zegt ons dat men hem in Rhetie *ploum* noemt. Ging over in 't Sl.: Osl. *plugŭ*, Ru. *plugj*, Lith. *pliguas*.

2. **Ploeg**, v. (afdeeling): hetz. als 1. *ploeg* = 1. een ploeg lands (z. JUK), zekere landmaat (in sommige dial. en in 't Slav.), 2. het aantal voor een ploeg lands vereischte werklieden.

Ploert, m.: vergel. Fr. *pleutre*, welks oorspr. echter onbek. is.

Ploeteren, ono. w., frequent. van dial. *ploeden*, bijvorm van *pladden*, (z. PLAS) + dial. Hgd. *plutschen*.

Ploffen, ono. w., denomin. van het tuss. *plof*: onomat.

1. **Plok**, m. (handvol, aandeel), verbaalabstr. van *plukken*.

2. **Plok**, m. (plokpenning), van 1. *plok* met de bet. *voordeel*.

1. **Plomp**, bijv. (grof), van het tuss. *plomp*: onomat. verwant met *plof*. Uit Ndl. komen Hgd. en Eng. *plump*.

2. **Plomp**, m. (plant), Mnl. *aplompe*: oorspr. onbek.

Plompen, o. w., van het tuss. *plomp* (z. 1. PLOMP) + Hgd. *plumpen*, Eng. *to plump*, Zw. *plumpa*.

Plonzen, o. w., uit Fr. *plonger*, van

Mlat. **plumbicare* = loodrecht vallen of laten vallen, denom. van Lat. *plumbum* = lood.

Plooien, o w., uit Fr. *ployer*, met *plier* van Lat. *plicare* (z. VLECHTEN).

Ploten, o. w., Mnl. id. en *bloten* = bloot maken.

Plots, tuss. + Hgd. *plotz* : onomat. ; z. BLUTS.

Plotselijk, bijv. + Hgd. *plötzlich* : van *plots* = onverwachten slag, het zelfst. gebr. tuss. *plots*.

1. **Plug**, v. (stop)+Hgd. *pflock*, Eng. *plug*, Zw. *plugg*, De. *plög* + Ier. *pluc*, Gaël. en We. *ploc* : het verband tusschen de Germ. en Kelt. woorden is niet duidelijk.

2. **Plug**, m.(ploert), bij Kil *plugghe* = res vilis, homo rudis: wel hetz. als 1. *plug*.

Pluim, v., Mnl. *plume*, gelijk Hgd. *flaum* en Fr. *plume*, uit Lat. *plumam* (-*a*): z. VLIEGEN.

Pluimstrijken, o. w.: hier is *pluim* = staart van wilde viervoetige dieren, vossestaart, — en *strijken* = streelend langs iets doen gaan. Vergel. Hgd. *den fuchsschwanz streichen*.

1. **Pluis**, v. (stof), gelijk Hgd. *plüsch* en Eng. *plush*, uit Fr. *peluche*, van Mlat. *pilucium* (-*us*), afgel. van Lat. *pilus* : z. PRUIK.

2. **Pluis**, o. (touwwerk), bijv. (behoorlijk) : verbaalabstr. van *pluizen*. De bet. van het bijv. wordt duidelijk door vergel. met Fr. *bien épluché* = wel geplozen.

Pluizen, o. w., uit Fr. *éplucher*, dat niet denom. is van *peluche* (z. 1. PLUIS), maar van denz. oorspr. is als Germ. *plukken* (de *é*- is præfix *ex*- = uit).

Plukken, o. w., Mnl. *plucken* gelijk Mhd. *pflücken* (Nhd. id.), Ags. *pluccjan* (Eng. *to pluck*), On. *plokka* (Zw. *plocke*, De. *plukke*) en voorts It. *piluccare*, Fr. *éplucher* van volkslat. **piluccare* = druiven afristen.

Plunderen, o. w., frequent. denom. van *plund* (z. PLUNJE), met privatieve bet. Uit het Ndl. (Ndd.) komt Hgd. *plündern*, Eng. *to plunder*.

Plunje, v., uit **plundje*, dimin. van **plund* = huisraad, gerief + Ndd. *plunde*.

Pluvier, v., Mnl. *plovier*, gelijk Eng. *plover*, uit Fr. *pluvier*, van Mlat. *pluviarium* (-*ius*), een afleid. van Lat. *pluvia* = regen (z. VLIETEN); vergel. Hgd. *regenpfeifer*.

Pochel, m., hetz. als *bochel*.

Pochen, ono. w. + Ndd. *pucken*, Hgd. *pochen*, Eng. *to poke* + Ier. *poc*, Gaël. *puc* : onomat.; de eerste bet. is stooten, slaan, geraas maken.

Pochspel, o., naar Hgd. *pochspiel* : het eerste lid is Fr. *poque* = zak (z. POK), wegens de vakjes van het berd waarop men speelt.

Podde, in samenst. met *blad*, *baard*, *haar* : oorspr. onbek. — Ook hetz. als 2. *pad*.

Podding, m., uit Eng. *pudding*, zelf aan 't Kelt. ontleend: Ier. *putog*, Gaël. *putag*.

Poedel, m., gelijk Eng. *poodle*, uit Hgd. *pudel* : behoort bij *podde*; vergel. Fr. *barbet*.

Poeder, v. en o., gelijk Hgd. *puder* en Eng. *powder*, uit Fr. *poudre*, van Lat. *pulverem* (-*vis*) = stof.

Poef, tuss.: z. PIFPAFPOEF.

Poeier, v. en o., uit *poeder*, na synkope der *d*.

Poel, m. + Ohd. *pfuol* (Mhd. id., Nhd. *pfuhl*), Ags. *pól* (Eng. *pool*) + Lith. *balà*, Osl. *blato* = moeras.

Poelepetaat, v., vervormd uit Fr. *poule pintade*, van Sp. *pintada*, zelfst. gebr. v. d. van *pintar*, Lat. *pingere* = schilderen (z. VIJL en POELJE).

Poelje, v., uit Ofra. *pouille* (thans *poule*), van Lat. *pullam* (-*a*), vr. van *pullus* = jong dier : z. VEULEN. Hierbij *poelier*.

1. **Poen**, m.(geld): Bargoensch woord.

2. **Poen**, m. (ploert) : oorspr. onbek.

1. **Poep**, m. (Duitsche mof), naar de Hgd. uitspraak van *bube* = boef (z.d.w.).

2. **Poep**, m. (aardappel), hetz. als 3. *poep* = achterste.

3. **Poep**, m. (in alle andere bet.), verbaalabstr. van *poepen*.

Poepelderij, v., met epenthet. *d* van dial. *poepelen* + Hgd. *puppeln* : frequent. van *poepen*. Vergel. Fr. *pétiller* van *peter*.

Poepen, ono. w. + Eng. *to pop* : onomat. Van hier het verbaalabstr. *poep* in alle bet.

Poeren, o. w. : hetz. als *peuren* : z. PEUR.

1. **Poes**, v. (kat) + Ndd. *puus*, Eng. *puss*, Zw. *pus*, De. *puus* + Ier. en Gaël. *pus*, Lith. *puz*, Tam. *pusei*, Afghan. *pusha*.

2. **Poes**, o. (uitslag van de kalk), uit Fr. *pousse* = stof, d. i. het door den wind voortgedrevene, behoorende met *poussière* tot *pousser*, Lat. *pulsare*.

Poeshaver, v. : 1ste lid behoort bij *podde*.

Poesjenel, m., gelijk Fr. *polichinelle* en Eng. *punch*, uit It. *pulcinello*, dimin. van *pulcino* (Fr. *poussin*) = jong dier, jong kieken, zelf dimin. van Lat. *pullus* : z. VEULEN.

Poespas, m. : oorspr. onbek.

Poesten, ono. w. + Mhd. *pfusen*, Eng. *pose* (= verkoudheid) : oorspr. onbek. Uit Ndd komt Hgd. *pusten*.

1. **Poets**, v. (klucht) + Hgd. *posse* : oorspr. onbek.

2. **Poets**, v. (het vuil) : verbaalabstr. van *poetsen* + Hgd. *putzen* : oorspr. onb.

Poezel, bijv. + vergel. Ofra. *poustelé* (thans *potelé*), waarvan de oorspr. echter onbek. is. en z. 3. POL.

Poëzie, v., door Fr. *poésie*, uit Gr. ποίησις = gedicht, van ποιεῖν = maken.

1. **Pof**, tuss. : hetz. als. *poef*.

2. **Pof**, m. (stoot): is 1. *pof* zelfst. gebr.

3. **Pof**, v. (aan kleeren), uit Fr. *pouf*, verbaalabstr. van *pouffer* = opblazen, openspringen : denomin. van het met 1. *pof* gelijkstaande Fr. tuss. *bouf*, *pouf*.

4. **Pof**, bijv. (opgezet): hetz. als 3. *pof*.

5. **Pof**, m. (krediet) + Hgd. *puff* : verbaalabstr. van *poffen* in de bepaalde bet. van met een poffend geluid uitslaan.

6. **Pof**, v. (brok veengrond) : oorspr. onbek.

Poffen, o. en ono. w.: in alle bet. van 1. *pof*. — Van hier *poffer*.

Pogen, o. w., Mnl. *poghen* : oorspr. onbek.

Point, o., uit Fr. *point* = punt : z. d. w.

Pok, v. + Eng. *pock* : bijvorm van 1. *pook* = zak. Uit het Germ. komt Fr. *poque*.

Pokdalig, bijv., van *pokdal*, waarin *dal* hetz. is als *dal* = vallei, maar met de bet. *groef*, *kuiltje*, die reeds in 't Mnl. voorkomt.

Pokhout, o. : het diende tot remedie tegen de Spaansche pokken.

Pokken, m. (duivel) + Hgd. *puck*, *pux*, Eng. *puck*, On. *puki* + Ier. *puca*, We. *proca* Daarnevens Eng. *bug* + We. *brag*, Lith. *baugus*.

1. **Pol**, m. (struik) + Ndd. *polle*, Eng. *poll* = knobbelig uiteinde : bijvorm van *bol*.

2. **Pol**, m. (overspeler) + Oostfr. *pudel* : wel hetz. als 2. *boel*.

3. **Pol**, m. (handje) : men zegt gewoonlijk *polle-n-handje*, hetgeen wijst op Fr. *main potlée*, *main pote* (z. POEZEL) ; vergel. nog Fr. *une popotte*, dat wel adj. *pote* is van *main pote*.

Polakker, m. (vaartuig) : vergel. Fr. *polacre*, *polaque* : oorspr. onbek.

1. **Polder**, m. (hoenderkot), uit Mlat. *pullarium*, afgel. van *pullus* : z. POELJE.

2. **Polder**, m. (ingedijkt land), Mnl. *polre*, **poelre* (waaruit Ofra. *poulre*) : een afleid. van *poel*.

Pole, v. (visch) + Hgd., Fr. id., Eng. *poll*.

Poleerbeitel, m., van *poleeren*, uit Fr. *polir* : z. POLIJSTEN.

1. **Polei**, v. (foltertuig) : z. PALEI.

2. **Polei**, v. (plant), gelijk Hgd. id., uit Lat. *poleium* = vlookruid, afgel. van *pulex* = vloo. Zij diende om de vlooien te dooden.

Polerwt. v. + Oostfri. *palarften* : het eerste lid is dial. bijvorm van *pel* of *peul*.

Polijsten, o. w. : gelijk Eng. *polish*, uit Fr. *poliss-*, een der tijdelijke stammen van *polir*, Lat. *polire* = effen wrijven, plat maken.

Polis, v. (acte), uit Fr. *police*, van Mlat. *politicum*, uit Gr. πολύπτυχον = register, van πολύς = veel (z. d. w.) en πτύξ = vouw, blad.

Politie, v., uit Mlat. *politia* = bestuur, van Gr. πολιτεία, van πόλις = stad (z. VOLK).

Politoeren, o. w., denom. van *politoer*, uit Hgd. *politur*, van Lat. *politura*, afl. van *polire* : z. POLIJSTEN.

Pollak, m. (visch), uit Eng. *pollock*, van Kelt. (Ier.) *pullog*.

Pollen, o. w. : wellicht van 2. *pol*.

Pollepel, m. : uit *potlepel*.

Pollevij, v., uit Sp. *polevi*, *ponlevi* = Fr. *pont-levis* = 1. ophaalbrug, 2. hooge hakken.

1. **Pols**, m. (bloedbeweging), gelijk Hgd. *puls*, Eng. *pulse*, Fr. *pouls*, uit

Lat. *pulsum* (*-us*), zelfst. gebr. v. d. van *pellere* = stooten, slaan.

2. **Pols**, m. (stok), verkort uit *polsstok*, waarin *pols* = stootklots, verbaalabstr. van het oudere *polsen*, gelijk Mhd. *pfulsen*, uit Lat. *pulsare* = stooten, frequent. van *pellere* : z. 1. POLS.

3. **Pols**, v. (plant), een afleid. van 1. *pol*.

Poltergeest, m. + Hgd. *poltergeist* : eerste lid is stam van dial. *polteren*, bijvorm van *bulderen*.

Pomerans, v., gelijk Hgd. *pomeranze*, uit Mlat *pomaranciam* (*-ia*), een samenst. met Lat. *pomum* (Fr. *pomme*) = appel en It. *arancia* (z. 2. ORANJE).

Pommade, v., door Fr. id., uit It. *pommata* = lippenzalf van appelen (It. *pomo*, Fr. *pomme*).

Pommei, v., uit Fr. *pommée*, collect. van *pomme* = appel.

Pommel, v. : hetz. als 2. *plomp*.

1. **Pomp**, v. (werktuig) + Ndd. *pumpe* : oorsp. onbek. Het Hgd. *pumpe* en Fr. *pompe* komen uit het Ndd. (Ndl.), het Eng. *pump* uit het Fr.

2. **Pomp, pompoen**, m. (vrucht), gelijk Eng. *pumpion*, uit Fr. *pompon*, van Lat. *peponem* (*-o*), Gr. πεπών. Het Fr. woord onderging den invloed van *pomme* (z. POMERANS).

Pompeblad, o. : z. 2. PLOMP en POMMEL.

Pomperij, v., naar Kerklat. *pompa* = ijdele pracht der wereld (Fr. *pompe* = praal, staatsie, pronk), van Gr. πομπή = plechtige optocht.

Pompernikkel, m., uit Hgd. *pumpernickel* : oorspr. onzeker.

Pompjeswerk, o., naar Fr. *pompe* = verstelwerk, ironische toepassing van *pompe*, besproken bij *pomperij*.

Pompoen, m. : z. 2. POMP.

Pompom, v. : POMPEBLAD.

Pond, o., Mnl. *pont*, Os. *pund*, gelijk Ohd. *pfunt* (Mhd. id., Nhd. *pfund*), Ags. *pund* (Eng. *pound*), On. *pund*, Go. id., uit Lat. *pondo* (indeclin.), dat met *pondus*, van *pendere* = wegen.

Ponder, m., afgel. van *pond*.

Pondgaarder, m. : 1ste lid is *pond*.

Ponjaard, m, uit Fr. *poignard*, zooveel als vuistdagge, afgel van *poing*, Lat. *pugnum* (*-us*) = vuist (z. d. w.).

Ponk, m. + Ohd. *pfung*, Ags. *pung*, On. *pungr* (Zw. en De. *pung*), Go. *puggs* = buidel : een ontleend woord; vergel. Mlat. *punga*, Mgr. πούγγη, Roem. *punge*.

1. **Pons**, m. (doorslag), gelijk Hgd. *punze*, Eng. *punch*, uit Lat. *punctio* (Fr. *poinçon*), afgel. van *punctum* = punt (z. d. w.).

2. **Pons**, v. (drank) : z. PUNCH.

Pont, v., gelijk Eng. *punt*, uit Lat. *ponto* = 1. brug, 2. pont, afgel. van *pons* = brug (z. BAAN).

Pooien, o. w., Kil. *pooijen* : oorspr. onbek.

1. **Pook**, v. (zak) + Eng. *poke*, On. *poki* + Ier. *poc*, Gaël. *poca* : de verwantschap met de Kelt. woorden is niet duidelijk. Uit het Germ. komt het Fr. *poche*. Vergel. *pok*.

2. **Pook**, m. (porijzer, dolk) van denz. wortel als *pochen* (z. d. w.) + Eng. *poker*.

Pool, v., gelijk Hgd. *pol*, Eng. en Fr. *pole*, uit Lat. *polum* (*-us*), van Gr. πόλος = draaipunt, van πέλειν = zich bewegen.

1. **Poon**, v. (vaartuig), waaruit Fr. *ponne* : oorspr. onbek.

2. **Poon**, m. (visch) : oorspr. onbek.

Poort, v., Mnl. *poorte*, Os. *porta*, gelijk Hgd. *pforte* en Fr. *porte*, uit Lat. *portam* (*-a*) = deur, doorgang, van denz. wortel als *varen*.

Poorter, m., Mnl. id., van Mnl. *poort* = stad, niet hetz. w. als 't vorige *poort*, maar gelijk Ags. id., uit Lat. *portum* (*-us*) = haven, verwant met *porta* (z. POORT).

Poos, v., uit Fr. *pause*, door Lat., van Gr. παῦσις, afgel. van παύειν = doen ophouden, rusten.

1. **Poot**, v. (voet), Mnl. *pote* + Hgd. *pfote* + Fr. *patte*, Sp. *pata* : het verband tusschen de Germ. en Rom. w. is niet klaar (z. 1. PEES ; ook 3. POOT).

2. **Poot**, v. (loot), Mnl. *pote*, Ndd. *pate*, De. *pode* : verbaalabstr. van *poten*.

3. **Poot**, v. (kop), uit het Fri. id., Ofri. *pota* + Meng. *potte*, dial. Zw. *pottă* : een bijvorm van *pot*. Hierbij behoort het door volksetym. naar 1. *poot* vervormde *op zijn poot spelen* ; vergel. Vla. *met zijn kop spelen*.

Pootig, bijv., eigenlijk koppig, van 3. *poot*.

Pootje, o., ironisch vervormd uit Gr. ποδάγρα = 1. voetangel, 2. pootje : samengest. met den stam van πούς =

voet (z. d. w.) en een afleid. van ἀγρεῖν = op de jacht vangen.

Poover, bijv., uit Fr. *pauvre*, van Lat. *pauperem* (*pauper*) = arm.

1. **Pop**, v. (beeld), gelijk Hgd. *puppe*, Eng. *puppet*, Fr. *poupée*, naar Lat. *pupa* = 1. meisje, 2. pop, van *pupus*, verwant met *puer*=knaap en *pullus* = jong dier (z. VEULEN),

2. **Pop**, v. (larve): hetz. als 1. *pop*.

3. **Pop**, m. (gulden): Barg. woord; vergel. Eng. Slang *bob* = schelling.

4. **Pop**, v. (tarweziekte): oorspr. onb.

Popans, m., uit Hgd. *popanz*, van Boh. *bobak*.

Popel, m.: z. PAPPEL.

Popelen, ono. w. + Hgd. *puppern*: onomat.

Populier, m., uit Ofra. *poplier* (thans *peuplier*), afgel. van Lat. *populus*: z. PAPPEL.

Porfier, o., uit Fr. *porphyre*, van Gr. πορφύρος, adj. van πορφύρα = purper (z. d. w.).

Porie, v., uit Fr. *pore*, door Lat., van Gr. πόρος = doorgang, porie: van denz. wortel als *varen*.

Porren, o. w., Mnl. id. + Ndd. en Hgd. *purren*: oorspr. onbek.; z. PORTELWEI.

1. **Porselein**, o. (fijn aardewerk), uit Fr. *porcelaine*, van It. *porcellana* = 1. venusschelp, 2. (wegens gelijkheid van kleur en glans) porselein. De naam van de schelp is een dimin. van Lat. *porcus* = 1. varken (z. d. w.), 2. (hier) cunnus.

2. **Porselein**, o.: z. POSTELEIN.

Portelbezie, v.: 2. POSTELBEZIE.

Portelbier, o., van *portelen* + Eng. *perl*, en vergel. Fr. *bouillon perlé*.

Portelen, ono. w. + Eng. *to purl*: het is tegelijk een onomat. vorming (z. 1. PREUTELEN) en een afleid. van *parel*: dus, in parels opborrelen.

Portelwei, v., van dial. *portelen* = de kaasstof met de voeten treden, dat men aanziet als frequent. van *porren*.

Pos, m. + Hgd. *pösch*, Fri. *poask*: hetz. w. als 6. *post*.

Possem, v.: z. PEEM.

1. **Post**, m. (deurstijl), gelijk Hgd. *pfosten*, Eng. *post*, uit Lat. *postis* = paal, van denz. stam als 't v. d. van *ponere* = stellen (*po-* = neder, —*sinere* = laten).

2. **Post**, m. (standplaats, taak, ambt), uit Fr. *poste*, van Mlat. *postum* (*-us*), zelfst. gebr. v. d. van Lat. *ponere*: z. 1. POST.

3. **Post**, v. (posterij), uit Fr. *poste*, van Mlat. *postam* (*-a*) = wisselplaats voor postpaarden, zelfst. gebr. vr. v. d. van Lat. *ponere*: z. 1. POST.

4. **Post**, v. (op een begrooting), uit Fr. *poste*, van Mlat. *postam* (*-a*) = overeenkomst, bepaling: hetz. w. als 3. *post*.

5. **Post**, m. (papier met de vilten) + Hgd. *bausch*, Fr. *porse*: oorspr. onbek.

6. **Post**, v. (visch), met bijvormen *pos*, *posch*, *posek*, *pors*: z. POS.

7. **Post**, v. (gagel) + Ndd. id., Hgd. *porsch*: oorspr. onbek.

Postelbezie, v. + Hgd. *preusel-*, *prasel-*, *preisel-*, *prausbere*: oorspr. onbek. Vergel. Ru., Boh. *brusnika*.

Postelein, o., gelijk Eng. *purslane* en Ofra. *pourcilaine*, uit Lat. *porcilacam* (*-a*), bijvorm van *portulaca*.

Postpapier, o.: wegens het watermerk, dat een posthoorn voorstelde.

Pot. v., Mnl. id. + Hgd. *pott*, Eng. *pot*, Ofri. *pot*, On. *pottr* + Fr. *pot*, Sp. *pote* + Ier. *pota*, Gaël. *poit*, We. *pot*, Bret. *pod*. Men neemt aan dat de Germ. w. uit het Kelt. komen; de Rom. echter (Fr. *pot*, Sp. *pote*) uit het Germ.

Potasch, v. + Hgd. *pottasche*, Eng. *potash*: asch van in potten gebrande planten; vergel. Hgd. *kesselasche*. Uit Ndl. komt Fr. *potasse*.

Poten, o. w., Mnl. id., gelijk Ndd. id., Mdd. *pozzen*, uit Mlat. *putare* (z. ENT).

Potlood, o. + Ndd. *potlod*, Hgd. *pottlot*; vergel. Fr. *plombagine*. De stof ziet er uit als lood en wordt in kroezen voorbereid.

Pots, v. (muts): verkort uit *kapoets*.

Potsierlijk, bijv., naar Hgd. *potsierlich*, afgel. van *possieren*, denomin. met Rom. suffix van *posse*=poets (z. d. w.).

Potvisch, m. + Hgd. *pottfisch*: oorspr. onbek., misschien bij 3. POOT.

Praaien, o. w., gelijk Hgd. *preien*, uit Eng. *to pray* = bidden, verzoeken, van Fr. *prier*, Lat. *precari* (z. VRAGEN).

Praal, v.: verbaalabstr. van *pralen*.

1. **Praam**, m. (beklemming), verbaalabstr. van *pramen*, Mnl. id. + Ndd. id., met intensiefvormen *pramsen* (Mndd.

premese, Hgd. *bremse*), *prampen*, *prampsen* : staat tot *prangen* als *schommelen* tot *schongelen*.

2. **Praam**, v. (vaartuig), gelijk Hgd. *prahm*, Eng. *prame*, De. *pram*, uit Slav. (Osl.) *pramŭ*, van denz. wortel als *varen*.

Prachen, ono. w. + Ndd. en Hgd. *prachern*, Meng. *prokken*, Zw. *pracka* : intensief van *prangen*.

Pracht, v., Os. *braht* = gedruis + Ohd. *braht*, *praht* (Mhd. id., Nhd. *pracht*), Ags. *breahtm*; voorts verwant met *prijken*, Hgd. *prangen* en *pronken* (z. d. w.).

Prakkezeeren, o. w., van *praktizijn*, uit Ofra. *practicien*, van Mlat. *practica* = daad, verrichting, van Gr. πρακτική, van πράσσειν = doen.

Pralen, ono. w., Mnl. id. + Mhd. id. (Nhd. *prahlen*) = gerucht maken, verwant met *brallen*.

Pram, v. + Oostfri. *pramme*, bij 1. *praam*.

Pramen, o. w. : z. PRAAM.

Prangen, o. w. + Mhd. *pfrengen*, Go. *praggan* + Osl. *prengon*.

Prat, bijv., Mnl. id. + Ndd. *prot*, Oostfri. *prat*, Hgd. *protzig*, *brotzig*, Ags. *prættig* (Eng. *pretty*) : oorspr. onbek. : z 2. PART en PRET.

Praten, ono. w. + Ndd. id., Meng. *praten* (Eng. *to prate*), Zw. *prata*, De. *prate*.

Prauw, v., uit Mlat. *pĕrahoe* = vaartuig.

Prauwel, v. (wafel) : oorspr. onbek.

Prazelen, ono. w. : niet buiten het Ndl.

Prediken, o w., gelijk Hgd. *predigen*, Fr. *prêcher*, uit Lat. *prædicare* = verkondigen (*præ* = voorop, verwant met *pro* : z. VOOR ; — *dicare* van *dicere* = zeggen : z. TIJGEN).

Preek, v., uit Mlat. *prædica*, verbaalabstr. van *prædicare* : z. 't vor. w.

Preeuwen, o. w., denom. van Ofra. *preie* (thans *proie*) : z. PROOI.

Prei, v., Kil. *porreye*, uit Fr. *poirée*, dat met *poireau*, een afleid. is van Lat. *porrum*, Gr. πράσον

Prent, v., Mnl. *prente*, gelijk Eng. *print*, uit Fr. (*em*-)*preinte*, zelfst. gebr. v. d. van *empreindre*, Lat. *imprimere* = indrukken (z. 1. IN en 1. PERS).

Presenning, v., gelijk Hgd., Zw., De. id., uit Eng. *preserving*, van *to preserve* = beschutten, hetwelk door Fr. uit Lat. *præservare* (*præ* : z. PREDIKEN; — *servare* = bewaren).

1. **Present**, bijv. (aanwezig), uit Fr. *présent*, van Lat. *præ sentem* (-*sens*), part. præs. van *præsum* = aanwezig zijn.

2. **Present**, o. (geschenk), uit Fr. *présent*, verbaalabstr. van *présenter*, Mlat. *præsentare* = voorstellen, aanbieden, denom. van *præsens* : z. 1. PRESENT.

Pressen, o. w., gelijk Hgd. id., Eng. *to press*, uit Fr. *presser* : z. 1. PERS.

Pret, v. : hetz. als 2. *part*.

Preukelen, ono. w. + Ndd. *prőkelen* : bijvorm van *prikkelen*.

1. **Preutelen**, ono. w. (borrelend koken) + Ndd. *prőddeln*, *prődeln*, Hgd. *prudeln*, *protzeln* : onomat., verwant met *portelen*.

2. **Preutelen**, ono. w. (knorren) + Eng. *to prattle* : frequent. van *praten*; vergel. *reutelen*.

Preutsch, bijv., Mnl. *preus*, uit Fr. *preux*, Ofra. *prod*, *prud*, van Lat. **prod* (als in *prodesse* = voordeelig zijn), bijvorm van *pro* = voor (z. d. w.). Hetz. w. steekt in Fr. *preud homme*, *prud' homme*, waaruit *prude* en *pruderie* gevormd zijn met een beteekenisontwikkeling die aan de Ndl. herinnert.

Preuve, v. : z. PROEF en PROVE.

Prevelen, o. w., uit Mlat. *parabolare* = spreken, denom. van Lat. *parabola* = vergelijking, uit Gr. παραβολή, afleid. van παραβάλλειν = bijeenwerpen, vergelijken (παρά : z. 2. VER; — βάλλειν : z. KWEL).

Previelien, ono. w., gelijk Eng. *to purfle*, uit Fr. *pourfiler* (*pour* in plaats van *par* = door en door, Lat. *per* : z. 2. VER; — *filer*, denom. van *fil*, Lat. *filum* = garen, draad).

Prieël, o., Mnl. id., uit Ofra. *praiel* (thans *préau*), dimin. van *pré*, Lat. *pratum* = weide ; vergel. *weesje*.

Priegelen, ono. w. + Hgd. *prügeln* : oorspr. onbek.

Priel, m. + Ndd. id., Oostfri. *prile* : oorspr. onbek.

1. **Priem**, m. (werktuig), gelijk Hgd. *pfriem*, Ags. *préon* (Eng. *preen*), On. *prjónn*, uit Mlat. **prema*, waarvan alleen het dimin. *premula* voorkomt.

2. **Priem**, m. (plant) + Hgd. *pfriem*: bijvorm van *brem* (z. d. w.).

Priemdonker, bijv.: het 1e lid berust op kerklat. *primæ* = de getijden van het eerste uur van den dag, d. i. 6 uur 's morgens (Lat. *primus*=eerste).

Priester, m., Mnl. id., Os. *prêstar*, gelijk Hgd. *priester*, Eng. *priest*, Fr. *prêtre*, uit Lat. *presbyter*, van Gr. πρεσβύτερος = grijsaard, compar. van πρέσβυς = oud.

Prij, v., Mnl. *pride*, uit Lat. *prædam* (*-a*): z. PREEUWEN en PROOI.

Prijken, ono. w., staat tot Hgd. *prangen* = glanzen, als *blijken* tot *blank*, *blinken*. Oorspr. van *prangen* is onbek. (z. PRACHT en PRONKEN).

1. **Prijs**, m. (waarde), Mnl. id., gelijk Hgd. *preis*, Eng. *price*, uit Ofra. *preis* (thans *prix*), van Lat. *pretium* = prijs, waarde + Gr. πέρνημι = ik verkoop.

2. **Prijs**, m. (lof, roem), verbaalabstr. van *prijzen:*

3. **Prijs**, v. (vangst, buit), uit Fr. *prise*, zelfst. gebr. v. d. van *prendre*, Lat. *prehendere* (z. VERGETEN). Het komt voor in *prijzen opbrengen*, *prijs maken*, *iets voor goede prijs verklaren*, *prijsgeven*.

Prijzen, o. w., Mnl. *prisen*, gelijk Hgd. *preisen*, Eng. *to prise*, naar Fr. *priser*, denom. van *prix*: z. PRIJS. Was in 't Mnl. nog zwak.

1. **Prik**, m. (steek, puntig werktuig), verbaalabstr. van *prikken* + Mhd. *pfrecken*, Eng. *to prick*, Zw. *pricka*, De. *prikke*. — *Op de prik*: vergel. Fr. *ponctuellement*.

2. **Prik**, m. (visch) + Hgd. *bricke*: oorspr. onbek.

Prikkel, m. + Hgd. *prickeln*: verbaalabstr. van *prikkelen*, frequent. van *prikken* (z. 1. PRIK).

Pril, bijv.: oorspr. onbek. Zou *de prille jeugd* niet ontstaan zijn uit *d'april der jeugd*? Vergel. de overeenkomstige bet. van Fr. *avril*.

Prins, m., gelijk Hgd. *prinz*, Eng. *prince*, uit Fr. *prince*, van Lat. *principem* (*-ceps*) = overste, die de eerste plaats inneemt (*prin-* voor *prim-* van *primus* = eerste, een afleid. van *pro*: z. VOOR; —*ceps*, van *capere*: z. HEFFEN). *Den prins gezien hebben*, eigenlijk aan de feestelijkheden eener blijde inkomst deelgenomen hebben.

Print, v.: z. PRENT.

Proef, v., gelijk Hgd. *probe*, Eng. *proof*, uit Ofra. *prove* (thans *preuve*), verbaalabstr. van *prover* (*prouver*), Lat. *probare* = beproeven, goedkeuren, denom. van *probus* = goed.

Proesten, ono. w. + Ndd en Hgd. *prusten*: onomat., verwant met *poesten*.

Profeet, m., uit Lat. *prophetam* (*-a*), van Gr. προφήτης, afgel. van πρόφημι = ik voorzeg (z. VOOR en FAAM). *Een profeet die brood eet*, naar Amos VII, 12; *een ongeluksprofeet*, naar I Kon. XXII, 8, 18.

Profijt, o., uit Fr. *profit*, van Lat. *profectum* (*-us*), zelfst. gebr. v. d. van *proficere* = voordeelig zijn (*pro-*: z. VOOR; —*ficere*, verzwakking van *facere* in samenst.: z. DOEN).

Prol, v., verbaalabstr. van dial. *prollen*, hetwelk met *prullen*. samentr. van dial. *pruttelen*: z. PRUTSELEN.

Prolbroek. m.: vergel. Hgd. *pluderhose*=zeer wijde broek: oorsp. onbek.

Prendel, m., Mnl. *pront*: bijvormen van *plondel*, *plond*: z. PLUNDEREN.

Pronken, ono. w. + Hgd. *prunken*, Eng. *to prank*, *prink*, verwant met Hgd. *prangen*: z. PRIJKEN.

Pronselen, o. w., nasaleering van *prutselen*.

Pront, bijv., uit Fr. *prompt*, van Lat. *promptus* (*-us*) = vooruitgedreven, bij de hand, v. d. van *promere* = vooruitdrijven (**pro-emere*: z. VOOR en NEMEN).

Prooi, v., uit Fr. *proie*, Ofra. *preie*, van Lat. *prædam* (*-a*) = buit.

Proosdij, v. + Hgd. *propstei*: van *proost* met hetz. suffix- *ij* en verzachting der *t*, als *abdij*: z. d. w.

Proost. m., Mnl. *proost*, *proofst*, gelijk Hgd. *propst*, uit Mlat. *propostum* (*-us*), van Lat. *præpositus* = opziener, zelfst. gebr. v. d. van *præponere* = aanstellen (*præ*: z. PREDIKEN;—*ponere*: z. 1. POST.

Prop, v. + Ndd. *propp*, Hgd. *pfropfen*, Eng. *prop* + Ier. *propa*, Gaël. *prop*.

Propoost, o., uit Ofra. **propost* van Lat. *propositum*, zelfst. gebr. onz. v. d. van *proponere* = voorstellen (z. VOOR en 1. POST). De bet. zijn: 1. wat men zich voorstelt, besluit, onderwerp, 2.

behandeling van dit onderwerp, gesprek. — Het Nfra. *propos* is verbaalabstr. van *proposer*.

Prossen, o. w., bijvorm van *prutsen*.

Protsen, o. w. + Hgd. *protzen*; oorspr. onbek.

1. **Protten,** ono. w. (mompelen) + Hgd. *protzen*: z. PREUTELEN.

2. **Protten,** ono. w. (winden laten): onomat., verwant met *proesten*.

Prove, v.. Mnl. id. en *provende*, Os. *prevenda*, gelijk Hgd. *pfründe*, Eng. *provender*, uit Mlat. *provendam* (-*a*), van Lat. *præbenda* = betaling, afgel. van *præbere*=aanbieden (**præ-hibere*: *præ*: z. PREDIKEN; — *hibere*, verzwakking van *habere* in samenst.: z. HEBBEN).

Provenier, m., met Rom. suff. van *prove*: vergel. Fr. *prébendier* van *prébende*.

Proviand, v., gelijk Hhd. *proviant*, uit It. *provianda*, van Lat. *providenda*, zelfst. gebr. onz. meerv. van het lijdend toek. deelw. van *providere* = voorzien (z. VOOR en WETEN).

Provincie, v., uit Lat. *provincia*, een afleid. van een stam *prov-* + Osl. *prŭvŭ*: z. VROON.

Provoost, m., gelijk Hgd. *profosz* en Eng. *provost*, later dan *proost* ontleend aan Mlat. *propostum*: z. PROOST.

Proza, o.. uit Lat. id., d. i. **prorsa*, *proversa* = die recht doorgaat, van *pro* (z. VOOR) en *versa*, v. d. van *vertere* (z. WORDEN).

1. **Pruik,** v. (hoofddeksel), vroeger *paruik*, *perruycke*, uit Fr. *perruque*, van It. *parruca*, met bijvorm *perucca*, een afleid. van *pelo*, Lat. *pilum*=haar, als blijkt uit Sard. *pilucca* en Sp. *peluca*.

2. **Pruik,** m. (ouderwetsch man): hetz. w. als 1. *pruik*; vergel. Hgd. *alter zopf*. Het wijst op de oude mode der staartpruiken, Hgd. *zopfperrücken*.

Pruilen, ono. w., samentr. van 2. *preutelen*.

Pruim, v., gelijk Hgd. *pflaume*, Eng. *plum*, Fr. *prune*, uit Lat. *prunum*, van Gr. προῦμνον.

Pruimedant. v., uit Fr. *prune d'antes*, naam in den handel van de pruimen van Agen: oorspr. onbek.

Pruisisch, bijv. (niet pluis), is overdrachtelijke toepassing van den volksnaam; vergel. *schotsch*, *spaansch*, enz.

Prul, v.: z. PRUTSELEN.

Prut, v.: z. PRUTSELEN.

Prutselen, prutsen, o. w.: intensieven van dial. *pruttelen* (saamgetr. *prullen*) en *prutten* + Hgd. *prudeln*: het zijn verscherpingen van *broddelen*, *brodden*, met dezelfde eigenlijke en overdrachtelijke bet. — Van hier de verbaalabstr. *prut*, *pruts*, *prul*, *prol*.

Pruttelen, ono. w.: z. 1. en 2. PREUTELEN.

Psalm, m., uit Lat. *psalmum* (-*us*), Gr. ψαλμός = snarenspel, afgel. van ψάλλειν = tokkelen, de harp bespelen + Skr. *sphal-*, Lat. *palpitare*.

Pst, tuss. + Hgd. *pst*, Eng. *pish*: onomat.

Pudding, m.: z. PODDING.

Puddlen, o. w., uit Eng. *to puddle*= 1. indoopen, 2. ijzer in een roeroven frisschen: denomin. van *puddle*=poel, ontleend aan het Kelt.: Ier. *plodach*, Gaël. *plodan*, verwant met *vloed*.

Puf, v.: verbaalabstr. van *puffen*, met de bet. van *opgeblazenheid*, enz.

Puffen, ono. w. + Hgd. *puffen*, Eng. *to puff*, Zw. *puffa*, De. *puffe*: onomat., verwant met Gaël. *pwff* en Fr. *pouffer*: z. 3. POF.

Pui, v., Mnl. *poie*, gelijk Fr. *pui* (als in *Pui-le-Dôme* en in *appui*) en Eng. *pew*, uit Lat. *podium* = terras, balkon, basis, wellicht van Gr. πόδιον, dimin. van πούς = voet (z. d. w.).

Puid, m.: z. PUIT.

Puik, o., Ndd. *piek*, *peddik*, afleid. van 2. *pit* (z. d. w.).

Puiker, m. (vischnet), verwant met *fuik*.

Puilen, ono. w., alleen in *uitpuilen*, verscherping van *builen*.

Puimsteen, o., gelijk Hgd. *bimstein*, Ags. *pumicstân* (Eng. *pumice*), Fr. *pierre ponce*, uit Lat. *pumicem* (-*ex*), afgel. van *spuma* = schuim + Hgd. *feim*, Eng. *foam*.

Puin, o. + Ndd. en Oostfri. *pûn*, Ags. *punian* (Eng. *to pound* = verbrijzelen): oorspr. onbek.

Puisje, o., vervormd uit *poesje* = kat. Vergel. *een uiltje vangen*.

Puist, v., Mnl. *puust*, naar Lat. *pustula* = blaartje + Gr. φυσαλίς.

1. **Puit,** m. (kikker), Mnl. *puut*, ver-

want met *pad* ; het Mnl. meerv. *pude* en de samentr. *pui*, *puien*, bewijzen dat het moest *puid* geschreven worden.

2. **Puit**, m. (visch) + Ndd. *put*, Ags. meerv. *putan* (Eng. *pout*) : oorspr. onb. — Hetz. w. in *aalpuit* of *puitaal* (Eng. *eelpout*) en *pitvisch*.

3. **Puit**, m. (veenboer), verkort uit de schertsende samenstelling *veenpuit* (bij Bredero).

Pukkel, v.: dimin. van *pok*.

Pul, v., Mnl. *apulle*, uit Lat. *ampullam* (*-a*), een samenst. met *olla*, *aula* = pot.

Pulken, ono. w. + Ndd. *pūlcken* : intens. van dial. *p len*, Mnl. *polen*, bijvorm van *pellen*.

Pulver, o., uit Lat. *pulverem* : z POEDER.

Punch, v., uit Eng id., van Hind. *panch*, Skr. *pañcan* = vijf (z. d. w.). : de drank bestond uit vijf deelen: arak, kaneel, citroen, suiker, thee.

Punt, o en v., Mnl. *punt* of *poent* en *punte*, gelijk Eng. *point*, uit Fr. *point*, *pointe*, dat met Hgd. *punkt*, van Lat. *punctum*, *puncta*, zelfst. gebr. v. d. van *pungere* = steken, met nasaleering van denz. wortel als *pikken*.

Punter, m. (schuit): van *punt*, daar hij van voren puntig is.

Puren, o. w., niet van *puur*, maar naar Fr. *épurer*, denom. van Fr. *pur* z. PUUR) met præfix *é-*, d. i. Lat. *ex* = uit ; vergel. *pluizen* van *éplucher*.

Purper, o., gelijk in alle Eur. talen, uit Lat. *purpuram* (*-a*), van Gr. *πορφύρα* = purperslak.

Put, m., Mnl. *pit*, Ondd. *putti*, gelijk Hgd. *pfütze*, Eng. *pit*, Fr. *puits*, uit Lat. *puteum* (*-us*). — Hetz. w. is synon. van *schacht* als kubieke maat bij aardwerken, en bet. ook de ploeg werklieden die aan een schacht bezig zijn.

Putbaas, m. : z. PUT.

Putger, m., Kil. *puteker* : oorspr. onbek.

Putoor, m. : z. PITOOR.

Puts, m., gelijk Ndd. *pūtse*, *pūsse*, Zw. *pytts*, De. *pös*, wel uit Fr. *poche* : z. 1. POOK.

Putter, m., in verband gebracht met *putten*, maar wel, met Eng. *puttock*, een afleid. van **puit* = kip + Hgd. *pute*, Eng. *pout* : oorspr. onbek.

Putting, v. + Hgd., Zw., De. id. : oorspr. onbek.

Puur, bijv., gelijk Hgd. *pur*, Eng. *pure*, uit Fr. *pur*, van Lat *purum* (*-us*) = zuiver, van denz. wortel als *putare* z. ENT.

R.

Ra, v. + Mdd. *rahe* (Nhd. id.), On. *ra* (De. *raa*), van denz. wortel als Hgd. *ragen* = uitsteken (Ags. *hragjan*) en *regen* = doen ontsteken, oprichten.

Raad, m., Mnl. *raet*, Os. *râd*, verbaalabstr. van *raden* (z. d. w.). De bet. zijn : 1. raadgeving, 2. hulp, 3. voorhanden middelen : z. HUISRAAD. Van hier Fr. *roi*, *arroi*, *désarroi*.

Raadplegen, o. w., met *plegen* = verrichten, doen, en *raad* = beraadslaging : vergel. Mnl. *raet doen*. Van hier = om raad vragen, daar het *raadplegen* een wederzijdsch om raad vragen is.

Raadslag, m., verbaalabstr. van het oudere *raed slaen* + Mhd. *ratslagen* (Mhd. *rathschlagen*). De eerste bet. is *gissen* : vergel. *hij slaat er naar*.

Raadzalig, bijv. gev. als *lamzalig* : z. d. w.

Raaf, v., Mnl. *raven* + Ohd. *raban* en *rabo* (Mhd. *rabe*, Nhd. *rabe*), Ags. *hræfn* (Eng. *raven*), On. *hrafn* (De. *ravn*) + Skr. *kāravas*, Arm. *a-grav*, Gr. *κόραξ*, Lat. *corvus*.

Raai, v. (onkruid), Ondd. *râda* + Ohd. *râto* (Mhd. *râte*, Nhd. *raden*).

1. **Raak**, v. (achtergehemelte) + Ohd. *rahho* (Mhd. *rache*, Nhd. *rachen*), Ags. *hraca*, *hracca* (Eng. *rack*).

2. **Raak**, v. (hark), Mnl. *rake* + Ags. *racu* (Eng. *rake*), waarnevens Ndl. *reek*, Mnl. *reke* + Ohd. *rehho* (Mhd. *reche*, Nhd. *rechen*), On. *reka*, Go. werkw. *rikan* (= ophoopen, Mnl. *reken*) + Lat. *rogus* = brandstapel : Idg. √REĜ = schikken, bijeenrapen.

3. **Raak**, m. en v., verbaalabstr. van 1. *raken*.

1. **Raam**, o. (vensterraam) + Ohd *rama* (Mhd. *rame*, Nhd. *rahmen*) + Osl. *kroma* = rand. Hieruit Fr. *rame*, *ramette* (z. REMMEN).

2. **Raam**, m. (plan, afmeting), verbaalabstr. van *ramen*.

Raap, v., uit Lat. *rapam* (-*a*) + Gr. *ῥαπυς*, Osl. *rjepa*, Lith. *rope*. De echt Germ. vormen vindt men in Hgd. *rabe*, *rūbe* en Mnl. *roeve*.

Raaphoen, o. + Ndd. *raphon*, Zw. *rapphōna*, waarnevens Ohd. *rebhuon* (Mhd. *rephuon*, Nhd. *rebhuhn*) + Osl. *jarembĭ*, Ru. *rjabka*, Lith. *jaruhe*, van Osl. *rembĭ* = bont.

Raaps, raps, m. (wijn), uit dial. Hgd. *räps*, waarnevens *rampes*, afgeleid van Hgd. *rapp*, uit Fr. *râpe* = 1. rasp (z. d. w.), 2. rist van een druiventros.

Raar, bijv., gelijk Hgd. *rar*, Eng. *rare*, uit Fr. *rare*, van Lat. *rarum* (-*us*).

Raasbollen, ono. w.: denomin. van *raasbol*: vergel. *zwierbol*.

Raaskallen, ono. w.: uit *razen* en *kallen*.

1. **Raat**, v. (honigraat), Mnl. *rate*, Os. *râta* + Mhd. *râz* (Nhd. *rosz*). Hieruit Fr. *raie* (thans *rayon*) = honigraat, en *rate* = milt.

2. **Raat**, v.: z. 2. RATEL.

Rabarber, v., naar het It. *rabarbaro*, Mlat. *rabarbarum*, ook *raponticum*, d. i. *barbaarsche rha* of *rha van den Pontus*: ze groeit aan de Rha (de Wolga).

Rabaut, m., uit Fr. *ribaud* = onbeschoft, liederlijk, van Mlat. *ribaldum* (-*us*), een afleid. van Ohd. *ripa* (Mhd. *ribe*) = hoer

Rabauw, v., uit Fr. *ribaude*, vr. van 't vor. w. in overdrachtelijke toepassing: de appel heeft den vorm van een vrouwenborst. Hieruit Hgd. *rabau*.

Rabbelen, ono. w. + dial. Hgd. *rabbeln*, Eng. *to rabble*: onomat.

Rabbijn, m., naar 't Mlat. *rabbinus*, een afleid. van 't meerv. van Hebr. *rabh* = meester: vergel. *cherubijn* en *seraphijn*.

Raboord, v., bij Vondel *rieboord*, misschien met 2. *rei*.

Rabot, o. (soort van sluis), Kil. id., uit dial. Fr. id. en *rabat* = barrage, van *rabattre* = nederlaten.

Rachelen, ono. w., frequent. van *rachen*, het intens. van **raken*=spuwen + Ags. *hræcan* (Eng. *to retch*), On. *hrækja*. Uit het Germ. komt Fr. *raquer*, van waar *racaille* = gespuis (z. d. w.).

1. **Rad**, o. (wiel), Mnl. *rat* + Ohd. *rad* (Mhd. *rat*, Nhd. *rad*), Ofri. *reth* + Skr. *rathas* (= wagen), Lat. *rota*, Oier. *roth*, Lith. *ratas*=rad: Idg. √RET, RETH = rollen.

2. **Rad**, bijv. (snel) + Ohd. *rad* (Mhd. *rat*), Ags. *ræđe* (Eng. *rath* en de compar. *rather*), Go. comp. *rapizo*; niet verwant zijn Ags. *hræđ*, On. *hradr*.

Radbraken, o. w., Mnl. *radebraken*: denom. van **radebrake* = het breken der ledematen op een rad.

Radeeren, o. w., gelijk Hgd. *radieren*, naar Lat. *radere* = krabben.

Raden, o. w., Mnl. id., Os. *râdan* + Ohd. *râtan* (Mhd. *raten*, Nhd. id.), Ags. *rǣdan* (Eng. *to read* is denomin. van Ags. *rǣd*=raad), Ofri. *rêda*, On. *râđa*, Go. *redan* + Skr. √*rādh* = uitvoeren, Osl. *raditi* = zorgen: Idg. √RĒDH.

Radijs, v., gelijk Eng. *radish*, uit Fr. *radis*, van het Prov. *raditz*, van Lat. *radicem* (-*ix*) = wortel (z. d. w.). Hgd. *rettich* komt rechtstreeks uit Lat. *radicem*.

Raduis, o., uit Fr. *réduit*, zelfst. gebr. v. d. van *réduire* = achteruittrekken, enz., Lat. *reducere* (præfix *red* of *re* = opnieuw; — *ducere* = tiegen (z. d. w.).

Raf, v., gelijk Fr. *raff*, uit Skand. id,

Rafelen, o. w. + Ndd. *reffeln*, Eng. *to ravel*: oorspr. onbek.

Raffelen, ono. w.: z. RABBELEN.

Rag, o., bij Kil. *rach*, *raghe*: oorsp. onbek.

Ragen, o. w.: denomin. met privatieve bet. van *rag*.

1. **Rak**, o. (vooruitloopende streek van een weg) + Ndd. id.: van denz. wortel als *rekken*.

2. **Rak**, o. (touw) + Skand. *rakke*: oorspr. onbek.

3. **Rak**, o. (latwerk): z. 2. REK.

4. **Rak**, o. (orde), uit *gerak*.

Rakelen, o. w., frequent. van 2. RAKEN.

1. **Raken**, o. w. (aanraken), Mnl. id. + Ags. *racian*: van denz. wortel als *rekken*.

2. **Raken**, o. w., denom. van 2. *raak*.
1. **Raket**, v. (plant), uit Fr. *roquette*, dimin. afleid. van Lat. *eruca*.
2. **Raket**, v. (vuurpijl), gelijk Hgd. *rakete*, uit It. *rocchetta*, dimin. van *rocco* = spinrok (z. 2. ROK): zij heeft den vorm van een spinrok.
3. **Raket**, o. (kaatsnet), uit Fr. *raquette*, van Sp. *raqueta*, Ar. *râhat* = palm der hand: het raket vervangt in dat spel (Fr. jeu de paume) de palm der hand.
Rakker, m. + Hgd. *racker*: vergel. nog On. *reikall*, dial. Zw. *rakkel*, Eng. *rake*, behoort bij *rekken* = op de pijnbank uittrekken.
Rallen, ono. w., Mnl. id en *rellen*: + Ndd. *rallen*: onomat.
Ralvogel, m.: gelijk Hgd. *ralle*, Eng. *rail*, uit Fr. *râle*, wegens zijn schreeuw, van *râler* = reutelen, dat uit het Germ. komt: z. RATELEN.
Ram, m., Mnl. id. + Ohd. (Mhd.) id., Ags. *ramm* (Eng. *ram*), On. adj. *rammr* (= krachtig).
Ramboersappel, m., van *Rambures* bij Amiens.
Ramelas, ramenas, v., gelijk Ndd. *rummelasse, rummenasse* uit dial. Fr. *ramonasse*, evenals It. *ramolaccio*, gedissim. uit Lat. *armoracia*.
Ramen, o. w. (schatten), Mnl. id., Os. *rômôn* + Ohd. *râmên* (Mhd. id., Nhd. *anbe-raumen*), Ags. *rômjan* (Eng. *roam*), Ofri. *râmja* + Lat. *reri* = oordeelen.
Ramenassen, o, w., wel gelijk het Fr. synon. *masser* van Oosterschen (Turkschen ?) oorsprong.
Rammei, v., een afleid. van *ram* met Rom. suffix. Vergel. Hgd. *ramme*.
1. **Rammelen**, ono. w. (ritsig zijn) + Hgd. *rammeln*, Eng. *to ramble* (= rondzwerven): afgel. van *ram*.
2. **Rammelen**, ono. w. (gerucht maken), bijvorm van *rommelen*.
Ramp, v., Mnl. id. + Ndd. *ramp* = 1. kramp, 2. vallende ziekte, 3. ongeluk, Mhd. *rampf* = kramp: van den st. graad van √ HRIMP: z. RIMPEL.
1. **Rampaard**, o. (wal), uit Fr. *rempart*, van *remparer* = versterken (*re-in-parare*: z. PALEEREN).
2. **Rampaard**, o. (scheepsaffuit): z. ROOPAARD.
Ramponeeren, o. w., Mnl. *ramponeren*, gelijk Ndd. *rampeneren* en Hgd. *ramponieren*, door Fr. *ramponner*, uit It. *rampognare* = smaden, denomin. van *rampone* = haak, klauw. Dit is het augment. van *rampa*, verbaalabstr. van *rampare*, Fr *ramper* = klauteren, die met nasaleering ontleend zijn aan Germ. (Ndl.) *rappen*, intensief van *rapen*.
Rampspoed, m., naar analogie van *tegenspoed*: z. d. w.
Rampzalig, bijv.: z. ARMZALIG.
Rand, m., Mnl. *rant* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *rand*), Ags. *rond* (Eng. *rand*), On. *rǫnd* (Zw. en De. *rand*): uit **ramd-* (vergel. *honderd*) + Osl. *rombŭ*, Lith. *rumbas*.
Ranen, o.w. (smelten): oorspr. onb.
Rang, m., gelijk Hgd. id. en Eng. *rank*, uit Fr. *rang*, dat zelf ontleend is aan 't Germ. *ring*: z. d. w.
1. **Rank**, v. (scheut), ouder Nndl. *ranke* + Hgd. *ranke*, Eng. *wrench*: verbaalabstr. van **(w)renken* + Hgd. *renken*, Eng. *to wrench* = zich draaiend bewegen: intensief van *wringen*.
2. **Rank**, v. (list) + Hgd. *rank*: gevormd als 1. *rank*.
3. **Rank**, bijv. (tenger), Mnl. *ranc* + Hgd. *rank*, On. *rakkr* (Zw. en De. *rank*), gevormd als 1. *rank*.
Ranonkel, v., uit Lat. *ranunculum -us*) = 1. vorsch, 2. ranonkel, dimin. met dubbel suffix van *rana* = vorsch.
Rans, bijv. gelijk Hgd. *ranzig*, uit Fr. *rance*, van Lat. *rancidum* (*-us*), een afleid. van *rancere* = stinken: oorspr. onbek.
Ransel, m. + Hgd. *ranzen*: afgel. van **rans* = buik + Mhd. id. Van hier *ranselen* = iemand op zijn ransel geven.
Ransuil, m. + Hgd. *ranzeule*: oorspr. onbek.
1. **Rantsoen**, o. (losgeld), Mnl. *ransoen*, uit Fr. *rançon*, van Lat. *redemptionem* (*-io*) = afkooping, van 't v. d. van *redimere* (*red-*: z. RADUIS, — *emere* = koopen: z. NEMEN).
2. **Rantsoen**, o. (hoeveelheid spijs), uit Fr. *ration*, van Lat. *rationem* (*-io*) = rekening, maat (z. REDE). Het onderging den invloed van 1. *rantsoen*.
1. **Rap**, o. (schurft) + Mhd. (Nhd.) *rappe*.
2. **Rap**, bijv. (snel), Mnl. id. + Ags.

hrap, On. *hrappr* (Zw. *rapp*, De. *rap*): z. REPPEN.

Rapalje, o.: met Rom. suffix van 1. *rap*.

Rapen, o. w., Mnl. id. + Mhd *raffen* (Nhd. id.), Eng. *to rap*, On. *hrapa* (Zw. *rappa*, De. *rappe*). De bet. is *krabben*, *bijeenkrabben*. Uit het Germ. komt Fr. *raffer*.

Raphoen, o.: z. RAAPHOEN.

Rapier, o., uit Fr. *rapière*, afgel. van *râpe*, dat zelfs aan 't Germ. ontleend is: z. RASP.

Raponsje, o., gelijk Fr. *raiponce*, en Hgd. *rapunzel*, uit Mlat. *rapuncium*, een afleid. van Lat. *rapa*=raap (z.d.w.).

Raps, bijw., een afleid. van 2. RAP.

Rapunsel, o.: z. RAPONSJE.

Rarekiek, m.: het eerste lid is *raar*, het tweede behoort (met dialect. uitspraak) tot *kijken*: een kijkkast met rare dingen.

1. **Ras**, o. (stof) verkort uit *arras*, den Fr. naam der stad Atrecht. Uit Ndl. komt Hgd. *rasch*. Het Eng. zegt *arras*.

2. **Ras**. o. (geslacht), uit Fr. *race*, dat aan 't Germ. ontleend is: z. RIJTEN.

3. **Ras**, o. (draaikolk), is 4. *ras* zelfst. gebr.

4. **Ras**, bijw. (snel), gev. uit het adj. *rasch*.

Rasch, bijv., Mnl. *rasc* + Ohd. *rosch*, *rasc* (Mhd. *resch*, *rasch*, Nhd. *rasch*), Eng. *rask*, On. *rǫskr* (Zw. en De. *rask*), uit **rad-sk-*, van 2. *rad*.

Rasp, v., gelijk Hhd *raspe*, Eng. *rasp*, uit Ofra. *raspe* (Nfra. *râpe*), dat ontleend is aan 't Germ.: Ohd. *raspôn* (Mhd. *raspen*), uit **rap-spen*, **raf-spen* = bijeenschrappen: een afleid. van *rapen* (z. d. w.).

Rasphuis, o.: het eerste lid is de stam van *raspen*: de gevangenen moesten hard hout fijnzagen (raspen).

Raster, m., komt nergens elders voor; staat in ablaut met 2. *roest*.

Rat, v., Mnl. *ratte* + Ohd. *rato*, *ratta* (Mhd. *ratte*, Nhd. id.), Ags. *ræt* (Eng. *rat*), Zw. *råtta*, De. *rotte* + Ier. en Gaël. *radan*. Uit het Germ. komt Fr. *rat*.

1. **Ratel**, m. (werktuig), verbaalabstr. van *ratelen*.

2. **Ratel**, v. (plant): z. REUTEL.

Ratelen, ono. w. + Hgd. *rasseln*, Eng. *to raddle* (Ags. subst. *hrætele*) + Gr. κραδαίνειν = schudden.

Ratijn, o., uit Fr. *ratine*, verbaalabstr. van *ratiner* = noppen, wellicht afgel. van **rate* (later *raie*) = honigraat: z. 1. RAAT.

Ratjetoe, v.: vervormd uit Fr. *ratatouille*: oorspr. onbek.

Rauw, bijv., Mnl. *rau*, Os. *hrâ* + Ohd. *rô* (Mhd. id., Nhd. *roh*), Ags. *hrâa* (Eng. *raw*), On. *hrár* (Zw. *rå*, De. *raa*) + Skr. *kravis*, Gr. κρέας = rauw vleesch, Lat. *crudus* = rauw, Osl. *krŭvĭ* = bloed: Idg √KREW.

Ravelijn, o., uit Fr. *ravelin*, van It. *rivellino*: oorspr. onbek.

Ravijn, o., uit Fr. *ravin*: oorspr. onzeker.

Ravotten, ono. w.; vergel. Mnl. *rabat* = alarm, *reveel* = rumoer, Vla. *ravooi* = getier. Eng. *riot*, It. *riotta* = rumoer, Ofra. *rabater* = tieren: oorsp. onbek.

Raygras, o., gelijk Hgd. id., uit Eng. *raygrass*, d. i straalgras. —Eng. *ray* uit Fr. *raie* (met dimin. *rayon*), van Lat. *radium* (*-ius*): z. ROEDE.

Razen, ono. w., Mnl. *rasen* + Mhd. (Nhd.) id., Ags. *rǽs* (Eng. *race* = stormloop), On. *rása* (= stormloopen).

Razernij, v., Mnl. *rasernie*, met epenthet. *n* uit *razerij*.

Rebus, m., uit Lat. id = door dingen (de teekens die het woord voorstellen, verbeelden dingen en niet klanken). *Rebus* is ablat. meerv. van *res* = ding.

Recht, bijv., Mnl. id., Os. *reht* + Ohd. id (Mhd. id., Nhd. *recht*), Ags. *riht* (Eng. *right*), Ofri. *riuht*, On. *rettr* (Zw. *rät*, De. *ret*), Go. *raihts* + Perz. *rāsta*, Gr. ὀρεκτός, Lat. *rectus*, Oier. *recht*: een partic. afleid. van √REĞ: z. REKKEN. De bet. *behoorlijk* bestaat alleen in 't Westgerm., die van *dexter* alleen in 't continent. Germ.

Rechter, bijv., in *rechterhand*, enz., is datief vr. enk. van *recht*: vergel. *middernacht*.

Rechtvaardig, bijv., Mnl *rechtveerdich*: gevormd als *hoovaardig*, *lichtvaardig*.

Redden, o. w., Mnl. id. + Ohd. *retten* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *hreddan*

(Eng. *to rid*). Ofri. *hredda* + Skr. *çrathayâmi* = ik maak los : Idg √KRATH = ontwarren.

Redderen, o. w.: frequent. van *redden*.

Rede, v., Mnl. id., Os. *ređja* + Ohd. *redja* (Mhd. *rede*, Nhd. id.). Go. *raþjo* + Lat. *ratio*, ook *ratus* = bepaald, en zijn werkw. *reor* = ik denk. De eerste bet. van *rede* is *getal*: van hier rekening, rekenschap, enz.

Redekavelen, ono. w. : het tweede lid is *kavelen* (z. d. w.) = verdeelen.

Reden, v. (oorzaak, enz.), Mnl. *redene*, Os. *ređina* (naar het werkw. *ređinôn*) + Ohd. *redina*: met ander suffix bijvorm van *rede* (z. d w.).

Redenaar, m., Mnl. *redenare* + Ohd. *redinâri* (Mhd. *redenære*, Nhd. *redner*), afgel. van **redenen*, Os. *ređinon*, denom. van *reden*.

Rederijker, m., Mnl. *rederikere*, afgel., maar door volksetym. vervormd (rijk aan rede), uit Mnl. *rhetorike*, Fr. *rhétorique*, van Lat. *rhetoricam* (-*a*), Gr. *ῥητορική*, zelfst. gebr. vr. adj. van *ῥήτωρ* = spreker (z. WOORD).

Ree : z. REEBOK, GEREED, REEDE, REI.

Reebok, m., Mnl. *ree* + Ohd. *rêh* (Mhd. *rêch*, Nhd. *reh*), Ags. *râh* (Eng. *roe*), On. *râ* (Zw. *rå*, De. *raa*).

Reede, v. + Meng. *râde* (Eng. *road*), On. *reiđi* (= uitrusting van een schip) : afgel. van (*ge*)*reed*: dus wel : de plaats waar men schepen uitrust. Uit het Germ. komt Fr. *rade*.

Reeden, o. w., Mnl. *reden*, denomin. van *reed* : z. GEREED.

Reeds, bijw., met adv. *s* van **reed* : z. GEREED en vergel. Hgd. *bereits* en Eng. *already*.

1. **Reef**, o. (aan een zeil), uit On. *rif* (Zw. *ref*, De. *reb*): hetz. als *rib* : z. d. w. Uit Ndd. (Ndl.) komen Eng. *reef* en Hgd. *reff*.

2. **Reef**, v. (hark) : z. 1. RIJF.

1. **Reek**, v. (hark, riek) : z. 2. RAAK.

2. **Reek**, **reeks**, v., Mnl. *reke*, van Mnl. *reken*, Os. *rekôn* = in orde brengen + Ohd. *rehhen*, Ags. *recen*, *reccan*, Ofri. adj. *rekon*, Go. *rikan* : z. 2. RAAK.

Reeling, v. : z. REGELING.

1. **Reep**, m. (strook, touw), Mnl. id. + Ohd. *reif* (Mhd., Nhd. id.), Ags. *râp* (Eng. *rope*), On. *reip* (Zw. *rep*, De. *reb*), Go. *raip*.

2. **Reep**, m. (hoepel) : is hetz. als 1. *reep*.

3. **Reep**, v. (hekel) : z. REPEL.

Reepel, m. : dimin. van 1. *reep*.

Reeroof, m. : het eerste lid is 1. *reeuw*.

Reesem, m., met -*sem*, van denz. stam als 't enk. imp. van *rijgen* : vergel. *deesem*.

1. **Reet**, n. (scheur), Mnl *rete* + Hgd. *risz* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *rijten*.

2. **Reet**, v. (vlasreet), van denz. stam als 't enk. imp. van *rijten*.

Reetrekker, m. (erfscheider): eerste lid is *reen* : z REINEVAAR.

1. **Reeuw**, o. (lijk), Os. *hrêo* + Ohd. *rêo* (Mhd. *re*), Ags. *hrâw*, *hrá*, Ofri. *hrê*, On. *hræ*, Go. *hraiw*-, met *i*- epenthese uit Ug. **hrawj*- + Skr. *kravis* (z. RAUW).

2. **Reeuw**, o. (huisraad), Ofri. *râwe*: in de Friesche vorm van *roof*. In den ouden onveiligen tijd was roerend goed *roof*; het onroerend werd verbrand en verwoest.

3. **Reeuw**, o. (doodschuim), is opgemaakt uit een samenst. of afleid. van 1. *reeuw*.

Refter, m., Mnl. *reefter*, uit Lat. *refectorium*, afgel. van 't v. d. van *reficere* = herstellen (bepaaldelijk door spijs) (*re*- : z. RADUIS, — *ficere* : z. PROFIJT).

1. **Regaal**, o. (robijnzwavel), vervormd uit Sp. *rajalgar*, van Ar. *rahj-al-ghār* = mineraal poeier (*rahj* = poeier, — *ghār* = mijn, — *al* = de).

2. **Regaal**, o. (in een orgel), uit Fr. *régale*, van Mlat. *regale*, zelfst. gebr. onz. adj. Lat. *regalis* = koninklijk, afleid. van *rex*, genit. *regis* = koning (z RIJK). Waarom het *regaal* zoo heet, is niet duidelijk.

Regeeren, o. w., met Rom. suffix, uit Lat. *regere* = regelen, heerschen (z. REKKEN).

Regel, m., gelijk Hgd. *regel*, *riegel*, Ags. *regul*, Eng. *rail* en Ofra. *reule* (waarvan Eng. *rule*), uit Lat. *regulam* (-*a*), een afleid. van *regere* : z. REGEEREN.

Regeling, v. (zeewoord) + Ndd. *regel*, Ohd. *rigil* (Mhd. *rigel*, Nhd. *riegel*), Eng. *rail*, *railing*, Zw. *regel* : van *regel*.

Regelmatig, bijv. : z. DOELMATIG.

Regen, m , Mnl. id., Os. *regan* + Ohd. id. (Mhd. *regen*, Nhd. id), Ags. *regen* (Eng. *rain*), Ofri. *rein*, On. *regn* (Zw. en De. id.), Go. *rign*+Lat. *rigare* = bewateren : Idg. √ RIGH.

Reggen, o. w. : Fri. denom. van *rug* : zooveel als *op den rug leggen*.

1. **Rei**, m. (koor, dans), Kil. *reye* + Mhd. *reie*, *reige* (Mhd. *reihen*, *reigen*), Eng. *ray* : oorspr. onbek.

2. **Rei**, v. (waterloop), met bijvormen *reie*, *ree*, *rui*, uit Fr. *raie*, van Mlat. *rigam* (-*a*), ontleend aan 't Kelt.: z. RIOOL. Hierbij wellicht *reidomp* = roerdomp.

Reie, v. (plant), met bijvormen *reit*, *rijt*, *rijte*, uit Lat. *retæ* : oorspr. onbek.

Reiger, m., Os. *hreiera* + Mhd. *reiger* (Nhd. *reiher*), Ags. *hrdgra*. Daarnevens Mnl. *heiger*, Onfra. id. + Ohd. *heigir* (Mhd. *heiger*), waaruit Fr. *héron*.

Reiken, ono. w., Mnl. *reken* + Ohd. *reihhen* (Mhd. *reichen*, Nhd. id.), Ags. *rǽcan* (Eng. *to reach*), Ofri. *rêka* : met *i*-epenthese van denz. wortel als *rekken*.

Reikhalzen, ono. w., uit **rekhalzen* : een samenst. gelijk *klapwieken* (z. d. w.).

Reilen, ono. w., in *zooals het reilt en zeilt*, opgemaakt uit *met reilen en zeilen*, waar in *reil* zelf is opgemaakt uit *reiltop*.

Reiltop, m. (vlaggestok) : eerste lid, gelijk Hgd. *reil*, uit Eng. *royal* = bovenbramzeil.

Rein, bijv., Mnl. *rene*, Os. *hrêni* + Ohd. *reini* (Mhd. *reine*, Nhd. *rein*), On. *hreinn*, Go. *hrains*, van √ HRĪ = ziften + Skr. √ *kar*, Gr. κρίνειν, Lat *cernere* = scheiden, *cribrum*, Oier. *criathar* + zeef : Idg. √ KREI. Uit On. intensief *hreinsa* (= reinigen) komt Fr. *rincer*.

Reinardij, v., Mnl. *reinaerdie*, afgel. van Mnl. *Reinaert*, den naam van den vos in de diersage. *Reinaert* + Ags. *regnheard* = zeer sterk. Het tweede lid is het adj. *hard* (z. d. w.): het eerste is in 't Ohd. *regin*, On. *regen*, een onz. meerv. = goden ; het komt in Os., Ohd. en Ags. veel voor in samenst. met superlatieve kracht : vergel. ons *godsleugenaar*. Uit het Germ. komt Fr. *renard*.

Reinette, v., uit Fr. *reinette*, *rainette*, dimin. van *raine*, Lat. *rana* (= vorsch, z. RANONKEL), omdat zij gespot is als een vorsch.

Reinevaar, v. + Hgd. *rainfarn*, volksetym. verv. uit Mnl. *reinevane* + Ohd. *reinifano*, De. *reinfan*, Zw. *renfana* : uit *vaan* en **rein* + Ohd., Mhd., Nhd. id., On. *rein* (Zw. en De. *ren*) = akkergrens, streep lands : oorspr. onb.

Reis, v. (tocht, keer), Mnl. *reise*, *rese*, afgel. van denz. stam als 't enk. imp. van *rijzen*, dus = het opstaan, het optrekken.

Reizen, ono. w., Mnl. *resen* + Mhd. (Nhd.) *reisen*, Eng. *to raise* : denom. van *reis*.

Reiziger, m., Kil. *reysigher* (= ruiter) + Nhd. *reisige* : het zijn verbogen vormen van ouder Ndl. *reysich* + Mhd. *reisec* = rijdend, reisvaardig, dat zelf een afleid. is van *rijden*. Later bracht men het in verband met *reizen*.

1. **Rek**, m. en v. (het rekken, de rekbaarheid), verbaalabstr. van *rekken*.

2. **Rek**, o (werktuig), Mnl. *rec* : weinig waarschijnlijk is verband met *rekken*, eerder met 2. *raak* en 1. *reek*.

3. **Rek**, v. (kikkerrit), van **raken* = spuwen : z. RACHELEN.

Rekel, m. + Ndd. *rækel*, On. *racki* (Zw. *racka*) : oorspr. onbek. Wellicht van hier Fr. *roquet*.

Rekenen, o. w., Mnl. id. + Ohd. *rehhanôn* (Mhd. *rechenen*, Nhd. *rechnen*), Ags. *recenjan* (Eng. *to reckon*), On. *reikna* (Zw. *räkna*, De. *regne*), Go. *rahnjan* : frequent van *reken* : z. 2. REEK.

1. **Rekke**, v. (stok) : hetz. als 2. *rek*.

2. **Rekke**, v. (reewild) + Hgd. *ricke* : een afleid. van *ree* in *reebok*.

Rekkeling, v. (van heilbot): oorspr. onbek.

Rekken, o. w., Mnl. *recken* + Ohd. *recchen* (Mhd. *recken*, Nhd. id.), On. *rekkja*, Go. *rakjan* + Skr. *ṛjū* (= rechtstreeks), Gr. ὀρέγειν, Lat. *por-rigere*, *regere* (= leiden, regelen), Lith. *razyti* : Idg. √ REĜ = schikken, bijeenrapen (z. RECHT).

Relaas, o., uit Lat. *relatio*, afgel. van *relatus*, het v. d. van *referre* = overdragen, in betrekking stellen, enz. : z. RADUIS en DULDEN.

Reliquie, v., uit Lat. *reliquiæ*, vr. meerv. subst., afgel. van *reliquus* =

overgelaten, van 't v. d. van *relinquere* = overgelaten: z. RADUIS en LEENEN.

Rellen, ono. w.: z. RALLEN.

Relmuis, v. + Hgd. *rell-*, *röllmaus*: oorspr. onbek.

Remedie, v., uit Lat. *remedium*, van *re* = opnieuw, en *mederi*: z. MEDICIJN.

Remmen, o. w. + Ags. *hremman*, Go. *hramjan* (= kruisigen): denom. van 1. *raam* met de bet. vastmaken.

Ren, v. (hoenderren), van *rennen*.

Rend, o.: z. RUND.

Rendier, o., gelijk Hgd. *renntier*, Eng *raindeer* en Fr. *renne*, *rangier*, uit On. *hreinn* (Zw. *ren*) + Ags. *hrán*: een afleid. van denz wortel als *hert*.

Renet, v.: z. REINETTE.

Reng, v. (plant), met *e*=*ā*, van denz. stam als 't enk. imp. van (*w*)*ringen*.

Rennen, ono. w., Os. *rennjan*+Ohd. *rennen* (Mhd, Nhd. id.), Go. *rannjan*: factit. van *rinnen*.

Renonkel, m: z. RANONKEL.

Rensch, bijv.: z. RINSCH.

Rente, v., Mnl. id., gelijk Hgd. id., Eng. *rent*, uit Fr. *rente*, van Mlat. **rendita*, zelfst. gebr. v. d. van **rendere*, Lat. *reddere* = weêrgeven, opbrengen (*red*: z. RADUIS; — *dĕre*, vorm van *dare* in samenst.: z. DATUM).

Rep, m.: verbaalabstr. van *reppen*.

Repel, m.+Hgd. *riffel*, Eng. *ripple*: verbaalabstr. van *repelen*, frequent. van *rapen*.

Reppen, o. w., Mnl. id. + Ndd. id., Ags. *hreppan* (Eng. *to rap*), Ofri. *reppa*, On. *hreppa* (Zw. *rappa*, De. *rappe*): denom. van 2. *rap*.

Reseda, v., uit Lat. id.: 2en p. enk. imp. van *resedare* = stillen (*re-*: z. RADUIS, — *sedare*, factit. van *sedere* = zitten: z. d. w.). Zij heet zoo, naar het eerste woord der formule, dat men uitsprak toen men haar bij het genezen van gezwellen, enz. gebruikte.

Respijt, o., uit Ofra. *respit* (thans *répit*), van Lat. *respectum* (*-us*) = aanblik, afgel. van 't v. d. van *respicere* (z. RADUIS en SPIEDEN). Uit de bet. *aanblik* ontwikkelde *respit* de bet. *aanzien*, *toegevendheid*, *uitstel*.

Rest, v., uit Fr. *reste*, verbaalabstr. van *rester*, Lat. *restare* = achterblijven: z. RADUIS en STAAN.

Rete, v.: z. REUTE.

Retrozijn, m., uit Fr. *rhétoricien*, afgel. van *rhétorique*: z. REDERIJKER.

Reu, m, Mnl *reude*, *rode* + Ohd. *rudo* (Mhd. *rüde*, Nhd. id.), Ags. *hrydda*. Daarbij dial. Ndl. *rut*, dial. Hgd. *rütte*. Hieruit Osl. *chrŭtŭ*.

Reuk, m., Mnl *roke*, al of niet met umlaut van denz. stam als 't meerv. imp. van *rieken*.

Reus, m., Mnl. *rese*, Ondd. *wrisi-l* + Ohd. *risi* (Mhd. *rise*, Nhd. *riese*) + Skr. *vṛṣan* = krachtig, Oier. *fairsing* = groot.

Reute, rete, v., met *e* = *eu* = *ő* van *roten*: z. d. w.

Reutel, v. (plant): wegens het *reutelen* of *ratelen* harer zaden.

Reutelen, ono. w., staat tot *ratelen*, als *preutelen* tot *praten*.

Reuter, m. (zeef), wellicht ontleend aan Hgd. *reiter* (Mhd. *rîter*, Ohd. *rîtara*) + Ags. *hridder* (Eng. *riddle*) + Lat. *cribrum* (*br* = *thr*): van denz. wortel als *rein*.

Reuzel, m., Ondd. *hrusli* + Ags. *hrysel* (Meng. *rusl*).

Revelen, ono. w. + Hgd. *rappelen*: frequent. van Mnl. *reven*, gelijk Mhd. *reben*, Eng. *to rave*, uit Fr. *rêver*, denomin. van *rêve*, **râve*, bijvorm van *rage*, uit Lat. *rabiem* (*-es*) = woede.

Rib, v., Mnl. *rebbe* + Ohd. *rippa* (Mhd., Nhd. *rippe*), Ags. *ribb* (Eng. *rib*), Ofri. *reb*, On. *rif* (De *rib*) + Osl. *rebro*: Idg. √REBH = omslingeren, waarvan ook Hgd. *rebe* = rank, wijngaard.

Richel, riggel, v.: bijvormen van *regel* met *-gl-* in plaats van *-gul-*.

Richten, o. w., Mnl. *rechten*, Os. *rihtjan* + Ohd. *rihten* (Mhd. id., Nhd. *richten*): denomin. van *recht*.

Ricinie-olie, v.: het eerste lid uit Lat. *ricinus*, welks oorspr. onbek. is.

Ridder, m., Mnl. id. + Ohd. *rîtare* (Mhd. *ritter*, Nhd. id.): van *rijden* (z. RUITER). Het w. moest *rijder* luiden, naar den præsensstam van 't werkw., maar werd verward met een synon. **ridde* + Ohd. *ritto*, van denz. stam als 't meerv. imp.

Riegheide, v.: misschien berust het eerste lid op *erica*, den Lat. naam der plant.

Riek, v., Mnl. *riec*: bijvorm van 1. *reek*.

Rieken, o. w. : z. RUIKEN.

1. **Riem,** m. (band), Mnl. *rieme*, Os. *riomo* + Ohd. *riumo* (Mhd. *rieme*, Nhd. *riemen*), Ags. *réoma* (Eng. *ream* + Gr. ῥῦμα = treklijn (z. ook HART).

2. **Riem,** m. (roeispaan), Mnl. *rieme*, uit Lat. *remum* (-*us*) : z. ROEIEN.

3. **Riem,** m. (twintig boek papier), gelijk Eng. *ream*, uit Ofra. *raime* (thans *rame*), van Sp. *resma*, Ar. *rizma* = pak.

Riet, o., Mnl. id. met slot- *t* voor *d*), Os. *hreod* + Ohd. *riot* (Mhd. *riet*, Nhd. id.), Ags. *hréod* (Eng. *reed*).

1. **Rif,** o. (geraamte), Onfra. *ref* + Ohd. *href*, *ref*, Ags. *hrif* + Skr. *kṛp*, Perz. *kerep*, Lat. *corpus*.

2. **Rif,** o. (klip) + Ndd. *reff*, Eng. *reef*, On. *rif* (De. *rev*) : van *rijven*, dus = gekloven rotsmassa. Uit Ndd. komt Hgd. *riff*.

3. **Rif,** o. (aan een zeil) : z. REEF.

Rij, v., Mnl. *rie* + Ohd. *rîha* (Mhd. *rîhe*, Nhd. *reihe*) : van den præsensstam van *rijgen*.

Rijden, ono. w., Mnl. *riden* + Ohd. *rîtan* (Mhd. *rîten*, Nhd. *reiten*), Ags. *rîdan* (Eng. *to ride*), Ofri. *rîda*, On. *rîda* (Zw. *rida*, De. *ride*) + Oier. *riadaim*, Gall. *rêda* = wagen.

1. **Rijf,** v. (hark), van *rijven* : z. d. w.

2. **Rijf,** v. (reliqueënkas), Mnl. *rive*.

3. **Rijf,** bijv. (mild), Mnl *rive* + Ags. *hrîf* en *rîf* (Eng. *rife*), On. *rîfr* ; niet verwant met *gerief*.

Rijfelen, ono. w. + Hgd. *raffeln* (waaruit Fr. *rafler* en Eng. *to raffle*) : van *rapen* : z. d. w.

Rijgen, o. w. + Ohd. *rîhan* (Mhd. *rîhen*), Ags. *rîhan* : niet verder op te sporen (z. RIJ).

1. **Rijk,** o. (land), Mnl. *rike*, Os. *rîki* + Ohd. *rîhhi* (Mhd. *riche*, Nhd. *reich*), Ags. *rîce*, Ofri. *rîke*, Go. *reiki* : afgel. van 2. *rijk*.

2. **Rijk,** bijv. (niet arm), Mnl. *rike* (= machtig), Os. *rîki* (= machtig, geweldig) + Ohd. *rîhhi* (Mhd. *rîche*, Nhd. *reich*), Ags. *rîce* (Eng. *rich*), Ofri. *rîk*, On. *rîkr* (Zw. *rik*, De. *rig*), Go. adj. en subst. *reiks* (= machtig, heerscher). Heel die woordfamilie is vóór de klankverschuiving ontleend aan het Kelt. *rīg* + Skr. *rajan*, Lat. *rêx* (d. i. **reg-s*) = koning : Idg. √REĜ (z. REKKEN). Ging in 't Rom. over : Fr. *riche*, enz.

1. **Rijm,** m. (bevrozen dauw), Mnl. id. + Ags. *hrîm* (Eng. *rime*), On. *hrîm* (Zw. *rim*, De. *riim*,) : wellicht uit **hrîpmo-*, en dus een afleid. van 1. *rijp*. Uit Germ. komt Fr. *frimas* (z. FLANK).

2. **Rijm,** o. (versrijm), Mnl. *rime*, Os. *rîm* (= getal, menigte) + Ohd. *rîm* (Mhd. id., Nhd. *reim*), Ags. *rîm* (Eng. *rime*), On. *rîma* (Zw. *rim*, De. *riim*) : van denz. wortel als *rij*. Ging in 't Rom. over : Fr. *rime*, It., Sp., Port. *rima*, waar het uit de bet. *getal*, *reeks*, die van *klankenreeks*, *rijmreeks* ontwikkelde, welke bet. later dan in 't Germ. terugkwam.

Rijn, m. (in een molensteen) + Ndd. *rîn* : oorspr. onbek.

Rijnbloem, v.: het eerste lid is hetz. als in *reinevaar*.

Rijnsch, bijv. : z. RINSCH.

1. **Rijp,** m. (bevrozen dauw) + Ndd. *rip*, Ohd. *hrîffo* (Mhd. *rîfe*, Nhd. *reif*) : z. 1. RIJM.

2. **Rijp,** m. (rups), bijvorm van Mnl. *rupe* : z. RUPS.

3. **Rijp,** bijv. (volwassen), Mnl. *ripe* Os. *rîpe* + Ohd. *rîfi* (Mhd. *rîfe*, Nhd. *reif*), Ags. *rîpe* (Eng. id. en het denomin. *to reap* = oogsten).

Rijs, o., Mnl. id. + Ohd. *rîs* (Mhd. id., Nhd. *reis*), Ags. *hrîs*, On. *hrîs* : wellicht met de bet. het schuddende, bij het volgende woord.

Rijselen, ono. w. + Hgd. *rieseln* = in druppels neervallen : frequent. van **rezen*, Os. *hrissjan* + Ags. *hrissan*, Os. *hrista*, Go. *hrisjan* + Lat. *crissare* = waggelen.

Rijst, v., Kil. *rijs*, gelijk Hgd. *reis*, Eng. *rice*, Fr. *riz*, uit Mlat. *risum*, van Gr. ὄρυζον, door Iranisch uit Skr. *vrīhi* (z. ROGGE).

Rijt, v. (plant) : z. REIE.

Rijten, o. w., Mnl. *riten*, Os. *wrîtan* + Ohd. *rîzan* (Mhd. *rîzen*, Nhd. *reiszen*), Ags. *wrîtan* (Eng. *to write*), On. *rîta*, (Zw. id.). De bet. zijn *scheuren*, *griffen*, ook *schrijven*. — Een Ohd. afleid. *reiza* (= 2. *reet*) = linie, gaf het Fr. *race*, It. *razza*.

Rijtijd, m. + Hgd. *reihen* = paren, van honden, katten, maar vooral van vogels gezeid.

Rijven, ono. w. + Ndd. *riven*, Meng. *rîven*, Ofri. *rîva*, On. *rîfa* = scheuren,

krabben,enz.: niet verder op te sporen.

Rijzen, ono. w., Mnl. *risen*, Os. *rîsan* + Ohd. *rîsan* = klimmen, dalen (Mhd. *rîsen*), Ags. *rîsan* (Eng. *to rise*), Ofri. *rîsa*, On. id., Go. *reisan*. De bet. was die der loodrechte richting, zoowel naar beneden als naar boven.

Rijzig, bijv. (slank), ouder *reizig* + Ndd. *reisich* : van denz. stam als 't enk. imp. van *rijzen*.

-rik, suffix, Mnl. *ric* + Hgd. *rich* : is 2. *rijk*, met de bet. *heer*. Het komt zeer zelden voor, want veelal is *(e)rik* in plant- en diernamen een uitbreiding van het diminitiefsuffix *ik*, te vergelijken met *(e)ling* nevens *ing*, een ander dimin. suffix bij dezelfde namen zeer gewoon.

Rikkekikken, ono. w.: redupl. van *kikken*.

Ril, v. (groeve) + Ndd. *rille*, Eng. *rill* (= goot) : oorspr. onzeker.

Rillen, ono.w., uit **ridlen*, frequent. van **reden* + Ohd. *rîdôn* (Mhd. *riden*), Ags. *hriþjan*: denomin. van Mnl. *rede* = koorts + Ohd. *rito* (Mhd. *rite*, *ritte*, Nhd. *ritten*), Ags. *hriþa* + Oier. *crith* = beven : Idg. √KREIT.

Rimpel, m., denomin. van *rimpelen* + Ohd. *rimpfan* (Mhd. *rimphen*), Ags. *hrimpan* (Meng. *rimplen*, Eng. *to ripple*). Daarnevens *rompelen* = Mhd. *rümphen* (Nhd. *rümpfen*), Ags. subst. *hrympele* (Eng. *to rumple*) : Germ. √HRIMP : Z. KRIMPEN.

Rimram, m.: redupl. met ablaut van den stam van 2. *rammelen*.

Rinde, v. + Ohd. *rinta* (Mhd. *rinde*, Nhd. id.), Ags. *rind* (Eng. id.) : staat in ablautsverhouding tot *rand*.

Ring, m., Mnl. *rinc*, Os. *hring* + Ohd. *ring* (Mhd. *rinc*, Ndl. *ring*), Ags. *hring* (Eng. *ring*), Ofri. *hring*, On. *hringr* (Zw. en De. *ring*) + Osl. *krongŭ*. Uit het Germ. komen Fr. *harangue* (= rede in een openbaren *ring* of vergadering) en *rang*.

Rinkelen, ono. w., Kil. *ringkelen*, frequent. van **ringen* + Ags. *hringan* (Eng. *to ring*), On. *hringja* (Zw. *ringa*, De. *ringe*) : onomat.

Rinkelrooien, ono. w., zooveel als *met rinkels rondloopen*. Het tweede lid : *rooien*, ziet men aan als ontleend uit Fr. *rôder* = draaiend rondloopen, van Sp. *rodar*, denom. van Lat. *rota* = 1. rad (z. d. w.).

Rinket, o.: vergel. het synon. *klinkdeurtje*.

Rinkinken, ono. w., redupl. van *kinken*, gevormd als *rikkekikken*.

Rinnen, ono. w. : Z. RUNNEN.

Rinniken, ono. w. : Z. GRINNIKEN.

Rinsch, runsch, rijnsch, bijv. : zijn het adj. *Rijnsch* met de bet. *zuurachtig* als Rijnsche wijn.

Riool, o. en v , uit Fr. *rigole*, een Kelt. woord : Kymr. *rhig*, *rhigol*.

Rips, o. (lijnwaad), een afleid. van *ribbe*.

Rispen, ono. w., ook *ruspen*, *respen*, *rupsen* + Hgd. *räuspern* : uit **ruk-sp-* + Gr. ἐρεύγειν, Lat. *erugere*, *ructare*, Osl. *rygati* : Idg. √REUG.

Risselaar, m. : vergel. Ohd. *hrispahi*, Mhd. en Nhd. *rispe*.

Rist, v., Mnl. *riste* + Ndd. *riste*, *risse*, Mhd. *riste* (dial. Hgd. *reiste*) : wel een *-st-* afleid. van denz. wortel als *rij*.

Rister, v., dial. *retse*, *rotse* : oorspr. onbek.

1. **Rit**, o (kikkerrit), bij Kil *rite* + Ndd. *rid*, *rit* : oorspr. onbek.

2. **Rit**, m (het rijden) + Hgd. *ritt* : staat tot *rijden* als *snit* tot *snijden*.

3. **Rit**, in *ritnaald*, *ritworm* + Ndd. id. : oorspr. onbek.

1. **Rits**, m. (loop), een afleid. van *rijden*.

2. **Rits**, m. en v. (merk, ritsijzer) + Hgd. *ritze* : verbaalabstr. van *ritsen*, het intensief van *rijten*.

3. **Rits**, v. (plant) : Z. RISTER.

4. **Rits**, tuss. : onomat., in verband gebracht met *rijten*.

Ritselen, ono. w., van *ridse*, bij Kil. synon. van *rede* = koorts : Z. RILLEN.

Ritsen, o. w. : z. 2. RITS.

Ritsig, bijv., behoort bij *rij* in RIJTIJD.

Ritten, o. w., volgens de bet. intensief van *rijden* en *rijten*.

Rivier, v., Mnl. *riviere*, uit Fr. *rivière*, van Mlat. *ripariam* (-*ia*) = 1. oever, 2. rivier : zelfst. gebr. vr. adj. afgel. van Lat. *ripa* = oever.

1. **Rob**, m. (zeehond) + Ndd. *rubbe*. Hetz. w. als ouder Nndl. *robbe* = ko-

nijn, waaruit Eng. *rabbit* en dial. Fr. *robette, rabotte*.

2. **Rob**, v. (maag), uit Fr. *robe* = kleed, huid. zelf ontleend aan Hgd. *raub* (z. ROOVEN, 2. REEUW en GERIEF).

3. **Rob**, v. (sap), door Fr., uit Sp. id., van Ar. *robb* = vruchtensap.

Robbedoes, robbeknol, m. + Oostfr. *rubbe, rubard, rubbske*, On. *rubbingr*: het 1e lid is hetz. w. als 1. *rob*; het 2e *does* = dwaas, als in *slobberdoes*.

1. **Robber**, m. (gereedschap), uit Eng. *rubber*, afgel. van *to rub*, uit Kelt. (Gaël.) *rub* = wrijven, krabben.

2. **Robber**, o. (spel), door Fr. *robre*, uit Eng. *rubber*: z. 1. ROBBER.

Robbertskruid, o.: vergel. Fr. *geraine robertine*.

Robijn, m., uit It. *rubino*, van Mlat. *rubinum* (-*us*), een afleid. van Lat. *ruber* = rood (z. d. w.).

Robijntje, o., met Oostfr. *rubintje*, uit Eng. *robin* = roodkeeltje: is de eigennaam *Robin*, uit Fr. id., dimin. van *Robert*, uit Hgd. *Hruodberaht* = roemglazend: z. ROEM.

Rochelen, ono. w. + Hgd. *röcheln*, ook Ohd. *rohôn*, Mhd. *rohen* = brullen + Gr. *ὀρυγμός* = gebrul, Lat. *rugire*, Osl. *ryknonti* = brullen.

Rode, v.: z. UITROEIEN.

Roede, v., Mnl. id., Os. *rôda* + Ohd. *ruota* (Mhd. *ruote*, Nhd. *rute*), Ags. *rôd* (Eng. *rod*), Ofri. *rôde* + misschien Lat. *radius* = staf, straal.

1. **Roef**, v. + Mndd. *rôf*, Ags. *hrôf* (Eng. *roof*), On. *hrôf* en met ablaut *hraf*.

2. **Roef**, tuss., en met ablaut *rif-raf-roef*: onomat.: z. ROFFELEN.

1. **Roeien**, o w. (met roeiriemen), Mnl. id. + Ohd. *ruojan* (Mhd. *rüejen*), Ags. *rôwan* (Eng. *to row*), On. *rôa* (Zw. *ro*, De. *roe*): z. 3. ROER.

2. **Roeien**, o. w. (peilen), denomin. van *roede*: vergel. Fr. *verger le vin* (*verge* = ROEDE).

3. **Roeien**, ono. w. (ontwortelen): z. ROOIEN, UITROEIEN.

Roek, m., Mnl. id. + Ohd. *hruoh* (Mhd. *ruoch*, Nhd. *ruch*), Ags. *hrôc* (Eng. *rook*), On. *hrôkr* (Zw. *roka*, De. *raage*) + Skr. √*kruç* = schreeuwen, Ier. en Gaël. *rocas* = roek. Uit Germ. komt Fr. *freux*: z. FLANK.

Roekeloos, bijv., Mnl. id. + Hgd. *ruchlos*, Eng. *reckless*: van **roek* = zorg, Mnl. *roec*, Os. werkw. *rôkjan* + Ohd *ruochan* (Mhd. *ruochen*, Nhd. *geruhen*), Ags. *rêcan* (Eng. *to reck*), On. *rœkja*: van denz. wortel als *rekenen*.

Roekoeken, ono. w. + dial. Hgd. *rukeln*, Fr. *roucouler*: onomat.; vergel. Hgd. *kurren*, Eng. *to coo* en *croo*.

Roem, m., Mnl. id., Os. *hrôm* + Ohd. *ruom* (Mhd. id., Nhd. *ruhm*), waarnevens met ander suffix Ohd. *ruod*, Ags. *hrêþ*, On. *hróðr*, Go. *hroþ-* (nog voorkomende in de eigennamen *Rodolf*, *Robert*): Germ. √HRA + Skr. √*kar* = gedenken, *kîrti* = roem, Gr. *κήρυξ* = heraut, Lat. *carmen* = (lof)zang: Idg. √KAR.

Roemer, m. + Hgd. *römer*, Eng. *rummer*: oorspr. onbek.

Roemruchtig, bijv.: z. BERUCHT en GERUCHT.

Roepen, o. w., Mnl. id., Os. *hrôpan*, + Ohd. *ruofan* (Mhd. *ruofen*, Nhd. *rufen*), Ags. *hrôpan*, Ofri. *hrôpa*, Go. *hropjan*, denom. van *roep*, Go. *hrops* en wellicht uitbreiding van den wortel van *roem*.

1. **Roer**, m. (verwarring), Mnl. id., Os. *hrôra* + Ohd. *ruora* (Mhd. *ruore*, Nhd. *ruhr* = buikloop), Ags. adj. *hrôr*: z. ROEREN.

2. **Roer**, o (buis) + Ohd. *rôr* (Mhd. *rohr*), On. *reyr*, Go. *raus* + Lat. *ruscus* = bies. De eerste bet. was *riet*, dan *rietpijp*, enz. Uit het Gotisch komt Fr. dimin. *roseau*.

3. **Roer**, o. (van een vaartuig), Mnl. *roeder* + Ohd. *ruodar* (Mhd. *ruoder*, Nhd. *ruder*), Ags. *rôþer* (Eng. *rudder*), On. *róðr* (Zw. en De. *ror*) + Skr. *aritras*, Gr. *ἐρετμός*, Lat. *remus* = riem, *ratis* = vlot, Osl. *rjerjati* = stooten: Idg. √RE = drijven.

Roerdomp, m., Mnl. *roesdomel* + Ohd. *horotumul* (Mhd. *rôrtumel*, Nhd. *rohrdommel*), Ags. *râradumbla*; hierbij Ndl. *reidomp*: z. 2. *rei* en vergel. Ohd. *horo* = slijk.

Roeren, o. w., Mnl. id., Os. *hrôrjan* + Ohd. *ruoren* (Mhd. *rüeren*, Nhd. *rühren*), Ags. *hrêran* (Eng. *rear* in *rearmouse* = vledermuis), Ofri. *hrêra*, On. *hrœra*: denomin. van 1. *roer*.

Roervink, m., met den stam van *roeren*.

1. **Roes**, m. (bedwelming) + Hgd. *rausch*, Eng. *rouse*, On. *rúss* (Zw. *rus*, De. *ruus*) : oorspr. onbek.

2. **Roes**, m. (rommel) + Ndd. *ruse*, Mhd. *riuze*, Nhd. *rűsse* en *riester* : oorspr. onbek.

1. **Roest**, o. (op ijzer, koren, enz.), Mnl. id., Os. *róst* + Ohd. (Mhd. en Nhd.) id., Ags. *rúst* (Eng. id.), Zw. en De. id. + Lat. *rubigo*, Osl. *rŭzda*, Lith. *rudis* : een afleid. van *rood*.

2. **Roest**, v. (roetstok), Os. *hróst* + Hgd. *rusbaum*, Ags. *hróst* (Eng. *roost*) : z. RASTER.

Roet, o. + Ohd. *ruoz* (Mhd. id., Nhd. *rusz*), Ags. *hrót* = vuilnis : niet verwant met 2. *zoet*.

Roetaard, m., bij Kil. *roetaert*.

Roetvoorn, m., met de bijvormen *riet-* en *ruis(ch)voorn* : het eerste lid behoort bij *rood* en *ros*.

Roezeil, o. + Hgd. *ruthensegel* : met *roede*.

1. **Roezemoezen**, m. meerv. (ijzeren banden) : oorspr. onbek.

2. **Roezemoezen**, ono. w. (tieren), redupl. van dial **roezen* = ruischen (z. d. w.).

Roezen, ono. w. (voetstoots koopen) + Ndd. *rusen*, Noorsch *rusa*: denom. van 2. *roes*.

Roffel, m. en v. : in alle bet. verbaalabstr. van *roffelen*.

1. **Roffelen**, ono. w. (door de spitsroeden laten loopen) : intensief van *repelen* : z. REPEL.

2. **Roffelen**, o. en ono. w. (in alle andere bet.) + Hgd. *riffeln*, *raffeln*, *ruffeln*, Fr. *rifler* (van hier *riflard* = roffelschaaf) : onomat. van hobbelende of rollende bewegingen.

Roffen, ono. w. + dial. Hgd *ruffeln*: hetz. als het vorige *roffeln* = iets zonder omstandigheden doordrijven, van daar koppelen, zich bemoeien.

Roffiaan, m., Mnl. *ruffiaen*, uit het Rom. : It. *ruffiano*, Fr. *ruffien*, waar het een afleid. is van *rufa* : z. ROVE.

Rofiloel, v. (gebak), bij Kil. *roffioele*, uit It. *roffiole*.

Rog, v. + Ndd. *ruche* (Hgd. *roche*), Ags. *reohha* (Eng. *roach*), Zw. *rocka*, De. *rokke* + Lat. *raia* (d. i. **ragja*), waaruit Fr. *raie* en het Eng. doublet *ray*.

Roge, v. (kuit), Mnl. *roghe* + Ohd. *rogo* en *rogan* (Mhd. *roge* en *rogen*, Nhd. *rogen*), Meng. *rowne* (Eng. *roan*, *roe*), On. *hrogn* (Zw. *rom*, De. *rogn*).

Rogge, v., Os. *roggo* + Ohd. *rokko* (Mhd. *rocke*, Nhd. *roggen*), Ags. *ryge* (Eng. *rye*), On. *rugr* (Zw. *råg*, De. *rug*): ontleend aan het Balto-Slav. : Lith. *ruggis*, Osl. *rŭzi* (Ru. *rozj*), van waar het ook naar de Finnen (*ruis*) en Magyaren (*rotz*) overging. Het werd aan 't Germ. ontleend door Kym. *rhyg* en Fr. *riguet*. Het Balto-Slav. woord gaat wellicht met Gr. *ὄρυζον* (z. RIJST) over het Iranisch terug op Skr. *vrîhi* = rijst.

1. **Rok**, m. (kleed), Mnl. *roc* + Ohd. *rocch* (Mhd. *roc*, Nhd. *rock*), Ags. *rocc*, Ofri. *rok*, On. *rokkr*: uit **rokn-*, en dit met afwisseling van *r* en *s*, uit **sokn-* + Osl. *sukno* = wollen stof, Po. *sukno* = rok, Osl. *sukati* = spinnen. Hieruit Fr. *rochet* = koorhemd en *roquet* = lakeienmantel.

2. **Rok**, o. (spinrok), Mnl. *rocke* + Ohd. *roccho* (Mhd. *rocke*, Nhd. *rocken*), Meng *rocke* (Eng *rock*), On. *rokkr* (Zw. *rock*, De. *rok*) + Osl. *sukati* = draaien, spinnen : z. 1. ROK.

Rokelen, ono. w. : bijvorm van *rakelen*.

Rokken, o. : z. 2. ROK.

1. **Rol**, v. (cylindervormig voorwerp), gelijk Hgd. *rolle*, Eng. *roll*, Fr. *rôle*, van Lat. *rotulum* (*-us*), dimin. van *rota* = rad (z. d. w.).

2. **Rol**, m. (het rollen), verbaalabstr. van *rollen*, dat denom. is van 1. *rol*.

Rombout, m. (scarabæus), bij Kil. id. : oorspr. onbek.

Romer, m. : z. ROEMER.

Rommelen, ono. w. + Hgd. *rummeln*, *rumpeln*, Eng. *to rumble*, On. *rymja* + Skr. $\sqrt{ru}$ = brommen, Lat. *rumor* = gerucht : onomat.—Het bet. ook : rommelend dooreenwerpen ; — van hier *rommelzoo*.

Romp, m. + Hgd. *rumpf*, Eng. *rump*, On. *rumpr* (Zw. *rumpa*, De. *rumpe*) + Osl. *rap* = ruggraat, Slov. *ramp* = staart.

Rompelen, o. w. : z. RIMPEL.

Rompslomp, bijw. : redupl. van

slomp met bijgedachte aan *rommelen*, gev. als *rinkinken*.

Rond, bijv., gelijk Hgd. *rund*, Eng. *round*, uit Fr. *rond*, van Lat. *rotundum (-us)*, een afleid. van *rota* = 1. rad (z. d. w.).

Rondas, v., uit Fr. *rondache*, een afleid. van *rond* = rond (z. d. w.).

Rondeel, o. (toren), wel niet uit Fr. *rondeau*, dat deze bet. niet heeft, maar met Rom. suff. in 't Ndl. gevormd van *rond*.

Ronds, v.: z. RONS.

Rong, v. (aan een wagen) + Mhd. *runge* (Nhd. id.), Ags. *hrung* (Eng. *rung*), On. *rǒng*, Go. *hrugga* (= staf): oorspr. onbek.

Ronkelen, ono. w., frequent. van *ronken*.

Ronken, ono. w., Mnl. id. + Mlat. *runcare*, van Lat. *rhonchus*, Gr. ῥόγχος = het geronk: onomat.

Rons, ronds, v. + Ndd. *runs*: een afleid. van *rond*.

Ronselen, o. w. (werven) + Fri. en Ndd. *runselen*, dial. Hgd. *runtzen*.

Ronzebons, v., naar It. *bamboccio*, afgel. van *bambo*, *bambino* = kind + Fr. *bambin*: verwant met *babbelen*.

Rood, bijv., Mnl. *root*, Os. *rôd* + Ohd. *rôt* (Mhd., Nhd. id.), Ags. *réad* (Eng. *red*), Ofri. *râd*, On. *raudr* (Zw. en De. *rǒd*), Go. *rauþs* + Skr. *rudhiras*, Gr. ἐρυθρός, Lat. *ruber* (Lat. *b* = Idg. *dh* in de nabijheid van *r*), Ier. *ruath*, Osl. *rŭdrŭ*. Lith. *rudas*: Idg. √REUDH.

Roodvonk, o., zooveel als *roode brand*: z. VONK.

Roof, m. en v.: z. ROOVEN, ROVE en ROEF.

Rooi, v. (moeite), uit Ofra. *roi* = uitrusting: z. RAAD.

1. **Rooien**, o. w. (streek houden), denomin. van *rooi*, Ofra. *roie* (thans *raie*) = groef, voor, uit Mlat. *rigam (-a)*.

2. **Rooien**, o. w. (peilen): z. 2. ROEIEN.

3. **Rooien**, o. w. (ontwortelen): z. 3. ROEIEN.

1. **Rook**, m. (damp), Mnl. id., Os. *rôk* + Ohd. *rouh* (Mhd. *rouch*, Nhd. *rauch*), Ags. *réc* (Eng. *reek*), Ofri. *rêk*, On. *reykr*: van denz. stam. als het enk. imp. van *ruiken*.

2. **Rook**, v. (hooistapel) + Ags. *hréac* (Eng. *rick*, On. *hraukr* + Oier. *cruach*: met ander suff. van denz. wortel als *rug*.

Room, m., Mnl. id. + Mhd. *roum*, *rame* (Nhd. *rahm*), Ags. *ream* (Eng. id.), On. *rjómi*: met afwisseling van *r* en *z* uit **saum-* + Lat. *sumen*, Bret. *hufen* (*h* = *s*, *f* = *m*): van denz. wortel als *zuigen*.

Roopaard, o., met bijvormen 2. *rampaard* en *rolpaard*: oorspr. onb.

Roos, v., Mnl. *rose*, gelijk Hgd., Eng., Fr. id., uit Lat. *rosam (-a)*, van Gr. ῥοδέα, een afleid. van ῥόδον = roos (z. WORT).

Roosten, o. w., Mnl. id. + Ohd. *rosten* (Mhd. *rœsten*, Nhd. *rǒsten*): denomin. van **roost*, Mnl. *roost* = rooster + Ohd. *rost* (Mhd., Nhd. id.), Ags. *hyrste-*. Het Germ. w. ging over in 't Kelt. (Bret. *rosta*) en in 't Rom. (Fr. *rôtir*, waaruit Eng. *to roast*).

Root, v.: z. ROTEN.

Rooven, o. w., Mnl. *roven*, Os. *rôbon* + Ohd. *roubôn* (Mhd. *rouben*, Nhd. *rauben*), Ags. *réafian* (Eng. *to reave*), On. *raufa*, Go. *raubon*: denomin van *roof*, Mnl. id., Os. *rôf* + Ohd. *roub* (Mhd. *roup*, Nhd. *raub*), Ags. *réaf*, On. *rauf*, verbaalabstr. van den stam van 't enk. imp. van **rieven* = breken, onttrekken + Ags. *réofan*, On. *rjufa* + Skr. √*rup*, Lat. *rumpere*, præter. *rupi* = breken, Lith. *rupas* = ruw: Idg. √REUP. Van het Germ. werkw. komt Fr. *dérober*, en van het subst. *robe* = buit, buitgemaakte uitrusting, kleed (z. 2. REEUW en GERIEF).

Ropen, o. w., Mnl. id. + Ohd. *roufen* (Mhd. id., Nhd. *raufen*, Ags. *rypan* Go. *raupjan*: Idg. √REUB, synon. en verwant met Idg. √REUP van *rooven*.

1. **Ros**, o. (paard), Mnl. *ros* en *ors*, Os. *hros* + Ohd. *ros* (Mhd. id., Nhd. *rosz*), Ags. *hors* (Eng. *horse*), Ofri. *hors*, On. *hross* + Lat. *currere* (**cursere*) = loopen. Hierbij *roskam*. Uit het Germ. komt Fr. *rosse*, *rossinante*.

2. **Ros**, m. (slaag), verbaalabstr. van *rossen*, uit Fr. *rosser* = afranselen: oorspr. onbek.

3. **Ros**, bijv. (roodbruin), Mnl. *ros*, gelijk Fr. *roux*, uit Lat. *russum (-us)*, d. i. *rudh-tus*, verwant met *rufus* = ros en *ruber* = rood (z. d. w.).

Rosbeier, o., vervormd uit *ros Beiaard*: z. 1. ROS en 2. BAAI.

Rosmarijn, m., gelijk Hgd. *rosmarin*, Eng. *rosemary* en Fr. *rosmarin*, uit Lat. *rosmarinus* = zeedauw, zeeschuim (*ros* = dauw, — *marinus*, adj. van *mare* = zee: z. 1. MEER).

Rossement, v.: uit 3. *ros* en 2. *munt*.

Rossen, ono. w. (rijden), met bijgedachte aan 1. *ros*, uit *rotsen* + Hgd. *rutschen* = glijden, intens. van Hgd. *rütteln* = schudden.

1. **Rot**, v. (rat) + Ndd. *rotte*, De. id.: z. RAT.

2. **Rot**, o. (schaar), Mnl. *rote*, gelijk Hgd. *rotte*, Eng. *rout*, uit Ofra. *rote*, van Mlat. *ruttam* (-*a*) = afdeeling van een leger, is het zelfst. gebr. vr. v. d. van Lat. *rumpere*=breken (z. ROOVEN).

3. **Rot**, bijv. (bedorven), Mnl. id., Os. werkw. *rotôn* = vuil maken + Ohd. *rozzen* (Mhd. id.), Ags. *rotjan* (Eng. *to rot*), On. adj. *rotinn* (Zw. *rutten*, De. *raaden*).

Roten. o. w., Mnl. id. + Mhd. *roezen* (Nhd. *rösten* uit *rötzen*): denom. van 3. *rot*. Hier Fr. *rouir*.

Rotgans, v. + Oostfri. *rötgôs*, Zw. *rotgans*, De. *rodgans*: misschien saamgest. met 2. *rot*.

Rots, v., Mnl. *rootse*, gelijk Mhd. *rosche*, uit Fr. *roche*. dat in andere Rom. en in de Kelt. talen bestaat, maar welks oorspr. onbek. is.

Rotsen, ono. w.: z. ROSSEN.

Rotte, v., bij Kil. id.: een afleid. van *rood*.

Rotting, m., gelijk Eng. *rattan*, uit Mal. *rōtan*.

1. **Rouw**, m. (treurnis, rouwgewaad), Mnl. *rouwe*, Os. adj. *hriwi* + Ohd. *riuwa* (Mhd. *riuwe*, Nhd. *reue*), Ags. *hrêow*: verbaalabstr. van **ruwen*, Os. *hrewan* = pijn hebben + Ohd. *riuwan* (Mhd. *riuwen*), Ags. *hrêowan* (Eng. *to rue*). Het tegenw. *rouwen* is denomin. van *rouw*.

2. **Rouw**, bijv.: z. RAUW en RUW.

Rouwen, o. w. (laken) + Hgd. *rauhen*: denom. van *ruw*, *ruig*.

Rove, v. + Ndd. *rave*, Ohd. *hruf* (Mhd. *ruf*), waarnevens Ohd. adj. *hriob*, Ags. *hrêof*, On. *hrjúfr*=schurftig. Hieruit Fr. *rouffle*, dial. It. *rufa* = schurft.

Rozenhoedje, o.: het heet in het Fr. *chapelet* en *rosaire*. *Chapelet* (d. i. hoedje: z. APEEL) is *bloemenkrans*; — *rosaire*, Mlat. *rosarium*, een afleid. van Lat. *rosa* = roos: de paternosterballetjes heeten *rozen*.

Rozijn, v., gelijk Hgd. *rosine*, uit Mlat. *rosinam* (-*a*), een vervorming van Fr. *raisin* = druif, van Lat. *racemum* (-*us*) = druiventros.

Ruchelen, ono. w.: bijvorm van *rochelen*.

Ruchtbaar, bijv. + Hgd. *ruchtbar*: z. BERUCHT en GERUCHT.

Rug, m., Mnl. *rugghe*, Os. *hruggi* + Ohd. *rucki* (Mhd. *rücke*, Nhd. *rücken*), Ags. *hrycg* (Eng. *ridge*), Ofri. *hreg*, On. *hryggr* (Zw. *rygg*, De. *rug*) + Skr. √*kruñc*=zich krommen, Oier. *crocen* = rug.

Ruggelen, ono. w., van *rug*: vergel *aarzelen*.

1. **Rui**, v.: z. 1. en 2. REI.

2. **Rui**, m. (het ruien), verbaalabstr. van *ruien* + Hhd. *rauhen*: denom. van *ruw*, *ruig*.

Ruidig, bijv.: z. 3. RUIT.

Ruif, **ruifel**, v.: oorspr. onbek.; misschien ontleend aan Hgd. *raufe*, dat afgeleid is van *raufen* (z. ROPEN). De Ndl. vorm ware **roope*.

1. **Ruifelen**, ono w. (rimpelen) + Eng. *to ruffle*, *to rivel*: frequent. van *rijven*.

2. **Ruifelen**, ono. w. (dobbelen): z. RIJFELEN.

Ruig, bijv.: z RUW.

Ruiken, ono. w., Mnl. *ruken*, *rieken* + Ohd. *riohhan* (Mhd. *riechen*, Nhd. id.), Ags. *rêocan*, On. *rjúka*. De bet. is *rooken*, *dampen*, *uitwasemen*.

Ruiker, m. + Ndd. *rûkel*: van *ruiken*.

Ruilebuiten, o. w., uit *ruilen* en 1. *buiten* (z. d. w.).

Ruilen, o. w. + Oostfri. *reilen*, *rulen*: oorspr. onbek.

Ruim, bijv., Mnl. *ruum*, Os. *rûm* + Ohd. *rûm* (Mhd. id., Nhd. *ge-raum*), Ags. *rúm*, Ofri. id., On. *rúmr* (Zw. en De. *rum*), Go. *rûms* + Zend *ravañh*= het ruim, Lat. *rus* = het veld, Ier. *rói* (d. i. **rovesia*) = vlakte. Uit het adj. ontstond het subst. *ruim*, Eng. *room* (= kamer).

Ruimschoots, bijw., is een zeewoord: *de schooten ruimen*.

Ruin, m., Mnl. *wrene*, Os. *wrenjo* + Ohd. *reino*, Ags. *wrenna* = hengst.

Ruïne, v., uit Lat. *ruina*, van *ruere* = neerstooten + Skr. *ruta*, Go. *riurs* vergankelijk, On. *rýrr*.

Ruis, m. : z. ROETVOORN.

Ruischen, ono. w.+Hgd. *rauschen*, Eng. *to rush*, Zw. *ruska*, De. *ruske*: frequent. van dial. *ruizen*, *roezen* + Eng. *to rouse*, Zw. *rusa*, De. *ruse*: onomat.

Ruisvoorn, m. : z. ROETVOORN.

1. **Ruit**, v. (vierhoek), Mnl. *rute*, uit Mhd. *rute* (Nhd. *raute*) : indien dit uit Ug. **hrûđô*, dan wellicht = Idg. **qtrûtâ*, een afl. van **qetur* = vier (z. d. w.).

2. **Ruit**, v. (wijnruit), Mnl. *rute*, gelijk Hgd. *raute* en Fr. *rue*, uit Lat. *rutam* (*-a*), van Gr. *ῥύτη*.

3. **Ruit**, v. (schurft), Mnl. *rude* + Ohd. *rûda* (Mhd. *riude*, Nhd. *räude*), On. *hrûđ* + Lat. *crudus* = bloedig, rauw. *cruor* = bloed (z. RAUW).

4. **Ruit**, o. (uitgewied onkruid), van 1. *ruiten*.

1. **Ruiten**, o. w., uitroeien), uit Hgd. *reuten* = uitroeien (z. d. w.).

2. **Ruiten**, o. w. (rooven) denomin. van *ruiter* ; z. d. w.

Ruiter, m., bij Bredero *ruyter* = vrijbuiter, uit Mlat. *rutarium* (*-ius*), afgeleid van *rutta* : z. 2. ROT. *Rutarii* heeten in de 11de eeuw landlieden die beurtelings landloopers en huurknechten waren. Zij waren veelal te paard : *een ruyter te peerde*.

Ruiterszalf, ruitezalf, v.: het eerste lid behoort bij 3. *ruit*.

1. **Ruiting**, v. (degenkling), bij Kil. *ruytinck* + Ndd. *rutink* = mes.

2. **Ruiting**, v. (geklonterde melk), bij Kil. *opruytel*.

Ruizemuizen, ono. w. : z. ROEZEMOEZEN.

Ruizen, ono. w. : z. RUISCHEN.

Rukken, o. w. + Hgd. *rücken*, Ags. *roccian* (Eng. *to rock*), On. *rykkja* : denom. van *ruk*+Hgd. *ruck*, On. *rykkr*.

1. **Rul**, v. (groote toeloop): oorspr. onbek.

2. **Rul**, bijv. (hobbelig): oorspr. onb.

Rum, v., uit Eng. id.: oorsp. onzek., wellicht een Amerik. woord.

Rumoer, o., Mnl. *rumoor*, uit Ofra. *rumour* (Nfra. *rumeur*), van Lat. *rumorem* (*-or*) : z. ROMMELEN.

1. **Run**, m. : z. RUNNEN.

2. **Run**, v. (schors), Mnl. *runde*, bijvorm van *rinde*.

Rund, o., Mnl. *rend*, *rund*, *rind* + Ohd. *hrind*, *rind* (Mhd. *rint*, Nhd. *rind*), Ags. *hryþer*.

Rune, v., uit On. *rûn* + Ohd. *rûn*, Ags. *rûn*, Go. *rûna* = geheim + Gr. *ἐρευνάειν* = opzoeken, Oier. *run* = geheim, Lett. *runat* = spreken. Van het subst. komen Hgd. *raunen*, Eng. *to roun* = fluisteren en dial. Ndl. *ruinen* = morren.

Runnen, ono. w., Mnl. *rinnen*, Os. *rinnan* = loopen, vloeien + Ohd. id. (Mhd. *rinnen*, Nhd. id.), Ags. *rinnan* (Eng. *to run*), Ofri. *rinna*, On. *renna* (Zw. *rinna*, De. *rinde*), Go. *rinnan* + Skr. *rnomi*, Gr. *ὄρνυμι* = ik zet in beweging, Lat. *oriri* = rijzen. Hierbij nog *runsel*, Eng. *rennet* = stremsel.

Rups, v., Mnl. *rupsene*, met bijvorm Nndl. *rijp*, Mnl. *rupe* + Ohd. *rupa* (Mhd. *rupe*, Nhd. *raupe*).

Rusch, m. en v., gelijk Ndd. *rusk*, *risch*, Hgd. *rausch*, *rusch*, *risch*, Ags. *rysce* (Eng. *rush*), uit Lat. *ruscum* (*-us*) = muisdoorn en *riscus* = vlier.

Rusgeel, o. + Hgd. *rauschgelb*: het eerste lid is 3. *ros*.

Rusk, v. : z. RUSCH.

Rust, v. (plant), verwant met *rister*.

1. **Rusten**, ono. w. (in rust zijn), denom. van *rust*, Mnl. *ruste* + Mhd. *rust* (Nhd. *rüste*), waarnevens Os. *rasta*, Ohd. id. (Mhd. *raste*, Nhd. *rast*), Ags. *rest* (Eng. id.), On. *röst* (Zw. en De. *rast*), Go. *rasta*. Daarnevens nog Ohd. *rawa* en *ruowa* (Mhd. *rawe*, *ruowe*, Nhd. *ruhe*). Ags. *row*, On. *ro* + Gr. *ἐρωή*.

2. **Rusten**, o.w. (toebereidselen maken) + Ohd. *rusten* (Mhd. *rüsten*, Nhd. id.), Ags. *hyrstan* (metathese uit **hrystan*): denomin. van *rust*=gereedheid + Ohd. *rust*, Ags. *hyrst* = uitrusting, sieraad : zelf afgel. van **ruiden* = sieren + Ags. *hreođan*, On. *hreođa*. Dus niet verwant met 1. *rust*. Hierbij **rust** (aan het bovendek ; vergel. Hgd. *gerüste* = toestel), verder **rustig, rusting, rustkamer** en **rustmeester**.

Ruw, ruig, bijv., Mnl. *ru*, *ruuch* + Ohd. *rûh* (Mhd. *rûch*, Nhd. *rauh* en *rauch* in *rauchwerk*), Ags. *rûh* (Eng.

rough), Zw. *rugg*, De. *ru* + Lith. *rauka* = plooi, vouw. — *Ruw*, met bijvorm *rouw*, is nom. ; *ruig* is de stam der verbogen naamvallen.

Ruwaard, m., Mnl. *rowaert*, *rewaert*, uit Ofra. *regard* = opzichter, verbaalabstr. van *regarder* = bewaken, bezichtigen (z. RADUIS en DEURWAARDER).

Ruzie, v., gelijk dial. *ruze* en Ndd. *rûse*, uit Fr. *ruse* = looze streek, en dialect. moeite, twist, verbaalabstr. van *ruser*, Ofra. *reuser* = ontwijken, bedriegen, Lat. *recusare* = tegenspreken, weigeren (*re-* : z. RADIJS, — *causa* = zaak, oorzaak : z. KOOZEN).

S.

Sa, tuss., gelijk Hgd. id., uit Fr. *ça* = hier, van Lat. *ecce hac* = zie naar hier (*ecce* = zie, van denz. wortel als *oculus* : z. OOG: — *hac* is een afleid. van denz. wortel als *hij* : z. d. w. — Fr. *ça* = dat, is een ander woord).

1. **Saai**, v. (wollen stof), uit Fr. *saie*, van Mlat. *saiam* (*-a*), van Lat. *sagum* = 1. krijgsmantel, 2. wollen stof, Gr. σάγος = krijgsmantel z. SOMMER).

2. **Saai**, bijv. (langdradig): overdrachtelijke toepassing van 1. *saai*.

Saaiem, o. : oorspr. onbek.

Sabbat, m., door Bijbellat., uit Hebr. *sjabbâth* = rust, van *sjâbath* = hij rustte. De *sabbat* der heksen is wel hetz. w., want voor de Kerk bestond geen verschil tusschen jood, ketter en heks. — *Sabbat* is ook het eerste lid van Fr. *samedi*, Hgd. *samstag*.

Sabberen, ono. w.: z. ZABBEN.

1. **Sabel**, m. (wapen), gelijk Fr. *sabre*, uit Mhd. *sabel* (Nhd. *säbel*), ontleend aan het Slav. (Ru. *sabla*, Po. *szabla*), dat zelf het ontleend heeft aan het Mag. *szablya*, van *szabni* = snijden.

2. **Sabel**, m. (dier, bont), door Fr. *sable*, uit Slav.: Ru. *sobolj*.

3. **Sabel**, o. (zwarte kleur), uit Fr. id.: hetz. w. als 2. SABEL.

Sabellen, v. meerv. (buiswormen), uit geleerdenlat. *sabella*, van Lat. *sabulum* = zand (z. d. w.

Sacrament, o., uit Lat. *sacramentum* = eed, heilige belofte, van *sacrare*, denom. van *sacer* = heilig. In vloekwoorden heeft het de bet. van H. Sacrament des altaars.

Sacristij, v., uit Mlat. *sacristiam* (*-ia*) = bergplaats voor de heilige zaken, een afleid. van Lat. *sacer* = heilig.

Saffiaan, o., gelijk Hgd. *saffian*, door Slav. (Ru. *safjan*, Po. *szafian*), uit Turk *sachtian*, van Perz. *sachtijan*, afgel. van *sacht* = vast, gespannen.

Saffier, o., door Lat. *sapphirum* (*-us*), uit Gr. σάπφειρος, van Hebr. *sappîr*.

1. **Saffloer**, o. (plant), gelijk Hgd. *saflor*, uit Eng. *safflower*, volksetymol. vervorming (*flower* = bloem : z. FLEUR) van It. *asfiori*, eveneens volksetym. vervormd (*fiore* = bloem) van Ar. *uzfur*, afgel. van *zafara* = hij was geel.

2. **Saffloer**, o. (kobaltzuur), uit Hgd. *saflor*, vervormd uit It. *zaffera*, Ar. *zafra*, een afleid. van *zafara* = hij was geel.

Saffraan, v., door Fr. *safran*, uit It. *zafferano*, van Ar. *zâfarân*, afgel. van *zafara* = hij was geel.

Sage, v., uit Hgd. id., verbaalabstr. van *sagen* = zeggen. In 't Mnl. bestond dit woord ook : *saghe*, dat in 't Nndl. *zaag* zou geworden zijn (vergel. *taal*, *tellen*.

Sagen, ono. w. : z. VERSAGEN.

Sago, v., uit Mal. *sagoe* = merg van den sagopalm.

Saiet, v., uit Fr. *sayette*, dimin. van *saie* : z. 1. SAAI.

Sak, m., uit Fr. *sac*, van Lat. *saccum* (*-us*) = 1. zak (z. d. w.), 2. zakkengoed, 3. kleed (hetzij om den vorm, hetzij om de stof), van Gr. σάκκος, Hebr. *saq*.

Sakerdaanhout, o. + Fr. *sacerdan*.

Sakkerloot, tuss., gelijk Hgd. *sackerlot*, uit Fr. *sacré nom* = vervloekte naam (van God) : die verkorting is in 't Fr. zeer gewoon (*sacré*, Lat. *sacratum* (*-us*), v. d. van *sacrare* = heiligen, toewijden, bepaaldelijk aan de helsche goden, dus vervloeken : hier *sacré* = vervloekt ; — *nom*, Lat. *nomen* : z. NAAM).

Salade, v., door Fr. id., uit It. *salata*, v. d. van *salare* = zouten, denom. van *sale*, Lat. *salem* (*sal*) = zout (z. d. w.).

Salamander, m., door Lat., uit Gr. σαλαμάνδρα, van Perz. *samandar*.

Salet, o., met Rom. suff. van Fr. *salle* = zaal (z. d. w.).

1. **Salie**, v., gelijk Hgd. *salbei* en Fr. *sauge*, uit Lat. *salviam* (-*ia*), een afleid. van *salvus* = gered, ongedeerd, wegens hare geneeskracht.

2. **Salie**: z. JANSALIE.

Salmiak, v., gelijk Hgd. id., samentr. van Lat. *sal ammoniacus*, d. i. zout gevonden in de buurt van den tempel van Jupiter Ammon.

Salpeter, o., uit Mlat. *salpetra* = steenzout (z. ZOUT en PETROLEUM).

Samaar, v., uit Ofra. *samarre* (thans *simarre*), door Sp. *zamarra*, van Ar. *sammoer* = pels, vacht. Van hier Fr. denom. *chamarrer*.

Samen, bijw., uit *tsamen* (d. i. *te zamen*), Mnl. *te samen* + Hgd. *zusammen*. — Ndl. *zamen*, Mnl. *samen*, Os. *saman* + Ohd. id. (Mhd. *samen*. Nhd. *sammen*. Ofri. *samin*. Go. *samana*: alle afleid. van Os. *sama*, Ohd. id., Ags. *same* (Eng. *same*). On. *samr* (Zw. en De. *samme*), Go. *sama* = gelijk, zelfde + Skr. *samas*, Gr. ὁμός, Lat. *sim-ul*, *sim-ilis*, Oier. *som*, Osl. *samŭ* = zelf, zelfde (z. SOMMIG en -ZAAM): Idg. √ SEM = een.

Sammelen, ono. w., uit Hgd. *zammeln*: z. TALMEN.

Samoreus, v., vaartuig uit de *Sambre-et-Meuse*-streek.

Samoem, m., uit Ar. *samoem*, afgel. van *samma* = hij vergiftigde.

Sandaal, v., uit Fr. *sandale*, van Lat. *sandalium*. Gr. σάνδαλον, Perz. *sandal*.

Sandelboom, m., uit Fr. *sandal*, van Mlat. *santalum*, door Ar. *zandal*, uit Skr. *chandana*, een afleid. van √ *chand* = glanzen.

Sant, m., Mnl. *sant*, gelijk Hgd. *sanct*. Fr. *saint*, uit Lat. *sanctum* (-*us*) = heilig. v. d. van *sancire* = heilig maken, van denz. wortel als *sacer* = heilig.

Santenboetiek, v., uit Fr. *sainte boutique*. *Saint* (z. SANT) is hier synon. van *sacré* (z. SAKERLOOT); — *boutique* = 1. winkel, 2. rommel (vergl. kraam): het woord is evenals Sp. *bodega*, uit Lat. *apothecam* (-*a*): z. APOTHEEK.

Santje, o.: dimin. van *sant*, dus = 1. heiligenbeeldje, 2. beeld, teekening.

Santorie, v., vervormd uit Lat. *centauream* (-*ea*), van Gr. κενταυρία, genoemd naar den κένταυρος (centaurus) Chiron.

Sap, o., Mnl. id. + Ohd. *saf* (Mhd. *saf*, *saft*, Nhd. *saft*), Ags. *sæp* (Eng. *sap*) + Skr. *sabar* = nectar.

Sappe, v., uit Fr. *sape*, verbaalabstr. van *saper* = ondermijnen, dat zelf denom. is van *sape* = houweel, van onbek. oorspr.

Sapperloot sapperment, tuss.: z. SAKKERLOOT en SACRAMENT.

Sarder, m., met epenthet. *d* van *sarren*.

Sardijn, v., uit Fr. *sardine*, van Lat. *sardinam* (-*a*), een afleid. van *sarda*, zelfst. gebr. vr. van *sardus* = Sardisch, dus = Sardische visch.

Sarge, v.: z. SERGE.

Sarp, bijv.: z. ZERP.

Sarren, o. w., uit Hgd. *zerren*, intens. van *zehren* = teren (z. d. w.).

1. **Sas**, o. (sluis), uit Fr. *sas* = sas, van It. *sasso* = versterking van steen, van Lat. *saxum* = steen (z. MES).

2. **Sas**, v. (mengsel), uit Hgd. *satz*, van *sitzen* = zitten.

Sassefras, m., uit Fr. *sassafras*, van Sp. *sasafras* = 1. steenbreek, 2. sassefras, Lat. *saxifragam* (-*a*) (*saxum* = steen: z. MES, — *frangere* = breken: z. d. w.). Beide zoo genoemd omdat men geloofde dat ze den gravelsteen konden breken.

Satan, m., door Bijbell., uit Hebr. *sātān* = vijand, van *sātan* = hij vervolgde.

Sater, m., uit Lat. *satyrum* (-*us*), van Gr. σάτυρος = boschgod.

Satijn, o., uit Fr. *satin*, van Mlat. *setinum* (-*us*), afgel. van *seta* = 2. zijde (z. d. w.).

Saucijs, v., uit Fr. *saucisse*, van Lat. *salsicium*, afgel. van *salsus* = gezouten (z. ZOUT), als zijnde gemaakt met gezouten vleesch.

Saus, v., uit Fr. *sauce*, van Lat. *salsam* (-*a*), zelfst. gebr. vr. van *salsus* = gezouten (z. ZOUT).

Savelboom, m.: z. ZEVENBOOM.

Savooikool, v., als herkomstig uit het hertogdom *Savooien*.

Scapulier, o., uit Mlat. *scapularium*, afgel. van Lat. *scapula* = schouder.

Schaaf, v., verbaalabstr. van het vroeger sterke *schaven*, Mnl. *scaven* + Ohd. *scaban* (Mhd. *schaben*, Nhd. id.), Ags. *sceafan* (Eng. *to shave*), On. *skafa* (Zw. *skafva*, De. *skave*), Go. *skaban* + Gr. *σκάπτειν*, Lat. *scabere*, Osl. *skopati*, Lith. *skapoti* : Idg. √ SQAB en √ SQAP = den grond omwoelen.

Schaak, o., gelijk Hgd. *schach*, uit It. *scacco*, van Perz. *sjâch* = 1. koning, 2. koning in 't schaakspel, 3. schaakspel.

1. **Schaal**, v. (op een teekening, — in de muziek) uit Lat. *scalam* (-*a*, d. i. **scandsla*) = ladder, een afleid. van *scandere* = klimmen + Skr. √ *skand*.

2. **Schaal**, v. (in alle andere bet.: dop, beker, bekken van een weegschaal, enz.), Os. *scâla* + Ohd. id. (Mhd. *schale*, Nhd. id.). Ags. *sccalu* (Eng. *scale*), On. *skâl* (Zw. *skål*, De. *skaal*) + Gr. *σκάλλειν* = krabben, Oier. *scailim* = ik neem uiteen, Osl. *skolika* = dop, schelp, Lith. *skelti* = splijten : Idg. √ SQEL. Uit het Germ. komt Fr. *écale*.

Schaalbijter, m. : z. SCHALEBIJTER.

Schaap, o., Mnl. *scaep*, Os. *scâp* + Ohd. *scâf* (Mhd. *schâf*, Nhd. id.), Ags. *scéap* (Eng. *sheep*), Ofri. *scêp* : Ug. **skêp*-, uit **skêk*- (cf. *vijf*) + Skr. *châga* = bok. *Zijne schaapjes op 't droog hebben* kan noch voor den vorm, noch den zin vervormd zijn uit *scheepjes*, maar duidt de have van een klein veehouder aan.

1. **Schaar**, v. (menigte), Mnl. *scare* + Ohd. *scara* (Mhd. *schar*, Nhd. id.) : wel van denz. stam als 't enk. imp. van *scheren*, met de bet. *afdeeling* : vergel. 2. *school*.

2. **Schaar**, v. (werktuig), Mnl. *scear* + Ohd. *scâr*, meerv. *scâri* (Mhd. *schære*, Nhd. *schere*), Ags. *scéar* (Eng. *shears*), On. meerv. *skœri* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *scheren*.

3. **Schaar**, v. (plant) + Hgd. *scharte* : hetz. als het volgende *schaard*, wegens de *schaarden* in de bladeren.

Schaard, v. + Mhd. (Nhd.) *scharte* : afgel. van een adj. **schaard*, Os. *scard* + Ohd. *scart* Ags. *sceard* (Eng. *shard*), Ofri. *skerde*, On. *skarðr* = gesneden, gewond : een participiaal afleid. van denz. stam als 't enk. imp. van *scheren*.

Schaars, bijw., Mnl. *scaerse*, gelijk Eng. *scarce*, uit Ofra. *escars* (thans *échars* = chiche), van Mlat. *excarpsus*, Lat. *excerptus*, v. d. van *excerpere* = uitkiezen (*ex* = uit; — *cerpere*, verzwakking van *carpere* in samenst. : z. HERFST).

Schaarstokken, m. meerv. : 1e lid is verbaalabstr. van *scharen*. het denom. van 1. *schaar*, omdat ze op de balken geschaard liggen.

Schaats, v., evenals Eng. *skate*, uit dial. Fr. *escache*, in de omgangstaal *échasse* : oorspr. onbek.

1. **Schab**, v. (schurft) + Hgd. *schabe*, Ags. *scœb* (Eng. *scab*), Zw. en De. *skab* : van *schabben*, intens. van *schaven* in de bet. van *krabben*.

2. **Schab(be)**, v. (kiel) : oorspr. onbek.

Schabaat, tuss., uit Jodenduitsch *schanban*, contractie van *schaadt niet*, *baat niet*.

Schabel, v., uit Fr. *escabelle*, van Lat. *scabellum* : z. 2. SCHAMEL.

Schabletter, m. samentr. uit *schadebeletter* (*beletten* = verhinderen).

Schabouwelijk, bijv. (schromelijk), berust wellicht op Ofra. *esbaubir* : z. VERBOUWEREEREN.

Schabrak, v., gelijk Hgd. *schabracke*, uit Turk. *tsjâprâk*.

Schach, m. : z. SCHAAK.

Schacheren o. w., uit Hebr. *sachar* = winst, van *sâchar* = hij leurde rond.

Schacht, v., Mnl. id., Os. *scaft* + Ohd. *scaft* (Mhd. *schaft*, Nhd. id.), Ags. *sceaft* (Eng. *shaft*), On. *skapt* (Zw. en De. *skaft*) + Gr. *σκῆπτρον* = staf. Het staat tot *schaven*, als *dracht* tot *dragen*. De bet. is steel, buisvormig voorwerp, maatstok.

Schadde, v. + Oostfri. *schadde*, *scharde*, *scharre* en *schudde*. *schurde*, *schurre* : oorspr. onbek.

Schade, v., Mnl. *scade* + Ohd. *scado* (Mhd. *schade*, Nhd. id.), Ofri. *skatha*, On. *skaði*; daarbij Os. *scaðo*, Ohd. *scado*, Ags. *sceaþa*, On. *skaði* = beschadiger, vijand, Go. *scaþjan*, Eng. *to scathe* = schaden + Gr. *ἀ-σκηθής* = ongedeerd : Idg. √ SKATH.

Schaduw, v., Mnl. *scadewe*, Os. *scado* + Ohd. *scato* (Mhd. *schate*, Nhd.

schatten), Ags. *sceadu* (Eng. *shadow*), Go. *skadus* + Skr. √*cat*, Gr σκότος = duisternis, Ier. *scath* = schaduw : Idg. √SKAT = verbergen.

1. **Schaffen**, o. w. (bezorgen), Mnl. *scaffen*, uit Hgd. *schaffen* : z. SCHEPPEN.

2. **Schaffen, schaften,** o. w. (voor het eten zorgen) : hetz. als 1. *schaffen*.

Schakal, m. : z. JAKHALS.

Schakeeren, o. w., van Mnl. *scakier* = schaakbord : vergel. Eng. *to checker* = in ruiten verdeelen gelijk een schaakbord.

Schakel, v. + Ags. *sceacul* (Eng. *shackle*), On. *skőkull* (Zw. *skakel*, De. *skagle*).

Schakellijm, v. : zoo genoemd naar den uitvinder.

1. **Schaken**, o. w. (rooven), Mnl. *scaken* + Ofri. *skêka*; daarnevens Hgd. *schăcher*, Ags. *scéacére* = roover. Uit het Germ. komt Fr *échec* = roof.

2. **Schaken**, o. w. (bot vieren), behoort bij *schakel*.

Schako, v., uit Fr. *shako*, van Mag. *csako*.

Schalebijter, schallebijter, m. : z. SCHARREBIJTER.

Schalie, v., uit Ofra. *escaille* (thans *écaille*), dat zelf uit Germ. komt : z. 2. SCHEL.

1. **Schalk**, m. en bijv. (loos), Mnl. *scalc* + Ohd. *scalch* (Mhd. *schalc*, Nhd. *schalk*), Ags. *scealc*, On. *skalkr*, Go. *skalks*. De eerste bet. was *knecht*.

2. **Schalk**, m. (werktuig) + Ndd. id. : hetz. als 1. *schalk*; in 't Oostfri. *stomme dienaar* genaamd.

Schallen, ono w. + Hgd *schallen* : denom. van Ndl. *schal* + Ohd. *scal* (Mhd. *schal*, Nhd. *schall*), dat van denz. stam is als het enk. imp. van **schellen* + Ohd *scellan* (Mhd. *schellen*), On. *skella*.

1. **Schalm**, m. (ring, beugel) + Oostfri. id. : oorspr. onbek.

2. **Schalm**, m. (plat dekstuk) + dial. Hgd. *schalmen* = schillen, Noorsch *skalma* = schil : afleid. van denz. wortel als 2. *schaal*.

Schalmei, v., Mnl. *scalmeide*, gelijk Hgd. *schalmei*, uit Ofra. *chalemie*, van Mlat. *scalmeiam* (-*a*), een afleid. van Lat. *calamus* : z. HALM. — Nfra. *chalumeau* is dimin. van Lat. *calamus*.

Schalonge, v. : z. SJALOTTE.

Schamdek, o. : z. SCHANDEK.

1. **Schamel**, bijv. (schaamachtig), Mnl. *scamel*, afgel. van Mnl. *scame*, Os. *scama* + Ohd. id. (Mhd. *scham*, Nhd. id.), Ags. *sceamu* (Eng. *shame*), On. *skőmm* (Zw. en De. *skam*) = schaamte.

2. **Schamel**, v. (werktuig), Mnl. id., Os. *scamel*, gelijk Hgd. *schămel*, Eng. *shamble-s*, uit Lat. *scamellum*, met *scabellum*, dimin. van *scamnum* = bank.

Schamen, o. w., denom. van **schaam*: z. 1. SCHAMEL.

Schampavie, v., vervormd uit Fr. *escampative*, een afleid. van *escamper*, uit It. *scampare* = vluchten, met *s* (Lat. *ex* = uit) een denom. van *campo* = kamp (z. d. w.).

Schampdek, o. : z. SCHANDEK.

Schampeljoen, m., waaruit Hgd. *schamplun* en *shablone* : oorspr. onb.

Schampen, o. w., Mnl. *scampelen* + Ndd. *skampen*, Eng. *to shamble*, *to scamble* : oorspr. onzeker.

Schamper, bijv. (hoonend), van Mnl. *schamp* = spot + Mhd. *schampf* : bijvorm met ablaut van *schimp*.

Schampig, bijv. (glibberig), van *schampen*.

Schandaal, o., uit Fr. *scandale*, van Lat. *scandalum*, Gr. σκάνδαλον = struikelblok, ergernis.

Schande, v. Mnl. *scande* + Ohd. *scanta* (Mhd. *schande*, Nhd. id.), Ags. *sceond*, Ofri. *skonda*, Go. *skanda* : uit **skam-dō*, een afleid. van **schaam* : z. 1. SCHAMEL.

Schandek, o. : vergel. Ndd. *schandek*, De. *skanddäck*, enz. : oorspr. onbek.

Schans, v., Kil. *schants*, gelijk Hgd. *schanze*, uit Ofra. *escons* (Eng. *sconce*), zelfst. gebr. v. d. van *esconcer* = verbergen, bedekken, Mlat. **absconsare*, frequent. van Lat. *abscondere* = verbergen.

1. **Schap**, v. (plank) Mnl. id. = plank, kast + Ndd. id., Hgd. *schaft*, On. *skápr* (Zw. *skåp*, De. *skab* = rek, kast).

2. **-schap**, suffix, Mnl. *-scap*, *-scepe*, Os. *scepi* = vorm + Ohd. *scaf* (Mhd. id., Nhd. *-schaft*), Ags. *sceap* en *-scipi* (Eng. *shape* en *-ship*), On. *-skapr* : verbaal-abstr. van 1. *scheppen*.

Schappelijk, bijv., van **schap* =

vorm, maaksel (z. 2. SCHAP en vergel. *fatsoen-lijk*).

Schapraai, v., met Fri. *aa* voor *é*, nevens ouder *schaprei*, Os. *scapreïda* + Ohd. *scafareita* (Mhd. *schafreite*) = rek, kast: van **schap* (z. SCHEPEL) en **reide* (z. GEREI). Hieruit Fr. *écofrai*.

Schar, v., ouder *scharre*, *scharde*, gelijk Ndd. *scharre* en Eng. *sharde*, uit Fr. *écharde* = splinter, schub, platvisch, van Germ. *schaard*.

Schardijn, v.: z. SARDIJN.

Scharen, o. w.: denom. van 1. *schaar* en van *schaard*.

Scharlaken, o., gelijk Hgd. *scharlach*, vervorming van een ouder **scarlaet*, dat met Mhd. *scharlat*, Eng. *scarlet*, stamt uit Ofra. *escarlate* (thans *écarlate*), van Perz. *saqalāt* = scharlaken stof.

Scharlei, v., gelijk Hgd. id. en Fr. *sclarée*, uit Mlat. *sclareiam* (*-eia*), van onbek. oorspr.

Scharluin, m., bij Kil. *schorluyn* + Ndd. *scharlûn*, *schaller*: oorspr. onbek.

Scharluip, v.: oorspr. onbek.

Scharminkel, m., Mnl. *scherminkel*, *simminkel*, uit Lat. *simiunculum* (*-us*), dimin. van Lat. *simia* = apin, van *simus*, Gr. *σιμός* = platneuzig.

Scharnier, o., uit Fr. *charnière*: z. KNIER.

Scharre, v. (ploegschaar) + Ohd. *scerra* (Mhd. *scherre*, Nhd. *scharre*): van *scharren*: z. SCHARRELEN.

Scharrebier, o. met bijvormen *scherrebier*, *scherfbier*: het 1ste lid is wellicht *scherf* met de bet. halve penning.

Scharre-, schalle-, schalebijter, m. + Zw. *skalbagge*, De. *skarnbasse*: volksetymolog. vervormingen van een Rom. afleid. van Gr.-Lat. *skarabæus*.

Scharrelen, ono. w., frequent. van *scharren* + Hgd. id.; intensief van *scherren* = schrapen. Hieruit komt Fr. *déchirer*.

Schartel, v.: een afleid. van 3. *schaar*.

Schartelen, ono. w. met epenthet. *t*, hetz. als *scharrelen*.

Schat, m., Mnl. *scat*, Os. *scat* + Ohd. *scaz* (Mhd. *schaz*, Nhd. *schatz*), Ags. *skeat*, Ofri. *sket*, On. *skattr*, Go. *skats* + Osl. *skotŭ*, Ru. *skotj*, Po. *skot* = vee. Wellicht is het Germ. w. aan 't Slav. ontleend; onder de Germ. vormen heeft alleen Ofri. *sket* de bet. vee.

Schateren, ono. w. + Ags. *scateran* (Eng. *to scatter*): onomat

Schaveelen, o. w.: z. SCHAVIELEN.

Schaven, o. w.: z. SCHAAF.

Schaverdijn, v., bij Kil. *schaverdijne*, *schuyverdijne* en *schoverlinck* + Oostfri. *schöfel*: behoort met afwijkende dial. vocalen wellicht bij *schuiven*.

Schavielen, ono. w. (opschuiven, schikken), berust misschien op Ofra. *eschavoir* = haspel (Nfra *écheveau* = garenstreng).

Schavot, o., Mnl. *scafout*, gelijk Eng. *scaffold*, uit Ofra. *escafaut* (thans *échafaud*) + It. *catafalco* = stellage, enz. Uit Ndl. komt Hgd. *schaffot*.

Schavuit, m., van *schaven* = tafelschuimen (speciale toepassing van schavend afwrijven). *-uit* is wellicht suffix, naar *kornuit* en derg; staat ook onder invloed van *schuivuit*.

Schedel, m., Mnl. id + Mhd. *schedel* (Nhd. *schädel*): niet verder na te gaan (z. 4. SCHEEL en SCHOTEL).

Scheede, v., Mnl. *schede*, Os. *scêđia* + Ohd. *sceida* (Mhd. *scheide*, Nhd. id), Ags. *scǽđ* (Eng. *sheath*), On. meerv. *skeiđir*: van *scheiden*; vergel. *spleet* en Fr. *fente*.

1. **Scheef**, v. (in het vlas) + Hgd. *schebe*; daarnevens met anderen ablaut Eng *shive* en zijn afleid. *shiver*, Hgd. *schiefer*: z. SCHIJF.

2. **Scheef**, v., bijv. (schuinsch) + Hgd. *schief* (Nhd. id.), Ags. *scáf*, On. *skeifr* + Gr. *σκίμπτειν* = krom maken. Uit Ndl. komt Eng. *skew*.

1. **Scheel**, bijv. (schuinziende), Mnl. *schele* + Ohd. *scelah* (Mhd. *schelch*, Nhd. *schel* en *schiel*), Ags. *sceolh*, On. *skjalgr* + Gr. *σκολιός* = scheef. Uit On. komt Eng. *shallow*

2. **Scheel**, o. (verschil) + On. *skil*, waaruit Eng. *skill* = onderscheidingsvermogen: verbaalabstr. van *schelen*: z. d. w.

3. **Scheel**, o. (deksel), Mnl. *schele*, *schedel*: hetz. w. als *schedel*.

4. **Scheel**, o. (haarscheel, darmscheel) + Ohd. *sceitila* (Mhd. *scheitel*, Nhd. id.): niet verwant met *schedel*, maar afleid. van *scheiden*.

Scheelen, o. w., van 4. *scheel* in de alg. bet. van scheiding.

Scheem, v., Mnl. id., Os. *scimo* +

Mhd. *scheme* (Nhd. *schemen*) : z. SCHEMER en SCHIJNEN.

Scheen, v. (scheenbeen, enz.), Mnl. *scene* = scheen, dunne huid, dunne plaat + Ohd. *scina* (Mhd. *schine*, Nhd. *schien*) = scheen, smalle plaat, Ags. *scine* (Eng. *shin*); verwant met **schind* = huid, vlies, besproken bij 2. *schenden*. Uit het Germ. komt Fr. *échine*.

Scheep, in *te scheep*, enz., Mnl. *scepe*, datief van *schip*.

Scheer, v. (zeebank), gelijk Hgd. *schere*, uit het Skand. : Zw. *skär*, De. *skjär*, On. *sker* = klip : behoort bij 1. *scheren*.

Scheeren, v. meerv. (plant) : behoort bij 3. *schaar*.

Scheerling. v. + Hgd. *schierling*; daarnevens Mhd. *schernine* en het Ohd. simplex *scarno* : oorspr. onbek.

Scheet, m., van denzelfden stam als 't meerv. imp. van *schijten*.

Schef, m. (stok) : oorspr. onbek.

Scheft, m. (vogel) : oorspr. onbek.

Scheg, v. (getimmerte), gelijk Hgd. *schecht*, uit Skand. : De. *skjæg* Zw. *skjäg*.

1. **Schei**, v. (scheiding), Mnl. *scheide*, *schede* : van *scheiden*.

2. **Schei**, v. (dwarshout) + Ndd. *scheie* = blok gekloofd hout : behoort bij *scheiden*

Scheiden. o. w., met epenthet. *d* (vergel. *belijden*, enz.), uit **scheien* en dit uit **scheeden*, Mnl. *scheden*, Os. *scêdan* + Ohd. *sceidan* (Mhd. *scheiden*, Nhd. *scheiden*), Ags. *scâdan* (Eng *to shed*), Ofri. *skêtha*, Go. *skaidan* + Skr. √ *chid*, Gr. σχίζειν, Lat. *scindere* en *cædere* (d. is *scædere*), Osl. *skjediti* : Idg. √ SQHAID = splijten ; het Germ. echter berust op Idg. √ SQHAIT.

Scheitbes, v. : z. PILLEKRUID.

Scheizen, o. w., bij Kil. *scheyssen* : intensief van *scheiden*.

1. **Schel**, v. en bijv. (klokje, luid) : afleid. van den præsensstam van het st. werkw. **schellen* : z. SCHALLEN.

2. **Schel**, v. (huls), Mnl. *schelle* + Ags. *scyll* (Eng. *shell*), On *skel*, Go. *skalja* : afleid. van denz. stam als 2. *schaal*. Uit het Germ. komt Fr. *écaille*. —*De schellen vallen van de oogen* naar Handel. IX, 18.

Schelden, o. w., Mnl. id. + Ohd. *sceltan* (Mhd. *schelten*, Nhd. id.), Ofri. *skelda*. Uit Ndl. komt Eng. *to scold*.

Schelen, ono. w., Mnl. id. + On. *skilja* (Zw. id., De. *skille*) + Lith. *skelti* : z. 2. SCHAAL en SCHELLING.

1. **Schelf**. o. (bies) + Ohd. *sciluf* (Mhd. *schilf*, Nhd. id.): oorspr. onbek.

2. **Schelf**, v. (hoop) + Ags. *scylfe* (Eng. *shelf*), On. *skjalf* = plank, stellage van planken. De eerste bet. ware *laag*, dan *reeks lagen*.

Schelfer, m. : z. SCHILFEREN.

Schelkruid, o., gelijk Hgd. *schellkraut*, vervormd uit Fr. *chélidoine*, van Gr. χελιδόνιον, een afleid. van χελιδών = zwaluw : men geloofde dat de zwaluwen met dat kruid de blindheid hunner jongen genazen.

Schelling. m., Mnl. *schellinc*, Os. *scilling* + Ohd. id. (Mhd. *schillinc*, Nhd. *schilling*), Ags. *scilling* (Eng. *shilling*), Ofri. *skilling*, On. *skillingr* (Zw. en De. *skilling*), Go. *skilliggs*. Het kan een afleid. zijn van **schellen* (dus = klinkende munt : z. 2. SCHALLEN), of liever van *schelen* (dus = kleingeld : z. *schelen* en vergel. Hgd. *scheidemünze*, De. *skillemynt*). Uit Germ. komt Fr. *escalin*.

Schelm. m., gelijk On. *skelmr*, uit Hgd. : Ohd. *scalmo* = pest (Mhd. *schelme* = 1. pest, 2. de gesneuvelden, 3. schoft, Nhd. *schelm*) : wellicht *-m-* afl. bij het adj. *schal*, vermeld bij *verschaald*.

Schelp, v., Mnl. *scelpe* : een afleid. van 2. *schaal*. Hieruit Fr. *escalope*, waarvan Eng. *scallop*.

Scheluw, bijv. : hetz. w. als 1. *scheel*.

Schelvisch, m. + Eng. *shellfish* : het eerste lid is 2. *schel* : de visch leeft vooral van *schaaldieren*. Uit Ndl. komt Hgd. *schellfisch* en Ofra. *esclefin* (thans *ègrefin*).

Schemel, m. : z. 2. SCHAMEL.

Schemer, m. + Hgd. *schimmer*, Eng. *shimmer* : verbaalabstr. van *schemeren*, frequent. van **schemen*, Mnl. id., het denom. van *scheem*.

1. **Schenden**, o. w (onteeren), Mnl. id. + Hgd. *schänden* : denomin. van *schande*.

2. **Schenden**, o. w. (villen, berooven, mishandelen, aanranden), Mnl. *schin-*

den + Hgd. *schinden* : denom. van **schind* = huid + Ohd. *scind*, On. *skinn* (Zw. id., De. *skind*), waaruit Eng. *skin*. Hierbij *straatschender*.

3. **Schenden**, o. w. (ijlen, voortjagen, aanlokken, ophitsen), Mnl. *schennen*, *schunnen*, Os. *skundjan* + Ohd. *scuntan*, Ags. *scyndan*, On. *skynda* (Zw. id. De. *skynde*) : z. SCHOONER. — Deze drie zw. werkw. werden verward en tot sterke gemaakt.

Schendeventen, ono. w. : het eerste lid is een vervorming van *slenderen* : vergel. Hgd. *schleuderpreis*.

Schenk, m. (steel), umlaut van *schank* : z. SCHENKEL.

Schenkel, m. + Hgd. id. : dimin. van *schank* = knook + Ags. *sceanca* (Eng. *shank*), Zw. en De. *skank*. Daarnevens met ablaut *schonk* (z. d. w.) en *schink* + Ohd. *scincho* (Mhd. *schinke*, Nhd. *schinken*) + Gr. σκάζω (z. HINKEN).

Schenken, o. w. Mnl. id. + Ohd. *scenchen* (Mhd. *schenken*, Nhd. id.), Ags. *scencan* (Eng. *to skink*), Ofri. *skenka*, On. *skenkja* (De. *skienke*) : denomin. van *schank* = 1. been, 2. beenen beker of kraan (z. SCHENKEL). Uit Germ. komt Fr. *échanson* (Os. *scenkjo*, Mnl. *schenke*).

Schennis, v., Mnl. *schennesse*. *schendenesse*, volgens de bet., van 1. of 2. *schenden*.

Schepel, o., Os. *scapil* + Ohd. *sceffil* (Mhd. *scheffel*, Nhd. id.) : dimin. van **schap*, Os. *scap* = vat + Ohd. *scaf* (Mhd. *schaf*, Nhd. *schaff*) : z. 2. SCHEPPEN.

1. **Schepen**, m. (wethouder), Mnl. id., On. *scepino* + Ohd. *sceffino* (Mhd. *scheffen*, Nhd. *schöffe*) : een afleid. van 1. *scheppen*, met de bet. rechter, naar de uitdrukking « een vonnis scheppen ». Uit Germ. komt Fr. *échevin*.

2. **Schepen**, o. w. (inschepen), Mnl. id. : denom. van *schip*.

1. **Scheppen**, o. w. (vormen), Mnl. id., Os. *sceppjan* + Ohd. *scepfen* (Mhd. *schepfen*, ouder Nhd. *schöpfen*), Ags. *sceppan*, Ofri. *skeppa* On. *skepja*, Go. *skapjan* : niet buiten het Germ. : z. 2. SCHAP. Nevens *scepfen* had het Ohd. ook *scaffan* en *scaffôn* (beide Nhd. *schaffen*) : z. 1. SCHAFFEN.

2. **Scheppen**, o. w. (uithalen), Mnl. id., Os. *sceppjan* + Ohd. *scepfen* (Mhd. *schepfen*, Nhd. *schöpfen*) : denom. van **schap* = vat (z. SCHEPEL).

Schepter, m., Mnl. id., gelijk Hgd. *scepter*, Fr. *sceptre*, uit Lat. *sceptrum*, van Gr. σκῆπτρον : z. SCHACHT.

Scherbier, o. : z. SCHARREBIER.

1. **Scheren**, o. w. (snijden, afdeelen, afscheren), Mnl. id., Os. *scerjan* + Ohd. *sceran* (Mhd. *schern*, Nhd. *scheren*), Ags. *sceran* (Eng. *to shear*), Ofri. *skera*, On. id. (De. *skære*) + Skr. *kṣuras* (= scheermes), Gr. κείρειν (d. i. *skeirein* = snijden). Anderen beschouwen *scheren* = afdeelen, schikken, als denom. van 1. *schaar*, dat met *scheren* = snijden niets zou te doen hebben:

2. **Scheren**, o. w. (gekscheren), Mnl. *scheren*. *schernen*, denom. van Mnl. *scherne* = spot + Ohd. *scern* (Mhd. *schern*) + Arm. *xalam* = ik dans, scherts, spot, Gr. σκαίρειν = dansen : z. SCHERTS. Uit Germ. stamt Ofra. *escarn*, van waar Eng. *scorn*, en uit Ndl. *scheren* komt Eng. *to jeer* (z. GEKSCHEREN).

Scherenvloot, v., met *scheer* : z. d. w.

Scherf, v., Mnl. id. + Ohd. *scirbi* (Mhd. *scherbe*, Nhd. id.), Ags. *scearfe* (Eng. *scarf*) + Osl. *črjepŭ* : z. SCHURFT.

Schering, v., van 1. *scheren* = afdeelen, schikken, bepaaldel. de ketting op een weefgetouw, van daar spannen. Vergel. *over éénen kam scheren*.

Scherlei, scherluin : z. op SCHAR-.

Scherm, m. en o., Mnl. id. + Ohd. *scirm* (Mhd. *schirm*, Nhd. id.) + Skr. *čarman*, Os. *crjemŭ* = tent. Hieruit Fr. *escrime* = verdediging, schermspel.

Schermen, ono. w., Mnl. id. : reeds vroeg had dit denom. van *scherm* de bet. *verdedigen*, *vechten*, maar aan invloed van Fr. *escrime* dankt het de bet. *den degen hanteeren*.

Schermutselen, ono. w., gelijk Hgd. *scharmützeln*, naar Fr. *escarmouche*. van It. *scaramuccia*, pejoratief afleid. van *schermire* = vechten, uit Germ. : z. SCHERMEN.

Scherp, bijv., Mnl. *scarp*, Os. id. + Ohd. *scarf* (Mhd. *scharf*, Nhd. id.), Ags. *scearp* (Eng. *sharp*), Ofri. *skarp*, On. *skarpr* (Zw. en De. *skarp*) + Gr. σκορπίος (= schorpioen : z. d. w.), Lat.

scalpere (= snijden). Uit het Germ. komt Fr. *escarpé* en *écharper*

Scherprechter, m. + Hgd. *scharfrichter* : het eerste lid is *scherp* = het scherpe zwaard, - het tweede behoort bij **rechten* (Hgd. hinrichten) = de rechtspraak uitvoeren.

Scherpschutter, m. + Hgd. *scharfschütze* : met *scherp* als in *scherp gezicht*.

Scherts, v. + Mhd. (Nhd.) *scherz*, verwant met 2. *scheren*.

Schet, o. (afsluitsel) + Eng. *sheet* : van *schutten*.

Schets, v., uit ouder Fr. *esquiche* (thans *esquisse*), dat gelijk Hgd. *skizze*, Eng. *sketch*, uit It. *schizzo*, van Lat. *schedium*, Gr. σχεδιός, zelfst. gebr. onz. van σχεδιόν = haastig, dus zooveel als *in haast gemaakt*.

Schetteren, ono. w. : intens. van *schateren*.

Scheuken, ono. w., verwant met *schokken*.

Scheurbuik, v., volksetym. vervorming uit Mlat. *scorbutum* (*us*), dat teruggaat op Germ. *schurft* (z. d. w.). Uit Ndl. komt. Hgd. *scharbock* en uit Mlat., Fr. *scorbut*.

Scheuren, o. w., Mnl. *scuren*, *scoren*: staat tot *scheren*, als 1. *beuren* tot **beren* (*baren*).

Scheut, v. Mnl. *scote* + Ags. *scyte* : met *eu* = *ō* van denz. stam als 't meerv. imp. van *schieten*.

Schevelbeen, o., met bijvorm. *schuifelbeen* : van *schuiven*.

1. **Schicht**, o. (pijl), Mnl. id. met de bet. *splinter*, van **schichten*, *schiften*.

2. **Schicht**, v. (laag), uit Hgd. id. = voorval, schikking, reeks, staat tot (*ge*)*schehen* (= geschieden : z. d. w.) als Hgd. *sicht* tot *sehen* (z. ZIEN).

Schichtig, bijv. + Ohd. *scihtîg* : kan afgeleid zijn van een verbaalabstr. van *ge-schieden* : z. SCHIELIJK.

Schiefer, o. uit Hgd. id. : z. 1. SCHEEF.

Schielijk, bijv., wellicht van dial. *schie* = plots opkomende luim, Ug. **skeho*, een verbaalabstr van *geschieden* (z. d. w.).

Schieloos, bijv., bij Kil. *schierloos*, van **schier* = zorg + Ohd. *scira* : oorsp. onbek.

Schieman, m. + Mndd. *schimman* (Nndd. *schieman*), Zw. *skipman*, De. *skibmand* : ontleding onzeker ; toch wel blijkens de Skand. vormen en het Ndl. synom. *schipper*, een samenst. met *schip*.

1. **Schier**, bijw. (bijna), Mnl. *schiere* = snel + Ohd. *sciaro* (Mhd. *schiere* = snel, Nhd *schier* = bijna) + Osl. *skorŭ* = snel (Nsl. *skoro* = bijna).

2. **Schier**, bijv. (helder, grijs, bruin), Os. *skîr* + Mhd. *skîr* (Nhd. *schier*), Ags. *scîr* (Eng. *sheer*), On. *skírr*, Go. *skeirs* : van *schijnen*. Hierbij denomin. Ndd. Oostfri. *schiren* Zw. *skira* = eieren tegen het licht houden om te zien of ze nog frisch zijn.

Schierbeitel, m. : met 1. *schier*.

Schierling, schierroek, v. + Ndd. *scheerke* = zekere meeuw, Oostf. *scherke* = zekere snep, Eng. *skirr* = zeezwaluw. Zw. *skir* = ekster : van 2. *schier* ; z. ook ROEK.

Schieten, o. w., Mnl. id., Os. *skeotan* + Ohd. *sciozan* (Mhd. *schiezen*, Nhd. *schieszen*), Ags. *scéotan* (Eng. *to shoot*), Ofri. *skjota*, On. *skjota* (Zw. *skjuta*, De. *skyde*) + Skr. √*skund* = springen.

Schiewortel, v.; vergel. Hgd. *schielen* *schinnkraut* : hetz. als *schelkruid*.

Schiften, o. w. + Ags. *sciftan* (Eng. *to shift*), On. *skipta* (Zw. *skifta*, De. *skifte*) : intens. van **schijven* : z. SCHIJF.

Schijf, v., Mnl. *schive* + Ohd. *scîba* (Mhd. *schîbe*, Nhd. *scheibe*), Meng. *schive* (Eng. *shive*), On. *skífa* (Zw. *skifva*, De. *skive*) + Gr. σκοῖπος = schijf, σκίπων = staf. Het woord behoort bij een werkw. **schijven*, On. *skífa* = splijten, snijden ; dus *schijf* = snede, tranche ; hierbij ook nog 1. *scheef* en *schiften*.

Schijnen, on. w., Mnl. *schinen*, Os. *scînan* + Ohd. id. (Mhd. *schînen*, Nhd. *scheinen*), Ags. *scînan* (Eng. *to shine*), Ofri. *skîna*, On. id. (Zw. id., De. *skinne*), Go. *skeinan* : Germ. √SKÎ, van waar nevens *schij-n* ook *schee-m*, *schi-m* en 2. *schie-r* (= glanzend) + Skr. *chāyā*, Gr σκιά = schaduw) : Idg. √SKEI.

Schijten, ono w., Mnl. *schiten* + Ohd. *scîzan* (Mhd. *schîzen*, Nhd. *scheiszen*), Ags. *scîtan* (Eng. *to shit*), On. *skíta* : van denz. wortel als *scheiden*, dus = afscheiden. Uit Germ. komt Fr. *chier*.

Schikken, o. w , Mnl. *schicken* +

Mhd. *schicken* (Nhd. id.): intensief van (*ge*)*schieden* (z. d. w. en SCHOOIEN).

Schil, v.: z. SCHEL.

Schild, o., Mnl. *schilt*, Os. *scild* + Ohd. *scilt* (Mhd. *schilt*, Nhd. *schild*), Ags. *scild* (Eng. *shield*), Ofri. *skeld*, On. *skjöldr* (Zw. *sköld*, De. *skjöld*), Go. *skildus* + Lith. *skiltis* = afgesneden schijf: van denz. wortel als *schel*, 2. *schaal*.

1. **Schilderen,** o.w. (verven): denom. van *schild*: de schilden waren bij de Germ. van oudsher met kleuren, enz. versierd.

2. **Schilderen,** o. w. (op schildwacht staan): eveneens denom. van *schild*: op wacht staan met het schild, d. i. met volle wapenrusting.

Schildwacht, m.: d. i. soldaat op wacht met zijn schild: vergl. 2. *schilderen*.

Schilferen, ono. w.: van 2. *schelf*.

1. **Schillen,** o. w. (de schil afdoen) + Hgd. *schälen*: denom. van 2. *schel*.

2. **Schillen,** ono. w.: z. SCHELEN.

Schim, v. + dial. Hgd. *schiem*, Ags. *scima* (Eng. *shim*), On. *skimi*: van denz. wortel als *scheem*, maar met ander suffix.

1. **Schimmel,** v. (plant) + Mhd. *schimel* (Nhd. *schimmel*): van denz. wortel als *scheem*, *schim*.

2. **Schimmel,** m. (paard) + Hgd. id.: hetz. w. als 1. *schimmel*.

3. **Schimmel,** m. (spel), een afleid. van *schimp*: z. SCHIMPEN.

Schimpen, ono.w., Mnl. id., denom. van *schimp*, Mnl. id. = scherts, spot + Ohd. *scimpf* (Mhd. *schimpf*=scherts, spel, Nhd. *schimpf*).

Schin, v. + Hgd. *schinnen*: afleid. van **schind*, besproken bij 2. *schenden*, dus = huituitslag.

Schinde, v. (bast): z. 2. SCHENDEN.

Schindelen, ono. w. + Ndd. *schindern*, *schinnern*: frequent. van *schijnen*.

Schinden, o w.: z. SCHENDEN.

1. **Schinkel,** m.: z. SCHENKEL.

2. **Schinkel,** m. (touw): hetz. w. als 1. *schinkel*.

Schinken, m. meerv.: z. SKINK.

Schip, o, Mnl. id., Os. *scip* + Ohd. *scif* (Mhd. *schif*, Nhd. *schiff*), Ags. *scip* (Eng. *ship*), Ofri. *skip*, On. id. (Zw. *skepp*, De. *skeb*), Go. *skip*: voor velen ontleend aan Gr. σκάφος = schip, σκαφίς = vat, behoorende bij *schaven*. Uit het Germ. komt Fr. *esquif* en *équiper* (= een schip uitrusten).

Schipperen, ono. w. (geven en nemen), wellicht denom. van *schipper*, dat of wel een *-er-* afleid. is, of wel een samenst. met *heer*.

Schitteren, o. w. + Oostfri. *schittern*: bijvorm van *schateren*; vergel. Fr. *éclatant* met *éclater*.

Schlem, v.: z. SLAM.

1. **Schob,** v.: z. SCHUB.

2. **Schob,** v. (kraam) + Ohd. *scopf* (Mhd. *schopf*, Nhd. *schuppen*), Ags. *sceoppa* (Eng. *shop*). Uit Germ. komt Fr. *échoppe*.

Schobbejak, m., waaruit Hgd. *schubiack*; het eerste lid is dial. *schobben* = zich krabben, staande tot *schaven* als *schrobben* tot *schraven*: — het tweede bet. persoon: vergel. *jas*, *zak*, *pook*.

Schobberdebonk, v., uit Fri. *schubberdebunk*. Het 1e lid. *schobberen* = opschommelen, en behoort bij *schuiven*; het 2e = bank, hier tafel.

Schoef, v.: een afleid. van *schuiven*.

Schoeien, o. w., Mnl. *scoeien*, denom. van *schoe*, niet *schoen*: z. d. w.

Schoelje, m., gelijk Eng. *scullion* = keukenjongen, uit Ofra. *escouvillon* = ovendweil, van Lat. *scopæ* = bezem.

Schoen, m., eigenlijk meerv. van *schoe* (vergel. *teen*), Mnl. *scoe*, Os. *skôh* + Ohd. *scuoh* (Mhd. *schuoch*, Nhd. *schuh*), Ags. *scéoh* (Eng. *shoe*), Ofri. *skó*. On *skór* (Zw. en De. *sko*), Go. *skohs*: Ug. **skôhw-*, wellicht van denz. wortel als *schooien*, dus = werktuig om te gaan.

Schoener, m.: z. SCHOONER.

Schoep, v., bijvorm van *schop* + Zw. *skopa*, Eng. *scoop*.

Schoeperen, o. w., met synon. *schroeien* en *schroken*, die wellicht verwant zijn: oorspr. onbek.

1. **Schoer,** m. (bui), met dial. *oe* voor *uu*, Mnl. *scuur*, Os. *scûr* + Ohd. id. (Mhd. *schûr*, Nhd. *schauer*), Ags. *scûr* (Eng. *shower*), On. *skûr* (Zw. id.), Go. *skûra*.

2. **Schoer,** v.: samentr. van *schouder*.

Schoerhaai, v.: 1e lid wellicht met dial. *oe* voor *û* van *schuren*, daar zijn huid dient om te polijsten.

Schof, o., staat tot *schuiven* als *slot* tot *sluiten*.

Schoffeeren. o. w., Mnl. *sconferen*, uit Ofra. *desconfire* (thans *déconfire*) = verslaan, van Mlat. *disconficere* (Lat. *dis* + Hgd. *zer*, — *cum* : z. GE, — *facere* : z. DOEN).

Schoffel, v. + Ohd. *scûvala* (Mhd. *schûvel*, Nhd. *schaufel*), Ags *sceofl* (Eng. *shovel*) : afleid. met dimin. suffix van *schuiven*.

1. **Schoft**, v. (vierde van den dag), dial. *schof* + Ndd. *schuft*, Oostfri. *schoft*, *schof*, Zw. *schof*, Noorv. *schoft*, van *schuiven* = verschuiven. Dezelfde bet. heeft Mhd. en Ngd. 2. *schicht*.

2. **Schoft**, v. (schouder) + Ndd. en Oostfri. id. + Skr. *çupti*.

3. **Schoft**, m. (schavuit) + Ndd. *schuft* (Hgd. id.) : samentr. van *schavuit* : z. d. w.

1. **Schok**, m. (stoot) + Ohd. *scoc* (Mhd. *schoc*), On. *skykkr*. Hieruit Fr. *choc* en Eng. *shock*.

2. **Schok**, o. (zestigtal), Os. *scoc* + Mhd. *schoc* (Nhd. *schock*) = hoop, zestigtal, Meng. *schokke* (Eng. *shock*) = hoop schooven ; wellicht is de *s* prothetisch, dan is 't verwant met Hgd. *hocke* + Lith. *kugis* = hooistapel.

3. **Schok**, v. (peul) + Ags. *scyccels* = overtrek : oorspr. onbek..

Schokken, ono. w. (gulzig eten), zooveel als *instooten*, hetz. als *schokken*, denom. van 1. *schok*.

1. **Schol**, v. (ijsschol) + Ohd. *scolla* (Mhd. *scholle*, Nhd. id.), verwant met 2. *school*.

2. **Schol**, v. (visch) + Ndd. *schulle*, Hgd. *scholle*, Meng. *schulle*, Zw. *skålla* : oorspr. onbek.

Scholen, ono. w., denom. van 2. *school*.

Scholier, m., Mnl. *scolier*, met Rom. suffix (vergel. *hovenier*) van 1. *school*.

Scholken, ono. w. (hol gaan) : oorsp. onbek.; wellicht verwant met *scholpen*.

Schollevaar, m. + Ags. *scealfor* ; hierbij *scelfan* = onderduiken : z. SCHOLPEN.

Scholpei, o., van het volgende w.; vergel. « eyeren die van binnen scholpen. »

Scholpen, ono. w. + Ndd. *skûlpen*, Fri. *skolpe*, Ags. *scelfan*, gezegd van 't geruisch eener bewogen wordende vloeistof.

Scholt, m., bijvorm van *schout*.

Scholver, m. : verdoffing van *schollevaar*.

1. **Schommelen**, o. w. (schongelen) + Ndd. *schummeln*, *schumpeln* ; bij *schongelen*.

2. **Schommelen**, o. w. (schoonmaken), Mnl. *scommelen* + Hgd. *schummeln* : oorspr. onbek.

Schompermuilen, ono. w. : het eerste lid behoort bij *schimp* en *schamper* ; vergel. Mnl. *scomper* = spotter.

Schongelen, o. w. + dial. Eng. *to scunch* : genasaleerd frequent. van *schokken* ; vergel. Hgd. *schaukel*.

Schonk, v. (grof been) + dial. Hgd. *schunke*, Ofri. *skunka* : z. SCHENKEL.

Schoof, v. (garf), Mnl. *scove* + Ohd. *scoub* (Mhd. *schoup*, Nhd. *schaub*), Ags. *scéaf* (Eng. *sheaf*), On. *skauf* : van denz. stam als 't enk. imp. van *schuiven*.

Schooien, o. w., ouder Mnl. id. = landloopen + On. *skœva*, Go. *skewjan* : Ug. **skēgw-*, evenals *schikken* een afleid. van (*ge*)*schieden* (z. d. w.) : Idg. $\sqrt{\text{SKEQ}}$ = zich bewegen.

1. **School**, v. (leerplaats), Mnl. *scole*, gelijk Hgd. *schule*, Eng. *school*, Fr. *école*, uit Lat. *scholam*(-*a*), van Gr. σχολή = 1. rust, vrije tijd, 2. vrije tijd aan studie besteed. Het is een afleid. van den wortel van ἔχειν = hebben, houden (z. ZEGE).

2. **School**, v. (menigte), Mnl. *scole*, Os. *scola* + Ags. *scolu* (Eng. *shoal*, *scull*), evenals 1. *schol*, met de bet. *afdeeling*, van denz. wortel als 2. *schaal* ; vergel. ook 1. *schaar*.

1. **Schoon**, bijv. (mooi), Mnl. *scone*, Os. *scôni* + Ohd. id. (Mhd. *schœne*, Nhd. *schön*), Ags. *scýne* (Eng. *sheen*), Ofri. *skéne*, Go. *skauns* : partic. afleid. van *schouwen*, dus = wat gezien wordt.

2. **Schoon**, vw. (ofschoon), Mnl. *scone* + Ohd. *scono* (Mhd. *schone*, Nhd. *schon*) : bijwoord van 1. *schoon*, dus = op schoone wijze : vergel. *hoewel*.

3. **Schoon**, bijv., in samenst. met verwantschapnamen, is navolging van het Rom. (Fr. *beau-père*, *belle-mère*, enz.), waar *schoon* vaak synon. is van *goed* : vergel. *besje*.

Schooner, m., uit Eng. id., van dial. Eng. *to scoon* (Eng. *shun*, Ags. *scunian*)

= snel weggaan, vermijden + On. *skynda.* : z. 3. SCHENDEN.

1. **Schoor,** m. (aangespoeld land) + Ohd. *scorro* (Mhd. *schorre*)=steile rots, Ags. *score* (Eng. *shore*) = kust: of wel bij 2. *schoor* als hetgeen wat uitsteekt, of wel bij 1 *scheren,* als hetgeen steil afgesneden is.

2. **Schoor,** m. (steun), Mnl. *score* + Meng. *shore* (Eng. *shore*), Zw. *skåre,* Noor. *skora* : oorspr. onzeker.

3. **Schoor,** bijv. (pal); is 2. *schoor* bijvoegelijk gebr. = tegen iets aanleunend.

Schooraas. o., met 1. *schoor*: vergel. het synon. *oeveraas.*

Schoorhaal, m., bijvorm van *schoerhaai.*

Schoorsteen, m., Mnl. *scoorsteen* + Mhd. *schornstein* (Nhd. id.) = steen die den rookvang schoort.

Schoorvoeten, ono.w.: een samenst. als *klapwieken,* enz., met **schoren* = sleepen + Hgd. *schurgen, schürgen* (z. SCHURGEN).

1. **Schoot,** m. (touw) + Ags. *scéata* (Eng. *sheat*), On. *skaut* : van denz. stam als 't enk. imp. van *schieten.* Uit Ndl. komt Hgd. *schote.*

2. **Schoot,** m. (loot, steek) + Hgd. *schosz, schusz* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *schieten.* Hieruit Fr. *écot* = boomtronk.

3. **Schoot,** m. (boezem, enz.), Mnl. *scoot* + Ohd. *scôz* (Mhd. *schôz,* Nhd. *schosz*), Ags. *scéat,* Ofri. *skât,* On. *skaut* (Zw. *sköte,* De. *skjöde*), Go. *skauts* = zoom, sleep van het kleed, schoot; eigenlijk wat uitspringt; van denz. stam als 't enk. imp. van *schieten.*

Schooverzeil, o., omdat het met ringen langs een gaffel *geschoven* wordt.

Schop, v. (spade), van 1. *schoppen* : z. d. w. Uit Ndl. komt Hgd. *schüppe* en Fr. *écope.*

1. **Schoppen,** o. w. (schommelen) + Hgd. *schupfen,* Eng. *schuffle* : intens. van *schuiven.*

2. **Schoppen,** o.w. (schoppen geven): hetz. als 1. *schoppen.*

3. **Schoppen,** v. (in het kaartspel) + Hgd. *schüppen* : van *schop* = spade, volksetym. van den Sp. naam (*spada*) van de piek : z. HARTEN.

Schor, bijv. (steil, ruw, heesch) : van denz. oorspr. als 1. *schoor.*

Schorfte, v. (plant) + Hgd. *schorf, schorft.*

Schorl, m. (gesteente), gelijk Fr. id., uit Hgd. *schörl.*

Schorpioen, m., uit Fr. *scorpion,* van Lat. *scorpionem* (*-io*), Gr. σκορπίος = 1. stekelvisch, 2. schorpioen (z. SCHERP).

1. **Schorre,** v. (steen) + On. *sker* (Zw. *skär*) = afgespleten steen: van 1. *scheren.*

2. **Schorre,** v. (aanslijking) : bijvorm van 1. *schoor.*

Schorremorrie, v., uit Jodenduitsch *soerrer-e-morrie*=deugniet, naar Hebr. *sorer ou-moreh* = de moedwillige en wederspannige (zoon), in Deut. XXI, 18, van *sārah* = hij was moedwillig, en *mārāh* = hij was wederspannig.

Schors, v., Mnl. *scorse,* uit Ofra. *escorse* (thans *écorce*), van Lat. *corticem* (*-tex*), met het præfix van *excorticare.*

Schorselwoensdag, m., ook *schorteklokswoendag,* omdat dien dag het klokkenluiden ophoudt.

Schorsen, o. w., Mnl. *scorsen,* uit Mlat. *excurtiare* nevens *excurtare* : z. SCHORTEN.

Schorseneel, v., uit Fr. *scorsonère,* van It. *scorsonera,* van Sp. *escorzonera,* afgel. van *escorzon,* It. *scorzone* = giftige slang, tegen wier beet de plant een middel was. Oorspr. van *escorzon* is onbek.

Schort, v., Mnl. *scorte* + Ohd. *scurz* (Mhd. *schurz,* Nhd. *schürze*), Meng. *shirte* (Eng. *shirt* = hemd), On. *skyrta* (Zw. *skiorta,* De. *skjorte*). Het bet. *afgekort kleedingstuk* en is afgel. van een adj. **schort* = kort, dat met Ohd. *scurz,* Ags. *sceort* (Eng. *short*) verbaalabstr. van Mlat. *excurtare* : z. SCHORTEN.

Schorten, o. w., Mnl. *scorten,* gelijk Hgd. *schürzen*=inkorten, opschorten, On. *skorta* = ontbreken, uit Mlat. *excurtare,* met *ex* denomin. van Lat. *curtus* : z. KORT.

1. **Schot,** o. (belasting) + Mhd. *schoz* (Nhd. *schosz*), Ags. *sceot* (Eng. *scot*), On. *skot* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *schieten* = geld verschieten. Hieruit Fr. *écot* = aandeel.

2. **Schot,** o. (afsluitsel), Mnl. id : identisch met 1. *schot.* Hier *schieten* = beschieten (vergel. *beschot*).

3. **Schot**, m. (in de melk), staat voor *schod* en behoort bij *schudden* + Hgd. *schotten*; z. 1. HOT.
4. **Schot**, o. (alle andere bet.), Mnl. *scot* + Hgd. *schusz*: gevormd als 1. en 2. *schot*.
Schotbeest, o., met 2. *schot*, omdat men het in een afsluitsel steekt om het te mesten.
1. **Schotel**, m. (schaal), Mnl. *scotele*, gelijk Nhd. *schüssel*, Eng. *scuttle*, Fr. *ecuelle*, uit Lat. *scutellam* (-*a*).
2. **Schotel**, m. (ovenpaal, grendel), een afleid. van den stam van 't meerv. imp. van *schieten*.
1. **Schots**, v. (ijsschol): oorspr. onb.
2. **Schots**, bijw. (verkeerd): hetz. als de volksnaam *Schotsch*.
Schouden, o. w., Mnl. *scouden*, uit Ofra. *eschauder* (thans *échauder*), van Lat. *excaldare* = met warm water doordringen (*ex* = uit, — *calidus* = warm: z LAUW).
Schouder, m., Mnl. *scoudere* + Ohd. *scultarra* (Mhd. *schulter*, Nhd. id.), Ags. *sculdor* (Eng. *schoulder*), Zw. *skuldra*, De. *skulder*: oorspr. onbek.
Schout, m., Mnl. *scout*, *seoutheet* + Ohd. *scultheizo* (Mhd. *schultheize*, Nhd. *schultheisz*, *schulze*), Ags. *scyldhâta*, Ofri. *skeldâta*, *skelta*: een samenst. met *schuld* en *heeten*, dus = die verplichtingen oplegt. Uit het Germ. komt Fr. *écoutète*.
1. **Schouw**, v. (schoorsteen), Mnl. *scouwe* = schouwplaats, kijktoren, toren, schoorsteen: verbaalabstr. van *schouwen*.
2. **Schouw**, v. (pontschuit), Mnl. *scoude* + Ndd. dimin. *schauke*, Rijnsch *schalde*, Ohd. *scaltscif*: van Os. *skaldan* + Ohd. *scaltan* (Nhd. *schalten*) = voortboomen, schuiven.
3. **Schouw**, v. (beschouwing): z. SCHOUWEN.
4. **Schouw**, bijv. (wild): z. SCHUW.
Schouwen, o. w., Mnl. *scouwen*, Os. *scauwôn* + Ohd. *scouwôn* (Mhd. *schouwen*, Nhd. *schauen*), Ags. *sceawian* (Eng. *to show*), Ofri. *skawja*, De. *skue*, Go. *skawjan* + Skr. *kavis* = ziener, dichter, Gr. κοέειν (d. i. **skoeein*) = zien, Lat. *cavere* (d. i. **scavere*) = zich hoeden, Osl. *čuti*: Idg. √SQEU (z. SCHOON.
Schouwsop, o.: 1e lid van *schouden*.
Schraag, v. + Mhd. *schrage* (Nhd. *schragen*): verwant met 1. *schrank*: z. d. w.
Schraal, bijv. + Ndd., Fr. id., De. *shral*, On. werkw. *skrälna* (= verdorren).
Schrabben, o. w. + Eng. *scrabble*: intens. van **schraven*: z. SCHRAFELEN.
Schrafelen, o. w., frequent. (met *f* uit *v* vóór *l*), van dial. *schraven*, Mnl. id., bijvorm van *schrapen*.
Schram, v. + Mhd. *schram* (Nhd. *schramme*), On. *skrama*; daarbij Mnl. denom. *scramen*, Mhd. *schramen*.
Schrander, bijv., Kil. *schrand* = 1. scherp van smaak. 2. slim: van denz. stam als 't enk. imp. van **schrinden*: z. SCHRANSEN.
1. **Schrank**, v. (schraag), Mnl. *scranc* + Mhd. *schranc* (Nhd. *schrank*): met nasaleering van denz. wortel als *schraag*. Van hier Fr. *écran*, Eng. *screen*.
2. **Schrank**. v. (zes leggen vlas): in hetzelfde w. als 1. *schrank*.
Schrankelen, ono. w. + Ndd. id., Ohd. *scrancôn* (Mhd. *schrenken*) = schuin, schraag zetten: van 1. *schrank*.
Schransen, ono. w., Plant. *schrantzen* = aan stukken breken + Mhd. *schrenzen* (dial. Hgd. id.): intens. van **schrinden*, Mnl. *te-scrinden* = splijten + Ohd. *scrintan* (Mhd. *schrinden*) + Lith. *skrensti* = tot een korst worden.
Schrap, bijw., in *zich schrap zetten*: z. 5. KRAP.
Schrapen, ono. w. + Eng. *to scrape*, On. *skrapa* (Zw. id., De. *skrabe*): bijvorm van *schraven*: z. SCHRAFELEN.
Schrappen, o w. + Hgd. *schrappen*, *schröpfen*: intens. van *schrapen*.
Schrede, v., Mnl. *screde* + Hgd. *schritt*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *schrijden*.
Schreef, v. (streep), van denz. stam als 't meerv. imp. van *schrijven*.
Schreep, bijv.: z. SCHREPEL.
Schreeuwen, ono. w.: denom. van *schreeuw*, dat evenals dial. *schreem* (Eng. *to scream*) een afleid. is van denz. stam als 't enk. imp. van het st. werkw. **schrijen*: z. SCHREIEN.
Schreien, ono. w., uit Hgd. id.: de

Ndl. vorm ware *schrijen*, Mnl. *scrien* + Ohd. *scrîan* (Mhd. *schrîen*, Nhd. *schreien*), Ofri. *skrîa* : komt elders niet voor.

Schremmen, o. w. + Ags. *scrimman* (Eng. *to shrimp*), dial. Zw. *skrimpa*. met bijvormen Ags *scrincan* (Eng. *to schrink*), Zw. *skrynka* : Germ. √SKRIMP en √SKRINK (z. nog SCHROMPELEN en KRIMPEN).

Schrepel, bijv., bij Kil. id. = gierig, mager : van *schrapen*.

Schreuver, v. : oorspr. onbek.

Schriel, bijv. : Fri. bijvorm van *schraal* (*ie* is uit Fri. *ê* = Ndl. *â*).

Schrift, o., Mnl. *scrift*, uit Lat. *scriptum*, zelfst. gebr. onz. v. d. van *scribere* = schrijven (z. d. w.).

Schriftuur, v., Mnl. *scrifture*, uit Lat. *scripturam* (*-a*), een afleid. van 't v. d. van *scribere* = schrijven (z. d. w. en vergel. Fr. *écriture sainte*), met hetz. suffix als *avontuur* (z. d. w.).

Schrijden, ono. w., Mnl. *scriden*, Os. *scrîdan* + Ohd. *scrîtan* (Mhd. *schrîten*, Nhd. *schreiten*), Ags. *scrîđan*, On. *skrîđa* (z. 2. BESTRIJDEN).

Schrijn, o., Mnl. *scrine*, gelijk Hgd. *schrein*, Eng. *shrine* en Fr. *écrin*, uit Lat. *scrinium*.

Schrijnen, o. w., uit **schrinden* (vergel. ouder *vinnen*, *vijnen* = *vinden*) : z SCHRANSEN.

Schrijven, o. w., Mnl. *scriven*, Os. *scrîban*, gelijk Ohd. *scrîban* (Mhd. *schrîben*, Nhd. *schreiben*), Ofri. *skrîva* en On. *skrîfa* = schrijven, ontleend aan Lat. *scribere* (Fr. *écrire*). De homon. Os. *biscrîban* = zich bekommeren, Ags. *scrîfan* = straffen, biechten (Eng. *to shrive*), Ofri. *skrîva*, On. *skripta* = biechten, staan daar niet mede in verband, maar zijn echt Germ. woorden.

Schrikkeljaar, o. : het eerste lid is de stam van *schrikkelen* = springen, frequent. van *schrikken*. In zoo een jaar voegt men niet aan Februari een 29en dag toe, maar men schrikkelt een dag over, namelijk tusschen den 23 en 24 Februari : vergel. Hgd. waar die dag *schalttag* (d. i. ingeschoven dag) en het jaar *schaltjahr* heeten (voor *schalten*, z. 2. SCHOUW).

Schrikken, ono. w., Mnl. *scricken* + Ohd. *screcchan* = opspringen (Mhd. *schrecken*, Nhd. id.), On. *skrika* = waggelen. Voor de ontwikkeling der bet. vergel. *verschieten*.

Schril, bijv. + Hgd. *schrill*, Eng. werkw. *to shrill*, Noor. werkw. *skrölta*.

Schrinde, v : van *schrijnen* (z. d. w.) + Hgd. met anderen klanktrap *schrunde*.

Schrobbeeren, o. w. : met Rom. suffix van *schrobben*.

Schrobben, o. w., Mnl. *scrubben* + Hgd *schrubben*, Eng. *to scrub* : bijvorm met ablaut van *schrabben*.

Schroef, v., Mnl. *scruve*, gelijk Mhd. *schrube* (Nhd. *schraube*), Eng. *screw* en On. *scrufa* (Zw. *skruf*, De. *skrue*), uit Rom. : Ofr. *escroue* (thans *écrou*), uit Lat. *scropha* = zeug.

1. **Schroeien,** o. w. (zengen), Ndd. *schröjen*, *schräuen* : oorspr. onbek.; z. SCHOEPEREN.

2. **Schroeien,** o. w. (snoeien), bijvorm van 1. *schrooien*.

Schrok, m. (gulzigaard), verbaalabstr. van *schrokken*, uit *schokken* = tassen, opeenhoopen + Mhd. *schocken* = koorn in hoopen zetten : denom. van 2. *schok*.

Schroken, o. w. : z. SCHOEPEREN.

Schrollen, ono. w. + Ndd., Hgd. *schrulle* = luim, gril : oorspr. onbek.

Schromen, o. w. + Ndd. id. : oorspr. onbek

Schrompelen, o. w. + Hgd. *schrumpfen*, Zw. *skrumpa*. De. *skrumpe* : bijvorm met ablaut van *schremmen* : z. d. w.

1. **Schrooien,** o. w. (snijden), Mnl. *scroden* + Ohd. *scrôtan* (Mhd. *schroten*, Nhd. id.), Ags. *scrêadjan* (Eng. *to shred*), Ofr. *skrêda*, On. subst. *skruđ* (Zw. en De. *skrud*).

2. **Schrooien,** o. w. (touwen om vaten slaan) + Hgd. *schrôten* = op- en afladen : oorspr. onbek.

Schroomvallig, bijv. : hier *vallig* = bevallen; voor den vorm verg. *dusdanig*.

Schroot, o., voor **schrood* + Hgd. *schrot* : verbaalabstr. van 1. *schrooien*, dus = afgesneden stuk, bepaaldelijk stukjes ijzer.

Schub, v. + Ohd. *scupa* en *scuoppa* (Mhd. *schuoppe*, Nhd. *schuppe*) : afleid. van *schaven*.

Schuchter. bijv. + Hgd. *schüchtern*: een afleid. van *schuwen*.

Schudde, m., van *schudden* : vergel. *schobbejak*.

Schudden, o w., Os. *skuddjan* + Ohd. *scutten* (Mhd. *schütten*, Nhd. id.), Eng. *to shudder*, verder nog Nhd. *schaudern*.

Schuieren, o. w., ontleend aan een Duitschen vorm van *schuren*.

Schuifelbeen, o. : z. SCHEVELBEEN.

1. **Schuifelen**, ono. w. (fluiten), met bijvorm *sijfelen*, uit Fr. *siffler*, van Lat. *sibilare* : onomat. Vergel. nog dial. *schuifelet* uit Fr. *sifflet*.

2. **Schuifelen**, o. w. (tafelschuimen), met bijvorm *schoffelen*, *schaffelen*. frequent. van *schaven* : z. SCHAVUIT.

Schuifuit, m., volksetym. vervorming van Mnl. *scuvuut*, dat met Hgd. *schufut*, uit Fr. *chouette* : dit laatste is evenals *choucas*, een afleid. van Germ. *kauw* : z. d. w.

Schuil, o. (spruw) : oorspr. onbek.

Schuilen, ono. w., Mnl. *sculen* + Ndd. *schulen*, Meng *sculen*, On. *skyla* (Zw. id., De. *skjule*) : van denz. wortel als *schuur*.

Schuilevinkje, o. : het tweede lid is vervormd uit **wink*, het prim. van *winkel* = hoek.

Schuim, o., Mnl. *scume* + Ohd. *scûm* (Mhd. *schûm*, Nhd. *schaum*), On. *skûm* (Zw. en De. id.) : van denz. wortel als *schuur*; de eerste bet. ware : *bedekking*. Hieruit Fr. *écume* ; ook Eng. *scum* is ontleend, namelijk aan 't Skand. Uit de bet. *afschuimen* ontwikkelt het werkw. evenals Fr. *écumer* de bet. klaploopen, roof plegen.

Schuinsch, bijv. + Ndd. *schüns* : oorspr. onbek.

Schuit, v. uit Skand. (On.) *skúta* van denz. stam als 't meerv. imp. van *schieten*. Eng. *skute* eveneens uit het Skand.: Hgd. *schüte* uit het Ndl.

1. **Schuiven**, o. w. (voortbewegen), Mnl. *scuven* + Ohd. *scioban* (Mhd. *schieben*, Nhd. id.), Ags. *scúfan* en factit. *scofjan* (Eng. *to shove*), Ofr. *skûva*, On. *skúfa* (Zw. *skuffa*, De. *skuffe*), Go. *skiuban* + Skr. √ *chup* = bewegen, Osl. *skubon* = ik ruk, Lith. *skubti* = haastig doen.

2. **Schuiven**, o. w. (amfioen schuiven), behoort bij 1. *schuifelen* : d. i. den rook schuifelend inzuigen.

Schuivuit, m. : z. SCHUIFUIT.

Schuld, v., Mnl. *scult*, Os. *sculd* + Ohd. *scult* (Mhd. *schult*, Nhd. *schuld*), Ags. *scyld*, Ofri. *skuld*, On. id. : een partic. afleid. van *zullen* : z. d. w.

Schulp, v. : z. SCHELP.

Schuren, o. w., Mnl *scuren* + Hgd. *scheuern*, Eng. *to scour*, Zw. *skura*, De. *skure* : volgens sommigen uit Ofra. *escurer* (Fr. *écurer*), Lat. *excurare* = zuiveren (*ex* = uit, voluit ; — *curare* : z. 1. KUUR); volgens anderen een echt Germ. woord, en dat is wel het waarschijnlijkst, ofschoon het woord in de oudere Germ. talen niet voorkomt.

Schurft, o., Mnl. *scorf* + Ohd. id. (Mhd. *schorf*, Nhd. id.), Ags. *sceorf* (Eng. *scurf*), On. *skurfur* (Zw. *skorf*, De. *skurv*) : van **schurven* = openkrabben + Hgd. *schürfen* + Lat. *sculpere* = snijden. Verwant met *scherp*, evenals Lat. *sculpere* met *scalpere*.

Schurgen, ono. w., Os. *scurgjan* + Ohd. *scurgen* (Mhd. *schürgen*, Nhd. id.).

1. **Schurk**, m. (schurkpaal), verbaal abstr. van *schurken* + dial. Eng. *to sherk* : intens. van *schuren*.

2. **Schurk**, m. (schelm) + Ohd. *scurgo* (Nhd. *schurke*), Zw. en De. *skurk* : overdracht van 1. *schurk*. Uit het Germ. komt Fr. *escroc*.

Schut, o. : z. SCHOT.

Schutgeel, o., verbloeming van *schijtgeel* : zoo genoemd wegens de kleur Vergel. Hgd. *schüttgelb*.

Schuts, v., naar Hgd. *schutz* : z. 't volg. w.

Schutten, o. w., Mnl. *scutten* + Mhd. *schützen* (Nhd. id.), Ags. *scyttan* (Eng. *to shut*) : intens. van *schieten* (vergel. *bukken*, *buigen*); de bet. is : een beschot maken

Schutter, m., onder invloed der namen op -*er*, uit *schutte* + Hgd. *schütze* : van *schieten*.

Schutterig, bijv. (woelig, druk) + dial. Hgd. *schussel* : wellicht bij *schudden*.

Schuur, v, Mnl. *scure* + Ohd. *sciura* (Mhd. *schiure*, Nhd. *scheuer*) : van Germ. √ SKEU + Skr. √ *sku*, Gr. σκῦλον (= uitrusting), Lat. *scutum* (= schild), *ob-scurus* (= bedekt, donker) :

Idg. √SKEU = bedekken. Uit het Germ. komt Fr. *écurie*.

Schuw, bijv. Mnl. *scu* + Mhd. *schiech* (Nhd. *scheu*), Ags. *scéoh* (Eng. *shy*), Zw. *skygg*, De. *sky* : Ug. **skeuh-* (z. SCHUCHTER). Van het denom. *schuwen*, het Fr. *esquiver*.

Schwadronneeren, ono. w., uit Hgd. *schwadronieren*, een afleid. met Rom. suffix van *swaten*, waarover z. *zwetsen*.

Scrupel, o., uit Lat. *scrupulum* (*-us*), dimin. van *scrupus* = scherp steentje, klein deeltje, bezorgdheid, stiptheid.

Sedert, voorz., uit *te-zeder*, Mnl. *sedert*, *seder*, Os. *siðor* + Ohd. *sidor* (Mhd. *sider*), On. *siðar* : comparatief van Os. *sīð*, Ohd. *sīd* (Mhd. *sīt*, Nhd. *seit*), Ags. *sīð* (Eng. *sith*), Go. *seiþs* = laat (z. SINDS).

Seef, v., ook 2. **zeef**, uit Fr. *sève*, van Lat. *sapam* (*-a*) : niet verwant met *sap*.

Seffens, bijw., uit *tseffens*, waarnevens *teffens*, met adverbiale *s*, van *te-effen*. Wellicht is *tseffens* = te-zoo-effen-s.

Segrijn, o., uit Fr. *chagrin*, van Turk. *sāghrī* = rug, daar het van het ruggevel gemaakt wordt.

Sein, o., uit Fr. *signe*, van Lat. *signum* : z. 1. ZEGEN.

Seizen, o. w., uit Fr. *saisir*, dat zelf aan 't Germ. ontleend is : z. ZETTEN.

Seizoen, o., uit Fr. *saison*, van Lat. *sationem* (*-io*) = zaaitijd, afgel. van 't v. d. van Lat. *serere* = zaaien (z. d. w.).

Sek, v. : z. KANARIESEK.

Selderij, v., gelijk Hgd. *sellerie* en Eng. *celery*, uit Fr. *céléri*, van Gr. *σέλινον* = soort van peterselie.

Seldrement, tuss., vervormd uit *sakrement*.

Selve, v., uit Lat. *salviam* (*-ia*) : z. SALIE.

Sempel, m. + Fr. *semple*, Hgd. *zampel*.

Sene, o., gelijk Hgd. *senes*, Eng. *senna*, door Fr. *sené*, uit It. *sena*, van Ar. *sanā*.

Senegroen, o. : z. ZENEGROEN.

Senilboom, m., uit Fr. *sénille*.

Sent, v (gording), uit Mal. *senta*.

September, m., uit Lat. id. : z. ZEVEN en DECEMBER.

Serafijn, m., door Kerklat. *seraphim*, uit Hebr. meerv. id. = 1. vorsten, 2. hoogere engelen, van *sāraph* = 1. branden, 2. edel zijn (beteekenis ontleend aan den cultus der hemellichamen).

Serge, v., uit Fr. id., van Lat. *sericam* (*-a*) : z. ZIJDE.

Sergeant, m., uit Fr. *sergent*, van Lat. *servientem* (*-iens*), teg. deelw. van *servire* = dienen (z. SERVIES). Als werktuig is 't ook in 't Fr. hetz. w., en niet vervormd uit Fr. *serre-joint*, dat niet bestaat.

Sering, v., uit Lat. *syringem* (*-inx*), van Gr. *σῦριγξ* = riet, herdersfluit.

Sermoen, o., uit Fr. *sermon*, van Lat. *sermonem* (*-o*) = rede.

Seroen, m. (baal) + Fr. *suron*, *ceron* : oorspr. onb.

Serpeling, m. (visch) : oorspr. onb.

Serpent, o., uit Fr. id., van Lat. *serpentem* (*-ens*), zelfst. gebr. teg. deelw. van *serpere* = kruipen.

Serpentijn, o., uit Fr. *serpentin*, van Lat. *serpentinum* (*-us*), zelfst. gebr. adj. van *serpens* = serpent (z. d. w) : men zag den steen aan als een geneesmiddel tegen de slangebeten.

Servet, v., uit Fr. *serviette*, van *servir* : z. SERVIES.

Servies, o., uit Fr. *service* = 1. dienst, 2. wat men aan tafel opdient, enz., van Lat. *servitium*, afgel. van *servire* = dienen, verwant met *servare* = bewaren.

Serving, v. : hetz. als het tweede lid van *presenning*.

Seulen, ono. w. : z. SUILEN.

Sidderen, ono w., gelijk De. *zittre*, uit Hgd. : Ohd. *zittarôn* (Mhd. *zittern*, Nhd. id.), On. *titra* : niet verder op te sporen.

Siepel, v., gelijk Hgd. *zwiebel*, Fr. *ciboule*, uit Lat. *cæpullam* (*-a*), dimin. van *cæpe* = look.

Sier, v., gelijk Eng. *cheer*, uit Ofra. *chiere* (thans *chère*) = gelaat, van Mlat. *caram* (*-a*), Gr. *κάρα*. De Fr. uitdrukking *faire bonne chère à quelqu'un* = iemand een schoon aangezicht toonen, hem goed onthalen.

Sieraad, o., uit Hgd. *zierat*, met hetz. suffix als *heimat*, *armut*, van *zier*, = pracht, versiersel, Mhd. *ziere*, Ohd. *ziari* : z. 1. TIER. — *Sieren* is eveneens uit Hgd. *zieren*, denomin. van *zier*.

Sigaar, v., door Fr., uit Sp. *cigarro*, dat de naam is van een tabaksoort op Cuba.

Sijfelen, ono. w. : z. SCHUIFELEN.

Sijpelen, ono. w., frequent van *zijpen*.

Sijs, m., « koseform » van *Franciscus* (Mlat. id.).

Sijsje, o., gelijk Eng. *siskin*, Zw. *siska*, De. *sisgen*, uit Hgd. *zeisig*, hetwelk ontleend is aan het Slav. : Boh. *čížek*, Po. *czysyck*: wellicht onomat.

1. **Sik**, v. (geit), uit Hgd. *zicke* + Ags. *ticcen* : dimin. van *ziege* : z. 1. ZEEG.

2. **Sik**, v. (kinbaard): hetz. w. als 1. *sik*.

1. **Sikkel**, v. (zeis), gelijk Hgd. *sichel*, Eng. *sickle*, uit Lat. *seculam* (*-a*), een afleid. van *secare* = snijden (z. ZAGEN).

2. **Sikkel**, v. (gewicht), uit Hebr. *sjeqel* = 1. gewicht, 2. munt, van *sjāqah* = hij woog.

Sikkeneurig, bijv., naar Fr. *chicaneur*, van *chicaner*, *chicane* = vitterij, van *chiche* = vrekkig, schraal, van Lat. *ciccum* = prul.

Sikkepitje, o., dial. voor *zulk een beetje*, uitdrukking die vergezeld gaat van een gebaar met vinger en nagel.

Sikker, bijv. (bedronken), uit Hebr. *sjikkōr* = id.

1. **Sim**, m. (aap), Mnl. *simme*, uit Lat. *simiam* (*-ia*) : z. SCHARMINKEL.

2. **Sim**, v. (aan een hengelroede), uit Fri. *sim* + Os. *simo*, Ndd. *sime*, Ags. *sīma*, On. *sīmi* (Zw. *simme*), van denz. wortel als *zeel*.

Simpel, bijv., Mnl. id , uit Fr. *simple*, van Lat. *simplicem* (*-ex*) = eenvoudig (*sim-* = eens : vergel. *semel*, *simul* : z. SAMEN, — *plex* : z. DUBBEL.

Sinaasappel, m. : z. APPELSIEN.

Sindel, m. : z. SINTEL.

Sinds, voorz. + Eng. *since*: met adverb. *s* van **sind*, Mnl. *sint* + Mhd. *sint* (Nhd. in *sintemal*, d. i. **sind-dem-mal*): nasaleering van **sid* : z. SEDERT.

1. **Singel**, m. (touw), gelijk Hgd. *zingel* en Fr. *sangle*, uit Lat. *cingulum* (*-us*) = gordel, van *cingere* = gorden.

2. **Singel**, m. (gracht) : hetz. w. als 1. *singel*.

Sinksen, m., Mnl. *sinxen*, uit Ofra. *cinquiesme* = 50ste : z. PINKSTER. Ofra. *cinquiesme* is regelmatig uit Lat. *quinquagesimum* (*-us*), het rangtelwoord van *quinquaginta* = vijftig (z. d. w.), terwijl Nfra. *cinquième* = vijfde, rechtstreeks gevormd is van *cinq* met suffix *-ième*; voor *vijfde* had het Ofra. *quint*.

Sinopel, o. (groen), uit Fr. *sinople*, van Mlat. *sinopis* = groene aarde van Σινώπη.

Sinsoen, o., dial. *sinksoen*, uit Fr. *seneçon*, van Lat. *senecionem* (*-io*).

Sint, bijv., uit Fr. *saint*, van Lat. *sanctum* : z. SANT. *Sinter-* als in *Sinterklaas*, ware *sint heer*.

Sintel, m. + Ohd. *sintar* (Mhd. *sinter*, Nhd. *sinder*), Ags. *sinder* (Eng. id.), On. *sindr* (Zw. *sinder*) : oorspr. onbek. Niet verwant met Fr. *cendre*, Lat. *cinerem* (*cinis*) = asch.

Sip, bijw. + Ndd., Zw. *sipp*, De. *sippe* = sierlijk, kiesch, gemaakt; daarnevens met nasaal Mnl., Eng., Zw., De. *simper* en Hgd. (uit Ndd.) *zimperlich* : oorspr. onbek.

Sipperlippen, ono. w.: een samenst. als *klapwieken*, met dial. *sipperen*, *sippen* + Meng. *sippan* (Eng. *to sip*) : intensief van *zuipen*.

Siroop, z. 1. STROOP.

Sissen, ono. w. + Hgd. *zischen*: onomat.

Sisser, v. (erwt), gelijk Fr. *chiche* (Eng. *chiches*), uit Lat. *cicer*. Vroeger werd *keker* ontleend.

Sits, o., uit Bengal. *chits*, terwijl Eng. *chintz*, uit Hind. *chhint*, welke beide van Skr. *chitra* = bont. Uit Ndl. komt Hgd. *zitz*.

Sjaal, v., gelijk Fr. *chale*, uit Eng. *shawl*, van Perz. *shāl* = mantel.

Sjalot, v., gelijk Hgd. *schalotte*, uit Fr. *échalotte* : z. ESCHLOOK.

Sjappen, o. w. : oorspr. onbek.

Sjees, v., uit Fr. *chaise* = zetel, stoel, sjees, bijvorm van *chaire*, Ofra. *chaere*, van Lat. *cathedram* (*-a*) : z. KATHEDRAAL.

Sjeesen, o. w., uit de studententaal = op een sjees naar huis brengen.

Sjerp, v., uit Fr. *écharpe*, van onzekeren oorsprong.

Sjibboleth, o. (herkenningswoord), uit Hebr. id., naar Recht. XII, 6. Het bet. koornaar; vergel. in de geschied. van Vlaanderen *scilt ende vrient*.

Sjilpen, ono. w. : z. TJILPEN.

Sjofel, bijv. (armoedig), gelijk Hgd. *schofel*, uit Hebr. *sjāfēl* = gering, van *sjāfēl* = hij werd vernederd.

Sjokken, ono. w.: dial. vorm van *sukkelen*.

Sjorren, o. w., gelijk Ndd., Oostfri. *sjurren*, Hgd. *schorren* en *sorren*, Zw. *sjorra* en *sorra*, De. *sjorre* en *sorre*, over Sp. *jarro*, uit Ar. *djarra*.

1. **Sjouwen**, o. w., d. i. aan boord roepen door een *sjouw* = 1. teeken, 2. opgerolde vlag als sein, een Fri. afl. van *zien*.

2. **Sjouwen**, o. w., uit Friesch *sjaue*, beantw. aan Ndl. **zeeuwen*, denom. van *zee* (z. d. w.) en = zeeklaar maken, uitrusten, zware lasten dragen.

Skink, m., gelijk Eng. *skink*, en Fr. *scinque*, uit Lat. *scincus*, Gr. σκίγκος.

Sla, v.: samentr. van *sala*, *salade*: z. d. w.

Slaaf, m., gelijk Eng. *slave*, Fr. *esclave*, uit Hgd. *sklave*, eigenlijk een *Slavoensch* krijgsgevangene. De bet. van den naam der *Slaven* of *Slovenen* is onzeker; wellicht = beroemd, van *slava* = roem (z. LUID).

Slaag, **slaags**, uit *slage*, *slages*: nom. (accus.) meerv. en genit. enk. van *slag*.

Slaak, o., met dial. *á* voor *ó* + Hgd. *schlauch*, Eng. *slough*: van *sluiken*.

Slaan, o. w., Mnl. *slaen*, Os. *slahan* + Ohd. id. (Mhd. *schlahen*, Nhd. *schlagen*), Ags. *sléan* (Eng. *to slay*), Ofri: *slâ*, On. id. (Zw. *slå*, De. *slaae*), Go. *slahan* + Gr. λακίζειν, Lat. *lacerare* = scheuren (beide met procope der *s*), Oier. *sligim* = ik sla: Idg. √SLAK.

Slaap, v. (aan het hoofd): z. 2. SLAPEN.

Slabbakken, ono. w., van *slap* en 2. *hak*: dus *met slappe hakken loopen*. Dit is de gewone uitlegging; maar ware het niet eerder een samensmelting van *slap* en 3. *slak*?

Slabbe, v. (haring) + Oostfr. *slabbertje*: wellicht bij het volgende *slabben* en dial. *slabberen*.

Slabben, o. w. + Hgd. *schlappen*, Eng. *to slabber*: z. SLOBBEREN.

1. **Slachten**, o. w. (doodslaan), denom. van *slacht* = slachting, staande tot *slaan* als *zicht* tot *zien* + Hgd. *schlacht*, Eng. *slaughter*.

2. **Slachten**, ono. w. (gelijken), van *slacht* = soort, aard, hetz. w. als *slacht* besproken bij 1. *slachten*. In het Ohd. zeide men: *nah den fordoron slahan* = de voorvaders slachten (letterlijk: naar de voorvaderen slaan): de ontwikkeling der bet. is echter niet duidelijk: vergel. 1. *slag* en z. ook GESLACHT.

1. **Slag**, o. (soort, aard) + Hgd. *schlag*: hetz. w. als 2. *slag*: z. 2. SLACHTEN.

2. **Slag**, m. en o. (in alle andere bet.): verbaalabst. van *slaan*.

Slagen, ono. w.: denom. van 2. *slag* = kans; vergel. Hgd. *verschlagen*, Eng. *sleight* = behendig.

1. **Slak**, v. (dier), Mnl. *slecke* + Mndd. id. + Lith. *slekas*, Opr. *slayx*.

2. **Slak**, v. (scorie) + Ndd. *slacke*, Hgd. *schlacke*, Eng. *slag*, Zw. *slagg*, De. *slagge*: een afleid. van *slaan*; de eerste bet. was: splinters die bij het slaan van het metaal afspringen.

3. **Slak**, bijv. (slap), Mnl. *slac*, Os. *slac* + Ohd. *slah* (Mhd. *slach*), Ags. *sleac* (Eng. *slack*), On. *slakr* (Zw. en De. *slak*) + Skr. √*sarj*, Zend. *harez*, Gr. λήγειν.

Slaken, o. w. + Ags. *slacjan*: denom. van 3. *slak*, dus = loslaten.

Slameur, v., uit *slommer* onder invloed van Fr. *labeur*, Lat. *laborem* (-*or*) = hard werk.

Slampampen, ono. w., geassimil. uit **slempampen*, een samenst. met *slempen* en *pampen*: z. PAMPELEN.

Slang, v., Mnl. *slanghe* + Hhd. *schlange*, On. *slangi*: van den st. stamgraad van *slingeren*.

Slank, bijv., Mnl. *slanc* + Mhd. id. (Nhd. *schlank*), On. *slakki*: van den st. stamgraad van *slinken*.

Slap, bijv. + Ohd. *slaf* (Mhd. id., Nhd. *schlaff*) + Osl. *slabŭ* = slap, Lith. *slabnas*: van *slapen* (z. d. w.)

1. **Slapen**, ono. w. (in slaap zijn), Mnl. id., Os. *slâpan* + Ohd. *slâfan* (Mhd. *slafen*, Nhd. *schlafen*), Ags. *slæpan* (Eng. *to sleep*), Ofri. *slêpa*, Go. *slepan* + Lat. *labi* = glijden, *labare* = wankelen, Osl. *slabŭ* = slap: Idg. √SLAB. De grondbet. was wel: *slap zijn*, moede zijn, enz.: vergel. *slap*.

2. **Slapen**, v. meerv. (aan het hoofd) + Hgd. *schläfen*: men brengt het tot

slap, dus = de slappe, buigzame uiteinden der hersenpan.

Slat, v. (slijk) + Mhd. *slote* (dial. Hgd. *slott*), Eng. *slat* : verbaalabstr. van *slatten* = uitdiepen, Fri. denom. van *sloot*.

Slavets, v., met Rom. suff. van **slaveren* + Eng. *to slaver*, waarvan *slabberen* het intensief is.

Slecht, bijv., Mnl. id. + Ohd. *sleht* (Mhd. id., Nhd. *schlecht*), Meng. *slight* (Eng. id.), Ofr. *sliucht*, On. *slettr* (Zw. *slät*, De. *slet*), Go. *slaihts* : oorspr. onbek. De bet. zijn : 1. effen, 2. eenvoudig, 3. gering, 4. slecht.

Slechten, o. w. Mnl. id. + Hgd. *schlichten* : denom. van *slecht* = effen.

Slechtje, o. : verbaalabstr. van *slechten*.

Slechts, bijw., Mnl. *slichts*, met adv. *s*, van *slecht* = eenvoudig.

Slede, v. + Ohd. *slito* (Mhd. *slite*, Nhd. *schlitten*), Meng. *slede* (Eng. *sled*, *sledge*), On. *sleði* (Zw. *slede*, De. *slæde*) + Ier. *slaod* = glijden, Lith. *slìdus* = glad, Lett. *slidet* = glijden (z. SLIEREN).

1. **Slee**, v. (pruim), Mnl. id. + Ohd. *slêha* (Mhd. *slêhe*, Nhd. *schlehe*), Ags. *slá* (Eng. *sloe*), Zw. *slån*, De. *slaaen* + Osl. *sliva*, Lith. *slywa* = pruim.

2. **Slee**, bijv. : z. SLEEUW.

Sleef, v. (houten lepel) + Ndd. *slef*, Zw. *slef*, De. *slev*.

Sleeg, slegge, slei, v., **slegel**, m. (houten hamer) + Ohd. *slegil* (Mhd. *slegel*, Nhd. *schlegel*), Ags. *slecge* (Eng. *sledge*), On. *sleggja* (Zw. *slägga*) : van *slaan*.

Sleep, m. + Hgd *schliff* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *slijpen*.

Sleepen, o. w. + Ohd. *sleifan* (Mhd. *sleifen*, Nhd. *schleifen*) : factitif van *slijpen*.

Sleet, v., van denz. stam als 't meerv. imp. van *slijten*.

Sleeuw, bijv. (wrang), Mnl. *sleeu*, Os. *slêo* + Ohd. id. (Mhd. *slê*), Ags. *sláw* (Eng. *slow*), On. *sljór* (Zw. *slő*, De. *slőv*) + Gr. λαιος. Lat. *lævus* = linksch.

Slegel, m., SLEGGE, SLEI, v. : z. SLEEG.

Slei, v. : z. SLEE en SLEEG.

Slek, v : z. SLAK.

Slem, m., gelijk Hgd. *schlemm*, uit Eng. *slam* = toeslaan + On. *slammra* (Zw. *slåmma*, Noor. *slemma*). Vergel. het voor den vorm en de bet. verwante Hgd. *schlappe* = slag, verlies + Eng. *slap*.

Slempen, ono. w. + Mhd. *slemmen* (Nhd. *schlemmen*); eveneens Ndl. *slemp* + Mhd. *slamp*.

Slempempen, ono. w. : z. SLAMPAMPEN.

Slemphout, o. : het eerste lid is *slim* (z. d. w.) met de oorspr. bet. van scheef, krom.

Slendangs, v. meerv., uit Mal. *selendang* = lang doek.

Slendriaan, m. + Ndd. en Hgd id. : met Rom. suffix van *slenderen*, *slenteren* + Ndd. id., Hgd. *schlenzen*, Meng. *slenten*, Zw. *slentra*.

Slenk, v. (moddergat) + Ndd., Oostfri. *slenke*, dial. Hgd. *schlinke* : van *slinken*.

Slensen, ono. w. + Hgd. *schlenzen*, *schlunzen* : van *slons*.

Slenter, m., van *slenteren* : z. SLENDRIAAN.

Slepen, ono. w. (zich slepend voortbewegen), denom. van 1. *sleep*.

Slet, v. + Eng. *slut*, On. *slőttr* (dial. Zw. *slåta*, De. *slatte*, Noor. *slott*), met de bet. afgescheurd stuk, van *slijten*.

Sleter, m. (lap), van *slijten* : z. SLET.

Sleuf, v. + Hgd. *schluft*, *schlucht* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *sluipen*.

Sleunen, o. w., bij Kil. *sleunen*, *slonen*, *sloven*.

Sleuren, o. w., ouder Nndl. *sloren* + Ndd. *slurren*, *slorren* : uit *slodderen* : z. SLODDE.

Sleutel, m., Mnl. *slotel*, Os. *slutil* + Hgd. *schüssel* : staat tot *sluiten* als *vleugel* tot *vliegen*.

Slib, slibber, v., van *slibberen*, het intens. van *slijpen* : vergel. *slijk*.

Slichten, o. w. : hetz. als *slechten* : z. d. w.

Slieren. ono. w., uit **slidderen* + Hgd. *schlittern* : frequent. van **slijden* + Mhd. *sliten*, Ags. *slídan* (Eng. *to slide*) : z. SLEDE en SLINDEN.

Sliet, v. (afgeschoten ruimte) + Ndd. *slêt*, Hgd. *schleisze*, Eng. *sloat* : van *sluiten*.

Slij, vr. + Ohd. *slîo* (Mhd. *slîe*, Nhd. *schleihe*), Ags. *slíw* : van denz. wortel als *slijm*.

Slijk, o., Mnl. *slijc* + Mhd. *slich* (Nhd. *schlich*), Eng. *sleek* : van **slijken* = glijden : z. SLIKKEN.

Slijm, o., Mnl. id. + Mhd. *slîm* (Nhd. *schleim*), Ags. *slîm* (Eng. *slime*), On. *slîm* (Zw. *slem*. De. *slimm*) + Lat. *limax* = slak, Osl. *slina* = speeksel : z. LIJM.

Slijpen, o. w., Mnl. *slipen* + Ohd. *slîfan* (Mhd. *slîfen*, Nhd. *schleifen*), Ags. *slîpan* (Eng. intens. *to slip*), verwant met *sluipen*. De eerste bet. is *glijden*, *schuiven*; vergel. *straatslijper*.

Slijten, o. w., Mnl. *sliten*, Os. *slîtan* + Ohd. *slîzan* (Mhd. *slîzen*, Nhd. *schleiszen*), Ags. *slîtan* (Eng. intens. *to slit*), On. *slîta* (Zw. id., De *slide*). De eerste bet. is : *splijten*, *vaneenrijten*.

Slijterij, v., van *slijten* = in het klein verkoopen.

Slik, o. : z. SLIJK.

Slikken, o. w., intens. van **slijken* + Ohd. *slîhhan* (Mhd. *slîchen*, Nhd. *schleichen*), Meng. *sliken* = glijden, On. adj. *slikr* = glad : z. SLUIK.

Slikpot, m. : z. LIKKEPOT.

Slim, bijv., Mnl. *slem* = scheef + Ohd. *slimbi* = scheefheid (Mhd. *slimp*, Nhd. *schlimm*) : oorspr. onbek. De eerste bet. nog in *slimbeen*, *slimhals* en *slemphout*. Hieruit Eng. *slim* en On. *slœmr* (Zw. en De. *slem*).

Slinden, o. w., Mnl. id. + Ohd. *slintan* (Mhd. *slinden*, Nhd. *schlingen*, met dial. uitspraak der *nd* als *ng*, waarnevens subst. *schlund*), Go. *slindan*, verwant met **slijden* : z. SLIEREN.

Slingeren, ono. w., Mnl. id. + Ohd. *slingan* (Mhd. *slingen*, Nhd. *schlingen*), Ags. *slingan* (Eng. *to sling*), On. *slyngwa* + Osl *slonkŭ* = krom, Lith. *slinkti* = glijden.

Slinken, ono. w. + Eng. *to slink* : staat tot **slijken* (z. SLIKKEN), als *slinden* tot **slijden*.

Slinksch, bijv., Mnl. *slinc* : staat tot *linksch* als *snebbe* tot *neb*.

Slip, v. + Hgd. *schliff* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *slijpen*.

Slippen, ono. w. + Eng. *to slip*, On. *sleppa* : intens. van *slijpen*.

Slissen, o. w., uit **slitsen*, intensief van *slijten* : vergel. *splitsen*.

Slob, v. + Eng. *slop* : van *slobben* : z. SLOBBEREN.

Slobberdoes, m., van *slobberen* en hetz. *does* als in *robbedoes*, d. i. *dwaas*.

Slobberen, o. w. + Eng. *to slobber*, De. *slobbre* : bijvorm met ablaut van *slabben*, voorts verwant met *slibberen*.

Slodde, m. + Hgd. adj. *schlotterig*, Eng. *slottery*, *slut*, On. *slöttr*. Verwant met *leuteren*; vergel. *snebbe*, *neb*, enz.

Sloddervos, m., met *slodderen* van *slodde*; vergel. Hgd. *schloterhosen*.

Sloeischoor, m., bij *slooien* = slepen, afwijken.

Sloep, v. + Zw. *sluppe*, De. *slup* : oorspr. onbek. Uit Ndl. komt Eng. *sloop* en Fr. *chaloupe*. van waar Hgd. *schaluppe* en Eng. *shallop*.

Sloeren, o. w., met dial. *oe* = sleuren. In de bet. een schip opnemen is het denom. van **sloer*, **sleur* = slepend touw.

Sloerie, v., van *sloeren*.

Sloester, m., bij Kil. id. en *sloes* + Ndd. *sluse*, *slöster* : oorspr. onbek.

Slof, v. + Eng. *sloven* : behoort bij *sluipen*.

Slokken, o. w., Mnl. *slocken* + Mhd. *slucken* (Nhd. *schlucken*) : intensief van *sluiken* : z. SLUIK.

Slommer, m. (beslommering), wellicht met de bet. draaiing, verwarring, van *slim*.

Slommeren, ono. w. + Mhd. *slummern* (Nhd. *schlummern*), Ags. *slumerjan* (Eng. *to slumber*), Zw. *slumra*, De. *slumre*. Met *o* door *ŭ* uit *ui*; verwant met dial *sluieren*, *sluweren*, Hgd. *schleudern*.

1. **Slomp**, m. (klomp) + Ndd. *slumpe*, Zw. *slump* : verwant met *lomp*.

2. **Slomp**, v. (slet) : overdrachtelijke toepassing van 1. *slomp*.

Slonde, v. + Hgd. *schlund* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *slinden*.

Slonse, v. + dial. Hgd. *schlunze*; daarnevens Ndd. *slunte*, De. id., Zw. *slunt* : nasaleering van *slodde*

Slonsje, o. (dievenlantaarntje), dimin. van een ouder *slons* : oorspr. onbek.

Sloodse, v., bij Kil *slose* = voetzool + Ndd. *sloitze* = pantoffel : behoort bij *slet*.

1. **Sloof**, v. (voorschoot) + Hgd. *schläufe*, *schleife*, Eng. *sleeve* : van *sluipen*.

2. **Sloof**, v. (sukkel) : z. SLOF.

Slooien. o.w., Mnl. *sloien*=sleepen: oorspr. onbek.

Sloom, bijv. (suf), behoort bij *sluimeren*.

Sloop,v.(overtreksel)+Hgd.*schleife*, Eng. *slop*: van *sluipen*.

Sloopen, o. w., Os. *slôpjan* + Mhd. *slöufen* (Nhd. *schleifen*), Go. *slaupjan*: factit. van *sluipen*; vergel. *zoogen* — *zuigen*.

1. **Sloor**, v. (sloerie), Mnl. *slore* + Eng. *slur*=vuilnis: wellicht bij *sleuren*.

2. **Sloor**, v. (koolzaad): overdrachtelijke toepassing van 1. *sloor*.

Sloot, v. (gracht) + Ndd. *slot*, Ofri. *slât*.

Slooven, o.w., denomin. van 1.*sloof*.

Slop, o., van denz. stam als 't meerv. imp. van *sluipen*.

Slordig, bijv., van 1. *sloor*, met epenthet. *d* en verkorte *o*.

Slorpen, o. w. + Hgd. *schlürfen* + Gr. ῥοφεῖν (d. i. **sropheëin*), Lat. *sorbere*, Osl. *srŭbati*, Lith. *sriopti*, Lett. *surbt*.

Slosse, v.: z. SLOESTER.

Slot, o. (in alle bet.), Mnl. *slot*+Ohd. *sloz* (Mhd. *sloz*, *sluz*, Nhd. *schlosz*, *schlusz*): van denz. stam als 't meerv. imp. van *sluiten*.

Sloven, ono. w., denom. van 2.*sloof*.

Sluchter, v. (plant): oorspr. onbek.

Sluier, m. + Mhd. *sloier*, *sleier* (Nhd. *schleier*): oorspr. onbek.

Sluif, v., van *sluipen*.

Sluik, bijv. (in alle bet.), van *sluiken* + Mhd. *slûchen* + Gr. λύζειν, Ier. *slug*: verw. met *slikken* als *sluipen* met *slijpen*.

Sluimeren, ono. w.: z. SLOMMEREN.

Sluipen, ono. w., Mnl. *slupen*+Ohd. *sliofan* (Mhd. *sliefen*, Nhd. *schliefen*), Ags. *slûpan*, Go. *sliupan* + Lat. *lubricus* (d. i. **slubricus*), Lith. *slubnas*.

Sluis, v., Mnl. *sluse*, gelijk Eng. *sluice*, uit Ofra. *escluse* (thans *écluse*), van Mlat. *exclusam* (-*a*), zelfst. gebr. vr. v. d. van Lat. *excludere*=afsluiten (*ex*=uit, — *cludere*, verzwakking van *claudere* in samenst.: z. SLUITEN).

Sluiten, o. w., Mnl. *sluten* + Ohd. *sliozan* (Mhd. *sliezen*, Nhd. *schlieszen*), Ofri. *slûta*: Germ. √SKLEUT + Lat. *claudere* (uit **sclaudere*).

Slungel, m. + Nhd. *schlüngel*, *schlingel*: bij *slingeren*; vergel. *bengel*.

Slurf, v., van *slurpen*.

Slurp, m. (aan een touw): verbaalabstr. van *slurpen* met de bet. een punt aan een touw werken.

Slurpen, o. w.: z. SLORPEN.

Sluts, bijv., intensieve afleid. van *slodde*.

Sluw, bijv. + Ndd. *slu*, Hgd. *schlau*, Meng. *sleih* (Eng. *sly*), On. *slœgr* (Zw. *slug*, De. id.): wellicht van *slaan* = treffen: z. SLAGEN.

Smaad, m., verbaalabstr. van *smaden*, hetwelk met epenth. *d* (vergel. *belijden*, enz.) uit **smahen*; dit is op zijne beurt denomin. van een adj. **smâh* = klein, gering, nederig + Ohd. *smâhi* (Mhd. *smæhe*, Nhd. subst. *schmach*), Ags. *sméa-lîc*, On. *smár* + Gr. μικρός, (d. i. *smikros*) = klein, Lat. *macer* (d. i. **smacer*) = mager (z. d. w.).

Smaak, m., Mnl. *smake* + Ohd. *smac* (Mhd. id., Nhd. *schmack*), Ags. *smæc* (Eng. *smack*), Ofri. *smek*: niet buiten het Westgerm. — Zw. *smak*, De. *smag* zijn ontleend.

Smacht, v. (van haring), van *smaken*.

Smachten, ono. w., denom. van *smacht*, Mnl. id. + Mhd. *smaht*: een afleid. van 't adj. **smah*, besproken bij *smaad*. De oorspr. bet. is dus hier bewaard: vermindering, verflauwing, verdwijning.

1. **Smak**, v. (gewas): z. SUMAK.

2. **Smak**, v. (vaartuig) + Eng. *smack*, De. *smakke*, waarnevens het synon, en wellicht verwante Ags. *snocc*, On. *snakr*, Zw. *snäcka*: oorspr. onbek. Uit het Ndl. komt Hgd. *schmacke* en Fr. *semaque* en *esnèque*.

3. **Smak**, m. (met de lippen), verbaalabstr. van *smakken*, *smekken*, intens. van *smaken*. Vergel. Hgd. *schmatzen* (*smackezen*), Eng. *smash*.

4. **Smak**, m. (bons) + Hgd. *schmatze*, Eng. *smack*, Zw. werkw. *smakka* + Lith. *smokti* = werpen.

Smal, bijv., Mnl. id., Os. id. + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *schmal*), Ags. *smæl* (Eng. *small*), Ofri. *smel*, On. subst. *smali*=kleinvee (Zw. en De. adj. *smal*), Go. *smals* + Gr. μῆλον (d. i. **smēlon*) = kleinvee, Oier. *mil* = dier, Osl. *malŭ* = klein: Idg. √SMĒL.

Smalen, o. w. + Hgd. *schmälen*:

denon. van *smal* met de oorspr. bet. *klein, gering.*

Smalt, v., gelijk Eng. id., Hgd. *schmalte,* uit Fr. *smalte,* van It. *smalto,* van Mlat. *smaltum,* dat teruggaat op Germ. *smelten.*

Smaragd, o., gelijk Hgd. id., Fr. *émeraude,* uit Lat. *smaragdus,* van Gr. *σμάραγδος* + Skr. *marakta.*

Smarotsen, ono. w., uit Hgd. *schmarotzen*: oorspr. onbek.

Smart, v., Mnl. *smerte* + Ohd. *smerzo* (Mhd. *smerz,* Nhd. *schmerz*), Ags. werkw. *smeortan* (Eng. *to smart*) + Skr. *mardati* = hij wrijft, Gr. *σμερδνός* = wreed, Lat. *mordere* (**smordere*) = bijten.

1. **Smarten.** o. w. (met zeildoek bekleeden), naar *smarting* = bekleedsel, zoo genoemd omdat het de *smart,* d. i. de beschadiging door wrijving, moet beletten.

2. **Smarten,** o. w. (de vellen), van *smart*; vergel. Eng. adj. *smart* = bijtend, scherp.

Smeden, o. w., denom. van *smid.*

Smeeg, bijv. : een afleid. van het adj. **smah,* besproken bij *smaad.*

Smeeken, o. w., Mnl. *smeken* + Mhd. *smeichen, smeicheln* (Nhd. *schmeicheln*), wel met Eng. *to smile,* van denz. wortel als *smid* (z. d. w.).— Merk op dat voor de bet. Ndl. *smeeken* = Hgd. *flehen,* terwijl Ndl. *vleien* = Hgd. *schmeicheln.*

Smeele, v. + Ohd. *smelohe* (Mhd. *smelehe, smilege,* Nhd. *schmiele*): een afleid. van *smal.*

Smeelen, o. w.: z. SMALEN.

Smeer, o., Mnl. *smere* + Ohd. *smero* (Mhd. *smer,* Nhd. *schmeer*), Ags. *smeoro* (Eng. *smear*), On. *smjör* (Zw. en De. *smör*), Go. *smairþr* + Oier. *smir,* Lith. *smarsas*: Idg. √SMER.

Smeerling, m (visch) + Mhd. *smerlinc, smerle* (Nhd. *schmerle*) + Gr. *σμαρις.*

Smeet, m., van denz. stam als 't meerv. imp. van *smijten.*

Smeieren, o. w., met bijvorm *smetteren* + Hgd. *schmettern*: oorspr. onbek.

Smelt, v. + Ags. id. (Eng. id.), De. id.: oorspr. onbek., wellicht van *smal.*

Smelten, o. w., Mnl. id. + Ohd. *smelzan* (Mhd. *smelzen,* Nhd. *schmelzen*), Zw. *smälta,* De. *smelte*: verwant met *mout*: z d. w.

Smergel, v., gelijk Hgd. *schmergel,* uit It. *smeriglio,* met dimin. suffix van Gr. *σμύρις.*

Smerlijn, m.: z. MERLIJN.

Smert, v.: z. SMART.

Smet, v., Mnl. *smette, smitte* + Mhd. *smiz* (Nhd. *schmisz*), Ags. werkw. *smittjan,* Zw. *smet*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *smijten.*

Smetsen, ono. w. + Hgd. *schmatzen*: z. 3. SMAK.

Smeulen, ono. w., Mnl. *smolen* + Ndd. *smelen,* dial. Hgd. *schmolen,* Eng. *to smoulder*: wel bijvorm van *smoren* (z. d. w.).

Smeur, v., bijvorm van *smeer.* Voor *besmeuren,* vergel. Ohd., Ags. *bismer* = schimp.

Smid, m., Mnl. *smit* + Ohd. *smid* (Mhd. *smit,* Nhd *schmied*). Ags. *smiþ* (Eng. id.), Ofri. *smeth,* On. *smiur* (Zw. en De. *smed*), Go. *smiþa* + Gr. *σμίλη* = beitel, *σμινύη* = bijl: Idg. √SMEI = glad maken.

Smidse, v. onder invloed van *smid,* uit Mnl. *smisse* + Ohd. *smitta* (Mhd. *smitte,* Nhd. vervormd *schmiede*). Ags. *smiþþe* (Eng. *smithy*). alle met *-j-* suffix van *smid.*

Smieg, smijdig, bijv. + Hgd. (*g*)-*schmeidig*: van **smijde,* Ug. **smithō* = wat gesmeed wordt, van denz. wortel als *smid.*

Smient, v. + Oostfr. *smênt,* Eng. *smeath, smee*; vergel. Hgd. *schmielente*: het is een samenst. met *eend* en een adj. **smee* = klein, afgel. van **smah* (z. SMAAD). Voor den Hgd. vorm vergel. *smeele.*

Smijt, v. (touw): oorspr. onbek.

Smijten, o. w. Mnl. *smiten* = slaan werpen + Ohd. *smizan* (Mhd. *smizen,* Nhd. *schmeiszen*), Ags. *smitan* (Eng. *to smite*), Ofri. *smita,* Go. *smeitan* = bewerpen, besmeren.

Smireel, m. (visch), bijvorm van *smeerling.*

Smis, v.: z. SMIDSE.

Smodderen, o. w.: vergel. Hgd. *schmutz,* Zw. *smutsa,* De. *smudse*; ook Eng. *smut*: niet verwant met *smet,* wel met *modder.*

Smoegelen, ono.w., frequent. afleid. van *smoken*.

Smoegschip, o. : z. SMUIGSCHIP.

Smoel, m., naar Hgd. *das maul*, dat men verstond als *de-smaul*, omdat *muil* (z. d. w.) in het Ndl. niet onzijdig is.

Smoeter, m., van *smout*, met dial. *oe* voor *ou*.

Smoezelen, o. w., dial. *smeuzen* : wellicht verwant met *smullen* en Hgd. *schmausen*.

Smoezen, ono. w., behoort bij *smuigen*.

Smok, v., bijvorm van 3. *smak*.

Smoken, ono. w., Mnl. id., denom. van *smook* + Hgd. *schmauch*, Ags. *smoca* (Eng. *smoke*) + Arm. *mux* = rook, Gr. *σμύχειν*, Oier. *much* : Idg. √S-MEUG, S-MEUGH.

Smokkelen, o. w.+ Ndd. *smuggeln*, Hgd. *schmuggeln*, Eng. *to smuggle* : van *smuigen* : z. d. w.

Smoorlijk, bijv., van *smoren* = stikken, sterven.

Smoren, o. w., Mnl. id.+ Ags. *smorian* (van waar Meng. *smorther*, Eng. *smother*) : z. SMEULEN. Hgd. *schmoren* is ontleend aan 't Ndd.

Smots, v., uit Hgd. *schmutz* : z. *smodderen*.

Smous, m., met prothet. *s* als in *smoel*, opgemaakt uit *mousje*, dat men als een dimin. aanzag, terwijl het naar Joodsch-duitsche uitspraak de naam *Mozes* is (Hebr. *mosje*). Hierop ook berust Hgd. *mauschel* = schacherjood.

Smoushond, m. : hond zooals de Joodsche slachters hebben (?).

Smousjassen, o.w. : het eerste lid is wel het vorige w. in ongunstige beteekenis, als zijnde het spel een jodenspel; voor het tweede, z. 2. JAS.

Smout, o., Mnl. id. + Ohd. *smalz* (Mhd. id., Nhd. *schmalz*) : van denz. stam als het (oude) enk. imp. van *smelten*. Hieruit It. *smalto*, Fr. *émail*.

Smuig, smuik, v., van *smuigen*, Mnl. *smuken* + Mhd. *smiegen* (Nhd. *schmiegen*), Ags. *smúgan*, On. *smjúga* + Osl. *smykati*, Lith. *smukti*. De eerste bet. was *zich kruipend tegen iets drukken*.

Smuig-, smuikschip, o. : oorspr. onbek.

Smukken, o. w. + Mhd. *smücken* (Nhd. *schmücken*) : intens. van *smuigen* (z. SMUIG), dus = kleederen, enz. tegen zich drukken. Hieruit het adj., subst. *smuk*, De. id., Eng. *smug*.

1. **Smul**, bijv. (lauw), van *smeulen*.

2. **Smul**, v. (het smullen), misschien uit **smusl*, en zoo wellicht verwant met het even duistere Hgd. *schmaus*.

Smuts, v. : intensieve afleid. van *smijten*.

Snaak, m., waaruit Hgd. *schnake*, van *snakken* : z. d. w.

1. **Snaar**, v. (snoer), Mnl. *snare* + Ohd. *snarahha*, Ags. *snear* (Eng. *snare*), On. *snara* (Zw. id., De. *snare*) : staat tot *snoer* als *varen* tot *voer*.

2. **Snaar**, v. (schoonzuster), Mnl. *snare*, bijvorm van *snoere* = schoondochter + Ohd. *snura* (Mhd. *snur*, Nhd. *schnur*), Ags. *snoru*, Ofri. *snore*, On. *snor* + Skr. *snusā*, Gr. *νυός* (d. i. **snysos*), Lat. *nurus* (d. i. **snusus*), Osl. *snŭcha*.

Snakken, ono. w., Mnl. *snacken* + Eng. *to snack*, *to snatch*, synon. en verwant met *snappen*. De bet. is *zwetsen* : onomat.

Snap, v. (lancet), behoort bij *snippen*.

Snaper, m. : z. SNEPER.

Snaphaan, m. + Hgd. *schnapphahn* : zooveel als *hanensnapper*; vergel. Eng. *catchpoll* = boogschutter, gerechtsdienaar, van *to catch* — vangen en *-poll* = Fr. *poule*. Uit het Duitsch komt Fr. *chenapan* en Eng. *snaphaunce*.

1. **Snappen**, ono. w. (babbelen), Mnl. *sneppen* + Hgd. *schnappen* : intensief van **snaven*, van denz. wortel als *snavel*, *sneb*; z. ook SNAUWEN.

2. **Snappen**, o. w. (happen, vatten) : hetz. als 1. *snappen*, naar de bewegingen van den snappenden snavel.

Snaps, m., uit Hgd. *schnapps* : een afleid. van 2. *snappen*; dus, zooveel als *haastige slok*.

Snar, bijv., behoort bij *snorren*.

Snarig, bijv. + Ndd., Skand. *snar* = vlug.

Snars, v. : z. SNERS.

Snater, m., van *snateren* + Mhd. *snatern* (Nhd. *schnattern*) : onomat.

Snauw, v. (vaartuig), van **snauw* = bek (z. SNAUWEN), dus = gebekt schip. Hieruit Hgd. *schnaue*, Eng. *snow*, Fr. *senau*.

Snauwen, ono. w., Mnl. id. + dial.

Hgd. *schnauen* : denom. van **snauw* = bek, snuit + Ndd. *snau*, dial. Hgd. *schnau*, De. *snue* (z. SNUIVEN).

Snavel, m., Mnl. id. + Ohd. *snabul* (Mhd. *snabel*, Nhh. *schnabel*), Ofr. *snavel* + Lith. *snapas* (z. SNUIVEN).

Sneb, v., Kil. *snebbe* : uit **snab-je*, van denz. wortel als *snavel* : z. ook NEB.

Snede, v., Mnl. id. + Hgd. *schnitt* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *snijden*.

Snedig, bijv. : afgel. van denz. stam als 't meerv. imp. van *snijden*.

Snee, v. : z. SNEDE.

Sneeg, bijv. : z. SNEDIG.

Sneeling, v., van *snede*.

Sneep, m. + Ndd. *snepel* : wel gelijk *snep* een afleid. van *sneb*; vergel. het synon. *neusvisch*.

1. **Snees,** o. (twintigtal), Mnl. *snese* = snoer, reeks, twintigtal + Ndd. *snese* = twijg, waaraan een twintigtal voorwerpen, vooral visschen, geregen worden.

2. **Snees,** m. (bedrieger), gesyncopeerd uit *Sinees*, Fr. *chinois* : z. APPELSIEN. De Chineezen zijn als bedriegers in den handel bekend.

Sneeuw, v., Mnl. *snee*, Os. *snêo* + Ohd. id. (Mhd. *snê*, Nhd. *schnee*), Ags. *snâw* (Eng. *snow*), On. *snjór* (Zw. *snö*, De. *snee*), Go. *snaiws* : Ug. **snaiw-*, uit **snaigw-* + Skr. √*snih* = smelten, Gr. accus. νίφα (d. i. **snighwa*), Lat. *nix*, genit. *nivis* (d. i. **snighws*), Oier. *snechta*, Osl. *snjegŭ*, Lith. *snĕgas* : Idg. √SNEIGH.

Snek, v., uit Hgd. *schnecke* + Ags. *snægel* (Eng. *snail*), On. *snigill* (De. *snege*) = slak + Gaël. en Ier. *snaig* = kruipen.

1. **Snel,** v. (kan): voor sommigen, zoo genoemd wegens het *snel uitdrinken*.

2. **Snel,** bijv. (vlug), Mnl. id., Os. id. + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *schnell*), Ags. *snel* (Schotsch *snell*), On *snjallr* De bet. zijn : duchtig, dapper, behendig, enz.

Snep, v. : z. SNIP en SNAP. — In *een snepje aanhebben* is het ontstaan uit *snaps*.

Sneper, snaper, m. : blijkens het synon. *naaldvisch*, een vorming gelijk *sneep*.

Snepper, m. : z. SNAP.

Snerken, ono. w., bijvorm van *snorken*.

Snerpen, dial. **snerken,** ono. w. + Ohd. *snerfan* (Mhd. *snerfen*), On. *snarpr* = scherp, pijnlijk; vergel. *nerpen*.

Sners, v., met bijvormen *snirs* en *snars* : intensief afleid. van *snarren*, *snorren*, dus = snorrende, snelle beweging, kleine teug, een weinig.

Snert, v. + Ndd., Oostfri. *snirt* : oorspr. onbek.

Sneukelen, ono. w. + dial. Hgd. *schnuckeln*, *schnauken*, dial. Eng. *to snuggle*, *to snook*.

Sneuvelen, ono. w., Mnl. *snevelen* + Ndd. *schnübbeln* : frequent. van *sneven*.

Sneven, ono. w., Mnl. id. + Mhd. *snaben*.

Snibbig, bijv., afgel. van *sneb*; vergel. Hgd. *maulgewandt*.

Snijden, o. w., Mnl. *sniden*. Os. *snîđan* + Ohd. *snîdan* (Mhd. *snîden*, Nhd. *schneiden*), Ags. *snîþan*, Ofri. *snîtha*, On. *sniđa*, Go. *sneiþan*.

Snijderen, ono. w., denomin. van *snijder* + Hgd. *schneider* = kleermaker : van *snijden*.

1. **Snik,** m. (hik), met bijvorm *nik* : onomat.

2. **Snik,** v. (schuit) : z. 2. SMAK.

3. **Snik,** m. (beitel), Vla. *snakkeren* = snijwerk maken, *snoekeren*, dial. Eng. *to snag* = snoeien.

4. **Snik,** v. : SNEK.

5. **Snik,** bijv. (wijs) : z. SNUGGER.

Snikheet, bijv., zooveel als *snikkend heet*

Snip, v., Mnl. *snippe* + Ohd. *snepfo* (Mhd. *snepfe*, Nhd. *schnepfe*), Meng. *snipe* (Eng. id.), On. *snipa* (Zw. *snäppa*. De. *sneppe*) : een afleid. van *sneb*; vergel. Fr. *bécasse* van *bec*.

Snipperen, o. w. + Hgd. *schnippeln*, Eng. *to snip* : van 1. en 2. *snappen*, en dus = met den snavel stukpikken. Zoo ook dial. *snikkeren* van *snakken*.

Snirs, v. : z. SNERS.

Snirsen, ono. w. : onomat., verwant met *snerken*.

Snit, m. en v., staat tot *snijden*, als *rit* tot *rijden*.

Snobbelen, o. w., intensief van *snoepen* : z. d. w.

Snoeien, o. w. + Ndd. *snojen*, *snoden*, dial. Eng. *to snod*, On. *sneyða* : een afleid. van den wortel van *snijden*.

Snoek, m., Mnl. *snoec* + Oostfri. *snók* : behoort wellicht bij 3. *snik*.

Snoepen, o. w., met dial. bijvorm *snobben*, van *sneb* : vergel. 1. *snuisteren* en z. SNAPPEN, SNIPPEREN.

Snoer, o., Mnl. id. + Ohd. *snuor* (Mhd. id., Nhd. *schnur*), On. *snœri*, Go. *snorjo* (= gevlochten korf) : z. SNAAR en NAAIEN.

Snoes, m. + Oostfri. *snûs* = scherp, slim : misschien zooveel als *neuswijze*, zoodat het berust op een bijvorm van *neus*, die herinnert aan de verhouding *neb* : *sneb* (z. SNUIVEN).

Snoeshaan, m., met *snoes* : zooveel als neuswijze.

Snoet, m. : z. SNUIT.

Snoeven, o.w., bijvorm van *snuiven*; vergel. *soezen*, *suizen*.

Snoffen, ono. w. : z. SNUFFEN.

Snol, v. (gemeen wijf), verbaalabstr. van 2. *snollen*.

1. **Snollen**, ono. w., samenstrekking van *snuffelen*.

2. **Snollen**, ono. w. (minnehandel drijven), samenstr. van *snobbelen*, het frequent. van *snoepen*.

3. **Snollen**, o.w. (bestrijken) : oorspr. onbek.

Snood, bijv., Mnl. *snode* + Mhd. *snœde* (Nhd. *schnöde*), Ags. werkw. *be-snyþan* (= berooven), On. *snauðr*.

Snorbaard, m. + Hgd. *schnurrbart* : een samenst. met *snor* + Hgd. *schnurre* = muil, snuit, dat men van *snorren* afleidt.

Snorken, ono. w. + Hgd. *schnarchen* : intens. van *snorren*, evenals Eng. *to snort*, *to snart*; vergel. nog *horken*.

Snorren, ono. w. + Hgd. *schnurren*, *schnarren*, Eng. *to snore*, *to sneer*, De. *snærre* : onomat. en denomin. van *snor* : z. SNORBAARD.

Snot, o. + Mhd. *snuz*, Eng. *snot*, De. id. Ofri. *snotte* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *snuiten*.

Snotolf, m., afgel. van *snot*; voor het suffix, z. MARKOLF.

Snotteren, ono. w. : frequent. afleid. van *snot*.

Snuffen, o. w. + Hgd. *schnüffeln*, *schnupfen*, Eng. *to snuffle*, *to snivel*, *to snuff*, *to sniff*, Zw. *snöfla*, De. *snövle* : intens. van *snuiven*.

Snugger, bijv. + Ndd. *snögger*, *snigger*, *snikker*, Hgd. *schniegeln* (= poetsen), Eng. *snug*, On. *snöggr* (Zw. *snygg*, De. *snög*) = zuiver.

1. **Snuisteren**, o. w. (snoepen), intens. afleid. van *snuit* : z. SNOEPEN.

2. **Snuisteren**, ono. w. (snuffelen), intensief van *snuiten* : z. SNUFFEN.

Snuisterij, v. (kleinigheid), van 1. *snuisteren*.

1. **Snuit**, v. (van vlas), van *snuiten* = afsnuiten.

2. **Snuit**, m. (snoet) + Hgd. *schnauze*, Eng. *snout*, Zw. *snut*, De. *snude* (z. SNUIVEN).

Snuiten, o. w. + Hgd. *schneuzen*, Eng. *to snite*, On. *snyta* (Zw. id., De. *snyde*) : z. ook SNUIVEN.

Snuiven, o. w. + Hgd. *schnauben*. Een reeks verwante wortels : SNEU (z. SNAUWEN), SNEUT (z. SNUIT, SNUITEN), SNEUBH (SNUIVEN, SNOEPEN, wellicht ook SNEB, SNAVEL) en SNEUS (z. FNIEZEN, SNOES, SNORREN, SNORKEN) komen voor om neus, bek, enz., met hunne geluiden en bewegingen aan te duiden.

Snul, m., bijvorm van *sul*.

Snurken, ono. w. : z. SNORKEN.

Sobbelen, ono. w. + Ndd. *sobben*, *sobbeln* : oorspr. onbek.

Sober, bijv., Mnl. id., uit Fr. *sobre*, van Lat. *sobrium* (*-us*) = matig, samengest. met *se-*, præfix van ontkenning, en *ebrius* = dronken.

Soda, v., uit It. id., van Mlat. *solida*, vr. van *solidus* : z. SOLDAAT.

Soebatten, o. w., zooveel als : doen gelijk de Maleiers die steeds het woord *sobat* in den mond hebben.—Mal. *sobat* = vriend, van Ar. *tsôbat* = vriendschap.

Soep, v., gelijk Hgd. *suppe*, Eng. *soup*, uit Fr. *soupe*, dat teruggaat op Germ. *zop* : z. 2. SOP.

Soes, v. (gebak) + Oostfri. *susje* : hetz. als het verbaalabstr. van *soezen*, dat = suizende wind; vergel. Hgd. synon. *windbeutel*.

Soezen, ono. w., bijvorm van *suizen* : vergel. *snoeven*, *snuiven*.

Sok, v., gelijk Hgd. *socke*, Eng. *sock*, Fr. *soc*, uit Lat. *soccum* (*-us*) = lichte schoen.

Sol, v. (bal) : z. SOLLEN.

Soldaat, m., uit Fr. *soldat*, van It. *soldato*, zelfst. gebr. v. d. van *soldare*, Mlat.id.=betalen, soldij geven, denom. van *soldum* (Fr. *sou*) = harde, dikke munt, stuiver, Lat. *solidum* (*-us*) = hard, verwant met *sollus* : z. ZALIG. — *Een flesch soldaat maken*, nl. incorporeeren of inlijven.

1. **Soldeeren**, o. w. (betalen), uit Fr. *solder*, van Mlat. *soldare* : z. SOLDAAT.

2. **Soldeeren**, o. w. (verbinden), uit Ofra. *solder* (thans *souder*), van Lat. *solidare*= vastmaken, denom. van *solidus* : z. SOLDAAT.

Soldij, v., Mnl. *soldie*, met suff. *-tē* uit Fr. *solde*, verbaalabstr. van *solder*, *soldare* : z. SOLDAAT.

Solfer, o., uit Lat. *sulphur* : z. ZWAVEL.

Sollebollen, o. w. : uit *sollen* en *bollen*.

Sollen, o. w., Mnl. *tsollen*, denom. van *sol*, *tsol*, ontleend aan Mhd. *zol* : z. TOL.

Som, v., uit Fr. *somme*, van Lat. *summam* (*-a*) = het hoogste, het gezamenlijke, zelfst. gebr. vr. van *summus* = hoogste (d. i. **sup-mus*, superlat. van *sub* : z. OP).

Somber, bijv., uit Fr. *sombre*, dat gevormd is van Lat. *umbra* = schaduw (z. LOMMER) met een nog niet bepaald præfix.

Sommer, m., uit Eng. *summer*, van Fr. *sommier* = 1. lastpaard (in die bet. schrijft het Eng. *sumpter*), 2. draagbalk, van Mlat. *sagmarium* (*-is*), een afleid. van Gr. *σάγμα* = last, pakzadel, verwant met *σάγος* : z. 1. SAAI.

Sommige, bijv., Mnl. *somech* + Ohd. *sumalih*, Zw. *somlige* : afleid. van **som* : z. SOMS.

Somp, v. + Mhd. *sumph* (Nhd. id.) : een afleid. van den zw. stamgraad van *zwemmen*.

Sompen, ono. w. + dial. Hgd. *zumpen*, *zumpeln* : nasaleering van *sobbelen*.

Soms, bijw., met adverbiale *s*, van **som*, Mnl. *som*, Os. *sum* = ergens iemand + Ohd. *sum* (Mhd. id.), Ags. id. (Eng. *some*), Ofri. *sum*, On. *sumr* (De. *somme*), Go. *sums* : verwant met *samen* + Skr. *samas* = iemand ook, Gr. *ἁμῶς* = hoe ook. Van hier SOMTIJDS, SOMWIJLEN (z. SAMEN).

Soort, v., gelijk Hgd. *sorte*, Eng. *sort*, uit Fr. *sorte*, van It. *sorta*, een afleid. van *sorte* = lot, toestand, manier van zijn, Lat. *sortem* (*sors*) = lot.

1. **Sop**, m. (top), Mnl. *tsop*, uit Hgd. *zopf* : z. 1. TOP.

2. **Sop**, o. (vocht), Mnl. id. + Ohd. *suf*, Eng. *sop*, On. *soppa* en *sup* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *zuipen*. Hieruit Fr. *soupe*.

Sophiekruid, o., naar den wetenschapp. naam *sisymbrium sophia*.

Soppedoppen, ono. w. : uit *soppen*, denomin. van 2. *sop*, en dial. *doppen* voor *doopen*.

Sorbeboom, m., **sorbenhout**, o., naar Lat. *sorbum*.

Sorbenkruid, o., naar Lat. *sanguisorba*, van *sanguis* = bloed en *sorbere* = slorpen, daar het een bloedstelpend middel was.

Soudenier, m., uit ouder *soldenier*, van *soldij* : z. d. w.

Spa, v. en bijv. : z. SPADE.

1. **Spaak**, v. (stuk hout) + Ohd. *spahha* (Mhd. *spache*), Ags. *spæc* = staak, roede, enz.

2. **Spaak**, bijw. (verward), is het vorige w., naar de uitdr. *een spaak in 't wiel steken*.

1. **Spaan**, v. (houtspaan), Mnl. *spaen* + Ohd. *span* (Mhd., Nhd. id.), Ags. *spon*, Ofri. id., On. *span* (Zw. *spån*, De. *spaan*) : van denz. wortel als 1. *spade*.

2. **Spaan**, v. (lepel) + Eng. *spoon*, On. *span* : hetz. w. als 1. SPAAN.

Spaander, m., gemaakt uit *spaanderen* (*-ers*), Mnl. *spaenre* : oud meerv. van 1. *spaan* : vergel. *hoenderen*. *hoenre*.

Spaath, o. + Mhd. *spat* (Nhd. id.) : oorspr. onbek. Hieruit Fr. *spath*.

1. **Spade**, v. (schop), Mnl. id., Os. *spado* + Mhd. *spate* (Nhd. *spaten*), Ags. *spada* (Eng. *spade*), On. *spaði* (Zw. en De. *spade*) + Gr. *σπάθη* (waaruit Lat. *spatha*, Fr. *épée* = zwaardblad) : z. SPAAN.

2. **Spade**, bijv. (laat), Mnl. id. + Ohd. *spâti* (Mhd. *spæte*, Nhd. *spät*), Go. compar. *spediza* : Idg. √SPĒ : z. SPOED.

Spadel, v. : z. SPATEL.

Spalier, o. gelijk Hgd. id., uit Fr. *espalier*, van It. *spalliero* = rugstuk, spalier, afgel. van *spalla* = schouder, Mlat. *spatulam* (*-a*) = schouderblad, schouder, dimin. van *spatha* : z. 1. SPADE.

Spalken, o. w. en het verbaalabstr. SPALK, Mnl. *spalcken* + Oostfri. *spalken*, Ags. subst. *spelc* (Eng. *spelk*), On. *spjalk* (Zw. *svjälke*, De. *spalk*): verwant met *spalten*.

Spalling, m., geassim. uit *spanling*, van *spaan*, *speen*: z. d. w. en vergel. Mhd. *spenvarch* (Nhd. *spanferkel*) en *spünnevarkelîn* en het Ndd. *titbigge*; dus = zuigeling.

Spalten, o. w., uit Hgd. id., verwant met *splijten*.

Span, **spanne**, v. (maat), verbaal-abstr. van *spannen*, als zijnde de ruimte tusschen de uitgespannen vingeren. Hieruit Fr. *empan*.

Spandeeren, o. w. (uitgeven), gelijk Eng. *to spend*, en Hgd. *spenden*, door het Rom. (It. *spendere*) uit Lat. *expendere* (*ex* = uit, voluit, — *pendere* = wegen, betalen). Vergel. SPIJS.

Spanen, o. w.: z. SPENEN.

Spang, v. (ring), Mnl. *spanghe* + Ohd. *spanga* (Mhd. *spange*, Nhd. id.), Ags. id. (Eng. dimin. *spangle*), On. *spǫng* + Skr. *spaç*, Gr. σφίγγειν = insluiten.

Spannen, o. w., Mnl. id. + Ohd *spannan* (Mhd. *spannen*, Nhd. id.), Ags. *spannan* (Eng. *to span*), verwant met *spinnen* en Lat *pandere* (z. PAS en KROON).

Spanseeren, ono. w., Mnl. *spanceren*, *spaetseren*, uit Hgd. *spazieren*, hetwelk door It. *spaziare*, van Lat. *spatiari* = rondwandelen, denom. van *spatium* = ruimte, verwant met *spannen*.

Spant, o., v., uit **gespante*, van *spannen*.

Spar, m. en v. + Ohd. *sparro* (Mhd. *sparre*, Nhd. *sparren*), Eng. *spar*, On. *sparri* (Zw. en De. *sparre*). Voor de twee bet.: balk, sparreboom, vergel. *mast*.— z. SPERREN.

Sparen, o. w., Mnl. id. + Hgd. id., Eng. *to spare*, On. *spara*: denomin. van een adj. **spaar* (nog over in *spaarzaam*) + Ohd. *spar*, Ags. *spær*, On. *sparr* + Gr. σπαρνός = zelden, Lat. *parcere* (d.i. **sparcere*) = sparen.

Spargel, m.: z. ASPERSIE.

Spark, v., Mnl. *sparke* + Ags. *spearca* (Eng. *spark*): z. SPRANK.

Spartelen, ono. w., Mnl. id. + Ohd. *sprazalôn* (Mhd. *sprazelen*), dial. Eng. *sprottle*, Zw. *sprattla*, De. *sprætta*: uitbreiding van den wortel van *spoor*.

Sparterie, v., uit Fr. *spartérie*, afgel. van Lat. *spartum*, Gr. σπαρτός = spartogras.

Spat, v. (bij paarden) + Mhd. *spat* (Nhd. *spath*): oorspr. onbek.

Spatel, v., uit Lat. *spatulam* (-*a*): z. SPALIER.

Spatie, v., uit Lat. *spatium*: z. SPANSEEREN.

Spatten, ono. w. + Eng. *to spatter*: verwant met *spuiten*.

Specerij, v., gelijk Hgd. *spezerei*, uit It. *spezieria*, afgel. van *spezie* (Fr. *épice*), van Lat. *speciem* (-*ies*) = aanblik, soort, ding, specerij, van *specere*: z. SPIEDEN.

Specie, v., uit Lat. *speciem*: z. SPECERIJ. De bet. *munt* ontstond in tegenstelling met *papieren geld*.

Specht, m., gelijk Eng. *speight*, uit Hgd.: Ohd. *speht*, Mhd. id., Nhd. *specht*: oorspr. onzeker; wellicht verwant met Lat. *picus*, *pica* (Fr. *pic* en *pie*).

1. **Speek**, v. (spaak) + Ohd. *speihha* (Mhd. *speiche*, Nhd. id.), Ags. *spâce* (Eng. *spoke*) verwant met 1. *spijker*.

2. **Speek**, bijv. (onbeschoft): oorspr. onbek.

Speeksel, o. + Hgd. *speichel*, waarnevens dial. Ndl. *speken*, intens. van *spijen* (*spijgen*), gelijk Hgd. *spucken* het intens. is van den vorm die zich in 't Ndl. als *spugen* vertoont.

Speen, v., Mnl. *spene* (*e* = *ā*) = tepel, aambei + Mhd. *spen*, Ags. *spanu*, On. *speni* (Zw. *spene*), waarnevens met ablaut Ohd. *spunne* = borst, tepel + Lith. *spenis*.

Speer, v., Mnl. *spere*, Os. *sper* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *speer*), Ags. *spere* (Eng. *spear*), Ofri. *sper*, On. *spjör* (De. *spær*). Niet verwant met *spar* noch Lat. *sparus*, wel met 3. *spier*.

1. **Speet**, v. (om te spitten), van *speten*.

2. **Speet**, v. (spit), uit *spete*, een afleid van *spit*: vergel. *schepen*, *schip*.

1. **Spek**, m. (suikerspek): oorspr. onbek.

2. **Spek**, m. (scheldnaam), met bijvormen *spekjan* en *specht*: oorsp. onbek.

3. **Spek**, o. (vet), Ondd. *spec* + Ohd. *specch* (Mhd. *spec*, Nhd. *speck*), Ags. *spic*, On. *spik* + Skr. *pivan*, Zend. *pivanh*, Gr. πίων, met aphærese der *s*.

– Hetz. w. in *spekkever*, Hgd. *fettkäfer*, Fr. *dermeste du lard*, in *speksteen*, Fr. *pierre de lard*, — en in *spekmuis*, omdat men gelooft dat ze aan het spek komt knagen dat in de schoorsteenen hangt.

4. **Spek**, in **spekeend** + Mndd. *specke*, dial. Hgd. id. = moerassig land: oorspr. onbek.

Speld, v. + Mhd. *spelte*, Ags. *speld* (Eng. *spell*), On. *speld* = splinter: van denz. wortel als *spalten*

Speldengeld, o.: vergel. Eng. *pin-money* en Fr. *pour des épingles*.

Speldernieuw, bijv.: z. *spliksplinternieuw*.

Spelemeien, ono. w., uit *spelen* en **meien*: z. VERMEIEN.

Spelen, o. w., Mnl. id. + Hgd. *spielen*: denom. van *spel*, Mnl. id., Os. *spil* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *spiel*), On. *spil* (Zw. *spel*, De. *spil*): oorspr. onbek.

Spelevaren, ono. w., uit *spelen* en *varen*.

Spellen. o. w., Mnl. id. + Mhd. id., Ags. *spelljan* (Eng. *to spell*), On. *spjalla*, Go. *spillon*: denom. van **spel*, Os. *spel* = vertelsel + Ohd. *spel* (Mhd. id.), Ags. *spell*, On. *spiall*, Go. *spill* + Lat. *ap-pellare*. Hieruit Fr. *épeler*, dat op Ndl. *spellen* en Eng. *to spell* van invloed geweest is.

Spelonk, v., Mnl. *spelonke*, gelijk Hgd *spelunke*, uit Lat. *speluncam* (-*a*), van Gr. σπήλυγξ.

Spelt, v., Mnl. id., gelijk Hgd. *spelze*, Eng. *spelt*, Fr. *épeautre*, uit Mlat. *speltam* (-*a*).

Spenen, o. w., Mnl. id. + Ohd. *spenjan* (Mhd. *spenen*): denom. van *speen* met privatieve bet. — Ohd. Os., Ags. *spanan*, Ofri. *spona* = verlokken, verleiden, zijn niet verwant.

Sperge, v., door aphærese uit ASPERGE.

Spergelkruid, o., uit Mlat. *spergula*: z. SPURRIE.

Spergelen, sperkelen, ono. w., bijvorm van *sparkelen*, freq. denom. van *spark*.

Sperren, o. w., Mnl. id. + Hgd. id.: denom. van *spar* = balk.

Sperwer, m., Mnl. *sperware* + Ohd. *sparwari* (Mhd. *sparwære*, Nhd. *sperber*): een samenst. van **sparwa* = musch (z. SPREEUW) met *aar* (z. AREND), dus = musschenarend: vergel. Ags. *spearhafoc* = musschenhavik. Hieruit Fr. *épervier*. — In *sperwerbezie*, *-boom*, heeft men volksetym. vervorming van **sperboom* + Mhd. *sperbaum*: oorspr. onbek.

Spesen, v. meerv., gelijk Hgd. id., uit It. *spese*, meerv. van *spesa*: z. SPIJS.

Speten, o. w. (doorboren, enz), denom. van *spit*: vergel. *schepen*, *smeden*.

Speuren, o w., Mnl. *sporen* + Ohd. *spurjen* (Mhd. *spürn*, Nhd. *spüren*), Ags. *spyrjan* (Eng. *to speir*), On. *spyrja*: denom. van 2. *spoor*, dus = het spoor volgen, zoeken.

Speurgaal, m., met ouder Nndl. *spoorwaen* en Mnl. *sporeware*: na verplaatsten klemtoon, dissim. uit **speurwaar*: z. SPERWER.

Spiauter, v. + Eng. *spelter*: hetz. als *piauter*. Het verband tusschen beide vormen is echter niet klaar.

Spichtig, bijv. + Ndd. *spechtig*, *spuchtig*, Oostfri. *spuchtig*, Noordfr. *spägtig* = zwak, mager: oorspr. onbek.

1. **Spie**, m. (bespieder), verbaalabstr. van *spien*: z. SPIEDEN.

2. **Spie**, v. (wigge), bij Kil. *spie*, *spije* + Lat. *spica*: z. 2. SPIER

Spieden, o. w., met epenthet. *d* (vergel. *bevrijden*, enz.) uit Mnl. *spien*, samentr. van **spehen* (verg. ZIEN) + Ohd. *spehôn* (Mhd. *spehen*, Nhd. *spähen*): denomin. van een adj. **spie*, **spehe*, Os. *spahi* = verstandig + Ohd. id. (Mhd. *spæhe*) + Skr. √*spaç* en √*paç*, Gr. σκέπτειν (d. i. **spektein*), Lat. *specere* = zien. Uit Germ., Fr. *épier*, *espion*.

Spiegat, o.: z. SPUWEN.

Spiegel, m., Mnl. *speghel*, gelijk Hgd. *spiegel*, uit Lat. *speculum*, een afleid. van *specere*: z. SPIEDEN.

Spiegeleieren, o. meerv.: ze zien er uit als spiegeltjes, omdat geel en wit niet gemengd zijn.

Spiegelgevecht, o. + Hgd. *spiegelfechterei*: wellicht komt de uitdrukking van de hanen, honden, enz., die tegen hun eigen beeld in een spiegel willen vechten.

Spiegelnieuw, bijv., naar analogie van *spiegelglad*, *spiegelhelder*, enz.; vergel. *bloedarm*.

Spiemouw, v. : z. SPIEZAK.

1. **Spier**, v. (scheut) + Hgd. *spier*, Ags. *spīra* Eng. *spire*), On. *spīra* (Zw. id., De. *spire*) + Lat. *spica* = koornaar, *spina* = doorn. — *Geen spier* = Fr. *pas un brin*.

2. **Spier**, v. (muskel), bij Kil. id., als synon. van *kuit*, *brade*: overdracht van 1. *spier*, als *dun rond stuk vleesch*.

3. **Spier**, v. (stok) + Hgd. *spiere*, On. *spira* (Zw. id., De. *spire*): verwant met *speer*.

4. **Spier**, v. (zwaluw) + Hgd. *spiere*: oorspr onbek.

Spiering, m. + Hgd. id. en *spierling*, Eng. *sparling*: oorspr. onbek. Van hier Fr. *éperlan*.

Spiernaakt, bijv., een navolging van *spierwit*, dat samengest. is met 2. *spier* = het vleezige deel van gevogelte, Fr. *le blanc*.

Spierzak, m., met 3. *spier*.

Spies, spiets, v., uit het Hgd.: Ohd. *spioz* (Mhd. *spiez*, Nhd. *spiesz*) + Ndd. *spiet*, On. *spjót* (Zw. *spjut*): staat tot *spuiten*, als *spriet* tot *spruiten*.

Spiesglas, o., uit Hgd. *spieszglas*: ontleding onzeker.

Spiezak, m., **spiemouw**, v., zooveel als *spiegatzak*, *-mouw*.

Spij, v.: z. 2. SPIE.

Spijbelen, ono. w.: oorspr. onbek.

Spijen, o. w.: z. SPUWEN.

Spijk, v. (lavendel), gelijk Hgd. *spieke*, uit Lat. *spicam* (*-a*) = koornaar: z. 2. SPIER. De vele witte bloempjes aan ieder stengel hebben het aanzien van een koornaar.

1. **Spijker**, m. (nagel), Mnl. *spiker* + Mhd. *spīcher*, Eng. *spike*, On. *spīk* en *spiker* (Zw. *spig*, De. *spiger*): van denz. wortel als 1. SPEEK.

2. **Spijker**, m. (schuur), Mnl. *spiker*, Os. *spīkari*, gelijk Hgd. *speicher*, uit Lat. *spicarium*, een afleid. van *spica*: z. 1. SPIER.

3. **Spijker**, o (klein landhuis): hetz. w. als 2. *spijker*

Spijkerbalsem, m., naar den fabrikant, *Jan Spijker*.

Spijkijzer, o.: vergel. Eng. *spike*, On. *spīk* bij 1. *spijker*.

Spijl, v + Ndd. *spile* (waaruit Hgd. *speiler*). behoort bij 2. *spie* en 1. *spier*.

Spijs, v., Mnl. *spise*, gelijk Hgd. *speise* en It. *spesa*, uit Mlat. *spesam* (*-a*) = uitgaaf, kosten, onderhoud (vergel. *iemand den kost geven*), van Lat. *expensa*, zelfst. gebr. vr. v. d. van *expendere*: z. SPANDEEREN.

1. **Spijt**, v, (leedwezen), gelijk Eng. *spite*, uit Ofr. *despit* (thans *dépit*), van Lat. *despectum* (*-us*) = verachting, afgel. van *despicere* = op iets neerzien, iets verachten (*de-* = weg, af; — z. ook SPIEDEN).

2. **Spijt**, v. (afval van het vlas), van *spijen*.

Spikkelen, o. w. + Eng. *to speckle*: intensief van *speken*: z. SPEEKSEL.

Spiksplinter-, spikspeldernieuw, bijv.: samenst. met 1. *spijker* en *splinter* of *speld*: vergelijk *nagelnieuw* en Eng: *spikandspannew*, waar het tweede lid hetz. is als 1. *spaan*.

Spil, v., Mnl. *spille*, Ondd. id., geassim. uit **spinle*, van *spinnen* + Mhd. *spinle* (Nhd. *spille*). Daarnevens Hgd. *spindel*, Eng. *spindle*, met epenthet. *d*, uit **spinnele* (Ohd. *spinnala*).

Spilgioen, m., vervormd uit *spanjool*, dat met Ofra. *espagneul* (Nfra. *épagneul*) en Eng. *spaniel*, uit Sp. *español*, het zelfst. gebr. adj. van *España*, Lat. *Hispaniam* (*-ia*). Dus = Spaansche hond.

Spillebeen, o.: het eerste lid is *spil*.

Spillen, o. w.: z. VERSPILLEN.

Spilleleen, o.: z. ZWAARDZIJDE.

Spin, v., Mnl. *spinne* + Hgd. *spinne*, Eng. *spider* (uit **spinther*), Zw. *spinnel*, De. *spinder*: van *spinnen*.

Spinaal, o.: oorspr. onbek.

Spinazie, v., gelijk Eng. *spinage*, uit It *spinace*, van Mlat. **spinaceum* (*-eus*), terwijl Hgd. *spinat* terug gaat op Mlat. *spinatum* (*-us*), en Fr. *épinard* op Mlat. *spinarium* (*-ius*), welke Mlat. vormen alle van Perz. *aspanakh*.

Spinde, v., gelijk Hgd. id., uit Mlat. *spenda* = voorraadkamer, verbaalabstr. van *spendere*. Lat. *expendere*: z. SPANDEEREN.

Spinden, o. w.: z. SPANDEEREN.

Spinderen, o. meerv., uit het werkw. dial. *spinderen*, met synon. *spinnevoeten*, d. i. de voeten bewegen als een spin.

Spindse, v., een afleid. van *spinden*; vergel. *spindsoep*, *spindstuk*.

Spinioen, m., z. SPILGIOEN.

Spinnekop, o. : uit *spin* en 2. *kop* : het is een pleonatische samenst. als *muilezel*, *tortelduif*, enz. ; — vergel. Eng. *cobweb*.

Spinnen, o, w., Mnl. id. + Ohd. *spinnan* (Mhd. *spinnen*, Nhd. id.), Ags. *spinnan* (Eng. *to spin*), On. *spinna* (Zw. id., De. *spinde*), Go. *spinnan*, verwant met *spannen* + Osl. *ponti* = spannen, Lith. *pinti* = vlechten.

Spinsbek, o. : z. PINSBEK.

1. **Spint**, o. (maat) + Hgd. id. : oorspr. onbek.

2. **Spint**, o. (aan den boom) + Ohd. *spint* (Mhd. id., Nhd. *spind*), Ags. *spind* : een afleid. van den wortel van 3. *spek*.

Spion, m., uit Fr. *espion* : z. SPIEDEN.

1. **Spit**, o. (spitse stok, keukentoestel) + Ohd. *spiz* (Mhd. id., Nhd. *spiesz*), Ags. *spitu* (Eng. *spit*), Zw. *spett*, De. *spid* (z. SPITS).

2. **Spit**, o., verbaalabstr. van *spitten* (z. ook ONDERSPIT).

Spits, v. en bijv., uit het Hgd. : Ohd. *spizzi* (Mhd. *spitze*, Nhd. *spitz*) : een afleid. van 1. SPIT.

Spitsboef, m. + Hgd. *spitzbube* : het eerste lid is het adj. *spits*=puntig, fijn, loos.

Spitsbroeder, m. + Hgd. *spieszgeselle* : het eerste lid is *spies*, *spiets* = lans, wapen.

Spitsel, o., een afleid. van Hgd. *spitze* = 2. kant : z. d. w.

Spitsroede, v. + Hgd. *spitzruthe*, d. i. spitse roede.

Spitsvondig, bijv. + Hgd. *spitsfündig* : uit *spits* (z. SPITSBOEF) en *vond*, die door middel van *-ig* tot één woord verbonden zijn.

Spitten, o. w., Mnl. id., denom. van 1. *spit*.

Spleet, v. Hgd. *splisz* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *splijten*.

Splijten, o. w., Mnl. *spliten* + Mhd. *splîzen*, (Nhd. *spleiszen*), Eng. *to split*, Zw. *splitta*, De. *splitte* : verwant met *spalten*.

Splint, o. (geld): hetz. w. als het volgende ; ook 1. *spaan* heeft dial. die beteekenis.

Splinter, m. + Eng. *splint*, Zw. en De. id. : een afleid. met nasaleering van *splijten*, daarnevens Hgd. *splitter*.

Splinternieuw, bijv. : z. SPIKSPLINTERNIEUW.

Splitsen, o. w., intensief van *splijten*.

Splitten, o. w. + Hgd. *splittern* : intens. van *splijten*.

Spoed, m., Mnl. *spoet*, Os. *spôd* + Ohd. *spuot* (Mhd. id., Nhd. slechts het denom. *sputen*), Ags. *spêd* (Eng. *speed*) : een afleid. van een werkw. dat nog voorkomt in 't Ohd. en Mhd. als *spuon* en Ags. als *spôwan* = gelukken + Skr. √*sphā*=wassen, Lat. *spes*=hoop, Osl. *spjeti* = gelukken: Idg. √SPE = vooruitgaan.

Spoel, v. (schietspoel), Mnl. *spoele* + Ohd. *spuola* (Mhd. *spuole*, Nhd. *spule*), On. *spôla* (Zw. en De. *spole*): van denz. wortel als *spannen*, *spinnen*. Uit het Ndl. komt Eng. *spool*.

Spoelen. o. w. + Ohd. *spuolen* (Mhd. *spüelen*, Nhd. *spülen*), Ags. *spélan*.

Spog, v. + Eng. *spawn*: van *spugen*; vergel. nog Eng. *spawl* = speeksel.

Spoken, ono. w. : z. SPOOK.

1. **Spon**, v. (sponturf) : is de Friesche vorm van 1. *spaan*.

2. **Spon**, v. (tap), gelijk Mhd. *spunt* (Nhd. *spund*), uit het Rom. (Mlat., It.) **spuntam* (*-a*), verbaalabst. van (It.) *spuntare* = spits maken, een denomin. van Lat. *punctum* (z. PUNT) met het præfix *ex-* = uit, voluit (z. 2. BOM).

Sponde, v., Mnl. *spont* = bedstede, de aaneengevoegde planken der bedstede, plank met voegen, gelijk Hgd. *spund* = plank met sponning of keep, enz., uit Lat. *spondam* (*-a*) = bedstede.

Spong, v. : samengetr. uit *sponning*.

Spongie, **spons**, v., Mnl. *spongie*, Os. *spunsia*, gelijk Fr. *éponge*, uit Lat. *spongiam* (*-a*), van Gr. *σπογγιά*, waarnevens *σφόγγος* + Arm. *sunk*, Lat. *fungus* = zwam.

Sponning, v., voor *sponding*, van *sponde*.

Sponsen, o. w. (nateekenen), naar Fr. *poncer*, van *ponce* = zakje met gestampte houtskool of krijt, overdracht van *ponce* = puimsteen (z. d. w.). Gewijzigd door *spons*, wegens gelijkenis van dat zakje met een spons.

Spook, o. + Ndd. *spok* (waaruit Hgd. *spuk*), Zw. *spok*, De. *spog* : oorspr. onbek.

1. **Spoor** v. (prikkel), Mnl. *spore* + Ohd. *sporo* (Mhd. *spore*, Nhd. *sporn*), Ags. *spora* (Eng. *spur*), On. *spori* (Zw. *sporre*, De. *spore*): van denz. wortel als 2. *spoor*.

2. **Spoor**, o. (voetspoor), Mnl. *spore*, + Ohd. *spor* (Mhd. *spor*, *spur*, Nhd. *spur*), Ags. *spor*, On. id.: Germ. √SPER = met den voet stooten + Skr. √*sphur* = wegstampen, G. σπαίρειν = spartelen, Lat. *spernere* = verachten, Lith. *spirti* = treden.

Sporkeboom, m., bij Kil. *sporckenhout* : bij *sprokkel*; vergel. den Lat. naam *rhamnus frangula*.

Sporreling, v., van dial. *sporrelen*, *sparrelen*, frequent. van *sperren* ; vergel. ouder *wedersperrig* = die zich tegen iets of iemand verzet.

Sporrie, v.: z. SPURRIE.

Sport, v. Mnl. *sporte* en *sprote* + Ohd. *sprozzo* (Mhd. *sprozze*, Nhd. *sprosse*), Ags. *sprota* (= tak), On. *sproti* (= tak, staf) : van *spruiten*.

1. **Spot**, m. (spotternij), Mnl. id. + Ohd. *spot* (Mhd. id., Nhd. *spott*), Ofri. *spot*, On. id. (De id.) : oorsp. onbek.

2. **Spot**, v. (vlek), Mnl. *spotte* + Eng. *spot*, Zw. *spott*: verbaalabstr. van *spatten* : z. d. w. en vergel. *spikkelen*.

Spouden, 1. **spouwen**, o. w., staat tot *spalten* (z. d. w.) als *houden* tot *halten*.

2. **Spouwen**, o. w. : z. SPUWEN.

Spraak, v., Mnl. *sprake*, Os. *språca* + Hgd. *sprache*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *spreken*.

Sprang, v., van denz. stam als 't (oude) enk. imp. van *springen*.

Sprank, v. : nasaleering van *spark* met metath. der *r*. Vergel. het dimin. *sprankel*, *sprenkel* met Mhd. *spreckel* en *sprenke* (Nhd. *sprenkel*), On. *sprekla* (Zw. *språkla*).

Spreeuw, m., Mnl. *spreuwe*, Os. *språ* : komt elders niet voor, maar is ten nauwste verwant met Ohd. *sparo* (Mhd. *spar*, Nhd. *sper-ling*), Ags. *spearwa* (Eng. *sparrow*), On. *spörr* (Zw. *sparf*, De. *spurv*), Go. *sparwa* = musch, dat van denz. wortel is als 2. *spoor*, in de bet. van *spartelen*. Uit het Ndl. komt Hgd. *sprehe* en dial. Fr. *esprohon*.

Spreeuwen, ono. w. (spotten), wellicht van *spreeuw*.

Sprei, v., uit ouder *spreide*, van *spreiden* = uitspreiden. Hetz. w. in *spreivisch* wegens den vorm.

Spreiden, o. w., Mnl. *spreden* + Ohd. *spreiten* (Mhd., Nhd. id.), Ags. *sprǣdan* (Eng. *to spread*), Zw. *sprida*. De. *sprede* : is het werkw. *breiden* met præfix *er-*, *oor-*; dus Ug. **uz-braid-*, waarin *z-b* tot *sp* werd.

Spreken, o. w., Mnl. id., Os. *sprekan* + Ohd. *sprehhan* (Mhd. *sprechen*, Nhd. id.), Ags. *sprecan*, *specan*, (Eng. *to speak*), Ofri. *spreka* + Skr. √*sphurj* = ruischen, Gr. σφάραγος = gekraak, Lith. *spragëti* = kraken.

Sprengen, o. w. + Hgd. id. : met *e* = *ă*, factitief van *springen*.

Sprenkel, v. en m. + Mhd. *sprinke* = vogelknip, Nhd. *sprenkel* = spring in het touw : van *springen*.

Sprenkelen, o. w. + Hgd. *sprenkeln*, Eng. *to sprinkle* : of wel denom. van *sprenkel* (z. SPRANK), of wel intensieve afleid. van *springen*.

Spreuk, v., Mnl. *sproke*, van denz. stam als 't v. d. van *spreken*.

Spriet, m., Mnl. id. + Ags. *spreot* (Eng. *sprit*) : van *spruiten*.

Sprik, m. + Ags. *sprec* (Eng. *sprig*), On. *sprek* ; waarnevens Eng. *sprag*, Zw. *spragg*, De. *sprag*, — en Ndl. *sprok*, Mnl. *sproc* : van denz. wortel als adj. *sprok*.

Spring, m. : z. SPRENKEL.

Springaal. m., uit Fr. *espringale*, afgel. van Ofra. *espringuer* (thans *espinguer*) = springen, werpen, uit Germ. *springen*.

Springen, o. w., Mnl. *springhen*, Os. *springan* + Ohd. id. (Mhd. *springen*, Nhd. id.), Ags. *springan* (Eng. *to spring*), Ofri. *springa*, On. id. (Zw. id., De. *springe*) + Gr. σπέρχεσθαι = zich haasten. Het staat wellicht tot den wortel van 2. *spoor* als *brengen* tot dien van *baren*.

Sprinkhaan, m. : vergel. dial. Fr. *coq d'août*.

Spritsen, o. w. + Hgd. *spritzen* (Mhd. *sprützen*) : intens. van *spruiten*.

Sproeien, o. w. + Nhd. *sprühen* : komt nergens elders voor. Hiertoe behooren nog Mhd. *spræwen* = spruiten, voorts Ohd., Mhd. *spriu*, Nhd. *spreu*, en Meng. *sprethe*, Nhd. *spröde*;

het staat tot *spuwen* als *spruiten* tot *spuiten*.

Sproet, v., Mnl. *sproete* + Mhd. *spruz* (Nhd. *sprosse*) : staat tot 2. *spot* als *spruiten* tot *spuiten*.

Sprok, bijv., Mnl. *sproc* + Hgd. *sprock*; hierbij Zw. *sprikka*, De. *sprække* = breken, bersten + Lith. *sprogti* = splijten.

Sprokkel, m. en v., dimin. van *sprok*, besproken bij *sprik*.

Sprokkelmaand, v., Mnl. *sporkille*, *sporkele*, gelijk Hgd. *sporkel*, uit Mlat. onz. meerv. *spurcalia*, naam van heidensche feesten die in Februari gehouden werden : oorspr. onbek,

Sprong, m., Mnl. *spronc* + Hgd. *sprung* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *springen*.

Sprook, v., Mnl. *sproke* : z. SPREUK.

Sprot, v. + Ndd. *sprott* (waaruit Hgd. *sprotte*), Ags. *sprott* (Eng. *sprat*), Zw. en De. *sprot* : oorspr. onbek.

Sprouw, v. : z. SPRUW.

Spruchtel, m. (tak), een intensieve afleid. van *spruiten*.

Spruiten, ono. w., Mnl. *spruten* + Mhd. *spriezen* (Nhd. *spriessen*), Ags. *sprûtan* (Eng. *to sprout*), Ofri. *sprûta* : z. SPROEIEN.

Spruw, v. + Ndd. *sprau*, Mhd. *sprûwe*, Eng *sprue* : oorspr. onbek.

Spugen, o. w. : z. SPUWEN.

Spui, o., van **spuien* : z. SPUWEN.

Spuiten, o. w. + Mhd. *spiutzen* (Nhd. *speutzen*), Eng. *to spout*, On. *spyta* (Zw. *sputa*); daarvan zijn Hgd. *spützen*, Ags. *spyttan* (Eng. *to spit*), De. *spytte* intensieven : z. SPUWEN.

Spul, o., dial. bijvorm van *spel*.

Spurge, v., gelijk Eng. id., uit Ofra. *espurge* (thans *épurge*), verbaalabstr. van Ofra. *espurger*, Lat. *expurgare* = uitzuiveren, uitroeien (*ex* = uit,—*purgare* is een afleid. van *purus* : z. PUUR). De plant is een krachtig middel tegen de wratten.

Spurrie, v., gelijk Hgd. *spergel*, uit Mlat. *spergulam* (*-a*), van onb oorspr.

Spuugsel, o., van *spugen* : z. SPUWEN.

Spuwen, o. w., Mnl. id., Os. *spîwan* + Ohd. id. (Mhd. *spîen*, Nhd. *speien*), Ags. *spîwan* en *spéowjan* (Eng. *to spew*), Ofri. *spîa*, *spîga*, On. *spýja* (Zw. *spy*, De. *spye*), Go. *speiwan* en *spiuja* + Skr. $\sqrt{}$*ṣṭhiv*, Gr. πτύειν, Lat. *spuere*, Osl. *pljuti*, Lith. *spjauti*. De regelmatige Ndl. vorm ware **spijwen*, te vervoegen als *grijpen*; in de plaats gelden *spijen*, *spuwen*, *spuien* en *spugen* : Idg. en Germ. $\sqrt{}$SPÎW (zw. *spû*), waarnevens ook Germ. $\sqrt{}$*spîk*, $\sqrt{}$*spûk* en $\sqrt{}$*spût* (z. SPEEKSEL en SPUITEN).

St, tuss. + Hgd., Fr., Lat id : onomat. : z. PST.

Staaf, v., Mnl. *stave* + Eng. *stave*, De. id. ; bijvorm van *staf*, uit de verbogen vormen (Gen. *staves*, Dat. *stave*, meerv. *staven*) opgemaakt.

Staag : z. STAG en STADIG.

Staak, m., Mnl. *stake* + Ags. *staca* (Eng. *stake*), Ofri. *stake* : van denz. stam als 't enk. imp. van *steken*. Uit het Ndl. komt Hgd. *staken*, en Fr. *estache* met zijn afleid. *estacade*.

1\. **Staal**, o. (monster), van ouder *stalen* = uitstallen, uit Ofr. *estaler* (thans *étaler*), denom. van *estal*, dat op Germ. *stal* teruggaat.

2\. **Staal**, o. (metaal), Mnl. *stael* + Ohd. *stahal* (Mhd. *stahel*, Nhd. *stahl*), Ags. *stýl* (Eng. *steel*), On. *stál* (Zw. *stål*, De. *staal*) + Pruis. *stakla*.

3\. **Staal**, v. (stengel), Mnl. *stale* + Eng. id., bijvorm van *steel*.

Staan, ono. w., Mnl. *staen*, Os. *stân* + Ohd. id. (Mhd. id.), Ofri. id., Zw. *stå*, De. *staae* : van Germ. $\sqrt{}$STA, die ook nog voorkomt in *stad*, *steeds*, enz. + Skr. $\sqrt{}$*sthâ*, Gr. ἱστάναι, Lat. *stare*, Osl. *stati* : Idg. $\sqrt{}$STHA. Een bijvorm *stai* vindt men in Ohd. *stên* (Mhd. id., Nhd. *stehen*). Een afgeleide $\sqrt{}$STAND vertoont zich in al de Germ. talen bij 't præter. en v. d., en in de meeste bij den infin. : Os. *standan*, Ohd. *stantan* (Mhd. *standen*), Ags. *standan* (Eng. *to stand*), Ofri. *stonda*, On. *standa*, Go. *standan*.

Staar, v. + Hgd. *star* : een moderne vorming uit **staarblind* : z. STERBLIND.

Staart, m., Mnl. *stert* + Ohd. *sterz* (Mhd. id., Nhd. id.), Ags. *steort* (Eng. *start*), On. *stertr* (Zw. *stjert*, De. *stiert*).

Staat, m., Mnl. *staet*, gelijk Hgd. *staat*, Eng. *state*, Fr. *état*, uit Lat. *statum* (*-us*), afgel. van 't v. d. van *stare* : z. STAAN.

Staatsie, v., uit Lat. *statio* (z. 2. STATIE), met de kerkelijke bet. : plechtigheden bij een ommegang.

Stad, v., Mnl. *stat*, Os. *stad* + Ohd. *stat* (Mhd. id., Nhd. *statt* en *stadt*), Ofri. *sted*, Go. *staþs* : van denz. wortel als *staan* met de bet. van *standplaats*; eerst in 't Mnl. en in 't Mhd. komt de bet. *stad* op (z. STEDE).

Stade (te), bijw., datief van Mnl. *stade* + Ohd. *stata* (Mhd. *stat*, Nhd. in den datief *zustatten*) = gelegenheid : niet identisch met, maar van denz. oorspr. als *stad*.

Stadhouder, m. + Hgd. *statthalter* : met *stad* = plaats.

Stadig, bijv., Mnl. *stadich* + Hgd. *stetig* : afgel. van **stade* + Ohd. *stâti* (Mhd. *stæte*, Nhd. *stet*) = vast, bestendig, van denz. oorspr. als *stad* en *stade*. Hierbij ook een subst. *stade* = stut, van waar Fr. *étai*.

Staf, m., Mnl. id., Os. id. + Ohd. *stap* (Mhd. id., Nhd. *stab*), Ags. *stæf* (Eng. *staff*), Ofri. *stef*, On. *stafr* (Zw. *staf*, De. *stav*), Go. *stafs* : van denz. wortel als *staven*.

Stag, o. + Hgd., On., Zw., De. id. + Skr. *stak* = steunen, Lith. *stokas* = paal.

Staggelen, ono. w. + Eng. *to stagger*, On. *stakra* : intensief van *steken*.

Staken, o. w. (stilhouden) : denom. van *staak*.

Staket, o., uit Fr. *estaquette*, dim. van Ofra. *estaque* (thans *estache*) : z. STAAK.

Stakker, m., van dial. *stakkelen*, bijvorm van *staggelen*.

1. **Stal**, o. (voor dieren), Mnl. *stal* + Ohd. *stal* (Mhd. id., Nhd. *stall*), Ags. *steall* (Eng. *stall*), Ofri. *stal*, On. *stalr* (Zw. *stall*, De. *staldr*) : van Germ. √STAL, die met √STAND een uitbreiding is van √STA + Skr. *sthâla*, Lith. *stalas* : Idg. √STHAL, z. STAAN. De eerste bet. van *stal* is *standplaats*. Uit het Germ. komt Fr. *étal*, *étau* en *étalon* (= stalhengst).

2. **Stal**, m. (standplaats) : hetz. als 1. *stal* met de oorspr. beteekenis.

Stalle, v. (paardenpis), verbaalabstr. van *stallen* + Mhd. id., Eng. *to stale*, Zw. *stalla*, De. *stalle* : oorspr. onzeker; men brengt het tot 2. *stal*, als = stilhouden om te wateren.

Stam, m., Mnl. id., Os. *stamn* + Ohd. *stam* (Mhd. id., Nhd. *stamm*), Ags. *stemn* (Eng. *stem*), On. *stafn* (Zw. *stam*, De. *stamme*) + Gr. *στάμνος* (= wijnkroeg, d. i. staander), Ier. *tamon* (d. i. **stamon* = boomstam) : van √STHA : z. STAAN.

Stamelen, stameren, ono. w. + Hgd. *stammeln*, Eng. *to stammer*. On. *stamma* : denom. van adj. **stamel*, Ohd. *stammal*, Ags. *stamur*, afgel. van een primitief **stam*, On. *stam-r*, Go. *stamm-s* = stamelend, verwant met *stom* en *onstuimig*.

Stamet, o., uit Fr. *estamette*, dimin. van *estame*, Lat. *stamen* = draad, een afleid. van *stare* : z. STAAN.

Stamijn, v., uit Fra. *estamine*, van Lat. *stamineam* (-*ea*), zelfst. gebr. vr. adj. afgel. van *stamen* : z. STAMET.

Stampeien, on. w., met Rom. suffix, van *stampen*.

Stampen, ono. w., Mnl. id. + Ohd. *stampfôn* (Mhd. *stampfen*, Nhd. id.), Ags. *stempan* (Eng. *to stamp*), On. *stappa* (Zw. *stampa*, De. *stampe*) + Skr. *stamba* = staak, Gr. *στέμβειν* = met de voeten treden. Nog verwant met *stap* en *stempel*. Hieruit Fr. *estampe* en *étamper*.

Stand, m. + Hgd. id. : verbaalabstr. van **standen*, besproken bij *staan*.

Standaard, m., Mnl. *standaert*, gelijk Hgd. *standarte* en Eng. *standard*, uit Ofra. *estendard* (thans *étendard*), een afleid. van Mlat. *stendere*, Lat. *extendere* = uitspreiden (*ex* = uit, — *tendere* = rekken, van denz. oorspr. als *tenere*, *tenuis* : z. DUN).

Standelkruid, o. + Hgd. *stendelwurz* : van het werkw. **standen*, besproken bij *staan*. Men gebruikte de plant als aphrodisiaque.

Standje, o. + Hgd. *ständchen* : dimin. van *stand* in de bet. van *het blijven staan*.

Stang, v. + Ohd. *stanga* (Mhd. *stange*, Nhd. id.), Eng. *stang*, On. id. (Zw. *stång*, De. *stang*) : van denz. stam als 't enk. imp. van **stingen* + Ags. *stingan* (Eng. *to sting*), On. *stinga* (Zw. id., De. *stinge*) = steken : nasaleering van *steken*, *staak*.

Stank, m. + Hgd. *stank*, Ags. *stanc-*

(Eng. *stench*): van denz. stam als 't oude enk. imp. van *stinken*.

Stanniool, o., gelijk Hgd. *stanniol*, uit It. *stagnuolo*, dimin. van *stagno*, uit Lat. *stannum* = tin (z. d. w.).

Stap, m., Mnl. id. + Hgd. *stapfe*, Eng. *step*: verbaalabstr. van *stappen*, Mnl. id., Os. *stapan* + Ohd. *stapfôn* (Mhd. *stapfen*), Ags. *stapan*, Ofr. *stapa* + Osl. *stopa* = voetspoor: z. STAMPEN. Hieruit Fr. *estafette*.

Stapel, m., Mnl. id. + Ohd. *staffal* (Mhd. *staffel*, Nhd. id.), Ags. *stapol* (Eng. *staple*), Zw. *stapel*, De. *stabel*: een afleid. van *stap*. De bet. zijn: *stap*, *trap*, *grondvest*, *stellage*, *stapelplaats*, *hoop*. Hieruit Fr. *étape*.

Stapelzot, bijv.: 1e lid is *stapel* (bij Kil.) = krekel + Ohd. *-stapho* (Nhd. *-stäffel*), Ags. *-stapa*: behoort met de bet. springer bij *stap*.

1. **Star**, v.: z. STER.

2. **Star**, bijv. (stijf) + Hgd. *starr* + Skr. *sthira* = vast, Gr. *στερεός* = hard (z. STERBLIND en STERK).

Staren, o. w. + Ohd. *staren* (Mhd. *starn*, Nhd. *starren*), Ags. *starjan*, On. *stara*: denom. van 2. *star*.

Staroogen, o. w.: denomin. van de uitdr. *starre oogen*: z. 2. STAR.

Stater, m. (munt), uit Lat.-Gr. *stater*, van denz. wortel als *staan*.

1. **Statie**, v. (praal): z. STAATSIE.

2. **Statie**, v. (station), uit Fr. *station*, van Lat. *stationem* (*-io*) = stilstand, afgel. van 't v. d. van *stare*: z. STAAN.

Station, o.: z. 2. STATIE.

Statig, v., van *staat*.

Staven, o. w. + Ohd. *staben* (Mhd. id.) + Skr. *sthapay* = doen staan: van Idg. √STHAP, evenals √STHAND en √STHAL, een uitbreiding van √STHA: z. STAAN.

Staverzaad, o., naar den wetensch. naam *staphisagria*, van Gr. *σταφίς* = rozijn, en *ἄγριος* = wild.

Stede, stee, v., Mnl. *stede*, Os. *stedi* + Ags. *stede* (Eng. *stead*), Ofr. *sted*; daarnevens zonder *i* nom. en acc. Os. *stad*, Ohd. *stat*. Daar de regelm. nom. *steti* in 't Ohd. niet voorkomt, berust Nhd. *stätte* op het meerv. (z. STAD).

Steeds, bijw., uit Hgd. *stets*, dat met adverb. *s* afgel. is van het adj. *stet*, besproken bij *stadig*.

1. **Steeg**, v. (straatje), Mnl. *steghe* + Hgd. *steg*, *stege*, *stiege*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *stijgen* (z. d. w.).

2. **Steeg**, bijv. (stug) + Hgd. *stätig*, Eng. *steady* = vast, onbeweeglijk: afgel. van *stad* = plaats.

Steek, v., Mnl. *steke* + Hgd. *stich*: verbaalabstr. van *steken*.

Steel, m. + Ohd. *stil* (Mhd. id., Nhd. *stiel*), Ags. *stel* (Eng. *steal*) + Gr. *στελεός*, Lat. *stilus*: behoort bij 1. *stijl* en *stil*.

Steen, m., Mnl. id., Os. *stên* + Ohd. *stein* (Mhd., Nhd. id.), Ags. *stân* (Eng. *stone*), Ofri. *stên*, On. *steinn* (Zw. en De. *sten*), Go. *stains* + Gr. *στία* = kei, Osl. *stjena* = muur. — *Iem. den* (*eersten*) *steen werpen* naar Joh. VIII, 7; *steenen voor brood* naar Matth. VII, 9; *steen en been*, superlatief naar b.v. *steen en been zweren*, wat zinspeelt op de steenen altaarplaat met heiligenbeenderen.

Steerntje, o.: dial. diminut. van *ster*.

Steg, m. + Hgd. *steg*: z. 1. STEEG.

Stegel, m., Mnl. *steghel* + Ohd. *stigila* (Mhd. *stigele*), Ags. *stigel* (Eng. *stile*): van denz. stam als 't meerv. imp. van *stijgen*, dus = werktuig om te stijgen.

Steigeren, o. w. + Hgd. *steigern*: volgens de bet. frequent. van *stijgen* of denom. van *steiger*, dat op zijne beurt een afleid. is van *stijgen*.

Steil, bijv. + Ohd. *steigal* (Mhd. *steigel*, *steil*, Nhd. *steil*), Ags. *staegl*: van denz. stam als 't enk. imp. van *stijgen*.

1. **Stek**, v. (loot) + Hgd. *stecken*, Eng. *stick*: van *steken*; vergel. *stang* en *stok*. Hieruit Fr. *étiquette*.

2. **Stek**, o. (bergplaats), van *steken* = wegsteken.

Stekade, v., onder invloed van 1. *stek*, naar Sp. *estocada*, een afleid. van *estoque*, Fr. *estoc* = stootdegen, ontleend aan Germ. *stok*.

Stekeblind, bijv., met 1. *stek*: z. STOKBLIND.

Stekel, m., met *e* = *ă* + Ohd. *stachilla*, waarnevens *stahhulla* (Nhd. *stachel*, Nhd. id.): van denz. stam als 't enk. imp. van *steken*.

Steken, o. w., Mnl. id., Os. *stekan* + Ohd. *stehhan* (Mhd. *stechen*, Nhd. id.), Ofri. *steka* + Skr. √*tij*, Gr.

στίζειν, Lat. *in-stigare* (= ophitsen), Oier. *tigom*: Idg. √STEIG, die in het Germ. onder den vorm *stik*, *stek*, naar de *e*-klasse overging.

1. Stel, m. (stand), o. (stelling; reeks) + Hgd. *stelle*: verbaalabst. van *stellen*.

2. Stel, bijv. (oud) + Eng. *stale*: van *stallen*: z. STALLE.

Stelen, o. w., Mnl. id., Os. *stelan* + Ohd. id. (Mhd. *steln*, Nhd. *stehlen*), Ags. *stelan* (Eng. *to steal*), Ofri. *stela*, On. id. (Zw. *stjäla*, De. *stjæla*), Go. *stilan*.

Stellen, o. w., Mnl. id., Os. *stelljan* + Ohd. *stellen* (Mhd., Nhd. id.), Ags. *stellan*: denom. van *stal* (z. d. w.) + Skr. √*sthal*, Gr. στέλλειν (= bestellen): Idg. √STHAL: z. STAVEN.

Stelpen, o. w., Mnl. id. + Ohd. *stelpon*: van denz. oorspr. als *stulp*: z. d. w.

Stelt, v., Mnl. *stelte* + Ohd. *stelza* (Mhd. *stelze*, Nhd. id.), Meng. *stilte* (Eng. *stilt*), Zw. *stylta*, De. *stylte*.

Stem, v., Mnl. *stemme*, *stevene*, Os. *stemna* + Ohd. *stimma* (Mhd. *stimme*, Nhd. id.), Ags. *stemm*, *stefn* (Eng. *steven*), Ofri. *stemme*, On. *stefna* (Zw. *stämma*, De. *stemme*), Go. *stibna*: oorspr. onbek.

Stemmig, bijv. (ingetogen). van **stemmen* = terughouden + Hgd. id.: denom. van het adj. **stam*, besproken bij *stamelen*.

Stempel, m. + Mhd. *stempfel* (Nhd. uit Ndd. *stempel*): met *e* = *ă* van *stampen* (z. d. w.).

Stempen, o. w., bijvorm van *stemmen* (z. STEMMIG).

Stenden, m. meerv., dial. meerv. van *stand* + Hgd. *stände*.

Stenen, ono. w., Mnl. id. + Hgd. *stöhnen*, Ags. *stunjan* (Eng. *to stun*), On. *stynja* + Skr. √*stan*, Gr. στένειν, Osl. *stenati*, Lith. *steneti*.

Steng, v. + Hgd. *stenge*: met *e* = *ă*, afleid. van *stang*.

Stengel, m. + Hgd. *stengel*: met *e* = *ă* dimin. van *stang*.

Steppe, v., gelijk Hgd., Eng., Fr. id., uit Ru. *stepj*.

Ster, v. (hemellichaam), Mnl. *sterre*, Os. *sterro* + Ohd. *sterno* (Mhd. *sterne*, Nhd. *stern*), Ags. *steorra* (Eng. *star*), Ofri. *stera*, On. *stjarna* (Zw. *stjerna*, De. *stjarne*), Go. *stairno* + Skr. *star* en *tara*, Zend. *stare*, Arm. *astl*, Gr. ἀστήρ, Lat. *stella* (d. i. **sterla*, **sterula*), We. *steren*.

Sterblind, bijv., Mnl. *staerblint* + Ohd. *starablint* (Mhd. *starblint*, Nhd. *starblind*) Ags. *stærblind*, Ofr. *starublind*, On. *starblindr*: het eerste lid is 2. *star* (z. d. w.)

Sterk, bijv., Mnl. *sterc*, Os. *stark* + Ohd. *starc* (Mhd. id., Nhd. *stark*), Ags. *stearc* (Eng. *stark*, *starch*), Ofri. *sterk*, On. *sterkr* (Zw. *stark*, De. *stærk*) + Lith. *stregti* = stijf worden, van Idg. √STERG, Germ √STERK, een uitbreiding van √STER (z. 2. STAR).

Sterling, m. + Hgd., Eng. id.: men ziet het aan voor een aphærese uit *oosterling* (als komende van de *Hanze*), maar dit is zeer twijfelachtig.

Stern, m., uit Lat. *sterna*.

Sterven, ono. w., Mnl. id., Os. *sterban* + Ohd. *sterban* (Mhd. *sterben*, Nhd. id.), Ags. *steorfan* (Eng. *to starve*), Ofri. *sterva*, On. *starfa* (= zich vermoeien, pogen).

1. **Steunen**, ono. w. (zuchten): z. STENEN.

2. **Steunen**, o. w. (leunen), Mnl. *stonen* + Zwits. *stunen* (waaruit Hgd. *staunen*): van denz. w. als *stutten* en Hgd. *stauen*.

Steur, m., Mnl. *store* + Ohd. *sturjo* (Mhd. *stüre*, Nhd. *stör*), Ags. *styrja*, Zw. en De. *stör*. Hieruit Fr. *esturgeon* (Eng. *sturgeon*).

Steuvelen, ono. w., frequent. van *stuiven*: vergel. *het stuift er*.

Stevel, m., gelijk Hgd. *stiefel*, uit Mlat. *stivale* (It. id.), zelfst. gebr. onz. van Lat. *æstivalis*, het adj. van *æstas* = zomer (z. EEST); dus, zomerschoen.

Steven, m. (van een schip), Mnl. id. + Ags. *stæfn* (Eng. *stem*), On. *stafn* (Zw. *ståf*, De. *stævn*): niet hetz. w. als *stam*. Hieruit Hgd. *steven*.

Stevig, bijv.: een afleid. van den zwakken stamgraad van *stijf*.

Stichel, v. (slagboom) + Hgd. *stichel* = spitse staak: van *steken*.

Stichten, o. w., Mnl. id., Os. *stihtan*, *stifton* + Ohd. *stiften* (Mhd., Nhd. id.), Ags. *stihtan*, Ofri. *stifta*, On. *stétt* (= vloer): van denz. wortel als *stijgen*; de vormen met *ft* zijn contaminaties.

Stief-, in samenst. met verwantschapsnamen, Mnl *stief-* + Ohd. *stiuf-* (Mhd. *stief-*, Nhd. id.), Ags. *stéop-* (Eng. *step-*). Ofri. *stiap-*, On. *stiup-* (Zw. *styf-*, De. *stiv-*) : niet verder na te gaan. Ohd. *stiufen*, Ags. *astypan* = berooven, lichten over de oorspr. bet. niet in. De Ndl. vorm moest *stiep* zijn; maar in sommige dial. (o. a. Fri. en Vla.) is er steeds assim. van de *p* met de volgende kons., dus : *stief-fader*, *stiem-moeder*, enz.; de Ndl. vormen zijn dan analogievormen van dit *stief-fader*.

Stiel, m., Mnl. *stijl*, uit Lat. *stilum* (-*us*) = 1. schrijfstift, 2. schrijfwijze, 3. manier (z. STEEL).

Stier, m., Mnl. id. + Ohd. *stior* (Mhd. *stier*, Nhd. id.), Ags. *stéor* (Eng. *steer*), On. *stjorr*, met bijvorm *þjorr* (Zw. *tjur*, De. *tyr*), Go. *stiur* + Zend. *staora*, Gr. ταῦρος, Lat. *taurus*, Osl. *turŭ*. Overigens verwant met Ohd. *stûri*, Ags. *stór*, On. *stórr* (Zw. en De. *stor*) = groot + Skr. *sthura* = groot, volwassen, machtig.

Stieren, o. w. : z. STUREN.

Stiet, v., Mnl. id. : z. STUIT.

1. **Stift**, v. (stilet), uit het Hgd. : Ohd. *steft* (Mhd. *steft*, *stift*, Nhd. *stift*), van denz. wortel als STIJF.

2. **Stift**, o. (sticht), uit Hgd. id., van *stiften* : z. STICHTEN.

Stijf, bijv., Mnl. id. + Mhd. *stîf* (Nhd. *steif*), Ags. *stîf* (Eng. *stiff*), Ofri. *stêf*, On. *stîfr* (Zw. *styf*, De. *stiv*) + Lat. *stipes* = staak, Lit. *stipti* = stijf worden.

Stijg, v. en o. (twintigtal) + Hgd. *stiege*, Krimgot. *stega*; — men brengt het tot Mnl. *stije* = stal voor kleinvee. varkenskot (als bevattende gewoonlijk 20 stuks) + Ohd. *stîga* (Mhd. *stîge*), Ags. *stigo* (Eng. *sty*), On. *stîa* (Zw. id., De. *sti*), dat van denz. wortel komt als *stijgen*.

Stijgen, ono. w., Mnl. *stighen*, Os. *stîgan* + Ohd. id. (Mhd. *stîgen*, Nhd. *steigen*), Ags. *stigan* (Eng. *to sty*), Ofri. *stîga*, On. *stîga* (Zw. id., De. *stige*), Go. *steigan* + Skr. √*stigh*, Gr. στείχειν = gaan, Lat. *ve-stigium* (= voetspoor), Oier. *tiagaim* = ik ga, Osl. *stignonti* = snel gaan, Lith. *staiga* = haastig, Lett. *staigat* = gaan : Idg. √STEIGH.

1. **Stijl**, m. (deurpost) + Ndd. *stile* : van denz. wortel als *steel*.

2. **Stijl**, m. (schrijfstift, enz.), uit Lat. *stilum* (-*us*) : z. STIEL.

Stikdonker, bijv., met 1. *stek* : z. STOKBLIND.

1. **Stikken**, o. w. (naaien) + Hgd. *sticken*, Eng. *to stitch* : intens. van *steken*.

2. **Stikken**, o. w. (versmachten) + Hgd. *sticken* : hetz. w. als 1. *stikken*. Het bet. het blijven steken van den adem.

Stil, bijv., Mnl. *stille*, Os. *stilli* + Ohd. id. (Mhd. *stille*, Nhd. *still*), Ags. *stille* (Eng. *still*), Ofri. *stille*, Zw. *stilla*, De. *stille* : van denz. wortel als *stal*, *stellen*, *stollen*.

Stinken, o. w., Mnl. id. + Ohd. *stinchan* (Mhd. *stinken*, Nhd. id.), Ags. *stincan* (Eng. *to stink*). In 't Ohd. en Ags. bet. het zoowel *goed* als *slecht ruiken*.

Stip, v., verbaalabstr. van *stippen* : z. STIPPELEN.

Stippelen, o. w. + Eng. *to stipple* : frequent. van *stippen* + Hgd. *steppen* : intens. van denz. wortel als 1. *stift*, *stijf*.

Stippen, o. w. (indoopen) + Eng. *to steep*, On. *steypa* (Zw. *stöpa*, De. *stöbe*) : wellicht van 2. *stuipen*.

Stipstappen, o. w., reduplicatie met ablaut van *stappen*, wegens de bewegingen der beenen bij het keilen.

Stipt, bijv., met parag. *t*, bij Vondel en Bredero *stip* : is het subst. *stip*; verg. Fr. *ponctuel*.

Stobbe, v. + Ndd. *stubbe*, Ags. *styb* (Eng. *stub*), On. *stubbi* (Zw. *stubbe* De. *stub*) : wellicht in verband met *staf* en *stijf*.

Stoeien, o. w. + Oostfri. *stojen* : staat het voor *stoeden*, dan kan het denomin. zijn van **stoede* = kudde paarden (z. STOETERIJ en vergel. het Hgd. synon. *kälbern*).

Stoel, m., Mnl. id., Os. *stôl* + Ohd. *stuol* (Mhd. id., Nhd. *stuhl*), Ags. *stól* (Eng. *stool*), Ofri. *stól*, On. *stóll* (Zw. en De. *stol*), Go. *stols* + Skr. *sthanu* = paal, Gr. στήλη = zuil, Osl. *stolŭ* = stoel, Lith. *stalas* = tafel : staat tot *stal* als *voer* tot *varen*.

Stoep, m., Os. *stôpa* + Ohd. *stuofa* (Mhd. *stuofe*, Nhd. *stufe*) = trap, staat tot *stap* als *stoel* tot *stal*. Hieruit (Amer.) Eng. *stoop*.

Stoepje, o. (stadssoldaat), ouder Nndl. *stoep*, verkort uit de schertsende samenstelling *stoepschijter* (bij Bredero); dus die niet als de andere soldaten in het veld moet, maar slechts hoeft te *stoepenen*, d. i. op zijn stoep blijven.

1. **Stoet**, v. : z. 1. STUIT.

2. **Stoet**, m. (menigte), Mnl. id. : oorspr. onbek.

Stoeterij, v., naar het Hgd. *stute* = merrie, Ohd. *stuota* (Mhd. *stuote* = kudde paarden) + Ags. *stód* en *stéda* (Eng. *stud* = kudde paarden, *steed* = hengst), On. *stód* en *stedda* + Osl. *stado*, Lith. *stodas* = kudde paarden : een afleid. van √STHA : z. STAAN.

Stoethaspel, m. : oorspr. onbek.

1. **Stof**, v. (materie, weefsel), Mnl. *stoffe*, gelijk Hgd. *stoff*, Eng. *stuff*, uit Ofra. *estoffe* (thans *étoffe*), van onbek. oorspr.

2. **Stof**, o. (stuifzand), Mnl. id. + Ohd. *stoup* (Mhd. id., Nhd. *staub*) : van denz. stam als 't meerv. imp. van *stuiven*. — Hierbij de uitdr. *stof en asch*, naar Gen. III, 19.

Stoffel, m. + Hgd. id. : uit *Christoffel*, naar de plompe oude beelden van den Heilige van dien naam.

Stoffen, o. w. (snoeven), dial. *stoeven*, staat tot *stuiven*, als *snoeven* tot *snuiven*.

Stok, m. (in alle bet.), Mnl. *stoc* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd *stock*), Ags. *stocc* (Eng. *stock*), On. *stokkr* (Zw. *stock*, De. *stok*) : z. STUK.

Stokblind, -donker, -dood, -doof, bijv. : analogievormen naar *stokstijf* : vergel. *bloedarm*.

Stokebrand, m. : een samenst. als *brekespel*.

1. **Stoken**, o. w. (vuur onderhouden), Mnl. id. + Hgd. *stochen*, dial. Eng. *to stoke* : afleid. van *steken*.

2. **Stoken**, o. w. (de tanden zuiveren) + Hgd. *stochern* : hetz. w. als 1. *stoken*.

Stokgeld, o., met *stok* = zekere belasting.

Stokgoed, o., met *stok* = stam.

Stokhouder, m. : vergel. *verkoopen met den stok*.

Stokkaart, v., met *stok* = overblijvende kaarten, Fr. *talon*.

Stokken, o. w. + Hgd. *stocken* : intens. van *steken*.

Stokman, m. + Hgd. *stockmeister*; het eerste lid is *stok* = 1. strafwerktuig (z. STOK en vergel. BLOK), 2. gevang waar men in den *stok* gespannen wordt.

Stoknar, m., **stokoud**, bijv. : z. STOKBLIND.

Stokpaard, o. + Hgd. *steckenpferd* : stok die tot paard dient.

Stokvisch, m. + Hgd. *stockfisch* : kabeljauw die aan den stok, d. i. stang van het schip, gedroogd wordt.

Stolksch, bijv. : naar het dorp *Stolkwijk*.

Stollen, o. w. + Hgd. id. : een afleid. met ablaut, van denz. wortel als *stil*.

Stolp, v. : z. STULP.

Stolts, m. + Hgd. *stolleisen*, voorts Hgd. *stollen* = met den stolts lenig maken.

1. **Stom**, bijv. (sprakeloos), Mnl. id., Os. *stum* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *stumm*), Ofri. *stum* : vertoont den zw. graad van denz. wortel als **stam* waarover bij *stamelen*.

2. **Stom**, m. (wijn) + Eng *stum* : naar de Fr. uitdr. *du vin muet* : dus hetz. als 1. *stom*.

Stommel, m. + Hgd. *stummel* : eigenl. een zelfst. gebr. adj, afgel. met assim. der *mp* tot *mm* van 1. *stomp*. — Van hier *stommelen* : vergel. *struikelen*.

1. **Stomp**, bijv., m. en v. (bot, afgeknot voorwerp, kleine mast), Mnl. id. + Ohd. *stumpf* (Mhd., Nhd. id.), Meng. *stumpe* (Eng. *stump*), On. *stumpr* (Zw. en De. *stump*) + Skr. *stambha*, Gr. *στύπος*, Lith. *stambras* = afgeknot voorwerp, stam.

2. **Stomp**, m. (stoot) : met ablaut van *stampen*.

Stond, m., Mnl. *stonde*, Os. *stunda* + Ohd. *stunta* (Mhd. *stunde*, Nhd. id.), Ags. *stund* (Eng. *stound*), Ofri. *stunde*, On. *stund* (Zw. en De. id.) : van denz. stam als 't imp. van **standen* (z. STAAN), dus = rustpunt.

1. **Stoof**, v. (oven), Mnl. *stove* + Ohd. *stuba* (Mhd. *stube*, Nhd. id.), Ags. *stofe* (Eng. *stove*), On. *stofa* (Zw. *stufva*, De. *stue*). De bet. zijn : verwarmbare kamer, badkamer, enz. Het woord drong in 't Slav., Lith., Finn. en Rom. (Fr. *étuve*).

2. **Stoof**, bijv. (ter neer) : van *stuiven*, zooveel als *neergestoven*.

Stool, v., Mnl. *stole*, gelijk Hgd., Eng.

id., Fr. *étole*, uit Mlat. *stolam* (-*a*), van Gr. *στολή* = uitrusting, kleed, van *στέλλειν* = bestellen, uitrusten (z. STELLEN).

Stoom, m., Mnl. id. + Ags. *steam* (Eng. id.): oorspr. onbek.

Stoop, v., Mnl. id. + Ohd. *stouf* (Mhd. id., dial. Nhd. *stauf*), Ags. *stéap* (Eng. *stoop*, *stoup*), On. *staup* (Zw. *stop*, De. *stob*).

Stooten, o. w., Mnl. *stoten*, Os. *stôtan* + Ohd. *stôzan* (Mhd. *stôzen*, Nhd. *stoszen*), Ofri. *stêta*, Go. *stautan* + Skr. $\sqrt{tud}$, Lat. *tundere*: beide met aphæ-rese der *s*.

Stooter, m. (munt): oorspr. onbek.

Stoppel, m., Mnl. *stoppele* + Ohd. *stupfila* (Mhd. *stupfel*, Nhd. uit Ndd. *stoppel*), Eng. *stubble*: afgel. van een werkw. **stoppen* = steken, uitsteken + Ohd. *stopfôn* (Mhd. *stupfen*), On. *stupa*, waartoe ook Eng. *steep* = steil en *steeple* = toren, behooren. Hieruit Fr. *étouble*.

1. **Stoppen**, o. w. (toestoppen), Mnl. id. + Mhd. *stopfen* (Nhd. id.), Ags. *stoppjan* (Eng. *to stop*), Zw. *stoppa*, De. *stoppe*: oorspr. onzeker. Men neemt gewoonlijk aan dat het ontleend is aan Mlat. *stuppare*, denom. van Lat. *stuppa* (Fr. *étoupe*) = werk van touw + Gr. *στύπη*.

2. **Stoppen**, ono. w. (stilhouden), uit Eng. *to stop* = stoppen, tegenhouden: z. 1. STOPPEN.

Store, v. (rolgordijn), uit Fr. id. van Lat. *stoream* (-*ea*) = vlechtwerk.

Storen, o. w., Mnl. id. + Ohd. *storen* (Mhd. *stœren*, Nhd. *stőren*), Ags. *styrjan* (Eng. *to stir*): niet verder op te sporen.

Stork, m. + Ohd. *storah* (Mhd. *storch*, Nhd. id.), Ags. *storc* (Eng. *stork*), On. *storkr* (Zw. en De. *stork*) + Gr. *τόργος* (= gier), Osl. *stĭrkŭ* (= stork).

Storm, m., Mnl. id., Os. *storm* + Ohd. *sturm* (Mhd., Nhd. id.), Ags. *storm* (Eng. id.), On. *stormr* (Zw. en De. *storm*): behoort bij *storen* en *stuursch*.

Storneeren, o. w., gelijk Hgd. *stornieren*, uit It. *stornare* = afkeeren (*s* = Lat. *ex-* = uit, — *tornare*: z. TURNEN).

Stort, o. (ijzer in bladen) + Ndd. *stőrt*, Hgd. *sturzblech*: blik waarvan men **storten* maakt. — **Stort* = deksel + Hgd. *stürze*: van *storten* = omkeerend bedekken.

Storten, o. w., Mnl. id. + Ohd. *sturzen* (Mhd. *stürzen*, Nhd. id.), Eng. *to start*: oorspr. onbek.

Stotteren, ono. w. + Hgd. *stottern*, Eng. *to stutter*: intens. van *stooten*.

1. **Stout**, bijv. (driest), Mnl. id. + Ohd. *stolz* (Mhd., Nhd. id.), Ofri. *stult*, On. *stoltr*: oorspr. onbek. Uit Mnl. *stout* komt Eng. id. = sterk.

2. **Stout**, v. (bier), uit Eng. id.: is het Eng. adj. *stout* zelfst. gebr.: z. 1. STOUT.

Stouwen, o. w.: z. STUWEN.

Stoven, o. w. (koken) + Eng. *to stew*: denom. van 1. *stoof*. Hieruit Fr. *étuver*.

Straal, m., Mnl. *strael* + Ohd. *strala* (Mhd. *strale*, Nhd. *strahl*), Ags. *stræl* + Osl. *strjela* = pijl.

Straam, m.: z. STRIEM.

Straat, v., Mnl. *strate*, gelijk Hgd. *strasze*, Eng. *street*, uit Mlat. *stratam* (-*a*), zelfst. gebr. vr. v. d. van Lat. *sternere* = strooien (z. d. w.), plaveien.

1. **Straf**, v. (vergelding), Mnl. *straffe*, uit Mhd. *strafe* (Nhd. id.): oorsp. onbek., komt elders niet voor; den Ndl. vorm vindt men in Mnl. *logenstrepen*; vergel. *treffen*.

2. **Straf**, bijv. (sterk), waaruit Hgd. *straff*: oorsp. onbek.; toch wel verwant met *stram*, *strak*, *stroef*.

Strak, bijv., Mnl. *strac* + Mhd. id. (Nhd. *strack*), Ags. *stræc*: staat tot *strijken* als *glad* tot *glijden*.

Straks, bijw. + Hgd. *stracks*: met adverb. *s*, van *strak*.

Stram, bijv. + Hgd. *stramm*: z. 2. STRAF.

Stramien, v., Kil. *stamijne*: z. STAMIJN.

Strand, o. + Ags. id. (Eng. id.), On. *strőnd* (Zw. en De. *strand*). Hieruit Hgd. *strand*. Het Mnl. had *stranghe*.

Strang, o. en v.: z. STRAND en 1. STRENG.

1. **Streek**, v. (landstreek), Mnl. *streke* + Hgd. *strich*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *strijken* = zich uitstrekken.

2. **Streek**, m. (list): zelfde vorming als 1. *streek*, nl. van 't enk. imp. van *strijken* = aanraken, slaan. Vergel. Hgd. *streich* en Eng. *stroke*.

Streelen, o. w. + Hgd. *streicheln*: factit. van *strijken*, met frequent. suffix.

Streem, m.: z. STRIEM.

Streen, v., Mnl. *strene* + Ohd. *streno*

(Mhd. *strene*, Nhd. *strähne*); hieruit Eng. *strand* : z. STRIEM.

Streep, v., Mnl. *strepe* + Eng. *strip*; daarnevens met ablaut Hgd. *streif*.

Strek, bijv. : z. STRAK.

Strekel, m. : van denz. stam als 't meerv. imp. van *strijken*.

Strekken, o.w., Mnl. *strecken* + Ohd. *strecchen* (Mhd. *strecken*, Nhd. id.), Ags. *streccan* (Eng. *to stretch*), Zw. *sträcka*, De. *strække* : denom. van *strak*.

Stremmen, o. w., Mnl. id. : denom. van *stram*.

1. **Streng**, v. (koord), Mnl. *stringhe* + Ohd. *strang* (Mhd., Nhd. id.), Ags. *streng* (Eng. *string*), On. *strengr* (Zw. *sträng*, De. *stræng*): het is het zelfst. gebr. adj. 2. *streng* : z. d. w.

2. **Streng**, bijv. (gestreng), Mnl. *strenghe*, Os. *strengi* + Ohd. id. (Mhd. *strenge*, Nhd. *streng*), Ags. *strong* (Eng. id.), On. *strangr* (Zw. *sträng*, De. *streng*) + Gr. στραγγός = gewrongen, Lat. *stringere* = ineendringen, Osl. *strišti*.

Streumelen, o. w. : met frequent. suffix, van *striem*, dus = met striemen binden.

Streuvelen, o. w. + Mhd. *striubeln*: frequent. van **struiven* = stijf staan + Ohd. *strûben* (Nhd. *sträuben*): z. STROEF.

Streven, o. w., Mnl. id. + Mhd. *streben* (Nhd. id.). Hieruit Ofra. *estriver* en Eng. *to strive*.

Stribbelen, o. w., met frequent. suffix, intensief van *streven*.

Striem, v., Mnl. *strieme* + Ohd. *strîmo* (Mhd. *strieme*, Nhd. id.): verwant met *streen*.

Strijd, m., Mnl. *strijt*, Os. *strîd* + Ohd. *strît* (Mhd. id., Nhd. *streit*), Ags. *strîð*, Ofri. *strîd*, On. *strîð* : verbaalabstr. van *strijden* : Germ. √STREID, met epenthet. *t* tusschen *s* en *r* + Skr. *sridh* = vijand.

Strijken, o. w., Mnl. *striken* + Ohd. *strîhhan* (Mhd. *strîchen*, Nhd. *streichen*), Ags. *strîkan* (Eng. *to strike*), Ofri. *strîka*, Go. subst. *striks* (= 2. streek) : van denz. wortel als 2. *streng*.

Strik, m., Mnl. *strec* + Ohd. *stric* (Mhd. id., Nhd. *strick*): verder verwantschap onzeker; behoort toch bij 1. STRENG.

Strikkel, v., voor **sprikkel*, uit Mlat. *spergulam* (-*a*): z. SPURRIE.

Strikt, bijv., gelijk Hgd., Eng. *strict*, uit Fr. id., van Lat. *strictum* (-*us*), v. d. van *stringere* : z. 2. STRENG.

Strippen, o. w. : denom. van *streep*.

Strips, v. : schertsend gevormd van *streep*.

Strobbe, v., **strobbelen**, ono. w. : z. STRUWEEL en STRUIKELEN.

Stroef, bijv. + Ndd. *struf*, Mhd. *strûp* (dial. Hgd. *straub*), voorts verwant met Hgd. *sträuben* : z. STREUVELEN.

Stroel, m., verbaalabstr. van *stroelen*, *struilen* (z. d. w.).

Strompelen, o. w. : z. STRUIKELEN.

Stronk, m., Mnl. *stronc* + Ndd. *strunk* : nasaleering van *struik*.

Stronkelen, o. w. : z. STRUIKELEN.

Stront, v., Mnl. id. + Ndd., Hgd. *strunt*. Hieruit Fr. *étron*.

Stroo, o., Mnl. *stro*, Ondd. *strô* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *stroh*), Ags. *streaw* (Eng. *straw*), Ofri. *strê*, On. *strá* (Zw. *strå*, De. *straa*) + Lat. *stra-men* : verwantschap met *strooien* is zeker, maar niet duidelijk.

Stroof, v., Mnl. *strofe*, gelijk Hgd., Eng., Fr. *strophe*, door Lat., uit Gr. στροφή = wending, keerpunt, van στρέφειν = draaien.

Strooien, o. w., Mnl. id., Os. *strewjan* + Ohd. *strewen* (Mhd. *ströuwen*, Nhd. *streuen*), Ags. *streowjan* (Eng. *to strew*), Ofri. *strewa*, On. *strá* (Zw. *strå*, De. *ströe*), Go. *straujan* + Skr. √*str*, Gr. στορέννυμι, Lat. *sternere*, præter. *stravi*, Osl. *strjeti* = uitspreiden : Idg. √STER.

Strook, v., van **struiken* (z. 1. STROOKEN), gelijk *streek* van *strijken*.

1. **Strooken**, o. w. (streelen), ouder Nndl. id. : factit. van **struiken*, Os. *striokan* + On. *strjuka* : verwant en synom. met *strijken*.

2. **Strooken**, o. w. (overeenkomen): overdrachtelijke toepassing van 1. *strooken*.

Stroom, m., Mnl. id., Os. *strôm* + Ohd. *stroum*, *strûm* (Mhd. *strûm*, *strôm*, Nhd. *strom*), Ags. *stream* (Eng. id.), Ofri. *strâm*, On. *straumr* (Zw. en De. *ström*): Germ. √STREU, met epenthet. *t* tusschen *s* en *r* + Skr. √*sru* = vloeien, Gr. ῥεῖν (d. i. **srew-ein*) = vloeien, en ῥεῦμα = stroom, Lat. *Roma*

(d. i. **sroma*) = de stroomstad, Oier. *sruaim*, Osl. *struja* = stroom : Idg. √SREU.

1. **Stroop**, v. (siroop), gelijk Hgd. *sirup*, Eng. id., uit Fr. *sirop*, van Sp. *xarope*, van Ar. *sjarâb*, afgel. van *sjariba* = hij dronk.

2. **Stroop**, m. (roof), van *stroopen*, Mnl. *stropen*, waarnevens Mhd. *ströufen* (Nhd. *streifen* : *ei* = *ău*), Ags. *strýpan* (Eng. *to strip*). De bet. is aftrekken, villen, berooven.

Strop, m., Mnl. *strop* + Ndd., Hgd. *struppe*, ook Hgd. *strupf*, Ags. *stropp* (Eng. *strap*), Zw. *stropp*, De. *strøppe* : verbaalabstr. van dial. *stroppen* = aftrekken, toetrekken, het intensief van *stroopen* : z. 2. STROOP. Niet verwant met Lat. *struppus* (Fr. *étrope*), dat echter invloed op de bet. kan gehad hebben.

Strot, m., Mnl. *strote*, *storte* + Mhd. *strozze*, Ofri. *strot*. Hieruit It. *strozza*. Daarnevens zonder *s* : Hgd. *drossel*, Eng. *throat*, On. *þrotu*.

Strubbelen, ono. w. : z. STROBBELEN.

Struif, v., ouder Nndl. *struive* + Hgd. *straube* : bij *stroef*.

Struik, m., Mnl. *struuc* + Mhd. *strûch* (Nhd. *strauch*) : z. STRONK.

Struikelen, ono. w., Mnl. *strukelen* + Hgd. *straucheln* : verband met *struik* is zeker; men vergelijke slechts *strobbelen* met *strobbe*, *strenkelen* met *stronk* en *strompelen* met dial. *stromp* (Mhd., Nhd. *strumpf*, nasaleering van *strobbe*); de bet. ware : over een hobbeligen grond gaan, d. i. die vol struiken en stronken is.

Struilen, ono. w., met bijvorm *stroelen*, ouder Nndl. *struilen* + Ndd. *strullen*, Hgd. *strudeln*; daarnevens met ablaut het Ohd. synon. *stredan*.

1. **Struis**, m. (vogel), Mnl. *struus*, gelijk Hgd. *strausz*, uit Lat. *struthio*, van Gr. *στρούθιον*, een afleid. van *στροῦθος* = vogel. Het Fr. *autruche* (waaruit Eng. *ostrich*) beantwoordt aan Lat. *avis struthio* = de vogel struis (voor *avis*, z. EI).

2. **Struis**, m. (bundel) + Hgd. *strausz*, On. *strútr*.

3. **Struis**, v. (loodwit), uit Fr. *céruse*, van Lat. *cerussam* (*-a*), een afleid. van *cera* = was + Gr. *κηρός*, Oier. *ceir*. Voor de epenthet. *t*, vergel. 1. *stroop*.

Struisch, bijv. : oorspr. onbek.

Strumpel, v., dimin. van dial. *stromp* = kous + Hgd. *strumpf* : hetz. w. als *stromp*, besproken bij *struikelen*. Toen de *hoos* (broek) aan de knieën in twee verdeeld werd, had men twee *strompen* (*stromp* = afgeknot voorwerp : vergel. Fr. *haut de chausse*, *bas de chausse*, waaruit Fr. *bas*; — vergel. ook Eng. *stocking* van *stock* = stok, stuk).

Struweel, o., met Rom. suff. van *strubbe*, *strobbe*.

Stuc, v., uit Fr. id., van It. *stucco* : z. STUK.

Studie, v., gelijk Hgd. *studium*, Eng. *study*, uit Lat. *studium* = ijver + Gr. *σπουδή*.

Stug bijv., een bijvorm van 2. *steeg*.

1. **Stuik**, m. (houtwerk) : verbaalabs. van *stuiken*.

2. **Stuik**, m. (schooven) + Ndd. *stuke*, Hgd. *stauche* : van *stuiken*.

Stuiken, o. w. (in alle bet.), ouder Nndl. *stuken*, Ondd. *stûkan*, Os. *stûkian* + dial. Hgd. *stauchen* = doen stijf staan + Lith. *stugti* : verwant met *steken*.

Stuinder, m., met epenthet. *d* van 2 STEUNEN.

Stuip, v., Mnl. *stupe* + Hgd. *staupe* : oorspr. onbek.

1. **Stuipen**, o. w. (geeselen), Mnl. *stupen*, denom. van Mnl. *stupe* = geeseling + Mhd. id. (Nhd. *staupe*), Ofri. *stûpa* : oorspr. onbek.

2. **Stuipen**, ono. w. (buigen), Mnl. *stupen* + Ags. *stûpjan* (Eng. *to stoop*), On. *stûpa* (Zw. id.) : verder verwantschap onzeker; z. STIPPEN.

1. **Stuit**, v. (boterham, broodje) + Ndd. *stute* : van *stuiten* = afknotten : vergel. *stutte* en z. STUITEN.

2. **Stuit**, v. (stuitbeen), Mnl. **stuet* en *stiet* + Ohd. *stiuz* (Mhd. id., Nhd. *steusz*, *steisz*) + Lat. *stiva*.

3. **Stuit**, m. (stoot, poos), verbaalabs. van *stuiten*, het factitif van *stooten* (*ui* = *ău*); vergel. Hgd. *stutzen*, On. *stytta*. Voor de overdrachtelijke bet. *pralen*, z. PRACHEN. Kluge echter leidt de bet. *pralen* af van de *gestutzte Kleider* (= bekrompen kleeren) des *stuiters*, daar *stutzen* ook bet. *korter maken*. Dan ware *stuiten*, *stutzen* = pralen, gevormd naar *stuiter*, *stutzer*.

Stuiter, m. (pocher) + Hgd. *stutzer* van *stuiten*, z. 3. STUIT.

Stuiteren, ono. w. : denom. van *stuiter* = knikker, dat een afleid. is van *stuiten*.

Stuiven, ono. w., Mnl. *stuven* + Ohd. *stiuban* (Mhd. *stieben*, Nhd. id.).

Stuiver, m. + Hgd. *stüber*, Eng. *stiver*, Zw. *styfver*, De. *styver* : oorspr. onbek.

1. **Stuk**, o. (brok), Mnl. *stuc*, Os. *stukki* + Ohd. *stucchi* (Mhd. *stücke*, Nhd. *stück*), Ags. *stycce*, On. *stykki* (Zw. *stycke*, De. *stykke*) : behoort bij *stok*, *stuiken*, met de bet. afgehouwen stuk, ook schors, korst, waarmee het in 't Rom..overging : It. *stucco* = gips. — Z. ook KRAAG.

2. **Stuk**, bijw. (kapot), is evenals *weg* verkort uit een adv. uitdr. met voorz. *aan* of *in*.

Stukadoor, m., uit It. *stuccatore*, afgel. van *stuccare*, het denom. van *stucco* : z. STUC.

Stul, v. + Ohd. *stollo* (Mhd. *stolle*, Nhd. id. = staak, spits, broodje) : van denz. wortel als *stellen*, *stal*, enz.

Stulp, v. (stolp, hut), waaruit Hgd. *stulpe* + On. *stolpi* = staak : van denz. wortel als *stelpen*. Van hier nog Hgd. *stülpen* = bedekken, tegenhouden.

Stumper, m. + Hgd. *stümper* : van 1. *stomp*.

Sturen, o. w., Mnl. *sturen*, *stieren* + Ohd. *stiuren* (Mhd. id., Nhd. *steuern*, onder invloed van *steuer* dat aan 't Ndd. [Ndl.] *stuur* ontleend is), Ags. *stýran* (Eng. *to steer*), Ofri. *stiora*, On. *stýra* (Zw. id., De. *styre*), Go. *stiurjan* : denom. van *stuur* = roer + Ohd. *stiura* (Mhd. *stiure*), Ags. *stéor*, enz. + Gr. σταυρός = paal, Lat. *re-staurare* = heroprichten.

Sturkelen, ono. w. + dial. Hgd. *sturcheln* : wel hetz. als *struikelen* : vergel. Hgd. *stolpern* = struikelen, met ons (dial.) *stolpen*, *stelpen* = stollen.

Stutte, v., van *stutten* : vergel. 1. *stuit* en 1. *stoet*.

Stutten, ono. w. + Hgd. *stützen* : intens. van *stuiten* : z. 3. STUIT.

Stuur, bijv. (stuursch), Mnl. *sture* (= geweldig, sterk) + Ohd. *stûri* : z. STIER.

Stuurboord, o. : z. BAKBOORD.

Stuursch, bijv. + Ndd. *stursk*, Hgd. *störrisch* : afleid. van *stuur*.

Stuwen, o. w. (opeenpakken) + Hgd. *stauen*, Eng. *to stow*, Zw. *stufva*, De. *stuve* = in zijn plaats dringen : denom. van Ags. *stów*, Ofri., On. *stó* = plaats, afleid. van √STA : z. STAAN.

Sudde, v. (moeras), Mnl. id. + Ndd. id., Ohd. *suti* (Mhd. *sute*, dial. Nhd. id.) : verder verwantschap onzeker.

Suf, bijv., verbaalabstr. van *suffen*, Mnl. id., Os. *swebjan* + Ohd. *swebben*, Ags. *swefjan* : intens. van **zweven* = slapen, Os. subst. *sweban* = slaap + Ags. *swefan*, On. *sofa* = slapen + Skr. *svapnas*, Gr. ὕπνος, Lat. *somnus* (d. i. **svepnus*) = slaap : Idg. √SWEP.

Suiker, v., gelijk Hgd. *zucker*, Eng. *sugar*, Fr. *sucre*, uit Mlat. *sucaram* (*-a*), van Ar. *sokkar*, van Perz. *sjakar*, waaruit ook Gr σάκχαρος en Lat. *saccharum*. Het Perz. *sjakar* komt van het Skr. *çarkarā*.

Suikerei, v., gelijk Eng. *succory*, door volksetym. vervormd uit Fr. *chicorée*, van Lat. *cichorium*, van Ar. *kichōrion*. De *suikerij* is de gerooste wortel der *cichorei*.

Suilen, ono. w. (in alle bet.), Os. *suljan* + Ohd. id. en *solôn* (Mhd. *süln* en *soln*), Ags. *soljan* en *syljan* : denom. van Ohd. *sol*, Ags. id. (Eng. *soll*) = poel.

Suizebollen, ono. w. : wijst op een eerste lid **suizen* = knikken of duizelig zijn, wel overdracht van 't volg. w.

Suizen, ono. w., Mnl. *susen* + Ohd. *sûsôn* (Mhd. *susen*, Nhd. *sausen*) + Skr. √*çus*, Lat. *susurrare*, Osl. *sysati* : van een onomat. stam *sûs*, verwant met *sus*.

Sukade, v. : alleen Nndl., oorspr. onb.

Sukkelen, ono. w. (onvast gaan, kwijnen), vroeger *tsukkelen* + Ndd. *suckeln*, *socken* : behoort bij *sjokken*.

Sul, m., verbaalabstr. van *sollen*, dus = die zich gewillig laat sollen. — *Sul* = een werktuig, is wel hetz. woord.

Sulfer, o. : z. SOLFER.

Sullen, ono. w. (glijden) : hetz. w. als *sollen*.

Sultan, m., vernieuwing naar Fr. id., uit Ar. *sultân* = zegevierend. Het Mnl. zei *soudaen*.

Sumak, v., door Fr., uit Sp. *zumaque*, van Ar. *summāg*, afgel. van *samaka* = hij was hoog.

Sumpen, ono. w., waarnevens zonder nasaleering Eng. *to sob* : onomat.

Surkel, surpel, v. : z. ZURKEL.

Surrogaat, o., naar het v. d. van Lat. *surrogare* = in de plaats kiezen (*sub* : z. OP, — *rogare* = vragen, kiezen).

Sus, tuss., Mnl. id. : onomat., verwant met *st* en *sûs* (z. SUIZEN). — Hiervan *sussen*.

Sutteren, o. w. + Hgd. *suttern* : intens. van *zieden*; vergel. ook *bezoedelen*.

Synagoge, v., door Lat. uit Gr. συναγωγή = vergadering, van σύν = samen en ἄγειν = drijven (z. AKKER).

T.

Taai, bijv. + Ohd. *zâhi* (Mhd. *zæhe*, Nhd. *zäh*), Ags. *tóh* (Eng. *tough*), uit Ug. **tanh*; daarnevens Os. *bitengi*, Ags. *getenge*, Ohd. *gizengi* = dichtbij, benauwd, On. *tengja* = vasthouden.

Taak, v., gelijk Eng. *task*, uit Fr. *tâche*, van Mlat. *taxam* (*-a*) = 1. taks (z. d. w.).

Taal, v., Mnl. *tale* = vertelling, spraak, Os. *tala* = getal + Ohd. *zala* (Mhd. *zal* = getal, vertelling, spraak, Nhd. *zahl* = getal), Ags. *talu* (Eng. *tale*), Ofri. *tale*, On. *tala* (Zw. *tal*, De. *tale*) : niet verder na te gaan. De eerste bet. was *optelling*.

Taan, v., uit Fr. *tan*, van Bret. *tann* = eik, den.

Taankring, m., **taanrond**, o., met den stam van *tanen* = verduisteren.

Taarling, m. : z. TEERLING.

Taart, v., uit Fr. *tarte*, bijvorm van *tourte*, Lat. *tortam* (*-a*) = gewrongen, gedraaid, vr. zelfst. gebr. v. d. van *torquere* : z. DRAAIEN.

Taarts, v., met bijvormen *teerts*, *teers* + Hgd. *teers* : oorspr. onbek.

Taats, v., uit dial. Fr. *tache*, dat met Prov. *tacho*, Sp. *tacon*, berust op Kelt. *tac*, *tach* = nagel, wellicht verwant met *tak*. Van *tache* is *attacher* een denom.

Tabak, v., in alle Europ. talen, uit Sp. *tabaco*, van de taal van Haïti, waar het de naam is van een gerold maïsblad, met tabak gevuld.

Tabbaard, m., uit Ofra. *tabard* : oorspr. onzeker, wellicht verwant met *tapijt*.

Tabel, v., van Lat. *tabellam* (*-a*), dimin. van *tabula* = tafel (z. d. w.).

Tabernakel, o., uit Lat. *tabernaculum* = tent, dimin. met dubbel suffix van *taberna* = planken hut, verwant met *tabula* = tafel.

Tabijn, o., uit Fr. *tabis*, van Sp. *tabi*, Osp. *attabi*, van Ar. *utâbī*, een wijk in Bagdad waar het gemaakt werd (die wijk heeft haren naam van *Attab*, overkleinzoon van Omaija).

Tabletje, o., met diminutiefsuffix, uit Fr. *tablette* = tafeltje, bordje, dimin. van *table* (z. TAFEL).

Tachtig, telw., Mnl. *tachtig*, Os. **ant-ahto-tig* + Ags. *hund-eahta-tig* : die vormen zijn samensmelt. van Os. *antahtoda* en *ahto-tig*, Ags. *hund-eahtođe* en *eahta-tig*, alle = 80. *Ant* en *hund* zijn præfixen van onbek. oorspr., ofschoon verwantschap met *hund-* (in *honderd*) te vermoeden is. Zij bet. *tiental* en komen alleen voor in 't Os. en Ags. bij 70, 80 en 90; die drie getallen werden dan gevormd met *ant* (*hund*) en het rangtelw., bijv. *ant-ahtoda* = decas octava (achtste tiental). Daarnevens bestonden ook de gewone vormen : *sibuntig*, enz. (het hoofdtelw. met suffix *-tig*). De vormen met præfix en die met suffix werden ook wel samengesmolten, als blijkt uit Ags. *hundeahtatig* = 80, *hundniguntig* = 90, zoodat men Os. **antsibuntig*, **antahtotig*, **antniguntig* mag vermoeden, waaraan *tzeventig* (dial. Ndl.), *tachtig* (Ndl., Fri., Ndd.), *tnegentig* (dial. Ndl., Fri.) rechtstreeks beantwoorden. De *t* in die drie telw. is dus de vertegenwoordiger van Os. *ant* of liever van het nasaallooze *at*, dat eens voorkomt in *at-sibunta* = 70 (nevens *antsibunta*).

Taf, v., verkort uit dial. *tafte*, over Fr. *taffetas*, uit It. *taffeta*, van Perz. *taftâh*, v. d. van *tâftan* = weven.

Tafel, v., gelijk Hgd. *tafel*, Fr., Eng.

table, uit Lat. *tabulam* (*-a*) = plank, tafel.

Tafereel, o., gedissim. uit **tafeleel*, met Rom. suffix van *tafel*, in navolging van Ofra. *tablel* (thans *tableau*).

Taffelen, ono. w. + Hgd. *tappen* = onbehendig zijn, van *tappe* = poot : oorspr. onbek.

Taggen, ono. w. + Zwits. *tăggela* : oorspr. onbek.

Tagrijn, m. (oudroest), gelijk Hgd., Zw., De. *tagrin*, uit 't meerv. van Hebr. *taggâr* = koopman.

Tak, m., Mnl. *tacke* + Mhd. *zacke* (Nhd. *zacken*), Eng. *tag*, On. *tag* : oorspr. onzeker (z. TAATS).

Takel, m. + Hgd. id., Eng. *tackle*, Zw. *tackel*, De. *takkel* : oorspr. onzeker.

Taken, o. w., Mnl. id. + Meng. *taken* (Eng. *to take*), On. *taka* (Zw. *taga*, De. *tage*), Go. *tekan* + Gr. δάκτυλος, Lat. *digitus* = vinger.

1. **Taks**, m. (hond), uit Hgd. *dachs* : z. 1, DAS.

2. **Taks**, v. (taak), uit Fr. *taxe*, van Mlat. *taxam* (*-a*) = schatting, aandeel, van Lat. *taxare* = bevoelen, schatten (z. TASTEN).

Tal, o. : z. GETAL en TAAL en vergel. *aantal*, *overtollig*, *voltallig*.

Talaan, m., uit Fr. *talon* = 1. hiel, 2. *talaan*, van Lat. *talus* = enkel.

Talen, ono. w., Mnl. id., denomin. van *taal*.

Talent, o., in alle Eur. talen, uit Lat. *talentum* = gewicht, geldsom, begaafdheid, van Gr. τάλαντον = weegschaal, gewicht, geldsom, van √TEL = opheffen, dragen (z. DULDEN). De bet. *begaafdheid* komt van de parabel der talenten, Matth. XXV, 15-28.

1. **Talie**, v. (takel, touw), met Hgd. *talie*, Ndd., De. *talje*, Zw. *talja*, uit het Rom. : It. *taglia*, Port. *talha* : verbaalabst. van *tagliare*, Fr. *tailler* (z. 2. TALIE), omdat de *talie* verscheidene inkervingen of groeven heeft.

2. **Talie**, v. (1/16 van een el), uit Fr. *taille* = kerf, verbaalabstr. van *tailler*, een denomin. van *taille* = kerfstok, Lat. *taleam* (*-a*) = twijg.

Taling, m. : z. TELING.

1. **Talk**. v. (vet) + Hgd. *talg*, Eng. *tallow*, On. *tolgr* (Zw. en De. *talg*) : oorspr. onbek.

2. **Talk**, v. (delfstof), uit Fr. *talc*, over Sp. en Ar., van Perz. *talq*.

Talmen, ono. w., door metath. uit dial. *tammelen*, van *temen* + dial. Hgd. *zammeln* en *zämeln*.

Talreep, v., d. i. *taliereep*.

Tam, bijv., Mnl. id. + Ohd. *zam* (Mhd. id., Nhd. *zahm*), Ags. *tam* (Eng. *tame*), On. *tamr* (Zw. en De. id.) + Skr. √*dam*, Gr. δαμάειν, Lat. *domare* = temmen, Oier. *dam* = os : Idg. √DEM = bedwingen, waarnevens de homon. √DEM = passend zijn (z. TAMELIJK) en √DEM = bouwen (z. TIMMER).

Tamarinde. v., uit Sp. *tamarindo*, van Ar. *tamr hindi* = Indische dadel (z. INDIGO).

Tamelijk, v., Mnl. *tamelic*, van *tame* = handelwijze, verbaalabstr. van **tamen* (z. BETAMEN en TAM).

Tampen, ono. w. : onomat.

Tand, m. Mnl. *tant*, Os. *tand* + Ohd. *zant* (Mhd. *zant*, *zan*, Nhd. *zahn*), Ags. *toð* (Eng. *tooth*), Ofri. *toth*, On. *tǫnn* (Zw. en De. *tand*), Go. *tunþus* + Skr. *danta*, Arm. *atamn*, Gr. ὀδούς, genit. ὀδόντος, Lat. *dens*, genit. *dentis*, Oier. *dĕt*, Lith. *dantis* : wellicht, met het suffix van het tegenw. deelw., afgel. van den zw. graad van √ED (z. ETEN; ook TINNE).

Tanen, ono. w. (verduisteren), denom. van *taan* : vergel. Fr. *tanné* = runkleurig.

Tang, v. + Ohd. *zanga* (Mhd. *zange*, Nhd. id.), Ags. *tonge* (Eng. meerv. *tongs*), Ofri. *tonge*, On. *tǫng* (Zw. *tång*, De. *tang*) + Skr. √*danç*, Gr. δάκνειν = bijten.

Tante, v., uit Fr. id., Ofra. *ante* (Eng. *aunt*), van Lat. *amitam* (*-a*) = vaderszuster. *Tante* berust op *ante-ante*, een reduplicatie der kindertaal of op *t'ante*, d. i. *ta ante*.

Tap, m. + Ohd. *zapfo* (Mhd. *zapfe*, Nhd, id.), Ags. *tæppa* (Eng. *tap*), On. *tappi* (Zw. *tapp*, De. *tap*) : niet verder na te gaan; verwantschap met *tip*, *tepel* en *top* is waarschijnlijk. Uit Germ. komt Fr. *tape*.

Tapijt, o., door het Romaansch, uit Mlat. *tapetum*, Lat. *tapete* + Gr. τάπης. Van den Mlat. bijvorm *tapecium* (*-ius*) komt Fr. *tapis*.

Taptoe, v. + Zw. *tappto* : vergel. Ndd. *tappenslag*, Zw. *tappenigen*, Hgd. *zapfenstreich*. De bet. is wel *doet den tap toe* (zoo ook *slag op den tap om hem toe te doen*), namelijk in de herbergen, als men moet ophouden drank te bestellen. Uit het Ndl. komt Eng. *tatto*.

Tapuit, m. : vergel. het synon. *wijntapper*.

Tarbot, v., uit Fr. *turbot*, van Lat. *turbo* = 1. draaitol, 2. tarbot.

Tarief, o., gelijk in alle Europ. talen, uit Sp. *tarifa*, van Ar. *tarîf* = bekendmaking, van *'arafa* = hij kende.

Tarm, m., uit Fr. *terme* = 1. uiteinde, 2. tarm, van Lat. *terminum* (-*us*) = grens + Gr. τέρμα : van denz. wortel als *door*.

Tarnen, o. w. : z. TORNEN.

Tarok, o., gelijk Fr. *tarot*, uit It. *tarocco* : oorspr. onbek.

Tarsel, m., gelijk Eng. *tassel, tercel*, uit Ofra. **tiercel* (dimin. *tiercelet*), afgel. van *tiers*, Lat. *tertium* (-*us*) = derde (z. d. w.), omdat het mannetje om een derde kleiner is dan het wijfje.

Tarten, o. w., denom. van **tart*, Mnl. *taertigh* + Ags. *teart* (Eng. *tart*) = bitter : een afleid. van denz. wortel als *teren*.

Tarwe, v., Mnl. id. en *taruwe* + Mndd. *tarwe* + Skr. *dūrva* = panicum dactylon, Lith. *dirwa* = zaailand.

1. **Tas**, v. (kopje), uit Fr. *tasse*, van Ar. *tassah* = kom.

2. **Tas**, m. (hoop), Mnl. *tas* + Ags. *tas* (Eng. *tass*), Go. *ungatass* = ordeloos + Kymr. *dās*, Gaël. *daïs*. Uit het Germ. komt Fr. *tas*.

3. **Tas**, v. (vrouwspersoon) + Hgd. *tasche*: is hetz. woord als *tasch*; vergel. een dergelijke overdrachtelijke bet. voor *doos*.

4. **Tas**, m. (aanbeeld), uit Fr. *tas*, opgemaakt uit *tasseau*, dat met It. *tassello*, van Lat. *taxillum* (-*us*) = blok, teerling, verwant met *talus* en *temo* (z. TALAAN en 2. DISSEL).

Tasch, v. + Ohd. *tasca* (Mhd. *tasche*, Nhd. id.), On. *taska* : oorspr. onbek.

Taskers, v. meerv., een afleid. van dial. *task*, bijvorm van *tasch*.

Tasse, v.: z. 1. TAS.

Tasten, o. w., Mnl. id., uit Ofra. *taster* (thans *tâter*), van Mlat. **taxitare*, frequent. van *taxare*, het intensief van Lat. *tangere*.

Tateren, ono. w. + Meng. *tateren*, *tatelen* (Eng. *to tattle*) : onomat.

Tatewalen, ono. w.: onomat., samensmelting van *tateren* en *wauwelen*.

1. **Te**, voorz. en bijw., is de proklit. vorm van *toe*: z. d. w. —Voor *ter neder*, z. NEDER.

2. **Te**, in *des te* en in *niettemin* : z. d. w.

Teeder, bijv., Mnl. *teder* + Ndd. id., Ags. *têdre, tíder, tiedre*, Ofri. *teddre* (Nfri. *tier*); wellicht verwant met synon. Mnl. *teet* + Ohd. *zeiz*, Ags. *tât*, On. *teitr*.

Teef, v., Mnl. *teve* = Ndd. id., dial. Hgd. *ziwwe, zaupe*, Eng. *tib-cat*, De. *tæve*, IJsl. *tæfa* (=vos): oorspr. onbek.

Teek, v., ouder Nndl. *teke* + Meng. *teke* (Eng. *tick*), Mhd. *zecke* (Nhd. id.) + Arm. *tiz*: Idg. **digh*-. Uit het Germ. komt Fr. *tique*.

Teeken, o., Mnl. *tekin*, Os. *têcan* + Ohd. *zeihhan* (Mhd. *zeichen*, Nhd. id.), Ags. *tâcn* (Eng. *token*), Ofri. *têken*, On. *teikn* (Zw. *tecken*, De. *tegn*), Go. *taikns*: Germ. √TÎK, bijvorm van √TÎH; z. TIJGEN en vergelijk Gr. δεῖγμα, Lat. *dignus*: Idg. √DEIĜ, nevens *dicere*, *indicare* : Idg. √DEIK.

Teemkous, v. : z. TEMEN.

Teems, v., Mnl. *temse* + Ohd. *zemisa*, Ags. *temsian*. Hetzelfde woord bestaat ook in 't Kelt. (*tamisia*) en in 't Rom. (Fr. *tamis*): onderling verband en oorspr. onbek.

1. **Teen**, m. (van den voet), eigenlijk het meerv. van **tee*, Mnl. *tee* + Ohd. *zêha* (Mhd. *zêhe*, Nhd. *zeh*), Ags. *tâ* (Eng. *toe*), Ofri. *tâne*, On. *tâ* (Zw. *tå*, De. *taa*): Ug. **taih*-; wellicht van denz. wortel als *tijgen*; verband met Gr. δάκτυλος, Lat. *digitus* = vinger zeer twijfelachtig.

2. **Teen**, v. (twijg), Mnl. *teen* + Ohd. *zein* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *tân*, Ofr. *tên*, On. *teinn*, Go. *tains*.

1. **Teer**, v., verbaalabstr. van *teren*.

2 **Teer**, bijv., samentrekking van *teeder*.

3. **Teer**, o. (vloeistof), Mnl. *terre* + Ags. *taro* (Eng. *tar*), On. *tjara* (Zw. *tjära*, De. *tjære*) + Lith. *darwa* : een afleid. van **trie* = boom (z. HESSELTEER). Uit Ndd. komt Hgd. *teer*.

Teerling, m., Mnl. *terninc* + Nndd. *terling*, *terninc*, De. *tærning*, Zw. *tärning*: naar Ofra *terne* = trits, van Lat. *terni* = drie aan drie, van *tres* = drie (z. d. w.) : het spel werd gewoonlijk met drie steenen gespeeld.

Teers, teerts, m. : z. TAARTS.

Teezen, o. w. : z. TEISTEREN.

Teffens, bijw. : z. *tevens* en *effen*.

Tegel, m. : z. TICHEL.

Tegen, voorz., Mnl. *teghen*, uit *tejegen* + Hgd. *zugegen* : z. JEGENS.

Tegenspoed, m., uit de adverb. uitdrukking *tegen* (*minen*) *spoet*, waarin *spoed* = geluk.

Tegenwoordig, bijv., Mnl. *teghenwoordich* + Mhd. *gegenwertic* (Nhd. *gegenwärtig*) : uitgebreid van Os. adj. *geginward* + Ohd. *gegingwart*, een samenst. met **gegen* (z. JEGENS) en **waard* (z. -WAARDS).

Teil, v., Mnl. *tele*, uit**tegele* : z. TEGEL. Ook Port. *tigella* = schotel.

Teisteren, o. w. + dial. Hgd. *zaiseln*, Eng. *to teasel* = wol kaarden : frequent. van *teezen*, Mnl. *tesen* = plukken, plagen + Ohd. *zeisan* (Mhd. *zeisen*, Nhd. id.), Ags. *tǽsan* (Eng. *to tease*), Fri. *tiezen*.

Tekst, m., uit Lat. *textum* = weefsel, samenhang, zelfst. gebr. v. d. van *texere* = weven.

Tel, m. (pasgang), Mnl. *telt*, gelijk Mhd. *zelt* (Nhd. *zelter*), uit een Rom. w., in Hispan. vorm bij Plin. *thieldo*, voorts verw. met Lat. *tolutarius* = telganger ; z. ook TOUTER.

Telen, o. w., Mnl. id., Os. *tiljan* = bekomen + Ohd. *zilôn*, Ags. *tiljan* (Eng. *to till*), Ofri. *tilja*, Go. *gatilôn* : denomin. van **til* + Ohd. *zil* (Mhd. id., Nhd. *ziel* = doel), Ags. *til* (passend), On. *til* (= tot, waaruit Eng. *till* = tot), Go. *tils* (= passend) : van denz. wortel als *tijd*.

Teleurstellen, o. w. : z. 3. *leur* en vergel. Fr. *leurrer*.

Telg, m. en vr., Mnl. *telch* + Mhd. *zelch*, Ags. *telga*, On. *tjalga* = twijg, loot ; hierbij Os. *tulgo* en Go. *tulgus* = sterk + Skr. *dîrghas*, Op. *darga-*, Gr. δολιχός, Os. *dlŭgŭ* = zich uitstrekkend, lang.

Telganger, m. : z. TEL.

Teling, m., in Fri. vorm *taling* (*â* = ee) + Ndd. *têlink*, Eng. *teal* : oorspr. onbek.

Teljoor, v., Mnl. *teljure*, gelijk Hgd. *teller*, uit Fr. *tailloire* = 1. hakbord, 2. snee brood die als bord diende, van *tailler* : z. 2. TALIE.

Telkens, bijw., met adverbiale *s* uit *te elken (male)*.

Tellen, o. w., Mnl. id., Os. *teljan* + Hgd. *zählen*, Eng. *to tell* : met *e* = *ă*, denomin. van *tal*.

Telmossel, v., naar den wetensch. naam der schelp, Gr. τελλίνη.

Teloorgaan, ono. w. : z. 4. LEUR.

Telsel, m., bijvorm van *tassel* (z. d. w.).

Temen, o. w. : onomat. ; z. TALMEN.

Temet, temets, bijw. : z. ALTEMET.

Temmen, o. w., Mnl. id., met *e* = *ă*, denomin. van *tam*.

Tempeest, o., uit Ofra. *tempeste* (thans *tempête*), van Mlat. *tempestam* (-*a*) = weergesteldheid, Lat. *tempestas*, een afleid. van *tempus* = tijd (z. DING).

Tempel, m., Mnl. id., uit Lat. *templum* = 1. afgesneden, begrensde ruimte, 2. gewijde plaats + Gr. τέμενος : √TEM = snijden : z. VLIJM.

Temperen, o. w., Mnl. id., uit Lat. *temperare* (waaruit Fr. *tempérer* en *tremper*) = matigen, goedmaken.

Tems, v. : z. TEEMS.

Tengel, m., van denz. oorspr. als Os. *bitengi* : z. TAAI.

Tenger, bijv., Kil. *tangher* + Ohd. *zangar* (Mhd. *zanger*) = bijtend, scherp, levendig, van denz. wortel als *tang*.

Tent, v., Mnl. *tente*, uit Fr. *tente*, van Mlat. *tentam* (-*a*), eigenlijk zelfst. gebr. vr. v. d. van Lat. *tendere* = rekken, uitstrekken, verwant met *tenere* en *tenuis* (z. DUN).

Tenten, o. w., Mnl. *tenten*, *tinten*, uit Lat. *temptare* = behandelen, beproeven, frequent. van *tenere* : z. TENT.

Tenware, tenzij, voegw. : uit het voornw. *het*, de ontkenning *en* = niet (z. 2. EN) en den subj. (præs. of imp.) van *zijn*.

Tepel, m. + Mhd. *zipfel* (Mhd. id.) : diminut. van *tip*.

Terdege, bijw. : z. DEGE.

Teren, o. w., Mnl. id., Os. *terjan* + Ohd. *zeran* (Mhd. *zern*, Nhd. *zehren*), Ags. *teran* (Eng. *to tear* = scheuren),

Go. *ga-tairan* + Skr. √*dar* = bersten, Gr. δέρειν = stroopen, Osl. *drati* = scheuren, Lith. *dirti* = stroopen : Idg. √DER. Uit het Germ. komt Fr. *tirer*.

Tergen, ono. w. + Mhd. *zergen*, Ags. *tergan* (Eng. *to tarry*) + Skr. √*drāgh* = kwellen, Ru. *dergati* = scheuren : z. TRAAG.

Term, m. (houtwerk) : z. TARM.

1. **Termijn**, m., Mnl. id., uit Lat. *terminum* (*-us*) : z. TARM.

2. **Termijn**, m. (kinderstuipje), gelijk Ndd. *termin*, hetz. w. als 1. *termijn*, wegens de tusschenpoozen in de aanvallen.

Terp, v., de Friesche vorm van *dorp*.

Terpentijn, v., uit Mlat. *terebintinam* (*-a*), zelfst. gebr. vr. adj. afgel. van Lat. *terebinthus*, uit Gr. τερέβινθος = terpentijnboom.

Terug, bijw. + Ndd. *torügge*, Hgd. *zurück* = ruggelings : uit *te* en *rug* : vergel. Eng. *back* = 1. rug, 2. terug.

Terwijl, voegw., uit *te-der-wijle* : z. DEWIJL.

Test, v., gelijk Eng. id., uit Ofra. id. (Nfr. *têt*), van Mlat. **testum*, een afleid. van Lat. *testa* = schotel, scherf, schedel (Fr. *tête*).

Testament, o., uit Lat. *testamentum* = getuigenis, van *testari*, van *testis* = getuige. De bet. uiterste wil berust op die van bewijsstuk, oorkonde; de bet. Oud en Nieuw Test. op die van oorkonde des Ouden en Nieuwen Verbonds.

Tet, v., ouder Ndl. *titte* + Mhd. *zitze* (Nhd. id.). Ags. *tit* (Eng. *teat*) : z. TITTEL. Uit het Germ. komt Fr. *tette*.

Teter v., + Ohd. *zittaroh* (Mhd. *ziteroch*, Nhd. *zitteroch*), Ags. *teter* (Eng. *tetter*) + Skr. *dadru*, Lat. *derbiosus* (d. i. **derdviosus*), Kelt. (Bret.) *daroueden* (waaruit Fr. *dartre*), Lith. *dedervine*.

Tets bijv., bij Kil. id. : oorspr. onb.

Tettig, bijv. (stipt, kleingeestig), behoort bij *tittel* en *tet*.

Teug, v., Mnl. *toghe* + Ags. *tyge* : van denz. stam als 't meerv. imp. van *tiegen*.

Teugel, m., Mnl. *toghel* + Ohd. *zugil* (Mhd. *zügel*, Nhd. id.), Ags. *tygel*, On. *tygill* : staat tot *tiegen* als *vleugel* tot *vliegen*.

Teut, v. (dotje), verbaalabstr. van 2. *teuten*.

1. **Teuten**, ono. w. (langzaam spreken, talmen) : ablaut van *tateren*.

2. **Teuten**, ono. w. (zuigen) : denom. van (Kil.) *tote*, ablaut van *tet* : z. ook TITTEL.

Tevens, bijw., met adverb. *s*, uit *te te-even*.

Tevergeefs, bijw. : z. VERGEEFS.

Tevreden, bijw. + Hgd. *zufrieden* : met den datief van *vrede*; vergel. *ontevreden*.

Thans, bijw., Mnl. id., met adverbiale *s*, uit *te-hand* d. i. bij de hand.

Thee, v., gelijk in alle Eur. talen, uit Zuid Chin. *te*. De algemeen Chineesche naam is *tsja*.

Theeboei, v. : het 2de lid is de naam van het Chineesch gebergte, van waar die theesoort komt, namelijk *Boe-ie* : vergel. Fr. *bou*, Eng. *bohea*.

Tichel, m., Mnl. id., gelijk Hgd. *ziegel*, Eng. *tile*, Fr. *tuile*, Port. *tigella*, uit Lat. *teglam*, bijvorm van *tegulam* (*-a*) (waaruit *tegel* : z. RICHEL) = dakpan, afgel. van *tegere* = dekken (z. d. w.).

Tichten, o. w. + Hgd. *zichten* (in *verzichten*) : intensief van *tijgen* : vergel. *zwichten*, *zwijken*.

Tiegen, o. w., Mnl. *tien*, uit **tiehen*, Os. *tiohan* + Ohd. *ziohan* (Mhd. *ziehen*, Nhd id.), Ags *téon*, Ofri. *tia*, Go. *tiuhan* : Germ. √TEUH + Gr. δια-δύσσεσθαι, Lat. *ducere* = leiden : Idg. √DEUK; z. GETOGEN, waarvan *tiegen* (voor **tien*, **tieën*, **tiehen*) een analogievorm is (z. ook 2. TOOM).

Tiek, v. : z. TEEK.

1. **Tien**, telw., Mnl. id., Os. *tehon* + Ohd. *zehan* (Mhd. *zen*, Nhd. *zehn*), Ags. *tyn* (Eng. *ten*), Ofri. *tian*, On. *tiu* (Zw. *tio*, De. *ti*), Go. *taihun* + Skr. *daçan*, Zend. id., Arm. *tasn*, Gr. δέκα, Lat. *decem*, Oier. *deich*, Osl. *desenti*, Lith. *deszimtis* : Idg. **dekm̥* en *dekm̥t*.

2. **Tien**, o. w. (trekken) : z. TIEGEN.

1. **Tier**, v. (geslacht, soort), Mnl. *tiere*, Os. *tîr* + Ndd. *tere*, Ohd. *ziari* (Mhd. *ziere*, Nhd. *zier*), Ags. *tír* (Eng. *tire*), On. *tírr* : verder verwantschap onzeker. De bet zijn : roem, sieraad, schikking, reeks, geslachtreeks, ras. Hieruit

Ofra. *tiere* = reeks en Waal. *tire* = ras (z. SIERAAD).

2. **Tier**, v. (groei), verbaalabstr. van *tieren* = gedijen, zijnde een denom. van 1. *tier*.

3. **Tier**, m. (ruimte) : hetz. als 1. *tier* in de bet. schikking.

4. **Tier**, o. (getier), verbaalabstr. van *tieren* + Ndd. *teren* : is hetz. als *tieren* vermeld bij 2. *tier*.

Tierelieren, ono. w. : onomat. van het gezang van den leeuwerik + Fr. *le tire-lire* de l'alouette : vergel. Fr. *ture-lure* en ons *tureluur* : onomat. van het geluid der fluit.

Tierlantijntje, o. : met Rom. suffixen van *tierelieren*.

Tiersje, o., naar Fr. *tierçon*, een afleid. van *tiers* : z. TARSEL.

-tig, suffix der tientallen, Mnl. *-tich*, Os. *-tig* + Ohd. *-zug* (Mhd. *-zec*, Nhd. *-zig*), Ags. *-tig* (Eng. *-ty*), Ofri. *-tich*, On. subst. plur. *teger*, Go. *tigjus* = tientallen : een afleid. van den wortel van *tien*.

Tij, o., met aphærese van *ge-* uit *getijde*.

Tijd, m., Mnl. *tijt*, Os. *tîd* + Ohd. *zît* (Mhd id., Nhd. *zeit*), Ags. *tîd* (Eng. *tide*), Ofri. *tîd*, On. id.; hiernevens met ander suffix (z. 1. LID), On. *tîmi* (Zw. *timme*, De. *time*), Ags. *tîma* (Eng. *time*) : Germ. √ TÎ = beperken + Skr. *aditi* = oneindig : Idg. √ DEI (z. TELEN).

Tijdens, voorz., met adv. *s* uit Mnl. *tiden*, d. i. *te tiden* = bij tijden.

Tijding, v. + Hgd. *zeitung*, Eng. meerv. *tidings*, On. *tîdindi*, van **tijden* = gebeuren + Ags. *tîdan* (Eng. *to betide*), dat afgeleid is van *tijd*.

Tijen, o. w. : z. TIEGEN.

Tijgen, o. w., Mnl. *tien*, uit **tijhen*, Os. *tîhan* + Ohd. *zîhan* (Mhd. *zîhen*, Nhd. *ver-zeihen*), Ags. *tîhan*, Go. *teihan* : Germ. √ TÎH + Skr. √ *diç* = toonen, Gr. δεικνύναι = toonen, Lat. *dicere* = zeggen, *in-dicare* = toonen : Idg. √ DEIK̑.

Tijger, m., Mnl. *tighere*, uit Lat. *tigrem* (*-is*), van Gr. τίγρις, Zend. *tighri* (= pijl, van hier het snelle dier : de tijger, — en de snelle stroom : de Tiger).

Tijk, v. en o., gelijk Eng. *tick*, Hgd. *zieche* en Fr. *taie*, uit Lat. *thecam* (*-a*), van Gr. θήκη : z. APOTHEEK.

Tijloos, v., Mnl. *tidelose* + Hgd. *zeitlose* : zij verwart de jaargetijden, bloeit in den herfst en heeft vruchten in de lente.

Tijm, m., uit Lat. *thymum* (*-us*), Gr. θύμος.

Tijne, v., Mnl. *tine*, over Fr. *tine*, van Lat. *tinam* (*-a*) : z. TON.

Tijns, m., ouder Ndl. id., Os. *tins* gelijk Ags. *tins*, uit Ohd. *zins* (Mhd. en Nhd. id.), van Lat. *censum* (*-us*) = cijns (z. d. w.).

Tijnweg, m. + Eng. *tideway* : het eerste lid behoort bij *tij*.

Tik, m. + Ndd. id., Eng. *tick* : onomat. (z. TUK).

Tiktak, o. : redupl. met ablaut van *tik*.

Til, m. : in alle bet. verbaalabstr. van *tillen* : vergel. *val* van *vallen*.

Tillen, o.w. + Ndd. *tillen*, Meng. id., Ofri. *tilla*, dial. Zw. *tille* : oorspr. onb.

Timmer, m., Mnl. id., Os. *timbar* + Ohd. *zimbar* (Mhd. *zimber*, Nhd. *zimmer*), Ags. *timber* (Eng. *timber*), On. *timbr* (Zw. *timmer*, De. *tömmer*), Go. denomin. *timrjan* : de oorspr. bet. is hout om te bouwen, daaruit gebouw in hout, woning : Germ. √ TEM = bouwen + Skr. *dama*, Arm. *tun*, Gr. δόμος, Lat. *domus*, Oier. *-dam*, Osl. *domŭ* = huis : Idg. √ DEM (z. TAM).

Timpje, o. (broodje), behoort met nasaleering bij *tepel*.

1. **Tin**, o. (metaal), Mnl. id. + Ohd. *zin* (Mhd. id., Nhd. *zinn*), Ags. *tin* (Eng. id.), On. id. (Zw. *tenn*, De. *tin*) : niet buiten het Germ. Verwant met *zink* (z. d. w.).

2. **Tin**, v. : z. TINNE.

1. **Tingel**, m. : z. TENGEL.

2. **Tingel**, v. (brandnetel), verbaalabs. van *tingelen* = branden (van netels gezeid) + Mndd. *tengeren*, Mhd. *zengern* (dial. Nhd. id.), Eng. *to tingle* : van denz. wortel als *tenger*.

Tinken, ono. w. (spelen) : oorspr. onbek.

Tinne, v., Mnl. id. + Ohd. *zinna* (Mhd. *zinne*, Nhd.), waarnevens Ndd. *tinde*, Mhd. *zint*, Ags. *tind* en On. *tindr* : verwant met *tand*.

Tinnegieter, m., ontleend aan L. Holberg's blijspel: *den politiske kandestöber* (1722) (z. KAN en STIPPEN).

Tins, m.: z. TIJNS.

1. **Tint**, v. (kleur), uit Fr. *teinte* = kleur, zelfst. gebr. vr. v. d. van *teindre*, Lat. *tingere* + Gr. *τέγγειν* = nat maken, verven.

2. **Tint**, m. (wijn), uit Sp. *tinto* = geverfd, v. d. van *teñir*, Lat. *tingere*: z. 1. TINT.

Tintelen, ono.w., Mnl. id., frequent. van **tinden* = branden + Mhd. *zinden*, waarnevens Ohd. *zunten* (Mhd. *zünden*, Nhd. id.), Ags. *tyndan* (Eng. *to tind*), On. *tendra* (Zw. *tända*, De. *tænde*), Go. *tundnan* en *tandjan*: niet buiten het Germ.

Tip, m. + Mhd. *zipf* (dial. Nhd. id.), Eng. *tip*, verwant met *tap* en wellicht ook met *top*

Tiran, m., uit Fr. *tyran*, van Gr. *τύραννος* = heerscher.

1. **Tiras**, v. (sleepnet), uit Fr. *tirasse*, van *tirer* = sleepen, dat uit het Germ. komt: z. TEREN.

2. **Tiras**, o. (cement): z. TRAS.

Tiretein, o. (stof), uit Fr. *tiretaine*, van Sp. *tiritaña*.

Titel, m., uit Lat. *titulum* (-*us*) = opschrift.

Tittel, m. + Hgd. *tüttel*, Eng. *tittle*: dimin. van **tutte* + Ohd. *tutta* (Mhd. *tutte*): bijvorm van *tet*, waaruit als eerste bet. is op te maken *stip*.

Tjalk, v., uit Fri. id., dimin. van **tjal*, ouder *kjal*, Noorsch *kjoll*: z. 3. KIEL.

Tjanken, ono. w.: z. JANKEN.

Tjerk, v.: oorspr. onbek.

Tjilpen, ono. w. + Hgd. *zirpen*: onomat.

Tjingelen, ono. w.: onomat.

Tjotter, v.: oorspr. onbek.

Tobbe, v., Mnl. *tubbe* + Ohd. *zubar* (Mhd. *zuber*, Nhd. id.) + Gr. *δί-φρος*: een samenstelling gelijk *emmer*: in beide woorden is het tweede lid hetzelfde; het eerste in *tobbe* is **twi*, zwakke vorm van *twee* (z. d. w.). Uit het Ndl. komt Eng. *tub*.

Tobben, ono. w. + Ndd. id.: oorspr. onbek.; geen verband met Hgd. *toben*.

Toch, voegw., verscherpt uit *doch*, gelijk *toen* (z. d. w.) uit *doe*.

Tocht, m., Mnl. id., van denz. stam als 't meerv. imp. van *tiegen*.

Tod, v., ouder Nndl. *todde* + Ohd. *zotta* (Mhd. *zotte*, Nhd. id.), Eng. *tod*, On. *toddi*: niet verder na te gaan.

Toe, bijw., Mnl. id., Os. *tó* + Ohd. *zuo* (Mhd. id., Nhd. *zu*). Ags. *tó* (Eng. *to* en *too*), Ofri. *tó* + Zend. enklit. *da*, Gr. enklit. *δε*, Lat. *do* (in *quan-do*, *donec*) en *dum*, Oier. *do*, Osl. *do*, Lith. *da*: de oorspronk. bet. is *in de richting van*. Verwant zijn Go. *at*, On. *at* (Zw. *åt*, De. *ad*), Ags. *æt* (Eng. *at*) en Lat. *ad*; voorts *te*, Ohd. *ze*, *zi*, Gr. *δε* (in *ἴ-δε*), Lat. *de* (in *in-de*).

Toelast, m. + Hgd. *zulast*: een samenstelling die niet klaar is.

Toen, bijw., Mnl. *doen*, *doe*, Os. *þó* + Ohd. *duo* (Mhd. id.), Ags. *þá*, Ofri. *thá*: van denz. wortel als *die*. De verscherping van *d* tot *t* is wel evenals bij *toch* het gevolg van het enklit. gebruik van het woord.

Toer, m., uit Fr. *tour*, verbaalabstr. van *tourner*, uit Lat. *tornare* = draaien, keeren.

Toernooi, o., Mnl. *tornooi*, uit Fr. *tournoi*, van *tourner*: z. TOER.

Toeten, ono. w., Mnl. *tuten* + Ndd. en Hgd. id., Eng. *to toot*: onomat.

Toeters, v. meerv.: « van de holle stelen maakt zich de jeugd een eigenaardig muziekinstrument »; vergel. het synon. *pijpkruid*.

Toetsen, o. w., uit Fr. *toucher* = aanraken, dat zelf uit het Germ. komt (z. TOKKELEN).

Toeven, o. w. + Ndd. *tőwen*, De. *tőve*, Zw. *tőfva*: oorspr. onbek.

Toffel, v., uit *pantoffel*.

Tofsteen, m.: z. TUFSTEEN.

Togen, o. w. (trekken), Mnl. *toghen* + Ohd. *zogôn* (Mhd. *zogen*), Ofri. en On. *toga*: denomin. van **tog* + Hgd. *zug*: synon. van *tocht*, en evenals dit van denz. stam als 't meerv. imp. van *tiegen*.

Tokkelen, o. w. (gedurig aanraken), frequent. van *tokken*, het intensief van *tiegen* (z. d w.) + Hgd. *zucken*. Uit het Germ. komt Fr. *toquer*, *toucher*.

Tokken, o. w. (aanlokken): *tuk*, *tuk* zeggen aan de kiekens om ze te roepen.

1. **Tol**, m. (recht), Mnl. id., Os. id. + Ohd. *zol* (Mhd. id., Nhd. *zoll*), Ags.

tol (Eng. *toll*), On. *tollr* (Zw. *tull*, De. *told*): uit Ug. **tolno-*,een particip. afleid. van denz. wortel als *tal*, *taal*, *tellen*.

2. Tol, m. (speelding) + Mhd. *zol* = cylindervormig stuk : oorspr. onbek.

1. Tolk, m. (vertaler), gelijk Mhd. *tolke*, door Skandin. (On. *tulkr*, Zw. en De. *tolk*), uit het Osl. *tŭlkŭ*, Lith. *tulkas*, Lett. *tulks* = tolk : vergel. *dolmetscher*. Het Eng. *to talk* is of wel hetz. w. als *tolk*, of wel een intensief van *to tell* (z. HURKEN).

2. Tolk, m. (staafje) + Mhd. *zolch* = stuk hout : behoort bij 2. *tol*.

Tollenaar, m., Mnl. *tolnare* + Ohd. *zollanâri* (Mhd. *zolnære*, Nhd. *zöllner*), Ags. *tolnére*, *tollére* (Eng. *toller*), Ofri. *tolner*, De. *tolder* : onzeker is of de *n* epenthet. is, dan wel of ze tot het hoofdwoord behoort : immers Os. had *tolna* nevens *tol*.

Tomaat, v., door Sp. *tomate*, uit Mexik. *tomatl*.

Ton, v., Mnl. *tonne*, gelijk Ohd. *tunna* (Mhd. *tunne*, Nhd. *tonne*), Ags. *tunne* (Eng. *tun*), Ofri. *tunne*, On. *tunna* (Zw. id., De. *tönde*), uit Mlat. *tunna*, verwant met *tina*: z. TIJNE. Hetz. *tunna* ging over in 't Rom. (Fr. *tonne*) en in 't Kelt. (Ier. *tunna*).

Tondel, o. + Ohd. *zuntil* (Mhd. *zündel*, Mhd. id.), waarnevens Ohd. *zuntara* (Mhd. *zunder*, Nhd. id.), Ags. *tynder* (Eng. *tinder*), On. *tundr* (Zw. *tunder*, De. *tender*) : afleid. van het werk., waarvan *tintelen* (z. d. w.) het frequent. is. Uit het Germ. komt Fr. *tondre* = vonk.

Tong, v., Mnl. *tonghe*, Os. *tunge* + Ohd. *zunga* (Mhd. *zunge*, Nhd. id.), Ags. *tunge* (Eng. *tonghe*), Ofri. *tunge*, On. *tunga* (Zw. id., De. *tunge*), Go. *tuggo* + Arm. *lezu*, Lat. *lingua*, Oier. *ligur*, Lith. *lezuvis*: met *l* voor *d*, onder invloed van den wortel van *likken*.

Tongel, v. (plant), gelijk Eng. *tangle*, uit On. *þöngull*, dimin. van On. *þang* (Zw. *tång*, De. *tang*), waaruit ook Hgd. en Eng. *tang*.

Tonijn, m., gelijk Eng. *tunny*, uit Fr. *thon*, hetwelk met Hgd. *thun*, van Lat. *thunnum* (*-us*), Gr. θύννος.

1. Toog, m.: z. TEUG.

2. Toog, m. (toonbank), verbaalabstr. van *toogen*.

Toogen, o. w., Mnl. *toghen*, Os. *tôgjan* + Ohd. *zougen* (Mhd. *zöugen*), Ags. *atýwan*, Go. *ataugjan* : met præfix **at* + Lat. *ad* (z. VERSAGEN en TOE) en **oogen* = toonen + Ohd. *ougen*, Go. *augjan* : een denomin. van *oog*. Een dergelijke samenstelling is Ohd. *irougen* (Mhd *eröugen*) = toonen, van waar Nhd. *ereignis* (d. i. *er-äug-nis*) = gebeurtenis. Geen verband is er tusschen *toogen* en Hgd. *zeigen*: dit is een factit. van *zeihen* = tijgen (z. d. w.).

Tooien, o. w., bijvorm van *touwen* : z. d. w. en vergel. *houwen*, *hooi*. De oorspronkelijke bet. is nog over in *voltooien*.

1. Toom, m. (teugel), Mnl. id., Os. *tôm* + Ohd. *zoum* (Mhd. id., Nhd. *zaum*), On. *taumr* (Zw. *töm*, De. *tömme*): staat tot *tiegen* als *droom* tot *be-driegen*.

2. Toom, m. (broedsel) + Ags. *téam* (Eng. id.), Ofri. *tâm*, is hetz. woord als 1. *toom*: de √TEUH van *tiegen* ontwikkelt uit de bet. *trekken*, *leiden*, die van *opvoeden* (Voor andere bet. vergel. *tuig* en *getuige*).

1. Toon, m. (klank), Mnl. id., gelijk Hgd. *ton*, Eng. *tone*, Fr. *ton*, uit Lat. *tonum* (*-us*), van Gr. τόνος = spanning, koord, klank, van denz. wortel als Gr. τείνειν = spannen (z. DUN).

2. Toon, v., Fri. vorm van 1. *teen*.

Tooneel, o., met Rom. suffix (vergel. *houweel*) van *toonen*.

Toonen, o. w., Mnl. *tonen*, uit *toogenen*, frequent. van *toogen* + Mhd. *zöunen*, Meng. *taunen*.

Toorn, m., Mnl. *toren* Os. *torn* + Ohd. *zorn* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *torn* : een part. afleid. van denz. wortel als *teren*.

Toorts, v., Mnl. *tortse*, uit Fr. *torche*, van Mlat. *tortiam* (*-a*), een afleid. van 't v. d. van Lat. *torquere* = wringen (z. DRAAIEN). Mnl. *tortise*, *tortijtse*, komt met Ofra. *tortis*, uit Mlat. *torcticium* (*-us*), een afleid. van *tortia*.

Toost, m., uit Eng. *toast* = 1. geroosterd brood, 2. heildronk, omdat degene die een heidronk uitbracht, een beker met een stuk geroosterd brood liet rondgaan om bij deszelfs terugkeer hem te ledigen en het brood op te eten. Eng. *toast* is uit Ofra. *toste*, Lat. *tostam* (*-a*), zelfst. gebr. vr. v. d. van *torrere*

= verdorren, droog branden (z. DOR).

1. **Toot**, v. (gezicht), Mnl. *tote*, ablaut van *tuit*.

2. **Toot**, v. (vrouwenhulsel), verwant met *tod* (z. d. w.).

Toovenaar, m., Mnl. *tovenare*, met dissimil. uit *tover-are*.

Tooveren, o. w., Mnl. *toveren*, denomin. van Mnl. *tover* + Ohd. *zouber* (Mhd. id., Nhd. *zauber*) = tooverij, Ags. *téafor* = menie, On. *taufr* = tooverij : niet verder na te gaan. De bet. is wellicht : 1. de met menie gegrifte runen, 2. geheimzinnig teeken, enz.

1. **Top**, m. (uiteinde), Mnl. id. + Ohd. *zopf* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *top* (Eng. id.), Ofri. id., On. *toppr* (Zw. *topp*, De. *top*) : niet verder na te gaan ; toch wel verwant met *tip* en *tap*. Uit het Germ. komt Fr. *toupet*.

2. **Top**, m. (tol) + Ohd., Mhd., Nhd. *topf*, Ags., Eng. *top* : niet verder na te gaan ; wellicht hetz. als 1. *top*, wegens den vorm. Uit het Germ. komt Fr. *toupie*.

3. **Top**, tuss. : onomat.

Topaas, m., uit Lat. *topazum* (-*us*), van Gr. τόπαζον + Skr. *tapa* = glanzend.

Toppenant, m., **toppenend**, o., uit *toppenwant* (z. 1. TOP en 3. WANT).

Tor, v. + Zw. en De. *tor* (alleen in samenst. : z. TORBOK): wel hetz. als Ags. *dora*, waarover bij *darre*.

Torbok, m. + Zw. *torbagge*, De. *torbist* : het tweede lid is voorts verwant met Eng. *bug*: oorspr. onbek.

Toren, m., Mnl. *toren*, *torre*, gelijk Ohd. *turra* (Mhd. *turm*, Nhd. id.), Ags. *torr* en *tur* (Eng. *tower*), On. *turn*, uit Lat. *turrem* (-*is*) + Gr. τύῤῥις, Gaël. *torr* (= heuvel, toren). De Ndl., On. *n* en Hgd. *m* zijn nog niet verklaard.

Tormentil, v., uit Fr. *tormentille*, afgel. van Lat. *tormentum* = torment, omdat de plant een middel zou zijn tegen tandpijn. — Lat. *tormentum*, d. i. **torcmentum*, komt van *torquere* (z. DRAAIEN).

1. **Tornen**, o. w. (losmaken), en *tarnen*, Mnl. *tornen* en **ternen* + Hgd. *trennen* : oorspr. onbek.

2. **Tornen**, o. w. (tegenhouden) + Ndd. id. : behoort bij *tergen*.

Tornooi, o. : z. TOERNOOI.

Torsen, o. w., Mnl. id., uit Ofra. *torser* (Nfra. met methat. *trousser*), van Mlat. *tortiare* = ineenbinden, van Lat. *tortus* (z. TAART ; ook DROSSEN).

Tortel, v., gelijk Eng. *turtle*, Hgd. *turtel* en Ofra. *tourtre* (thans het dimin. *tourterelle*), uit Lat. *turtur* : onomat.

Tot, voorz., Mnl. *tot*, *tote* : saamgest. uit *toe* en *te*.

1. **Totebel**, v. (slordig wijf) : het eerste lid behoort bij 1. *teuten*; voor het tweede z. MORSEBEL.

2. **Totebel**, v. (kruisnet) : overdrachtelijke toepassing van 1. *totebel*.

Toterkwaad, o. : het eerste lid behoort bij *toteren* : z. 1. TOOT.

Touter, m., verbaalabstr. van *touteren*, bijvorm *talteren* + Ags. *tealtrjan*, * *tealt* (Eng. *to tilt*) = wankelen, On. *tölta* = in telgang stappen : oorspr. onbek., staat onder invloed van *tel*.

1. **Touw**, o. (zeel), gelijk Eng. *tow*, Hgd. *tau*, uit On. *taug*, een afleid. van denz. stam als 't enk. imp. van *tiegen*. Uit het Germ. komt Fr. *touer* = op sleeptouw nemen.

2. **Touw**, o. (getouw), verbaalabstr. van *touwen*.

Touwen, o w., Mnl. *touwen* = maken, gereedmaken (bepaaldelijk van leder gezeid), uitrusten + Ohd. *zawjan* (Mhd. *zouwen*), Ags. *tawjan* (Eng. *to taw*), Go. *taujan* (= doen). Uit het Germ. (Go.) komt Sp.-Port. *ataviar* = tooien (z. d. w.).

Traag, bijv., Mnl. *traghe*, Os. *trâgi* + Ohd. id. (Mhd. *træge*, Nhd. *träge*), Ags. *trâg*, On. *tregr*, Go. *trigo* (= treurnis) : van denz. wortel als *tergen*.

1. **Traan**, m. (geween), Mnl. *traen*, Os. *trahni* + Ohd. enk. *trahan*, meerv. *trahani* (Mhd. enk. *trahen*, meerv. *trene*, Nhd. *thräne*) : Ug. **trahn-* ; daarnevens Ohd. *zahar* (Mhd. *zaher*, Nhd. *zähre*), Ags. *tear* (Eng. *tear*), On. *tar* (Zw. *tår*, De. *taar*), Go. *tagr* : Ug. **tahr-* + Gr. δάκρυ, Lat. *lacruma* (uit **dacruma*), Oier. *dacr* : Idg **dakr*. Beide vormen **trahn-* en **tahr-* (**dakr-*) zijn dissim. van Idg. **drakr*.

2. **Traan**, o. (olie) + Ndd. *tran* (hieruit Hgd. *thran*), Zw. en De. *tran* : oorspr. onbek.

Trachel, m., verbaalabstr. van *tragelen* + dial. Hgd. *träckeln* = voort-

trekken, van denz. wortel als *trekken*.

Trachten, ono. w., Mnl. id. + Ohd. *trahtôn* (Mhd. *trachten*, Nhd. *trachten*), Ags. *trahtjan* + Skr. √*darç*, Gr. δέρκεσθαι = zien. Volgens sommigen, niet een Germ. woord, maar ontleend aan Lat. *tractare* = behandelen, frequent. van *trahere* : z. DRAGEN.

Tracteeren, o. w., gelijk Hgd. *tractieren*, met Rom. suffix, uit Lat. *tractare* : z. TRACHTEN.

Tralie, v., Mnl. id., uit Ofra. *traille* (thans *treille*), van Lat. *trichila* = looftakken.

Tram, v., uit Eng. id., van betwisten oorspr.

Tramontane, v., uit It. *tramontana*, zelfst gebr. vr. adj. = overbergsch (met het oog op de plaats van de Noordster tegenover Italie), is saamgest. met *tra*, Lat. id., bijvorm van *trans* (z. DOOR) en *montano* (Fr. *montagne*), adj. van *monte*, Lat. *montem* (*mons*) = berg.

Trans, m. (tinne), bij Kil. *transse* : oorspr. onbek.

Trant, m., voor **trand* = draai, doenwijze : z. OMTRENT.

Tranten, ono. w. : z. DRENTELEN en OMTRENT.

Trap, m. + Mhd. *treppe* (Nhd. id.) : z. TRAPPEN.

Trapgans, v. + Mhd. *trappe* (Nhd. id.) : oorspr. onbek.

Trappen, ono. w. + Ndd. id., Eng. *to trape*, waarnevens genasaleerd Ndl. *trampen*, Hgd. *trampeln*, Eng. *to tramp*, Zw. *trampa* : alle intensieven van een werkw. dat zich in 't Go. vertoont als *trimpan* = treden (z. d. w.).

Tras, o., Kil. *tiras*, *terras*, uit It. *terrazzo* = tufsteen, een afleid. van *terra*, Lat id. = aarde, verwant met *dor*.

Travaat, m. (windvlaag), uit Port. *travado*, van *travar* : z. 't volg. w.

Travalje, v., uit Fr. *travail* = 1. travalje, 2. moeite, werk, uit Mlat. **trabaculum*, afgel. van **trabare* (Fr. *entraver*), dat een denomin. ware van Lat. *trabs* = balk.

Traven, o. w., uit het Rom. : Port. *travar*, Fr. *en-traver* : z. het vorige w.

Trawant, m., gelijk Hgd. *trabant*, It. *trabante*, uit Mag. *darabant*, van Perz. *derbân* = portier.

Trechter, m., gelijk Hgd. *trichter*, uit Mlat. *tractarium* (-*ius*), van Lat. *trajectorium*, afgel. van 't v. d. van *trajicere* = overwerpen, overgieten (*tra*, met bijvorm *trans* = door : z. d. w., — *jacere* = werpen : z. JAGEN).

Treden, ono. w., Mnl. id., Os. *tredan* + Ohd. *tretan* (Mhd. *treten*, Nhd. id.), Ags. *tredan* (Eng. *to tread*), On. *troða* (Zw. *tråda*, De. *træde*), Go. *trudan* + Skr. √*dram*, Gr. δράμειν = loopen. Voorts verwant met *trappen*, *trampen* — Hieruit Fr. *trotter*.

Treeft, v., gelijk Eng. *trivet*, uit Lat. *tripedem* (*tripes*) = drievoet (z. DRIE en VOET).

Treek, m., Mnl. *treke*, een enk. gev. uit *treken*, het meerv. van *trek* (z. d. w.). Hieruit Eng. *trick* en Fr. *tricher*.

Treem, m., uit Fr. *trémie* + It. *tramoggia* : oorspr. onzeker.

Treffelijk, bijv. + Hgd. *trefflich*, *vortrefflich* : van *treffen*.

Treffen, o. w., Mnl. id., uit het Hgd. : Ohd. *treffan* (Mhd. *treffen*, Nhd. id.) + Ags. *drepan*, On. *drepa*, Mnl. *drepen*; vergel. *straffen*.

Treilen, o w. + Ndd. *treilen*, *troilen* (waaruit Hgd. *treideln*), Ags. *træglian* (Eng. *to trail*), wellicht een Germ. w., namelijk hetz. als *tragelen* (z. TRACHEL), zoodat het niet aan Fr. *trailler*, maar omgekeerd dit aan *treilen* ontleend ware.

Trein, m., uit Fr. *train*, verbaalabstr. van *traîner*, Mlat. *trahinare* = voortsleepen, frequent. van Lat. *trahere* : z. DRAGEN.

Treis, m. : z. TRIJS.

Treiteren, o. w., van *treiter*, uit Fr. *traître* = 1. verrader, 2. verraderlijke spotter, Lat. *traditor*, van *tradere* = overgeven (*tra* : z. TRECHTER, — -*dere*, verdoffing van *dare* in samenst. : z. DATUM).

Trek, m., in alle bet. verbaalabstr. van *trekken* : vergel. Fr. *trait*.

Trekken, o. w., Mnl. *trecken* + Mhd. *trecken* (Nhd. *trecken*), Ofri. *trekka* : intensief van Mnl. *treken*, Ondd. *trekan* + Ohd. *trehhan* (Mhd. *trechen*) : niet verder na te gaan. Uit *trekken* komt Fr. *tricher* = bedriegen in 't spel, met welke bet. het subst. *treek* te vergelijken is.

Tremel, m., afgel. van *treem*.

Tremske, v. + Hgd. *tremse* : oorspr. onbek.

Trens, v. + Hgd. *trense* : oorspr. onbek., toch niet uit Sp. *trenza*, dat met Port. *trança* hetz. is als Fr. *tresse* = haarvlecht.

Trentelen, ono. w. : z. DRENTELEN en TRANTEN.

Treuren, ono. w., Mnl. *truren*, uit Ohd. *trûren* (Mhd. id., Nhd. *trauern*) + Ags. *dréorig* (Eng. *dreary*).

Treusneus, v. : het eerste lid behoort bij *treuzelen* = talmen, zich met kleinigheden bezighouden; het tweede bij *nusselen*.

Treuzelen, ono. w. (talmen, ziften) + Ndd. *truseln*, met bijvorm *trijzelen* : oorspr. onbek.

Triakel, v., gelijk Mhd. id., afgel. van *theriacus*, uit Gr. θηριακός, zelfst. gebr. adj. afgel. van θηρίον, dimin. van θήρ = wild dier, omdat de remedie gemaakt werd van deelen van wilde dieren.

Tribunaal, o., uit Lat. *tribunal*, afgel. van *tribunus* = hoofdman van een Romeinsche *tribus* = volksafdeeling, stam, verwant met *dorp*.

Trielje, v., uit Fr. *treillis*, van Lat. *trilicem* (*-ix*) : z. DRILLING.

Trijn, v., « koseform » van *Katrien*, uit Lat. *Catharinam* (*-a*), afgel. van Gr. κάθαρος = zuiver (z. KETTER).

1. **Trijp,** v. (maag), Mnl. *tripe*, gelijk Eng. *tripe* en Kelt. (We.) *tripa*, uit het Rom. : Fr. *tripe*, It. *trippa*, Sp.-Port. *tripa* : niet verder op te sporen.

2. **Trijp,** o. (stof), uit Fr. *tripe*, van It. *trippa*, naar men beweert hetz. w. als bij 1. *trijp*, wegens de gelijkheid met het inwendige eener rundertrijp.

Trijs, m. + Ndd. *tris* (waaruit Hgd. *triese*, *trisse*) : oorspr. onbek.

Trijzel, v. (zeef) : z. TREUZELEN.

Tril, m. : z. DRIL.

Trillen. ono. w., gelijk Hgd. *trillern*, uit It. *trillare* : onomat.

Triomf, m., uit Fr. *triomphe*, van Lat. *triumphum* (*-us*) + Gr. θρίαμβος = feeststoet ter eer van Bacchus.

Trip, v., bij Kil. *trippe* + Ndd., Oostfri. id. : oorspr. onbek.

1. **Tripel.** o. (aarde), uit Fr. *tripoli*, van den naam der Afrikaansche stad *Tripolis*.

2. **Tripel.** bijv. (drievoudig), uit Fr. *triple*, van Lat. *triplum* (*-us*), waarin *tri* de stam is van *tres* = drie (z. d. w.); vergel. voorts *dobbel*.

Trippelen, ono. w. + Hgd. *trippeln* : met ablaut van *trappen*.

Trits, v., een afleid. van *drie* met verscherping der beginletter.

Tritsen, ono. w., denomin. van *trits* : vergel. *dobbelen*.

Trochelen, o. w. : z. TROGGELEN.

Troebel, m., uit Fr. *trouble*, van Lat. *turbulam* (*-a*) = ordelooze groep, van *turba* = menigte : z. DORP. Van *trouble* komt het denomin. *troubler* = verwarren, en van hier het verbaalabs. adj. *trouble*, ons adj. *troebel*.

Troef, v., gelijk Hgd. *triumpf*, Eng. *trump*, uit Fr. *triomphe* : z. TRIOMF.

Troep, m., Mnl. *troep*, *trop*, gelijk Hgd. *truppe*, uit Fr. *troupe*, dat kan ontstaan zijn uit Lat. *turba* (z. TROEBEL).

1. **Troetel,** m. (kwast) + Hgd. *troddel*, dimin. van Ohd. *trada* (Mhd. *trade*) : niet verder na te gaan.

2. **Troetel,** m. (emmer) : oorspr. onbek.

Troetelen, o. w. + Mhd. *triuteln*, Ndd. *truteln* : frequent. van *troeten*, een denomin. van het Mnl. adj. *truut* = bemind, ontleend aan Ohd. *trût* (Mhd. id., Nhd. *traut*) : wellicht een partic. afleid. van denz. wortel als *trouw*.

Troffel, m., gelijk Eng. *trowel*, uit Fr. *truelle*, van Mlat *truellam* (*-a*), dim. van Lat. *trua* = lepel.

Trog, m. + Ohd. *troc* (Mhd. id., Nhd. *trog*), Ags. *trog* (Eng. *trough*), On. *trog* (Zw. *tråg*, De *trug*) : een afleid. van **trie* = boom (z. HESSELTER).

Troggelen, o. w. + Ndd. *truggelen*, dial. Hgd. *trücheln*, De *trygle* : is met verscherpte beginletter frequent. van een intensief van (*be*)*driegen*. Het Fr. *trucher* en *troquer* (waaruit Eng. *to truck*), wier oorspr. niet vast staat, kunnen hierbij behooren.

Trok, in *trokspel*, enz., uit Fr. *truc*, dat met It. *trucco* en Sp. *trucos* (waaruit Eng. *trucks*), teruggaat op Germ. *druk* = stoot.

Trom, v., Mnl. *trompe* + Ohd. *trumpa* (Mhd. *trumbe*, *trumme*), On. *trumba*. Het woord beteek. beurtelings *trompet* en *trommel*; het is een onomat.

Uit het Germ. komt Fr. *trompe*, It. *tromba*.

Trommel, v. + Mhd. *trumbel*, *trumel* (Hgd. *trommel*): van *trom*.

Tromp, v., is hetz. als *trom*, in een vorm zonder assimilatie.

Trompet, v., uit Fr. *trompette*, dim. van *trompe*: z. TROM.

Tronie, v., uit Fr. *trogne*: oorspr. onzeker.

Tronk, m., Mnl. *tronc*, uit Fr. *tronc*, van Lat. *truncum* (*-us*), zelfst. gebr. adj. = afgeknot.

Troon, m., Mnl. id., gelijk Hgd. *thron*, Fr. *trône*, uit Lat. *thronum* (*-us*), van Gr. θρόνος.

Troonen, o. w. (lokken) + Mndd. *tronen* = bedelen: uit **trogenen*, bijvorm van **trogelen*, d. i. *troggelen*: z. d. w.

Troost, m., Mnl. id., Os. denomin. *tròstjan* + Ohd. *trôst* (Mhd. en Nhd. id.), On. *traust*, Go. id.: partic. afleid. van √TREUS, een uitbreiding van √TREU: z. TROUW. Niet verwant is Go. *thrafstjan* = troosten.

Trop, m.: z. TROEP.

Troppelen, ono. w.: afgel. van *trop*.

Tros, m., gelijk Hgd. *trosz*, uit Fr. *trousse*, verbaalabst. van *trousser*: z. TORSEN.

Trots, m., uit Nhd. *trotz*, Mhd. *trotz*, *trutz*, *tratz*: niet verder na te gaan; echter laten Mhd. *tratz* en *tratzen* (= trotsen) denken dat we hier een intensief met metathese hebben van *tarten*.

1. **Trouw**, bijv. (getrouw), Mnl. *tru*, Os. *triuwi* + Ohd. id. (Mhd. *triuwe*, Nhd. *treu*), Ags. *trýwe* (Eng. *true*), Ofri. *triuwe*, On. *trúggr* (Zw. *trogen*, De. *tro*), Go. *triggws*: z. 2. TROUW en TROUWEN.

2. **Trouw**, v. (vertrouwen), Mnl. *trouwe*, *truwe*, Os. *treuwa* + Ohd. *triuwa* (Mhd. *triuwe*, Nhd. *treue*), Ags. *tréow*, Ofri. *triuwe*, On. *trua*, Go. *triggwa*: een afleid. van 1. *trouw* + Pruis. *druwis* = geloof, Lith. *drutas* = feest: Idg. √DREU. z. 1. TROUW, TROUWEN en TROOST. Uit het Germ. komt Fr. *trève*. — *Trouw* = huwelijk, is verbaalabstr. van *trouwen*.

Trouwen, o. w., Mnl. id., Os. *trûôn* + Ohd. *trûen* (Mhd. *trûwen*, Nhd. *trauen*), Ags. *trúwjan*, On. *trúa*, Go. *trauan*; de bet. zijn: *gelooven* en *beloven* + Skr. *su-drava* = gezond: Idg. √DREU: z. 1. en 2. TROUW.

Truffel, v., gelijk Hgd. *trüffel*, Eng. *truffle*, uit Fr. *truffe*, van Lat. *tubera*, meerv. van *tuber* = gezwel, knolplant, van denz. wortel als *tumere* (z. DUIM). Het It. *tartufo*, van waar Hgd. *kartoffel*, is uit Lat. *terræ tuber* = aardknol (*terræ*, genit. van *terra*: z. TRAS).

1. **Trui**, v. (zeug), uit Fr. *truie*, van Mlat. *trojam* (*-a*) = drachtige zeug, naar 't Lat. *porcus trojanus* = gefarceerd varken, eigenlijk Trojaansch varken, daar men zinspeelde op 't Trojaansch paard.

2. **Trui**, v. (jak), gelijk Mhd. *troie* en De.-No. *trőya*, *trője*, uit Ndd. *troie*: oorspr. onbek.

Trunten, ono. w., met verscherpte beginletter voor **drunten*: z. DRENTELEN.

Trutsen, ono. w., intensief zonder nasaleering van *trunten*. Vergel. dial. *trutte* nevens *trunte*.

Truweel, o., uit Fr. *truelle*: zie TROFFEL.

Tsa, tuss.: z. SA.

Tuberoos, v., uit Lat. *tuberosa*, zelfst. gebr. adj. van *tuber*: z. TRUFFEL.

Tucht, v., Mnl. id. + Ohd. *zuht* (Mhd. id., Nhd. *zucht*), Ags. *tyht*: een afleid. van denz. stam als 't meerv. imp. van *tiegen*. Het heeft al de bet. van *tiegen*: z. 2. TOOM.

Tufsteen, m., gelijk Hgd. *tuffstein*, uit het Rom. (Fr. *tuf*, It. *tuffo*), van Lat. *tophum* (*-us*).

Tuien, o. w. + Eng. *to tie*: denomin. van *tui* + Meng. *teye*: een verbaal. subst. behoorende bij *tiegen*. Evenzoo het Eng. synon *to tow* van *tow* = touw (z. d. w.).

Tuig, o. + Ohd. *ziug* (Mhd. *ziuc*, Nhd. *zeug*): van *tiegen*. Voor de bet. vergel. *getrek* van *trekken* en Fr. *attirail* van *tirer*.

Tuigen, o. w., Mnl. *tughen* — Ohd. *giziugôn* (Mhd. *ziugen*, Nhd. *zeugen*): van *tiegen*, ofschoon het verband der bet. niet duidelijk is.

1. **Tuil**, m. (gril), bij Kil. *tuyl* + Fri. *tuwl*: oorspr. onbek.

2. **Tuil**, m. (arbeid), bij Kil. werkw. *tuelen*, Plantijn *toelen* + Ags. *teolian*

(Eng. *to toil*), Ofri. *teula:* in geenen gevalle verwant met *telen*.

3. **Tuil**, m. (ruiker) + Mndd. *tul* = bos: oorspr. onbek

Tuimelen, ono. w. + Hgd. *taumeln*, Eng. *to tumble*: frequent. van **tuimen*, Mnl. *tumen* + Ohd. *tûmôn*, Ags. *tumbjan*, On *tumba*. Uit het Germ. komt Ofr. *tumer* (Waalsch *toumer*) en Nfra. *tomber*.

Tuin, m., Mnl. *tuun*, Os. *tûn* + Ohd. *zûn* (Mhd. id., Nhd. *zaun*), Ags. *tún* (Eng. *town* = stad), Ofri. *tûn*, On. id. + Oier. *dún* = burg (vergel. de plaatsnamen van Kelt. oorspr.: *Lugdunum*, *Augustodunum*).

Tuischen, ono. w., Mnl. *tuschen* + Ndd. *tusken*: niet verder na te gaan. Hieruit Hgd. *tauschen*.

Tuit, v., Mnl. *tote* + Ndd. *tute*, Hgd. *zotte*, On. *tuda*. Hieruit Prov. *tudel*, Ofra. *tuel* (Nfr. *tuyau*). In sommige bet. is het bijvorm van *tod*. In die van hoorn is 't verbaalabstr. van *tuiten*.

Tuitelen, ono. w. + Hgd. *zotteln*, Eng. *to tottle*: een afleid. van *tod*.

Tuiten, ono. w.: z. TOETEN.

Tuits, o. (touw), een afleid. van *tui*: z. TUIEN.

Tuk, m. en bijv., in alle bet. hetz. woord, Mnl. *tuc* + Mhd. *tuc* (Nhd. *tuck* en *tücke*): onomat. (z. TIK en TOKKEN). De ontwikkeling der bet. is: slag, snelle beweging, behendige streek, enz.

Tukje, o., van dial. *tukken*, *tukkebollen*, afgel. van *tuk*, wegens de tukken van het hoofd van hem die zittend slaapt.

1. **Tul**, v. (tuit, pul) + Mhd. *tülle* (Nhd. id.) = buis: oorspr. onbek.

2. **Tul**, m. (dronkaard): hetz. als 1. *tul*: vergel. 4. *buis*.

Tulband, m., gelijk Fr. *turban*, uit Turk. *tulbend*, Perz. *dulband*.

Tule, v., uit Fr. *tulle*, naar de stad *Tulle* (Corrèze).

Tulp, v., uit Fr. *tulipe*, verkort uit *tulipan*, bijvorm van *turban* (z. TULBAND); zoo genoemd wegens hare gelijkheid met een *tulband*.

Tult, v., gelijk Oostfri. *tülte*, *talte*, *dult* = klomp, hoop, uit De. *tult*. d. i. *tolvte*, van *tolv* = twaalf (z. d. w.).

Tureluur, m.: z. TIERELIEREN. Hierbij *uit zijn turelure raken*, d. i. uit zijn zangwijs raken; vergel. Fr. *perdre son turelu*.

Turen, ono. w. + Oostfri. id.: oorspr. onbek.

1. **Turf**, m. (brandstof), Os. *turf* + Ndd. *torf* (hieruit Hgd. id.), Ohd. *zurba*, Ags. *turf* (Eng. id.), On. *torf* + Skr. *darbha* = grasbundel. Uit het Germ. komt Fr. *tourbe*.

2. **Turf**, m. (ezelzadel), dial. *torke*, uit Fr. *torche* = stroowisch, met stroo gevulde zadel, van *torcher*, uit Mlat. *tortiarc*: z. TORSEN.

1. **Turken**, m. meerv. (stelhouten): overdrachtelijke toepassing van den volksnaam.

2. **Turken**, o. w. (mishandelen): z. NEGEREN en vergel. Fr. *traiter de Turc à Maure* (z. ook TURKOOIS).

Turkoois, m., uit Fr. *turquoise*, zelfst. gebr. vr. adj. van *Turc* = Turk, daar hij eerst uit Turkije kwam (*Turk* is de naam in Perzie aan de *Osmanli's* gegeven).

Turmalin, m. (soort van steen) + Fr. *tourmaline*, dat men beweert een Ceylonsch w. te zijn.

Turnen, ono. w., uit Hgd. id., van Fr. *tourner*: z. TOER.

Turrenkruid, o., gelijk Hgd. *turmkraut*, Fr. *tourette* en Lat. *turritis*, wegens den spitsen vorm als een toren.

Tusschen, voorz., Mnl. id. + Mhd. *zwischen* (Nhd. id.): eigenlijk datief meerv. van **tusch*, Os. *twisk* = telkens twee + Ohd. *zwisk* (Mhd. *zwisc*): een afleid. van *twee*. Het is verkort uit de adverb. uitdrukkingen *intusschen*, *ondertusschen* = te midden van telkens twee. Vergel. Eng. *between* en *betwixt*, die het voorz. bewaard hebben.

Tut, v., is hetz. als het tweede lid van *huttentut*, behoorende bij *dodder*, *dodde*.

Twaalf, telw., Mnl. *twalef*, *twelef*, Os. *twelif* + Ohd. *zwelif* (Mhd. *zwelf*, Nhd. *zwölf*), Ags. *twelf* (Eng. *twelve*), Ofri. *twelef*, On. *tolf* (Zw. id., De. *tolv*), Go. *twalif* + Lith. *dwylika*: het eerste lid is het onz. van *twee* (z. d. w.); voor het tweede (*lif*), z. ELF.

Twee, telw., Mnl. id., Os. *twêne*, *twô*, *twei* + Ohd. *zwêne*, *zwô*, *zwei* (Mhd. id., Nhd. *zwei*), Ags. *twegen*, *twó*, *tú* (Eng. *two*), Ofri. *twêne*, *twâ*, *twâ*, On. *tveir*, *tvær*, *tvau* (Zw. *två*, De. *to*), Go.

twai, *twos*, *twa* + Skr. *dva*, Zend. id., Arm. *erku* (*er* is prothese naar anal. van *erek* = drie : z. d. w., — *k* = *dw*), Gr. δύω (d. i. **duuo*) en δίς (d. i. **duis*), Lat. *duo* (d. i. **duuo*) en *bis* (d. i. **duis*), Oier. *da*, Osl. *dŭva*, Lith. *dū*.

Tweedracht. v., Vla. en Mnd. *tweegedracht*, ook Mnl. *twidracht* + Mhd. *zwitraht* (Nhd. *zwietracht*) : gevormd naar *eendracht*, dat een verbaalabstr. is van Mnl. (*over*)*eendragen* = eensgezind zijn. — Het eerste lid van *tweedracht* is een adverb. vorm van *twee*, beantwoordende aan Gr. δι-, Lat. *bi-* (z. TWEE).

Tweern. m. + Mhd. *zwirn* (Nhd. id.), Eng. *twire* : afgel. van **tweer* = tweemal + Mhd. *zwir*, dat zelf afgel. is van *twee* (z. ook TWIJN).

Twenter. m., uit *twee-winter* : vergel. *enter*

Twijfel, m., Mnl. *twifel*, *twivel*, Os. *twîfal* + Ohd. *zwîfal* (Mhd. *zwîvel*, Nhd. *zweifel*), Ofri. *twîfel*, Go. *tweifls* + Zend. *bifra-*, Arm. *kul* (d. i. **dwowol* : z. TWEE), Gr. διπλοῦς, Lat. *duplus* = dobbel, tweevoudig : alle afleid. van *twee* met hetz. suffix.— Daarnevens Os. *tweho*, Ohd. *zweho*, Ags. *twéo* + Lat. *dubium* = twijfel.

Twijg, v. + Ohd. *zwîg* (Mhd. *zwic*, Nhd. *zweig*), Ags. *twig* (Eng. id.) : een afleid. van *twee* : vergel. Hgd. *zwiesel* = gaffelvormige tak.

Twijn, m. + Ags. *twin* (Eng. *twine*), On. *twinni* : afgel. van *twee* : z. TWEERN.

Twil, m. + Ndd. *twille* : van *twee*; vergel. Fr. *fourcat* van *fourche*.

Twintig, telw., Mnl. *twentich*, Os. *twentig* + Ohd. *zweinzug* (Mhd. *zweinzec*, Nhd. *zwanzig*), Ags. *twentig* (Eng. *twenty*), Ofri. *twintich*, On. *tuttugu*, Go. *twaitigjus* : het eerste lid is het mann. van *twee* (z. d. w.); z. ook DERTIG.

1. **Twist**, m. (geschil), Mnl. id. + Mhd. *zwist* (Nhd. id.), On. *tvistr* (Zw. en De. *tvist*): een afleid. van *twee*, en wel hetz. w. als 2. *twist* + Skr. √*dviṣ* = haten, Lat. *bellum* (d. i. **duislom*).

2. **Twist**, o. (garen) + Ags. *twist* (Eng. id.), De. *tvist* : hetz. w. als 1. *twist*.

3. **Twist**, m. (drank), uit Eng. id., hetz. w. als 2. *twist*, omdat de drank uit twee bestanddeelen gemaakt wordt.

Twistappel, m., zinspeling op de fabel van den herder Paris.

U.

U, voornw., Mnl. *u*, Os. *iu* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *eu-ch*), Ags. *eow* (Eng. *you*), Ofri. *iu* : Ug. **iwwi*, *i̯uwi*; daarnevens On. *yðr*, Go. *izwis* : Ug. **i̯u-swi* + Skr. *yu-yam*, *yu-ṣman*, Gr. ὑμεῖς (uit **i̯u-sme*); niet verwant zijn Skr. *vas*, Lat. *vos*, Osl. *vy*. — Als nomin. is het verkort uit *Uwe Edelheid*.

Uchtend, m. : z. OCHTEND.

Ui, m. (ajuin), gevormd als enkelv. uit *uien* = **unjen* = **onjoen*, uit Fr. *ognon* = ajuin : z. d. w.

Uier, m., Kil. *uider*, Mnl. *uder*, Os. *ûder* + Ohd. *ûtiro* (Mhd. *iuter*, Nhd. *euter*), Ags. *úder* (Eng. *udder*) en met ablaut Ofri. *ioder* (Nfri. *jädder*, ook Ndd. *jüdder*), On. *júgr* (Zw. *jufver*, De. *yver*) + Skr. *ûdhar*, Gr. οὖθαρ, Lat. *uber* (d. i. *udher*).

Uil, m., Mnl. *ule* + Ohd. *ûwila* (Mhd. *iuwel*, Nhd. *eule*), Ags. *úle* (Eng. *owl*), On. *úgla* (Zw. id., De. *ugle*) + Skr. *uluka*, Lat. *ulula* : onomat. — In *een uiltje vangen* is *uiltje* de naam van een nachtvlinder.

Uilig, bijv., van 't vorige *uil* in de overdrachtelijke bet. van *paardepoot*. — In de bet. *vervuurd* behoort het wel bij 2. *olm*.

Uit, bijw. en voorz., Mnl. *uut*, *ute*, Os. *ût* + Ohd. *ûz* (Mhd. id., Nhd. *aus*), Ags. *út* (Eng. *out*), On. *út* (Zw. *ut*, De. *ud*), Go. *ût* : Ug. **ût* + Skr. *ud*, Zd. *uz*, Oier. *ud* : Idg. **ŭd*.

Uitbundig, bijv., uit Hgd. *ausbündig*, van *ausbund* = puik, toonbeeld, eigenlijk het naar *buiten gebonden* einde van een stuk laken, om als monster te dienen.

Uiteen, bijw. : z. AANEEN.

Uitentreuren, bijw., voor *uit den treuren*, d. i. zonder treuren, zonder aarzelen.

Uiterlijk, bijv. : z. INNERLIJK.

Uiterste, bijv. : z. OPPERSTE.

Uitham, m. : z. INHAM.

Uitheemsch, bijv. : z. HEEM.

Uitlangen, o. w. : z. ERLANGEN.

Uitmunten, ono. w. + Ndd. *utmün-ten* : met *uit* en het denom. van 1. *munt*; de bet. zijn : 1. geld stempelen. 2. uitkomen, uitsteken.

Uitroeien, o. w. (ontwortelen), Mnl. *roeden*, *roden* + Mhd. *roden* (Nhd. id.), On. *ryđja* : bijvorm van Mhd. *riuten* (Nhd. *reuten*); beide denom. van Ohd. *ruda* en *riuti*, Ndl. *rode* en *ruide* = plaats in een bosch waar alles weggehakt is (van daar de plaatsnamen met *rode* en *rade*).

Uitrusten, o. w. : z. 2. RUSTEN.

Uitweiden, ono. w., van 1. *weide*, dus buiten de baan weiden : vergel. het oudere *wild weiden* = wild rondloopen.

Uitwendig, bijv. : z. INWENDIG.

Uitzet, m. (bier), verbaalabstr. van *uitzetten* = gisten.

Uitzinnig, bijv., met *-ig* worden *uit* en *zin* tot één woord verbonden : vergel. *lamlendig*.

Ulevel, v.. uit It. *ulivella*. dimin. van *uliva* = olijf (z. d. w.). Het waren eerst versche olijven, met suiker overtrokken, dienende als middel tegen borstziekten.

Ulk, m. : z. 1. WELK.

Umber, m. : z. OMBER.

Unjer, v., hetz. als *eunjer*, in overdrachtelijke bet.

Unster, v., Kil. id., uit Lat. **unistateram* (*-a*) (*unus* = een : z. d. w., — *statera* = weegschaal).

Uperken, o. : oorspr. onbek.

Urmen, ono. w., Fri. vorm van *wormen*.

Uur, v., Mnl. *ure*, gelijk Eng. *hour*, uit Fr. *heure*, van Lat. *horam* (*a*), van Gr. ὥρα = jaargetijde. Hgd. *uhr* komt uit 't Ndl. — *Ter elfder ure* zinspeelt op Matth. xx, 6, 9.

1. **Uw**, genit. van *gij*, is een analogievorm : z. 3. ONS en UWER.

2. **Uw**, poss. : z. 3. ONS.

Uwent, z. DIJNENT.

Uwer, genit. van *gij*, Mnl. id., Os. *iwar* + Ohd. id. (Mhd. *iuwar*, Nhd. *euer*), Ags. *éower* (Eng. *your*), Ofri. *iuwer*, On. *yđar*, Go. *izwara* : Ug. **i̯u-wero* en *i̯u-swero* : z. U.

V.

1. **Vaag**, v. (kracht), vroeger *vage*, verbaalabstr. van *vagen* (z. VEGEN). De ontwikkeling der bet. is *zuiver*, *schoon*, *passend*, *vroolijk*, *bloeiend zijn*.

2. **Vaag**, bijv. (onbepaald), uit Fr. *vague*, van Lat. *vagum* (*-us*) = dolend.

1. **Vaak**, m. (slaap), Mnl. *vaec*, verbaalabstr. van *vaken* = slapen, Lips. gl. *fakôn* + Ndd. *vaken*, Mhd. *vachen*, Ofri. *fakon*.

2. **Vaak**, bijw. (dikwijls), uit *vake*, ouder meervoud van *vak* (vergel. *dag*, *dagen*). Dus = bij vakken, bij wijlen + Hgd. (*viel*)*fach*.

Vaal, bijv. : staat tot *valuw* (z. d. w.) als *geel* tot Eng. *yellow*.

Vaalt, v. + Ndd. *falt*, Ags. *falod* = afgeperkte plaats : oorspr. onbek.

Vaam, m. : z. VADEM.

Vaan, v., Mnl. *vane*, Os. *fano* = doek + Ohd. id. (Mhd. *vane*, Nhd. *fahne*), Ags. *fana* (Eng. *vane*), Ofri. *fona*, On. *fani* (Zw. *fana*, *fane*), Go. *fana* + Gr. πῆνον, Lat. *pannus* = lap, Osl. *ponjava* = zeil : Idg. √PEN = spannen, hangen. Uit het Germ. (Ohd.) *gundfano* (= strijdvaan) komt Fr. *gonfanon*.

Vaandel, o., Mnl. *vendel* (d. i. **văndel*) : met epenthet. *d* diminut. van *vaan*.

Vaandrig, m., Kil. *vaendrigh*, uit Hgd. *fähndrich*, dat met epenthet. *d* een afleid. is van Mhd. *venre*, Ohd. *faneri*, zelf een afleid. van *fana* = vaan. Dus heeft *-drig* niets met *dragen* te doen.

1. **Vaar**, v. (vrees), Mnl. *vare*, Os. *fâr* + Ohd. *fâra* (Mhd. *vâre*), Ags. *fǽr* (Eng. *fear*), On. *fár* : Germ. √FER + Gr. πεῖρα (d. i. *perja*) = proef, Lat.

periculum = proef, gevaar: Idg. √PER (z. GEVAAR).

2. **Vaar**, v. (schroef), samengetr. uit *vader*: vergel. 3. *moer* en Fr. *vis mâle* en *vis femelle*.

Vaardig, bijv. + Hgd. *fertig*: afleid. van *vaart*, dus = tot de vaart bereid.

Vaarkoe, v.: het eerste lid is de vr. vorm van *var* (z. d. w. en ook VAARS); die zelfde vorm is het 2de lid van Ags. *heahfore* (Eng. *heifer*): het eerste is duister.

Vaars, v., Mnl. *verse* + Mhd. *ferse* (Nhd. *färse*): een diminut. van *var*.

Vaart, v. (gang, kanaal), Mnl. *vaert*, Os. *fard* + Ohd. *fart* (Mhd. *vart*, Nhd. *fahrt*), Ags. *ferd*, On. *ferð*: partic. afleid. van *varen*. In 't Ndl. is *t* verscherpt uit *d*, zooals nog blijkt uit *vaardig*.

1. **Vaas**, v. (pot), uit Fr. *vase*, van Lat. *vasum*, bijvorm van *vas* (z. KAAR).

2. **Vaas**, v. (draad), Mnl. *vase* + Ohd. *faso* (Mhd. *vase*), Ags. *fæs*: z. VEZEL en PEES.

Vacht, v., Mnl. id. + Gr. πόκος, van πέκειν = uitrukken, kammen, Lat. *pecten* = kam, Lith *peszti* = uitrukken: Idg √PEK, van waar ook Os., Ohd. *fahs*, Ags. *feax*, On. *fax* = haar.

Vaddig, **vadsig**, bijv., het 2e intensieve afleid. nevens het 1e, Mnl. *vadde*, oorspr. onbek.

Vadem, m., Mnl. id., Os. meerv. *faðmos* = de uitgestrekte armen + Ohd. *fadam* (Mhd. *vaden*, Nhd. *faden*), Ags. *fæþm* (Eng. *fathom*), On. *faðmr* (Zw. *famn*, De. *favn*): Germ. √FETH + Gr. πετάννυμι = ik spreid uit, Lat. *patere* = open staan: Idg. √PET.

Vader, m., Mnl. id., Os. *fadar* + Ohd. *fatar* (Mhd. *vater*, Nhd. id.), Ags. *fæder* (Eng. *father*), Ofri. *feder*, On. *faðir* (Zw. en De. *fader*), Go. *fadar* + Skr. *pitr*, Perz. *pidar*, Arm. *hair*, Gr. πατήρ, Lat. *pater*, Oier. *athir*: ontleding onzeker. Vergel. *broeder* en *moeder*.

Vagebond, m., uit Fr. *vagabond*, van Lat. *vagabundum* (-*us*), afgel. met suffix -*bundus* van *vagari* = ronddolen (*vagus* = dolend: z. 2. VAAG).

Vagen, o. w.: z. VEGEN.

Vagevuur, o. + Hgd. *fegefeuer* = het vuur dat *veegt*, d.i. zuivert: gevormd naar 't Lat. *purgatorium* = zuiveringsplaats.

Vak, o., Mnl. *vac* + Ohd. *fah* (Mhd. *vach*, Nhd. *fach*), Ags. *fæc*, Ofri. *fek* = ruimte, afsluiting, enz.: van Idg. √PAG: z. VANGEN, VOEGEN.

Val, m., v. en o. + Hgd. *fall*, *falle*: in alle bet. van *vallen* (neervallen, toevallen).

Valies, o., gelijk Hgd. *felleisen*, uit Fr. *valise*: oorspr. onbek.

Valk, m., Mnl. *valke*, gelijk Ohd. *falcho* (Mhd. *valke*, Nhd. *falke*) en On. *falco*, uit laat Lat. *falco*, een afleid. van Lat. *falx*, accus. *falcem* (Fr. *faux*) = zeis, wegens den vorm van zijn bek of van zijn klauwen.

Vallei, v., Mnl. *valeie*, uit Fr. *vallée*, van Mlat. **vallatam* (-*a*), een afleid. van Lat. *vallis* = dal.

Vallen, ono. w., Mnl. id., Os. *fallan* + Ohd. id. (Mhd. *valn*, Nhd. *fallen*), Ags *feallan* (Eng. *to fall*), Ofri. *falla*, On. id. (Zw. id., De. *falde*) + Skr. √*sphal* = wankelen, Gr. σφάλλειν = doen vallen, σφάλλεσθαι = zich doen vallen, missen, Lat. *fallere* = bedriegen, Lith. *pulti* = vallen: Idg. √SPHAL.

Valling, v. (verkoudheid): vergel. *zinking*.

Valsch, bijv., Mnl. *valsc* + Mhd. *valsch* (Nhd. *falsch*): verbaalabstr. van (*ver-*)*valschen*, dat met Ohd. (*gi-*)*falscôn* ontleend is aan Mlat. *falsicare*, denom. van Lat. *falsus* (Fr. *faux*), een afleid. van *fallere* (z. VALLEN). — Scand. *fals* en Eng. *false* zijn rechtstreeks aan *falsus* ontleend.

Valuw en **vaal**, bijv., Mnl. *valu*, *vale*, Os. *falu* + Ohd. *falo* (Mhd. *val*, Nhd. *falb* en *fahl*), Ags. *fealo* (Eng. *fallow*), On. *fölr* + Skr. *palitas*, Arm. *alik'*, Gr. πολιός = grijs, Lat. *pallidus* = bleek, Osl. *plavŭ* = wit, Lith. *palvas* = vaal. Het heeft dus niets te doen met Lat. *flavus*, waarover z. BLAUW; — voor de wisselvormen *vaal*, *valuw*, vergel. *geel*. Uit het Germ komt Fr. *fauve*.

Vampier, m., gelijk in alle Eur. talen, door Hgd. *wampir*, uit Serb. id. = bloedzuiger.

Van, voorz., Mnl. id., Os. *fan*, *fon* + + Ohd. *fona* (Mhd. *von*, Nhd. id.): komt elders niet voor; is een afleid. van een bijvorm van *af*. — Voor de afwisseling *af*—*va*-, vergel. Lat. *ad*—*de* of Eng.

at — Ndl. *te* of præfix *on* — negatie *ne*.

Vandaag, bijw., uit *vandage*, saamgest. met den datief van *dag*.

Vanden, ono. w., Mnl. id. = bezoeken, onderzoeken, Os. *fandjôn* = beproeven + Ohd. *fantôn* (Mhd. *vanden*, Nhd. *fahnden*), Ags. *fandjan*, Ofri. *fandja*: van denz. wortel (st. graad) als *vinden*.

Vaneen, bijw.: z. AANEEN.

Vangen, o. w., Mnl. *vaen*, Os. *fâhan* + Ohd. id. (Mhd. *vâhen*, Nhd. *fahen*, *fangen*), Ags. *fôn*, On. *fâ*, Go. *fâhan* (alle uit **fanhan*, waar eerst de *n* vóór *h*, en dan de *h* tusschen twee klinkers wegviel, echter zijn Nndl. *vangen* en Nhd. *fangen* analogievormen naar 't verl. deelw.): Germ. √FA(N)H (z. VOEGEN) + Skr. *pâça* = strik, Gr. πήγνυμι = ik maak vast, Lat. *pangere* en *pax*: Idg. √PA(N)K en √PA(N)G.

Vanielje, v., uit Fr. *vanille*, van Sp. *vainilla*, dimin. van *vaina* = peul, Lat. *vaginam* (-*a*) = peul, scheede.

Var, m., Mnl. *varre* + Ohd. *farro* (Mhd. *varre*, Nhd. *farre*), Ags. *fearr*, On. *farri* + Skr. *pṛthukas*, Arm. *ort*, (d. i. **port*), Gr. πόρτις = kalf, Osl. *prazŭ* = bok (z. VAARKOE en VAARS).

1. **Varen**, v. (plant), Mnl. id. + Ohd. *farn* (Mhd. *varn*, Nhd. *farn*), Ags. *fearn* (Eng. *fern*); daarnevens Ohd. *farm* + Skr. *parna* = vleugel, blad, Ru. *paparotŭ*, Lith. *papartis*. De bet. is wel *vederachtige plant*; zoo ook Gr. πτερίς = varen nevens πτερόν = veder.

2. **Varen**, ono. w. (zich voortbewegen), Mnl. id., Os. *faran* + Ohd. id. (Mhd. *varn*, Nhd. *fahren*), Ags. *faran* (Eng. *to fare*), Ofri. *fara*, On. id. (Zw. id., De. *fare*), Go. *faran*: Germ. √FER + Skr. √*par*, Zd. *pĕrĕtu* = brug, Gr. πορεύειν, Lat. *portus* = haven, *peritus* (= ervaren), Osl. *prati*: Idg. √PER = doorgaan.

3. **Varen**, ono. w. (schrik aanjagen), denom. van 1. *vaar*.

Varinas, v., naar *Varinas* of *Barinas*, een provincie van Venezuela.

Varken, o., Mnl. *verken* + Mhd. *verkel* (Nhd. *ferkel*): dimin. van **verch* + Ohd. *farah* (Mhd. *varch*), Ags. *fearh* (Eng. *farrow*) + Lat. *porcus*, Oier. *orc*, Osl. *prasen*, Lit. *parszas*.

1. **Vast**, bijv. (bevestigd), Mnl. id., Os. *fast* + Ohd. *fasti* (Mhd. *veste*, Nhd. *fest*), Ags. *fæst* (Eng. *fast*), Ofri. *fest*, On. *fastr* (Zw. en De. *fast*) + Arm. *hast*.

2. **Vast**, bijw. (sterk, zeer), Mnl. *vaste*, Os. *fasto* + Ohd. id. (Mhd. *vaste*, Nhd. *fast*): bijw. van 1. *vast*.

Vasten, ono. w., Mnl. id., Os. subst. *fastunnja* + Ohd. *fasten* (Mhd. *vasten*, Nhd. *fasten*), Ags. *fæstan* (Eng. *to fast*), On. *fasta* (Zw. id., De. *faste*), Go. *fastan*: denom. van 1. *vast*, dus = *vasthouden*, *onderhouden* (Go.), voorschriften omtrent het derven van spijs onderhouden, Mlat. *observare*.

Vastenavond, m. + Hgd. *fastnacht* = de dag vóór den vasten (vergel. Kersavond, Paaschavond = dag vóór Kerstmis, Paschen): er is geen reden om er een volksetymol. vervorming in te zien van **vazelavond*, dat nooit bestaan heeft (*vazelen* + Hgd. *faseln* = rondloopen).

Vat, o. (ton), Mnl. id., Os. *fat* + Ohd. *faz* (Mhd. *vaz*, Nhd. *fasz*), Ags. *fæt*, On. *fat*: verbaalabstr. van *vatten*, dus = bevatter.

Vatten, o. w., Mnl. id. + Ohd. *fazzôn* (Mhd. *vazzen*, Nhd. *fassen*), Zw. *fatta*, De. *fatte* + Osl. *po-padon* = vatten, Lith. *pudas* = vat.

Vechten, ono. w., Mnl. id., Ondd. *fehtan* + Ohd. id. (Mhd. *vehten*, Nhd. *fechten*), Ags. *feohtan* (Eng. *to fight*), Ofri *fiuchta* + Lat. *pugnare*. Wel is *vechten*, *vocht*, *gevochten* ontstaan uit **vuichten*, **voocht*, *gevoochten* en staat dus in betrekking met *vuist*, gelijk Lat. *pugnare* met *pugnus* (Fr. *poing*) = vuist.

Vedel, v., Mnl. id. + Ohd. *fidula* (Mhd. *videle*, Nhd. *fiedel*), Ags. *fiþele* (Eng. *fiddle*), On. *fiðla* (De. *fiddel*): niet verder na te gaan; toch wel echt Germ. en dus niet ontleend aan Mlat. *vitula* = vedel (z. VIOOL).

Veder, v., Mnl. id., Os. *fedara* + Ohd. *fedara* (Mhd. *vëdere*, Nhd. *feder*), Ags. *feþer* (Eng. *feather*), On. *fjöðr* (Zw. *fjäder*, De *fjæder*) + Skr. *pataras* (= gevleugeld), Gr. πτερόν (= vleugel), Lat. *penna* (d. i. **petna*).

Vee, o., Mnl. id., Os. *fehu* + Ohd. *fihu* (Mhd. *vihe*, Nhd. *vieh*), Ags. *feoh* (Eng. *fee*), Ofri. *fia*, On. *fe* (Zw. *fä*, De. *fæ*), Go. *faihu* + Skr. *paçu*, Zd. *pasu*,

Gr. πῶυ, Lat. *pecus*, Lith. *pekus*. Van *pecus* werd afgeleid *pecunia* = geld, daar het vee aangezien werd als de have; zoo ook Eng. *fee* = loon.

1. **Veeg**, bijv. (den dood gewijd), Mnl. *veech*, Os. *fêgi* + Ohd. *feigi* (Mhd. *veige*, Nhd. *feige*), Ags. *fæge*, On. *feigr*: oorspr. onbek.

2. **Veeg**, v. (feeks): een afleid. van 1. *veeg*. De bet. is *verdoemde*, duivelin.

Veel, bijv., Mnl. *vele*, Os. *filu* + Ohd. id. (Mhd. *vile*, Nhd. *viel*), Ags. *feolu*, Ofri. *felo*, Go. *filu* + Skr. *puru*-Zd. *pouru*-, Gr. πολύς, Oier. *il* : van denz. wortel als *vol*.

Veelvraat, m., gelijk Hgd. *vielfrasz*, door volksetym. vervormd uit On. *fjall-fress* (*fjall* = berg, verwant met Hgd. *fels*, — *fress* = beer).

Veem, v. en o., Mnl. *veme* = vereeniging + Mhd. *vême* (Nhd. *fehme*) : oorspr. onbek.

Veen, o., Mnd. *venne* + Ohd. *fenne*, Ags. *fenn* (Eng. *fen*), Ofri. *fenne*, On. *fen*, Go. *fani* (= slijk) + Gall. *ana* (d. i. **pana*), Opr. *pannean* = moeras, en misschien Skr. *pañka* = slijk. Uit het Germ. komt Luikerwaalsch *les vennes* en Fr. *fagne* en *fange*.

1. **Veer**, v. (van metaal), is hetz. w. als *veder*.

2. **Veer**, o. (aan een rivier) + Mhd. *vere* (Nhd. *fähre*), On. *ferja* (Zw. *färja*, De. *færge*) : verbaalabstr. van **veren*, Os. *ferjan* = scheep gaan + Ohd. id., Ags. id., On. *ferja*, dat een afleid. is van *varen*. Uit het On. komt Eng. *ferry*

Veertel, o., uit *veerd-deel* (*veerd* = vierde : voor *ē* uit *ie* z. VEERTIEN).

Veertien, telw., Mnl. id. : *veer* is uit **vewer*, Os. *fiwar*, bijvorm van *fior*, ons *vier* (z. d. w.) : beide met syncope der *d* uit *fidwor*; in het eerste bleef de *w* consonant., in het tweede werd ze vocaal *u*, *o*.

Veertig, telw. : z. VEERTIEN en DERTIG. De uitspraak van *v* als *f* in *veertig* en *vijftig* berust op analogie van *zestig* en *zeventig* (z. d. w.) waar *z* als *s* uitgesproken wordt.

Veest, m. + Ndd. *fist*, Mhd. *vist* (Nhd. *fist*), Ags. *fist* (Eng. id.) + Gr. βδέειν (d. i. *bzdeëin*), Lat. *pedere* (d. i. *pezdere*), Ru. *bzjedj*, Lat. *bezdeti* : Idg. √PEZD, synon. en verwant met √PERD (z. NONNEFORTJE). Uit het Germ. komt Fr. *vesse*.

Veete, v., met *t* verscherpt uit *d*, Mnl. *vede* + Ohd. *fêhida* (Mhd. *vêhede*, Nhd. *fehde*), Ags. *fæhþ*, afgel. van een adj. : **vee* + Ohd. *gifêh* (Mhd. *gevêch*), Ags. *fâh* (Eng. *foe*) = vijandig : Idg. √PEIQ (z. VIJAND). Verwantschap met *veem* is zeer twijfelachtig.

Vegen, o. w., Mnl. *veghen* = mooi maken, in orde brengen + Mhd. *vegen* (Nhd. *fegen*), Os., Ohd. *fagar*, Ags. *fæger* (Eng. *fair*), Go. *fahrs* = mooi; daarnevens *vagen* + Ofri. *fêgja*, On. *fægja*: z. 1. VAAG en het verwante VOEGEN.

1. **Veil**, o. (klimop), Mnl. *vale* : oorspr. onbek.

2. **Veil**, bijv. (te koop), Mnl. *vele* + Ohd. *feili* (Mhd. *veile*, Nhd. *feil*), On. *falr* (Zw. en De. *fal*) + Skr. √*paṇ* (uit *paln*), Gr. πωλεῖν = verkoopen.

Veilig, bijv., van **veil* + Ags. *fæle* = goed, getrouw : homon. maar niet verwant met 2. *veil*.

Veinoot, m., Mnl. id. : z. VENNOOT.

Veinzen, o. w., Mnl. *veinsen*, *veisen*, een infin. gevormd van het præs. (*ic*) *veins*, uit Fr. (*je*) *feins*, van *feindre*, Lat. *fingere* = maken, voorstellen : z. DEEG, FIGUUR.

Vel, o., Mnl. id., Os. *fel* + Ohd. id. (Mhd. *vel*, Nhd. *fell*), Ags. *fell* (Eng. id.), Ofri. *fel*, On. *fjall*, Go. *fill* + Gr. πέλλα, Lat. *pellis*, Gaël. *peall*.

Veld, o., Mnl. *velt*, Os. *feld* + Ohd. id. (Mhd. *velt*, Nhd. (*feld*), Ags. *feld* (Eng. *field*), Ofri. *feld* + Osl. *polje*.

Velen, o. w. + Oostfri. *feilen*, *fällen* : misschien bij *veilig*.

Velg, v. + Ohd. *felga* (Mhd. *velge*, Nhd. *felge*), Ags. *felgan* (Eng. *felly*) : oorspr. onzeker.

Velijn, o., uit Fr. *vélin*, van Lat. *vitulinam* (-*a*), zelfst. gebr. adj. van *vitulus* = kalf (z. 1. WEDER), dus = kalfsvel.

Vellen, o. w., Mnl. id., Os. *felljan* + Ohd. *fellan* (Mhd. *veln*, Nhd. *fällen*), Ags. *fellan* (Eng. *to fell*), Ofri. *fella*, On. id. (Zw. *fälla*, De. *fælde*) : met *e* = *ă* van den præsensstam van *vallen* als factit. van een reduplic. werkw.

Vellies, o. : z. VALIES.

Vendel, o.: z. VAANDEL.

Vendu, v., uit Fr., verl. deelw. van *vendre*, Lat. *vendere* (d. i. **venumdere*) = te koop stellen (*venum*=koop + Skr. *vasna* = prijs; — *dere* : z. TREITEREN).

Venijn, o., Mnl. id., uit Fr. *venin*, van Lat. *venenum*.

Venizoen, o., Mnl. *venisoen*, uit Fr. *venaison*, van Lat. *venationem* (-*io*), een afleid. van 't v. d. van *venari* = jagen (z. 1. WEIDE).

Venkel, v., Mnl. *venekel*, gelijk Hgd. *fenkel*, Eng. *fennel*, Fr. *fenouil*, uit Lat. *fœniculum*, afgel. met dubbel dimin. suffix van *fœnum* = hooi.

Vennoot, m., Mnl. *veinoot*: het eerste lid is *veem* in de algemeene bet. van *vereeniging*; het tweede = genoot.

Venster, o., Mnl. *venstere*, gelijk Hgd. *fenster* en Fr. *fenêtre*, uit Lat. *fenestram* (-*a*), dat van denz. oorsprong is als Gr. φαίνειν = schijnen (z. BOENEN).

Vent, m., Mnl. id., gelijk Mhd. *vanz* (Nhd. *fant* komt uit het Ndd.), uit It. *fante* = voetknecht, verkort uit *infante*, dat met Sp. id. = kind, knaap, voetknecht, van Lat. *infantem* (-*ns*) = kind, d. i. niet kunnende spreken, gevormd met het ontkennende *in* (z. ON) en het teg. deelw. van *fari* (z. FABEL). Van het dimin. *ventkijn* komt Fr. *faquin*. Volgens anderen ware *vent* ontstaan uit *vennoot*.

Venten, o.w. Mnl. id., denomin. van *vente* = verkoop, uit Fr. id., van Lat. *venditam* (-*a*), zelfst. gebr. vr. v. d. van *vendere* (z. VENDU).

1. **Ver**, bijw. (verwijderd), Mnl. *verre*, Os. *ferr* + Ohd. *ferre* (Mhd. *verre*, *verne*, Nhd. *fern*). Ags. *feor* (Eng. *far*), On. *fjarri* (Zw. *fjerran*, De. *fjern*), Go. *fairra* + Skr. *paras*, Arm. *heri*, Gr. πέραν = aan gene zijde, Oier. *ire*.

2. **Ver**-, præfix, Mnl. id., Os. *far*-, *for*- + Ohd. *far*-, *fir*- (Mhd. *ver*-, Nhd. id.), Ags. *for*- (Eng. id.), On. *for*- (Zw. *för*-, De. *for*-), Go. *fra*- + Skr. *pra*, Gr. πρό, Lat. *per*-, Lith. *per*-; daarnevens Go. *fair*, *faur* + Gr. περί, παρά, Skr. *parā* : verwant met 1. *ver*.

Verbaasd, bijv., Mnl. *verbaest* : z. BAZELEN.

Verbasteren, ono. w., uit *verbastaarden*.

Verbeuren, o. w., Mnl. *verboren* : een samenst. met 1. *beuren*. De bet. is *zich boven iets verheffen*, *zondigen*, *boeten*.

Verbintenis, v. : z. BEELTENIS.

Verbluft, bijv. : z. BLUF. *Verbluffen* = door bluf bedwelmen.

Verbouwereeren, o. w., Mnl. adj. *verbabeert*, naar Fr. *ébaubir*, van Lat. *balbus* = die stottert.

Verbrantst, bijv. : oorspr. onbek. : is wel een vervorming, zooals gewoonlijk bij vloeken en verwenschingen.

Verbruien, o. w. : gevormd van 1. *brui* als bijvorm van *brij* : z. d. w. en ook BRODDEN.

Verbuisd, bijv., Mnl. *verbuust*, van 4. *buis*.

Verdedigen, o.w., met dial. *e* voor *a*, Kil. *verdadighen* + Mhd. *vertagedingen* (Nhd. *verteidigen*) : van Mnl. *dadinghe*, Os. *dagaþingi* + Ohd. *tagading* (Mhd. *tagedinc*) = rechts*geding* op een bepaalden *dag*.

Verderven, o. w. : z. BEDERVEN.

Verdijd, bijw., **verdijen**, o. w., niet een vervorming van *verdomd*, *verdommen*, zooals *verdord*, *verdraaid*, *verdokke*, *verdikke*, maar uit de verkorting van *verdommen*, namelijk *verd...*, zoo gelezen dat men aan de *d* haar alphabet. naam geeft, dus *verdee-j-en*.

Verdrag, o., verbaalabstr. van *verdragen*, Mnl. *verdraghen* + Mhd. *vertragen* (Nhd. id.) = dulden, aannemen.

Verdrieten, o. w., Mnl. id. + Ohd. *bidriozan* (Mhd. *verdriezen*, Nhd. *verdrieszen*), Ags. *þréotan* (Eng. *to threat* = dreigen), On. *þrjóta* (= mislukken), Go. *usþriutan* (= smaden) + Lat. *trudere* = stooten, Osl. *truditi* = kwellen.

Verduren, o. w., van *duren* : vergel. Fr. *endurer* van *durer*, en ons *volharden*.

Verduwen, o. w., Mnl. id. + Ohd. *firdouwen* (Mhd. *verdouwen*, Nhd. *verdauen*); ook zonder præfix Ohd. en Mhd. *douwen* : niet verder na te gaan; wellicht verwant met *dooi*.

Verdwijnen, ono. w., Mnl. *verdwinen*, *dwinen* + Ags. *dwinan* (Eng. *to dwindle*), On. *dvína* (Zw. *tvina*) : bijvorm van *kwijnen* (z. d. w.) en **zwijnen* (z. ZWINDEN).

Verf, v., Mnl. *varewe* + Mhd. *varwe* (Nhd. *farbe*), Ags. *færbu* + Lith. *par*-

was. Het Zw. *färg* en De. *farve* zijn aan 't Hgd. ontleend. Het woord is een zelfst. gebr. adj.

Verfoeien, o. w. : z. FOEI en vergel. Fr. *faire fi de*.

Verfomfaaien, o. w. + Ndd. *fumfeien*, dial. Hgd. *verpfumpfeien*. In 't Ndd. heet een vedel wel eens *fidel-fumfei* en *funfel*. Dus *fomfaaien* = op de viool spelen, vroolijk zijn, — en met *ver-*, verspelen, bederven.

Verfrooien, o. w., Mnl. *vervrooien*, van **vroo* (z. VROOLIJK).

Vergaan, ono. w., Mnl. *vergaen* + Hgd. *vergehen* : vergel. Lat. *perire*.

Vergankelijk, bijv., afgel. van den præteritalen stam van *vergaan*.

Vergasten, ono. w. : z. GARSTIG.

Vergauwen, o. w., van *gauw* = snel, behendig; vergel. *gauwdief* en Fr. *subtiliser*.

Vergeefs, bijw., Mnl. *vergheves* + Mhd. *vergebenes* (Nhd. *vergebens*) : is met adverb. *s* verl. deelw. van *vergeven*, dus = voor niets weggegeven, zonder vergelding, zonder voordeel.

Vergen, o. w., Os. *fergôn* + Ohd. id. (Mhd. *vergen*, Nhd. *fergôn*), On. *fergja* : van denz. wortel als *vragen*; vergel. *vorschen*.

Vergetelheid, v., van Mnl. adj. *vergetel* + Ags. *forgitol* : vergel. *vermetel*, *schamel*.

Vergeten, o. w., Mnl. *vergheten*, Os. *fargetan* + Ohd. *firgezzan* (Mhd. *vergezzen*, Nhd. *vergessen*), Ags. *forgitan* (Eng. *to forget*), Ofri. *urjeta* = uit het bereik verliezen : saamgest. met **geten*, Os. *getan* = bereiken + Ohd. *bigezzan*, Ags. *gitan* (Eng. *to get*), On. *geta*, Go. *gitan* + Gr. χανδάνειν, Lat. *pre-hendere* = nemen.

Vergeven, o. w., Mnl. *vergheven* + Hgd. *vergeben*. In de bet. van *kwijtschelden* is het een navolging van Lat. *perdonare* (Fr. *pardonner*); in die van *vergiftigen* is het een denom. vorming van *gift*.

Vergift, o. : verbaalabstr. van *vergeven*.

Verguizen, o. w., intens. van **guiten* = spotten, Mnl. *guten* : z. GUIT.

Verhabbezakken, o. w., een afleid. van dial. *habbelen*, *habben* = babbelen op vischwijfs manier : onomat.

Verhalen, o. w., Mnl. id. + Hgd. *erholen* = bijhalen, (feiten) bijbrengen.

Verhanselen, o. w., uit **verhandselen*, intensief van *verhandelen*, met pejorat. bet.

Verhanzen, o. w., van *hanze* (z. d. w.) in de algemeene bet. van *vereeniging* (z. ook HENSBEKER).

Verharen, ono. w. (verschroeien), van **haar*, Kil. *haere* = hitte + Hgd. *heer-*, *haar-rauch* : verwant met 3. *hei*.

Verheeren, o. w. + Hgd. id. = met legermacht vernietigen : van 2. *heer*.

Verheergewaden, o. w. : denom. van **heergewade* = krijgsuitrusting, die na den dood van den vassal aan den suzerein terugkeerde + Hgd. *heergewäte*. Vergel. nog Eng. *heriot*.

Verheugen, o. w. : z. HEUG.

Verheveling, v., als vertaling van Gr. μετέωρος = hoog verheven, een afleid. van *verheven*, dus = wat in den dampkring verheven is, of zich verheft.

Verholen, bijv. : z. HELEN.

Verkneukelen, o. w., zooveel als *zich de kneukels wrijven*.

Verknocht, bijv., van *verknoopen* : vergel. *verkocht*, *verkoopen*.

Verkwikken, o. w., van *kwik* = levendig.

Verlaat, o., verbaalabstr. van *verlaten* = van het eene vat in het andere laten. Hieruit Fr. *frelater*.

Verlangen, o. w., Mnl. id., Os. *langon* : z. BELANG en GELANG.

Verleden, bijv., is verl. deelw. van *verlijden* = voorbijgaan (z. LIJDEN).

Verlegen, bijv. + Ndd. *vorlegen* = krachteloos, waardeloos : verl. deelw. van *verliggen* = door liggen slecht worden.

Verleien, o. w., denomin. van *verlei*, dat afgel. is van **lijen* = leenen (z.d.w.).

Verleppen, ono. w., bij 1. *lap*.

Verliezen, o. w., Mnl. *verliesen*, Os. *farliosan* + Ohd. *verliosan* (Mhd. *verliesen*, Nhd. *verlieren*), Ags. *forléosan* (Eng. *to lose*), Ofri. *urliasa*, Go. *fraliusan* : Germ. √LEUS, een afleid. van Idg. √LEU : Skr. √*lū*, Gr. λύειν = ontbinden, Lat. *so-lv-o* (z. LOS).

Verlijden, o. w. : hetz. als *belijden*.

Verlof, o. : z. OORLOF.

Verlossen, o. w., Mnl. id. : z. LOSSEN.

Verloven, o. w., Mnl. id. + Hgd. *verloben* : z. BELOVEN.

Vermaken, o. w., Mnl. id. : vergel. Fr. *se refaire*.

Vermaledijden, o. w., Mnl. *vermaledien*, uit Lat. *maledicere* (Fr. *maudire*) : *male* = slecht + Skr. *mala* = vuil, Ier. *maile* = slecht; z. voorts BENEDIJEN.

Vermast, bijv., van *vermassen* = overladen, wel denom. van *mas* = hoop.

Vermeien, o. w. : zich vermaken als op Meidag of Meiavond.

Vermetel, bijv., van *zich vermeten*, Mnl. *vermeten* + Hgd. *vermessen* = zich overschatten; vergel. *schamel* en *vergetelheid*.

Verminken, o. w. : z. MINK.

Vermits, voegw. : z. MITS.

Vermoeden, o. w., Mnl. id. + Hgd. *vermuten* : van *moed* in de bet. *gemoed*.

Vermoeien, o. w., Mnl. id. en *vermoeden* + Hgd. *ermüden* : z. MOEIEN en MOEDE.

Vernestelen, o. w., van *nestel*.

Vernielen, o. w., Mnl. id. + Oostfri. *vernülen* : denom. van Mnl. *niel* = ter neder + Ndd. *nül*, Ags. *néowol* = voorover : een afl. van *ni-* besproken bij *nest*.

Vernis, o., Mnl. id., gelijk Mhd. *firnis* (Nhd. id.), uit Fr. *vernis*, van Mlat. **vitrinicium*, een afleid. van *vitrinus* = glasachtig, van Lat. *vitrum* = glas, ruit. *Vitrum* (d. i. **vid-trum*) is afgel. van *videre* = zien (z. WETEN).

Vernuft, o., uit Mhd.-Nhd. *vernunft* (Ohd. *firnunft*), van *vernehmen* = vernemen, begrijpen (z. KOMST). Voor de bet. vergel. *begrip*, *begrijpen*.

Verontwaardigen, o. w., naar Lat. *indignari*, de ontkenning (*in* = on : z. d. w.) van *dignari* = zich gewaardigen (d. i. waardig oordeelen), een afleid. van *dignus* = waard, waardig : z. TEEKEN.

Verplichten, o. w., Mnl. *verplechten* : niet van *plicht*, maar van *plechten* : z. 2. PLECHT.

Verponding, v. = belastingsaandeel in ponden : Mnl. *pont* = 1. pond (gewicht), 2. pond (geldwaarde), 3. bezitting.

Verporren, o. w., Mnl. id. : z. PORREN.

Verraden, o. w., Mnl. id. + Ohd. *firrâtan* (Mhd. *verrâten*, Nhd. id.) = misraden, door zijn raad bedriegen.

Verrassen, o. w., Kil. *verrasschen* + Hgd. *überraschen* = ras overvallen.

Verrel, o., uit *verndêl*, d. i. *veerdendeel*, datief van *veerdedeel* : z. VEERTEL.

Verrichten, o. w., Mnl. *verrechten* + Hgd. *verrichten* = recht maken, in orde, tot stand brengen.

Verrukt, bijv., eigenlijk v. d. van **verrukken* = van de plaats rukken, in de war brengen.

Vers, o., Mnl. id., gelijk Hgd. *vers*, Eng. *verse*, Fr. *vers*, uit Lat. *versum* (*-us*) = keering, reeks, versregel, eigenlijk zelfst. gebr. v. d. van *vertere* = keeren (z. WORDEN).

Versagen, o. w., Mnl. *versaghen*, ook *saghen*, uit Hgd. *zagen* : het komt elders niet voor, maar men onderstelt een Ndd. **tagen*, Go. **atagan* + Ier. *ad-agur* = ik vrees. Het is samengest. met Go. *at* (z. TOE), — en **agan* = beven + Gr. ἄχος = vrees. Mnl. *saghe*, Hgd. *zage* = laf, is verbaalabstr. van *saghen*, *zaghen*.

Versch, bijv., Mnl. *versc* + Ohd. *frisc* (Mhd. *vrisch*, Nhd. *frisch*), Ags. *fersc* (Eng. *fresh*), On. *ferskr* (Zw. en De. *frisk*) + Osl. *prjesinŭ* = versch, Lith. *preskas* = zoet (z. FRISCH).

Verschalen, ono. w. + Hgd. *verschalen* : hierbij Mhd. en Nhd. *schal* = krachteloos, troebel : niet verder op te sporen.

Verschalken, o. w. + Meng. *skulken* (Eng. *to sculk*), Zw. *scholka*, De. *skulke* : een afleid. van *scheel* (dus = iemand scheel bezien).

Verschet, o., uit Fr. *frisquette* : oorspr. onzeker.

Verschiet, o. (verte), verbaalabstr. van *verschieten* = wegschieten, verdwijnen.

Verschieten, ono. w. (schrikken) = opschieten van schrik.

Verschillen, ono. w. : z. SCHELEN.

Verschoonen, o. w., Mnl. *verschonen* + Hgd. *verschönern* en *verschonen* : in beide bet. denomin. van *schoon*, en = schoon maken of op schoone wijze behandelen.

Verschot, o. : in alle bet. van dens.

stam als 't meerv. imp. van *verschieten.*

Verschoveling, m., een afleid. van denz. stam als 't meerv. imp. van *verschuiven.*

Verslag, o. : verbaalabstr. van *verslaan* : het verband der bet. is niet duidelijk; vergel. Hgd. *überschlag.*

Versleteren, o. w. : hierin is 't frequent. van *sleten*, dat afgel. is van *slijten* = scheuren (z. SLIJTEN).

Verslinden, o. w. : z. SLINDEN.

* **Versnapertje**, o., van *snopen*, dat tot *snoepen* staat als *naam* tot *noemen.*

Verspillen, o. w., van *spillen*, Os. *spildjan* = vernielen + Ohd. *spilden*, Ags. *spildan* (Eng. *to spill*) : niet verder na te gaan. Uit Germ. *ga-spilden* komt Fr. *gaspiller.*

Verstaan, o. w., Mnl. *verstaen*, Os. *farstandan* + Ohd. *firstân* (Mhd. *verstan*, Nhd. *verstehen*), Ags. *forstandan* en *understandan* (Eng. *to understand*); vergel. Gr. ἐπιστάναι = verstaan; de uitdrukking gold wellicht voor de bedrijven, waar eerst de houding des lichaams aan te leeren was.

Verstaven, o. w. + Oostfri. *utstaven* : denom. van *staf*; vergel. *in duigen vallen.*

Verstek, o., verbaalabstr. van (*zich*) *versteken.*

Verstoelen, o. w., van (*dijk*)*stoel* = dijkbestuur.

Verstokt, bijv.: vergel. Hgd. synon. *stockicht*, *stockisch* : van *stok.*

Verstrooid, bijv., gelijk Hgd. *zerstreut*, eerst laat naar Fr. *distrait.*

Vertellen, o. w., Mnl. id., Os. *fartelljan* + Hgd. *erzählen* : denomin. van **tal* (z. GETAL). De bet. is *optellen*, *uiteenzetten* : vergel. Fr. *conter*, *compter.*

Vertier, o. + Oostfri. *fertir* = drukte, leven : van *tieren* (z. 4. TIER).

Vertrek, o., waarin men zich terugtrekt.

Vervaard, bijv., Mnl. *vervaert*, van *vervaren* + Ags. *afǽran* : denom. van 1. *vaar.*

Vervaardigen, o. w. : *vaardig* maken.

Vervelen, o. w. + Ndd. *vorvelen* : te veel worden.

Verwaarloozen, o. w., denom. van **waarloos* = achteloos (*waar* = zorg : z. WAARNEMEN).

Verwant, bijv. + Hgd. *verwandt* : eigenlijk v. d. van *verwenden* (vergel. *gezant* en *zenden*) + Mhd. *verwenden* = huwen : de ontwikkeling der bet. is niet duidelijk.

Verwaten, bijv., eigenl. v. d. van Mnl. *verwaten* = vervloeken. Os. *farwâtan* + Ohd. *farwâzan* (Mhd. *verwazen*) + Skr. *vādas* = aanklacht. Osl. *vada* = laster, Lith. *wadinti* = beschuldigen.

Verweend, bijv. (prachtig, weelderig), Mnl. *verweent* + Mhd. *verwenet* : v. d. van een denom. van Ohd. *wahi*, Mhd. *wehe* = schoon, sierlijk.

Verweerd, bijv. en tuss., van *verweeren* + Hgd. *verwittern*, Meng. *wederen*, *widren* (Eng. *to wither*) = verwelken + Lith. *výstu* = verwelken; door volksetym. opgevat als *aan het weer blootstellen.*

Verwezen, bijv., Mnl. *verwesen*, v. d. van *verwisen* = veroordeelen : z. GEWIJSDE. In de bet. *bedorven* behoort bij Mhd. *verwesen* = bederven, On. *visenn* = verwelkt, Go. *frawisan* = verkwisten + Skr. *vīsa*, Gr. ἰός, Lat. *virus* = vergif.

Verwiggelen, o. w., met bijvorm *verwaggelen* : z. WIGGELEN, enz.

Verwijten, o. w. : z. WIJTEN.

Verwittigen, o. w., denomin. van **wittig* = kundig + Hgd. *witzig* : afgel. van 3. *wit* (z. d. w.).

Verzaden, o. w., denomin. van *zat.*

Verzaken, ono. w., Mnl. *versaken*, Os. *sakan* (= schelden) + Ohd. *sahhan*, Ags. *forsacan* (Eng. *to forsake*), Go. *sakan* = twisten : van denz. wortel als ZAAK.

Verzeeuwen, ono. w., van **zeeuw* = zee (z. d. w. en vergel. *Zeeuwsch* tegenover *Zeeland*).

Verzenen, v. meerv., Mnl. enk. *versene*, Os. *fersna* + Ohd. *fersana* (Mhd. *versen*, Nhd. *ferse*), Ags. *fyrsn*, Go. *fairsna* + Skr. *pārṣnis*, Zend. *pāsna*, Gr. πτέρνα, Lat. *perna.*

Verzieren, o. w., Mnl. *versieren*, *visieren*, uit Fr. *viser*, van Lat. **visare*, waarnevens *visere*, afgel. van 't v. d. van *videre* = zien (z. WETEN).

Verzwinden, ono. w. : z. ZWINDEN.

Vesper, v., Mnl. id., gelijk in alle

Europ. talen, uit Lat. *vesper* = avond z. WEST).

1. Vest, v. (kleed), gelijk Hgd. *weste*, uit Fr. *veste*, van Lat. *vestem* (*-is*) + Skr. √*vas*, Arm. *z-genum*, Gr. *ἕννυμι* (d. i. *wesnymi* = ik kleed mij), Go. *wasjan*, Ags. *werjan* (Eng. *to wear* = kleeren dragen).

2. Vest, v. (versterking), Mnl. *veste* + Hgd. *feste* : een afleid. van 't adj. *vast* (z. d. w.).

Vesten, vestigen, o. w., met *e* = *ă*, denomin. van *vast* en **vastig* (als in *vastigheid*).

1. Vet, bijv. (vettig), Mnl. id., Ondd. *fêtit* + Ohd. *feizzit* (Mhd. *veizt*, Nhd. *feist* — uit het Ndd. komt *fett*), Ags. *fǽt* (Eng. *fat*), On. *feitr* (Zw. *fet*, De. *fed*) + Skr. *pînas*, Gr. *πίων* = vet. De uitdr. *iemand zijn vet geven* staat in verband met *iemand een vette saus geven* of is vervormd naar het Fr. *dire son fait à quelqu'un*.

2. Vet, v. (sla) : hetz. als 1. *vet*.

Veter, m., Mnl. id., Os. *feter* + Ohd. *fezzera* (Mhd. *vezzer*), Ags. *feter* (Eng. *fetter*), On. *fjǒturr* + Gr. *πέδη*, Lat. *pedica* = voetboei : afleid. van denz. wortel als *voet* (z. d. w.). Niet verwant zijn Hgd. *fessel*, Ags. *fetel*, On. *fetill*, die eerder van den wortel van *vatten* stammen.

Vetlok, v. + Mhd. *vizzeloch* (Nhd. *fisẓloch*), Meng. *fetlak* (Eng. *fetlock*) : afleid. met ablaut van denz. wortel als *voet* (z. d. w. en ook VETER).

Vettik, v., van 2. *vet*, met het in plantennamen zeer gewone suffix *-ik*.

Veulen, o., Mnl. *vuelen* + Ohd. *fulîn* (Mhd. *vülîn*, Nhd. *füllen*), gelijk Ohd. *fuli* en *fulihha* : afleid. van **vole* + Ohd. *folo* (Mhd. *vole*, Nhd. *fohlen*), Ags. *fola* (Eng. *foal*), On. *foli*, Go. *fula* + Gr. *πῶλος* = jong paard, Lat. *pullus* = jong dier.

Vezel, v., met *e* = *ă* van 2. *vaas*

1. Vezelen, ono. w. (rafelen), denom. van *vezel*.

2. Vezelen, ono. w. (fluisteren), frequent. van dial. *vezen*, dat van denz. oorspr. is als *veest* (z. d. w.).

Veziken, ono. w. : z. FEZIKEN.

1. Vier, telw., Mnl. id., Os. *fior* + Ohd. id. (Mhd. *vier*, Nhd. id.), Ags. *féower* (Eng. *four*), Ofri. *fior*, On. *fiorir* (Zw. *fyra*, De. *fire*), Go. *fidwor* : uit Ug. **hwedwor* (vergel. *wolf*) + Skr. *catur*, Zd. *cathwârō*, Arm. *čork'*, Gr. *τέσσαρες* (Gr. *t* = Idg. *q* vóór *e, i*), Lat. *quatuor*, Oier. *cethir*, Osl. *četyri*, Lith. *keturi* : Idg. **qetwer* (vergel. nog *veertien*).

2. Vier, o., Vla. vorm nevens Brab.-Holl. *vuur*; vergel. *diets*.

1. Vieren, o. w. (celebreeren), Mnl. id., gelijk Hgd. *feiern*, uit Lat. *feriari*, afgel. van *feriæ* = rustdagen (z. FEEST).

2. Vieren, o. w. (touw vieren), gelijk Eng. *to veer*, uit Fr. *virer* = draaien, keeren, afgel. van Lat. *viria* = armring.

Vierendeel, o., verbaalabstr. van *vierendeelen*, waarin *vieren* = in vieren, zijnde datief meerv. van *vier*.

Vierschaar, v., Mnl. *vierscare* = het beluik van vier banken, waarbinnen het geding plaats had, terwijl de toeschouwers er rond stonden. *Scare* geassim. uit **scaerne* + Ndd. *scharne*, *scherne*, Ohd. *scranna* = bank (Mhd. *schranne* = bank, met banken afgesperde ruimte) : verwant met *schrank*.

Vies, bijv., dial. voor *vijs* + Ndd. *fîs* : misschien verwant met *veest*.

Viezevazen, ono. w. : reduplicatie met ablaut van *vazen*, waarover bij *fazelen*.

Vigge, v. : z. BIG.

Vijand, m., Mnl. *viant*, Os. *fîond* + Ohd *fîant* (Mhd. *vîant*, *vînt*, Nhd. *feind*), Ags. *féond* (Eng. *fiend*), Ofri. *fîand*, On. *fjándi* (Zw. en De. *fiende*), Go. *fijands* : is het teg. deelw. van **vijen* = haten + Ohd. *fîen*, Ags. *féon*, On. *fjá*, Go. *fijan* + Skr. √*pyîus* = hater, Lat. *pejor* = slechter : Idg. PÎJ, verwant met √PEIG (z. VEETE).

Vijf, telw., Mnl. id., Os. *fîf* + Ohd. *funf* (Mhd. *vünf*, Nhd. *fünf*), Ags. *fîf* (Eng. *five*), Ofri. *fîf*, On. *fimm* (Zw. en De. *fem*), Go. *fimf* : uit Ug. **finhwi* (vergel. *vier* en *wolf*) + Skr. *pañcan*, Arm. *hing*, Gr. *πέντε* (Gr. *t* = Idg. *q* vóór *e, i*), Lat. *quinque* (uit **pinque*), Oier. *coic*, Osl. *pentĭ*, Lith. *penki* : Idg. **penqe*.

Vijftig, telw. : z. VIJF en DERTIG, en voor de uitspraak van *v* als *f*, ook VEERTIG.

Vijfwouter, m., door volksetymol. vervormd uit **vivouder*, **viralder*, Mnl.

viveldre, Os. *vivoldaro* + Ohd. *fifaldra* (Mhd. *vivaltere*), Ags. *fifalde*, Idg. **pipotlo-* + Lat. *papilio* : Idg. **papotlion-* : ablautende redupl. van √PET = vliegen : z. VINDEN.

Vijg, v., gelijk in alle Germ. en Rom. talen, uit Lat. *ficum* (*-us*), naam van den boom en van de vrucht. *Ficus* (uit **sficus*) komt met Gr. σῦκον (= **swikon*) uit het Oosten. Go. *smakka* (= **swakwa*) komt uit Gr. en Osl. *smokŭ* uit Go.

Vijgeblad, o. + Hgd. *feigenblatt*, is of wel een samenstelling gelijk *wijnstok*. waarin *vijg* = vijgeboom, of wel een samenstelling gelijk *armband*, waarin *vijg* = cunnus.

Vijgeboon, v. + Hgd. *feigbohne* : zij geneest de *vijgewratten*.

Vijl, v., Mnl. *vile* + Ohd. *fihala* (Mhd. *vile*, Nhd. *feile*), Ags. *féol* (Eng. *file*) + Lat. *pingere* = schilderen, Osl. *pisatj* = schrijven : √PEIK = griffen.

Vijst, v. : z. VEEST.

Vijsting, v. : z. VISSING.

Vijt, v. : z. FIJT.

Vijver, m., Mnl. *vivere*, gelijk Hgd. *weiher* en Fr. *vivier*, uit Lat. *vivarium* = dierentuin, vischvijver, zooveel als bewaarplaats voor levende dieren, met suffix *-arium* dat de plaats aanduidt, van *vivus* = levend (z. KWIK).

1. **Vijzel**, v. (windas), verbaalabstr. van *vijzelen*, het frequent. van *vijzen*, een denomin. van dial. *vijs* = schroef, uit Fr. *vis*, Mlat. *vitis* = schroef, Lat. *vitis* = wijngaardrank (z. WEDERIK). Ook It. *vite* = 1. wijnstok, 2. schroef. Hierbij *opvijzelen*.

2. **Vijzel**, m. (stampvat), bij Kil. *vysel* + Oostfri. *fisel* + Skr. √*piṣ*, Gr. πτίσσω, Lat. *pinso* = vermorzelen, Ru. *pest*, Lith. *pesti* = stampvat.

Vijzen, o. w. : z. VIJZEL.

Villen, o. w., Mnl. id., denomin. van *vel*.

Vilt, o., Mnl. id. + Ohd. *filz* (Mhd. *vilz*, Nhd. *filz*), Ags. *felt* (Eng. id.), Zw. en De. *filt* + Osl. *plustĭ* = vilt, wellicht ook Gr. πῖλος = vilt, Lat. *pilus* = haar. Uit het Germ. komt Mlat. *filtrum*, Fr. *feutre*.

Vim, v. Mnl. **vimme*, Os. *fimba* + Mhd. *vimme* : oorspr. onzek.; sommigen brengen tot het *vaam*, dus *vim* = een maat hooi.

1. **Vin**, v. (zwemvin), Mnl. *vinne* + Ags. *fin* (Eng. id.) + Lat. *pinna*. — Hgd. en De. *finne* komen uit het Ndd.

2. **Vin**, v. (bloedvin) + Mhd. *pfinne* (Nhd. *finne*) : oorspr. onbek.

Vinden, o. w., Mnl. id., Os. *findan* + Ohd. id. (Mhd. *vinden*, Nhd. *finden*), Ags. *findan* (Eng. *to find*), Ofri. *finda*, On. *finna* (Zw. id., De. *finde*), Go. *findan*: Germ. √FIND, uit FINDH, genasaleerd van Idg. √PET : Skr. √*pat* = treffen, vinden, Gr. πίπτειν (d. i. *pi-pt-ein*) = vallen, Lat. *petere* = zich richten, Oier. *etaim* = ik vind.

Vinger, m., Mnl. *vingher* Os. *fingar* + Ohd. id. (Mhd. *vinger*, Nhd. *finger*), Ags. id. (Eng. id.), Ofri. id., On. *fingr* (Zw. en De. *finger*), Go. *figgrs*: sommigen zien het, met *vuist*, aan als een afleid. van *vijf*. — *De vinger Gods* naar o. a. Exod. VIII. 19.

Vingerling, m. : z. DUIMELING.

Vink, m., Mnl. *vinke* + Ohd. *fincho* (Mhd. *vinke*, Nhd. *finken*), Ags. *finc* (Eng. *finch*), Zw. *fink*, De *finke* + Ru. *pěnka*. We. *pinc*, Gr. σπίγγος. Uit het Kelt. (We. *pinc*), komt de Rom. naam: Fr. *pinson*, It. *pincione*.

Vinke, v. (spijs) : is hetz. als *vink*, m.: ook *blinde vinke* geheeten en in't Oostfr. *plūkde finke*, d. i. gepluimde vinken.

Vinnig, bijv., (= giftig, boos), Mnl. *vinnech* (= beschimmeld) + Ndd. *vinnich* = met scherpen geur, stinkend : van 2. *vin*.

Vint, v. (visch), gelijk Hgd. *vinte* en Fr. *feinte*, *finte*, uit Lat. *finta*.

Violier, v., uit Fr. id., van *viole* : z. 2. VIOOL.

1. **Viool**, v. (speeltuig), uit Fr. *viole*, van Mlat. *vitulam* (*-a*), dat hoogstwaarschijnlijk uit het Germ. komt: z. VEDEL en voorts FIOOL.

2. **Viool**, v. (bloem), gelijk Hgd. en Fr. *viole*, uit Lat. *violam* (*-a*), dimin. van **vium* + Gr. ἴον = viooltje : z. voorts FIOOL.

Vis, m. (knier), uit Fr. *fiche* : z. VISCHJE.

Visch, m., Mnl. *visc*, Os. *fisc* + Ohd. *fisc* (Mhd. *visch*, Nhd. *fisch*), Ags. *fisc* (Eng. *fish*), Ofri. *fisk*, On. *fiskr* (Zw. en

De. *fisk*), Go. *fisks* + Lat. *piscis*, Oier. *iasc* (uit **piasc*).

Vischje, o. (speelmerk), uit Fr. *fiche* = iets om vast te steken, verbaalabstr. van *ficher*, Lat. **figicare*, van *figere* (z. FIKSCH).

Visse, v., Mnl. *vitsau* + Ofra. *fissau* (waaruit Eng. *fitchew*): oorspr. onzeker.

Vissing, v. + Hgd. *fischung*, Zw. *fiskar*, De. *fisker* = vischvormige opening; synon. *visscher*.

Vitse, v., jonger ontleening uit Lat. *viciam* (*a*-): z. WIKKE.

Vitten, ono. w. + Hgd. *fitzen* = garenkluwens maken, voorts vele overdrachtelijke bet., denomin. van *fitze* = kluwen: oorspr. onbek.

Vitting, v. (repère): oorspr. onbek.

1. **Vizier**, o. (klep), uit Fr. *visière*, zooveel als *beschutting voor het aangezicht*, een afleid van Ofra. *vis* (thans *visage*), Lat. *visum* (*-us*) = het gezicht, afgel. van 't v. d. van *videre* = zien (z. WETEN).

2. **Vizier**, m. (minister), uit Ar. *wazīr*, van *wazara* = hij droeg een last.

Vla, v., ouder Nndl. *vlade* + Ohd. *flado* (Mhd. *vlade*, Nhd. *fladen*), Meng. *flothe*: zooveel als *platte koek* + Skr. *pṛthus*, Gr. πλατύς, Lat. *Plautus* (= platvoet), Lith. *platus* = breed. Uit Germ. komt Fr. *flan*, en van hier Eng. *flawn*.

Vlaag, v., Mnl. *vlaghe* + Mhd. *vlage*: behoort wel bij *vliegen*, ofschoon de klinker niet regelmatig is.

1. **Vlaak**, o. (zandbank) + Eng. *flake*, De. *flage*, Zw. *flaga*: behoort bij 2. *vlak*.

2. **Vlaak**, v. (horde), Mnl. *vlake* + Ndd. *flake*, Eng. *fleak*: hetz. als 1. *vlaak*, als vlak voorwerp tot bedekking; On. *flaki* = plaat en groote ijsschots. Hierbij *wol vlaken*.

Vlade, v.: z. VLA.

Vladen, o. w., met epenthet. *d* uit Mnl. *vlaen* voor **vlahen* + Ags. *flean* (Eng. *to flay*), On. *flá*: niet verder na te gaan.

1. **Vlag**, v. (vaan) + Hgd. *flagge*, Eng. *flag*, De. id., Zw. *flagg*; niet verder na te gaan.

2. **Vlag**, v. (plant): hetz. als 1. *vlag*, wegens den vorm.

1. **Vlak**, v. (smet): z. VLEK.

2. **Vlak**, bijv. (effen), Mnl. *vlac* + Ohd. *flah* (Mhd. *vlach*, Nhd. *flach*), On. *flaki*, Go. *plaqus*: *f* ontstond uit *th* vóór *l*: vergel. nog *vliegen*, *vleien*. Niet verder op te sporen.

Vlakke, vlekke, v.: z. VLEK.

Vlam, v., Mnl. *vlamme*, gelijk Hgd. *flamme*, enz., uit Lat. *flammam* (*-a*), uit *flag-ma*: z. BLAKEN.

Vlas, o., id. + Ohd. *flahs* (Mhd. *vlahs*, Nhd. *flachs*), Ags. *fleax* (Eng. *flax*), Ofri. id.: van denz. wortel als *vlechten* (z. ook BAARD).

Vlassen, ono. w. (op iets v.): oorspr. onbek.

Vlechten, o. w., Mnl. id. + Ohd. *flehtan* (Mhd. *vlehten*, Nhd. *flechten*), On. *fletta* + Lat *plectere*, Osl. *plesti*; zonder *-t-* suffix Gr. πλέκειν, Lat. *plicare*; met *-n-* suffix Skr. *praçnas* (= korf): Idg. √PLEK̄.

Vledder, v.: z. VLIER.

Vledermuis, v., Mnl. *vledermuus* + Ohd. *fledarmûs* (Mhd. *vledermûs*, Nhd. *fledermaus*), Eng. *flittermouse*: saamgest. met den stam van **vlederen*, Mnl. *flederen* + Ohd. *fledarôn* (Mhd. *vledern*), Eng. *to flitter*: niet verder na te gaan (z. FLADDEREN).

Vleesch, o., Mnl. *vleesc*, Os. *flêsc* + Ohd. *fleisc* (Mhd. *vleisch*, Nhd. *fleisch*), Ags. *flǽsc* (Eng. *flesh*), Ofri. *flâsk* (= vet vleesch), On. *flésk* (= spek) (Zw. *fläsk*, De. *flesk*): wellicht afl. met ablaut. van *vlek*.

1. **Vleet**, v. (visch) + Eng. *float*, Hgd. *flősze*, Fr. *flotte*: van *vlieten* = zwemmen.

2. **Vleet**, v. (net) + Ndd., Zw., De. *flet* = al het tuig voor haring- en walvischvangst: behoort bij *vlieten*, zooveel als *vlottend net*; vergel. *vlouw*.

Vlegel, m., gelijk Hgd. *flegel*, Eng. *flail*, Fr. *fléau*, uit Lat. *flagellum*, dimin. van *flagrum* = geesel. Voor de overdracht. bet. vergel. *bengel*.

Vleien, o. w., Mnl. id., *vleen*, *vleeuwen* + Ohd. *flêhjan*, *flêhôn* (Mhd. *vlêhen*, Nhd. *flehen* = smeeken), Ags. *fláh* (= sluw), On. *flár* (= valsch), Go. *plaihan* (= liefkoozen): *f* ontstond uit *th* vóór *l*: vergel 2. *vlak* en *vlieden*. Niet buiten het Germ.

Vlek, v. en o. (in alle bet.), Mnl. *vlecke* + Ohd. *flecccho* (Mhd. *vlecke*, Nhd. *flecken*), On. *flekkr*. De bet. zijn: stuk, plaats van een ander kleur, smet, snede spek, spekzijde, stuk lands. Een afleid. hiervan

met de bepaalde bet. snede spek is Ags. *flicce* : z. 1. FLETS.

Vlerk, v., Mnl. *vlederik*, een afleid. van den stam van **vlederen* : z. VLEDERMUIS.

Vlet, v., Os. *flet* = bodem + Ohd. *flezzi* (Mhd. *vletze*), Ags. *flet*, Ofri., On. id. : met *e* = *ă* afgel. van **vlat* + Ohd. *flaz* (Nhd. *flotz*), Meng. *flat* (Eng. id.), On. *flatr* (Zw. *flat*, De. *flad*) = plat.

Vleug, v., Mnl. *vloghe* + Ags. *flyge*: met *eu* = *ŏ* van denz. stam als 't meerv. imp. van *vliegen*.

Vleugel, m., Mnl. *vloghel* + Mhd. *vlügel* (Nhd. *flügel*) : een afleid. gelijk *vleug* (z. d. w.), met suffix *-el* om het werktuig te beteekenen.

Vlie, o. (doorvaart), voor **vlich*, verbaalabstr. van *vlieden* (z. d. w.).

Vlieboot, v. = 1. schuit om het *Vlie* te bewaren, 2. (wegens gelijkheid van vorm) vaartuig der Watergeuzen ; van hier Eng. *flyboat*.

Vlieden, o. w., met epenthet. *d* uit Mnl. *vlien* voor **vlïehen*, Os. *fliohan* + Ohd. id. (Mhd. *vliehen*, Nhd. *fliehen*), Ags. *fléon* (Eng. *to flee*), Ofri. *flia*, On. *flýja* (Zw. *fly*, De. *flye*), Go. *þliuhan* met *f* uit *th* vóór *l* (vergel. *vlak*, *vleien*): niet verder op te sporen ; niet verwant met *vliegen*.

Vlieg, v., Mnl. *vlieghe* + Ohd. *flioga* (Mhd. *vliege*, Nhd. *fliege*), Ags. *fléoge*, waarnevens Ohd. *fliuga*, Ags. *flyge* (Eng. *fly*): van denz. stam als 't præsens van *vliegen*.

Vliegen, ono. w., Mnl. *vlieghen* + Ohd. *fliogan* (Mhd. *vliegen*, Nhd. *fliegen*), Ags. *fléogan* (Eng. *to fly*), On. *fljúga* (Zw. *flyga*, De. *flyve*), Go. **fliugan* (naar het factit. *flaugjan*) + Lat. *pluma* (uit **pluhma*).

Vliender, vlier, v., Kil. *vlieder* + Ndd. *vledder* : niet verder na te gaan. Van hier Hgd. *flieder*.

Vliering, v., uit dial. (Fri.) *flïring* + Ags. *fléring* : afleid. van *vloer*.

Vlies, o., Mnl. id. + Mhd. *vlies* (Nhd. *flies*), Ags. *fléos* (Eng. *fleece*), waarnevens Mnl. *vluus*, Mhd. *vlius*, Ags. *flýs* : niet verder na te gaan.

Vlieten, ono. w., Mnl. id., Os. *fliotan* + Ohd. *fliozzan* (Mhd. *vliezen*, Nhd. *flieszen*), Ags. *fléotan* (Eng. *to fleet*), Ofri. *fliata*, On. *fljóta*, (Zw. *flyta*, De. *flyde*) + Lith. *pluditi* = bovendrijven, — waarnevens zonder *-d-* suffix Skr. √*plu*, Gr. πλέειν = zwemmen, varen, Lat. *pluere* = regenen : Idg. √PLEU. De oorspr. beteek. vindt men nog in *vlotten* en in ander afleid.

Vlijen, o. w., Os. *gi-flïhan* = buigen + Ndd. *vlien* = schikken + Lat. *plicare* = vouwen : z. VLECHTEN.

Vlijm, v., Kil. *vlieme*, *vlemme*, uit **vliedeme*, gelijk Ohd. *flioтuma* (Mhd. *vlieten*, Nhd. *fliete*), Eng. *fleam*, Fr. *flamme*, uit Mlat. *flevotomum*, van Gr. φλεβοτόμον = adersnijder (φλέψ = ader ; — τομός, van τέμνειν = snijden : z. TEMPEL).

Vlijt, m., Mnl. id., Os. *flît* = strijd + Ohd. *flîz* (Mhd. *vlîz*, Nhd. *fleisz*), Ags. *flît* (Eng. *to flite* = twisten), Ofri. *flît* : niet verder na te gaan.

Vlinder, m., verbaalabstr. van *vlinderen* + dial. Hgd. *flünderen*, dial. Eng. *to flunder* : genasaleerde bijvorm van *flodderen*.

Vlinderbloem, v. : wegens den vorm; vergel. Hgd. *schmetterlingsblume*.

Vloed, m., Mnl. *vloet*, Os. *flôd* + Ohd. *fluot* (Mhd. *vluot*, Nhd. *flut*), Ags. *flód* (Eng. *flood*), Ofri. *flôd*, On. *flóþ* (Zw. en De. *flod*), Go. *flodus* : staat tot *vloeien* als *naad* tot *naaien*.

Vloeien, ono. w., Mnl. id. + Ags. *flówan* (Eng. *to flow*), On. *flóa* + Gr. πλώειν = zwemmen, Lat. *plorare* = weenen : Idg. √PLO verwant met √PLEU van *vlieten*.

Vloeken, ono. w., Mnl. id., Os. *flôkan* + Ohd. *fluohhôn* (Mhd. *vluochen*, Nhd. *fluchen*), Ofri. *flôka*, Go. *flokan* (= beklagen) + Gr. πλήσσειν (d. i. *plēgjein* = slaan), Lat. *plangere* (= zich slaan, klagen), Osl. *plačon* = ik ween, Lith. *pleku* = ik sla : Idg. √PLAG.

Vloer, m., Mnl. id. + Nhd. *vluor* (Nhd. *flur*), Ags. *flór* (Eng. *floor*), On. *flór* + Oier. *lar* (uit **plar*) en met ander suffix Opr. *plomis*, Lat. *planus* (= vlak). Uit het Germ. komt Fr. *effleurer* en *à fleur de*.

Vloghaver, v. + Hgd. *flughafer* : het 1e lid behoort bij *vliegen* ; vergel. het Hgd. synon. *windhafer*.

Vlok, v. + Ohd. *floccho* (Mhd. *vlocke*, Nhd. *flocke*), Eng. *flock*, On. *floki*: met

kk uit *gn'* van denz. wortel als *vliegen*; niet ontleend aan Lat. *floccus*.

Vlonder, m. (plat stuk hout) + Hgd. *flunder*, Eng. *floundre* = platvisch + Lat. *planta* = voetzoel: z. ook VLOER.

Vloo, v., Mnl. *vlo* + Ohd. *flôh* (Mhd. *vlôch*, Nhd. *floh*), Ags. *fléah* (Eng. *flea*), On. *fló*: van denz. vorm als 't enk. imp. van *vlieden* (d. i. **vliehen*).

Vlook, bijv. (omgebogen), ouder Ndl. id.: oorspr. onbek.

1. **Vloot,** v. (melkvlootje), verbaalabstr. van *vloten*.

2. **Vloot,** v. (aantal schepen), gelijk Hgd. *flotte*, uit Fr. *flotte*, van On. *floti*, = vloot + Ags. *fleot* = schip (Eng. *fleet* = vloot): van *vlieten*.

3. **Vloot,** bijv. (ondiep), bijvorm van *vlot*.

Vlos, o., uit Fr. *filoche*, *floche*, van Lat. *floccum* (*-us*) = vlok + Lith. *plaukas* = haar.

Vlot, o. en bijv. verbaalabstr. van *vlotten* + Hgd. *flötzen*: intensief van **vlooten*, het factit. van *vlieten* (z. d. w.).

Vloten, o. w. (afroomen), denomin. van **vloot* = room + Ndd. *flot*, Ags. *flet*, Zw. *flott*: van *vlieten*.

Vlotten, o. w.: z. VLOT.

Vlouw, v., Mnl. *vluwe*: z. VLEET en FLAUW.

Vluchten, ono. w., Mnl. id., denomin. van *vlucht*, Mnl. id., Os. *flucht* + Ohd. id. (Mhd. *vluht*, Nhd. *flucht*), Ags. *flygt* (Eng. *flight*), Go. *þlauhs*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *vlieden* (z. d. w.).

Vlug, bijv., Mnl. *vlugghe* + Ohd. *flucchi* (Mhd. *vlücke*, Nhd. *flügge*), Eng. *fledge*, On. *fleygr*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *vliegen*.

Vlugschrift, o., naar Hgd. *flugschrift* = schrift in een vlucht opgemaakt (*flug* is verbaalabstr. van *fliegen* = vliegen).

Vocht, bijv., Mnl. id. + Ohd. *fuhti* (Mhd. *viuhte*, Nhd. *feucht*), Ags. *fuht*: niet verder op te sporen.

Vochtel, m. (rapier), uit Hgd. *fuchtel*, staat tot *vechten* als *vleugel* tot *vliegen*.

Vod, v. + Ndd. *fudde*, Mhd. *vetze* (Nhd. *fetzen* = vod, en *fassen* = kleeren), On. *föt*.—In overdrachtelijke toepassing op een vrouwspersoon heeft men het tweede lid van *hondsvot* met dit *vod* verward. Hetz. voor de uitdr. *iem. achter de vodden zitten*.

Voeden, o. w., Mnl. id., Os. *fôdjan* + Ohd. *fuotjan* (Mhd. *vuoten*), Ags. *fédan* (Eng. *to feed*), Ofri. *féda*, Go. *fodjan* + Gr. πατέομαι = eten, Lat. *pascere* = voeden, en *pa-vi* = ik voedde, ook *panis* = brood: Idg. √PA en √PAT.

Voeder, m. (vracht, vat), Os. *fôþar* + Ohd. *fuodar* (Mhd. *vuoder*, Nhd. *fuder*), Ags. *fóþer* (Eng. *fother*): van denz. wortel als *vadem*. Uit het Germ. komt Fr. *foudre* = wijnvat.

Voedsteren, o. w., niet van *voedster*, het vr. van *voeder*, maar uit **voesteren*, denomin. van **voester* = het voeden + Ags. *fóster*, On. *fóstr* = voedsel + Lat. *pastor* = voeder, herder: Idg. **pât-tr-*; in 't Germ. ontwikkelt zich *tt* tot *ss* en na langen klank tot *s*; dan wordt *sr* tot *str*; cf. *zuster*, *stroom*.

Voege, v., Mnl. *voeghe* + Mhd. *fuoge* (Nhd. *fuge*) = wat passend is: verbaalabstr. van *voegen*. Het Belgicisme *in voege komen* is een nabootsing van 't Fr. *en vogue*.

Voegen, o. w., Mnl. *voeghen*, Os. *fôgjan* + Ohd. *fuogen* (Mhd. *vüegen*, Nhd. *fügen*), Ags. *fégan* (Eng. *to fay*) = passen, verbinden: staat tot *vegen* als *noemen* tot *namen*: Germ. √FAH, waarnevens √FANH en √FAK: z. ook VANGEN en VAK.

Voelen, o. w., Mnl. id., Os. *-fôljan* + Ohd. *fuoljan* (Mhd. *vüelen*, Nhd. *fühlen*), Ags. *félan* (Eng. *to feel*), Ofri. *féla*: Germ. √FAL + Skr. *pāṇi* (d. i. *palni*), Gr. παλάμη, Lat. *palma* (Fr. *paume*), Oier. *lām* (uit *plāma*) = hand,— ook nog Lat. *palpare* = tasten: Idg. √PAL (z. ook VOLGEN).

1. **Voer,** o. (belegsel), van 1. *voeren*.

2. **Voer,** o. (voeder), samentr. van *voeder*, dat van *voeden*.

3. **Voer,** o. (vracht), beurtelings samentr. van *voeder* en verbaalabstr. van *voeren*.

1. **Voeren,** o. w. (beleggen), Mnl. *voedren*, denom. van Mnl. *voeder* + Ohd. *fuotar* (Mhd. *vuoter*, Nhd. *futter*), Ags. *fóddor*, Go. *fodr* (= scheede) + Skr. *pātram* = vat, Gr. πῶμα = deksel: Idg. √PŌ. Uit het Germ. komt Ofra.

fuerre, Nfra. *fourreau*, *fourrer*, *fourrage*.

2. **Voeren**, o. w. (vervoeren), Mnl. id., Os. *fôrjan* + Ohd. *fuoren* (Mhd. *vüeren*, Nhd. *führen*), Ags. *fêran*, Ofri. *fêra*, On. *fœra*: als factit. van denz. stam als 't imp. van *varen*.

Voert, v., Mnl. *vort*, Os. *-ford* + Ohd. *furt* (Mhd. *vurt*, Nhd. *furt*), Ags. *ford* (Eng. *ford*), On. *fjörðr*: afgel. van den zw. graad van *varen* + Gr. πόρος (als in βόσπορος), Lat. *portus*, Kelt. *-ritum* in plaatsnamen (uit **pritum*): z. VAREN.

Voet, m., Mnl. id., Os. *fôt* + Ohd. *fuoz* (Mhd. *vuoz*, Nhd. *fusz*), Ags. *fôt* (Eng. *foot*), Ofri. *fôt*, On. *fótr* (Zw. *fot*, De. *fod*), Go. *fotus*: Germ. √FET (het Germ. naamw. vertoont den gerekten st. graad) + Skr. *pād*, Arm. *otn* (d. i. **potn*), Gr. πούς, genit. ποδός, Lat. *pes*, genit. *pedis*, Lith. *peda* (= voetspoor): Idg. √PED.

Vogel, m. Mnl. *voghele*, Os. *fugal* + Ohd. id. (Mhd. *vogel*, Nhd. id.), Ags. *fogel* (Eng. *fowl*), Ofri. *fugel*, On. *fugl* (Zw. *fågel*, De. *fugl*), Go. *fugls*: misschien dissimil. uit **vlogel* (z. BIER), en dan een afleid. van denz. stam als 't meerv. imp. van *vliegen*.

Vogelvrij, bijv. + Mhd. *vogelvrî* (Nhd. *vogelfrei*), naar het *avibus permissus* van den banvloek, nl. « den vogelen in de lucht, den dieren in het woud, den visschen in het water overgelaten ».

Vokelaar, m., vervormd uit **woekelaar*, d. i. woekeraar? + Hgd. *wucherblume*.

Vol, bijv., Mnl. *vol*, *vul*, Os. *full* + Ohd. *fol* (Mhd. *vol*, Nhd. *voll*), Ags. *full* (Eng. id.), Ofri. *ful*, On. *fullr* (Zw. *full*, De. *fuld*), Go. *fulls*: Ug. **fullo-*, geassim. uit **fulno-* + Skr. *pūrna*, Zend. *parēna*, Osl. *plunŭ*, Lith. *pilnas*: Idg. √PEL; z. ook VEEL. — Skr. *prāta*, Gr. πλέως, πλήρης, Lat. *plenus*, Oier. *lan* (uit **plan*) behooren tot den verwanten √PLE.

Volder, m., Mnl. *volre*: z. VOLLEN.

Volgen, o. w., Mnl. *volghen*, Os. *folgôn* + Ohd. *folgên* (Mhd. *volgen*, Nhd. *folgen*), Ags. *folgjan* (Eng. *to follow*), Ofri. *folgja*, On. *fulgja* (Zw. *följa*, De. *följe*); daarnevens Ohd. *fula gân*, Ags. *fulgangen*, On. *fulganga*: het 1e lid, evenals in Mnl. *volleest*, is niet adj. *vol*, maar behoort met Ohd. *folma*, Os. en Ags. *folm* = vlakke hand, bij *voelen*; dus *volgen* = aan de hand gaan.

Volgens, bijw., uit *volgends*: z. WETENS.

Volharden, ono. w., Mnl. *herden* = volhouden, duren + Ohd. *harten* (Mhd. id.): denomin. van *hard*: vergel. Lat. *durare* (Fr. *durer*) van *durus*: z. DUREN.

Volk, o., Mnl. *volc*, Os. *folk* + Ohd. *folc* (Mhd. *volc*, Nhd. *volk*), Ags. *folc* (Eng. *folk*), Ofri. id., On. id. (Zw. en De id.): van denz. wortel als *vol*, van waar ook Skr. *puri*, Gr. πόλις = stad. Uit het Germ. komen Osl. *plukŭ* = leger, Lith. *pulkas* = menigte.

Volkomen, bijv., is v. d. van Mnl. *vulcomen* = het doel bereiken.

Vollaard, m., omdat men er zich snel aan vol eet.

Volledig, bijv.: met *-ig* zijn *vol* en *leden* (d. i. *ledematen*) tot één woord verbonden: vergel. *lamlendig*.

Vollen, o. w. (walken), Mnl. *vollen*, gelijk Eng. *to full* en Fr. *fouler*, uit Mnl. *fullare*: oorspr. onbek.

Volslagen, bijv. Mnl. *vulsleghen*, v. d. van **volslaen* = voltooien.

Volstrekt, bijv., eigenlijk v. d. van *volstrekken* + Hgd. *vollstrecken* = voltooien.

Voltallig, bijv., met *-ig* van *vol* en *tal* d. i. *getal*: z. d. w. en vergel. *overtollig*.

Vond, m. (het vinden), Mnl. *vont* + Mhd. *vunt* (Nhd. *fund*): een jonger afleid. van denz. stam als 't meerv. imp. van *vinden*.

Vondel, vonder, m., Mnl. *vonder*: oorspr. onbek.

Vonk, v., Mnl. *vonke* + Ohd. *funcho* (Mhd. *vunke* en *vanke*, Nhd. *funke*), Meng. *funke* (Eng. *funk*): oorsp. onbek.

Vonnis, o., Mnl. *vonnesse*, *vondenesse* = het gevonden oordeel + Ohd. *funtnussi*; vergel. Eng. *to find a verdict*.

Vont, v. Mnl. *vonte*, uit Lat. *fontem* (*fons*) = bron, fontein (z. d. w.).

Voogd, m., Mnl. *voghet*, gelijk Ohd. *fogat* (Mhd. *voget*, Nhd. *vogt*), uit Mlat. *vocatum* (*-us*), synon. van *advocatus*, zelfst. gebr. v. d. van *advocare* = (ter verdediging) bijroepen (*ad*: z. TOOGEN; — *vocare*: z. GEWAG).

Voois, v., Mnl. *voos*, uit Fr. *voix*, van Lat. *vocem* (*vox*) = stem, klank (z. GEWAG).

1. **Voor**, v. (ploegvoor), Mnl. *vore* + Ohd. *furuh* (Mhd. *vurch*, Nhd. *furche*), Ags. *furh* (Eng. *furrow*), On. *for* + Arm. *herk* = bewerkt land, Lat. *porca* = groentebed, Oier. *rech* = vore.

2. **Voor**, voorz. (vorafgaand), Mnl. *voor*, *vore*, Os. *for*, *fora* + Ohd. *fora* (Mhd. *vore*, *vor*, Nhd. *vor*), Ags. *for* (Eng. id.), Ofri. *fara*, On. *for* (De. *for*), Go. *faura*, *faur* + Skr. *puras*, Zd. *para*, Gr. *πάρος*, Oier. *ar*. Verwant zijn nog Hgd. *für*, Lat. en Gr. *pro*.

Voorbarig, bijv., Mnl. *vorbarich*, uitbreiding van *vorbare* = voornaam, een vorming gelijk *gebaar* (z. d. w.).

Voordeel, o., Mnl. *vordeel* + Hgd. *vorteil* = het deel dat men boven anderen vooruit heeft: vergel. Fr. *avantage*, van *avant* = voorop.

Voorgeborgte, o.: hierin collectief van *burg*.

Voorlooper, m., die de fijnere schaaf voorafloopt. Hieruit Fr. *varlope*.

Voornaam, bijv. (aanzienlijk), zooveel als *vooruitgenomen*, *uitnemend*; voor de vorming, z. AANGENAAM.

Voorraad. m., Mnl. *vorraet*: z. HUISRAAD.

Voorraard, m., misspeld voor *vooraard*: z. 2. AARD.

Voorspoed, m., gevormd als antithese van *tegenspoed* (z. d. w.).

Voort, bijw., Mnl. id., Os. *forþ* + Mhd. *vort* (Nhd. *fort*), Ags. *forþ* (Eng. *forth*), Ofri. id., Go. comp. *faurþis* (= vroeger): een afleid van 2. *voor*.

Voorts, bijw., met adv. *s* van *voort*.

Voorwaarde, v., Mnl. *voorwoorde* + Mhd. *vorwort* = bepaling, verdrag: het tweede lid is een collect. van *woord*, dus zooveel als *voorafgaande bespreking*.

Voorzaat, m.: z. NAZAAT.

Voos, bijv. + Oostfri. *fussig*, Noorsch *fos*: oorspr. onbek.

Vorderen, o. w., Mnl. id. + Ohd. *fordarôn* (Mhd. *vordern*, Nhd. *fordern*): denomin. van **vorder* (thans *voorder*), den comparat. van 2. *voor* met hetz. suffix als *ander* (z. d. w.).

Vore, v.: z. 1. VOOR.

1. **Voren**, m. (visch) + Ohd. *foraha* (Mhd. *vorhe*, dial. Hgd. *förch*, Nhd. *fohre*): van **voor*, Mnl. *vore*, *vure* = pijnboom + Ohd. *forha* (Mhd. *vorhe*, Nhd. *föhre*), Ags. *furh* (Eng. *fir*), On. *fura* + Lat. *quercus* (vergel. *vier*); dus = de visch die in beken van pijnbosschen leeft.

2. **Voren (te)**, bijv. + Hgd. *vorn*: van *voor*; verg. *b-innen*, *b-uiten*, enz.

Vorenschrift, o.: het gaat afwisselend van links naar rechts en van rechts naar links, zoodat de schrijver doet als een os die ploegvoren maakt.

Vork, v., Mnl. *vorke*, gelijk Hgd. *furke*, Eng. *fork*, uit Lat. *furcam* (*-a*) = gaffel.

Vorm, m., Mnl. *vorme*, gelijk Hgd., Eng. *form*, Fr. *forme*, uit Lat. *formam* (*-a*).

Vormen, o. w. (het vormsel toedienen), Mnl. *vermen*, gelijk Hgd. *firmen*, Fr. *con-firmer*, uit Lat. *firmare* = bevestigen, van *firmus* = vast.

Vormsel, o.: een afleid. van *vormen*; vergel. *oliesel*.

Vorsch, m., Mnl. *vorsc* + Ohd. *frosk* (Mhd. *vorsch*, Nhd. *frosch*), Ags. *forsc*, On. *froskr*: uit **fruh-sk-*, waarnevens met ander suffix Ags. *frocga* (Eng. *frog*) en *frocca* (dial. Eng. *frock*), On. *fraukr* (Zw. en De. *frö*): niet verder na te gaan.

Vorschen, o. w., Mnl. *vorschen* + Ohd. *forskôn* (Mhd. *vorsken*, Nhd. *forschen*): uit **vorchschen*, met *-sk*-suffix desideratief van *vergen* + Skr. $\sqrt{}$*prch*, Zd. *peresâmi*, Arm. *harç*, Lat. *poscere* (uit **porcscere*).

1. **Vorst**. m. (prins), Mnl. *vorste*, Os. *furisto* + Ohd. id. (Mhd. *vürste*, Nhd. *fürst*), Ags. *fyrst* (Eng. *first* = de eerste), On. *fyrstr*: superlat. van 2. *voor*.

2. **Vorst**, v. (nok), Mnl. id. + Ohd. *first* (Mhd. *virst*, Nhd. *first*), Ags. *first*: niet verwant met Skr. *prṣṭhâm* = rug, dat met Arm. *erastank'* en Gr. *πρωκτός* = achterste, beantw. aan Idg. **pṛkt-*.

3. **Vorst**, v. (koude), Mnl. id. + Ohd. *frost* (Mhd. *vrost*, Nhd. *frost*), Ags. *forst* (Eng. *frost*), On. *frost* (Zw. en De. id.): van denz. stam als 't meerv. imp. van *vriezen*.

Vorster, m., uit Hgd. *förster*, van *forst* = pijnbosch, woud, een afleid. van *föhre* = pijnboom (z. 1. VOREN). Niet verwant is Fr. *forêt*.

Vos, m., Nnl. id., Os. *fohs* + Ohd. *fuhs* (Mhd. *vuhs*, Nhd. *fuchs*), Ags. *fox* (Eng. id.), On. id. (Zw. id., De *fos*); — daarnevens Ohd. *foha*, On. *foa*, Go. *fauho* = wijfjesvos: niet verder op te sporen.

-voudig, suffix, Mnl. *vuldeg* + Hgd. *-fältig*, Eng. *-fold*, Go. *falþs*: van *vouwen*: z. d. w.

Vouwen, o. w., Mnl. *vouden* + Ohd. *faltan* (Mhd. *valten*, Nhd. *falten*), Ags. *fealdan* (Eng. *to fold*), On. *falda* (Zw. *fålla*, De. *falde*), Go. *falþan* + Skr. *puṭa* (uit **pḷta* = vouw), Gr. -πλάσιος (uit **paltjos* = -voudig): Idg. √PELT. — Niet verwant is Osl. *plesti* (z. VLECHTEN). Op den ouderen vorm van *vouwstoel* berust Fr. *fauteuil*.

Vraat, m., Mnl. *vraet* + Ohd. *frâz* (Mhd. *vrâz*, Nhd. *frass*): van denz. stam als 't meerv. imp. van *vreten*.

Vracht, v., Mnl. id. en *vrecht* = loon, vervoerprijs, lading + Ohd. *frêht* = loon: saamgest. met hetz. præfix als *vreten* (z. d. w.) en een subst. **eecht* = have + Ohd. *êht*, Go. *aihts*, dat met *-t*-suffix afgel. is van denz. wortel als *eigen* (z. d. w.). Het woord drong uit het Ndd. in 't Nhd. (*fracht*), 't Skand. (Zw. *frakt*, De. *fragt*), en 't Fr. *fret*. Het Eng. *fraught* komt uit het Skand., en *freight* uit het Fr.

Vragen, o. w., Mnl. *vraghen*, Os. *frâgen* en *fregnan* + Ohd. *frâgên* (Mhd. *vrâgen*, Nhd. *fragen*), Ags. *frignan*, *fricgan*, Ofri. *fregja*, On. *fregna*, Go. *fraihnan* + Skr. *praçnâ-* (= vraag), Lat. *precari*, Oier. *-arc* (= vraag), Osl. *prositi* (= bidden), Lith. *praszyti* (= verlangen): Idg. √PREK̃, waarnevens √PERK̃, als in *vergen* en *vorschen*.

Vrang, v.: z. l. WRANG.

Vrank, bijv., gelijk Hgd. *frank*, uit Fr. *franc*, adj. van den volksnaam der heerschende *Franken*. Zij waren zoo genoemd naar hun wapen (Ags. *franca*, On. *frakki* = werpspies), gelijk de Saksen (z. MES) en de Langobarden (z. LOMMERD).

Vrede, m., Mnl. id., Os. *friþu* + Ohd. *fridu* (Mhd. *vride*, Nhd. *friede*), Ags. *freþo*, Ofri. *fretho*, On. *friðr* (Zw. en De *fred*), Go. *friþa-reiks* (= vredevorst): van den zw. stamgraad van *vrijen*. Vergel. *vrij* en Mnl. *vrijt* = omheining, Ohd. *frît*, Mhd. *vrîde* (z. BELFORT).

Vreemd, bijv., Mnl. *vreemde*, Os. *fremiþi* + Ohd. *fra nadi* (Mhd. *vremde*, Nhd. *fremd*), Ags. *fremþe*, Go. *framaþs*: afgel. van Os., Ohd., Ags., On., Go. *fram* (Eng. *from*) = vooruit, weg, afgel. van *voor* en verwant met *vroom*.

Vrees, v., Mnl. *vrese*, Os. *frêsa* = gevaar + Ohd. *freisa* (Mhd. *vreise*) = gevaar, verderf, toorn, angst, Ags. *frásjan*, Go. *fraisan* = op de proef stellen. Niet buiten het Germ.

Vrek, m., Mnl. *vrek* + Ohd. *freh* = gierig (Mhd. *vrech*, Nhd. *frech* = koen), Ags. *frec* = vermetel (Eng. *freak* = gril), On. *frekr* = gierig (Zw. *fräck*, De. *fræk* = vermetel), Go. *friks* = gierig. Niet buiten het Germ.

Vret, o., zooveel als de vretende zweer.

Vreten, o. w., Mnl. id. + Ohd. *frezzan* (Mhd. *vrezzen*, Nhd. *fressen*), Ags. *fretan*, Go. *fra-itan*: met *eten* en het præfix *ver-* (z. d. w.).

Vreugd, v., Mnl. *vreuchde*, *vroude* + Ohd. *frewida* (Mhd. *vreude*, Nhd. *freude*): afgel. van het werkw. (Mnl.) *vreugen*, *vrouwen* + Hgd. *freuen*: denom. van *vroo* (z. d. w.). Men heeft beweerd dat *vreugd* en *vreugen*, niet identisch zijn met *vroude*, *vrouwen*, maar ontstaan uit *verheugen*: dat is weinig waarschijnlijk.

Vriemelen, ono. w.: z WRIEMELEN.

Vriend, m., Mnl. *vrient*, Os. *friunt*, + Ohd. id. (Mhd. *vriunt*, Nhd. *freund*), Ags. *frêond* (Eng. *friend*), Ofri. *friond*, Go. *frijonds*: zelfst. gebr. teg. deelw. van *vrijen*: vergel. *vijand*, *heiland*.

Vriendhoudend, bijv., volksetymol. vervorming van een samenst. met l. *hou*.

Vriezen, ono. w., Mnl. *vriesen* + Ohd. *friosan* (Mhd. *vriezen*, Nhd. *frieren*), Ags. *frêosan* (Eng. *to freeze*), On. *frjósa* (Zw. *frysa*, De. *fryse*), Go. *frius* (= vorst) + Skr. *pruṣvâ* = rijm, Lat. *pruina* (d. i. **prusvina*) = bevroren dauw, en *prurire* = jeuken, Oier. *reuk* = koude: Idg. √PREUS = branden, zengen, vriezen.

Vrij, bijv., Mnl. *vri*, Os. *frî* + Ohd. id. (Mhd. *vrî*, Nhd. *frei*), Ags. *frêo* (Eng. *free*), Ofri. *frî*, On. id. (Zw. en De. id.),

Go. *freis* + Skr. *priyas* (= bemind), Oier. *ridd* (= vrij), Osl. *prijati* (= zorgen voor): Idg. √PREI. Bij 't Germ. *vrij* ging de bet. van *bemind* over in die van *gespaard, met rust gelaten*; men vindt ze echter nog in *vrede, vriend, vrijen*; vergel. ook *Vrijdag*.

Vrijage, v., met Fr. suffix, van *vrijen*.

Vrijbuiter, m.: volksetymol. vervorming van Fr. *flibustier*, een afleid. van Sp. *flibote*, ontleend aan ons *vlieboot*.

Vrijdag, m., Mnl. *vrijndach* + Ohd. *fríatag* (Mhd. *vrîtac*, Nhd. *freitag*), Ags. *frigdæg* (Eng. *friday*), On. *frjádagr* (uit **friggjardagr*?): het eerste lid is Ohd. *Fria*, On. *Frigg*, een Oudgerm. godin, wel de godin der liefde, Os. *frî*, Ags. *fréo* + Skr. *priyā* = vrouw, zelfst. gebr. vr. van *priyas* = bemind (z. VRIJ). Niet te verwarren met *Freyja* (z. VROUW).

Vrijen, o. w., Mnl. *vrien*, Os. *friohon* (= beminnen) + Mhd. *vrîen* (Nhd. *freien*), Ags. *freogan*, Go. *frijon*: van denz. wortel als *vrij*.

Vrijpostig, bijv., volksetymol. vervorming afgel. van Fr. *riposte*, uit It. *riposta*, zelfst. gebr. v. d. van *rispondere*, Lat. *respondere* = antwoorden (præfix *re-*: z. RADUIS, — *spondere* = beloven).

Vrijwaren, o. w.: het tweede lid is hetz. als in *bewaren*.

Vrikken, o. w.: z. WRIKKEN.

Vroed, bijv., Mnl. *vroet* = ervaren, oud, Os. *fród* = id. + Ohd. *fruot* (Mhd. *vruot*), Ags. *fród*, Ofri. id., On. *fróðr*, Go. *froþas* + Lat *inter-pretari* (= uitleggen), Lith. *protas* (= verstand): Idg. √PRAT.

Vroeg, bijv., Mnl. *vroech* + Ohd. *fruoji* (Mhd. *vrüeje*, Nhd. *früh*) + Gr. πρωί, ook Skr. *prātar* = vroeg: afleid. van 2. *voor*.

Vroolijk, bijv., Mnl. *vrolijc*, Os. *frólîk* + Ohd. *frólîh* (Mhd. *vrœlich*, Nhd. *fröhlich*): afgel. van *vroo*, Mnl. *vro*, Os. *frao* + Ohd. *frô* (Mhd. *vrô*, Nhd. *froh*), Ags. *fréa*, Ofri. *frô*, On. *frár* (= snel): niet verder na te gaan. Uit Ndl. komt Eng. *to frolick*.

Vroom, bijv., Mnl. *vrome*, Os. *fruma* (= nut) + Ohd. id. (Mhd. *vrum*, Nhd. *fromm*), Ags. *fram*, On. *framr* = voortreffelijk, bevorderlijk, Go. *fruma* (= eerste) + Gr. πρόμος, Lat. *primus*, Lith. *pirmas* = eerste; een afleid. met ablaut van het bij *vreemd* besproken bijw. *fram*.

Vroon, in *vroondienst*, enz. + Hgd. *frohn*: eigenlijk genit. meerv. van **vro*, Os. *frâho*, *frâo* = heer + Ohd. *frâo*, *frô*, Ags. *fréa*; daarnevens Ags. *frégea*, On. *Freyr*, Go. *frauja* = heer + Skr. *pūrva*, Osl. *prŭvŭ* = de eerste, misschien ook Lat. *provincia*: afgel. van *voor* (z. VROUW).

Vrouw, v., Mnl. *vrouwe*, Ondd. *frua* + Ohd. *frouwa* (Mhd. *vrouwe*, Nhd. *frau*), Ofri. *frowe*: afleid. van **vro* = heer; — daarnevens On. *Freyja*, *Freyr* (z. VROON).

Vrouwentimmer, o. + Hgd. *frauenzimmer* = 1. vrouwenvertrek, 2. de gezamenlijke bewoners van een vrouwenvertrek, 3. vrouwspersoon; voor den overgang der bet., vergel. 2. *borst* en *kameraad*.

Vrucht, v., Mnl. id., Os. *fruht*, gelijk Ohd. *fruht* (Nhd. *frucht*), Ofri. *frucht*, uit Lat. *fructum* (-*us*), afgel. van denz. wortel als *frui* = genieten (z. GEBRUIKEN).

Vruchten, o. w., Mnl. id., Os. *forhtjan* + Ohd. *furihtan* (Mhd. *vürhten*, Nhd. *fürchten*), Ags. *forhtjan* (Eng. *to frighten*), Go. *faurhtjan*: oorspr. onbek.

Vucht, m. + Ohd. *fiochta* (Mhd. *vichte*, Nhd. *fichte*) + Gr. πεύκη, Lith. *puszis*.

Vuig, bijv., met ander suffix van denz. wortel als *vuil* + On. *feyja* = laten rotten, waarnevens met nog een ander suffix *fuinn* = vuil.

Vuil, bijv., Mnl. *vuul* + Ohd. *fûl* (Mhd. *vûl*, Nhd. *faul*), Ags. *fûl* (Eng. *foul*), On. *fúll* (Zw. *ful*, De. *fuul*), Go. *fûls*: Germ. √FEU = stinken + Skr. en Zend. √pū, Gr. πύον (= etter), Lat. *pus* (= etter), *putere* (= stinken), Lith. *puliai* (= etter): Idg. √PEU.

Vuist, v., Mnl. *vuust* + Ohd. *fûst* (Mhd *vûst*, Nhd. *faust*), Ags. *fŷst* (Eng. *fist*), Ofri. *fêst*: uit **vuich-st* + Gr. πυγμή, Lat. *pug-nus* (z. VECHTEN en VINGER).

Vuister, m., van dial. *vuizen*, *veuzen*, *veunzen* = smeulen + dial. Hgd. *funse*: kan bij *vonk* behooren.

Vuizer, m., zooveel als *smeulende kool*: z. 't vor. w.; hier overdracht bet.

Vullen, o. w., denom. van *vol.*

Vullis, o., uit *vuilnis.*

Vuns, bijv. (muf), Mnl. *vunsc*: oorspr. onbek.

Vurenhout, o.: het eerste lid is Mnl. *vure* = pijnboom (z. 1. VOREN).

Vuur, o., Mnl. id., Os. *fiur*, waarnevens *fiur* (Ndl. *vier*) + Ohd. *fiur* (Mhd. *viur*, Nhd. *feuer*), Ags. *fýr* (Eng. *fire*), Ofri. *fiur*, On. *fýri* (Zw. en De. *fyr*) + Arm. *hur*, Gr. πῦρ, Ombr. *pir*: Idg. √PEU = vlammen, van waar ook Skr. √*pu*, Go. *fon*, genit. *funins*, On. *fune* = vuur.

W.

Waag, v., Mnl. *waghe*, Os. *wâga*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *wegen.*

Waaghals, m. + Hgd. *wagehals*: een samenst. als *brekespel*; vergel. Fr. *casse-cou.*

Waaien, ono. w., Mnl. *waeien* + Ohd. *wâjan* (Mhd. *wæjen*, Nhd. *wehen*), Ags. *wâwan*, Go. *waian* + Skr. √*vā*, Gr. ἄηναι (d. i. **a-wé-nai*), Osl. *vějati*: Idg. √WE.

1. **Waal**, v. (kolk, poel, rivierarm, binnenhaven), dial. *weel*, *wiel*, Mnl. *wael*, *wal*, Os. *wal* + Ags. *wœl* (Eng. *weel*): verbaalabstr. van *walen.*

2. **Waal**, v. (vormplaat), behoort wellicht bij 3. *wellen.*

Waalmop, m., met 1. *mop* en den riviernaam *Waal*, ouder *Wahala*, bij Cæsar *Vacalus.*

Waalwortel, m.: z. WALWORTEL.

1. **Waan**, m. (ijdele gedachte), Mnl. *waen*, Os. *wân* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *wahn*), Ags. *wén* (Eng. denom. *to ween*), Ofri. *wên*, On. *vân*, Go. *wêns*: niet buiten het Germ.

2. **Waan**, o. (hazelaar): oorspr. onbek.; wel verwant met het even duistere Ags. *wann* (Eng. *wan*) = bleek.

3. **Waan**, o. (spint) + Ndd. *wân*: behoort bij 2. *waan.*

4. **Waan**, o. (orde): hetz. als 1. *waan*; vergel. Mndd. *na rechtem wane* = juist.

Waanzin, m., uit Hgd. *wahnsinn*, dat een navolging is van *wahnwitz*; de Ndl. vorm ware *wanzin*: zoo zegt het Mnl. *wanlove* in plaats van *waangelove.* Het eerste lid is Ohd. *wan* (Mhd. id.), Os. id., Ags. *won*, Ofri. id., On. *vanr*, Go. *wans* = gebrekkig + Skr., Zd. *ūna*, Arm. *unain*, Gr. εὖνις: Idg. √EWEN. Hierbij ook Mnl. *wanen* = afnemen, Eng. *to wane* en *want.*

1. **Waar**, v. (koopwaar) + Ags. *ware* (Eng. id.), On. *vara* (Zw. id., De. *vare*): misschien verwant met 5. *waard.* Hgd. *waare* komt uit het Ndd.

2. **Waar**, bijv. (niet valsch), Mnl. *waer*, Os. *wâr* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *wahr*), Ags. *wǽr*, Ofri. *wêr*, Go. *wers* + Lat. *verus*, Oier. *fír*, Osl. *věrā*: van denz. wortel als *wezen.*

3. **Waar**, bijw. (op welke plaats), Mnl. *waer*, Os. *hwar* + Ohd. *war* en *wa* (Mhd. *wa*, Nhd. *wo*), Ags. *hwœr* (Eng. *where*), On. *hvar* (Zw. id., De. *hvor*), Go. *hwar*: staat tot *wie* als *daar* tot *die* + Skr. *kar-hi* = wanneer.

Waarborg, m.: behoort bij het Ohd. werkw. *weren* (Mhd. *wern*, Nhd. *gewähren*), Ofri. *wera* = vergunnen, borg staan, van welks teg. deelw. (Ohd. *werento*), Fr. *garant* afgeleid is.

1. **Waard**, m. (wilg): oorspr. onbek.; verg. 1. *werf* en *wilg.*

2. **Waard**, m. (hospes), Mnl. *wert*, Os. *werd* + Ohd. *wirt* (Mhd. en Nhd. id.), Go. *wairdus*: niet verder na te gaan.

3. **Waard**, v. (ingedijkt land), Mnl. *waert*, Os. *wurd* + Ohd. *warid* (Mhd. *wert*, Nhd. *wert*, *werder*), Ags. *warod* en *wyrd* (Eng. *-worth* in plaatsnamen); daarnevens Ags. *wœr*, On. *var* = zee.

4. **Waard**, m., met bijvormen WOERD, WOERD en dimin. WERTEL (mannetjeseend) + Ndd. *warte*, Fri. id.: oorspr. onbek.

5. **Waard**, bijv. (waarde hebbende), Mnl. *wert*, Os. *werþ* + Ohd. *werd* (Mhd. *wert*, Nhd. *wert*), Ags. *weorþ* (Eng. *worth*), Ofri. *werth*, On. *verð* (Zw. *värd*, De. *værd*), Go. *wairþs* + Kym. *gwerth*

= prijs (z. 1. WAAR). Aan 't Germ. ontleend zijn Osl. *vrědŭ*, Lith. *wertas*.

Waardeeren, o. w.: met Rom. suff., denomin. van 5. *waard*.

Waargeld, o., **waardijn**, m., bij **waarden* = bewaken: z. DEURWAARDER.

Waarloos, bijv.: behoort bij *waarnemen*, dat als zeewoord = aanpakken, gebruiken.

Waarnemen, o. w., Os. *wara neman* + Hgd. *wahrnemen*: het eerste lid is **waar*, Mnl. *ware*, Os. *wara* = zorg + Ohd. id., Ags. *waru*, Ofri. *ware* + Gr. ὁρᾶσθαι = zien (d. i. **woraein*), Lat. *vereri* = ontzien. Van daar het denom. *waren* = verzorgen, bewaren, waaruit Fr. *garer*; van een ander afleid. Fr. *garnir*.

Waarschuwen, o. w., Mnl. *waerscuwen*: het eerste lid is hetz. als in *waarnemen*; het tweede is *schuwen* in de bet. vermanen.

-waarts, suffix, Mnl. *-waert*, Os. *-werd* + Ohd. *-wert* (Mhd. id., Nhd. *-wărts*), Ags. *weard* (Eng. *-ward*), Go. *-wairþs*. Het behoort bij *worden* en beteekent *in de richting van*.

Waas, v., Mnl. *wase* = slijk + Ohd. *waso* (Mhd. *wase*, Nhd. *wasen*) = slijk, vochtige aarde, Ags. *wase*; daarnevens Ndd. *woos*, Ags. *wós*, On. *ós* (Zw. *os*, De. *oos*. Hieruit Fr. *vase* = slijk en *gazon* = grasveld.

Wacht, v., Mnl. *wachte*, Os. *wahta* + Ohd. id. (Mhd. *wachte*, Nhd. *wacht*): van *waken*.

Wachtel, m., Mnl. *wachtele* + Ohd. *wahtala* (Mhd. *wahtel*, Nhd. *wachtel*), Ags. *wyhtel*: het woord is ontstaan uit ineensmelting en vervorming van *kwartel* en *kwakkel* (z. d. w.). Geen verband met Skr. *vartikā*, noch Gr. ὄρτυξ.

Wachten, ono w.: denom. van *wacht*. Van hier Fr. *guetter*.

Wad, o. + Ndd. *wad*, Ohd. *wat*: verbaalabst. van *waden*.

1. **Wade**, v. (boven de kuit) + Ohd. *wado* (Mhd. *wade*, Nhd. id.), On. *vǒđvi*.

2. **Wade**, v. (lijkwade) + Hgd. *wat*: z. GEWAAD.

3. **Wade**, v. (vischnet) + Mhd. *wate* (Nhd. id.), On. *vađr*.

Waden, ono. w., Mnl. id. + Ohd. *watan* (Mhd. *waten*, Nhd. id.), Ags. *wadan* (Eng. *to wade*), On. *vađa* (Zw. *vada*, De. *vade*) + Lat. *vadere* = gaan, *vadum* = wadde. Uit het Germ. komt Fr. *gué*.

Wafel, v., waaruit Hgd. *waffel*, Eng. *wafer* en Fr. *gaufre*, is een afleid. van **wave* + Hgd. *wabe* = honigraat, wegens gelijkheid in vorm. Dit **wave* behoort bij *weven*.

1. **Wagen**, o. w. (beproeven), Mnl. *waghn* + Mhd. *wagen* (Nhd. id.): denom. van *waag*.

2. **Wagen**, o. w. (melden), Mnl. *waghen*: z. GEWAG.

3. **Wagen**, ono. w. (waggelen), Mnl. *waghen* + Ohd. *wagôn* (Mhd. *waghen*), Ags. *wagjan* (Eng. *to wag*): van den st. graad van denz. wortel als *wegen* (bewegen).

4. **Wagen**, m. (voertuig), Mnl. *waghen*, Ondd. *wagon* + Ohd. *wagan* (Mhd. *wagen*, Nhd. id.), Ags. *wægn* (Eng. *wain*), On. *vagn* (Zw. id., De. *vogn*) + Gr. ὄχος, Lat. *vehiculum*, Oier. *fen*: vertoont den st. graad van denz. wortel als *wegen*.

Wagenschot, o. = wandbeschot: het eerste lid is de Friesche vorm van *weeg* (z. d. w.). Hieruit Eng. *wainscot*.

Wagenwijd, bijw.: is een superlat. gelijk *bloedrood*, *moedernaakt*.

Wageren, o. w.: z. WEGER.

Wagge, v.: oorspr. onbek.; wel in verband met het even duistere Fr. *guêtre*.

Waggelen, ono. w.: frequent. van 3. *wagen*.

1. **Wak**, bijv. (vochtig), Mnl. *wac* + On. *vǒkr* + Gr. ὑγρός, Lat. *uvidus* (d. i. **ugwidus*): Idg. √UEG.

2. **Wak**, o. (in het ijs) + Ndd. *wak*, Eng. *wake*, On. *vǒk*, hierbij ouder adj. *wack* = buigzaam + Gr. ἄγη = breuk, Lat. *vagus* = wankelend (z. WANKEN).

Waken, ono. w., Mnl. id., Os. *wacon* + Ohd. *wahhen* (Mhd. *wachen*, Nhd. id.), Ags. *wacjan* (Eng. *to wake*), Ofri. *waka*, On. *vaka* (Zw. id., De. *vaage*), Go. *wakan* (z. WEKKEN).

Wakker, bijv. + Ohd. *wacchar* (Mhd. *wacker*, Nhd. id.), Ags. *wacor*, On. *vakr*: van *waken*, met suffix *-ra-* dat in 't Hgd. de klankverschuiving belet: vergel. *bitter-beiszen* met *wakker-wachen*.

Wal, m., Mnl. id., Os. id. + Mhd. *wal* (Nhd. *wall*), Ags. *weall* (Eng. *wall*)

+ Skr. *valaya* = kring, Lat. *vallum*, Ru. *wall.*

Walbeer, walbes, v., naar Hgd. *waldbeere*, waarin *wald*=woud (z.d.w.),

Walberk, m. (betula gallica): het 1e lid is hetz. als in *walnoot.*

Waldhoorn, m., naar Hgd. *waldhorn* = woudhoorn.

Walen, ono. w., Mnl. id. + Ndd. en dial. Hgd. id.: van denz. wortel als *woelen.*

Walendistel, v.: 1e lid is teg. d. van *walen.*

Walengang, v. + Hgd. *walegang*, De. *valegang*: eerste lid niet klaar.

Walgen, ono. w. + Ndd. id.: oorspr. onbek.; vergel. dial. Hgd. *wämbel*, Eng. *wamble*, On. *váma* (De. *vamle*), Fri. *wommelen*: ook van onbek. oorspr.

Walgvogel, m. + Hgd. id. en *walch*: oorspr. onbek.

Walhout, o.: z. 2. WALSCHOT.

Walken, o. w. + Ohd. *walchan* (Mhd. *walken*, Nhd. id.), Ags. *wealcan* (Eng. *to walk* = wandelen), On. *válka* (Zw. id., De *valke*) + Skr. √*valg* = zich huppelend bewegen. Uit het Germ. komt Fr. *gaucher* = stampend bewerken.

Walkruid, o.: z. WALSTROO.

Wallen, ono. w., Mnl. id., Os. *wallan* + Ohd. id. (Mhd. *wallen*, Nhd. id.), Ags. *weallan*, Ofri. *walla*, On. *vella* + Skr. √*val*, Gr. εἰλύειν, Lat. *volvere*, Osl. *valiti*, Lith. *velti*: Idg. √WEL.

Walluis, v., geassim. uit *wandluis.*

1. **Walm**, m. (het zieden) + Ohd. *walm* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *wælm* + Skr. *urmis* = baar: van denz. wortel als *wallen.*

2. **Walm**, m. (dakstroo) + Ndd., dial. Hgd. id. en *walben* (Mhd. *walbe*, Ohd. *walbo*) = vooruitspringend deel van het dak: van *welven.*

Walnoot, v. + On. *valhnot* (Zw. *valnöt*, De. *valnöd*); het eerste lid is de volksnaam *Waal*, Mnl. *wale*, met Ohd. *walh* (Mhd. *walsch*), Ags. *wealh* ontleend aan den Kelt. volksnaam *Volcæ*. Uit het Ndl. komen Eng. *walnut* en Hgd. *walnusz.*

Walros, m., gelijk Eng. *walrus* en Hgd. *walrosz*, uit Skand.: De. *hvalros*, Zw. *vallross*: voor het eerste lid z. WALVISCH; het tweede is *ros* = paard.

Wals, m., gelijk Eng. *waltz* en Fr. *valse*, uit Hgd. *walz*, van *wälzen* = draaien, Mhd. id., Ohd. *walzan* + Ags. *wealtan*, On. *velta*, Go. *waltjan*: van denz. wortel als *wallen.*

Walscher, m. (vreemdeling) + Hgd. *welscher*: van Mnl. *walsc* (thans *waalsch*) het adj. van *Waal*: z. WALNOOT.

1. **Walschot**, o. (walvischzaad): z. WALVISCH en SCHOT.

2. **Walschot**, o. (walhout): eerste lid wellicht hetz. als in *walwortel.*

Walsla, v.: z. WALBEER.

Walstroo, o.: het 1e lid berust op den wetensch. naam *galium*, van Gr. γάλα = *melk.*

Walvisch, m., Mnl. *walvisc* + Mhd. *walvisch* (Nhd. *wallfisch*). Het eerste lid: Ohd. *wal* (Mhd. id.), Ags. *hwæl* (Eng. *whale*), On. *hvalr* (Zw. en De. *hval*) = walvisch: niet buiten het Germ.

Walwortel, m. + Hgd. *wallwurz*, Eng. *wallwurt*: eerste lid niet klaar.

Wam, v., Mnl. *wamme*, Ondd. *wamba* + Ohd. id. (Mhd. *wampe*, *wamme*, Nhd. id.), Ags. *wemb* (Eng. id.), On. *vömb* (Zw. *vämm*, De. *vom*), Go. *wamba* = buik + Bret. *gwamm* = vrouw, Kymr. *gumbe-lauc* = moederlijf.

Wambuis, o., Mnl. *wambeys*, gelijk Mhd. *wambeis* (Nhd. *wams*) en Fr. *gambais*, uit Mlat. *wambasium*, dat een afleid. is van Germ. *wamba*: z. WAM en vergel. *pantser.*

Wamen, ono. w.: oorspr. onbek.

Wammes, o., geass. uit **wambes*: z. WAMBUIS.

1. **Wan**, v. (werktuig) + Ohd. *wanna* (Mhd. *wanne*, Nhd. id.) + Lat. *vannus*: afleid. van den wortel van *waaien.*

2. **Wan**, o. (lekkage): afgel. van het adj. besproken bij *waanzin.*

3. **Wan-**, præfix, Mnl. *wan-*, is hetz. als *waan-* in *waanzin*. Zie echter WANDAAD.

Wand, m., Mnl. id., Os. id. + Ohd. *want* (Mhd. id., Nhd. *wand*): niet buiten het Germ. van het vasteland.

Wandaad, v.: dit woord schijnt een ander præfix te hebben dan de andere woorden met *wan*: immers het is Os. *wamdâd*, Ags. *wamdǽd*, die samenstellingen zijn met Os. en Ags. adj. *wam* = slecht; daarnevens Os. subst. *wam*, On.

vôm, Go. *wamm* = zonde, vlek + misschien Skr. √*vam*, Gr. ἐμέω, Lat. *vomere*, Lith. *vemiù* = braken.

Wandelen, ono. w., Mnl. id., Ondd. *wandlôn* + Ohd. *wantalôn* (Mhd. *wandeln*, Nhd. id.), met Hgd. *wandern* en Eng. *to wander*, frequent. van *wenden*.

Wanen, o. w. : denomin. van 1. *waan*.

1. **Wang**, v. (kaak, zijstuk), Mnl. *wanghe*, Os. *wanga* + Ohd. id. (Mhd. *wange*, Nhd. id.), Ags. *wonge* (Eng. *wangtooth* = baktand), On. *vangi*, Go. *waggari* (= hoofdkussen), met de bet. *gewelfd* van denz. oorspr. als *wanken*.

2. **Wang**, v. (dijk), Os. *wang* + Ohd. id., Ags. *wong*, On. *vangr*, Go. *woggs* = veld + Opr. *wangus* = eikenwoud.

Wangen, o. w. (eten): denom. van 1. *wang*.

Wankelen, ono. w., van *wankel* = onvast, Os. *wankal*, dat afgel. is van **wank*, Mnl. *wanc* + Ohd. *wanc* (Mhd. id., Nhd. *wank*) = onstandvastigheid : z. WENKEN.

Wanneer, voegw., Mnl. id., Os. *hwanêr*: het eerste lid is Os. *hwan*, Ohd. *wanne* (Mhd. id., Nhd. *wann*), Ags. *hwænne* (Eng. *when*), Go. *hwan* = op welk oogenblik, en staat tot *wie* als *dan* tot *die*; — het tweede is 1. *eer*; dus = op welk oogenblik vroeger.

Wannig, bijv., van 2. *wan*.

Wanstaltig, bijv., van **wanstalte*, waarin *stalte* = gestalte.

1. **Want**, v. (vuisthandschoen) + On. *vöttr* (Zw. en De. *vante*). Uit het Germ. komen Fr. *gant* en Finn. *vantus*.

2. **Want**, o. (grof laken), verkort uit *gewand* + Hgd. id. : van denz. stam als 't oude enk. imp. van *winden*, dus = stof ommede te omwinden (z. ook INGEWAND).

3. **Want**, o. (touwwerk) : is hetz. w. als 2. *want*.

4. **Want**, voegw. (vermits), Mnl. id., Os. *hwand*, *hwanda* + Ohd. *hwanta*, Ofri. *hwande* : een afleid. van *wan* uit *wanneer*. Hierbij *hij weet van wanten*, nl. hij weet het waarom en het daarom.

Wants, v., uit Hgd. *wanze*, dat wel van *wand* afgel. is.

1. **Wapen**, o. (werktuig, blazoen), Mnl. *wapen*, Os. *wâpan* + Ohd. *wâffan* (Mhd. *waffen*, Nhd. *waffe*), Ags. *wǽpn* (Eng. *weapon*), On. *vápn* (Zw. *vapen*, De. *vaaben*), Go. onz. meerv. *wepna* + Gr. ὅπλον: Idg. √WEB en WEP.

2. **Wapen**, tuss. (helaas), Mnl. id., Os. werkw. *wôpjan* + Ohd. *wuofan*, Ags. *wépan* (Eng. *to weep*), On. *œpa* = Go. *wopjan* = schreeuwen, weenen + Ru. *vopitj*.

Wapperen, ono. w. + Hgd. *wabern*, On. *vafra* ; frequent. van **wappen*, intensief van **wabben* = **wavjen*, verwant met *wuiven* en *wippen*.

War, v., Mnl. *werre*, Os. *werra* + Ohd. id. (Mhd. *werre*, Nhd. *wirre*), Ags. *werre* (Eng. *war* = oorlog). Uit het Germ. komt Fr. *guerre*.

Warande, v., Mnl. id., gelijk Fr. *garenne* en Eng. *warren*, uit Mlat. *warennom* (*-a*), een afleid van Germ. **waren* : Z. WAARNEMEN.

Waratje, **waredig**, **warentig**, bijw. : vervormingen van *waarachtig*.

Wareloos, bijv., van *waar* = zorg : Z. WAARNEMEN.

1. **Waren**, ono. w. (ronddwalen), Os. *warôn* + Ags. *wórjan*; voorts Ohd. *wôrag*, Os. *wôrig*, Ags. *wérig* (Eng. *weary*) = vermoeid.

2. **Waren**, o. w. (beschermen): z. WAARNEMEN.

Warm, bijv., Mnl. id., Os. id. + Ohd., Mhd., Nhd. id., Ags. *wearm* (Eng. *warm*), Ofri. *warm*, On. *varmr* (Zw. en De. *varm*), Go. werkw. *warmjan* : Ug. **gwarma-* + Skr. *gharmas*, Armen. *jerm*, Gr. θερμός (Idg. *gh* wordt Gr. *ph* voor *a* of *o*, en *th* voor *e* of *i*), Lat. *formus* (d. i. **ghormus*), Opr. *gorme* : Idg. √*g*HER.

Warmoes, v. en o., Mnl. *waermoes*, *waermmoes* + Ohd. *warmmuos* : een samenst. met *warm* (*olus coctum*); vergel. *bakkruid*.

Warrelen, ono. w., frequent. van *warren*.

Warren, o. w., voor **werren* (vergel. *baren*), Mnl. *werren*, Os. *werran* + Ohd. id. (Mhd. *werren*, Nhd. *wirren*) + Gr. ἀπο-ἔρσε = sleepte voort, Lat. *verrere* = vegen, Osl. *vrješti* = dorschen : Idg. √WERS, in 't Germ. geassim. tot √WERR (z. WARS).

Wars, bijv., Mnl. *wers*, Os. *wirsa* + Ohd. *wirs* (Mhd. id.), Ags. *wyrsa* (Eng. *worse*), On. *verri* (Zw. *värre*, De.

værre), Go. *wairsis*: van den wortel van *warren*. Hgd. *wirsch* is niet verwant.

Wartel, m., uit Hgd. *wirtel*, van denz. wortel als *worden* met de oorspr. bet. van *draaien*.

Was, o. (bijenwas), Mnl. id., Onfra. *wahs* + Ohd. *wahs* (Mhd. id., Nhd. *wachs*), Ags. *weahs* (Eng. *wax*), Ofri. *wax*, On. *vax* (Zw. id., De *vox*) + Osl. *voskŭ*, Lith. *wasżkas*, misschien ook Skr. *makṣā*.

Wasem, m., Mnl. id. + Ndd. id.: evenals Ohd. *wasal*, van denz. wortel als *waas*.

Wasschen, o. w., Mnl. id., Os. *waskan* + Ohd. id. (Mhd. *waschen*, Nhd. id.), Ags. *wascan* (Eng. *to wash*), On. *vaska* (Zw. id., De. *vaske*): Ug. **wat-sk* + Skr. √*ukṣ* (d. i. **ud-sk*) = nat maken: een afleid. van den wortel van *water*. Hieruit Fr. *gâcher* = roeren.

Wassen, ono. w., Mnl. id., Os. *wahsan* + Ohd. id. (Mhd. *wahsen*, Nhd. *wahsen*), Ags. *weahsan* (Eng. *to wax*), Ofri. *waxa*, On. *vaxa* (Zw. *växa*. De. *vœxe*), Go. *wahsjan*: Germ. √WEHS + Skr. √*ukṣ*, Ze. *uchs*, Gr. αὐξάνειν: Idg. √WEQS = groot worden, verwant met den wortel van *wakker* en *wekken*.

Wat, voornw., Mnl. id., Os. *hwat* + Ohd. *waz* (Mhd. id., Nhd. *was*), Ags. *hwæt* (Eng. *what*), Ofri. *hwet*, On. *hvat*, Go. *hwa* (uit *hwat*) + Lat. *quod*: onz. van *wie* (z. d. w.).

Wat voor een, bijv. + Hgd. *was für ein*. Hier *voor* = in plaats van, gelijk, als.

Water, o., Mnl. id., Os. *watar* + Ohd. *wazzar* (Mhd. *wazzer*, Nhd. *wasser*), Ags. *wæter* (Eng. *water*), Ofri. *wetir*, On. *vatn* (Zw. *vatten*, De. *vand*), Go. *wato*: Germ. √WET + Skr. *udan*, Gr. ὕδωρ, Ru. *woda*: Idg. √WED = nat zijn, waarnevens een genasaleerde bijvorm: Skr. √*und* = nat maken, Lat. *unda*, Lith. *wandů* = water, Germ. *winter* (z. d. w.): Idg. √WEND.

Waterbekken, ono. w.: gevormd als *klapwieken*, (z. d. w.).

Waterpas, bijv., zooveel als *met het watervlak passend*.

Waterpunge, v. + Hgd. *wasserbunge*: z. BENGELKRUID.

Watte, v. + Eng. *wad*, Zw. *vadd*: oorspr. onbek. Hgd. *watte* komt uit het Ndl.; ook Fr. *ouate* en It. *ovate* zijn aan 't Germ. ontleend.

Wauw, bijv. + Hgd. *wau*: onomat.: z. WIEUW.

Wauwelen, wawelen, ono. w. + dial. Hgd. *waueln*, Eng. *to wawl*: onomat.

Web, v., Mnl. *webbe*, Os. *webbi* + Ohd. *weppi* (Mhd. *weppe*), Ags. *webb* (Eng. *web*): Ug. **wabjō*, van denz. stam als 't enk. imp. van *weven*.

1. **Wed**, o. (waadbare plaats) + Hgd. *weed*: met *e* = *ă* van *waden*.

2. **Wed**, v. (weddenschap), Mnl. *wedde*, met *e* = *ă* + Ohd *wetti* (Mhd. *wette*, Nhd. id.), Ags. *wedd* (Eng. *wed*), On. *veđ* (Zw. *vad*), Go. *wadi* = pand, inleg: Germ. √WAD + Gr. ἄεθλος (d. i. **a-wethlos*) = kampprijs, Lat. *vas*, genit. *vadis* = borg, Lith. *vadothi* = aflossen: Idg. √WADH. Uit het Germ. komt Fr. *gage*.

Wedde, v.: hetz. woord als 2. *wed*; vergel. Fr. *un gage, des gages*.

Wedemaand, v.: z. WIEDMAAND.

1. **Weder**, m. (ram), Mnl. id., Os. *weþar* + Ohd. *widar* (Mhd. *wider*, Nhd. *widder*), Ags. *weđer* (Eng. *wether*), On. *veđr* (Zw. *vädur*, De. *væder*), Go. *wiþrus* (= lam) + Skr. *vatsā*, Lat. *vitulus* = kalf: een afleid. van Idg. **wet-* = jaar (Gr. ἔτος = jaar, Lat. *vetus* = bejaard), dus = jaarling.

2. **Weder**, o. (luchtgesteldheid), Mnl. id., Os. *wedar* + Ohd. *wetar* (Mhd. *weter*, Nhd. *wetter*), Ags. *weder* (Eng. *weather* met onuitgelegde *th* voor *d*), Ofri. *weder*, On. *vedr* (Zw. *väder*, De. *veir*) + Osl. *vedro* = schoon weder, Lith. *jedras*, Lett. *gēdrs*.

3. **Weder-**, præfix (tegen), Mnl. id., Os. *wiþar* + Ohd. *widar* (Mhd. *wider*, Nhd. *wider* = tegen, *wieder* = opnieuw), Ags. *wiđer* en *wiđ* (Eng. *with*), Go. *wiþra* = tegen, te gemoet, opnieuw + Skr. *vi* = uiteen, *vitaram* = verder.

4. **Weder**, bijw. (opnieuw): hetz. als 3. *weder* (z. d. w.). Een ander woord is Mnl., Hgd. *weder* = of: z. IEDER.

Wederbarstig, bijv.: vergel. Ohd. synon. *widarbruhtig* met het werkw. *widarbrechen* = wederstreven.

Wederik, v. + Hgd. *weiderich*, naar analogie van andere plantnamen op *-ik* en *-rik*, van **wede* = wilg, wegens de gelijkheid der bladeren. * *Wede*, Mnl. id. + Ohd. *wida* (Mhd. *wide*, Nhd. *weide*), Ags. *widig* (Eng. *withe*), On. *viđir* + Gr. ἰτέα = wilg, Lat. *vitis* = wijnstok, Lith. *žilwytis* = wilg: van denz. wortel als 1. *wisch*.

Wederspalt, v.: een navolging van *tweespalt*.

Wederspannig, bijv., uit 3. *weder* en **span* = spanning, strijd + Mhd. *widerspænec*.

Wederwaardig. bijv. + Hgd. *widerwärtig*: een uitbreiding met *-ig* (gelijk *langwerpig*) van **wederwaard* = tegenovergesteld + Ohd. *widarwart*: z. WAARTS; hier *weder* = tegen.

Wedewinde, v., Mnl. *wedewinde*, *wederwinde*: het eerste lid is Ohd. *witu* = hout, Ags. *wudu* voor **widu* (Eng. *wood*), On. *viđr* (Zw. en De. *ved*) + Oier. *fid*, We. *gwŷdd* = boom.

Weduwaal, m.: z. WIELEWAAL.

Weduwe, v., Mnl. *wedewe*, Os. *widowa* + Ohd. *witua* (Mhd. *witwe*, Nhd. id.), Ags. *wedewe* (Eng. *widow*), Ofri. *widwé*, Go. *widuwo* + Skr. *vidhavá*, Lat. *vidua*, Gr. ἠίθεος (= ongehuwd), We. *gweddw*, Osl. *vĭdova*: Idg. √WEIDH = ledig zijn.

Wee, tuss., Mnl. *wee*, Os. *wé* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *weh*), Ags. *wá* (Eng. *woe*), On. *vei* (Zw. *ve*, De. *vee*), Go. *wai* + Gr. οἴ, Lat. *væ*, Oier. *fe*, Lith. *wai*: onomat. Het zelfst. nw. *wee* is afgeleid van het tuss. — Uit het Germ. komt Fr. *ouais*.

Weedasch, v.: een samenst. met *weede* (z. d. w. en POTASCH).

Weede, v. + Ohd. *weit* (Mhd. id., Nhd. *waid*), Ags. *wád* (Eng. *woad*), Zw. *veide*, De. *veid* + Lat. *vitrum*. Uit het Germ. komt Fr. *guède*.

Weeg, v., Mnl. *weech*, Os. *wég* + Ags. *wǽg*, Ofri. *wâg*, On. *veggr* (Zw. *vägg*, De. *væg*), Go. *waddjus*.

Weegbree, v., Mnl. *weghebreide* + Ohd. *wegabreita* (Mhd. *wegebreite*, Nhd. *wegbreite*), Ags. *wegbread* (Eng. *waybread*): het tweede lid behoort bij *breiden*, dus = die zich in de wegen uitbreidt; vergel. Ohd. synon. *wegospreiti*.

Weegluis, v.: z. WEEG.

Weegscheet, v.: het eerste lid is verwant met On. *vagl* (Zw. *vagel*) en Eng. *wall-eyed* (*eye* = oog), ook het Mnl. adj. *wei*, *wege*, gezegd van wild vleesch; het tweede lid heeft als synon. *strontje*.

1. **Week,** v. (zeven dagen), Mnl. *weke*, Os. *wika* + Ohd. *wehha* en met anderen klinker *wohha* (Mhd. *woche*, Nhd. id.), Ags. *wicu* (Eng. *week*), Ofri. *wike*, On. *vika* (Zw. *vecka*), Go. *wiko*: het bet. *afwisseling*; van denz. stam als 't meerv. imp. van *wijken*.

2. **Week,** bijv. (niet hard), Mnl. *weec*, Os. *wêk* + Ohd. *weih* (Mhd. *weich*, Nhd. id.), Ags. *wác*, On. *veikr*: van denz. stam als 't enk. imp. van *wijken*, dus = wie of wat achteruitwijkt. Eng. *weak* is ontleend aan 't On.

Weelde, v., Mnl. id. + Ohd. *welida*, Meng. *welthe* (Eng. *wealth*): een afleid. van **weel* = voorspoed, Ndd. id., Mnl. *wele*, Os. *welo* + Ohd. *wela*, Ags. *wela* (Eng. *weal*): zelf afgel. van *wel* (z. d. w.).

Weenen, ono. w., Mnl. *wenen* + Ohd *weinôn* (Mhd. *weinen*, Nhd. id.), Ags. *wánjan* en *cwánjan*, Ofri. *wênja*, On. *veina* en *kveina*, Go. *qainon*: niet buiten het Germ. De vormen zonder *k* hebben den invloed ondergaan van het tuss. *wee*.

Weepsch, bijv. + dial. Eng. *wave* = bleek; voorts verwant met *geepsch*.

1. **Weer,** contractie van 1., 2., 3. of 4. *weder*.

2. **Weer,** v. (verwering), Mnl. *were*, Os. werkw. *werjan* + Ohd. id. (Mhd. *wern*, Nhd. *wehren*), Ags. *werjan*, Ofri. *wera*, Go. *warjan* + Skr. √*var* = hinderen, Osl. *vrjeti* = sluiten, Lith. *užveriu* = ik sluit: Idg. √WER. Niet verwant met *bewaren*, *waarnemen*.

3. **Weer,** o. (eelt), bij De Brune *werch* + Ags. *wearre* (dial. Eng. *war*) + Lat. *verruca*.

Weergal, v.; het 1e lid is 2. *weder*; het 2e behoort bij 3. *gal*, 2. *gaal*.

Weergeld, o. + Hgd. *weergeld*: het eerste lid = man: Os. *wer* + Ohd., Ags. id., Go. *wair* + Skr. *vîras*, Lat. *vir*, Oier. *fer*, Lith. *výras*. Ook in *weerwolf* en *wereld*.

Weerlicht, o., Mnl. *wederlijc* + Mhd.

wetterleich (Nhd. *wetterleucht*), Noor. *vederleik*; een samenst. met 2. *weder* en **leik* = dans, sprong (besproken bij *huwelijk*); dit *leik* werd door volksetym. met *licht* in verband gebracht.

Weerweide, v. (onder 't vee): oorspr. onbek.

Weerwolf, m. + Mhd. *werwolf* (Nhd. id.), Ags. *werewulf* (Eng. *werwolf*): voor het eerste lid, z. WEERGELD. Hieruit Fr. *garou*, duidelijkheidshalve tot *loup-garou* gemaakt.

Wees, m. (ouderloos kind), Mnl. *wese*, Os. *weiso* + Ohd. id. (Mhd. *weise*, Nhd. *waise*), Ofri. *wêsa*: een afleid. van denz. wortel als *weduwe*: de *s*, uit *ss* na langen klank, beantw. aan Idg. *dh–t*.

Weesje, o. (prieëltje), dimin. van **weze* = weide (waarover bij *wezel*), gelijk Fr. *préau* van *pré* (waarover bij *prieël*).

Weespijp, v., vervormd uit Eng. *waste-pipe* (*to waste* = verspillen, van Fr. *gâter*, hetwelk van Lat. *vastare* = verwoesten, maar onder invloed van een Germ. afleid. van *woest*: z. d. w.).

Weet, v. (kennis), Mnl. *wete*: van denz. stam als 't meerv. præs. van *weten*.

1. **Weg**, m. (baan), Mnl. *wech*, Os. *weg* + Ohd. *wec* (Mhd. id., Nhd. *weg*), Ags. *weg* (Eng. *way*), Ofri. *wei*, On. *vegr* (Zw. *väg*. De. *vei*), Go. *wigs* + Skr. *vaha*, Lat. *via*, Lith. *weza*: van denz. wortel als *wegen*, 4. *wagen*.

2. **Weg**, bijw. (vertrokken), Mnl. *ewech*, *enwech* + Mhd. *enwec* (Nhd. *weg*), Ags. *onweg* (Eng. *away*): het voorz. *en* = in (z. DAARENBOVEN) is weggevallen.

3. **Weg**, v. (wegge), Mnl. *wegghe* + Ohd. *wecki* (Mhd. *wecke*, Nhd. *weck*), Ags. *wecg* (Eng. *wedge*), On. *veggr* (Zw. *vigg*, De. *vægge*) + Lith. *vagis* = wig. Het is hetz. woord als *wig* en behoort tot den wortel van *wegen*.

Wegedoorn, m. + Hgd. *wegedorn*.

Wegen, o. w., Mnl. *weghen* + Ohd. *wegan* (Mhd. *wegen*, Nhd. *wegen*, *wägen*, *wiegen*), Ags. *wegan* (Eng. *to weigh*), On. *vega* (Zw. *väga*, De. *veie*), Go. *gawigan*: Germ. $\sqrt{\text{WEG}}$ + Skr. $\sqrt{vah}$, Lat. *vehere*, Osl. *vesti* = varen: Idg. $\sqrt{\text{WEĜH}}$ = zich bewegen. De oorspr. bet. is alleen over in *bewegen*; het simplex heeft een causatieve bet.: doen bewegen, dragen, oplichten (z. WAGEN).

Wegens, voorz., met adverb. *s*, uit (*van*) *wegen*, datief meerv. van *weg*.

Weger, m. (plank): een afleid. van *weeg*. Hieruit Fr. *vaigre*.

Wegerik, m. + Hgd. *wegerich*, zooveel als *wegenheer*. Het tweede lid is *rijk* in de oorspr. bet. van *koning* (z. WEEGBREE).

Wegge, v.: z. 3. WEG.

1. **Wei**, v. (zure melk) + Ags. *hwæg* (Eng. *whey*): z. HUI.

2. **Wei**, v.: z. WEIDE.

1. **Weide**, v. (grasveld), Mnl. *wede* + Ohd. *weida* (Mhd. *weide*, Nhd. id.), Ags. *wâð* = jacht, On. *veiðr* = jacht: Germ. $\sqrt{\text{WÎ}}$ + Lat. *venari* = jagen. *Weide* = het zoeken naar spijs.

2. **Weide**, o. (ingewand): z. GEWEIDE.

Weidman, m., **weidmes**, o.: het eerste lid behoort bij **weiden* = jagen, een denomin. van 1. *weide*.

Weidsch, bijv. + Hgd. *weidlich* = kloek, uitmuntend, eigenlijk = zooals het bij de jacht betaamt, een afleid van 1. *weide*.

Weifelen, ono. w., voor *weiflen* met *f* uit *v* voor *l*, frequent. van **weiven*: z. WUIVEN.

Weigeren, o. w., Mnl. *weigheren* + Ohd. *weigarôn* (Mhd. *weigern*, Nhd. id.): denomin. van dial. Ndl. *weiger* = tegenstrevend, Mnl. *weigher* = trotsch + Ohd. *weigar*: een afleid. van denz. stam als 't enk. imp. van **wijgen* = strijden, Os. *wîgan* + Ohd. *wîgan*, Ags. *wîgan*, Ofri. *wîga*, Go. *weigan*, *weihan*: Germ. $\sqrt{\text{WIH}}$ + Lat. *vincere* = zegepralen, Oier. *fichim* = ik kamp, Osl. *věkŭ* = kracht, Lith. *wikrus*: Idg. $\sqrt{\text{WEIQ}}$.

Weinig, bijv., Mnl. *weinich* + Ohd. *wenag* (Mhd. *wenec*, Nhd. *wenig*), Go. *wainags* = beklagenswaardig, zwak, gering + Oier. *fine* = zonden, Lett. *wainigs* = schuldig.

Weit, v., Mnl. id., Os. *hweti* + Ohd. *weizzi* (Mhd. *weitze*, Nhd. *weizen*), Ags. *hwæte* (Eng. *wheat*), On. *hveiti* (Zw. *hvete*, De. *hvede*), Go. *hwaiteis*: een afleid. van *wit*.

Weitasch, v., d. i. *weidtasch*: z. WEIDMAN.

Wekken, o. w., Mnl. *wecken*, Os. *wekkjan* + Ohd. *wecchen* (Mhd. *wecken*, Nhd. id.), Ags. *weccan*, On. *vekja*, Go. *wakjan*: causatief van denz. wortel, waarvan *waken* een denom. is: Germ. √WEK + Skr. *vājaya* = opwekken, Gr. ὑγιής = gezond, Lat. *vigil* = die waakt: Idg. √WEĜ = sterk zijn, vermeerderen (voor een bijvorm EWG, z. OOK).

1. **Wel**, v. (bron), Mnl. *welle*, verbaalabstr. van *wellen*, Mnl. id. + Ohd. *wellan*: van denz. wortel als *wallen*.

2. **Wel**, bijw. (goed), Mnl. *wel*, *wele*, *wale*, Os. *wel* + Ohd. *wela*, *wola* (Mhd. *wol*, Nhd. *wohl*), Ags. *wel* (Eng. *well*), Ofri. *wel*, On. *vel* (Zw. *väl*, De. *vel*), Go. *waila* = naar wensch: van denz. wortel als *willen* + Osl. *vole* = welaan.

Welbak, m., samenst. met *welle*.

Weleer, bijw., Mnl. *wilenere* = eertijds, een samenst. met 1. *eer* en den datief van *wijl*.

Welig, bijv., Mnl. *welich*, afgel. van hetz. subst. **weel* als *weelde* (z. d. w.)

1. **Welk**, v. (schulp), Mnl. *willok* + Ags. *weoluc*, *wiloc* (Eng. *whelk*): oorspr. onbek. Bijvormen zijn: in 't Ndl. *wilk*, *wulk*, *wullok* en in 't Eng. *whilk*, *wilk*.

2. **Welk**, bijv. (wat voor een), Mnl. *welc*, Os. *whilik* + Ohd. *wielih* (Mhd. *welich*, Nhd. *welch*), Ags. *hwylc* (Eng. *which*), Ofri. *hwelik*, On. *hvilikr* (Zw. en De. *hvilken*), Go. *hwileiks*: het eerste lid = hoe, zijnde afgel. van den stam van *wie*; het tweede is suffix *-lijk* (z. ZULK).

Welken, ono. w. + Hgd. id., Eng. *to welk* = vochtig, slap worden + Osl. *vlaga* = vochtigheid, Lith. *vilgyti* = vochtig maken. Verwant met *wolk*.

Welkom, bijv., Mnl. *wellecome*, *willecomen* + Mhd. *willekumen* (Nhd. *willkommen*), Ags. *wilcumen* (Eng. *welcome*): het eerste lid is het subst. *wil*, hier = naar wil en wensch; het tweede is 't verl. deelw. zonder *ge* van *komen*.

Welle, v., een afleid. van *wal*.

1. **Wellen**, ono. w. (opborrelen): z. 1. WEL.

2. **Wellen**, ono. w. (opkoken), bijvorm van *wallen*.

3. **Wellen**, o. w. (bij smeden) + Eng. *to weld*, Zw. *välla*: hetz. woord als 2. *wellen*.

Wellicht, bijw., bij Kil. *vellichte* + Mhd. *vil lichte* (Nhd. *vielleicht*): uit *veel* = zeer, — en *licht* = gemakkelijk.

Welp, o., Mnl. id., Os. *hwelp* + Ohd. *welf* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *hwelp* (Eng. *whelp*), On. *hvelpr* (Zw. *valp*, De. *hvalp*): niet buiten het Germ.

Wels, m.: vergel. *meerval*.

Welter, m., een afleid. van **welten* = rollen, waarover bij *wals*.

Welven, o. w., Mnl. id., Os. *hwelƀjan* + Ohd. *welben* (Mhd. id., Nhd. *wölben*), Ags. *hwylfan*, On. *hvelfa*: Germ. √HWELF + Gr. κόλπος = boezem: Idg. √QELP = welven.

Wem, m. (ankertand): oorspr. onbek.

Wemelen, ono. w. + Hgd *wimmeln*: frequent. van *wemen* + Mhd. *wimmen* = zich bewegen: niet verder na te gaan.

1. **Wen**, v. (uitwas) + Ndd. *ween*, dial. Hgd. *wenne*, Ags. *wenn* (Eng. *wen*), Ofri. *wen*: oorspr. onbek., misschien bij *wonde*.

2. **Wen**, voegw. (wanneer), uit Hgd. *wenn*: hetz. als *wan* in *wanneer*.

Wenden, o. w., Mnl. id., Os. *wendjan* + Ohd. *wenten* (Mhd. *wenden*, Nhd. id.), Ags. *wendan* (Eng. *to wend*), Ofri. *wenda*, On. *venda* (Zw. *vände*, De. *vende*), Go. *wandjan*: als factitief, van den stam van 't enk. imp. van *winden*.

Wenk, m., verbaalabstr. van *wenken*, Mnl. *winken* + Ohd. *winchan* (Mhd. *winken*, Nhd. id.), Ags. *wincjan* (Eng. *to wink*), On. *vanka* (Zw. *vinka*, De. *vinke*): staat tot *wijken* als *blinken* tot *blijken*.

Wenkbrauw, v., Mnl. *wincbraue*: het eerste lid is de stam van *wenken*; — het tweede is Os. *brāwa* + Ohd. id. (Mhd. *brāwe*, Nhd. *braue*), Ags. *brēaw*, On. *brá*: Ug. **brēw-*. Daarnevens met zw. wortelgraad Ags. *brú* (Eng. *brow*), On. *brún*: Ug. **brū-* + Skr. *bhrū*, Perz. *abrū*, Gr. ὀφρύς, Bret. *abrant*, Osl. *bruvi* (= 1. wenkbrauw, 2. brug), Lith. *bruwis*: Idg. **bhrū-*. Het is hetz. w. als *brug*, welks *g* uit *w* ontstond, evenals die van *zeug* of *negen*.

Wennen, ono. w., Mnl. id.: z. GEWENNEN.

Wensch, m., Mnl. *wensc* + Ohd. *wunsc* (Mhd. *wunsch*, Nhd. id.), Ags. *wusc*, On. *osk* + Skr. *vāñchā*: met suff. *-sk-* van denz. wortel als *wonen* en

gewennen. Het werkw. *wenschen*, Hgd. *wünschen*, Eng. *to wish* zijn denom. en het Eng. subst. *wish* is een verbaalabstr. van *to wish*.

Wentelen, o. w., Mnl. id., dissim. uit *weltelen* + Hgd *wälzen*: z. WALS.

Wenteltrap, v., verscherpt uit *wendeltrap*, van *wenden*.

Wepel, bijv., van waar de verouderde afleid. *wepeling* en *wapelaar*: oorspr. onbek.

Wepeldoorn, m.: z. WIEPEDOORN.

Wereld, v., Mnl. *werelt*, Os. *werold* + Ohd. *weralt* (Mhd. *werelt*, *werlt*, *welt*, Nhd. *welt*), Ags. *worold* (Eng. *world*). Ofri. *wrald*, On. *verǒld* (De. *verd*): het eerste lid is *weer* = man, mensch (z. WEERGELD), het tweede is *oude* (z. d. w.) = ouderdom, geslacht; dus *wereld* = menschengeslacht.

Weren, o. w.: z. 2. WEER.

1. **Werf**, m. (wilg): oorspr. onbek.; z. 1. WAARD.

2. **Werf**, v. (d. i. *wārf*), Os. *hwarf* + Ags. *hwearf* (Eng. *hwarf*), On. *hvarf* (Zw. *varf*, De. *værft*, waaruit Hgd. *werft*): van denz. stam als het (oude) enk. imp. van *werven*.

3. **Werf**, o. (keer), Mnl. id., verbaalabstr. van *werven*.

Werk, o. (pluksel), Mnl. *werc* + Ohd. *werah* (Mhd. *werch*, Nhd. *werg*): is hetz. w. als *werk* = arbeid, maar is wellicht de verkorting van een samenstelling: vergel. *plukwerk*.

Werken, o. w., Mnl. id., Os. *wirkian* + Ohd. *wirchen* (Mhd. *wirken*, Nhd. id.), Ags. *wyrcan* (Eng. *to work*), Ofri. *werka* en met ander klanktrap Ohd. *wurchen*, Ags. *wyrcean*, On. *yrkja*, Go. *waurkjan*: Germ. √WERK + Zend. *wareza*, Arm. *gorc*, Gr. ἔργον (d. i. *wergon*) = werk, ῥέζειν (d. i. *wregjein* = doen), ὄργανον (d. i. *worganon* = werktuig), Oier. *fairged* = maakte: Idg. √WERĜ.

Werpen, o. w., Mnl. id., Os. *werpan* + Ohd. *werfan* (Mhd. *werfen*, Nhd. id.), Ags. *weorpan* (Eng. *to warp*), Ofri. *werpa*, On. *verpa*, Go. *wairpan*: Germ. √WERP voor **werkw* (z. ZUIPEN) + Skr. *varj*, Osl. *vrjesti*: Idg. √WERg. Uit het Germ. komt Fr. *déguerpir*.

Werrie, v., uit Eng. *wherry*, dat berust op Skand. *hverfr* = snel, een adj. van denz. wortel als *werven*.

Werst, v., uit Ru. *wersta* (d. i. **wert-ta*), van denz. wortel als *worden*.

Werte, v.: z. WRAT.

Wertel, m.: z. 4. WAARD.

Wervel, m., Mnl. id. + Ohd. *wirbil* (Mhd. *wirbel*, Nhd. id.), Eng. *whirl* en *wharl*: afleid. van denz. wortel als *werven*.

Werven, o. w., Mnl. id., Os. *hwerban* + Ohd. *werban* (Mhd. *werben*, Nhd. id.), Ags. *hweorfan*, Ofri. *hwerva*, On. *hverfa*, Go. *hwairban*: Germ. √HWERF = zich draaien, heen- en weergaan, werkzaam zijn. Niet buiten het Germ. Voor de ontwikkeling der bet. verg. Lat. *ambire*.

Werwaarts, bijw.: het eerste lid is 't bijw. *waar*.

Weshalve, bijw.: z. HALVE; het 1ste lid is de regelm. (onz.) genit. enk. van *wie*.

Wesp, v., door metath. uit *weps* (d. i. **webse*) + Ohd. *wefsa* (Mhd. *wefse*), Ags. *wæps* (Eng. *wasp*) + Lat. *vespa*, Osl. *vosa*, Lith. *vapsa*. De meth. in Ndl. *wesp* en Eng. *wasp* is aan invloed van 't Lat. *vespa* te danken, waaraan Mhd. *vespe*, *wespe* (Nhd. *wespe*) ontleend zijn. Omgekeerd is Fr. *guêpe* (Lat. *vespam*) door Germ. invloed gewijzigd. Het woord komt van denz. wortel als *weven*, wegens den vorm der wespennesten.

West, o., Mnl. id. + Hgd. en Eng. id., verkort uit *westen* (vergel. *oost*), Mnl. id., Os. *westan* + Ohd. id. (Mhd. *westen*, Nhd. id.), Ags. *westan*, Ofri. *westa*, On. *westan* + Skr. *vasati* = nacht, Gr. ἑσπέρα, Lat. *vesper* = avond. In *buiten westen zijn* heeft men volksetym. vervorming van Mnl. *wist* = kennis, waarover z. WETEN.

Westergang, v. (zeewoord): oorspr. onbek.

Wet, v., Mnl. id., Ondd. *witat* + Ohd. *wizzud*, Go. *witoþ*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *wijten*, dus = het gevondene, het erkende. — In *korte wetten* hebben we een vervorming van *korte metten*.

Weten, o. w. (kennis hebben), Mnl. id., Os. *witan* + Ohd. *wizzan* (Mhd. *wizzen*, Nhd. *wissen*), Ags. *witan* (Eng.

to wit), Ofri. *wita*, On. *vita* (Zw. *veta*, De. *vide*), Go. *witan* + Skr. √*vid* = vinden, Gr. ἰδεῖν = gezien hebben, Osl. *vjedjeti*: Idg. √WEID. De Germ. infin. is gemaakt naar het meerv. van het præs. *ik weet*, dat gevormd is als een gewoon imperf. van de *ij*-klasse, uitgenomen dat het nooit reduplicatie gehad heeft (z. WIJTEN.).

Wetens, bijw., uit *wetends*: teg. deelw. van *weten*, met adverb. *s*.

Wetering, v., van **weteren* + Hgd. *wässern*: met *e* = *ă*, denom. van *water*.

Wetten, o. w., Mnl. id., Os. **hwattian* + Ohd. *wezzen* (Mhd. *wetzen*, Nhd. id.), Ags. *hwettan* (Eng. *to whet*), On. *hvetja* (Zw. *vättja*): met *e* = *ă*, denomin. van **wat*, Os. *hwat* = scherp + Ohd. *waz*, Ags. *hwæt*, On. *hvatr*: Germ. √HWET + Skr. √*cud*, Lat. *cudere*: Idg. √KWED.

Wevel, m., **weveling**, v.: afleid. van *weven*.

Wevelworm, m., Os. *wibil* + Ohd. *wibil* (Mhd. *wibel*, Nhd. *wiebel* = kever), Ags. *wifil* (Eng. *weevil* = kalander), On. *yfill* + Lith. *wabalas* = kever: een afleid. van *weven*, wegens zijn larveweefsel.

Weven, o. w., Mnl. id., Os. *weban* + Ohd. *weban*, (Mhd. *weben*, Nhd. id.), Ags. *wefan* (Eng. *to weave*), On. *vefa* (Zw. *vefva*, De. *væve*) + Skr. √*vabh*, Gr. ὑφαίνω: Idg. en Germ. √WEBH.

Wezel, v., Mnl. *wesel* + Ohd. *wisala* (Mhd. *wisele*, Nhd. *wiesel*), Ags. *wesle*, (Eng. *weasel*), On. *visla* (Zw. *vessla*, De. *væsel*): wellicht een afleid. van **weze* = weide + Ohd. *wisa* (Mhd. *wise*, Nhd. *wiese*), Ags. *was* (Eng. *woosy* = vochtig), On. *veisa* = poel,— daar het dier gaarne in weiden leeft.

Wezen, ono. w. (zijn), Mnl. *wesen*, Os. *wesan* + Ohd. id. (Mhd. *wesen*, Nhd. id.), Ags. *wesan*, Ofri. *wesa*, On. *vera* (Zw. *vara*, De. *være*), Go. *wisan* + Skr. √*vas* = wonen, Arm. *gom* = ik ben, Gr. ἑστία = haard, Lat. *Vesta*, Oier. *foss* = rust: Idg. en Germ. √WES = verblijven.

Wichelen, ono. w., Mnl. *wikelen*: beide verscherpt uit **wiglen* + Ags. *wigljan*: een frequent. van *wijden* (z. d. w.). Hierbij nog Eng. *witch*.

1. **Wicht**, o. (gewicht) + Hgd. *wicht*, Eng. *wight*: staat tot *wegen* als *gift* tot *geven*.

2. **Wicht**, o. (wezen), Mnl. id., Os. *wiht* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *wicht*), Ags. *wiht* (Eng. *wight*), On. *vætter* (De. *vætte*), Go. *waihts* + Osl. *vešti* = ding.

Wie, voornw., Mnl. id., Os. *hwê* + Ohd. *wer* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *hwá* (Eng. *who*), Ofri. *hwá*, On. *hverr* (Zw. *hvem*, De. *hvo*), Go. *hwas*: Germ. **hwa-* en **hwe-* + Skr. *kas*, Gr. τίς en πῶς (Idg. *q* = Gr. *t* vóór *e*, *i*. — *p* vóór *a*, *o*), Lat. *quis*, Ier. *co*, Osl. *kŭto*, Lith. *kas*: Idg. √QI en √QO.

Wiebelen, ono. w. + Hgd. id. en *wibbeln*, Eng. *to wabble* en *to wobble*: frequent. van **weven*, waarover bij *wuiven*.

Wieden, o. w., denomin. van *wied*, Mnl. id., Os. *wiod* + Ags. *wéod* (Eng. *weed*) = onkruid: niet verder na te gaan.

Wiedmaand, **wedemaand**, v., Mnl. *wedemaend*, Onfra. (Karel de Groote) *wedemanoþ* (= September) + Ags. *wéodmonað* (= Augustus): twee samenst. loopen dooreen: eene met *wied* = onkruid (z. WIEDEN), een ander met **wede* = hout (z. WEDEWINDE).

Wiedewaal, m.: z. WIELEWAAL.

Wieg, v., Mnl. *wieghe* + Mhd. en Nhd. *wiege*: behoort bij *wegen* (= bewegen), als afleid. met redupl. (**wewog-*).

1. **Wiek**, v. (lemmet), ouder Nndl. *wieke* + Ndd. *weke*, Ohd. *wiohha* (Mhd. *wieche*, Nhd. id.), Ags. *weoca* (Eng. *wick*), Zw. *veke*, De. *væge*: wellicht afleid. met redupl. (**wi-wok-*) van denz. wortel als *wikkelen*.

2. **Wiek**, v. (vleugel): oorspr. onbek.

3. **Wiek**, v. (plant), gelijk Hgd. *wicke*, uit Lat. *viciam* (*-a*), waaruit ook Fr. *vesce* en Eng. *vetch*.

Wiel, o., Mnl. id. + Ags. *hwéohl* en *hwéol* (Eng. *wheel*), On. *hjól* (Zw. en De. *hjul*): Ug. **hweul-*, uit **hwegwl-* + Skr. *cakra*, Gr. κύκλος (Fr. *cycle*): Idg. *qeql-*.

Wiele, v.: z. 1. WIJL.

Wielewaal, m., Mnl. *wedewale* + Hgd. *wiedewal*, Eng. *witwall*, *wittol*,

woodwale: het eerste lid is **wede*=hout (z. WEDEWINDE); het tweede is niet klaar.

Wielwilg, m.: vergel. het synon. *windelboom*.

Wieme. v., Mnl. *wimme* + Ndd. *wimen* (waaruit Hgd. *wiemen*): oorspr. onbek.

Wiepband, m. + Ndd. *wiepe*, Ohd. *wifa* (Mhd. *wife*) = stroowisch, Eng. *wipe* = wisch, On. *veipr*, Go. *weips* = krans : z. WIPPEN.

Wiepedoorn, m., gelijk Ndd. *wepe*, naar Lat. *vepres*.

Wier, o., gelijk Ndd. id., uit Fri. *wîr* + Ags. *wâr*.— Opmerkenswaardig zijn Eng. *wrack* en Fr. *varech*= 1. *wier*, 2. wrak van een schip. Wellicht hebben we hier voor ieder beteekenis een verschillend woord, berustende het eerste op *wier*, het tweede op 2. *wrak*.

Wierde, v. (terp), bijvorm van 3. *waard*.

Wierig, bijv. : oorspr. onbek.

Wiering, v. : oorspr. onbek.

Wierook, m., Mnl. *wirooc*, Os. *wîhrok* + Hgd. *weihrauch*: saamgest. met adj. **wij*, waarover bij *wijden*. In 't Ndl. heeft men vóór *r* in plaats van *ij* steeds *ie*, gelijk in plaats van *ui* steeds *û*.

Wieuw, bijv. : ablaut van *wauw* (z. d. w.).

Wiewauwen, ono. w. : redupl. met ablaut. van **wauwen*, een onomat. vorming naar 3. *wagen*.

Wiewouter, m. : z. VIJFWOUTER.

Wig, wigge, v. : z. 3. WEG.

Wiggelen, ono. w., frequent. van **wiggen*, een intensief van *wegen*.

1. **Wij**, voornw., Mnl. *wi*, Os. *wî* + Ohd. *wir* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *wê* (Eng. id.), Ofri. *wî*, On. *vér* (Zw. en De. *vi*), Go. *weis* + Skr. *vayam*, Osl. *vje*, Lith. *ve-du*.

2. **Wij**, in samenst. mét *beeld*, *bisschop*, *brood*, *palm* en *water*, z. WIJWATER.

Wijbaas, m. = *wiebaas* = *wiedbaas*, van den stam van *wieden*.

Wijd, bijv., Mnl. *wijt*, Os. *wîd* + Ohd. *wît* (Mhd. id., Nhd. *weit*), Ags. *wîd* (Eng. *wide*), Ofri. *wîd*, On. *vîdr* (Zw. en De. *vid*): niet buiten het Germ. Voor *wijd en zijd*, z. ZIJD.

Wijdauw, v., + Hgd. *weidicht*: een afleid. van *wede*, besproken bij *wederik*.

Wijden, o. w. (inzegenen), met ingelaschte *d* uit *wijen* (vergel. *belijden*) Mnl. *wien*, Os. *wîhjan* + Ohd. *wîhen* (Mhd. id., Nhd. *weihen*), Ags. *wîhjan*, Ofri. *wîa*: denomin. van adj. Os. *wîh*= heilig + Ohd. id., Go. *weihs* + Lat. *victima* = godsdienstig offer.

Wijf, o., Mnl. id., Os. *wîf* + Ohd. *wîb* (Mhd. *wîp*, Nhd. *weib*), Ags. *wîf* (Eng. *wife*), Ofri. *wîf*, On. *vîf* (De. *viv*): van Germ. √WÎBH + Skr. √*vip*: Idg. √WEIP = onrustig, begeesterd zijn (z. WUIVEN), zoodat *wijf* = begeesterd wezen : vergel. het *sanctum aliquid et providum* van Tacitus.

Wijg, m., Mnl. *wijch*, verbaalabstr. van **wijgen*, waarover bij *weigeren*.

1. **Wijk**, v. (buurt), Mnl. *wijc*, Os. *wîk*, gelijk Ohd. *wîch*, Ags. *wîc* (Eng. *wick*), Ofri. *wîk*, uit Lat. *vicum* (-*us*) = dorp + Skr. *veça*, Zend. *vaeça*, Gr. οἶκος = huis, Go. *weihs*, Osl. *visĭ* = dorp: Idg. √WEIK̑ = verblijven.

2. **Wijk**, v. (vlucht), verbaalabstr. van *wijken*.

Wijken, ono. w., Mnl. *wiken*, Os. *wîkan* + Ohd. *wîhhan* (Mhd. *wîchen*, Nhd. *weichen*), Ags. *wîcan*, Ofri. *wîka*, On. *vîkja* : Germ. √WÎK, waarnevens (als in *wissel*) de bijvorm √WÎH + Skr. √*vij*: Idg. √WEIG, waarnevens (als in Gr. εἴκειν en Lat. *vices*) de bijvorm √WEIQ (z. WISSEL en 1. WEEK).

1. **Wijl**, v. (sluier), Mnl. *wile*, gelijk Hgd. *weihel*, uit Lat. *velum* = sluier.

2. **Wijl**, v. (tijdsverloop), Mnl. *wile*, Os. *hwîla* + Ohd. *wîla* (Mhd. *wîle*, Nhd. *weile*), Ags. *hwîl* (Eng. *while*), Ofri. *hwîle*, On. *hvîla* (Zw. id., De. *hvile*), Go. *hweila* + Lat. *tranquillus* = gerust, *quies* = rust, Osl. *po-čiti* = rusten : Idg. √QEI = rusten, van waar ook *heem*; dus *wijl* = rustpunt.

3. **Wijl**, voegw. (omdat) + Hgd. *weil*, Eng. *while* : accus. van 2 *wijl*; vergel. *dewijl*.

Wijlen, bijw., Mnl. *wilen*, Os. *hwîlon* + Ohd. *hwîlôm* (Mhd. *wîlen*, Nhd. *weiland*): datief meerv. van 2. *wijl* = af en toe.

Wijme, v., uit Lat. *vimen*, verwant met *vitis* (z. WEDERIK).

Wijn, m., Mnl. id., Os. *wîn*, gelijk Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *wein*), Ags.

win (Eng. *wine*), Ofri. *wîn*, On. *vín*, Go. *wein*, uit Lat. *vinum*, niet verwant met *vitis* (z. WEDERIK), maar door Gr. οἶνος, uit het Semit.: Ar. *wain*, Hebr. *jain*.

Wijngaard en **wijnstok**, m.: het eerste lid is Lat. *vineam* (*a-*) (Fr. *vigne*) = druivenboom, een afleid. van *vinum* = wijn (z. d. w.).

Wijnsteen, v. + Hgd. *weinstein*: kalksteenachtig depôt van wijn.

1. **Wijs**, v. (manier), Mnl. *wise*, Os. *wîsa* + Ohd. id. (Mhd. *wîse*, Nhd. *weise*), Ags. *wîse* (Eng. id.), Ofri. *wîs*: een afleid. van denz. wortel (normalen toestand) als *weten*: Ug. **wîttó'*, zoodat *wijs* = kennis. Uit het Germ. komt Fr. *guise*. Voor de ontwikkeling der bet. vergel. Lat *mens*, *mentis* = 1. (klassiek) verstand, 2. (volkslat.) manier.

2. **Wijs**, bijv. (verstandig), Mnl. *wijs*, Os. *wîs* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *weise*). Ags. *wîs* (Eng. *wise*), Ofri. *wîs*, On. *víss* (Zw. *vis*, De. *viis*), Go. *weis*: een afleid. van denz. wortel (normalen toestand) als *weten*: Ug. **wîttŏ'-*.

Wijte, v. (huif).: oorspr. onbek.

Wijten, o. w., Mnl. *witen*, Os. *wîtan* + Ohd. *wîzan* (Mhd. *wîzen*, Nhd. *verweisen*), Ags. *wîtan*, Go. *weitan*: Germ. √WÎT = naar iets zien, oppassen + Skr. √*vid*, Gr. εἰδέναι, Lat. *videre*: Idg. √WEID = zien.

Wijting, m. + Hgd. *weiszling*: een afleid. van *wit* (z. d. w.).

Wijwater, o.: het eerste lid is hetz. als *wie* in *wierook*.

-wijze, suffix, hetz. als 1. *wijs*.

Wijzen, o. w., Mnl. *wisen*, denom. van 2. *wijs*.

Wijzigen, o. w., met het frequent. suffix *-igen*, van 1. *wijs*, naar het model van Fr. *modifier*, Lat. *modificare* (*modus* = maat: z. d. w., — *facere* = doen: z. d. w.).

1. **Wik**, v. (het gewogene), verbaalabstr. van *wikken*.

2. **Wik**, v. (baai) + Eng. *wick*, On. *vik*: van den zw. gr. van den wortel van *wijken*, dus = *wijkplaats*. Van hier *vikingr*, d. i. die zich in de wikken ophoudt.

3. **Wik**, v. (plant): hetz. als 3. *wiek*.

4. **Wik**, bijw. (pas), naar de uitdr. *het is wik of wak*, die een redupl. bevat met ablaut, van den stam van *wikken*.

Wikkelen, o. w., denom. van **wikkel* + Hgd. *wickel* = kluwen, rol: z. voorts 1. *wiek*.

Wikken, o. w., intensief van *wegen*: verg. *bukken*, *nikken*.

Wikker, m., z. WICHELEN.

Wil, m., Mnl. *wille*, Os. *willio*, gelijk Hgd. *willen* en Eng. *will*, verbaalabstr. van *willen*.

Wild, bijv., Mnl. *wilt*, Os. *wildi* + Ohd. id. (Mhd. *wilde*, Nhd. *wild*), Ags. *wilde* (Eng. *wild*), Ofri. *wilde*, On. *vill* (Zw. en De. *vild*), Go. *wilþeis*: oorspr. onbek. Het subst. *wild* is niet het onz. adj. *wild*, maar van oudsher een naamw.; vergel. *diep*.

Wilg, v., Mnl. *wilghe*, Ondd. *wilgia* + Ags. *welig* (Eng. *willow*): niet verder na te gaan; z. ook 1. LIER.

Wilk, v.: z. 1. WELK.

1. **Willen**, o. w. (verlangen), Mnl. id., Os. *willjan* + Ohd. *wellan*, *wollan* (Mhd. *wellen*, *wollen*, Nhd. *wollen*: *o* uit *e* na *w*), Ags. *willan* (Eng. *will*), Ofri. *willa*, On. *vilja* (Zw. id., De. *ville*), Go. *wiljan*: Germ. √WEL + Skr. √*var* = kiezen, Lat. *velle*, Osl. *woliti*, Lith. *weliti*: Idg. √WEL. — Het præsens *ik wil* is een bijvoegende wijze: Mnl. *ik wille*, *du willes*, *hi wille*.

2. **Willen**, m. meerv. (platting) + Ndd., Hgd. *welle* = rolvormige stroowisch, enz., van *wallen*.

Willens, bijw., uit *willends*: met adverb. *s*, teg. deelw. van *willen*.

Wimber, m. (visch) + Fr. *vimbre*, *vimbe*: oorspr. onbek.

Wimpel, m., Mnl. id. = sluier + Ohd. *wimpal* (Mhd. *wimpel*, Nhd. id.), Ags. id. (Eng. *wimple*), On. *vimpill* (Zw. en De. *vimpel*): oorspr. onbek. Uit het Germ. komt Fr. *guimpe*.

Wimper, m., uit Mnl. *wintbraue*, gelijk Nhd. *wimper* uit Mhd. *wintbrâ*: het eerste lid is de stam van *winden* = zich draaiend bewegen; voor het tweede z. WENKBRAUW.

1. **Wind**, m. (luchtbeweging), Mnl. *wint*, Os. *wind* + Ohd. *wint* (Mhd. id., Nhd. *wind*), Ags. id. (Eng. id.), Ofri. id., On. *vindr* (Zw. en De. *vind*), Go. *winds* + Skr. *vâta*, Gr. ἀήτης, Lat. *ven-*

tus : afleid. van het teg. deelw. van Idg. √WĒ = waaien (z. d. w.).

2. **Wind,** m. (hond), Mnl. *wint*: z. HAZEWIND.

Windas, o. + Hgd. *windachse* = as om te winden. Uit het Ndl. komt Fr. *vindas.*

Winden, o. w., Mnl. id., Os. *windan* + Ohd. *wintan* (Mhd. *winden*, Nhd. id.), Ags. *windan* (Eng. *to wind*), On. *vinda* (Zw. id., De. *vinde*), Go. *windan* : niet buiten het Germ. Van hier het Fr. *guinder*.

Winend, o. (buitenzwei) : oorspr. onbek.

Wingewest, o., naar 't Lat. *provincia*, dat men afleidde van *vincere* = overwinnen (z. WEIGEREN en VROON).

Winjewanje, o. : kunstmatige vorming.

1. **Winkel,** m. (hoek), Mnl. id. + Ohd. *winchil* (Mhd. *winkel*, Nhd. id.), Ags. *wincel* : van **winken* (z. WENKEN), dus = wat gewenkt, gekromd is.

2. **Winkel,** m. (winkelhuis), is hetz. als 1. *winkel*, daar de winkels vroeger in de buitenhoeken van groote gebouwen geplaatst werden; vergel. Fr. *cantine* van *cant* : z. 1. KANT.

Winket, o., Mnl. *wiket*, gelijk Eng. *wicket*, uit Ofra. *viquet* (thans *guichet*), dat teruggaat op een Germ. afleid. van *wijken*.

Winks, v. (schouderstuk) : oorspr. onbek.

Winnen, o. w., Mnl. id., Os. *winnan* + Ohd. id. (Mhd. *winnen*, Nhd. *ge-winnen*), Ags. *winnan* (Eng. *to win*), Ofri. *winna*, On. *vinna* (Zw. id., De. *winne*), Go. *winnan* + Skr. √*van* = verlangen, Lat. *venerari* = vereeren : Idg. en Germ. √WEN = verlangen, pogen.

Winter, m., Mnl. id., Os. *wintar* + Ohd. id. (Mhd. *winter*, Nhd. id.), Ags. id. (Eng. id.), Ofri. id., On. *vetr* (Zw. en De. *vinter*), Go. *wintrus* : wellicht van den genasaleerden bijvorm (normalen toestand) van den wortel van *water*, Idg. √WEND, Germ. √WINT, dus *winter* = het waterseizoen (z. WATER). Die naam gaat niet buiten het Germ.

Wippen, ono. w., intensief van **wijpen* = zwenken + Ohd. *wîfan*, Go. *weipan* : Germ. √WĪP, met bijvorm √WĪF (z. WUIVEN) + Lat. *vibrare* : Idg. WEIB, met bijvorm √WEIP : Skr. √*vip* = beven.

Wis, bijv., Os. *wis* + Ohd. id., Ofri. *wiss*, On. *viss* (Zw. id., De. *vis*), Go. *wissa* : verl. deelw. van *weten* : Ug. **wisso-* uit **wittó-*.

1. **Wisch,** v. (bundel), Mnl. *wisc* + Ohd. *wisc* (Mhd. *wisch*, Nhd. id.), On. *visk* = bundel + Lat. *virga* (d. i. **vizga*) = roede, Osl. *viti*, Lith. *vyti* = winden : Idg. √WEI, Germ. √WĪ = vlechten (z. WEDERIK).

2. **Wisch,** v. (twijg): hetz. als 1. *wisch*.

3. **Wisch,** v. (vaatdoek), verbaalabstr. van *wisschen*.

Wisjewasje, o., is een reduplicatie met ablaut van Hgd. *was* = wat. Uit Ndl. komen Ndd. en Hgd. *wischi-waschi*. Onwaarschijnlijk is een afleid. van *wisschen* of van *wasschen*.

Wiskunde, v., d. i. de wisse kunde; vergel. Fr. *les sciences exactes*.

1. **Wispelen,** o. w. (bewegen), Mnl. id. + dial. Hgd. *wispeln*, Zw. *hvispa* : bijvorm van *kwispelen*.

2. **Wispelen,** ono. w. (fluisteren), Mnl. id. + Hgd. *wispeln* en *wispern*, Eng. *to whisper*, Skand. *hvissa* : onomat. (z. LISPELEN).

Wispelturig, bijv. + Ndd. *wispel-* en *quispeltürig* : het eerste lid behoort bij 1. *wispelen* ; het tweede met *ü* = *ie* bij 1. *tier* = aard (vergel. *armtierig*, *goedertieren*, enz.), dus = van ongestadigen aard.

Wisschen, o. w., Mnl. *wischen* + Ohd. *wisken* (Mhd. *wischen*, Nhd. id.) : denomin. van 1. *wisch*, d. i. met een wisch afzuiveren : niet verwant met *wasschen*.

Wisse, v. : hetz. als 1. *wisch*.

Wisselen, o. w., denomin. van *wissel*, Mnl. id., Os. *wehsal* + Ohd. id. (Mhd. *wehsel*, Nhd. *wechsel*) : een afleid. van Germ. √WĪK, Idg. √WEIG : z. WIJKEN.

1. **Wit,** bijv. (niet zwart), Mnl. id., verkort uit **wijt*, Os. *hwît* + Ohd. *wîz* (Mhd. id., Nhd. *weisz*), Ags. *hwît* (Eng. *white*), Ofri. *hwît*, On. *hvítr* (Zw. *hvit*, De. *hvid*), Go. *hweits* : Germ. √HWĪT = glanzen + Skr. √*çvid*, Lith. *szvidus* = glanzend : Idg. √KWEID, met bijvorm

√KWEIT : Skr. *çvēta* = wit, Ru. *svjetisj* = glanzen.

2. **Wit**, o. (schijf, doel, woekerplant): is het adj. 1. *wit* zelfst. gebruikt.

3. **Wit**, o. (rede), Mnl. id., Os. *gi-wit* + Ohd. *wizzi* (Mhd. *witze*, Nhd. *witz*), Ags. *wit* (Eng. id.), Ofri. id.: verbaalabstr. van *weten*.

Witte Donderdag, m.: hier heeft men het adj. 1. *wit* en niet bijv. *weit*: vergel. Hgd. *grüner donnerstag*, en liever nog Eng. *whitsunday*, On. *hvítasunnudagr* = Pinksteren; daarbij heet de Pinksterweek in 't On. *helgavika*, d. i. heilige week; ook is Beloken Paschen in 't Lat. *dominica in albis*: de reden dier namen is, dat in de eerste tijden der Kerk de doopelingen toen in 't wit gekleed (albati) waren.

Woede, v., Mnl. id., Os. werkw. *wôdjan* + Ohd. *wuot* (Mhd. id., Nhd. *wut*), Ags. *wôd* (Eng. *wood*), On. adj. *ôđr*, Go. adj. *wods*; daarnevens Ags. *wôđ* en On. *ôđr* = gezang + Skr. √*vat* = begeesteren, Lat. *vates*, Oier. *faith*=dichter, door een god begeesterd.

Woeker, m., Mnl. id. + Ohd. *wuohhar* (Mhd. *wuocher*, Nhd. *wucher*), Go. *wokrs* = winst: van denz. wortel (st. graad) als *wekken* en *wassen*.

Woelen, ono.w., Mnl. id. + Ohd. *wuolen* (Mhd. *wüelen*, Nhd. *wühlen*); daarbij Ohd., Mhd. *wuol* = neerlaag, Ags. *wôl* = pest, Ohd., Mhd. *wâl* = slagveld, On. *valr* = lijken op een slagveld: Germ. √WÂL (st. *wōl*) = vergaan.

Woensdag, m., Mnl. *woensdach* + Ags. *wôdnesdæg* (Eng. *Wednesday*), On. *ôđinsdagr* (Zw. en De. *onsdag*): het eerste lid is de genit. van * *Woeden*, Os. *Wôdan* = oppergod der Germ. mythol. + Ohd. *Wuotan*, Ags. *Wôden*, Ofri. *Wêda*, On. *Ođinn*: van denz. wortel als *woede*.

1. en 2. **Woerd**, z. 3. en 4. WAARD en WERTEL.

Woerhaan, m., Mnl. *woerhane* + Ags. *wôrhana* en wellicht ook Hgd. *auerhahn*: oorspr. onbek.

Woert, v.: z. 3. WAARD.

Woest, bijv., Mnl. *woeste*, Os. *wôsti* + Ohd. *wuosti* (Mhd. *wüeste*, Nhd. *wüst*), Ags. *wêste*, Ofri. *wôste* + Lat. *vastus*, Oier. *fás*.

Woestijn, v., Mnl. *woestine*, Os. *wôstinnja* + Ohd. *wuostinna*, Ags. *wêsten*, Ofri. *wôstene*: het suffix is hetz. als *en* in *ijzeren*, dat niet dof geworden is en daarom den klemtoon op zich getrokken heeft.

Wol, v., Mnl. *wolle* en *wulle* + Ohd. *wolla* (Mhd. *wolle*, Nhd. id.), Ags. *wull* (Eng. *wool*), On. *ull* (Zw. id., De. *uld*), Go. *wulla*: Ug. **wullō*, geassim. uit **wulnō* + Skr. *ūrnā*, Gr. οὖλος (d. i. **wolnos*), Lat. *lana* (d. i. **wlana*), Osl. *vlŭna*, Lith. *vilna*: Idg. **wl̥nā* (Skr. en Lat.), **wl̥nā* (Gr., Germ., Osl., Lith.): z. ook 2. LAM.

1. **Wolf**, m. (dier), Mnl. id., Os. *wulf* + Ohd. *wolf* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *wulf* (Eng. *wolf*), On. *ulfr* (Zw. *ulf*, De. *ulv*), Go. *wulfs*: Ug. **wulf*- uit **wulhw*- (vergel. *vier*, *vijf*) + Skr. *vrika*, Arm. *gail* (d. i. **galj*, **galg*, **walg*), Gr. λύκος, Lat. *lupus* (uit **luquus*), Osl. *vlŭkŭ*, Lith. *vilkas*: Idg. **wlqos*.

2. **Wolf**, m. (draaikuil), behoort bij *welven*.

Wolfram, o., uit Hgd. id., waarin het tweede lid = room; vergel. het syn. *wolfschaum*.

Wolfseinde, o., behoort bij *welven*.

Wolfsmelk, v. + Hgd. *wolfsmilch*, wegens het melkwitte sap.

Wolk, v., Mnl. *wolke*, Os. *wolkan* + Ohd. *wolchan* (Mhd. *wolken*, Nhd. *wolke*), Ags. *wolcen* (Eng. *welkin*), Ofri. *wolken*; alleen in het Westgerm.; van denz. wortel als *welken*.

Wolvedak, o., behoort bij *welven*.

Wolverlei, v. + Hgd. *wolferlei*.

Wond, v., Mnl. *wonde*, Os. *wunda* + Ohd. *wunta* (Mhd. *wunde*, Nhd. id.), Ags. *wund* (Eng. *wound*), Ofri. *wunde*, On. *und*: staat tot een adj. **wond* (+ Hgd. *wund*, Go. *wunds*) als *koude* tot *koud*. * *Wond* nu is (evenals *koud*, *luid*) een partic. afleid., wellicht van *winnen* (z. d. w.), dat in Go. en gedeeltelijk in Ags. en Ohd. uit de bet. *pogen*, ook die van *strijden*, *pijn hebben*, ontwikkelde (vergel. Fr. *peiner*).

Wonder, o., Mnl. id., Os. *wundar* + Ohd. *wuntar* (Mhd. *wunder*, Nhd. id.), Ags. *wundor* (Eng. *wonder*): alleen in 't Westgerm.: Germ. √WIND = beschouwen + Gr. ἀθρέω (*ath* = Idg. *wn̥dh*):

Idg. √WENDH. *Wonder* = 1. bewondering. 2. wat bewondering verwekt.

Wonen, ono.w., Mnl. id., Os. *wunôn* + Ohd. *wonên* (Mhd. id., Nhd. *wohnen*), Ags. *wunjan*, On. *una* (= zich verheugen), Go. *wunan* (= zich verheugen): Germ. √WEN = ergens gaarne zijn + Skr. √*van* = beminnen, Lat. *Venus* = godin der liefde: Idg. √WEN = gaarne hebben: z. GEWENNEN, GEWOON en WENSCH.

1. **Woord,** m.: z. WOERD, WAARD.

2. **Woord,** o. (spraakgeluid), Mnl. *woort*, Os. *word* + Ohd. *wort* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *word* (Eng. id.), Ofri. id., On. *orđ* (Zw. en De. *ord*), Go. *waurd* + Lat. *verbum* (voor Germ. *d* = Lat. *b*, vergel. *baard*, *rood*, *uier*), Lith. *wardas*: Idg. √WER = spreken, waartoe ook Gr. ῥήτωρ (d. i. **wrê-tôr*) en εἴρειν (d. i. **werjein*) = vragen.

Woordenkramer, m., z. KRAMEN.

Wordel, m. (wervelbeen), met *o* uit *e* na *w* + Hgd. *wirtel*: een afleid. van denz. wortel als *worden*.

Worden, ono. w., met *o* uit *e* na *w*, Mnl. *werden*, Os. *werđan* + Ohd. *werdan* (Mhd. *werden*, Nhd. id.), Ags. *weorđan* (Eng. *to worth*), Ofri. *wertha*, On. *verđa* (Zw. *varda*, De. *vorde*), Go. *wairþan*: Germ. √WERTH = zich tot iets wenden + Skr. √*vart*, Lat. *vertere* Osl. *vrŭtjetĭ*, Lith. *versti*: Idg. √WERT = keeren.

Worgen, o. w., Mnl. *worghen* + Ohd. *wurgen* (Mhd. *würgen*, Nhd. id.), waarnevens Ohd. *wergan* (Mhd. *wergen*) en Os. *wurgil*, On. *virgill* = strik, Go. *ga-wargjan*: Germ. √WERG + Osl. *vrěsti*, Lith. *verszti*: Idg. √WERĜH = binden (z. WRINGEN).

Work, m.: onomat.

Worm, m., Mnl. id., Os. *wurm* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *wyrm* (Eng. *worm*), On. *ormr* (Zw. en De. *orm*), Go. *waurms* (= slang) + Gr. ῥόμος (d. i. **wromos*), Lat. *vermis*; verwantschap met Skr. *krimi*, Oier. *cruim*, Osl. *črŭvĭ* Lith. *kirmis*: Idg. **qirm-* (d. i. *kwirm-*) is te vermoeden, maar niet uit te leggen. Z. ook HORZEL.

Wormkruid, o., is wellicht volks-etym. vervorming van den ouden naam: Ohd. *wormuota*, *wermuota* (Nhd. *wermut*): oorspr. onbek. Evenzoo Eng. *wormwood* uit Ags. *wormôd*, *wermôd*.

Worp, m. + Hgd. *wurf*: van denz. stam als 't v. d. van *werpen*.

Worst, v., Mnl. id. + Ohd. *wurst* (Mhd. en Nhd. id.): Ug. **wurth-ti*, van denz. wortel als *worden*, dus *worst* = wat gewrongen is.

Worstelen, ono. w., Mnl. id. + Ags. *wræstljan* (Eng. *to wrestle*): frequent. van **worsten*, uit **wrasten* + Ags. *wræstan* (Eng. *to wrest*) = wringen, evenals *worst* afleid. van *worden*.

Wort, o., Os. *wurtja* + Mhd. *würze* (Mhd. id.), Ags. *wyrt* (Eng. *wort*), On. *virtr* (Zw. *vört*): afgel. van **wort*, Os. *wurt* + Ohd. *wurz* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *wyrt* (Eng. *wort*), On. *urt* (Zw. *ört*, De. *urt*), Go. *waurts* = wortel, kruid, plant + Gr. ῥόδον (d. i. **wrodon*) = roos: z. WORTEL. Dus *wort* = aftreksel van wortel en kruiden.

Wortel. m., Mnl. id. + Ohd. *wurzala* (Mhd. *wurzel*, Nhd. id.): Idg **wr̥d-* + Gr. ῥάδιξ, Lat. *radix* (beide uit **wradix*): Idg. **wr̥d-*: Idg. √WERD = groeien (z. WORT en vergel. *wol*).

Woud, o., Mnl. *wout*, Os. *wald* + Ohd. *walt* (Mhd. id., Nhd. *wald*), Ags. *weald* (Eng. *wold* en *weald*), Ofri. *wald*, On. *vǫllr* + Skr. *vâta*, Gr. ἄλσος (d. i. ** waltjos*) = tuin. Niet verwant met *wild*.

Wouter, m.: overdrachtelijke toepassing van den eigennaam *Wouter*, d. i. *wald-her* (*her* = leger; — *wald* = heerscher: z. GEWELD).

Wouterman, m.: het eerste lid is **wouter* = rolvormig hout, van **walten*: z. WALS.

1. **Wouw,** v. (plant), uit **woude* = *walde* + Eng. *weld*: oorspr. onbek. Uit het Ndl. komt Hgd. *wau*. Van hier ook Fr. *gaude*.

2. **Wouw,** m. (vogel), Mnl. *wouwe* + Ohd. *wîwo*, waarnevens *wîe* (Mhd. *wîe*, Nhd. *weihe*): oorspr. onbek.

1. **Wraak,** v. (vergelding) + Hgd. *rache*: van denz. stam als 't meerv. imp. van *wreken*.

2. **Wraak,** v. (afdrijving), verbaal-abstr. van 2. *wraken*.

Wraddel, m., bij Kil. id. : oorspr. onbek.

1. **Wrak**, bijv. (beschadigd), alleen in 't Ndl. + Gr. *ῥήγνυμι* = breken.

2. **Wrak**, o. (van een schip), is 1. *wrak* zelfst. gebruikt. Ging over in 't Hgd. (*wrack*), Eng. (*wreck*), enz.

1. **Wraken**, o. w. (uitschieten, verwerpen), denomin. van 1. *wrak*.

2. **Wraken**, ono. w. (van streek gaan) : ablaut van *wrikken*.

1. **Wrang**, v. (houtwerk), hetz. als *wrange*, dus = gewrongen, gebogen houtwerk.

2. **Wrang**, bijv (bijtend). Mnl. *wranc* + Ags. *wrang* (Eng. *wrong* = ongelijk), On. *rangr* (Zw. *vrång*, De. *vrang* = krom, verkeerd) : van denz. stam als 't (oud) enk. imp. van *wringen*. In 't Ndl. alleen actieve bet. : wat wringt, samentrekt.

Wrange, v. + Hgd. *rank*, Ags. *wrenc* (Eng. *wrench*) = wat gewrongen. gebogen is of dient om te wringen, te draaien : van denz. stam als 't (oud) enk. imp. van *wringen*.

Wrat, v., Kil. *wratte*, *warte* + Ohd. *warza* (Mhd. *warze*, Nhd. id.), Ags. *wearte* (Eng. *wart*), On. *varta* (Zw. *vårta*, De. *vorte*) = uitwas; vertoont den st. graad van denz. wortel, welks zw. gr. in *wort* en *wortel* steekt.

Wreed, bijv., Mnl. *wreet*, Os. *wrêđ* (= toornig) + Ohd. *reid*, Ags. *wrâd* (Eng. *wroth*), On. *reiđr* (Zw. en De. *vred*) : van denz. stam als 't enk. imp. van een werkw. **wrijden* = draaien, wringen + Ags. *wriđan* (Eng. *to writhe*), On. *riđa*. Van hier Fr. *ride* en *rideau* (geplooid gordijn).

Wreef, **wreeg**, v. (van den voet) + Ohd. *rîho* (Mhd. *rîhe*, Nhd. *reihen*), waarnevens het synon. Mhd. *rist* (Nhd. id.), Ags. *wrist* (Eng. id.), Ofri. *wirst*, On. *rist*, uit **wrih-st-* : beide van Germ. √WRIH, die niet verder na te gaan is (z. WRIJF en GEWRICHT).

Wreken, o. w., Mnl. id., Os. *wrekan* + Ohd. *rehhan* (Mhd. *rechen*, Nhd. *rächen*), Ags. *wrecan* (Eng. *to wreak*), Ofri. *wreka*, On. *reka*, Go. *wrikan* : Germ. √WREK = in 't nauw brengen, vervolgen + Skr. √*varj* = afkeeren, Gr. *εἴργειν* = tegenhouden, Lat. *urgere* = voortdringen, Osl. *vragŭ* = vijand, Lith. *vargas* = nood : Idg. √WERG (Gr., Osl. en Lith.) en √WERĜ (Skr., Lat., Germ.).

Wremelen, ono. w., Kil. id. : oorspr. onbek.; toch verwant met *wemelen*; z. ook WRIEMELEN.

Wrenschen, ono. w., Mnl. id. + Ndd. *wrinsken*, Zw. *vrenska*, De. *vrinska* : denomin. van **wrensch*, Mnl. *wrensc* = tochtig + Zw. *vrensk*, De. *vrinsk*, dat afgel. is van **wrene* = hengst (z. RUIN).

Wrevel. bijv., uit Hgd. *frevel* : Mhd. *vrevele*, Ohd. *fravilî* = stout, vermetel + Ags. *fræfele*. Daarnevens Ohd. *frabart* en *fraballicho* en Mhd. *vorevel* : een samenst. met *vr-* als in *vreten*, en **avel* + On. *afl* = kracht, waarbij Ohd. *avalôn* = pogen.

Wriemelen, ono. w., staat tot *wremelen* als Hgd. *wimmeln* tot Ndl. *wemelen*.

Wriggelen, o. w. + Eng. *to wriggle* : frequent. van *wrikken*.

Wrijf, v. (van den voet), uit **wrijg*, Mnl. *wrighe*, bijvorm van *wreeg* (z. 1. WREEF).

Wrijten, ono. w. : z. RIJTEN.

Wrijven, o. w., Mnl. *wriven* + Ohd. *rîban* (Mhd. *rîben*, Nhd. *reiben*), On. *rifa* : niet verder na te gaan. Uit het Germ. komt Fr. *riper*.

Wrikken, o. w. + Meng. *wrikken*, Zw. *vricka*, De. *vrikke* : intensief van dial. *wrijgen* = draaien + Ags. *wrigjan* (Eng. *wry*) : z. DRUKKEN.

Wringen, o. w., Mnl. *wringhen* + Ohd. *ringan* (Mhd. *ringen*, Nhd. id.), Ags. *wringan* (Eng. *to wring*) : Germ. √WRING = zich met kracht draaiend bewegen : is een nasaleering van √WERG : z. WORGEN.

Wrochten, ono. w., denomin. van **wrocht* = gewrocht, verbaalabstr. van *werken*.

Wroegen, o. w., Mnl. *wroeghen*, Os. *wrôgjan* = beschuldigen + Ohd. *ruogen* (Mhd. *rüegen*, Nhd. *rügen*), Ags. *wrêgan*, Ofri. *wrôgja*, On. *rœgja*, Go. *wrohjan* : niet buiten het Germ.

Wroeten, ono. w., Mnl. id. + Ndd. *wröten*, Ohd. *ruozzen* (waarvan Nhd. *rüssel* = wroet), Ags. *wrôtjan* (Eng. *to root*), On. *rôta* : oorspr. onbek.

Wrok, m. + Ndd. id. : van denz. stam als 't v. d. van *wreken*.

Wrong. m. (het ineengewrongene), van denz. stam als 't meerv. imp. van *wringen*.

Wrongel, v. + Ndd. *wrungel* : gewrongen melk.

Wuft, bijv., Kil. *wift* + Fr. *wif* : bij *wuiven*.

Wui, wuit, v. (zeewoord) : ging over in 't Hgd. *woit*, Zw. en De. *voit*. Oorspr. onbek.

Wuiting, m., van dial. *wuiten* = babbelen.

Wuiven, ono. w., Mnl. *weiven* + Ohd. *weibôn* (Mhd. *weiben*), On. *veifa*, Go. *waibjan* : van den st. graad van √ WĪF : z. WIPPEN.

Wulf, o. : *u* = *e* na *w*; z. WELVEN.

Wulk, v. : z. 1. WELK.

1. **Wulp**, o. : z. WELP en vergel. *wulf*.

2. **Wulp**, m. (vogel), met bijvorm *wilp* + Ags. *hwilpe*, Ndd. *wilster* : oorspr. onbek.

Wulpsch, bijv., naar men wil, van 1. *wulp*, dus = dartel als een jong dier. Echter wordt de overdrachtelijke bet. van *wulp*, namelijk onbezonnen, wufte jongeling, aan 2. *wulp* toegekend.

Wups, bijv. : behoort bij *wuiven*.

Wurm, m. : verbaalabstr. van *wurmen*.

Wurmen, ono. w. + Hgd. id. = doen als een worm, zich krampachtig bewegen : denomin. van *worm*.

Wuw, m. : z. 2. WOUW.

Z.

Zaad, o., Mnl. *saet*, Os. *sâd* + Ohd. *sât* (Mhd. id., Nhd. *saat*), Ags. *sǽd* (Eng. *seed*), On. *sáđ*, Go. *seþs* : staat tot *zaaien* als *naad* tot *naaien*.

Zaag, v., Mnl. *saghe* + Ohd. *sega* (Mhd. *sege*, Nhd. *säge*), Ags. *sage* (Eng. *saw*), On. *sǭg* (Zw. *såg*, De. *sav*) : Germ. √ SEH + Lat. *securis* = bijl, *secare* = snijden : Idg. √ SEK.

Zaaien, o. w., Mnl. *saeien*, Os. *sâjan* + Ohd. id. (Mhd. *sæjen*, Nhd. *säen*), Ags. *sâwan* (Eng. *to sow*), Ofri. *séa*, On. *sá* (Zw. *så*, De. *saae*), Go. *saian* : Germ. √ SĒ + Gr. ἵημι (d. i. **si-sē-mi*), Lat. *sero* (d. i. **si-so* = ik zaai), We. *hau*, Osl. *sějati*, Lith. *seti* : Idg. √ SĒ = werpen.

Zaak, v., Mnl. *sake*, Os. *saka* + Ohd. *sahha* (Mhd. *sache*, Nhd. id.), Ags. *sacu* (Eng. *sake*), Ofri. *seke*, On. *sǭk* (Zw. *sak*, De. *sag*), Go. *sakjo* = twist, rechtsgeding, zaak. In *zoeken* heeft men den st. gr. van denz. wortel.

Zaal, v., Mnl. *sale*, Os. *seli* + Ohd. *sal* (Mhd. id., Nhd. *saal*), Ags. *sele*, On. *salr*, Go. werkw. *saljan* (= verblijven) + Lat. *solum* = grond, Osl. *selo* = grond, woning (z. ZOOL en ZULLE). Uit het Germ. komt Fr. *salle*, It. *sala*.

-zaam, suffix, Mnl. *-saem*, Os. *-sam* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *-sum* (Eng. *-some*), On. *-sam-r*, Go. *-sam-s*; het bestaat nog als adj. in 't Go. *samà*, On. *sami*, Ohd. *samo* = gelijkend, passend, waarover bij *samen*. Iets anders is *-zaam* in *zeldzaam* en in *langzaam* (= traag) : z. d. w.

Zaan, v., Mnl. *sane* + Mhd. id. (Nhd. *sahne*) : oorspr. onbek.

Zabben, ono. w. + Ndd. *sabben*, Fri. *sobbjen*, Eng. *to sob*. Van hier de freq. *zabbelen* en *zabberen*. De eerste bet. is *kwijlen*, de tweede *zabberend kussen*.

Zacht, bijv., Mnl. *sachte*, Os. adv. *sâfto* + Ags. adv. *sófte* (Eng. *soft*), waarnevens met de bewaarde nasaal Ohd. adv. *samfto* (Mhd. *sanfte*, Nhd. *sanft*) : niet verder na te gaan; misschien van denz. oorspr. als *-zaam*. Hgd. *sacht* komt uit het Ndd.

Zadel, m., Mnl. *sadel* + Ohd. *satul* (Mhd. *satel*, Nhd. *sattel*), Ags. *sadol* (Eng. *saddle*), On. *sǫđul* (Zw. en De. *sadel*) : Ug. **sadul-*, ontleend aan een onverschoven Idg. taal, wellicht het Sl. : Osl. *sedlo* + Lat. *sella* (**sedla*), Lith. *sedli* : een afleid. van den wortel van *zitten*; vergel. *zetel*.

Zak, m., Mnl. *sac*, gelijk Ohd. *sac* (Mhd. id., Nhd. *sack*), Ags. *sacc* (Eng. *sack*), Go. *sakkus*, uit Lat. *saccus*, van Gr. σάκκος, van Hebr. *saq*, dat zelf op Kopt. *sok* teruggaat.

Zakken. ono. w. + Ndd. *sacken* :

intens. afleid. van *zijgen*; voor de bet. vergel. *zinken* en voor den klinker *glad, glijden.*

Zakkenroller, m. : wat van dien term de zin is; wat dat rollen is, weet ik niet (Laurillard).

Zalf, v., Mnl. *salve,* Os. *salba* + Ohd. *salba* (Mhd. *salbe,* Nhd. id.), Ags. *sealf* (Eng. *salve*), Ofri. werkw. *salva,* Go. werkw. *salbon* : Germ. √SELBH + Skr. *sarpis* = vet, Gr. ἔλπος = olie : Idg. √SELP.

1. **Zalig,** bijv. (gelukkig), Mnl. *salech,* Os. *sâlig* + Ohd id. (Mhd. *sælec,* Nhd. *selig*), Ags. *sǽleg*: afgel. van **zaal* = gelukkig + Ags. *sǽl,* Go. *sels* + Skr. *sarvas,* Gr. ὅλος (d. i. **solvos*), Lat. *sollus* = geheel, ongedeerd.

2. **-zalig,** suffix, bestaat in 't Ndl. slechts in schijn : z. ARMZALIG, LAMZALIG en RAMPZALIG, de drie eenige Nndl. woorden op *-zalig.* Het Hgd. suff. *-selig* was oorzaak dat men in 't Ndl. ook aan een suff. *-zalig* dacht; de Hgd. adj. op *-selig* echter zijn afleid. van subst. op *-sal,* hetz. als ons suff. *-sel.*

Zaling, v. + Hgd. *sahling,* Zw., De., Ru. *saling* : oorspr. onbek.

Zalm, m., gelijk Hgd. *salm,* uit Lat. *salmo,* van waar ook Fr. *saumon* (Lat. *salmonem*).

Zaluw, bijv., Mnl. *salu* + Ohd. *salo* (Mhd. *sal*), Ags. *salu* (Eng. *sallow*), On. *sölr.* Hieruit Fr. *sale* (z. DELUW).

Zamboek, v. (vrachtschip), uit Perz.-Ar. *soemboek* + Turk. *soembakī.*

Zamelen, o. w., Mnl. *samenen,* Os. *samnôn* + Ohd. *samanôn* (Mhd. *samenen,* Nhd. *sammeln*), Ags. *samnjan,* Ofri. *somnja,* On. *samna* : denomin. van *zamen* (z. SAMEN). Ndl. en Nhd. *l* uit *n* door dissim.

Zand, o., Mnl. *sant,* Os. *sand* + Ohd. *sant* (Mhd. id., Nhd. *sand*), Ags. id. (Eng. id.), Ofri. id., On. *sandr* (Zw. en De. *sand*) : Ug. **sando-* uit **samdo-* + Gr. ἄμαθος : Idg. **samdho-*; misschien ook Lat. *sabulum* : z. ZAVEL.

Zang, m. + Hgd. *sang,* Eng. *song* : van denz. stam als 't (oud) enk. imp. van *zingen.*

Zaniken, ono. w. + Ndd. *zănken* : frequent. van **zanen* = kijven + Fri. *sana,* De. *sende* : oorspr. onbek. Hgd. *zanken,* dat niet oud is, berust wellicht op *zaniken.*

Zark, v. : z. ZERK.

Zat, bijv., met *t* voor *d* uit **zad,* Mnl. *sat,* Os. *sad* + Ohd. *sat* (Mhd. id., Nhd. *satt*), Ags. *sæd* (Eng. *sad* = verzadigd, vermoeid, droevig), On. *saddr,* Go. *saþs* : een particip. afleid. van Germ. √SÂ + Gr. ἄατος (= onverzadelijk), Lat. *satis* (= genoeg), Oier. *sathech* (= zat), Lith. *sotas* (= verzading) : Idg. √SÂ.

Zate, v., Mnl. *sate,* van denz. stam als 't meerv. imp. van *zitten.*

Zaterdag, m., Mnl. *saterdach* + Ags. *sæterndæg* (Eng. *saturday*) : het eerste lid is Lat. *Saturnus,* welke naam een afleid. is van *satus,* v. d. van *serere* = zaaien (z. d. w.) en = de zaaier. In Hgd. *samstag* en Fr. *samedi* is het eerste lid het Lat. *sabbatum* = sabbat.

Zathe, v. : is hetz. als *zate* = zitplaats, woning; vergel. *Elzas* bij *ellende.*

Zavel, o., Mnl. *savel,* gelijk Fr. *sable,* uit Lat. *sabulum,* d. i. **sambulum,* **samdhulum,* en dus verwant met *zand* (voor Idg. *dh* = Lat. *b* : z. WOORD).

Zavelboom, m. : z. ZEVENBOOM.

Zebra, m., uit Sp.-Port. id. : een Afrik. (Ethiot.) woord.

Zede, v., Mnl. *sede,* Os. *sidu* + Ohd. *situ* (Mhd. *site,* Nhd. *sitte*), Ags. *sidu,* Ofr. *side,* On. *siðr,* Go. *sidus* + Gr. ἔτυμος = echt. Niet verwant met Gr. ἔθος, dat, blijkens Skr. *svadha* en Lat. *suesco* (d. i. **svedh-sco*) tot een √SVEDH behoort.

Zedrak, m. (boom), uit Fr. *azedarach* : een Ar. w.

Zee, v., Mnl. *see,* Os. *sêo* + Ohd. id. (Mhd. *sê,* Nhd. *see*), Ags. *sǽ* (Eng. *sea*), Ofri. *sê,* On. *sǽr* (Zw. *sjö,* De. *sö*), Go. *saiws* : met zekerheid niet verder na te gaan; Ug. **saigwi-*; daarnevens Ohd. *ga-sig* = meer, moeras.

1. **Zeef,** v. (om te ziften), Kil. *seve* + Ohd. *sib* (Mhd. id., Nhd. *sieb*), Ags. *sifi* (Eng. *sieve*) : de labiaal ontstond wellicht uit gelabial. gutturaal, waardoor verwantschap met *zijgen* aan te nemen is.

2. **Zeef,** v. (van den wijn) : z. SEEF.

1. **Zeeg,** v. (geit), uit Hgd. *ziege* =

Ug. **tigó*, wellicht metathese van Ug. *gitó* = geit (z. d. w. en ook SIK).

2. **Zeeg, zeegt**, v. (kromming), van denz. stam als 't enk. imp. van *zijgen*.

Zeel, o., Mnl. *seel*, Os. *sêl* + Ohd. *seil* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *sál*, On. *seil*, Go. werkw. *in-sail-jan* : Germ. √SI = binden + Skr. *sêtu* = band, Gr. *ἱμάς* = riem, Osl. *silo* = zeel, Lett. *sinu* = binden: Idg. √SEI.

Zeelt, v., Kil. *seelt* : oorspr. onbek.

1. **Zeem**, o. (leder), uit Hgd. *sämischleder*, dat gelijk Eng. *shammy* en Ru. *zamsja*, uit Fr. (peau de) *chamois* : z. GEMS.

2. **Zeem**, o. (honig), Mnl. *seem* + Ohd. *seim* (Mhd. en Nhd. id.), On. *seimr* (= honigraat): niet verder na te gaan.

Zeen, v. + Hgd. *sehne*, On. *sin* (Zw. *sena*, De. *sene*): staat tot *zenuw* (z. d. w.) als Ndl. *geel* (z. d. w.) tot Eng. *yellow*.

Zeep, v., ouder *zepe* + Ohd. *seifa* (Mhd. *seife*, Nhd. id.), Ags. *sápe* (Eng. *soap*), On. *sápa* (Zw. *såpa*, De. *sæbe*) + Lat. *sebum* = vet. Het behoort tot denz. wortel. (st. gr.) als *zijpen* (z. d. w.). Het Lat. *sapo* (waaruit Fr. *savon*, enz.) is door Gallië aan het Germ. ontleend. — In *om zeep zijn* wordt bedoeld het geneesmiddel *Jeruzalemsche zeep* dat men den stervende ingaf.

1. **Zeer**, bijv. (pijnlijk), Mnl. *seer*, Os. *sêr* + Ohd. *sêr* (Mhd. id., Nhd. werkw. *versehren*), Ags. *sár* (Eng. *sore*), Ofri. *sêr*, On. *sárr* (Zw. *sår*) + Oier. *sáeth* = pijn.

2. **Zeer**, o. (pijn) + Go. *sair* : is niet 1. *zeer* zelfst. gebr., maar van oudsher een subst.; vergel. *diep* en *wild*.

3. **Zeer**, bijw. (uitermate), Mnl. *sere*, Os. *sero* : is het adv. afgel. van 1. *zeer*, dus = met pijn, geweldig.

Zeerden, o. en ono. w. : z. ZEREN.

Zeever, v. + Ohd. *seifar* (Nhd. *seifer*), Ofri. *sâver* : wellicht bij 1. *zeef*.

Zeewaardig, bijv., van **zeewaard*, dus, gereed om *zeewaarts* te gaan.

Zefier, m., door Fr. *zéphire*, over Lat. uit Gr. *ζέφυρος* = westenwind.

Zege, v., Mnl. *seghe*, Os. *sigi* + Ohd. *sigu* (Mhd. *sige*, Nhd. *sieg*), Ags. *sige*, Ofri. *si*, On. *sigr*, Go. *sigis* : Germ. √SEG + Skr. *sahas* = (macht) Zend. *hazanh* (= macht), Gr. *ἔχειν* (d. i. *sechein* = in bezit nemen) : Idg. √SEǴH.

Zegel, o., Mnl. *seghel*, gelijk Mhd. *sigel* (Nhd. *siegel*) en Go. *sigljo*, uit Lat. *sigillum* = stempel, dimin. van *signum* = teeken (z. 1. ZEGEN). Uit Lat. *sigillum* ook Fr. *sceau*.

1. **Zegen**, m. (zegening), Mnl. *seghen*, Os. werkw. *seginôn*, gelijk Ohd. *segan* (Mhd. *segen*, Nhd. id.), Ags. *segn*, uit Lat. *signum* = teeken. *Zegen* = kruisteeken; vergel. Fr. *se signer*.

2. **Zegen**, v. (net), Mnl. *seghen*, Os. *segina*, gelijk Ohd. id. (Mhd. *segene*), Ags. *segne*, Ofri. *seine*, uit Lat. *sagenam* (-a) (Fr. *seine*), van Gr. *σαγήνη*.

Zegge, v. + Ndd. *segge*, Ags. *secg* (Eng. *sedge*): behoort bij *zaag* en herinnert aan Hgd. *schwertel*, d. i. zwaardgras, en Lat. *gladiolus* (*gladius* = zwaard): zoo genoemd wegens den vorm der blaadjes en hunne snijdende boorden.

Zeggen, o. w., Mnl. *segghen*, Os. *seggjan* + Ohd. *sagen* (Mhd. id., Nhd. id.), Ags. *secgan* (Eng. *to say*), Ofri. *sega*, On. *seggja* (Zw. *säga*, De. *sige*) : Germ. √SEH + Gr. *ἔ-σπ-ετε* (= hij zegt), Lat. *in-sece* (= vertel), Osl. *sočiti*, Lith. *sakyti* : Idg. √SEQ (z. ZINGEN).

Zeiken, ono. w., Mnl. *seiken* + Ohd. *seihhen* (Mhd. *seichen*, Nhd. id.) + Osl. *sĭcati* : factit. van *zijgen* (z. d. w.).

Zeikmier, v. : vergel. Eng. *pismire*, IJsl. *migamaurr* : wegens den pisreuk van een mierennest of het geloof dat het bijtend vocht der mier hare pis is.

Zeil, o., Mnl. *seil*, *seghel*, Os. *segel* + Ohd. *segal* (Mhd. *segel*, Nhd. id.), Ags. id. (Eng. *sail*), On. *segl* (Zw. *segel*, De. *seil*) : niet verder na te gaan. Hieruit Fr. *cingler* = zeilen.

Zeilsteen, o. : het 1e lid is verbaalabstr. van *zeilen*; vergel. *zeilnaald* en Eng. *loadstone*.

Zein, v., uit **zagene* : z. ZAAG en ZEIS.

Zeis, v., uit **zagese*, waarnevens *zeisen* uit **zagesne*, omgezet uit **zagense* : Ondd. *sugisna* + Ohd. *segansa* (Mhd. *segense*, Nhd. *sense*) : met *-s-* en *-n-* suffix van denz. wortel als *zaag*.

Zeker, bijv., Mnl. *seker*, Os. *sikor*, gelijk Ohd. *sihhur* (Mhd. *sicher*, Nhd.

id.), Ofri. *sikur*, uit Lat. *securus*, met opgeschoven klemtoon, waarover z. AALRUPS (*securus* : *se* = vrij van, — *cura* = zorg : z. KUUR).

Zel, m. + Hgd. *seeling* + Fra. *souille*: verder verwantschap onzeker.

Zeldzaam, bijv., Mnl. *seltsaene*, *selsiene* + Ohd. *seltsâni* (Mhd. *seltsæne*): het eerste lid vindt men in 't adv. *zelden*, Mnl. *selden*, Os. *seld-lik* + Ohd. *seltan* (Mhd. *selten*, Nhd. id.), Ags. *seldan* (Eng. *seldom*), Ofri. *sielden*, On. *sjaldan* (Zw. *sällan*, De. *sjelden*), Go. *silda-leiks*: niet buiten het Germ. — Het tweede lid *-*zaam*, Mnl. -*siene*, Os. *sæne* = traag, lui + Mhd. *seine*, Ags. *sæne*, On. *seinn*, Go. werkw. *sainjan* (= verzuimen) + Lat. *sinere* = laten.

Zelf, bijv., Mnl. *self*, Os. id. + Ohd. *selb* (Mhd. *selp*, Nhd. *selb*), Ags. *self* (Eng. id.), Ofri. id., On. *sjalfr* (Zw. *sjelf*, De. *selv*), Go. *silba* + Oier. *selb* = bezit; — zoo ook Lith. *pats* = zelf, tegenover Skr. *patis* = heer, bezitter.

Zelfde, bijv., waarnevens *zelfste*: van *zelf* met de suffixen der rangtelw.

Zelfkant, m. + Hgd. *selbende* : zoo genoemd in tegenstelling met den kant die vast is aan 't getouw.

Zelk, v. + Hgd. *sulch* : een afleid. van denz. wortel als *zout*.

Zelling, v. : z. ZEL.

Zemel, v., Mnl. *semele* + Ohd. *semala* (Mhd. *semel*, Nhd. *semmel*), een afleid. van **zemen* + Ohd. *semon* = eten : niet verder na te gaan. Het is niet ontleend aan, maar onderging den invloed van Lat. *simila* = tarwemeel.

Zenden, o. w., Mnl. *senden*, Os. *sendian* + Ohd. *senten* (Mhd. *senden*, Nhd. id.), Ags. *sendan* (Eng. *to send*), Ofri. *senda*, On. id. (Zw. *sända*, De. *sende*), Go. *sandjan* : factitief van **zinden* = reizen (z. GEZIN en ZIN).

Zenegroen, o. + Hgd. *singrün*, Ags. *singrene* : het eerste lid = *immer*, en komt ook voor in *zondvloed* (z. d. w.).

Zeng, v. : verbaalabstr. van *zengen*, zooveel als *zengende, heete luchtstroom*.

Zengen, o. w. + Hgd. *sengen*, Eng. *to singe* : factit. van *zingen*, dus = doen zingen, wegens het knetteren bij het branden.

Zenuw, v., Mnl. *senewe* + Ohd. *senawa* (Mhd. *senewe*), Ags. *sinu* (Eng. *sinew*) + Skr. *snāvas* (z. ZEEN).

Zeper, bijw., waarnevens vroeger *zemer*, vervormd uit *zeker*; vergelijk *sapper* nevens *sakker*.

Zeren, o. en ono. w., met bijvormen *zeerden* en *sjeren*: wel hetz. als *sarren*.

Zerk, v., Mnl. *sarc*, verkort uit *zerksteen*, immers *zerk* = kist + Ohd. *saruh* (Mhd. *sarc*, Nhd. *sarg* = doodkist): niet uit Gr. σαρκοφάγος (Fr. *sarcophage*), maar verwant met Ofra. *sarquel* (Nfra. *cercueil*); verder is niets zekers bekend. Misschien ook is Fr. *sarquel* er aan ontleend.

Zerp, bijv., ouder Nndl. *serp*, *sarp* + Ohd. en Mhd. *sarf*; daarnevens On. *snarpr* + Gr. ἅρπη, Osl. *srŭpŭ* = zeis.

Zes, telw., Mnl. *ses*, Os. *sehs* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *sechs*), Ags. *six* (Eng. id.), Ofri. *sex*, On. id. (Zw. en De. id.), Go. *saihs* + Skr. *ṣaṣ*, Perz. id., Gr. ἕξ, Lat. *sex*, Oier. *sé*, Osl. *šestĭ*, Lith. *szeszi*. – In *van zessen klaar* wordt gezinspeeld op de twee oogen en de vier voeten van een goed paard.

Zestig, telw., Mnl. *sestich* : z. DERTIG. De uitspraak *sestig* berust op een ouder vorm *tzestig*, analogievorm van *tzeventig* (voor die *t*, z. TACHTIG).

Zetel, m., Mnl. *setel* + Ohd. *sezzal* (Mhd. *sezzel*, Nhd. *sessel*), Ags. *setl* (Eng. *settle*), Go. *sitls* : van denz. stam als het præsens van *zitten* + Lat. *sella* (d. i. **sedla*) : vergel. *zadel*.

Zetpil, v. : het 1e lid is een subst. *zet*, bij Kil. *set* = aars, van *zitten*.

Zetten, o. w., Mnl. *setten*, Os. *settian* + Ohd. *sezzen* (Mhd. *setzen*, Nhd. id.), Ags. *settan* (Eng. *to set*), Ofri. *setta*, On. *setja* (Zw. *sätta*, De. *sætte*), Go. *satjan* : met *e* = *ă* factit. van *zitten*. Van dit Germ. woord komt Fr. *saisir* = in bezit stellen, enz.

1. **Zeug**, v. (moederzwijn), Mnl. *soch* + Ags. *sugu* (Meng. *suge*), Zw. *sugga* + Ier. *suig* : gelijk *zwijn*, een afleid. van Ug. **su-* = zwijn : Ohd. *su* (Mhd. id., Nhd. *sau*), Ags. *su* (Eng. *sow*), On. *syr* (Zw. en De. *so*) + Skr. *su-kara* (= die *zoe*, *zoe* doet), Zend. *hu*, Gr. ὗς, Lat. *sus*, Okelt. *hucc* : onomat. (z. ZWIJN).

2. **Zeug**, v. (insekt) : hetz. als 1. *zeug*, wegens den vorm van het dier : vergel. Fr. *cochon de cave*.

Zeulen, o. w. : z. SEULEN.

Zeunie, v., wel een afleid. van *zeug*.

Zeuntje, o., zooveel als *zoontje*.

Zeur, v., verbaalabstr., van 1. *zeuren*.

1. **Zeuren**, ono. w. (lastig vallen), Kil. *seuren*, *soren* : oorspr. onbek.

2. **Zeuren**, ono. w. (bedriegen in 't spel), Kil. *seuren*, *soren* : oorspr. onbek.

Zeven, telw., Mnl. *seven*, Os. *sibun* + Ohd. *sibun* (Mhd. *siben*, Nhd. *sieben*), Ags. *seofon* (Eng. *seven*), Ofri. *sigun*, On. *sjŏ* (Zw. *sju*, De. *syv*), Go. *sibun* + Skr. *saptan*, Arm. *evtn*, Gr. *ἑπτά*, Lat. *septem*, Oier. *secht*, Osl. *sedmi*, Lith. *septyni*. Het Germ. heeft suffix *-*un* uit Idg. *-m̥*, in plaats van Idg. *-tm*. — In *de mijl op zeven gaan* moet men verstaan *op zeven mijlen* en niet aan volksetym. vervorming denken.

Zevenboom, m., gelijk Hgd. *sebenbaum*, naar 't Lat. *arbor sabina*, d. i. Sabijnsche boom.

Zeventig, telw., Mnl. *seventich* : z. DERTIG. De uitspraak *seventig* berust op een ouder vorm *tzeventig* (voor die *t*, z. TACHTIG).

Zeverzaad, o. : het eerste lid *zever* is Mnl. *sedeware*, dat met Hgd. *zitwer*, Fr. *zédoaire*, enz., uit Mlat. *zeduarium*, van Ar.-Perz. *zadwar*, *jadwar*.

Zich, voornw., laat Mnl. *sich*, uit Hgd. *sich*, een accus. gelijk *mich* en *dich*; de zuiver Ndl. vorm ware *zij* (*ze*), nevens *mij* (*me*) en *dij* : z. voorts ZIJN.

Zichel, v., verscherpt uit *zikkel*, onder invloed der *l* (z. SIKKEL).

1. **Zicht**, v. (zeis) + Ags. *sigthe* (Eng. *sithe*), On. *sigđr* : van denz. wortel als *zaag*, *zeis*, enz.

2. **Zicht**, o. (het zien) + Hhd. *sicht*, Eng. *sight* : staat tot *zien* (z. d. w.) als 1. *wicht* tot *wegen*.

Zichten, o. w. : z. ZIFTEN.

Zieden, o. w , Mnl. *sieden* + Ohd. *siodan* (Mhd. *sieden*, Nhd. id.), Ags. *séođan* (Eng. *to seethe*), On. *sjóđa* (Zw. *sjuda*, De. *syde*) : Germ. √SEUTH, waarnevens √SWETH (z. ZWADDER en ZIEK).

Ziegezagen, ono. w. + Eng. *to seesaw* : redupl. met ablaut van *zagen*.

Ziek, bijv., Mnl. *siek*, Os. *siok* + Ohd. *sioh* (Mhd. *siech*, Nhd. id.), Ags. *séoc* (Eng. *sick*), Ofri. *seak*, On. *sjukr* (Zw. *sjuk*, De. *syg*), Go. *siuks* : Germ. √SEUK, waarnevens √SWEK (z. 2. ZUCHT en ZWAK).

Ziel, v., Mnl. *siele*, Os. *seola* + Ohd. *séula* (Mhd. *sele*, Nhd. *seele*), Ags. *sáwul* (Eng. *soul*), Ofri. *séle*, On. *sála* (Zw. *själ*, De. *sjæl*), Go. *saiwala* + Lat. *sæculum* = menschengeslacht.

Zieltogen, ono. w., een samenst. gelijk *ademtogen*, met *togen* (z. d. w.) = trekken.

Zien, o. w., Mnl. *sien*, Os. *sehan* + Ohd. id. (Mhd. *sehen*, Nhd. id.), Ags. *seon* (Eng. *to see*), Ofri. *sia*, On. *sja* (Zw. *se*, De. *see*), Go. *saihwan* : Germ. √SEHW = volgen met de oogen + Skr. √*sac* = geleiden, Gr. *ἕπεσθαι*, Lat. *sequi*, Oier. *sechur*, Lith. *sekti* = volgen : Idg. √SEQ = volgen.

1. **Zier**, v. (diertje), Mnl. *siere* + Ohd. *siuro* (Mhd. *siure*); daarnevens Mlat. *siro*, waaruit Fr. *ciron* : oorspr. onbek.

2. **Zier**, v. (kleinigheid) : hetz. w. als 1. *zier*.

Ziften, o. w. + Ags. *siftan* (Eng. *to sift*) : denom. van *zeef*, onder invloed van *zichten*, Mnl. *sichten*, het regelmatig intensief van *zijgen* : z. d. w. en ZEEF.

Zij, voornw., Mnl. *si*, Os. vr. enk. nom. *siu*, acc. *sia*, meerv. nom. en acc. m. *sia*, vr. *sia*, onz. *siu* + Ohd. vr. enk. nom. *siu*, acc. *sia*, meerv. nom. en acc. m. *sie*, vr. *sio*, onz. *siu* (Mhd. *sie*, Nhd. id.), Ags. alleen vr. nom. enk. *seo* (Eng. *she*), Ofri. vr. enk. nom. en acc., alsook 3 gesl. meerv. nom en acc. *se*, On. vr. enk. nom. *su*, Go. id. *si* : een afleid. van den *s*-stam besproken bij *de*.

Zijd, in *wijd en zijd* (= verre en laat *of* verre en verre) is de posit. van Mnl. *sider*, waarover bij *sedert*.

1. **Zijde**, v. (kant), Mnl. *side*, Os. *sîda* + Ohd. *sîta* (Mhd. *site*, Nhd. *seite*), Ags. *síde* (Eng. id.), Ofri. *side*, On. *síđa* (Zw. *sida*, De. *side*).

2. **Zijde**, v. (stof), Mnl. *side*, gelijk Ohd. *sîda* (Mhd. *side*, Nhd. *seide*), uit Lat. *setam* (*-a*) = sterk dierenhaar, dat de bet. van *zijde* kreeg door de Mlat. uitdrukking *seta serica*, d. i. serisch haar (Lat.-Gr. *Sēres* = Chineezen).

Zijgen, ono. w., Mnl. *sighen*, Os.

sigan + Ohd. id. (Mhd. *sigen*), Ags. *sigan*, Ofri. *siga*, waarnevens Ohd. *sîhan* (Mhd. *sîhen*, Nhd. *seihen*), Ags. *séon*, On. *sía* : Germ. √SIHW = nederdroppelen + Skr. √*sic* = uitgieten, Osl. *sicati* = pissen : Idg. √SEIQ. Gr. εἴβειν = neergieten, vertoont een bijvorm √SEIG.

Zijl, v. + Ndd. *siel*, Fri. *sîl*, On. *sîl*, dial. Eng. *sile* : een afl. van *zijgen*.

1. **Zijn**. ono. w. (wezen), Mnl. *sijn* + Mhd. *sîn* (Nhd. *sein*) : gevormd uit het meerv. van het præsens, naar analogie van al de andere werkw.,waar infin. en meerv. præsens gelijk zijn : Ndl. *wij* en *zij zijn*, Mnl. *wi* en *si sijn*, Os. *sind* + Ohd. *sint* (Mhd. id., Nhd. *sind*), Ags. *sind*, Ofri. *send*, Go. *sijum* en *sind* + Lat. *simus* en *sint* : van den zw. gr. van √ES (z. IS).

2. **Zijn**, possess.en genit.van een pron. dat nergens een nomin. heeft, Mnl. *sijn*, Os. *sín* + Ohd. *sîn* (Mhd. id., Nhd. *sein*), Ags. *sín*, Ofri *sîn*, On. *sinn* en *sín*, Go. *seins* en *seina*; — voorts bestaat nog de Go. datief *sis* en On. datief *ser*, alsmede accus. Ohd. *sih* (z. ZICH), On. *sik*, Go. *sik* (z. ook DIJN).

Zijnent, z. DIJNENT.

Zijpen. ono. w., Mnl. *sipen* + Mhd. *sîfen*, Ags. *sîpan*, Ofri. *sîpa* : Germ. √SÎP, Idg. √SEIB : z. ZEEP.

Zille, v. : z. ZULLE.

Zilt, bijv., Vla. *zelte*. met *i* = *e* = *ă*, afgel. van **zalt* = zout (z. d. w.).

Zilver, o., Mnl. *selver*, Os. *silubar* + Ohd. *silabar* (Mhd. *silber*, Nhd. id.), Ags. *seolfor* (Eng. *silver*), Ofri. *selover*, On. *silfr* (Zw. *silfver*, De. *sölv*), Go. *silubr* + Osl. *sĭrebro*, Lith. *sidabras* : wellicht naar de stad Ἀλύβη (Grieksch voor *salybē*) aan de Zwarte Zee, om haar zilver beroemd (Il. II, 857). Van hier ook Assyr. *sarpu*.

Zim, o. : overdrachtelijke toepassing van *sim* = hengelroede.

Zin, m., Mnl. *sin* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *sinn*) : verbaalabstr. van *zinnen*, Mnl. *sinnen* + Hgd. id., Ags. *sinnan*, geassimil. uit **sinthnan*, en dus afgeleid van **sinthan*, besproken bij GEZIN. *Zinnen* = zich richten naar, d. i. 1. gaan, 2. denken; *zin* heeft ook die twee bet., evenals het Fr. *sens* (*dans tous les sens*, enz.). Uit het Germ. komt It. *senno* en Fr. *asséner* = toebrengen.

Zindelijk. bijv., met epenthet. *d*, hetz. als *zinnelijk* = 1. wat de *zinnen* behaagt, 2. wie *zin* in iets heeft.

Zingen, o. w., Mnl. *singhen*, Os. *singan* + Ohd. id. (Mhd. *singen*, Nhd. id.), Ags. *singan* (Eng. *to sing*), On. *syngja* (Zw. *sjunga*, De. *synge*), Go. *siggwan* : Germ. √SINGW + Gr. ὀμφή = stem : Idg. √SENGH; waarschijnlijk met nasaalinfix van denz. wortel als *zeggen* : vergel. *zinken blinken*, enz.

Zink, o., gelijk Eng. en Fr. *zinc*, uit Hgd. *zink*, verwant met *zinn* = tin (z. d. w.).

Zinken, ono. w., Mnl. *sinken*, Os. *sinkan* + Ohd. *sinchan* (Mhd. *sinken*, Nhd. id.), Ags. *sincan* (Eng. *to sink*), On. *sökkva* (Zw. *sjunka*, De. *synke*), Go. *sigkwan*, staat tot *zijgen* als *blinken*, *wenken* tot *blijken* en *wijken*.

Zitten, ono. w., Mnl *sitten*, Os. *sittjan* + Ohd. *sizzen* (Mhd. *sitzen*. Nhd. id.), Ags. *sittan* (Eng. *to sit*), Ofri. *sitta*, On. *sitja* (Zw. *sitta*, De. *sidde*), Go. *sitan* : Germ. √SET + Skr. √*sad*, Gr. ἕζεσθαι (d. i. **sed-jesthai*), Lat. *sedere*, Osl. *sjesti* : Idg. √SED.

Zizelmuis, v., gelijk Hgd. *zieselmaus* en Ags. *sisemus*, vervormd uit Lat. *cisimus*.

1. **Zode**. v. (graszode), Mnl. *sade* + Hgd. *sode*, Eng. *sod*. Ofri *sâtha* : oorspr. onzeker.

2. **Zode**, v. (wat gekookt wordt), Mnl. *sode* + Hgd. *sod* : van denz. st. als 't meerv. imp. van *zieden*. Hetz. w. bet. *het zuur* en komt met de bet. *bron*, *put* voor in *pompsode*.

Zoeken, o. w., Mnl. *soeken*, Os. *sôkjan* + Ohd. *suohhan* (Mhd. *suochen*, Nhd. *suchen*), Ags. *sécan* (Eng. *to seek*), Ofr. *sêka*, On. *sœkja* (Zw. *söka*, De. *söge*), Go. *sokjan* : Germ. √SÂK + Gr. ἡγέομαι = leiden. Lat. *sagire* = zoeken, Oier. *saigim* = ik zoek : Idg. √SÂG : z. ZAAK.

Zoel, bijv. + Hgd. *schwül*, Ags. *swool* : behoort bij Ohd. *swilizôn* = traag verbranden, Ags. *swelan* = gloei-

ên, On. *svœla* = rook + Lith. *svilti*, Lett. *swelte* = zengen.

Zoen, m., Mnl. *soene*, Os. werkw. *sônjan* + Ohd. *suona* (Mhd. *suone*, Nhd. *sühne*), On. *són* (= offer) : Germ. √SĀ = herstellen + Lat. *sanus* = gezond : Idg. √SĀ. De bet. *kus* ontwikkelde zich uit die van *verzoening*.

1. **Zoet**, bijv. (van smaak), Mnl. *soete*, Os. *swôti* + Ohd. *swuozi* en *suozi* (Mhd. *süeze*, Nhd. *süsz*), Ags. *swéte* (Eng. *sweet*), Ofri. *swête*. On. *sœtr* (Zw. *söt*, De. *söd*) : Ug. **swōtu-*, waarnevens Go. *suts* : Ug. **sutu-* + Skr. *svādú*, Gr. ἡδύς (d.i. **swēdus*), Lat. *suavis* (d.i. **svadvis*) : Idg. **swā̆du-* : Idg. √SWAD = aangenaam zijn.

2. **Zoet**, o. (roet) + Ags. *sót* (Eng. *soot*), On. *sót* (Zw. id., De. *sod*) + Lith. *sodis*. Wellicht bevat het den verlengden st. gr. van den wortel van *zitten* (*zăt*, *zōēt*), en bet. dus : wat zich neergezet heeft, *dépôt* (z. ROET).

Zoetelaar, m., met *t* uit *d* vóór *l*, afgel. van **zoedelen* (z. BEZOEDELEN) : zoo dial. Hgd. *sudler* en *sudlerin* = gaarkok. Uit het Ndl. komt Eng. *sutler*.

1. **Zog**, v. (zeug) : z. ZEUG.

2. **Zog**, o. (melk), Mnl. *soch*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *zuigen*.

3. **Zog**, o. (kielwater), evenals 2. *zog*, van *zuigen* : het varend schip zuigt, om zoo te zeggen, het water meê.

Zolder, m., Mnl. *solre*, Os. *soleri*, gelijk Ohd. *soleri* (Mhd. *sölre*, Nhd. *söller*), Ags. *solere* (Eng. *sollar*), uit Lat. *solarium* = plat dak aan de zon blootgesteld. afgel. van Lat. *sol* = zon (z. d. w.).

Zomer, m., Mnl. *somer*, Os. *sumar* + Ohd. id. (Mhd. *sumer*, Nhd. *sommer*), Ags. *sumor* (Eng. *summer*), Ofri. *sumur*, On. *sumar* (Zw. *sommar*, De. *sommer*) + Skr. *sama* = jaar, Zend. *hama*, Arm. *amarn*, We. *ham* = zomer.

Zon, v., Mnl. *sonne*, Os. *sunna* + Ohd. id. (Mhd. *sunne*, Nhd. *sonne*), Ags. *sunne* (Eng. *sun*), Ofri. *sunne*, Go. *sunno*. Daarnevens Ags. *sol*, On. *sol*, Go. *sauil* + Skr. *sūray*, Gr. ἥλιος, Lat. *sol*, We. *haul*, Lith. *saule* : de eerste reeks van Idg. √SWAN, de andere van Idg. √SWAR, beide = glanzen, en afgel. van √SEU (z. ZOON en ZWAAN).

Zondag, m. : reeds Os., Ohd., Ags., Ofri. en On., waaruit blijkt dat het de oude heidensche Germ. benaming was.

Zonde, v., Mnl. *sonde*, Os. *sundea* + Ohd. *suntja* (Mhd. *sünde*, Nhd. id.), Ags. *synn* (Eng. *sin*), Ofri. *senda*, On. *synd* (Zw. en De. *synd*) + Gr. ἄτη (d. i. **sn̥tē*) = schuld, Lat. *sons*, genit. *sontis* = schuldig.

Zondenbok, m., naar de voorschriften van Levit. XVI, 8.

Zonder, voorz., Mnl. *sonder*, Os. *sundor* = voor zich, afgezonderd, zonder + Ohd. *suntar* (Mhd. *sunder*, Nhd. *sonder*), Ags. *sundor* (Eng. *sunder*), On. *sundr* (Zw. en De. *sönder*), Go. *sundro* + Skr. *sanutar* = verwijderd, Gr. ἄτερ (d. i. **sn̥ter*) = zonder. De eerste bet. is *apart*, *afgezonderd*, zooals nog in *zonderbaar*, *zonderling*, *afzonderen*, *uitzonderen*.

Zondvloed, m., Kil. *sindvloed*, gelijk Hgd. *sündflut*, door volksetym. vervormd uit (Ohd.) *sinvluot* : het eerste lid Os. *sin* (*sinlif* = eeuwig leven), Ohd., Ags., Go. id., On. *si* = altijddurend, algemeen + Skr. *sana*, Gr. ἕνος, Lat. *senex* = oud, *semper* = altijd, Oier. *sen*, Lith. *senas* = oud : Idg. √SEN.

Zone, v., gelijk Fr., Eng., Hgd. id., uit Lat. *zona*, van Gr. ζώνη = gordel, verwant met ζυγόν : z. JUK.

1. **Zoo**, bijw. en voegw. (alzoo, als), Mnl. *so*, Os. *só* + Ohd. id. (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *swa* (Eng. *so*), Ofr. *sa*, On. *sva* (Zw. *så*, De. *saa*), Go. *swa* = op deze wijze : locatief van den *s*- stam, besproken bij *die* (z. d. w.) + Gr. ὥς = hoe, Lat. *si* = indien, Ombr. *sve*.

2. **Zoo, zooi**, v. : z. 2. ZODE.

Zoodanig, bijv. : z. DANIG.

Zoodra, bijv. : z. DRA.

Zoogen, o. w., Mnl. *soghen* + Hgd. *säugen* : als factit. van denz. stam als 't enk. imp. van *zuigen*.

Zooi, v. : z. 2. ZOO.

Zool, v., Mnl. *sole*, gelijk Hgd. *sohle* en Eng. *sole*, uit Lat. **sola*, terwijl Go. *sulja* uit Lat. *solea* = sandaal, afgel. van *solum* = bodem (z. ZAAL en ZULLE).

Zoom, m., Mnl. *soom* + Ohd. *soum* (Mhd. id., Nhd. *saum*), Ags. *séam* (Eng. id.), Ofri. *sâm*, On. *saumr* (Zw. en De. *söm*) : afgel. van den st. gr. van den

wortel van **zuwen* = naaien + Ohd. *siuwan*, Ags. *séowjan* (Eng. *to sew*), On. *syja* (Zw. *sy*, De. *sye*), Go. *siujan* : Germ. √SEU + Skr. √*siv*, Gr. κατ-τύειν, Lat. *suere*, Osl. *šiti*, Lith. *suti*: Idg. √SEU en SJEU.

Zoon, m., Mnl. *sone*, Os. *sunu* + Ohd. id. (Mhd. *sun*, Nhd. *sohn*), Ags. *sunu* (Eng. *son*), Ofri. *sunu*, On. *sunr* (Zw. *son*, De. *sŏn*), Go. *sunus*, een afleid. van Germ. √SEU = voortbrengen + Skr. *sūnu*, Zend. *hunu*, Osl. *synŭ*, Lith. *sunus*, en met ander suffix Gr. υἱός (d. i. **su-jos*) en Oier. *suth* (= geboorte): Idg. √SEU : z. ZON.

Zoop. v., van denz. st. als 't meerv. imp. van *zuipen*.

Zoor, bijv., ouder Nndl. *sore* + Ohd. ww. *soren* (Mhd. adj. *sor*), Ags. *séar* (Eng. id.) + Skr. *suskas*, Zend. *huskem*, Gr. αὖος (d. i. **sausos*), Osl. *suchŭ*, Lith. *sausti* : Idg. √SEUS. Uit het Germ. komt Fr. *saur*.

Zorg. v., Mnl. *sorghe*. Os. *sorga* + Ohd. id. (Mhd. *sorge*, Nhd. id.), Ags. *sorh* (Eng. *sorrow*), On. *sorg* (Zw. en De. id.), Go. *saurga* + Oier. *serc* = liefde, Lith. *sergiu* = behoud.

Zorggras, o., naar Fr. *sorgho*, uit It. *surgo*, van Mlat. *suricum* : oorspr. onb.

Zorgvuldig, bijv., jongere nabootsing van Hgd. *sorgfältig*, eigenlijk **zorgvoudig*, adj. van *sorgfalt*, dat maar uit te leggen is als zijnde een analogievorm van *einfalt*, d. i. eenvoud.

Zorgzaad, o. : z. ZORGGRAS.

Zot, bijv., Mnl. *sot* + Ags. id. (Eng. id.) + Mlat. *sottus* (Fr. *sot*, Sp.-Po. *zote*) + Ier. *suthan*, *sotaire*. Men neemt gewoonlijk aan dat de Rom. woorden ontleend zijn aan het Kelt. en de Germ. aan Fr. : niets is echter daarvan zeker. Voor *met iemand den zot houden* vergel. 1. en 2. *gek*.

Zout, o., Mnl. *sout*, Os. *salt* + Ohd. *salz* (Mhd. en Nhd. id.), Ags. *sealt* (Eng. *salt*), Ofri. *salt*, On. *saltr* (Zw. en De. *salt*), Go. *salt* + Arm. *al*, Gr. ἅλς, Lat. *sal*, Oier. *salam*, Osl. *solĭ*.

1. **Zucht**, m. (ademhaling), Mnl. *sucht* + Mhd. *suft* : verbaalabstr. van *zuchten*, Mnl. *suchten*, uit **zuften* + Ohd. *suftjon* (Mhd. *siufzen*, Nhd. *seufzen*) : intensief van *zuipen* (z. d. w.); andere afleid. zijn Ags. *seofian*, Meng. *sobben* en Eng. *to sob*.

2. **Zucht**, v. (ziekte) + Ohd. *suht* (Mhd. id., Nhd. *sucht*), Ags. *suht*, Ofri. *sechte*, On. *sott*, Go. *sauhts* : afgel. van den stam van 't meerv. imp. van een st. werkw. **zieken* = ziek zijn + Ohd. *siohhan*, Go. *siukan* (z. ZIEK).

3. **Zucht**, v. (trek) + Hgd. *sucht* : is hetz. w. als 2. *zucht*, dat zijn bet. wijzigde omdat men het in verband bracht met *zoeken*, *zocht*.

Zuid, o , Mnl. *suut*, Os. *sūþ* + Ohd. *sund* (Mhd. id.), Ags. *sūð* Eng. *south*), On. *sūðr* (Zw. en De. *syd*) : Ug. **sunth-* : het kan een afleid. van *zon*; vergelijk *Oost* en *West*. - Hgd. *sūd* is, evenals Fr. *sud*, ontleend aan 't Ndd.

Zuidwester, m., zooveel als stormhoed, beschermende tegen de zuidwester stormen en buien.

Zuien, ono. w., bijvorm van *suizen* (z. d. w.).

Zuigen, o. w., Mnl. *sughen* + Ohd. *sūgan* (Mhd. *sūgen*, Nhd. *saugen*), Ags. *súgan*, On. *súga* (Zw. id., De. *suge*) : Germ. √SEUGH + Gr. ὀπός, Lat. *sucus* = sap : Idg. √SEUK. Daarnevens Ags. *súcan* (Eng. *to suck*) : Germ. √SEUK + Lat. *sugere*, Lett. *suzu* : Idg. √SEUG (z. ook ZUIPEN).

Zuil, v., uit Hgd. *säule*, Mhd. en Ohd. *sūl* + Ags. *sýl*, On. *súla*, Go. *sauls* : verwant met *zulle* (z. d. w.).

Zuimen, ono. w., Mnl. *sumen* + Ohd. *sûmen* (Mhd. id., Nhd. *säumen*) : niet verder na te gaan.

Zuinig, bijv., Mnl. *suun* + Ndd. *sunig* = omzichtig : van **zuin* = gezicht, Os. *siun* + Mhd. *siune*, Ags. *sýn*, On. id., Go. *siuns* : Ug. **seu-ni-*, **segw-ni-*, van den præsensstam van *zien*.

Zuipen, o. w., Mnl. *supen* + Ohd. *sûfan* (Mhd. *sûfen*, Nhd. *saufen*), Ags. *súpan* (Eng. *to sup*), On. *súpa* (Zw. id.) = slorpen : met *p* uit gelabial. gutt. als *kruipen*, *werpen*, enz., dus zooveel als **zuiken* = Ags. *súcan* : z. ZUIGEN.

Zuivel, o., Mnl. *suvel* + Ndd. id., Ohd. *sûfil*, Ags. *súfol*, On. *súfl* (Zw. *sofvel*, De. *suul*) : wortel verwant met dien van *zuipen*.

Zuiver, bijv., Mnl. *suver*, Os. *sûbri* + Ohd. *sûbar* (Mhd. *suber*, Nhd. *sauber*,)

Ags. *sýfre* : niet verder na te gaan.

Zulk, bijv., Mnl. *sulc*, Os. *sulik* + Ohd. *sulih* (Mhd. *solich*, Nhd. *solch*), Ags. *swylc* (Eng. *such*), On. *slikr* (Zw. *slik*, De. *slig*), Go. *swaleiks* : van 1. *zoo* en het suff. *-lijk* (z. d. w. en vergel. *welk*).

Zulle, v., Mnl. *sulle*, *sille* + Ags. *syll* (Eng. *sill*), On. *syll* (Zw. id., De. *syld*), Go. werk. *ga-suljan* (= stichten). Daarnevens Ohd. *swelli* (Mhd. *swelle*, Nhd. *schwelle*), On. *svill* : Germ. √SWEL + Lat. *solea* : Idg. √SWEL : z. ZUIL en ZOOL.

Zullen en **zal**, ono. w., Mnl. *sullen*, *sal*, Onfra. *sulan*, *sal* + Ohd. *scolan*, *solan*, *scal* en *sal* (Mhd. *soln*, *sal*, Nhd. *sollen*), Ags. *sculan*, *sceall* (Eng. *I shall*), Ofri. *scila*, *skil*, On. *skula*, *skal* (Zw. *skulla*, *skall*, De. *skulle*, *skal*), Go. *skulan*, *skal* : Germ. √SKEL = schuldig zijn + Skr. *skhalitá*, Lat *scelus* = schuld, misdaad, Lith. *skilti* = schuldig zijn : Idg. √SQHEL (z. ook SCHULD).

Zult, o., Os. *sulta* + Ohd. *sulza* (Mhd. *sulze*, Nhd. id.): afleid. met ablaut van **zalt* = zout (z. d. w.).

Zulte, v. (zoutwaterplant), Os. *sultja* + Ohd. *sulza* (Mhd. *sulze*, Nhd. id.) : een afleid. van *zout* nevens *zult* (z. d. w.).

Zundgat, o., naar het Hgd. *zündloch*: voor *zünden* = in brand steken, z. TONDEL, voor *loch* = gat, z. LOCH.

Zuren, ono. w. : z. 2. ZEUREN.

Zuring, **zurkel**, v., afleid. van *zuur*; vergel. *sauerach*, *sauerampfer* en Fr. *surelle*.

1. **Zus**, v. (zuster), wel niet verkort uit *zuster*, maar een vorm zonder het *-r*-suffix ; vergel. On. *systkin*.

2. **Zus**, bijw. (zoo), Mnl. *sus*, Os. id. + Ohd. id. : is ontstaan nevens *zoo*, onder invloed van *dus*.

Zuster, v., Mnl. *suster*, Os. *swestar* + Ohd. id. (Mhd. *swester*, Nhd. *schwester*), Ags. *sweoster* (Eng. *sister*), Ofri. *swester*, On. *systir* (Zw. *syster*, De. *söster*), Go. *swistar* + Skr. *swasr*. Lat. *soror* (d. i. **swesor*), Mkelt. *chwaer*, Osl. *sestra*, Lith. *sesŭ*. Voor de ingelaschte *t* tusschen *s* en *r* in 't Germ. en 't Slav., vergel. *stroom*. Verwant met *zwager* en 1. *zweer*.

Zuur, bijv., Mnl. *suur* + Ohd. *sûr* (Mhd. id., Nhd. *sauer*), Ags. *súr* (Eng. *sour*), On. *súrr* (Zw. *sur*, De. *suur*) + We. *sur*, Osl. *syrŭ*, Lith. *suras*. Uit het Germ. komt Fr. *sur*.

Zuurzak. m., naar Eng. *sour-sop*, met adj. *zuur*, van Malab. *jaka*.

Zuwe, v. : bijvorm van *sudde*.

Zwaad, v. : z. ZWAD.

Zwaaien, o. w. + Meng. *sweyen* (Eng. *to sway*), On. *sveigja* Zw. *svaja*, De. *svaie*) : niet verder na te gaan.

Zwaan, m., Mnl. *swane* + Ohd. *swan* (Mhd. id., Nhd. *schwan*), Ags. *swan* (Eng. *swan*), On. *svanr* (Zw. *svan*, De. *svane*) : van Idg. √SWAN = glanzen (z. ZON).

Zwaar, bijv., Mnl. *swaer*, Os. *swâr* + Ohd. *swâri* (Mhd. *swære*, Nhd. *schwer*), Ags. *swǽr*, On. *svárr*, Go. *swers* (= waard, geacht) + Lat. *serius* = zwaar, ernstig, Lith. *sweiju* = wegen.

1. **Zwaard**, o. (wapen), Mnl. *swert*, Os. *swerd* + Ohd. *swert* (Mhd. id., Nhd. *schwert*), Ags. *sweord* (Eng. *sword*), Ofri. *swerd*, On. *sverđ* (Zw. *svärd*, De. *sværd*); niet verder na te gaan.

2. **Zwaard**, o. : z. ZWOORD.

Zwaardzijde, v., Mnl. *swertside* : reeds in 't oudste Germ. bet. men door *zwaard* en *geer* een manspersoon, door *konkel* en *spil* een vrouwspersoon : z. KONKELLEEN.

Zwabberen, o. w., met bijvormen *zwabbelen*, *zwobbelen* + Hgd. *schwabbeln*, Eng. *to swabber*, Zw. *svabla*, De. *svabre* : frequent. van *zwabben* + Eng. *to swab*, *to swap* : intensief van **zwijpen* = draaiend bewegen (z. ZWEEP).

Zwachtel, m., Kil. *swadel* + Ags. *sweđel* (Eng. *swaddle*); daarnevens Mhd. en Mndd. *swede*, Eng. *swathe* en Ags. werkw. *swedian* (= wikkelen).

Zwad, v., Kil. *swade* = de zwaai van een zeis, snede gras, zeis + Hgd. *schwaden*, Eng. *swath*, Fri. *swede* : staat tot *zwaaien* als *made* tot *maaien*.

Zwadder, m. + Hgd. *schwaden*, Ags. *swađul* = rookdamp : Germ. √SWETH, verwant en synom. met √SEUTH = zieden (z d. w.).

1. **Zwadderen**, ono. w. (bemorsen) is denomin. van *zwadder*.

2. **Zwadderen**, ono. w. (ronddobberen) : bijvorm van *zwatelen*

Zwager, m. + Mhd. *swager* (Nhd.

schwager): het woord komt elders niet voor; toch moet het zeer oud zijn, blijkens de afwisseling der *g* met *h* (*zwager* en *zweer*, d. i. **zweher* : z. 1. ZWEER). *Zwager* beantw. aan Idg. **swĕhrós*, *zweer* aan Idg. **swĕkros*.

Zwak, bijv., Mnl. *swac* + Mhd. *swach* (Nhd. *schwach*): komt elders niet voor; staat tot *ziek* als *zwadder* tot *zieden*.

Zwalken, ono. w. (zwerven) : staat tot *walken* als *zwijken* tot *wijken*.

Zwalm, m. + Hgd. *schwalm* : een afleid. van *zwellen*.

Zwalp, m. (eiken plank) + Hgd. *schwalpe* : oorspr. onbek.

Zwalpei, o. : vergelijk *klutsei* en *scholpei* en de uitdr. *eieren die scholpen*; dus = ei dat van binnen dooreengeklutst is, van *zwalpen*.

Zwalpen, ono. w.: oorspr. onbek.

Zwaluw, v., Mnl. *swalewe* + Ohd. *swalawa* (Mhd. *swalwe*, Nhd. *schwalbe*), Ags. *swealwe* (Eng. *swallow*), On. *svala* (Zw. id., De. *svale*) : Ug. *swalgwo-* + Gr. ἀλκυών.

Zwam, v., Kil. *swamme*, geassim. uit *swambe* + Ohd. *swamb* en *swam* (Mhd. *swam*, Nhd. *schwamm*), Ags. *swam*, On. *svöpr*, Go. *swamms* + Gr. σομφός (d. i. *swomphos*) = zwammig : oorspr. onbek.; hier en daar in verband gebracht met *zwemmen*.

Zwamp, v. (kreek), van denz. stam als 't enk. imp. van *zwemmen*, met paragog. *p* als in dial. *hij kwamp*, *hij zwomp*. Vergel. voor de bet. Ags., On., Ndd. *sund* = het zwemmen, zwemplaats, zeeëngte (uit **swmd-*, van denz. stam als 't meerv. imp. van *zwemmen*).

Zwang, m. + Hgd. *schwang* : van denz. stam als 't oud enk. imp. van *zwingen*; — eigenlijk = zwingende beweging.

Zwanger, bijv. + Ohd. *swangar* (Mhd. *swanger*, Nhd. *schwanger*), Ags. *swongor* (= lui). eigenlijk wankelend; behoort bij *zwingen*.

Zwanken, ono. w., denomin. van **zwank*, Mnl. *swanc* + Hgd. *schwank* : afgel. van denz. stam als 't enk. imp. van **zwinken*, waarvan *zwenken* het factit. is.

Zwans, v., uit Hgd. *schwanz* (Mhd. *swanz*), verbaalabstr. van een intens. van *swingen*.

Zwart, bijv., Mnl. *swart*, Os. id. + Ohd. *swarz* (Mhd. id., Nhd. *schwarz*), Ags. *sweart* (Eng. *swart*), Ofri. *swart*, On. *svartr* (Zw. *svart*, De. *sort*), Go. *swarts* + Lat. *sordidus* = vuil : Idg. √SWERD.

Zwatelen, ono. w., met *t* uit *d* voor *l* frequent. van *zwaden*, een denomin. van **zwade* = zwaaiing, hetz. woord als *zwad* (z. d. w.).

Zwavel, v., Mnl. *swevel* + Ohd. *swebal* en *sweval* (Mhd. *swevel*, Nhd. *schwefel*), Ags. *swefl*, Zw. *svafvel*, Go. *swibls* : niet verder na te gaan. Het Lat. *sulphur*, waarmeê verwantschap mag vermoed worden, is zelf van vreemden, doch onbekenden oorsprong.

Zweeden, o. w. + Hgd. *schweitzen*, *schweiszen*, enz. : denomîn. van *zweet*.

Zweemen, ono. w. + Ohd. *sweimen*, Ags. *a swdmjan* : factit. van *zwijmen*, dus = naar iets overhellen. Vroeger had men als synon. *swinken*, *swinksel*.

Zweep, v., Mnl *swepe* + Ndd. *swipe*, Hgd. *schweif*, On. *sveipr* : verbaalabstr. van *zweepen* + Ohd. *sweifan* (Mhd. *sweifen*, Nhd. *schweifen*), Ags. *swâpan* (Eng. *to swoop*), On. *sveipa*, zelf afgel. van **zwijpen*, Os. *swîpan* + On. *svîpa* : Germ. √SWÎP, bijvorm van Germ. √SWÎF = zweven (z. d. w.).

1. **Zweer**, m. (schoonvader), Mnl. *sweer*, saamgetr. uit **sweher* + Ohd. *swehur* (Mhd. *sweher*, Nhd. *schwäher*), Ags. *sweor*, Go. *swaihra* + Skr. *çvaçuras*, Gr. ἑκυρός, Lat. *socer*, Corn. *hweger*, Osl. *swekrŭ*, Lith. *szeszuras* : Idg. **swĕk(u)ros*. Daarnevens Skr. *çvaçrû*, Arm. *skesur*, Gr. ἑκυρά, Lat. *socrus*, Ohd. *swigar* (Nhd. *schwiegermutter* — Mnl. *sweger*) : Idg. **swekrû* (voor de afwisseling van *h* en *g*, vergel. *zwager*). Verwant met *zuster*

2. **Zweer**, m. (neef) in *rechtzweer*, Mnl. *rechtswere*, Os. *swirî* = zusterskind, verwant met *zuster*, *zwager* en 1. *zweer*.

3. **Zweer**, v. (gezwel), Mnl. *swere*, verbaalabstr. van *zweren*, Mnl. *sweren* + Ohd. *sweran* (Mhd. *swern*, Nhd. *schwären*) + Skr. √*svar* = kwellen.

Zweet, o., Mnl. *sweet*. Os. *swêt* + Ohd. *sweiz* (Mhd. id., Ohd. *schweisz*), Ags. *swát* (Eng. *sweat*), Ofri. *swêt*, On. *sveiti* (Zw. *svett*, De. *sved*) : Germ. √SWIT + Skr. *svedas*, Gr. ἱδρώς (d. i. **swidrōs*), Lat. *sudor*, Lett. *swidrs* : Idg. √SWEID.

Zwei, v. (winkelhaak), uit *zwede*, bijvorm van *zwad*.

Zwelen, o. w. + Ndd., Oostfri. *swelen* = zengen, verdorren, gemaaid gras tot hooi drogen : hetz. w. als het werkw. besproken bij *zoel*.

Zwelgen, o. w., Mnl. *swelghen*, Os. *swelgan* + Ohd. id. (Mhd. *swelgen*, Nhd. *schwelgen*), Ags. *swelgan* (Eng. *to swallow*), On. *svelgja* (Zw. *svälja*, De. *svælge*) + Lith. *walgyti* = eten.

Zwelkenboom, m. (watervlierboom), Kil. *swelckenhout* + Hgd. *schwelkenbaum* : wel wegens de bloesems een afl. van *zwellen*.

Zwellen, ono. w., Mnl. *swellen*, Os. *swellan* + Ohd id. (Mhd. *swellen*, Nhd. *schwellen*), Ags. *swellan* (Eng. *to swell*), On. *svella* (Zw. *svälla*).

Zwelten, ono. w., Mnl. *swelten*, Os. *sweltan* + Ohd. *swelzan*, Ags. *sweltan*, On. *svelta*, Go. *swiltan* : oorspr. onbek.

Zwemmen, ono. w., Mnl. *swemmen*, Os. *swimman* + Ohd. id. (Mhd. *swimmen*, Nhd. *schwimmen*), Ags. *swimman* (Eng. *to swim*), On. *svimma* (Zw. *simma*, De. *svömme*).

Zwendelen, ono. w., frequent. van *zwenden*, een bijvorm van *zwinden*.

Zwengel m., verbaalabstr. van *zwengelen*, frequent. van *zwingen*.

Zwenken, o. w. + Hgd. *schwenken* : fact. van **zwinken* + Ags. *swinkan* (Eng. *to swink*) : staat tot *zwijken* (z. BEZWIJKEN) als *blinken* tot *blijken*, enz. Daarnevens een bijvorm *zwingen* (z. d. w.).

1. **Zweren**, ono. w. (etteren) : z. 3. ZWEER.

2. **Zweren**, o. w. (een eed doen), Mnl. *sweren*, Os. *swerjan* + Ohd. *sweren* (Mhd. *swern*, Nhd. *schwören*), Ags. *swerjan* (Eng. *to swear*), Ofri. *swera*, On. *sverja* (Zw. *svärja*, De. *sværge*), Go. *swaran*.

Zwerk, o., Mnl. *swerc*, Os. werkw. *swerkan* + Ohd. *swercan*, Ags. *sweorcan* = bewolkt worden, verduisteren.

Zwerm, m. + Ohd. *swaram* (Mhd. *swarm*), Nhd. *schwarm*), Ags. *swearm* (Eng. *swarm*), On. *svarmr* (Zw. *svärm*, De. *sværm*) + Skr. *svara* = stem, Lat. *susurrus* = gegons : Germ. en Idg. √SWER = ruischen, suizen (z. ZWIER).

Zwerven, ono. w., Mnl. *swerven*, Os. *swerban* + Ohd. *swerban*, Ags. *sweorfan* (Eng. *to swerve*), Ofri. *swerva*, On. *sverfa* (Zw. *svarfva*, De. *svarbe*), Go. *bi-swairban* + Ru. *sverbeti* = jeuken : Idg. √SWERBH = wrijven.

Zwetsen, ono. w., uit Hgd. *schwätzen*, intensief van **swaten*, Mhd. *swatern* = babbelen, geruisch maken : oorspr. onbek.

Zweven, ono. w., Mnl. *sweven* + Hgd. *schweben* : van een werkw. **zwijven* + Ags. *swifan*, On. *svifa*. Hierbij nog Eng. *swift* : Germ. √SWIF = zich draaiend bewegen, bijvorm van Germ. √SWIP (z. ZWEEP).

1. **Zwezerik**, m. (borstdeel), Kil. *sweser* + Ndd. id., Oostfr. *sweterke*, Hgd. *schweder* : zooveel als *tweelingen*, behoort bij **zuster*.

2. **Zwezerik**, v. (lischdodde) : overdrachtelijke toepassing van 1. *zwezerik*.

Zwichten, o. w., Mnl. *swichten* : intensief van *zwijken* (z. BEZWIJKEN). Hgd. *beschwichtigen* is niet verwant.

Zwiepen, o. w. + Hgd. *schwippen* : intensief van **zwijpen* : z. ZWEEP.

Zwieping, v., afgel. van *zwiepen*; vergel. Fr. *fouet*.

Zwier, m., verbaalabstr. van *zwieren* + Ndd. *swiren*, Hgd. *schwirren*, dial. Eng. *to swir*, Zw. *svirra*, De. *svirre* : van denz. wortel als *zwerm*, dus = 1. gonzen, 2. gonzend ronddraaien.

Zwijgen, ono. w., Mnl. *swighen*, Os. *swigôn* + Ohd. *swigên* (Mhd. id., Nhd. *schweigen*), Ags. *swigjan*, Ofri. *swigja* + Gr. σιγή (d. i. **swigē*) = het stilzwijgen.

Zwijm, v. + Ags. *swima*, On. *swimi* : een afleid. van Germ. √SWI (z. BEZWIJMEN). *Zwij-* staat tot *zwinden* als *sta-* tot *stand*.

Zwijn, o., Mnl. *swijn*, Os. *swin* + Ohd. id. (Mhd. id., Nhd. *schwein*), Ags. *swin* (Eng. *swine*), Ofri. *swin*, On. *svin* (Zw. id., De. *sviin*), Go. *swein* +

Lat. *suinus*, Osl. *swinŭ* : eigenlijk een zelfst. gebr. adj. van Idg. **su-* = zwijn (z. ZEUG). Hieruit Fr. *marsouin* (d. i. meerzwijn).

Zwijnen, ono. w. : z. ZWINDEN.

Zwik, m. (houten pin), gelijk De. *svik*, uit Hgd. *zwick* (Mhd. *zwic*), een bijvorm van Hgd. *zweck* (Mhd. *zwec*). Van hier het denomin. *zwikken* + Hgd. *zwicken*, Ndd. *twikken*. Eng. *to twitch* : niet verder op te sporen.

Zwikken, o. w. (verstuiken), staat tot *zwijken* als *bukken* tot *buigen*.

Zwilk, o., uit Hgd. *zwilch*, gev. van *zwei* = twee (z. d. w.) naar 't Lat. *bilicem* (*-a*) = tweedradig (z. TWEE en DRILLING).

Zwin, o. (kreek), Mnl. *swin* : oorspr. onbek.

Zwinden, ono. w. + Ohd. *swintan* (Mhd. *swinden*, Nhd. *schwinden*), Ags. *swind* : Germ. √SWIND met bijvorm √SWI, als in dial. Ndl. *zwijnen*, Mnl. *swinen* + Ohd. *swînan*, On. *svina* en Nndl. *zwijm* (z. d. w.).

Zwingen, o. w., Mnl. *swinghen*, Os. *swingan* + Ohd. id. (Mhd. *swingen*, Nhd. *schwingen*). Ags. *swingan* (Eng. *to swing*), Zw. *svinga* : staat tot **zwinken* (z. ZWENKEN) als *klingen* tot *klinken*.

Zwirrelen, ono. w., frequent. van *zwieren*.

Zwitselbloem, v., naar Hgd. *zwitschen-*, *zwebstblume*, d. i. pruimenbloem, wegens den vorm der vrucht (z. voorts KWETS).

Zwoegen, ono. w., Os. *swôgan* + Ags. *swogan*, (Eng. *to swoon*), Go. *swôgjan* = zuchten + Lith. *svageti* = ruischen

Zwoel, bijv. : z. ZOEL.

Zwolp, v. (grondbalk) : een afl. van √SWEL vermeld bij *zulle*; vergel. Hgd. *grundschwelle*.

Zwoord, o., Mnl. *swerde* (*groenswerde* = grasplein) + Mhd. *swarte* (Nhd *schwarte*), Ags. *sweard* (Eng. *sward*), Ofri. *swarde*. On. *svǫrðr* (De. *sværd*) : oorspr. onbek. In 't Eng. en De. = kleed van gras (zwoord der aarde).

ETYMOLOGISCHE INVENTARIS

DER

Nederlandsche Taal

EIGEN GOED

INDO-GERMAANSCH

I. √*aĝ*, G. √*ak* : **akker, 2. aker.**
I. √*agh*, G. √*ag* : **ijse(lijk).**
I. √*ais*, G. √*aiz* : 2. oer.
I. & G. *aiw-* : eeuw, eeuwig, 1. *en* 2. echt, ee(ga), e(doch), e(lk), e(rgens); ie- *in* ieder, iegelijk, (n)iemand, (n)iet, (n)iets, nieuwers, (n)ooit; i-*in* (n)immer.
I. √*ak̃*, G. √*ah* : 2. aar, 1. *en* 2. egge, eggerig, eggig.
I. √*aks*, G. √*ahs* : as, oksel.
I. √*akt*, G. √*aht*: ochtend, uchtend, nuchtend.
I. & G. √*al* ; 4. aal, 2. els, elsen, elsem.
I. & G. √*an*, I. √*en*, G. √*in* : aan, on(twee); in, (b)innen, (b)il(lander), (daar)en(boven), (daar)en(tegen); 1. onder; n(aarstig), n(echtig), n(effens), n(evens), n(oest).
I. √*anĝ*, G. √*ank* : 1. enkel, enklauw, Engelsche ziekte.
I. √*anĝh*, G. √*ang* : angst, eng, (b)ang, aam(borstig).
I. √*ant*, G. √*and* : ant(woord), ont-, einde, endel(darm).
I. *anter-*, G. *anþar* : ander, (elk)aar, (malk)aar.
I. √*ap*, G. √*ab* : af, aafsch, (keer)-aafsch, ave(rechts), haver(esch) (van) haver (tot gort); ebbe; achter, echter, (b)achten; 2. bak, bochel, pochel; (achter)baks; bak(boord), bak(liggen), bak(zeilhalen), bak(stag); bak(beest).
I. *atm-*, G. *aþm-* : adem, asem.
I. & G. √*aus* : oost.
I. √*azd*, G. *ast* : asch.
I. √*bha*, G. √*ba* : ban, 1. bon.
I. *bhad*, G. √*bat*: 2. bat, bet, baat, beter, best, bestje, betweter; 1. *en* 3. boeten, boete, (ketel)boeter.

I. *bhāgh*, G. √*bōg* : boeg, boeg-(spriet), boezem.
I. √*bhan*, G. √*ban* : boenen.
I. *bhans-*, G. *bans-* : boes.
I. √*bhei*, G. √*bī* : beven, bibberen, 1. bij.
I. √*bheid*, G. √*bīt* : bijt, bijten, bijl, bietebauw; 1. *en* 2. beeten, beitel; 2. beet, beetje, bit, (ge)bit, bits, bitter.
I. √*bheidh*. G. √*bīd* : beiden; bidden, (ge)bed, bede, bedelen, bede(vaart).
I. √*bheil*, G. √*bhīl* : billen.
I. √*bhelgh*, G. √*belg*: belgen; balg, balgen, (blaas)balg; 2. *en* 3. bolk, bolster, bulsterig, (hol)bollig, (ou)bollig.
I. √*bhendh*, G. √*bind*: binden, binde; band, bandel, bendel(garen); bond, bundel, bunsel, 2. bussel.
I. √*bher*[1], G. √*ber* : baren, (aan)beren, berrie, burrie; 3. *en* 6 baar, (ge)baar, (ge)baarde, (ge)baren, (een)-parig, (mis)baar, (mom)ber, (ooie)vaar, (oor)baar, (or)beren; (em)mer, (tob)be; beuren, (ge)beuren, (ver)beuren, beurt, (ge)boren, (ge)boorte, 2. boord, brengen.
I. √*bher*[2], G. √*ber* : boor.
I. √*bher*[3], G. √*ber* : bruin, 1. beer, bever.
I. √*bherĝ*, G. *berk*: berk, 2. bark, 4. berg.
I. √*bherĝh*, G. *berg*: 1. *en* 3. berg, burg, burcht, burger, burge(meester), burg(graaf), (voorge)borgte.
I. √*bherm*, G. *berm* : berm, 2. barm.
I. √*bhers*, G. √*bers* : baars, barsch, borstel.
I. √*bheu*, G. √*beu* : 2. ben; 1. *en* 2. bouwen, boom, boomen; buur, buurt, (ge)buur, (na)buur, 1. boer, (om)boeren, boedel, 1. boel, 3 boei.

I. √*bheudh*, G. √*beud* : bieden; bode, bood(schap), (over)bodig, (ge)-bod, beul.

I. √*bheugh*, G. √*beug* : boogen; buigen, boog, (elle)boog, beug, beugel, 1. *en* 2. bocht, bukken, buik, 3. beuk, beukje, 1. buil, (uit)puilen.

I. √*bheuḡh*, G. √*beug* : 3. bocht.

I. √*bhleg*, G. √*blek*, ook met jod- of nasaalinfix : blakken, blekken; blijken, bleek, bliek, 1. blei, blik, blikken, blikkeren, bliksem; blinken, 1. blank.

I. √*bho*, G. √*ba* : beide.

I. *bhrāter*, G. *brōþer* : broeder; 2. boel, boelkens(kruid), 2. pol, pollen; boef, bavo, bamis.

I. √*bhrem*, G. √*brem* : brems; 1. braam; brommen.

I. √*bhreu*, G. √*breu*: brug, (wenk)-brauw, (wim)per.

I. *bhudhn-*, *bhudn-*, G. *budn-*, *butn-* : bodem, bodemerij.

I. *bhuk-*, *bhug-*, G. *buk-* : 1. *en* 2. bok.

I. *-d-*, G. *-t-* : toe, te, tot, t(oogen).

I. √*dak*, G. √*taγ* : (oog)talen.

I. √*dank*, G. *taŋg* : tang, tenger, 2. tingel.

I. *dedr-*, G. *tetr-* : teter.

I. √*dei*, G. √*tī* : tijd, tij, (ge)tijde, tijn(weg), tij(loos), (be)tijden, tijding, telen.

I. √*dek̃*, G. √*teh*, ook met jod-infix: tien, hond(erd), -tig, t(ach)tig, (duiz)end, 2. (e)lf, (twaa)lf.

I. √*delgh*, G. *telg* : telg.

I. √*dem*, G. √*tem* : timmer; tam, temmen; (be)tamen, tame(lijk).

I. √*der*, G. √*ter* : teren, toorn, tarten.

I. √*derbh*, G. √*terƀ* : 1. turf.

I. *dergh*, G. √*terg*: tergen, traag, 2. tornen.

I. *derk*, G. √*treh* : trachten.

I. *derw-*, G. *terw* : tarwe.

I. √*dhagh* G. √*dag* : dag, daags, da(ding), (ver)de(digen), dagen, dageraad, dag(mat) dei(mat), dag(vaarden), dag(want), (hui)dig.

I. √*dhal*, G. √*dal* : dal, dalen, 1. del, delling; doel, doel(matig).

I. √*dhaw*, G. √*daw* : dauw.

I. √*dhe*, G. √*de* : deed, daad, dade(lijk), danig, (hoe-, zoo)danig, (onder)-daan, (ge)daan, (ge)daante; 1. dam; doen, (ge)doe; 5. dom, doemen; 1. *en* 2. (oor)d.

I. √*dheiḡh*, G. √*dīg* : 1. deeg, 1. degel, diggel, dijk, duk(dalf).

I. √*dhers*, G. √*ders* : dorren, dorst (= ik durfde).

I. √*dheu*[1], G. √*deu* : dons, donzen, 1. duist.

I. √*dheu*[2], G. √*deu* : opdoemen.

I. √*dhragh*, G. √*drag*: dragen, dreg, dralen.

I. √*dhren*, G. √*dren* : darre, tor, tor(bok), dreunen.

I. √*dhreugh*, G. √*dreug* : 1. *en* 2. driegen, (be)driegen; droom, (be)drog, drog(beeld), (ge)drocht, trochelen, troggelen, troonen.

I. *dhughəter*, G. *dohtar* : dochter.

I. √*dhun*, G. √*dun* : deunen, 1. deun.

I. *dhur-*, G. *dur-* : deur, dor(pel), drem(pel).

I. √*dhwel*, G. √*dwel* : dwalen, (be)-dwelmen; 1. dol, dul, dolen, dollen, dolik, dol(appel), dol(bes), dol(kruid).

I. *dhwer-*, G. *dwer-* : dwerg.

I. √*dre*, G. √*tre* : treden, trappen, trampen, trippelen.

I. √*dreu*[1], G. √*treu* : (hees)ter, (hessel)ter, (appel)teer, 3. teer, trog.

I. √*dreu*[2], G. √*treu* : . *en* 2. trouw, trouwen, troost, troetelen.

I. √*due*, G. √*twe* : twee, to(bbe), tusschen, twaa(lf), tweern, tw(enter), twijfel, twijg, twijn, twil, twin(tig), 1. *en* 2. twist.

I. √*ed*, G. √*et*: eten, (oor)t, (on)eet, (af)etten, (gras)etting, et(weide), etsen, 1. aas; vreten, vret, fretten, vraat; tand, tinne.

I. *ed*, *edh*, G. *eđ* : 2. et, et(telijk), et(wie), et(waar), et(wat), iet(wat).

I. √*egh*, G. √*egw*: 2. aal, egel, echel.

I. *ego*, G. *ik* : ik.

I. √*eik̃*, G. √*īg* : eigen, (vr)acht.

I. √*eis*, G. √*īs* : 2. eer.

I. & G. √*eish* : eischen.

I. *elbh-*, G. *elƀ-* : 1. *en* 3. elf, alf, alf(pape), elf(rank).

I. & G. √*eln* : 2. el, elleboog.

I. √*endh*, G. √*end* : 1. en.

I. & G. √*es* : is, 1. zijn.

I. *-gə*, *go*, G. *-k* : (i)k, (oo)k.

I. √*gei*, G. √*kī*, *kwī* : keen, kenen, kiem, keest; 1. kwik, kwik(zilver),

(ver)kwikken, kweeken, kwijnen, (ver)-dwijnen.

I. √*gel*, G. √*kel* : 1. *en* 2. keel.

I. √*gel*, G. √*kwel* : kwel.

I. √*gem*, G. √*kwem* : (be)kwaam; komen, komst.

I. √*ĝen*1, G. √*ken* : kin, knok, knokkel, knook, knekel, kneukel, knie, knielen, (even)knie (?).

I. √*ĝen*2, *gen*, G. √*ken*, *kwen* : kind, (harle)kijn; kunne, koning; knaap, knecht, (even)knie (?); kween.

I. √*ĝen*3, G. √*ken* : kan, kennen; koen; kond, kondigen, kunnen, kunde, kunst.

I. √*ĝen-bh*, G. √*ken-b* : kam, kemmen, kennewe, 1. knevel, knevelen.

I. √*ĝer*, G. √*ker* : korren, kerren, kirren, koeren, korhaan, korzel, kier, kolk.

I. √*ĝer*, *ger*, G. √*ker*, *kwer* : kern, karn, karrelen, koorn, 1. koren, 1. kornel, korrel. kweern.

I. √*geu*, G. √*keu* : kudde.

I. √*geus*, G. √*keus* : kiezen, kiesch; (be)koren, keur, keuren, keur(mede), keus, 2. kosten, 2. kust.

I. √*ghabh*, *ghab*, G. √*gab*, *gap* : gabbe, gabberen, gebbe, gijbelen, (ginne)gabben, gaffel, gapen, apegapen, 1. gijpen, jnap; geeuwen, guwen.

I. √*ghan*, G. √*gan* : gans, gander, 1. gent, 1. *en* 2. ganzerik.

I. √*ĝhar*, G. √*gar* : garen.

I. √*ĝhe*, *ĝhengh*, G. √*ge*, *ging* : gaan, (vol)gen, gang.

I. √*ĝhed*, G. √*get* : gat.

I. √*ĝheil*, G. √*gīl* : geil.

I. √*ĝheizd*, G. √*gīst* : geest, geest(drift).

I. √*ĝhel*, G. √*gel* : 1. gal, galle, gallen, 1. gellig; geel, goud, 1. *en* 2. gulden, gloeien, gloed.

I. √*gher*, G. √*ger* : gaarne, 1. geer, 2. geeren, (be)geeren, 1. gier, 3. gieren, gierig, graag.

I. √*ĝhers*, G. √*gers* : gerst.

I. √*ĝher-t*, G. √*ger-đ* : 1. gaard(e), gaarden, gorden.

I. √*ĝhes*, G. √*ges* : gisteren.

I. √*gheu*, G. √*geu* : god.

I. √*ghle*, *ghlei*, G. √*gle*, *glī* : glad, glee, glandig, glunder, glariën, glas, gloren, gluren, glinsteren, glimmen, glijden, glissen; glippen, glip, gleep, glibberen; gluipen, gloop, glop, gleuf, luip (?).

I. √*ghre*, G. √*gre* : grind, griend.

I. √*ghrebh*, *ghreb*, G. √*greb*, *grep*, ook met jod-infix : grabbelen, gribbelen, grobbelen, 1. grielen, garf, gerf; grap, grijpen, grissen, greep.

I. √*ghrem*, G. √*grem* : grond, grondel, gronding, gront, gruntje.

I. √*gleu*, *geul*, G. √*kleu*, *kewel* : kluwen, 1. *en* 2. kloen, kluun, kloon, kolf, kogel.

I. *golbh-*, G. *kalb-* : kalf.

I. *ghorm-*, G. *warm-* : warm, warmoes.

I. √*gō(u)*, G. *kō* : koe.

I. √*gwer*, G. √*kwer* : koorts.

I. & G. √*jer* : jaar.

I. & G. √*jes* : gist, goor, geur, 2. gier.

I. *iu-*, G. *ju-* : jij, je, jou, 1. gij, 1. ge, u, uw, uwer, uwent.

I. √*jug*, G. √*juk* : juk, jok.

I. √*juwen*, G. √*jun* : jong, jongeling, jongen, jonger, jonker, juffer, jeugd, jeu.

I. √*k̃ak*, G. √*hag* : (be)hagen, (mis)-hagen.

I. √*kak*, G. √*hah* : 2. hak, 2. haas, hiel.

I. √*k̃al*, G. √*hal* : 2. hal.

I. √*kal*, G √*hal*, met jod-infix *hail* : 1. heel, (ge)heel, heelen, heel(been), heil, heilig, heiland.

I. √*kalp*, G. √*half* : half, halve, (be-, der-, wes)halve, helft.

I. √*kam*, G. √*ham* : hamer.

I. √*kan*, G. √*han* : haan, hen, hoen, hanig.

I. *kanab-*, G. *hanap-* : hennep.

I. √*kang*, G. √*hāh*, *hang* : hangen, (ge)hengen, heng, 1. hengel, hengsel, 1. haal, heugel.

I. √*kap*, G. √*hab*, ook met *w*-infix : hoofd.

I. √*kap*, *kab*, G. √*hap* : hoep, hoepel.

I. √*kaph-*, G. √*haf* : 1. hoef.

I. *kar-*, G. *har-* : 2. heer, heir, heer(schaar, -straat, -weg), her(berg, -tog), haring, (ver)heer(gewaden).

I. √*kar*, G. √*hra* : roem, roep, (be)-rucht, (ge)rucht, rucht(baar), -ruchtig.

I. √*kas*, G. √*has* : haas.

I. √*kei*, G. √*hī* : 3. hei, hei(damp,

-rook), -heid; (ver)haren; 1. heer, heerschen, heer(lijk); heet, hette, hitte.

I. √*kei*, *qei*, G. √*hī*, *hwī* : heem, heim, (ge)heim, heimelijk, heimpje, 2. hemel, ophemelen : 2. *en* 3. wijl, wijlen, wel(eer).

I. √*keit*, G. √*heiđ* : heide, 2. hei, heiden (? is eerder Gr.).

I. √*keiw*, G. √*hīw* : hij(lijk), huwe(lijk), huwen, 2. huif.

I. √*kelp*, *kelb*, G. √*help* : helpen, hulp.

I. √*kem*, G. √*hem* : 1. hemel, 1. *en* 4. haam, 4. ham, (lich)aam, hemd.

I. √*ker*[1], G. √*her* : hard, (vol)harden.

I. √*ker*[2], G. √*her* : hert, harts(vanger), hersenen; hoorn, horn, hoorntje; hoornaar, hoorndol, horzel.

I. √*kerd*, G. √*hert* : hart, harten.

I. √*kerdh*, G. √*herd* : 2. herder.

I. √*keu*, G. √*heu* : huid, hut, 1. hol, 1. *en* 2. hoos, (laar)s.

I. √*keuk*, G. √*heug* : heug, (ge)heugen, (ver)heugen.

I. √*klei*, G. √*hlī* : lenen, leunen, laning, ladder *of* leer.

I. √*kleu*, G. √*hleu* : 1. *en* 2. luid, luiden, 1. luier, luid(ruchtig), 3. luisteren, (ge)luid, (on)lusten.

I. √*kma*, G. √*hma* : moeien, moeite, moeielijk, moede.

I. √*kouk*, G. √*gaug* : guig, guigen, guichel(heil), 1. *en* 2. gek, gek(scheren).

I. √*krath*, G. √*hrad* : redden, redderen.

I. √*kre*, G. √*hre* : roek, raaf.

I. √*krei*, *klei*, G. √*hrī*, *klī* : rein, reuter, klein, kleinzen, klens, klein(ood).

I. √*krep*, G. √*hrif* : 1. rif.

I. √*krew*, G. √*hrew* : rauw, 1. rouw, 1. *en* 3. reeuw, ree(roof), ruidig, 3. ruit.

I. √*krt*, G. √*hurđ* : 2. horde, horretje.

I. √*kruk*, G. √*hruȝ* : rug, reggen, (te)rug, 2. rook.

I. √*kup*, G. √*hub* : hobbelen, huppen, huppelen, hippen, 3. hop.

I. √*kwed*, G. √*hwed* : wetten.

I. √*kweid*, G. √*hwīt* : 1. *en* 2. wit, witte Donderdag, wijting, weit.

I. √*kwen*, G. √*hwen* : hond, (haze)wind.

I. & G. √*las* : lust.

I. √*legh*, *regh*, G. √*leg*, *reg*, ook met nasaalinfix : 2. *en* 3. licht, (wel)licht, 2. lichten, licht(vaardig), lichte(kooi), long, 1. loos, gering.

I. √*leigh*, G. √*lig* : likken, 2. lekken, lekker, likke(pot), 2. lokken.

I. √*leip*, G. √*lib* : lijf, (b)lijven, lijf(tocht); leven, levaard, (be)leefd.

I. √*leiq*, G. √*līhw* : leenen, (ver)leien.

I. & G. √*leu* : loon.

I. √*leubh*, G. √*leub* : lief, liefde; (ge)looven, (oor)lof, verlof; 2. *en* 3. lof, 2. loof, loven, lof(tuiting), (be)loven, (ver)loven, (ge)lofte.

I. √*leudh*, G. √*leuđ* : lieden, 1. lui.

I. √*leug*, G. √*leuk* : *luiken, (ontp)luiken.

I. √*lenk*, G. √*lenh* : 1. licht, 1. lichten, 1. *en* 2. licht(mis), laai, lichterlaai, 3. loog, 1. los, luchter.

I. & G. √*leus* : (ver)liezen, 2., 3., 4. *en* 5. loos, loozen, 2. los, lossen, (ver)lossen, loos, 4. leur.

I. √*lengh*, G. √*ling* : 1., 2. *en* 3. lang, langen, langs, 1. lang(zaam), 1. en 2. leng, lengte, (be-, er-, ge)lang, (hand)langer.

I. *liqr-*, *liqr-*, G. *libr-* : lever.

I. √*magh*, G. √*maȝ* : mag, mis(schien), macht, (ge)macht, mogen, meug, meugebet, mooi, 2. maag, maagd, maatjes(haring), meid, meisje, meisken.

I. √*mak*, G. √*maȝ* : 1. maag.

I. √*marg*, G. √*mark* : 2. mark, mark(graaf), meerk(ol).

I. *māter*, G. *mōđar* : moeder, moei, 3. moer, moer(zee).

I. *mazgh*, G. √*mazg* : merg, mergelen, murg(pijp), murw(pijp).

I. & G. √*me*[1] : mij, 1. *en* 2. mijn, mijnent.

I. & G. √*me*[2] : meten, (ge)met, (alte)mets, vermetel; 1. maat, matig, (aan)matigen, 1., 2. *en* 3. maal, 3. malen, maan, maand.

I. √*medh*, G. √*međ* : mid(dag), middel, midden, middernacht, mits, mits(gaders), 2. mulder.

I. *medh-*, G. *međ-* : 2 mede.

I. √*meigh*, *meigh*, G. √*mīȝ* : mijgen, miggelen, 1. mest, 1. *en* 2. mist, 2. miezelen.

I. √*meit*, G. √*mīþ* : misselijk.

I. & G. *mel-* : meel(dauw).

I. √*meld*, G. √(*s*)*melt* : mout, 2. *en* 3. milt, smelten, smout, smoeter.

I. √*melg*, G. √*melk* : melk, melken, melk(wied), melle(wijt).
I. & G √*men* : man, men, (n-ie)mand, ma(lkaar), mensch, 2. *en* 3. min, (meer)-min, 3. manen, meenen.
I. & G. √*mer*¹ : murw.
I. & G. √*mer*² : 3. mare, 2. marsch, 1. meer, meer(min), meersch, meer(val), 2. moer, moord.
I. √*met*, G. √*med* : met, 3. mede, mee(warig).
I. & G. √*meur* : 1. *en* 2. mier, mieren, 2. mierig.
I. *mizdh*-, G. *mizd*- : miede, (keur)-mede, mee(penning).
I. & G. *mon*- : 1. *en* 2. manen.
I. *monok*-, G. *manag*- : menig.
I. & G. √*mūs*- : 1. *en* 2. muis, muizen, muizing, 2. meuzelen.
I. √*nak*, G. √*nag* : (ge)noeg, (ge)noegen, (ge)neugte, noegen.
I. √*nas*-, G. (*s*)*nas* : neus, neus(wijze), nes, snoes, snoes(haan).
I. *ndher*, G. *under* : 2. onder.
I. & G. √*ne* : 2. en, (t)en(zij), (t)en-(ware), on-, n- *in* neen, nergens, niemand, niet, nieuwers, nimmer, noch, nooit.
I. *nebhl*-, G. *nebul*- : nevel.
I. √*negh*, G. *neg* : nestel, (ver)nestelen.
I. *neghr*-, G. *newr*- : nier.
I. √*neid*, *neit*, G. √*nīþ* : nijd, nijd-(nagel).
I. & G. √*nem* : nemen, namelijk, (aange)naam, (erfge)naam.
I. √*nep*, G. √*nef* : neef, nicht.
I. & G. √*nes* : (ge)nezen, (ge)neren, 1. nering.
I. & G. √*neu* : nieuw, nieuws, nu, no(g), no(chtans).
I. *neun*, G. *newun* : negen, negen(tig).
I. & G. √*ni* : ne(st), neder, (be)neden, (ver)nielen.
I. √*nog*, G. √*nak* : naakt.
I. *nokt*-, G. *naht*- : nacht, nuchter.
I. √*nom*, G. √*nam* : naam, namen, (ge)nant, noemen.
I. *ns*, G. *uns* : 2. *en* 3. ons, onzent.
I. *nt*-, G. *and*- : eend, (sm)ient.
I. *okt*-, G. *aht*- : 1. acht, achtel, (t)ach(tig).
I. √*on-bh*, G. √*nab* : naaf, aaf, navegaar, navel.
I. √*on-gh*, G √*nag* : 1., 2. *en* 3. nagel.
I. √*op*, G. √*ab* : oefenen.
I. √*oq*, G. √*aw* : oog, (t)oogen, 2. toog, toonen, tooneel.
I. *owi*-, G. *awi*- : ooi.
I. √*pag*, *pak*, G. √*fak*, *fah*, *fag*, alle ook met nasaalinfix : 2. vaak, vak, vangen, vegen, feil, oorveeg; 1. vaag, vagen, voegen, (be)voegd, (ge)voeg, (ge)voeg(zaam), voege; bank, bankaard.
I. √*pak*, G. *bah* : bast, boest.
I. √*pal*¹, G. √*fal* : voelen, vol(gen).
I. √*pal*², G. √*fal* : valuw, vaal.
I. √*pan*, G. √*fan* : veen, fennebloem.
I. √*pat*, G. *faþ* : 1. *en* 2. vader, baas, bazin; voeden, 2. voer, voedsteren.
I. √*pau*, G. √*bau-t* : buischen, (bij)-voet (?).
I. √*ped*, G. √*fet* : vet(lok), veter, (nie)mend(al); voet, (bij)voet (?).
I. √*pei*, G. √*fī* : 1. *en* 2. vet, vettik.
I. √*peig*, *pij*, G. *fīh*, *fī* : veete, vijand.
I. √*peis*, G. √*fīs* : vijzel.
I. √*pek*, G. √*feh* : vee.
I. √*pel*, G. *fel* : veel, (ver)velen, wel-(licht), vol, vullen, volk.
I. √*pelt*, G. √*felt* : vouwen, voudig.
I. *penqe*, G. *fimf* : vijf, vijf(tig), vinger, vingerling, vuist, vechten.
I. √*pen-t*, G. *ben-þ* : baan, baander, bint, 2. beun, beunhaas, 1. pad.
I. √*per*¹, G. √*fer* : 1. varen.
I. √*per*², G. √*fer* : var, vaar(koe), vaars.
I. √*per*³, G. √*fer* : 1. *en* 2. ver, vr(eten), vr(acht), wr(evel), (om)ver.
I. √*per*⁴, G. √*fer* : 2. voor, voort, voorts, vorderen, 2. voren, 1. vorst, vroon, vrouw, vroom, vreemd, vroeg.
I. √*per*⁵, G. √*fer* : (oe)ver.
I. √*perk*, G. *ferg* : vergen, vragen, vorschen.
I. *persn*-, G. *fersn*- : verzenen.
I. √*pet*, G. √*feþ*, ook met nasaalinfix : veder, 1. veer, viewouter, vijfwouter, vinden, vanden, vond, vonnis.
I. √*peu*¹, G. √*feu* : vuur, 2. vier.
I. √*peu*², G. √*feu* : vuil, vullis, vuig, (honds)vot, (mats)vot, fotse.
I. *peus*-, G. *beus*- : biest.
I. √*pezd*, *perd*, G. √*fest*, *fert* : vijst, veest, vies, 2. vezelen, feziken, fazelen, viezevazen, kissevissen; (nonne)fortje.
I. √*plat*, *plad*, G. √*flaþ*, *flat* : vlade, vla, vlet, 1. vleet.

I. √*plek*, G. √*fleh* : vlechten, vlas, vlijen.
I. √*pleu*, G. √*fleu* : vlieten, 1. vleet (*eerder bij* vlet : z. √*plat*), 2. vleet, 1. *en* 3. vloot, vloten, vlot, vlotten, vlouw, flouw, vlinder, flodderen; vloed, vloeien.
I. √*pō*, G. √*fō* : 1. voeren, 1. voer.
I. √*pol*, G. *fal* met jod-infix : 2. veil.
I. √*por*, G. √*far* : 2. varen, vaart, vaardig, (hoo-, licht-, recht)vaardig, (ge)vaarte, (aan)vaarden, (ver)vaardigen, 2. veer, 2. voeren, voert.
I. √*prei*, G. √*frī* : vrij, vrijen, vrijage, Vrijdag, (be)vrijden, vriend, vrede, (te)vreden.
I. *preidh-*, G. *brīđ-* : breed, (weeg)bree, (s)preiden, (s)prei.
I. *prest-*, G. *brest-* : 1. borst.
I. √*preus*, G. √*freus* : vriezen, 3. vorst.
I. *-q*, G. *-h* : (no)ch, (no)g, (do)ch, (to)ch.
I. √*qas*, G. √*has*, met *w-* of *j*-infix : hoest, heesch.
I. √*qe*, G. √*hwe* : wie, wat, wes(halve), hoe, we(lk), (ie)der, waar, wer(waarts), (ie)wers, (n)ergens, wann(eer), 4. want.
I. *qeql-*, G. *hweul-* : wiel.
I. *qetwer*, G. *fedwer* : vier, vier(schaar), veer(tien), veer(tig), veer(tel), ver(rel); 1. ruit.
I. *qirm-*, G. *wurm-* : worm, wurm, wurmen, urmen.
I. & G. √*re* : 3. roer, 1. roeien.
I. √*rēdh*, G. √*rēđ* : raden, raad, (huis)raad, (voor)raad.
I. √*reg*, G. √*rek* : recht, rechter, (be)richt, 1., 2. *en* 3. (ge)recht, richten, (ver)richten, 1. rek, rekken, raken, 3. raak, 1. rak, rakker, reiken.
I. & G. *re-nu* : rinnen, runnen, rennen, ren, 1. run.
I. √*ret*, G. √*reþ* : 1. rad.
I. & G. √*reu* : ruim, (opge)ruimd.
I. √*reudh*, G. √*reuđ* : rood, rotte, roet(voorn), riet(voorn); 1. roest.
I. √*reup*, G. √*reuƀ* : roof, rooven, (ge)rief, ont(rieven, ropen, 2. reeuw.
I. *r̥m-*, G. *arm* : 1. arm.
I. √*sab*, G. *sap* : sap.
I. √*sed*, G. √*set* : zitten, zetel, zet; (be)zadigd, zetten, (ont)zetten, (han)ze, (verhan)zen, (hen)s(beker); 2. zoet; zate, (have)zaat, (voor-, na-, in-, land)zaat; (ne)st, (ne)steling, (ne)stig.
I. √*seĝh*, G. √*seɣ* : zege.
I. √*sei*, G. √*sī* : zeel, zim, 2. sim.
I. √*seig*, G. √*sīhw* : zijgen, zichten, 1. zeef, ziften, 2. zeeg, zeegt, zijl, zeever, zeiken, zeik(mier), zakken, zinken.
I. *seks*, G. *sehs* : zes, zes(tig).
I. & G. √*sel* : zalig.
I. √*selp*, G. √*selƀ* : zalf.
I. & G. √*sem* : samen, -zaam, zamelen, soms, sommige.
I. & G. √*sen*[1] : zene(groen), zond(vloed).
I. & G. √*sen*[2] : zeen, zenuw.
I. *sep̥m*, G. *seƀun* : zeven, zeven(tig).
I. √*seq*, G. √*seh*, *seɣ* : zien, 2. zicht, (ge)zicht, 1. sjouwen, zuinig, (ont)zag, (in)zage.
I. & G. √*seu*[1] : zoom.
I. & G. √*seu*[2] : zoon, zeuntje, 1. snaar.
I. √*seus*, G. √*seuz* : zoor.
I. & G. *sew*, *swe*, *se*, *sei* : zij, 2. zijn, zijnent, zoo, 2. zus, zoo(danig), zoo(dra), zu(lk), (al)s; zuster, 1. zus, zwager, 1. *en* 2. zweer, zwezerik.
I. √*skei*, G. √*skī* : schijnen, schim, 1. *en* 2. schimmel, schindelen, scheem, schemer, 2. schier, schierling, schier(roek).
I. √*skheng*, G. √*skink*, *hink* : schenk, schonk, schenken, schenkel, 1. *en* 2. schinkel, hinken.
I. & G. √*sker* : 1. scheren, (gek)scheren, schering, scheer, scheeren, scheren(vloot), scharre, scharrelen, schartelen, 1., 2. *en* 3. schaar, scharen, schaard, schartel, schaar(stokken), (be)scheren, (be)scharen, 1. schoor, schoor(aas), schor, 1. *en* 2. schorre, scheuren.
I. & G. √*skerm* : scherm, schermen.
I. & G. √*skeu* : schuilen, schuur, schuim.
I. √*skeud*, G. √*skeut* : schieten, (ver)schieten, (ver)schiet, 1., 2. *en* 3. schoot, 1., 2. *en* 3. schot, 2. schotel, schut, schut(geel), schet, scheut, schutter, schutten.
I. √*skeup*, G. √*skeuf* : 2. schoft.
I. √*skhev*, G. √*skep* : schaap.
I. √*skot*, G. √*skađ* : schaduw.
I. √*slag*, G. √*slak* : slak, slaken, slabbakken.
I. & G. √*sm-* : zomer.
I. √*smerd*, G. √*smert* : smart, smert, 1. *en* 2. smarten.
I. √*sneigh*, G. √*snīw* : sneeuw.
I. *snter-*, G. *sunder-* : zonder, (bij)zon-

der, (in)zonder(heid), zonderbaar, (uit)-zonderen.

I. & G. *spē* : spade, spoed.

I. √*spei*, G. √*spī* : 3. spek, 2. spint.

I. √*spek*^{1}, G. √*speγ* : spang.

I. √*spek̃*, G. √*speh* : spieden, 1. spie.

I. & G. √*sper* : 1. *en* 2. spoor, speuren, spreeuw, spreeuwen, sperwer, speurgaal; spartelen; springen, sprang, sprong, sprenkel, sprink(haan).

I. √*sphal*, G. √*fal* : vallen, val, valling, (be)vallen, (be)vallig, (ge)val, vellen.

I. √*sphreg*, G. √*sprek*: spreken, spraak, sprook, spreuk.

I. & G. √*spīw*, *spū*, ook G. *spīk* : spuwen, spugen, spui, (ge)spuis, spijen, 2. spijt, spie(gat, -mouw, -zak), speeksel, spikkelen.

I. √*sqeu*, G. √*skeu* : schouwen, 1. *en* 3. schouw, 1., 2. *en* 3. schoon, (of)schoon.

I. √*sqheid*, *sqheit*, G. √*skīt*, *skīđ* : scheiden, scheede, scheizen, 4. scheel, scheelen; schijten, scheet, 1. *en* 2. schei, scheitbes.

I. √*sqhel*, G. √*skel* : schuld, scholt, schout, zullen, zal.

I. *sqheubh*, G. √*skeuƀ* : schuiven, schoof, schaverdijn, schover(zeil), schevel(been), schuifel(been), schobber(debonk), schoef, schoep, schop, 1., 2. *en* 3. schoppen, schof, schoffel, 1. schoft.

I. √*sreidh*, G. √*strīđ* : strijd.

I. √*sreu*, G. √*streu* : stroom.

I. √*steb*, G. √*step* : stap, stipstappen, stapel(zot), stoep, stoepje; stapel; stampen, stampeien, stempel, 2. stomp.

I. √*steig*, G. √*stek* : steken, 1. *en* 2. stek, stekeblind, stikdonker, steek, stekel, 1. *en* 2. stikken, stichel, staak, staken, stakker, staggelen, 1. *en* 2. stoken, stokken; stang, steng, stengel.

I. √*steigh*, G. √*stiγ* : stijgen, stijg; 1. steeg, stegel, steg, stichten, 2. sticht; steigeren, steil.

I. √*stek*, G. √*steγ* : stag.

I. √*stemb*, G. √*stemp* : 1. stomp, stommel, stumper.

I. & G. √*sten* : 1. steunen, stenen.

I. & G. √*ster* : 2. star, staren, staar, staroogen, sterblind; 1. star, ster, steerntje, (krijt)stern, -sterling, sterk.

I. √*steud*, G. √*steut*: stooten, stotteren.

I. √*stheur*, G. √*steur* : stier, stuur, stuursch, (gram)storig, storen, storm.

I. √*stha*, G. √*sta* : staan, (ver)staan, stad, stade, (ge)stadig, staag, stede, stee, (be)steden, steeds, 2. steeg, stug, stoeien, stoeterij, stuwen, stouwen, stam.

I. √*sthal*, G. √*stal* : 1. *en* 2. stal, (achter)stal, (op)stal, stalle, 2. stel, 3. staal, 1. stel, stellen, (ge)steltenis, steel, 1. stijl, stil, stoel, stul, stallen.

I. √*sthant*, G. √*stand*: stand, standje, stenden, stond, (ge)stand, (be)stendig, (ont)stentenis, standel(kruid).

I. √*sthap*, G. √*staƀ* : staf, staaf, staven, stobbe.

I. & G. √*straw* : stroo, strooien.

I. & G. *su-* : 1. *en* 2. zeug, zeunie, 1. zog, zwijn.

I. √*swad*, G. √*swat* : zoet.

I. & G. √*swan* : zwaan; zon; zuid.

I. √*sweid*, G. √*swīt* : zweet, zweeden.

I. √*swep*, G. √*swef* : suf, suffen.

I. & G. √*swər* : 1. zweren, 3. zweer.

I. √*te*, G. √*þe* : die, de, dat, des, der(halve), des te, 2. te, (niet)te(min), dier, 2. er, de(wijl), deze, dien(volgens), daar, 1. er, ter(neder), daan, dan, (noch)tans, dus, do(ch), to(ch). (of)te, toen.

I. √*teg*, G. √*þek* : dak, dek, dekken, 1. deken, doek.

I. √*teks*, G. √*dehs* : das, das(look), 1. dissel.

I. √*tel*^{1}, G. √*þel* : 1. deel, bedillen.

I. √*tel*^{2}, G. √*þel* : dulden, (ge)duld.

I. *temsr-*, G. *þimstr-* : deemster, duister, dijzig.

I. √*ten*, G. √*þen* : dun, 2. deun, donder, donder(baard), Donderdag.

I. √*tens*, G. √*dins* : deinzen.

I. √*teq*, G. √*teγw* : dienen, dienst, deerne, dee(moed).

I. √*ter*, G. √*þer*, ook met *w*-infix : darm, doorn; dra, (zoo)dra, draaien, 2. haaien, draad, drel, 1. *en* 2. dril, tril, drille, drillen, drol, drollig; dwars, dwarrelen, door.

I. √*ters*, G. √*þers* : dorst, dor.

I. √*term*, G. √*þerm*: dreum, dreumel, dreumes, drom, drum, drummel, dromgaren, 1. *en* 2. drommel, drommelen, drommelaar.

I. √*teum*, G. √*þeum* : duim, duimeling.

I. √*teus*, G. √*þeus* : duiz(end).

I. *tew*, *twe*, *te*, G. *þeu*, *þwe*, *þə* : du, 2. dij, dijn, dijnent, dudijnen.

I. √*trei*, G. √*þrī* : drie, trits, driesch, derde, der(tien), der(tig).
I. *trezdl-*, G. *þrestl-* : drossel.
I. √*tweh*, G. √*þweh*, ook met nasaalinfix : duwen, douwen, dwingen.
I. *ud-*, G. *ut-* : uit, (b)uit, (ruileb)uiten; 3. oor, 1. oer, oor(deel, -konde, -lof, -log, -sprong, -zaak), oor(baar), or(beren); 1. *en* 2. oor(d), 1. oor(t), 3. er.
I. *ūdhr-*, G. *ū ler-* : uier, jadder *en* jaar, elder, 4. gier.
I. √*up*, G. √*uþ* : over, overig, (b)oven; op, 1., 2. *en* 3. opper, hopper, 1., 2. *en* 3. opperen, opperste; open.
I. *uqn-*, G. *ufn-* : oven.
I. *usr-*, G. *uzr-* : oer(os).
I. √*wad*, G. √*wat* : (ver)waten.
I. √*wadh*, G. √*wað* : (ge)waad, 2. wade.
I. & G. √*wal* : wal, welle, welbak.
I. √*walg*, G. √(*s*)*walk* : walken, zwalken.
I. *walt-*, G. *walð-* : woud.
I. √*wāt*, G. √*wōþ* : woede, Woens(dag).
I. & G √*we* : waaien, 1. wind, 1. wan.
I. √*webh*, G. √*weð* : weven, wevel, weveling, wevel(worm), web, wafel, wesp.
I. √*ued*, G. √*wet*, ook met nasaalinfix: water, wetering, wasschen; winter; otter; nat, netten, net(bakje), net(bord).
I. √*uedh*, G. √*weð* : (br)uid, (br)uide(gom), (br)ui(loft).
I. √*ueg*, G. *wek* : waken, wacht, wachten, wakker, wekken, wassen, os, woeker, vokelaar.
I. √*weg*, G. √*wek*, ook met jod- en nasaalinfix : 2. wak, 2. wik, wijken, 2. wijk, 1. week, 2. week, wisselen, wanken, wang, wangen, wankelen, wenk, wenk(brauw), 1. *en* 2. winkel, (schuile)vinkje.
I. √*weĝh*, G. √*weg* : wegen, (be)wegen, 1., 2. *en* 3. weg, wegens, wege(rik), weeg(bree), wigge, 1. wicht, 1. (ge)wicht, wieg, wikken, 1. *en* 4. wik, (ver)wiggelen, 3. wagen, waggelen, baggelen, bakel(man), 4. wagen, waag, 1. wagen, waaghals.
I. *wei-*, G. *wī-* : wij.
I. √*wei*, G. √*wī* : 3. *en* 4. weder, weer, weder(spalt).
I. √*weib*, *weip*, G. √*wīp*, *wīð* : wippen, wapperen, wuiven, weifelen, wiebelen, wiepband, wijf, wuft, wups.
I. √*weid*, G. √*wīt* : wijten, (ver)wijten, 1. *en* 2. wijs, wijze, wijzen, (ge)wijsde, wijzigen; 3. wit, (ver)wittigen, wis, (ge)wis, wis(kunde); weten, weet, wetens, (ge)weten, wet, (ver)wezen (= veroordeeld).
I. √*weidh*, G. √*wīð* : weduwe, wees.
I. & G. √*wel*[1] : 1. willen, wil, willens, welkom, 2. wel, weelde, welig.
I. & G. √*wel*[2] : wallen, 1. wel, 1., 2. *en* 3. wellen, (ge)wel, 2. willen, 2. waal, walm, wels, welter, wentelen, wouterman.
I. & G. √*wem* : wan(daad).
I. & G. √*wen*[1] : winnen, wond.
I. & G. √*wen*[2] : wensch, (ge)wennen, wonen, (ge)woon.
I. & G. √(*e*)*wen* : 2. *en* 3. wan, wannig.
I. √*ueg*, G. √*weg* : (ge)wag, 2. wagen.
I. & G. √*wer* : (ge)weer, 2. weer, weren.
I. √*werĝ*, G. √*werk* : werken, werk, (ge)wrocht, wrochten.
I. √*werg*, G. √*werp* : werpen, worp.
I. √*wert*, G. √*werþ* : worden, -waarts, (weder)waardig, (zee)waardig, (tegen)woordig, wordel, worst, worstelen.
I. & G. √*wes*[1] : wezen, (ge)wezen; 1. maar, 2. waar, waaratje, (be)weren, (aal)waardig, (mee)warig.
I. & G. √*wes*[2] : west.
I. √*wet*, G. √*weþ* : 1. weder, weer.
I. & G. *wir-* : weer(geld), weer(wolf), wer(eld).
I. & G. √*wis* : (ver)wezen (= bedorven).
I. *uln-*, G. *wuln-* : wol, 2. lam.
I. *wlq-*, G. *wulf-* : wolf, wolfs(melk), wolver(lei).
I. & G. *wres-* : reus.
I. √*wreĝ*, G. √*wrek* : wreken, 1. wraak, wrok.

WEST-INDO-GERMAANSCH

E. √ag, G. √ak : aaks, aks, akst.
E. aghn , G. awn- : oonen.
E √aig-, G. √aik- : eik,eikel, 2. aak
E. oin-, G. ain- : een, eenig, eens, (n)een, (g)een, 2. e(lf), em(mer), 2. enkel, en(ter), (all)engskens.
E. alį-, G. alj- : 1. el, elders, el(lende).
E. & G. √ar, 1. *en* 2. aard, aardig, aarde.
E. & G. au : oo(k).
E. aus-, G. auz- : 2. oor, (h)ooren, (ge-h)oorzaam, (be-h)ooren.
E. awnk-. G. auh- : oom.
E. √bha, G. ba : ban, bannen, 1. bon.
E. √bhabh, G. √bab : boon.
E. √bhāg, G. √bōk : 1. beuk, 1. boek, boekweit.
E. √bhal, G. bal : bal(dadig, -last, -oorig. -sturig).
E. √bhelg, G. belk : balk, blok, 4. bol, bol(werk).
E. √bherk, G. √berg : bergen, (her)-berg, 2. barg, barg(hout).
E. √bhle, bhla, G. √ble, bla, ook met metathese der l : 1. blad, bled; bloeien, bloem, bloesem; 2. blaar, bladerig, blein, blazen, blaeien, blaas, blees, blozen, blos.
E. √bhleud, G. √bleut : bloot, bloten *en* ploten, blut, blutsch.
E. √bhoah, G. √bad : bed.
E. √bhog, G. √bak : bakken, baker, baker(mat), bak(kruid).
E. √bhos, G. √baz : 5. baar, baar(blijkelijk), baar(lijk), (open)baar. bar, barre(voets), (ont)beren.
E. √bhredh, G. bred : braden, braai.
E. √bregh, G. √breg : brein.
E. √bhreu, G. √breu : 1. *en* 2. brouwen, 1. brui, brij, brood, (ge)bruiken, brodden, pruttelen, prutselen, pronselen, prossen, prut. pruts, prul, prol.
E. bhu, G. bu : beu.
E. dŋg(h)-, G. tŋg : tong.
E. √deg, G. √tek : taken.
E. √deuk, G. √teuh,teuɣ : 2. tien, tiegen, tuig. tuigen, getuige; 1. *en* 2. toom; (her)tog, teug, 1. toog, (al)toos, togen,(ziel)togen,(op-ge)togen, teugel, tokkelen, tocht,(borg-, lijf)tocht, tucht.
E. √dhelbh, G. √delƀ : delven.
E. √dhembh, G. √demb : 4. dom.
E. √dheŋgh, G. √diŋg : dong.
E. √dheubh, G. √deuƀ : doof, 3. dof, duf, doove-, dauw-, di(netel).
E. √dheugh, G √deuɣ : deugen, deugd, duchtig. gedoogen.
E. √diĝ(h), G √tik : teek, tiek.
E. drakr-. G. trahr- : 1. traan.
E. ęmp-, G. imb- : imme, ijm, ijm(ker).
E. & G. √er : 3. aar, (adel)aar, (sperw)er, (speurg)aal, arend.
E. & G. √ers : aars, aarzelen.
E. ētor, G. ādar : ader, 1. aar.
E. √gel, G. √kwel : kwelen, kwellen, kwaal, kweeltje.
E. √geŋg, G. √kiŋk : kink, kink(hoorn), konkel, konkel(foes).
E. g(e)ran-, G. k(e)ran- : 1., 2. *en* 3. kraan.
E. √ĝerbh, G. √kerƀ : kerven.
E. √geu, G. √keu : kuim, kuimen.
E. √geul, G. √keul : kiel (= groot schip), kieling, tjalk, kol(sem).
E. √ghalgh, G. √galg : galg.
E. ghebhl-, G. geƀl- : gevel.
E. √ghed, G. √get : (ver)geten, (ver)getel(heid), gissen.
E. √ghem, G. √gem : (bruide)gom.
E. √gheu, G. √geu : gieten, geut, goot, 2. gutsen.
E. √ghre(i), G. √gre, grī : 1. gram, grommen, grim, grimmen, grim(lach), glim(lach), (ijze)grim, greien, grijzen, grijnen, 2. grenen, grinnen, grinniken, rinniken, grijns.
E. √glei, slei, lei, G. √klī, slī, li : klei, kleem, kliester; slij, slijm; lijm, leem, 2. lauw, louw, 2. lep (?).
E. √gleubh, G. √kleuƀ : klieven, kloof, klooven, kluif. kluiven, kluiver, knuivelingen, knof(look), 1. *en* 2. klucht, kloef.
E. √grogh, G. √kraɣ : kraag.
E. √gru, G. √kru : kruid, kruit, (bus)kruit.
E. įa. G. ja : ja.
E. √įak, G. √jaɣ : jagen, 1. *en* 2. jacht, jakken, 2. jak(hals).
E. √kaghl-, G. haɣl- : hagel.
E. √kal, G. √hal, hla : halen, haal(bier), 2. hel, helder, loeien.

E. √*kap*, G. √*haf*, *hab̄* : heffen, hef, heve, hevig, (ver)heveling, -haftig, -áchtig, 1. hecht, heft, 2. hecht, hechten, hechtenis, 4. acht, (hand)haven, havenen, (be)hoeven
E. √*kāp*, G. √*hōb̄* : 1. hoeve, 2. hoef, gehucht have(zaat).
E. √*karp*, √*harb̄* : herfst.
E. √*kei*, G. √*hī* : hij, het, hun, hen, 5. *en* 6. haar, hui(dig), 2. *en* 3. her, hier, heen, henen, heden, hinder, hinder(laag).
E. √*kel*[1], G. √*hel* : helen, 2. heel, 1. helm; 1. hal, 1. hel, harle(kijn), 1. hol, geul, 1. *en* 2. heulen, 3. heul, hul, hullen, huls, hulze, holster.
E. √*kel*[2], G. √*hel* : hil, halm, 2. helm, hals, halzen, (be-, om)helzen.
E. √*kel*[3], G. √*hel* : houden, 2. hou, 3. houw.
E. √*kem*, G. √*hem* : hinde (z. ook *gems*).
E. √*kenk*, G. √*hing* : 1. *en* 2. honger, hunkeren.
E. √*kep*, *keb*, G. √*hep* : hacht, hapken, heep.
E. √*keub*, G. √*heup* : heup.
E. √*klad*, *kald*, G. √*hlat*, *halt* : loot, 3. lot, hout.
E. √*klak*, G. √*hlah* : lachen.
E. √*knip*, *k(o)nid*, G. √*hnif*, *hnit* : neefje. 1. neet.
E. √*krad*, G. √*hrat* : 2. raat, 1. ratel, ratelen, 2. ratel, reutel, reutelen.
E. √*lag*, G. √*lak* : 1. lak.
E. √*leb*, *lebh*, G. √*lep*, *leb̄*, ook met *a*-ablaut en met nasaalinfix : lepel, lepelaar, lip, 1. leppen, lepsen, (ver)leppen, 2. leb, leffen; labben, labberen, labbeien, labbe(kak), lábber(loot), laf, liflaf; lob, lobbe, lobbes, lobberen, lub; 1., 2., 3. *en* 4. lomp, lompen, lump, lumme, lummel, 1. *en* 2. slomp, rompslomp.
E. √*leib*, G. √*līp* : 1. leep, lijperen.
E. √*lent-*, G. *lind-* : linde.
E. √*le(u)p*, G. √*leub̄* : 1. loof, 1. lof, loover.
E. √*lou*, G. √*lau* : 1. loog.
E. √*mad*, G. √*mat* : 4. mat, 2. maat, 2. met, met(gezel, -worst), mesten, mes, moes.
E. & G. √*mal* : 1. *en* 2. malen, 2. (ge)maal, 1. malder, meel, meluw, memel, 1., 2. *en* 3. mol, molm, molmen, molsem, 1., 2. *en* 3. mul, mullen, moude.
E. & G. √*mē*[1] : maaien, 1. mat, (dag)mat.
E. & G. √*mē*[2] : moed, (ge)moed, (ver)moeden, moed(wil), (oot)moed.
E. & G. √*mē*[3] : 1. mare, 2. maar, 2. meer, (im)mer, meest.
E. √*mei*, G. √*mī* : 1. *en* 4 min, minst, 1. *en* 2. mijt.
E. √*meil*, G. √*mīl* : mild.
E. *mēk-n-*, G. *mēh-n-* : ma(a)n(kop).
E. √*mlit*, G. √*mild* : milde, 1. milt, melde, melle, mel.
E. *molg-*, *molk-*, G. *malh-* : 5 maal.
E. √*nert*, G. √*nerþ* : noord, noor, norsch.
E. √*oid*, G. √*ait* : etter, aterling.
E. √*ok*, G. √*ah* : 2. acht, achten, achtbaar, nechtig.
E. √*onk*, G. √*ang* : angel.
E. √*orbh*[1], G. √*arb̄* : 2. erf, erf(genaam), 2. arm (uit E. **orbhnos*).
E. √*orbh*[2], G. √*arb̄* : arbeid.
E. √*ow*, G. √*aw* : 1. ei.
E. *ozd-*, G. *ast-* : 3. oest, 1. noest.
E. √*pag*, G. √*bak* : beek.
E. √*pazd*, G. √*fast* : 1. *en* 2. vast, 2. vest, vesten, vestigen. (be)vestigen, (ge)vest, (grond)vest, (hand)vest; vasten, vasten(avond).
E. √*pek*, G. √*feh* : vacht.
E. *pell-*, G. *fell-* : vel, villen.
E. √*pen*, *pet*, G. √*fen*, *feþ* : vaan, (reine)vaar, vaandel, vendel; vadem, vaam, voeder (= vat), 3. voer.
E. √*per*, G. √*fer* : 1. vaar, 3. varen, (ge)vaar, (ver)vaard.
E. √*perk*, G. √*ferh-* : varken, 1. voor, vore, voren(schrift).
E. √*peuk*, G. √*feuh* : vucht.
E. √*pil*, G. √*fil* : vilt.
E. √*pla*, G. √*fla* : vloer, vliering, vlonder.
E. √*plag*, G. √*flak* : vloeken.
E. √*pneu*, *kneu*, G. √*fneu*, *hneu* : fniezen, niezen.
E. √*pul*, G. √*ful* : veulen.
E. *qhagh-*, G. *hab̄-* : haver.
E. √*qelp*, G. √*hwelb̄* : welven, wulf, 2. wolf, wolve(dak), wolfs(einde), 2. walm.
E. & G. √*ra* : 1. rusten.
E √*reit*, *reidh*, G. *rīđ* : reede, ree,

reeden, reeds, (ge)reed, (be)reiden, (ge)reide, (schap)raai.

E. & G. √*reu* : 1. riem.

E. √*reug*, G. √*reuk* : rochelen, ruchelen, rispen.

E. √*sag*, G. √*sak* : zaak, (ver)zaken, zoeken.

E. & G. *sal-* : zout, zult, zulte, zilt, zelk.

E. *sam-dh-*, G. *sand-* : zand.

E. *sarp-*, *sarb-*, G. *sarp-* : zerp, sarp.

E. √*sat*, G. √*sađ* : zat, (ver)zaden.

E. & G. √*sē* : zaaien, zaad.

E. √*sebh*, *sep*, G. √*sef* : beseffen.

E. √*seq*, G. √*seγ*, ook met nasaalinfix : zeggen, (ge)zag, zingen, (ge)zang, zengen, zeng.

E. √*set-*, G. √*seđ* : zede.

E. √*seug*, *seuk*, G. √*seuk*, *seuγ*, ook met labialiseering *seup*, *seuƀ* : zuigen, 2. *en* 3. zog, zoogen, room, zuipen, zoop, 1. zucht, 2. sop, soppe(doppen), sipper(lippen), zuivel.

E. √*skat*, G. √*skaþ* : schade, scha(bletter).

E. √*skeip*¹, G. √*skīƀ* : schijf, 1. scheef, schiften, 1. schicht.

E. √*skeip*², G. *skīf* : 2. scheef.

E. & G. √*skel* : 1. scheel, scheluw, (ver)schalken.

E. & G. √*sker* : 2. scheren, scherts,

E. √*skerp*, *skerb*, G. √*skerp* : scherp, schurft.

E. & G. √(*s*)*laiw* : sleeuw, 2. slee

E. √*slak*, G. √*slah*, *slaγ* : slaan, 1. *en* 2. slag, slaag, slaags, slagen, 1. *en* 2. slachten, (ge)slacht, sleeg, slegel, slegge, slei, 2. slak, sluw.

E. √*sleg*, G. √*slek*, met *i* of *u-* epenthese of nasaalinfix : slijk, slikken; sluik, sluiken, slaak, slokken; slank, slenk, slinken.

E. √(*s*)*leud*(*h*), G. √*leut*, (*s*)*leud* : leuteren, leute, lutse, (labber-, lamme-)loot; lodder, loer, liederlijk; sleuren, sloeren, sloerie, 1. *en* 2. sloor, slodder(vos), slordig, sluts, slonse, slensen.

E. √(*s*)*mak*, G. √(*s*)*mah*, *smaγ* : mager, smaad, smachten, smeeg, smal, smalen, smeede, smeelen, smelt, smient.

E. √*smei*, G. √*smī* : smid, smeden, smis, smidse, smijdig, smieg, (ge)smijde, (ge)smijdig; smeeken.

E. & G. *smer-* : smeerling, smireel.

E. √(*s*)*meug*(*h*), G. √*smeuk* : smoken, smoegelen.

E. & G. √(*s*)*nē* : naaien, naad, naald, 1. snaar, snoer.

E. *snt-*, G. *sund-* : zonde, zonde(bok).

E. & G. √*spa* : spa, 1. spade, 1. *en* 2. spaan, spaander, spon.

E. & G. √*spar* : sparen.

E. √(*s*)*pivg*, G. (*s*)*pivk*, *fivk* : 2. pink, vink, vinke.

E. √*sqap*, G. *skaf*, *skaƀ* : schaaf, 1. schab, schacht, schaven, schavuit, 3. schoft, schub, 1. schob, schobbejak, 2. schuifelen.

E. √*sqel*, G. √*skel* : 2. schaal, 2. schalm, 2. scheel, 2. schel, schelen, schil, 1. *en* 2. schillen, (ge)schil, (ver)schillen, schelling, schelp, schulp, schel(visch); schild, 1. *en* 2. schilderen, 1. schol, 2. school, scholen.

E. √*srorb*, G. √*slorp* : slorpen, slurpen, slurp, slurf.

E. √*stei*, G. √*stī* : steen.

E. √(*s*)*terg*, G. √*sterk* : stork.

E. √(*s*)*terg*, G. √*þerk* : drek.

E. & G. √*steur* : stieren, sturen, stier(boord), (bij)ster.

E. √*streg*(*h*), G. √*strek*, *streγ*, ook met *i* of *u-* epenthese of nasaalinfix of labialiseering van den auslaut : strak, strek, strekken, straks; strijken, 1. *en* 2. streek, strekel, streelen, strik; 1. *en* 2. strooken, strook; strang, 1. *en* 2. streng; straf, stroef, struif, streuvelen, stram, strammen.

E. *swalkw-*, G. *swal*(*γ*)*w-* : zwaluw.

E. √*sweig*(*h*), G. √*swīγ* : zwijgen.

E. *swombh-*, G. *swamb-* : zwam.

E. √*teq*, G. √*þew* : dooien, (ver)duwen.

E. √*teut*, G. √*þeuđ* : diets, dietsch, duiden, (be)dieden.

E. √*treb*, G. √*þrep* : dorp, terp.

E. √*treig*, G. √*þrīk* : dorschen.

E. √*ueg*, G. √*wek* : 1. wak.

E. & G. *wai* : wee.

E. & G. √*wal* : (ge)weld.

E. √*wedh*, G. √*weđ* : 2. wed, wedde, (jaar)wedde.

E. √*weik*, G. √*wīh*, *wīγ* : 1. (ge)wei; 2. (ge)wicht, wijg, weigeren.

E. √*weit*, G. √*wīþ* : wederik, wijdauw, 1. *en* 2. wisch, wisse, wisschen, 3. wisch.

E. √*wep*, *web*, G. √*wep* : 1. wapen.

E. & G. √*wer* : waar(nemen, -schuwen, -loos), (ver)waar(loozen), ware(loos), 2. waren, (vrij)waren, (be)waren, (ge)waar, (ont)waren, (deur)waarder, waar(geld), waardijn.

E. √*werdh*, G. √*werd* : woord, (voor)-waarde, (ant)woord.

E. √*wers*, G. √*wers*, *werz* : wars, war, warren, harrewarren. warrelen.

E. *wndh-*, G. *wund-* : wonder.

E. √*wrd*, G. √*wurt* : wort, wortel, werte, wrat.

E. √*wreg*, G. √*wrek* : 1. *en* 2. wrak, 1. wraken, 2. wraak.

ITALO-KELTO-GERMAANSCH.

aq-, G. *ahw-*, *aw-* : a, aa, ouwe, (land)ouwe, ei(land), (Schiermonnik)-oog.

√*bhre-g*, *bhre-st*, G. √*bre-k*, *bre-st* : breken, 1. *en* 2. braak, braak(maand), braken, (rad)braken, (nacht)braken, breuk, brok, brokkelen, (ge)brek, barsten, bersten.

√*kam*, G. √*ham* : 1. ham, 2. haam, 2. ham, 3. ham, 3. haam, 5. ham, 6. ham, (boter)ham.

knu-, G. *hnu-* : 3. noot, 3. neut.

ko-, *kom-*, G. *ga-*, *ham-* : 2. ge-, han-(ze), hen(sbeker), (ver)han(zen).

√*lad*, *led*, G. √*lat*, *let* : 2. laat, laatst, lest, 1. *en* 2. letten, (be)letten, (schab)letter, 1. laat ; laten, gelaat.

√*leu*, ook met *a*-ablaut : lied (+ Lat. *laus* = lof, Iér. *luad* = gesprek, *loid* = lied).

mazd-, G. *mast-* : mast.

nat-r-, G. *nađ-r-* : adder.

nēq-, G. *nēhw-* : 1. *en* 2. na, 2. naar, naast, nader.

pisk-, G. *fisk-* : visch, vissing, vijsting.

sent-, G. *sinþ-* : zenden, (ge)zant, (ge)-zin, zin, zindelijk.

wāst-, G. *wōst-* : woest, woestijn.

ITALO-GERMAANSCH.

It. *aiq-*, G. *aig-* : 1. agger.

It. *alt-*, G. *ald-* : oud, oude, (wer)eld, ouders, alder(man), older(man).

It. & G. *an-* : aan(heer).

It. & G. √*aus* : (h)oozen, (h)oos(gat).

It. *aut-*, G. *auþ* : oolijk, oot(moed).

It. & G. *balt* : belt.

It. √*bher*, G. √*ber* : barnen, barn-(steen), born, 1. *en* 2. brand, branding, brand(eend), brande(wijn), bronst, (in)-borst.

It. √*bhes*, G. √*bes* : bezem.

It. √*bhleg*, G. √*blew* : blouwen, blouwelen.

It. √*bhlēw*, G. √*blēw* : blauw, blauwen.

It. √*ers*, G. *erz* : ar (*in* arren moede).

It. *ḱas-*, G. *kaz-* : kaar, (bij)ker, (im)-ker, kan, kantje, 4. kant.

It. *ghast-*, G. *gazd-* : 2. gaard, gard.

It. *ghaid-*, G. *gait-* : geit.

It. *ghrad*, G. *grat*, met *u*- epenthese of nasaalinfix : 1. *en* 2. groot.

It. √*gnod*, G. √*knot* : knot, knotten, knots, knoddig, 1. knoet, knoetel, knoedel, knuttel, knutterig.

It. *grum-*, G. *krum-* : kruim, kruimel.

It. √*kal*, G. √*hal*, *hla* : 2. haal, 1. lauw, leuk.

It. √*kat*, G. √*hađ* : 1. *en* 2. hoed, hoede.

It. √*kegh*, G. √*heʒ* : haag, haag-(doorn), heg, hegge, heinen.

It. √*ker*, G. √*her* : haard.

It. √*keud*, G. √*heut* : hotsen, hoetelen, 1. hot, hotten, huds, hutselen, huts(pot), (ont)hutsen.

It. √*khabh*, G. √*hab* : hebben, hebbelijk, behept, have, haveloos.

It. √*kneigh*, G. √*hnīʒ* : nijgen, neigen, genegen, nikken, 2. nik, 1. knikken.

It. √*kreis*, G. √*hrīs* : rijs, rijselen.
It. √*kup*, *kub*, G. *hup* : 2. hoop.
It. *kurs-*, G. *hros-* : 1. ros.
It. *kus-*, G. *hus-* : huis, hu(genoot).
It. √*leidh*, G. √*līþ* : ledig.
It. & G. √*len* : lenigen.
It. & G. √*lum*, *lun*, *lur* : luimen, lonken, loensch, loeren.
It. *man-*, G. *mun-* : mondig, mom-(ber).
It. √*mavg*, *mavk*, G. √*mavk*, *mavg* : mank, mink, (ver)minken, 1. mangel.
It. *mṇt-*, G. *munþ-* : mond, muide, mui.
It. *mor-*, G. *mar-* : meren, meerling, meerring.
It. *nad-*, G. *nat-* : 2. net.
It. *palm-*, G. *falm-* : fommelen (behoort bij Idg. √*pal*[1]).
It. *pin-*, G. *fin-* : 1. vin.
It. √*pleugh*, G. √*fleug* : vliegen, vlieg, vleug, vleugel, vlug, vlog(haver), vlok, vlaag, vogel, fleuk, flakkeren, flikkeren, 1. *en* 2. flink, 1. *en* 2. flok, flonkeren.
It. *qerk-*, G. *ferh-* : 1. voren, vuren-(hout).
It. & G. √*ra* : rede, reden, redenaar, (honde)rd, 2. raam, ramen.
It. *rādh-*, G. *rōd-* : roede, 2. roeien, 2. rooien, roe(zeil).
It. *rag-*, G. *rog-* : rog.
It. √*reĝ*, G. √*rek* : 1. *en* 2. reek, reeks, rekenen, 2. raak, 2. raken, rakelen, rokelen, 3. rak, 2. rek, 1. rekke, riek, roekeloos.
It. √*righ*, G. √*rig* : regen.
It. *rus-*, G. *rauz-* : 2. roer.
It. *saiql-*, G. *saiwl-* : ziel.
It. & G. √*san-* : gezond, zoen.
It. √*seib*, G. √*sip* : zijpen, sijpelen, zeep.
It. √*sein*, G. √*sīn* : (lang)zaam, (zeld)-zaam.
It. √*sek*, G. √*seh* : zaag, ziegezagen, zegge, zein, zeis, 1. zicht.
It. √(*s*)*kleud*, G. √*sleut* : sluiten, sliet, slot, sleutel.
It. √*spei*, G. √*spī* : 2. spie, spij, spijl, 1. *en* 2. spier, spiernaakt.
It. & G. √(*s*)*pel* : spellen, (ker)spel.
It. *steiw-*, G. *stew-* : stiet, 2. stuit.
It. √*swerd*, G. √*swert* : zwart.
It. *teks-*, G. *þehs-* : 2. dissel.
It. √*tevg*, G. *þivk* : ding, (da)ding, (verde)digen, dingen, (ge)ding, Dins-(dag).
It. √*term*, G. √*þrem* : drom, drammen, (be)dremmelen.
It. √*wadh*, G. *wad* : wad, waden, 1. wed.
It. √*wei*, G. √*wī* : 1. weide, 2. wei, weid(man, -mes), wei(tasch), (uit)weiden, weidsch.
It. √*weik*, G. √*wīh* : 2. wij, wij(water), wie(rook), wijden, wikker, wichelen.
It. √*weit*, G. √*wīd* : weede, weed-(asch).
It. *wer-k-*, G. *wer-h-* : 3. weer.

KELTO-GERMAANSCH.

K. & G. *brivk-* : brink.
K. *das-*, G. *tas-* : 2. tas.
K. *dūn-*, G. *tūn-* : tuin.
K. *ger-m-*, G. *ker-m-* : kermen, karig.
K. & G. *gīsl-* : gijzelaar.
K. & G. *gren-* : 2. graan, graat.
K. & G. *īsar-* : ijzer.
K. *kodl-*, G. *koll-* : kolle(bloem).
K. *kol-*, G. *hul-* : hulst, heukel.
K. *kopn-*, G. *habn-* : haven.
K. √*kreit*, G. √*hrīþ* : rillen, ritselen.
K. *krouk-*, G. *kruh-* : 1. krocht.
K. *lat-*, G. *laþ-* : lat, (g)linting, 1. *en* 2. loet, loete.
K. *līa-k*, G. *lai-* : 1. lei.
K. *loudh-*, G. *laud-* : lood.
K. √*leugh-*, G. √*leug-* : (oor)log.
K. *mark-*, G. *marh-* : maar(schalk), merrie, meer(radijs), mierik, mieringen.
K. *oit-*, G. *aiþ-* : eed, (mein)eed.
K. *ol-*, G. *al-* : 1. aal, al, all(een), alles, al(s).
K. & G. *pan-* : pan.
K. & G. *peg-* : peg, pegel, peil, pingelen.
K. & G. *pink-* : 1. pink, pinkeren, pinkevast.

K. *pluk-*, G. *plug* : 1. *en* 2. plug.
K. & G. *pok-* : pok, pook, peukel, pukkel, puts.
K. & G. *prop-* : prop.
K. *rad-*, G. *rat-* : rat, 1. rot.
K. √*reidh*, G. √*rīd* : rijden, 2. rit, 1. rits, ritten, ridder, reiziger.
K. *soir-*. G. *sair* : 1., 2. *en* 3. zeer.
K. *selbh-*, G *selƀ-* : zelf, zelfde, zelf(kant).
K. & G *tak-* : tak.
K. & G. *wer-* : 1. waar, 5. waard, waardeeren.
K. *widh-*, G. *wiđ-* : wede(winde), wede(maand), wedu(waal), wiede-, wiele-, wie(waal).
K. & G. *womb-* : wa m

KELTO-ROMANO-GERMAANSCH.

1. bak.
bak(spier).
baks(tent).
5. beer.
brijzelen.
2. broos, bros.
bruisen.
broesem.
2. broek.
fel.
flesch.
2. hol.
hort.
horrel.
horlement.
karper.
kat.
1. kater.
katrol.
kittig.
kog.
leeuwerik.
pak.
perk.
pot.
3. poot.
pootig.
potvisch.
teems.
tems.
zot.

ROMANO-GERMAANSCH.

bikkel.
2. pikkel.
bik.
1. broos.
frats.
glui.
hijschen.
2. hot.
hutten(tut).
2. ka-.
pa-.
1. *en* 2. kommer.
lamfer.
lamper.
lijster.
loop.
mandel.
3. mier.
miere.
2. muur.
murik.
(oeze)moeze.
1. mik.
4. mok.
2. moor.
5. mot.
1. poot.
peuteren.
4. pink.
pinken.
pinkelen.
pinkers.
pinkoogen.
pitsen.
pole.
ravotten.
sempel.
(be)trappen.
visse.
wimber.
zel.
zelling.
zerk
1. *en* 2. zier.

NOORD-EUROPEESCH + ITALISCH.

E. √*albh*, G. √*alƀ* : elft, alft, elften.
E. √*als*, G. √*als*, *alz* : 1. els, eller, olm.
E. √*azb*, G. √*asp* : esp.
E. √*bhardh*, G. √*bard* : baard, 2. baars, (helle)baard.
E. √*bhel*, G. √*bel* : bilzenkruid.
E. √*bher*, G. √*ber* : 3. beer.
E. √*bhle*, G. √*ble* : bloed.
E. √*dhreq*, G. √*dreƀ* : draf, drab, dras, droes, droesem.
E. √*eis*, G. √*īs* : eest.
E. *ep-*, G. *eƀ-* : 2. of, of(schoon).
E. √*eper*, G. √*eƀer* : ever.
E. √*gel*, G. √*kel* : 2. kil, koel, koud.
E. √*ghost*, G. √*gast* : 2. gast.

E. √*ghreud, ghreus*, G. √*greut, greus*: gruit, griet, 1. *en* 2. gort, gortig; gruis, gries, griezel, groezelen, groezig, groezelig.
E. √*glet, gled*, G. √*klet* : 3. klad, klare(bossen), klet, klit, 1. klas, klis, klissen.
E. √*kar*, G. √*har* : har(pluis), heede, hijde.
E. √*keub, keup*, G. √*heup, heuƀ* : 1. hoop, heuvel, hobbel.
E. √*leis*, G. √*līs, līz* : leest, leesten, leeze, list, leeren.
E. *londh*-, G. *land*- : lende.
E. √*meit*, G. √*mīd* : mijden, 2. mis, missen, mis(baar).
E. √*mein*, G. √*mīn* : (ge)meen, (ge)-meente, mient(grond), mein(eed).
E. & G. √*meus* : mos, mosch, 1. *en* 2. moes, moze(gat), moes(janken), 1. meuzelen.
E. √*peik*, G. √*ƒīh* : vijl.
E. √*pret*, G. √*freþ* : vroed.

E. √*slab*, G. √*slap* : slap, slabbakken, 1. slapen, slaap, 2. slapen.
E. √*sleb, slep*, G. *slep, sleƀ*, ook met *i*- of *u*-epenthese : slabbe, slabben, slavets; slijpen, slip, slippen, slib, slibber, sleep, sleepen, slepen, (ge)-slepen; sluipen, sloop, sloopen, slop, sluif, 1. *en* 2. sloof, sleuf, slof, sloven, slooven, slob, slobberen, slobber(does).
E. & G. √*spen* : spannen, span, spanne, spant; spinnen, spin, spinne-kop, spinderen, spil, spille(been), spille-(leen), spoel.
E. √*steip*, G. √*stīf* : stijf, stevig, 1. stift, stippelen, stip, stipt.
E. & G. √*s(w)el* : zwolp, zuil, zulle, zille, (kol)sem; zaal, (ge)zel.
E. & G. √*swer* : zwaar.
E. √*teng*, G. √*þink* : denken, dank, (aan)dacht, (achter)docht, (ge)dachte, dunken.
E. √*treud*, G. √*þreut* : verdrieten.

NOORD-EUROPEESCH + KELTISCH.

E. & G. *ap*- : aap.
E. *bug*-, G. *puk*- : pokken.
E. √*dheub, dheup*, G. √*deup, deuf, deuƀ* : 1. *en* 2. diep, doop, dop, dop-(heide), 1., 2. *en* 3. doppen, (soppe)-doppen, dompelen, 3. dommelen; beduiven, deuvik, duif, doffer.
E. √*dheug*, G. √*deuk* : duiken, duik, duikelaar, deuk, dokken, duchten.
E. √*ghebh*, G. √*geƀ* : geven, geef, (ver)geven, (ver)geefs, 1. *en* 2. gaaf.
E. *landh*-, G. *land*- : land, (be)lenden, ge)lande, (el)lende, lant(ersche).

E. *loug*-, G. *lauk*- : look.
E. *nod* , G. *nat*- : netel, netel'doek).
E. & G. √*seur* : zuur, (be)zuren, zuring; zurkel, surkel, surpel.
E. √*skeq*, G. √*skehw, skew* : (ge)-schieden, (mis)schien, schielijk, schichtig, schikken, schooien, schoen.
E. √*sleidh*, G. √*slīđ* : slede, slieren, slinden, slonde.
E. & G. √*smer* : smeer, smeur, (be)-smeuren.
E. √*swergh*, G. √*swerg* : zorg.
E. √*wein*, G. √*wīn* : weinig.

NOORD-EUROPEESCH.

E. & G. *alu*- : 3. aal, ale, aalbes.
E. √*angh*, G. √*ang* : engerling.
E. √*bal*, G. √*pal* : 2. peel, paling, poel, 2. polder.
E. √*bha*, G. √*ba* : bad, betten.
E. √*bhe(i)s*, G. √*be(u)s* : boos, beuzel.

E. √*bhergh*, G. √*berg* : 1. *en* 2. borg, borgen, borg(tocht), burg(haak), (waar)-borg.
E. √*bheug*, G. √*beuk* : 3. bok, 2. beuk, 2. pook, pochen.
E. √*bhlendh*, G. √*blind* : blind, blenden, blanden, blond.

E. √*bhogh*, G. √*baγ*, ook met nasaalinfix : bengel, bink, bonk, bonket, bungelen.
E. √*bhor*, G. √*bar*, ook met *i*- epenthese : 2. *en* 4. beer. 1. barg. 2. berg.
E. √*bhreidh*, G. √*brīđ* : breidel.
E. √*bhrezg*, G. √*brekk* : 3. brak.
E. & G. *bul*- : 1. bul, bul(dog), bul(hond), bulle(bak).
E. *dh*-*s*-, G. *d*-*s*- : doos.
E. √*dheil*, G. √*dīl* : 2. deel.
E. √*dheu*, G. √*deu* : 1. *en* 2. dood.
E. *dhobr*-, G. *dapr*- : dapper, deftig.
E. √*gab*, G. √*kwap* : 1. kwab.
E. √*gag*, G. √*kak* : 2. kaak.
E. √*ger*, G. √*ker* : keren.
E. √*ghadh*, G. √*gađ* : gade. ga, 1. gaai, gaaien, gade(slaan), gading, gader, gaderen. (mits)gaders, 2. garen, gaarder; goed, goelijk.
E. √*gheis*, G. √*gīs*, *gīz* : 2. *en* 3. geer, garre, 2. geeren, (al)geer. (aal)geer, (el)ger. (n-ave)gaar, (malde)geer, geesel.
E. √*ghrabh*, G. √*grab̄* : graven, graf, gracht, 2. grift, grevel, grevink, groef, greb, grob, grep, grup, 1. groep, greppel.
E. √*grendh*, G. √*grind* : grendel.
E. √*gil*, G. √*kil* : 1. kil.
E. √*giw*, G. √*kiw*, *kew*, *kif*, *kef* : kauwen, kieuw. 1. kaak, keffen, kevel, kever, kijven, keuvelen, kibbelen.
E. √*gl*, G. √*kul* : 2. kol, kollen, 4. kol.
E. √*gnet*, G. √*kneđ* : kneden, 2. kneuteren, knusjes.
E. √*gol*, G. √*kal* : kallen, kouten, 2. kous, kousen, (babbel)kous, (achter)kousig.
E. √*gre*, G. *kre* : kraaien, 1. kraai.
E. √*kauk*, G. √*hauh*, *hauγ* : hoog, hoo(vaardig), oe(stal), oe(st), heu(rst), ho(rst).
E. √*kaun*, G. √*haun* : hoon.
E. √*ken*, G. √*gen* : (be-, ont)ginnen.
E. √*keul*, G. √*geul* : guil.
E. √*kladh*, G. √*hlađ* : laden, lade, la, last, (toe)last.
E. √*kleik*, G. √*klīh*, *hlīγ* : (be-, ver)lijden.
E. √*kloub*, G. √*hlaup* : loopen, (brui)loft.
E. √*knob*-, G. *hnap*- : nap.
E. √*kōr*, G. √*hōr* : hoer.
E. √*kos*, G. √*haz* : 1. *en* 4. haar.
E. √*kow*, G. √*haw* : houwen, 1. houw, hooi, 1. hak, 1. hakkelen, hakketeeren (*dit laatste echter is Fransch*).
E. √*kreŋgh*, G. √*hriŋg* : ring.
E. √*krom*, G. √*hram* : 1. raam, (ge)raamte, remmen.
E. √*laig*, G. √*laik* : (huwe)lijk, (hij)lik, (weer)licht.
E. √*leig*, G. √*līk* : 1. *en* 3. lijk, 1. *en* 2. lijken, (ge)lijk, (iege)lijk, (e)lk, 2. (we)lk, (zu)lk, (ma)lk(aar), 2. likken, lik(doorn), lit(teeken), 1. *en* 2. lijk(laken), li(chaam).
E. √*leŋg*, G. √*liŋk* : 2. link, linker, linksch, slinksch.
E. & G. √*les* : lezen.
E. √*leugh*, G. √*leuγ* : liegen, leugen, logen(straffen), loochenen, 1. lokken.
E. √*lom*, G. √*lam* : 1. lam, (be)lemmeren, leemte, 1. *en* 2. lom, loom.
E. √*marg*-, G. √*mark* : 1. mark, 2. merk.
E. √*meŋq*, G. √*miŋg* : mengen, mengelen, mangelen, mank(zaad).
E. √*merk*, G. √*merγ* : 1. *en* 2. morgen.
E. *mezg*, G. *mes-k* : maas, mazelen, mazel(hout).
E. √*mor*, G. √*mar* : 3. maar, 2. mare, maren(takken), (nacht)merrie.
E. & G. √*nau* : nood, noode, nooden, nood(wendig), nood(druft), nood(zaak); nauw, (be)nauwd, naken.
E. √*neud*, G. √*neut* : (ge)nieten, (ge)noot, (hu)genoot, (ge)not, note, notweg, nut, nutten + Lith. *nauda* = nut.
E. *osk*-, G. *ask*- : esch, (haver)esch.
E. √*pad*, G. √*fat* : vatten, vat, feitel.
E. *parw*-, G. *farw*- : verf.
E. √*pel*, G. √*fel* : veld.
E. √*pre*, G. √*bre* : broeien, broeden.
E. √*presk*, G. √*fersk* : versch.
E. *prom*, *proŋ*, G. √*pram*, *praŋ* : pram, pramen, prangen, prachen.
E. √*rebh*, G. √*reb̄* : rib, 1. reef; rips, (honds)ribbe, (onder)ave, (hondsd)raf.
E. *re(m)b*-, G. *rap*- : raap-, rap(hoen).
E. *remp*-, G. *remp*- : romp.
E. √*reuk*, G. √*reuh*, *reuγ* : ruw, ruig.
E. √*rom*, G. *ram* : rand, (aan)randen, rinde, 2. run.
E. *sk*—*r*-, G. *skē'r*- : 1. schier, schier(beitel).
E. *skat*-, G. *skatt*- : schat.
E. √*skerp*, G. √*skerf* : scherf, scher(bier), scharre(bier).

E. √*skrendh*, G. √*skrind* : schrijnen, schrinde, schrander, schransen.
E. *(s)kug-*, G. *skuk-* : 2. schok, schrokken, schrok.
E. *sleg-*, G. *slekk-* : 1. slak, slek.
E. *sloiw-*, G. *slaiw-* : 1. slee.
E. √*smeuk*, G. √*smeuγ* : smuigen, smuik, smukken, smokkelen, smoezen.
E. √*snep*, G. √*sneƀ* : snavel, sneb, neb, nuf, snep, snip, sneep, snaper, sneper, snepper, snap, 1. *en* 2. snappen, snap(haan), snibbig, snipperen, snobbelen, 2. snollen, snol, snoepen, (ver)-snapertje, snauw, snauwen; snakken, snaak.
E. & G. √*spen* : speen, spenen, spanen, spalling.
E. √*spreg*, G. √*sprek* : sprok, sprik, sprokkel, sporkeboom.
E. *stakl-*, G. *stahl-* : 2. staal.
E. √*steug*, G. √*steuk* : 1. *en* 2. stuk, stuiken, stok, stok(blind), 1. *en* 2. stuik.
E. & G. *strel-* : straal.
E. √*sukn-*, G. *zukk-* : 1. *en* 2. rok, rokken, (be)rokkenen.
E. √*swagh*, G. √*swaγ* : zwoegen.
E. & G. √*swel* : zwelen, zwoel, zoel.
E. √*swelgh*, G. √*swelγ* : zwelgen.
E. √*swerbh*, G. √*swerƀ* : zwerven.
E. √*teik*, G. √*þīh*, *þīγ* : dijen, (ge)-dijen, ter deeg, degelijk, 1. dicht, dik, deesem.
E. √*teuk*, G. √*þeuk* : 1. dij.
E. √*trenq*, G. √*þring* : dringen, drang.
E √*twak*, G. √*þwah*, *þwaγ* : dwaal, dweil.
E. *waks-*, G. *wahs-* : was.
E. *wangh-*, G. *wang-* : 2. wang.
E. *wedhr-*, G. *wedr-* : 2. weder, weer-(gal), weer(licht).
E. *wekti-*, G. *wihti-* : 2, wicht, (boos)-wicht, (n-ie)t, (n-ie)ts.
E. √*welg*, G. √*welk* : welken, wolk.
E. √*wergh*, √*werg*, ook met nasaalinfix : worgen, wrikken, 2. wraken, wriggelen; wringen, 1. *en* 2. wrang, wrange, wreng, wrongel, 1., 2. *en* 3. rank, reng.
E. & G. *wep* : 2. wapen.
E. √*weidh*, G. √*wīd* : verweerd.

GERMAANSCH.

(Wat ook in 't Gotisch voorkomt, is **vet** gedrukt.)

G. *adl-* : 5. aal, ale, aalt, adellijk.
G. *afl-* : (wr)evel.
G. *aikwern-* : eekhoorn.
G. √**air** : 1. eer, eer(lang), (wann)eer, (wel)eer, eerst, eerst(daags).
G. *am-* : aam(bei), aamt, daam, jammer.
G. *ang-* : enk.
G. √**ans** : gunnen, gunst, jonnen, jonst.
G. **ans-** : (achterkeuvel)ens.
G. *arf-* : 1. erf.
G. *arg-* : erg, ergeren, argeloos, arg(list), arg(waan).
G. √**arm** : 1. arm, armoede, (b)arm-(hartig), (erb)armen, (ontf)ermen (*Eerder uit Idg.* ***orbh-nos**, *en zoo West-Indo-Germaansch met* **erf**).
G. √**ath** : adel, adel(aar), adel(borst), edel.
G. **audh-** : ooie(vaar), ade(baar), ei(ber), (klein)ood.
G. *aƀn-* : avond.
G. *bāg-* : bogen.
G. **bain-** : been.
G. **balth-** : boud.
G. *bar-* : 1. baar.
G. *barring* : barring.
G. **bas-**, **baz-** : bezie, bes, beier.
G. √*bel* : 1. bal, bil, 1., 2. *en* 5. bol, bolderik, bollen, mollen, 1. pol, 3. pols.
G. *bell-* : 1. bel, bel(hamel).
G. *beor-* : bier.
G. *beting* : beting.
G. *blas-*, *blaz-* : bles, 1. blaar.
G. **blauth-** : bloode, bleu.
G. *blī-* : 2. blei.
G. **blith-** : blijde.
G. *bok-* : bokking, boks(haring), boks(horen), boes(tring).

G. *ƀolt-* : 1., 2. *en* 3. bout, bult, (doete)bolden, (hane)bolten.
G. √**bred** : berd, 1. brits, 1. *en* 2. bord, 1. boord, bord(papier), bordig.
G. *bregd-* : breien.
G. *brōk-* : 1. broek, broeking.
G. *bung-* : bonge, (beek)bunge, bengel(kruid).
G. **deuz-** : 1. *en* 2. dier.
G. √*dimp* : damp, dempen, dompen, 1. *en* 2. domper.
G. *dill-* : 2. dille.
G. *diur* : duur, 3. dier, dierbaar.
G. *dod-*, *dot-* : dodde, dodder, dodderig, dod(oor), 2. doedel, dooier, 2. door, deder, dot, dotje, doetje, dotter, deutel, doete(bolden), douter(kousen), doeze, dullen, dutten, dut, duts, (be)dotten, (be)teuterd, 2. toot, tod, (hutten)tut, tuitelen.
G. *dok-* : dook.
G. √**dreug**1 : *driegen, drossaard, drost.
G. √*dreug*2 : droog.
G. √*dreup* : druipen, druip(staarten), droopen, drop, droppel, drup, druppel, droppen.
G. √**drink** : drinken, drank, drenken, drenkeling, dronk, dronken.
G. √*drīt* : drijten, dreet, dretsen, dreutelen.
G. √**drībh** : drijven, dreef, drevel, drift.
G. √**drōbh** : droef.
G. *dunk-* : donker.
G. **ed-** : 1. et, et(groen), et(maal).
G. **ebhn-** : even, evenaren, (t)evens, even(knie), (n)evens, effen, (n)effens, (s)effens.
G. *faig-* : 1. *en* 2. veeg, feeks.
G. √**felh** : (be)velen.
G. √*feuk* : fok, 3. fokken, foksie.
G. √*fīk* : fikfakken.
G. *fiþl-* : vedel.
G. *flagg-* : 1. *en* 2. vlag.
G. *flah-* : vladen.
G. *flat-* : vlet, 1. vleet (d. i. *de platte visch*).
G. *flek-* : vlek, flikken, 1. vlak, (hoofd)vlak, vlakke, vlekke, vleesch.
G. **frais-** : vrees.
G. *fraw-* : vroolijk, vreugd, *fraai.
G. **frek-** : vrek.
G. *fruh-sk-* : vorsch.
G. *fud-*, *fut-* : vod.
G. **fuh-** : vos.
G. **furht-** : vruchten.
G. *fus-* : voos.
G. *gagin* : jegens, tegen.
G *gagl-* : 1. gagel.
G. *gair* : geer-, gier(valk), gier(telsel).
G. *gal-* : 2. gaal, 2. *en* 3. gal, (weer)-gal, 2. galle, 2. gellig, galsterig, garstig, (ver)gasten.
G. √*gald*, *galt* : 2. geld, gelling, gelt, gelte.
G. *gam-* : gemelijk.
G. *ganaist-* : geinster, genster, baanst.
G. *garw-* : 1. gaar, gerw, gerf(kamer).
G. **gawi-** : gouw, 2. gooi.
G. *gel-* : 3. gelletje.
G. √*gel* : galm, gil, gillen, (nachte)-gaal, galpen, gelp, gelpen, 2. gelletje, gilpen, gulpen, 1. golf.
G. √**geld** : 1. geld, gelden, 1. gelletje, gild, gilde, gildos.
G. √*geut* : guit, guize, (ver)guizen.
G. *gig* : gei, 2. gij.
G. *gīk-* : gijk, 1. giek.
G. *gīp-* : 2. gijpen.
G. *gof-*, *goƀ-* : gofferd.
G. *gr—ƀ* : 3. grauw.
G. √**gra** : gras, 1. *en* 2. gors, geerse, groeze, groeien, gruw, groen, grunsel.
G. *grāw* : 1. *en* 2. grauw, 2. krieken.
G. **gref-** : graaf,
G. **gund-** : hondsd(raf), onde(rave), honds(ribbe).
G. *hai-* : haai.
G. **hai(f)(s)t-** : heftig, heisteren, (ont)heisteren.
G. √**hait** : heeten.
G. √*hak* : haak, haak(bus), haken, 3. hak, hek, hekken, 1. hekel, hekelen, 3. hecht, hoek, hoeksch.
G. *haliþ-* : held.
G. *hal-ƀ-*, *hal-m-* : halfter, halster, 1. *en* 2. halter, 3. helm, helle(baard).
G. *haml-* : hamel.
G. *harp-* : harp, harpen.
G. *hasp-* : haspel, hesp.
G. √**hat** : haat, haten.
G. √**held** : hellen, hilde, hilt, 1. hou, 4. houw, hulde, (vriend)houdend.
G. *helt-* : hilt, hilte.
G. *herr-* : har, 1. her.
G. *herk-*, *herg-* : hark.
G. √*heuk* : hok, hukken, 2. huik, heuker.
G. √**hinth** : hand, -hande, (t)hans,

(alt)hans, hand(haven), handel, (ver)-hanselen, heinde, (be)hendig, Fransch (= voorhandsch).
G. *hiur-* : guur, onguur.
G. *hleor-* : 3. lier, lier(lauw).
G. √**hleut** : 1. *en* 2. lot.
G. *hlew-* : lij, luw.
G. *hlid-* : 2. (oog)lid.
G. **hnasq-** : nesch, nisch, neskebol.
G. *hneođ-* : 2. neet, 1. niet.
G. √*hneup* : nopen, nopens, geniep.
G. √*hnīp*, *knīp* : nijpen, neep, 1. nippen, nippelen, nippertje ; knijpen, kneep.
G. *hona(n)g-* : honi(n)g.
G. √*hrah* : ra.
G. √*hrak* : rachelen, 3. rek.
G. **hrap-** : 2. rap, reppen, raps, rep.
G. √*hreud* : 2. rusten, rustig, rust, rust(kamer), rust(meester).
G. √*hreuf* : rove, roof.
G. √*hrīp-* : 1. rijp.
G. √*hrōf-* : 1. roef.
G. *hrog-* : roge.
G. √*hrōr* : roeren, 1. roer, (op)roer, (roer)vink.
G. √**hrung-** : rong.
G. *huf-* : hof, hovenier, hoofsch, heusch, hoffelijk, gehucht.
G. *hūr-* : huur, huren.
G. *hūƀ-* : 1. huif, 2. hoeve.
G. *huz-*, *hus-* : hoera, hoezee.
G. *hwal-* : walvisch, 1. wal(schot).
G. *hwelp-* : welp, 1. wulp, wulpsch.
G. √**hwerbh** : werven, 2. *en* 3. werf, wervel.
G. *il-* : eelt.
G. √*īs* : ijs, ijzel.
G. **jin-**, **jain-** : gene, ginder, ginds.
G. *jol-* : jol.
G. *k—m-*, *k—n-* : kaam, 3. kaan, kimmeloos.
G. *kag-*, *kak-* : kaag, 3. kaak, kaken.
G. *kak-* : kaakje, koek.
G. *kamƀ-* : 2. knevel.
G. √*kap* : 1. kappen, kaafijzer, 1., 2. *en* 6. kippen, kipperen, 1., 3. *en* 7. kip, kippig.
G. *karl-* : kerel.
G. *karsk* : 2. kras, kers(versch).
G. **kaup-** : koopen, ko(o)menij.
G. *kaƀl-* : kavelen.
G. *kēi-* : kaaien.
G. √*ke(i)t* : keet, kit, 2. keten, kot, 2. kater.
G. *keuk-* : kieken, kuiken.
G. √**keuth** : 3. kuit, kijt, kossem.
G. *keƀs-* : kevis, keefs(kind).
G. *kēw-* : kauw.
G. *kimb-* : kim.
G. *kit-*, *kut-* : kittelen, keutelen, koteren.
G. *klad-* : 1. *en* 2. klad, kladdij.
G. *klaiþ-* : kleed.
G. *klaiw-fr-* : klaver.
G. *klamēi* : klamaai.
G. *klamm-* : klam.
G. *klam-p* : klamp, klamper, 1., 2. *en* 3, klem, kleumen.
G. *klēw-* : klauw, klauteren, 2. klauteren, 2. klauwier, klaveren.
G. *kli(m)ƀ*, *kli(n)k* : klim, klimmen, 1. kleef, kleven, (be)klijven, klijf, klift, klibberig ; 1. klinker, klingen, klink, klinket, 2. kling, klinge.
G. √*kliƀ-* : klip, 1. klip.
G. *klōt* : kloet.
G. √*knag*, *knaƀ* : knagen, knabbelen, knibbelen, knappen, 3. knap, knapzak, knauwen.
G. *knapp-* : 4. knap.
G. *knol-* : knol, knul.
G. *koƀaholþ-* : kabouter.
G. √*kreup* : kruipen, kreupel, kriepe, krippe.
G. √*kreƀ*[1] : krib, kribbe, korf.
G. √*kreƀ*[2] : krevelen, kribbelen, kribben, 1. krib, kreeft, krippeltje, krabben, krab, 5. krap.
G. *krik-* : kreek.
G. *kropp-* 1., 2. *en* 3. krop, krop(brood).
G. *kruk-* : 1. *en* 2. kruk, kreuk, kreuken, kroken.
G. *krūk-* : kruik.
G. *kul-* : 5. kol, 2. kuil.
G. *ku-n-t-* : kut, 1. kont.
G. √*kūr*, *hūr* : 1. koer, kuren, hurken.
G. *kuss-* : 1. kussen.
G. *kuƀ-* : kof, kover, gover, kuif, kuf, kub.
G. √**kwain** : weenen.
G. √*kwel* : 1. *en* 2. kool, kwalm, kwelmen.
G. √*kwe(n)k* : kwikken, kwikkelen, kwik(staart), kwinken, kwinker, kwinkerd, kwink(slag), kwinkeleeren.
G. √*kwes-p*, *kwes-t* : kwispel, kwast, 1. wispelen. wispel(turig).

G. **kwist-** : kwisten, kwiste(kool).
G. √*kwiþ* : kweelen, kwetelen, kweter, kwetteren, kwezelen, kwezel.
G. *lask-* : lasch.
G. √**lath** : loeder.
G. **labh-, lubh-** : 1. leb, lab(boon).
G. *leguan-* : 1. leguaan.
G √*lek* ; leken, 1. *en* 2. lek, 1. lekken, 2. lak, 3. laken.
G. *leþr-* : leder, laar(s).
G √*leu* : 2. lui, lui(lakken), leuzig.
G. √**leuk** : luiken, (be)loken, 2. (b)lok(huis), 3. lok, loket.
G. √**leut, lit** : lutje, letje, luttel, lut(ring).
G. √**leuth** : lied.
G. √*leuƀ* : luif, luifel, 2. lucht, lochting.
G. √**lif** : leef-, lief-, lijf(koek).
G. *līk-* : 2. lijk.
G. *lind-* : lint(worm).
G. *līs(-k* of *-t)* : 1. *en* 2. lies, liesch.
G. *līst-* : lijst.
G. **li-th-** : 1. lid, lid(maat), (bee)ld, (ge)lid, (ge)leed, (ge)leding, (g)lid-(kruid).
G. √**līth** : 1 lijden, (over)lijden, (ge)-leden, (ver)leden; leiden, leisel, (van liever)lede, (ge)leidelijk; 2. lijden, 1. *en* 2. leed, leider, leelijk, (be)leedigen.
G. *lōf-* : loef, loe(vert).
G. *log-* : 2. loog.
G. **luft-** : lucht, luchten, luchtig.
G. *lurd-* : lording.
G. *lūs-* : luis, luizen, luis(pook).
G. *lust-*, *lisp-*, *(h)w(l)isp-* : 2. luisteren, lispelen, 2. wispelen.
G. *luþ-* : 2. leur, luier. luur.
G. *lūw-* : lui(wagen), louw(aanzetter).
G. *mađ-* : 1. mede, mee(krap).
G. *maihw-*, *mai(g)w-* : meeuw.
G. *mark-* : 3. mark.
G. √**math** : made, 1. mot.
G. **mathl-** : 4. maal, 1. (ge)maal, maalde(geer).
G. *meis-* : mees, moesien.
G. √**meuk** : 1. *en* 2. muik, meuk, moker, 1. mok.
G. *mistl-* : mistel.
G. √**mut** : moot.
G. √**mot**[1] : 1. moeten, (ge)moet, (ont)-moeten.
G. √**mot**[2] : 2. moeten, moete.
G. *mōt-*[3] : moet.
G. *mud-* : modde, modder, 1. moer, moeren, 3. moor, 2. mot, muid(hond), (plam)moten, smodderen.
G. *mūl-* : 3. muil.
G. *nak-*[1] : 1. aak, eiker, 2. kaan.
G. *nak-*[2] : nek, nekken, 1. nok.
G. *nāþ-* : genade.
G. √**neut** : genieten (*is echter Noord-Europeesch*).
G. *nīfr-*, *nūfr-* : nijver.
G. *nikuз-*, *nikes-* : 1. nikker, 2. nikker, 2. nikkel, nix.
G. *ōl-* : oele.
G. *p—d-* : pad, puid, 1. *en* 2. puit.
G. *pall-* : 1. *en* 2. pal.
G. *pandiwg* : penning.
G. *pardun* : pardoen.
G. *penter-* : penterbalk.
G. *peor-* : 1. pieren.
G. *pliht-* : 1. plecht.
G. *prat-* : praten, 2. preutelen, 1. protten, pruttelen. pruilen.
G. *pratt-* : prat, 2. brat, 2. part, pert.
G. *prik-* : 1. prik, prikkel, preukelen.
G. *puttiwg* : putting.
G. *raih-* : reebok, 2. rekke.
G. *rain-* : reine(vaar), rijn(bloem), ree(trekker).
G. **raip-** : 1. *en* 2. reep, reepel.
G. *rak-* : rekel.
G. *rakk* : 2. rak.
G. *ramm-* : ram, rammei, rammelen.
G. √**rath** : 2. rad. rasch, 3. *en* 4. ras.
G. √*rep*, *reƀ* : 3. reep, repel, repelen, rapen, rijfelen. 1. roffelen, 2. ruifelen.
G. *rēs* : razen, razernij.
G. √*reud* : 3. roeien. (uit)roeien, 3. rooien, rode, opruien, (uit)roeien.
G. √*reuk* : rieken, ruiken, reuk, 1. rook. ruiker.
G. *rīf-* : 3. rijf.
G. √*rīf* : rijven, 1. rijf, 2. *en* 3. rif, 2. reef, 1. ruifelen.
G. √**rīs** : rijzen, reizen, reis, rijzig.
G. *rukk-* : rukken, verrukt.
G. *rūs-k-* : 1. roes.
G. *rut-* : 3. rot, roten, root, reute, rete.
G. **sai(g)w-** : zee, (ver)zeeuwen, 2. sjouwen.
G. *saim-* : 2. zeem.
G. *san-* : zaniken.
G. *segl-* : zeil, zeil(steen).
G. **seld-** : zeld(zaam), zelden.
G. √**sewek** : ziek, 2. *en* 3. zucht, zwak.

G. √*sewep* : zieden, 2. zode, zooi, 2.zoo, zoetelaar, (be)zoedelen, sutteren, zwadder, zwadderen.
G. *sīd-* : 1. zijde.
G. *si(m)p-* : sip.
G. *sind-* : sindel, sintel.
G. √**sith** : sedert, sinds, (wijd en) zijd.
G. **skalk-** : 1. *en* 2. schalk, (maar-) schalk.
G. *skall-* : schallen, 1. schel.
G. √**skam** : schamen, 1. schamel, schande, 1. schenden, schennis.
G. *skan-* : scham-, schamp-, schan-(dek).
G. *skap-*[1] : 1. schap, schap(raai), schepel, 2. scheppen, 2. schob.
G. √**skap**[2] : 1. scheppen, 2. schap, schappelijk, 1. schepen, 1. *en* 2. schaffen, schaften.
G. *skelf-* : 2. schelf, schilferen, schilferen.
G. √*skeuh* : schuw, schuchter, 4. schouw.
G. *skin(d)-* : scheen, schin, schinde, schinden, 2. schenden, schennis.
G. **skip-** : schip, scheep. 2. schepen, schie(man), schipper, schipperen.
G. *skor-* : 1. *en* 2. schoor, schoor(steen).
G. *skram-* : schram.
G. √*skraud* : 1. schrooien, 2. schroeien, schroot.
G. √*skrek* : schrikken, (over)schrikkelen, schrikkel(jaar).
G. *skrēl-* : schraal, schriel.
G. √*skrep, skreƀ* : schrapen, schrappen, schrap, schrabben, schrafelen, schreep, schrepel, schrobben, schrobbeeren.
G. √*skrīđ* : schrijden, schrede, 2. bestrijden.
G. *skril-* : schril.
G. *skri(m)p, kri(m)p, hrimp, kri(n)k* : schremmen, schrompelen, kramp, krimpen, kram, krem, krom, 2. *en* 3. krap; ramp, rimpel, rompelen (f)rompelen; krank, krenken, krinkelen, kronkelen, krengelen, krengen, krang, kring; kracht, krachtens.
G. *skuk-* : 1. schok, schokken. scheuken, schongelen, schommelen.
G. *skuldr-* : schouder, schoer.
G. *skull-* : 2. schol.
G. *skund-* : 3. schenden.
G. *skūr-*[1] : schuren, schoer-, schoor-(haai), 1. *en* 2. schurk.
G. **skūr-**[2] : 1. schoer.
G. *sland-, slant-* : slenderen, slendriaan, schendeventen, slenter.
G. **sleht-** : slecht, slechten, slichten, slechtje, slechts.
G. *sleƀ-* : sleef.
G. √*slīt* : slijten, slijterij, sleet, sleter, slet, sloodse, (be)slissen.
G. *slūm-* : sluimeren, sloom, slommeren.
G. *slup-* : sloep.
G. 2. smak, 2. snik.
G. √**smīt** : smijten, smeet, smet, smuts.
G. *snar-* : snarig.
G. *snauþ-* : snood.
G. *snell-* : 1. *en* 2.
G. √*(s)nerp* : snerpen, nerpen.
G. √*(s)neug* : snugger, nugger, 5. snik.
G. √*sneut. sneuƀ* : snuiten, 1. *en* 2. snuit, 1. *en* 2. snuisteren, snuisterij, snoet, snot, snot(olf), snotteren; snuiven, snoeven, snuffen, snoffen, 1. snollen.
G. √**snith** : snijden, snijderen, snede, snee, snedig, sneeg, sneeling, snit, snoeien.
G. *sp—r-* : speer, 3. spier.
G. *spar-* : spar, sperren, sporreling.
G. *spark-*, ook met nasaleering : spark, sperkelen, spergelen, sprank, sprenkelen.
G. *spauk-* : spook. spoken.
G. √*spel, splī(-n-t)* : speld, spouden, 1. spouwen, spalten, spalken, splijten, spleet, splitten, splitsen, splint, splinter, splinter(nieuw).
G. √*spet*, ook met *u-* en liquida-epenthese : spatten, spuiten, spies, spits-(broeder), 2. spot, spruiten, sport, spriet, sproet, spritsen, spruchtel.
G. *spīk-* : spijk(ijzer), 1. spijker, 1. speek, spiksplinter-, spikspelder-(nieuw).
G. √*spil* : spel, spelen, (over)spel.
G. *spit-* : 1. *en* 2. spit, 1. *en* 2. speet, spitten, speten.
G. *spott-* : 1. spot.
G. *sprott-* : sprot.
G. √**stam** : stamelen, stameren, stemmig, stempen, 1. *en* 2. stom.
G. *staup-* : stoop.

G. *stefn-* : steven.
G. √**stel** : stelen, (dief)stal.
G. *stelp-* : stelpen, stolp, stulp.
G. *sterƀ-* : sterven.
G. *stert-* : staart.
G. *steup-* : stief(vader, -moeder, enz.).
G. **stebhn-** : stem.
G. *stolt-* : 1. stout.
G. *stop-* : stoppel.
G. *strand-* : strand, strang.
G. √*streup* : 2. stroop, strop.
G. *strott-* : strot.
G. *strūt-* : 2. struis.
G. *stūp-* : 2. stuipen, stippen.
G. *stur-* : steur.
G. *stuƀ-* : stoof, stoven.
G. *stūƀr-* : stuiver.
G. √*sūs* : onbesuisd.
G. √*swa* : zwaaien, zwaad, zwad, zwei, zwadderen, zwatelen.
G. **swar-** : 2. zweren.
G. *sward-* : zwoord, 2. zwaard.
G. *swel-* : zwellen, zwalm, zwelken-(boom).
G. **swelt-** : zwelten.
G. *swerd-* : 1. zwaard, zwaard(zijde).
G. √*swī* : zwijm, (be)zwijmen, zweemen, zwijnen, zwendelen, (ver)zwinden.
G. √*swīk*, ook met nasaalinfix : (be)-zwijken, zwichten, zwikken, zwingen, zwengel, zwenken, zwanken, zwang, zwanger.
G. *swimm-* : zwemmen, zwamp, somp.
G. **swinth-** : gezwind.
G. √*swīp*, *swīƀ* : zweep, zwiepen, zwieping, zweven, zwabberen.
G. *tagg-* : taggen.
G. *taiđ-*, *tait-* : teeder.
G. **tain-** : 2. teen.
G. *tal-* : tal, (aan)tal, (ge)tal, taal, talen, (be)talen, tellen, (ver)tellen (lief)tallig, (over)tollig, 1. tol, tollenaar.
G. *talg-* : 1. talk.
G. *talt-* : touter.
G. √*ta(w)h* : taai, tengel, 1. tingel.
G. *task-* : tasch, 3. tas, taskers.
G. *tauƀr-* : tooveren, toovenaar.
G. √**taw** : touwen, 2. touw, (ge)touw, tooien, (vol)tooien.
G. √*tep* : tip, tepel, timpje, tap, tap-(toe), 1. *en* 2. top.
G. *tēr-* : 1. tier, 3. tier, tieren, 2. *en* 4. tier, (ver)tier, (wispel)turig, (goeder)-tieren.
G. √*teut* : tuit, 1. toot, toterkruid.
G. √**therf** : derven, durven, (nood)-druft.
G. √*þerƀ* : (be)derven, (ver)derven.
G. **theubh-** : dief, dief(stal), dievegge.
G. *þistl-* : distel, distel(vink).
G. **thlaih-** : vleien, flikflooien. fleemen.
G. **thlag-** : 2. vlak, 2. blak, 1. *en* 2. vlaak.
G. √**thleuh** : vlieden, flouw, vlouw, fluks, flus, vlie, vlie(boot), vloo, vluchten.
G. *þoft-* : docht, doft.
G. *þoll-* : 2. dol, (duk)dalf.
G. *till-* : tillen, til.
G. √**tind** : tintelen, (mal)tentig, tondel.
G. *tinn-* : tin.
G. *tiƀ-* : teef.
G. *todd-* : tod.
G. *tōb-* : toeven.
G. *tran-* : 2. traan.
G. √*trind* : (om)trent, drentelen, trentelen, tranten, trunten, trutsen.
G. *tūm-* : tuimelen.
G. **ubhil-** : euvel.
G. *wad-* : 3. wade.
G. *waγi-* : weeg(scheet).
G. **wajj-** : weeg, (be)weegeren, weeg-(luis), weger, wageren, wagen(schòt).
G. √*wal* : walen, 1. waal, walen-(distel), woelen.
G. *wale-* : walen(gang).
G. *want-* : 1. want.
G. *was-* : waas, wasem.
G. *waþ-* : 1. wade.
G. *watt-* : watte.
G. **wēn-** : 1. *en* 4. waan, wanen.
G. **werd-** : 2. waard.
G. *wīđ-* : wijd.
G. √*wik* : wikkel, 1. wiek.
G. **wilth-** : wild.
G. *wimpl-* : wimpel.
G. √**wind** : winden, wim(per), wind-(as), (wede)winde; wenden, (be)wind, (onder)winden, (in)wendig, (nood)wendig, (dag)wand, (in-ge)wand, 2. *en* 3. want, (toppen)ant, (toppen)end, verwante, wandelen, wenteltrap.
G. √*wīs* : wezel, weesje.
G. *wraiþ-* : wreed.
G. √*wrīh-*, *wrīγ* : (ge)wricht, wreeg, wreef, wrijf.

G. √*writ* : wrijten, rijten, 1. *en* 2. reet, ritten, ritsen, 2. rits.
G. *wrīb-* : wrijven.

G. **wrōγ-** : wroegen.
G. *wrōt-* : wroeten.

WEST-GERMAANSCH.

aa(lwete).
aa(mhechtig).
aa(mechtig).
a(mechtig).
aambeeld.
aanbeeld.
aat.
oot.
3. acht.
akelig.
ekel.
3. hekel.
alikas.
allaam.
baak.
baken.
2. bent.
biet(sijsje).
boender(gras).
bundel(gras).
bunt(gras).
piont.
big.
vigge.
blip
1. bot(=platvisch, platte worm).
2. botter.
bot(gras)
bot(kruid).
(heil)bot.
2. braam.
2. brem.
2. priem.
brommel.
brummel.
brasem.
brijn.
brene.
breinen.
brem.
dabben.
2. dag.
daags(anker).
daags(touw).
dam(bezie).
dante.
dauwelen.
deluw.
dellig.
zaluw.
den.
denne.
deren.
deerlijk.
deernis.
1. dok.
1. dok.
dokke(blaren).
draven.
drevelen.
dribbelen.
draverik.
dravik.
drep
dreps.
driest.
drieschen.
droelen.
druilen.
1. droes.
1. duist.
dwaas.
(robbe)does.
(slobber)does.
duizelen.
(be)deesd.
1. door.
ei(loof).
ifte
ekster.
emelt.
hemelt.
2. hamel.
ernst.
(n)aarstig.
flab.
flap.
fleb.
flep.
flabberen.
flenzen.
flensje.
futselen.
gauw.
gauwdief.
geeuwhonger.
gooien.
grif.
grijzelen.
griezelen.
(af)grijzen.
1. gruwel.
grillen.
groeten.
greten.
kreten.
gretig.
grietenij.
griet(man).
grollen.
krollen.
1. gul.
2. gul.
2. haar.
3. haar.
haren.
hagedis.
hamster.
harder.
1. herder.
hees(ter).
1. hei.
hei(blok).
hellig.
2. hommer.
honk.
2. hui.
1. wei.
huichelen.
hugen.
ijdel.
2. ijl.
2. ijlen.
ijl(hoofdig).
isch(been).
ijs(been).
jeuken.
jicht.
kaf.
kif?
keeren.
keg.
kegel.
kei.
keil.
keilen.
keilderen.
kelp.
2. kers.
kors.
kien(hout).
kijken.
kieke(boe).
2. koekoek.
koekeloeren.
kleunen.
1. klier.
klod.
klodderen.
kloot.
1., 2., 3. kluit.
klotte.
klots.
1. klos.
kluts.
klont.
klonteren.
kneuzen.
knoesel.
knoest.
knuist.
1. knor.
knorf.
knijpen.
knip.
knippen.
knispen.
nijpen.
knop.
knoop.
(be)knopt.
(ver)knocht.

streep.
strippen.
strips.
1. stuipen
teisteren.
teezen.
teling.
taling.
tet.
tittel.
tettig.
2. teuten
teut.
trekken.
trek.
treek.
trachel.
treilen.
treurig.
2. tuil.
vaalt.
3. veil
veilig.
velen.
velg.
vleder(muis).
vlerk.
fladderen.
flenter.
2. flets.
vlies.
vlijt.
vocht.
(hard)vochtig.
vonk.
vonkelen.
fonkelen.
vuister.
vuizer.
2. vorst.
waal(wortel).
wal(wortel).
wal(hout).
2. wal(schot).
(wiele-, wiede-, wede-, wedu-, wie)waal,
2., 3. waan.
3. waard.
1. woerd.
woert.
wierde.
1. waren.
1 wen.
wieden.
wied(maand).
wij(baas).
(melk)wied.
(melle)wijt.
wier.
wilg.
woer(haan).
worm(kruid).
1. wouw.
wulk.
1. welk.
wilk
ulk.
2. wulp.
zabben.
sabberen.
zacht.
zeulen.
seulen.
suilen.
1. zode.
zuiver.
zwachtel.

CONTINENTAAL GERMAANSCH.

alant.
alsem.
aalst.
alst.
1. *en* 2. amper.
andoren.
3. bak.
bakkes.
bakhuis.
bak(tand).
bakke(baard).
bak(stukken).
(bulle)bak.
(kinne)bak.
batsch.
batsig
biecht.
bies.
biezen.
bijzen.
bissen.
buizig.
billijk.
1. bolk.
bolling.
bossing.
1. brak.
1. bruidel.
2. buil.
daal.
daas.
daze.
(be)daren.
2. das.
(amel)donk.
dra.
drenzen.
2. droes.
druif.
druif(kruid).
1. druil.
2. duist.
(ge)dwee.
(ge)dwedig.
fatsen.
flarden.
flater.
fleer.
fleerie.
flous.
5. gal.
kwal.
1. kwalster.
gansch.
geizen.
gaps.
garnaal.
gergel.
girgel.
giebel.
gijlen.
grijs.
grimmelen.
kriemelen.
grof.
guf.
hachje.
2. hars.
harst.
2. houw.
huizen.
hurken.
iebe(boom).
ijp.
1. ijl.
ijlen.
ilk.
jaden.
2. kaap.
4. kaap.
kobbe.
kau(gek)?
keek.
keik.
kiek.
kaak.
3. keel.
1. kiel.
4. keel.
2. kiel.
2. keep.
kelder(vijs).
kelder(winde).
3. kolder.
kolster(stok).
keper.
4. *en* 5. kip.
2. kies.
kiezel.
klagen.
klacht.
2. klikken.
2. kloek
kolter
1. *en* 2. kraam.
kramen.
4. krap.
2 krip.
krauwel.
krauwen.
krieuwen.
krieuwelen.
krielen.
2. kriel.
krioelen.
kreunen.
3. kriek
(be)kruizen.
1. kuieren.
kuite(buiten).
kutsen.
1. kuil.

kwaad.
kwalijk.
kwal.
1. kwalster.
kwetsen.
2. kwetteren.
kwijlen.
laak.
2. lek.
1. laken.
lank.
2. lap.
leep.
1. lep.
2. leppen.
4. lens.
lenzen.
lanter(fant).
lenteren.
lunteren.
lunderen.
lesschen.
(b)lusschen.
leus.
3. lies.
lisch.
lijs.
looien.
louwmaand.
(ge)luk.
1. lurf.
lurken.
maatjespeer.
madelief.
mennen.
merkels.
1. miezelen.
morzelen.
mors(dood).
morse(bel).
morsen.
mortelen.
moetsen.
mots.
motse.
motsen.
moggel.
mokkel.
mopmuts.
3. mot.
2. mud.
2. mouw.

muf.
murf.
2. nekken.
1. neut.
4. noot.
neutel.
neutelen.
2. neut.
knutselen.
2. olm.
uilig(=vervuurd).
paggelen.
pappeblaren.
partijke.
perkel.
pet.
peuzelen.
pimper(noot).
1. poets
(*is Fransch*).
2. poets (*is Hgd.*).
porren.
portel(wei).
portel(bezie).
postel(bezie).
pos.
6. post.
5. post.
7. post.
priegelen.
prol(broek).
raai.
1. raat.
ransel.
rans(uil).
2. rap.
rapalje.
rel(muis).
2. rijp.
rups.
rij(tijd).
ritsig.
(be)rispen.
2. roes.
roezen.
(oud)roest.
ronselen
rossen.
rotsen.
(ver)schalen.
schamper.
schimpen.

2. schimmel.
schomper(muilen).
scheerling.
1 schelf.
schieloos.
schorfte.
2. schouw.
schraag.
(vier)schaar.
1. *en* 2. schrank.
schrankelen.
schoor(voeten).
schurgen.
schrollen.
2. schrooien.
slim.
slommer.
slameur.
slemp(hout).
slempen.
slampampen.
smoezelen.
2. smul.
sneuvelen.
sneven.
spaath.
spat.
4. spek.
1. spint.
stolts.
1. *en* 2. stuit.
stuiter.
stuiteren.
stutte.
stutten.
1. stoet.
2. steunen.
stuinder.
stuiven.
steuvelen.
2. stof.
stoffen.
2. stoof.
streven.
stribbelen.
stroel.
struilen.
stront.
strobbe.
strobbelen.
strubbe(len).

stromp.
strompelen.
strumpel.
struweel.
struik.
struikelen.
sturkelen.
stronk.
stronkelen.
stuip.
sudde.
zuwe.
taarts.
teerts.
taffelen.
takel.
tarnen.
1. tornen.
2. tol.
2. tolk.
trap(gans).
tremske.
1. troetel.
1. *en* 2. tul.
1. vaak.
veem.
veinoot.
vennoot.
vim.
2 vin.
vinnig.
vitten.
waar(borg).
walg(vogel).
wand.
wal(luis).
(ver)weend.
wege(doorn).
weide.
2. (ge)wei.
wemelen.
wremelen.
wriemelen.
2. wouw.
wuw.
zaan.
zaluw.
zemel.
zuimen.
zwalp.

NEDERDUITSCH-NEDERLANDSCH.

1. bat.
bazelen.
(ver)bazen.
beiaard.
biggelen.
blaag.
1. boezen.
boezelaar.
bruien.
2. brui.
darink.
derrie.
dartel.
daveren.
duivekater.
deuvekater.
dwepen.
fuik.
puiker.
puikel.
gesp.
gaspel(doorn).
1. gast.
garst.
geep.
geepsch.
2. geest.
2. gast.
gierst.
gieteling.
guist.
guis.
gust.
gisp.
glooien.
haande(rik).
hane(bolten).
harntje(rijs).
heen(wortel).
hach.
hachelijk.
haft.
haperen
henne(kleed).
hune(bed).
1. hop.
1. horde.
horte.
1. jas.
2. jas.
4. kaak.
ked.
kid.
kib.
kibbe.
kub.
1. kies.
kees(hond).
keus(pot).
klesoor.
klisklas.
1. klits.
kniezen.
knijzen.
knoeien.
1. *en* 2. kodde.
koddig.
koddenaar.
kodde(beier).
koot.
keutel.
1. kuit.
kute.
kuutje.
kuds.
1. kol.
kol(blei).
koon.
korre.
krodde.
kuis.
1. keuzelen.
kul.
kullen.
kweer.
leuren.
sleuren.
lor.
lorren.
lorder.
lorsen
lorre(draaien).
2. mak.
2. mik.
mikken.
(krikke(mik).
medel.
meele.
metel.
mijmeren.
moggelen.
molferd.
neuken.
1. peel.
1. pier.
pier(aarzen).
2. pieren
pierewaaien (*is Slav.*).
1. pleit.
plunje.
plunderen.
prondel.
1. pomp.
pimpelen.
priel.
rijn.
1. rit.
3. rit.
1. rob.
robbe(does).
robbe(knol).
ruilen.
ruile(buiten).
1. ruiting.
schadde.
1. schalm.
scharluip.
schromen.
schuinsch.
sjokken.
sukkelen.
sloester.
slosse
1. snees.
snert.
sobbelen.
sompen
spichtig.
tobben.
treis.
trijs.
treuzelen.
trijzelen
treus(neus).
trip.
1 tuil.
3. tuil.
tuischen.
turen.
vledder.
vliender.
vlier.
4. waard.
2. woerd.
1. woord.
wertel.
walgen.
(ge)west.
wieme.
zaling.
(be)zwalken.

UITSLUITEND NEDERLANDSCH.

aaien.
1. haaien.
alikruik.
kreukel.
amme(laken).
aveluinen.
baaivanger.
baanst.
3. barm.
bats.
beel.
beemd.
beursch.
beurzig.
bonzing.
bunzing.

bostel.
bothol.
1. botter.
(ver)brantst.
bui.
1. buis.
3. bul.
deining.
dibben.
dobben.
dubben.
dobberen.
dod(ei)
1. *en* 2. dogger.
1. dom.
2. dommelen.
dreigen.
dreinen.
drossen.
ert.
fleren.
fleer.
fleers.
frijnen.
fuut.
1. gaal.
garm.
geerten.
2. gillen.
gilling.
golferd.
gonst.
gorlegooi.
3. gouw.
graaien.
gremelen.
gribus.
1. griet.
7. griet.
gunzen.
gupperen.
haaibaaien.
heibei.
1. hars.
hors.
heemst.
hemst.
himst.
hoemst.
2. hengel.
2. hengst.
hessel(ter).
1. het.
heu.
heude.
1. hui.
heumig
humstig.
homstig.
hemstig.
haamstig.
1. hom.
1. hommer.
huim.
hijs.
hijze.
hilletje.
hiltik.
2. hom.
homp.
hompelen.
honnig.
houting.
huiben.
itten.
janhagel.
jobber.
jool.
jorden.
jurk.
ka.
2. kade.
2. kaai.
2. kaan.
1. kaan.
kakel(bont).
kalis.
kalle.
kallemoei.
3. kol.
kampersteur.
kappelen.
1. kapper.
karnaat(touw).
karrel.
karrel(doek).
2. karwei.
(be)keeuwen.
kesp.
3. keu.
keutje.
kiereboe.
kinkel.
klakker.
kleerooge.
klipper.
kloker.
klommer.
2. klop.
klop(zuster).
2. kluun.
knellen.
kok(meeuw).
6. kol.
kollen.
koppermaandag.
2. kraai.
kraaier.
krag.
1. krap.
(mee)krap.
krenselen.
krinsen.
krijt(sterling).
krijt(stern).
2. krik.
krokkeling.
1. krel.
kromp
kroosje.
kruil.
kruiling.
krust.
kuch.
2. kuieren.
kuin
kwadenaard.
kwadernaat.
1. kwak.
kweesten.
labaar.
lambik.
landorium.
larie.
larifarie
larp.
lerp.
2. liep.
2. lijperen.
mep.
leeuwer.
leuver.
2. lemmen.
lers.
leunis.
1. link.
link(steen).
liplap.
lukker.
1. lul.
2. lurf.
machochel.
maschoffel.
2. maf.
mafje.
magge.
mat(hoen).
mees(muilen).
miezemeezen.
meeuwwinde.
2. messing.
1. mierig.
mitis.
2. mok.
mol(boon).
moppe(boon).
1. mop.
1. moppen.
mops(poot).
mop(wijn).
morrelen.
4. mot.
mot(huif).
muieren.
mut.
nel.
noesch.
nokken.
nuk.
2. over.
pampelen.
slampampen.
2. pees.
piere.
pimpel.
3. pink.
1. plei.
plemp.
plengen.
ploert.
2. plomp.
pommel.
pompe(blad).
2. poen.
poespas.
6. pof.
pogen.
polakker.
pooien.
1. poon.
2. poon.
4. pop.
prauwel.
prazelen.
pril (*is Fransch*).
(be)rad.
rag.
ragen.

ONTLEEND GOED

KELTISCH.

GRIEKSCH.

christen.
ciborie.
cinnaber.
dadel.
diaken.
diemit.
disch.
draak
dragant.
dromedaris.
duivel.
afgedrieft.
echo.
elp.
elpen(been).
elefant.
olifant.
engel.
epistel.
eppe.
erwt.
evangelie.
gamander.
mander(kruid).
gas.
geranium.
gitaar.
2. gram.
hadik.
heiden (z. Idg.).
hermiet.
horloge.
hyena.
kalament.
kamille.
1. kapoen.
karakter.
kathedraal.
2. kelk.
kerk.
ker(mis).
ker(spel).
1. kers.
kervel.

ketter.
kolokwint.
komedie
komijn.
koor.
1. koraal.
2. koraal.
koris(kruid).
krater
3 krik.
kristal.
2. krocht.
kroft.
kroeg.
krokodil.
kroniek.
kwendel.
keule.
keune.
kuun.
kunel.
lakooi.
1. leek.
2. leek.
leproos.
liebaard.
luipaard.
pardel.
1. lier.
2. lier.
litanie.
liter.
mandragers-(kruid).
2. mangel
martelaar.
ment.
mente.
2. munt.
(kruize)munt.
mijter.
moer(aal).
moer(bezie).
monnik.

1. moor.
muziek.
nardus.
1. non.
2. non.
2. nun.
nuun.
nonne(fortje).
oester.
oker.
oosterlucie.
opium.
orego.
orgel.
orkest.
paap.
panter.
parochie.
pateen.
patig.
patik.
pelikaan.
peterselie.
pij (?).
pij(akker).
Pinksteren.
poëzie.
2. pomp.
pompoen.
pepoen.
planeet.
pomperij.
ponk (?).
pool.
pootje.
porie.
priester
propheet.
pruim.
pui.
purper.
porfier.
psalm.
saffier.

salamander.
santorie.
sater.
schaalbijter.
schalebijter.
schallebijter.
scharrebijter.
schel(kruid).
schie(wortel).
schepter.
schinken.
skink.
1. school.
scholier.
schorpioen.
sering.
serpent.
serpentijn.
smaragd.
spelonk.
spons.
spongie.
staverzaad.
stool.
stroof.
1. struis.
synagoge.
talent.
tel(mossel).
terpentijn.
tijk.
tijm.
tiran.
1. toon.
topaas.
triakel.
triomf.
troef.
troon.
vlijm.
wal(kruid).
wal(stroo).
zefier.
2. zegen.
zone.

KLASSIEK LATIJN.

1. aker.
albe.
alft.
alve.

alias.
altaar.
autaar.
amijt.

ampel.
pul.
amulet.
antoffel.

appel.
2. April.
ark.
arons(baard).

menie.
mica.
mijl.
mil
milie.
minister.
mirakel.
1. mis.
(ker)mis.
mispel.
miserie(boom).
moelie.
moud.
1. mouw.
5. mol.
molen.
molenaar.
1. mulder.
2. monster.
monsteren.
3. monster.
munster.
mortel
mossel.
most.
1. muil.
muit.
1. muiten.
1. munt.
munten.
(uit)munten.
musch.
1. muskaat.
1. muur.
naan.
natuur.
1. neer.
neppe.
nippe.
2. nerf.
nichel.
2. niet.
nommer.
nummer.
1. noot.
2. noot.
November.
October.
offer.
offerande.
okker(noot).
olie.
olie(dom).
oliesel.
olijf.
(petr)oleum.

operment.
1. paal.
paar.
pacht.
1. paai.
1. palm.
plam(moten).
2. palm.
panik(gras).
pappel.
peppel.
popel.
pastinak.
pastoor.
pater.
paternoster.
pauw.
peer.
peinzen.
pelgrim.
pelle.
pellen.
peluw.
peul.
pol(erwt).
pen.
pene.
pensum.
pepel.
persoon.
pest.
pestel.
1. pijl.
2. pijl.
1. pijn.
pingel.
1. pik.
pek.
pil.
pin
plaag.
pladijs.
plant.
pluim.
2. polei.
1. pols.
2. pols.
poort.
poorter.
priem(donker).
2. poot.
poten.
1. pop.
2. pop.
2. porselein.
postelein.

1 post.
prediken
preek.
prij.
provincie.
proza.
puimsteen.
puist.
pulver.
put.
raap.
radeeren.
ranonkel.
renonkel.
rebus.
refter.
regel.
regeling.
reeling.
regeeren.
riggel.
richel.
reie.
rijt.
relaas.
reliquie.
remedie.
reseda.
ricinie-(olie).
riegheide.
2. riem.
3. ros.
ruis(voorn).
rus(geel).
roos.
rosmarijn.
ruïne.
(aal)rups.
sabellen.
1. salie.
2. salie.
selve.
salmiak.
sant.
santje.
1. schaal.
schabel.
2. schamel.
schemel.
scharminkel.
1. sim.
1. schotel.
schrijven.
schreef.
schrift.
schriftuur.

schrijn.
scrupel.
September.
sermoen.
1. *en* 2. singel.
sok.
solfer.
sulfer.
sorbe(boom).
sorben(hout).
sorben(kruid).
spadel.
spatel.
spatie.
specie.
spiegel.
spijk.
2. *en* 3. spijker.
sponde
sponning.
spong.
staat.
statig.
staatsie.
1. statie.
2. statie.
stater.
stern.
stijl.
stiel.
strict.
studie.
surrogaat.
tabel.
tafel.
tafereel.
tabernakel.
tegel.
tichel.
teil.
tekst.
tempel.
temperen.
tenten.
1. termijn.
2 termijn.
testament.
titel.
tof(steen).
tuf(steen).
toren.
turren(kruid).
tortel.
tracteeren.
treeft.
tribunaal.

tuberoos.
unster.
venkel.
venster.
vers.
vesper
1. vest.
1. vieren.
vijg.
vijt.
fljt.
vijver.
vint.
1. viool.
vitse.
3. wiek.
3. wik.
vlam.
vlegel.
vont.
vork.
vorm.
vormen.
vormsel.
vrucht.
wepel(doorn).
wiepe(doorn).
wiele.
1. wijl.
1. wijk.
wijme.
wijn.
wijngaard.
wijnstok
zalm.
zavel.
zegel
1. zegen.
zeker.
zeper.
zichel.
1. sikkel.
zizelmuis
zolder.
zool.

MIDDELLATIJN (ROMAANSCH).

accijns.
Advent.
advocaat.
3. aker.
allodium.
amerij.
andijvie.
1. anker.
2. apostel.
armborst.
avontuur.
baanderheer.
baanrots.
bakelaar.
beestiaal.
bef.
begijn.
bagijn.
beker.
beuling.
2. blijde.
1. boei.
1. bont
2. bont.
borat.
1. brat.
bosch.
bosschage.
2. bos.
bussel.
(klare)bossen.
2. bus.
2. buks.
1. bos.
bos(bank).
bus(kruit).
brazilie(hout).
bunder.
cedel.
centenaar.
dokzaal
doxaal.
oksaal.
hoogzaal.
estrik
factorij.
foliant.
geuf.
govie.
goochelen.
guichelen.
gordijn.
3 granaat.
1. griffel.
1. grift.
hermelijn.
hulk.
inkt.
kal(a)mink.
kamfer.
1. kamp.
2. kamp.
kampioen.
kemphaan.
kanis.
kap.
2. kaper.
2. kappen.
kapsel.
karolijntje.
6. kip.
1. kapel.
2. kapel.
kapiteel.
kardinaal.
kartouw.
keuvel.
kinnetje.
klerk.
kopij.
koppel.
1. kost.
2. kost.
1. kosten.
kusten.
koster.
kous.
kremetart.
2. kussen.
lavendel.
legende.
leveren.
mangaan.
manipel.
mantel.
ontmantelen.
marter.
2. mat.
mergel.
1. meter.
meeken.
meetje.
metsen.
metten.
minuut.
moezel.
morel.
musket.
muts.
nobis.
noen.
paard.
peerdig.
paarl
parel.
paarle(moer).
portelen.
portelbier.
1. preutelen.
pruttelen.
pedel.
peet.
peter.
pezel.
pijzel.
2. pijn.
1. pijnen.
2. pijnen.
pijp.
pijpen.
pijp(kruid).
pilaar.
pille(gift).
pip.
2. plaat.
plukken.
1. plok.
2. plok.
1. polder.
pomerans.
prevelen.

1. priem.
proost.
proosdij.
provoost.
prove.
provenier.
raponsje.
rapunsel.
rijst.
rozijn.
ruiter.
2. ruiten.
sacristij.
salpeter.
scapulier.
scharlei.
scherlei.
scheurbuik.
schort.
schorten.
schorsen.
schorsel(woens-dag).
spelt.
spergel(kruid).
spurrie.
sporrie.
strikkel.
spijs.
spinazie.
spinde.
spinden.
spindse.
spon.
sprokkel(maand)
stevel.
1. stoppen.
straat.
tapijt.
tel(ganger).
tijne.
ton.
trechter.
valk.
valsch
volder.
vollen.
voogd.
wambuis.
wammes.
3 buis.
2. zijde.
satijn.

FRANSCH.

3. -aard.
2. aas.
abeel.
abel.
abrikoos.
abuis.
adie.
adres.
advenant.
avenant.
navenant.
affodil.
ajuin.
ui.
akkoord.
akte.
alarm.
algen.
alooi.
aluin.
amandel.
mandel(steen).
apeel.
1. april.
opril.
afril.
aprilvisch.
arceeren.
armozijn.
asperge.
sperge.
astrant.
aveel(zaad).
graveel(zaad).
avetronk.
avoes.
Aafje is dood.
azijn.
1. baai.
2. baai.
3. baai.
5. baai.
bei.
1. baaierd.
2. baaierd.
beierd.
baal.
2. baar.
barreel.
barrier.
babbel(guigje).
babijn.
bag.
bagge.
2. bal.
balein.
1. balie.
baljuw.
2. balie.
balkon.
bandelotten.
baraterie.
barbakaan.
barbeel.
barbier.
barbot.
barensteel.
palesteel.
baret.
bargie.
barsie.
1. bark.
barkoen.
baron.
1. bas.
bassijn.
bastaard
baviaan
bazuin.
beest.
bek.
2. bel
belroos.
belfort.
1. ben.
2. beun.
2 bon
bun.
bende.
1. bent.
banier.
bernage.
borage.
beschuit.
bestekamer.
beukelaar.
boekel.
3. boek.
2 bever.
bevernel.
2. bezaan.
biljoen.
billioen.
bister.
bivak.
blaam.
2. blad.
2. blank.
blanket.
blanketsel.
blazoen.
blindeeren.
blond.
blonde.
blokken.
blokkeeren.
2. boei.
boelijn.
boert.
boet
2. but.
boets.
boots.
1. poets.
bootsen.
(na)bootsen
boetseeren.
botsen
buts.
buts(kop).
bots(kop).
2. bot.
botteloef.
2. boeten.
buitelen.
hossebossen.
boezeroen.
bokaal.
1. bom.
3. bom.
bombardeeren.
bombarie.
bombazijn.
bazijn.
boomwolle.
1. bonnet.
2. bonnet.
boort.

grom.
groom.
grommelen.
grot.
2. gruwel.
guts.
1. gutsen.
haast.
habijt.
hakkenei
hakketeeren (van Mnl. *acket*, uit Ofra. *agait*, *aguet* = wacht, hinderlaag, list, bezwaar).
hamei.
hanteeren.
hapschaaar.
harnas.
harpoen.
harpuis.
helaas.
laas.
eilaas.
helmet.
1. heul.
2. heul.
oelzaad.
hoes.
hok(spel).
holla.
2. hop.
hospitaal.
houweel.
1. huik.
ijf.
ijfel.
ivoor.
jak.
jekker.
(pij)jakker.
jaloersch.
japon.
juist.
juweel.
1. ka.
kaai.
kade.
ka(draai).
1. kaap.
kaart.
1. kardoes.
2. *en* 3. kardoes.
karton.

kaatsen.
1. *en* 2. ketsen.
kitsen.
1. kiskassen.
kabas.
kabel.
kabinet.
kabuis(bool).
kader.
2. kardeel.
kareel.
kohier.
kwartier.
kadijzen.
kajuit.
1. kalander.
2. kalander.
kalbas.
kalen.
kales.
kalissie(drop).
kalm.
kameraad.
kamizool.
kamoes.
1. kamuis.
kampernoelie.
pampernoelie.
2. kamuis.
kanaal.
kaneel.
kanon.
kanalje.
kandeel.
kanefas.
kanneberg.
kans.
1. kant.
2. kant.
kant(hout).
3. kant
kenteren.
kanter(stok).
kantjes.
cantine.
kanteel.
kantoor.
2. kont.
3. kapel.
kapitaal.
kateel.
kapitein.
korporaal.
2. kapoen.

kapoot.
kaproen.
kapot.
karbeel.
korbeel.
karbonade.
1. kardeel.
kardoen.
karkant.
karkas.
karmijn.
karmozijn.
karmil.
kremil.
karonje.
kreng.
karoot.
karot.
kroot.
karos.
karveel.
1. karwei.
karwij.
kassei.
kassig.
kasteel.
kastrol.
katijvig.
kauwoerde.
kawaan.
kazak.
kaskien.
kazuifel.
kazern.
kazemat.
kazijn.
1. kozijn.
kersouw.
kerspen(doek).
krep.
kreppen.
1. krip.
1. keu.
keurs.
kienspel.
kwint
klant.
klandizie.
2. klas.
klasse.
klavier.
klauwier.
kleur.
1. kliek.

2. klier.
1. kolder.
klizeer(schaaf).
2. klos.
klovenier.
kolvenier.
knier.
scharnier.
1. koekoek.
koekoeks(bloem).
koekuit.
koepel.
2. koer.
koers.
koest.
2. koets.
koesteren.
koeveren.
koffer.
kokinje.
kokwet.
komfoor.
kaffoor.
komkommer.
kommies.
kompas.
konfijt.
konijn.
konterfeitsel
konvooi
koof.
koord.
koraal.
kraal.
kralen.
kormoraan.
2. kornel.
kornoelje.
kornis.
1. kornuit.
2. kornuit.
kortegaard.
kortelas.
koudepis.
2. kozijn.
krakeel.
kranig.
krediet.
krek.
kroep.
1. kroes
4. kroos.
krootse.
kroppier.
krostel.

1. krot.
1. kust.
kwalie.
kwansuis.
kwant.
kwijt.
kwijten.
4. lak.
lakei.
lameer.
lamp.
lampet.
lantaarn.
lampetten.
lampraas.
lampreel.
1. lamprei.
2. lamprei.
2. lans.
lanterlu.
lataan.
latier(boom).
latoen.
latuw.
latouw.
laurier.
laveeren.
lavoor.
laweit.
lawaai.
lavei
lawine.
ledekant.
3. lei.
leis.
lemmer.
lemoen.
lamoen.
les.
lessenaar.
letter.
3. leur.
3. lijn.
livrei.
loenie.
lommer.
1. omber.
2. loods.
loterij.
luister.
1. luisteren.
luit.
luiteboom.
6. maal.
majesteit.
majolein.
marjolein.
makreel
machel.
makrol
1. mal.
2. malder.
1. malie.
2. malie.
malloot (is uit Fra. *malot* = 1. hommel, 2. rusteloos meisje : oorspr. onbek.)
mallote.
mama.
manier.
marel.
1. marsch.
marsepein (het Fra. w. is uit Prov. *massapan* = houtendoosje ter verzending van deze lekkernij : een vreemd w. van onbek. oorspr.).
marteel.
mas.
vermast.
mastel.
masteluin.
bestel.
matras.
matres.
matrijs.
matroos.
1. mats.
mazier.
medicijn.
melaatsch.
melizoen.
menizoen.
meloen.
merkaton.
merlijn.
smerlijn
merloen.
metaal.
3. meter.
meubel.
meuzie.
moesje.
3 mijn
mijne.
mine.
millioen.
moelie.
moeras.
1. mof.
1 moffel.
2. moffel.
moffelen.
mokfluweel.
moluwe
1. monster
4 moor.
moriaan.
mortier.
mosquet.
mostaard.
muffels(dier).
2. muil.
2. muiten.
2. muizen.
muisteren.
muizennesten.
1. net.
nis.
nooslijk.
onnoozel.
oblie.
ouwel.
1. oor.
oir.
oks(hoofd).
oleander.
onkel.
1. ons.
oorliët.
1. oranje.
2. oranje.
orde
order.
ordentelijk.
1. paaien.
2. paai.
mortepaai.
2. paaien.
2. paal.
palet.
2 paan.
panen.
paander.
(appel)pent.
paars
pagadet (?).
pais.
peis.
paleeren.
palei.
2 plei.
1. polei.
paleis.
palie.
1. paljas.
2. paljas.
palissander (?)
paltrok.
1. pand.
paneel.
2. pand.
pantoffel.
patijn.
toffel.
paraplu.
parosol.
park.
parket.
1. part.
3. part.
partij.
partijdig.
partuur.
perceel.
1. *tot* 6. pas.
passen.
passediesje.
paspoort
pastei.
patent.
1. patrijs.
2. patrijs.
patroon.
paus.
papa.
paveien.
plaveien.
plavuis.
paviljoen.
pimpampoentje.
peisteren.
pleisteren.
1. pel.
pellen.
pulken.
pellies.
pels.
pelterij.
2. pel.
penant.
pens.
penseel.
pensioen.

per.
1. pers.
pressen.
2. pers.
petitsels.
peupel
piauter.
spiauter.
piek.
piket.
pijne.
2. pik.
piloot.
piment.
pinas.
piot.
pippeling.
peppeling.
pompoen.
2. pomp.
1. pistool.
2. pistool.
plaan.
plaan(boom)
1. plaat.
plat.
pletten.
bletten.
plateel.
pateel.
plaats.
plaket.
plakkaat.
plan.
plamuren.
plank.
plankier.
plein.
planteit.
plantsoen.
plas(dank).
plezier.
pleidooi.
2. pleit.
1. pleister.
2. pleister.
plint.
plonzen.
plooien.
1. pluis.
pluizen.
2. pluis.
pluvier.
poeder.
poeier.
poelje.
poezel.
3. pol.
point.
poleerbeitel.
polijsten.
polis.
politie.
pommei.
pompjes(werk).
ponjaard.
poos.
poover.
populier.
1. porselein.
2, 3. *en* 4. post.
prakkezeeren.
preeuwen.
prooi.
prei.
prent.
print.
1. present.
2 present.
preutsch.
preuve.
proef.
previeliën
priëel
1. prijs.
prijzen.
2. prijs.
3 prijs.
pril (z. Ndl.).
prins.
profijt.
prompt.
propoost.
1. pruik.
2. pruik.
paruik.
pruimedant.
punt.
punter.
puur.
puren.
raar.
rabaut.
rabauw.
rabot.
radijs.
raduis.
1. raket.
ral(vogel).
ramenas.
ramelas.
1. rampaard.
rang.
rans.
1. rantsoen.
2. rantsoen.
rapier.
2. ras.
rasp
rasp(huis).
ratijn.
ratjetoe.
ravelijn.
ravijn.
rederijker.
retrozijn.
2. regaal.
2. rei.
rui.
ra(boord).
1. rooien.
reinette.
renette.
rente.
respijt.
rest.
revelen.
3. riem.
(rinkel)rooien.
riool.
rivier.
2. rob
2. robber.
roffiaan.
1. rol.
2. rol.
rond.
rondas.
rooi.
2. ros.
2. rot.
rot(gans).
rots.
rumoer.
ruwaard.
ruzie.
sa.
tsa.
1. saai.
2. saai
sajet.
sak.
sakerdaan.
sakkerloot.
sapperloot.
salet.
santenboetiek
sint.
sappe.
1. sas.
sauce.
saucijs.
schaars.
schaats.
schalie.
schalmei
schampavie.
schampeljoen(wel uit Fra. *échantillon*).
schandaal.
schans
schar.
scharlaken.
schaveelen.
schavielen.
schavot.
schets.
schoelje.
schoffeeren.
schors.
schouden.
schouwsop.
schroef.
schuifuit.
sein.
seizen.
seizoen.
sek.
selderij.
sene.
senil(boom).
serge.
sarge.
sergeant.
servet.
servies.
seroen.
sier.
sikkeneurig.
simpel.
sinksen.
sinsoen.
siroop.
1. stroop.
sjees.
sjeezen.
sjerp.

sluis.
smalt.
sober.
soep.
solde.
soldij.
soldaat.
soudenier.
bezoldigen.
1. soldeeren.
2. soldeeren.
som.
somber.
soort.
spalier.
sparterie.
1. spijt.
spion.
sponsen.
springaal.
spurge
1. staal.
staket.
stamet.
stamijn.
stramien.
standaard.
station.
1. stof.
store
3. struis.
taak.
taan.
tanen.
taan(kring).
taart.
tros.
torsen.
toorts
2. turf.
taarling.
teerling.
tarsel.
telsel.
tiersje.
2. tripel.
taats.
tabbaard.
tabletje.
2. taks.
talaan.
2. talie.
tante.
tarbot.
tarm.
term.
1 tas.
tasse.
4. tas.
tasten.
teljoor.
tempeest.
tent.
test.
1. tint.
1. tiras.
tiretein.
toer.
toernooi.
tornooi.
toetsen.
tonijn.
tormentil.
tralie.
travalje.
traven.
treem.
tremel.
trein.
treiteren.
trielje.
1 *en* 2. trijp.
troebel.
troep.
trop.
troppelen.
troffelen.
truweel.
trok(spel).
tronie.
tronk.
truffel.
1. trui.
uur.
2. vaag.
vagebond.
1. vaas.
valies.
vellies.
vallei.
veinzen.
velijn.
venten.
vendu.
(schende)venten.
velijn.
venizoen.
verbouwereeren.
schabouwelijk.
vernis.
verstrooid.
verzieren.
2. vieren.
1. vijzel.
vijzen.
violier.
1. viool.
vis.
vischje.
1. vizier.
2. vloot
vlos.
voois.
vrijbuiter.
vrijpostig.
winket.
2. zeef.
seef.

ITALIAANSCH.

ambassade.
artisjok.
bandiet.
bankroet.
bardezaan.
pertizaan.
1. bezaan.
bordel.
braaf.
braveeren.
1. *en* 2. bravo.
carnaval.
cervelaat(worst).
cubebe(peper).
2. dom.
3. dril.
trillen.
dukaat.
fregat.
gabaar.
galeas.
gazet.
hobo.
kapucijn.
lava.
marketenter.
marmot.
marsepein (z. Fra.).
4. mol.
2. muskaat.
organsijn(zijde).
ortolaan.
pantser.
pasten.
piaster.
pilaster.
poesjenel.
pommade.
proviand.
2. raket.
ramponeeren.
robijn.
roffioel.
ronzebons.
salade.
sla.
schermutselen.
smergel.
soda.
soldaat.
spandeeren.
specerij.
spesen.
stanniool.
storneeren.
stuc.
stukadoor.
sukade (uit It. *zuccata*, van *zucca* = kalebas, metath. van **cuzza*, uit *cucuzza*, van Lat. *cucurbita*: z. KAUWOERDE).
tarok.
tras.
2. tiras.
tramontane.
ulevel.
vent.
(lanter)fant.
zorg(gras).
zorg(zaad).

SPAANSCH-PORTUGEESCH.

amfioen.
ansjovis.
babok.
baljaren.
barkas.
benzoë.
boegseeren.
creool.
dantes.
1. dodo.
dodaars.
1. domino.
eskader.
fenteneel.
1. *en* 2. granaat.
homber.
3. omber.
5. kaap.
kaapstander.
kaarselade.
kabelaring.
kabellarga.
kanaster.
knaster.
karkool.
kokhaan.
karviel.
kaste.
kattebelletje.
kavalje
kokos(noot).
kokker(d).
konzenielje.
kork.
kurk.
kwispedoor.
marmiering.
mandarijn.
moskiet.
neger.
negeren.
1. paan.
panje.
pagadder.
pardoes
parkiet.
parlesanten.
parmantig.
passaat.
pikkedille.
pint.
pitte
plataan.
platina.
poelepetaat.
polevi.
3. raket.
1. regaal.
sassefras.
schorseneel.
stekade.
1. talie.
talreep.
2. tint.
travaat.
vanilje.

HOOGDUITSCH.

ahorn.
alruin.
arts.
artsenij.
baroets.
bestatigen.
bewust.
birkwortel.
bochel.
1. bochelen.
bron.
daalder.
dole.
dommekracht.
doorluchtig.
4. dril.
drilling.
eland.
erts.
fidibus.
flintgras.
foedraal.
foezel.
(konkel)foes.
folteren.
forel.
freule.
2. galander.
gehalte.
halt
halte.
gems.
gestalte.
aanstalte.
gewisse.
glans.
gleisen.
glid.
glit.
grens.
gril.
gurkje.
halsstarig.
heers.
herse.
hirs.
hekkevuur.
heks.
henker.
hitsig.
hopman.
houtvester.
houtvorster.
houwitser.
ijver.
kaars.
kobold.
kachel.
kansel.
kanselier.
kanselarij.
kapoets.
kapuits.
karpoets.
kartets
karwats.
karbats.
kast.
kemelkoek.
klafter.
kletskop.
1. kling.
kluft.
koeterwaalsch.
kommiesbrood.
kortswijl.
krallenboom.
krammetboom.
krammetvogel.
kromsvogel.
krans.
kriebelen.
kwanselen.
kwarts.
kweerhout.
kwengelen.
kwets
zwitselbloem.
lakkris.
landsknecht.
1. lans.
lats.
loch.
louter.
malt.
melter.
meerschuim.
mismas.
2. mof.
moffen.
mormeldier.
nar.
narreslee.
narren.
nater.
nijfelen.
nusselen.
(treus)neus.
ongeveer.
onstuimig.
onverlaat.
palts.
pallas.
pijler.
pochspel.

poedel.
1. poep.
poetsen (dit uit Lat. *putare* : z. ENT).
politoeren.
pompernikkel.
potsierlijk
raaps.
raps.
ruif.
ruifel.
1. ruiten.
4. ruit.
2. saffloer.
sage
sammelen.
sarren.
sarder.
zèren.
zeerden.
2. sas.
schelm.
2. schicht.
schiefer.
schorl.
schreien.
schuieren.
schuts.
schwadronneeren.
sidderen.
sieraad.
1. *en* 2. sik.
slaaf.
smarotzen.
smoel.
smots.
snaps.
snek.
4. snik.
sol.
sollen.
sullen.
sul.
snul.
sollebollen.
1. sop.
spantseeren.
spargel.
specht.
spiesglas.
spits.
spitsboef.
spitsroede.
spitsel.
spitsvondig.
1. straf.
1. taks.
tijns.
tins.
treffen.
treffelijk.
trots.
turnen.
uitbundig.
vaandrig.
vernuft.
versagen.
vlugschrift.
vochtel.
vorster.
waanzin
walbeer.
walbes.
waldhoorn.
walsla.
wals
wants.
wartel.
2. wen.
wisjewasje.
wolfram.
zwans.
1. zeeg.
1. zeem.
zich.
zink
zorgvuldig.
zundgat.
zwetsen.
zwik.
zwilk.

NEDERDUITSCH.

blakvisch.
bokse.
flarden.
grut.
holsblok.
onbeschoft.
2. trui.

ENGELSCH.

allens.
2. bas.
1. blak.
blekhol.
boksen.
bombast.
1. boot.
2. boot.
bottel.
bottelen
bottelier.
bries.
2. brik.
2. brits.
bukskin.
cokes.
dog.
4. drillen.
durk.
fielt.
fitter.
flens.
flip.
gallon.
giegauw.
2. giek.
gijn.
jijn.
hiep.
hog.
hornpijp.
horlepijp.
kotter.
kwaker.
1. lens.
1. loods.
meeting.
paketboot.
2. pier.
pleds.
pleet.
podding.
pudding.
praaien.
presenning.
serving.
puddlen.
punch.
2. pons.
raygras.
reiltop.
reilen.
1. robber.
rum
1. saffloer.
schoener
schooner.
slem.
sommer.
2. stoppen.
2. stout.
toost.
tram.
tuien.
tuits.
weespijp.
werrie.

SKANDINAAFSCH.

alk.
1. bram.
2. bram.
bramarbas.
dorsch.
duit.
eider.
green.
1. grenen.
hummer.
3. kiel.
1. lemmen.
narwal.
1. nikkel.
omballing.
omkoud.
raf.
rendier.
rune.
scheg.
schuit.
tongel.
1. touw.
tult.
veelvraat.
walros.

FRIESCHE WOORDEN OF NEDERLANDSCHE WOORDEN IN FRIESCHEN VORM.

aat.
oot.
adebaar.
eiber.
1. agger.
alderman.
aterling.
baak.
boes.
1. bon.
ei(land).
ei(loof).
fazelen.
feziken.
feeks.
2. feil.
feitel.
fennebloem.
flab.
fladderen.
flenter.
flets.
flakkeren.
flikkeren.
1. *en* 2. flink.
flonkeren.
flarden.
flater.
fleemen.
flenzen.
flets
fleuk.
flikflooien.
flodderen.
flouw.
fok.
fonkelen.
fraai.
fotse.
fuik.
2. gast.
1. *en* 2. gek.
geniep.
gerief.
ontrieven.
reeuw.
2. gier.
4. gier.
jadder.
jaar.
glandig.
hiel.
joop.
kaakje.
kei.
kiem.
krioelen.
laai.
ladder.
loom.
mient(grond).
moot.
(nave)gaar.
omboeren.
(on)dieft.
oneet.
onijt.
reggen.
(schap)raai.
schobberdebonk.
schriel.
2. sim.
1. sjouwen.
2. sjouwen.
slaak.
slat.
1. spon.
spook.
taling.
terp.
tjalk.
2. toon.
urmen.
vliering.
wagen(schot).
zwoord.

SLAVISCH.

agurk.
czaar.
1. doedel.
dolk.
dolmetscher.
1. tolk.
griep.
jucht.
kabeljouw.
kibbeling.
2. knoet.
pierewaaien (is uit Ru. *pirowatj* =een feestmaal bijwonen, brassen, van *pir* = feestmaal).
popans.
2. praam.
rogge.
1. sabel.
2. *en* 3. sabel.
sijsje.
steppe.
vampier.
werst.
zadel.

MAGYAARSCH.

schako.

ZIGANISCH.

gids.

HEBREEUWSCH.

abt.
abdis.
abdij.
amen.
beamen.
cherubijn.
hysop.
jood.
jubilee.
kameel.
kemel.
kassie.
leeuw.
manna.
Messias.
molik.
Paschen.
rabbijn.
sabbat.
satan
serafijn.
2. sikkel.
sjibboleth.
zak.

JODENDUITSCH EN BARGOENSCH.

betjoekt.
bolleboos.
gannef.
goochem.
kapores.
kauscher.
koscher.
1. maf.
1. poen.
3. pop.
schabaat.
schacheren.
schorremorrie. (z. Turksch).
sikker.
sjofel.
smous.
smous(hond).
smous(jassen).
tagrijn.

ARABISCH.

abelmosch.
admiraal.
alkohol.
alkoof.
almanak.
arak.
averij.
haverij.
balsem.
barkan.
barsie.
berberis.
dragoman.
drogman.
feloek.
gazel.
2. genet.
gips.
kalefaten.
klavaats(hamer).
kandij.
karaak.
kraak.
kraak(porselein).
kraak(net).
karaat.
karaf.
kraf.
katoen.
kermes.
krokus.
koffie.
1. log.
magazijn.
masker.
mirre.
patakon.
patas.
3. rob.
saffraan.
samaar.
samoen.
sandel(boom).
sjorren.
1. smak.
sumak.
suiker.
sultan.
tamarinde.
tarief.
2. vizier.
zamboek.
zedrak.
zever(zaad).

PERZISCH.

bassa.
bazaar.
1. jakhals.
schakal.
jasmijn.
2. kapper.
karavaan.
karavaansera.
3. lak.
lak (moes).
limoen.
5. mat.
mirt.
mummie.
paradijs.
sandaal.
schaak.
schach.
schakeeren.
sjaal.
taf.
2. talk
tijger.
trawant.

TURKSCH.

bergamot.
3. horde.
kaviaar.
kits.
kaïk.
muzelman.
pilau.
ramenassen.
saffiaan
schabrak.
schorremorrie (wel uit Turksch *sjoermoer*=verwarring, rommelzoo).
segrijn.
tulband.
tulp.

INDISCH.

aloë.
amber.
bamboes.
beril.
bril.
bril(eend).
brillen.
galgant.
galigaan.
kastoor.
kasterolie.
koelie.
1. lama.
muskus.
pampelmoes.
peper.
turmalin.
sits.
(zuur)zak.

CHINEESCH.

jonk.
joosje.
thee.
theeboei.

MALEISCH.

aren(palm).
baadje.
baaitje.
4. baar.
norembaar.
orimbaar.
bakkeleien.
2. balken.
banjir.
beriberi.
gingang (?)
gladakker.
guttapercha.
gutte(gom).
kaalkop.
kakketoe.
karbauw.
kasuaris.
klapper.
2. kris.
lorre.
moeson.
negerij.
(oor)krab.
oorlam.
orang-oetang.
norembaar.
papegaai.
pampoesje.
pinang.
pinter.
pisang.
pitsjaar.
prauw.
rotting.
sago.
sent.
slendangs.
soebatten.

AFRIKAANSCH.

banaan.
2. koeskoes.
2. kraal.
mandril.
marteko.
zebra.

AUSTRALISCH.

1. kangoeroe.
koesoe.
1. koeskoes.

AMERIKAANSCH.

boekanier.
cacao.
caoutchouc.
kaoetsjoek.
chocolade.
copal.
guano.
hangmat.
jaguaar.
kaaiman.
kina.
kolibrie.
1. kriek.
2. lama.
2. leguaan.
mahonie.
maïs.
maniok.
orkaan.
patat.
pataat.
batate.
sigaar.
tabak.
tomaat.

VORMINGEN UIT EIGENNAMEN.

aagt.
aagje (nieuwsgierig).
abberdaan.
labberdaan.
agaat.
alabast.
albast.
alp.
anjelier.
angelier.
anjer.
anjier.
arduin.
Augustus.
oogst.
oegst.
1. oest.
noest.
2. oest.
azuur.
lazuur.
4. baai.
baaizout.
bajonet.
baldekijn.
bouwen.
bargoensch.
batist.
beemer.
bismark.
bock
bogger.
calicot.
campeche(hout).
cayenne(peper).
curaçao.
dahlia.
damast.
mast(bloem).
david.
Dins(dag).
dirk.
(op)dirken.
3. dol
Donder(dag).
duffel.
Elmusvuur (St).
engels.
Engelsch (zout).
1. *en* 2. faro.
fazant.
flets.
flikje.
1. fries.
fuchsia.
fustein.
1. frank.
2. frank.
vrank.
fransijn.
gaas.
gagaat.
git.
3. geer.
gerards(kruid).
1. genet.
gentiaan.
gobelin.
3. 4. *en* 5. griet.
guinje.
haagaanveld.
hagendeveld.
hanneken(maaier)
hanne(man).
hans.
1. *en* 2. hans(sop).
hans(worst).
jan(oom).
jan(salie).
jan(stramme).
Jut(Fri. voor Jannetje).
Jut(mis).
heller.
hes.
hit.
hommeles.
indigo.
Izabel.
jalappe.
Januari.

javaan.
Jezus(papier).
jezuïet.
jee.
jemenie.
ajaszes.
ajakkes.
ajakkert.
jopen(bier).
Juli
Juni.
kalkoen.
kastanje.
kalamijn.
kalmei.
galmei.
klemijn.
klemmer(steen).
kalvijn.
kamer(doek).
kanarie.
kannengieter.
kanter kaas).
karlijn.
karmeliet.
karsaai.
kartuizer.
kasjmir.
kees.
kerst(dag).
kerstenen.
(bij) kris (en bij) kras.
keulenaar.
klaas.
2. kleef.
koenraads(kruid).
1. koets.
koper.
korente.
krent.
1. krijt.
kwassie(hout).
kwee.
lamberts(noot).
landauer.
lavas.
lubbe(stok).
lazarij.
leviet.
lijs(pond).
lijzebet.
lijzen.
lommerd.
1. *en* 2. luite.
pietjelut.
Maart.
maarte.
magneet.
malvezij.
marokijn.
marsbanker.
2. mats.
mats(vot).
3. met.
mette.
molos.
molukje.
2. mom.
(morse)bel.
(tote)bel.
mozes(boom).
nanking.
2. omber.
orleans.
orviëtaan.
papier.
paskwil.
perkament.
perzik.
Peter-Simons-(wijn).
Philister.
piet.
1. *en* 2. pieterman.
pietje.
pinsbek.
spinsbek.
pioen.
pruisisch.
rabarber.
ramboers(appel).
1. ras.
rijnsch.
rensch.
rinsch.
runsch.
robberts(kruid).
robijntje.
rosbeier.
salmiak.
samoreus.
sardijn.
schardijn.
savooi(kool).
schakel(lijm).
2. schots.
sijs.
sinaas(appel).
(appel)sien.
2. snees.
sinopel.
sjalot.
schalonge.
eschlook.
sophie(kruid).
fie(kruid).
spijker(balsem).
spilgioen.
spinjoen
stoffel.
stolksch.
tabijn.
tinnegieter.
trijn.
1. tripel.
tule.
1. *en* 2. turken.
turkoois.
unjer.
eunjer.
varinas.
Vrij(dag)
waal(mop).
wal(berk).
wal(noot).
walscher.
Woens(dag).
wouter.
Zater(dag).
zavel(boom).
savel(boom).
zeven(boom).
zilver.

KLANKNABOOTSINGEN.

ach.
och.
och(arm).
1. ai.
2. aï.
am.
amme.
ba.
babbelen.
babbaard.
(kwijl)bab.
brabbelen.
baffen.
beffen.
balderen.
bolderen.
bulderen.
bolder(wagen).
holderdebolder.
polder(geest).
1. balken.
(huile)balken.
bulken.
barbaar.
bassen.
hassebassen.
bauwen.
blaffen.
blaren.
blaten.
bluf
bluts
bluts(koorts).
plots.
plotselijk.
bobbel.
2 bochelen.
buchelen.
boe.
boe(man).
boeha.
boha.
bor.
2. boer.
borrelen.
bort.
boort.
boorts.
boors.
bortelen.
2. boezen.
bof.
boffen.
1. *tot* 5. pof.
poffen.
puf.

knetteren.
knitteren.
kneisteren.
kneu.
1. kneuteren.
kneuter.
knoteren.
knutteren.
knoerpen.
knuffen.
knuren.
kolken.
2. koren.
kotsen.
2. kokkelen.
kochel.
kuk.
kukkel.
1. krak.
kraken.
1. *en* 2. krakeling.
krakel(bezie).
krakken.
krekel.
2. kriek.
1. krieken.
1. krik.
krikke(mik).
kramakkelen.
2. krassen.
kreeuwen.
kriepen.
kruilen.
kruchen.
kuchen.
2. kwak.
kwaken.
kwakken.
kwakkelen.
kwakzalver.
kwakkel.
kwartel.
2. kwalster.
wachtel.
kwekken.
kweken.
2 kwik.
lel.
lellen.
lil.
lillen.
lollen.
lolle(pot).
lul.
lullen.
(be)lul.
(be)nul.
(pa)lul.
mam.
mem.
mauwen.
miauwen.
3. mok.
mokken.
mug.
monken.
mokkelen.
smok.
3. smak.
1. mom.
mommelen.
mummelen.
mompelen.
mompen.
morren.
murmelen.
narrig.
neien.
1. nik.
snik.
snik(heet).
2. nok.
1. nun.
nunnen.
ninnen.
o.
oho.
oef.
oeh.
oei.
oi.
oeken.
pap.
piel.
piepen.
piep(jong).
pis.
plag.
plak.
plakken.
plek.
plapperen.
plas
pletsen.
plod
ploeteren.
poepen.
2. *en* 3. poep.
poepelderij.
1. poes.
puisje.
poesten.
proesten.
2. protten.
popelen.
pst.
rabbelen.
raffelen.
rallen.
rellen.
2. rammelen.
rimram.
rommelen.
(over)rompelen.
rinkelen.
rinkel(rooien).
rinket.
rits.
2. roef.
2. roffelen.
roffen.
roekoeken.
ronken.
ronkelen.
ruischen.
ruizen
2. roezemoezen.
ruizemuizen.
schateren
schetteren.
schitteren.
1. schuifelen.
2. schuiven.
sijfelen.
sissen.
4. smak.
snateren.
snorren.
snor(baard).
snar.
snars.
sners.
snirs.
snirsen.
snorken.
snerken.
snurken.
st.
suizen.
suize(bollen).
sus.
soezen.
soes.
zuien.
sumpen.
talmen.
temen.
tampen.
tateren.
tate(walen).
1. teuten.
toeten.
toeters.
1. *en* 2. tote(bel).
tuiten.
(lof)tuiting.
tierelieren.
tierlantijntje.
tureluur.
tik.
tiktak.
tokken.
tuk.
tukje.
tukken.
tjilpen.
sjilpen.
tjingelen.
3. top.
trom.
trommel.
tromp.
trompet.
uil.
verfomfaaien.
verhabbezakken.
wauw.
wieuw.
wawelen.
wauwelen.
wiewauwen.
(tate)walen.
zwerm.
zwier.
zwirrelen.

LIJSTEN

der in het Woordenboek voorkomende Grieksche, Latijnsche, Fransche, Engelsche en Duitsche woorden.

GRIEKSCH

(met Nieuwgrieksch).

ἀ- on-
ἄατος zat
ἀβρότονον averoen
ἄβυσσος afgrond
ἄγγελος engel, evangelie
ἀγγούριον agurk
ἄγειν akker
ἄγη 2. wak
ἄγκυρα 2. anker
ἄγνος, ἁγνός kuischboom
ἀγρεῖν pootje
ἄγριος staverzaad
ἀγρός akker
ἄγχειν eng
ἄδαμας diamant
ἄεθλος 2. wed
ἄζα asch
ἄηναι waaien
ἀήτης 1. wind
ἀθρέω wonder
αἰγανέη eik
αἴγειρος „
αἰγίλωψ „
αἰγίς „
αἰεί eeuw
αἰών eeuwig
ἄκανθος akant, dragant
ἄκαστος ahorn
ἀκίς egge
ἀκούειν 1. hooren
ἄκρος 2. aar
ἀκτέα hadik
ἀκτίς ochtend
ἄκων 2. aar
ἀλάβαστρον albast
ἀλκυών zwaluw
ἀλίκοχλος alikruik
ἄλλος elders
ἀλμενιχιακά almanak
ἀλόη aloë
ἅλς zout
ἄλσος woud
'Αλυβή zilver
ἀμάειν maaien.
ἄμαθος zand
ἀμάρακος marjolein
ἄμβροτος moord
ἀμέλγειν melken
ἄμη aam
ἄμμας, ἄμμια am
ἀμυγδάλη amandel
ἄμυλον ameldonk
ἀμφί om
ἄμφω beide
ἀμῶς soms
ἀνά aan
ἀνάγκη 3. acht
ἄνηθον anijs
ἀντί, ἄντε ont-
ἀξίνη aaks
ἄξων as
ἄπιον eppe, peer
ἄπο af, be-
ἀποέρσε warren
ἀποστέλλειν 1. apostel
ἀποτίθημι apotheek
ἀπωτέρω achter
ἀριστολοχία oosterlucie
ἄρον aronsbaard
ἀρόω 2. aard
ἅρπη harpoen, zerp
ἄρχειν, ἀρχι- aarts-
ἀρχιατρός arts
ἀσκηθής schade
ἀσπάραγος asperge
ἀστήρ ster
ἀσφόδελος affodil
ἄτερ zonder
ἄτη zonde
ἀτμός adem
αὖ γε ook
αὐξάνειν wassen
αὔξειν ook
αὖος zoor
αὔως oost
ἀχάτης agaat
ἄχος ijselijk, versagen
βαίνω komen
βαίτη pij
βαλλίζειν 2. bal

βάλλειν armborst, duivel, kwel, prevelen
βάλσαμον balsem
βαμβακίον bazijn
βάρβαρος barbaar
βαρύς grief
βαυκάλιον bokaal
βδέειν veest
βέλος kwelen
βερικόκκιον abrikoos
βῆ blaten
βήρυλλος beril
βιβλία bijbel
βῖκος beker
βίος 1 kwik
βίσων bizon
βλασφήμα blaam
βληχή blaten
βόμβυξ blaten
βόσπορος voert
βούβαλος buffel
βουκόλος houden
βοῦς boter, koe
βούτυρον boter
βραχίων 1. bras
βρέμειν brommen
βρέχμος brein
βρόγχος kraag
βρύον kruid
βρῦτον 1. brouwen
βρύειν, βρυωνία brionie
βυκάνη bazuin
βύρσα beurs
βύτις 1. but
βῶλος bolus
γαίειν juweel
γαῖσος 2. geer
γάλα walstroo
γαλέη galei
γαυλός 3. kiel
γενέσις, γένος kind
γένυς kin
γεράνιον geranium
γέρανος geranium, 1. kraan
γέργερος gorgel
γεύεσθαι kiezen
γηόμηλον aardappel
γηρύω korren
γιγνώσκειν kunnen
γλήνεα klein
γλιά, γλοιός klei
γλυκύρριζα kalissiedrop
γλύφειν gleuf, klieven
γοάειν kuimen
γόγγρος kongeraal
γογγύλος konkel
γόμφος gonde, kam
γόνυ knie
γράμμα 2. gram
γράφειν 1. griffel, kerven
γρύψ griffoen
γυνή kween
γῦρος kweern
γύψος gips
γωνία knie
δάκνειν tang
δάκρυ 1. traan
δάκτυλος dadel, taken, 1. teen
δαμάειν tam
-δε toe
δεῖγμα teeken
δεικνύναι tijgen
δέκα 1. tien
δέλφαξ delven
δελφίς delven, dolfijn
δελφύς kalf
δέρκεσθαι draak, trachten
δέρειν teren
δέχεσθαι duig
διαβάλλειν, διάβολος duivel
διαδύσσεσθαι tiegen
διάκονος diaken
διδάσκειν discipel
δίδωμι datum
δίμιτος diemit
διπλοῦς twijfel
δίς twee
δίσκος disch
δίφρος tobbe
διώκειν jagen
δολιχός telg
δόμος timmer
δοχή duig
δράκων draak, dragon
δράμειν treden
δρῦς hesselter
δύω twee
ἔβενος ebbenhout
ἔγκαυστον inkt
ἔγχελυς 2. aal
ἐγώ ik
ἐδανόν 2. eten
ἔδω 1. eten
ἕζεσθαι zitten
ἔθνη heiden
ἔθος zede
εἶα 4. hei
εἴβειν zijgen
εἰδέναι wijten
εἴκειν wijken
εἰλύειν wallen
εἴργειν wreken
εἴρειν woord
ἑκατόν honderd
ἐκεῖνος hij
ἐχυρ-ά, -ός 1. zweer
ἔλαιον olie
ἐλάτη linde
ἐλαφρός 1. lang
ἐλαχύς 2. licht
ἐλεεῖν, ἐλεημοσύνη aalmoes
ἑλένιον alant
ἐλεύθερος liederlijk
ἐλεύθειν lieden
ἔλεφας elefant, olifant, elp
Ἐλισάβετ lijzebet
ἕλκειν wolf
ἐλλός eland
ἔλπος zalf
ἔμβρυον kruid
ἔμεω wandaad
ἐμπίς imme
ἔμπλαστρον pleister
ἐν, ἐνι 1. in
ἐννέα negen
ἕννυμι 1. vest
ἔνος zondvloed
ἕξ zes
ἕπεσθαι zien
ἐπίσκοπος bischop
ἐπίσταναι verstaan
ἐπιστολή epistel
ἔπος gewag

ἔποψ 2. hop
ἑπτά zeven
ἔραζε aarde
ἔργον orgel, werken
ἐρέβινθος erwt
ἐρεμίτης, ἐρῆμος hermiet
ἐρετμός 3. roer
ἐρεύγειν rispen
ἐρευνάειν rune
ἐρυθρός rood
ἐρωή 1. rusten
ἑσπέρα westen
ἔσπετε zeggen
ἑστία wezen
ἐστί is
ἔτος 1. weder
ἔτυμος zede
εὐαγγέλιον evangelie
εὖνις waanzin
ἐχῖνος egel
ἔχις 2. aal, echel
ἔχειν eigen, zege
ζέειν gist
ζέφυρος zefier
ζῆλος jaloersch
ζιγγίβερις gember
ζυγόν juk, zone
ζωμός jeu
ζώνη persoon, zone
ζωή 1. kwik
ἡ die
ἤ ja
ἡγέομαι zoeken
ἡδύς 1. zoet
ἠίθεος weduwe
ἥλιος zonne
ἡμεῖς 2. ons
ἧπαρ lever
ἤπειρος oever
ἦτορ, ἦτρον ader
ἦχος echo
ἠώς oost
θάμβος 4. dom
θαρσεῖν dorren
θερμός warm
θήρ 1. dier, triakel
θηριακός triakel
θήκη tijk
θόλος dal
θρῆνος dreunen
θρίαμβος triomf
θρόνος troon
θρῶναξ darre
θύμος tijm
θυγάτηρ dochter
θύννος tonijn
θύρα deur
θωμός dam
ἰατρός arts
ἰδεῖν weten
ἱδρώς zweet
ἵημι zaaien
Ἰησοῦς jezuïet
ἱμάς zeel
ἰνδικός indigo
ἴον 2. viool
ἰός verwezen
ἰουδαῖος jood
ἰπνός oven
ἵσταναι staan
ἰσχνός kanariesek
ἰτέα wederik
ἰώ jolen
καδμεία galmei, kalamijn
καθαροί ketter, trijn
κάθεδρα kathedraal
καί 1. en
καίειν 3. hei, inkt, kalm
καιρέφυλλον kervel
κακκᾶν kakken
κακός 1. honger
καλαμίνθη kalament
κάλαμος halm
κάλανδρα 1. galander
καλεῖν halen
κᾶλον, καλόπους 2. klos
καλός heel
κάλυξ 2. kelk
καλύπτειν helen
κάμαρα kamer
κάμηλος kameel, kemel
κάμμαρος hummer
κάμνειν moeien
κάμπτειν hoep
κανάζειν haan
κάναστρον kanaster
κανθός 1 kant
κάνναβις hennep
κάννη kanaster, kanon
κανών kanunnik
κάππαρις 2. kapper
κάπων 1. kapoen
κάρα sier
κάραβος krab
καρδία hart
κάρκαρον kerker
καρκίνος kanker
κάρον karwij
καρπός herfst
κάρταλος 2. horde
καρτός kort
καρυόφυλλον genoffel
καρωτόν karoot
κασία kassie
κασσύειν zoom
καστανεία kastanje
κατηχίζειν catechismus
καῦκα goochelen
καυλός 3. kool.
καῦμα kalm
καχάζειν gaggelen
κάχληξ hagel
κάχρυς haver
κέδρος ceder
κείρειν 1. scheren
κεῖσθαι heem
κεμάς gems, hinde
κενταυρία santorie, duizendguldenkruid
κέρας hoorn, karaat, 1. kers
κερασία 1. kers
κεράτιον karaat
κεύθειν hut
κεφαλή gevel, hoofd
κῆπος aap, hof, 2. hoef
κηρός 2. struis
κήρυξ roem
κιβώριον ciborie
κιθάρα citer, gitaar
κικλήσκειν loeien
κίστη kist
κίτρον citroen
κίχημι gaan
κλαγγή 2 klinken
κλάδος hout
κλῆρος klerk

κλίμα klimaat
κλῖμαξ ladder
κλίνειν klimaat, leunen
κλύζειν louter
κλυτός, κλύω 1. luid
κλώζειν 2. klok, lachen
κνίδη netel
κνίψ neefje
κόγχη kog
κοέειν schouwen
κοιμᾶν heem
κόκκυξ 1. koekoek
κολοιός kalle
κολοπυνθίς kolokwint
κολοσσός „
κόλπος 2. golf, welven
κόλφος 2. golf
κόμμι gom
κόνδυ 2. gondel
κονίλη keule
κονίς 1. neet
κοπίς heep
κοράλλιον 2. koraal
κόραξ raaf
κορίαννον, κόριςkoriander
κορωνίς kornis, kroon
κότερος ieder
κότυλος ketel
κόφινος koffer
κραδαίνειν ratelen
κρανίον hersenen
κρατήρ krater
κρατύς hard
κρέας karonje, kreng, rauw
κρέξ 3. krik
κρίθη gerst
κρίκειν krekel
κρίνειν rein
κρίος hert
κροκόδειλος krokodil
κρόκος krokus
κρύος, κρύσταλλος kristal
κρύπτη, κρύπτειν grot, 2. krocht
κρώζειν 2. krassen
κύβος, κύπτειν heup
Κύδων, κυδώνιον kwee
κύθος 1. hoos
κύκλος wiel
κυκυίζα, κύκυον komkommer
κύλινδρος kalander
κύλιξ 1. kelk
κύμβαλον, κύμβη cimbaal
κύμινον komijn
κυπάρισσος cipres
κύπειρος cypergras
κύπρος koper
κυριακόν kerk
κύτος huid
κύων hond
κώμη heem
κῶμος, κωμῳδία komedie
κώπη heffen
λαγαρός lak
Λάζαρος lazarij
λαικός 2. leek
λαίος sleeuw
λακίζειν slaan
λάκκος 4. lak
λαός 2. leek
λαμπάς lamp
λαμπτήρ lantaarn
λάπαθον, λαπάσσειν patig
λάπτειν 1. leppen
λάριξ lariks
λέγειν legende, lezen
λείπειν leenen, lijf
λείριον lelie
λείχειν 1. likken, likkepot
λεόπαρδος liebaard
λέπος, λέπειν leproos, loof
λευκόϊον lakooi
λευκός 1. licht, lakooi
λέχος leger, liggen
λέων leeuw, liebaard
λήγειν slak
λιβρός 1. leep
ληΐς loon
λιλαίομαι lust
λίνον 1. lijn
λιπαρεῖν lijf
λιτανεία, λιτή litanie
λίτρα liter
λιχνεύειν lekker
λοβός 1. lap
λόγχη 2. lans
λούω 1. loog
λόχος liggen
λύγξ 1. los.
λύζειν sluik
λύκος 1. wolf
λύρα 1. lier
λύειν verliezen
μάγγανον 2. mangel
μαγνήτης magneet
μαῖα moei
μαίνη meun
μακρός mager
μαλάχη maluwe
μανδραγόρας mandragerskruid
μάννα manna
μαραίνειν murw
μαργαρίτης 4. griet
μάρμαρος marmel, -er
μάρτυρ, μαρτύριον martelaar
μάσσειν 1. maag
μάσταξ 2. maat
μαυρός 1. moor
μέ mij
μέγας mogen
μέδομαι, μέδων meten
μέθυ 2. mede
μείλιχος mild
μελάνη blakvisch
μέλδειν mout
μέλι meeldauw
μελίλοτος mallote
μελίνη mil
μέρος markt
μέσσος middag
μέσπιλον mispel
μετά 3 mede
μέταλλον metaal
μετέωρος verheveling
μέτρον 3. meter
μήκων maankop
μῆλον smal, meloen
μήν maand
μήνη maan
μήτηρ moeder
μικρός smaad
μιμνήσκω 3. manen

μίνθα 2. munt
μινύειν 1. min
μίσγειν mastel
μισθός miede
μίτρα mijter
μοῖτος misselijk
μοναστήριον 3 monster
μοναχός monnik
μόννος 1. manen
μορμυρειν murmelen
μοῦσα, μουσική muziek
μροτός moord
μύζειν, μυῖα meuzie, mug
μύκλος 1. muil
μύλη ameldonk
μύλλειν 1 malen
μύραινα, μῦρος moeraal
μύρμηξ 1. mier
μύῤῥα mirre
μύρτος mirt
μῦς muis
μῶλος moed
μῶρον moerbezie
-μωρος 1. mare
νᾶπυ aveelzaad
νάρδος nardus
ναῦς 1 aak
νέμειν nemen
νέος nieuw
νέποδες neef
νέρτερος noord
νεῦρον 2. nerf
νεφέλη nevel
νεφρός nier
νέειν naaien
νη- 2. en
νῆσσα 1. eend
Νικολάος klaas
νίφα sneeuw
νόννα 1. non
νόστος genezen
νύ, νῦν nu
νύξ nacht
νυός 2. snaar
ὁ die
ὄγκος 2. anker
ὀδούς tand
ὄζος 3. oest
ὀθόνη gewaad
οἴ wee
οἶδος etter
οἰνός een
οἶνος wijn
ὄϊς ooi
οἶκος 1. wijk
ὀκτώ 1. acht
ὁλκάς hulk
ὅλος zalig
ὀμίχειν mest
ὀμίχλη 2. mist
ὁμός samen
ὀμφαλός naaf, navel
ὀμφή zingen
ὄνειδος nijd
ὄνομα naam
ὄνος ezel
ὄνυξ 1. nagel
ὅπλον 1. wapen
ὀπός opium, zuigen
ὄπτομαι oog
ὁράειν waarnemen
ὄργανον orgel, werken
ὀρέγειν rekken
ὀρείγανον orego
ὀρεκτός recht
ὄρνυμι runnen
ὄρνις 1. arend
ὄροβος erwt
ὄῤῥος aars
ὄρτυξ wachtel
ὀρυγμός rochelen
ὄρυζον rijst, rogge
ὀρφός 2. erf
ὀρχήστρα orkest
ὄσσε oog
ὄσσομαι 2. acht
ὄστρεον oester
Οὔγγρος eunjer
οὖθαρ uier
οὖλος wol
οὖς 2. oor
ὀφθαλμός oog
ὄφις 2. aal
ὀφρύς wenkbrauw
ὄχος 4. wagen
παίειν bijvoet
Παιών, παιωνία pioen
παλάμη voelen
πάλη palie
πάνθηρ panter
παπᾶ, παπᾶς paap
πάπυρος papier
παρά 2. ver-, paard
παραβολή prevelen
παράδεισος paradijs
πάρδος liebaard
πάρδαλις pardel
παροικία parochie
πάρος 2. voor
παστή pastei
πάσχα Paschen
πατάνη pateen
πατέομαι voeden
πατήρ vader
πάτος baan, pad
παῦειν, παῦσις poos
πεδά niemendal
πέδη veter
πείθειν beiden
πεῖρα 1. vaar
πεῖσμα binden
πέκειν vacht
πέλειν pool
πελεκᾶν, πέλεκυς pelikaan
πέλλα vel
πεντηκο-στή, -οντα Pinkster
πέπερι peper
πέπων 2. pomp, pompoen
πέραν 1 ver
περγαμ-ηνή, -ος perkament
πέρδειν nonnefortje, patrijs
πέρδιξ patrijs
περί 2. ver-
πέρνημι 1. prijs
πετάννυμι pateen, 2. vadem
πέτρος peterselie, piet
πετροσέλινη peterselie
πεύθεσθαι bieden
πεύκη vucht
πήγνυμι vangen
πηγή beek
πῆγμα bank
πῆνον vaan

πῆχυς boeg
πίειν piot
πῖλος vilt
πιππίζειν piepen
πίπτειν vinden
πίσσα 1. pik
πιττάκιον petitsels
πίων 3. spek, 1. vet
πλανήτης planeet
–πλάσιος vouwen
πλάσσειν pleister
πλατανός plataan
πλατεῖα, πλατύς plaats, plat, plataan, pleister, vla
πλέκειν vlechten
πλέειν vlieten
πλευρῖτις, πλευρά flerecijn
πλέως vol
πληγή plaag
πλήρης vol
πλήσσειν vloeken
πλίνθος flintglas, plint
πνέειν fniezen
ποδάγρα pootje
πόδιον pui
ποίειν, ποίησις poëzie
πόκος vacht
πολιός vaal
πόλις peupel, politie, volk
πολιτεία politie
πόλος pool
πολύπτυχον polis
πολύς veel
πομπή pomperij
πορεύειν 2. varen
πόρος porie, voert
πόρτις var
πορφύρος porfier, purper
πούγγη ponk
πούς voet
πραικόκκια abrikoos
πράσον prei
πράσσειν, πρακτική prakkezeeren
πρεσβύτερος priester
πρήθειν braden
πρόμος vroom
προῦμνον pruim
προφήτης profeet
πρωκτός 2. vorst
πτερίς 1. varen
πτέρνα verzenen
πτερόν veder, 1. varen
πτίσσειν pestel, vijzel
πτύειν spuwen
πτύξ polis
πυγμή vuist
πυθμήν bodem
πυξίς 2. bus
πύξος 1. bus
πύον vuil
πυός biest
πύρ bertram, bureau, vuur
πύρεθρον bertram
πύῤῥος bureau
πωλέειν 2. veil
πῶλος veulen
πῶμα 1. voeren
πῶς wie
πῶυ vee
ῥάδιξ wortel
ῥάπυς raap
ῥέζειν werken
ῥέειν, ῥεῦμα stroom
ῥήγνυμι 1. wrak
ῥήτωρ, ῥητορική rederijker, 2. woord
ῥόγχος ronken
ῥοδόδενδρον oleander
ῥόδον, ῥοδέα roos, wort
ῥόμος worm
ῥοφέειν slorpen
ῥῦμα 1. riem
ῥύτη 2. ruit
σαγήνη 2. zegen
σάγμα sommer
σάγος 1. saai
σάκκος sak, zak
σάκχαρος suiker
σαλαμάνδρα salamander
σάνδαλον sandaal
σάπφειρος saffier
σαρκόφαγος zerk
σάτυρος sater
σέλινον selderij
σιγή zwijgen
σίκερα cider
σιμός scharminkel
σίναπι aveelzaad
σκάζω hinken, schenkel
σκαίρειν 2. scheren
σκάλλειν 2. schaal
σκάνδαλον schandaal
σκάπτειν schaaf
σκαφίς, σκάφος schip
σκέπτειν, σκέπτεσθαι bisschop, spieden
σκῆπτρον schacht, schepter
σκιά schijnen
σκίαινα 1. omber
σκίγκος skink
σκίμπτειν 2. scheef
σκίπων, σκοῖπος schijf
σκολίος 1. scheel
σκορπίος scherp, schorpioen
σκότος schaduw
σκῦλον schuur
σκῦτος huid
σμάραγδος smaragd
σμάρις smeerling
σμερδνός smart
σμίλη, σμινύη smid
σμύρις smergel
σμύχειν smoken
σομφός zwam
σοφός beseffen
σπάθη 1. spade
σπαίρειν 2. spoor
σπαρνός sparen
σπαρτός sparterie
σπέρχεσθαι springen
σπήλυγξ spelonk
σπίγγος vink
σπογγία spons
σπουδή studie
στάμνος stam
σταυρός sturen
σταφίς staverzaad
στέγειν dekken
στείχειν stijgen
στέλλειν epistel, stellen, stool

στέμβειν stampen
στένειν stenen
στερεός 2. star
στήλη stoel
στία steen
στίζειν steken
στολή stool
στορρέννυμι strooien
στραγγός 2. streng
στρουθίον, στρουθος 1. struis
στροφή stroof
στύπη 1. stoppen
στύπος 1. stomp
σύ du
σῦκον vijg
συναγωγή synagoge
σῦριγξ sering
σφάλλειν vallen
σφάραγος spreken
σφίγγειν spang
σφόγγος spons
σχεδιός schets
σχίδη, σχίζειν cedel
σχολή 1. school
τάλαντον talent
ταναός dun
τάπης tapijt
τάργανον drek
ταῦρος stier
τάφος dong
ταώς pauw
τε noch
τέγγειν inkt, tint
τέγος dekken
τείνειν 1. toon
τεῖχος 1. deeg, dijk
τέκνον dienen
τέμενος tempel, vlijm
τερέβινθος terpentijn
τερεῖν draaien
τέρμα dreumen, tarm
τέρσεσθαι dorst
τέσσαρες vier
τήκειν dooi
τίγρις tijger
τίθημι doen
τίκτειν dijen
τίς wie
τλῆναι dulden
το 1. dat, die
τολμάειν dulden
τόνος 1. toon
τοπάζον topaas
τόργος stork
τορίνη dwarrelen
τραγάκανθα, τράγος dragant
τράμις darm
τρεῖς drie
τρίβειν dorschen
τρίτος derde
τύ du
τύραννος tiran
τύρβη dorp
τυρός boter
τύρρις toren
τῦφος doof
τύχη deugen
ὕαινα hyena
ὑγιής wekken
ὑγρός 1. wak
ὕδρα otter
ὕδωρ water
υἱός zoon
ὑμεῖς 1. gij, u
ὑπέρ 1. over
ὕπνος suf
ὑποχόνδρος hiep
ὗς hyena, 1. zeug
ὑφαίνω weven
φαίνειν boenen, fantasie, venster
φακός boon
φάλαγξ balk
φαντάζειν fantasie
φαράειν boor
φασιανός fezant
φάσκω ban
φέρειν baren
φεύγειν buigen
φηγός beuk
φηλός baldadig
φημί ban, faam
φιάλη flool
φλασκί flesch
φλεβοτόμον vlijm
φλέγειν blaken, fluim
φράσσειν bergen
φράτηρ broeder
φρύγειν frikkadel
φῦ beu
φύλλον blad
φῦμα boom
φύειν 2. ben
φυσαλίς puist
φώγειν bakken
χαβιάριον kaviaar
χαίνω geeuwen
χαμαί bruidegom
χαίρειν gaarne
χαλᾶν kalen
χαμαίδρυς gamander
χαμαίμηλον kamille
χανδάνειν vergeten
χάος gas, geeuwen
χαρακτήρ, χαράσσειν karakter
χάρις gaarne, gratie
χάρτης kaart
χέζειν gat
χειά geeuwen
χελιδόνιον schelkruid
χέειν, χεύειν gieten
χήν gans
χθές gisteren
χλιαρός glimmen
χλωρός geel
χόδανος gat
χολέρα cholera, 2. kolder
χολή cholera, 1. gal, 2. kolder
χορδή 1. garen, koord
χορός koor
χόρτος gaard
χούμελη 1. hop
χρεμίζειν grimmen
χρίειν grind
χριστός christen
χρόμος grimmen
χρονικός, χρόνος kroniek
χυλός, χύειν chijl
ψαλμός psalm
ὠλένη 2. el
ὠόν ei
ὥρα horloge, jaar
ὡς 1. zoo
ὤχρα oker

LATIJN

(met Italische dialecten en Middellatijn).

ab, ap- af
abbas, abbatia, abbatissa abt.
Abella appel
abrotonum averoen, averuit
abscondere schans
abusus abuis
acanthus akant
acceptus aangenaam
accisia accijns
accordare akkoord
acer, acernus ahorn
acetum, acidus azijn, edik
achates agaat
acies 2. aar, 2. egge
acra 3. aker
actus akte
acte hadik
aculeus egelantier
acus 2. aar
ad toe
adamas diamant
adulter avetronk
advenire advenant, advent, avontuur
advocatus advocaat, voogd
æquor 1. agger
æs erts, 2. oer
æstas eest
æstivale stevel
æstumare 2. eer.
ætas eeuw
ævum eeuw
ager, agere akker
agnus oonen
agnus castus kuischboom
ah lassus eilaas.
ala alant
alabastrum albast
alauda leeuwerik
alba albe
albus elft
alca alk
algæ algen
alius, alias elders, alias
allium ursinum daslook
allodium allodium.
almutium muts
alnus 1. els
aloe aloë
Alpes Alpen
altare altaar, autaar, outer
alumen aluin
ama aam
amandola amandel
amarellus, amarus morel
ambactus, ambascia, -iata ambacht, ambt
amb- om
ambire werven
ambo beide
amictum amijt
amita tante
ammoniacus (sal) salmiak
ampulla ampel, pul
amuletum amulet
amygdala amandel
amylon ameldonk
an- aan
anas eend
anca 1. enkel
anc(h)eria 1. anker
ancora 2. anker
angelus engel
angere eng
anguilla, anguis 2. aal
angustia angst
anisum, anethum anijs
ansa einze
anser gans
ante ont-
antophyllus antoffel
anula alant
anus aanheer
aper ever
apium eppe
apis 1. bij
apotheca apotheek, santenboetiek
apostolus 1. apostel
appellare spellen
**appostella* 2. apostel
Aprilis 2. April
aptus koppel
aqua a, aa
aquarium 1. aker
æquilegia akelei
arare 2. aard, aarde
arbalista armborst
arbor esp
arca ark
archi- aarts-
archiater arts
**archiatria* artsenij
arcubalista armborst
Arduenna arduin
area 1. neer
aridus asch
armoriaca ramelas
armus 1. arm
ars 1. aard, aardig
arum aronsbaard
as 2. aas
ascalonicum eschklook
ascia aaks
asinus ezel
asphodelus affodil
assis 2. aas
assisa accijns
astricus estrik
audire 1. hooren
augere ook
augustus Augustus, oogst
aula pul
Aurelianus orleans
auricula oorliët
auripigmentum operment
auris 2. oor
aurora oost
aurum operment, 1. oranje
auscultare 1. hooren
autem dan
ave Maria amerij
avena haver
avibus permissus vogelvrij
avis ei
avunculus onkel, oom
avus oom
axilla oksel
axis as
bacca 1. bak, bag, bei
bacca lauri bakelaar
bacar beker
bacinum bassijn, bekken
badius 2. baai
baga bagge
baia 1. baai
bajulus 1. balie
balbus verbouwereeren

balaena balein
ballare 2. bal
ballivus baljuw
balneum bad
balteus belt
bambacium bazijn
bandum banier
banneretus baanderheer, baanrots
barba baard
barba Jovis donderbaard
barbarius barbier
barbarus barbaar
barbus barbeel, 1. barm
barca barge, bargie, bark
baris barge
baro baron
barra 2. baar
barracanus barkan
barrotium baroets
barrire, barrus beren
basanium 2. bazaan
bassus 1. bas
baucale bokaal
beccum bek
bedellus pedel
beffa bef
beghina begijn
belare blaten
bellum twist
benedicere benedijen
benna 1. ben
berfredus belfort
beryllus beril, bril
bestia beest
bestialia beestiaal
beta 1. beet
bettonica batengel, beteunie
bi- tweedracht
biblia bijbel
bicarium beter
bilix zwilk
birrettum, birrum baret
bis twee
bison bizon
blasphemum blaam
blatta 2. blad
blida 2. blijde
boa boa
bodellus beuling
bodina bunder
boia 1. & 2. boei
bonna bunder
bonneta 1. & 2. bonnet
borrago bernage, borage
borrattum borat
bos koe
botilia bottel, bottelier
botulus beuling
brachium 1. bras.
bra(i)silium braziliehout
braxare 2. bras
brevis brief
Brigantia 1. berg
Brundisium brons
bryonia brionie
bubalus buffel
buccula beukelaar
bucetum heide
bucina bazuin
bufalus buffel
bulla 2. bel, 2. bul
bunnarium bunder
burgum burg
burrus bureau
bursa beurs
buscus bosch
buta 1. but
buteo buizerd, butoor
butum 2. but
butyrum boter
buxis 2. bus
buxus 1. bus
cachinnari gaggelen
cadentia kaas
cadmia galmei
cædere scheiden
cæpe, cæpulla siepel
cærifolium kervel
Cæsar keizer
Cæsia (silva) heester
calamancus kalamink
calamina kalamijn
calaminta kalament
calamus halm, schalmei
calander 1. galander
calare halen
calcare nachtmerrie
calc-ia, -eus kous
calciata kassei
calefacere komfoor
calere klant, komfoor, 1. lauw
calidus kandeel, 1. lauw, schouden
calix 1. kelk
calor 2. haal
caltha 2. gouw
calvarium calvarieberg
calvus kaal
calx hiel, kous, kalk
calyx 2. kelk
camelina karmil
camelus kameel
camera kamer
camisia hemd
camomilla kamille
camphora kamfer
campio kampioen
campus kamp
camurus 1. ham
canalis kanaal
canavacium kanefas
cancell-i, -arius, aria kansel, -ier, -arij
cancer kanker, kansel
candelaria kandelaar
canere haan
canis hond, kanalje, konijn
canistrum kanaster, kanis
canna kan, kaneel, kanon
cannabis hennep, kanefas, kemp
canonicus kanunnik
canthus 1. kant
capa kap, 2. kapel
capax kabas
capella 2. kapel
capere heffen, kaatsen
capistrum kaapstander
capitale kapitaal, kateel
capitaneus kapitein
capitellum kapiteel
capitulum kapiteel
capo 1. & 2. kapoen
cappa kap. 2. kapel
capparis 2. kappen
cappus 1. & 2. kapoen
caprifolium kamperfoelie
capsa kas
captiare kaatsen
captivus katijvig
captus -haftig, 2. hecht
capuccium kapoets
capulum kabel
caput hoofd, 1. kaap, kabuiskool, korporaal
cara sier
carabus karveel, krab
carbunculus karbonkel
carcer kerker
cardinalis kardinaal
cardo knier

carduelis distelvink
cardus, carduus 1. kaarde
carere 1. haar
caritas karitaat
carmelita karmeliet
carmen roem
carmesinus karmozijn
caro kreng
caronia karonje, kreng
carota karoot
carpere herfst
carrus kar
carta kaars, kaart
cartuna kartouw
Cartusia kartuizer
casa kazak
caseus kaas
cassa kas
cassare kassig
cassia kassie
cassis 1. hoed.
castanea kastanje
castellum kasteel
castigare kastijden
castor, -oreum kastoor
castus kaste, kastijden
casubula kazuifel
catena keten
catechismus catechismus
Catharina Trijn
cathedra sjees
cathedralis kathedraal
catinus ketel
cattus kat
cauc-us, -ulearius goochelen
cauda 1. keu
caulis 3. kool
cauma kalm
caupo koop
caus-a, -ari koozen
cavea giool, kevie, kooi, kouw
cavere hoeden, 1. kuur, schouwen
caverna, cavus 1. hol
-ce hij
cedrus ceder
cedula cedel
celare helen, kleur
cella cel, helen
cellarium kelder
celsus kolom
census tijns, cijns
centaurea duizendguldenkruid, santorie
centenarius centenaar
centrum centerboor
cent-um, -uria cent, honderd
cera 2. struis
cerasea 1. kers
cerebellum cervelaatworst
cerebrosi boves hoorndol
cerebrum hersenen
cernere rein
cerussa 2. struis
cervus hert
chalare kalen
character karakter
cherubim cherubijn
cholera cholera, 2. kolder
chorus koor, 1. koraal
christianus christen
chronica kroniek
chylus chijl
ciborium ciborie
ciccum sikkeneurig
cicer keker, sisser
cichorium suikerei
cing-ere, -ulus haag, 1. singel
cinis sintel
cippus cipier
circulus cirkel
circus circus
cisimus zizelmuis
cista kist
cithara citer
citra hij
citro citroen
civis huwen
clamare loeien
clangere 2. klinken
clarus klaar
classis klasse
claudere klooster, kluis, kluister, sluiten
claustrum klooster
clavis clavier
clavus karviel
clenodium kleinood
cler-us, -icus klerk
clinare leunen
cloaca, louter
clocca 1. klok
cludere kluis
cluo luid
clusa kluis
clustrum kluister
co- 2. ge-
coccinus konzenieljè
cocculus kokkelkorrels
cogitare heugen
cognitus kwant
cognoscere kunnen
cohors gordijn, 2. koer
colere kolonie, 1. kouter
collarium 1. kolder
collis hil, kolom
collocare 2. koets
collum hals, 2. klier, 1. kolder
colocynthis kolokwint
colonia kolonie
color kleur
colubra klovenier
columna kolom
committere kommies, kommiesbrood
communio communie
compassus kompas
computare kantoor
con- 2. ge-
concha kog
conficere konfijt
conger kongeraal
conila keule
connivere nijgen
conscientia geweten
consecratio consecratie
consobrinus 2. kozijn
consolida kersouw
conspuere kwispedoor
constare 1. kosten
consuetudo kostuum
convallium konfilje
conviare konvooi
cooper-ire, -torium koffertorie
cophinus koffer
copia kopij
copulare koppel
coquere koken
coquina keuken
coquus kok
cor hart
coralium 2. koraal
corbis korf
corda koord
cordatus kordaat
coriandrum koriander
corium keurs

cornicula 2. kornel, kornoelje
cornix kornis
cornu hoorn, kornuit
cornus kornoelje
cornutus kornuit
corona kroon, kruin
coronis kornis
corpus 1. rif
correctus, *corrigere* krek
cortex kurk, schors
cortina gordijn
corvada 1. karwei
corylus hazelaar
corvus kormoraan, raaf
costa 1. kust
costare 1. kosten
coxa 2. hak
crabro horzel
cracca 2. krak
crater graal, krater
crates 2. horde
crecca 3. krak
credere crediet
cremare haard
cremor tartari kremetart
crescere 4. kroos
creta 1. krijt
crex 3. krik
cribrum rein, reuter
crispamentha kruizemunt
crisp-are, *-us* krep, kreppen, krispelen
crissare rijselen
crocire 2. krassen
crocodilus krokodil
crocus krokus
crucea kros
crucifixus crucifix
crudus rauw, 3. ruit
cruor 3. ruit
crupta 2. krocht
crux kros, kruis
crypta grot, 2. krocht, kroeg
cristallum kristal
cubare 1. hoop
cubella keuvel
cucina keuken
cuculus 1. koekoek, guig
cucuma 2. moor
cucumeris komkommer
cucurbita kauwoerde
cucurum koker
cudere hotsen, houwen, wetten
culcitra 2. kussen
culmen halm
cult-er, *-ellus* 2. kouter, kortelas
cultura 1. kouter
cum- 2. ge-, han(ze)
cumbere 1. hoop
cumbrus kommer
cuminum komijn
cuniculus konijn
-cunque ergens
cupa keuvel, kiepekorf, koepel, 1. kop, kuip
cupere 2. hoop
cuppa koof
cuprum koper
cura 1. kuur
curia huis
currere koers, krant, 1. ros
cursus koers
curtus kort
cust-os, *-or* 1. hoos, koster
cutis huid
cydonium kwee
cylindrus 1. kalander
cymbalum cimbaal
cyperus cypergras
dactylus dadel
dama damhert
damascenus kwets
damnare doemen
dare, *datum* datum
de toe
decanus 2. deken
decem daker, tien
December December
decuria daker
defructum brouwen
delere delgen
delphinus dolfijn
dens tand
derbiosus teter
desp-icere, *-ectus* spijt
diabolus duivel
diaconus diaken
dicere tijgen, teeken
dictare dichten
dies 1. dag
dies Jovis Donderdag
digitus taken, 1. teen
dignus teeken
dimitum diemit
disc-ere, *-ipulus* discipel
disconficere schoffeeren
discus disch
doctor 1. dokter
doga duig
domina 2. dam
Dominica in albis Witte Donderdag
dominus 2. dam, 3. dom, dominee, 1. & 2. domino
domus 2. dom, timmer
dorsum dos
dosis gift
doxale dokzaal
draco draak, dragon, dragonder
dromedarius dromedaris
dubium twijfel
ducatus dukaat
ducere tiegen
duciculus doezel
ductile 1. dille
duo twee
duodecim dozijn
duplus dobbel, twijfel
dur-are, *-us* duren, volharden
dursus dorsch
dux dukaat
ebenus ebbenhout
eboreus ivoor
ebrius sober
ebur ivoor
ecce hac sa
echo echo
ecquando, *ecquis* 2. et-
edepol 2. et-
edere eten
ego ik
electuarium likkepot
eleemosyne aalmoes
elephas elefant, olifant
emere nemen
encaustum inkt
endivia andijvie
enula alant
episcopus bisschop
erica riegheide
ermisinum armozijn
err-are, *-or* arren
eruca 1. raket
erugere rispen
ervum erwt
est is
et 1. en, 1. of
evangelium evangelie

excaldare schouden
excarpsus, *excerptus* schaars
excellere hals
exclusa sluis
excommunicatio excommunicatie
excurare schuren
excurt-iare, *-us* schorsen, schort, schorten
expendere spandeeren, spijs, spinde
expensa spijs
expurgare spurge
exquadrare eskader
extendere standaard
faba boon
faber deftig, fabriek
fabrica fabriek
fabula fabel
facere doen
facilis gemak
factio fatsoen
factor factorij
factum feit
factura factuur
facula fakkel
fagus 1. beuk, 2. boek
falco valk
fallere falen, 1. feil, fout, vallen
falsicare valsch
falsus falsaris
falx valk
fama, *fari* ban, faam
familia familie
farcire bergen, fazen
fascia faas
fata fee
fatuus fat
fax fakkel
Februarius Februari
fel 1. gal
felix bilzenkruid
femella femelen
femina dochter
fenestra venster
feretrum fierter
feria feest, foor, 1. vieren
feriari 1. vieren
ferire 3. beer
fermentum berm
ferre baren, 3. baar
ferula bezem
ferus fier
fervere barnen
festa feest
festo festoen
fi beu, fij
fiber bever
fibra, *fibria* franje
ficus fijt, vijg
fidelibus fidibus
fidere beiden, bidden
figere dijk, fiksch, vischje
figura 1. deeg, figuur
filiolus pillegift
filius, *filia* dochter
filtrum filter
findere bijt, bijten, bits, bitter
fingere 1. deeg, veinzen
finta vint
finus, *finitus* fijn
fio 2. ben, 1. bouwen
firmare vormen
firmus ferm, vormen
fixus fiksch
flagellum blouwen, vlegel
flagrare blaken
flare blazen, fluit, folen
flasca flesch
flatuare fluit
flavus blauw
flere bloed
flevotomum vlijm
fligere blouwen
floccus vlok, vlos
florere bloeien, bloem
flos bloem, fleur, florijn
fluere bloed
focus bakken
fodere bed
fœnum græcum fenegriek
fœniculum venkel
folium 1. blad, foliant
folliculus filozel
fons fontein, vont
forare boor, 2. fret
fores, *forum* deur
forma vorm
formus warm
fornax fornuis
fors fortuin
fortia forsch
fortis dorren, fort, forteres
fortuna fortuin
fovere bakken
fraces draf
francenum fransijn
francus frank
frangere breken
frangula (*rhamnus*) sporkeboom
frater broeder
fremere brommen
frendere grind
frons front
fructus brood, bruiken, fruit, vrucht
fruges brood
frui brood, bruiken, vrucht
frumentum brood
frustum aamborstig
fu beu
fugere buigen
fui 2. ben, 1. bouwen
fulgur blaken
fullare folen, vollen
fulmen blaken
fumus dons, fuum, opdoemen
fundere gieten, fontein
fundus bodem, fonds
fur 1. fret
furca vork
furetum 1. fret
furnus fornuis
furo 1. fret
fustaneum fustein
futare, *futuere* foeteren
futurus 2. ben, 1. bouwen
gabalus gaffel
gabata gabaar
gabia giool
gablum gabel(le)
gæsum 2. geer
gagates gagaat, git
galanga galgant
galea galei
galeria gaanderij
galingan galigaan
galio galjoen
galiota galjoot
galium walstroo
galla 4. gal
galopia 2. klos
gamandræa gamander
gannire janken
garrire korren
gelare gelei, 2. kil
gelata gelei
gelu 2. kil
gena kin
genista genst

genitus jent, kind
gens kind
gentiana gentiaan
genu knie
genus kind
geranium geranium
gestus gebaar
gignere kind
girgulus gergel
glaber glad
gladiolus zegge
glis, gliceus gleis, klit
globus kolf
glocire 2. kolk
glomus kluwen
gloria glorie, luid
glubere klieven
gluere kluwen
glus gleis, klei
gobio geuf, govie
gorellus gareel
gradalis graal blz. 378
gradus graad
granatus granaat
grandis 1. groot
granum 1. graan, granaat, graniet, grein, 1. koren
graphium 1. & 2. griffel
gratia gratie
gratum grei
gravis grief
gremium grond
grillus gril
grumus grom, kruim
grunnire gronen
grupta grot
grus 1. kraan
grutum 2. gruwel
gryphus griffoen, grijp
gubia guts
gummi gom
gula keel
gulosus gulzig
gurges gorgel, kolk
gurgulio gorgel
gustare 2. kosten
gustus goesting, kiezen, 1. kust
gypsum gips
habere hebben, habijt
habilis abel, (on)hebbelijk
habitus habijt
hœdus geit
hœres oir
haruspex 1. garen
hasta gard, garde
haurire hoozen
hederacea herderik, hederik
heia 4. hei
helvus geel
heremita hermiet
heri gisteren
hermelinus hermelijn
heu miserum ocharm
hiare geeuwen
hilaris geil
hinnire hinniken
hoc est corpus hocuspocus
hodie heden
holcas hulk
homo bruidegom, 3. omber
hora uur
hordeum gerst
hortulanus ortolaan
hortus 1. gaard, gaarde
hospes gast
hospitale hospitaal
hostia hostie
hostis gast
humlo 1. hop
Hunni hunebed
hupa 1. hop
hyœna hyena
hysopum hysop
icere ijken
ignotus kond
illustris doorluchtig
imprimere prent
imputare ent
in in
in- on-
inclutus luid
incus aambeeld
indicare teeken, tijgen
indicum indigo
indignari verontwaardigen
infans vent
infra 2. onder
ingenium gijn
insece zeggen
instanter instantelijk
instigare steken
inter 1. onder.
intercipere ondernemen
intermedius onderhalf
interpretari vroed
intib-ea, -us andijvie
intrare enteren
inula alant
io jo
istud dat
item dan
jacere jagen
janua, Januarius, Janus Januari
jecur lever
Jesus jee, jeminie, jezuïet
jocul-ari, -arius, -ator goochelen
jocus goochelen, jok
jubilare jubel
jubilœus jubilee
judœus Jood
jugerum, jugum, jungere juk
Julius Juli
juniperus jenever
Junius, Juno Juni
jus jeu
jus, justus juist
juven-cus, -is jong
labare, labi slapen
labi, labina lawine
lab-ium, -rum lip
labor slameur
Laburdanus abberdaan
lac lat(o)uw
lacerare slaan
lacruma 1. traan
lactuca lat(o)uw
lacus laak, 4. lak
lœvus sleeuw
laicus 2. leek
lama 2. lom
lambere 1. leppen
lam-ina, -ella lemmer
lampetra 2. lamprei
lana 2. lam, wol
lancea 2. lans
languere 1. lak
lanterna lantaarn
lapat(h)ium 1. leek, patig
laqueus lats
larix lariks, lorkeboom
larva larve
lascivus lust
laser, laserpitium lazerkruid
lassus 2. laat
laterna lantaarn
latus dulden, 1. laat
laudate laudaat
laureatus lorejas

lauridendrum oleander
laurus laurier, lauwer
laus lied blz. 355
laus et jubilatio 3. lof
lavare lavendel, lavoor, 1. loog
lavendula lavendel
laxa leis
Lazarus lazarij
lectio les
lectuarium latierboom
lectus liggen
letus 1. laat
leg-ere, -enda legende, lezen, les
legio legioen
lens lens
lentus lenigen
leo leeuw
leopardus luipaard, liebaard
lepr-a, osus leproos
levare 2. lichten
levis 2. licht
levita leviet
lex 3. lei
liber ledig
liberare leveren
libisticum lubbestok
licium drilling, lis
ligare legeeren
Liguria, ligusticum lavas, lubbestok
ligurio lekker
lilium lelie
limax slijm
limus lijm
linamentum lemmet
linea 2. & 3. lijn, linie
linere letter
lingere likken
lingua tong
linquere leenen
linter linde
linteum lint
linum 1. lijn, lint
liquiritia kalissiedrop
lira leeren, leeze
litania litanie
litera letter
litus 2. laat
lobia 2. loods
longus 1. lang
lora, lorea 1. leur
lub-ens, -ido lief
lubricus 1. leep, sluipen
lucere 1. licht
lucrum loon
lumbus lende, loenie
lumen 1. licht
luna 1. licht, luim
lunæ dies Maandag
lupus 1. wolf
luscus loensch
lustrare luister
lux 1. licht
lynx 1. los
lyra 1. lier
macer mager, smaad
mac-eria, -io mazier, metsen
macula maggelen, 1. malie, mazelen
mæna meun
magister meester
magnesium mangaan
magnetes magneet
magnum bonum makke boonen
magnus, major 2. meer, meester, meier, mogen
majestas majesteit
majoraca marjolein
Majus Mei
maledicere vermaledijden
male habitus melaatsch
malleus 2. malie, marteel
malus mast
malva maluwe, malve
mancus mank
mandala mandel
mandare mandarijn
mandere 2. maat
mandragora mandragerskruid
mane 1. morgen
manganum 2. mangel
manipula manipel
mant-ellum, -ile mantel
manus mamiering, mandarijn, manier, mantel, mondig
mappa ammelaken
maragium moeras
mare 1. meer, moeras
marg-a, -ila merg
margarita 4. griet
margo 2. mark
marinus kormoraan
marmor marbel, marmer
marrubium malrove
Martius Maart
martulus marteel
mart-us, -es marter
martyrium martelaar
massa mas, massa, messing
mater moeder
matrina 1. meter
matrix matrijs
matta 2. mat
mattina metten
mattus 5. mat
matutina metten
maxilla 1. maag
Maurus 1. moor
me mij
mederi remedie
medic-ina, -us medicijn
meditari meten
medius 1. bezaan, middag
mejere mest
mel meeldauw
melilotus mallote
melo meloen
meminisse 3. manen
mens 3. manen, 1. wijs
mensis maand
mentha 2. munt
mentum mond
mercatus markt
merere markt
merga merloen
merula meerle, merlijn
merus 1. mare
merx markt, 1. mars, mersenier
mespillum mispel
meta meet, 3. mijt
metallum metaal
metere maaien
metiri 3. meter
mezerium mizerieboom
mic-a, -are mica
milia mijl
miles miede
milium mil, milie
mille mijl, millioen
minari melizoen, mijne
minatio melizoen
mingere mest
minister minister
minor 1. min
minuere 1. min, minuut
mir-ari, -aculum mirakel

miscere mastel
miser, *-icors* barmhartig
missus 2. mis
mitra mijter
mittere mijden
mixtus mastel
mobilis meubel
modificare wijzigen
modius 1. mud
mod-ulus, *us* 1. mal, meten
molere 1. maal, molen
moles moed, moelje
molina molen, molenaar
mœne 1. muur
molinarius mulder
mollis 4. mol
mollossus canis molos
molucella molukje
monachus monnik
monasterium 3. monster
monere 3. manen, 2. monster
moneta 1. munt
monile 1. manen
monstrare 1. monster, monsteren
monstrum 2. monster
mora meren
mordere smart
mors moord
mortarium mortel, mortier
morum moerbezie
movere meubel, 2. muiten, leenroerig
muffula 1. mof, 1. moffel
mulctra moelie
mulgere melken
mulleus 2. muil
mulus 1. muil
murena moeraal
murmurare murmelen
murus 1. muur
mus 1. muis, nis
mus-a, *-are* moezel
musca meuzie, moesje, mosket, musch
musculus 2. muis, mossel
muscus mos, muskus, moskaat
musica muziek
musmontis mormeldier
mustum most, mostaard
mutare 1. muiten
mutulus; *mytilus* nis
mutuus misselijk
nactus, *nanciscor* genoeg
nanus naan
nappa ammelaken
napus aveelzaad, graveelzaad
nardus nardus
nassa 2. net
nasus neus
natrix adder
nat-ura, *-us* natuur
navis 1. aak
ne 2. en
nebula nevel
nectere nestel
nec unus geen
nefrones nier
nepeta neppe
nepos neef
neptis nicht
nere naaien
nervus 2. nerf
Nicolaus klaas
nidus nest
nigella nichel
niger neger
nihili nihil niets
nitidus 1. net
nix sneeuw
nodus knot, nestel
nomen naam
non neen
non-us, *-æ* noen
noscere 1. noot
nota 1. noot
novem negen, noen
novus nieuw
nox nacht
noxia nooslijk
nucarius okkernoot
nudus naakt
numerus nommer
nunc nu
nunna 1. non
nurus 2. snaar
nux 3. noot
obi- 2. bij
oblata oblie
obscurus huid, schuur
observare vasten
occa 1. egge
ochra oker
octo 1. acht
October October
oculus oog
offendimentum binden
offerre oblie, offer
offerenda offrande
oleum olie
oliva olijf
olla pul
olus coctum warmoes
onychitis 2. niet
operari 3. opperen
opes kopij
opinio 2. of
opium opium
opus oefenen
orbus 2. erf
ordalium oordeel
ordo orde
organum orgel
origanum orego
oriri runnen
orontium orant
ostreum oester
otium oolijk
ovis ooi
ovum ei
pacare 1. paaien, pagadder
pacisci, *pactum* pacht
pæonia pioen
paganus heiden
pagella pegel
pala 2. paal
palantium palts
palatium paleis
palea palie
palla palesteel
pallidus vaal
pallium pelle
palma fommelen, 1. & 2. palm, voelen
palpare voelen
palus 1. paal, palts
panarium paander
panata appelpent
pancerea pantser
pandere 1. pas, spannen
panellus paneel
pangere bank, vangen, 1. paal
panicum panikgras
panis appelpent, voeden
panna 2. paan
pannus 1. paan, 1. pand, vaan
pantex pens
panther panter

papa paus
papilio paviljoen, pepel, vijfwouter
pappa pap
papyrus papier
par paar
parabol-a, -are prevelen
paradisus paradijs
parare paleeren, parmantig
paraveredus paard
parcere sparen
pardalis pardel
parochia parochie
pars 1. part
pascere peisteren, voeden
Pascha Paschen
passare 4. pas
passus 1. & 4. pas
pasta pastei
pastinaca pastinak
pastor pastoor, voedsteren
patena pateen
patens patent
pater 1. paai, pater, 2. patrijs, vader
patere 1. pas, patent, vadem
patrinus peet, peter
patronus patroon
pauper poover
pavi voeden
pavire bijvoet, plavei
pavo pauw
pax 1. paaien, pais, vangen
peccatum pikkedille
pecten vacht
pecus vee
pedellus pedel
pedere veest
pedica veter
pejor vijand
pelicanus pelikaan
pellere 1. pols
pellicea pels
pellis 1. pel, vel
pendere peinzen, pensum
pen-is, -icellus penseel
penna pen, veder
pensare peinzen
pensiles balneæ pijzel
pensio pensioen
pensum pensum
pepo pippeling, 2. pomp, pompoen
per per, 2. ver-
perdix 1. patrijs
perdonare vergeven
peregrinus pelgrim
pergamena perkament
periculum 1. vaar
peritus 2. varen
perna verzenen
persica perzik
persona persoon
persus paars
pertica 1. baars, 2. pers
perula parel
pestis pest
petacium petitsels
petere vinden
petra petroleum
petroselinum peterselie
Petrus Piet
petuita pip
phantasia fantasie
phasianus fezant
phiale flool
phlebotomum vlijm
phlegma fluim
phrygium opus 1. fries
pic-us, -a specht
pigmentum operment, piment
pila pil
pilare pilaar
pilucius 1. pluis
**piluccare* plukken
pilula pil
pilum 1. pijl
pilus 2. pel, 2. pijl, 1. pluis, pruik, vilt
pimpinella bevernel
pincta pint
pineus pingel
pingere pint, poelepetaat, vijl
pinna penant, pin, 1. vin
pinsere pestel, 2. vijzel
pinus 1. pijn
pipa pijp
pipare pijp, pijpen
piper peper
pipire piepen
pirum peer
piscis visch
pistillum pestel
pituita pip
pix 1. pik, 1. pijn
plac ere, -itum plasdank, 2. pleit
plaga plaag
planca plank
planeta planeet
plangere vloeken
planta plant, vlonder
planus plan, plein, vloer
plastrum pleister
plata plaat
platanus plataan
platea plaats
platessa pladijs
platus plat
Plautus vla
plectere vlechten
plenitas planteit
plenus vol
plicare plooien, vlijen
plinthus plint
plorare vloeien
pluere vlieten
pluma pluim, vliegen
plumbum plonzen
pluvi-a, -arius pluvier
podium pui
pœna pene, 2. pijn
poleium 2. polei
polire polijsten
politia politie
politicum polis
politura politoeren
polus pool
pomarancia pomerans
pompa pomperij
pomum pomerans
pond-o, us pond
ponere 2. post
pons baan, pont
ponto pont
populus pappel, populier, peupel
porca 1. voor
porcus porselein, varken
porrigere rekken
porrum prei
porta poort
portulaca postelein
portus poorter, 2. varen, voert
poscere vorschen
posta 2. & 4. post
postis 1. post
practica prakkezeeren

præb-enda, -ere prove, provenier
præcocia abrikoos
præda prij, prooi
prædica(re) preek, prediken
præhendere vergeten, 3. prijs
præpositus proost
præsens present
præservare presenning
pratum prieël
precari praaien, vragen
premere 1. pers
premula 1. priem
presbyter priester
pressare 1. pers
pretium 1. prijs
prim-us, -æ priemdonker, vroom
princeps prins
pro 2. voor
prob-are, -us proef
prodesse preutsch
profectus profijt
promere, promptus pront
propheta profeet
proponere, propositus proposst
propos(i)tus proost, provoost
prosa proza
provenda prove
provid-ere, -enda proviand
provincia provincie, vroon, wingewest
pruina vriezen
prunum pruim
prurire vriezen
psalmus psalm
pugn-are, -us ponjaard, vuist, vechten
pulex 2. polei
pulla poelje
pullarium 1. polder
pulletrus folteren
pullus folteren, palei, poesjenel, veulen
pulsare 2. poes, 2. pols
pulsus 1. pols
pulver poeder, pulver
pulvinus 2. fluwijn, peluw
pumex puimsteen
punct-a, -um punt, 2. spon
punctio 1. pons
punctus 1. bont
punga ponk
pungere punt
pup-a, -us pop
purgatorium vagevuur
purpura purper
purus puur
pus vuil
pustula puist
putare poetsen blz. 383, poten, puur
putere vuil
puteus put
pyrethron bertram
quæstio kwestie
quam si kwansuis
quaquila kwakkel
quartus kwart
quassare kwetsen
quaternum katern, kohier
quatuor kader, vier
-que noch
quercus 1. voren
querela, queri krakeel
quibus kwibus
quicunque ergens
quies 2. wijl
quietare kwijten
quinquagesima Sinksen
quinque kwint, vijf
quintale kinnetje
quinta kwint
quinus kienspel
quis wie
quit(t)-us, -are kwijt, kwijten
quod wat
rabarbarum rabarber
rabbinus rabbijn
rabies revelen
racemus rozijn
radere radeeren
radius raygras, roede
radix radijs, wortel
rana reinette
ranc-ere, -idus rans
ranunculus reinette
rapa raap, raponsje
rapuncium raponsje
rarus raar
ratio 2. rantsoen, rede
ratis 3. roer
ratus rede
rebus rebus
rectus rectus
recuperare koeveren
recusare ruzie
reddere rente
redemptio 1. rantsoen
reducere raduis
refectorium refter
referre relaas
regalis 2. regaal
regere regeeren, rekken
regula regel
relatio relaas
relinquere reliquie
remedium remedie
remus 2. riem, 3. roer
rendita rente
reri ramen, rede
reseda reseda
resp-icere, -ectus respijt
respondere vrijpostig
restare rest
restaurare sturen
retæ reie
rex rijk
rhetorica rederijker
rhonchus ronken
ribaldus rabaut
ricinus ricinie-olie
riga 2. rei, 1. rooien
rigare regen
rip-a, -aria rivier
riscus rusch
risum rijst
ritus gereed
rogus 2. raak
Roma stroom
rosa roos
rosmarinus rosmarijn
rosina rozijn
rota 1. rad, rinkelrooien, 1. rol, rond
rotulus 1. rol
rotundus rond
ruber robijn, rood, 3. ros
rubeta aalrups
rubigo 1. roest
rubinus robijn
ructare rispen
rudus gruit
ruere ruïne
rufus 3. ros
rugire rochelen
ruina ruïne
rumor rommelen, rumoer
rumpere rooven

rupta bankroet
rus ruim
ruscus 2. roer, rusch
russus 3. ros
ruta 2. ruit
rutarius ruiter
rutta 2. rot
sabella sabellen
sabina arbor zevenboom
sabulum zand, zavel, sabellen
saccharum suiker
saccus sak, zak
sacer sacrament, sant
sacramentum sacrament
sacrare sakkerloot
sacristia sacristij
sæculum ziel
sagena 2. zegen
sagmarius sommer
sagum, *saia* saai
sal salade, salmiak, zout
salmo zalm
salpetra salpeter
salsa saus
salsicium saucijs
salus stultorum guich(el)-heil
salutaris (*o*) 3. lof
salv-ia, *-us* salie, selve
sandalium sandaal
sanc-ire, *-tus* sant
sanguisorba sorbenkruid
santalum sandelboom
sanus gezond
sapa seef, 2. zeef
sapere beseffen
sapo zeep
sapphirus saffier
sard-a, *-ina* sardijn
sat zat
satio seizoen
Saturni dies Zaterdag
satyrus sater
saxifraga sassefras
saxum mes, 1. sas
scabellum schabel
scabere schaven
scala 1. schaal
scalpere scherp, schurft
scam-ellum, *-num* 2. schamel
scandalum schandaal
scapularium schapulier
scarabæus scharrebijter
scedula cedel
scelus zullen
sceptrum schepter
schedium schets
schola 1. school
scincus skink
scindere scheiden
sclareia scharlei
scopæ schoelje
scorbutus scheurbuik
scorpio schorpioen
scribere schrift, schrijven
scrinium schrijn
scriptum schrift
scriptura schriftuur
scropha schroef
scrup-us, *-ulus* scrupel
sculpere schurft
scutella 1. schotel
scutum huid, schuur
sebum zeep
secare zaag, 1. sikkel
secula 1. sikkel
securis zaag
securus zeker
sedere zitten
sella zadel, zetel
semper zondvloed
senecio sinsoen
senex zondvloed
senior jonger
sentire gezin
septem zeven
September September
sequi zien
seres 2. zijde
serica serge
serius zwaar
sermo sermoen
sero seizoen, zaaien
serp-ens, *ere* serpent
serpentinus serpentijn
serv-are, *-ire*, *-itium* servies
seta satijn, 2. zijde
setinus satijn
sex zes
si 1. zoo
sicera cider
sibilare 1. schuifelen
sigillum zegel
signum sein, zegel, 1. zegen
simia scharminkel, 1. sim
simila zemel
similis samen
simiunculus scharminkel
simplex simpel
simul samen
simus 1. zijn
sinere zeldzaam
sinopis sinopel
sint 1. zijn
siro zier
smaltum smalt
smaragdus smaragd
sobrinus 2. kozijn
sobrius sober
soccus sok
soc-er, *-rus* 1. zweer
sol zon
solarium zolder
solea zool, zulle
solidus soda, soldaat, soldeeren
sollus zalig
solum zaal
solvere verliezen
somnus suf
sons zonde
sophia sophiekruid
sorbere slorpen, sorbenkruid
sorbum sorbeboom
sordidus zwart
soror zuster
sors soort
sottus zot
sparagus asperge
spartum sparterie
sparus speer
spatha 1. spade, spalier
spat-ium, *-iari* spanseeren, spatie
spatula spalier, spatel
specere spieden
species specerij, specie
speculum spiegel
spelta spelt
spelunca spelonk
spergula spergelkruid, spurrie, strikkel
spernere 2. spoor
spes spoed
spesa spijs
spic-a, *-arium* 1. spier, spijk, spijker
spina 1. spier
spin-arius, *-atus* spinazie
sponda sponde

spongia spongie
spuere spuwen
spuma puimsteen
spurcalia sprokkelmaand
stam-en, -inea stamet, stamijn
stannum stanniool
staphisagria staverzaad
stare staan
stater stater
statio staatsie, statie
status staat
stella ster
stercus drek
sterna stern
sternere straat, strooien
stilus steel, 2. stijl
stipes stijf
stola stool
storea store
stramen stroo
strata straat
strictus strikt
stringere 2. streng, strijken, strikt
stiva 2. stuit
struppus strop
struthio 1. struis
studium studie
stupp-a, -are 1. stoppen
suavis 1. zoet
sub op
subdocere onderwijzen
sucara suiker
sucus zuigen
sudor zweet
suere zoom
suesco zede
sufflamen balk
sugere zuigen
suinus zwijn
sulphur solfer, zwavel
sumen room
summa som
super op
suricum zorggras
surrogare surrogaat
sus zeug
suscipere ondernemen
susurrare suizen
susurrus zwerm
syrinx sering
tab-ella, -ula tabel, tafel
tabernaculum tabernakel
talea talie
talentum talent
talus talaan, 4. tas
tangere tasten
tantus dantes
tapetum tapijt
tarcasius karkas
taurus stier
taxa taak, taks
taxa, taxare tasten
taxillus 4. tas
taxus 1. das
tegere dak, dekken
teg(u)la 2. degel, tichel
tellus 1. deel
temo 2. dissel, 4. tas
temperare temperen
tempestas tempeest
templum tempel
temptare tenten
tempus ding, tempeest
tendere tent
tenebræ duister
tenta tent
tenuis dun
terebinthus terpentijn
terebra draaien
tergere dorschen
terminus dreum(el), drom, tarm
terni teerling
terra dorst, tras
tertius derde, kwint, tarsel
testa, 2. kop, test
testamentum, testis testament
texere, textus tekst
theca tijk
theriacus triakel
thronus troon
thunnus tonijn
thymus tijm
tigris tijger
tina tijne
tincta inkt
tingere tint
titulus titel
toga dak
tolerare dulden
tolutarius tel
tongere denken
tonitrus donder
tonus 1. deun, 1. toon
topazus topaas
tophus tufsteen
tormentum tormentil
tornare toer
torquere dwars, taart, toorts
torrere dorst, toost
torta taart
tortia toorts
tortiare torsen
tosta toost
totus Duitsch
trabs travalje
tractare trachten, tracteeren
trad-itor, -ere treiteren
tragacanthum dragant
trahere dragen, trein
trahinare trein
trajectorium, trajicere trechter
trames darm
tranquillus 2. wijl
tres drie
tribunal tribunaal
tribus dorp, tribunaal
trichila tralie
trilix drilling, trielje
tripes treeft
triplus 2. tripel
triumphus triomf
troja, trojanus 1. trui
trua dwarrelen, troffel
trudere verdrieten
truella troffel
truncus tronk
tu du
tuber truffel
tuberosa tuberoos
tuli dulden
tum dan
tumere duim, truffel
tunc dan, doch
tundere stooten
tunna ton
turba dorp, troebel, troep
turbo tarbot
turbula troebel
turdela drossel
turma drom
turris toren
turritis turrenkruid
turtur tortel
uber uier
ulmus 1. olm
ulna 2. el
ulula(re) huilen, uil

umbilicus naaf, navel
umbra lommer, 1. omber, somber
Umbriæ (*terra*) 2. omber
uncia ink, 1. ons
uncus angel
unda nat, water
Ungarus eunjer
unguis 1. nagel
unio ajuin
unistatera unster
unus een
upupa 2. hop
urgere wreken
urus oeros
uvidus 1. wak
vad-ere, *-um* waden
vagabundus vagebond
vœ wee
vagina vanielje
vagus 2. vaag, 2. wak
valere geweld
vallis vallei
vallum wal
vannus 1. wan
varo baron
vas, *vasum* kaar, vaas, 2. wed
vastare weespijp
vastus woest
vates woede
vehere falie, wegen
vehiculum wagen
velle willen
velum falie. 1. wijl
venari 1. weide
venatio venizoen
vendere ven lu, venten
venenum venijn
venerari winnen
venire komen
ventus 1. wind
Venus wonen
vepres wiepedoorn
verbum 2. woord
vereri waarnemen
vermis worm
verrere warren
verruca 3. weer
versus vers
vertere worden
verus 2. waar
vespa wesp
vesper vesper, west
Vesta wezen
vestigium stijgen
vestis 1. vest
vettonica batengel
vetus nieuw, 1. weder
via fooi, 1. weg
viatica fooi
vibrare wippen
vices wijken
vicia vitse, 3. wiek
victima wijden
vicus 1. wijk
videre wijten
vidua weduwe
viescere kwijnen
vigil wekken
vilis flelt
vill-osus, *-us* floers
villutus fluweel
vimen wijme
vinea wijngaard
vincere weigeren
vinum wijn
viola 2. viool
vir weergeld
virga 1. wisch
viria 2. vieren
virus verwezen
visere verzieren
visus 1. vizier
vitis 1. vijzel, wederik
vitrinus vernis
vitrum vernis, weede
vitula 1. viool
vitulinus velijn
vitulus 1. weder
vivarium vijver
vivere kwik
vivus kwikzilver
vocatio beroep
vocare gewag
volvere wallen
vomere wandaad
vos u
vox gewag. voos
wambasium wambuis
zeduarium zeverzaad
zelosus jaloersch
zephirum cijfer
zinziber gember
zona zone

FRANSCH

(ook Oudfransch en dialecten).

N. B. — De Fransche woorden, die aan 't Germaansch, bepaaldelijk aan 't Nederlandsch ontleend zijn, zijn **vet** gedrukt.

Deze lijst is tevens aangevuld met al de andere Fransche woorden van Germaanschen oorsprong, die in 't Woordenboek niet vermeld werden noch konden worden. Zij zijn ook **vet** gedrukt en met een * geteekend.

***abandon** ban
abordean abberdaan
abbé, *abbesse*, *abbaye* abt
able abel
ablette bliek
aborder aanranden
abricot abrikoos
abus abuis
acanthe akant
accon 1. aak
ache eppe
accise accijns
accointer kwant
accord akkoord
accoster aanranden
accrocher haken
***achopp-er**, **-ement** 2. schoppen

acre 3. aker
acte akte
actuel dadelijk
adieu adie
***adouber** dabben
adresse adres
***affaler** afhalen
affecter aandoen
***affres** Onfra. aiðor
agace ekster
agate agaat
***agrafe** 2. krap
agréable aangenaam
***agrès** gereed
ahi 1. aï.
aï 2. aï
***aigrette** reiger
aiguière 1. aker
airain erts
aisil, *aisin* azijn
aiselle oksel
alarme alarm
albâtre albast
algues algen
alène 2. els, elsen
***alise** Ohd. elisa
alleu allodium
alloi allooi
alumelle lemmer
aloès aloë
alouette leeuwerik
alun aluin
amande amandel
ambassade ambassade
ambre amber
amict amijt
amidon ameldonk
amulette amulet
anatifère (*conque*) eendenmossel
anchois ansjovis
ancolie akelei
ancre 1. & 2. anker
âne ezel
angoisse angst
anis anijs
anse einze
***anspect** handspeek
antoffe, *antofle* antoffel
août oegst
aphodel affodil
apoplexie appelflauwte
apôtre 1. & 2. apostel
appareil 1. april, afril, opril
appui pui
arche ark
-ard 3. -aard
ardoise arduin
armois-e *-in* armozijn
Arras 1. ras
arroi raad
artichaut artisjok
as 2. aas
asperge asperge
asséner zin
assise accijns
assurer astrant
***astic**, **-ot**, **-oter** 1. stek
attacher taats
attirail tuig
attraper betrappen
aubade lawaai, laweit
aube albe
auberge herberg
***aubin** huppen
aubrelle abeel
aujourd'hui heden
aumône aalmoes
aumusse muts
aune 1. el
aune 1. els
aunée alant
aurone averoen, averuit
autel autaar
autruche 1. struis
***avachir** 2. week
avantage voordeel
avenant advenant
aventure avontuur
avocat advocaat
avoir hebben
à vous avoes
avril 3. April, pril
avoutre avetronk
azédarach zedrak
***babine** baffen
babiller babbelen
babiole, *babole* babbelguichje
***bâbord** bakboord
babouche pampoesje
babouin, *babion* baviaan
bac, ***bâche** 1. bak
bacon bakbeest
***bafouer** baffen
bagadais pagadet
bague bag, bagge
bai 2. baai
baie 1., 3., 4. & 5. baai, bei
baille 1. & 2. balie
bailli baljuw
baïonette bajonet
***balafre** lip
balast ballast
balcon balkon
baldaquin baldekijn, 3. bouwen
baleine balein
balle 1. baal, 1. bal, blees
bambin ronzebons
ban, **bannir**, ***banal** ban
banc bank
bande band, bende, bent
bandit bandiet
banne 1. ben
bannière banier
banque bank
banqueroute bankroet
***banquise** bank ijs
baragouin bargoensch
baraque barak
baraterie baraterie
barbacane barbakaan
barbe baard
barbeau barbeel
barbet poedel
barbote barbot
barce 2. bas
barde 2. baars
barge barge
baron baron
barouche baroets
barque bark
barracan barkan, barsie
barre 2. baar
barreau barreel
barrette barret
barrière barrier
barrir beren
basane 2. bezaan
bas-bleu blauwkous
bas (*de chausse*) strumpel
basin bazijn
basse 1. bas
basse chambre bestekamer
bassin bassijn, bekken
bât bast, bastaard
bâtard bastaard
bate 1. bat
bateau 1. boot
batiste batist
bâtons rompus (*à*) kluppelvers
baubau bauwen

***bau** balk
***baud**, ***baudet** boud
***baudrier** Ohd. baldrich
bay, *bayard* 1. baaierd
bav-er. *-ard*, *-ière* 2. bever
bazar bazaar
beaucuit boekweit
beau-père 3. schoon
beaupré boegspriet
bec bek, bikken, snip
bécasse snip
bêche bikken
bedeau pedel
beffroi belfort
bélandre billander
bêler blaten
bélier belhamel
bénir benedijen
benjoin benzoë
berche 2. bas
bergamote bergamot
***berge** 1. berg
bergeron boezeroen
beril beril, bril
berline berline
***berme** berm
bête beest
besogne bezig
bette 1. beet
beurre boter
bible bijbel
***bief**, **biez** bed
bière berrie, bier
bièvre 1. bever
billion biljoen
biscuit beschuit
***bise** Ohd. bîsa
bison bizon
bistre bister
bitte beting
bivouac bivouak
***blafard** bleekverv(ig)
***blague** balg
blâme blaam
blanc 1. blank, blanketsel
blanquette blanket
blason blazoen
blatte 2. blad
blende blende
***blet** Onfra. blēt
bleu blauw, blauwen
blinder blindeeren
bloc blok
blocus blokhuis
blond(é) blond(e)
bloquer blokk-en, -eeren
***blouse** (*de billard*) bluts
bobine babijn, kluts
bocage bosschage
bocal bokaal
boche z. *bosse*
bœuf koe
bois bosch
boisie beuzel
boîte 2. bus
bol bolus
bombasin bazijn, bombazijn, boomwolle
bomb-e, *-arde* 1. bom, bombardeeren, bombarie
bomerie bodemerij
bonde 2. bom
bonnier bunder
bonne-maman bestje
bonnet(*te*) 1. & 2. bonnet
bord-e, **-el** 1. bord, bordeel
bordure borduren
borne bunder
bort boort
bosine bazuin
boss-e, **-eler** 3. bos, boetseeren, boets, boots(en), buts, poets
bosette 2. bus
bot 6. bot
-bot 1. bot
bote 3. boot
bot(*t*)*e* 2. bot, 1. but
bou theeboei
bouc bok
boucl-e, *-ier* beukelaar, boekel
boudin beuling
bouée 2. boei
bouf, *bouff-e*, *-ir*, *-on* boffen, 3. pof
bouge belgen
bougre bogger
boule 1. bol
***bouledogue** 1. bul & dog
boulevard bolwerk
bouline boelijn
bouquette boekweit
***bouquin** boeksken
bouracan barkan
bourde boert
bourg burg
bourgeron boezerone
***bourgmestre** burgemeester
bourrache bernage, borage
bourse beurs, 2. borst
bout 5. bot
boute 1. but
bouteille bottel, -ier
boute-lof botteloef
bouter bijvoet, 2. boeten, 2. bot
boutique santenboetiek
bouton 3. bot
***boxer** boksen
boyaux beuling
bracon barkoen
brai breeuwen, 2. broek
braie, **braguette** 1. broek broeking
brailler brallen
***braise** braden
***bramer** brommen
bran 5. beer
brand, **-ir**, ***branler** 2. brand
brandevin brandewijn
brandon 1. brand
braque 1. brak
brasse 1. bras
brasser 2. bras, brassen
brave braaf, braveeren, bravo
brèche bres
bref brief
brème brasem
brésil braziliehout
bretèche bordes
bretelle bretel
breuil briel
brick, *brigantine* 2. brik
bride breidel
brique 1. brik
brise bries
briser brijzelen
broche 2. bros
brochet hecht
brodequin 1. broos
***broder** Go. *bruzdon
bronze brons
brosse borstel
***brouet** brij
brouette baroets
brouhaha boeha, boha, bohei

***brouill-er, -ard** brodden
***brouir** broeien
***brouter** Onfra. bruston
***broyer** breken
bru bruid
brun bruin
brusque barsch
bryone brionie
bu dronken
buc buik
buffle buffel
**buis* 1. bus
bulle 2. bel, biljoen, 2. bul
bur-e, -eau bureau
***burgrave** burggraaf
***burin** boor
busard buizerd
buse 2. & 4. buis, buizerd
but 2. but
buter buitelen
butin buit
butor butoor
butte boet. 2. but
ça **sa**
cabas kabas
cabestan kaapstander
cabillaud kabeljauw
cabin-e, -et, cabane kabinet
cable kabel, kabelaring
cabotage cabotage
cabus kabuiskool
cadre kader
café koffie
cahier kohier
cahute kajuit
caiche, caique kits
caille kwalie, kwakkel
caiss-e, -ier kas(sier)
calamente kalament
calamine kalamijn
calandre 1. kalander
calandrier kalender
calebasse kalbas
calèche kales
caler kalen
calfater kalefaten
calicot calicot
calmande kalamink
calme kalm
calville kalvijn
camarade kameraad
cambuse kabuis, kombuis
cameline karmil
camisole kamisool
camp kamp
camphre kamfer
camus 2. kamuis
canaille kanalje
canal kanaal
candi kandij
canelle kaneel
canette kan
canevas kanefas
caneberge kanneberg
canif knijf
canon kanon
cant 1. kant
cantal kanterkaas
cantine cantine, 2. winkel
caouane kawaan
caoutchouc caoutchouc
cap 1. kaap, cabotage
capitaine kapitein
capital kapitaal
capon 2. kapoen
caporal korporaal
capot kapot
capote kapoot
capre 3. kaap
câpre 2. kapper
***caque** 3. kaak
caqueter kakelen
carcacole karkool
caraffe karaf
carat karaat
caravane karavaan
caravelle karveel
carbonade karbonade
carcan karkant
carcasse karkas
carde 1. kaarde
cardon kardoen
carisel karsaai
carmin karmijn
carotte karoot
carpe karper
carquois karkas
carraque kraak
carreau kareel
carrosse karos
cartahu karnaattouw
carte kaart
carton karton
cartouche 1. & 2. kardoes
carvelle karviel
carvi karwij
casaqu-e, -in kazak, kaskien
casemate kazemat
caserne kazerne
casoar kasuaris
casse kas, kastrol
cassé kassig
casse-cou waaghals
casser kwetsen
casserole kastrol
caste kaste
catel kateel
*cauche***mar** nachtmerrie
causer koozen
caviar kaviaar
cédule cedel
céler helen
céléri selderij
cendre sintel
centime centime
cépier cipier
cercueil zerk
cerfeuil kervel
cerise 1. kers
ceron seroen
céruse 2. struis
chacal jakhals
chagrin segrijn
chaîne keten
chaise sjees
chaland, -ise klan-t, -dizie
chale sjaal
chaloir klant
chaloupe sloep
chalumeau schalmei
chamarrer samaar
chambre kamer
chambrière kamenier
chamois gems, kamoes
chamois (*peau de*) 2. **zeem**
champ kamp
champignon kampernoelie
champion kampioen.
chance kans
chancelier kanselier
chancre kanker
***chanlatte** kantlat
chanteau kanteel
chanvre hennep
chape kap
chapeau kaplaken
chapel apcel
chapelet rozenhoedje
chapelle 2. kapel
chaperon kaproen
chapiteau kapiteel

chapon 1. kapoen
chardon 1. kaarde
chardonneret distelvink
charité karitaat
charnière knier, scharnier
charogne karonje, kreng
châsse kas
chasser kaatsen
chassis kazijn
chasuble kazuifel
chat kat
châtaigne kastanje
château kasteel
châtier kastijden
***châton** kast
chaud, chaudeau kandeel
chauffoir komfoor, kaffoor
chausse kous
chaussée kassei
chélidoine schelkruid
chemise hemd
chenapan snaphaan
chère sier
chétif katijvig
chevalet folteren
cheville karviel
chican-e, -eur sikkeneurig
chiche sisser
chicorée suikerij
chier schijten
chiffre cijfer
Chinois 2. snees
choc 1. schok
chœur koor
choisir kiezen
***chope** Hgd. schoppen
***choper** 2. schoppen
chou 3. kool
choucas, chouette kauw, schuifuit
***choucroute** zuur & kruid
chronique kroniek
***cible** schijf
ciboule siepel
cidre cider
cinnabre cinnaber
cingler zeil
cinquième Sinksen
ciron zier
citron citroen
clair klaar
clamp klamp
clapoter kabbelen
claque klak, 1. kliek
classe klasse
clavier klavier
clerc klerk
climat klimaat
clinche klink
clinchette klinket
***clinquant** 2. klinken
clique 1. kliek
***clisse** slijten
***cliver** klieven
cloche 1. klok
cloître klooster
cocagne kokinje
coche kog, 1. koets, 2. keu
cochon 2. keu, 2. zeug
coco kokosnoot
cocotte koekeloeren
cœur hart
coffre koffer
coiffe 2. kappen, koof, kuif
coin 6. ham
coing kwee
coint kwant
col 2. klier
colère 2. kolder
collier 2. klier, 1. kolder
coloquinte kolokwint
***colza** koolzaad
comédie komedie
commère (la) lameer
commis kommies
compas kompas
compte 2. kont
compt-er, -oir kantoor, vertellen
concombre komkommer
confirmer vormen
confire, confit konfijt
conforme gelijk
congre kongeraal
conin konijn
consoude kersouw
constater bestatigen
conte 2. kont
conter vertellen
contrefait konterfeitsel
convenir bekwaam
convoi konvooi
copie kopij
coq kieken, koekeloeren, 1. kokkelen, os, sprinkhaan
coque kog
coqueliner koekeloeren
coquet koekeloeren, kokwet
corail 2. koraal
corbeau karveel
corde koord
cordeau 1. kardeel
coriandre koriander
corinthe korent
cormoran kormoraan
cornemuse moezel
corniche kornis
cornille 2. kornel
cornouille kornoelje
cornut kornuit
corps de garde kortegaard
correct krek
corset keurs
corvée 1. karwei
***cosse** kot
costume costuum
cotage kot
côte 1. kust
coton katoen
***cotte** kot
couch-e, -er koest, 2. koets
coucou 1. koekoek
couleur kleur
couleuvre klovenier
coupe kuip
couionner kullen
coupelle 3. kapel
***couperose** koperasch
couple koppel
coupole koepel
cour 2. koer, heusch
courtois heusch
cour-ir, -ant krant
cour-s, -se koers
court kort
courtine gordijn
cousin 2. kozijn
coussin 2. kussen
cout-eau; -elas, -re kortelas, 2. kouter
coûter 1. kosten
coutume kostuum
couture 1. kouter
crabe krab
craie 2. kraai, kraaier, krijt
***cramail** kram
cramoisi karmozijn
***crampe** kramp
crampon kram
crâne kranig

crapaud kruipen
craquelin krakeling
craquer kraken
cravache karbats
cravate kravat
crèche 2. krib
crédit krediet
***crémaillère** kram
crêp-e, -er krep, kreppen, krespendoek
crèque 3. kriek
cresson 2. kers
creuset 1. kroes
crevette kreeft
cric tom-pouce dommekracht, krikkemik
crick 1. kriek
crique kreek
criquet krekel
cristal kristal
croasser 2. krassen
crocodile krokodil
croître 4. kroos, 2. kroost
croix kruis
croquet knapkoek
crosse krootse, 1. kruk
crotte 1. krot
croup kroep
croupière kroppier
croupir kruipen
croustelle krostel
croûte korst
cruche 1. kroes, kruik
crucifix crucifix
cuiller lepelaar
cuirasse keurs
cuire koken
cuisine keuken
cuivre koper, koker
*cul***buter** buitelen
cumin komijn
cycle wiel
cymbale cymbaal
cypéracées cypergras
cypres cipres
dadais dauwelen
dague 3. dag
dais disch
***dalle** 1. deel
damas damast
dame 1. & 2. dam, 3. dom
danse dans
***dard** Ags. darað
dartre teter
datte dadel
***daube** dabben
dauphin dolfijn
davier david
déchirer scharrelen
décombres 2. kommer
déconfire schoffeeren
dégobiller gobbelen
degré graad
déguerpir werpen
demain 1. morgen
dentelle 2. kant
dépôt 2. zoet.
dérober rooven
*dés***arroi** raad
deux fois quatre deuvekater
diacre diaken
diamant diamant
digue dijk
dimite diemit
disciple discipel
distrait verstrooid
dock 1. dok
docteur 2. dokter
dodiner, *dodo* dodijnen
dodu dot
dogre 1. dogger
dogue dog
dôme 2. dom
dorche dorsch
dormir dodijnen
dos dos
dossel dokzaal
double dobbel
douille 1. dille
douve duig
douzaine dozijn
douzil doezel
doyen 2. deken
***drageon** drijven
dragon 1. & 2. dragon, dragonder
drague dreg
drèche dras
drève dreef
drogue drogerij
drôle drollig
drosser drossen
duché dukaat
dune duin
durer duren
ébaubir schabouwelijk, verbouwereeren
***ébaudir(s')** boud
ébène ebbenhout
éblouir bloode
ébouler bollen
écaille schalie, 2. **schel**
écale 2. schaal
écarlate scharlaken
échafaud schavot
échalotte eschlook, **sjalot**
échanson schenken
échantillon schampeljoen blz. 381
écharde schar
écharpe sjerp
écharper scherp
échars schaars
échasse schaats
échauder schouden
***échauguette 1. schaar** & wacht
échec 1. schaken
écheveau schavielen
échevin 1. schepen
échine scheen
échoppe 2. schob
***éclanche** schenkel
éclatant schitteren
***éclisse** slijten
écluse sluis
écofrai schapraai
école 1. school
écope schop
écorce schors
écot 2. schoot, 1. **schot**
***écout-e, -ille** 1. **schoot**
écoutète schout
écran 1. schrank
***écraser** On. **krasa**
écrevisse kreeft
écrin schrijn
écriture schriftuur
écrire schrijven
écrou schroef
écuelle 1. schotel
écum-e, -er schuim
écurer schuren
écurie schuur
***édredon** eiderdons
effleurer vloer
***égard** deurwaarder
églantier egelantier
ègrefin schelvisch
***égriser** gruizen
élan eland
éléphant elefant
émail smout
émeraude smaragd

émérillon merlijn
***émoi** mogen
émousser moetsen
empan span, spanne
emplâtre pleister
empoyer 2. paaien
empreinte prent
encombrer 1. kommer
encre inkt
endive andijvie
endurer verduren
engin gijn
enter ent
entremetteur (*gâteau d'*) hijlikmaker
entreprendre ondernemen
entraver traven
entrer enteren
envie nijdnagel
***épar** spar
épeautre spelt
épée 1. spade
épeler spellen
éperlan spiering
***éperon** 1. spoor
épervier sperwer
épice specerij
épier spieden
épingles speldengeld
***épisser** splitsen
épluch-er, -é pluizen, 2. pluis, plukken
éponge spongie
épurge spurge
équiper schip
erreur, *errer* arren
esbaubir schabouwelijk
escabelle schabel
escadre eskader
escalin schelling
escalope schelp
escampative schampavie
escarboucle karbonkel
escarmouche schermutselen
escarn 2. scheren
escarpé scherp
esclave slaaf
esconcer schans
escouvillon schoelje
escrime scherm, -en
escroc 2. schurk
esnèque 2. smak
espalier spalier
***espar** spar
***espiègle** uilenspiegel
espion spieden, spion
espinguer springaal
espringale springaal
esprohon spreeuw
esquif schip
esquisse schets
esquiver schuw
est oost
estacade, estache staak, staket
estafette stap
estame(tte) stamet
estamine stamijn
estaminet estaminet
estampe stampen
estaquette staket
estimer 2. eer
estoc stekade
***estompe** 1. stomp
estriver streven
esturgeon steur
***étai** stadig
étal, -er 1. staal, 1. stal
étalon 1. stal
***étambot** stevenboord
étamper stampen
étape stapel
état staat
étau 1. stal
étendard standaard
étiquette 1. stek
étoffe 1. stof
étole stool
étouble stoppel
étoupe 1. stoppen
***étrave** steven
***étrier, étrivière** 2. stroop
***étriqué** strik
étron stront
étrope strop
***étui** 2. stuik
étuve 1. stoof
étuver stoven
évêque bisschop
évier 1. aker
exactes (*sciences*) wiskunde
excellent hals
fable fabel
fabrique fabriek
facile gemak
façon fatsoen
fagne veen
faillir faliekant, 1. feil
faisan fezant
fait feit, 2. vet
***falaise** Hgd. felse
fam-e, -eux faam
famille familie
fange veen
fanon vaan
fantaisie fantasie
***faquin** vent
farc-e, -ir bergen, fazen
***fard** verf
fasce faas, fats
fat fat
***faubourg** voorgeborgte
faufiler 2. driegen
faute fout
fauteuil vouwen
***fauv-e, -ette** vaal
faux valk, valsch
fée fee
feindre veinzen
feinte vint
fel, felon fel
félouque feloek
felpe fulp
femme dochter
fenêtre venster
fenouil venkel
fente scheede
fenugrec fenegriek
***féodal** vee
ferlet ferlet
ferme ferm
fermoir fermoor
feston festoen
fête feest
feu bakken
feutre vilt
fi beu, fij, verfoeien
fichau fits
fiche vis, vischje
***fief** vee
fier fier
fiertre fierter
***fifre** Hgd. pfeifer
figure figuur
fil 1. kluts
filoche vlos
filoselle filosel
fils, fille dochter
filtre filter
fin fijn
finte vint
fiole fiool

fixe fiksch
flacon, flasche flesch
flambeau flambeeuw
flamme flambeeuw, vlijm
flan vla
flanc flank
flanquer flansen
flatter, *flatir flatteeren
flau flauw
fléau vlegel
flèche 1. flets, flits
fleume fluim
fleur fleur
fleur vloer
flibustier vrijbuiter
floche vlos
florin florijn
**forsené* zin
flotte 1. vleet, 2. vloot
flou, *fluet flauw
flûte fluit
foire foor
fond(s) bodem, fonds
fontaine fontein
**forban* ban
force forsch
for-er, -et boor, 2. fret
forêt vorster
form-er, -oir fermoor
**forsené* zin
fort, -eresse fort, -eres
fortune fortuin
fou folen
foudre voeder
fouet zwieping
fouine 1. fluwijn
fouler vollen
four, -naise fornuis
***fourb-e, -ir** Ohd. furban
fourcat twil
fourrage 1. voeren
fourreau foedraal, 1. voeren
fourrer 1. voeren
frac frak
***frais** (kosten) vrede
frais fraai, frisch
fraise fraas, frees
framboise braambezie, framboos
franc frank, vrank
frange franje
frasque frats
frégate fregat
frelater verlaat
fret vracht
freux roek
frica-delle, -ssée, frire frikkadel
frimas 1. rijm
frise 1. fries
frise 2. fries
***frisquet** versch
frisquette verschet
fritte frit
froc frak
fronce frons
front front
fruit fruit
furet 1 fret
futaine fustein
gabarre gabaar
gabel-le, -ou gabel(le)
gaber gabberen
gâcher wasschen
gage, gager 2. wed, wedde, jaarwedde
***gagner** 1. weide
gai 2. gaai, gauw
***gaillard** geil
***gal-a, -ant, -on** geil
***galantine** Hgd. gallerte
***galbe** gaar
gale 2. gaal
galéace galeas
galée galei
galerie gaanderij
galion galjoen
galiote galjoot
galipot galipot
galle 4. gal, galnoot
galoche 2. klos
galon galon
galop galop
gambais wambuis
***gangue** gang
gant 1. want
garant waarborg
garbeau 2. karwei
garder deurwaarder
***garenne** warande
garer waarnemen
gargouille gorgel
gargousse 2. & 3. **kardoes**
garnir waarnemen
gaspiller verspillen
***gâteau** Mhd. wastel
gâter weespijp
***gauche** welken
gaucher walken
gaude 1. wouw
gaufre wafel
gaz gas
gaze gaas
gazelle gazel
gazette gazet
gazon waas
geai 2. gaai
gel-ée, -er gelei, 2. kil
genet 1. genet
genêt genst
genette 2. genet
genièvre jenever
gent jent
gentiane gentiaan
geôle giool
gerbe garf
gerfaut giervalk
geste gebaar
gibèle giebel
gingembre gember
giraffe giraffe
girofle genoffel
giron 2. geer
***girouette** 2. weder & wijten
glaçure glazuur
glai glui
glaise gleis
gleton klit
glette glid
gletteron 3. klad
glisser glissen, klizeerschaaf
glouteron 3. klad, klit
gober gobbelen
goblin kobold
goëlette goelet
golfe 2. golf
gomme gom
gond gonde
gondole gondel
gonfanon vaan
gorel gareel
gorge gorgel
gouge guts
goujon, gouvion geuf
gourde kauwoerde
gouss-e, -et, -aut 2. & 3. kardoes
goût, -er goesting
graäl graal
graine 1. & 2. grein
gramme 2. gram
granit graniet

grapp-*e*, -*in*, -*iller* 2. krap
gratter 1. krassen
grav-elle, -*ier* graveel
***graver** graven
gré grei
***gredin** graag
***gréer** gereed
greffe 2. griffel, griffie
***grêle** gries
grélin greling
grenade garnaal
grenon 2. graan
***grès, grésil** gries
grève graveel
griffon griffoen
grièche 2. gors
grief grief
griffe grijpen
***grignoter** grijnen
grillon gril
***grimace** grimmen
***grimper** grijpen
***grincer** grimmen
***gringalet** gering
grippe griep
gris grijs
grisette 2. grauw
grommeler grommen
grondin knorhaan
gros 2. groot
groseille kruisbezie
grotte grot, 2. krocht
groupe 2. groep
gruau 1. gort, grut, gruwel
grue kraan
***gruerie** groen
***gruger** gruis
grume grom, kruim
***gruyer** groen
gué waden
guède weede
***guenon** 2. wind
guêpe wesp
***guerdon** wederloon
***guère** Ohd. weigaro
guér-*ite*, -*ir* garijte
guernette garnaal
guerre war
guètre wagge
guetter wachten
gueule(*s*) 1. & 2. keel
gueuse 3. geus
gueux 1. & 2. geus
gui gijk
guichet winket
guide gids
***guigne** Ohd. wīhsila
guiller gijl
guimpe gimpe, wimpel
guinder winden
guingan gingang
***guipure** wippen
***guirlande** Ohd. wiara
guise 1. wijs
guitare gitaar
gypse gips
ha ha
habile hebbelijk
habit habijt
hache hacht, 1. hak
hacher arceeren
***hagard** haag
haie haag
haïr haten
haire 1. haar
***halbran** Hgd. halberente
hâler 2. haal
haler halen, kabelaring
***halle** hal
hallebarde hellebaard
***hallier** hazel
halte halt
hameau heem
hamée hamei
***hamster** hamster
hanap nap
hanche 1. enkel
***hanse** hanze
hanter hanteeren
haquenée hakkenei
harangue ring
***harde** (troep) 2. herder
hardi hard
hareng haring
harpe harp
hase 1. haas
hâte haast
***hauban** hoofdband
***haubert** halsberge
hautbois hobo
haut-de-chausse strumpel
***havre** haven
havresac haver
hé he
***héberger** herberg
hélas helaas
heaume 1. & 2. helm, helmet
***héler** heil
hennir hinniken
***héraut** Onfra. heriwald
***hère** 1. heer
hermine hermelijn
hermite hermiet
héron reiger
hêtre heester
heure uur
heurt hort
hibou huiben
hie, hier 1. hei
hisser hijschen
hoc, hoca hokspel
hochepot hutsepot
hocher hotsen
hogu-e, -*ette* okshoofd
hoir oir
hola holla
***homard** hummer
homme bruidegom
hombre 3. omber
honnir, honte hoon
hôpital hospitaal
hoquet hikken
horde 3. horde
horloge horloge
hotte 2. hot
houblon 1. hop
houe 1. houw
houle 2. hol
***houseaux** 1. hoos
housse hoes
houx, houssoir hulst
hoyau houweel
***huche** 1. hoed
hucque 1. huik
huguenot hugenoot
huer huilen
huile olie
huître oester
***hune** On. hūn
huppe 2. hop.
hutte hut
hututu huttentut
hysope hysop
***if** ijf
iguane 2. leguaan
import oorbaar
indigo indigo
***interlope** onderloopen
ipréau ijp
isabelle izabel
ivoire ivoor
jais git

jalon gallon
jaloux jaloersch
jamb-e, -on 1. ham
jaque jak
jardin 1. gaard
jaser jeuzelen
jasmin jasmijn
jatte gabaar
jeudi Donderdag
jobard jobber
jongleur goochelen
joie juweel
***joli** On. jol
joubarbe donderblad
joyau juweel
jup-e, -on japon
jus jeu
juste juist
***kermesse** kermis
Labourd abberdaan
lac laak, 4. lak
lacs lats
ladre lazarij
laiche lisch
laid 1. leed
***laie** lade
laisse leis
laiton latoen
laitue latuw
lamaneur 1. loods
lambrequin lampas
lame lemmer
lampe lamp
lamp-er, -eter lampetten
lamproie 2. lamprei
lance 2. lans
lande land
***lansquenet** landsknecht
lanterne lantaarn
lanturlu lanterlu
laper lampetten
lapereau, lapin lampraas, lampreel, 1. lamprei
laquais lakei
laque 3. lak
lard 3. spek
larguer kabellarga
latanier lataan
latte lat
laurier laurier
lavande lavendel
lav-er, -oir lavoor
***layette**, lade
lècher 1. likken
leçon les
légende legende
léger lichtvaardig
lépreux leproos
lest ballast
***leste** listig
lettre letter
***leude** lieden
leurre 3. leur, loeder, teleurstellen
levain hef
levée lavei, lawaai, laweit
lever 2. lichten
lier legeeren
ligne 3. lijn
limon lemoen
limon lijm, limoen
lingue 1. leng
***lippe** lip
***lisse** lijs
liste lijst
lit de camp ledekant
litière latierboom
litorne lijster
litre liter
***litre** (band) lijst
livèche lavas
livrée livrei
livrer leveren
locman 1. loods
lof laveeren, loef
loge 2. loods
loi 3. lei
loin (au) omver
lombard lommerd
longe loenie
lopin loop
loquet loch
lorgner loeren
lot 1. lot
loterie loterij
louche loensch
louch-*e, -et* loet
loup-**garou** weerwolf
***loustic** lustig
louvoyer laveeren
lustre luister
luth luit
macaron 4. mok
maçon metsen
madr-*e, -ure* mazelhout
magasin magazijn
mai Mei
maigre mager
mail(let) 2. malie
maille 1. malie
main de gloire mandragerskruid
***maint** menig
maire meier
maisière mazier
maître, -esse meester, matres
majesté majesteit
malade melaatsch
malle 5. & 6. maal
malvoisie malvezij
maman mama
***mambour** momber
manche mamiering
manganel 2. mangel
manière manier
manne mand
***mannequin** manneken
maquer-eau, -elle makelen, makrol
maquereau makreel
maquet machel
marais moeras
marbre marbel, marmer
marc 3. mark
marche 2. mark, 1. marsch
marché markt
marcher 1. marsch
maréchal maarschalk
marge 2. mark
***margrave** markgraaf
marjolaine marjolein
marle mergel
marliner marlen
maroquin marokijn
marque 1. mark
***marquis** 2. mark
marraine 1. meter
***marri** 1. marren
marrube malrove
mars Maart
marsouin zwijn
marteau marteel
martre marter
masse mas, massa, 1. mats, metsen
massepain marsepein
masser ramenassen
***mastoc** Hgd. mastochs
mat 5. mat
mât mast
***mate** 2. mat
matelas matras
matelot matroos

matou katrol
matrice matrijs
maudire vermaledijden
mé-, més- 2. mis
médecine medecijn
mélilote mallote
melon meloen
mène meun
mener melizoen, mennen, mijne
menison melizoen
menton mond
mercerie mersenier
mère (*la*) lameer
mère-perle paarlemoer
merle meerle
merlon merloen
mésange mees, moesien
messe 1. mis
métal metaal
méteil bestel, mastel, masteluin
mètre 3. meter
meuble meubel
meurtre moord
meute 2. muiten
miauler mauwen
***micmac** mikmak
miche 1. mik
mie mica
mignon 2. min
mil mil
mille mijl
million millioen
mine 3. mijn, mijne, mine
min-ette, -ou 4. min
mi(r)licòton merkaton
misaine 1. bezaan
mite 1. & 2. mijt
mocade mokfluweel
moire 4. moor
môle moelje
mom-er, -*erie* 1. mom
monnaie 1. munt
montrer 1. monster
moquette mokfluweel
mor-e, -elle 1. moor, morel
***morganatique** morgengaaf
moriane moriaan
***morne** Go. maurnan
morte-paie mortepaai
mortier mortier
morue moluwe
motte 5. mot
mouche meuzie, moesje
mouchet mosket
***moue** Mnl. mouwe
***mouette** meeuw
moufette muf
moufle 1. mof, 1. moffel
mouflon muffelsdier
moule 1. mal, mossel
moulin molen
mouron 2. muur
mousquet mosket
mousse mos
moustique moskiet
mout most, mostaard
moutarde mostaard
mouvant à fief leenroerig
mue, muer muit, 1. muiten
muet (*vin*) 2. stom
muid 1. mud
mule 2. muil
***mulot** 2. mol
mur 1. muur
murmont marmot
muscle 2. muis
muser 2. muizen
mutin 2. muiten
nain naan
nankin nanking
***nantir** nemen
nappe ammelaken
***narval** narwal
natte 2. mat
navet aveel-, graveelzaad
***navrer** 1. nerf
nèfle mispel
nègre neger
nepte neppe
nerf 2. nerf
net 1. net
neveu neef
niche nis
niche, nique 2. nekken
nœud knot
noise nooslijk
nord noord
norrois norsch
noyer okkernoot
***nouilles** Hgd. nudeln
nouvelles nieuws
nuit nacht
nuque nek, 1. nok
***obus** houwitser
ocre oker
œille(tte) 1. heul
oie (*bec d'*) ganzerik
oie (*ma mère l'*) kallemoei
offrande offerande
oignon ajuin, ui
oléandre oleander
olive olijf
ombre lommer, 1. & 2. omber
on men
once 1. ons
oncle onkel, Janoom
or 1. oranje
orange 1. & 2. oranje
orchestre orkest
ordalie ordeel
ordre orde, order
oreille(tte) oorliët
organsin organsijn
orgue orgel
***orgueil** Ohd. urguoli
orléans orleans
orme 1. olm
oronce orant
ortolan ortolaan
ossec hoosgat
ouais wee
ouate watte
oublie oblie, ouwel
***ouest** west
ouragan orkaan
pacha bassa
pagne 1. paan
paillasse 1. & 2. paljas
paille palie
pain appelpent
paire paar
paître peisteren
paix pais
pal 1. paal
palache pallas
palais paleis
pale 2. paal
paletot paltrok
palette palet
palissandre palissander
pallestel barensteel, palesteel
pamplemousse pampelmoes
pan 1. & 2. pand
panade appelpent
panier paander
panne 2. paan
panneau paneel
panse pens
pantoufle pantoffel

paon pauw
papa papa
pape paus
papegai 3. gaai, papegaai
papier papier
papillon pimpampoentje
***paquebot** Eng. packet-boat
paquet pak
par per
parapet (*feu de*) hekke-vuur
parapluie paraplu
parasol parasol
parc park, perk
parcelle perceel
parchemin perkament
pardonner vergeven
parer paleeren
paroisse parochie
parquet parket
parrain peter
part 1. part
part-ie, *-ir* partij
parture partuur
pas 1. pas
pasquille paskwil
passe, *passer* 4. pas, passen
passe-dix passediesje
passe-port paspoort
patagon patakon
patate pataat
pâté pastei
patène pateen
patente patent
patience patig
patin patijn
patrice 2. patrijs
patron patroon
patte patijn, poot
paume voelen
pause poos
pauvre poover
paver plavei
pavillon paviljoen
payen heiden
payer 2. paai, paaien
peau 1. pel, 1. pellen
peautre piauter
***pec** pekel
peccadille pikkedille
pêche perzik
peine 2. pijn, pijne
peiner wond
peler 1. pellen
pèlerin pelgrim
pelisse pellies, pels
pelletier pelterij
peluche 1. pluis
pendeloque bandelotten
penser peinzen
pension pensioen
pentagone knie
Pentecôte Pinkster
pépie pip
pepin pippeling
percale perkaal
perche 1. baars, 2. pers
perdrix 1. patrijs
perle parel
perlé portelbier
perroquet parkiet
perruque pruik
pers paars
persil peterselie
pertuisane bardezaan
pet de nonne nonnefortje
pétéchie petitsels
pétiller poepelderij
peuple peupel
peuplier populier
pic, *pie* specht
pier piot
pierre 2. pier
pignon penant
pilastre pilaster
pile 1. pijl
pilier pilaar
pilote piloot
pilule pil
piment pigment
primprenelle bevernel, pimpernel
pin 1. pijn, pinas
pinasse pinas
pinceau penseel
pincer pinken
pinque 4. pink
pinson vink
pintade (*poule*) poelepetaat
pinte pint
piot piot
pipe pijp
piper piepen
pique piek, 2. pik, piket
piquer 2. pik
piquet piket
pisser pis, pitsen
pistole pistool
pitte pitte
pivoine pioen
placard plakkaat
place plaats
plaid, *-er* 2. pleit, pleidooi
plaie plaag
plaine plein
plaise pladijs
plaisir plasdank, plezier
plan plan
planche plank
plancher plankier
plançon plantsoen
plane plaan, plaanboom, pladijs
planète planeet
plaque plak
plaquette plaket
plat plat
platane plataan
plate 1. plaat
plateau pateel
plenté plenteit
pleurésie flerecijn
pleutre ploert
plie 2. plaat
plier plooien
plinthe plint
plombagine potlood
plonger plonzen
ployer plooien
plume pluim
pluvier pluvier
poche 1. pook, puts
poêle pelle, 2. pellen, pijzel
poésie poëzie
poil 2. pel
poinçon 1. pons
poing, *poignard* ponjaard, vechten
point, *-e* point, punt
poire peer
poir-eau, *-ée* prei
poisson d'avril Aprilvisch
Poitou pietje
poivre peper
poix 1. pik, 2. paaien
pola-cre, *-que* polakker
pole pole, pool
poli beschaafd
polichinelle poesjenel
police polis
polir poleerbijtel, polijsten

pomme pomerans, pommade
pomme de Chine appelsien
pomme de terre aardappel
pommée pommei
pompe 1. pomp
pompe pomperij, pompjeswerk
pomp-er, *-ette* pimpelen
pompon 2. pomp pompoen
ponce (*pierre*) puimsteen, sponsen
poncer sponsen
ponctuellement stipt
ponne poon
pont-levis pollevij
poque pochspel, pok
porcelaine 1. porselein
pore porie
porphyre porfier
porse 5. post
porte poort
poste 2., 3. & 4 post
pot pot
potasse potasch
pote, *potelé* poezel, 3. pol
poudre poeder
pouf, *-fer* 3. pof, puffen
poul-ain, *-ie* palei
poule poelje
pouls 1. pols
poupée pop
pourcelaine postelein
pourfiler previliën
pouss-e, *-ière* 2. poes
pousser boegseeren, 2. poes
poutre folteren, palei
practicien prakkezeeren
pré, *préau* prieël, weesje
prébendier provenier
prêcher prediken
prendre 3. prijs
présent present
press-e, *-er* 1. pers, pressen
prêtre priester
preuve proef
preux preutsch
prier praaien
prince prins
prise 3. prijs
prix 1. prijs
profit profijt
proie preeuwen, prooi
prompt pront
**propost* propoost
prouver proef
prude, *prud'homme* preutsch
prune pruim
prune d'antes pruimedant
pui pui
puits put
pur puur, puren
quai 1. kaai
quainses kwansuis
quart kwart
quartel 2. kardeel
que dis-je kadijzen
quenouille konkelleen
querelle krakeel
queue 1. keu
quibus kwibus
***quincaillerie** 2. klinken
quille kegel, 3. kiel
quine kienspel
quinte kwint, Sinksen
quitt-e, *-er* kwijt, kwijten
***raban** raband
rabat, *rabot* rabot
rabotte 1. rob
racaille gespuis, rachelen
race 2. ras, rijten
***radoter** bedotten
rade reede
radis radijs
***rafale** rapen
raff raf
raffer rapen
rafler rijfelen
rage revelen
raie raygras. 2. rei, 1. rooien, rog
rain-e, *-ette* reinet
raiponce raponsje
raisin rozijn
râl-*e*, *-er* ralvogel
Rambures ramboersappel
rame, ramette 1. raam
rame 3. riem
***ramequin** room
ramonasse ramelas
ramp-er, *-onner* ramponeeren
rance rans
rançon 1. rantsoen
rang rang, ring
rangier rendier
râpe raaps, raps, rapier, rasp
rapière rapier
raquer rachelen
raquette 3. raket
rare raar
rassis bezadigd
rat rat
ratatouille ratjetoe
rate 1. raat
ratin-e, -er ratijn
ration 2. rantsoen
ravelin ravelijn
ravin ravijn
rayon raygras
rayon 1. raat
recouvrer koeveren
recroire 2. loof
reculer aarzelen
***redingote** Eng. riding-coat
redui-t, *-re* raduis
refaire (*se*) vermaken (zich)
régale 2. regaal
***régaler** geil
regard ruwaard
réglisse kalissiedrop
***reluquer** Hgd. lugen
rempart rampaard
renard reinardij
renifler neb
renne rendier
rente rente
répit respijt
reste rest
retirer (*se*) afgaan
rév-e, *-er* revelen
rhétori-que, *-cien* rederijker, retrozijn
ribaud, *-e* rabaut, rabauw
***ribote** rabaut
riche rijk
rid-e, -eau wreed
rien de rien niets
rifl-er, *-ard* 2. roffelen
rigole riool
riguet rogge
rime 2. rijm
rincer rein
riper wrijven
riposte vrijpostig
***river** rijven
rivière rivier
riz rijst

rob 3. rob.
robe 2. rob, rooven
robertine robbertskruid
robette 1. rob
Robin, Robert robijntje, roem
robinet 3. kraan
robre 2. robber
roche rots
rocher rok
röder rinkelrooien
roi raad
rôle 1. rol
rond rond
rondache rondas
roquet rok
roquet rekel
roquette 1. raket
rose roos
roseau 2. roer
rosmarin rosmarijn
rosse, rossinante 1. ros
rosser 2. ros
rote 2. rot
rôtir roosten
roucouler roekoeken
rouffle rove
rouir roten
roux 3. ros
rue 2. ruit
ruffien roffiaan
rumeur rumoer
rus-e, -er ruzie
sable 2. sabel, zavel
sabre 1. sabel
***sabretache** sabeltasch
sac sak
sacerdan sakerdaan
sacré nom sakkerloot
safran safraan
saie saai
sain gezond
saint sant, sint
sainte boutique santenboetiek
saisir zetten
saison seizoen
salade salade
sale zaluw
salle salet, zaal
salut 3. lof
samedi Zaterdag
Sambre-et-Meuse samoreus
sandale sandaal
sandal sandelboom
sangle 1. singel
sap-e, -er sappe
sardine sardijn
sas 1. sas
sassafras sassefras
satin satijn
sauce saus
saucisse saucijs
sauge salie
***saule** Hgd. sal(weide)
saumon zalm
saur zoor
sauvegarde 2. borg
savoir beseffen
savon zeep
sayette sajet
scandale schandaal
sceau zegel
sceptre schepter
schorl schorl
sclarée scharlei
scorbut scheurbuik
scorpion schorpion
scorsonère schorseneer
sec kanariesek
seine 2. zegen
semaque 2. smak
semple sempel
senau snauw
sené sene
***sénéchal** zenegroen, schalk
seneçon sinsoen
sénille senilboom
sens zin
sentir gezin
serge serge
sergent sergeant
serre-joint sergeant
sermon sermoen
serpent serpent
serpentin serpentijn
serviette servet
service servies
sève seef
shako chako
siffl-er, -et schuifelen
signe sein
signer (se) 1. zegen
simple simpel
sinople sinopel
sirop 1. stroop
smalte smalt
sobre sober
soc sok
soldat soldaat
solde soldij
solder soldeeren
sombre somber
somme som
sommier sommer
sorgho zorggras
sorte soort
sot zot
souder soldeeren
souille zel
souiller bezoedelen
soupe soep, 2. sop
spartérie sparterie
spath spaat
***stalle** stal
station station
store store
strict strikt
strophe strofe
stuc stuc, 1. stuk
subtiliser verganwen
sucre suiker
sud zuid
***suinter** zweeten
suivre son chemin achterwege
sur zuur
surelle zuring, zurkel
***surmulot** 2. mol
suron seroen
tabac tabak
tabard tabbaard
tabis tabijn
tabl-e, -ette tafel. tafeltje
tableau tafereel
tache taats
tâche taak
taffetas taf
taie tijk
taill-e, -er talie, telloor
tailloire telloor
taisson das
talc talk
talent talent
talon talaan
tamis teems
***tampon** tap
tan, tanne taan, tanen
***tannière** das
tante tante
tape tap
tapis tapijt
***taquin** taggen

targu-*e*, *-uer* On. targa
tarir dor
tarot tarok
tarte taart
tas 2. tas
tasse 1. tas
tasseau 4. tas
tâter tasten
taud-e*, *is* Onfra. tald-
taxe taks
teinte tint
tempérer temperen
tempête tempeest
tente tent
terme tarm
terne teerling
***terne** Hgd. tarn(kappe)
tête 2. kop, test
tette tet
thiois Duitsch
thon tonijn
***tic** tokkelen
tierce kwint
tierçon tiersje
tiere 1. tier
tiers, *tierselet* tarsel
timon 2. dissel
tine tijne
tirasse 1. tiras
tire-lire, *ture-lure* tiere-lieren
tirer teren, 1. tiras
tiretaine tiretein
tique teek
***toast** toost
tomber tuimelen
ton 1. toon
tondre tondel
tonne ton
tonneau de France oks-hoofd
toquer tokkelen
torche toorts
tormentille tormontil
torser torsen
toste toost
touaille dweil
toucher tokkelen
touer 1. touw
***touffe** 1. top
toulet 2. dol
toupet 1. top
toupie 2. top
tour toer, toren
tourbe 1. turf
tourette turrenkruid
tourmaline turmalijn
tourner toer
tournoi toernooi
tourte taart
tourterelle, *tourtre* tortel
***tracasser** trekken
trailler treilen
train, *-er* trein
trait trek
traitre traiteren
trâle drossel
trappe betrappen
traquer trekken
travail travalje
*tré***bucher** buik
trècher dorschen
treille tralie
treillis trielje
***tremplin** trappen
***trépigner** trappen
tremper temperen
tresse trens
trève 2. trouw
***tribord** stierboord
tricher treek, trekken
***tricoter** strik
***tricoises** trekijzer
trinquer drinken
triomphe triomf, troef
tripe 1. & 2. trijp
tripoli 1. tripel
triple 2. tripel
***trique** strijken
trogne tronie
trois drie
trompe trom
trompette trompet
tronc tronk
trône troon
***trop** dorp
troquer troggelen
trotter treden
trouble troebel
troupe troep
trousser torsen, tros
truc trok
trucher troggelen
truelle troffel, truweel
truffe truffel
truie 1. trui
tuf tufsteen
tuile tichel
tulipe tulp
tulle tule
turban tulband, tulp
turbot tarbot
Turc (*de — à Maure*) tur-ken
turelu tureluur
turquoise turkoois
tutoyer dudijnen
tuyau tuit
tyran tiran
***vacarme** Mnl. wach arme
vague 2. vaag
***vague** Hgd. woge
vaigre weger
valise valies
vallée vallei
valse wals
***varangue** Zw. vränger
vanille vanielje
varech wier, 2. wrak
varlope voorlooper
vase vaas
vase waas
***vasistas** Hgd. was ist das
vélin velijn
velours floers
veluel fluweel
venaison venizoen
vendre venten, vendu
venin venijn
vennes veen
ventre à terre lantaarn
verger 2. roeien
***vermout** wormkruid
vernis vernis
vers vers
vesce 3. wiek
vesse veest
veste 1. veste
***vibord** Eng. waistboard
vif argent kwikzilver
vil fielt
***vilebrequin** wielboor-ken
vimbre wimber
vindas windas
viole 1. viool
viole 2. viool, violier
virer 2. vieren
vis 1. vijzel, 1. vizier
viser verzieren
visière 1. vizier
vivier vijver
vocation beroep

vogue voege
***voguer** Hgd. woge
voie fooi
voile falie
voix voos
vrai fraai
***wagon** wagen
zédoaire zeverzaad
zéphire zefier
zinc zink

ENGELSCH

(ook dialecten).

a een
abberdeen abberdaan
abbey, *abbess*, *abbot* abt
abele abeel
abide beiden
able abel
ace 2. aas
ache akelig
acorn 2. aker
acre akker, 3. aker
adder adder
addle 5. aal, adellijk
address adres
after achter
again jegens
agate agaat
aghast 1. geest
agnail nijdnagel
ajar kier
alabaster albast
alas eilaas
alcohol alcohol
alcove alkoof
alder 1. els
ale 3. aal
alike gelijk
all al
all hands allens
alley alikas
almond amandel
alms aalmoes
alone alleen
already reeds
also als
altar altaar
amice amijt
among mangelen
an een
an- ont
anchor 2. anker
anchovy ansjovis
and en
anent nevens
angel engel
anker 1. anker
angle angel
anguish angst
anise anijs
ankle 1. enkel
answer ant-, antwoord
anvil aanbeeld
any eenig
anywhere iewers
ape aap
apple appel
appleplexy appelflauwte
apricot abrikoos
april April
arch- aarts
ark ark
arm 1. arm
arras 1. ras
arse aars
artichoke artisjok
as als
ash asch, esch
ashes asch
ask eisch
asker hagedisch
asp esp
asparagus asperge
ass ezel
at toe
atter etter
auger naaf
aught iets
auk alk
aunt tante
aware gewaar
away 2. weg
awe ijselijk
awl 4. aal
awm aam
ax aaks
axle as
aye ieder
babble babbelen
baboon baviaan
baby boef
back 1. bak, bakboord, bakliggen, terug
bacon bakbeest
bag bagge
bail 1. & 2. balie
bailiff baljuw
bait 2. beeten
baize 3. boei
bake bakken
balder balderen
bale baal, baldadig
balk balk
ball 1. & 2. bal
ballast ballast
bang bengel
banneret baanderheer
bar 2. baar
barb barm
barbel barbeel
barbot barbot
bare 5. baar
bark 2. bark / barm - berm
barracks 2. brak
barrakan barkan
barrow 1. barg, berrie, 1. berg
barse 1. baars
bashaw bassa
bass 2. bas
bass baars
bast bast
bastard bastaard
bath bad
bay 1. & 2. baai
baysalt baaizout
beacon baak
beadle beul, pedel
beaker beker
beam boom
bean boon
bear beer, baren
beard baard
beast beest

beat aanbeeld, bijvoet
beaver 1. & 2. bever
beck beek
bed bed
bee 1. bij
beech 1. beuk
beer bier
beet 1. beet
begin beginnen
behoof hoeven
belch balken
belfrey belfort
believe geloof
bell 1. bel
bellow 2. bolk
bellows balg
belly balg
belong belang
bench bank
bent 2. bent
berry beier
besom bezem
best best
bet bet
beteem betamen
betide tijding
better beter
between, *betwixt* tusschen
bever 2. bever
beware bewaren
bible bijbel
bick-iron 1. bikken
bid bieden, bidden
biestings biest
bight 1. & 2. bocht
bile 1. buil
bill 1. billen
bin 1. ben
bind binden
bindweed binde
birch berk
birth geboorte
bishop 1. bisschop
bistre bister
bit 2. beet, bit
bite bijten
bitt beting
bitter bitter
bittern butoor
blab blaffen
black 1. blak, blakvisch, blakhol
bladder 2. blaar
blade 1. blad
blain blein
blank 1. blank
blatterdock dokkeblaren
blay 1. blei
blazon blazoen
bleak bliek
bleat blaten
bleb blip
blend blanden, blinden
blind blind
blink blinken
blithe 1. blijde
block blok
blood bloed
bloom bloem
blosom bloesem
blow blazen, blouw(el)en
blubber blip
blue blauw, blauwen
blue-stocking blauwkous
blush blozen
boar 2. beer
board 2. boord, 1. bord
boat boot
bob 3. pop
bobbin babijn
bog baggeren
bold boud
bole bolus, bolwerk
boll 1. bol
bolster bolster
bolt 1. bout
bombast bombast
bone been
book 2. boek
boose boes
boot boete
booth boedel
booty buit
bore boor
-borough burg
borrow 1. borg
bort boort
bosom boezem
both beide
bott botkruid
bottle bottel
bottom bodem
bough boeg
bought 1. bocht
bounce bons
bound bond, bunder
bourn born
bouse 4. buis
bow bow, buigen, boog
bowel beuling
bowline boelijn
box 1. bok, boksen, 1. & 2. bus
boy boef
brabble brabbelen
brace 1. bras
brach 1. brak
brack 3. brak
braid breien
brain brein
bramble 2. braam
brand 1. brand
brantgoose brandeend
brasil braziliehout
brasse 1. baars, brasem
brave braaf
bread brood
break breken
breast 1. bort
breech 1. broek
breeches 2. brits, 1. broek
breed broeden
breeze bries
brew 1. brauwen
bride bruid
bridegroom bruidegom
bridge brug
bridle breidel
brief brief
brig 2. brik
brim berm
brimstone 1. braam
brine brijn
bring brengen
brink brink < bristle - borstel
broad breed
brook bruiken, 2. broek
broom 2. brem
brother broeder
brow wenkbrauw
brown bruin
bruise brijzelen, bruisen
bryony brionie
bubble bobbel
buccaneer boekanier
buck 1. bok
buckskin bukskin
buckwheat boekweit
bug torbok
bugger bogger
bulge 3. bolk
bull 1. bul
Bull (*John*) bullebak
bulldog buldog
bullion biljoen

bullock 1. bul
bulwark bolwerk
bum, bump 4. bom
bumboat 3. bom
bunchen bonk
bung 2. bom
buoy 2. boei
burn barnen
burst barsten
bury 1. berg, burg
bush bosch
buss 2 boezen, 2. buis
busy bezig
but bachten
but 1. bot
butt 1. but
butter boter
butterfly
buzzard buizerd
by 2. bij
cable kabel
caboose kombuis
cack kakken
cackle kakelen
caitiff katijvig
cake koek
calamenco kalamink
calash kales
calendar kalander
calender 1. kalander
calf kalf
call kallen
callant klant
callow kaal
calm kalm
camphor kamfer
can kan, kunnen
canker kanker
cap kap
cape 1. kaap
caper 2. kapper
capon 1. kapoen
caraway karwij
carbuncle karbonkel
carcanet karkan
cart 1. krat
carve kerven
case, cash kas
cassowary kasuaris
caste kaste
cat kat
catblock, cathead katrol
catch kaatsen
catchpoll snaphaan
cattle kateel
caudle kandeel
causeway kassei
cavel kavelen
caviare kaviaar
celery selderij
chaff kaf
chafor kever
chalk kalf
chap 1. kappen
char keeren
chary karig
chastise kastijden
cheap koop
cheaste koozen
checker schakeeren
cheek 1. kaak
cheer sier
cheese kaas
cherry 1. kers
chervil kervel
chest kist
chestnut kastanje
chew kauwen
chiches sisser
chicken kieken
child kind
chill 2. kil
chimb kim
chin kin
chincough kinkhoest
chine keen
chink kinken
chintz sits
chip 1. & 2. kippen
chirm kermen
choir koor
choose kiezen
chough kauw
church kerk
churl kerel
churn karn
clack klak
clammy klam
clamp klamp
clash klessen
clat 1. klad
clatter klateren
claw klauw
clay klei
clean klein
cleanse kleins
clear klaar
cleat kloot
cleave kleven, klieven
clerk klerk
clever 1. klucht
clew kluwen
click 1. klikken
cliff klif
clift 2. klucht
climb klimmen
clinch klink
clinch, cling 1. klinken
clink 2. klinken
clock 1. & 2. klok
clod klod
clot klots
clotbur klit
cloth kleed
clove kloof
clover klaver
cluck 1. kloek
clump 1. klomp
clumsy kleumen
clunter klonter
clyre 1. klier
coach 1. koets
coal 1. kool
coast 1. kust
cobweb 3. kop, spinnekop
cock kieken, 3. kraan
cockish hanig
cocoa kokosnoot
coffee koffie
coffer koffer
cog kog
cokernut kokker(d)
cold koud
cole 2. kool
colocynth kolokwint
comb kam, kom
come komen
comrade kameraad
con kunnen
conger konger
cony konijn
coo roekoeken
cook kok, koken
cool koel
coom kaam
coop kuip
copper koper
cork kurk
corn 1. koren
corner horn
cornice kornis
coss 1. kussen
cost 1. kosten
cot kot
cotton katoen

couchgrass kweek
cough kinkhoest, kuchen
coulter 2. kouter
couple koppel
cove kof
cow koe
cower 1. koer
crab krab
crack kraken
cradle 1. krat
craffle krabben
craft kracht
crake 3. krik
cramp kram, kramp
cranberry kanneberg, kramsvogel
crane 1. kraan
craneberry kramsvogel
crank krengen
crape krep, kreppen
crate 1. krat
craw kraag
crawl krieuwelen
cray, crayer kraaier
crayfish kreeft
creak 3. kriek
creek kreek, krekel, krikkemik
creek of the day 2. krieken
creep kruipen
cress 2. kers
crib 2. krib
cricket krekel
crimp krimpen
crinkle krinkelen
cripple kreupel
croft 1. krocht
croo roekoeken
crook kreuk
crop 1. krop
cross kruis
crouch kruipen
crouke kruik
croup kroep
crow kraai, kraaien
crowd kruien
crown kroon
crumb kruim
crump krom
cruse 1. kroes
crust korst
crutch 1. kruk
cuckoo 1. koekoek
cud kossem
cudgel kogel
cumber 1. kommer
cunning kunnen
cunt 1. kont
cup 1. kop
curt kort
curtain gordijn
cut kut
cut, cutter kotter
dab dabben
daddle dauwelen
dag 3. dag
dale dal
dam 1. dam
damask 1. damast
damp damp, dempen
dance dans
danewort dambezie
dapper dapper
dare deren, dorren
dark durk
date dadel
daughter dochter
davit david
dawdle dauwelen
day 1. dag
dead 2. dood
deaf doof
deal 2. deel
dear duur
death 1. dood
deed daad
deem doemen
deep 1. diep
deer 1. dier
deft deftig
delve delven
den den, denne
derrick dirk
devil duivel
dew dauw
dight 1. dicht
dike dijk
dill 2. dille
dimity diemit
din deunen
dirt drijten
dish disch
dizzy duizelen
do deugen, doen
dock 1. & 2. dok
dodder dodder
dog dog
dogger 1. dogger
dol 3. dol
dole 2. deel
dollar daalder
-dom, doom 5. dom
door deur
dossil doezel
dot dot
dote dut
double dobbel
dough deeg
dove duif
dowel deuvik
down dons, duin
dozen dozijn
drab drab
draff draf
drag dreg
draggle dralen
drauk dravik
draw dragen
drawl dralen
dream droom
dreary treurig
dredge drag
drench drenken
drill drillen
drilling drilling
drink drinken
drive drijven
droil druilen
droll drollig
drone darre
drop drup
dross dras, 2. droes(em)
drows 1. droes
druggett droget
drunk dronken
dry droog
duck duiken
dull 1. dol
dumb 4. dom
dung dong
dure duren
dust 1. duist
Dutch duitsch
dwarf dwerg
dwindle verdwijnen
e- 2. ge
each elk
eager agger
ean oonen
ear 2. aar, 2. oor
earnest ernst
earth aarde
east oost
eat eten
eaves oozie

ebb ebbe
edge egge
edgrow etgroen
eel 2. aal
eger agger
egg 1. ei
eight 1. acht
eisel azijn
either ieder
eke ook
elbow elleboog
eld oude
eleven 2. elf
elf 1. elf
ell 2. el
elm 1. olm
else elders
eme oom
emil emelt
end einde
endive andijvie
engine gijne
enough genoeg, 2. ge-
enter enteren
ere 1. eer
etch etsen
eve avend
even even
evening avond
ever iewers, immer
evil euvel
ewe ooi
eye oog
fair fraai, foor, vegen
fall vallen
fallow vaal
false valsch
fap feppen
far 1. ver
fare 2. varen
farrow verken
fart nonnefortje
fast vasten, vast
fat 1. vet
father vader
fathom vadem
fay voegen
fear 1. vaar
feather veder
fee vee
feed voeden
feel voelen
fell fel, vel, vellen
felly velg
felt vilt
fen veen
fennel venkel
fenugreek fenegriek
fern 1. varen
fetlock vetlok
fetter veter
fickle fikfakken
fiddle vedel
field veld
fiend vijand
fight vechten
file vijl
filth fielt
fimble femelen
fin 1. vin
finch vink
find vinden, vonnis
fine fijn
finger vinger
fir 1. voren
fire vuur
first 1. vorst
fish visch
fist veest, vuist
fit filter
fitchew fits, visse
five vijf
flabby flep
flag vlag
flail vlegel
flake 1. vlaak
flange, *flank* flens
flap flabberen
flask flesch
flat flatteren, vlet
flatter fladderen
flawn vla
flax vlas
flay 1. flets, vladen
fleak 2. vlaak
fleam vlijm
fledge vlug
flee vlieden
fleece vlies
fleet vlieten, 2. vloot
flence flenzen
flesh vleesch
flew flauw
flight vluchten
flinder flenter
fling flink
flint flintglas
flip flip
flitch 1. flets, hoofdvlak
flite vlijt
flittermouse vledermuis
float 1. vleet
flock vlok
flood vloed
floor vloer
floundre vlonder
flow vloeien
flunder vlinder
flutter fladderen
fly vlieg, vliegen
fnesen fniezen
foal veulen
foe veete
fog 3. fokken
foil folen
fold vouwen
-fold voudig
folk volk
follow volgen
foot voet
fop foppen
for 2. voor
for- 2. ver-
ford voert
forget vergeten
fork vork
form vorm
forsake verzaken
forth fort
fother voeder
foul vuil
four vier
fowl vogel
fox vos
foy fooi
fraught vracht
freak vrek
free vrij
freeze vriezen
freight vracht
fresh versch
Friday Vrijdag
friend vriend
frieze 1. fries
frighten vruchten
fringe franje
friz, *frizzle* 2. fries
frog vorsch
frolick vroolijk
from vreemd
frost 3. vorst
frumple frommelen
full vol, vollen
fumble fommelen
funk vonk

furrow voor
fuzz futselen
fy fij
gab, gabble gabberen
gaffle gaffel
gaggle gaggelen
gale 1. gagel
galingale galingaan
gall 2. gaal, 1., 2. & 4. gal
gallipot galipot
gallnut galnoot
gallon gallon
gallows galg
game gemelijk
gander gander
gang gang
gannet 1. gent
gape gapen
garb garf
garbage 2. karwei
garden 1. gaard
gate gat
gavel gabelle
geld 1. & 2. geld
gewgaw giegauw
ghost 1. geest
gibe gijbelen
gig gei, 2. giek
gill 3. gelletje
gimp gimp
gin gijn
gingham gingang
gird gorden
give geven
givegove giegauw
glad glad
glade glee
glare glariën, gluren
glass glas
gleam glimmen
glede gloed
glender glandig
glide glijden
glister glinsteren
gloar gluren
gloppen gluipen
gloss gloren
glow gloeien
glower gluren
gloy glui
gnaw knagen
go gaan
goat geit
God God
gold goud
good goed
goose gans
gooseberry kruisbezie
gore 2. geer, goor
gospel kerspel
gourd kauwoerde
grass gras
grave graf, graven
gray 1. grauw
great groot
greedy graag
green groen
greet groeten
grim grim
grind grind
grip grep
gripe grijpen
gripple greppel
grisly grijzelen
grist gerst
grit grut, 1. gort
groan grijnen
groat 2. groot
groove groef
ground grond
groundling gronding
grouse 2. gors
grout gruit
grow groeien
growl grollen
gruel 2. gruwel
grumble grommelen
grume grom
guess gissen
guest 2. gast
guild gild
guile gijl
gurnard knorhaan
gush 2. gutsen
ha ha
haberdine abberdaan
hack 1. haak, hakkenei
hackle 1. hek
hackney hakkenei
hag heks
hail hagel, heil
hair 1. haar
half half, halve
halibut heilbut
hall 1. hal
halm halm
halter halster
ham 1. ham
hamble 1. hamel
hame 2. haam
hammer hamer
hammock hangmat
hand hand
handle handel
handy heinde
hang hangen
hanselyn 2. hanssop
harbour herberg
hard hard
hards heede
hare 1. haas
hark horken
harlequin harlekijn
harm haren
harp harp
harpoon harpoen
hart hert
harvest herfst
hasel hazelaar
hasp haspel
haste haast
hat 1. hoed
hatch hek
hatchel 1. hekel
hate haat, haten
hatmoney kaplaken
haulm halm
hautboy hobo
have hebben
haven haven
haw haag
hawk havik
hawker heuker
hawthorn hagedoorn
hay hooi
he hij
head hoofd
-head -heid
heap 1. hoop
hear 1. hooren
hearken horken
heart hart
hearth haard
heat hitte
heath heide
heathen heiden
heave heffen
heaven 1. hemel
heavy hevig
heck hek
hedge heg
heed hoede
heel hiel
heifer vaarkoe
hell 1. hel

helm 1. & 2. helm
help helpen
hemp hennep
hen hen
hence henen
her 5. haar
herd 2. herder
here hier
herring haring
hew hauwen
hide huid
high hoog
hill heuvel, hil
hilt hilt
hind hinde, hinder
hinder hinder
hinge hengel
hip heup, hiep, joop
hire huur
hive 2. huif
hoar 1. heer
hoard koster
hoarse heesch
hobble hobbel
hock huig
hod 2. hot
hodgepodge hutspot
hog hog
hogshead okshoofd
hoist hijschen
hold houden
hole 1. hol
holla holla
holly hulst
holster holster
holt hout
holy heilig
home heem
honey honig
-hood -heid
hoof 1. hoef
hook hoek
hoop hoep
hoopoe 2. hop
hop 1. hop
hope 2. hoop
horde 3. horde
hornpipe hornpijp
horse 1. ros
horse-radish meerradijs
hose 1. hoos
hot heet
hotshpot hutspot
hound hond
hounds 2. hommer
hour uur
house huis
how hoe
howl huilen
hoy heu
huckster heuker
hug hugen
hulk hulk
hull hul
humble hommel
hump homp
hundred honderd
hunger 1. honger
hurdle 2. horde
hurl horrel
hurricane orkaan
hurry hor
hurt horrel, hort
I ik
ice ijs
idle ijdel
if 2. of
iguana 2. leguaan
imp ent
in in
inch ink
ink inkt
iron ijzer
is is
island eiland
it 2. het
itch jeuken
ivory ivoor
ivy ifte
iwis gewis
jack jak
jay 2. gaai
jeer 2. scheren
jet git
jib gijpen
jibe gijbelen
joke jok
jolly jol
kails kegel
keam kaam
kedge 2. ketsen
keel 3 kiel
keen koen
keg kaag
kelp kelp
kelson, *keelson* kolsem
kernel korrel
kersey karsaai
ketch kits
kettle ketel
key keg
kick kekeren
kilderkin kinnetje
kilp kelp
kin kunne
king koning
kink kink
kiss 1. kussen
kit kit
kitchen keuken
kith kunde
kitten kittig
kittle kittelen
knab knabbelen
knack 1. knak
knapsack knapzak
knave knaap
knead kneden
knee knie
kneel knielen
knell knallen
knight knecht
knive knijf
knob knob
knoll knol
knoost knoest
knop knop
knot knot
lac 3 lak
lace lats
lack 2. lak, 3. laken
lackey lakei
ladder ladder
lade laden
lake laak
lamb 2. lam
lame 1. lam
lamp lamp
lance 1. lens
land land
lane laan
lap 1. leppen
lark huwelijk, leeuwerik
last last, laatst, leest, leesten
late 2. laat
latest laatst
lath lat
lathe lade
latten latoen
laugh lachen
lay leggen
lead leiden, lood
leaf 1. loof
leak leken

leap loopen
leas 3. loos
lease lezen
leather leder
lee lij
leech 2. lijk, 2. lijklaken
leek look
leer 3 lier
leeshore lager
lemming 1. lemmen
length lengte
lent lente
leske 1. lies
-less 5. loos
lesson les
let laten 1. letten
lew lij
lick 1. likken
lid 2. lid
lie liegen, leugen, liggen
lief lief
life lijf
light 1. & 2. licht
lights 3. licht
like 2. lijken
lily lelie
limb lemoen, 1. lid
lime lijm
linch luns
lind linde
line 1., 2. & 3. lijn
linen linnen
ling 1. leng
lip lip
liquorice kalissiedrop
lisp lispelen
list lijst, list
listen 3. luisteren
lithe lenigen
litmus lakmoes
little luttel
live leven
liver lever
load lieverlede (van)
loadsman loods
loadstone zeilsteen
loaf leefkoek
loam leem
loan leenen
loath leed
lob lob
lock 1. lok
-lock huwelijk
loft lucht
log 1. log, 2. loog
loin loenie
loiter leuteren
lombard lommerd
long 1. lang
looby lobbe
loof loef
loom allaam
loon 1. lom
lore leeren
lory lorre
lose verliezen
loss 2. los
lot 1. lot
loud 1. luid
louse luis
lout leute
lovage lavas
low 2. laag, laai, loeien
lower loeien
lubber lobbe
luck geluk
luff loef
lug 2. log
lugger logger
luke leuk
lull lollen
lump 2. & 3. lomp
lung long
lunt lont
lure 3. leur
lust lust
-ly 3. -lijk
lye 1. loog
mackerel makreel
mad made
madder 1. mede
maid meid
mail 5. & 6. maal
make maken
mallow maluwe
malmsey malvezij
malt malt
man man
mandrake mandragers-kruid
mane 1. manen
mantle mantel
many menig
mar 1. marren
March Maart
marchpane marsepein
mare merrie
mark 1. mark
market markt
marl marlen
marle mergel
marrow merg
marsh meersch
marten marter
mass 1. mis
mast mast, mesten
master meester
mastlin masteluin
mat 3. mat
match makker
mate 2. maat, 5. mat
mattress matras
maunde mand
maw 1. maag
mawk made
may mogen
mayor 1. meier
me mij
mead 2. met
meadow 1. mat
meager mager
meal 1. maal, meel
mean gemeen, meenen
measles mazelen
meat 2. maat
medlar mispel
meed miede
meek 2. muik
meet, *meeting* meeting, ontmoeten
mere 1. meer
mermaid meermin
mesh maas
mete meten
mew meeuw, mauwen, muit
mid- middag
middle middel
midge mug
midwife 1. met
mien mijne
might macht
mild mild
mildew meeldauw
mile mijl
milk melk
mill molen
millow 2. meluw
milt 2. milt
mind 2. min
mine 1 & 2. mijn
mingle mengen
minnow meun
minster 3. monster
mint 1. & 2. munt

mire 1. mier
mis- 2. mis
mist 2. mist
mistle mistel
mite 1. & 2. mijt
mix mest
mizzen 1. bezaan
mizzle 2. miezelen
mocado mokfluweel
mole 2. mol
Monday Maandag
monch monnik
monsson moeson
month maand
mood moed
moon maan
moor 2. moer
mope 2. moppen
morass moeras
more 2. meer, 1. merk, mooren
morn 1. morgen
moss mos
most meest
moth 1. mot
mother modder, moeder
mould 1. mal, 1. mol
moult 1. muiten
mouse 1. muis
mouth mond
mow maaien
muff 1. mof
mule 1. muil
mulberry moerbezie
mulled 3. mol
mum- 2. mom
mumble mommelen
mumm mom
munch monken
murder moord
muse 2. muizen
mussel mossel
must most, moeten
mustard mostaard
muster 1. monster
my 1. mijn
nag negge
nail 1. nagel
naked naakt
name naam, namen
nap nop
narrow 1. naar
narwal narwal
naught 3. niet
nave naaf
navel navel
near 2. naar
neat 1. net, note
neb neb
neck nek
need nood
needle naald
neesen niezen
neigh neien
neighbour nabuur
nephew neef
nesh nesch
ness nes
nest nest
net 2. net
nether nèder
nettle netel
new, news nieuw, nieuws
next naast
nibble nippelen
nick 1. nikker
nigh 1. na
night nacht
nightingale nachtegaal
nightmare nachtmerrie
nine negen
ninne 1. nun
nip nijpen
nipple 2. nippen
nit 1. neet
no neen, nimmer
noise nooslijk
noon noen
Norfolk noor
north noord
nose neus
now nu
nut noot
oak eik
oast eest
oath eed
oats oot, aat
of, off af
oil olie
old oud
olive olijf
on aan
once eens
one een
onion ajuin
open open
oppy 1. opper
or 1. of
ore 2. eer, erts, 2. oer
orts 2. oort
ostrich 1. struis
other ander
otter otter
out uit
oven oven
over 1. over
owe eigen
owl uil
own eigen
ox os
oyster oester
pace 1. pas
pack pak
packetboat paketboot
paddock 2. pad
pail pegel
pale 1. paal
pall pelle
palm 2. palm
pan pan
pap pap
paper papier
parakeet parkiet
parish parochie
park park, perk
parsley peterselie
partisan bardezaan
partridge patrijs
pasty pastei
paten pateen
path 1. pad
patron, pattern patroon
patten patijn
paunch pens
pawl 1. pal
pawn 2. pand
pay 2. paaien
peach perzik
peacock pauw
peajacket pij, pijakker
pear peer
pearl parel
peep piepen, piepbeu
peer 1. pieren
peewit kievit
peg peg
pell 1. pel
peltry-ware pelterij
pen pen
pencil penseel
penny penning
peony pioen
pepper peper
perl portelbier
pestle pestel

pew pui
pewet kievit
pewter piauter
pick pikken
pickle pekel
pickleherring pekel-haring
pier 2. pier
pig big
piggin pegel
pike piek
pilchard pelser
pile pijl
pilgrim pelgrim
pill pil
pillow peluw
pin pin
pine 1. & 2. pijn
pink 1., 2. & 4. pink, pinken
pin-money kaplaken
pint pint
pipe pijp
pippin pippeling
pish pst
piss pissen
pissmire zeikmier
pit put
pitch 1. pik
pitchyard pitsjaar
pith pit
place plaats
plague plaag
plaid plets
plank plank
plant plant
plantain plataan
plash plas
plaster pleister
plate 1. plaat, pleet
play plegen
plea pleit
pleck plek
plenty planteit
plight plicht
plod, plodge plod
plough 1. ploeg
plover pluvier
pluck plukken
plug 1. plug
plum pruim
plump 1. plomp, plompen
plush 1. pluis
pock pok
point punt
poke 1. pook, pochen
poker 2. pook
pole pool
polish polijsten
poll 1. pol, pole
pollock pollak
poodle poedel
pool poel
pop poepen
popinjay papegaai
pose poesten
post 1. post
pot pot
potash potasch
potato pataat
potte 3. poot
potter peuteren
pound pond, puin
pout 2. puit, putter
powder poeder
prank pronken
prame 2. praam
prate praten
prattle 2. preutelen
pray praaien
preen 1. priem
preserving presenning
press 1. pers
pretty prat
price 1. prijs
prick 1. prik
priest priest
prince prins
prink pronken
print prent
prise prijzen
proof proef
prop prop
provender prove
provost provoost
puck pokken
pudding podding
puddle puddlen
puff puffen
pulley palei
pulse 1. pols
pumice puimsteen
pump 1. pomp
pumpion pompoen
punch poesjenel, 1. pons, punch
punt pont
puppet 1. pop
pure puur
purfle previelien
purl portelen
purslane postelein
puss 1. poes
puttock putter
quab 2. kwab
quack kwakken
quail kwakkel
quaint kwant
quake(r) kwaker, kwikkelen
qualm kwalm
quar kwar
quart kwart
quarter kwartier
quay 1. kaai
queach kwikkelen
queen kween
quern kweern
quick 1. kwik
quicksilver kwikzilver
quince kwee
quink kwinken
quit kwijt
quitchgrass kweek
quiver huiveren, koker
rabbit 1. rob
rabble rabbelen
race razen
rack 1. raak
raddle ratelen
radish radijs
raffle rijfelen
rail ralvogel, regel, regeling
railing regeling
rain regen
raindeer rendier
raise reizen
rake 2. raak, rakker
ram ram
ramble 1. rammelen
rand rand
rank rang
rant aanransen
rap rap, reppen
rare raar
rash rasch
rasp rasp
rat rat
rath, rather 2. rad
rave revelen
ravel rafelen
raven raaf
raw rauw
ray 1. rei, rog

ray-grass raygras
reach reiken
read raden
ready gereed
ream 1. & 3. riem, room
reap 3. rijp
rearmouse roeren
reave rooven
reck, *reckless* roekeloos
reckon rekenen
red rood
-red huisraad
reed riet
reef 1. reef, 2. rif
reek 1. rook
rennet runnen
rent rente
rest rusten
retch rachelen
rib rib
rice rijst
rich 2. rijk
rick 2. rook
rid redden
riddle reuter
ride rijden
ridge rug
rife 3. rijf
riff grif
right recht
rill ril
rime 1. & 2. rijm
rind rinde
ring ring, rinkelen
riot ravotten
ripe 3. rijp
ripple repel, rimpel
rise rijzen
rivel 1. ruifelen
roach rog
road reede
roam ramen
roan roge
roast roosten
robin robijntje
rock 2. rok, rukken
rod roede
roe roge, reebok
roll 1. rol
roof 1. roef
rook roek
room ruim
roost 2. roest
root wroeten
rope 1. reep
rose roos
rosemary rosmarijn
rot 3. rot
rough ruw
roun rune
round rund
rouse 1. roet, ruischen
rout 2. rot
row 1. roeien
rub, *rubber* 1. robber
rubber 2. robber
rudder 3. roer
rue 1. rouw
ruffle 1. ruifelen
rule regel
rum rum
rumble rommelen
rummer roemer
rumple rimpel
run runnen
rung rong
rush ruischen, rusch
rusl reuzel
rust 1. roest
rye rogge
sack sak, kanariesek
sad zat
saddle zadel
safflower 1. saffloer
sail zeil
sake zaak
sallow zaluw
salt zout
salve zalf
same samen
sand zand
sap sap
Saturday Zaterdag
saw zaag
say zeggen
scab 1. schab
scaffold schavot
scale 2. schaal
scallop schelp
scarce schaars
scarf scherf
scarlet scharlaken
scatter schateren
school 1. school
schooner schooner
scold schelden
sconce schans
scoon schooner
scoop schoep
scorn 2. scheren
scot 1. schoot
scour schuren
scrabble schrabben
scrape schrapen
scream schreeuwen
screen 1. schrank
screw schroef
scrub schrobben
sculk verschalken
scullion schoelje
scum schuim
scunch schongelen
scurf schurft
scuttle schotel
sea zee
seam zoom
sear zoor
sedge zegge
see zien
seed zaad
seek zoeken
seethe zieden
seldom zeldzaam
self zelf
send zenden
senna sene
set zetten
settle zetel
seven zeven
shackle schakel
shadow schaduw
shaft schacht
shall zullen
shallop sloep
shamble schampen
shambles 2. schamel
shame 1. schamel
shammy 1. zeem
shank schenkel
shape 2. schap
shard schaard
sharde schar
shark haai
sharp scherp
shave schaaf
shawl sjaal
she zij
sheaf schoof
shear 1. scheren
shears 2. schaar
sheat 1. schoot
sheath scheede
shed scheiden
sheen 1. schoon
sheep schaap

sheer 2. schier
sheet schot
shelf 2. schelf
shell 2. schel
shellfish schelvisch
sheriff graaf
sherk 1. schurk
shield schild
shift schiften
shilling schelling
shim schim
shimmer schemer
shin scheen
shine schijnen
-ship 2. -schap
ship schip
shirt schort
shit schijten
shive, *shiver* 1. scheef
shoal 2. school
shock 1. & 2. schok
shoe schoen
shoot schieten
shop 2. schob
shore 1. & 2. schoor
short schort
shoulder schouder
shove 1. schuiven
shovel schoffel
show schouwen
shower 1. schoer
shred 1. schrooien
shrill schril
shrimp schremmen
shrine schrijn
shrink schremmen
shrive schrijven
shudder schudden
shuffle 1. schoppen
shut schutten
shy schuw
sick ziek
sickle 1. sikkel
side 1. zijde
sieve 1. zeef
sift ziften
sight 2. zicht
sill zulle
silver zilver
simper sip
sin zonde
since sinds
sinder sintel
sinew zenuw
sing zingen
singe zengen
sink zinken
sip sipperlippen
siskin sijsje
sister zuster
sit zitten
sith sedert
sithe 1. zicht
six zes
skate schaats
sketch schets
skill 2. scheel
skin 2. schenden
skink skink, schenken
skirr schierling
skute schuit
slabber slabben
slack 3. slak
slag 2. slak
slam slem
slap slem
slat slat
slaughter 1. slachten
slave slave
slaver slavets
slay slaan
sled slede
sledge slede, sleeg
sleek slijk
sleep 1. slapen
sleeve 1. sloof
sleight slagen
slenten slendriaan
slide slieren
slight slecht
slim slim
slime slijm
sling slingeren
slink slinken
slip slijpen, slippen
slit slijten
sloat sliet
slobber slobberen
sloe 1. slee
sloop sloep
slop slob, sloop
slottery slodde
slough slaak
sloven slof
slow sleeuw
sluice sluis
slumber slommeren
slur sloor
slut slet, slodde
sly sluw
smack smaak, 2. & 4. smak
small smal
smalt smalt
smart smart, 2. smarten
smash 3. smak
smear smeer
smeath smee, smient
smelt smelt
smile smeeken
smite smijten
smith smid
smithy smidse
smoke smoken
smother smoren
smoulder smeulen
smuggle smokkelen
smut smodderen
snack snakken
snag 3. snik
snail snek
snaphaunce snaphaan
snare 1. snaar
snart snorken
snatch snakken
sneer snorren
sneeze fniezen
snell snel
sniff snuffen
snip snipperen
snipe snip
snivel snuffen
snod snoeien
snook sneukelen
snore snorren
snort snorken
snot snot
snout 2. snuit
snow sneeuw, snauw
snuff, *snuffle* snuffen
snug snugger
snuggle sneukelen
so zoo
soap zeep
sob zabben, zuchten, sumpen
sock sok
sod 1. zode
soft zacht
sole zool
soll suilen
sollar zolder
some soms
-some -zaam
son zoon
song zang

soot 2. zoet
sop 2. sop
sore 1. zeer
sorrow zorg
sort soort
sot zot
soul ziel
sound gezond
soup soep
sour zuur
sour-sop zuurzak
souse onbesuisd
south zuid
sow zaaien, 1. zeug
spade 1. spade
span spannen
spangle spang
spaniel spilgioen
spar spar
spare sparen
spark spark
sparling spiering
sparrow spreeuw
sparrow-grass asperge
spatter spatten
spawl, *spawn* spog
speak spreken
spear speer
speed spoed
speight specht
speir speuren
spelk spalken
spell speld, spellen
spelt spelt
spelter spiauter
spend spandeeren
spew spuwen
spider spin
spikandspannew spik-splinternieuw
spike spijker, spijkijzer
spill verspillen
spin spinnen
spinage spinazie
spindle spil
spink 2. pink
spire 1. spier
spit 1. spit
spite spijt
splint splinter
split splijten
spoke 1. speek
spool spoel
spoon 2. spaan
spoon-bill lepelaar
spot 2. spot
spout spuiten
sprag sprik
sprat sprot
spread sprijden
sprig sprik
spring springen
sprinkle sprenkelen
sprit spriet
sprottle spartelen
sprout spruiten
sprue spruw
spur 1. spoor
spurge spurge
staff staf
stagger staggelen
stake staak
stale 3. staal, stalle, 2. stel
stall 1. stal
stammer stamelen
stamp stampen
stand staan
standard standaard
stang stang
staple stapel
star ster
starch sterk
stark sterk
start staart, storten
starve sterven
state staat
stave staaf
stead stede
steady 2. steeg
steal steel
steal stelen
steam stoom
steed stoeterij
steel 2. staal
steep stippen, stoppel
steeple stoppel
steer stier, sturen
stem stam, steven
stench stank
step stap
stepfather stief-
sterling sterling
steven stem
stew stoven
stick 1. stek
stiff stijf
stile stegel
still stil
stilt stelt
stink stinken
stipple stippelen
stir storen
stitch 1. stikken
stiver stuiver
stock stok
stocking strumpel
stoke 1. stoken
stone steen
stool stoel
stoop stoep
stop 1. & 2. stoppen
stork stork
storm storm
stound stond
stoup stoop
stout 1. & 2. stout
stove 1. stoof
stow stuwen
strand strand, streen
strap strop
straw stroo
stream stroom
street straat
stretch strekken
strew strooien
strict strikt
stride bestrijden
strike strijken
string 1. streng
strip streep, 2. stroop
strive streven
stroke 2. streek
strong 2. streng
stub stobbe
stubble 1. stoppel
stud stoeterij
study studie
stuff 1. stof
stum 2. stom
stump 1. stomp
stun stenen
sturgeon steur
stutter stotteren
sty stijg, stijgen
succory suikerij
such zulk
suck zuigen
sugar suiker
summer sommer, zomer
sumpter sommer
sun zon
sunder zonder
sup zuipen
sutler zoetelaar
swabber zwabberen

swaddle zwachtel
swallow zwaluw, zwelgen
swan zwaan
sward zwoord
swarm zwerm
swart zwart
swath zwad
swathe zwachtel
sway zwaaien
swear 2. zweren
sweat zweet
sweet 1. zoet
swell zwellen
swerve zwerven
swift zweven
swim zwemmen, bezwijmen
swine zwijn
swing zwingen
swink zwenken
swir zwier
swoon zwoegen
swoop zweep
sword 1. zwaard
table tafel
tackle takel
tag tak
tail oogtalen
take taken
tale taal
talk 1. tolk
tallow 1. talk
tame tam
tang, *tangle* tongel
tap tap
tar 3. teer
tarry tergen
tart tarten
task taak
tass 2. tas
tassel tarsel
taw touwen
tea thee
teal teling
team 2. toom
tear teren, 1. traan
tease(l) teisteren
teat tet
tell tellen
ten 1. tien
tercel tarsel
tetter teter
than dan
thank dank
that 1. dat
thatch dak
thaw dooi
the de, des te
thee dijen
thee-and-thou dudijnen
then dan
thence daan
there daar
therf bederven
thick dik
thief dief
thigh 1. dij
thill 1. deel
thimble duimeling
thin dun
thine dijn
thing ding
think denken, dunken
third derde
thirst dorst
thirteen dertien
this deze
thistle distel
thole 2. dol
thorn doorn
thorp dorp
thou du
though doch
thousand duizend
thowl 2. dol
thrash dorschen
thread draad
threat verdrieten
three drie
thrill 1. dril
throat strot
throng drang, dringen
through 3. door
throw draaien
thrum dreum(el)
thrush drossel
thumb duim
thunder donder
Thursday Donderdag
thus dus
tib-cat teef
tick teek, tijk, tik
tickle kittelen
tide tijd
tidings tijding
tight 1. dicht
tie tuien
tile tichel
till telen
tilt touter
timber timmer
time tijd
tin tin
tind tintelen
tinder tondel
tingle 2. tingel
tip tip
tire 1. tier
titmouse mees
tittle tittel
to toe
toast toost
tod tod
toe 1. teen
together gader
token teeken
toil 2. tuil
toll 1. tol
toller tollenaar
tone 1. toon
tongs tang
tongue tong
too toe
toot toeten
tooth tand
top 1. & 2. top
top-gallant 1. bram
tottle tuitelen
tough taai
tow 1. touw, tuien
towel dweil
tower toren
town tuin
trail treilen
tram tram
tramp trappen
trap betrappen
trape trappen
tread treden
tree hesselter
trend omtrent
trick treek
trickle drillen
trill drillen
tripe 1. trijp
trivet treeft
trough trog
trowel troffel
trows 1. droes
truck troggelen
trucks trok
true 1. trouw
truffle truffel
trump troef
trundle drentelen

tub tobben
Tuesday Dinsdag
tumble tuimelen
tun ton
tunny tonijn
turf 1. turf
turtle tortel
twelve twaalf
twenty twintig
twig twijg
twine twijn
twinge dwingen
twinkle kwinken
twire tweern
twist 2. & 3. twist
twitch zwik
two twee
-ty -tig
udder uier
ugh oeh
un- on-
uncouth kond
under 1. & 2. onder
understand verstaan
up op
uproar oproer
us 2. ons
vane vaan
veer 2. vieren
veil falie
verse vers
wabble wiebelen
wad watte
wade waden
wafer wafel
wag 3. wagen
wain 4. wagen
wainscot wagenschot
wake 2. wak, waken
walk walken
wall wal
wall-yed weegscheet
wallop galop
wallwurt walwortel
walnut walnoot
walrus walros
waltz wals
wamble walgen
wan 2. waan
wander wandelen
wane waanzin
wangtooth 1. bang
want waanzin
wape weepsch
war war, 3. weer
ward deurwaarder
-ward -waarts
ware 1. waar
warm warm
warp werpen
warren warande
wart wrat
wash wasschen
wasp wesp
wastepipe weespijp
water water
wawl wauwelen
wax was, wassen
way 1. weg
waybread weegbree
we wij
weak 2. week
weald woud
wealth weelde
weapon 1. wapen
wear 1. vest
weasel wezel
weather 2. weder
weave weven
web web
wed 2. wed
wedge 3. weg
Wednesday Woensdag
weed gewaad, wieden
week 1. week
weel 1. waal
ween 1. waan
weep 2. wapen
weevil wevelworm
weigh wegen
weight 1. gewicht
welcome welkom
weld 3. wellen, 1. wouw
welkin wolk
well 2. wel
wen 1. wen
wend wenden
werwolf weerwolf
west west
wether 1. weder
whale walvisch
wharf 2. werf
wharl wervel
what wat
wheat weit
wheel wiel
whelk 1. welk
whelp welp
when wanneer
where 3. waar
whet wetten
whey 1. wei
which 2. welk
while 2. & 3. wijl
whipstaff kanterstok
whirl wervel
whisper 2. wispelen
whitsunday Witte Donderdag
white 1. wit
who wie
whoost hoest
whole heel
whore hoer
wick 1. wiek, 1. wijk, 2. wik
wicket winket
wide wijd
widow weduwe
wife wijf
wight 1. & 2. wicht
wild wild
will wil, willen
willow wilg
wimple wimpel
win winnen
wind wind, winden
window fenteneel
Windsor oever
wine wijn
wink wenk
winter winter
wipe wiepband
witwall, wittol wielewaal
wise 1. & 2. wijs
wish wensch
wit weten, 3. wit
witch wichelen
with 3. weder
withe wederik
wither verweerd
woad weede
wobble wiebelen
woe wee
wold woud
wolf 1. wolf
womb wam
wonder wonder
wood wedewinde, woede
woolwale wielewaal
wool wol
word 2. woord
work werken
world wereld
worm worm

wormwood wormkruid
worse wars
wort wort
worth 5. waard, worden
wound wond
-wourth 3. waard
wrack wier
wreak wreken
wreck 2. wrak
wrench 1. rank, wrange
wrest(le) worstelen
wriggle wriggelen
wring wringen
wrist gewricht, wreef, wreeg
write rijten
wrong 2. wrang
wroth wreed
wry wrikken
y- 2. ge
yacht 2. jacht
yard 1. gaard, gard
yare 1. gaar
yarn 1. garen
yarrow gerw
yawl jol
yawn geeuwen
ye 1. gij
yea ja
yean oonen
year jaar
yeast gist
yell 1. gillen
yellow geel
yelp galpen
yes ja
yesterday gisteren
yew ijf
yield gelden
yoke juk
yon gene
yond ginds
yonder ginder
you u
young jong
youngling jongeling
your uwer
youth jeugd
zinc zink

DUITSCH

(ook dialekten).

a a
aal 2. aal
aalraupe aalrups
aar 1. arend
aas 1. aas
ab af
abätzen afetten
abend avond
abenteuer avontuur
aberraute averuit
abgott afgod
abgrausen afgrijzen
abgrund afgrond
abgunst afgunst
äbich(t) aafsch
ablasz aflaat
abresche haveresch
abt abt
abschied afscheid
abstand afstand
accise accijns
ach a
achaat agaat
achse as
achsel oksel
acht 1., 2. & 3. acht
acker akker
adel adel
ader ader
adler adelaar
adresse adres
affe aap
after achter
aglei akelei
ahle 4. aal
ahnherr aanheer
ahorn ahorn
ähre 2. aar
ähren 1. neer
aker 1. aker
alabaster albast
alant alant
alantbeere aalbes
albe albe
alber abeel
albern aalwaardig
alkohol alkohol
all al
allein alleen
almosen aalmoes
aloë aloë
alpfaff alfpape
alpranke elfrank
alraun alruin
als als
alsem alsem
alt oud
altar altaar
älte oude
altreis oudroest
ambosz aanbeeld
ameise emelt
amme amme
ampel ampel
ampfer amper
amt ambacht
an aan
anberaumen ramen
andacht aandacht
andenken aandenken
ander ander
andorn andoren
aneinander aaneen
angel angel
angenehm aangenaam
anger enk
angesicht aangezicht
angst angst
anis anijs
anker anker
anmaszen aanmatigen
anranzen aanranden
anrumpeln overrompelen
anteil aandeel
ans achterkeuvelens
anstalt aanstalte
ant- ont-
antwort antwoord
anzahl aantal
apfel appel
apparelle 1. april
april 2. April
arbeit arbeit

arche ark
arg erg
ärgern ergeren
arglist arglist
argwohn argwaan
arm 1. & 2. arm
armbrust armborst
arsch aars
art 1. aard
artischoke artisjok
arznei artsenij
arzt arts
as 2. aas
asche asch
ast 3. oest
atel 5. aal
atem adem
attich hadik
ätzen etsen
auch ook
aue ooi
auerhahn woerhaan
auerochs oeros
auf op
aufen 1. opper
aufgeräumt opruimen
aufruhr oproer
auge oog
augenlid 2. lid
aus uit
ausbrechen braken
ausbündig uitbundig
auster oester
axt aaks
azur azuur
baar 5. baar
babbeln babbelen
bach beek
back 1. bak
backbord bakboord
backe(n) bakhuis
backen bakken
bad bad
bäffen beffen
bahn baan
bahre 3. baar
bai 1. baai
baisalz baaizout
bake baak
bal 1. & 2. bal
bald baldadig, boud
balg balg, blees
balge 2. balie
balgen balgen
balke balke
ballast ballast
balle baal
ballern balderen
balsam balsem
bandwurm lintworm
bang bang
bangen bengel
bangert bongerd
bank bank
bann ban
-bar 6. -baar
bär 2. & 3. beer
baracke 2. brak
barbe 1 barm
barch 1. berg
barchent barkan
bardauz pardaf
bäre 1. beer
barm 1. barm
barmherzig barmhartig
barre 2. baar
barsch 1. baars, barsch
bart baard
barte 2. baars
barutsche baroets
base baas
basz bet
batzig batsch
bauch buik
bauen 1. bouwen
bauer 1. boer
baufällig bouwvallig
baum boom
bausch 5. post
bauschen buischen
beben beven
becher beker
beck bek
becken 1. bekken
beere beier
befehlen bevelen
beffchen bef
befugen bevoegd
begehren begeeren
beginnen begin
behagen behagen
beheeren beheer
behören behooren
behuf hoeven
bei 2. bij
beichte biecht
beide beide
beiern beiaard
beifusz bijvoet
beil bijl
bein been
beiszel beitel
beiszen bijten
beiten beiden
beizen 1. beeten
belche bolling
bendel bendelgaren
benedeien benedijen
benne 1. ben
bequem bekwaam
bereits reeds
berfried belfort
berg 1. berg
bergen bergen
berkan barkan
berichten bericht
bersten barsten
besan 1. bezaan
beschwichtigen zwichten
besen bezem
besonder bijzonder
besser beter
best best
bestätigen bestatigen
bestätten besteden
bestechen, *bestecken* besteken
bett bed
betteln bedelen
betrug bedrog
betutzt beteuterd
betzel pet
beule 1. buil, buidel
beute buit
beutel beitel
bewahren bewaren
bewähren beweren
bewegen bewegen
bewuszt bewust
bezichten betichten
bibel bijbel
biber 1. bever
bibergeil bevergeil
bick big
bickel bikkel
biegen buigen
biene 1. bij
bier bier
biest biest
bieten bieden
bieze 1. beet
bild beeld
billig billijk
bilsenkraut bilzenkruid
bimstein puimsteen

bin 2. ben
binden binden
bingelkraut bengelkruid
binse 2. bent
binsensänger bietsijsje
birke berk
birkenmeier berkenmeier
birkwurz birkwortel
birne peer
bischof bisschop
bisen biezen
bisz 2. beet
bitte bede
bitten bidden
bitter bitter
biwacht bivouak
blackfisch blakvisch
blank 1. blank
blärren blaren
blase 1. blaas
blasebalg blaasbalg
blasen blazen
blasz bles
blatt 1. blad
blatter 2. blaar
blau blauw
bläuen blouwelen
blech 1. blik
blei 2. blei
bleiben blijven
bleich bleek
bleide 2. blijde
bleihe 1. blei
blende blende, 2. blind
blenden blinden
blick 2. blik
blicke bliek
blind 1. & 3. blind
blinden blinden
blinken blinken
block blok, 2. blokhuis
blöde bloode
blond blond, blonde
blosz bloot
blume bloem
blut bloed
bock 1. bok
boden bodem
bogen bogen
bohne boon
bohnen boenen
böhnhase beunhaas
bohren boor
boi 3. baai
boje 2. boei
bolch 1. bolk
bolle 1. bol
bollwerk bolwerk
bolster bolster
bolus bolus
bolz 1. bout
boot 1. boot
borg(en) 1. borg(en)
borke 2. bark, 4. berg
borretsch bernage
börse beurs
borste borstel
bort 2. boord, boort, 1. bord
böschung bossing
böse boos
bote bode
botschaft boodschap
bouleine boelijn
brach(e) 2 braak
brachmonat braakmaand
brack 3. brak
bracke 1. brak
brägen brein
brallen brallen
bräme berm
brand(ung) brand(ing)
branntwein brandewijn
brasilienholz brazilienhout
brassen brassen, brasem
braten braai, braden
brauchen bruiken
braue wenkbrauw
brauen 1. brouwen
braun bruin
brausen brieschen
braut bruid
brautigam bruidegom
brautlauf bruiloft
brechen breken
brei brij
breit breed
bremse brems, 1. praam
brennen barnen
brett berd
brick 2. brik
bricke 2. prik
brief brief
bringen brengen
brise bries
brocken brok
brombeere braambezie
brot brood
brotzig prat
bruch 1. & 2. broek
brücke brug
bruddeln broddelen
bruder broeder
brühen broeien
brühl briel
brüllen brullen
brummen brommen
brunn born, bron
brunst bronst
brust 1. borst
brüten broeden
bube boef, 1. poep
buch 2. boek
buche 1. beuk
buchs 1. buks, 1. bus
büchse 2. buks, 2. bus
bucht 1. bocht
buchweizen boekweit
buckel(n) bochel(en)
bücken bukken
bücking bokking
bude boedel
büffel buffel
bug boeg
bügel-hame, -netz beugel
bugsieren boegseeren
buhle 2. boel
bühne 2. beun
bulge 2. & 3. bolk
bums bons
bund bond
bunsen bons
bunt bont
burg burg
burghaken burghaak
bursche 2. borst
bürste borstel
busch bosch
büschel bussel
busen boezem
busze boete
büszen boeten
buszhart buizerd
butte 1. bot
bütte 1. but
büttel beul
buttel(n) bottel(en)
butter botter
butter-bemme, -stolle boterham, 6. ham
butzen botsen
butzkopf butskop
buxe bokse
casuar kasuaris

commisbrot kommiesbrood
coco kokosnoot
da daar
dach dak
dachs 1. das, 1. taks
damast damast
damhirsch damhert
damm 1. dam
dammdistel dambezie
dampf damp
dämpfen dempen
dank dank
dann dan
dannen daan
dappeln dabben
dar daar
darben derven
darm darm
das 1. dat
dattel dadel
daube duig
daueln dauwelen
dauern duren
dauge duig
daumen duim
daumkraft dommekracht
daune dons
dechant 2. deken
decher daker
deck dek
decken dekken
degen degen
dehnen 2. deun
deichsel 2. dissel
dein dijn
demut deemoed
denken denken
denn dan
dennoch nochtans
der de, die
derb bederven
derjenige degene
desto des te
deut duit
deute dodde
deutsch Duitsch
diamant diamant
dicht dicht
dick dik
dickbein 1. dij
dieb dief
diele 1. deel
dien-en, -st dien-en, -st
dienstag Dinsdag
dieser deze
dieweil dewijl
dill 2. dille
dimit diemit
ding ding
dinkel ameldonk
dirne deerne
distel distel
dobbeln dobbelen
döbel deuvik
doch doch
docke 1. & 2. dok, dook
dockenblätter dokkebladren
dodde dodde
dogge dog
dogger 1. dogger
dohle dole
dolch dolk
dole daal
donner donder
donnerstag Donderdag
doppelt dobbel
dorf dorp
dorn doorn
dorsch dorsch
dose doos
dost 2. duist
dotter, dodder, dooier
drache draak
dragun 2. dragon
draht draad
drang drang
dräuen dreigen
dreck drek
drehen draaien
drei drie
dreist driest
dreiszig dertig
dreizehn dertien
dreschen dorschen
dreuschen druischen
driesch driesch
drillich drilling
dringen dringen
dritte derde
droguett droget
drohen dreigen
dröhnen dreunen
drollig drollig
drone darre
drossel drossel, strot
drücken drukken
drüse 2. droes
drusen droesem
du du
dudel-n, -sack 1. doedel
dulden dulden
düle doel
dull 2. dol
dumm 4. dom
düne duin
dung dong
dunkel donker
dünkel ameldonk
dünken dunken
dünn dun
dunst 1. duist
durch 3. door
durchlaucht doorluchtig
durchtrieben doortrapt
durchwachs doorwas
dürfen durven
dürre dor
durren dorren
durst dorst
duseln duizelen
dütte dodde
dutzend dozijn
ebbe eb
eben even
ebenholz ebbenhout
eber ever
eberesche haveresch
eberwurz everboom
echt 2. echt
ecke 2. egge
ecker 2. aker
eckicht eggerig
edel edel
egel echel
ehe 1. eer, eeuw
ehegatte eega
eher 1. eer
ehre 2. eer
ei ei
eibe ijf
eiche eik
eichel eikel
eichen ijken
eichorn eekhoorn
eid eed
eidechse hagedis
eifer ijver
eigen eigen
eiland eiland
eilen ijlen
eimer emmer
ein een
einander elkaar

eingeweide 2. gewei
einig eenig
einsatz inzaat
einst eens
eis ijs
eisbein ijsbeen
eisen ijzer
eitel ijdel
eiter etter
ekel ekel
elb deluw
elbsch elft
elend ellende
elent eland
elf 2. elf
elle 2. el
eller 1. els
elster ekster
eltern ouders
ende einde
endivie andijvie
eng eng
engel engel
engerling engerling
enkel 1. enkel
ent- ont-
entbehren ontberen
entbrechen ontbreken
ente 1. eend
entengrün 2. eend
entenmuschel eendenmossel
entern enteren
entsetzen ontzetten
eppich eppe
epheu ifte
er- 3. er-, 3. oor-
erbarmen erbarmen
erbe 2. erf
erbse erwt
erdapfel aardappel
erde aarde
ereignis toogen
erfahren ervaren
erholen verhalen
erinnern herinneren
erle 1. els
ermüden vermoeien
ernst ernst
erst eerst
erwähnen gewag
erz- aarts-
erzählen vertellen
esche esch
esel ezel
espe esp
essen eten
essig edik
estrich estrik
et- 1. & 2. et-
etlich ettelijk
etwas ietwat
euch u
euer uwer
eule uil
euter uier
ewig eeuwig
fach vaak, vak
fackel fakkel
faden vadem
faggeln paggelen
fahl valuw
fahnden vanden
fähndrich vaandrich
fahne vaan
fähre 2. veer
fahren 2. varen
fahrt vaart
falb valuw
falke valk
fall(e) val
fallen vallen
fällen vellen
falsch valsch
falten vouwen
-fältig -voudig
fangen vangen
fant vent
farbe verf
farn 1. varen
farre var
färse vaars
farzen nonnefortje
fazeln fatsen
fassen vod, vatten
fast 2. vast
fasten vasten
fastnacht vastenavond
fasz vat
faul vuil
faust vuist
fechten vechten
feder veder
fegefeuer vagevuur
fegen vegen
fehde veete
fehlen 1. feil
fehme veem
feiern 1. vieren
feigbohne vijgeboon
feige 1. veeg
feil 2. veil
feile falie, vijl
fein fijn
feind vijand
feist vet
felbel fulp
feld veld
felge velg
fell vel
felleisen valies
femel femelen
fench panikgras
fenkel venkel
fenster venster
fergen vergen
ferkel varken
fern 1. ver
ferse verzenen
fertig vaardig
fessel feitel, veter
fest 1. vast
feste 2. vest
fetzen vod
feucht vocht
feuer vuur
fi fij
fichte vucht
ficken fikfakken
fidibus fidibus
fiedel vedel
filz vilt
fimmel femelen
finden vinden
finger vinger
finken vink
finne 1. & 2. vin
firlefanz lanterfant
firmen vormen
firnis vernis
first 2. vorst
fisch visch
fischung vissing
fist veest
fiszloch vetlok
fitzen vitten
flach 2. vlak
flachs vlas
flakern flakkeren
fladen vla
flagge vlag
flamme vlam
flander flenter
flasche flesch
flattern fladderen

flaum pluim
flause flous
flechten vlechten
flecken vlek
fledermaus vledermuis
flegel vlegel
flehen vleien
fleisch vleesch
fleisz vlijt
flerre fleer
flicken flikken
flieder vliender
fliege(n) vlieg(en)
fliehen vlieden
flies vlies
flieszen vlieten
fliete vlijm
flink flink
flinse flensje
flinte flintglas
flispern fluisteren, 2. luisteren
flitz flits
flocke vlok
floh vloo
flösze 1. vleet
flotte 2. vloot
flötzen vlot
fluchen vloeken
flucht vlucht
flügel vleugel
flügge vlug
flughafer vloghaver
flugs fluks
flugschrift vlugschrift
flunder vlonder
flündern vlinder
flunkern flonkeren
flur vloer
flüstern fluisteren
flut vloed
fluttern flodderen
focke fok
föhre 1. voren
folgen volgen
foltern folteren
foppen foppen
fordern vorderen
form vorm
forelle forel
forschen vorschen
förster vorster
fort voort
fracht vracht
frack frak
fragen vragen
frank vrank
frasz vraat
fratze fratse
frau vrouw
frauenzimmer vrouwentimmer
fräulein freule
frech vrek
frei vrij
freien vrijen
freitag Vrijdag
fremd vreemd
fressen fretten, vreten
freud-e, -en vreugd
freund vriend
frevel wrevel
friede vrede
frieren vriezen
friese 1. fries
frisch versch
fröhlich vroolijk
frohn vroon
frosch vorsch
frost 3. vorst
frucht vrucht
früh vroeg
fuchs vos
fuchsjes foksie
fuchtel vochtel
fuder voeder
fuge voege
fügen voegen
fühlen voelen
führen 2. voeren
füllen veulen
fummeln fommelen
fund vond
fünf vijf
funke vonk
funse vuister
furche 1. voor, vork
fürchten vruchten
furt voert
fürst 1. vorst
fusel(n) foezel
fusseln futselen
fusz voet
futter 1. voeren
futteral foedraal
futtern foeteren
gabe 1. gaaf
gabel gaffel
gabsche gaps
gaffen gapen
gagel 1. gagél
gähnen geeuwen
galander 1. galander
galgant galgant
galgen galg
galle 2. gaal, 1., 2. & 3. gal
gallnusz 4. gal, galnoot
galm galm
galmei galmei
galstrig galsterlg
galze gelte
gamander gamander
gämlich gemelijk
gang gang
gans gans
gänserich ganzerik
ganz gansch
ganze 1. gent
gar 1. gaar
garbe garf, gerw
gardine gordijn
garn 1. garen
garn-at, -ele garnaal
garstig garstig
garten 1. gaard
gast 2. gast
gastfrei gastvrij
gatte gade
gau, gäu 1. gouw
gauch guig
gauchheil guichelheil
gaufe, gäufelsch guf
gaukler goochelen
gaul guil
gauzen guit
ge- 2. ge-
gebahren gebaren
gebähren baren
gebe 2. gaaf
geben geben
gebet gebed
gebisz gebit
gebot gebod
gebühren gebeuren
geburt geboorte
geck 1. gek
gedeihen dijen
gefahr gevaar
gegen jegens
gegenwärtig tegenwoordig
gehalt gehalte
geheim geheim
gehen gaan
gehöfte gehucht

gehören behooren
gehorsam gehoorzaam
gehr(en) 2. geer(en)
gei gei
geier 1. gier
geierig gierig
geifen 1. gijpen
geil geil
geilen gijlen
geisel gijzelaar
geist geest
geisz geit
geiszel geesel
gekröse 3. kroos
geländer 2. galander
gelb geel
geld 1. geld
gelegenheit gelegenheid
geleise leeze
gelf gelpen
gellen gillen
gelte 2. geld
gelten gelden
gelübde gelofte
gelze gelte
gemächt gemacht
gemahl 1. gemaal
gemäsz doelmatig
gemein(de) gemeen(te)
gemse gems
gemüt gemoed
genau nauw
genesen genezen
genieszen genieten
genosse genoot
genug genoeg
genusz genot
geraum ruim
gergel gergel
gericht 1. & 3. gerecht
gering gering
gerne gaarne
gerste gerst
gerte gaard(e)
geruhen roekeloos
gerüste 2. rusten
gesandt gezant
geschehen 2. schicht
gescheidt 1. klucht
geschlecht geslacht
geschmeide gesmijde
geschmeidig gesmijdig, smieg
geschwind gezwind
geselle gezel
gesicht gezicht
gesinde gezin
gestalt gestalte
gestern gisteren
gesund gezond
getümmel 1. dommelen
gewähren waarborg
gewald geweld
gewand ingewand
gewar gewaar
gewehr geweer
geweih 1. gewei
gewicht gewicht
gewinnen winnen
gewisz gewis
gewöhnen gewennen
gewohnt gewoon
gewölle gewel
gichel giegelen
gicht jicht
giebel gevel, giebel
giek gijk
giepen 2. gijpen
gieszen gieten
giffen 1. gijpen
gift 1. gift
gilde gild
gilling gilling
gimpe gimp
ginst genst
gipfel gevel
gips gips
girren 2. gieren
gischt gist
glanz glans
glas glas
glasur glazuur
glatt glad
glätte glee, glid
glatze kletskop
glauben gelooven
glauern gluren
gleich gelijk
gleifen glippen
gleiszen gleisen
gleiten glijden
glied 1. lid
gliedkraut glidkruid
gliedmasz lidmaat
glimmen glimmen
glimpf glimp
glinstern glinsteren
glocke 1. klok
glück geluk
glufe gloop
glühen gloeien
glut gloed
gnade genade
gold goud
goldwurz 2. gouw
gönnen gunnen
gösch 2. geus
gosse goot
Gott God
gottesfurcht godsvrucht
grab graf
graben graven
grad graad
graf graaf
gram 1. gram
grammeln grimmelen
granne 2. graan
grapsen grabbelen, grissen
gras gras
grasz gretig
grat graat
grau 1. grauw
grauen 1. gruwel
grausz gruis
greifen grijpen
greinen grijnen
greis grijs
grens-erich, -ing ganzerik
grenze grens
greuthungen grietenij
griebe 3. grauw
griend griend
griff greep
griffel 1. griffel
grille gril
grimm grim
grinsen grijns
grintel grendel
grippe griep
grob grof
grollen grollen
groschen 2. groot
grosz 1. groot
grube groef
grüel griel
gruft 2. krocht, kroeg
grummeln grommen
grün groen
grüner donnerstag Witte Donderdag
grund grond
grund-el, -ling grond-el, -ing
grundschwelle zwolp

grunzen gronen
grüszen groeten
grütze 1. gort, grut
gucken kijken
gülden 1. gulden
gunst gunst
gur goor
gurgel gorgel
gurke agurk
gürten gorden
gut goed
ha ha
haar 1. & 4. haar, harpluis
harrauch verharen
habe have
haben hebben
haber haver
habicht havik
hache hachje
hacke 1. & 2. hak
hafer haver
-haft -haftig
hag haag
hagedorn haagdoorn
hagel hagel
hah(e)l 1. haal
hahn haan
hai haai
hain heinen
haken 1. haak
halb half
halbe halve
hälfte helft
halfter halster
halle 1. hal
halm halm
hals hals
halten houden
ham 5. ham
hame 2. haam
hamen 1. haam, 3. ham
hamme 1. ham
hammel 1. hamel
hammer hamer
hamster hamster
hand hand
handeln handelen
handfeste handvest
handhabe handhaven
hanf hennep
hangematte hangmat
hangen hangen
hantieren hanteeren
hapern haperen
happen happen
harder harder
harfe harp
harke hark
harlekin harlekijn
harnisch harnas
harpune harpoen
hars 2. hars
harst harst
hart hard
hasel hazelaar
haspel haspel
hassen haten
hasz haat
hast haast
haube 1. huif
haubitze houwitser
hauch huig
hauen houwen
hauern hurken
haufe 1. hoop
haug 2. houw
haupt hoofd
hauptmann hopman
haus huis
hausen huizen
hausrat huisraad
haut huid
heben heffen
hechel hekel
hecht 3. hecht
hecke heg
heckenfeuer hellevuur
hederich hederik
heer 2. heer
heergewäte verheergewaden
heerrauch verharen
hefe hef
heft 1. hecht
heften hechten
heftig heftig
hehr 1. heer
heide heide, heiden
heil heil
heiland heiland
heilen heelen
heilig heilig
heim heem
heimchen heimpje
heimlich heimelijk
heirauch heirook
heischen eisch
heiser heesch
heister heester
heisz heet
heiszen heeten
-heid -heid
held held
helfen helpen
hell 2. hel
hellebarte hellebaard
helm helm
hemd hemd
hengst hengst
henker henker
henne hen
hepe, *heppe* heep
her her
herb haren
herberge herberg
herbst herfst
herd haard
herde 2. herder
hering haring
hermelin hermelijn
herr 1. heer
herrlich heerlijk
herrschen heerschen
herz hart
herzog hertog
hetzen hitzen
heu hooi
heucheln huichelen
heuer huur
heulen huilen
heute heden
hexe heks
hiefe joop
hier hier
himmel 1. hemel
hin heen
hinde hinde
hindern hinderen
hinnen henen
hint-en, *-er* hinder
hirn hersenen
hirnhummel horzel
hirsch hert
hirschfänger hartsvanger
hirse heers
hirt 2. herder
hissen hijschen
hitze hitte
hobbel(n) hobbel(en)
hoch hoog
hocuspocus hocuspocus
hof hof, hoven
hoffart hoovaardig
hoffen hopen

hohl 1. hol
höhle 2. heul
hohn hoon
höhrauch hierook
höker heuker
hold 1. hou
holen halen
holfter holster
holk hulk
hölle 1. hel
holz hout
honig honig
hopfen 1. hop
horchen horken
horde 3. horde
hören 1. hooren
horn hoorn
hose hoos
hot und har 3. hot
hotte 2. hot
hotzen hotsen
hube 2. hoef
hübel heuvel
hübsch heusch, hupsch
hudeln kullen
huf 1. hoef
hüfte heup
huhn hoen
hühnerauge eksteroog
huld hulde
hülfe hulp
hülle hul
hülse hulze
hulst hulst
hummel hommel
hummer hummer
humpe homp
hund hond
hundert honderd
hundsfott hondsvot
hünengrab hunebed
hunger honger
hüpfen huppen
hürde 2. horde
hure hoer
hurlen horrel
hurra hoera
hurren hor
hurtig hortig
hussa hoezee
husten hoesten
hut 1. hoed, hoede
hutschpot hutspot
hüten hoede
hütte hut
ich ik
-icht -achtig
igel egel
ihr 1. gij
iltis ilk
imme imme
immer immer
impfen enten
in 1. in
inbrunst inborst
inner innerlijk
innig innig
insasz landzaat
inwendig inwendig
irgend ergens
irre arren
ist is
ja ja
jacke jak
jäh gauw
jagd 1. jacht
jagen jagen
jahr jaar
jammer jammer
janken janken
jauchzen juichen
jaueln juilen
jeder ieder
jedoch edoch
jeglich iegelijk
jemand iemand
jener gene
joch juk
jolen jolen
jucken jeuken
jude Jood
jugend jeugd
jung, -e, -er jong, -en, -er
jungfer juffer
jüngling jongeling
junker jonker
jutten jaden
jux jok
kabel kabel, kavelen
kabelaar kabelaring
kabeljau kabeljauw
kablen kibbeling
kabuse kombuis
kachel kachel
kacken kakken
käfer kever
kaff kaf
kaffee koffie
käfich kevie
kahl kaal
kahm kaam
kahn 4. kaan
kaien kaaien
kaiser keizer
kajüte kajuit
kalander 1. kalander
kalb kalf
kälbern stoeien
kalender kalender
kalesche kales
kalk kalk
kalm kalm
kalmank kalamink
kalt koud
kalzen kouten
kamerad kameraad
kamille kamille
kamm kam
kämmen kemmen
kammer kamer
kampfer kamfer
kanariensekt kanariesek
kanker kanker
kanin konijn
kanne kan
kante 1. kant, kantje
kanzel kansel
kap 1. kaap
kapaun 1. kapoen
kapelle 2. kapel
kapf 2. kaap
kappe kap
kappen 1. kappen
kapper 2. kapper
kapuze kapoets
karbatsche karwats
karbei karwei
karnies kornis
karnüffeln karnoffelen
karpfen karper
karre kar
karsch 2. kras
kartaune kartouw
kartetsche kartets
karviel karviel
käse kaas
kastanie kastanje
kaste kaste
kasteien kastijden
kasten kast
kattun katoen
katze kat
kaudern kuitebuiten
kauderwelsch koeterwaalsch

kauen kauwen
kauern 1. koer
kauf koop
kaule 1. kuil
kaum kuim
kaviar kaviaar
kay kaai
kebsweib kevis
keck 1. kwik
kegel kegel
kehle keel
kehren keeren, keren
keil 2. kiel
keim kiem, kimmeloos
kein geen
kelch kelk
keller kelder
kelp kelp
kennen kennen
keper keper
kerbel kervel
kerben kerven
kerker kerker
kern kern
kerze kaars
kessel ketel
kette 1. keten
kettich keek
ketzer ketter
keu kieuw
keuchen kuchen
keuchhusten kinkhoest
keule 3. bout
keusch kuisch
keuschbaum kuischboom
kicken kekeren
kidik keek
kiefel kevel
kiel 3. kiel
kielschwein kolsem
kien kienhout
kiepe kiepekorf
kies 2. kies
kiesel kiezel
kiesen kiezen
kieze kit
kind kind
kindel kinnetje
kinkhorn kinkhoorn
kinn kin
kirche kerk
kirchspiel kerspel
kirren kirren, korren
kirsche 1. kers
kirsei karsaai
kissen 2. kussen
kiste kist
kitte kudde
kittel 1. kiel
kitze kittig
kitzeln kittelen
klack klak
klafter klafter
klagen klagen
klamai klamaai
klampfer klamp
klapf klap
klar klaar
klatsch klets
klatschrose klaproos
klattern klateren
klaube kluif
klaue klauw
klause kluis
kleben kleven
klecken 2. klikken
klee klaver
klei klei
kleid kleed
klein klein
kleinod kleinood
kleister kliester
klepper klepper
klette 3. klad, klet, klit
klick(en) klik(ken)
klieben klieven
klimmen klimmen
klinge 1. klink
klingen 2. klinken
klippe 1. klip
kloben kloof
kloster klooster
klosz kloot
klotschen klos
klotz klots
klucke 1. kloek
klücker knikker
kluft 2. klucht, kluft
klug 2. kloek
klummsen kleumen
klumpen 1. klomp
kluppe kloef
knabe knaap
knaben knabbelen
knack 1. knak
knallen knallen
knapp 4. knap
knappe knaap
knappsack knapzak
knarf knorf
knarren knarren
knarschen knarsen
knauf knoop
knebel knevel
knecht knecht
kneif knijf
kneifen knijpen
kneipe knipmes
kneipen knijpen
kneren knuren
kneten kneden
knetschbeere krakelbezie
knicker kneker
knie knie
knippkugel knikker
knirps knorf
knirren knarren
knirschen knirsen
knittelvers kluppelvers
knittern knetteren
knoblauch knoflook
knöchel kneukel
knochen knok
knollen knol
knopf knop
knören knuren
knorren 2. knor
knorp knorf
knoten knod
knotze knot
knuffen knuffelen
knüttel kluppelvers, knuttel
knütschen knusjes
knüttern 1. kneuteren
koben kof
kobern koeveren
kobolt kobold
koch kok
kochen koken
köcher koker
kocke kog
kockernusz kokker
koffer koffer
kohl 3. kool
kohle 1. kool
köken kokermuilen
kolben kolf
kolder kolter
kolk kolk
koller kolder
kollern kolken
kolter 2. kouter
kommen komen
können kunnen

könig koning
kopf kop
koppel koppel
kor koor
korb korf
kork kurk
korn 1. koren
kosen koozen
kost(en) kost(en)
kot kwaad
kote koot
kotsen kotsen
kötze kit, kot
krabbe krab
krachen kraken
krackbeere krakelbezie
kracke 2. krak
kracken krakken
kraft kracht
kragen kraag
krähe(n) kraai(en)
kraier 2. kraai
krahn 2. kraan
kram 1. kraam
kramme kram
krammetsvogel kramsvogel
krampf kramp
krängelen krengelen
kranich 1. kraan
kranichbeere kanneberg
krank krank
kränken krenken
kranz krans
krapfen 2. krap
krapp 1. krap
krätze 1. krat
kratzen 1. krassen
kräuel krauwel
krauеln krauwelen
krauen krauwen
kraufen kruipen
kraus 2. kroes
krausbeere kruisbezie
krause 1. kroes
krausemünze kruizemunt
kraut kruid
krebe 2. krip
krebs kreeft
kreide 1. krijt
kreis kreits
kreischen krijschen
kreiszen krijten
krepp(en) krep(pen)
kresse 2. kers
kreuz kruis
kricklich krekelig
kriebe 2. krip
kriebeln krevelen. kriebelen
krieche kriek
kriechen kruipen
krieg(en) krijgen
krippe 2 krib
krimmeln kriemelen
kring kring
krochen kruchen
krocke krok
krolle krul
krone kroon
kropf 1. krop
krücke 1. kruk
krug kroeg
krume kruim
krumm krom
krüps 2. krip
kruseln bekruizen
kruste korst
kubbe kobbe
küche keuken
kuchen koek
küchlein kieken
kuckuck 1. koekoek
kufe kuip
kugel kogel
kuh koe
kühl koel
kühn koen
kulter kolter
kumme kom
kümmel kemelkook
kummer kommer
kund kond
kunde konde
kündigen kondigen
künel keule
kunft komst
kunkel konkel
kunst kunst
kupfer koper
kuppel koepel
kürbis kauwoerde
küren keuren
kurfürst keurvorst
kurren korren
kurrhahn korhaan
kurz kort
kurzweil kortswijl
küssen 1. kussen
küste 1. kust
küster koster
kutschbock 2. bok
kutsche 1. koets
kütte kudde
lab leb
labberdan abberdan
laben laven
labern labberen
labkraut labboon
lache laak
lachen lachen
lack 1. lak
lackmus lakmoes
laden lade, laden
läg 2. laag
lage 1. laag
lager leger
lahm 1. lam
lakai lakei
laken 1. laken
lakritze kalissiedrop, lakkris
lamm 2. lam
lampe lamp
lamprete 2. lamprei
land land
landsknecht landsknecht
lang(en) 1. lang(en)
längfisch 1. leng
langsam langzaam
lappen 1. lap
lärche lorkeboom
larifari larifarie
lärm alarm
larve 1. lurf
lassen laten
last last
laster laster
lasz 2. laat
latte lat
lattich 1. leek
latz lat, lats
lau lauw
laub 1. loof
laube 2. loods, louw
läube luif(el)
lauch look
lauder 2. luier
laue louw
lauer 1. leur
lauern loeren
lauge 1. loog, louw
läugnen loochenen
lauke louw
laus luis

laut luid
laute luit
lauter louter
lauterbaum luiteboom
lavendel lavendel
lawine lawine
leben leven
leber lever
lebkuchen leefkoek
lech 3. lek
lecken 1. lekken
lecker lekker
leder leder
ledig ledig
leer laar
leg 2. laag
legen leggen
legende legende
legerwall lager
legieren legeeren
leguan 1. leguaan
lehen leenen
lehnen leunen
lehren leeren
lei 1. & 3. lei
leib lijf
leibzucht lijftocht
leich 2. lijk
leiche 1. lijk
leichnam lichaam
leicht 2. licht
leid 1. leed
leiden 2. lijden
leider leider
leier 1. lier
leihen leenen
leilachen 1. lijklaken
leim leem
leinen linnen
leiste 1. lier
leisten leest, leesten
leiten leiden
leiter ladder
lende lende
lensen lenzen
lenz lente
lerche leeuwerik
lesen lezen
letzt lest
leute lieden
leuchter luchter
levkoje lakooi
-lich 3. -lijk
licht 1. licht
lieb lief
liebe liefde
liebstöckel lubbestok
lied lied
liederlich liederlijk
liefern leveren
liegen liggen
lierbaum 4. lier
liesch lisch
lilie lelie
lind lenigen
linde linde
lindwurm lintworm
linie linie
link 2. link, linker
linse linze
lippe lip
lispeln lispelen
list list
litze lis
lob lof
loben loven
lobposaunen loftuiting
loch loch, 3. lok
locke 1. lok
locken 1. lokken
lof loop
löffel lepel
löffelgans lepelaar
logger logger
lohe laai, looien
lohme 1. lom
lohn loon
lomme 1. lom
loos 1. lot.
lorche lorkeboom
lorfe, *lowe* 1. lurf
los 1., 3. & 5. loos
löschen lesschen
lösen loozen
losz leus
lot lood
lote loot
lotse, *lothse* 1. loods
löwe leeuw
luchs 1. los
lücke leuk
luder loeder
luft lucht
lüge leugen
lügen liegen
lull 2. lul
lullen lollen
lumbe, *lummer* lumme
lumm lumme
lümmel lummel
lump 4. lomp
lumpe lumme
lumpen 2. lomp
lunge long
lünse luns
lunte lont
luntern lunderen
lust lust
lützel luttel
maal 1., 2. & 3. maal
machen maken
macht macht
made made
mag mogen.
magd maagd
mage 2. maag
magen 1. maag
mager mager
mähen maaien
mahlen 1. malen
mähne 1. manen
mahnen 2. manen
mahr nachtmerrie
mähre merrie
mahrenholz marentakken
makeln maggelen
mai Mei
maid meid
maier 1. meier
makrele makreel
malat melaatsch
malen 3. malen
malmen molmen
malt malt
malter 1. malder
malvasier malvezij
malve malve
malz mout
mamme mam
mammierung mamiering
man men
manch menig
mandel amandel, mandel
mangan mangaan
mangel mangel
mangold mangelwortel
mann man
männiglich malkaar
mantel mantel
marder marter
märe 1. maar
mark 2. & 3. mark, merg
marke 1. mark
marketender marketenter

markolf meerkol
markt markt
marlen marlen
marrobel malrove
marsch meersch
marter martelaar
märz Maart
marzipan marsepein
masche maas
masern mazelen
mast mast
mästen mesten
masz 1. maat
maszlieb madelief
matapfel maatjespeer
matratze matras
matrose matroos
matt 5. mat
matte 1, 2. & 3. mat
matzfotz matsvot
mauen mauwen
mauer 1. muur
mauke 1. mok
maul 1. & 3. muil, smoel
maulbeere moerbezie
maulgewandt snibbig
maulwurf 2. mol
maus muis
mauschel smous
mausern 1. muiten
meer 1. meer
—katze —kat
—rettich —radijs
—schatten 1. omber
—schaum —schuim
—weib —min
mehl meel
—tau dauw
mehr 2. meer
meiden mijden
meile mijl
mein 1. mijn
meineid meineed
meinen meenen
meise mees
meist meest
meister meester
meiszel moot
melden melden
memme mem
mengen mengen
mennig menie
mensch mensch
mergel mergel
merker merkels
merle meerle
merrich 1. merk
messe 1. mis
messen meten
messer mes
messing messing
met 2. mede
metze 2. mats, 3. met
meuten 2. muiten
miauen miauwen
mich mij
miene mijne
miete miede
milbe 1. meluw
milch melk
mild mild
milz 2. milt
mindest minst
mine 3. mijn
minne 2. min
minze 2. munt
mir mij
mirretich meerradijs, mierik
mis- 2. mis
mischen mastel
mischmasch mismas
mispel mispel
mist mest
mistel mistel
mit 1. met
mittag middag
mitte middag
mittel middel
mitten midden
mitternacht middernacht
modelgeer maldegeer
moder modder
mögen moger
möhn meun
mohn(kopf) maankop
mohr 1. moor
möhre mooren
mokade mokfluweel
molch 2. mol
mollig mollig
molte 1. mol
monat maand
mönch monnik
mond maan
monsun moeson
montag Maandag
moor 2. moer
moos 1. moos, mos
mops 2. mop, mopsus
morast moeras
mord moord
morelle morel
morfen murf
morgen morgen
morsch morsen, mortelen
morschtot morsdood
mörser, mörseln morzelen
mösch musch
most, -ert most, -aard
mött 1. mud
motte 1. mot
möwe meeuw
mücke mug
mucken mokken
muckelicht moggel
müde moede
muff 2. mof, muf
muffen 2. moppen
muglich moggel
mühe moeielijk
mühen moeien
mühle molen
muhme moei
mulde moelie
mulm molm
mumme mom
mummeln mommelen
mund mond
mündig mondig
munkeln monken
münster 3. monster
münze 1. & 2. munt
münzen munten
mürbe murw
murmeln murmelen
murmeltier mormeldier
mürpfen murf
murren morren
murschtot morsdood
mürsen mortelen
mus moes
musche 3. mot
muschel mossel
müssen moeten
musze moete
mutz mots
mütze muts
mutzen moetsen, motse
mutwille moedwil
nabe naaf
nabel navel
naber navegaar
nach 2. na
nachbar nabuur

nachen aak
nacht nacht
nachtigall nachtegaal
nacken nek
nuckend, nackt naakt
nadel naald
nagel 1. nagel
nagen knagen
nah 1. na
nähen naaien
nähren generen
nahrung 1. nering
naht naad
namen naam
nämlich namelijk
napf nap
narbe 1. naar, 1. nerf
narr nar
narwal narwal
nase neus
nasz nat
natter adder
nätzen netten
nebel nevel
neben nevens
necken 2. nekken
neffe neef, neefje
neger neger
nehmen nemen
nehrung 2. neer
neid nijd
neidnagel nijdnagel
neigen neigen, nijgen
nennen namen
nergeln nurken
nerren narrig, neulen
nerv 2. nerf
nessel netel
nest nest
nestel nestel
nett 1. net
netz 2. net
neu nieuw
neun negen
nichel nichel
nicht iet, 2. & 3. niet
nichte nicht
nichts niets
nickel negge, 1. nikkel
nicken nikken
nieder neder
niemand niemand
niere nier
niesen niezen
'et 2. niet
niffeln nijfelen
nimmer nimmer
ninnen 1. nun
nippen 2. nippen
nisz 1. neet
nixblume 2. nikker
nixe nix
noch noch, nog
nock 1. nok
none noen
nord noord
nöszel neutel
not nood
notdurft nooddruft
notwendig noodwendig
nu nu
nüchtern nuchter
nücke nuk
nüfer nijver
nun nu
nur 1. maar
nuss-en, -eln neutelen
nusz 3. noot
nute 1. neut
nutz nut
ob 2 of
obdach 2. opper
oboe hobo
obschon ofschoon
obsen oozie
obst ooft
ochse os
ocker oker
oder 1. of
ofen oven
offen open
offenbar openbaar
oheim oom
ohm aam
ohngefähr ongeveer
ohnmacht aamechtig, onmacht
ohr 2. oor
öhsloch hoosgat
öl olie
ölgötze oliedom
olm 2. olm
orkan orkaan
ort 1. & 2. oord
osten oost
osterluzei oosterlucie
otter otter
oxhoft okshoofd
paar paar
pabst paus
pacht pacht
pack pak
paff paf
pallasch pallas
palme 2. palm
pantoffel pantoffel
panzer pantser
päonie pioen
papagei papegaai
papier papier
pappe pap
pappel pappeblaren, pappel
pardel pardel
park park
partei partij
particke partijke
partisane bardezaan
pasz 1. pas
patate pataat
pate 1. paai
patene pateen
patrone patron
pech 1. pik
pedel pedel
pegel pegel
pein 2. pijn
pelz pels
pergament perkament
perkel perkel
perle parel
perlmutter paarlemoer
petersilie peterselie
petesche petitsels
pfad 1. pad
pfaffe paap
pfahl 1. paal
pfalz palts
pfand 2. pand
pfanne pan
pfau pauw
pfeben pepoen
pfeffer peper
pfeife(n) pijp(en)
pfeil pijl
pfeiler pijler
pfennig penning
pferch perk
pferd paard
pfetter peter
pfingsten Pinkster
pfirsich perzik
pflanze plant
pflaume pruim
pflegen plegen

pflicht plicht
pflock 1. plug
pflücken plukken
pflug ploeg
pforte poort
pfosten 1. post
pfote 1. poot
pfriem 1. & 2. priem
pfropfen prop
pfründe prove
pfuhl poel
pfühl peluw
pfund pond
pfunt 2. bom
pfütze put
pickelhering pekelharing
piepen piepen
pilger pelgrim
pille pil
pilleblume pillebloem
pillenkraut pillenkruid
pimpermusz pimpernoot
pinie pingel
pinke 4. pink
pinn pin
pinsel penseel
pinte pint
pips pips
plage plaag
planke plank
plappern blaffen, plapperen
plärren blaren
platschen plas
platt plat
plätten pletten
platz plaats
plotz plots
plötzlich plotselijk
pluderhose prolbroek
plump(en) 1. plompen
plündern plunderen
plüsch 1. pluis
plutschen ploeteren
pochen 2. beuk, pochen
pochspiel pochspel
pökel pekel
pol pool
pole pole
politur politoeren
poltergeist poltergeest
pomeranze pomerans
popanz popans
porsch 7. post
pösch pos
posse 1. poets
possierlich potsierlijk
pott pot
—asche —asch
—fisch —visch
—lot lood
prachern prachen
pracht pracht
prahlen pralen
prahm 2. praam
prangen prijken, pronken
prassen brassen
prausbeere postelbezie
predigen prediken
preien praaien
preis(en) 1. prijs, prijzen
presenning presenning
presse 1. pers
pressen pressen
preusebeere postelbezie
prickeln prikkel
priester priester
prinz prinz
pritsche brits
probe proef
profosz provoost
propstei proost, proosdij
protzen protsen, protten
protzig prat
proviand proviand
prudeln prutselen
prügeln priegelen
prunken pronken
prusten proesten
pst pst
puck pokken
pudel poedel
puder poeder
puff 5. pof
puffen puffen
puls 1. pols
pumpe 1. pompe
pumpernickel pompernikkel
punkt punt
punze 1. pons
puppe 1. pop
puppeln poepelderij
puppern popelen
pur puur
purren porren
pusseln peuzelen
pusten poesten
pute putter
putzen 2. poets
quaken kwaken
quälen kwellen
qualm kwalm
quanzeln kwanselen
quarr kwar
quarz kwarts
quast kwast
queck 1. kwik
quecke kweek
quecksilber kwikzilver
queilen kwijlen
quelle kwellen
quendel kwendel
quetsche kwets
quetschen kwetsen
quicken kweken
quitt kwijt
quitte kwee
rabau rabauw
rabbeln rabbelen
rabe raaf
rache 1. wraak
rachen 1. raak
rächen wreken
racker rakker
rad 1. rad
raden raai
radieren radeeren
raffeln rijfelen, 2. roffelen
raffen rapen
rahe ra
rahm room
rahmen 1. raam
rainfarn reinevaar
rakete 2. raket
ralle ralvogel
ramme rammei
rammeln rammelen
ramponieren ramponeeren
rand rand
rang rang
rank 2 & 3. rank, wrange
ranke 1. rank
ranzen ransel
ranzeule ransuil
ranzig rans
rapp raaps
rappe 1. rap
rappeln revelen
raps raaps
rapunzel raponsje
rar raar
rasch 1. ras, rasch
rasen razen

raspe rasp
rasseln ratelen
rast 1. rusten
raten raden
ratschlagen raadslag
ratte rat
raub 2. rob
rauben rooven
rauch 1. rook, ruw
räude 3. ruit
raufe ruif(el)
raufen ropen
rauh ruw
rauhen rouwen, 2. rui
raum ruim
raunen rune
raupe rups
rausch 1. roes, rusch
rauschegold klatergoud
rauschen ruischen
räuspern rispen
raute 1. & 2. ruit
raygras raygras
rebhuhn raaphoen
rechen 2. raak
rechnen rekenen
recht recht
recken rekken
rede rede
redner redenaar
reff 1. reef
regel regel
regen regen
reh reebok
reiben wrijven
reich rijk
reichen reiken
reichstag landdag
reif 1. reep, 1. & 3. rijp
reigen 1. rei
reihe rij
reihen gewricht, wreef, 1. rei, rijtijd
reiher reiger
reil reiltop
reim 2. rijm
rein rein
reis rijs, rijst
reisen reizen
reisige reiziger
reiste rist
reiszen rijten
reiten rijden
reiter reuter
rellmaus relmuis
renken 1. rank
rennen rennen
renntier rendier
rente rente
retten redden
rettich radijs
reue 1. rouw
reuten 1. ruiten, uitroeien
-rich -rik
richten richten
ricke 2. rekke
riechen ruiken
riegel regel(ing)
riemen 1 riem
riese reus
rieseln rijselen
riester 2. roes
riet riet
riff 2. rif
riffel repel
riffeln 2. roffelen
rind rund
rinde rinde
ring ring
ringen wringen
rinnen runnen
rippe rib
risch rusch
rispe risselaar
risz 1. reet
ritt 2. rit
ritten rillen
ritter ridder
ritze 2. rits
roche rog
röcheln rochelen
rock 1. rok
rocken 2. rok
roden uitroeien
rogen roge
roggen rogge
roh rauw
rohr 2. roer
rohrdommel roerdomp
rolle 1. rol
röllmaus relmuis
römer roemer
rose roos
rosine rozijn
rosmarin rosmarijn
rost 1. roest
rösten roosten, roten
rosz 1. raat, 1. ros
rot rood
rotte 2. rod
ruch roek
ruchlos roekeloos
ruchtbar ruchtbaar
ruck rukken
rücken rug, rukken
rüde reu
ruder 3. roer
rufen roepen
ruffeln 2. roffelen, roffen
rügen wroegen
ruhe 1. rusten
ruhm roem
ruhr 1. roer
rühren roeren
rühren (*zu lehn*) leenroerig
rukeln roekoeken
rummeln, *rumpeln* rommelen
rumpf romp
rümpfen rimpel
rund rond
runge rong
runtzen ronselen
rusbaum 2. roest
rusch rusch
rüsse 2. roes
rüssel wroeten
rüste 1. rusten
rüsten 2. rusten
rusz roet
rute roede
rutensegel roezeil
rutschen rossen
rütteln rossen
sa sa
saal zaal
saat zaad
säbel 1. sabel
sache zaak
sacht zacht
sack zak
sackerlot sakkerloot
säen zaaien
saffian saffiaan
saflor 1. & 2. saffloer
saft sap
sage sage
säge zaag
sagen zeggen
sahling zaling
sahne zaan
salbe zalf
salbei 1. salie
salm zalm

salmiak salmiak
salz zout
-sam -zaam
sämischleder 1. zeem
sammeln zamelen
sammen samen
samstag Sabbat, Zaterdag
sanct sant
sand zand
sanft zacht
sang zang
sarg zerk
satt zat
sattel zadel
satz 2. sas
sau zeug
sauber zuiver
sauer zuur
sauer-ach, -ampfer zuring
saufen zuipen
saugen zuigen
säugen zoogen
säule zuil
saum zoom
säumen zuimen
sausen suizen
scepter schepter
schabe 1. schab
schaben schaaf
schablone schampeljoen
schabracke schabrak
schach schaak
schächer schaken
schade schade
schädel schedel
schaf schaap
schaffen 1. schaffen, 1. scheppen
schaffot schavot
schaft schacht, 1. schap, 2. -schap
schal verschalen
schale 2. schaal
schälen schillen
schalk 1. schalk
schall schallen
schalmei schalmei
schalmen 2. schalm
schalotte sjalot
schalten 2. schouw
schaltjahr schrikkeljaar
schaluppe sloep
scham 1. schamel
schämel 2. schamel
schamplun schampeljoen
schande schande
schänden schenden
schanze schans
schar 1. schaar
scharbock scheurbuik
scharf scherp
scharfrichter scherprechter
scharfschütze scherpschutter
scharlach scharlaken
scharlei scharlei
scharmützeln schermutselen
scharre scharre
scharren scharrelen
scharte schaar(d)
schatten schaduw
schatz schat
schaub schoof
schauen schouwen
schauer 1. schoer
schaufel schoffel
schaukel schongelen
schaum schuim
schebe 1. scheef
schecht scheg
scheffel schepel
scheibe schijf
scheide scheede
scheiden klucht, scheiden
scheinen schijnen
scheiszen schijten
scheitel 4. scheel
schel 1. scheel
schellfisch schelvisch
schellkraut schelkruid
schelm schelm
schelten schelden
schenken schenken
scherbe scherf
schere 2. schaar, scheer
scheren 1. scheren
scherz scherts
scheu schuw
scheuer schuur
scheuern schuren
schicht 2. schicht, 1. schoft
schicken schikken
schieben schuiven
schief 2. scheef
schiefer schiefer
schiel 1. scheel
schielkraut schelkruid
schiem schim
schien scheen
schier 1. & 2. schier
schierling scheerling
schieszen schieten
schiff schip
schild schild
schildpatt 2. pad
schilf 1. schelf
schilling schelling
schimmel 1. & 2. schimmel
schimmer schemer
schimpf schimpen
schinden 2. schenden
schinken schenkel
schinnen schin
schinnkraut schelkruid
schirm scherm
schlacht 1. slachten
schlacke 2. slak
schlafen 1. slapen
schläfen 2. slapen
schlaff slap
schlag slag
schlagen slaan
schlange slang
schlank slank
schlappe slem
schlappen slabben
schlau sluw
schlauch slaak
schläufe 1. sloof
schlecht slecht
schlegel sleeg
schlehe slee
schleichen slikken
schleier sluier
schleife 1. sloof, sloop
schleifen slijpen, sloopen
schleihe slij
schleim slijm
schleisze sliet
schleiszen slijten
schlemm slem
schlemmen slempen
schlenzen slendriaan, slensen
schleuderpreis schendeventen
schlich slijk
schlichten slechten
schliefen sluipen
schlieszen sluiten
schliff sleep, slip
schlimm slim
schlingel slungel

schlingen slinden, slingeren
schlinke slenk
schlitten slede
schlittern slieren
schlotterhosen slodder-vos
schlotterig slodde
schlosz slot
schlucht sleuf
schlucken slokken
schluft sleuf
schlummern slommeren
schlund slonde
schlüngel slungel
schlunze slonse
schlunzen slensen
schlürfen slorpen
schlüssel sleutel
schlusz slot
schmach smaad
schmack smaak
schmacke 2. smak
schmal smal
schmälen smalen
schmalte smalt
schmalz smout
schmarotzen smarotsen
schmatze 4. smak
schmatzen 3. smak, smetsen
schmauch smoken
schmaus smul
schmausen smoezelen
schmeer smeer
schmeicheln smeeken
schmeiszen smijten
schmelzen smelzen
schmergel smergel
schmerle smeerling
schmerlin merlijn
schmerz smart
schmetterlingsblume vlinderbloem
schmettern smeiern
schmied smid
schmiede smidse
schmiegen smuig
schmiele smeele
schmielente smient
schmisz smet
schmolen smeulen
schmoren smoren
schmücken smukken
schmuggeln smokkelen
schmutz smodderen, smots
schnake snaak
schnapphahn snaphaan
schnappen 1. snappen
schnapps snaps
schnarchen snorken
schnattern snater
schnau snauw
schnauben snuiven
schnaue snauw
schnauen snauwen
schnauken sneukelen
schnauze 2. snuit
schnecke snek
schnee sneeuw
schneiden snijden
schneider snijderen
schnell 2. snel
schnepfe snip
schneuzen snuiten
schniegeln snugger
schnippeln snipperen
schnitt snede
schnöde snood
schnuckeln sneukelen
schnüffeln, *schnupfen* snuffen
schnur 2. snaar, snoer
schnurrbart, *schnurre* snorbaard
schnurren snorren
schock 2. schok
schofel sjofel
schöffe 1. schepen
scholle 1. & 2. schol
schon 2. schoon
schön 1. schoon
schöpfen 1. & 2. scheppen
schorf schurft
schorf(t) schorf
schörl schorl
schorren sjorren
schosz 3. schoot, 1. schot
schote 1. schoot
schotten 3. schot
schragen schraag
schramme schram
schrank 1. schrank
schrappen schrappen
schraube schroef
schrecken schrikken
schreiben schrijven
schreien schreien
schrein schrijn
schreiten schrijden
schrenzen schransen
schrill schril
schritt schrede
schröpfen schrappen
schrot schroot
schroten 1. & 2. schrooien
schrubben schrobben
schrulle schrollen
schrumpfen schrompel
schrunde schrinde
schubiack schobbejak
schüchtern schuchter
schuft 3. schoft
schufut schuifuit
schuh schoen
schuld schuld
schule 1. school
schulter schouder
schultheisz, *schultze* schout
schummeln 2. schommelen
schunke schonk
schupfen 1. schoppen
schuppe schub
schüppe schop
schuppen 2. schob
schüppen 3. schoppen
schürfen schurft
schurgen, *schürgen* schoorvoeten, schurgen
schurke schurk
schürze(n) schort(en)
schusz 2. schoot, 4. schot
schussel schutterig
schüssel 1. schotel
schüte schuit
schütgelb schutgeel
schütten schudden
schutz schuts
schütze schutter
schützen schutten
schwabbeln zwabberen
schwach zwak
schwaden zwad(der)
schwadronieren schwadronneeren
schwager zwager
schwäher 1. zweer
schwalbe zwaluw
schwalm zwalm
schwalpe zwalp
schwamm zwam
schwan zwaan
schwang zwang

schwanger zwanger
schwank zwanken
schwanz zwans
schwären 3. zweer
schwarm zwerm
schwarte zwoord
schwarz zwart
schwärzen blauwen
schwätzen zwetsen
schweben zweven
schweder zwezerik
schwefel zwavel
schweif zweep
schweigen zwijgen
schweimen bezwijmen
schwein zwijn
schweisz zweet
schweiszen zweeten
schwelgen zwelgen
schwelkenbaum zwelken-boom
schwelle zulle
schwellen zwellen
schwenken zwenken
schwer zwaar
schwert zwaard
schwertel zegge
schwester zuster
schwimmen zwemmen
schwinden zwinden
schwingen zwingen
schwippen zwiepen
schwirren zwier
schwitzen zweeden
schwören zweren
schwül zoel
sebenbaum zevenboom
sechs zes
see zee
seele ziel
seeling zel
segel zeil
segen 1. zegen
sehen zien
sehne zeen
sehr zeer
seichen zeiken
seide 2. zijde
seife zeep
seifer zeever
seihen zijgen
seil zeel
seim 2. zeem
sein 1. & 2. zijn
seit sedert
seite 1. zijde
selb zelf
selbende zelfkant
selig 1. zalig
-selig 2. -zalig
sellerie selderij
selten zeldzaam
semmel zemel
senden zenden
senes sene
sengen zengen
sense zeis
sessel zetel
setzen zetten
seufzen zuchten
sich zich
sichel 1. sikkel
sicher zeker
sicht 2. zicht
sie zij
sieb 1. zeef
sieben zeven
siech ziek
sieden zieden
sieg zege
siegel zegel
silber zilver
sinder sintel
singen zingen
singrün zenegroen
sinken zinken
sinn zin
sintemal sinds
sirup 1. stroop
sitte zede
sitzen zitten
skizze schets
sklave slaaf
slott slat
so 1. zoo
socke sok
sod 2. zode
sode 1. zode
sohle zool
sohn zoon
solch zulk
sollen zullen
söller zolder
sommer zomer
sonder zonder
sonne zon
sorge zorg
sorgfältig zorgvuldig
sorren sjorren
sorte soort
spähen spieden
spalier spalier
spalten spalten
span 1. spaan
spanferkel spalling
spange spang
spannen spannen
sparen sparen
spargel asperge
sparren spar
spat spaat
spät 2. spade
spath spat
spaten 1. spade
spazieren spanseeren
specht specht
speck 3. spek
specke 4. spek
speer speer
speiche 1. speek
speichel speeksel
speicher 2. spijker
speien spuwen
speiler spijl
speise spijs
spelunke spelonk
spelze spelt
spenden spandeeren
sperber sperwer
spergel spurrie
sperling spreeuw
sperren sperren
spesen spesen
speutzen spuiten
spezerei specerij
spiegel spiegel
spiegelfechterei spiegel-gevecht
spiel(en) spelen
spieke spijk
spier 1. spier
spiere 3. & 4. spier
spiering spiering
spiesz spies, 1. spit
spieszgeselle spitsbroeder
spieszglas spiesglas
spille spil
spinat spinat
spind 2. spint
spinde spinde
spinne spin
spinnen spinnen
spint 1. spint
spitz spitz
spitzbube spitsboef

spitze 2. kant
spitzfündig spitsvondig
spitzrute spitsroede
spleiszen splijten
splisz spleet
splitter splinter
splittern splitten
sporkel sprokkelmaand
sporn 1. spoor
spott 1. spot
sprache spraak
sprechen spreken
sprehe spreeuw
spreiten spreiden
sprengen sprengen
sprenkel sprank
sprenkeln sprank, sprenkel, -en
sprieszen spruiten
springen springen
spritzen spritsen
sprock sprok
sprosse sprot, sproet
sprotte sprot
sprühen sproeien
sprung sprong
spuk spook
spule spoel
spülen spoelen
spund 2. spon, sponde
spur 2. spoor
spüren speuren
sputen spoed
spützen spuiten
st st
staat staat
stab staf
stachel stekel
stadt stad
staffel stapel, stapelzot
stag stag
stahl staal
staken staak
stall 1. stal
stamm stam
stammeln stamelen
stampfen stampen
stand stand
standarte standaard
ständchen standje
stände stenden
stange stang
stank stank
stanniol stanniool
stapfe stap
star star
starblind sterblind
stark sterk
starr 2. star
starren staren
stätig stedig
statt stad
stätte stede
statthalter stadhouder
staub 2. stof
stauche 2. stuik
stauchen stuiken
stauen stuwen
stauf stoop
staunen steunen
staupe stuip, 1. stuipen
stechen steken
stecken 1. stek
steckenpferd stokpaard
steg(e) 1. steeg, steg
stehen staan
stehlen stelen
steif stijf
steigen stijgen
steigern steigeren
steil steil
stein steen
steinmetz metsen
steisz stuit
stelle 1. stel
stellen stellen
stelze stelt
stemmig stemmig
stempel stempel
stendelwurz standelkruid
stenge(l) steng(el)
steppen stippelen
sterben sterven
sterling sterling
stern ster
sterz staart
stetig stadig
stets steeds
steuern sturen
steusz 2. stuit
steven steven
stich steek
stickel stichel
sticken stikken
stieben stuiven
stief- stief-
stiefel stevel
stiege 1. steeg, stijg
stiel steel
stier stier
stift 1. & 2. stift
stiften stichten
still stil
stimme stem
stinken stinken
stoch-en, *-ern* stoken
stock(en) stok(ken)
stock-icht, *-isch* verstokt
stockfisch stokvisch
stockmeister stokman
stoff 1. stof
stöhnen stenen
stole stool
stolle stul
stolleisen stolts
stollen stollen
stolperen sturkelen
stolz 1. stout
stopfen 1. stoppen
stoppel stoppel
stör steur
storch stork
stören storen
stornieren storneeren
störr-isch, *-ig* gramstorig, stuursch
stoszen stooten
stottern stotteren
strack strak
stracks straks
strafe 1. straf
straff 2. straf
strahl straal
strähne streen
stramm stram
strand strand
strang 1. streng
strasze straat
straub stroef, struif
sträuben streuvelen
strauch(eln) struikelen
strausz 1 & 2. struis
streben streven
strecken strekken
streich 2. streek
streicheln streelen
streichen strijken
streif streep
streifen 2. stroop
streit strijd
streng 2. streng
streuen strooien
strich 1. streek
strick strik
strieme striem

stroh stroo
strom stroom
strudeln struilen
strumpf struikelen
strupf, struppe strop
stube 1. stoof
stüber stuiver
stück 1. stuk
studium studie
stufe stoep
stuhl stoel
stulpe stulp
stumm 1. stom
stummel stommel
stumpf 1. stomp
stunde stond
sturcheln sturkelen
sturm storm
sturzblech, stürze stort
stürzen storten
stute stoeterij
stutz-en, -er 3. stuit(er)
stützen stutten
suchen zoeken
sucht 2. & 3. zucht
süd zuid
sudeln bezoedelen
sudler zoetelaar
sühne zoen
sulch zelk
sulze zult(e)
sumpf somp
sünde zonde
sündflut zondvloed
suppe soep
süsz 1. zoet
sute sudde
suttern sutteren
tafel tafel
tag dag
tagen dagen
tagerat dageraad
tagrin tagrijn
takel takel
talg talk
talie talie
tändeln dante
tang tongel
tanne den
tanz dans
tapper dapper
tappeln taffelen
tasche 3. tas, tasch
tatze 2. das
tau dauw, 1. touw

taub doof
taube duif
tauber doffer
taubnessel doovenetel
tauchen duiken
tauen dooien
taufen doopen
taugen deugen
taumeln tuimelen
tauschen tuischen
tause doos
tausend duizend
teer 3. teer
teers taarts
teich dijk
teig 1. deeg
teil 2. deel
telben delven
teller teljoor
tenne denne
teuer duur
teufel duivel
thal dal
thaler daalder
that daad
thor deur, 1. door
thran 2. traan
thräne 1. traan
thron troon
thun doen, tonijn
thüre deur
tief diep
tiegel degel
tier dier
tilgen delgen
tinte inkt
tisch disch
toben tobben
tochter dochter
tod 1. dood
tolbeere dolik
toll 1. dol
ton 1. toon
tonne ton
topf dop, 2. top
torf 1. turf
tost 2. duist
tot 2. dood
trabant trawant
traben draven
trachten trachten
träckeln trachel
tractieren tracteeren
tragant dragant
träge traag

tragen dragen
trampeln trappen
trank drank
tränken drenken
trappe trapgans
traube druif
traubenfarn druifkruid
trauen trouwen
trauern treuren
traum droom
traut troetelen
treber draf
trecken trekken
treff, trefz draverik, drep
treffen treffen
trefflich treffelijk
treiben drijven
treideln treilen
tremse tremske
trendeln drentelen
trennen tornen
trense trens
treppe trap
trespe draverik, drep
treten treden
treu 1. trouw
treue 2. trouw
trichter trechter
trieb dreef
triefen druipen
triese trijs
trillern trillen
trinken drinken
trippeln trippelen
trisse trijs
triumpf troef
trocken droog
troddel troetel
trog trog
trommel trommel
tropfe drop
trost troost
trosz tros
trotz trots
trübe droef
trücheln troggelen
truchsesz drossaard
trüffel truffel
trügen 1. driegen
trümmer dreum
trunk dronk
trunken dronken
truppe troep
tuch doek
tüchtig duchtig

tuck, tücke tuk
tuffstein tufsteen
tugend deugd
tüle doel
tülle 1. dille, 1. tul
-tum 5. dom
tümpel dompelen
turm toren
turmkraut turrenkruid
turtel tortel
tuten toeten
tüttel tittel
übel euvel
üben oefenen
über 1. over
überrumpeln overrompelen
überraschen verrassen
überschlag verslag
übrig overig
ufer oever
uh oeh
uhr uur
ulm 2. olm
ulme 1. olm
um om
umbringen ombrengen
umkommen omkomen
un- on-
und 1. en
unflat onverlaat
Ungar eunjer
ungeheuer onguur
ungestüm onstuimig
uns 2. ons
unschlitt ongel
unter onder
unzufrieden ontevreden
ur- 3. oor-
urbar oorbaar
urkunde oorkonde
urlaub oorlof
ursache oorzaak
ursprung oorsprong
urteil oordeel
vater vader
ver- 2. ver-
verdauen verduwen
verderben bederven
verdrieszen verdrieten
vergeben vergeven
vergebens vergeefs
vergehen vergaan
vergessen vergeten
verheeren verheeren
verletzen 1. letten
verlieren verliezen
verloben verloven
vermessen vermetel
vermürsen mortelen
vermuten vermoeden
vernunft vernuft
verpfumpfeien verfomfaaien
verraten verraden
verrichten verrichten
vers vers
verschalen verschalen
verschonen, *verschönern* verschoonen
versehren 1. zeer
verschlagen slagen
verstehen verstaan
verteidigen verdedigen
vertragen verdragen
vertutzt bedotten
verwandt verwant
verweisen wijten
verwittern verweerd
verzeihen tijgen
vieh vee
viel veel
vielfach vaak
vielfrasz veelvraat
vielleicht wellicht
vier 1. vier
vinte vint
vogel vogel
vogelfrei vogelvrij
vogt voogd
volk volk
voll vol
vollstrecken volstrekt
von van
vor 2. voor
vorn 2. voren
vorteil voordeel
waare 1. waar
wabern wapperen
wachen waken
wachholder 2. kwalster, wachtel
wachs was
wachsen wassen
wacht wacht
wachtel 2. kwalster, wachtel
wacker wakker
wade 1. wade
waffe 1. wapen
waffel wafel
wagehals waaghaals
wagen 1. & 4. wagen
wahn 1. waan
wahnsinn, *-witz* waanzin
wahr 2. waar
wahrnemen waarnemen
waid weede
walben 2 walm
walch walgvogel
wald wond
waldbeere walbeer
waldhorn waldhoorn
walegang walengang
walen walen
walgvogel walgvogel
walken walken
wall wal
wallfisch walvisch
wallwurz walwortel
walm 1. & 2. walm
walnusz walnoot
walrosz walrus
walz wals
wälzen wentelen
wämbel walgen
wamme wam
wampir vampier
wams wambuis
wand wand
wandeln wandelen
wange 1. wang
wank wankelen
wann wanneer
wanne 1. wan
want 2. want
wanze wants
warm warm
warten deurwaarder
-wärts -waarts
warze wrat
was wat, wisjewasje
was für ein wat voor een
waschen wasschen
wasen waas
wasser water
wasserbunge waterpunge
wäsern wetering
wate 3. wade
waten waden
watte watte
wau wâuw, 1. wouw
waueln wauwelen
weben weven

wechsel wissel
weck 3. weg
wecken wekken
weed 1. wed
weergeld weergeld
weg 1. & 2. weg
wegbreite weegbree
wegen wegen
wegerich wegerik
weh wee
wehen waaien
wehren 2. weer
weib wijf
weich 2. week
weichen wijken
weide, *weiderich*, 1. weide, wederik
weidicht wijdauw
weidlich weidsch
weigern weigeren
weihe 2. wouw
weihel 1. wijl
weihen wijden
weiher vijver
weihrauch wierook
weiland wijlen
weile 2. & 3. wijl
wein wijn
weinen weenen
weinstein wijnsteen
weise wees, 1. & 2. wijs
weisz 1. wit
weiszling wijting
weit wijd
weizen weit
welch welk
welf welp
welken welken
welle 2. willen
welscher walscher
welt wereld
wenden wenden
wenig weinig
wenn 2. wen
wenne 1. wen
wer wie
werben werven
werden worden
werder 3. waard
werfen werpen
werft werf
werg werk
wermut wormkruid
wert 3. & 5. waard
werwolf weerwolf

wesen wezen
west(en) westen
weste 1. vest
wette 2. wed
wetter 2. weder
wetterleucht weerlicht
wetzen wetten
wibbeln wiebelen
wicht 1. & 2. wicht
wicke 3. wiek
widder 1. weder
wider, *wieder* 3. weder
wiederwärtig wederwaardig
wiebel wevelworm
wiebeln wiebelen
wieche 1. wiek
wiedewal wielewaal
wiege wieg
wiemen wieme
wiesel wezel
wild wild
willen wil
willkommen welkom
wimmelen wemelen, wriemelen
wimpel wimpel
wimper wimper
wind 1. wind
windachse windas
windbeutel soes
winden winden
windhund, *-spiel* hazewind
winkel winkel
winken wenk
winter winter
wir 1. wij
wirbel wervel
wirken werken
wirre war
wirren warren
wirsch wars
wirt 2. waard
wirtel wartel, werdel
wisch 1. wisch
wischen wisschen
wischi-waschi wisjewasje
wisp-eln, *-ern* 1. & 2. wispelen
wissen weten
witwe weduwe
witz 3. wit
witzig verwittigen
wo 3. waar

woche 1. week
wohl 2. wel
wohnen wonen
woit wui(t)
wölben welven
wolf 1. wolf
wolfram, *wolfschaum* wolfram
wolfsmilch wolfsmelk
wolke wolk
wolle wol
wollen 1. willen
wort 2. woord
wrack 2. wrak
wucher woeker
wucherblume vokelaar
wühlen woelen
wund(e) wond
wunder wonder
wunsch wensch
wurf worp
würgen worgen
wurm worm
würmen wurmen
wurst worst
wurz, *würze* wort
wurzel wortel
wüst woest
wut woede
zacken tak
zagel oogtalen
zagen versagen
zäh taai
zahl taal
zählen tellen
zahm tam
zahn tand
zaiseln teisteren
zammeln, *zämeln* talmen, sammelen
zampel sempel
zange tang
zanken zaniken
zapf tap
zapfenstreich taptoe
zauber tooveren
zaum toom
zaun tuin
zaupe teef
zecke teek
zeh 1. teen
zehn 1. tien
zehren teren, sarren
zeichen teeken
zeigen, *zeihen* toogen

zein 2. teen
zeisen teisteren
zeisig sijsje
zeit tijd
zeitlose tijloos
zeitung tijding
zelter tel
zengern tingel
zer- schoffeeren
zerren sarren
zerstreut verstrooid
zettel cedel
zeug(en) tuig(en)
zichten tichten
zicke 1. sick
zieche tijk
ziege 1. zeeg
ziegel tichel
ziehen tiegen
ziel telen
ziemen betamen
zier 1. tier
zierat sieraad
zieselmaus zizelmuis
-zig -tig
zimmer timmer
zimperlich sip
zingel 1. singel
zink zink
zinn tin
zinne tinne
zins tijns
zipf tip
zirpen tjilpen
zischen sissen
zittern sidderen
zitteroch teter
zitz sits
zitze tet
zitwer zeverzaad
ziwwe teef
zoll 1. tol
zöllner tollenaar
zone zone
zopf 2. pruik, 1. top, 1. sop
zorn toorn
zotte tod, tuit
zotteln tuitelen
zu toe
zuber tobbe
zucht tucht
zucken tokkelen
zucker suiker
zufrieden tevreden
zug togen
zugegen tegen
zügel teugel
zulast toelast
zump-eln, -en sompen
zündel tondel
zünden tintelen
zündloch zundgat
zunge tong
zurück terug
zusammen samen
zustatten stade
zwanzig twintig
zwebstblume zwitselbloem
zweck zwik
zwehle dweil
zwei twee
zweifel twijfel
zweig twijg
zwerch dwars
zwerg dwerg
zwick(en) zwik
zwiebel siepel
zwietracht tweedracht
zwilch zwilk
zwingen dwingen
zwinken kwinken
zwirn tweern
zwischen tusschen
zwist 1. twist
zwitschenblume zwitselbloem
zwölf twaalf

